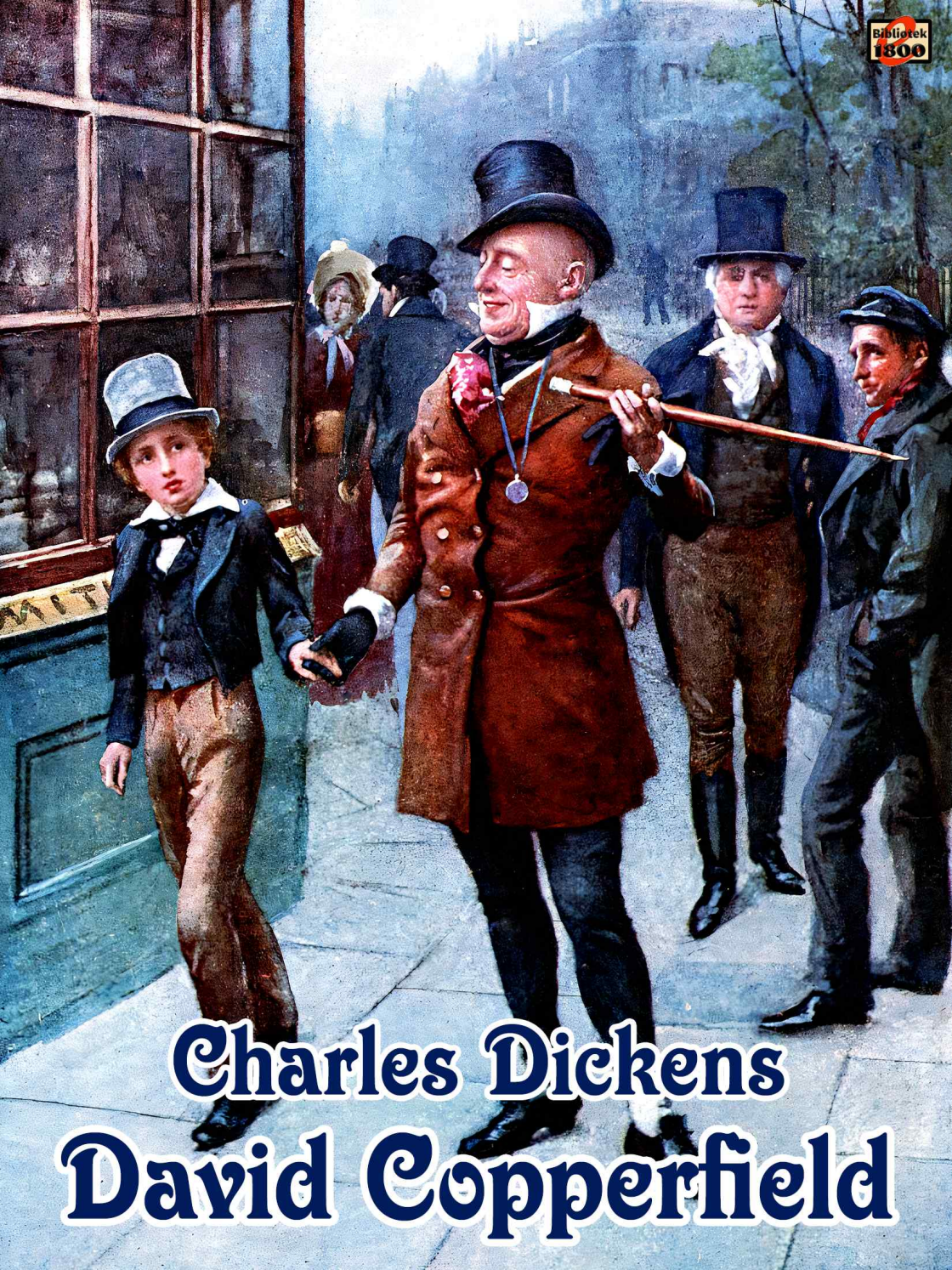

Charles Dickens David Copperfield

Charles Dickens

David Copperfield

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Charles Dickens: *David Copperfield* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Charles Dickens: *David Copperfield* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1. Jeg bliver født

Om jeg selv bliver helten i min egen levnedsbeskrivelse, eller om en anden kommer til at indtage denne plads, må disse blade først vise. For at begynde med begyndelsen meddeler jeg, at jeg – efter hvad jeg har hørt og tror – blev født en fredag klokken tolv om natten. Man lagde mærke til, at på en og samme tid begyndte uret at slå og jeg at skride.

Som en følge af den dag og den time, hvorpå jeg blev født, påstod jordemoderen og nogle kloge koner fra nabolaget, som havde fattet en levende interesse for mig adskillige måneder, førend der var nogen mulighed for, at vi kunne gøre hinandens personlige bekendtskab, for det første, at jeg var bestemt til at blive meget ulykkelig i mit liv, og for det andet, at jeg havde fået den gave at kunne se ånder og genfærd, to egenskaber, som efter deres tro ufravigelig findes hos alle de stakkels børn af begge køn, der bliver født fredag nat.

Jeg har ikke nødig at sige noget om det første punkt, da min historie bedst kan vise, om spådommen gik i opfyldelse eller ikke. Om den anden del af spørgsmålet vil jeg kun sige, at hvis jeg ikke har sat denne part af min arv over styr, mens jeg endnu lå i vuggen, har jeg endnu ikke tiltrådt den. Men jeg beklager mig slet ikke over ikke at være kommet til at få denne arv, og skulle nogen for tiden nyde godt af den, skal den være ham hjertelig vel undt.

Jeg blev født med en sejrsskjorte, som blev falbudt i aviserne til den lave pris af femten guineas. Om søfolk den gang manglede penge eller manglede tro og foretrak korkbælter, det

ved jeg ikke; men det ved jeg, at der kun blev gjort et eneste bud, og det var af en prokurator, der gav sig af med diskontoforretninger og tilbød to pund kontant og resten i sherry, men ikke for nogen højere pris ville indlade sig på at blive sikret mod at drukne. Bekendtgørelsen blev følgelig taget tilbage med tab, for med hensyn til sherry, da var min stakkels moders egen sherry den gang også at få til købs, og ti år senere blev sejrsskjorten loddet bort mellem halvtredsindstyve personer i vor egn mod en indsats af en halv krone og således, at den vindende skulle betale fem shillings ekstra. Jeg var selv til stede og husker, at jeg var ganske uhyggelig til mode ved, at en del af mit eget jeg skulle afhændes på denne måde.

Sejrsskjorten blev vundet af en gammel dame med en strikkekurv, som hun meget nødig tog de fastsatte fem shillings frem af i lutter halvpence. Der manglede oven i købet halvtredje pence, hvilket det dog trods en umådelig tidsspilde og en hel del regneri ikke lykkedes at gøre hende begribeligt. Det er en kendsgerning, som længe vil blive mindet der i egnen, at hun ikke druknede, men døde nok så pænt i sin seng, halvfemsindstyve år gammel. Jeg har hørt, at det lige til hendes sidste øjeblik var hendes største stolthed, at hun aldrig i sit liv havde været på vandet, undtagen når hun var gået over en bro, og at hun ved sin te, som hun holdt særdeles meget af, aldrig undlod at udtrykke sin harme over de ugudelige søfolk, der indlod sig på den slags vidtløftigheder som at flakke om fra sted til sted. Det nyttede ikke at forestille hende, at visse gode sager, måske også te, var en frugt af denne stygge vane. Hun svarede altid med større eftertryk og en instinktmæssig

bevidsthed om styrken af sin indvending: "Må vi bare være fri for vidtløftigheder!"

Dog for ikke selv at få skyld for at være vidtløftig vil jeg vende tilbage til min fødsel.

Jeg blev født i Blunderstone i Suffolk. Jeg kom til verden efter min faders død. Han havde lukket sine øjne for denne verdens lys, et halvt år førend mine åbnede sig for det. Endog nu ligger der noget sælsomt for mig i den tanke, at han aldrig har set mig, og noget endnu sælsommere i det uklare minde, jeg har om mine første barnlige forestillinger om hans hvide ligsten på kirkegården og om den ubeskrivelige medlidenhed, jeg følte med den, fordi den lå så ene der i den mørke nat, mens vor lille dagligstue var varm og lys, og dørene til vort hus var – næsten grusomt, forekom det mig undertiden – lukkede og stængede for den.

En tante til min fader og følgelig en grandtante til mig, om hvem jeg senere vil få mere at fortælle, var den fornemste person i vor familie. Miss Trotwood, eller miss Betsey – som min stakkels moder altid kaldte hende, når hun kunne overvinde sin frygt for denne mægtige person så meget, at hun i det hele taget turde nævne hende, hvilket var yderst sjældent – havde været gift med en mand, der var yngre end hun og meget smuk, undtagen i den forstand, hvorefter det i det gamle ordsprog hedder: "Kun den er smuk, som handler smukt;" for han var stærkt mistænkt for at have banket miss Betsey, og endog en gang i et omtvistet pengespørgsmål at have truffet nogle hastige, men energiske forberedelser til at kaste hende ud ad et vindue på anden sal. Disse beviser på uforligelighed medførte, at miss Betsey udbetalte ham en sum en gang for alle

og fik en skilsmisse bragt i stand ved gensidig overenskomst. Han rejste til Ostindien med sin kapital, og der skal han, ifølge et fantastisk sagn i vor familie, en gang være blevet set ridende på en elefant i selskab med en bavian, men jeg tænker mig, det må have været en babu [Note 1\)](#) eller begum [Note 2\)](#). I hvert tilfælde kom efterretningen om hans død ti år senere fra Ostindien til England. Hvad indtryk det gjorde på min tante, vidste ingen, for straks efter skilsmissen havde hun atter antaget sit pigenavn og købt sig et hus langt borte i en landsby ved kysten, hvor hun levede som et enligt fruentimmer med et enkelt tjenestetyende helt skilt fra verden.

Min fader havde engang, så vidt jeg ved, været hendes yndling, men hun var blevet dødelig fornærmet over hans giftermål, fordi min moder var en "voksdukke". Hun havde aldrig set min moder, men hun vidste, at hun endnu ikke var tyve år. Min fader og miss Betsey sås aldrig siden. Han var dobbelt så gammel som min moder, da han giftede sig, og af en svageligt helbred. Han døde et år efter og, som jeg har fortalt, førend jeg kom til verden.

Således stod sagerne om eftermiddagen på den skæbnesvangre og mærkelige fredag – man vil sagtens undskylde, at jeg kalder den således. Jeg kan derfor ikke gøre krav på den gang at have vidst, hvorledes sagerne stod, eller på at kunne huske mine egne sansers vidnesbyrd, om det påfølgende.

Min moder sad ved kaminen, kun dårligt tilpas og meget modfalden, og stirrede gennem sine tårer ind i ilden, dybt ængstet for sig selv og den faderløse lille fremmede, om hvis komme man allerede i længere tid havde kunnet finde lykkelige

forvarsler i en kommodeskuffe ovenpå; min moder, siger jeg, sad denne marts eftermiddag ved kaminen og var meget nedslået og meget ængstelig for, at hun ikke skulle komme levende fra den prøvelse, der forestod, da hun i det samme, hun slog øjnene op og tørrede dem, så en fremmed dame komme gående gennem haven.

Ved næste øjekast fik min moder en sikker anelse om, at det var miss Betsey. Den dalende sol kastede sine stråler over havegården på den fremmede dame, og hun nærmede sig døren med en stivhed i sin holdning og en kulde i sit ansigt, som ikke kunne tilhøre nogen anden.

Da hun var kommet hen til huset, gav hun endnu et bevis på, at det var hende selv. Min fader havde ladet falde vink om, at hun sjældent opførte sig som et andet kristent menneske, og nu gik hun, i stedet for at ringe på klokken, hen og så ind ad vinduet og trykkede enden af sin næse så fast mod ruden, at min stakkels moder siden plejede at sige, at den pludselig blev ganske flad og hvid. Min moder fik en sådan forskrækkelse, at jeg altid har været overbevist om, at det var miss Betseys skyld, at jeg blev født på en fredag.

Min moder havde i sin forvirring rejst sig op fra sin stol og var trådt hen i krogen bag ved den. Miss Betsey, der så sig langsomt og forskende om i stuen, begyndte fra den modsatte side og lod sine øjne vandre, indtil de nåede min moder. Derpå rynkede hun panden og gav min moder et tegn som en, der er vant til at blive adlydt, til at hun skulle komme og åbne døren. Min moder gik.

"Formodentlig mrs. David Copperfield?" sagde miss Betsey med et eftertryk på det første ord, der måske refererede sig til

min moders sørgedragt og tilstand.

"Ja," svarede min moder med svag stemme.

"Miss Trotwood," sagde den fremmede; "De har vist hørt tale om hende."

Min moder svarede, at hun havde haft den fornøjelse. Og hun følte med sig selv, at hun ikke så ud, som om denne fornøjelse havde været så overdreven stor.

"Nu ser De hende," sagde miss Betsey. Min moder bøjede hovedet og bad hende træde indenfor.

De gik ind i den stue, min moder var kommet ud fra, da der ikke var lagt i kaminen i det bedste værelse på den anden side af gangen – der havde nemlig ikke været lagt i kaminen der siden min faders jordefærd – og da de begge havde taget plads, og miss Betsey tav stille, begyndte min moder, som forgæves søgte at tvinge sig, at græde.

"Nå, nå, nå!" sagde miss Betsey pludselig. "Lad være med det! Så, så!"

Men min moder kunne ikke lade det være og græd derfor, til hun havde grædt ud.

"Tag Deres kappe af, mit barn, og lad mig se på Dem," sagde miss Betsey.

Min moder var alt for bange for hende til at nægte at opfylde dette sære forlangende, om hun også havde lyst dertil. Hun tog derfor kappen af, men rystede således på sine hænder, at hendes smukke, tykke hår faldt ned over hendes ansigt.

"Men Gud fri mig," udbrød miss Betsey. "De er jo et rent barn!"

Min moder så unægtelig meget ung ud af sin alder; hun hang med hovedet, som om det var hendes skyld, den stakkel, og

sagde hulkende, at hun også selv var bange for, at hun kun var en barnlig enke og kun ville blive en barnlig moder, hvis hun levede. Under den korte pause, som fulgte, syntes hun, at miss Betsey rørte ved hendes hår, og det var ikke nogen ublid berøring, men da hun i frygtsom forventning vendte sig om imod hende, så hun damen sidde med fødderne på kamingitteret, det nederste af kjolen smøget op og hænderne foldet over det ene knæ, mens hun gjorde et surt ansigt til ilden.

"Men i Himlens navn," sagde miss Betsey pludselig, "hvorfor hedder det Rågehuset? Kogehuset ville have været langt mere passende, hvis nogen af dem havde haft et praktisk begreb om livet."

"Det var Copperfield, der valgte det navn," svarede min moder. "Da han købte huset, glædede han sig ved den tanke, at der var råger i haven."

Aftenvinden ruskede i dette øjeblik således i nogle gamle elmetræer for enden af haven, at hverken min moder eller miss Betsey kunne lade være at se den vej. Idet elmetræerne bøjede sig ligesom kæmper, der hviskede hinanden hemmeligheder i øret, og derpå efter nogle få sekunders rolighed atter satte sig i en rasende bevægelse og svang deres vilde arme omkring, som om deres sindsro var blevet forstyrret af de slemme ting, de havde hørt, gav nogle forpiskede, gamle rågereder, der tyngede de øverste grene, sig til at danse, ligesom vragstumper på en oprørt sø.

"Men hvor er fuglene?" spurgte miss Betsey.

"Der har ingen været, så længe vi har været her," sagde min moder. "Vi troede – Copperfield troede, at der var en hel masse

råger, men rederne var gamle, og fuglene havde forladt dem for længe siden."

"David Copperfield op ad dage!" udbrød miss Betsey. "Hvor det ligner ham! Kalde et hus Rågehuset, skønt der ikke findes en eneste råge i nærheden af det, og tage det for givet, at fuglene er der, fordi han ser rederne!"

"Copperfield er død," svarede min moder, "vover De at tale uvenligt om ham til mig –"

Min stakkels moder tænkte, tror jeg, et øjeblik på voldelig at overfalde min tante, som kunne have magtet hende med sin ene hånd, selv om min moder havde været langt mere skikket til en sådan idræt, end hun var den aften. Men det gik over, ligesom hun fik rejst sig op, og hun satte sig atter meget spag ned og besvimelede.

Da hun kom til sig selv igen, eller da miss Betsey havde bragt hende til sig selv igen, hvilket det nu var, så hun denne stå ved vinduet. Skumringen var nu ved at gå over til mørke, og de kunne kun skimte hinanden ved ilden i kaminen.

"Nå," sagde miss Betsey, idet hun vendte tilbage til sin stol, som om hun kun havde kastet et tilfældigt blik på udsigten, "når venter De Dem –"

"Jeg ryster over hele mit legeme," stammede min moder. "Jeg ved ikke, hvad der er galt med mig; jeg er vis på, jeg dør."

"Nej, vist ikke. Drik en kop te."

"Ak Gud, ak Gud! Tror De, det vil gøre mig godt?" klagede min moder i en hjælpeløs tone.

"Naturligvis," sagde miss Betsey, "det er ikke andet end indbildning. Hvad hedder pigen?"

"Jeg ved endnu ikke, om det bliver en pige, miss," sagde min moder uskyldig.

"Gud velsigne barnet!" udbrød miss Betsey og citerede således sig selv uafvidende den anden sentens fra nålepuden i kommoden ovenpå, men anvendte den på min moder i stedet for på mig, "det er ikke det, jeg mener; jeg mener Deres tjenestepige."

"Peggotty!" svarede min moder.

"Peggotty!" gentog miss Betsey næsten i en forbitret tone. "Er det virkelig Deres mening, barn, at noget menneskeligt væsen er gået til en kristen kirke og har ladet sig døbe Peggotty?"

"Det er hendes efternavn," sagde min moder med mat stemme. "Copperfield kaldte hende ved det, da hun og jeg har samme fornavn."

"Hejda, Peggotty!" råbte miss Betsey, idet hun åbnede stuedøren. "Te! Din frue er ikke rigtig vel. Rap dig!"

Efter at miss Betsey havde udstedt denne befaling med en sådan myndighed, som om hun havde været en anerkendt autoritet i huset, så længe der havde været et hus, og set ud ad døren for at iagttage den forbavsede Peggotty, der ved lyden af en fremmed stemme viste sig i gangen, lukkede hun atter døren og satte sig ligesom før, med fødderne på kamingitteret, nederdelen af kjolen smøget op og hænderne foldede om det ene knæ.

"De talte om, hvorvidt det ville blive en pige," sagde miss Betsey. "Jeg er vis på, at det bliver en pige. Jeg har en forudfølelse af, at det må blive en pige. Her nu, barn, så snart denne pige –"

"Måske dreng," tillod min moder sig at indvende.

"Jeg siger Dem, jeg har en forudfølelse af, at det må blive en pige. Sig mig ikke imod. Så snart denne pige er født, barn, agter jeg at være hendes veninde. Jeg agter at stå fadder til hende og beder Dem kalde hende Betsey Trotwood Copperfield. Det må ikke gå denne Betsey Trotwood galt i livet. Ingen må have lov til at lege med hendes følelser, den lille stakkel. Hun må opdrages godt, og der må passes på, at hun ikke tåbeligt skænker sin tillid til nogen, som ikke fortjener den. Det vil jeg sørge for!"

Ved hver af disse sætninger knejsede miss Betsey med nakken, som om den uret, hun selv havde lidt, arbejdede inden i hende, og hun med stor anstrengelse undertrykte enhver tydeligere hentydning til den. Det var min moders tanke, mens hun iagttog hende ved ildens svage skær, skønt hun var alt for bange for miss Betsey, for urolig for sig selv og for modfalden og forvirret til at opfatte noget tydeligt eller til at vide, hvad hun skulle sige.

"Var David god imod Dem, barn?" spurgte miss Betsey efter at have tiet en kort tid. "Levede De godt sammen?"

"Vi var meget lykkelige," sagde min moder, "Copperfield var kun alt for god imod mig."

"Så forkælede han Dem vel?"

"Ja, jeg er bange for det, – jeg duer ikke til at stå alene i denne barske verden og ikke have andre end mig selv at stole på," hulkede min moder.

"Nå, græd bare ikke!" sagde miss Betsey. "I passede ikke for hinanden – hvis overhovedet to mennesker kunne passe for hinanden – og derfor stillede jeg det spørgsmål. De var jo fader- og moderløs, ikke sandt?"

"Ja."

"Og guvernante?"

"Jeg var guvernante i en familie, hvor Copperfield kom på besøg. Han var meget venlig imod mig, viste mig megen opmærksomhed og friede til sidst til mig. Jeg gav ham mit ja, og så blev vi gift," sagde min moder enfoldigt.

"Hm, stakkels barn!" mumlede miss Betsey og så stadig mørkt ind i ilden. "Kan De noget?"

"Hvad mener De, miss?" stammede min moder.

"Holde hus for eksempel?" sagde miss Betsey.

"Ikke særlig godt, er jeg bange for. Ikke så godt, om jeg kunne ønske. Men Copperfield søgte at lære mig det –"

("Jo, det var han også den rette karl til!") sagde miss Betsey i en parentes,

"Og jeg tror nok, at jeg ville have gjort fremskridt, for jeg var meget lærevillig, og han var en meget tålmodig lærer, hvis den store ulykke, hans død –"

Her brast min moder igen i gråd og kunne ikke komme videre.

"Nå, nå!" sagde miss Betsey.

"Jeg førte min husholdningsbog meget ordentligt og gjorde den hver aften op med Copperfield," hulkede min moder i et nyt udbrud af sorg.

"Nå, nå!" sagde miss Betsey, "græd nu ikke mere!"

"Og jeg kan forsikre, at der aldrig faldt et ondt ord imellem os for dens skyld, undtagen når Copperfield skændte på mig, fordi mine tretaller og femtaller lignede hinanden meget, eller fordi jeg satte kruseduller på mine syvtaller og nitaller," fortsatte min moder under et nyt anfald og brød igen af.

"De bliver syg," sagde miss Betsey, "og De ved, at det hverken er godt for Dem eller min guddatter. De må ikke gøre det."

Dette argument gjorde min moder roligere, skønt hendes tiltagende ildebefindende måske havde større del i det.

Der opstod nu en pause, som kun af og til blev afbrudt af et "hm!" som miss Betsey udstødte.

"Jeg ved, at David havde købt sig en livrente for sine penge," sagde hun til sidst. "Hvad har han gjort for dem?"

"Copperfield," svarede min moder med nogen anstrengelse, "var så kærlig og taknsom at sørge for, at en del af den tilfaldt mig."

"Hvor meget?" spurgte miss Betsey.

"Et hundrede og fem pund om året," svarede min moder.

"Han kunne have gjort det, der var værre."

Ordet passede til øjeblikket. Det var blevet så meget værre med min moder, at da Peggotty kom ind med tebakken og lysene, så hun straks, hvor dårlig hun var, hvilket miss Betsey kunne have set tidligere, hvis det havde været lyst nok. Hun førte hende straks op på sit eget værelse. Derpå sendte hun sin brodersøn, Ham Peggotty, som uden min moders vidende havde været holdt skjult i huset i nogle dage for i nødstilfælde at bruges som ilbud, i største fart af sted efter sygeplejersken og lægen.

Da disse allierede magter indfandt sig få minutter efter hinanden, blev de forbavsede over at finde en fremmed dame af majestætisk udseende sidde ved kaminen, med hatten hængende på den venstre arm, i færd med at stoppe sine øren til med bomuld. Da Peggotty ikke kendte hende, og min moder ikke sagde noget om hende, var hun en fuldkommen gåde, og

den omstændighed, at hun havde et helt magasin bomuld i sin lomme og stoppede denne artikel i sine øren, formindskede ikke det højtidelige ved hendes nærværelse.

Efter at lægen havde været ovenpå og var kommet ned igen og havde overbevist sig om, at han og den fremmede dame efter al sandsynlighed ville komme til at sidde der i flere timer ansigt til ansigt, gjorde han sig umage for at være galant og underholdende. Han var den blideste af sit køn, det spagfærdigste lille mandfolk, man kunne tænke sig. Han gik altid sidelæns ud og ind ad en stue for at optage så lidt plads som muligt og bevægede sig lige så lydløst og endnu langsommere end ånden i Hamlet. Hovedet holdt han på den ene side, dels i beskeden anerkendelse af sin egen ringhed, dels af en beskeden trang til at gøre sig behagelig for alle. Det er ikke nok at sige, at han ikke engang havde et ondt ord til overs for en hund. Han kunne ikke have udslynget et ondt ord mod en gal hund. Han kunne måske have fremført et lille ord eller et halvt ord eller en endnu mindre brøkdel af et ord i al sagtnodighed; for han talte lige så sagte, som han gik, men han ville ikke have været grov mod den og kunne ikke for alt i verden have været hidsig imod den.

Mr. Chillip så mildt på min tante med hovedet på den ene side, og idet han gjorde et lille buk og rørte let ved sit venstre øre, sagde han med en hentydning til bomulden:

"En lokal irritation, frue?"

"Hvad behager?" svarede min tante og trak bomulden ud af det ene øre ligesom en prop.

Chillip blev så forskrækket over hendes barske tone – som han bagefter fortalte min moder – at det var en sand lykke, at

han ikke tabte sin åndsnærværelse. Men han gentog mygt:

"En lokal irritation, frue?"

"Vrøvl!" svarede min tante og proppede sig selv til igen med et rask tag. Efter dette kunne Chillip ikke gøre andet end sidde og skotte forlegent til hende, mens hun sad og stirrede ind i ilden, indtil han atter blev kaldt ovenpå. Et kvarters tid efter kom han igen.

"Nå?" sagde min tante, idet hun trak bomulden ud af det øre, der var ham nærmest.

"Ja, frue," svarede Chillip, "det – det – går langsomt fremad, frue."

"Ba-a-h!" sagde min tante og satte rent ud en trille på dette hånlige udråbsord, idet hun proppede sig selv til igen.

Chillip var virkelig lige ved at blive fornærmet; fra et rent videnskabeligt synspunkt betragtet var han lige ved at blive fornærmet. Men han sad alligevel i næsten to timer og så på hende, mens hun sad og stirrede ind i ilden, indtil han atter blev kaldt ud. Efter at have været borte i nogen tid kom han igen tilbage.

"Nå?" sagde min tante og tog på ny bomulden ud.

"Ja, frue," svarede Chillip, "det – – det går langsomt fremad, frue."

"Å!" sagde min tante og snerrede således ad ham, at han ligefrem ikke kunne holde det ud. Det tog helt modet fra ham, sagde han siden. Han foretrak at gå udenfor og sætte sig på trappen i mørke og træk, indtil der igen kom bud efter ham.

Ham Peggotty, der gik i almueskolen og var et sandt jern i sin katekismus og derfor må regnes for et troværdigt vidne, forklarede næste dag, at da han en time senere tilfældigvis så

ind ad dagligstuedøren, blev han øjeblikkelig opdaget af miss Betsey, som gik op og ned ad gulvet i stærk uro og slog sin klo i ham, førend han kunne slippe bort. At der af og til hørtes lyd af fodtrin og stemmer ovenpå, som bomulden ikke kunne udelukke, hvilket han sluttede af, at damen åbenbart havde grebet ham som et offer, som hun kunne lade sin overstrømmende bevægelse gå ud over, når lyden var stærkest. At hun hele tiden holdt ham ved kraven og marcherede op og ned ad gulvet med ham, som om han havde taget for meget opium, idet hun en gang imellem ruskede ham i håret, rev i hans linned, stoppede hans øren til, som om hun forvekslede dem med sine egne, og på anden måde handlede ilde med ham. Dette stadfæstedes til dels af hans faster, som havde set ham klokken halv ét kort efter hans løsladelse og forsikrede, at han havde været lige så rød som jeg.

Den skikkelige Chillip kunne i et sådant øjeblik endnu mindre end ellers bære nag til nogen. Han listede sig ind i dagligstuen, så snart han havde fået sin frihed, og sagde i den allerblideste tone til min tante:

"Nå, frue, nu kan jeg Gud ske lov ønske Dem til lykke."

"Hvortil?" spurgte min tante skarpt.

Chillip blev igen skræmt af min tantes barske væsen, hvorfor han gjorde et lille buk og sendte hende et lille smil for at formilde hende.

"Men for pokker, hvad går der af mennesket?" udbrød min tante utålmodigt. "Kan han ikke tale?"

"Vær rolig, bedste frue," sagde Chillip så blødt som muligt, "der er ikke længere nogen grund til frygt. Vær rolig."

Man har siden næsten holdt det for et vidunder, at min tante ikke rystede ham og rystede det, han havde at sige, ud af ham. Hun rystede imidlertid kun på sit eget hoved ad ham, men på en måde, som fik ham til at bæve.

"Ja, frue," gentog Chillip, så snart han igen havde fattet mod, "jeg kan Gud ske lov ønske Dem til lykke. Alt er nu overstået og godt overstået."

I de par minutter, som Chillip brugte til at holde denne tale, så min tante skarpt på ham.

"Hvorledes har hun det?" spurgte hun og lagde armene over kors, skønt hatten endnu hang på den ene af dem.

"Jeg håber, hun snart vil føle sig helt vel tilpas, frue. Så vel tilpas, som man kan vente, at en ung moder kan være det under disse sørgelige forhold. Der er intet i vejen for, at De om lidt ser til hende, frue. Det vil gøre hende godt."

"Men *hun*, hvorledes har *hun* det?" spurgte min tante skarpt.

Chillip lagde hovedet lidt mere på den ene side og så ligesom en kælen fugl på min tante.

"Den lille," sagde min tante, "hvorledes har hun det?"

"Frue, jeg troede, De vidste, at det er en dreng."

Min tante mælede ikke et ord, men tog sin hat ved båndene ligesom en slynge og slog efter Chillips hoved med den, satte den på, gik ud og kom aldrig mere igen. Hun forsvandt ligesom en fortørnet fe eller ligesom et af de overnaturlige væsener, som jeg ifølge folketroen havde ret til at se, og kom aldrig mere igen.

Nej. Jeg lå i min kurv, og min moder lå i sin seng, men Betsey Trotwood Copperfield var for altid i drømmenes og skyggernes land, den frygtelige egn, som jeg så nylig var rejst fra, og lyset i vinduet i vor stue skinnede ud på alle sådanne rejsendes

jordiske mål og på den lille tue oven over støvet af ham, uden
hvem jeg ikke ville have været til.

Note 1:

Babu: En rig købmand.

Note 2:

Begum: En fyrstinde.

2. Jeg iagttager

De første genstande, som antager en bestemt skikkelse for mig, når jeg ser langt tilbage i min barndoms tåger, er min moder med sit smukke hår og sin ungdommelige figur, og Peggotty, der slet ingen figur havde, men derimod øjne, der var så sorte, at de formørkede hele hendes ansigt, og kinder, der var så hårde og røde, at det undrede mig, at fuglene ikke hakkede i hende i stedet for æblerne.

Jeg tror at kunne mindes, hvorledes disse to blev ganske små for mit blik ved at bukke sig eller knæle ned på gulvet, mens jeg rokkede frem og tilbage imellem dem. Jeg har beholdt et indtryk, som jeg ikke kan skelne fra en virkelig erindring, af berøringen af Peggottys pegefinger, således som hun plejede at række den ud imod mig, og af, at den var blevet ganske ru af syning ligesom et lille rivejern.

Dette er måske indbildning, skønt jeg tror, at hukommelsen hos de fleste af os kan gå meget længere tilbage, end mange af os mener, ligesom jeg også tror, at iagttagelsesevnen hos mange, meget unge børn er vidunderlig skarp og sikker. Ja, jeg tror, at de fleste voksne mennesker, som udmærker sig i så henseende, med større føje kunne siges ikke at have mistet denne evne end at have erhvervet den, og det så meget mere, som jeg i almindelighed har lagt mærke til, at sådanne mennesker ejer en vis friskhed og sagtnodighed og er så lette at fornøje, hvilket alt sammen er en arv, som de har bevaret fra deres barndom.

Jeg har en anelse om, at jeg gør mig skyldig i "vidtløftigheder", idet jeg standser for at sige dette, men det tvinger mig til at udtale, at jeg bygger disse slutninger på mit kendskab til mig selv. Skulle derfor noget af det, jeg måtte meddele i denne fortælling, tyde på, at jeg som barn var udstyret med en skarp iagttagelsesevne, eller at jeg som voksen har et levende minde om min barndom, så vil jeg ikke nægte, at jeg gør krav på disse to ejendommeligheder.

Når jeg ser tilbage i min barndoms tågerum, er de første genstande, som træder selvstændigt frem af en forvirret masse, min moder og Peggotty. Hvad kan jeg ellers huske? Lad mig en gang se!

Ud af tågen træder vort hus; det står ikke for mig som noget nyt, men som noget vel kendt, så langt jeg kan huske tilbage. I stueetagen er Peggottys køkken, som vender ud mod en baggård med et dueslag på en stang i midten, uden duer; et stort hundehus i en krog, uden hund, og en mængde høns, der forekommer mig at være forfærdelig høje og spadsere omkring med truende og glubske miner. Der er især en hane, som flyver op på en stolpe for at gale og synes at have mig i kikkerten, når jeg ser på den gennem køkkenvinduet; den får mig til at skælve, så frygtelig er den. Om gæssene uden for lågen, der kommer vraltende efter mig og strækker deres lange halse ud efter mig, når jeg går den vej, drømmer jeg om natten, ligesom et menneske, der er omringet af vilde dyr, drømmer om løver.

Her er en lang gang – så uendelig lang, synes jeg – som fører fra Peggottys køkken til gadedøren. Et mørkt fadebur vender ud mod den, og det er et sted, som man må skynde sig forbi om aftenen, for jeg ved ikke, hvad der kan være mellem alle disse

fjerdinger og krukker og tekasser, når ingen er derinde med et brændende lys, og lader en muggen dunst, blandet med lugten af sæbe, syltetøj, peber, lys og kaffe, strømme ud af døren. Så er der de to stuer, dagligstuen, hvori vi, min moder og jeg og Peggotty – for Peggotty er stadig omkring os, når hun er færdig med sit arbejde, og vi er alene – sidder om aftenen, og den bedste stue, hvori vi opholder os om søndagen. Den er stadselig, men ikke så hyggelig, ja den har endog et sørgeligt præg for mig, for Peggotty har fortalt mig om min faders begravelse og at de, som fulgte ham til jorden, havde sorte kapper på. En søndag aften læser min moder for Peggotty og mig om, hvorledes Lazarus blev vækket fra de døde. Og jeg blev så bange, at de senere måtte tage mig ud af sengen og vise mig den stille kirkegård uden for sovekammervinduet, hvor alle de døde hviler fredeligt i deres grave under den højtidelige måne.

Jeg ved ikke noget, der er halvt så grønt som græsset på denne kirkegård; intet, der er halvt så skyggefuldt som dens træer; intet halvt så fredeligt som dens ligstene. Fårene græsse der, når jeg tidligt om morgenen sætter mig på knæ i min lille seng i et lukaf inden for min moders værelse for at se ud på den, og jeg ser det røde lys falde på solskiven og tænker ved mig selv:

"Mon solskiven er glad over, at den igen kan vise, hvad klokken er?"

Her er vor stol i kirken. Det er en højrygget stol med et vindue tætved, gennem hvilket vort hus kan ses og bliver set mange gange under morgentjenesten af Peggotty, som holder meget af at forvise sig om, at der ikke er tyve eller ild i huset. Men om også Peggotty lader sine egne øjne spadsere omkring, bliver hun dog meget vred, når mine gør det, og gør tegn til

mig, mens jeg står på bænken, at jeg skal se på præsten. Men jeg kan jo ikke altid se på ham; jeg kender ham, også uden at han har den hvide tingest på, og jeg er bange for, at han skal undre sig over, at jeg stirrer således, og måske standse i sin prædiken for at spørge mig om det, og hvad skal jeg så gøre? Det er skrækkeligt at gabe, men noget må jeg gøre. Jeg ser på min moder, men hun lader, som om hun ikke ser mig. Jeg ser på en dreng oppe i koret, og han skærer ansigter ad mig. Jeg ser på sollyset, som kommer ind ad den åbne dør igennem våbenhuset, og der ser jeg et forvildet får – jeg mener ikke en synder, men et rigtigt får på fire ben – som halvt om halvt har i sinde at gå ind i kirken. Jeg mærker, at hvis jeg ser længere på det, kan jeg blive fristet til at sige noget højt, og hvad ville der så blive af mig? Jeg ser op på mindetavlerne på væggen og søger at tænke på salig Bodgers her af sognet, og hvorledes mrs. Bodgers vel har været til mode den gang, da på smertens leje Bodgers smægted', og ingen læge hjælpe mægted'. Jeg gad vide, om de sendte bud efter Chillip, og om han heller ikke kunne udrette noget, og i så tilfælde, hvorledes han kan lide at blive mindet om det en gang om ugen. Fra Chillip, der har sit søndagshalstørklæde på, ser jeg hen på prædikestolen og forestiller mig, hvilken herlig legeplads den kunne være, og hvorledes den kunne bruges til fæstning, når en anden dreng stormede op ad trappen for at angribe den og fik fløjlsputen med kvasterne i hovedet. Imidlertid lukker mine øjne sig efterhånden, og jeg synes at høre præsten synge en søvnlug sang i middagsheden, og så hører jeg slet ingenting, indtil jeg falder ned fra bænken med et stort rabalder og af Peggotty bliver båret mere død end levende ud.

Og nu ser jeg den udvendige side af vort hus, hvor gittervinduerne i sovekammeret står åbne for at lade den sødt duftende luft strømme ind, og de gamle, forpiskede rågereder, som endnu hænger og dingler i elmetræerne for enden af forhaven. Nu er jeg i haven bag ude på den anden side af gården med det tomme dueslag og hundehus – en sand dyrehave for sommerfugle, med et højt stakit og en port og en hængelås, – hvor frugten hænger i tætte klynger på træerne, mere modne og fyldigere end den frugt, jeg siden har set i nogen anden have, og hvor min moder plukker nogle i en kurv, mens jeg står ved siden af hende og rapser stikkelsbær, men lader som ingenting. Der rejser sig en stærk blæst, og sommeren forsvinder i et nu. Vi leger i vinterskumringen og danser omkring i dagligstuen. Når min moder har tabt vejret og hviler sig i en lænestol, lægger jeg mærke til, at hun snor sine lyse krøller om sine fingre og retter på sig, og ingen ved bedre end jeg, at hun gerne vil se godt ud og er stolt af, at hun er så smuk.

Dette hører til mine allertidligste indtryk. Dette og en følelse af, at vi begge var en lille smule bange for Peggotty og i de fleste henseender rettede os efter hende, hører til de første anskuelser – om de kunne kaldes således – som jeg udledte af det, jeg så.

Peggotty og jeg sad en aften ene sammen ved kaminen i dagligstuen. Jeg havde læst for hende om krokodillerne, og jeg må have læst meget tydeligt, eller også må den gode sjæl have været meget optaget af, hvad hun hørte, for jeg husker, at hun havde fået en uklar forestilling om, at de var en slags køkkenurter. Jeg var træt af at læse og umådelig søvnig, men da jeg havde fået lov til, som en stor gunst, at blive oppe til min moder kom hjem fra en af naboerne, hvor hun tilbragte

aftenen, ville jeg naturligvis hellere dø på min post end gå i seng. Jeg var kommet til det stadium af søvnighed, hvor Peggotty syntes at svulme op og blive uhyre stor. Jeg spillede mine øjenlåg op med begge mine pegefingre og så standhaftigt på hende, mens hun sad og syede; på den lille stump voksllys, hun brugte til sin tråd – hvor det så gammelt ud, det var så rynket på alle ender og kanter! – på det lille hus med stråtaget, hvori bændelmålet boede, på hendes syskrin med dets skydelåg, hvorpå St. Pauls kirken stod malet med rosenrød kuppel; på messingfingerbøllet på hendes finger; på hende selv, som jeg fandt yndig. Jeg var så søvnig, at jeg vidste, at hvis jeg et eneste øjeblik tabte noget af syne, var jeg væk.

"Peggotty," siger jeg pludselig, "har du nogen sinde været gift?"

"Gud, Davy," svarede Peggotty, "hvor kommer du til at tænke på giftermål?"

Det gav sådant et sæt i hende, at det gjorde mig ganske vågen. Derpå standsede hun med sit arbejde og så på mig og trak tråden helt ud af nålen.

"Men har du nogen sinde været gift, Peggotty?" siger jeg. "Du er jo en meget smuk pige, er du ikke?"

Jeg fandt hende ganske vist forskellig fra min moder, men syntes, at hun var et fuldkomment mønster på en anden art skønhed. I den bedste stue stod en rød fløjlskammel, hvorpå min moder havde malet en blomsterkost. Grunden i denne skammel og Peggottys ansigtsfarve forekom mig at være et og det samme. Skamlen var glat, og Peggotty var ru, men det gjorde ikke noget.

"Jeg smuk, Davy!" sagde Peggotty. "Kors, nej, min dreng, men hvorledes kommer du til at tænke på giftermål?"

"Det ved jeg ikke; man må jo ikke gifte sig med mere end en ad gangen, vel, Peggotty?"

"Nej, vist ikke," svarede Peggotty bestemt.

"Men når man gifter sig med en, og han dør, så kan man jo gifte sig med en anden, ikke sandt?"

"Det kan man, hvis man vil, min dreng," siger Peggotty, "det kommer an på, hvad man mener om den ting."

"Men hvad er din mening, Peggotty?"

Jeg spurgte hende om det og så nysgerrigt på hende, fordi hun så så nysgerrigt på mig.

"Min mening er," sagde Peggotty efter at have tænkt sig om, idet hun vendte øjnene bort fra mig og fortsatte sit arbejde, "at jeg aldrig selv har været gift og heller ikke venter at blive det, lille Davy. Det er alt, hvad jeg ved om den sag."

"Du er dog ikke vred, Peggotty, hvad?" spurgte jeg efter at have siddet stille et minut.

Jeg troede virkelig, hun var det, da hun havde affærdiget mig så kort; men jeg tog ganske fejl, for hun lagde sit arbejde – det var en af hendes egne strømper, hun stoppede – til side, åbnede sine arme og tog mit krøllede hoved imellem dem og gav det et ordentligt tryk. Jeg ved, at det var et ordentligt tryk, fordi hun var så fyldig, at nogle af knapperne bag i hendes kjole altid sprang af ved den mindste anstrengelse. Og jeg husker, at to af dem sprang hen i den modsatte side af stuen, mens hun knugede mig.

"Lad mig nu høre noget mere om krukkerdillerne," sagde Peggotty, som endnu ikke var ganske sikker i navnet, "for jeg

har ikke nær hørt nok om dem."

Jeg kunne ikke rigtigt indse, hvorfor Peggotty så så underlig ud, eller hvorfor hun så gerne ville have fat på krokodillerne igen.

Vi vendte imidlertid tilbage til disse uhyrer med ny årvågenhed fra min side, og vi lod deres æg ligge i sandet for at udruges i solen, og vi løb bort fra dem og narrede dem ved stadig at dreje til siden, hvilket de ikke kunne gøre så hurtig på grund af deres plumpe legemsbygning, og vi gik ud i vandet til dem, ligesom de indfødte, og stak spidse træstykker ned i halsen på dem; kort sagt, vi gik hele krokodillehistorien igennem. I det mindste gjorde jeg det, men jeg var dog noget i tvivl med hensyn til Peggotty, som hele tiden sad i tanker og stak sig med sin nål på forskellige steder af ansigtet og armene.

Da vi var blevet færdige med krokodillerne og netop havde taget fat på alligatorerne, ringede det på haveklokken. Vi gik ud til døren, og der stod min moder, som jeg syntes så ualmindelig godt ud, og ved siden af hende en herre med smukt sort hår og kindskæg, den samme, som forrige søndag var fulgt med os hjem fra kirke.

Da min moder bukkede sig ned på dørtærsklen for at tage mig i sine arme og kysse mig, sagde herren, at jeg var en lille fyr, der havde langt større rettigheder end en konge – eller sådan noget; her mærker jeg, at min modnere forstand kommer mig til hjælp.

"Hvad vil det sige?" spurgte jeg ham over hendes skulder.

Han klappede mig på hovedet; men hvorledes det nu var eller ikke, så kunne jeg hverken lide ham eller hans dybe stemme, og

det ærgrede mig, at hans hånd kom til at røre ved min moders, idet den rørte ved mig. Jeg skød den til side, så godt jeg kunne.

"Men Davy!" udbrød min moder.

"Den kære dreng!" sagde herren. "Jeg kan ikke undres over hans hengivenhed."

Jeg havde aldrig før set så smuk en farve på min moders ansigt. Hun skændte blidt på mig for min uartighed og vendte sig om for at takke herren for hans ulejlighed med at følge hende hjem. Hun rakte hånden ud imod ham, mens hun talte, og da han tog den, syntes jeg, at hun skottede til mig.

"Lad os sige godnat til hinanden, min vakre dreng," sagde herren, da han havde bøjet sit hoved – jeg så det meget godt – ned over min moders lille handske.

"God nat!" sagde jeg.

"Lad os være rigtig gode venner!" sagde herren leende. "Kom med din hånd!"

Min højre hånd lå i min moders venstre, derfor gav jeg ham den anden.

"Men det er jo den forkerte hånd, Davy," lo herren.

Min moder trak min højre hånd frem, men jeg havde sat mig for, at jeg ikke ville give ham den og gjorde det heller ikke. Jeg gav ham den anden, og han trykkede den hjertelig og sagde, at jeg var en rask dreng, og gik.

Endnu i dette øjeblik ser jeg ham vende sig om i haven og med sine uheldsvarslenende sorte øjne tilkaste os et afskedsblik, førend døren blev lukket.

Peggotty, som ikke havde sagt et ord eller rørt en finger, lukkede straks døren i lås, og derpå gik vi alle ind i dagligstuen. Tvært imod sin sædvanlige skik blev min moder, i stedet for at

gå hen til lænestolen ved kaminen, i den anden ende af stuen og sad og nynnede ved sig selv.

"Jeg håber, De har tilbragt en behagelig aften, frue," sagde Peggotty, der stod stiv som en tønne, midt i stuen med en lysestage i hånden.

"Tak, Peggotty," svarede min moder muntert, "jeg har tilbragt en meget behagelig aften."

"En fremmed er altid en behagelig afveksling," mente Peggotty.

"Ja, en meget behagelig afveksling," svarede min moder.

Da Peggotty blev ved at stå ubevægelig midt i stuen, og min moder atter begyndte at nynne, faldt jeg i søvn, dog ikke så fast at jeg jo kunne høre stemmer uden dog at kunne forstå, hvad de sagde. Da jeg vågnede halvt op af denne urolige slummer, fandt jeg Peggotty og min moder begge grædende og snakkende i munden på hinanden.

"Sådan en som ham ville mr. Copperfield aldrig have syntes om," sagde Peggotty. "Det siger jeg, og det vil jeg sværge på."

"Du gode Gud!" udbrød min moder. "Du gør mig afsindig! Er en stakkels pige nogen sinde blevet således behandlet af sine tjenestefolk? Hvorfor gør jeg den uret mod mig selv at kalde mig pige? Har jeg ikke været gift, Peggotty?"

"Jo, det ved Gud De har, frue," svarede Peggotty.

"Hvorledes tør du da vove," sagde min moder, "du ved nok, Peggotty, at jeg ikke mener vove, men hvorledes kan du have hjerte – til at gøre mig den sorg at sige mig sådanne bitre ting, når du meget godt ved, at jeg uden for dette sted ikke har en eneste ven at henvende mig til?"

"Så meget mere," svarede Peggotty, "er der grund til at sige, at det ikke går an. Nej, for ingen pris! Nej!"

Jeg troede, Peggotty ville have kastet lysestagen fra sig, således fægtede hun med den.

"Hvor kan du være så ufornuftig," sagde min moder og græd endnu stærkere end før, "at føre et sådant sprog! Hvor kan du tage på vej, som om alting var klappet og klart, når jeg atter og atter siger dig, at han ikke har vist mig andet end den allersimpleste høflighed? Du taler om forelskelse. Hvad skal jeg gøre? Når folk er dumme nok til at nære sådanne følelser, er det da min skyld? Hvad skal jeg gøre, spørger jeg dig? Vil du, at jeg skal rage mit hoved eller sværte mit ansigt eller skamskænde mig selv ved at brænde eller skolde mig? Jeg tror gerne, du ville det, Peggotty. Jeg er vis på, at det ville være dig en sand fornøjelse."

Det forekom mig, at Peggotty tog sig denne beskyldning meget nær til hjerte.

"Og min kære dreng," udbrød min moder og gik hen til lænestolen, hvori jeg sad, og kærtegnede mig, "min egen lille Davy! Jeg skal lade mig fortælle, at jeg ikke har kærlighed til min dyrebare skat, det søde, velsignede barn!"

"Der er jo ingen, som har mælet et ord om det."

"Jo, du har, Peggotty," sagde min moder. "Du ved det meget godt! Hvad kunne der ellers ligge i det, du sagde, du stygge pige. Du ved lige så godt som jeg, at det var for hans skyld, at jeg ikke ville købe mig en ny parasol sidste kvartal, skønt den gamle grønne er slidt og frynserne rent i laser? Det ved du meget godt, Peggotty; det kan du ikke nægte."

Derpå vendte hun sig kærlig om imod mig og lagde sin kind til min.

"Er jeg en slem moder mod dig, Davy? Er jeg en fæl, grusom, egenkærlig, slet moder? Sig, at jeg er det, mit barn; sig ja, kære dreng, og Peggotty vil holde af dig, og Peggottys kærlighed er langt mere værd end min. Jeg holder slet ikke af dig, gør jeg vel?"

Ved disse ord brast vi alle i gråd. Jeg var sagtens den mest højrøstede i selskabet, men jeg er overbevist om, at vi alle mente det lige ærligt. Jeg var ganske sønderknust og er bange for, at jeg i min sårede ømheds første udbrud kaldte Peggotty "et bæst". Det skikkelige skind var dybt nedslået, husker jeg, og må være blevet helt knappeløs, for da hun, efter at have forsonet sig med min moder, knælede ved lænestolen for at forsone sig med mig, knaldede en hel lille salve af disse projektiler.

Vi gik meget modfaldne i seng; min hulken holdt mig længe vågen, og da et rigtig dybt suk en gang hævede mig op i sengen, så jeg min moder sidde på tæppet og bukke sig ned til mig. Til sidst faldt jeg i søvn i hendes arme og sov trygt.

Om det var den næste søndag, jeg igen så den omtalte herre, eller om der hengik en længere tid, førend han atter viste sig, kan jeg ikke huske. Jeg giver mig ikke ud for at være stiv i tidsregningen, men det var i kirken, jeg så ham, og han fulgte bagefter hjem med os. Han gik også med ind for at se en pragtfuld geranium, som vi havde stående i dagligstuevinduet. Jeg syntes ikke, at han skænkede den synderlig opmærksomhed, men førend han gik, bad han min moder give ham en lille blomst. Hun bad ham selv tage sig en; men det ville han ikke – hvorfor, det kunne jeg ikke forstå – og så plukkede

hun den af og gav ham den. Han sagde, at han aldrig, aldrig ville skille sig ved den, og jeg syntes, at han måtte være en rigtig tosse, siden han ikke vidste, at den om et par dage ville falde fra hinanden.

Peggotty opholdt sig nu mindre inde hos os om aftenen, end hun før havde gjort. Min moder rettede sig meget efter hende, mere end sædvanligt, forekom det mig, og vi var alle tre overmåde gode venner, men dog var der et ganske andet forhold imellem os, end der før havde været, og vi havde det ikke længere så hyggeligt sammen. Undertiden tænkte jeg, at Peggotty måske ikke kunne lide, at min moder gik med alle de smukke kjoler, hun havde i sine skuffer, eller at hun så ofte besøgte den før omtalte nabo, men jeg kunne dog ikke blive rigtig klog på, hvad der egentlig var i vejen.

Efterhånden blev jeg vant til at se herren med det sorte skæg. Jeg syntes ikke bedre om ham end i starten og nærrede den samme urolige skinsyge mod ham, men om jeg også havde nogen anden grund til det end et barns instinktmæssige mishag og en almindelig forestilling om, at Peggotty og jeg godt selv kunne holde meget af min moder uden fremmed hjælp, var det dog sikkert ikke den grund, jeg kunne have haft, hvis jeg havde været ældre. Noget sådant faldt mig aldrig ind. Jeg kunne gøre iagttagelser ligesom stykkevis, men at sammensætte et net af disse stykker og fange nogen i det, det overgik endnu mine kræfter.

Mens jeg en efterårs morgen var nede i forhaven med min moder, kom Murdstone – nu vidste jeg, at det var hans navn – ridende forbi. Han standsede hesten for at hilse på min moder og sagde, at han ville til Lowestoft for at besøge nogle venner,

som lå der med en lystjagt, og foreslog at tage mig med foran sig på sadlen, hvis jeg havde lyst til en ridetur.

Luften var så ren og behagelig, og hesten syntes selv at glæde sig så meget ved tanken om rideturen, mens den stod og prustede og stampe, at jeg fik stor lyst til at følge med. Jeg blev da sendt ovenpå til Peggotty for at blive pyntet, og imidlertid stod Murdstone af og gik med tøjlen om armen langsomt op og ned uden for den vilde rosenhæk, mens min moder gik langsomt op og ned inden for den for at holde ham med selskab. Jeg kan huske, at Peggotty og jeg så ud efter dem gennem mit lille vindue; jeg kan huske, hvor omhyggeligt de syntes at undersøge hækken, og hvorledes Peggotty, der havde været i et rent perlehumør, pludselig blev bister og børstede mit hår meget hårdt den gale vej.

Murdstone og jeg brød snart op og travede af sted på grønsværen ved siden af landevejen. Han holdt mig magelig med den ene arm, og jeg tror ikke, at jeg ellers plejede at være urolig, men det var mig umuligt at sidde foran ham, uden en gang imellem at vende hovedet og se ham i ansigtet. Han havde den slags tomme, sorte øjne – jeg mangler et bedre ord til at betegne et øje, hvori der ingen dybde er – som når det ikke er fæstet på noget bestemt, ved en ejendommelig lysvirkning undertiden synes at vansires af en forbigående skelen. Flere gange, når jeg så på ham, lagde jeg med en vis rædsel mærke til dette udtryk og undrede mig over, hvad han grundede så dybt på. Hans hår og skæg så i nærheden endnu tykkere og sortere ud, end jeg havde troet. Noget firkantet i den nederste del af ansigtet og de prikkede spor af det stærke, sorte skæg, som han hver dag ragede meget tæt, mindede mig om det vokskabinet,

som for et halvt år siden var blevet forevist i vort nabolag. Hans regelmæssige øjenbryn og det stærkt udprægede hvide, sorte og brune i hans ansigt – forbandet være hans ansigt og hans minde – bragte mig, trods mine mørke anelser, til at holde ham for en meget smuk mand. Jeg tvivler ikke om, at min stakkels moder var af samme mening.

Vi tog ind i et hotel ved kysten, hvor to herrer sad og røg cigarer i et værelse for dem selv. De lå hver på mindst fire stole og havde store sømandsjakker på. I en krog lå en bunke kapper og kavajer og et flag hulter til bulter imellem hinanden.

De kom begge to på benene på en temmelig kejtet måde, da vi trådte ind, og sagde:

"Halløj, Murdstone! Vi troede, De var død!"

"Endnu ikke," sagde Murdstone.

"Og hvad er det for en krabat?" spurgte en af herrerne, idet han tog fat på mig.

"Det er Davy," svarede Murdstone.

"Hvad for en Davy?" spurgte herren.

"Davy Copperfield," sagde Murdstone.

"Hvad, den fortryllende mrs. Copperfields påhæng?" udbrød herren, "den smukke lille enke?"

"Tag Dem i agt, Quinion," sagde Murdstone. "En vis person har en god forstand."

"Hvem skulle det være?" spurgte den tiltalte herre og lo.

Jeg så pludselig i vejret, da jeg var nysgerrig efter at få det at vide.

"Kun Brooks fra Sheffield," sagde Murdstone.

Jeg blev ganske let om hjertet ved at høre, at det kun var Brooks fra Sheffield, for i starten troede jeg virkelig, at det

havde været mig selv.

Der syntes at være noget særdeles komisk ved Brooks fra Sheffield, for begge herrerne lo hjerteligt ved at høre ham nævne, og Murdstone lod ligeledes til at more sig derover. Efter at have lét ud, sagde den herre, som kaldtes Quinion:

"Og hvad mener Brooks fra Sheffield om den påtænkte forretning?"

"Å, jeg tror ikke, at Brooks endnu ved rigtig besked om den," svarede Murdstone, "men i det hele taget er han vist ikke meget for det."

Man lo på ny, og Quinion sagde, at han ville ringe efter noget sherry, for at de kunne drikke Brooks' skål. Det gjorde han, og da vinen var kommet ind, gav han mig lidt af den med en biskuit til og lod mig, førend jeg drak, stå op og sige:

"Ned med Brooks fra Sheffield!"

Denne skål blev modtaget med bifald og en så hjertelig latter, at jeg ligeledes kom til at le, hvorved de andre lo endnu mere. Kort sagt, vi morede os rigtig godt.

Derpå gik vi ned ved stranden og satte os på græsset og så gennem en kikkert – jeg kunne ingenting se i den, men jeg lod, som om jeg kunne – og derpå vendte vi tilbage til hotellet for at spise til middag. Mens vi var ude, røg de to herrer hele tiden, hvilket jeg, efter lugten af deres grove jakker at dømme, troede, de måtte have gjort, lige siden jakkerne var kommet fra skrædderen. Jeg må ikke glemme at fortælle, at vi gik om bord i jagten, hvor de alle tre gik ned i kahytten og havde travlt med nogle papirer, i hvilke jeg så dem ganske fordybede, når jeg så ned gennem det åbne skylight. Imidlertid lod de mig være alene med en mager, rar mand med et stort rødt hår, hvorpå der sad

en meget lille, blank hat, og med en sribet skjorte eller vest, og på brystet stod der "Neptun" med store bogstaver. Jeg troede, at det var hans navn, og at han, da han boede i et skib og ingen gadedør havde, hvorpå han kunne sætte det, havde sat det der, men da jeg kaldte ham mr. Neptun, sagde han, at det hed skibet.

Jeg lagde hele dagen mærke til, at Murdstone var mere alvorlig og mere adstadigere end de to andre, som var meget lystige og overgivne. De spøjte frit med hinanden, men sjældent med ham; det forekom mig, at han var klogere og koldere end de, og at de betragtede ham med en lignende følelse som jeg. Jeg så et par gange, at når Quinion talte, skottede han hen til Murdstone, som om han ville forvisse sig om, at han ikke tog det ilde op, og at han en gang, da Parsnidge, den anden herre, blev noget højroset, trådte ham på foden og med øjnene gav ham et vink om at tage sig i agt for Murdstone, der sad tavs og alvorlig. Heller ikke mindes jeg, at Murdstone lo en eneste gang den hele dag, undtagen over det indfald med Brooks, og det var, i forbigående sagt, hans eget.

Vi tog hjem tidligt på aftenen. Vejret var meget smukt, og min moder og han spadserede igen langs med rosenhækken, mens de lod mig gå ind og drikke min te. Da han var gået, spurgte min moder mig, hvorledes jeg havde haft det, og hvad de havde sagt og gjort. Jeg fortalte, hvad de havde sagt om hende, og hun lo og sagde, at det var uforskammet af dem at sige sådant noget dumt noget, men jeg vidste, at hun syntes godt om det. Jeg benyttede lejligheden til at spørge hende, om hun kendte noget til Brooks fra Sheffield, men hun svarede nej;

kun troede hun, at det måtte være en fabrikant i knive- og gaffelfaget.

Kan jeg sige om hendes ansigt – skønt jeg har grund til at mindes det som forandret og ved, at det er hensmuldret – at det ikke er mere, når jeg i dette øjeblik ser det lige så levende for mig som alle de ansigter, jeg ser på gaden? Kan jeg sige om hendes uskyldige og ungdommelige skønhed, at den falmede og døde hen, når jeg endnu føler dens ånde på min kind, ligesom jeg gjorde den aften? Kan jeg sige, at hun nogen sinde forandrede sig, når min hukommelse kun kalder hende til live igen i denne skikkelse og, mere trofast mod dens kærlige ungdom, end jeg selv har været, endnu holder fast ved det, den dengang elskede?

Jeg skiver om hende netop således, som hun var, da jeg efter denne samtale var gået i seng, og hun kom for at sige mig godnat. Hun knælede spøgende ved siden af min seng og sagde med et smil, idet hun lagde hagen på sine hænder:

"Hvad var det, de sagde, Davy? Fortæl mig det igen. Jeg kan ikke tro det."

"Den fortryllende –" begyndte jeg.

Min moder lagde fingeren på mine læber for at standse mig.

"Det var ikke fortryllende," sagde hun. "Det kan ikke have været fortryllende, Davy; det ved jeg ganske bestemt."

"Jo, det var; den fortryllende mrs. Copperfield," gentog jeg standhaftig, "og den smukke."

"Nej, nej, det var ikke den smukke. Ikke den smukke," afbrød min moder mig, idet hun atter lagde fingeren på mine læber.

"Jo det var. Den smukke, lille enke."

"De tåbelige, uforskammede mennesker," udbrød min moder leende og skjulte sit ansigt. "De latterlige mandfolk! Ikke sandt? Hør, Davy –"

"Ja, moder."

"Sig det ikke til Peggotty! Hun kunne let blive vred på dem. Jeg er selv skrækkelig vred på dem, men jeg ville dog nødig, at Peggotty skulle få det at vide."

Jeg lovede naturligvis at tie, og vi kyssede hinanden mange gange, og jeg faldt snart i en tryk søvn.

Nu forekommer det mig, som om det var dagen efter, at Peggotty gjorde mig et påfaldende og eventyrligt forslag, men det var sandsynligvis to måneder senere.

Mens vi en aften, da min moder var ude, og vi igen sad i selskab med strømperne og bændelmålet, voksstumpen, skrinet med St. Paulskirken på låget og Krokodillebogen, så Peggotty flere gange på mig og lukkede munden op ligesom for at tale, men uden at gøre det – hvilket jeg mente var gaben, da jeg ellers ville være blevet forskrækket. Endelig sagde hun i en lokkende tone:

"Hør, lille Davy, kunne du ikke have lyst at følge med mig til min broders i Yarmouth på en fjorten dages tid? Ville det ikke være sjov?"

"Er din broder en rar mand, Peggotty?"

"Å, sådan en rar mand!" udbrød Peggotty og rakte hænderne i vejret. "Og så er der søen og bådene og skibene og fiskerne og stranden og Am, som du kan lege med –"

Peggotty mente sin brodersøn Ham, som jeg har omtalt i det første kapitel.

Jeg blev henrykt ved tanken om alle disse fornøjelser og svarede, at det rigtignok ville være sjov, men hvad ville moder sige?

"Å, er der ikke andet i vejen," sagde Peggotty og så mig stift i ansigtet, "så tør jeg holde en guinea på, at hun lader os rejse; hvis du vil have det, skal jeg spørge hende om det, så snart hun kommer hjem. Hvad siger du til det?"

"Men hvad skal hun tage sig til, mens vi er borte?" sagde jeg og lagde mine små albuer på bordet for at drøfte sagen. "Hun kan dog ikke være alene her."

Hvis det var et hul på hælen af strømpen, som Peggotty pludselig gav sig til at søge efter, må det virkelig have været et meget lille et, som det ikke var umagen værd at stoppe.

"Ja men, hun kan jo ikke være alene her, Peggotty."

"Å Gud velsigne dig, ved du det ikke?" sagde Peggotty og så på mig igen. "Hun tager hen til mrs. Grayper på en fjorten dages tid. Mrs. Grayper får mange fremmede."

Ja, når det var tilfældet, var jeg villig til at rejse.

Jeg ventede med største utålmodighed, til min moder kom hjem fra mrs. Grayper – det var nemlig den omtalte nabo – for at få at vide, om vi kunne få lov til at udføre denne store plan. Uden at blive nær så forundret, som jeg havde ventet, gik min moder villigt ind på den, og alt blev aftalt samme aften, og der skulle betales for min kost og mit logis hos Peggottys familie.

Dagen til vor afrejse kom snart. Den var fastsat så tidlig, at den kom snart endog for mig, som levede i en feberagtig forventning og var halvt bange for, at et jordskælv, et ildsprudende bjerg eller en anden stor naturomvæltning skulle lægge hindringer i vejen for vor ekspedition. Vi skulle køre med

en fragtmand, som rejste om formiddagen efter frokosttid. Jeg ville have givet, hvad det skulle være, for at have måttet lægge mig påklædt på sengen og sove med hat og støvler på.

Det rører mig næsten nu, skønt jeg fortæller det så let hen, at tænke på, hvor ivrig jeg var efter at forlade mit lykkelige hjem, og hvor lidt jeg anede, hvad det var, jeg forlod for altid.

Det gør godt at tænke på, at da fragtvoغن holdt uden for døren, og min moder stod der og kyssede mig, fik en taknemmelig kærlighed til hende og det gamle sted, som jeg aldrig før havde vendt ryggen, mig til at græde. Og det gør godt at vide, at min moder også græd, og at jeg følte hendes hjerte banke mod mit.

Det gør godt at tænke på, at da fragtvoغن begyndte at køre, kom min moder løbende ud ad døren og råbte til kusken, at han skulle holde for at hun kunne kysse mig endnu en gang. Og det gør godt at dvæle ved den inderlighed og kærlighed, hvormed hun hævede sit ansigt op til mig og gjorde det.

Da vi forlod hende stående på landevejen, kom Murdstone hen til hende og syntes at bebrejde hende, at hun var så rørt. Jeg så mig tilbage omkring presenningen over vognen og tænkte, hvad det kom ham ved.

Peggotty, som ligeledes så sig tilbage på den anden side, syntes meget utilfreds; det var tydeligt nok at se på hendes ansigt, da hun igen vendte sig om.

I nogen tid sad jeg og så på Peggotty, hensunket i drømmerier over det spørgsmål, om jeg, hvis det var pålagt hende at forlade mig ligesom drengen i eventyret, ville være i stand til at finde hende igen ved hjælp af de knapper, hun ville tabe.

3. Jeg oplever en forandring

Fragtmandens hest var den dovneste hest af verden og traskede af sted med ludende hoved, ret som om den godtede sig ved at lade de folk vente, der skulle have pakkerne på vognen; ja, jeg bildte mig endog ind, at den undertiden skoggerlo ganske højt ved denne tanke, men fragtmanden sagde, at det var ikke andet end hoste.

Fragtmanden havde en egen måde at lude med hovedet på ligesom hesten og bøjede sig søvnig forover, mens hans kørte, med en arm støttet til hvert knæ. Jeg siger "kørte," skønt vognen ville være kommet lige så godt til Yarmouth uden ham, da hesten gjorde det hele, og om konversation var der ikke tale, han forstod kun at fløjte.

På skødet havde Peggotty en kurv med fødevarer, som magelig kunne have holdt ud, selv om vi var rejst til London med den vogn. Vi spiste og sov en hel del. Peggotty satte sig stadig til at sove med hånden på kurvehanken, som hun aldrig slap, og hvis jeg ikke selv havde hørt det, ville jeg aldrig have troet, at et værgeløst fruentimmer kunne have snorket så voldsomt.

Vi gjorde så mange omveje og var så længe om at aflevere et sengested i en kro og holdt på så mange andre steder, at jeg blev ganske træt af det og meget glad, da vi så Yarmouth. Jeg syntes, at det så noget sølet og sjasket ud, da jeg lod mit øje glide hen over den store, øde fællede på den anden side af floden, og jeg kunne ikke bare mig for at undre mig over, hvorledes det kunne gå til, at nogen del af jorden kunne være så flad, hvis den

virkelig var så rund, som der stod i min geografi. Men jeg tænkte, at Yarmouth måske lå ved en af polerne, og at det var grunden.

Da vi kom lidt nærmere og så hele landskabet ligge som en lang lige linje, lod jeg mig for Peggotty forstå med, at en høj eller noget sådant ville have taget sig godt ud, og at det ville have været pænere, hvis byen og vandet ikke havde været rørt således sammen ligesom i en vælling. Men Peggotty sagde med større eftertryk end sædvanligt, at vi måtte tage tingene, som de var, og at hun for sit vedkommende var stolt af at kalde sig en ægte Yarmouthers sild.

Da vi kom ind i gaden, der var påfaldende nok for mig, og lugtede fisken, begen, hampen og tjæren og så matroserne slentre omkring og hørte vognene rumle hen over stenbroen, indså jeg, at jeg havde været uretfærdig mod et så livligt sted, og sagde det til Peggotty, som nok så fornøjet hørte på mine glædesudbrud og fortalte mig, at det var en velkendt sag – formodentlig for dem, der havde den lykke at være fødte Yarmouthers sild – at Yarmouth var den smukkeste by i verden.

"Der er min Am!" skreg Peggotty, "han er jo blevet så stor, at jeg næppe kan kende ham!"

Han ventede virkelig på os i gæstgivergården og spurgte mig, hvorledes jeg havde det, som om jeg var en gammel bekendt. Først syntes jeg ikke, at jeg kendte ham så godt, som han kendte mig, da han ikke havde været i vort hus siden den aften, jeg blev født, og naturligvis havde et forspring for mig, men vort fortrolige forhold fremmedes ved, at han tog mig på ryggen for at bære mig hjem. Han var nu en svær, kraftig, bredskuldret, seks fod høj karl, men havde et drengeagtigt grinebideransigt

og lyst, krøllet hår, hvorved han fik et noget fåreagtigt udseende. Han var iført en sejldugstrøje og et par bukser, der var så stive, at de lige så godt havde kunnet stå alene, uden at der var ben i dem, og man kunne, rent ud sagt, ikke sige, at han havde en hat på, men snarere, at han foroven var dækket, ligesom et gammelt hus, med noget, der lignede beg.

Idet ham nu således bar mig på ryggen og vor ene lille kasse under armen, og Peggotty bar vor anden lille kasse, drejede vi ned ad nogle stræder, der var oversået med træsplinter og små sandbanker, og kom forbi gasværker, reberbaner, bådebyggerier, skibsværfter, takkelofter, pladser, hvor skibe blev ophuggede, og andre, hvor de blev kalfatrede, smedjer og deslige, indtil vi kom ud på den øde fælle, jeg allerede havde set i afstand. Da sagde ham:

"Der ligger vort hus, master Davy."

Jeg så mig om i alle retninger, så langt jeg kunne øjne, hen over den nøgne flade og ned mod havet og floden, men jeg kunne ikke opdage noget hus. Ikke langt borte lå en sort pram eller et andet afmønstret fartøj højt og tørt oppe på land med et jernrør, der tjente som skorstenspipe og røg nok så hyggeligt, men det var også det eneste, som lignede en bolig, det jeg kunne se.

"Det er vel aldrig det?" sagde jeg. "Den tingest, som ser ud som et skib?"

"Jo netop, lille Davy," svarede ham.

Om det så havde været Aladdins slot med rokægget og det hele, tror jeg ikke, at jeg kunne være blevet mere henrykt over den romantiske tanke at skulle bo i det. På siden var der en allerkæreste lille dør, og det havde tag og små vinduer, men det

allerdejliligste var, at det var en virkelig båd, som uden tvivl havde været mange hundrede gange på søen og aldrig været bestemt til at bo i på landjorden. Det var det, som gjorde den så tillokkende for mig. Havde den været bestemt til bolig, ville jeg måske have fundet den lille eller ubekvem eller ensom, men det, at det aldrig havde været hensigten med den, at den skulle bruges på den måde, gjorde den til et fuldkomment palads.

Der var så nydelig rent og pænt indenfor. Der var et bord og et nürnbergerrur og en dragkiste og oven på dragkisten en tebakke med et maleri, som forestillede en dame med parasol, der gik og spadserede med en lille dreng i soldaterdragt, som trillede med et tøndebånd; bakken blev holdt oprejst af en bibel, og var den faldet ned, ville den have knust en mængde tekopper og en tepotte, som var opstillet omkring bogen. På væggen hang nogle simple, kolorerede billeder i glas og kamme, som forestillede bibelske scener, og jeg har aldrig siden kunnet se den slags billeder hos en bissekræmmer, uden at hele det indre af Peggottys broders hus har stået lyslevende for mig. Abraham i rød dragt i færd med at ofre en blå Isak, og Daniel i gul dragt i en hule med grønne løver var de mest iøjnefaldende af dem. Oven over den lille kaminhylde sås et billede af luggeren *Sara Jane*, bygget i Sunderland, med et virkeligt lille agterspejl af træ, et kunstværk, som jeg mente var noget af det misundelsesværdigste i hele verden. I loftsbjælkerne var der nogle kroge, hvis nytte jeg den gang ikke kunne gætte, og endelig var der nogle kistebænke og kasser og andet lignende bohave, som blev brugt til at sidde på og gjorde tjeneste som stole.

Alt dette så og opfattede jeg på min egen barnlige måde ved første øjekast, da jeg var kommet over dørtærsklen, og derpå åbnede Peggotty en lille dør og viste mig mit sovekammer. Det var det bedst indrettede og hyggeligste sovekammer, man ville se, – i agterdelen af fartøjet, med et lille vindue der, hvor roret før havde været; et lille spejl spigret fast i væggen netop i den rette højde for mig og i en ramme af østersskaller; en lille seng med netop så megen plads, at man kunne komme i den, og en buket af tang i en blå krukke på bordet. De kalkede vægge var så hvide som mælk, og det brogede kludetæppe havde så mange farver, at det ligefrem skar i øjnene. En ting, som jeg især lagde mærke til i dette udmærkede hus, var lugten af fisk, der var så gennemtrængende, at når jeg tog mit lommetørklæde op af lommen for at tørre min næse, fandt jeg, at det lugtede ganske, som om det havde været svøbt om en hummer. Da jeg betroede Peggotty denne opdagelse, underrettede hun mig om, at hendes broder handlede med hummere, krabber og krebs, og siden efter lagde jeg mærke til, at der i reglen fandtes en stor bunke af disse dyr ude i et lille træskur, hvor potterne og kedlerne blev gemt, og hvor de lå filtret ind i hinanden og altid nappede efter alt, hvad de kunne få fat i.

Vi blev modtaget af en meget venlig kone med et hvidt forklæde på, som jeg havde set stå og neje i døren, mens jeg sad på Hams ryg og endnu var en halv fjerdingvej borte, samt af en rigtig smuk, lille pige med et halsbånd af blå perler, som ikke ville lade mig kysse sig, men løb bort og skjulte sig. Da vi havde nydt et rigeligt middagsmåltid af kogte skrubber, smeltet smør og kartofler samt et stykke karbonade til mig, kom en mand med et meget godmodigt ansigt og et stort skæg hjem. Han

kaldte Peggotty "min tøs" og gav hende et ordentligt smækkys på kinden, og da hun ellers altid var så ærbar i sin opførsel, nærede jeg ingen tvivl om, at det var hendes broder. Det viste sig også, at han var det, for lidt efter blev han forestillet for mig som mr. Peggotty, husets herre.

"Det fornøjer mig at se Dem," sagde mr. Peggotty. "Vi er simple, men skikkelige folk."

Jeg takkede ham og svarede, at jeg var vis på, at jeg ville have det rigtig godt på sådant et dejligt sted.

"Hvorledes har Deres moder det?" spurgte mr. Peggotty. "Forlod De hende frisk og rask?"

Jeg lod ham forstå, at hun var så frisk og rask, som jeg kunne ønske det, og at hun havde bedt mig hilse ham, hvilket sidste var en høflig opfindelse fra min side.

"Hun skal have så mange tak," sagde mr. Peggotty. "Nå, kan De holde det ud her en fjorten dages tid med hende?" Her nikkede han hen mod sin søster, "og Ham og lille Mille, skal det være os en ære."

Efter således at have udført sine pligter som vært på denne gæstfri måde, gik han ud for at vaske sig i en skål varmt vand, idet han sagde, "at han aldrig kunne få sit snavs af med koldt vand."

Han kom snart igen, forandret til sin fordel, men så rød i huden, at jeg ikke kunne bare mig for at tænke, at hans ansigt havde det til fælles med hummerne, krabberne og krebsene, at det var meget sort, når det kom i det varme vand, og meget rødt, når det kom ud af det igen.

Da vi havde drukket te og sad så lunt og godt inden døre – for aftenerne var nu kolde og fugtige – forekom det mig at være det

herligste tilflugtssted, man kunne tænke sig. At høre blæsten rejse sig ude på havet, at vide, at tågen sneg sig hen over den øde made udenfor, at se på ilden og tænke sig, at der ikke var noget andet hus i nærheden, og at vort hus var en båd, var ligesom et eventyr. Lille Emily havde nu overvundet sin undselighed og sad ved siden af mig på den laveste og mindste af kistebænkene, der netop var stor nok til os to og netop passede ind i kaminkrogen. Mrs. Peggotty med det hvide forklæde sad og strikkede på den modsatte side af kaminen. Hun med sit sytøj var lige så hjemme her, som om de aldrig havde været under noget andet tag. Ham, som havde givet mig min første undervisning i det ædle spil Hanrej, prøvede på at spå med de skidne kort og efterlod fiskespor af sin tommelfinger på alle dem, han lagde op. Mr. Peggotty røg på sin pibe. Jeg følte, at situationen indbød til en fortrolig samtale.

"Mr. Peggotty," sagde jeg.

"Ja vel," sagde han.

"Har De givet Deres søn navnet Ham, fordi De bor i en slags ark?"

Mr. Peggotty syntes at finde, at det var en dybsindig tanke, men svarede:

"Nej, jeg har slet ikke givet ham noget navn."

"Hvem har da givet ham det navn?" fortsatte jeg mit forhør.

"Ih, det har hans fader," svarede mr. Peggotty.

"Jeg troede, at De var hans fader."

"Min broder Joe var hans fader," svarede mr. Peggotty.

"Død, mr. Peggotty?" spurgte jeg efter et ærbødigt ophold.

"Druknet."

Jeg blev meget forundret over at høre, at mr. Peggotty ikke var Hams fader, og begyndte at tænke på, om jeg måske ikke også svævede i vildfarelse med hensyn til hans slægtskabsforhold til de andre. Jeg var så nysgerrig efter at få dette at vide, at jeg satte mig for at komme til bunds i sagen.

"Men lille Mille," sagde jeg med et blik på hende, "er hun da ikke Deres datter?"

"Nej, min svoger Tom var hendes fader."

Jeg kunne ikke dy mig.

"Død, mr. Peggotty?" spurgte jeg efter et nyt, ærbødigt ophold.

"Druknet."

Jeg følte det vanskelige ved at genoptage dette emne, men jeg var endnu ikke kommet til bunds i det, og til bunds i det måtte jeg; derfor sagde jeg:

"Har De ingen børn, mr. Peggotty?"

"Nej," svarede han med en kort latter. "Jeg er ungkarl."

"Ungkarl?" udbrød jeg forbavset. "Men hvem er da det?" tilføjede jeg og pegede på konen med forklædet, der sad og strikkede.

"Det er mrs. Gummidge," sagde mr. Peggotty,

"Gummidge?"

Men her gav Peggotty mig – jeg mener min egen Peggotty – nogle så eftertrykkelige vink om, at jeg ikke måtte stille flere spørgsmål, at jeg blev siddende og så på det tavse selskab, indtil det var sengetid. Da fortalte hun mig i enrum i min egen lille kahyt, at Ham og Mille var forældreløse søskendebørn, som min vært havde adopteret i deres barndom, da de havde mistet deres forældre, og at mrs. Gummidge var enke efter en mand,

der havde været i kompagni med ham om en båd og var død meget fattig. Han var selv kun en fattig mand, sagde Peggotty, men så god som guld og så tro som stål; det var hendes egne lignelser. Den eneste ting, sagde hun, som kunne gøre ham hidsig og bringe ham til at bande, var, når nogen talte om hans ædelmodighed; når man hentydede til den, kunne han slå et voldsomt slag i bordet – han havde en gang splintret det ved en sådan lejlighed – og sværge en rædsom ed på, at han ville lade sig "brandstage", hvis han ikke pakkede sammen og stak af, hvis de nogen sinde oftere talte om det. På min forespørgsel viste det sig, at ingen havde den fjerneste forestilling om etymologien til dette frygtelige verbum at "brandstage", men at de alle mente, det var en grumme højtidelig ed.

Min værts godhed gjorde et dybt indtryk på mig, og jeg lå i den behageligste sindsstemning, som forhøjedes ved, at jeg var søvnig og lyttede efter, hvorledes fruentimmerne gik i seng i en anden lille krybbe ligesom min i den modsatte ende af båden, og hvorledes han og Ham hængte to køjer op til sig selv på nogle kroge under loftet. Alt som sønnen efterhånden listede sig over mig, hørte jeg vinden hyle ude på søen og fare så vildt hen over fælleden, at jeg følte en uklar frygt for, at det store hav skulle skylle over os om natten. Men jeg huskede på, at jeg jo var i en båd, og at det ikke var så galt at have en mand som mr. Peggotty om bord, hvis noget skulle indtræffe.

Imidlertid indtraf intet værre end morgenen. Næsten lige så snart som den skinnede på østersskalrammen om mit spejl, var jeg ude af sengen og ude med lille Mille for at samle sten ved strandbredden.

"Du er nok en hel sømand?" sagde jeg til Mille.

Jeg ved ikke, om jeg troede det, men jeg syntes, det var galant at sige noget, og et skinnende sejl tæt ved os afspejlede sig i dette øjeblik så smukt i hendes klare øjne, at det faldt mig ind at sige det.

"Nej," svarede Mille og rystede på hovedet, "jeg er bange for søen."

"Bange!" sagde jeg med en klædelig forvovenhed og et overmodigt blik på det mægtige ocean, "det er jeg ikke."

"Men den er så grusom; jeg har set den være meget grusom mod nogle af vore folk. Jeg har set den slide en båd, der var lige så stor som vort hus, i tusinde stykker."

"Jeg vil ikke håbe, at det var den båd, som –"

"Som fader druknede med?" spurgte Emily. "Nej, det var ikke den; den båd har jeg aldrig set."

"Og heller ikke ham?" spurgte jeg hende.

Lille Mille rystede på hovedet. "Ikke det jeg kan huske!"

Her fandtes en lighed i vor skæbne! Jeg skyndte mig at forklare, at jeg heller aldrig havde set min fader, men at min moder og jeg stadig havde levet nok så lykkeligt for os selv og altid ville leve således, samt at min faders grav lå på kirkegården tæt ved vort hus og skyggedes af et træ, under hvis grene jeg ofte havde vandret og mangel en smuk morgenstund hørt fuglene synge. Men der var dog en forskel imellem Milles og min barndom. Hun havde mistet sin moder før sin fader, og ingen vidste, hvor hendes faders grav var, undtagen at den var et eller andet sted ude i det dybe hav.

"Desuden," sagde Mille, "var din fader en fin mand, og din moder er en dame, men min fader var fisker, og min moder var en fiskerdatter, og morbroder Dan er selv fisker."

"Dan, det er vel mr. Peggotty?" sagde jeg.

"Morbroder Dan – derhenne," svarede Mille og nikkede hen mod bådehuset.

"Ja, det er ham, jeg mener. Han er vist meget god?"

"God?" sagde Mille. "Skulle jeg nogen sinde blive en dame, ville jeg give ham en lyseblå frakke med diamantknapper, nankinsbukser, en rød fløjlsvest, en trekantet hat, en sølvbeslået pibe, et stort guldur og en kasse fuld af penge."

Jeg svarede, at jeg ikke tvivlede om, at mr. Peggotty fortjente disse herligheder. Jeg må tilstå, at jeg havde ondt ved at tænke mig ham rigtig i hans es i det kostume, som hans taknemmelige lille søsterdatter havde tiltænkt ham, og at jeg navnlig nærede en vis tvivl om hensigtsmæssigheden af den trekantede hat. Men disse tanker holdt jeg for mig selv.

Lille Mille var blevet stående og så op på himlen, mens hun opregnede disse genstande, som om det var et strålende luftsyn. Derpå gav vi os atter til at samle muslingeskaller og sten.

"Ville du da gerne være en dame?" sagde jeg.

Emily så på mig, smilede og nikkede.

"Ja det ville jeg rigtignok gerne være. Så skulle vi alle være fornemme folk, jeg og morbroder og Ham og mrs. Gummidge. Så ville vi ikke bryde os om, når det stormede, det vil sige ikke for vor egen skyld, men nok for de stakkels fiskeres, og vi ville hjælpe dem med penge, når de kom til ulykke."

Dette forekom mig at være et meget tilfredsstillende og derfor ingenlunde usandsynligt fremtidsbillede. Jeg ytrede min glæde ved tanken om det, og lille Mille tog nu mod til sig og sagde undselig:

"Tror du nu ikke, at du alligevel er bange for søen?"

Den var rolig nok i dette øjeblik, men jeg tvivler ikke om, at hvis jeg havde set en nogenlunde stor bølge komme rullende, ville jeg have smurt haser, rædselsslagen ved tanken om hendes druknede slægtninge. Imidlertid sagde jeg nej og tilføjede:

"Du synes heller ikke at være det, skønt du siger det," for hun gik tæt ved randen af en slags gammel dæmning eller bolværk, som vi var gået ud på, og jeg var bange for, at hun skulle falde ud.

"Det er ikke på den måde, jeg er bange," sagde Mille. "Men jeg kan ikke sove, når det blæser, og jeg skælver ved at tænke på morbroder Dan og Ham og tror at høre dem råbe om hjælp. Derfor er det, at jeg så gerne ville være en dame. Men på denne måde er jeg ikke bange – ikke en smule. Se en gang!"

Hun smuttede bort fra mig og løb ud på en ujævn bjælke, som ragede ud fra det sted, hvor vi stod, og hang temmelig højt ud over det dybe vand uden det mindste værn. Denne hændelse har indpræget sig så dybt i min hukommelse, at jeg er vis på, at hvis jeg var maler, kunne jeg tegne bjælken ganske således, som den så ud den gang, da Mille ilede sin undergang i møde – således forekom det mig – med et blik, som jeg aldrig har glemt, langt ud over havet.

Den lette, vævre, dristige lille skikkelse vendte om og kom lykkelig og vel tilbage til mig, og jeg lo snart af min frygt og det skrig, jeg havde udstødt, og som i ethvert tilfælde ikke ville have været til nogen nytte, da der ingen var i nærheden. Men der har senere været øjeblikke, ja mange øjeblikke, da jeg har tænkt: Hører det til de skjulte muligheder, at barnets pludselige dumdristighed og hendes vilde blik langt ud i rummet kunne

hidrøre fra, at hendes døde fader barmhjertigt søgte at lokke hende i faren og drage hende til sig, for at hun kunne få lov til at ende sit liv på den dag? Der har været en tid, da jeg har spurgt mig selv, om jeg, hvis sløret for hendes fremtid var blevet draget til side for mig, således at selv et barn til fulde kunne have forstået, hvad der ventede hende, og hendes frelse havde været afhængig af en bevægelse af min hånd, om jeg da burde have strakt den ud for at redde hende? Der har siden været en tid – jeg siger ikke, at den varede længe, men den har været – da jeg har gjort mig selv det spørgsmål, om det ikke havde været bedre for Mille, om vandet den morgen havde lukket sig over hendes hoved for mine øjne; og da har jeg svaret jo, det ville det.

Dette er måske at foregribe fortællingen. Dog lad det stå.

Vi strejfede længe om og samlede en mængde ting, som vi fandt mærkelige, og kastede omhyggeligt nogle strandede søstjerner ud i vandet igen – jeg kender endnu i dette øjeblik så lidt til denne slægt, at jeg ikke er vis på, om de havde grund til at takke os for denne tjeneste – og så gik vi hjem igen til mr. Peggottys bolig. Vi standsede i læ af hummerskuret for at veksle et uskyldigt kys og gik ind til frokosten, strålende af sundhed og glæde.

"Ligesom et par unge drosler!" sagde mr. Peggotty, hvilket jeg opfattede som en kompliment.

Jeg var naturligvis forelsket i lille Mille. Jeg er overbevist om, at jeg elskede dette barn med en lige så stor trofasthed og ømhed, med større renhed og uegennyttighed, end en senere alders bedste kærlighed kan rumme, så ophøjet og forædlende den end er. Jeg er overbevist om, at min fantasi omgav dette

blåøjede lille væsen med noget, som hævede hende op i en højere sfære og forvandlede hende til en sand engel. Hvis hun en solklar formiddag havde udfoldet et par små vinger og var fløjet bort lige for mine øjne, tror jeg ikke, at jeg ville have regnet det for stort mere, end jeg kunne vente.

Vi plejede at spadserere nok så kærligt med hinanden omkring på den tågede fælle ved Yarmouth hele timer ad gangen. Dagene gled hen, som om tiden selv endnu ikke var udvokset, men også kun et barn, der kun tænkte på leg. Jeg sagde Emily, at jeg tilbad hende, og at hvis hun ikke tilstod, at hun tilbad mig, så jeg mig nødsaget til at tage livet af mig med en sabel. Hun sagde, at hun gjorde det, og jeg tvivler ikke om, at det var hendes alvor.

Om ulighed i stand eller vor ungdom og andre sådanne vanskeligheder tænkte hverken Mille eller jeg på, da fremtiden ikke lå os på sinde. Vi tænkte lige så lidt på at blive ældre, som vi tænkte på at blive yngre. Vi var genstand for mrs. Gummidges og Peggottys beundring, og når vi om aftenen sad så kærligt ved siden af hinanden på vor lille bæk, plejede de at hviske:

"Gud, hvor det er dejligt!"

Mr. Peggotty smilede til os bag ved sin pibe, og ham grinede hele aftenen. De havde vist omtrent den samme slags glæde af os, som de ville have haft af et smukt stykke legetøj eller af en miniaturemodel af Colosseum.

Jeg mærkede snart, at mrs. Gummidge ikke altid var så rar, som man kunne have ventet det på grund af hendes forhold til mr. Peggotty. Hun havde et temmelig pirreligt sind og klynkede undertiden mere, end ønskeligt var for andre medlemmer af familien i så lille en lejlighed. Det gjorde mig meget ondt for

hende, men der fandtes øjeblikke, da jeg syntes, at det ville have været langt bedre, om hun havde haft sit eget værelse, hvor hun kunne have trukket sig tilbage, indtil hun atter blev i godt humør.

Mr. Peggotty kom undertiden i et værtshus, som hed "Det villige Sind." Jeg opdagede dette ved, at han var fraværende den anden aften efter vort komme, og ved, at mrs. Gummidge så på nürnbergerruret mellem otte og ni og sagde, at han var der, og at hun oven i købet havde vidst om morgenen, at han ville gå derhen.

Hun havde været i dårligt humør hele dagen og grædt om formiddagen, da kaminen røg.

"Jeg er en stakkels ensom, forladt skabning," lød hendes ord, da denne ubehagelige hændelse indtraf, "og alting går mig imod."

"Å, det holder snart op," sagde Peggotty – jeg mener vor Peggotty – "og desuden er det jo ikke værre for Dem, end det er for os."

"Jeg føler det mere."

Det var en meget kold dag med isnende vindstød. Hendes krog ved kaminen forekom mig at være den varmeste og hyggeligste plads i hele huset, ligesom hendes stol aldeles sikkert var den blødeste, men ingenting var hende tilpas den hele dag. Hun klagede stadig over kulden og over, at den voldte hende en fornemmelse i ryggen, som hun kaldte "isninger". Til sidst brast hun i gråd over det og gentog, "at hun var en stakkels ensom, forladt skabning, som alting gik imod."

"Ja, det er rigtignok meget koldt," sagde Peggotty, "det har man godt ved at mærke."

"Jeg mærker det mere end andre."

Lige sådan gik det ved middagsbordet, hvor der altid blev sørget for hende, straks efter at jeg var blevet forsynet, for jeg som den fornemste gæst fik naturligvis først. Fiskene var små og fulde af ben, og kartoflerne ikke fri for at være brændte. Vi indrømmede alle, at vi følte os lidt skuffede over det, men hun sagde, at hun følte det mere end vi, og udgød atter tårer og gentog sin tidligere klage med stor bitterhed.

Da mr. Peggotty kom hjem klokken ni, sad derfor den ulykkelige mrs. Gummidge og strikkede i sin krog i en ynkelig tilstand. Peggotty havde arbejdet flinkt; Ham havde flikket et par store vandstøvler, og jeg, med lille Mille ved min side, havde læst for dem. Mrs. Gummidge havde indskrænket sig til et fortvivlet suk, og hun havde ikke slået øjnene op en eneste gang, siden vi drak te.

"Nå, folkens," sagde mr. Peggotty, "hvorledes har I det?"

Vi tog alle venligt imod ham enten med ord eller miner, undtagen mrs. Gummidge, som blev siddende ved sit strikkesøj og rystede på hovedet.

"Hvad er der i vejen?" udbrød mr. Peggotty og klaskede i hænderne. "Frisk mod, gamle mutter!"

Men hun syntes ikke i stand til at fatte mod. Hun trak et gammelt, sort silketørklæde frem og tørrede sine øjne, men i stedet for at putte det i lommen igen, beholdt hun det fremme og tørrede dem igen og beholdt det fremdeles fremme for at kunne bruge det i påkommende tilfælde.

"Hvad er der i vejen, morlille?" spurgte mr. Peggotty.

"Ingenting," svarede hun. "De kommer sagtens fra 'Det villige Sind', Dan?"

"Ja vist, jeg var en kort tørn derinde."

"Det gør mig ondt, at jeg skulle drive Dem derhen."

"Drive? Jeg har såmænd ikke nødig at drives," svarede Peggotty og lo af hjertens grund. "Jeg går kun alt for gerne."

"Meget gerne," sagde mrs. Gummidge rystende på hovedet og tørrede øjnene. "Ja, ja, meget gerne. Det gør mig ondt, at det er for min skyld, at De går så gerne."

"For Deres skyld? Det er ikke for Deres skyld," sagde Peggotty. "Det skal De ikke tro et ord af."

"Jo, jo, det er. Jeg ved, hvad jeg er. Jeg ved, at jeg er en stakkels forladt skabning, og at ikke alene alting går mig imod, men også, at jeg er alle imod. Jeg føler mere end andre folk og viser det mere. Det er min ulykke."

Jeg kunne virkelig ikke bare mig for at tænke, at ulykken også ramte andre medlemmer af familien end mrs. Gummidge. Men mr. Peggotty gjorde hende ingen bebrejdelser, men svarede kun ved endnu en gang at opmuntre hende til at være ved godt mod.

"Jeg er ikke således, som jeg gerne ville være," sagde hun, "nej, langtfra. Min modgang har gjort mig gnaven. Jeg tager mig min modgang nær, og den gør mig gnaven. Gid jeg kunne stå imod, men jeg kan ikke. Jeg er en plage for alle her i huset. Det undrer mig ikke. Jeg har plaget lille Davy og Deres søster hele dagen."

Herved blev jeg pludselig smeltet og brølede dybt bevæget:

"Nej, De har ikke, mrs. Gummidge!"

"Det er langtfra ret af mig at gøre det," fortsatte hun. "Det var bedre, om jeg tyede til fattighuset og lagde mig til at dø. Jeg er en stakkels, forladt skabning og gjorde bedre i ikke at falde til byrde her. Når alting skal være mig til byrde her, og jeg også må falde til byrde, så lad mig falde sognet til byrde, Dan. Det er

bedst, at jeg tyr til fattighuset og lægger mig til at dø, så er De fri for mig."

Med disse ord trak hun sig tilbage og gik i seng. Da hun var borte, så mr. Peggotty, som ikke havde røbet spor af nogen anden følelse end den dybeste medlidenhed, hen på os, og mens et levende udtryk af denne følelse endnu besjælede hans ansigt, nikkede han til os og sagde hviskende:

"Nu har hun igen tænkt på den gamle!"

Jeg kunne ikke rigtig fatte, hvad det var for en gamle, mrs. Gummidge skulle have fæstet sine tanker på, førend Peggotty, da hun fulgte mig til sengs, forklarede, at det var salig Gummidge, og at hendes broder ved sådanne lejligheder altid holdt dette for en afgjort sag, og at det gjorde et dybt indtryk på ham. Noget efter at han var gået til køjs den aften, hørte jeg selv, at han sagde til Ham: "Den stakkel! Hun har igen tænkt på den gamle!" Og hver gang mrs. Gummidge fik et sådant anfald under vort ophold, hvilket ikke skete så sjældent, sagde han altid det samme for at undskylde hende, og det med den inderligste medlidenhed.

Således gik de fjorten dage uden andre afvekslinger, end afvekslingerne i ebbe og flod, som gjorde en forandring i de tider, på hvilke mr. Peggotty kom og gik og ligeledes forandrede Hams arbejdstid. Når ham ikke havde noget at gøre, spadserede han undertiden med os for at vise os bådene og skibene og roede også et par gange ud med os. Jeg ved ikke, hvorfor visse indtryk knytter sig mere til et sted end til et andet, men jeg tror, at det går de fleste således, navnlig med hensyn til deres barndomsminder. Jeg kan aldrig høre eller læse navnet Yarmouth, uden at jeg kommer til at tænke på en søndag

morgen på strandbredden, mens klokkerne ringede til kirke, lille Mille støttede sig til min skulder, og Ham stod og kastede sten i vandet, idet solen langt ude over havet brød igennem den tykke tåge og viste os skibene, der så ud som deres egne skygger.

Omsider kom den dag, da vi skulle rejse hjem. Jeg holdt mig kækt ved skilsmissen fra mr. Peggotty og mrs. Gummidge, men led frygtelige sjælekvaler ved at skulle forlade lille Mille. Vi gik arm i arm hen til den gæstgivergård, hvor fragtmændene tog ind, og undervejs lovede jeg at skrive til hende. (Dette løfte indfriele jeg senere i bogstaver, der var større end de, folk i reglen averterer med i deres vinduer, når de har værelser til leje.) Vi var dybt rystede ved afskeden, og har jeg nogen sinde følt en tomhed i mit hjerte, så var det den dag.

I al den tid, jeg havde været borte, havde jeg været utaknemmelig mod mit hjem og så godt som ikke tænkt på det. Men ikke så snart var jeg på hjemvejen, førend min unge samvittighed syntes at pege bebrejdende i den retning, og i min nedtrykte stemning følte jeg kun så meget stærkere, at det var min rede, og at min moder var min trøster og veninde.

Denne følelse tiltog hos mig undervejs, så at jo mere vi nærmede os hjemmet, og jo mere kendte de genstande, vi kom forbi, blev, des mere længselsfuld blev jeg efter at nå det og kaste mig i hendes arme. Men i stedet for at dele denne længsel, søgte Peggotty, om end på en kærlig måde, at dæmpe den og så forvirret og tankefuld ud.

Men "Rågehuset" i Blunderstone måtte komme til trods for hende, når det behagede fragtmændens hest, og komme gjorde

det. Hvor jeg husker det godt! Det var en kold, grå eftermiddag med en mørk himmel, som truede med regn.

Døren gik op, og halvt leende, halvt grædende af glad sindsbevægelse så jeg mig om efter min moder. Dog det var ikke hende, men et fremmed tjenestetyende.

"Men, Peggotty, er hun ikke kommet hjem?"

"Jo, jo, lille Davy, jo vist er hun," sagde Peggotty. "Vent et øjeblik, lille Davy, så skal jeg fortælle dig noget."

På grund af hendes befippelse og den medfødte kejtethed, hun steg ud af vognen med, gjorde Peggotty en højst komisk figur, men jeg var alt for overrasket og nedslået til at sige hende det. Da hun var kommet ned, tog hun mig ved hånden, førte mig ind i køkkenet og lukkede døren.

"Peggotty," sagde jeg ganske bange, "hvad er der i vejen?"

"Herre Gud, lille Davy, ingenting!" svarede hun og satte et muntert ansigt op.

"Jo, der er bestemt noget i vejen. Hvor er moder?"

"Hvor moder er, lille Davy?" gentog Peggotty.

"Ja, hvorfor kom hun ikke ud, og hvorfor er vi gået herind? Å, Peggotty!"

Mine øjne stod fulde af tårer, og jeg var til mode, som om jeg skulle falde om.

"Gud velsigne den kære dreng!" udbrød hun og holdt på mig.

"Hvad er det? Tal, min søde unge!"

"Å, hun er da ikke også død, Peggotty?"

Med en forbavsende omfangsrig stemme råbte Peggotty nej! Og derpå satte hun sig og gav sig til at gispe og sagde, at jeg havde gjort hende ganske forskrækket.

Jeg knugede hende i mine arme for at bringe hende til sig selv igen og stillede mig så foran hende i spændt forventning.

"Jeg burde have sagt dig det før, men der var ingen lejlighed til det. Jeg burde have gjort det, men jeg kunne ikke overtale mig til det."

"Bliv ved, Peggotty," sagde jeg endnu mere angst end før.

"Lille Davy," sagde Peggotty, idet hun med skælvende hånd løsne sin hat og talte ganske åndeløs. "Hvad synes du? Du har fået dig en fader!"

Jeg skælvede og blegnede. Noget – jeg ved ikke hvad – der stod i forbindelse med graven på kirkegården og de dodes opstandelse, syntes at slå mig i møde ligesom en giftig vind.

"En ny fader!" sagde Peggotty.

"En ny fader!" gentog jeg.

Peggotty snappede efter vejret, som om hun sank noget meget hårdt, og sagde, idet hun strakte hånden ud:

"Kom og se ham."

"Jeg bryder mig ikke om at se ham."

"Men din moder?" sagde Peggotty.

Jeg gav efter, og vi gik lige ind i den bedste stue, hvor hun forlod mig. På den ene side af kaminen sad min moder, på den anden Murdstone. Min moder slap sit arbejde og rejste sig hurtigt, men noget frygtsomt, syntes jeg.

"Nu, kære Clara," sagde Murdstone. "Husk, hvad jeg har sagt! Vær fast, vær fast! Nå, Davy, hvorledes har du det?"

Jeg gav ham hånden. Efter at have tøvet et øjeblik gik jeg hen og kyssede min moder; hun kyssede mig, klappede mig venligt på skulderen og satte sig atter til sit arbejde. Jeg kunne ikke se på hende; jeg kunne heller ikke se på ham. Jeg vidste meget

godt, at han så på os begge, og jeg vendte mig om mod vinduet og så ud.

Så snart jeg kunne liste mig bort, sneg jeg mig ovenpå. Mit gamle, kære sovekammer var blevet forandret, og jeg skulle ligge langt borte fra det. Jeg gik ned igen for at finde noget, der havde sit gamle udseende, for alt syntes så forandret, og slentrede ud i gården, men blev snart skræmt bort fra den. I det tomme hundehus var der nu en stor hund med en dyb basstemme og sorte hår ligesom *ham*, og den blev meget vred, da den så mig, og fo'r ud efter mig.

4. Jeg falder i unåde

Hvis det kammer, hvor min seng var blevet flyttet hen, var et levende væsen som kunne aflægge vidnesbyrd, kunne jeg endnu den dag i dag have lyst til at opfordre det til at vidne om, med hvilket tungt hjerte jeg trådte ind i det. På vejen derop kunne jeg hele tiden høre hunden i gården gø efter mig, og da jeg var kommet ind, satte jeg mig og så på kammeret lige så forbavset og fremmed, som det så på mig, foldede mine små hænder og tænkte.

Jeg tænkte på de forskelligste ting, på kammeret, på revnerne i loftet, på papiret på væggen, på blærerne i ruderne, som forstyrrede udsigten, på vaskebordet, der stod og vaklede på sine tre ben og havde et underlig misfornøjet præg, der mindede mig om mrs. Gummidge. Jeg græd hele tiden, men med undtagelse af, at jeg følte, at jeg frøs og var modfalden, er jeg overbevist om, at jeg slet ikke tænkte på, hvorfor jeg græd. I min fortvivlelse kom jeg til sidst til at huske på, at jeg var skrækkelig forelsket i lille Mille og var blevet revet bort fra hende for at komme herhen, hvor ingen syntes at længes efter mig eller bryde sig halvt så meget om mig, som hun gjorde. Dette gjorde mig så ulykkelig, at jeg rullede mig ind i et hjørne af sengetæppet og græd mig i søvn.

Jeg vågnede ved, at nogen sagde: "Her er han!" og trak tæppet fra mit brændende hoved. Min moder og Peggotty var kommet for at se til mig, og det var en af dem, der havde gjort det.

"Davy," sagde min moder, "hvad fejler du?"

Jeg fandt det højst underligt, at hun kunne spørge således, og svarede: "Ingenting," og derpå vendte jeg mig om for at skjule mine bævende læber, der talte mere sandt.

"Davy," sagde hun, "Davy, mit barn!"

Jeg tror ikke, hun kunne have sagt noget, som ville have rørt mig så meget i det øjeblik som det, at hun kaldte mig sit barn. Jeg skjulte mine tårer i lagenerne og skød hende fra mig med den ene hånd, da hun ville rejse mig op.

"Det er din skyld, Peggotty, hjerteløse menneske!" sagde min moder. "Jeg er vis på det. Hvor kan du forsvare for din samvittighed at indtage mit eget barn imod mig eller nogen, der er mig kær? Hvad skal det sige?"

Stakkels Peggotty løftede sine hænder og øjne i vejret og svarede kun med en slags omskrivning af den bøn, jeg plejede at læse, når vi gik fra bordet:

"Herren tilgive Dem, mrs. Copperfield, og gid De aldrig må komme til at fortryde, hvad De sagde i dette øjeblik!"

"Det er nok til at gøre mig vanvittig," udbrød min moder, "og det oven i købet i mine hvedebrødsdage, da man skulle tro, at selv min værste fjende ville vise mig overbærenhed og ikke misunde mig en smule fred og lykke. – Davy, din slemme dreng! Peggotty, dit grusomme menneske!" fortsatte hun, idet hun på sin pirrelige, egensindige måde vendte sig fra den ene af os til den anden. "Hvor alt dog er bagvendt i verden nu, da man havde grund til at vente sig alt godt af den."

Jeg mærkede, at en hånd rørte ved mig, men det var hverken hendes eller Peggottys, og lod mig glide ud af sengen. Det var Murdstones hånd, og han lod den blive liggende på min arm, mens han sagde:

"Hvad er dette, kæreste Clara? Har du glemt? – Fasthed!"

"Det gør mig meget ondt, Edward," sagde min moder. "Jeg havde sat mig for at være så god og føjelig, men jeg er så ulykkelig."

"Virkelig? Det er noget tidligt at høre sligt, Clara."

"Jeg siger, det er meget hårdt, at jeg skal plages således nu," svarede min moder med en sur mine, "og det er meget hårdt, ikke sandt?"

Han trak hende hen til sig, hviskede noget til hende og kyssede hende. Da jeg så min moder lægge sit hoved på hans skulder og sin arm om hans hals, vidste jeg lige så godt, at han kunne forme hendes bøjelige natur i hvilken skikkelse, han ville, som jeg nu ved, at han gjorde det.

"Gå du kun ned, min ven," sagde Murdstone, "David og jeg skal snart komme bagefter. Hør en gang," fortsatte han og vendte sig med et mørkt ansigt om mod Peggotty, da han havde fulgt min moder til døren og affærdiget hende med et nik og et smil, "ved du din frues navn?"

"Hun har været min frue så længe, at jeg i det mindste burde vide det, sir," svarede Peggotty.

"Det er rigtigt," sagde han, "men da jeg gik op ad trappen, syntes jeg, at jeg hørte dig kalde hende ved et navn, som ikke er hendes. Hun har antaget mit, ved du. Vær så god at huske det."

Med et uroligt blik på mig forsvandt Peggotty uden at svare, da hun nok så, at man ventede, hun skulle gå. Da vi nu var blevet alene, lukkede han døren, satte sig på en stol og så mig stift i øjnene, mens han holdt mig stående foran sig. Jeg følte, at mine øjne fæstede sig ikke mindre stift på hans, og hver gang

jeg tænker på, hvorledes vi således stirrede på hinanden, synes jeg atter at høre mit hjerte banke.

"David," sagde han og gjorde sine læber tynde ved at presse dem mod hinanden, "når jeg har med en stædig hest eller hund at gøre, hvad tror du så, jeg gør?"

"Det ved jeg ikke."

"Jeg prygler den."

Jeg havde svaret med en slags åndeløs hvisken, men under min tavshed følte jeg, at mit åndedrag blev endnu kortere.

"Jeg prygler den, til den vander og vrider sig ved det. Jeg siger til mig selv: "Jeg vil tæmme den krabat," og om jeg så skulle piske hver blodsdråbe ud af den, skulle jeg nok gøre det. – Hvad er det, der sidder i dit ansigt?"

"Snavs," svarede jeg.

Han vidste lige så godt som jeg, at det var spor af mine tårer, men om han så havde gjort mig dette spørgsmål tyve gange og hver gang ledsaget det med tyve slag, tror jeg dog, at mit barnehjerte før ville være bristet, førend jeg havde sagt ham det.

"Du har en god forstand af en så lille purk at være," sagde han med det alvorlige smil, der var ham egent, "og du forstår mig meget godt, mærker jeg. Vask dit ansigt og følg ned med."

Han pegede på vaskebordet og opfordrede mig med en bevægelse af sit hoved til straks at adlyde. Jeg tvivlede den gang kun lidt og tvivler endnu mindre nu på, at han uden mindste betænkning ville have slået mig til jorden, hvis jeg havde nølet.

"Kære Clara," sagde han, da jeg havde opfyldt hans bud, og han kom ind i dagligstuen med mig, stadig med sin hånd på

min arm, "nu håber jeg ikke, at nogen oftere skal plage dig. Vi skal snart få bugt med de ungdommelige nykker."

Gud skal vide, den gang kunne man med et eneste venligt ord have fået bugt med mig for hele min levetid, ja måske forvandlet mig til et helt andet væsen. Et opmuntrende og forklarende ord, et ord, der røbede medlidenhed med min barnlige uvidenhed, som bød mig velkommen i mit hjem, og gav mig vished om, at det virkelig var mit hjem, kunne have gjort mig lydig og pligtopfyldende mod ham i mit hjerte i stedet for i mit hyklerske ydre, og bragt mig til at ære i stedet for at hade ham. Det forekom mig, at min moder sørgede over at se mig stå så fremmed og skræmt, og at hun, da jeg listede mig hen til en stol, fulgte mig med et endnu mere sorgfuldt blik, men ordet blev ikke udtalt, og det rette øjeblik gik tabt.

Vi tre spiste alene sammen. Han syntes at være meget kærlig mod min moder – og jeg er bange for, at jeg ikke holdt mere af ham for det – og hun var meget kærlig mod ham. Af hvad de sagde, forstod jeg, at en ældre søster til ham skulle tage ophold hos dem, og at hun ventedes samme aften.

Mens vi efter middagsbordet sad ved kaminen, og jeg pønsede på, hvorledes jeg skulle komme ud til Peggotty, uden at have mod til at smutte bort af frygt for at gøre husets herre vred, kørte en karet op for haveporten, og han gik ud for at tage mod den fremmede. Min moder gik bag efter ham. Idet jeg fulgte frygtsomt efter, vendte hun sig om i dagligstuedøren i skumringen, omfavnede mig, som hun før plejede at gøre, og hviskede til mig, at jeg skulle elske og adlyde min ny fader. Hun gjorde det hurtigt og i smug, som om det var noget galt, hun gjorde, og holdt min hånd i sin, som hun rakte ud bag ved sig,

indtil vi nærmede os det sted, hvor han stod i haven, så slap hun den og lagde sin arm i hans.

Det var miss Murdstone, som var kommet, og hun var en bister en at se til; mørk som hendes broder, hvem hun lignede meget i ansigt og stemme, og med et par tykke øjenbryn, der næsten mødtes oven over hendes store næse, så at man skulle tro, at hun, da hun på grund af sit køn var afskåret fra at gå med skæg, havde taget dem i stedet for. Hun medbragte et par uhandelige, hårde, sorte kufferter, på hvis låg begyndelsesbogstaverne til hendes navn var slået ind med hårde messingsøm. Da hun betalte kusk, tog hun sine penge ud af en hård stålpung, og pungen gemte hun i et sandt fængsel af en pose, der hang på hendes arm i en svær kæde. Den gang havde jeg endnu aldrig set en så stålsat dame, som hun var.

Hun blev ført ind i dagligstuen med mange velkomsthilsener og godkendte der min moder som en ny og kær slægtning. Derpå så hun på mig.

"Er det Deres søn, svigerinde?"

Min moder vedkendte sig mig.

"I det hele taget holder jeg ikke af drenge," sagde hun.

"Hvorledes har du det, dreng?"

Under disse omstændigheder svarede jeg, at jeg havde det meget godt, og at jeg håbede, at hun også havde det godt, men udtrykte mig med så ringe anstand, at miss Murdstone affærdigede mig med de to ord:

"Mangler opdragelse!"

Efter at have sagt dette meget bestemt, bad hun om at blive vist til sit værelse, som fra dette øjeblik af for mig blev en rædsel og gru. Derinde stod de to sorte kufferter, som aldrig var

åbnede eller uaflåsede, og derinde hang en mængde små stållænker og låse, som hun pyntede sig med, når hun var påklædt, omkring spejlet til skræk og advarsel.

Så vidt jeg kunne mærke, var hun kommet for at slå sig ned og tænkte ikke på at rejse igen. Den næste morgen begyndte hun at "hjælpe" min moder og vimsede hele dagen ind og ud ad fadeburet, hvor hun satte tingene til rette og vendte op og ned på alting. Den første mærkværdighed, jeg iagttog hos hende, var, at hun stadig forfulgtes af en mistanke om, at tjenestepigerne havde et mandfolk skjult et steds i huset. Under indflydelse af denne fikse idé dukkede hun ned i kulkælderen på de urimeligste tider og åbnede sjældent døren til et mørkt skab uden at slå den til igen i den tro, at hun havde fanget ham.

Skønt der ikke var noget synderlig luftigt ved hende, var hun dog en sand lærke til at stå op. Hun var på benene – og jeg tror endnu i denne time for at søge efter et mandfolk – førend nogen anden rørte sig. Peggotty troede, at hun sov med det ene øje åbent, men heri kunne jeg ikke være enig med hende; jeg prøvede selv på det, men fandt det ugørligt.

Den første morgen stod hun op ved hanegal og ringede med sin klokke. Da min moder kom ned til frokosten og ville til at skænke te, gav hun hende et lille tjat på kinden, hvilket var hendes måde at klappe på, og sagde:

"Hør nu, kære Clara, De ved, at jeg er kommet for at fritage Dem for så megen ulejlighed som muligt. De er alt for smuk og tankeløs" – min moder rødmede, men lo og syntes ikke at være misfornøjet med dette skudsmål – "til, at De skal påtage Dem pligter, som jeg kan udføre. Hvis De vil være så god at give mig

Deres nøgler, så skal jeg for fremtiden sørge for alt sådan noget."

Fra den stund af gemte miss Murdstone nøglerne i sit eget lille fængsel om dagen og under sin hovedpude om natten, og min moder havde intet mere at gøre med dem. Min moder lod dog ikke sin myndighed gå fra sig uden en svag protest. En aften, da miss Murdstone havde udviklet nogle husholdningsplaner for sin broder, som tilkendegav sit bifald med dem, gav min moder sig pludselig til at græde og sagde, at hun syntes, at de dog gerne kunne have taget hende på råd med.

"Clara!" sagde Murdstone alvorligt. "Jeg undrer mig over dig!"

"Ja, Edward, du har godt ved at sige, at du undrer dig over mig, og du har godt ved at tale om fasthed, men du ville ikke selv holde af det."

Fasthed, bør jeg bemærke, var den store egenskab, som både mr. og miss Murdstone gjorde sig til af. Hvorledes jeg end den gang ville have udtrykt min opfattelse af dette, fattede jeg dog tydeligt nok på min vis, at det var et andet navn for tyranni og for et skummelt, hovmodigt, onskabsfuldt sind, der boede i dem begge. Hvis jeg nu skulle udvikle deres livsfilosofi, ville jeg sige, mr. Murdstone var fast; ingen i hans verden turde være så fast som han; ingen anden i hans verden turde overhovedet være fast, for enhver skulle bøje sig for hans fasthed. Miss Murdstone var en undtagelse. Hun turde være fast, men kun på grund af sit slægtskab og i en lavere og underordnet grad. Min moder var en anden undtagelse. Hun turde og skulle være fast, men kun i at tåle deres fasthed og i den faste tro, at der ikke fandtes nogen anden fasthed på jorden.

"Det er meget hårdt," sagde min moder, "at jeg i mit eget hus –"

"Mit eget hus!" gentog Murdstone, "Clara!"

"Vort eget hus, mener jeg," stammede min moder forskrækket, "jeg håber, at du ved, hvad jeg mener, Edward – det er meget hårdt, at jeg i dit eget hus ikke tør tale et ord med om husholdningssager. Jeg forestod det såmænd ret godt, førend vi blev gift. Jeg har beviser," sagde min moder hulkende, "spørg Peggotty, om jeg ikke kom meget godt ud af det, uden at nogen blandede sig deri."

"Edward," sagde miss Murdstone, "lad dette få en ende. Jeg rejser i morgen."

"Jane," sagde broderen, "ti stille! Hvor tør du lade, som om du ikke kender min karakter bedre end som så?"

"Jeg forlanger sandelig ikke," fortsatte min stakkels moder aldeles overmandet, under mange tårer, "at nogen skal rejse. Jeg ville blive meget ulykkelig, hvis nogen ville rejse. Jeg forlanger ikke meget; jeg er ikke urimelig. Jeg ønsker kun at blive taget på råd med en gang imellem. Jeg er enhver, som hjælper mig, meget taknemmelig og ønsker kun at blive taget på råd med for formens skyld. Jeg troede, at du engang syntes godt om, Edward, at jeg var lidt uerfaren og barnlig – jeg husker godt, du sagde det – men nu synes du at hade mig for det; du er så streng."

"Edward," sagde miss Murdstone igen, "lad dette få ende; jeg rejser i morgen."

"Jane Murdstone," tordnede Murdstone, "vil du tie! Hvor tør du vove?"

Miss Murdstone løslod sit lommeørklæde af dets fængsel og holdt det for øjnene.

"Clara," fortsatte han og så på min moder, "du forbavser mig! Du overrasker mig! Ja, jeg følte glæde ved tanken om, at ægte en uerfaren og uskyldig kvinde for at danne hendes karakter og indgive den noget af den fasthed og bestemthed, den trængte til. Men når Jane Murdstone har den godhed at komme for at understøtte mig i dette og for min skyld påtager sig en stilling omtrent som en husholderskes, og når hun da får skam til tak –"

"Å, Edward, Edward," udbrød min moder, "beskyld mig ikke for utaknemmelighed. Jeg er sandelig ikke utaknemmelig. Jeg har mange fejl, men ikke den. Å, sig ikke det, kæreste ven!"

"Når Jane Murdstone får skam til tak," fortsatte han, "da kølnes denne følelse."

"Sig ikke det, elskede mand!" bønfuldt min moder ynkelig. "Å, tal ikke således, Edward; jeg kan ikke tåle at høre det. Hvad jeg så er, så har jeg et kærligt sind. Jeg ville ikke sige det, når jeg ikke var vis derpå. Spørg Peggotty. Jeg er vis på, hun vil sande mine ord."

"Det kan ikke nytte, om du viser nok så megen svaghed; det gør ikke det mindste indtryk på mig. Du taber vejret."

"Å lad os være venner," sagde min moder. "Jeg kan ikke tåle kulde eller uvenlighed. Jeg har mange ufuldkommenheder, det ved jeg, og det er meget smukt af dig, Edward, at du med din karakterstyrke vil rette dem. Jane, jeg gør ingen indvendinger. Jeg ville blive sønderknust, hvis De ville tænke på at rejse –"

Min moder var alt for overvældet til at blive ved.

"Jane Murdstone," sagde Murdstone til sin søster, "det er heldigvis sjældent, at der falder hårde ord mellem os. Det er ikke min skyld, at noget så usædvanligt har fundet sted i aften. Jeg lod mig forlede dertil af en anden. Heller ikke er det din skyld, du lod dig også forlede dertil af en anden. Lad os begge søge at glemme det. Og da dette," tilføjede han efter disse højsindede ord, "ikke er noget passende optrin for drengen, så – David, gå i seng!"

Jeg kunne næppe finde døren for tårer. Jeg var så modfalden over min moders sorg, mens jeg famlede mig frem og op på mit kammer i mørket uden en gang at have mod til at sige godnat til Peggotty. Da hun en times tid efter kom op for at se til mig og derved vækkede mig, fortalte hun mig, at min moder ikke var vel og var gået i seng, og at mr. og miss Murdstone sad alene oppe.

Da jeg næste morgen gik tidligere ned end sædvanligt, standsede jeg uden for dagligstuedøren ved at høre min moders stemme, hun bad meget indstændig og ydmygt miss Murdstone om tilgivelse og fik den, og nu fandt en fuldkommen forsoning sted. Jeg har aldrig siden hørt min moder udtale nogen mening uden først at henvende sig til miss Murdstone eller uden at have skaffet sig pålidelig kundskab om, hvilken mening miss Murdstone var af, og jeg så aldrig miss Murdstone, når hun var i ondt lune (i den retning var hun ikke fast), føre hånden hen til posen, som om hun ville tage nøglerne ud og tilbyde at afstå dem til min moder, uden at denne blev frygtelig angst.

Den mørke farve, som det Murdstoneske blod havde, formørkede den Murdstoneske religion, der var streng og

hadsk. Jeg har siden troet, at denne ejendommelighed var en nødvendig følge af Murdstones fasthed, som ikke tillod ham at lade nogen slippe for den højeste straf, han kunne finde noget påskud for. Jeg husker godt de rædsomme ansigter, vi plejede at gå til kirken med, og stedets forandrede udseende. Atter kommer den frygtelige søndag, og jeg skrider først ind i den gamle stol ligesom en bevogtet fange, der føres hen til fængselsgudstjenesten. Atter følger miss Murdstone i en sort fløjlskjole, der ser ud, som om den var gjort af et ligklæde, mig i hælene; så kommer min moder og så hendes mand. Nu er Peggotty ikke længere med som i gamle dage. Atter lytter jeg efter, hvorledes miss Murdstone fremmunler responsoriet og med grusom prydelser lægger eftertryk på alle de frygtelige ord. Atter ser jeg hendes sorte øjne rulle omkring, når hun siger "usle syndere", som om hun skældte hele menigheden ud. Atter opfatter jeg et enkelt glimt af min moder, der frygtsomt bevæger sine læber mellem de to, som sidder en på hver side af hende og mumler ligesom en dæmpet torden. Atter spørger jeg mig selv med en pludselig frygt, om det er rimeligt, at vor gode gamle præst kan have uret og mr. og miss Murdstone et, og at alle englener i Himlen kunne være ødelæggelsens engle. Atter puffer miss Murdstone, hver gang jeg rører en finger eller bevæger en muskel i mit ansigt, til mig med sin bønnebog, så det svier i min side.

Ja, og når vi går hjem, lægger jeg atter mærke til, hvorledes nogle af naboerne ser på min moder og mig og hvisker sammen. Atter følger jeg, mens de tre går arm i arm, og jeg slentrer alene bagefter, nogle af disse blikke og tænker på, om min moders skridt virkelig ikke er så lette som før, og om

hendes friske skønhed virkelig allerede næsten er forsvundet. Atter spørger jeg mig selv, om nogen af naboerne, ligesom jeg, husker, hvorledes vi plejede at gå hjem sammen, hun og jeg, og jeg taber mig i sløv forundring hele den lange, triste dag.

Man havde nu og da talt om at sætte mig i en kostskole. Mr. og miss Murdstone havde bragt det på bane, og min moder havde naturligvis været enig med dem. Men endnu var der ikke blevet taget nogen bestemmelse, og imidlertid fik jeg undervisning hjemme.

Kan jeg nogen sinde glemme disse undervisningstimer? Af navn var det min moder, som stod for undervisningen, men i virkeligheden var det Murdstone og hans søster, som altid var til stede og benyttede lejligheden til at undervise min moder i den såkaldte fasthed, der forgiftede livet for os begge. Jeg tror, jeg blev holdt hjemme i dette øjemed. Jeg havde været lærenem nok, mens min moder og jeg var alene sammen. Jeg kan mindes, hvorledes jeg lærte alfabetet på hendes skød. Hver gang jeg ser de fede, store bogstaver i ABC'en, synes det gådefulde og uvante ved deres skikkelser og den jævne godmodighed hos O, Q, og S atter at fremstille sig for mig ligesom fordem. Men de vækker ingen følelse af mishag eller uvilje. Tværtimod, jeg synes at have vandret på en blomstersti lige til Krokodillebogen og hele tiden at være blevet opmuntret af min moders blide stemme og væsen. Men de højtidelige undervisningstimer, som afløste disse, dem mindes jeg som dødsstødet mod min rolighed og som en daglig pine og plage. De var meget lange, meget talrige og meget strenge, nogle af dem endog aldeles uforståelige for mig, og jeg blev i

almindelighed lige så fortumlet af dem, som jeg tror, min stakkels moder blev det.

Lad mig en gang huske mig om og prøve på at skildre en sådan formiddag.

Efter frokosten kommer jeg ind i stuen med mine bøger, en skrivebog og en tavle. Min moder venter på mig ved sit skrivebord, men er ikke halvt så opsat på at begynde som Murdstone i sin lænestol ved vinduet, skønt han lader, som om han læser i en bog, eller som miss Murdstone, der sidder tæt ved min moder og trækker stålperler på en tråd. Synet alene af disse to gør et sådant indtryk på mig, at jeg straks mærker, at de ord, som jeg har haft så uendelig megen møje med at få i mit hoved, smutte bort, jeg ved ikke hvorhen.

Jeg rækker min moder den første bog. Det er måske en grammatik, en historie eller en geografi. Jeg kaster et sidste døende blik på siden, idet jeg rækker hende den, og begynder at remse op i en rivende fart, mens jeg endnu har alt i frisk minde. Jeg snubler over et ord. Murdstone ser op. Jeg bliver rød, snubler over en halv snes ord og går i stå. Jeg tror nok, at min moder ville have vist mig bogen, hvis hun havde turdet, men hun tør ikke og siger blidt:

"Å, Davy, Davy!"

"Nå, Clara," siger Murdstone, "vær fast mod drengen og sig ikke: 'Å, Davy, Davy!'" Det er barnagtigt; enten kan han sin lektie, eller han kan den ikke."

"Han kan den ikke," siger den skrækkelige miss Murdstone.

"Jeg er virkelig bange for det," siger min moder.

"Følgelig, Clara," fortsætter miss Murdstone, "burde De give ham bogen tilbage og lade ham læse om."

"Ja, det er også min hensigt, kære Jane. Nå, Davy, prøv en gang til og vær ikke så dum."

Jeg adlyder den første del af formaningen og prøver endnu en gang, men er ikke så heldig med den anden, for jeg er meget dum. Jeg snubler igen, førend jeg kommer til det forrige sted, og det ved et sted, som jeg kunne før, og standser for at tænke efter. Men jeg kan ikke tænke på lektien. Jeg tænker på, hvor mange alen blonder, der er på miss Murdstones kappe eller på, hvad Murdstones slåbrok har kostet, eller på et andet lige så latterligt problem, som ikke kommer mig ved, og som jeg slet ikke har lyst til at indlade mig på. Murdstone gør en utålmodig bevægelse, som jeg længe har ventet på. Miss Murdstone gør det samme. Min moder ser ydmygt på dem, lukker bogen og lægger den til side som et ekstra arbejde, der skal gøres, når jeg er færdig med mine andre opgaver.

Disse ekstra arbejder udgør snart en hel bunke, der vokser som en rullende snebold. Jo større den bliver, des dummere bliver jeg. Stillingen er så fortvivlet, og jeg mærker, at jeg roder mig ind i sådant et væv af vrøvl, at jeg opgiver enhver tanke om at komme ud af det og hengiver mig i min skæbne. Den hjælpeløse måde, hvorpå min moder og jeg stirrer på hinanden, når jeg forsludrer mig, er meget sørgelig. Men den mest virkningsfulde episode i disse timer er, når min moder (i den tanke, at ingen lægger mærke til det) søger at hjælpe mig på gled ved at bevæge sine læber. I samme øjeblik siger miss Murdstone, som hele tiden ikke har ventet på andet, med dyb, advarende rest: "Clara!"

Min moder farer sammen, bliver rød og smiler svagt. Murdstone rejser sig, tager bogen, kaster mig den i hovedet

eller slår mig på øret med den og fører mig ved skulderen ud af døren.

Selv når lektierne er overstået, er det værste endnu tilbage i skikkelse af et forfærdeligt regnestykke. Dette er blevet opfundet for mig og leveres mig mundtlig af Murdstone og begynder således:

"Når jeg går ind til en spækhøker og køber fem tusinde knaposte til halvfemte pence stykket, kontant betaling –"

Her ser jeg miss Murdstone godte sig rigtig i sit stille sind. Jeg sveder over disse oste lige til middagstid uden at komme til noget resultat; når jeg så har forvandlet mig selv til en mulat ved at arbejde alt snavset af tavlen ind i min hud, får jeg en skive brød for at få ostene til at glide ned og straffes med unåde den hele aften.

Nu, efter en så lang tids forløb, forekommer det mig, som om det i almindelighed gik således med mine uheldige studeringer. Jeg kunne være kommet godt nok ud af det, hvis jeg havde været fri for Murdstonerne, men de havde den samme tryllemagt over mig som et par slanger over en ulykkelig lille fugl. Selv når jeg slap tålelig godt fra det om formiddagen, var der ikke vundet stort andet derved end middagsmaden, for miss Murdstone kunne aldrig tåle at se mig ledig, og når jeg var ubesindig nok til at lade mig mærke med, at jeg var fri, henvendte hun altid min moders opmærksomhed på mig ved at sige: "Kære Clara, arbejde er det bedste af alt; giv Deres barn noget arbejde," og så blev jeg da lige straks bænket ved en eller anden ny opgave. Af fornøjelser med andre børn på min alder havde jeg kun meget få, for Murdstonernes skumle teologi gjorde alle børn til en øgleæt og mente, at de fordærvede hinanden.

Den naturlige følge af denne opdragelsesmåde, der varede et halvt års tid eller mere, var, at jeg blev træg, dorsk og stridig, og jeg blev det endnu mere ved at tænke på, at jeg med hver dag fjernedes mere og mere fra min moder. Jeg tror, at jeg ville være blevet aldeles åndssløv, hvis ikke én ting havde været.

Det var denne: Min fader havde efterladt sig en lille bogsamling i et lille kammer ovenpå. Fra dette velsignede lille kammer vandrede den strålende hærske: *Roderick Random*, *Peregrine Pickle*, *Humphrey Clinker*, *Tom Jones*, *Præsten i Wakefield*, *Don Quijote*, *Gil Blas* og *Robinson Crusoe* ud for at holde mig med selskab. De holdt min fantasi i live og nærede mit håb om noget bedre – de og *Tusinde og en Nat* og fe-eventyrene. De gjorde mig ingen skade, for det skadelige, der fandtes i nogle af dem, var ikke til for mig; jeg forstod mig ikke på det. Nu forbavser det mig, hvorledes jeg, samtidig med at jeg sled i mine lektier, kunne få tid til at læse disse bøger. Det forekommer mig mærkeligt nu, at jeg har kunnet trøste mig over mine lidelser ved at tænke mig selv som alle mine yndlingshelte og mr. og miss Murdstone som alle de slette personer, jeg læste om. Jeg har været Tom Jones, – en barnlig Tom Jones, en uskyldig person – i en hel uge. Jeg tror virkelig, at jeg i en hel måned har spillet Roderick Random. Jeg fandt en stor nydelse i nogle rejsebeskrivelser, som stod på de samme hylder, og jeg husker, at jeg flere dage i rad er gået omkring på mine enemærker i huset, væbnet med midterstykket af nogle gamle støvleblokke, som den sande legemliggørelse af en vis kaptajn i den kongelige storbritanniske marine, der svævede i fare for at omringes af de vilde og havde foresat sig at sælge sit liv så dyrt som muligt. Kaptajnen tabte ikke noget af sin værdighed ved at have fået

sine øren varmet med den latinske grammatik. Det gjorde jeg, men kaptajnen var en kaptajn og en helt trods alle grammatikker i alle mulige, både døde og levende sprog i verden.

Læseren fatter nu, hvad jeg var, da jeg kom til det punkt i min ungdomshistorie, som jeg nu vender tilbage til.

Da jeg en morgen kom ind i dagligstuen med mine bøger, lagde jeg mærke til, at min moder så ængstelig og miss Murdstone fast ud, og at Murdstone vikledede noget om enden af en stok, en smidig, smækker stok, som han gav sig til at veje og svinge i luften.

"Jeg siger dig, Clara," sagde Murdstone, "at jeg selv ofte har fået bank."

"Vist så, naturligvis," sagde miss Murdstone.

"Ja vel, kære Jane," stammede min moder mygt. "Men – men – tror du, at Edward havde godt af det?"

"Tror du, at Edward havde skade af det?" spurgte Murdstone alvorligt.

"Det er sagen!" sagde hans søster.

Hertil svarede min moder: "Ja vist, kære Jane!" og intet videre.

Jeg begyndte at frygte for, at denne samtale stod i forbindelse med mig, og søgte Murdstones blik, da han så hen på mig.

"Hør en gang, David," sagde han – og jeg lagde atter mærke til hans skelen, da han sagde det, "du må passe langt bedre på i dag, end du plejer."

Med disse ord vejede og svang han stokken endnu en gang og lagde den med et meget sigende blik ved siden af sig og tog sin bog.

Det var til en begyndelse en god vækker for min åndsnærværelse. Jeg mærkede, at ordene i mine lektier smuttede bort, ikke et for et eller linje for linje, men hele sider ad gangen. Jeg søgte at holde fast på dem, men de syntes ligesom at have taget skøjter på og gled bort fra mig med ustandselig fart.

Vi begyndte slet og endte værre. Jeg var kommet ind i den tro, at jeg skulle udmærke mig, da jeg syntes, at jeg var godt forberedt, men det viste sig snart at være en ren fejltagelse. Den ene bog efter den anden blev lagt hen til "omlektierne", idet miss Murdstone holdt vågent øje med os hele tiden. Og da vi til sidst kom til de fem tusinde oste – den dag havde han, husker jeg, gjort dem til spanskrør – brast min moder i gråd.

"Clara!" sagde miss Murdstone advarende.

"Jeg er ikke rask i dag," sagde min moder.

Jeg så ham blinke højtideligt til sin søster, idet han stod op og tog stokken og sagde:

"Ja, Jane, vi kunne næppe vente, at Clara skulle kunne bære den græmmelse og sorg, som David har voldet hende i dag, med fuldkommen fasthed. Det ville være stoisk. Clara er blevet langt stærkere og har gjort fremskridt, men det ville dog være for meget forlangt. David, du og jeg vil gå ovenpå."

Idet han førte mig ud af døren, løb min moder hen til os, men miss Murdstone sagde: "Clara dog! Er De da rent tosset?" og stillede sig i vejen for hende.

Da så jeg min moder stoppe sine øren til og hørte hende græde.

Han gik langsomt og alvorlig op på mit kammer med mig – jeg er overbevist om, at han fandt en glæde i således at paradere

som retfærdighedens håndhæver – og da vi var kommet derind, drog han pludselig mit hoved ind under sin arm.

"Å lad være, mr. Murdstone!" råbte jeg til ham. "Å slå mig ikke! Jeg har gjort mig så megen umage, men jeg kan ikke lære lektier, når De og miss Murdstone er til stede; nej jeg kan virkelig ikke."

"Kan du virkelig ikke, David?" sagde han. "Det vil vi dog en gang se."

Han holdt mit hoved ligesom i en skruestik, men jeg snoede mig dog omkring ham, standsede ham et øjeblik og bad ham ikke at slå mig. Dog det var også kun et øjeblik, jeg standsede ham, for straks efter ramte han mig hårdt, og i det samme fik jeg den hånd, han holdt mig med, mellem mine tænder og bed til. Det isner endnu i mine tænder, når jeg tænker på det.

Men nu pryglede han mig, som om han ville have pryglet mig ihjel. Trods al den støj, vi gjorde, hørte jeg dem komme løbende op ad trappen og hulke og skribe; det var min moder og Peggotty. Så gik han, og døren blev lukket i lås udvendig fra, og jeg lå, feberhed og mørbanket på gulvet og rasede, som et barn kan gøre det.

Hvor godt husker jeg ikke, hvilken unaturlig stilhed der syntes at herske i huset, da jeg atter blev rolig! Hvor godt husker jeg ikke, hvor ulykkelig jeg følte mig, da mine smerter og min hidsighed fortabte sig!

Jeg sad længe og lyttede, men hørte ikke en lyd. Jeg rejste mig møjsommeligt op, og da jeg så mig i spejlet, var mit ansigt så rødt, opsvulmet og stygt, at jeg næsten blev bange for mig selv; strimerne på mit legeme var ømme og stive, så jeg græd på ny, hver gang jeg rørte mig, men det var intet i sammenligning

med det samvittighedsnag, jeg følte. Det lå tungere på mit bryst, er jeg vis på, end om jeg havde været den værste forbryder.

Efter at det var begyndt at mørknes, og jeg havde lukket vinduet – jeg havde for det meste ligget med hovedet på karmen og afvekslende grædt, døset og lyttet – blev nøglen drejet om, og miss Murdstone kom ind med noget brød, kød og mælk. Disse ting satte hun på bordet, idet hun stirrede på mig med mønsterværdig fasthed, hvorpå hun atter trak sig tilbage og lukkede døren i lås efter sig.

Længe efter at det var blevet mørkt, sad jeg endnu og ventede på, om der ellers ikke ville komme nogen. Men da dette ikke lod til at ville ske, klædte jeg mig af og lagde mig i min seng, hvor jeg begyndte at ængstes over, hvad man ville gøre ved mig. Var jeg en forbryder? Ville jeg blive arresteret og sat i fængsel? Mon jeg virkelig svævede i fare for at blive hængt?

Jeg skal aldrig glemme min opvågnen næste morgen; hvorledes jeg i det første øjeblik var munter og glad, men derpå knugedes til jorden af de nagende og bitre minder. Miss Murdstone indfandt sig på ny, sagde mig med få ord, at jeg havde lov til at gå ned i haven en halv time, men ikke længere, og da hun gik, lod hun døren stå åben, for at jeg kunne benytte denne tilladelse.

Det gjorde jeg og gjorde det hver morgen under min indespærring, som varede i fem dage. Kunne jeg have set min moder i enrum, ville jeg have kastet mig på knæ for hende og bedt hende om tilgivelse, men jeg så ingen andre end miss Murdstone, undtagen ved aftenbønnen i dagligstuen, som jeg blev ført hen til under vagt af miss Murdstone, når alle de andre

havde taget plads; der blev jeg opstillet som en ung misdæder, ganske alene tæt ved døren og blev atter ført højtideligt tilbage af min slutter, førend nogen havde rejst sig fra sin bedende stilling. Jeg lagde kun mærke til, at min moder var så langt borte fra mig som muligt og holdt sit ansigt således, at jeg ikke kunne se det, samt at Murdstones hånd var indsvøbt i en stor lærredsbandage.

Jeg kan ikke beskrive, hvor lange disse fem dage var. De står for mig som flere år. Den måde, hvorpå jeg lyttede efter enhver lyd i huset, klokkernes ringen, dørenes åbning og lukning, lyden af stemmer eller fodtrin på trapperne; enhver latter, fløjten eller syngen udenfor, der forekom mig sørgeligere end alt andet i min ensomhed og unåde; timernes uvisse gang, især om aftenen, når jeg undertiden vågnede i den tro, at det var morgen, men mærkede, at familien endnu ikke var gået i seng, og at hele den lange nat endnu først skulle komme; de uhyggelige drømme, jeg havde; formiddagens, middagens, eftermiddagens og aftenens tilbagevenden, når drengene legede ude på kirkegården, mens jeg iagttog dem langt inde fra mit kammer, idet jeg undså mig for at vise mig i vinduet, for at de ikke skulle se, at jeg var fange; en forbigående livlighed, som kom og svandt med maden og drikken, regnen, som en aften begyndte at falde og strømme hurtigere og hurtigere ned mellem mig og kirken, indtil den frembrydende nat syntes at kvæle mig i mørke, frygt og samvittighedsnag – alt dette forekommer mig at have varet ved i år, så levende og stærkt har det indpræget sig i min hukommelse.

Den sidste aften, jeg var indespærret, blev jeg vækket ved at høre mit navn blive nævnt af en hviskende stemme. Jeg fo'r op i

sengen, strakte armene ud i mørket og sagde:

"Er det dig, Peggotty?"

Der fulgte ikke straks noget svar, men kort efter hørte jeg atter mit navn nævnes i en så hemmelighedsfuld og højtidelig tone, at jeg tror, jeg ville have fået et tilfælde, hvis det ikke var faldet mig ind, at det måtte være kommet gennem nøglehullet.

Jeg famlede mig frem til døren, lagde selv læberne til nøglehullet og hviskede:

"Er det dig, kære Peggotty?"

"Ja, min egen, søde Davy," svarede hun. "Men vær så stille som en mus, ellers hører katten os."

Jeg forstod, at hun mente miss Murdstone, og indså det farlige ved situationen, da hendes værelse var tæt ved.

"Hvorledes har moder det? Er hun meget vred på mig?"

Jeg kunne høre Peggotty græde sagte på sin side af nøglehullet, ligesom jeg gjorde på den anden side, førend hun svarede:

"Nej, ikke meget."

"Hvad skal der gøres ved mig? Ved du det?"

"Skole. Tæt ved London," var Peggottys svar. Jeg måtte lade hende gentage ordene, for hun sagde dem den første gang lige ned i min hals på grund af, at jeg havde glemt at tage munden fra nøglehullet og lægge øret til det, og skønt hendes ord kildrede mig dygtigt, hørte jeg dem dog ikke.

"Hvornår, Peggotty?"

"I morgen."

"Var det derfor, miss Murdstone tog klæderne ud af min skuffe?"

"Ja," sagde Peggotty, "kuffert."

"Får jeg ikke moder at se?"

"Jo," sagde Peggotty, "i morgen."

Derpå satte Peggotty munden tæt til nøglehullet og affyrede følgende afbrudte sætninger gennem det i små krampagtige salver. Og jeg er vis på, at der aldrig er blevet talt med mere følelse og inderlighed gennem noget nøglehul.

"Kære Davy. Når jeg ikke har været så venlig imod dig. I den sidste tid som før. Så er det ikke, fordi jeg ikke holder. Mindre af dig, min egen, rare dreng. Det er, fordi jeg troede, at det var bedst for din egen skyld. Og også for en andens. Hører du efter, søde Davy? Kan du høre?"

"Ja, Peggotty," hulkede jeg.

"Min skat!" sagde Peggotty med uendelig medlidenhed.

"Hvad jeg vil sige, er. At du aldrig må glemme mig. For jeg skal aldrig glemme dig. Og jeg skal være lige så omhyggelig for din moder, Davy. Som jeg nogen sinde har været for dig. Og jeg vil ikke forlade hende. Den dag kan måske nok komme, da hun vil være glad ved at lægge sit stakkels hoved. På sin gamle, dumme, tvære Peggottys arm igen. Og jeg skal skrive til dig. Skønt jeg ikke er synderlig lærd. Og jeg skal – jeg skal –"

Peggotty gav sig til at kysse nøglehullet, da hun ikke kunne kysse mig.

"Tak, kære Peggotty!" sagde jeg. "Tak, tak! Vil du love mig en ting, Peggotty? Vil du skrive og fortælle mr. Peggotty og lille Mille og mrs. Gummidge og Ham, at jeg ikke er så slem, som de måske kunne tro, og at jeg sender dem alle, men især lille Mille, mine bedste hilsener? Vil du være så god, Peggotty?"

Den kærlige sjæl lovede det, og vi kyssede begge nøglehullet med den største inderlighed, og derpå skiltes vi ad. Fra den

aften opstod der en følelse i mit bryst for Peggotty, som jeg har ondt ved at skildre. Hun fortrængte ikke min moder, det kunne ingen, men hun indtog en tom plads i mit hjerte, og jeg følte noget for hende, som jeg aldrig har følt for noget andet menneske. Der var noget komisk i denne kærlighed, og dog kan jeg ikke forestille mig, hvad jeg ville have gjort, hvis hun var død, eller hvorledes jeg ville have overlevet en sådan sorg.

Om morgenen indfandt miss Murdstone sig og sagde mig, at jeg skulle sættes i skole. Hun underrettede mig ligeledes om, at jeg skulle komme ned i dagligstuen og spise morgenmad. Der fandt jeg min moder meget bleg og med forgrædte øjne; jeg kastede mig i hendes arme og bad hende af hele min sjæl om tilgivelse.

"Å, Davy!" sagde hun. "Hvor kunne du være så ond mod nogen, som jeg elsker? Søg at forbedre dig; bed til Gud, at du må blive bedre. Jeg tilgiver dig, men det gør mig så ondt, Davy, at der skulle bo sådanne slette lidenskaber i dit hjerte."

De havde overbevist hende om, at jeg var en ondskabsfuld knægt, og det gjorde hende mere ondt, end at jeg skulle bort. Det gik mig nær til hjertet. Jeg prøvede på at spise min afskeds morgenmad, men mine tårer faldt på mit smørrebrød og trillede ned i min te. Jeg lagde mærke til, at min moder undertiden så på mig og derpå skottede hen til den årvågne miss Murdstone og så atter slog øjnene ned eller så til siden.

"Kom med Davids kuffert!" sagde miss Murdstone, da lyden af vognhjul hørtes uden for porten.

Jeg så mig om efter Peggotty, men det var ikke hende; hverken hun eller Murdstone viste sig. Min gamle bekendt,

fragtmanden, holdt uden for døren; kufferten blev båret ud og sat på vognen.

"Clara!" sagde miss Murdstone i en advarende tone.

"Jeg er færdig, kære Jane!" svarede min moder. "Far vel, Davy. Det er til dit eget bedste, at du kommer bort. Far vel, mit barn. Du kommer jo hjem i ferien, og du vil blive et bedre menneske."

"Clara!" gentog miss Murdstone.

"Ja, kære Jane," sagde min moder. "Jeg tilgiver dig, min kære dreng. Gud velsigne dig!"

"Clara!" gentog miss Murdstone for tredje gang.

Miss Murdstone havde den godhed at følge mig ud til vognen og sige mig, at hun håbede, at jeg ville omvende mig, førend det blev for sent, og derpå satte jeg mig op på vognen, og den dovne hest traskede af sted.

5. Jeg sendes bort fra mit hjem

Vi kunne have tilbagelagt et lille stykke vej, og mit lommetørklæde var blevet helt drivvådt, da fragtmanden pludselig holdt.

Idet jeg kiggede omkring for at se, hvad det var, opdagede jeg til min forbavselse Peggotty, som styrtede ud fra en hæk og klatrede op på vognen. Hun tog mig i sine arme og knugede mig så tæt op til sit snørliv, at det værkede i min næse, skønt jeg ikke tænkte på det før bagefter, da jeg mærkede, at den var ganske øm. Peggotty sagde ikke et eneste ord. Idet hun slap med den ene arm, stak hun den ned i sin lomme lige til albuen og fremtog nogle papirsposer med kager, som hun stoppede i mine lommer, og en pung, som hun trykkede mig i hånden, men hun sagde ikke et ord. Efter endnu en gang at have knuget mig i sine arme steg hun ned af vognen og løb sin vej – jeg er overbevist om – uden en eneste knap i sin kjole. Jeg tog en af de mange op, som trillede omkring, og gemte den længe til en erindring.

Fragtmanden så på mig, som om han ville spørge, om hun kom tilbage. Jeg rystede på hovedet og sagde, at jeg ikke troede det.

"Nå, så af sted da!" sagde han, og af sted gik det.

Efter at jeg nu havde grædt så meget, som jeg vel kunne, tænkte jeg, at det ikke kunne nytte at græde mere, især da hverken Roderick Random eller kaptajnen i den kongelige storbritanniske marine havde grædt, når det gik galt. Fragtmanden, som vel kunne læse denne beslutning på mit

ansigt, foreslog så at lægge mit lommeørklæde på hestens ryg for at tørres.

Nu havde jeg tid nok til at undersøge pungen. Det var en stiv skindpung med lås, og den indeholdt tre blanke shillingsstykker, som Peggotty åbenbart havde poleret med trippelse, for at de skulle fornøje mig så meget des mere. Men det bedste var dog to halve kroner, indsvøbt i et stykke papir, hvorpå der stod skrevet med min moders hånd: "Til Davy, med en kærlig hilsen." Jeg blev så overvældet af dette, at jeg bad fragtmanden være så god at give mig mit lommeørklæde igen, men han svarede, at han syntes, at det var bedst, jeg ikke fik det, og det syntes jeg endelig med og tørrede derfor mine øjne med mit ærme.

Efter at vi havde rumlet af sted et lille stykke, spurgte jeg ham, om han skulle køre mig hele vejen.

"Hele vejen hvorhen?" spurgte fragtmanden.

"Derhen," sagde jeg.

"Hvor er derhen?"

"Ved London."

"Bevares, den hest," sagde fragtmanden og rykkede i tømme, "ville være så død som en sild, førend den kom halvvejen."

"Skal De da ikke længere end til Yarmouth?" spurgte jeg.

"Nej jeg skal ikke, og der skal jeg sætte dig af på diligencen, og diligencen skal bringe dig hen, hvor det nu er."

Da det var mange ord for fragtmanden (hvis navn var Barkis). Eftersom han var flegmatisk og langt fra snaksom, bød jeg ham til bevis på min opmærksomhed en kage, som han

slugte i en mundfuld, uden at den gjorde mere indtryk på hans tykke ansigt, end den ville have gjort på en elefants.

"Har hun lavet dem?" spurgte Barkis, der på sin sædvanlige dvaske måde bøjede sig forover mod forsmækken af fragtvoغن med en arm på hvert knæ.

"Mener De Peggotty?"

"Ja," sagde Barkis, "hende."

"Ja, hun laver alle vores kager og al vor mad."

"Virkelig?"

Han satte munden i lave ligesom til at fløjte, men fløjtede ikke. Han sad og iagttog hestens øren, som om han så noget nyt sidde der, og blev temmelig længe siddende således. Omsider sagde han:

"Ingen kærester, vel?"

"Var det kirsebær, De sagde, Barkis?" spurgte jeg, da jeg troede, at han var blevet tørstig oven på kagen og derfor havde hentydet til denne slags forfriskning.

"Kærester," sagde Barkis, "kærester! Er der ingen, som spadserer med hende?"

"Å nej. Hun har aldrig haft nogen kæreste."

"Nej virkelig?"

Og atter satte han munden i lave til at fløjte og atter lod han være at fløjte, men sad og iagttog hestens øren.

"Så hun forestår," sagde Barkis efter et langt, tankefuldt ophold, "hele bagningen og madlavningen?"

Jeg svarede, at det gjorde hun.

"Godt. Hør en gang; du skriver kanske til hende?"

"Ja, jeg skriver ganske sikkert til hende."

"Å!" sagde han og vendte langsomt sine øjne om mod mig. "Når du skriver til hende, måske du så vil huske at sige, at Barkis er parat. Vil du?"

"At Barkis er parat," gentog jeg uskyldig. "Er det det hele?"

"Ja," sagde han sindig. "Ja, Barkis er parat."

"Men i morgen er De jo i Blunderstone igen," sagde jeg, stammende en smule ved tanken om, at jeg da ville være langt borte derfra, "så kan De jo meget bedre selv overbringe Deres budskab."

Da han imidlertid forkastede dette forslag ved at ryste på hovedet, påtog jeg mig at overbringe budskabet. Mens jeg samme eftermiddag ventede i gæstgivergården i Yarmouth på diligencen, skaffede jeg mig skrivematerialier og skrev et brev til Peggotty, der lød således:

"Kære Peggotty!

Jeg er lykkelig og vel ankommet hertil. Barkis er parat. Hils moder.

Din hengivne.

P.S. Han siger, at det er ham om at gøre, at du får at vide, at *Barkis er parat*."

Da jeg havde påtaget mig dette hverv, sank Barkis atter hen i en fuldkommen tavshed, og da jeg følte mig helt udmattet af alt, hvad der var hændt, lagde jeg mig på en sæk i fragtvognen og faldt i søvn. Jeg sov trygt, til vi kom til Yarmouth, hvor alt var så nyt og ukendt for mig i gæstgivergården, at jeg straks opgav det hemmelige håb, jeg havde næret om at træffe nogen af Peggottys familie der, ja måske lille Mille selv.

Diligencen holdt i gården, blank som et spejl overalt, men endnu uden heste for og så i den tilstand ud, som om der ikke kunne være tale om, at den skulle køre til London. Mens jeg stod og tænkte på dette og undrede mig over, hvad der skulle blive af min kuffert, som Barkis havde sat på stenbroen ved vognstangen, samt over, hvad der skulle blive af mig, så en dame ud ad et vindue, uden for hvilket der hang nogle høns og nogle stykker kød, og sagde:

"Er De den lille herre fra Blunderstone?"

"Ja, frue," svarede jeg.

"Hvad hedder De?" spurgte damen.

"Copperfield," svarede jeg.

"Det passer ikke," sagde damen. "Der er ikke betalt middagsmad for nogen af det navn."

"Er det da Murdstone?" spurgte jeg.

"Hvis De hedder Murdstone," sagde damen, "hvorforsiger De da først et andet navn?"

Da jeg havde forklaret damen sammenhængen, ringede hun på en klokke og råbte: "William, vis vej til kaffestuen!" Hvorpå en opvarter kom springende og syntes at blive lidt forundret ved at se, at det ikke var andre end mig, han skulle være vejviser for.

Det var et stort, langt værelse, hvori der hang nogle store landkort. Jeg tror ikke, at jeg kunne være blevet mere underlig til mode, hvis landkortene havde været virkelig fremmede lande, og jeg havde stået alene og forladt midt i dem. Det forekom mig som en stor dristighed af mig, at jeg satte mig med min hue i hånden på kanten af stolen nærmest ved døren, og da opvarteren bredte en dug for mig alene og satte en

platmenage på den, tror jeg, at jeg blev rød i hovedet af undseelse. Han bragte mig nogle stykker karbonade med grønt til og tog lågene af fadene på en så støjende måde, at jeg blev bange for, at jeg havde fornærmet ham, men han lettede mit sind ved at sætte en stol hen til bordet til mig og sige meget venligt:

"Nå, hr. gardist, tag nu fat!"

Jeg takkede og satte mig til bords, men fandt det overordentlig vanskeligt at håndtere kniven og gaflen med nogenlunde færdighed eller at undgå at spille sauce på mig, mens han stod lige overfor og stirrede så stift og fik mig til at rødme så skrækkeligt, hver gang mine øjne faldt på ham. Da jeg havde taget det andet stykke karbonade, sagde han:

"Der er et glas øl til Dem. Vil De have det nu?"

Jeg takkede og sagde ja, hvorpå han hældte det ud af en kande i et stort glas og holdt det op imod lyset, for at det skulle tage sig bedre ud.

"Guddød," sagde han, "det er en ordentlig slurk, ikke?"

"Jo det er en god slurk," svarede jeg smilende, for jeg var meget glad ved at finde ham så forekommende. Mens han satte den ene arm i siden og holdt glasset op mod lyset med den anden hånd, så han ganske venlig ud.

"Her var en herre i går," sagde han, "en svær herre, ved navn Topsawyer – måske kender De ham?"

"Nej, jeg tror ikke –"

"Med knæbenklæder, gamasker, bredskygget hat, grå frakke, plettet halstørklæde."

"Nej," sagde jeg undselig, "jeg har ikke den fornøjelse –"

"Han kom herind," fortsatte opvarteren og holdt stadig ølglasset op mod lyset, "bestilte et glas af dette øl – ville have det – jeg sagde ham, at han skulle ikke – drak det og faldt død om. Det øl var for gammelt for ham. Det burde ikke skænkes ud, så meget er vist."

Denne sørgelige hændelse rystede mig stærkt, og jeg sagde, at jeg hellere ville have noget vand.

"Ja, ser De," sagde opvarteren, "madamen kan ikke lide, at folk bestiller en ting og så lader den stå. Men jeg vil drikke det for Dem, hvis De vil have det. Jeg er vant til det, og vanen er det halve liv. Jeg tror ikke, at jeg vil have ondt af det, hvis jeg lægger hovedet tilbage og skyller det ned i en fart. Skal jeg?"

Jeg svarede, at han gjorde mig en stor tjeneste ved at drikke det, hvis han troede at kunne gøre det uden skade, men ellers måtte han på ingen måde. Da han lagde hovedet tilbage og drak det ud i en slurk, tilstår jeg, at jeg følte en rædsom angst for at se ham dele skæbne med den hedengangne mr. Topsawyer og styrtede livløs om på gulvtæppet. Men det gjorde ham ikke noget. Tværtimod syntes jeg, at han blev endnu livligere af det.

"Hvad er det, De har der?" sagde han og stak en gaffel i min karbonade. "Dog vel aldrig karbonade?"

"Jo netop."

"Nu har jeg aldrig kendt mage! Jeg vidste ikke, at det var karbonade. Karbonade er jo det allerbedste mod de skadelige virkninger af øllet! Er det ikke heldigt?"

Derpå tog han et stykke karbonade ved benet i den ene hånd og en kartoffel i den anden og spiste til min store glæde med særdeles god appetit. Så tog han endnu et stykke karbonade og endnu en kartoffel og så endnu et stykke karbonade og endnu

en kartoffel. Da vi var færdige, bragte han mig en budding, og da han havde sat den for mig, syntes han et øjeblik at falde i tanker og blive åndsfraværende.

"Hvorledes er postejen?" spurgte han omsider, idet han tog sig sammen.

"Det er ikke posteje, det er budding," svarede jeg.

"Budding! Ih min Gud, det er det jo også, hvad," fortsatte han, idet han tog den nærmere i øjesyn, "det er dog vel aldrig melbudding?"

"Jo det er."

"Hvad, melbudding!" sagde han og tog en spiseske. "Det er jo min livret! Er det ikke heldigt? Kom, lille ven, lad os kappes og se, hvem der kan spise mest."

Opvarteren fik unægtelig broderparten. Han opfordrede mig mere end en gang til at gøre mig umage for at vinde, men da han havde en spiseske mod min teske, og jeg hverken kunne måle mig med ham i hurtighed eller appetit, kom jeg allerede ved den første mundfuld langt bagud og havde ingen udsigt til at vinde fra ham. Jeg tror aldrig at have set nogen nyde en budding med sådant et velbehag som han, og da den var spist op, lo han, som om han endnu nød den.

Da jeg nu fandt ham så overordentlig venlig og forekommende, bad jeg ham om pen, blæk og papir for at skrive til Peggotty. Han bragte mig det ikke alene straks, men var endog så god at se til, mens jeg skrev brevet. Da det var færdigt, spurgte han mig, hvor jeg skulle gå i skole.

Jeg sagde: "Tæt ved London," hvilket var alt, hvad jeg vidste.

"Herregud!" sagde han og så meget modfalden ud. "Det ger mig ondt."

"Hvorfor det?" spurgte jeg ham.

"Å Gud," sagde han og rystede på hovedet, "det er den skole, hvor de slog ribbenene, to ribben, i stykker på en dreng – en ganske lille dreng. Jeg tror, han var ikke mere – lad mig en gang se – hvor gammel er De?"

Jeg sagde ham, at jeg var mellem otte og ni år.

"Det var netop hans alder. Han var halvniende år, da de slog det første ribben i stykker på ham, og otte år og otte måneder, da de slog det andet i stykker på ham og gjorde det af med ham."

Jeg kunne ikke skjule for mig selv eller for opvarteren, at dette var en ubehagelig opdagelse, og spurgte, hvorledes det var gået til. Hans svar var ikke meget opmuntrende, for det indeholdt kun det ene sørgelige ord: "Klø."

Lyden af konduktørens horn ude i gården afbrød i rette tid vor samtale; jeg kom på benene, og med en blanding af stolthed og generthed ved at have en pung spurgte jeg, om der var noget at betale.

"Det var et ark papir," svarede han. "Har De nogen sinde købt et ark papir?"

Jeg kunne ikke huske, at jeg havde gjort det.

"Det er dyrt på grund af tolden," fortsatte han, "tre pence. Der er skat på alting her i landet. Ellers er der ikke noget undtagen drikkepenge. Bryd Dem bare ikke om blækket, det tab bærer jeg."

"Hvad skal De – hvad skal jeg – hvad har jeg – hvor meget ville det vel være rigtigt at give i drikkepenge?" stammede jeg rødmende.

"Hvis jeg ikke havde børn, og børnene ikke havde skoldkopper, ville jeg ikke forlange en sixpence. Hvis jeg ikke understøttede en gammel moder og en kær søster –" her blev opvarteren rørt – "ville jeg ikke forlange en halvskilling. Hvis jeg havde en god kondition, og man var god mod mig, ville jeg bede Dem modtage en ubetydelighed i stedet for at forlange noget. Men jeg får kun levninger og må sove i kulkælderen –" her brast opvarteren i tårer.

Hans ulykkelige stilling gik mig meget nær til hjertet og jeg indså, at en påskønnelse af mindre end ni pence ville være den reneste brutalitet og hårdhjertethed. Jeg gav ham derfor den ene af mine tre blanke shillings, som han modtog meget ydmygt og ærbødigt og straks efter kastede i vejret med sin tommelfinger for at prøve, om den var ægte.

Da jeg var blevet løftet op bag på diligencen, blev jeg lidt ærgerlig over at mærke, at man mente, at jeg havde spist al maden ganske alene. Dette opdagede jeg ved at høre damen i vinduet sige til konduktøren: "Pas godt på den dreng, George, ellers revner han!" og ved at se husets tjenestepiger komme ud for at glo på mig og fnise ad mig som ad et udenlandsk dyr. Min ulykkelige ven opvarteren, som nu havde overvundet sin sorg, syntes ikke at lade sig forstyrre af det, men tog del i den almindelige forundring uden at blive i mindste måde forlegen. Havde jeg nogen tvivl om ham, tror jeg, at denne omstændighed halvt om halvt vakte den, men jeg er tilbøjelig til at tro, at jeg med barnets troskyldighed og barnets naturlige tillid til de ældre – egenskaber, som det ville gøre mig ondt at se noget barn ombytte med en for tidlig verdensklogskab – ikke engang da nærede nogen alvorlig mistro til ham.

Jeg tog mig det temmelig nær, det tilstår jeg, uden skyld at blive gjort til mål for vittigheder af kusken og konduktøren, såsom, at diligencen tyngedes ned bagtil, fordi jeg sad der, og at det ville have været langt rimeligere, om jeg var blevet sendt med en fragtvogn. Da historien om min formentlige grådighed kom ud blandt passagererne, begyndte de også at gøre sig lystige over mig og spurgte mig, om der skulle betales for mig i skolen som for to eller tre brødre, og om der var afsluttet nogen særegen kontrakt for mit vedkommende, eller om de sædvanlige vilkår også gjaldt for mig. Men det værste af det hele var, at jeg vidste, at jeg ville skamme mig ved at spise noget, når lejlighed opstod, og at jeg efter et temmelig let middagsmåltid ville være sulten hele natten, for i mit hastværk havde jeg glemt mine kager i gæstgivergården. Da vi holdt for at spise til aften, havde jeg ikke mod til at nyde noget, skønt jeg havde stor lyst til det, men blev siddende ved kaminen og sagde, at jeg ikke var sulten. Dette befriede mig alligevel ikke for flere vittigheder, for en hæs herre med knopper i ansigtet, som næsten hele vejen havde spist smørrebrød, undtagen når han havde drukket af en flaske, sagde, at jeg var ligesom kvælerslangen, der tog så meget til sig i et måltid, at den længe havde godt af det, hvorpå han selv gav sig til at proppe sig med oksekød, så han blev helt rød i hovedet.

Vi kørte fra Yarmouth klokken tre om eftermiddagen og skulle være i London klokken otte næste morgen. Det var midsommer og en meget behagelig aften. Når vi kom igennem en landsby, forestillede jeg mig, hvorledes det indvendige af husene så ud, og hvad beboerne foretog sig, og når drengene kom løbende bag efter os og sprang op bagpå og kørte et kort

stykke med, tænkte jeg på, om deres fædre levede, og om de havde det godt hjemme. Jeg havde derfor nok at tænke på, foruden at mine tanker stadig kom tilbage til det sted, hvor jeg skulle hen, og det var en sørgelig tidsfordriv. Undertiden tænkte jeg på hjemmet og Peggotty og søgte på en forvirret, uklar måde at genkalde mig, hvorledes jeg havde været til mode, og hvorledes jeg havde opført mig, førend jeg bed Murdstone, hvilket jeg dog slet ikke kunne komme på det rene med mig selv om, da det forekom mig, at jeg havde bidt ham i en fjern oldtid.

Natten var ikke så behagelig som aftenen, for det blev køligt, og da jeg var blevet sat imellem to herrer, for at jeg ikke skulle falde ned af vognen, blev jeg næsten kvalt, da de faldt i søvn og formelig maste mig. Undertiden trykkede de mig så stærkt, at jeg ikke kunne lade være at udbryde: "Å, undskyld!" hvilket de slet ikke kunne lide, fordi det vækkede dem. Lige over for mig sad en aldrende dame i en stor pelsværks kåbe, som i mørket mere lignede en høstak end en dame, således var hun indhyllet. Hun havde en kurv med og havde længe ikke vidst, hvorledes hun skulle blive af med den, indtil hun så, at den kunne gå ind under mig, da mine ben var så korte. Den klemte og generede mig, så at jeg næsten ikke kunne holde det ud, men når jeg rørte mig det mindste og fik et glas, der lå i kurven, til at klingre, gav hun mig et voldsomt spark med foden og sagde:

"Nå, kan du ikke sidde stille? Dine ben er unge nok, skulle jeg tro!"

Endelig stod solen op, og mine rejsefæller syntes at sove roligere. De lidelser, de havde udstået hele natten, og som havde givet sig luft i den forfærdeligste gispen og snorken, er

ikke til at beskrive. Da solen kom højere op på himlen, blev deres søvn lettere. Jeg kan huske, at jeg blev meget forundret over, at de alle lod, som om de slet ikke havde sovet, men afviste en sådan beskyldning med almindelig harme. Den samme forundring føler jeg endnu den dag i dag over, at af alle menneskelige svagheder er den, som vi nådigst ville tilstå – jeg indser ikke hvorfor – den at have sovet i en diligence.

Jeg har ikke nødig at standse her for at fortælle, hvilket overvældende indtryk London gjorde på mig, da jeg så det i det fjerne, og hvorledes jeg troede, at alle mine yndlingsheltes eventyr idelig gentog sig der, eller hvorledes jeg dannede mig en uklar forestilling om, at det måtte rumme flere vidundere og forbrydelser end alle andre byer i verden. Vi nærmede os det efterhånden og nåede til sidst en gæstgivergård. Jeg har glemt, om det var "Den blå Tyr" eller "Det blå Vildsvin", men jeg ved, at det var noget blåt, og at et billede af det var malet bag på diligencen.

Konduktøren fæstede sine øjne på mig, idet han steg ned, og sagde i døren til indskrivningskontoret:

"Er der ingen her efter en ung fyr, der er indskrevet under navn af Murdstone fra Blunderstone, og som skal blive her, til der kommer bud efter ham?"

Ingen svarede.

"Prøv en gang med Copperfield," sagde jeg og så trøstesløs ned for mig.

"Er der ingen her efter en ung fyr, der er indskrevet under navnet Murdstone fra Blunderstone, men som vedkender sig navnet Copperfield og skal blive her, til der kommer bud efter ham? Nå, er der ingen?"

Nej, der var ingen. Jeg så spejdende omkring, men denne undersøgelse gjorde intet indtryk på de tilstedeværende, når jeg undtager en enøjet mand med gamasker, som mente, de gjorde bedst i at give mig et messinghalsbånd på og binde mig i stalden.

En trappe blev sat til vognen, og jeg gik ned bag efter den dame, som lignede en høstak, for jeg vovede ikke at røre mig, førend hendes kurv var blevet flyttet. Imidlertid havde passagererne forladt diligencen; rejsegodset var meget snart læsset af, hestene var allerede i forvejen spændt fra, og nu blev vognen vendt og skudt til side af nogle staldfolk. Men endnu kom der ingen og spurgte efter den støvede unge fyr fra Blunderstone.

Mere ensom end Robinson Crusoe, skønt ingen så, hvor ensom han var, gik jeg ind i kontoret og trådte inden for disken og satte mig på den vægtskål, hvorpå godset blev vejjet. Mens jeg sad her også på pakkerne, kasserne og bøgerne og indåndede staldduften (som fra den tid af altid har knyttet sig til mindet om denne morgen), drog en lang række af de forfærdeligste forestillinger gennem mit hoved. Hvis der nu aldrig kom bud efter mig, hvor længe ville man da tillade mig at blive her? Ville man lade mig blive her så længe, til jeg havde opbrugt mine syv shillings? Kunne jeg sove om natten i en af træbåsene mellem det andet gods og vaske mig ved pumpen i gården om morgenen, eller ville jeg blive jaget ud hver aften med pålæg om at komme igen næste dag, når kontoret blev åbnet, for at vente, til der kom bud efter mig? Måske var det slet ikke nogen fejltagelse, måske havde Murdstone fundet på denne plan for at blive mig kvit, og hvad skulle jeg så gøre? Om man også lod mig

blive her, til jeg havde brugt mine syv shillings, kunne jeg dog ikke vente at turde blive, når jeg begyndte at sulte. Og om jeg nu også straks rejste mig og søgte at gå hjem, hvorledes skulle jeg da finde vejen, hvorledes kunne jeg håbe at kunne gå så langt, og hvem andre kunne jeg stole på end Peggotty? Hvis jeg kunne finde rette vedkommende og ville tilbyde mig som soldat eller matros, så var jeg dog så lille, at de rimeligvis ikke ville tage mig. Disse og hundrede lignende tanker gjorde mig brændende hed og svimmel af frygt og modløshed. Da min feber var på sit højeste, kom en mand ind og hviskede noget til kontoristen, som straks skød mig ned fra vægtskålen og skubbede mig over til ham, som om jeg var blevet vejet, købt, afleveret og betalt.

Mens jeg gik ud hånd i hånd med denne ny bekendt, skottede jeg hemmelig til ham. Det var en mager, bleg, ung mand med hule kinder og en hage, der var lige så sort som Murdstones, men dermed var også ligheden ude, for hans skæg var raget af, og hans hår var rustfarvet og tørt. Han var iført en sort klædning, der ligeledes var temmelig rustfarvet og tør og noget kort på ærmer og ben, og han havde et hvidt halstørklæde på, som ikke var overdrevent rent. Jeg troede og tror endnu ikke, at dette halstørklæde var alt det linned, han havde på, men det var alt det, han viste frem.

"Er du den ny dreng?" spurgte han.

"Ja," svarede jeg.

Jeg troede det nok, men var ikke sikker.

"Jeg er en af lærerne i Salem House," sagde han.

Jeg bukkede for ham og var meget imponeret. Jeg undså mig ved at nævne en så simpel ting som min kuffert for en lærd mand og lærer i Salem House, så at vi var kommet et godt

stykke fra gården, førend jeg fik dristighed nok til at nævne den. På mit ydmyge vink om, at jeg muligvis kunne få nytte af den i fremtiden, vendte vi om, og han sagde til kontoristen, at drageren skulle hente den om eftermiddagen.

"Med forlov," sagde jeg, "er det langt?"

"Det er nede ved Blackheath," svarede han.

"Ja, men er det langt?" spurgte jeg frygtsomt.

"Det er et godt stykke," svarede han. "Vi kører derned med diligencen. Det er omtrent en halv mil."

Jeg var så træt og udmattet, at tanken om endnu at skulle holde ud, til jeg havde tilbagelagt en halv mil, blev mig for meget. Jeg tog mod til mig til at sige ham, at jeg ikke havde nydt noget hele natten, og at jeg ville takke ham meget, hvis han ville tillade mig at købe mig noget at spise. Det syntes at undre ham, og efter at have tænkt sig om et øjeblik sagde han, at han havde lyst til at besøge en gammel kone, som boede ikke langt borte, og jeg gjorde bedst i at købe mig noget brød, eller hvad jeg ellers havde lyst til, og spise frokost i hendes hus, hvor jeg også kunne få noget mælk.

Vi så derfor ind ad en bagers vindue, og efter at jeg havde gjort en mængde forslag om at købe alle de ufordøjelige ting, der fandtes i butikken, og han havde forkastet det ene efter det andet, bestemte vi os til sidst for et rart lille sigtebrød, som kostede mig tre pence. Dernæst købte vi hos en spækhøker et æg og et stykke stribet flæsk, og jeg syntes endda, at jeg fik en god del småpenge tilbage på min anden blanke shilling, så at jeg mente, at London var et meget billigt sted. Vi gik videre gennem en stærk støj og tummel, som forvirrede mit trætte hoved, og over en bro, som uden tvivl var London Bridge (jeg

tror virkelig, han sagde, at det var den, men jeg sov næsten), indtil vi kom til den gamle kones hjem, som var en del af en fattigstiftelse, hvad jeg kunne se af en indskrift på en sten over porten, som sagde, at den var indrettet for fem og tyve fattige kvinder.

Læreren løftede klinken op på en af en mængde små, sorte døre, der alle så ens ud, og som alle havde et lille vindue med små ruder på siden og et lignende foroven, og vi gik ind i huset til en af disse fattige gamle koner, som sad og pustede til ilden for at få en lille kasserolle til at koge. Da hun så læreren komme ind, lagde hun pusteren på sit knæ og sagde noget, der syntes mig at lyde ligesom: "Min Charley!" men da hun også så mig komme ind, stod hun op, gned sig i hænderne og gjorde et forvirret tilløb til at neje.

"Kan De lave denne unge fyre frokost til for ham?" spurgte læreren.

"Om jeg kan? Ja, det kan jeg rigtignok."

"Hvorledes har mrs. Fibbitson det i dag?" spurgte læreren med et blik på en anden gammel kone, der sad i en stor lænestol ved kaminen og så i den grad ud som en bunke klæder, at jeg endnu i dette øjeblik er glad over, at jeg ikke af en fejltagelse satte mig på hende.

"Å, kun dårligt," sagde konen. "Det er en af hendes slemme dage. Hvis ilden skulle gå ud, tror jeg såmænd, at hun ville gå ud med og aldrig mere komme til live."

Da de så på hende, så jeg også på hende. Skønt det var varmt i vejret, lod hun ikke til at have tanker for andet end ilden. Jeg fik den idé, at hun endog var misundelig på kasserollen, der stod på den, og jeg har grund til at tro, at hun ærgrede sig over,

at ilden blev brugt til at koge mit æg og riste mit flæsk, for jeg så med mine egne forfærdede øjne, hvorledes hun en gang knyttede næve ad mig, mens disse kulinariske operationer gik for sig, og ingen anden lagde mærke til hende. Solen strålede ind igennem det lille vindue, men hun sad med sin egen ryg og ryggen af den store lænestol imod den, skærmende for ilden, som om hun omhyggeligt ville holde den varm, i stedet for at det var den, som skulle holde hende varm, og vogtede over den på den mest mistroiske måde. Da min frokost var færdig, og ilden igen blev fri, blev hun så glad, at hun lo højt – og det var en højst umelodisk latter, må jeg sige.

Jeg satte mig nu ned til mit sigtebrød, mit æg og mit stykke flæsk med en kop mælk til og gjorde mig rigtig til gode. Mens jeg endnu sad og gassede mig, sagde den gamle kone til læreren:

"Har De Deres fløjte med?"

"Ja," sagde han.

"Spil engang lidt på den," sagde den gamle kone overtalende, "å hvad?"

Læreren stak hånden ind under sine frakkeskøder og tog sin fløjte frem i tre stykker, som han skruede sammen, og begyndte at blæse. Efter mange års overvejelse er det min uforgribelige mening, at ingen i verden har kunnet blæse dårligere. Han frembragte de ynkeligste toner, jeg nogen sinde har hørt frembringe, det være sig ved naturlige eller kunstige midler. Jeg ved ikke, hvad det var for melodier, men de gjorde den virkning på mig, at jeg først kom til at tænke på alle mine sorger, så jeg næppe kunne holde mine tårer tilbage; derpå tog de appetitten fra mig, og til sidst blev jeg så søvnig, at jeg ikke kunne holde

øjnene åbne. De begynder atter at lukke sig, og jeg begynder at nikke hver gang, jeg kommer til at tænke på det. Jeg ser atter den lille stue med sit åbne hjørneskab, sine stole med de firkantede rygge, sin stejle lille vindeltrappe, som fører op til værelset ovenpå, og de tre påfuglefjer, som er stillet over kaminhylden – jeg husker, at jeg, da jeg trådte ind, tænkte ved mig selv: Hvad mon påfuglen ville have tænkt, hvis den havde vidst, hvad der skulle blive af dens stads? Og jeg nikker og falder i søvn. Fløjten høres ikke længere, men i dens sted vognhjulene, og jeg er på rejsen. Vognen støder, jeg vågner og farer op, og fløjten er kommet tilbage, og læreren sidder med benene over kors og spiller ynkeligt på den, mens den gamle kone ser henrykt ud. Så forsvinder hun, og han forsvinder, og alt forsvinder, og der er ingen fløjte, ingen lærer, ingen David Copperfield, slet intet andet end dyb søvn.

Jeg drømte, at den gamle kone, som i sin henrykte beundring havde nærmet sig ham, bøjede sig over ryggen af hans stol og tog ham kærligt om halsen, hvorved hans spil blev afbrudt for et øjeblik. Jeg var i en mellemtilstand mellem soven og vågen, enten den gang eller straks efter, for da han begyndte igen, så og hørte jeg den gamle kone spørge mrs. Fibbitson, om det ikke var dejligt (hvormed hun mente fløjtespillet), hvortil mrs. Fibbitson svarede: "Jo vist, jo vist!" og nikkede til ilden, og jeg er overbevist om, at hun gav den æren for hele forestillingen.

Efter at jeg havde blundet en god stund, skruede læreren sin fløjte fra hinanden, gemte den og gik bort med mig. Vi traf snart diligencen og satte os oven på den, men jeg var så søvndrukken, at da vi holdt undervejs for at tage endnu en passager på, satte de mig indeni, hvor der ingen var, og hvor jeg

sov trygt, indtil jeg mærkede, at vognen kørte i skridtgang op ad en stejl bakke mellem grønne blade. Straks efter standsede den og havde nået sit bestemmelsessted.

En kort vandring bragte læreren og mig til Salem House, der var omgivet af en høj mur og så meget dødt ud. Oven over en dør i muren var et bræt, hvorpå der stod SALEM HOUSE, og gennem et gitter i døren blev vi inspiceret af et surt ansigt, mens vi ringede på klokken, da døren var blevet lukket op, så jeg, at det tilhørte en svær mand med en tyrehals, et træben, fremstående tindinger og håret klippet ganske kort over hele hovedet.

"Den ny dreng," sagde læreren.

Manden mønstrede mig fra øverst til nederst – det varede ikke længe, da jeg ikke var synderlig lang – lukkede døren efter os og tog nøglen af. Mens vi gik op til huset under nogle mørke, tunge træer, råbte han efter min vejviser: "Halløj!"

Vi så os om, og han stod i døren til det lille hus, hvor han boede, med et par støvler i hånden.

"Hejda! Skoflikkeren har været her, mens De var ude, mr. Mell, og sagde, at han ikke kunne lappe dem mere. Han sagde, at der ikke var en stump tilbage af den oprindelige støvle, og undrede sig over, at De kunne tro det."

Med disse ord kastede han støvlerne hen til Mell, som gik tilbage for at samle dem op og så meget mismodigt på dem. Jeg lagde da for første gang mærke til, at de støvler, han havde på, var meget medtagne, og at hans strømpe netop var lige ved at bryde frem et sted ligesom en blomsterknop.

Salem House var en firkantet, grundmuret bygning med fløje og havde et øde og tomt udseende. Der herskede en sådan

dødsstilhed overalt, så at jeg sagde til Mell, at drengene nok var ude. Han syntes at blive forundret over, at jeg ikke vidste, at det var ferietid. Alle drengene var rejste hjem; ejeren mr. Creakle var taget på landet sammen med mrs. og miss Creakle, og jeg var blevet sendt til skolen i ferien til straf for min slette opførsel, hvad han alt sammen fortalte mig undervejs.

Jeg stirrede på skolestuen, hvori han førte mig ind, som det mest øde og forladte sted, jeg nogen sinde havde set. Jeg ser den endnu. Det var et langt værelse med tre lange rækker skoleborde og seks rækker bænke og knager rundt omkring til hatte og tavler. Stumper af gamle skrivebøger ligger strøet omkring på det snavsede gulv. Nogle oldenborrehuse, lavede af det samme materiale, står hist og her omkring på bordene. To små, ulykkelige hvide mus, som deres ejerman har ladet blive tilbage, løber op og ned i et ildelugtende bur af pap og ståltråd og spejder med deres røde øjne i alle krogene efter noget at æde. En fugl i et bur, der kun er lidt større end den selv, fremtvinger af og til en tungsindig lyd ved at hoppe op på sin pind eller ved at hoppe ned igen, men den hverken synger eller kvidrer. Der er en underlig, usund lugt i stuen ligesom af skimlede klæder, søde æbler, der trænger til at luftes, og rådne bøger. Der kunne ikke godt have været stænket mere blæk omkring, hvis den havde været uden tag lige fra første færd, og der var regnet, sneet, haglet og blæst blæk ned fra himlen i den, hele året rundt.

Mens Mell var borte for at bringe sine kasserede støvler ovenpå, gik jeg ganske sagte op i den øverste ende af stuen. Pludselig opdagede jeg på katederet en plakat af pap, hvorpå var skrevet:

"Tag dig i agt for ham! Han bider."

Jeg sprang straks op på katederet af frygt for, at der i det mindste måtte være en stor hund underneden, men skønt jeg så mig rundt omkring med spejdende øjne, kunne jeg ikke se noget til den. Imidlertid kom Mell tilbage og spurgte, hvad jeg havde der at gøre.

"Om forladelse, jeg ser bare efter hunden."

"Hunden?" sagde han. "Hvilken hund?"

"Er det ikke en hund?"

"Hvad er ikke en hund?"

"Det, man skal tage sig i agt for; det, som bider."

"Nej, Copperfield," sagde han alvorlig, "det er ingen hund, det er en dreng. Det er blevet mig pålagt at give dig denne plakat på ryggen. Det gør mig ondt at skulle begynde således med dig, men jeg må gøre det."

Dermed bandt han mig plakaten, der var nok så net indrettet til dette øjemed, på skuldrene ligesom en ransel, og hvorhen jeg så for fremtiden gik, havde jeg den trøst at føre den med.

Ingen kan forestille sig, hvad jeg led over denne plakat. Enten folk kunne se mig eller ikke, bildte jeg mig stadig ind, at nogen læste den. Det hjalp ikke, at jeg vendte mig om og ikke fandt nogen, for der, hvor min ryg var, troede jeg altid, at der var nogen. Den grusomme mand med træbenet forøgede mine lidelser. Han havde kommandoen i gården, og hver gang han så mig læne mig mod et træ, en mur eller mod huset, brølede han med forfærdelig røst:

"Hejda! du der, Copperfield! Vis det skilt tydeligt, ellers melder jeg dig."

Legepladsen var en åben, grusbelagt gård, der stødte op til hele bagsiden af stuehuset og til alle udbygningerne, og jeg vidste, at tjenestefolkene læste plakaten, og at slagteren læste den, og at bageren læste den, at, kort sagt, enhver, som kom til huset eller gik derfra om morgenen på den tid, hvor jeg havde ordre til at spadserere der, læste, at man skulle tage sig i agt for mig, da jeg bed. Jeg husker, at jeg begyndte at blive bange for mig selv som for en slags vild dreng, der virkelig bed.

På denne legeplads fandtes en gammel dør, som drenge havde for skik at skære deres navne i, og den var helt fuld af slige indskrifter. I min gru for feriens udløb og deres tilbagekomst kunne jeg ikke læse nogen drengs navn uden at spørge mig selv om, i hvilken tone og med hvilket eftertryk han ville læse: "Tag dig i agt for ham! Han bider." Der var én dreng, som havde skåret sit navn, J. Steerforth, meget dybt og meget ofte, og han, tænkte jeg, ville læse det med stærk stemme og derpå rykke mig i håret. Der var en anden dreng, Tommy Traddles, som jeg frygtede for ville gøre løjer med det og lade, som om han var gyseligt bange for mig. Der var en tredje dreng, George Dimple, som jeg tænkte ville synge det ud. Jeg, lille spinkle, stakkel har stået og stirret på den dør, indtil jeg syntes at høre ejermændene af alle disse navne – der var den gang fem og fyrretyve drenge i skolen, sagde Mell – lyse mig i band og hver på sin vis at råde: "Tag dig i agt for ham! Han bider."

Således gik det mig også, når jeg så på skolebordene og bænkenene, og når jeg på vejen til min egen seng, eller når jeg lå i den, skottede til de lange rækker af tomme senge. Jeg kan huske, at jeg den ene nat efter den anden drømte, at jeg var sammen med min moder ligesom i gamle dage, eller at jeg

skulle i selskab hos Peggottys eller kørte uden på diligencen eller atter spiste til middag med min ulykkelige ven opvarteren, og ved enhver af disse lejligheder fik folk til at skrigе og gøre store øjne ved den ulykkelige opdagelse, at jeg ikke havde andet på end min lille natskjorte og plakaten.

Under min ensformige levemåde og min stadige frygt for skoleårets begyndelse var det en utålelig plage. Jeg havde hver dag lange lektier at gennemgå hos Mell, men jeg blev færdig med dem, for der var ingen mr. og ingen miss Murdstone til stede, og jeg skilte mig meget ordentligt fra dem. Før end jeg begyndte på dem, og når jeg var færdig med dem, spadserede jeg omkring under opsigt af manden med træbenet. Hvor levende mindes jeg ikke fugtigheden i huset, de grønne, revnede fliser i gården, en gammel, utæt vandtønde og de afblegede stammer af nogle af de barske træer, der syntes at være blevet mere gennempiskede af regnen end andre træer og at have blomstret mindre i solen! Klokken et spiste vi, Mell og jeg, i den øverste ende af en lang, øde spisesal, der var fuld af fyrreborde og lugtede af fedt. Derpå læste vi igen, til vi fik te, som Mell drak af en blå tekop, og jeg af et tinkrus. Hele dagen og lige til klokken syv eller otte om aftenen arbejdede Mell flittigt ved sin egen særskilte pult i skolestuen med pen, blæk, lineal, bøger og skrivepapir, idet han (som jeg opdagede) opgjorde regningerne for det sidste halvår, når han havde gemt sine ting om aftenen, tog han sin fløjte og gav sig til at blæse således, at jeg næsten troede, at han efterhånden ville blæse sig selv ind ad blæsehullet og dunste bort gennem klapperne.

Jeg ser mig selv sidde i den svagt oplyste stue med hånden under kinden, lyttende til Mells triste toner og læsende på mine

lektier til den næste dag. Jeg ser mig selv, med mine bøger lukkede, stadig lytte til Mells toner, mens jeg tænker på, hvorledes det plejede at være hjemme, og hvorledes blæsten tudede hen over Yarmouth fællede, og føler mig modløs og forladt. Jeg ser mig selv gå i seng igennem de tomme værelser og sidde på sengekanten, længselsfuld efter et trøstens ord fra Peggotty. Jeg ser mig selv gå ned ad trappen om morgenen og gennem et langt, skummelt trappevindue kikke efter skoleklokken, som hang i gavlen af et udhus med en vejrhane ovenover, og jeg gruer for den tid, da den skal kalde Steerforth og de andre til arbejde, og for det endnu uhyggeligere øjeblik, da manden med træbenet skal åbne den rustne port for at indlade den frygtelige mr. Creakle. Jeg kan ikke tro, at jeg var nogen synderlig farlig person i nogen af disse situationer, men i dem alle bar jeg den samme advarsel på min ryg.

Mell talte ikke meget til mig, men var aldrig hård imod mig. Jeg tænker, at vi holdt hinanden med selskab uden at tale. Jeg har glemt at fortælle, at han undertiden kunne tale til sig selv og grine og knytte næven og skære tænder og rykke sig selv i håret uden synlig grund. Disse ejendommeligheder forskrækkede mig i begyndelsen, men jeg blev snart vant til dem.

6. Jeg udvider min bekendtskabskreds

Da jeg havde ført dette liv en måneds tid, begyndte manden med træbenet at humpe omkring med en kost og en spand vand, hvoraf jeg sluttede, at der blev truffet forberedelser til at modtage mr. Creakle og drengene. Jeg tog ikke fejl; kosten kom snart ind i skolestuen og drev Mell og mig ud, og i nogle dage måtte vi indrette os, som vi bedst kunne, men vi var stadig i vejen for nogle unge piger, som kun sjældent havde vist sig før, og var idelig midt i støvet, så at jeg næsten nøs lige så meget, som om Salem House havde været en stor snustobaksdåse.

En dag sagde Mell til mig, at mr. Creakle ville komme om aftenen. Om aftenen efter tetid hørte jeg, at han var kommet. Før sengetid lod manden med træbenet mig vide, at jeg skulle komme op til ham.

Den del af huset, som mr. Creakle boede i, var langt hyggeligere end vor, og han havde en pæn lille have, som så helt indbydende ud i sammenligning med den støvede legeplads, der var en sådan ørken i det små, at jeg ikke troede, at nogen anden end en kamel eller dromedar kunne føle sig hjemme der. Det forekom mig at være en stor dristighed alene at lægge mærke til, at gangen så hyggelig ud, mens jeg skælvende gik op til mr. Creakle, og jeg blev så skamfuld, da jeg kom ind, at jeg næppe så mrs. Og miss Creakle, som begge var i dagligstuen, eller noget andet end mr. Creakle, en tyk herre med en svær

urkæde og en bunke signeter, som sad i en lænestol med flaske og glas foran sig.

"Nå," sagde han, "det er den unge kavalier, som skal have sine tænder file! Drej ham rundt!"

Den træbenede mand drejede mig rundt for at fremvise plakaten, og efter at have givet tilstrækkelig tid til at lade den blive taget i øjesyn, drejede han mig atter om med ansigtet imod mr. Creakle, ved hvis side han stillede sig. Creakles ansigt var ildrødt, hans øjne var små og lå dybt inde i hovedet; han havde tykke årer i panden, en lille næse og en stor hage. Han var skallet på issen, og nogle tynde hårtjavser, som begyndte at blive grå og så ud, som de var våde, var børstet op fra hver tinding, så at de mødtes på hans pande. Men det, der gjorde mest indtryk på mig, var at han ingen stemme havde, men talte hviskende. Den anstrengelse, dette kostede ham, eller bevidstheden om at tale så sagte, gjorde hans vredladne ansigt endnu mere vredladent og hans tykke årer endnu tykkere, når han talte, så at det ikke undrer mig, at dette, når jeg tænker tilbage, forekom mig som hans væsentligste ejendommelighed.

"Nå," sagde han, "hvad har De at melde om denne dreng?"

"Endnu er der ikke noget at sige på ham," svarede manden med træbenet. "Der har ingen lejlighed været."

Jeg syntes, at det ærgrede Creakle, men derimod ikke mrs. og miss Creakle, som jeg nu tog i øjesyn for første gang, og som begge var magre og stille.

"Kom herhen," sagde Creakle og vinkede ad mig.

"Kom herhen," sagde manden med træbenet.

"Jeg har den fornøjelse at kende din stedfader," hviskede Creakle og tog mig i øret, "det er en hædersmand og en mand

med en fast karakter. Han kender mig, og jeg kender ham. Kender du mig, hvad?" fortsatte han og kneb mig i øret med spøgefuldt glubskhed.

"Endnu ikke," svarede jeg og veg forskrækket tilbage.

"Endnu ikke, hvad?" gentog Creakle, "men du vil snart komme til det, hvad?"

"Du vil snart komme til det, hvad?" gentog manden med træbenet. Jeg fik siden at vide, at han med sin kraftfulde stemme agerede tolk for Creakle over for drengene.

Jeg blev meget bange og sagde, at jeg håbede det. Det forekom mig hele tiden, som om der var ud i mit øre, så hårdt kneb han mig i det.

"Jeg vil sige dig, hvad jeg er," hviskede Creakle og slap det til sidst med et vrid, som bragte mig vandet i øjnene. "Jeg er en tyrk."

"En tyrk," gentog manden med træbenet.

"Når jeg siger, at jeg vil gøre noget, så gør jeg det, og når jeg siger, jeg vil have noget gjort, så vil jeg have det gjort."

"Jeg har en bestemt karakter," fortsatte Creakle, "det har jeg. Jeg gør min pligt, det er, hvad jeg gør. Når mit eget kød og blod –" her så han på mrs. Creakle – "rejser sig imod mig, er det ikke mit kød og blod. Jeg forskyder det. Har den karl," spurgte han manden med træbenet, "været her siden?"

"Nej," lød svaret.

"Nej, han har bedre forstand; han kender mig. Lad ham holde sig i afstand," sagde mr. Creakle, idet han slog i bordet og så på mrs. Creakle, "for han kender mig. Nu har du også begyndt at lære mig at kende, min unge ven, og kan gå. Før ham bort!"

Jeg var meget glad over at slippe ud, for både mrs. og miss Creakle tørrede deres øjne, og jeg var lige så ilde til mode for deres, som for min egen skyld. Men jeg havde en bøn, som lå mig så meget på hjertet, at jeg ikke kunne bare mig for at sige, skønt jeg undrede mig over mit mod:

"Med forlov, sir –"

Creakle hviskede: "Hm, hvad er det?" og fæstede sine øjne på mig, som om han ville brænde mig op med dem.

"Med forlov, sir, må det ikke være mig tilladt – jeg er meget ulykkelig over, hvad jeg har gjort, sir – at tage denne indskrift af, førend drengene komme tilbage –"

Om det var Creakles alvor, eller om han kun gjorde det for at gøre mig bange, ved jeg ikke, men han fo'r op fra sin stol med en sådan voldsomhed, at jeg flygtede over hals og hoved og ikke standsede, førend jeg havde nået mit sovekammer. Da jeg mærkede, at jeg ikke blev forfulgt, gik jeg i seng og lå og rystede over hele kroppen et par timers tid.

Næste morgen kom mr. Sharp tilbage. Sharp var førstelærer og over Mell. Mell spiste med drengene, men Sharp ved Creakles bord. Det var en spinkel, svagelig herre, syntes jeg, med en stor næse, og han bar sit hoved på den ene side, som om det var lidt vel tungt for ham. Hans hår var meget blankt og lokket, men den allerførste dreng, som kom tilbage, fortalte mig, at det var en paryk, som var købt brugt, sagde han, og at Sharp hver lørdag eftermiddag lod den krølle.

Det var ingen anden end Tommy Traddles, som gav mig denne oplysning. Han var den første dreng, som vendte tilbage, og forestillede sig for mig ved at underrette mig om, at jeg kunne finde hans navn på højre side af porten ved den øverste

slå, og da jeg så sagde "Traddles?" svarede han "truffet," og bad mig derpå om fuld forklaring om mig selv og min familie.

Det var heldigt for mig, at Traddles var den første, som kom tilbage. Han morede sig sådan over min plakat, at han sparede mig den ulejlighed at skjule den eller selv at røbe den. Hver gang der kom en dreng, stor eller lille, forestillede han mig nemlig straks for ham med de ord: "Se en gang, sikke sjov!" Det var også et held, at de fleste drenge kom meget modfaldne tilbage og ikke gjorde sig så lystige over mig, som jeg havde ventet. Nogle af dem dansede rigtignok omkring mig ligesom vilde indianere, og de fleste kunne ikke modstå, den fristelse at lade, som om jeg var en hund, og klappede og strøg mig, for at jeg ikke skulle bide, og sagde: "Læg sig!" og kaldte mig "Pasop". Det var naturligvis ærgerligt og kostede mig nogle tårer, men i det hele taget gik det langt bedre, end jeg havde ventet.

Jeg regnedes imidlertid ikke for rigtig optaget i skolen, førend Steerforth var kommet. Det var en køn dreng, der havde ord for at være meget dygtig, og han var i det mindste fem-seks år ældre end jeg. Jeg blev ført frem for ham ligesom for en dommer under et skur på legepladsen, hvor han undersøgte de nærmere omstændigheder ved min straf og behagede at afgive den kendelse, "at det var en morderlig skam," hvorved han straks vandt mit hjerte.

"Hvor mange penge har du, Copperfield?" sagde han, idet han gik til side med mig efter at have afgjort min sag med de ovennævnte ord.

Jeg svarede, syv shillings.

"Du gør bedst i at lade mig passe på dem. Du kan gerne lade være, hvis du ikke har lyst."

Jeg skyndte mig med at følge hans venskabelige vink, åbnede Peggottys pung og tømte den i hans hånd.

"Har du lyst til at bruge nogle af dem nu?" spurgte han.

"Nej mange tak," svarede jeg.

"For du kan gerne," sagde Steerforth; "Sig kun til."

"Nej, mange tak," gentog jeg.

"Du kunne måske have lyst til at spendere et par shillings på en flaske ribsvin oppe i sovesalen? Du hører til min sovesal, hører jeg."

Det var rigtignok ikke faldet mig ind før, men jeg sagde ja, det kunne jeg nok have lyst til.

"Godt! Og så er jeg vis på, at du også gerne vil spendere en shilling på makroner, ikke sandt?"

Jeg svarede ja, det syntes jeg også nok om.

"Og en shilling på biskuit og en på frugt, hvad? Nå, Copperfield, det kan nok være, du giver partiet!"

Jeg smilede, fordi han smilede, men følte mig dog lidt ilde til mode.

"Nå, vi må se at få det til at slå til, som det bedst kan. Jeg skal gøre alt, hvad der står i min magt for dig. Jeg kan gå ud, når jeg vil, og jeg vil smugle provianten ind."

Med disse ord stak han pengene i lommen og bad mig ikke at være urolig; han skulle nok sørge for at ordne alt på bedste måde.

Han holdt ærligt ord, hvis det ellers kunne kaldes den bedste måde at bruge mine penge på – og ikke snarere, som en hemmelig stemme hviskede til mig, den allerværste – for jeg frygtede for, at det var det samme som at sætte min moders to halve kroner over styr til ingen nytte – skønt jeg havde beholdt

papiret, hvori de havde været indsvøbt, hvilket var en kostbar skat. Da vi var kommet ovenpå for at gå i seng, tog han frem, hvad han havde købt for alle mine syv shillings, og lagde det på min seng i måneskinnet med de ord:

"Se her, lille Copperfield, er det ikke et kongeligt traktement?"

I min alder kunne jeg ikke tænke på at præsidere ved festmåltidet, når han var til stede; min hånd rystede alene ved tanken om det. Jeg bad ham vise mig den godhed at indtage forsædet, og da mit ønske understøttedes af de andre drenge, samtykkede han og satte sig på min hovedpude, hvor han fordelte levnedsmidlerne – fuldkommen upartisk, det må jeg tilstå – og udskænkede ribsvinen i et lille glas uden fod. Jeg selv sad på hans venstre hånd, og de andre var fordelt omkring os på sengene eller på gulvet.

Hvor godt husker jeg ikke, hvorledes vi sad der og talte hviskende eller rettere sagt, hvorledes de talte, og jeg hørte ærbødigt til; hvorledes måneskinnet trængte et kort stykke ind i salen og malede et blegt vindue på gulvet, mens de fleste af os sad i mørke, undtagen når Steerforth tændte en svovlstik, som bredte et blåt skær ud over os, der straks forsvandt! En gådefuld følelse, der havde sin grund i mørket, det hemmelige gilde og den hviskende tone, hvori alting blev sagt, påkommer mig atter, og jeg lytter efter alt det, de fortæller mig, i en uklar, højtidelig og andagtsfuld stemning, som bringer mig til at glæde mig over, at de alle er mig så nær, og gør mig bange (skønt jeg lader, som om jeg ler), når Traddles foregiver at se et spøgelse i krogen.

Jeg hørte en hel del om skolen og alt, hvad der vedkom den. Jeg hørte, at Creakle med god grund havde gjort krav på at

kaldes en tyrk; han var en streng og hård lærer, slog omkring sig hver eneste dag til højre og venstre og huggede ind på drengene som en dragon. Selv kunne han intet andet end prygle, da han var mere uvidende, sagde Steerforth, end den nederste dreng i skolen, for en del år siden havde han drevet en lille humlehandel, men efter at han havde spillet fallit og sat sin kones penge til, havde han givet sig til at være skolemester.

Jeg hørte, at manden med træbenet, hvis navn var Tungay, var en ondskabsfuld bandit, som tidligere havde gået til hånd ved humlehandelen, men var kommet ind i skolefaget sammen med Creakle, formodentlig fordi han havde brækket sit ben i hans tjeneste og havde haft en hel del kæltringestreger for sammen med ham. Jeg hørte, at Tungay anså hele instituttet, lærere og drenge, med undtagelse af Creakle, for sine naturlige fjender, og at han satte sin eneste glæde her i livet i at være tvær og ondskabsfuld. Jeg hørte, at Creakle havde en søn, der ikke havde været Tungays ven og, mens han underviste i skolen, engang havde gået i rette med sin fader, da denne gik alt for skrappt til værks, og desuden mentes at have gjort indsigelser mod den måde, hvorpå hans fader opførte sig mod hans moder. Jeg hørte, at mr. Creakle på grund af dette havde kastet ham på døren, og at det siden den tid havde stået dårligt til med mrs. og miss Creakle.

Men det mest forunderlige, jeg hørte om Creakle, var, at der var en dreng i skolen, han aldrig vovede at lægge hånd på, og denne dreng var Steerforth. Steerforth stadfæstede selv dette og sagde, at han gad se ham gøre det. Da en sagtmodig dreng spurgte ham, hvorledes han da ville bære sig ad, hvis han så ham gøre det, tændte han en svovlstik for at udbrede et lysskær

over sit ansigt og sagde, at han ville begynde med at slå ham for panden med blækdunken, som altid stod på kaminhylden. Vi sad nogen tid åndeløse i mørket.

Jeg hørte, at Sharp og Mell begge skulle være usselt lønnede, og at Sharp, når der var varmt og koldt kød på middagsbordet hos mr. Creakle, altid ventedes at ville sige, at han foretrak det kolde, også dette stadfæstede Steerforth, som var den eneste kostgænger, der spiste med familien. Jeg hørte, at Sharps paryk ikke passede ham, og at han ikke skulle være så "storagtig" – nogle sagde endog "storsnudet" – af den, da man tydeligt kunne se hans eget røde hår bagtil.

Jeg hørte, at en dreng, en søn af en kulhandler, gik i skolen som betaling for kulregningen og derfor kaldtes "Bytte-" eller "Tuskhandel" – et navn, der var lånt fra regnebogen som et udtryk for dette arrangement. Jeg hørte, at bordøllet var et sandt optrækkeri over for forældrene og buddingen et ligefremt bedrageri. Jeg hørte, at hele skolen mente, at miss Creakle var forelsket i Steerforth, og jeg kan ikke nægte, at jeg fandt det meget rimeligt, når jeg tænkte på hans smukke stemme, vakre ansigt, utvungne væsen og krøllede hår. Jeg hørte, at Mell ikke var så slem endda, men ikke havde en shilling til overs, og at der ingen tvivl var om, at hans moder var så fattig som Lazarus. Da tænkte jeg på min frokost og det, der havde lydt som: "Min Charley!" men det glæder mig at kunne huske, at jeg tav som en mur om det.

Fortællingerne om alt dette og en hel del mere varede en god stund efter festmåltidet, de fleste af gæsterne var gået i seng, så snart spisningen og drikningen var forbi, og vi, som var blevet

siddende halvt afklædte for at hviske og lytte, gik til sidst også i seng.

"God nat, lille Copperfield," sagde Steerforth, "jeg skal tage mig af dig."

"Det er smukt af Dem," svarede jeg taknemmelig.

"Har du ingen søster?" spurgte Steerforth gabende.

"Nej," svarede jeg.

"Det er skade," sagde Steerforth, "havde du haft en, havde det sagtens været et kønt, bly lille pigebarn med blå øjne. Jeg ville gerne have gjort hendes bekendtskab. God nat, lille Copperfield."

Jeg tænkte meget på ham, efter at jeg havde lagt mig, og jeg rejste mig op, husker jeg, for at se på ham, således som han lå med sit smukke ansigt vendt opad og hovedet hvilende skødesløst på den ene arm. Han var en mægtig person i mine øjne. Det var naturligvis grunden til, at mine tanker beskæftigede sig så meget med ham. Ingen tilsløret fremtid skuede ned på ham ved månens stråler, der var intet skyggeagtigt billede af hans skridt i den have, hvori jeg hele natten drømte, at jeg spadserede.

7. Mit første semester i Salem House

Næste dag begyndte skolen for alvor. Det gjorde et dybt indtryk på mig, husker jeg, at larmen af de mange stemmer pludselig blev afløst af dødsstillehed, da Creakle kom ind efter frokosten og blev stående i døren og så på os, ligesom en kæmpe i en eventyrbog, der ser på sine fanger.

Tungay stod ved siden af Creakle. Han havde ingen grund, syntes jeg, til så voldsomt at råbe: "Stille!" for drengene var alle målløse og ubevægelige.

Vi så Creakle og hørte Tungay tale, som følger:

"Nå, drenge, det er et nyt semester. Pas på, hvorledes I opfører jer i det ny halvår. Jeg vil råde jer at lade det gå lidt muntert med lektierne, for ellers skal jeg muntre jer med stokken. Jeg lægger ikke fingrene imellem. I skal få nogle stryg, som I kan have godt af længe. Og nu til arbejde, alle mand!"

Da den frygtelige indledning var forbi, og Tungay var humpet ud, kom Creakle hen, hvor jeg sad, og sagde, at hvis jeg havde gode tænder, var hans ikke mindre gode. Så viste han mig spanskrøret og spurgte, hvad jeg syntes om den tand? Om det var en skarp tand? Om det var en dobbelt tand? Om jeg troede, den kunne bide, hvad? Ved hvert spørgsmål gav han mig et sådant rap, at jeg vred og vandede mig. Jeg blev således meget snart optaget i Salem Houses ridderskab, som Steerforth sagde, og kom også meget snart til at græde.

Dermed vil jeg ikke sige, at jeg var den eneste, som hædredes med disse udmærkelsestegn. Tværtimod, en stor del af drengene, især af de små, hjemsøgte med lignende opmærksomheder, når Creakle gjorde sin runde gennem klassen. Det halve institut græd og jamrede sig, førend dagens arbejde var forbi, det tør jeg virkelig sige uden at få skyld for overdrivelse.

Jeg tror næppe, at der nogen sinde har været et menneske, som har syntes så godt om sin livsstilling som Creakle. Han fandt samme glæde ved at prygle løs på drengene, som en anden føler ved at tilfredsstille en glubende appetit. Jeg er vis på, at han især ikke kunne modstå nogen dreng med tykke kinder; den slags drenge havde en tillokkelse for ham, som gjorde ham ganske urolig, indtil han fik dem tilbørligt mærket og bearbejdet. Jeg var selv tykkindet og kan tale med af erfaring. Hver gang jeg nu tænker på den karl, begynder mit blod at koge med den uegennyttige harme, jeg ville føle, hvis jeg kunne have vidst alting om ham, uden nogen sinde at have været i hans magt, men det koger over, fordi jeg ved, at han var et uvidende uhyre, der ikke havde mere ret til sin ansvarsfulde post end til at være øverstkommanderende i hæren eller flåden.

Hvor ydmygt bøjede ikke vi små stakkels syndere knæ for denne ubarmhjertige afgud! Hvilken indtrædelse i livet forekommer det mig ikke nu, når jeg tænker tilbage, at være så krybende og slaviske mod en mand med hans evner og adkomst!

Her sidder jeg atter ved skolebordet og vogter på hans øje, vogter på det i al ydmyghed, mens han linierer en skrivebog for et andet offer, hvis hænder nyligere blevet daskede med samme

lineal, og som søger at gnide smerten bort med et lommetørklæde. Jeg har nok at gøre. Jeg iagttager ikke hans øje af ørkesløshed, men fordi jeg uimodståelig tiltrækkes af det i ængstelig spænding efter at vide, hvad han nu vil gøre, og om det vil blive min eller en andens tur at lide. En række små drenge ved siden af mig følge hans blikke med samme interesse. Jeg tror, han ved det, skønt han giver sig mine af det modsatte. Han gør en skrækkelig mund, mens han linierer, og nu lader han sit øje glide ned ad vor række, og vi lader alle hovedet synke ned over vore bøger og skælve. Straks efter stirrer vi igen på ham. En ulykkelig synder, der er blevet fundet skyldig i en regnefejl, nærmer sig på hans bud. Forbryderen fremstammer en undskyldning og lover at gøre det bedre næste gang. Creakle gør sig lystig over ham, førend han pryglér ham, og vi ler ad det, vi små stakler, mens vi bliver askegrå i ansigtet, og hjertet synker ned i vore støvler.

Her sidder jeg atter ved skolebordet en lummer sommereftermiddag, det surrer og brummer om ørene på mig, som om drengene var lige så mange spyfluer. Jeg har en trykkende følelse af det lunkne fedt på kødet, vi har spist for et par timer siden, og mit hoved er så tungt som bly. Jeg ville give alt i verden for at turde sove. Jeg sidder med øjet fæstet på Creakle og blinker ad ham ligesom en ugleunge; når søvnen overvælder mig en minut, ser jeg ham dog stadig i min døds i færd med at linie, indtil han lister sig bag på mig og vækker mig ved en rød strime ned ad min ryg.

Nu er jeg ude på legepladsen, og mit øje er stadig fortryllet af ham, skønt jeg ikke kan se ham. Det vindue, i nærheden af hvilket jeg ved, han spiser sin middagsmad, træder i hans sted,

og jeg vogter på det. Viser han sit åsyn tæt ved det, får mit et bønfoldende og underdanigt udtryk. Ser han ud gennem ruden, standser den raskeste dreng midt i et råb eller hyl og bliver rolig. En dag slår Traddles, som altid kommer galt af sted, dette vindue i stykker med en bold. Den rædsel, jeg følte ved at se det og ved at tænke på, at bolden havde ramt Creakles hellige hoved, bringer mig endnu i dette øjeblik til at gyse.

Stakkels Traddles! I en snæver, himmelblå dragt, der gav hans arme og ben udseende af kødpølser, var han den lystigste og ulyksaligste af alle drengene. Han fik altid prygl og ville altid skrive til sin farbroder om det, men gjorde det aldrig. Når han havde støttet sit hoved på bordet en kort tid, blev han atter munter og begyndte at le og overmale sin tavle med benrade, førend hans øjne var rigtig tørre. I begyndelsen kunne jeg ikke fatte, hvilken trøst Traddles kunne finde i at tegne benrade, og holdt ham i nogen tid for en slags eremit, der ved disse sindbilleder på døden mindede sig selv om, at prygløret ikke kunne vare evigt. Men jeg tror, at han kun gjorde det, fordi de var så lette og ingen ansigtstræk havde nødig.

Det var en grundhæderlig fyr, den samme Traddles, og han holdt det for en hellig pligt for drengene at holde sammen, han måtte bøde for det ved flere lejligheder og især én gang, da Steerforth havde leet i kirken, men klokkeren havde troet, at det var Traddles, og førte ham ud. Jeg ser ham endnu gå bort under bevogtning og foragtet af menigheden. Han sagde aldrig, hvem den skyldige var, skønt han måtte undgælde for det den næste dag og blev lukket inde i så mange timer, at hans latinske ordbog var overmalet af en hel kirkegård med benrade, da han slap ud. Men han fik også sin løn. Steerforth sagde, at der intet

lumskeri var ved Traddles, og det mente vi alle var den højeste ros. Jeg for min del kunne, skønt jeg var langt mindre kæk end Traddles og langt fra så gammel, have udstået en del for at vinde en sådan løn.

At se Steerforth gå til kirke foran os med miss Creakle under armen, var et syn, der var værd at se. Jeg fandt ikke, at miss Creakle kunne måle sig med lille Mille i skønhed, og jeg elskede hende ikke (jeg turde ikke), men jeg holdt hende for en ualmindelig indtagende ung dame, som i fornemhed ikke havde sin lige. Når Steerforth, iført sine hvide benklæder, bar hendes parasol for hende, følte jeg mig stolt af at kende ham og troede, at det var umuligt andet, end at hun måtte tilbede ham af sit ganske hjerte. Sharp og Mell var også fremragende personer i mine øjne, men imod dem var Steerforth, hvad solen er imod et par stjerner.

Steerforth fortsatte at tage sig af mig og viste sig som en meget nyttig ven, da ingen vovede at gøre den noget, som han tog under sine vinger. Han kunne ikke forsvare mig imod Creakle, som altid var meget streng imod mig; hver gang jeg var blevet pint, sagde han, at jeg manglede lidt af hans mod, og at han ikke ville have tålt det, hvilket jeg opfattede som en opmuntring og fandt meget smukt af ham. Creakles strenghed havde én fordel, men også kun en eneste. Han mærkede nemlig, at min plak at var ham i vejen, når han gik op eller ned bag ved den bænk, hvorpå jeg sad; den blev derfor snart taget af, og jeg så den ikke mere.

En tilfældig omstændighed fæstnede det fortrolige forhold mellem Steerforth og mig på en måde, som opfyldte mig med stolthed og glæde, skønt den undertiden også medførte nogen

ulejlighed. Mens han engang gjorde mig den ære at tale til mig ude på legepladsen, kom jeg tilfældigvis til at sige, at en eller anden ting lignede noget i *Peregrine Pickle*. Han sagde intet den gang, men da jeg ville gå i seng om aftenen, spurgte han mig, om jeg havde den bog.

Jeg svarede nej, men forklarede, hvorledes det var gået til, at jeg havde læst den og alle de andre bøger, jeg har nævnt.

"Og du kan huske dem?" spurgte Steerforth.

"Det kan jeg rigtignok," svarede jeg; jeg havde en god hukommelse og troede, at jeg huskede dem meget godt.

"Så skal jeg sige dig noget, lille Copperfield. Du skal fortælle mig dem. Jeg kan ikke falde i søvn om aftenen og vågner ofte tidligt om morgenen. Vi vil gå dem igennem den ene efter den anden, det bliver ligesom i Tusinde og én Nat."

Jeg følte mig højlig smigret ved dette forslag, som vi begyndte at iværksætte samme aften. Hvorledes jeg mishandlede mine yndlingsforfattere under min fortolkning af dem, er jeg ikke i stand til at sige, men jeg nærede en fast tro til dem og fortalte på en ukunstlet, naturlig måde, og det var hovedsagen. Der var den ulempe ved det, at jeg ofte var søvnig om aftenen eller uoplagt til at fortsætte historien, og da var det et temmelig strengt stykke arbejde, men det måtte gøres, da der naturligvis ikke kunne være tale om at skuffe eller mishage Steerforth. Og om morgenen, når jeg var træt og inderlig gerne ville have hvilet en times tid endnu, var det grumme kedeligt at blive vækket ligesom sultaninde Sheherazade og tvunget til at fortælle en lang historie, før morgenklokken ringede, men Steerforth var bestemt, og da han til gengæld hjalp mig med mine regnestykker og stile, og hvad jeg ellers ikke kunne

komme ud af, tabte jeg ikke ved denne overenskomst.

Imidlertid bør jeg ikke gøre mig selv uret, jeg dreves hverken af nogen egennyttig eller egenkærlig grund eller af frygt for ham. Jeg beundrede og elskede ham, og hans bifald var mig løn nok; det var mig så dyrebart, at jeg mindes disse småting med vemod.

Desuden havde Steerforth megen omtanke og lagde ved en lejlighed dette for dagen på en måde, der uden tvivl må have været noget drillende for stakkels Traddles og de andre. Det brev, Peggotty havde lovet mig – hvilket kært brev det var! – kom, førend halvåret var blevet mange uger gammelt, og med det en kage i en hel rede af appelsiner, samt to flasker kirsebærvin. Denne skat lagde jeg pligtskyldigst for Steerforths fødder og bad ham uddele den.

"Ved du hvad, lille Copperfield," sagde han, "vinen skal gemmes, for at du kan væde din hals med den, når du fortæller mig historier."

Jeg rødmede ved tanken og bad ham i min beskedenhed ikke at tænke på det. Men han sagde, at han havde lagt mærke til, at jeg undertiden var lidt rusten i halsen, og hver eneste dråbe skulle bruges i det nævnte øjemed. Vinen blev følgelig lukket inde i hans kuffert og efterhånden af ham selv hældt over på en lærke og givet mig ind gennem en pennepose i proppen, når han mente, jeg trængte til en hjertestyrkning. For at gøre den endnu kraftigere, var han undertiden så venlig at presse noget appelsinsaft ud i den eller give den en tilsætning af lidt stødt ingefær eller et par dråber pebermynte, og skønt jeg ikke vil påstå, at smagen forbedredes ved disse eksperimenter, eller at det var de bedste mavedråber, man kunne tage ind på fastende

hjerter og før sengetid, drak jeg det dog taknemmeligt og påskønnede i høj grad hans opmærksomhed.

Det forekommer mig, at vi var flere måneder om Peregrine og endnu flere om de andre fortællinger. Maskineriet gik aldrig i stå af mangel på en historie, så meget er vist, og vinen holdt næsten lige så længe ud som stoffet. Den stakkels Traddles – jeg kan aldrig tænke på den dreng, uden med en underlig tilbøjelighed til at le med tårer i mine øjne – var ligesom en slags kor og lod, som om han fik krampe af latter over det komiske, og som om han overvældedes af frygt, når der forekom noget urovækkende i fortællingen. Det bragte mig tit ud af koncepterne. Det var en af hans stående vittigheder, at tænderne klappede i munden på ham, hver gang talen var om en Alguazil i Gil Blas' eventyr, og jeg husker, at da Gil Blas traf sammen med røverkaptajnen i Madrid, fingerede den ulykkelige spøgéfugl en sådan rædsel, at Creakle, som gik og luskede ude på gangen, hørte det og høvlede ham igennem for uordentlig opførsel på sovesalen.

Alt det romantiske og drømmende, som boede i mig, udvikledes ved denne fortællens historier i mørke, og i så henseende har denne idræt måske ikke været så gavnlig for mig, men det, at jeg behandledes som en slags legetøj, og bevidstheden om, at mit talent kom ud blandt de andre drenge og tiltrak mig ikke ringe opmærksomhed, selv om jeg var den yngste, opmuntrede mig til flid. I en skole, hvor pryglene er hovedsagen, er der ikke udsigt til at lære meget. Jeg tror, at vore drenge i det hele taget var de mest uvidende skoledrenge, der var til; de blev plaget og hundset alt for meget til at kunne lære noget; de kunne lige så lidt drive det til noget i dette, som man

ellers kan drive det til noget, når man hele livet kæmper med ulykke og modgang. Men min smule forfængelighed og Steerforths hjælp drev mig dog fremad, og om jeg end ikke af den grund fik færre prygl, gjorde jeg dog i den tid, jeg var der, en undtagelse fra den store hob, idet jeg efterhånden opsamlede nogle enkelte kundskabssmuler.

Jeg havde en god støtte i Mell, som viste mig en velvilje, jeg mindes med taknemmelighed. Det gjorde mig altid ondt at se Steerforth vise ham systematisk ringeagt og sjældent forsømme en lejlighed til at såre hans følelser eller til at få andre til at gøre det. Dette gjorde mig i lang tid urolig og det så meget mere, som jeg snart havde fortalt Steerforth om de to gamle koner, Mell havde taget mig med hen til, og jeg var stadig bange for, at Steerforth skulle fortælle det igen og drille ham med det.

Dengang jeg spiste min frokost denne første morgen og til fløjtens toner faldt i søvn i skyggen af påfugleflerene, drømte sikkert ingen af os om, hvilke alvorlige følger det ville drage efter sig, at min ubetydelige person var blevet indført i fattighuset.

En dag, da Creakle holdt sig inde på grund af upasselighed, hvilket naturligvis fremkaldte en levende jubel i hele skolen, gik det meget larmende til i formiddagstimerne. Den glæde og lettelse, drengene følte, gjorde det vanskeligt at styre dem, og skønt den frygtede Tungay viste sig nogle gange og skrev navnene på de værste syndere op, gjorde dette dog intet synderligt indtryk, da de var temmelig sikre på at komme galt af sted alligevel i morgen, hvorledes de så bar sig ad, hvorfor de sagtens fandt det klogest at more sig i dag.

Det var egentlig en halv fridag, eftersom det var lørdag, men da støjen nede på legepladsen ville have forstyrret Creakle, og det ikke var godt spadserewejr, blev vi holdt inde i skolen om eftermiddagen. Det var den dag i ugen, hvor Sharp gik ud for at få sin paryk krøllet, og Mell, som altid måtte holde for, forestod derfor undervisningen.

Kunne jeg forene forestillingen om en tyr eller en bjørn med et så sagtmødt menneske som Mell, ville jeg ved at mindes den eftermiddag, da støjen var på sit højeste, tænke mig ham som et af disse dyr, tirret af tusinde hunde. Jeg ser ham bøje sit forpinte hoved, som han støtter på den knoklede hånd, ned over katederet og fortvivlet søge at tilendebringe sit brydsomme arbejde under en tummel, der kunne have gjort formanden i Underhuset svimmel. Drengene løb fra og til deres pladser og legede kispus med andre drenge; der var leende drenge, syngende drenge, snakkende drenge, dansende drenge og hylende drenge; drenge, som skrabede med fødderne, drenge, som snurrede sig rundt omkring ham og grinede, skar ansigter og gjorde nar ad ham bag ved ham og lige for hans øjne, gjorde nar ad hans fattigdom, hans støvler, hans frakke, hans moder, af alt hvad der hørte ham til.

"Stille!" råbte Mell, idet han pludselig stod op og slog i pulten med bogen. "Det er umuligt at holde det ud; det er til at blive gal over. Hvor kan I opføre jer således imod mig?"

Det var min bog, han havde slået i pulten med, og da jeg stod ved siden af ham og fulgte hans blik, mens det gled hen over klassen, så jeg alle drengene standse, idet nogle blev forundrede, andre halvt forskrækkede og atter andre måske skamfulde.

Steerforths plads var i den modsatte ende af den lange sal. Han stod med ryggen mod væggen og hænderne i lommen og så på Mell med spidset mund, som om han fløjtede.

"Stille, Steerforth!" sagde Mell.

"Vær De selv stille," sagde Steerforth og blev rød. "Hvem taler De til?"

"Sæt Dem ned," sagde Mell.

"Sæt De Dem selv ned og pas Dem selv."

Der hørtes en fnisen og et svagt bifald, men Mell var så bleg, at der straks blev stilhed.

"Hvis De tror, Steerforth," sagde Mell, "at jeg ikke ved, hvilken indflydelse De har på alle her –" han lagde sin hånd på mit hoved uden at tænke på, hvad han gjorde – "eller at jeg ikke har lagt mærke til, hvorledes De i løbet af få minutter har opægget de små til alle slags fornærmelser imod mig, så tager De fejl."

"Jeg gør mig ikke den ulejlighed at tænke det mindste på Dem," sagde Steerforth koldt, "altså tager jeg ikke fejl."

"Og når De bruger Deres stilling som yndling her," fortsatte Mell med dirrende læber, "til at fornærme en gentleman –"

"Hvad for en? Hvor er han?" sagde Steerforth.

Her råbte en dreng: "Fy, Steerforth, det er for galt!" Det var Traddles.

"– til at fornærme en mand, der har haft megen modgang i livet og aldrig har fornærmet Dem, men vel givet Dem mange grunde, som De er gammel og klog nok til at fatte, til ikke at håne ham, så udfører De en lav og lumpen handling. De kan sætte Dem eller blive stående, ligesom De vil. Gå videre, Copperfield,"

"Tøv lidt, lille Copperfield," sagde Steerforth, idet han nærmede sig. "Jeg vil sige Dem noget, mr. Mell, en gang for alle. Når De tager Dem den frihed at kalde mig lav eller lumpen, så er De en uforskammet stodder. En stodder er De altid, ved De nok, men når De gør det, er De en uforskammet stodder."

Jeg ved ikke rigtig, om han ville til at slå Mell, eller om Mell ville til at slå ham, men jeg så hele skolen blive så stiv, som om den var blevet til sten, og jeg opdagede, at Creakle stod midt iblandt os med Tungay ved sin side, og at mrs. og miss Creakle så ind ad døren, som om de var bange. Mell sad, med albuerne på pulten og ansigtet skjult i hænderne, i nogle øjeblikke ganske stille.

"Mr. Mell," sagde Creakle, idet han ruskede ham i armen, og hans hvisken kunne nu høres så tydeligt, at Tungay ikke havde nødig at gentage hans ord, "jeg vil ikke håbe, at De har glemt Dem selv?"

"Nej, sir, nej," svarede læreren, idet han blottede sit ansigt og rystede på hovedet. "Jeg har tænkt på mig selv, jeg – nej, mr. Creakle, jeg har ikke glemt mig selv, jeg har tænkt på mig selv. Jeg – jeg – ville ønske, at De havde tænkt på mig lidt før, mr. Creakle. Det – det – ville have været smukkere, mere rigtigt. Det ville have skånet mig for adskilligt."

Creakle lagde hånden på Tungays skulder, fik fødderne op på bænken tæt ved og satte sig på pulten. Efter fra denne trone at have stirret på Mell, mens denne rystede på hovedet og i sin stærkt ophidsede tilstand gned sig i hænderne, vendte Creakle sig om mod Steerforth og sagde:

"Nå, siden han ikke vil nedlade sig til at svare mig, så sig De mig, hvad det er."

Steerforth undveg spørgsmålet, idet han hånlig og forbitret så på sin modstander og tav. Jeg kunne ikke engang under dette ophold lade være at tænke på, hvor godt han så ud, og hvor frastødende og simpel Mell tog sig ud i sammenligning med ham.

"Hvad mente han med at tale om yndlinge?" sagde Steerforth omsider.

"Yndlinge?" gentog Creakle, mens årerne i hans pande svulmede op. "Hvem har talt om yndlinge?"

"Det har han," sagde Steerforth.

"Og hvad mente De med det, sir?" spurgte Creakle, idet han vendte sig forbitret om mod sin medhjælper.

"Jeg mente, mr. Creakle," svarede han med dæmpet stemme, "hvad jeg sagde, at ingen discipel havde ret til at bruge sin stilling som yndling til at fornede mig."

"Fornede Dem?" sagde Creakle. "Nej, vil man bare høre! Men må jeg tillade mig at spørge Dem, mr. Hvad – De – nu – hedder," og nu lagde Creakle sine arme med spanskrør og det hele over kors på brystet og knyttede sine bryn så tæt sammen, at hans små øjne næppe kunne ses, "om De ved at tale om yndlinge har vist den tilbørlige agtelse for mig? For mig, sir, forstanderen for dette institut og Deres foresatte?"

"Det var ikke vel overvejet, sir, det indrømmer jeg, og jeg havde heller ikke gjort det," sagde Mell, "hvis jeg ikke havde været hidsig."

Nu faldt Steerforth ham i talen.

"Så sagde han, at jeg var lav, og så sagde han, at jeg var lumpen, så kaldte jeg ham en stodder. Havde jeg ikke været

hidsig, havde jeg måske ikke kaldt ham en stodder. Men jeg gjorde det og er rede til at tage følgerne."

Uden måske at tænke over, om der også ville være følger at tage, følte jeg mig helt oplivet af denne kække tale. Den gjorde også indtryk på drengene, for der opstod et dæmpet røre iblandt dem, skønt ingen sagde et ord.

"Det overrasker mig, Steerforth – skønt Deres oprigtighed gør Dem ære," sagde Creakle, "at De har kunnet bruge et sådant udtryk om nogen, der er lærer i Salem House."

Steerforth trak på smilebåndet.

"Det er intet svar," sagde Creakle. "Jeg venter mere end det af Dem, Steerforth."

Tog Mell sig frastødende ud i mine øjne i sammenligning med den smukke dreng, så ville det være umuligt at sige, hvor frastødende Creakle så ud.

"Lad ham nægte det, om han kan," sagde Steerforth.

"Nægte, at han er en stodder, Steerforth?" udbrød Creakle. "Men hvor går han da og tigger?"

"Er han ikke selv en tigger, så er hans nærmeste slægtning det," sagde Steerforth, "det kommer ud på ét."

Han så på mig, og Mells hånd klappede mig blidt på skulderen. Jeg så i vejret med blussende ansigt og angerfuldt hjerte, men Mells øjne var fæstede på Steerforth.

"Siden De kræver, at jeg skal retfærdiggøre mig, mr. Creakle," sagde Steerforth, "så har jeg ikke andet at sige, end at hans moder lever af almisse i et fattighus."

Mell så endnu på ham og klappede mig endnu venligt på skulderen, og sagde hviskende ved sig selv, hvis jeg hørte rigtigt:

"Ja, jeg tænkte det nok."

Creakle vendte sig om mod sin medhjælper med rynket pande og påtaget høflighed.

"De hører, hvad den unge mand siger, mr. Mell. Hav den godhed at gendrive ham i hele skolens påhør."

"Han har uimodsigelig ret," svarede Mell under en dødsstillehed, "hvad han siger, er sandt."

"Hav da den godhed offentligt at udtale," sagde Creakle, idet han lagde hovedet på den ene side og lod sine øjne rulle rundt om i klassen, "om det nogen sinde er kommet til min kundskab før i dette øjeblik."

"Ikke ligefrem, tror jeg," svarede han.

"Hvad, De ved det ikke!" sagde Creakle.

"Jeg tænker, at De aldrig har regnet mine omstændigheder for synderlig gode," svarede medhjælperen. "De ved, hvorledes min stilling er og altid har været her."

"Når De taler således, kan jeg ikke tro andet, end at De har været i en aldeles falsk stilling og holdt dette for en fattigskole. Mr. Mell, vi må skilles. Jo før jo heller."

"Helst straks," svarede Mell og rejste sig.

"Som De vil!" sagde Creakle.

"Jeg tager afsked med Dem, mr. Creakle, og med jer alle," sagde Mell, idet han så sig om i klassen og atter klappede mig blidt på skulderen. "Det bedste, jeg kan ønske Dem, James Steerforth, er, at De en gang må skamme Dem over Deres opførsel i dag. For øjeblikket ser jeg hellere alt andet i Dem end en ven af mig eller nogen, jeg føler deltagelse for."

Han lagde endnu en gang hånden på min skulder, tog sin fløjte og nogle bøger ud af pulten, hvori han lod nøglen blive

siddende til sin efterfølger, og forlod klassen med sine sager under armen. Creakle holdt derpå gennem Tungay en tale, hvori han takkede Steerforth, fordi han, skønt måske vel varmt, havde hævdet Salem Houses værdighed og ære, og som han sluttede med at trykke Steerforth i hånden, mens vi råbte tre gange hurra – jeg vidste ikke rigtig hvorfor, men tænkte, det var for Steerforth, og råbte derfor med af alle kræfter, skønt jeg følte mig ulykkelig til mode. Derpå pryglede Creakle Traddles, fordi han havde givet sig til at græde i stedet for at råbe hurra, og gik ud af klassen.

Vi var nu overladt til os selv og så meget slukørede på hinanden. For mit eget vedkommende følte jeg en sådan ruelse og sønderknuselse over den del, jeg havde i det, der var sket, at intet ville have kunnet holde mine tårer tilbage undtagen frygten for, at Steerforth, som ofte så på mig, ville have holdt det for uvenligt eller, som jeg snarere burde kalde det, for pligtstridigt, hvis jeg havde røbet den stemning, jeg var i. Han var meget vred på Traddles og sagde, at det glædede ham, at han havde fået sine prygl.

Den stakkels Traddles, som var kommet ud over det stadium at ligge med hovedet på bordet og, som sædvanlig, lettede sit hjerte ved at tegne benrade, svarede, at det brød han sig ikke om; mr. Mell var blevet mishandlet.

"Hvem har mishandlet ham, din tøs?" spurgte Steerforth.

"Det har du."

"Hvad har jeg da gjort?" sagde Steerforth.

"Hvad du har gjort? Du har såret hans følelse og ødelagt hans stilling for ham."

"Hans følelse!" gentog Steerforth hånligt. "Hans følelse kommer sig nok igen, det indestår jeg for; den er ikke så ømskindet som din, dit pibehoved. Og hans stilling, den var jo herlig, ikke sandt? – Så tror du måske ikke, at jeg vil skrive hjem og sørge for, at han får nogle penge, din ærtekælling?"

Vi fandt dette meget ædelt af Steerforth, hvis moder var en rig enke, der efter sigende gjorde alt, hvad han bad hende om. Det glædede os alle overordentligt at se Traddles ydmyget, og vi hævede Steerforth til skyerne, navnlig da han nedlod sig til at sige os, at det, han havde gjort, havde han gjort udelukkende for vor skyld.

Men jeg må tilstå, at da jeg om aftenen skulle til at fortælle en historie i mørket, syntes Mells gamle fløjte mere end en gang at klinge ynkeligt i mine øren, og da Steerforth omsider var blevet træt af at høre på mig, og jeg havde lagt mig, forekom det mig, at den spillede så sørgeligt, at jeg blev ganske ulykkelig over det.

Jeg glemte ham dog snart over Steerforth, som nok så flot og uden at bruge bog overtog nogle af hans fag, indtil der kom en ny lærer. Han var fra en latinskole og han spiste en dag inde i dagligstuen for at blive forestillet for Steerforth. Steerforth roste ham meget og fortalte os, at det var en knop. Uden egentlig at vide, hvad det var for en lærd grad, der mentes med dette udtryk, nærede jeg dog megen agtelse for ham af den grund og havde ikke mindste tvivl om hans store lærdom, skønt han aldrig gjorde sig den umage med mig, som Mell havde gjort.

Der skete endnu kun én tildragelse i dette halvår, som gjorde et indtryk på mig, der endnu har holdt sig. Det har holdt sig af mange grunde.

Da vi en eftermiddag alle sammen var blevet pint og plaget, så vi var helt tummelumske, og Creakle slog om sig til alle sider, trådte Tungay ind og råbte med sin sædvanlige tordenrøst:

"Fremmede til Copperfield!"

Der veksledes nogle ord mellem ham og Creakle om, hvem de fremmede var, og i hvilken stue de skulle vises ind, hvorpå jeg fik befaling til at gå ned ad bagtrappen og tage en ren krave på, førend jeg indfandt mig i spisesalen. Jeg adlød med et sådant hastværk og en sådan befippelse, at da jeg kom til stuedøren, og den tanke opstod hos mig, at det måske kunne være min moder – jeg havde lige til dette øjeblik kun tænkt på mr. eller miss Murdstone – trak jeg min hånd tilbage fra låsen for at græde ud, førend jeg gik ind.

I starten så jeg ingen, men da jeg mærkede et tryk mod døren, så jeg om bag ved den, og der stod til min forbavselse mr. Peggotty og Ham, som slog ud mod mig med deres hatte og trykkede hinanden op mod væggen. Jeg kunne ikke bare mig for at le, men det var langt mere af glæde over at se dem end over deres udseende. Vi trykkede hinanden hjerteligt i hænderne og lo og lo, til jeg tog mit lommetørklæde frem og tørrede mine øjne.

Mr. Peggotty blev meget urolig ved at se dette og puffede til ham, for at han skulle sige noget.

"Frisk mod, lille Davy!" sagde ham på sin generte måde.

"Hvor De dog er blevet stor!"

"Er jeg blevet stor?" sagde jeg og tørrede mine øjne. Jeg græd ikke af nogen særlig grund, men hvorledes det gik til eller ikke, så kom jeg til at græde ved synet af gamle venner.

"Om lille Davy er blevet stor. Det kan nok være!" sagde Ham.

"Ja, det kan nok være," gentog Peggotty.

De fik mig atter til at le ved at le til hinanden, og derpå lo vi alle tre, indtil jeg igen var nær ved at græde.

"Ved De ikke, hvorledes moder har det, mr. Peggotty?" spurgte jeg, "og min kære, kære gamle Peggotty?"

"Brillant," svarede mr. Peggotty.

"Og lille Mille og mrs. Gummidge?"

"Brillant," svarede mr. Peggotty.

Nu blev der en pause. For at bryde den trak Peggotty to umådelige hummere, en vældig krabbe og en stor sejldugspose med rejer op af sine lommer og stablede dem op mellem Hams arme.

"Ser De," sagde han, "da vi vidste, at De holdt af at få lidt godt til maden den gang, De var hjemme hos os, har vi taget os den frihed at tage disse her med. Mutter har selv kogt dem. Mrs. Gummidge har kogt dem."

Jeg takkede, og efter at have set på ham, der stod med et fjollet grin uden at gøre noget forsøg på at komme ham til hjælp, sagde Peggotty:

"De må vide, ser De, at da vind og strøm var med, tog vi med en af vore yarmouthsluggere over til Gravesend. Min søster har skrevet navnet på dette hersens sted op for mig og skrevet til mig, at hvis jeg skulle komme til Gravesend, skulle jeg tage over og spørge efter master Davy og hilse ham fra hende og ønske ham alt godt og sige, at hans familie havde det brilliant. Lille Mille, ser De, hun skriver nok til min søster, når jeg nu kommer hjem, at jeg har set Dem, og at De også havde det brilliant, og så går det sådan rundt ligesom en karrusel."

Jeg var nødt til at tænke mig lidt om, førend jeg kunne forstå, hvad hans mening var med denne talemåde – som skulle udtrykke, at hilsenen blev sendt rundt fra den ene til den anden. Derpå takkede jeg ham og sagde, idet jeg blev helt rød, at lille Mille vel også havde forandret sig siden den tid, vi gik og samlede sten og muslingeskaller nede ved stranden.

"Hun er nu snart en voksen pige, ja såmænd er hun så," sagde Peggotty. "Spørg kun ham."

Han mente Ham, som nikkede bifaldende over posen med rejerne og strålede af henrykkelse.

"Sikken et ansigt hun har!" sagde Peggotty, mens hans eget skinnede som et lys.

"Og hvor hun er lærd!" sagde ham.

"Og sikken en skrift!" sagde Peggotty. "Den er så sort som kul og så stor, at man kan se den langt borte!"

Det var en ren fornøjelse at se Peggottys begejstring. Han står igen for mig med sit djærve, skæggede ansigt strålende af kærlighed og stolthed. Hans ærlige øjne funkler og tindrer, som om der var noget lyst, der rørte sig i deres dyb. Hans brede bryst hæver sig af pryd. Hans kraftige hænder knytter sig af lutter ivrighed, og han lægger eftertryk på sine ord med en arm, der i mine dværgøjne tager sig ud som en forhammer.

Ham var lige så ivrig. Jeg er vis på, at de ville have sagt meget mere om hende, hvis de ikke pludselig var blevet undselige for Steerforth, som kom ind og, da han så mig stå i en krog og tale med to fremmede, afbrød en vise, han var ved at synge, og sagde: "Jeg vidste ikke, at du var her, lille Copperfield," hvorpå han ville til at gå igen.

Jeg er ikke vis på, om det var af stolthed over at have en sådan ven som Steerforth, eller om det var af lyst til at forklare ham, hvorledes jeg havde fået en sådan ven som Peggotty, at jeg sagde ganske beskedent – du gode Gud, hvorledes kan dog alt dette stå så levende for mig efter så lang tids forløb! –

"Å nej, Steerforth, gå ikke! Det er to fiskere fra Yarmouth, nogle rare, gode mennesker, der er i slægt med min barnepige og er kommet fra Gravesend for at besøge mig."

"Så?" svarede Steerforth. "Det glæder mig at se Dem. God dag, begge to!"

Der lå en utvungenhed i hans væsen, der var muntert og frit uden at være overmodigt, og som jeg endnu tror må have haft noget dårende ved sig. Jeg tror endnu, at denne holdning, hans ungdomsmod, hans indtagende stemme, hans smukke ansigt og legemsskikkelse og en medfødt tiltrækningskraft, meddelte ham et trylleri, som det var en helt naturlig svaghed at give efter for, og som ikke ret mange kunne modstå. Jeg kunne ikke andet end lægge mærke til, hvor godt de syntes om ham, og hvorledes de lige straks åbnede deres hjerter for ham.

"De må være så god at lade dem vide hjemme, mr. Peggotty," sagde jeg, "at mr. Steerforth er meget god imod mig, og at jeg ikke ved, hvorledes jeg skulle komme ud af det her uden ham."

"Snak!" sagde Steerforth og lo. "Det skal De slet ikke sige noget om."

"Og hvis mr. Steerforth nogen sinde kommer til Norfolk, mr. Peggotty, når jeg er der," sagde jeg, "så kan De være vis på, at jeg tager ham med til Yarmouth, hvis han ellers har lyst, for at han kan få Deres hus at se. Du har aldrig set sådant et smukt hus, Steerforth. Det er lavet af en båd."

"Så passer det godt for sådan en ægte søulk."

"Ja, det er rigtigt nok, sir," sagde Ham grinende. "De har ret, unge herre. Ja, master Davy, herren har ret. En ægte søulk! Hør, hør! Ja det er, hvad han er!"

Peggotty var lige så glad som hans brodersøn, skønt hans beskedenhed forbød ham at påskønne en personlig kompliment på en så højroset måde.

"Mange tak, sir," sagde han, idet han bukkede og skrabede og halede i snipperne af sit halstørklæde. "Jeg passer mit kram, det er det hele."

"Mere kan den bedste mand ikke gøre, mr. Peggotty," sagde Steerforth.

"Jeg tør vædde, at De selv gør det samme," sagde Peggotty, "og at De gør det til gavn. Jeg siger Dem så mange tak, sir, for den fine måde, De har taget imod mig på. Jeg forstår mig ikke på pæne manerer, men jeg har et godt hjertelag, det vil da sige, jeg håber i det mindste, at jeg har det. Mit hus er der ikke meget at se ved, men det er ganske til Deres tjeneste, hvis De en gang vil følge med master Davy og se det. – Jeg er en rigtig snegl, er jeg," fortsatte han – han sigtede til, at han var så langsom til at gå, for han havde gjort mine til at gå efter hver sætning, men var hver gang vendt om igen, "men jeg ønsker Dem begge to alt muligt godt, og nu far vel!"

Ham gentog denne hilsen, og vi skiltes meget hjerteligt ad. Jeg havde nær ladet mig friste til om aftenen at fortælle Steerforth om den smukke lille Mille, men jeg generede mig for at nævne hendes navn og var bange for, at han skulle le mig ud. Jeg husker, at jeg grublede meget over, hvad Peggotty havde sagt

om, at hun snart var en voksen pige, men jeg kom til det resultat, at det var noget snak.

Skaldyrene eller "gnaskeriet," som Peggotty beskedent havde kaldt dem, bar vi hemmeligt op på vort kammer og holdt et glimrende måltid den aften. Men Traddles slap ikke godt fra det; han var alt for uheldig til at kunne slippe uskadt fra noget, om det så kun var et aftensmåltid. Han blev syg om natten – helt elendig – fordi han havde spist krabbe, og efter at være blevet proppet med sådan masse amerikansk olie, at Dimple, hvis fader var læge, sagde, at det var nok til at undergrave en hests konstitution, fik han en dragt prygl og seks kapitler af det græske testamente, fordi han ikke ville tilstå, hvad der var sket.

Resten af halvåret står for mig som en kaotisk tåge, hvor alt løber ud i ét, vor daglige strid og kamp, sommeren, der svinder, efteråret, der kommer; de frostklare morgener, hvor vi blev ringet ud af sengen, og den iskolde lugt, når vi i de mørke aftener atter blev ringet til sengs; klassen, som om aftenen kun var mat oplyst og dårligt opvarmet og om morgenen ikke andet end en stor frysemaskine; afvekslingen mellem kogt oksekød og oksesteg og kogt lammekød og lammesteg; humpler af smørrebrød, forkrøllede læsebøger, revnede tavler, tåreplettede skrivebøger, stokkeprygl, håndtager, hårklipling, regnfulde søndage, risgrød og en uren atmosfære af blæk, som omgiver det hele.

Men jeg husker dog meget godt, hvorledes ferien, efter i en umådelig lang tid at have syntes at være en stillestående plet, begyndte at nærme sig; hvorledes vi fra at regne efter måneder gik over til at regne efter uger og derpå efter dage, og hvorledes jeg da blev bange for, at der ikke skulle komme bud efter mig,

og at jeg, da jeg fik at vide, at der var kommet brev efter mig, og at jeg skulle hjem, havde en uklar frygt for, at jeg kunne komme til at brække mit ben forinden, og hvorledes opbruddsdagen hurtigt flyttede sig fra den næstnæste uge til den næste uge, denne uge, i overmorgen, i morgen, i dag, i aften – indtil jeg sad i diligencen og kørte hjem.

Jeg fik mangan afbrudt lur i diligencen og havde mangan usammenhængende drøm om alle disse ting. Men hver gang jeg vågnede, var pladsen uden for vinduet ikke legepladsen ved Salem House, og den lyd, jeg hørte, stammede ikke fra, at Creakle bankede Traddles, men fra, at kusken muntrede hestene med et skrald af pishen.

8. Min ferie. Især en glad eftermiddag

Efter at vi før daggry var kommet til den gæstgivergård, hvor diligencen holdt, blev jeg vist op på et pænt lille værelse med "Delfinen" malet på døren. Jeg frøs meget, selv om jeg havde fået en kop varm te ved den blussende kamin nede i stuen, og jeg var meget glad ved at kunne lægge mig i Delfinens seng, svøbe Delfinens tæppe om mig og lægge mig til at sove.

Barkis skulle hente mig om morgenen klokken ni, jeg stod op klokken otte, lidt svimmel i hovedet efter den korte søvn, og var færdig i rette tid. Han modtog mig aldeles, som om det ikke var fem minutter, siden vi sidst var sammen, og som om jeg kun havde været inde i gæstgivergården for at bytte en sixpence eller sådant noget. Så snart jeg og min kuffert var kommet op på vognen, og fragtmanden havde sat sig, traskede hesten af sted med os i sit vante luntetrav.

"De ser meget rask ud, mr. Barkis," sagde jeg i den tanke, at det ville glæde ham at høre det.

Barkis gned kinden med opslaget af sit ærme og så på opslaget, som om han havde ventet at opdage noget af sin blomstrende farve på det, men det var den eneste måde, han takkede for komplimenten på.

"Jeg har udrettet Deres ærinde, mr. Barkis," sagde jeg, "jeg har skrevet til Peggotty."

"Åh!" sagde han; han lod til at være i slet humør og svarede kort.

"Var det ikke rigtigt, mr. Barkis?"

"Nej," svarede han.

"Ikke det, jeg skrev?"

"Jo, det var måske rigtigt nok," sagde han, "men dermed var det forbi."

Da jeg ikke forstod, hvad han mente, gentog jeg spørgende:

"Dermed var det forbi, mr. Barkis?"

"Der blev ikke noget af det," forklarede han og skelede til mig.
"Der kom intet svar."

"De ventede altså et svar, mr. Barkis?" sagde jeg og gjorde store øjne, for nu gik der et lys op for mig.

"Når en mand siger, han er parat," sagde Barkis og vendte atter sit blik langsomt om mod mig, "er det det samme som at sige, at den mand venter et svar, og den mand har nu siden stadig ventet på svar."

"Har De sagt hende det, mr. Barkis?"

"N-ej," brummede han drævende. "Jeg agter ikke at gå hen og sige hende det. Jeg har ikke talt ti ord til hende. Det kan ikke falde mig ind!"

"Vil De da have, at jeg skal gøre det?"

"De kan sige hende, hvad De vil," sagde han med endnu et langsomt øjekast på mig, "at Barkis venter på svar. De kan sige – hvad er hendes navn?"

"Peggotty."

"Fornavn eller efternavn?" spurgte han.

"Nej, det er ikke hendes fornavn. Hun hedder Clara."

Han syntes at finde et umådeligt stof til eftertanke i denne omstændighed og sad i nogen tid og grundede og fløjtede.

"Nå," tog han omsider til orde, "De kan sige: "Peggotty, Barkis venter på svar." Så siger hun måske: "Svar? På hvad?" Så siger De: "På det, jeg skrev til Dem." "Hvad var det?" siger hun. "Barkis er parat," siger De."

Dette overordentlig snedige forslag ledsagede han med et sådant puf med sin albue, at jeg fik sting i siden. Derpå sad han og ludede over sin hest som sædvanlig og talte ikke mere om sagen; det eneste, han gjorde, var, at han tog et stykke kridt og skrev "Clara Peggotty" inden i ruffet – åbenbart til sin egen private efterretning.

Hvilken underlig følelse det var at rejse hjem, nu da det ikke var noget hjem, og at mærke, at alt, hvad mine øjne faldt på, mindede mig om det gamle, glade hjem, der lignede en drøm, jeg kunne drømme om igen! De dage, da min moder og jeg og Peggotty var alt for hinanden, og der ingen var, som trådte imellem os, fremstod så vemodig for mig undervejs, at jeg ikke ved, om jeg var glad ved at komme derhen, ikke ved, om jeg ikke hellere var blevet derfra og havde glemt det i Steerforths selskab. Men nu var jeg en gang på vejen dertil, og snart var jeg ved vort hus, hvor de nøgne, gamle elmetræer vred deres mange hænder i den triste, kolde vinterluft, og stumper af de gamle rågereder fløj bort med vinden.

Fragtmanden satte min kuffert af ved haveporten. Jeg gik ned ad stien hen til huset, skottede op til vinduerne og frygtede ved hvert skridt for at se Murdstone eller miss Murdstone se ud ad et af dem. Der viste sig imidlertid ingen ansigter, og da jeg nu havde nået huset, trådte jeg ind med sagte, frygtsomme skridt.

Kun Gud ved, hvilke barnlige minder der blev vækket hos mig, da jeg hørte min moders stemme i den gamle dagligstue, idet jeg satte min fod ind i forstuen. Hun sang i en dæmpet tone. Jeg tror, jeg må have ligget i hendes arme og hørt hende synge således for mig, mens jeg endnu var et spædt barn. Melodien kendte jeg ikke, og dog var den så gammel, at den fyldte mit hjerte lige til randen; det var ligesom en ven, der var vendt tilbage efter et langt fravær.

På grund af den stille, tankefulde måde, hvorpå min moder nynnede sin sang, troede jeg, hun var alene, og gik sagte ind i stuen. Hun sad ved kaminen og havde et lille barn, hvis spæde hånd hun holdt op mod sin hals, ved brystet. Hendes øjne så ned mod dets ansigt, og hun sad og sang for det. Jeg havde for så vidt ret i, at hun var alene, da der ikke var nogen anden hos hende.

Jeg talte til hende, og hun fo'r op og udstødte et skrig, men da hun så mig, kaldte hun mig sin kære Davy, sin egen dreng og gik mig i møde, knælede på gulvet og kyssede mig og lagde mit hoved til sit bryst ved siden af det lille væsen, som lå der, og førte dets hånd op mod mine læber.

Gid jeg var død, gid jeg den gang var død med den følelse i mit hjerte! Jeg ville da have været mere værdig til at komme i Himlen, end jeg nogen sinde har været det.

"Det er din broder," sagde min moder og kærtegnede mig. "Davy, min kære dreng, mit stakkels barn!"

Derpå kyssede hun mig atter og atter og tog mig om halsen. Mens hun gjorde dette, kom Peggotty ind, kastede sig ned på gulvet og var et kvarters tid halvtosset af glæde over os begge.

Det lod til, at man ikke havde ventet mig så snart, da fragtmanden var kommet langt tidligere, end han plejede, og det lod ligeledes til, at Murdstone og hans søster var gået ud og ikke kom hjem før om aftenen. Det havde jeg ikke troet, at vi tre nogen sinde mere skulle være uforstyrrede sammen, og jeg var for øjeblikket til mode, som om de gamle dage var vendt tilbage.

Vi spiste til middag sammen ved kaminen. Peggotty ville varte op, men det ville min moder ikke tillade og lod hende spise med os. Jeg fik min egen gamle tallerken med det brune billede af et orlogsskib for fulde sejl, som Peggotty havde gemt et eller andet sted hele tiden, mens jeg havde været borte, og ikke ville have slået i stykker, sagde hun, for hundrede pund. Og jeg fik mit eget gamle krus med Davy på og min egen gamle gaffel og min egen gamle kniv, som ikke kunne skære.

Mens vi sad til bords, syntes jeg, det var en god lejlighed til at tale med Peggotty om Barkis, men før jeg var færdig med min meddelelse, begyndte hun at le og holdt forklædet for øjnene.

"Peggotty," sagde min moder, "hvad er der?"

Peggotty lo endnu mere og holdt forklædet tættere sammen omkring sit ansigt, da min moder søgte at trække det til side, og sad ligesom med hovedet i en sæk.

"Hvad går der af dig, din nar?" spurgte min moder leende.

"Å, det tossede mandfolk," sagde Peggotty, "han vil gifte sig med mig."

"Ville det da ikke være et meget godt parti for dig?" spurgte min moder.

"Å, det ved jeg ikke," svarede Peggotty. "Tal ikke til mig om det. Jeg ville ikke have ham, om han så var forgyldt, og jeg vil heller ikke have nogen anden."

"Men hvorfor siger du det da ikke til ham, din tosse?"

"Sige det til ham?" gentog Peggotty og så ud fra forklædet.

"Han har jo ikke talt et ord til mig om det. Nej, han har bedre forstand. Hvis han var så uforskammet at sige et eneste ord til mig, skulle han få en lussing!"

Hendes eget ansigt var aldeles rødt, men hun skjulte det kun igen et øjeblik, når hun blev overfaldet af en voldsom latter, og efter to-tre sådanne anfald tog hun igen fat på sin middagsmad. Jeg lagde mærke til, at skønt min moder smilede, da Peggotty så på hende, blev hun dog mere alvorlig og tankefuld. Jeg havde straks set, at hun havde forandret sig. Hendes ansigt var endnu meget smukt, men det så sørgmodigt og alt for svageligt ud, og hendes hånd var så mager og hvid, at den næsten syntes mig gennemsigtig. Men der var også en anden forandring; det var i hendes væsen, som var ængsteligt og uroligt. Til sidst sagde hun, idet hun strakte sin hånd ud og lagde den kærligt på sin gamle piges:

"Kære Peggotty, du vil da vel ikke gifte dig?"

"Jeg, frue?" svarede Peggotty med opspilede øjne. "Gud velsigne Dem, nej!"

"I det mindste ikke endnu?" fortsatte min moder ømt.

"Aldrig!" udbrød Peggotty.

Min moder tog hendes hånd:

"Forlad mig ikke, Peggotty. Bliv hos mig. Det vil måske ikke var så længe. Hvorledes skulle jeg vel bære mig ad uden dig?"

"Jeg forlade Dem, kære frue? Ikke for alt i verden, mindst for at blive hans kone. Hvem har nu sat Dem det i Deres enfoldige lille hoved?"

For Peggotty havde fra gammel tid været vant til undertiden at tale til min moder som til et barn.

Men min moder svarede hende ikke andet, end at hun takkede hende, og Peggotty lod munden løbe på sin vante måde.

"Jeg forlade Dem? Det manglede bare. Peggotty gå fra Dem? Det gad jeg nok se! Nej, nej," fortsatte hun, idet hun rystede på hovedet og lagde armene over kors, "nej, min tro om hun gør! Der er jo nok et par katte, der ville blive glade, hvis hun gjorde det? Men de skal ikke blive glade. De skal få lov at ærgre sig. Jeg vil blive hos Dem, til jeg er blevet en sær, gammel gnavpotte. Og når jeg er blevet så døv og halt og blind og tandløs, at jeg ikke dur til noget, ikke engang til at skænde på, så går jeg til min Davy og beder ham tage mig til sig."

"Og det vil glæde mig, Peggotty," sagde jeg, "at se dig, og jeg vil tage imod dig som en dronning."

"Gud velsigne dig, mit lam!" udbrød Peggotty, "det ved jeg!" og derpå kyssede hun mig forud i taknemmelig overbevisning om min gæstfrihed.

Derefter skjulte hun atter sit ansigt med forklædet og lo endnu en gang over Barkis, og så tog hun den lille op af vuggen og puslede med den; så tog hun af bordet, og så kom hun ind igen med en anden kappe på og sit syskrin og bændelmålet og den lille stump voksllys, akkurat ligesom i gamle dage.

Vi sad ved kaminen og sladrede fornøjeligt med hinanden. Jeg fortalte dem, hvilken streng mand Creakle var, og de beklagede mig hjerteligt, og hvilken prægtig fyr Steerforth var, og hvorledes han altid tog sig af mig, og Peggotty sagde, at hun gerne ville gå ti mil for at få ham at se. Da den lille vågnede, tog

jeg ham på mine arme og kælede for ham. Da han atter var faldet i søvn, listede jeg mig tæt hen til min moders side ifølge min gamle, nu så længe afbrudte vane og sad med mine arme om hendes liv og min lille røde kind på hendes skulder og følte atter hendes skønne hår bølge ned over mig – ligesom en engels vinge, husker jeg, at jeg plejede at tænke mig det – og jeg var usigelig lykkelig.

Mens jeg sad således og iagttog ilden og så billeder i de gloende kul, troede jeg næsten, at jeg aldrig havde været borte; jeg indbildte mig, at Murdstonerne var sådanne billeder og ville forsvinde, når ilden gik ud, og at der af alt det, jeg kunne huske, ikke var noget virkeligt undtagen min moder, Peggotty og jeg.

Peggotty stoppede på en strømpe, så længe hun kunne se, og sad med den trukket på sin venstre hånd ligesom en handske og stoppenålen i den højre, rede til at gøre et nyt sting, hver gang ilden blussede op. Jeg fatter ikke, hvis strømper det kan have været, som hun stadig stoppede, eller hvorfra et sådant uudtømmeligt forråd af hullede strømper kan være kommet. Så langt jeg kan huske tilbage, synes jeg altid, hun var beskæftiget med denne slags håndarbejde og aldrig med noget andet.

"Jeg gad vide," sagde Peggotty, som undertiden blev grebet af et anfald af videlyst med hensyn til uventede ting, "hvad der er blevet af Davys grandtante?"

"Gud, Peggotty," udbrød min moder, idet hun løsrev sig fra sine drømmerier, "hvorledes kommer du nu på det?"

"Å, lille frue, jeg gad bare vide det?"

"Hvorledes kan du komme til at tænke på en sådan person?" spurgte min moder. "Er der da ingen anden i verden, du kunne tænke på?"

"Jeg kan ikke forklare det anderledes, end at jeg må være dum! Men jeg kan ikke selv gøre for, hvilke folk jeg tænker på. Mine tanker kommer og går, ligesom de finder for godt, men jeg gad dog vide, hvad der er blevet af hende?"

"Hvor du dog er tåbelig, Peggotty," svarede min moder, "man skulle tro, at du længtes efter et nyt besøg af hende."

"Gud fri og bevare os!"

"Nå, så tal ikke om denne ubehagelige ting. Miss Betsey opholder sig uden tvivl på sit landsted ved søkysten og bliver der. I ethvert tilfælde vil hun rimeligvis ikke ulejliges os oftere."

"Nej," sagde Peggotty, "det er næppe rimeligt, men jeg gad dog vide, om hun ikke skulle efterlade Davy noget, når hun en gang lægger sig til at dø?"

"Du gode Gud, Peggotty, hvor du dog kan snakke! Du ved jo selv, hvor vred hun blev over, at den stakkels, kære dreng kom til verden."

"Jeg tror næsten, at hun ville være tilbøjelig til at tilgive ham nu," bemærkede Peggotty.

"Hvorfor skulle hun det?" spurgte min moder temmelig skarpt.

"Fordi han nu har fået sig en broder, mener jeg."

Min moder gav sig straks til at græde og kunne ikke fatte, hvorledes Peggotty turde sige sådan noget.

"Som om det lille uskyldige væsen der i sin vugge nogen sinde har gjort dig eller nogen anden den mindste fortræd, du misundelige skabning!" sagde hun. "Det var meget bedre, at du gavede dig med Barkis. Hvorfor gør du det ikke?"

"Fordi miss Murdstone ville blive glad, hvis jeg gjorde det," sagde Peggotty.

"Hvor du dog har en slet karakter, Peggotty! Du er så misundelig på miss Murdstone, som sådan en naragtig person kan være det, du har nok lyst til selv at gemme nøglerne og levere alting ud? Det skulle slet ikke undre mig, om det var tilfældet, skønt du ved, at hun gør det af godhed for mig og i en god hensigt. Det ved du, Peggotty; det ved du meget godt!"

Peggotty mumlede noget om, at hun blæste hendes gode hensigt et stykke, og at de snart havde fået nok af de gode hensigter.

"Jeg ved, hvad du mener, din stivnakke!" sagde min moder. "Jeg forstår dig overmåde godt. Du ved det også, og det undrer mig, at du ikke blues ved det. Men en ting ad gangen; nu taler vi om miss Murdstone, Peggotty, og du skal ikke slippe så nemt. Har du ikke mange gange hørt hende sige, at hun mener, jeg er alt for tankeløs og for – for –"

"Smuk," sufflerede Peggotty.

"Nå," sagde min moder halvt leende, "når hun er tåbelig nok til at sige det, er det da min skyld?"

"Det er der jo heller ingen, der siger."

"Nej, det vil jeg heller ikke håbe," fortsatte min moder. "Har du ikke mange gange hørt hende sige, at det er derfor, hun vil spare mig for en hel del ulejlighed, som hun ikke holder mig egnet til, og som jeg heller ikke rigtig ved, om jeg er egnet til. Og er hun ikke oppe både tidlig og sent og på færde alle vegne, både i kælder og spisekammer, og jeg ved ikke hvor, hvilket dog ikke kan være så behageligt – og må du ikke indrømme, at det er en slags opofrelse?"

"Det modsiger jeg jo ikke," sagde Peggotty.

"Jo du gør, Peggotty, om ikke ligefrem, så kommer du dog altid med dine forbistrede hentydninger. Det er dig en ren fornøjelse. Og når du taler om mr. Murdstones gode hensigter –"

"Dem har jeg aldrig talt om," afbrød Peggotty hende.

"Nej, Peggotty, men du har hentydet til dem. Det var det, jeg nylig sagde. Det er det værste ved dig. Du skal altid gøre hentydninger, når du taler om mr. Murdstones gode hensigter og lader, som om du kaster vrage på dem – for jeg tror ikke, at det er din oprigtige mening, Peggotty – må du være lige så overbevist som jeg om, hvor gode de er, og at de er drivfjederen til alle hans handlinger. Om han også synes at have været noget streng mod en vis person – du indser jo nok og Davy med, at jeg ikke sigter til nogen tilstedeværende – er det ene og alene, fordi han er overbevist om, at det er til denne persons bedste. Han elsker naturligvis en vis person for min skyld og handler alene til bedste for en vis person. Han kan bedre dømme om det, end jeg kan, for jeg ved meget godt, at jeg er et svagt, skrøbeligt fruentimmer, men han en fast, alvorlig mand. Og han gør sig megen umage med mig," sagde min moder, mens de tårer, som udsprang af hendes kærlige hjerte, listede sig ned ad hendes kinder, "og jeg burde være ham meget taknemmelig og meget lydig mod ham selv i mine tanker, og når jeg ikke er det, Peggotty, så ærgrer jeg mig og fordømmer mig selv og mistvivler om mit eget hjerte og ved ikke, hvad jeg skal gøre."

Peggotty sad med sin hage på strømpefoden og stirrede tavs på ilden.

"Så, Peggotty," sagde min moder og skiftede tone, "lad os ikke være uvenner; jeg ville ikke kunne holde det ud. Du er min

sande ven, det ved jeg, hvis jeg har nogen her i verden. Når jeg kalder dig en tosse eller en plageånd eller alt sådant noget, så mener jeg ikke andet med det, end at du er og altid har været min sande ven lige siden den første aften, mr. Copperfield førte mig hertil, og du kom ud til porten for at tage imod mig."

Peggotty var ikke sen til at svare og beseglede venskabspagten ved at give mig en af sine varmeste omfavnelser. Jeg tror nok, at jeg allerede den gang opfattede nogle glimt af denne samtales sande væsen, men nu er jeg overbevist om, at det skikkelige skind kun bragte den på bane og deltog i den, for at min moder skulle trøste sig ved den lille modsigende slutningstale, som hun holdt. Planen lykkedes, for jeg husker, at min moder syntes at være bedre tilpas den øvrige del af aftenen, og at Peggotty holdt mindre øje med hende.

Da vi havde drukket te, ilden var blevet lagt til rette og lysene pudset, læste jeg et kapitel af Krokodillebogen for Peggotty til minde om gamle dage – hun tog den op af sin lomme, men jeg ved ikke, om hun havde haft den gemt der hele tiden – og derpå talte vi om Salem House. Vi var meget lykkelige, og den aften, som var den sidste i sin slags og bestemt til at slutte dette bind af mit levnedsløb, vil aldrig gå mig af minde.

Klokken var næsten ti, før vi hørte lyden af vognhjul. Vi stod nu alle op, og min moder sagde hurtigt, at da mr. og miss Murdstone ikke kunne lide, at børn var så længe oppe, var det måske bedst, at jeg gik i seng. Jeg kyssede hende og gik straks ovenpå, førend de kom ind. Mens jeg gik op til det sovekammer, hvor jeg havde været indespærret, var det for min barnlige fantasi, som om de førte et koldt lufttræk med sig ind i huset, der blæste den gamle fortrolige følelse bort som en fjer.

Jeg var uhyggelig til mode ved at gå ned til morgenmaden næste morgen, eftersom jeg ikke havde set Murdstone siden den morgen, da jeg begik min mindeværdige brøde. Men da det nu en gang skulle være, gik jeg ned og fremstillede mig i dagligstuen, efter at jeg to-tre gange var standset på halvvejen og havde listet mig tilbage til mit kammer.

Han stod ved kaminen med ryggen til den, mens miss Murdstone skænkede te. Da jeg trådte ind, så han stift på mig, men lod ikke, som om han genkendte mig.

Efter en øjeblikkelig forvirring nærmede jeg mig og sagde:

"Jeg beder Dem om forladelse, sir. Jeg er meget ulykkelig over, hvad jeg har gjort, og jeg håber, at De vil tilgive mig."

"Det glæder mig at høre, David," svarede han.

Den hånd, han rakte mig, var den samme, jeg havde bidt. Jeg kunne ikke bare mig for at lade mine øjne hvile et sekund på en rød plet på den, men den var ikke nær så rød, som jeg blev ved at se det truende udtryk i hans ansigt.

"Hvordan har De det, frøken?" sagde jeg til miss Murdstone.

"Ak Gud!" sukkede hun og rakte mig teskeen i stedet for sine fingre. "Hvor længe varer ferien?"

"Fire uger, frøken."

"Fra hvornår?"

"Fra i dag, frøken."

"Å! Så kan vi slette én dag."

Hun holdt nøje regnskab med ferien og slettede en dag ud hver morgen på samme måde. Hun gjorde det vrantent, indtil hun kom til ti, men da hun var kommet ud over enerne, blev hun mere forhåbningsfuld, ja endog spøgefuld, alt som tiden rykkede frem.

På den første dag var jeg så uheldig at jage hende en frygtelig skræk i livet, skønt hun ellers ikke led af den svaghed. Jeg kom ned i stuen, hvor hun og min moder sad, og da den lille, som kun var nogle få uger gammel, lå på min moders skød, tog jeg den meget omhyggeligt i mine arme. Pludselig udstødte miss Murdstone et sådant skrig, at jeg nær havde tabt den.

"Men kære Jane!" udbrød min moder.

"Store Gud, Clara, ser De ikke?" råbte hun.

"Hvilket, kære Jane?" sagde min moder, "hvor?"

"Han har jo taget den!" skreg miss Murdstone. "Drengen har taget den lille!"

Hun var lam af skræk, men mandede sig op til at fare hen mod mig og tage barnet fra mig. Derpå besvimede hun og blev så dårlig, at de måtte give hende kirsebærbrændevin. Da hun var kommet til sig selv igen, forbød hun mig højtideligt under noget som helst påskud mere at røre ved min broder, og min stakkels moder, som jeg nok kunne se, var af en anden mening, stadfæstede ydmygt forbuddet med de ord:

"De har vistnok ret, kære Jane."

Ved en anden lejlighed, da vi tre var samlet, blev den samme kære lille – for den var mig virkelig kær for vor moders skyld – den uskyldige årsag til, at miss Murdstone kom i harnisk. Min moder, som havde betragtet hans øjne, mens han lå på hendes skød, sagde:

"Kom herhen, Davy!" og så på mine øjne.

Jeg så miss Murdstone lægge sine stålperler fra sig.

"Hvor de dog ligner hinanden," sagde min moder blidt. "Det er vist mine. Jeg tror, de har samme farve som mine, men mærkeligt er det, hvor de ligner hinanden."

"Hvad er det, De taler om, Clara?" spurgte miss Murdstone.

"Kære Jane," stammede min moder lidt forskrækket over hendes barske tone, "jeg finder, at barnets og Davys øjne er aldeles ens."

"Clara!" sagde miss Murdstone og rejste sig vred, "De er undertiden en ren tåbe."

"Kære Jane!" indvendte min moder.

"En ren tåbe. Hvem andre ville sammenligne min broders barn med Deres dreng? De ligner slet ikke hinanden. De er aldeles forskellige i enhver henseende, de er ligefrem modsætninger, og jeg håber, at de altid ville blive ved at være det. Jeg vil ikke sidde her og høre sådanne sammenligninger."

Med disse ord gik hun gravitetisk ud af stuen og smækkede døren i efter sig.

Kort sagt, jeg var ikke miss Murdstones yndling. Kort sagt, jeg var slet ingens yndling, ikke engang min egen, for de, som holdt af mig, turde ikke vise det, og de, som ikke holdt af mig, viste det så tydeligt, at jeg har en pinlig bevidsthed om, at jeg gjorde en kejtet, klodset og dum figur.

Jeg følte, at jeg plagede dem lige så meget, som de plagede mig. Kom jeg ind i stuen, hvor de var, og de talte sammen, og min moder syntes at være munter, lagde der sig en ængstelig sky over hendes ansigt fra det øjeblik, jeg trådte ind. Var Murdstone i sit bedste humør, ødelagde jeg det for ham, og var miss Murdstone i sit værste, gjorde jeg det end værre. Jeg havde forstand nok til at se, at det alligevel gik ud over min moder; at hun var bange for at tale til mig eller være venlig imod mig for ikke at fortørne dem og bagefter få en irettesættelse, at hun uophørligt frygtede for, ikke alene selv at støde an, men også, at

jeg skulle gøre det, og bævende vogtede på deres blikke, når jeg bare rørte mig. Derfor besluttede jeg at holde mig så meget som muligt borte fra dem, og mangen vinterlig time hørte jeg den gamle kirkeklokke slå, mens jeg sad i mit uhyggelige sovekammer, indhyllet i min overfrakke, og fordybede mig i en bog.

Om aftenen gik jeg undertiden ud i køkkenet og satte mig hos Peggotty. Der havde jeg det godt og var ikke bange for at være mig selv. Men ingen af disse udveje fandt bifald i dagligstuen. Den plagelyst, som herskede der, gjorde ende på dem begge. Jeg regnedes endnu stadig for nødvendig for min stakkels moders trænering, og som en af hendes daglige sorger kunne det ikke tilstedes, at jeg fjernede mig.

"David," sagde Murdstone en dag efter bordet, da jeg som sædvanlig ville til at gå, "det gør mig ondt at se, at du har en treven karakter."

"Så stædig som en gammel krikke!" sagde miss Murdstone. Jeg standsede og hang med hovedet.

"En treven, trodsig karakter," sagde Murdstone, "er det værste af alt!"

"Jeg har aldrig kendt en dreng, der var mere stivsindet og umedgørlig. Jeg synes, at De selv må kunne se det, kære Clara?"

"Om forladelse, kære Jane," sagde min moder, "men er De også ganske vis på, at De forstår Davy?"

"Jeg ville skamme mig for mig selv, Clara," svarede miss Murdstone, "hvis jeg ikke forstod mig på den dreng eller enhver anden dreng. Jeg giver mig ikke ud for at have slugt alverdens visdom, men jeg tror dog, at jeg har almindelig, sund menneskeforstand."

"Ja vistnok, kære Jane. De har en meget klar forstand –"

"Å Gud nej! sig ikke det, Clara."

"Jo, det er jeg overbevist om," fortsatte min moder, "og det ved enhver. Jeg har selv så megen nytte af den på så mange måder – eller burde have det i det mindste – at ingen kan være mere overbevist om det end jeg, og derfor taler jeg også med stort forbehold."

"Lad os kun være enige om, at jeg aldeles ikke forstår mig på drengen, Clara," svarede miss Murdstone og satte de små lænker omkring sine håndled i lave. "Han er mig alt for kløgtig. Men min broders skarpsindighed har måske givet ham et vist indblik i drengens karakter. Og jeg tror, at min broder var i færd med at tale om sagen, da vi afbrød ham på en mindre passende måde."

"Jeg tror, Clara," sagde Murdstone med dæmpet, alvorlig stemme, "at der er bedre og mere upartiske dommere om dette spørgsmål end du."

"Edward," sagde min moder frygtsomt, "du er en langt bedre dommer om ethvert spørgsmål, end jeg gør påstand på at være. Det er både du og Jane. Jeg sagde kun –"

"Du sagde kun noget svagt og uoverlagt. Vogt dig for at gøre det oftere, kære Clara, og pas på dig selv."

Min moders læber bevægede sig, som om hun svarede:

"Ja, kære Edward," men hun sagde intet højt.

"Jeg sagde, at det gjorde mig ondt at se, David," sagde Murdstone, idet han vendte sit hoved og sine øjne stift om imod mig, "at du har en treven karakter. Det er en egenskab, som jeg ikke kan lade udvikle sig for mine øjne uden at prøve på at råde

bod på den. Du må derfor søge at forandre den, og vi må søge at forandre den for dig."

"Jeg beder Dem om forladelse," stammede jeg, "det er aldrig faldet mig ind at være treven, siden jeg kom hjem."

"Kom ikke med dine udflugter og løgne," svarede han så heftigt, at jeg så min moder uvilkårligt strække sin skælvende hånd ud, ligesom for at lægge sig imellem. "Det er ikke andet end trevenhed af dig, at du har trukket dig tilbage til dit eget værelse, i stedet for at du burde være her. Jeg siger dig én gang for alle, at du skal opholde dig her og ikke der. Endvidere fordrer jeg lydighed af dig. Du kender mig, David. Jeg vil have det."

Miss Murdstone gav et hæst latterkluk.

"Jeg kræver en ærbødig, villig og høflig opførsel af dig imod mig, Jane Murdstone og din moder. Jeg tåler ikke, at et barn efter eget hoved skyr dette værelse, som om det var forpestet. Sæt dig!"

Han kommanderede mig som en hund, og jeg adlød som en hund.

"Endnu et," sagde han. "Jeg ser, at du har smag for lavt og simpelt selskab. Du må ikke omgås tjenestefolk. Køkkenet vil ikke forbedre dig i de mange henseender, du trænger til forbedring i. Om det fruentimmer, som holder med dig, tier jeg, eftersom du, Clara," her henvendte han sig med dæmpet stemme til min moder, "på grund af gammelt bekendtskab og lang vane har en forkærlighed for hende, som du endnu ikke har overvundet."

"Det er ufatteligt, at nogen kan være så forblindet!" udbrød miss Murdstone.

"Jeg siger kun," fortsatte han til mig, "at jeg misbilliger, at du foretrækker en omgang som Peggottys, og at det må høre op. Nu ved du min mening, David, og du ved også, hvad følgen vil blive, hvis du ikke adlyder til punkt og prikke."

Ja, jeg vidste det – bedre måske, end han troede, for min stakkels moders vedkommende – og jeg adlød ham til punkt og prikke. Jeg trak mig ikke mere tilbage på mit kammer; jeg tyede ikke mere ud til Peggotty, men sad den hele lange dag og kedede mig i dagligstuen og længtes efter, at det skulle blive aften og sengetid.

Hvilken pinefuld tvang for mig at sidde i samme stilling den ene time efter den anden og være bange for at røre en hånd eller en fod, for at miss Murdstone ikke skulle klage over min urolighed, hvilket hun gjorde ved enhver lejlighed, være bange for at røre mine øjne, for at de ikke skulle møde et misfornøjet eller spejdende blik, som i mit søgte en ny grund til klage! Hvilken dræbende kedsommelighed at sidde og lytte efter urets dikken, se på miss Murdstones små stålperler, mens hun trak dem på tråden, spørge mig selv, om hun nogen sinde ville blive gift, og hvis dette skete, med hvilken ulykkelig mand det ville blive; tælle felterne i ornamenterne omkring kaminen eller lade mine øjne glide op mod loftet imellem krøllerne og proptrækkerne på tapetpapiret på væggen!

Hvor mange ensomme spadsereture gjorde jeg ikke i det slette vintervejr hen ad sølede veje og førte altid dagligstuen med mr. og miss Murdstone med mig overalt – en uhyre byrde, som jeg var nødt til at bære, en mare, som det var umuligt at tøjle, en vægt, som tyngede på mit sind og sløvede det!

Hvilke måltider holdt jeg ikke i tavshed og forlegenhed og altid med en følelse af, at der var en kuvert for meget, og at det var min; en appetit for meget, og at det var min; en stol for meget, og at det var min; en person for meget, og at det var mig.

Hvilke aftener, når lysene kom ind, og jeg skulle tage mig noget for, men da jeg ikke vovede at læse i en morskabsbog, sad og svedte over en knudret, hårdhjertet aritmetik; tabellerne over vægt og mål satte sig på noder til melodier, såsom *Rule Britannia* eller *Bort med sorg og klage!* og ville ikke stå stille og lade sig lære, men legede Bro Bro Brille gennem mit ulykkelige hoved, ind ad det ene øre og ud ad det andet!

Hvor jeg gabte og døde trods al min umage for at holde mig vågen, og hvor jeg fo'r op af min stjålne slummer! Svar fik jeg aldrig, når jeg stillede et eller andet lille spørgsmål; jeg var ligesom et tomt rum, som alle overså, men som dog var alle i vejen, og det var mig en sand lettelse, når miss Murdstone ved at høre klokken slå ni om aftenen bød mig gå i seng.

Således sneg ferien sig hen, indtil den morgen kom, da miss Murdstone sagde: "Nu kan vi slette den sidste dag!" og gav mig den sidste kop te.

Jeg tog mig det ikke nær at rejse bort. Jeg var nu sunket hen i en sløvhedstilstand, men oplivedes dog lidt ved tanken om Steerforth, selv om Creakle stod truende i baggrunden. Atter holdt Barkis uden for porten, og atter sagde miss Murdstone med advarende røst: "Clara!" da min moder bøjede sig ned over mig for at sige mig farvel,

Jeg kyssede hende og min spæde broder og var da meget mismodig, men ikke fordi jeg skulle bort, for svælget og

skilsmissen havde hver dag været til stede imellem os. Og det er ikke så meget den omfavnelse, hun gav mig, der lever i mit minde, skønt den var så varm, som den kunne være, som det, der fulgte efter omfavnelsen.

Jeg sad på fragtmandens vogn, da jeg hørte hende kalde på mig. Jeg vendte mig om, og hun stod alene ved haveporten og holdt sit spæde barn i vejret, for at jeg skulle se det. Det var koldt, stille vejr, og ikke et hår på hendes hoved, ikke en fold i hendes kjole rørte sig, mens hun så så inderligt på mig og rakte sit barn i vejret.

Således tabte jeg hende af syne, således så jeg hende siden i mine drømme i skolen – som en tavs skikkelse ved siden af min seng – med det samme inderlige udtryk i sit ansigt og med sin dreng i sine arme.

9. Jeg oplever en mærkelig fødselsdag

Jeg springer over alt det, der foregik på skolen, indtil min fødselsdag kom i marts måned. Med undtagelse af, at Steerforth var mere beundringsværdig end nogen sinde, husker jeg intet. Han skulle forlade skolen ved halvårets slutning og var i mine øjne endnu mere kæk og selvstændig end før og derfor endnu mere indtagende, men med undtagelse af dette husker jeg intet. Det store minde, som dette tidspunkt er indtegnet i min sjæl med, synes at have opslugt alle mindre væsentlige ting og at stå ganske alene.

Det falder mig endog vanskeligt at tro, at der er et spring på hele to måneder mellem min tilbagekomst til Salem House og min fødselsdag. Jeg ved kun, at det må være således, ellers ville jeg have følt mig overbevist om, at der intet mellemrum havde været, men at den ene tildragelse var fulgt umiddelbart oven på den anden.

Hvor godt husker jeg ikke, hvorledes den dag var; jeg kan lugte tågen, som hang over stedet; jeg ser rimfrosten spøgelsesagtig igennem den; jeg føler mit halvt frosne hår falde klamt ned på min kind; jeg ser ned gennem den skumle skolestue, hvor et spruttende tællelys hist og her skal opklare den tågede morgenstund, og hvor drengenes ånde damper og bugter sig i den rå kulde, mens de puster i fingrene og tramper i gulvet med fødderne.

Da vi efter frokosten var blevet kaldt op fra legepladsen, kom Sharp ind og sagde:

"David Copperfield skal ned i dagligstuen."

Jeg ventede en kurv fra Peggotty og blev strålende glad over denne ordre. Nogle af drengene nærmest ved mig mindede mig om, at jeg ikke måtte glemme dem ved uddelingen af de gode sager, idet jeg i en fart sprang op fra min plads.

"Skynd dig ikke så stærkt, David," sagde Sharp. "Du kommer tidsnok, min dreng; skynd dig ikke så stærkt."

Jeg ville være blevet forundret over den medlidende tone, han talte i, hvis jeg havde lagt mærke til den, men det gjorde jeg først bagefter.

Jeg ilede ned i dagligstuen, hvor jeg fandt Creakle siddende ved sin frokost med spanskkrøret og en avis foran sig, og mrs. Creakle med et åbent brev i hånden, men der var ingen kurv.

"David Copperfield," sagde mrs. Creakle, idet hun førte mig hen til en sofa og satte sig ved siden af mig, "jeg ønsker at tale med dig om noget meget alvorligt. Jeg har noget at sige dig, mit barn."

Creakle, som jeg naturligvis så på, rystede på hovedet uden at se på mig og kvalte et suk med et stort stykke smørrebrød.

"Du er for ung til at vide, hvorledes verden forandrer sig hver dag," sagde mrs. Creakle, "og hvorledes menneskene går bort. Men vi må alle gøre den erfaring, David; nogle af os i vor ungdom, nogle i vor alderdom og nogle hele livet igennem."

Jeg så alvorligt på hende.

"Var de alle raske, da du tog hjemme fra efter ferien?" spurgte mrs. Creakle efter et ophold. "Var din moder rask?"

Jeg skælvede uden rigtig at vide hvorfor, og så endnu vist på hende, uden at prøve på at svare.

"Det er, fordi jeg desværre må fortælle dig, at jeg i dag har fået at vide, at din moder er meget syg."

Der rejste sig en tåge mellem mrs. Creakle og mig, og hendes skikkelse syntes et øjeblik at bevæge sig i den. Derpå følte jeg de brændende tårer rinde ned ad mit ansigt, og nu stod alting stille igen.

"Hun er meget farligt syg," tilføjede hun.

Nu vidste jeg alt.

"Hun er død."

Det havde hun ikke nodig at sige mig. Jeg var allerede bristet i en fortvivlet gråd og følte mig fader- og moderløs i den vide verden.

Hun var meget god imod mig, beholdt mig hele dagen hos sig og lod mig undertiden være alene, og jeg græd mig i søvn og vågnede og græd igen. Da jeg ikke kunne græde mere, begyndte jeg at tænke, og da hvilede trykket tungest på mit bryst, og min sorg blev til en dump smerte, som der ikke fandtes nogen lindring for.

Og dog var mine tanker ørkesløse; de kunne ikke holde fast ved den ulykke, der tyngede på mig, men flagrede ørkesløse omkring den. Jeg tænkte mig vort hus låst og lukket. Jeg tænkte på det spæde barn, der, som mrs. Creakle havde sagt, i nogen tid havde været sygeligt og, som hun troede, også ville dø. Jeg tænkte på min faders grav på kirkegården ved vort hus og på, at min moder skulle ligge under det træ, jeg kendte så godt. Jeg steg op på en stol, da jeg var blevet alene, og så i spejlet for at se, hvor røde mine øjne var, og hvor sorgfuldt mit ansigt så ud.

Efter nogle timers forløb grublede jeg over, hvis nu mine tårer virkelig var så langsomme til at flyde, som de syntes at være, hvad mon der da ville smerte mig mest at tænke på af det, der stod i forbindelse med mit tab, når jeg nærmede mig mit hjem, for jeg skulle hjem til begravelsen. Jeg kan godt huske, at min sorg gav mig en vis værdighed blandt de øvrige drenge, og at jeg ligesom følte mig ophøjet over dem.

Har et barn nogen sinde følt en sand hjertesorg, så var det mig, men jeg husker, at den værdighed var mig en slags tilfredsstillelse, da jeg den eftermiddag var nede på legepladsen, mens de andre drenge var i skole. Når jeg så dem skotte ned til mig fra vinduerne, følte jeg det som en udmærkelse, og jeg så tungsindigere ud og gik langsommere. Da skoletiden var forbi, og de kom ned og talte til mig, syntes jeg ordentligt, at det var smukt af mig, at jeg ikke var stolt imod nogen af dem, men skænkede dem alle den samme opmærksomhed som før.

Jeg skulle rejse hjem næste aften, dog ikke med diligencen, men med den tunge vogn, som kørte om natten.

Den aften blev der ikke fortalt historier, og Traddles ville endelig låne mig sin hovedpude. Jeg ved ikke, hvad godt han tænkte, den ville gøre mig, da jeg jo havde min egen, men det var alt, hvad han havde at give, stakkels fyr, med undtagelse af et ark papir fuldt af benrade, og det forærede han mig ved afskeden til trøst og opmuntring i min sorg.

Den næste dags eftermiddag forlod jeg Salem House, men tænkte mindst på, at jeg forlod det for aldrig at vende tilbage. Vi rejste meget langsomt hele natten og kom først til Yarmouth klokken ni næste morgen. Jeg så mig om efter Barkis, men han

var der ikke; i stedet for ham kom en tyk, stakåndet, gemytlig lille mand i sort dragt, med små sløjfer ved knæene af sine snævre benklæder, sorte strømper og en bredskygget hat, pustende hen til karetvinduet og sagde:

"Master Copperfield?"

"Ja, sir."

"Hav den godhed at følge med mig," sagde han, idet han lukkede døren op, "så skal jeg føre Dem hjem."

Jeg lagde min hånd i hans, idet jeg undrede mig over, hvem han vel kunne være, og vi gik hen til en i en smal gade liggende butik, oven over hvilken der stod skrevet: OMER, KLÆDEHANDLER, SKRÆDDER, MANUFAKTURHANDLER, BEGRAVELSESENTREPRENØR, osv. Det var en kvalm, lille butik, fuld af alle slags syede og usyede klæder, et helt vindue fuldt af herre- og damehatte derunder indbefattet. Vi gik ind i en lille bagstue bag ved butikken, hvor tre unge piger sad og syede på noget sort tøj, som lå i en bunke på bordet, og hvoraf en mængde små stumper og stykker var strøet over hele gulvet. Der var en god ild i kaminen og en trykkende lugt af sort flor i stuen – den gang vidste jeg ikke, hvorfra denne lugt kom, men nu ved jeg det.

De tre unge piger, der syntes at være meget flittige og vel til mode, løftede hovederne i vejret for at se på mig og fortsatte derpå deres arbejde. Stik, stik, stik! På samme tid hørtes fra et værksted på den anden side af den lille gård uden for vinduet lyden af hammerslag, stadig i samme takt: Rat-tat-tat, rat-tat-tat uden mindste variation.

"Nå," sagde min ledsager til den ene af de tre unge piger, "hvorledes går det, Minnie?"

"Vi skulle nok være færdige, til det skal prøves," svarede hun glad uden at se op, "du skal ikke være bange, fader."

Omer tog sin bredskyggede hat af, satte sig ned og pustede. Han var så tyk, at han måtte puste noget, førend han kunne sige:

"Det var ret."

"Fader," sagde Minnie spøgende, "du bliver snart til et sandt marsvin!"

"Ja, jeg ved ikke, hvoraf det kommer," svarede han efter at have tænkt sig lidt om, "men jeg er det næsten."

"Det kommer af, at du altid er i godt humør," sagde Minnie, "du tager dig tingene så let."

"Det nytter ikke at tage dem anderledes, kære barn."

"Nej, det er sandt," svarede datteren. "Vi er Gud ske lov alle sammen glade her, ikke sandt, fader?"

"Det vil jeg håbe, kære barn. Nå, da jeg nu har fået mit vejr igen, tror jeg, at jeg vil tage mål af denne unge mand. Vil De ikke gå med ind i butikken?"

Efter Omers opfordring gik jeg foran ham, og efter at han havde vist mig et stykke klæde, som han sagde var ekstra superfint og alt for godt til sørgeklæder undtagen for forældre, tog han mål af mig og førte det ind i en bog. Mens han gjorde det, henledte han min opmærksomhed på sit vareforråd og visse moder, som han sagde, "nylig var kommet op," og andre, som han sagde "nylig var gået af brug."

"Og derved taber vi ofte en køn skilling," sagde han. "Men det går med moderne ligesom med menneskene. De kommer, uden at nogen ved hvornår, hvorfor eller hvorledes, og de forsvinder, ligeledes uden at nogen ved hvornår, hvorfor eller hvorledes."

Alting ligner, efter min mening, livet, når man iagttager det fra det synspunkt."

Jeg var alt for nedslået til at drøfte dette spørgsmål, og Omer førte mig tilbage til stuen.

Derpå råbte han ned ad en lille halsbrækkende trappe: "Kom op med teen og smørrebrødet!" og efter at jeg i nogen tid havde siddet og set mig om og tænkt og lyttet efter syningen inde i stuen og efter den melodi, som hamredes på den anden side af gården, blev det bragt ind på en bakke og viste sig at være til mig.

"Jeg har kendt Dem," sagde Omer efter at have iagttaget mig i nogle minutter, i hvilke jeg ikke havde gjort frokosten megen fortræd, da de sorte sager ødelagde min appetit, "jeg har kendt Dem i lang tid, min unge ven!"

"Har De det, sir?"

"I hele Deres liv," sagde Omer, "ja, jeg kan gerne sige før. Jeg kendte Deres fader før Dem. Han holdt fem fod og ni en halv tomme, og han ligger i et stykke jord, der er fem fod med tyve."

"Rat-tat-tat, rat-tat-tat, rat-tat-tat," fra den anden side af gården.

"Han ligger i fem fod med tyve, det er både vist og sandt," sagde Omer livlig. "Om det var efter hans eget eller efter hendes ønske, har jeg glemt."

"Ved De ikke, hvorledes det er med min lille broder?" spurgte jeg.

Omer rystede på hovedet.

"Rat-tat-tat, Rat-tat-tat, rat-tat-tat,"

"Han er i sin moders arme," sagde han.

"Å den stakkels lille! Er han død?"

"Tag Dem det ikke alt for nær. Ja, barnet er dødt."

Mine sår brød på ny op ved dette budskab. Jeg lod den næppe rørte frokost stå og gik hen og lagde mit hoved på et andet bord i et hjørne af den lille stue, som Minnie hastigt ryddede, for at jeg ikke skulle plette sørgetøjet, som lå på det, med mine tårer. Hun var en smuk, godmodig pige og strøg mit hår til side fra mine øjne med en blød, venlig hånd, men hun var så glad over snart at være færdig med sit arbejde og det i så god tid, og var så forskellig fra mig!

Straks efter hørte hammerslagene op, og et kønt ungt menneske kom fra den anden side af gården ind i stuen. Han havde en hammer i sin hånd og munden fuld af små søm, som han måtte tage ud, førend han kunne tale.

"Nå, Joram!" sagde Omer. "Hvorledes går det?"

"Udmærket!" svarede Joram. "Jeg er færdig."

Minnie rødmede lidt, og de to andre pigebørn smilte til hinanden.

"Hvad, så har De jo arbejdet ved lys i aftes, mens jeg var i klubben? Har De?" spurgte Omer og lukkede det ene øje.

"Ja, for De sagde jo, at hvis jeg blev færdig, kunne vi gøre os en lille tur og tage derover, Minnie og jeg – og De."

"Å! Jeg troede, at I ville lade mig være helt udenfor," sagde Omer og lo, så han hostede ved det.

"Siden De var så god og sagde det," fortsatte det unge menneske, "så kilede jeg på af alle kræfter. Vil De ikke sige mig, hvad De synes om den?"

"Jo vel," sagde Omer og stod op. "Hør en gang," fortsatte han, idet han standsede og vendte sig om mod mig, "har De ikke lyst til at se Deres –"

"Nej, fader!" afbrød Minnie ham.

"Jeg troede, det kunne fornøje ham, mit barn," sagde Omer.

"Men du har måske ret."

Jeg kan ikke sige, hvor jeg vidste fra, at det var min kære, elskede moders kiste, de gik ud at tage i øjesyn. Jeg havde aldrig hørt nogen blive lavet; jeg havde aldrig set nogen, men da jeg hørte den lyd, fik jeg en anelse om, hvad det ville sige, og da det unge menneske trådte ind i stuen, vidste jeg, hvad han havde arbejdet på.

Da arbejdet nu var færdigt, børstede de to unge piger trævlerne og trådene af deres kjoler og gik ud i butikken for at bringe den i orden og for at tage mod kunder. Minnie blev tilbage for at lægge sytøjet sammen og pakke det i to kurve, hvilket hun gjorde liggende på sine knæ, mens hun nynnede en lille, munter melodi. Joram, som jeg var vis på var hendes kæreste, kom ind og stjal et kys fra hende, mens hun havde travlt med det (han syntes slet ikke at bryde sig om mig), og sagde, at hendes fader var gået efter vognen, og at han måtte skynde sig at gøre sig færdig. Derpå gik han igen, og nu gemte hun fingerbøl og saks i sin lomme, stak en nål med en ende sort tråd nok så net i brystet på sin kjole og tog rask sit overtøj på foran et lille spejl, der hang bag døren, og hvori jeg så genskinnet af hendes glade ansigt.

Alt dette så jeg, mens jeg sad ved bordet i kroen og støttede mit hoved på hånden og lod mine tanker dvæle ved helt andre ting. Vognen holdt kort efter udenfor, og efter at kurvene var blevet sat ind i den, tog jeg plads, og derpå kom de tre andre. Der var plads nok til os alle.

Jeg tror ikke, at jeg nogen sinde i mit liv har været opfyldt af en så sælsom følelse som den, jeg havde ved at være sammen med dem og at huske på, hvorledes de havde været beskæftiget, og se dem fornøje sig over køreturen. Jeg var ikke vred på dem, men snarere bange for dem, som om jeg var blevet kastet ud mellem skabninger, med hvis natur min intet havde tilfælles. De var meget lystige. Den gamle mand sad foran og kørte og de to unge mennesker bag ved ham, og hver gang han talte til dem, bøjede de sig forover hver på sin side af hans buttede ansigt og gjorde meget af ham. De havde også gerne talt til mig, men jeg holdt mig tilbage og måbede i min krog, skræmmet af deres fjasen og munterhed, skønt den på ingen måde var støjende, og undrede mig næsten over, at Himlen ikke straffede dem for deres hårdhjertethed.

Da de holdt for at fodre hesten og spiste og drak og var glade, kunne jeg ikke røre noget af det, de rørte ved, og nød ikke det mindste, og da vi havde nået mit hjem, sprang jeg så hurtigt som muligt ned fra vognen for ikke at være i deres selskab uden for disse højtidelige vinduer, der stirrede mig blindt i møde ligesom lukkede øjne, der en gang havde været klare. Og ak, hvor lidt havde jeg haft nødig at tænke på, hvad der kunne få mig til at græde, når jeg kom hjem, nu, da jeg så vinduet i min moders værelse og ved siden af dét, som i bedre tider havde været mit!

Jeg lå i Peggottys arme, førend jeg nåede døren, og hun førte mig ind i huset. I det første øjeblik hun så mig, overvældede hendes sorg hende, men hun fik snart magt over den og talte hviskende og gik sagte, som for ikke at forstyrre de døde. Hun havde ikke været i seng i lang tid og sad endnu oppe hele natten

og vågede. Så længe hendes stakkels, kære, smukke frue var over jorden, sagde hun, ville hun ikke forlade hende.

Murdstone ænsede mig ikke, da jeg kom ind i dagligstuen, men blev siddende i dybe tanker i sin lænestol ved kaminen og græd stille uden at mæle et ord. Miss Murdstone, der havde travlt ved sit skrivebord, som lå fuldt af breve og papirer, rakte mig sine kolde negle og spurgte mig med en jernhård hvisken, om der var blevet taget mål af mig til mine sørgeklæder.

Jeg svarede: "Ja."

"Og dine skjorter, har du taget dem med?"

"Ja, frøken. Jeg har taget alle mine klæder med."

Det var al den trøst, hendes fasthed ydede mig. Jeg tvivler ikke på, at hun ved en lejlighed som den nærværende fandt en særlig fornøjelse i at lægge, hvad hun kaldte, sin selvbeherskelse, sin fasthed, sin sjælsstyrke, sunde menneskeforstand og hele det diaboliske katalog over sine uelskværdige egenskaber for dagen. Hun var især stolt af sin forretningsdygtighed og viste den nu ved at føre alting i pennen uden at lade sig røre af noget. Hele den øvrige del af dagen og de påfølgende dage med sad hun ved dette skrivebord og kradsede med en hård pen og talte med den samme uforstyrrelige hvisken til enhver uden at slappe en muskel i sit ansigt eller formilde sin stemme, og uden at så meget som en fold i hendes påklædning var i uorden.

Hendes broder tog undertiden en bog, men læste aldrig i den, det jeg så. Han kunne lukke den op og se i den, som om han læste, men han blev siddende en hel time uden at vende bladet og lagde den derpå fra sig og gik frem og tilbage i værelset. Jeg sad gerne med foldede hænder og iagttog ham og

talte hans fodtrin den ene time efter den anden. Han talte meget sjældent til hende og aldrig til mig og syntes, med undtagelse af urene, at være den eneste rastløse genstand i det hele, dødstille hus.

I disse dage før jordefærden så jeg kun lidt til Peggotty, undtagen når jeg gik op eller ned ad trappen, og da fandt jeg hende stadig tæt ved det værelse, hvor min moder og hendes spæde slumrede, og undtagen om aftenen, da hun regelmæssigt kom ind til mig og blev siddende ved min seng, indtil jeg var faldet i søvn. Et par dage før jordefærden førte hun mig ind i værelset – jeg tror, det var et par dage, skønt jeg er noget i vildrede med hensyn til disse tunge dage, hvor intet betegnede tidens gang. Jeg husker kun, at det forekom mig, at der under et hvidt tæppe på sengen, som der hvilede en skær enhed og friskhed over, lå ligesom legemliggørelsen af den højtidelige stilhed, der herskede i huset, og at jeg, da hun lempeligt ville drage tæppet til side, udbrød: "Å nej, nej!" og holdt hendes hånd tilbage.

Havde alt fundet sted i går, ville jeg ikke have kunnet huske det bedre. Selve luften i stadsstuen, da jeg kom ind ad døren, ildens klarhed, vinens blinken i karaflerne, mønstrene i glassene og porcelænet, den svage, sødlige duft af kage, lugten af miss Murdstones kjole og vore egne sorte klæder står lyslevende for min hukommelse. Mr. Chillip er derinde og kommer hen for at tale til mig.

"Hvorledes har De det, master David?" spørger han venligt.

Jeg kan ikke svare: meget godt, men rækker ham kun min hånd, som han holder inden i sin.

"Ak ja!" fortsætter Chillip med et lille smil, mens der er noget, som blinker i hans øjne. "Vore små venner vokser op rundt omkring os. De vokser således, at man næppe kan genkende dem, frøken." Han taler til miss Murdstone, som ikke svarer.

"Der er foregået en stor forandring til det bedre her, frøken!"

Miss Murdstone svarer kun med en rynket pande og et formelt buk, hvorpå Chillip bliver bragt ud af fatningen, går hen i en krog med mig og åbner ikke sin mund mere.

Jeg lægger mærke til dette, fordi jeg lægger mærke til alt, hvad der sker, men ikke fordi jeg bryder mig om mig selv eller har gjort det, siden jeg kom hjem. Og nu begynder klokken at ringe, og Omer og endnu en person indfinder sig for at stille os i orden. Ligfølget, der fulgte min fader til den samme grav, blev ordnet i det samme værelse – det havde Peggotty fortalt mig om så mange gange.

Følget bestod af Murdstone, vor nabo Grayper, Chillip og mig. Da vi kom ud af døren, stod bærerne med deres byrde nede i haven og gik nu foran os hen ad stien, forbi elmetræerne igennem porten ind på kirkegården, hvor jeg så mangan sommeraften havde hørt fuglene synge.

Vi står omkring graven. Dagen forekommer mig at være anderledes end enhver anden dag, og lyset har ikke sin sædvanlige farve – det er mørkere. Nu opstår der en højtidelig stilhed, som vi har bragt med os hjemmefra sammen med det, der hviler i jorden, og mens vi står med blottede hoveder, hører jeg præstens stemme ligesom i afstand, men dog klart og tydeligt, sige: "Jeg er opstandelsen og livet, siger Herren!" Derpå hører jeg hulken, og afsides fra de andre tilskuere ser jeg den gode og trofaste tjenerinde, som jeg elsker højest af alle

menneker på jorden, og til hvem jeg i mit barnlige hjerte er overbevist om, at Herren en gang vil sige: "Du har været redelig og tro!"

Jeg genkender mange ansigter blandt den lille skare; ansigter, som jeg havde set i kirken, mens jeg sad og undrede mig der; ansigter, som havde set min moder, da hun først kom til landsbyen i sin ungdoms skønhed. Jeg ænser dem ikke, jeg ænser intet andet end min sorg, og dog ser og kender jeg dem alle, og endog langt i baggrunden opdager jeg Minnie, som veksler øjekast med sin kæreste, der står tæt ved mig.

Det er forbi, graven er kastet til, og vi skal til at gå. Foran os ligger vort hus; det er så smukt og uforandret, så nøje knyttet i min sjæl til den barnlige forestilling om det, der er borte, at hele min sorg er intet i sammenligning med den, som det fremkalder. Men de tager mig med, og Chillip taler til mig, og da vi er kommet hjem, holder han noget vand til mine læber, og da jeg beder om lov til at gå op på mit værelse, tager han afsked med mig med en kvindes blidhed.

Alt dette står for mig, som om det var sket i går. Tildragelser fra en senere tid er flydt bort fra mig til den kyst, hvor alle glemte ting skulle vise sig på ny, men denne står som en høj klippe i oceanet.

Jeg vidste, at Peggotty ville komme ind til mig på mit værelse. Øjeblikkets sabbatsstilhed – dagen havde så megen lighed med en søndag – passede godt for os begge. Hun satte sig ved siden af mig på min lille seng og, idet hun holdt min hånd og undertiden trykkede den til sine læber og undertiden klappede den, som om det kunne have været min lille broder, hun

kærtegnede, fortalte hun mig på sin egen måde alt, hvad hun havde at fortælle mig om det, der var sket.

"Hun havde i lang tid," sagde Peggotty, "ikke været rask. Hun var urolig i sit sind og ikke glad. Da hendes barn var blevet født, troede jeg i starten, at det ville blive bedre med hende, men hun blev kun svagere og tabte sig med hver dag. Før hendes barn kom, holdt hun mest af at være alene, og da græd hun, men senere plejede hun at synge for det – så sagte, at jeg en gang, da jeg hørte hende, syntes, at det var ligesom en stemme, der tabte sig højt oppe i luften.

Jeg tror, at hun blev ængsteligere og ligesom mere skræmt i den sidste tid, og at et hårdt ord var ligesom et slag for hende. Men hun var altid den samme mod mig. Hun forandrede sig aldrig mod sin tossede Peggotty, nej hun gjorde ikke, den søde pige."

Her standsede Peggotty og klappede min hånd.

"Den sidste gang, jeg så hende være ligesom i gamle dage, var den aften, da du kom hjem, min kære dreng. Den dag, du rejste, sagde hun til mig:

"Jeg ser aldrig min øjsten mere. Der er noget, som siger mig det, og det siger sandhed, det ved jeg."

Hun søgte at holde modet oppe efter den tid, og mangan gang, når de sagde hende, at hun var letsindig og tankeløs, skulle man også have troet det, men det var kun et skin. Hun sagde aldrig sin mand, hvad hun havde sagt mig, førend hun en aften, lidt over otte dage før det skete, sagde til ham: "Kære mand, jeg tror, jeg dør."

"Nu har jeg lettet mit sind, Peggotty," sagde hun til mig, da jeg den aften bragte hende til sengs. "Han vil med hver dag

mere og mere få troen i hænderne, den stakkel, indtil det er forbi. Jeg er meget træt. Hvis det er søvnighed, så sid hos mig, mens jeg sover; forlad mig ikke! Gud velsigne begge mine børn; Gud skærme min faderløse dreng!"

"Jeg forlod hende ikke mere," fortsatte Peggotty. "Hun talte ofte til de to dernede – for hun holdt af dem; hun måtte holde af enhver, der var omkring hende – men når de gik bort fra hendes seng, vendte hun sig altid om mod mig, som om der var hvile, hvor Peggotty var, og faldt aldrig i søvn undtagen på den måde."

"Den sidste aften kyssede hun mig og sagde: "Hvis mit lille barn også skulle dø, Peggotty, så lad dem lægge det i mine arme og begrave os sammen." Det skete, for det stakkels lille lam levede kun en dag efter hende. "Lad min kære dreng følge os til vort hvilested, og sig ham, at hans moder velsignede ham ikke én, men tusinde gange."

Hun tav og klappede igen min hånd.

"Temmelig langt ud på natten," sagde Peggotty, "bad hun mig om noget at drikke, og da hun havde fået det, så hun på mig med sådant et tålmodigt og smukt smil, den kære! Da det blev daggry, og solen var ved at stå op, talte hun om, hvor kærlig og omhyggelig mr. Copperfield altid havde været mod hende, og hvorledes han havde båret over med hende og altid sagt, når hun var misfornøjet med sig selv, at et kærligt hjerte var bedre end visdom, og at han var lykkelig ved hende. "Kære Peggotty," sagde hun derpå, "flyt mig lidt nærmere hen til dig." For hun var meget svag. "Læg din kære arm under min hals, og vend mig om mod dig, for dit ansigt svinder bort fra mig, og jeg vil så gerne have det i nærheden." Jeg gjorde, som hun bad mig, og, ak Davy!

tiden var kommet, da mine første afskedsord til dig skulle gå i opfyldelse – at hun ville være glad ved at lægge sit stakkels hoved på sin dumme, tvære, gamle Peggottys arm – og hun døde, ligesom et barn falder i søvn!"

Således endte Peggottys fortælling. Fra det øjeblik, jeg havde erfaret min moders død, var forestillingen om hende, således som hun havde været i den sidste tid, forsvundet. Fra det øjeblik mindedes jeg hende kun som den unge moder fra min tidligste barndom, der plejede at sno sine lyse lokker om sin finger og at danse med mig i tusmørket i dagligstuen. Det, som Peggotty nu havde fortalt mig, var så langt fra at bringe mig tilbage til den senere periode, at det rodfæstede det tidligere billede i mit minde. Det er måske underligt, men det er sandt. I sin dødsstund svang hun sig tilbage til sin rolige, sorgløse ungdom og udslettede alt det øvrige.

Den moder, som lå i graven, var min barndoms moder; det lille væsen, der hvilede i hendes arme, var mit forrige jeg, som nu var slumret ind for evigt ved hendes bryst.

10. Jeg bliver forsømt og forsørget

Det første, miss Murdstone gjorde, da begravelsesdagen var forbi, og lyset igen havde fået fri adgang til huset, var, at hun sagde Peggotty op. Så lidt Peggotty end syntes om denne kondition, tror jeg dog, at hun for min skyld ville have foretrukket den for den bedste plads i verden. Hun fortalte mig, at vi måtte skilles, og fortalte mig også hvorfor, og vi sørgede sammen i al oprigtighed.

Med hensyn til mig og min fremtid blev der ikke talt et ord eller gjort et eneste skridt, men jeg er vis på, at de ville have været glade ved også at have kunnet sige mig op. En gang tog jeg mod til mig og spurgte miss Murdstone, hvornår jeg atter skulle tilbage til skolen, men hun svarede mig ganske kort, at hun ikke troede, at jeg mere kom derhen. Det var alt, hvad jeg fik at vide. Jeg længtes meget efter at erfare, hvad der skulle blive af mig, og det gjorde Peggotty med, men hverken hun eller jeg kunne få noget at vide om det.

Der foregik imidlertid en forandring i min stilling, som, selv om den befriede mig for mange sorger i øjeblikket, kunne have gjort mig endnu mere urolig for min fremtid, hvis jeg havde været i stand til at tænke nøjere over den. Den tvang, som hidtil var blevet lagt på mig, blev nu aldeles opgivet. Det var så langt fra, at der nu forlangtes af mig, at jeg skulle holde mig på min kedsommelige post i dagligstuen, at miss Murdstone endog flere gange, når jeg ville sætte mig der, jagede mig bort

derfra. Det var så langt fra, at jeg advarede mod Peggottys selskab, at der aldrig blev søgt eller spurgt efter mig. I begyndelsen svævede jeg hver dag i frygt for, at han atter ville tage sig af min opdragelse, eller at miss Murdstone ville hellige sig til den, men jeg indså snart, at denne frygt var ugrundet, og at jeg ikke havde andet end forsømmelse at vente mig.

Jeg tror ikke, at denne opdagelse den gang pinte mig synderlig. Jeg var endnu fortumlet af det slag, jeg havde fået ved min moders død og ligesom lammet med hensyn til alle andre sager. Jeg husker rigtignok, at jeg undertiden grundede over den mulighed, at jeg aldrig mere kom til at lære noget, og at ingen ville tage sig af mig, så at jeg voksede op og blev en skulende lazaros, der drev omkring i landsbyen uden at bestille noget, og at jeg tænkte på at løsrive mig fra denne forestilling ved at løbe bort ligesom helten i en roman og søge min lykke andetsteds, men alt dette var kun forbigående syner, dagdrømme, som jeg undertiden sad og stirrede på, som om de stod tegnet eller skrevet med svage træk på min kammervæg, og som, når de dunstede bort, efterlod den lige så tom som før.

"Peggotty," sagde jeg med en tankefuld hvisken en aften, mens jeg varmede mine hænder ved køkkenilden, "Murdstone holder endnu mindre af mig end før. Han har aldrig holdt meget af mig, Peggotty, men nu vil han ikke engang se mig, når han kan undgå det."

"Måske er det hans sorg, der er skyld i det," svarede Peggotty, idet hun strøg mit hår til side.

"Jeg er selv meget ulykkelig. Hvis jeg kunne tro, at det var hans sorg, der er skyld i det, ville jeg slet ikke tænke på det. Men det er ikke det."

"Hvor ved du fra, at det ikke er det?"

"Å, hans sorg er noget ganske andet. Han er meget sørgmodig i dette øjeblik, mens han sidder ved kaminen med miss Murdstone, men hvis jeg nu gik ind, ville han blive en ting til."

"Hvad ville han da blive?"

"Vred," svarede jeg og efterlignede uvilkårligt hans rynkede pande. "Hvis han kun sørgede, ville han ikke se således på mig, som han gør. Jeg sørger kun, og det gør mig mere blød i sindet."

Peggotty svarede ikke straks, og jeg varmede mine hænder lige så tavs som hun.

"Davy," sagde hun omsider.

"Ja, Peggotty?"

"Jeg har søgt på alle mulige og umulige måder at få mig en passende kondition her i Blunderstone, men det lader sig ikke gøre, min kære dreng."

"Hvad har du da i sinde, Peggotty? Vil du gå din vej og søge din lykke?" spurgte jeg alvorligt.

"Jeg bliver sagtens nødt til at tage til Yarmouth og opholde mig der."

"Nå, du kunne da have taget længere bort," sagde jeg lidt lettet, "og være så godt som tabt for mig. Der kan jeg dog besøge dig en gang imellem, kære Peggotty! Du rejser altså ikke til den anden ende af verden?"

"Tværtimod, om Gud vil!" udbrød Peggotty meget ivrig. "Så længe du er her, min egen dreng, vil jeg komme og se til dig en gang hver uge, så længe jeg lever!"

Jeg følte en tung sten falde fra mit bryst ved dette løfte, men det var endnu ikke alt, for Peggotty fortsatte:

"Ser du, Davy, jeg vil besøge min broder på en fjorten dages tid, til jeg får set mig en smule om og er kommet lidt til mig selv igen, og nu har jeg tænkt, at siden man ikke bryder sig om dig her, kan du måske få lov til at følge med mig."

Bortset den glæde, jeg ville have følt ved at stå i et helt andet forhold til mine omgivelser, var der intet, der den gang kunne have gjort mig så glad som dette forslag. Tanken om atter at være omgivet af alle disse ærlige ansigter, som lyste mig venligt i møde; om atter at opleve den kære, fredelige søndag morgen, når klokkerne ringede, sten faldt i vandet, og de skyggeagtige skibe brød frem gennem tågen; om at strejfe om med lille Mille og betro hende mine sorger og finde et tryllemiddel mod dem i muslingeskallerne og småstenene på strandbredden, bragte ro i mit hjerte. Den forstyrredes rigtignok straks igen ved en tvivl om, at miss Murdstone ville give sit samtykke, men også den blev snart fjernet, da hun kom ud for at foretage en aftenvisitation i fadeburet, og Peggotty med en kækhed, som forbavsede mig, øjeblikkelig bragte sagen på bane.

"Drengen vil gå og dovne der," sagde miss Murdstone, idet hun så ned i en krukke med sure agurker, "og lediggang er roden til alt ondt. Men han vil vel for den sags skyld gå og dovne, hvor det så er."

Jeg kunne se, at Peggotty havde et skarpt svar på tungen, men hun tvang sig for min skyld og tav.

"Hm," sagde miss Murdstone, "det er vigtigere end alt andet, det er af den allerstørste vigtighed, at min broder ikke forstyrres eller plages, og derfor er det vel bedst, at jeg siger ja."

Jeg takkede hende, dog uden at vise nogen glæde, for ikke derved at give hende grund til at tage sit samtykke tilbage, og

jeg kunne heller ikke andet end holde dette for klogt gjort, da hun vendte sine øjne fra agurkekrukken mod mig med et sådant overmål af surhed, som om hendes sorte øjne havde indsuget hele dens indhold. Tilladelsen var imidlertid givet og blev ikke tilbagekaldt; da måneden var omme, var Peggotty og jeg færdige til at rejse.

Barkis kom ind i huset for at hente Peggottys tøj. Jeg havde aldrig før set ham gå inden for haveporten, men denne gang gik han ind i huset, og da han tog den største kuffert på nakken og gik ud med den, sendte han mig et blik, hvori det forekom mig, at der lå et meget sigende udtryk, hvis hans ansigt i det hele taget kunne siges at udtrykke noget.

Peggotty var naturligvis nedslået ved at forlade det sted, der i så mange år havde været hendes hjem, og hvor hendes livs to stærkeste tilbøjeligheder, hendes kærlighed til min moder og mig, havde udviklet sig. Hun havde også meget tidligt om morgenen været på kirkegården, og hun satte sig op på vognen med tørklædet for øjnene og blev siddende således.

Så længe hun var i denne stemning, gav Barkis intet livstegn fra sig. Han sad på sin sædvanlige plads og i sin sædvanlige stilling ligesom en udstoppet figur, men da hun begyndte at se sig om og tale til mig, nikkede og grinede han flere gange, skønt jeg ikke har mindste forestilling om, ad hvem eller hvad han mente med det.

"Det er smukt vejr, Barkis," sagde jeg for høfligheds skyld.

"Det er ikke dårligt," svarede Barkis, som i almindelighed udtrykte sig med forbehold for ikke at kompromittere sig.

"Nu har Peggotty det godt, Barkis."

"Har hun?" Og efter at have tygget noget på det, så han på hende med en skarpsindig mine og sagde. "Har De det nogenlunde godt?"

Peggotty lo og svarede ja.

"Sådan rigtig nogenlunde godt, hvad?" brummede Barkis, idet han flyttede sig nærmere hen til hende og puffede til hende med sin albue. "Hvad, er det sandt? Sådan rigtig udmærket godt?"

Ved ethvert af disse spørgsmål rykkede han tættere ind på hende og gav hende endnu et puf, så at vi til sidst alle var stuvet sammen i den venstre side af vognen, og jeg blev så trykket, at jeg næppe kunne holde det ud.

Da Peggotty henledte hans opmærksomhed på mine lidelser, gav han mig straks lidt mere plads og rykkede lidt efter lidt bort. Men jeg kunne ikke undgå at lægge mærke til, at han syntes at tro at have opdaget et fortræffeligt middel til at udtrykke sig på en pæn, behagelig og træffende måde, uden at have den ulempe at finde på et samtaleemne. Man kunne ligefrem se, hvor han godtede sig over det. Lidt efter vendte han sig atter om mod Peggotty og gentog:

"Har De det også nogenlunde godt, hvad?" og masede os ligesom før, til ånden var nær ved at blive klemmt ud af livet på mig. Denne forestilling gentog sig hvert øjeblik. Til sidst rejste jeg mig, hver gang jeg så ham nærme sig, og lod, som om jeg så på udsigten, og slap på den måde for at blive klemmt.

Han var så høflig at holde ved en kro udelukkende for vor skyld og trakteredede os med lammesteg og øl. Men selv mens Peggotty var i færd med at drikke, fik han et af disse tilnærmelsesanfald og var nær ved at kvæle hende. Dog, da vi

nærmede os målet for vor rejse, fik han mere at gøre og mindre tid til at være galant, og da vi kom ind på stenbroen i Yarmouth, blev vi skumplet og stødt alt for meget til at kunne tænke på noget andet.

Mr. Peggotty og Ham ventede os på det gamle sted. De modtog mig og Peggotty med stor hjertelighed og gav hånden til Barkis, der forekom mig at gøre en temmelig sølle figur, som han stod der med hatten bag i nakken og med en kejtet generthed, der syntes at gå helt ned i benene på ham. De tog en af Peggottys kister, og da vi ville til at gå, gav Barkis mig et højtideligt vink med pegefingern om, at jeg skulle følge med ham ind i en port.

"Hør," brummede han. "Det var i orden."

Jeg så ham i ansigtet og svarede med et forsøg på at være meget dybsindig: "Ja så!"

"Det var ikke forbi med det," fortsatte han og nikkede fortroligt. "Det var i orden."

Atter svarede jeg: "Ja så!"

"De ved, hvem det var, som var parat," sagde min ven. "Det var ingen anden end Barkis!"

Jeg nikkede.

"Det er i orden," sagde han og trykkede min hånd. "Jeg er Deres ven. Det var Dem, som først bragte det i orden. Det er klappet og klart."

Under sine forsøg på at udtrykke sig så klart som muligt, blev han i den grad gådefuld, at jeg gerne kunne have stået og set ham i ansigtet i en time, uden at have fået mere oplysning ud af det end af et ur, der var gået i stå, hvis Peggotty ikke havde kaldt

på mig. Undervejs spurgte hun mig om, hvad han havde sagt, og jeg svarede, at han havde sagt, at det var i orden.

"Det ligner ham at være så uforskammet, men det bryder jeg mig ikke om! Men, kære Davy, hvad ville du sige, hvis jeg tænkte på at gifte mig?"

"Å – du ville vel holde lige meget af mig for det, Peggotty?" svarede jeg efter en kort betænkning.

Til stor forbavselse for de forbigående på gaden måtte den gode sjæl standse og omfavne mig på stedet med mange forsikringer om sin uforanderlige kærlighed.

"Fortæl mig, hvad du ville sige, min skat!" spurgte hun atter, da dette var forbi, og vi fortsatte vor gang.

"Hvis du tænkte på at gifte dig – med Barkis?"

"Ja," sagde Peggotty.

"Jeg ville sige, at det var meget fornuftigt. For så havde du jo altid hesten og vognen til at køre dig over til mig, og du kunne komme for ingenting og var vis på at komme."

"Hvor han dog er fornuftig, den søde unge!" udbrød Peggotty. "Det er jo netop det, jeg har tænkt på i den sidste måned. Ja, min skat, og jeg tror, at jeg ville blive mere min egen herre, ikke at tale om, at jeg ville arbejde med større lyst i mit eget hus, end jeg nu kunne gøre det i nogen andens. Jeg ved ikke, om jeg nu ville du til at tjene hos fremmede. Og jeg vil altid være i nærheden af min smukke frues hvilested og kan se det, når jeg vil. Når jeg selv lægger mig til hvile, kan jeg komme til at ligge tæt ved min egen, søde pige!"

Ingen af os sagde i nogen tid et ord.

"Men jeg ville slå det rent af mine tanker," sagde Peggotty munter, "hvis min Davy havde det mindste imod det, ja om der

så allerede var blevet lyst aldrig så mange gange for mig i kirken, og jeg skulle slide ringen op i min lomme."

"Se på mig, Peggotty," svarede jeg, "og se, om jeg ikke er rigtig glad og ønsker det af mit ganske hjerte!" Og det gjorde jeg virkelig også.

"Ja, min egen dreng," sagde Peggotty og knugede mig, "jeg har tænkt på det nat og dag og set det fra alle sider, og jeg håber fra den rigtige side, men jeg vil tænke endnu mere på det og tale med min broder om det, og imidlertid ville vi holde det for os selv, du og jeg, Davy. Barkis er en god, skikkelig mand, og når jeg bare opfører mig imod ham, som jeg bør, så tror jeg, det ville være min egen skyld, hvis jeg – hvis jeg ikke fik det nogenlunde godt."

Dette citat af Barkis passede så godt og morede os begge så meget, at vi gav os til at skoggerle og var i et perlehumør, da vi fik øje på mr. Peggottys bolig.

Den så akkurat ud som sidst med undtagelse af, at den måske i mine øjne var skrumpet lidt ind, og mrs. Gummidge stod og ventede ved døren, som om hun havde stået der hele tiden siden sidst. Alt inden døre var ligeledes uforandret lige til tungen i den blå krukke inde i mit sovekammer, og da jeg gik ud i udhuset for at se mig om, syntes de samme hummere, krabber og krebs at have den samme lyst til at nappe efter alt muligt og at ligge i den samme sammenfiltrede tilstand i den samme gamle krog.

Men da der ingen lille Mille var at se, spurgte jeg mr. Peggotty om, hvor hun var.

"Hun er i skole," svarede han og tørrede sin pande, der var kommet i sved, fordi han havde båret Peggottys kuffert. "Om

tyve minutter eller en lille halv time vil hun være her. Vi savner hende alle, når hun ikke er hjemme."

Mrs. Gummidge sukkede.

"Frisk mod, mutter," sagde mr. Peggotty.

"Jeg føler det mere end nogen anden," sagde mrs. Gummidge; "jeg er en stakkels forladt skabning, og hun var så godt som den eneste, der ikke gjorde mig imod."

Idet mrs. Gummidge klynkede og rystede på hovedet, gav hun sig derpå til at puste til ilden. Mr. Peggotty så på os alle, mens hun var således beskæftiget, og sagde med dæmpet stemme, idet han holdt hånden for munden: "Altid den gamle!" Deraf sluttede jeg med rette, at der ikke var foregået nogen forandring til det bedre i hendes sindsstemning. Selv om nu hele huset var eller burde have været et lige så fornøjeligt sted som nogen sinde, gjorde det dog ikke det samme indtryk på mig som forrige gang. Jeg følte mig ligesom skuffet. Måske var det, fordi lille Mille ikke var hjemme, og da jeg vidste, hvilken vej hun skulle komme, gik jeg ud for at møde hende.

En skikkelse viste sig snart i nogen afstand, og kort efter så jeg, at det var Mille, som endnu var lille af vækst, skønt hun var vokset. Men da hun kom nærmere, og jeg så, at hendes blå øjne var blevet endnu mere blå, hendes blomstrende ansigt endnu friskere, og hendes hele person smukkere og mere yndefuld, da greb en underlig følelse mig og bragte mig til at lade, som om jeg ikke kendte hende, og til at gå forbi, som om jeg så efter noget langt borte.

Lille Mille brød sig ikke det mindste om det. Hun så mig godt, men i stedet for at vende sig om og kalde på mig, løb hun leende sin vej. Dette nødte mig til at løbe efter hende, og hun

løb så hurtigt, at vi var ganske tæt ved huset, førend jeg indhentede hende.

"Nå, er det dig?" sagde lille Mille.

"Det vidste du jo godt, Mille."

"Vidste du da ikke også, at det var mig?" spurgte Mille. Jeg ville kysse hende, men hun skjulte sine kirsebærlæber med sine hænder og sagde, at hun ikke længere var noget barn, og løb sin vej ind i huset med en høj latter.

Hun syntes at finde fornøjelse i at drille mig, hvilket var en forandring hos hende, som var mig påfaldende. Tebordet var færdigt og vor lille kistebænk sat hen på dens gamle plads, men i stedet for at komme og sætte sig hos mig, gik hun hen og skænkede den gamle knurrepotte, mrs. Gummidge, sit selskab, og da mr. Peggotty spurgte hende hvorfor, strøg hun sit hår ned over sit ansigt og gjorde ikke andet end le.

"Det er en lille skælm!" sagde mr. Peggotty og klappede hende med sin store næve.

"Det er et sandt ord!" udbrød ham. "Ja, master Davy, det er et sandt ord!" og derpå satte han sig ned og lo til hende med en blanding af beundring og glæde, som bragte hans ansigt til at gløde.

Lille Mille blev forkælet af dem alle, men mest dog af mr. Peggotty, som hun kunne have fået til, hvad det skulle være, alene ved at gå hen og lægge sin kind mod hans stride skæg. Det var i det mindste min mening, da jeg så hende gøre det, og jeg syntes, at mr. Peggotty handlede fuldkommen rigtigt. Men hun var så kærlig og sød og kunne på en gang være så fortryllende skælmsk og bly, at hun dårede mig endnu mere end før.

Hun havde også et følsomt hjerte, for da mr. Peggotty, mens vi efter teen sad omkring kaminen, gjorde en hentydning til det tab, jeg havde lidt, stod tårerne hende i øjnene, og hun så så venligt på mig hen over bordet, at jeg følte mig gennemtrængt af taknemmelighed mod hende.

"Ja!" sagde mr. Peggotty, idet han greb fat om hendes lokker og lod dem glide hen over sin hånd ligesom vand, "her er et forældreløst barn til. Og her," fortsatte han, idet han gav ham et puf i brystet, "her er endnu et, skønt det skal man ikke se på ham."

"Hvis jeg havde Dem til værge, mr. Peggotty," sagde jeg og rystede på hovedet, "tror jeg heller ikke, at jeg ville føle meget til det."

"Vel talt, master Davy!" udbrød Ham begejstret. "Hurra! Vel talt! Ja, det har De ret i! Hør, hør!"

Her gengældte han mr. Peggottys puf, og lille Mille stod op og kyssede mr. Peggotty.

"Men hvorledes har Deres ven det?" spurgte han.

"Han havde det meget godt, da jeg tog bort."

"Det kan man kalde en ven!" sagde mr. Peggotty og strakte sin pibe frem. "Det kan man kalde en ven, når man vil tale om venner! Gud hjælpe mig, det er en ren fornøjelse at se på ham!"

"Ja, er han ikke smuk?" sagde jeg, idet jeg blev helt varm om hjertet ved denne lovtale.

"Smuk! Han ser ud – som en – ja, jeg ved ikke, hvad jeg skal sammenligne ham med. Han er så kæk!"

"Ja, det er netop hans karakter. Han er så modig som en løve, og De kan ikke tro, hvor åbenhjertig han er."

"Han tager vist også luven fra andre i lærdom?" sagde mr. Peggotty, idet han så på mig gennem røgen af sin pibe.

"Ja," svarede jeg henrykt, "han ved besked om alt! Han er et mageløst godt hoved."

"Det kan man kalde en ven!" mumlede mr. Peggotty med et dybsindigt nik.

"Der synes ikke at være den ting, som falder ham svær. Han kan en lektie, når han bare ser på den. Han er den bedste boldspiller, De vil se, og kan give Dem næsten lige så mange brikker, som det skal være, forud i dam og vinder alligevel."

Mr. Peggotty nikkede atter, som om han ville sige: "Naturligvis!"

"Han er så veltalende," fortsatte jeg, "at han kan overtale enhver, og jeg ved ikke, hvad De ville sige, hvis De hørte ham synge, mr. Peggotty."

Mr. Peggotty nikkede tredje gang, som om han ville sige: "Det tror jeg gerne."

"Og så er det sådan en højmodig, prægtig, nobel fyr," sagde jeg, idet jeg lod mig aldeles rive med af mit yndlingsemne, "at man næppe kan rose ham så meget, som han fortjener. Jeg kan aldrig være ham taknemmelig nok for den ædelmodighed, hvormed han tog sig af mig, skønt jeg var så meget yngre og længere nede i skolen end han."

Mens jeg således blev ved at udtømme mig i lovtaler over ham, kom mine øjne til at hvile på lille Milles ansigt; hun holdt det bøjet ned mod bordet og hørte med største opmærksomhed efter uden at trække vejret, mens hendes blå øjne tindrede som juveler, og blodet steg op i hendes kinder. Hendes ansigt havde et så påfaldende ivrigt og smukt udtryk, at jeg standsede

forundret, og de andre lagde ligeledes mærke til hende, for da jeg standsede, lo de og så på hende.

"Det går Mille ligesom mig," sagde mr. Peggotty, "hun ville gerne se ham."

Mille blev så forvirret over, at vi alle så på hende, at hun dukkede med hovedet, og hendes ansigt dækkedes med rødme. Da hun lidt efter så op gennem sine løsthængende lokker og opdagede, at vi alle fortsatte at se på hende – jeg for mit vedkommende kunne gerne have siddet og set på hende i timevis – løb hun ud og blev borte, til det næsten var sengetid.

Jeg lagde mig i den gamle, lille seng i agterenden af båden, og vinden fo'r sukkende hen over fælleden, ligesom den før havde gjort, men jeg kunne nu ikke afholde mig fra den tanke, at den sukkede over dem, der var gået bort, og i stedet for at tænke på, at havet kunne stige og skylle båden bort om natten, tænkte jeg på det hav, der var steget og havde opslugt mit lykkelige hjem.

Jeg husker, at da blæsten og havet begyndte at lyde svagere i mine øren, indflettede jeg en kort klausul i min aftenbøn, hvori jeg bad om, at jeg engang måtte blive gift med lille Mille, og faldt således forelsket i søvn.

Dagene gik omtrent, ligesom de var gået før, med undtagelse af – og det var en væsentlig undtagelse – at lille Mille og jeg nu kun sjældent spadserede sammen på strandbredden. Hun skulle lære lektier og sy og var borte en stor del af dagen. Men jeg følte, at der ikke ville være blevet noget af de gamle spadsereture, selv om det havde været anderledes. Hvor overgiven og fuld af barnagtige indfald Mille også var, var hun dog mere voksen, end jeg havde troet. Hun syntes at være kommet et langt stykke bort fra mig på lidt over et år. Hun

kunne nok lide mig, men hun lo ad mig og pinte mig, og når jeg gik hende i møde, listede hun sig hjem ad en anden vej og stod i døren og lo, når jeg kom skuffet tilbage. Den bedste tid havde jeg, når hun sad stille ved sit arbejde i døren, og jeg sad på tærsklen ved hendes fødder og læste for hende. Det forekommer mig endnu i denne time, at jeg aldrig har set et sådant solskin som på disse klare april-eftermiddage, aldrig en sådan sollys, lille skikkelse som den, jeg plejede at se sidde ved indgangen til den gamle båd, aldrig en sådan himmel, et sådant hav eller sådanne strålende skibe, der sejlede bort ind i de gyldne skyer.

Den allerførste aften efter vor ankomst indfandt Barkis sig yderst kejtet og forlegen med en slump appelsiner i et tørklæde. Da han ingen hentydning gjorde til denne bylt, troede vi, at han havde glemt den, da han gik, indtil Ham, som var løbet efter ham for at give ham appelsinerne, kom igen med det svar, at de var til Peggotty. Siden kom han hver aften til den samme tid og havde altid en lille pakke med, som han aldrig omtalte, men som han lod blive liggende bag ved døren. Disse kærlighedsgaver var af den mest forskellige og excentriske natur. Blandt andet husker jeg to sæt svinefødder, en vældig nålepude, en halv skæppe æbler, et par stenkulsørenringe, et knippe spanske løg, en æske med dominobrikker, en kanariefugl i bur og et stykke saltet flæsk.

Barkis' frieri var i det hele taget meget ejendommeligt. Han sagde meget sjældent noget, men plejede at sidde ved kaminen omtrent i den samme stilling som på sin vogn og glo på Peggotty, der sad lige overfor. En aften, da kærligheden formodentlig blussede op i ham, snappede han den lille stump

voksløys, hun brugte til sin tråd, stak den i vestelommen og tog den med. Siden var det hans største fornøjelse at tage den frem i en halvt smeltet tilstand, når der var brug for den, og atter stikke den i lommen, hvor den klæbede sig fast til foret. Han syntes at være overordentlig vel tilpas og slet ikke at føle sig opfordret til at tale. Selv når han gik ud med Peggotty for at spadserere med hende på fælleden, tror jeg ikke, at han gjorde sig nogen ulemage i den retning, idet han nøjedes med af og til at spørge hende, om hun havde det nogenlunde godt; og jeg husker, at Peggotty undertiden, når han var gået, holdt forklædet for ansigtet og kunne blive ved at le i en halv time. Vi morede os alle mere eller mindre undtagen den ulykkelige mrs. Gummidge, hvis forlovelsesdage må have været af en aldeles lignende slags, da disse træk idelig mindede hende om den gamle.

Omsider da mit besøg nærmede sig sin ende, blev det aftalt, at Peggotty og Barkis en dag skulle gøre en fornøjelsestur sammen, og at Mille og jeg skulle ledsage dem. Natten forud fik jeg kun en afbrudt søvn i forventning om den glæde at skulle tilbringe en hel dag med Mille. Vi var alle tidligt på benene om morgenen, og mens vi spiste morgenmad, så vi Barkis på en jagtvogn nærme sig genstanden for sine ømme følelser.

Peggotty var klædt som sædvanlig i sin nette, beskedne sørgedragt, men Barkis strålede i en ny blå kjole, som skrædderen havde syet så rigelig, at opslagene ville have gjort handsker overflødige selv i den strengeste kulde, mens kraven var så høj, at den skød hans baghår helt op til issen. Kjolen havde desuden blanke knapper af største nummer, og,

kompletteret med et par drapfarvede benklæder og en gul vest, gjorde den Barkis til et rent vidunder af elegance i mine øjne.

Mens vi alle havde travlt uden for døren, lagde jeg mærke til, at mr. Peggotty havde taget en gammel sko, der skulle kastes efter os som et lykkeligt varsel, og som han ville give til mrs. Gummidge.

"Nej, det er bedre, en anden gør det, Dan," sagde hun; "Jeg er selv et stakkels forladt og ensomt menneske, og alt, hvad der minder mig om mennesker, der ikke er ensomme og forladte, er mig imod."

"Sniksnak, gamle tøs! Tag og hiv den!"

"Nej," svarede hun klynkende og rystede på hovedet. "Hvis jeg følte mindre, kunne jeg udrette mere. De føler ikke således som jeg, Daniel; De har ikke lagt Dem ud med verden; det er bedst, at De selv gør det."

Men nu råbte Peggotty fra vognen, hvor vi imidlertid havde taget plads, at mrs. Gummidge måtte gøre det. Så gjorde mrs. Gummidge det da, men, det gør mig ondt at skulle sige det, hun lagde en dæmper på afrejsens festlige præg, ved øjeblikkelig at briste i gråd og synke overvældet om i armene på ham med den udtalelse, at hun vidste, at hun var til byrde, og at det var bedst, at hun straks blev lagt ind på fattighuset. Jeg syntes virkelig, at det var en fornuftig idé, og at Ham burde have taget hende på ordet.

Så tog vi da af sted, og det første, vi gjorde, var at holde ved en kirke, hvor Barkis bandt hesten ved et gitter og gik ind med Peggotty, mens Mille og jeg blev siddende på vognen. Jeg benyttede lejligheden til at lægge min arm om Milles liv og foreslå, at da jeg nu skulle snart bort, ville vi holde rigtig meget

af hinanden og være glade hele dagen. Da Mille samtykkede og tillod mig at kysse hende, blev jeg rent ellevild og udbrød, at jeg aldrig ville elske nogen anden og var rede til at udgyde enhvers blod, som ville tragte efter at vinde hendes kærlighed.

Hvor lille Mille gjorde sig lystig over dette! Med hvilken alvorsmine lod det feagtige væsen, som om hun var langt ældre og klogere end jeg, og sagde, at jeg var en "tosset dreng", og så lo hun så fortryllende, at jeg i min glæde over at se på hende glemte smerten ved at være blevet kaldt med dette fornedrende navn.

Barkis og Peggotty blev en tid inde i kirken, men kom omsider ud, og vi kørte derpå længere ud på landet. Undervejs vendte Barkis sig om mod mig og sagde, idet han blinkede med øjnene:

"Hvad var det for et navn, jeg skrev i fragtvognen?"

"Clara Peggotty," svarede jeg.

"Hvilket navn ville det være, som jeg nu ville skrive op her, hvis dette var fragtvognen?"

"Clara Peggotty?" sagde jeg spørgende.

"Clara Peggotty *Barkis*!" svarede han med en skoggerlatter, som fik vognen til at ryste.

De var blevet viet og var ikke gået ind i kirken i nogen anden hensigt. Peggotty havde villet, at det skulle gå for sig i al stilhed, og der havde derfor ikke været andre vidner end degnen. Hun blev lidt forvirret, da Barkis meddelte deres forening på denne bratte måde, og kunne ikke knuge mig nok til tegn på sin usvækkede hengivenhed for mig, men hun blev snart sig selv igen og sagde, at hun var meget glad ved, at det var overstået.

Vi kørte hen til en lille kro, hvor man ventede os, og spiste meget godt til middag og tilbragte dagen meget rart. Om Peggotty så var blevet gift hver dag i de sidste ti år, kunne hun ikke have taget sig den sag roligere; det gjorde slet ingen forskel på hende; hun var den selv samme som altid og gik en tur med lille Mille og mig, førend vi drak te, mens Barkis filosofisk røg sin pibe og sagtens fordybede sig i betragtninger over sin lykke. Hvis så var, så skærpede det hans appetit, for jeg husker ganske tydeligt, at uagtet han havde spist en stor portion flæskesteg med grønt til middag og sluttet med en kylling eller to, måtte han dog have noget kold skinke til te og satte et ordentlig kvantum til livs uden at det generede ham. Jeg har siden ofte tænkt på, hvilket løjerligt, uskyldigt, tarveligt bryllup det må have været. Straks efter at det var blevet mørkt, satte vi os atter til vogns og kørte langsomt tilbage, mens vi så på stjernerne og talte om dem. Jeg måtte især holde for og åbne Barkis' blik i et forbavsende omfang, idet jeg fortalte ham alt, hvad jeg vidste, men han ville have troet alt, hvad jeg kunne have hittet på at bilde ham ind; for han nærede en dyb agtelse for mine kundskaber og sagde ved denne lejlighed til sin kone i mit påhør, at jeg var et vidunder.

Da vi havde udtømt dette emne eller rettere sagt, da jeg havde udtømt Barkis' fatteevne, lavede Mille og jeg os en kappe af et gammelt dækken og sad under det på den øvrige del af vejen. Ak, hvor jeg elskede hende! Hvilken lykke, tænkte jeg, om det var os, der var blevet gift og rejste bort for at bo mellem træerne og på markerne uden at blive ældre, uden at blive klogere, stadig kunne blive ved at være børn og tumle os hånd i hånd omkring i solskinnet og på blomsterstrøede enge, lægge

vore hoveder på mosset om natten i en sød, uskyldig og fredelig søvn og blive begravet af fuglene, når vi var døde!

Nå, om aftenen kom vi i god tid tilbage til den gamle båd, og der tog Barkis og hans kone afsked og kørte så hyggeligt sammen til deres eget hjem. Da følte jeg for første gang, at jeg havde mistet Peggotty. Jeg ville have lagt mig til sengs med et tungt hjerte under ethvert andet tag end det, der gav lille Milles hoved ly.

Peggotty og Ham vidste godt, hvad jeg tænkte på, og søgte at jage det på flugt med noget aftensmad og deres gæstmilde ansigter. Lille Mille kom og satte sig for første og sidste gang ved siden af mig på kistebænken, og det var i det hele taget en herlig afslutning på en herlig dag.

Det var højvande om natten, og kort efter at vi var gået til sengs, gik Peggotty og Ham ud på fiskeri. Jeg følte mig meget stolt af at være blevet alene tilbage i det ensomme hus som Milles og mrs. Gummidges beskytter og ønskede kun, at en løve eller en slange eller et andet glubende uhyre ville angribe os, for at jeg kunne tilintetgøre det og vinde hæder og ære. Men da der tilfældigvis ikke var noget af den slags på Yarmouth fæled den nat, skaffede jeg mig det bedste surrogat, jeg kunne, ved at drømme om drager lige til om morgenen.

Med morgenen kom Peggotty, der som sædvanlig vækkede mig neden for mit vindue, som om Barkis også fra først til sidst havde været en drøm. Efter morgenmaden tog hun mig med til sit eget hjem, og et nydeligt lille hjem var det. Hvad der må have gjort mest indtryk på mig af alle møblerne, var et gammelt chatol af mørkt træ, som stod i stadsstuen – køkkenet med sit murstens gulv udgjorde dagligstuen – og havde en klap, der,

når den blev slået ud, dannede en pult. I dette chatol lå en stor kvartudgave af Fox's *Martyrernes bog*. Dette herlige værk, som jeg nu ikke husker et ord af, opdagede jeg øjeblikkelig og gav mig også øjeblikkelig i færd med det, og hver gang jeg siden besøgte huset, knælede jeg på en stol, åbnede det gemme, hvori denne skat var lukket inde, bredte mine arme ud over pulten og begyndte på ny at sluge bogen. Jeg er bange for, at jeg især opbyggedes af billederne, der var talrige og forestillede alle slags afskyelige rædsler, men martyrerne og Peggottys hus har siden den tid været uadskillelige i mine tanker.

Samme dag tog jeg afsked med mr. Peggotty, Ham, mrs. Gummidge og lille Mille og tilbragte natten hos Peggotty i et lille loftskammer, hvor Krokodillebogen lå på en hylde ved mit hovedgærde, og som stadig skulle holdes i den samme stand til mig.

"Hvad enten du er ung eller gammel, kære Davy," sagde hun, "skal du, så længe jeg lever og har dette hus over mit hoved, altid finde det, som om jeg ventede dig hver evige minut. Jeg skal holde det i orden hver dag, ligesom jeg plejede at holde dit lille kammer i orden i gamle dage, min egen dreng, og om du rejser til Kina, kan du stole på, at det skal stå ganske uforandret, så længe du er borte."

Min kære gamle barnepiges trofasthed og bestandighed rørte mig dybt, og jeg takkede hende, så godt jeg kunne. Men det var ikke videre godt, for hun sagde dette til mig med sine arme om min hals, den morgen jeg skulle rejse. Hun og Barkis kørte mig hjem og satte mig af ved porten, men ikke med et let hjerte, og det var et underligt syn for mig at se vognen køre bort med Peggotty, mens jeg blev stående under de gamle elmetræer og

så på huset, hvori nu intet ansigt længere så på mit med kærlighed og velvilje.

Det liv, som nu åbnede sig for mig, kan jeg ikke tænke tilbage på uden medlidenhed. Jeg følte mig så ensom og forladt – aldrig et venligt ord, afskåret fra al omgang med andre drenge på min alder og fra ethvert andet selskab end mine egne sørgelige tanker. Det er, ligesom om mindet om denne tid endnu kaster en mørk skygge over papiret, mens jeg skriver.

Hvad ville jeg ikke have givet for at være blevet sat i den strengeste skole, som nogen sinde er blevet holdt, for at have kunnet lære noget, lige meget hvor eller hvorledes! Men intet sådant håb gryede for mig. De hadede mig og overså mig hånligt, koldt og systematisk. Jeg tror nok, at Murdstones kår den gang var noget indskrænkede, men det gør intet til sagen. Han kunne ikke udstå mig, og jeg tror, at han ved at støde mig fra sig søgte at skyde den tanke fra sig, at jeg havde et krav på ham – og det lykkedes.

Jeg blev ikke ligefrem mishandlet; jeg fik ikke prygl; jeg led ikke sult; men den uret, der blev tilføjet mig, blev udøvet på en systematisk, lidenskabsløs måde. Den ene dag, den ene uge, den ene måned efter den anden blev jeg koldblodigt forsømt. Jeg spørger mig undertiden selv, når jeg tænker på det, hvad de ville have gjort, hvis jeg var blevet syg; om de ville have ladet mig ligge og vansmægte i mit ensomme kammer som sædvanlig, eller om nogen ville have hjulpet mig.

Når Murdstone og søsteren var hjemme, deltog jeg i deres måltider; i deres fraværelse spiste jeg for mig selv. Jeg drev hele tiden omkring i huset og omegnen, uden at de ænsede det med undtagelse af, at de ikke kunne lide, at jeg stiftede

bekendtskaber, måske i den tanke, at jeg da kunne klage for en eller anden. Chillip bad mig ofte om at besøge sig – han var nu enkemand, da han nogle år i forvejen havde mistet sin lillebitte, lyshårede kone, om hvem jeg lige kan huske, at jeg i mine egne tanker sammenlignede hende med en lys, gulplettet kat. Men det var kun sjældent, at jeg nød den lykke at tilbringe en eftermiddag i hans apotek, hvor jeg enten læste en ny bog, mens dunsterne af hele farmakopeen steg mig op i næsen, eller stødte noget i en morter under hans blide vejledning.

Af samme grund fik jeg kun sjældent lov til at besøge Peggotty. Sit løfte tro, kom hun en gang hver uge og aldrig tomhændet, enten for at besøge mig eller for at mødes med mig på et eller andet sted i nærheden, men mange, mange gange er jeg blevet bittert skuffet, når man nægtede mig at besøge hende i hendes eget hus. Enkelte gange og med lange mellemrum tillodes det mig dog, og da opdagede jeg, at Barkis var lidt af en gnier eller, som Peggotty pligtskyldigt udtrykte sig, "lidt påholden," og under sin seng gemte en stor bunke penge i en kasse, som han foregav kun var fuld af klæder. I denne kasse skjulte hans rigdomme sig med en så hårdnakket beskedenhed, at selv de mindste bidrag kun kunne lokkes ud af den ved list, så at Peggotty måtte udklække en lang og vidtløftig plan, en sand krudtsammensværgelse, for om lørdagen at få det fornødne til husholdningen.

I al den tid følte jeg så dybt, at de forhåbninger, jeg havde vakt, var spildte, og at jeg blev aldeles forsømt, at jeg sikkert ville have været rent elendig, hvis jeg ikke havde haft de gamle bøger. De var min eneste trøst, og jeg var lige så trofast mod

dem, som de var det mod mig, og læste dem igennem, jeg ved ikke hvor mange gange.

Jeg nærmer mig nu et afsnit af mit liv, som aldrig vil svinde bort af min hukommelse, så længe jeg kan huske noget, og som mindet om ofte, uden min påkaldelse, har forfulgt mig som et genfærd selv i lykkeligere dage.

Da jeg en dag havde været ude og drevet om uden mål og med, mødte jeg, idet jeg drejede om et hjørne, Murdstone, der gik med en fremmed herre. Jeg blev forvirret og ville til at gå dem forbi, da den fremmede herre råbte:

"Brooks!"

"Nej, sir, David Copperfield," sagde jeg.

"Hvilken snak! Du er Brooks, Brooks fra Sheffield," sagde herren, "således hedder du."

Ved disse ord tog jeg herren nærmere i øjesyn. Da jeg kendte hans latter, så jeg, at det var Quinion.

"Nå, hvorledes går det dig, og hvor går du i skole, Brooks?" spurgte han.

Han havde lagt sin hånd på min skulder og vendte mig om, for at jeg skulle følge med dem. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle svare, men så tvivlende på Murdstone.

"For tiden er han hjemme," sagde denne sidste, "og går slet ikke i skole. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre med ham, han er en vanskelig krabat."

Han kastede mig et af sine gamle, dobbelte blikke, og derpå formørkedes hans øjne af et truende udtryk, idet han ligesom i væmmelse vendte dem bort.

"Hm!" sagde Quinion, idet han, som det forekom mig, så på os. "Smukt vejr!"

Der opstod en pause. Mens jeg endnu stod og tænkte på, hvorledes jeg bedst skulle befri min skulder fra hans hånd og slippe bort, sagde han omsider:

"Du er sagtens endnu et godt hoved, hvad, Brooks?"

"Ja, han er klog nok," sagde Murdstone utålmodigt. "De gør bedst i at lade ham gå. De får skam til tak, når De giver Dem af med ham."

På dette vink slap Quinion mig, og jeg skyndte mig hjem, det bedste jeg kunne. Idet jeg vendte mig om for at gå hjem, lagde jeg mærke til, at Murdstone stod og lænede sig op til kirkegårdslågen, mens Quinion talte til ham. De så begge efter mig, og jeg følte, at de talte om mig,

Quinion tilbragte natten i vort hus. Da jeg efter morgenmaden næste morgen havde sat min stol bort og ville til at gå ud af stuen, kaldte Murdstone mig tilbage og gik derpå alvorlig hen til et andet bord, hvor hans søster sad ved sin pult. Quinion stod med hænderne i lommen og så ud ad vinduet, og jeg så på dem alle.

"David," sagde Murdstone, "de unge bør arbejde i denne verden og ikke gå og måbe og drive."

"Således som du gør," tilføjede hans søster.

"Hav den godhed at lade mig tale, Jane Murdstone. Jeg siger, David, at de unge bør arbejde i denne verden og ikke gå og måbe og drive. Det gælder navnlig for en ung knøs med en karakter som din, der trænger så hårdt til at forbedres, og som man ikke kan gøre nogen større tjeneste end at tvinge den til at rette sig efter livets strenge krav og tøjle og tæmme den."

"For her hjælper ingen stædighed," sagde hans søster. "Det, din karakter trænger til, det er at tæmmes, og tæmmes må og

skal den!"

Han kastede hende et halvt irettesættende, halvt bifaldende blik og fortsatte: "Du ved sagtens, David, at jeg ikke er rig. I ethvert tilfælde ved du det nu. Du har allerede modtaget nogen undervisning. Undervisning er kostbar, og selv om den ikke var det, og jeg havde råd til at skaffe dig den, er jeg af den mening, at det aldeles ikke ville være godt for dig at blive holdt i skole. Det, der forestår dig, er en kamp med verden, og jo før du begynder den, des bedre."

Jeg tror, at det faldt mig ind, at jeg allerede havde begyndt den på min beskedne måde, i hvert tilfælde falder det mig ind nu.

"Du har undertiden hørt tale om *kontoret*," sagde Murdstone.

"Kontoret, sir?" gentog jeg.

"Vingrossererne Murdstone & Grinbys kontor," svarede han.

Jeg må have set noget tvivlende ud, for han fortsatte hastigt: "Du har hørt tale om "kontoret" eller forretningen eller kældrene eller ladepladsen."

"Ja, jeg tror nok, at jeg har hørt tale om dem."

"Mr. Quinion forestår denne forretning. Han mener, at da den beskæftiger nogle andre drenge, indser han ikke, hvorfor den ikke også skulle kunne beskæftige dig på de samme vilkår."

"Da han," sagde Quinion med dæmpet stemme, og idet han vendte sig halvt om, "dog ikke har andre udsigter."

Murdstone fortsatte med en utålmodig, ja næsten harmfuld gestus uden at ænse den andens ord.

"Disse vilkår er, at du selv kan tjene så meget, at du kan holde dig med mad og drikke og lommepenge. Dit logis, som jeg har

sørget for, skal blive betalt af mig. Det samme skal ske med din vask –"

"Som jeg nok skal sørge for, at du ikke rutter med," sagde søsteren.

"Ligeledes vil der blive sørget for dine klæder, da du endnu i nogen tid ikke vil kunne skaffe dig dem. Du rejser nu altså til London med mr. Quinion for at begynde livet på egen hånd, David."

"Der er, kort sagt, sørget for dig, og du er så god at gøre din pligt," tilføjede hans søster.

Skønt jeg meget vel indså, at hensigten med dette var at blive mig kvit, kan jeg dog ikke tydeligt huske, om det glædede eller forskrækkede mig; mit indtryk er, at jeg var så forstumlet, at jeg svingede mellem de to punkter uden at røre ved noget af dem. Heller ikke havde jeg megen tid til at klare mine tanker, da Quinion skulle rejse næste morgen.

Man tænke sig mig denne morgen med en lille luvslidt, hvid hat med sort flor om, en sort trøje og et par hårde, stive corduroysbenklæder, som miss Murdstone anså for den bedste rustning for benene i den kamp mod verden, som nu forestod mig; man tænke sig mig i denne dragt, siddende med hele min smule jordiske gods i en lille kuffert foran mig, et ensomt, forladt barn, i den postvogn, som førte Quinion til London-diligencen i Yarmouth! Se, hvorledes vort hus og kirken taber sig i det fjerne; hvorledes graven under træet skjules af mellemliggende genstande; hvorledes spiret ikke længere rager op fra min gamle legeplads, og himlen bliver tom!

11. Jeg begynder et nyt liv, men synes ikke om det

Jeg kender nu så meget til verden, at jeg næsten ikke mere kan undre mig over noget, men alligevel må jeg dog endnu undre mig over, at man så let kunne støde mig ud i verden i en sådan alder. Da jeg var et barn med fortrinlige anlæg, en skarp iagttagelsesevne, opvakt, ivrig, svag, let til at såres både i legemlig og åndelig henseende, undrer det mig, at ingen rørte så meget som en finger for min skyld. Men der var ingen, der gjorde det, og i mit tiende år blev jeg et trældyr i Murdstone & Grinbys tjeneste.

Pakhuset lå ved floden nede i Blackfriars og var det sidste hus i en smal gade, som krummede sig ned mod floden og endte med en trappe, hvor der lå både til leje. Det var et gammelt, forfaldent hus med sin egen ladeplads og vendte ud mod vandet, når det var flod, og mod mudderet, når det var ebbe, og det var bogstavelig talt oversvømmet af rotter. Dets panelerede værelser, der var tilsølede af hundredårig snavs og røg, dets rådne gulve og trapper, de gamle, grå rotters piben og rumsteren nede i kælderen, og hele stedets uhumske og væmmelige udseende er ting, der står lyslevende for min hukommelse, som om jeg havde set dem i dag, og ikke for mange år tilbage. Det står alt sammen for mig, ligesom jeg så det i den ulykkelige time, da jeg første gang betrådte stedet med min skælvende hånd i Quinions.

Murdstone & Grinby handlede med mange slags mennesker; men en vigtig gren af forretningen var leverancen af vine og spirituosa til paketskibene. En stor mængde tomme flasker var en følge af denne handel, og adskillige voksne mennesker og drenge havde travlt med at undersøge dem mod lyset, kassere de sprukne og rense og skylle de hele. Når der ikke var flere tomme flasker, skulle de fulde forsynes med etiketter eller proppes, propperne forsegles og de færdige flasker pakkes i kasser. Alt dette arbejde blev udført af drenge, og blandt disse var jeg.

Yi var tre eller fire, mig selv iberegnet. Jeg havde min plads i en krog af pakhuset, hvor Quinion kunne se mig, når han stillede sig op på tremmerne af sin stol i kontoret og iagttog mig gennem et vindue oven over pulten. Den første morgen, jeg under så heldige varsler begyndte livet på egen hånd, kaldtes den ældste af de andre drenge derhen for at vise mig, hvad jeg havde at gøre. Han hed Mick Walker, og han havde et laset forklæde og en papirshue på. Han underrettede mig om, at hans fader var prammand og bar en sort fløjls hue ved lordmayor-optøget. Han fortalte mig ligeledes, at vi skulle arbejde sammen med en anden dreng, som han forestillede for mig under det påfaldende navn: "Melpap". Imidlertid opdagede jeg, at denne yngling ikke var blevet døbt med dette navn, men at det var blevet ham givet i pakhuset på grund af hans blege ansigtsfarve. "Melpaps" fader var vandmand, men nød samtidig den udmærkelse at være brandmand, i hvilken egenskab han havde plads ved et af de store teatre, hvor en ung slægtning af "Melpap", jeg tror hans lille søster, spillede småtrolde i pantomimerne.

Ord kunne ikke udtrykke min hemmelige sjælekval, da jeg sank ned i dette selskab, sammenlignede disse fra nu af daglige kammerater med dem fra min lykkeligere barndom – ikke at tale om Steerforth, Traddles og de andre drenge i skolen – og følte mit håb om at vokse op og blive en lærd og udmærket mand slukkes i mit bryst. Det pinlige minde om den fuldstændige håbløshed, der greb mig, om den skam, jeg følte ved min stilling, om den smerte, det voldte mit unge hjerte at tro, at det, jeg havde lært og tænkt og frydet mig ved, og som havde givet min fantasi og kappelyst næring, dag for dag ville tabe sig for aldrig mere at vende tilbage, lader sig ikke beskrive. Hver gang Mick Walker gik bort den formiddag, blandede jeg mine tårer med det vand, hvori jeg skyllede flaskerne, og jeg sukkede, som om der var en sprække i mit eget bryst, og det stod fare for at briste.

Da kontoruret var halv ét, og alle gjorde sig klar sig til at gå hen at spise til middag, bankede Quinion på kontorvinduet og vinkede ad mig, for at jeg skulle komme ind. Jeg gik da ind og fandt en førledende mand i brun frakke, sorte benklæder og sko. Han havde ikke mere hår på sit store og blanke hoved, end der er på et æg, og hans ansigt, som han vendte helt om mod mig, var meget omfangsrigt. Hans klæder var lurvede, hvorimod hans flipper var hejst imponerende. I hånden havde han en lapestok med et par store, falmede kvaster, og et øjeglasse hang uden på hans frakke – til stads opdagede jeg senere, for han brugte det meget sjældent og kunne ikke se noget, når han gjorde det.

"Der er han," sagde Quinion og pegede på mig.

"Nå," sagde den fremmede med et nedladende tonefald og et ubeskriveligt udtryk af at gøre noget gentilt, som gjorde et dybt indtryk på mig, "det er altså master Copperfield. Jeg håber, De har det godt?"

Jeg svarede jo tak, og jeg håbede, at det samme var tilfældet med ham. Gud skal vide, at jeg var meget ilde til mode, men den gang lå det ikke i min natur at klage, og derfor svarede jeg, som jeg gjorde.

"Jeg," svarede den fremmede, "er, Gud være lovet, fuldkommen rask. Jeg har modtaget et brev fra mr. Murdstone, hvori han skriver, at han ønsker, at jeg i et bagværelse i mit hus, der for øjeblikket er ledigt – og som, kort sagt, er bestemt til leje som – kort sagt," fortsatte den fremmede med et smil og et udbrud af fortrolighed, "som sovekammer – skal modtage den unge begynder, jeg her har den fornøjelse at se –" og han slog ud med hånden og satte sin hage til rette mellem sine flipper.

"Det er mr. Micawber," sagde Quinion til mig.

"Hm, ja, det er mit navn."

"Mr. Micawber," sagde Quinion, "er en bekendt af mr. Murdstone. Han samler ordrer for os pr. kommission, og mr. Murdstone har skrevet til ham om dit logis, og han vil nu tage dig i huset."

"Min adresse," sagde Micawber, "er Windsor Terrace City Road. Jeg – kort sagt," fortsatte Micawber med det samme gentile udtryk og i et nyt anfald af fortrolighed – "jeg bor der." Jeg bukkede for ham.

"Af hensyn til at Deres vandringer her i hovedstaden endnu næppe har været særlig omfattende, og at De turde finde nogen vanskelighed ved at gennemtrænge det moderne Babylons

mysterier i retningen mod City Road – kort sagt," sagde mr. Micawber i et tredje anfald af fortrolighed, "at De kunne forville Dem, skal jeg have den fornøjelse at indfinde mig her i aften og give Dem kundskab om den nærmeste vej."

Jeg takkede ham af mit ganske hjerte, for det var en velvillighed af ham at påtage sig denne ulejlighed.

"Hvornår," spurgte Micawber, "skal jeg –"

"Hen imod otte," svarede Quinion.

"Godt! Jeg anbefaler mig, mr. Quinion; jeg vil ikke opholde Dem længere."

Dermed satte han sin hat på og gik nok så strunk ud af kontoret med sin stok under armen, idet han gav sig til at nynne en melodi, så snart han var kommet udenfor.

Quinion pålagde mig derpå at gøre så megen nytte som muligt i Murdstone & Grinbys pakhus mod en betaling af, så vidt jeg husker, seks shillings om ugen. Han udbetalte mig en uges løn forud (af sin egen lomme tror jeg), og jeg gav deraf "Melpap" seks pence for at få min kuffert bragt til Windsor Terrace om aftenen, da den, så lille den var, dog var alt for tung for mine kræfter. Endvidere betalte jeg seks pence for min middagsmad, nemlig et stykke flæskekage og en slurk vand af posten, og tilbragte den time, der var indrømmet os til dette måltid, med at drive om på gaden.

På det fastsatte klokkeslæt om aftenen kom Micawber igen. Jeg vaskede mine hænder og mit ansigt for ikke at gøre ham til skamme, og derpå gik vi sammen til vort hus, som jeg nu velsagtens må kalde det. Undervejs gjorde Micawber mig opmærksom på gadernes navne og hjørnehusenes udseende,

for at jeg så meget des lettere kunne finde tilbage om morgenen.

Da vi var kommet til hans hus, hvilket jeg så var lige så lurvet som han selv, men også, ligesom han, gjorde alt det spræl, det kunne, forestillede han mig for mrs. Micawber, en mager og falmet, ingenlunde ung dame, der sad i dagligstuen ovenpå (stueetagen var aldeles umøbleret, og rullegardinerne slået ned for at narre genboerne) med et spædt barn ved brystet. Dette barn var det ene af et par tvillinger, og jeg vil her med det samme tilføje, at jeg næppe en eneste gang, så længe jeg kendte denne familie, så hende uden med i det mindste den ene af disse tvillinger. Der var altid en af dem, der var i færd med at tage sig en forfriskning.

Foruden dem var der to børn til, master Micawber, omtrent fire, og miss Micawber, omtrent tre år gammel. Disse og en mørkladen ung tjenestepige, der havde den vane at snøfte og inden en halv time efter mit komme fortalte mig, at hun var et hittebarn, fuldstændiggjorde husstanden. Mit værelse lå øverst oppe ud til gården; det var et meget trangt og tarveligt møbleret kammer med et tapetpapir, hvis mønster for min unge fantasi tog sig ud som lutter blå hvedetvebakker.

"Jeg tænkte mindst på," sagde mrs. Micawber, da hun var kommet ovenpå med tvillingen for at vise mig kammeret og havde sat sig ned for at trække vejret, "førend jeg blev gift og var hjemme hos papa og mama, at jeg nogen sinde skulle komme i den nødvendighed at tage mod logerende. Men da min mand er i forlegenhed, må alle personlige hensyn vige."

Jeg svarede: "Ja, madame."

"Hans vanskeligheder er næsten overvældende for øjeblikket, og om det er muligt at hjælpe ham ud over dem, ved jeg ikke. Mens jeg var hjemme hos papa og mama, ville jeg virkelig næppe have forstået, hvad dette ord ville sige i den mening, hvori jeg nu bruger det, men erfaring er den bedste læremester, som papa plejede at sige."

Jeg er ikke vis på, om hun fortalte mig, at Micawber engang havde været marineofficer, eller om jeg kun bilder mig det ind. Jeg ved kun, at jeg endnu i denne time tror, uden at vide hvorfor, at han havde stået ved marinekorpset. Nu var han en slags bykommissionær for en del forskellige huse, men tjente så godt som intet ved et, er jeg bange for.

"Hvis kreditorerne ikke vil give ham henstand," sagde mrs. Micawber, "må de selv bære følgerne, og jo før de gør en ende på det, des bedre. Man kan ikke vride vand af en sten, og lige så lidt er der for tiden noget at få af ham, ikke at tale om procesomkostninger."

Jeg ved ikke rigtig, om min tidligt udviklede selvstændighed vildledte mrs. Micawber med hensyn til min alder, eller om hun var så opfyldt af dette emne, at hun ville have talt om det til selve tvillingerne, hvis hun ikke havde haft nogen anden at meddele sig til, men dette var den tone, hun begyndte i, og hun fortsatte i samme dur i al den tid, jeg kendte hende.

Den stakkels mrs. Micawber! Hun sagde, at hun havde gjort sit bedste, og det tvivler jeg heller ikke på. Det midterste af gadedøren skjultes helt af en stor messingplade, hvorpå stod indgraveret: "Mrs. Micawbers Institut for unge Damer", men jeg hørte aldrig, at nogen ung dame havde gået i skole der eller havde tænkt på at gøre det, eller at man nogen sinde traf den

mindste forberedelse til at modtage nogen ung dame. De eneste fremmede, jeg så eller hørte noget til, var kreditorer. De plejede at indfinde sig til alle tider, og nogle af dem var aldeles rasende. En mand med et snavset ansigt – jeg tror, han var skomager – plejede allerede klokken syv om morgenen at presse sig ind i gangen og råbe op ad trappen til Micawber:

"Kom kun ned! Jeg ved, De er hjemme. Vil De betale mig min regning? De skal ikke gemme Dem, det er gement. Jeg ville ikke være så gemen, hvis jeg var i Deres sted. Jeg vil have mine penge, hører De?"

Når han ikke fik svar på denne udæskning, brugte han i sin forbitrelse ord som: "bedragere!" og "tyveknægte!" og når de heller ingen virkning gjorde, gik han undertiden endog til den yderlighed at gå over på den anden side af gaden og brøle op til vinduerne på første sal, hvor han vidste, at Micawber var. Ved sådanne lejligheder var Micawber således ude af sig selv af sorg og græmmelse, at han gjorde truende bevægelser mod sig selv med en ragekniv, hvilket jeg engang opdagede, da jeg hørte hans kone skrigе, men før en halv time var omme, kunne han blanke sine sko med den største omhu og gå nynnende ud af huset med en endnu fornemmere mine end ellers. Mrs. Micawber var lige så elastisk. Jeg har set hende falde i afmagt klokken tre ved rodemesterens komme og spise lammekarbonade og drikke varmt øl (der var blevet betalt med to teskeer, som var blevet pantsat) klokken fire. En gang, da jeg tilfældigvis kom hjem klokken seks, lige efter at der havde været gjort eksekution, fandt jeg hende liggende besvimet – naturligvis med en tvilling – under kaminristen med håret hængende ned over ansigtet, men jeg har aldrig set hende mere

munter, end hun var den selvsamme aften ved en kalvekotelet, mens hun sad foran skorstenen og fortalte mig historier om sin papa og mama og de folk, de plejede at omgås.

I dette hus og med denne familie tilbragte jeg mine fritimer. Min frokost, der kun var et brød og for en penny mælk, holdt jeg mig selv med, og på en særegen hylde i et særegent skab gemte jeg endnu et brød og en bid ost til aftensmad, når jeg kom hjem. Dette gjorde ganske vist et hul i de seks shillings, og jeg var i pakhuset hele dagen og skulle komme ud af det med disse penge hele ugen igennem. Fra mandag morgen til lørdag aften fik jeg intet råd, ingen vejledning, ingen trøst, ingen hjælp, ingen støtte af noget menneske, det jeg kan huske, så sandt jeg håber at blive salig!

Jeg var så ung og så barnlig og så dårligt egnet – hvor kunne det være anderledes – til således i et og alt at være min egen herre, at jeg ofte, når jeg om morgenen gik til Murdstone & Grinbys, ikke kunne modstå de gamle kager, der stod udstillede til salg for halv pris i konditorens dør, men købte af dem for de penge, jeg skulle have gemt til middagsmad. Da fik jeg enten ingen middagsmad eller købte mig et franskbrød eller en skive budding. Jeg kan huske to buddingudsalg, som jeg delte mig imellem i forhold til mine financers tilstand. Det ene lå bag ved St. Martins Church i en gyde, som nu ikke er mere. Den budding, man fik i dette udsalg, var lavet af korender og smagte ganske fortræffeligt, men den var dyr, idet et stykke til to pence ikke var større end det, man fik for en penny af ganske almindelig budding. Et godt udsalg af den sidste slags fandtes nede i Strand. Det var en solid, bleg budding, tung og klæget med store flade rosiner, der var stukket ind i den hist og her

med store mellemrum. Den blev bragt varm ind omtrent på den tid, jeg fik fri, og den har mangen gang udgjort min middagsmad. Når jeg holdt ordentlig middag, spiste jeg en cervelatpølse med et pennybrød til eller en portion salt kød til fire pence fra en stegekælder eller også en portion ost og brød med et glas øl til fra et usselt gammelt værtshus lige over for vort pakhus, ved navn *Løven* eller *Løven* og noget mere, som jeg har glemt. Engang tog jeg mit brød, som jeg havde bragt med om morgenen hjemmefra, under armen, indsvøbt i et stykke papir ligesom en bog, og gik ind i et berømt *bœuf à la mode* spisekvarter i nærheden af Drury Lane, hvor jeg bestilte mig en halv portion af denne delikatesse. Hvad opvarteren tænkte ved at se sådan en pudsigt lille skikkelse komme ind ganske alene, ved jeg ikke, men jeg kan endnu se ham glo på mig, mens jeg spiste, og gøre den anden opvarter opmærksom på mig. Jeg gav ham en halv penny i drikkepenge, men jeg ville ønske, han ikke havde taget den.

Jeg var så ung og så lille, at folk ofte, når jeg i et fremmed værtshus bestilte mig et glas øl for at skylle min middagsmad ned, var bange for at give mig det, jeg husker, at jeg en meget varm aften stillede mig ved skænken i et værtshus og sagde til værten:

"Hvad koster et glas af Deres bedste, Deres allerbedste øl?" For det var en højtidelig lejlighed, jeg husker ikke mere hvilken; det var måske min fødselsdag.

"Halvtredje pence," svarede værten, "er prisen på det ægte 'kraftøl'."

"Så vær så god," sagde jeg, idet jeg tog pengene frem, "og skænk mig et glas ægte kraftøl med ordentlig top på."

Værten mønstrede mig fra den anden side af skænken fra øverst til nederst med et underligt smil på sit ansigt og vendte sig derpå om bag skærmbrættet og sagde noget til sin kone. Hun kom da frem med sit arbejde i hånden og så på mig ligesom han. Jeg ser endnu alle tre for mig, værten i skjorteærmer og lænende sig op til skænken; hans kone, som ser ud over den lille halvdør, mens jeg, noget forvirret, skotter op til dem fra den anden side af skænken. De spurgte mig om mange ting, såsom om hvad jeg hed, hvor gammel jeg var, hvor jeg opholdt mig, hvad jeg tog mig for, og hvorledes jeg var kommet herhen. For ikke at skade nogen, er jeg bange for, at jeg opdigtede passende svar til alle disse spørgsmål. Derpå lod de mig få øllet, skønt jeg næppe tror, det var ægte kraftøl, og idet værtens kone åbnede den lille halvdør og bukkede sig ned, gav hun mig mine penge tilbage sammen med et kys, der var halvt beundrende og halvt medlidende, men sikkert så moderligt og velment som muligt.

Jeg ved, at jeg ikke uforsætligt overdriver, når jeg taler om mine knappe kår eller mine prøvelser. Jeg ved, at når Quinion en gang imellem forærede mig en shilling, brugte jeg den til et måltid mad eller en kop te. Jeg ved, at jeg usle barn arbejdede fra morgen til aften med simple arbejdskarle og drenge. Jeg ved, at jeg ofte drev sulten og tørstig om på gaderne. Jeg ved, at jeg uden Guds barmhjertighed let kunne være blevet en lille tyv eller landstryger, for ingen tog sig af mig.

Og dog nød jeg en vis anseelse hos Murdstone & Grinbys. Bortset fra, at Quinion gjorde alt, hvad en ligegyldig mand, der var i en sådan stilling og stod over for en så uvant opgave, kunne gøre for at behandle mig på en anden måde end de

andre, meddelte jeg ikke noget menneske, hvorledes det var gået til, at jeg var kommet derhen, eller røbede i mindste måde, at det pinte mig. At jeg led i stilhed og led overordentlig meget, vidste ingen anden end jeg selv. Hvor meget jeg led, er det mig umuligt at beskrive, men jeg holdt det for mig selv og udførte min gerning. Jeg vidste fra begyndelsen af, at når jeg ikke kunne gøre mit arbejde så godt som de andre, kunne jeg ikke værgе mig mod hån og foragt, og jeg blev snart mindst lige så flink og dygtig som enhver af de andre drenge. Skønt jeg var kammerat med dem, var min optræden og mit væsen dog forskellige nok fra deres til at fremkalde en afstand imellem os. De og karlene kaldte mig altid den lille "herre" eller den "unge suffolker". En mand ved navn Gregory, der var formand for pakhuskarlene, og en anden ved navn Tipp, der var kusk, tiltalte mig undertiden "David", men det var dog nok for det meste kun, når vi var meget gode venner, eller når jeg havde søgt under vort arbejde at underholde dem med udbyttet af min forrige læsning, der begyndte at gå meget hurtigt i glemmebogen. En gang gjorde Melpap sig ud til bens og protesterede imod, at jeg blev udmærket således, men det fik Mick Walker hurtigt pillet ud af ham.

Jeg holdt det for aldeles håbløst, at jeg nogen sinde skulle blive befriet af denne tilværelse og opgav derfor tanken om det. Jeg er ganske vis på, at jeg ikke et eneste øjeblik følte mig forsonet med den eller var andet end yderst ulykkelig over den, men jeg fandt mig i den, og dels af kærlighed til hende, dels af skamfølelse røbede jeg ikke engang sandheden for Peggotty, skønt vi ofte skrev til hinanden.

Micawbers pengeforlegenheder gjorde sit til at forøge mine sorger. I min forladte tilstand blev jeg familien meget hengiven og plejede at gå omkring optaget af mrs. Micawbers finansplaner og trykket af mandens gæld. Lørdag aften var en hel fest for mig, dels fordi det var en stolt følelse at gå hjem med seks shillings i lommen og se ind ad butiksvinduerne og tænke på, hvad jeg kunne købe for en sådan sum, og dels fordi jeg da fik tidligere fri, men netop på denne aften gjorde mrs. Micawber mig de mest hjerteskerende tilståelser, og ligeledes søndag morgen, når jeg rørte den portion te eller kaffe, jeg havde købt om aftenen, sammen i et gammelt barberkrus og sad længe ved frokostbordet. Det var ingenlunde usædvanligt, at Micawber græd, som han var pisket, i begyndelsen af disse lørdags-samtaler og hen imod slutningen af dem sang om Jacks henrykkelse over sin søde Nancy. Jeg har set ham komme hjem til aftensmaden under en strøm af tårer og forsikre, at nu havde han intet andet tilbage end fængslet, og når han gik til sengs, udregne omkostningerne ved at sætte karnapvinduer i huset, "for det tilfælde, at *noget skulle vise sig*", hvilket var hans yndlingsudtryk. Og mrs. Micawber var akkurat ligesom han. Til trods for den komiske forskel i vor alder udviklede der sig et venskabsforhold mellem mig og disse mennesker, sagtens som en følge af gensidige omstændigheder. Men jeg lod mig aldrig overtale til at spise og drikke med af deres forråd, da jeg vidste, at de stod sig dårligt med bageren og slagteren og ikke havde meget til sig selv, førend mrs. Micawber havde skænket mig sin fulde fortrolighed. Dette gjorde hun en aften på følgende måde:

"Master Copperfield," sagde hun, "jeg vil ikke skjule noget for Dem og tager derfor ikke i betænkning at betro Dem, at min

mands forlegenheder nærmer sig en krise."

Jeg blev såre mismodig over at høre dette og så på hendes røde øjne med den dybeste medlidenhed.

"Med undtagelse af en osteskorpe, som ikke er tilstrækkelig til en ung families fornødenheder, er der ikke en bid i fadeburet," sagde hun. "Jeg plejede at tale om fadeburet, mens jeg var hjemme hos papa og mama, og jeg kom næsten mig selv uafvidende til at bruge dette udtryk. Hvad jeg vil sige er, at der ikke er det mindste at spise i huset."

"Gud!" udbrød jeg med den største deltagelse.

Jeg havde nogle shillings af mine ugepenge i min lomme, og jeg tog dem hurtigt frem og bad hende dybt rørt modtage dem som et lån. Men hun kyssede mig og bad mig stikke dem i lommen igen, idet hun svarede, at det kunne der ikke være tale om.

"Nej, master Copperfield, det være langt fra mine tanker! Men De er meget forstandig af Deres alder og kan gøre mig en anden tjeneste, hvis De vil, og en tjeneste, som jeg vil modtage med taknemmelighed."

Jeg bad hende sige mig, hvad det var.

"Jeg har selv skilt mig ved sølvtøjet. Seks teskeer, to saltskeer og en sukkertang har jeg selv til forskellige tider i al hemmelighed pantsat med mine egne hænder. Men tvillingerne er et stort bånd på mig, og for mig med mine minder om papa og mama er den slags forretninger meget pinlige. Vi har endnu nogle småting, vi kunne skille os ved. Min mands stolthed vil aldrig tillade ham at afhænde dem, og Clickett –" det var hittebarnet – "har en så lav tænke måde, at hun ville tage sig

ubehagelige friheder, hvis man viste hende en sådan fortrolighed. Hvis jeg turde bede Dem –"

Nu forstod jeg hende og bad hende bruge mig, så meget hun ville. Samme aften begyndte jeg at pantsætte de mere transportable ejendele, der fandtes i huset, og drog næsten hver morgen ud på en lignende ekspedition, førend jeg gik til Murdstone & Grinbys.

Micawber havde nogle få bøger stående på en lille chiffonière, som han kaldte biblioteket, og de gik først. Jeg bragte dem, den ene efter den anden, til en boglade og solgte dem for, hvad jeg kunne få for dem. Ejeren af denne boglade plejede hver aften at drikke sig fuld og hver morgen at blive frygtelig skældt ud af sin kone. Mere end en gang blev jeg, når jeg kom tidlig på morgenstunden, stedet til audiens hos ham i hans slagbænk, hvor han lå med en skramme i panden eller et blåt øje, der fortalte om hans natlige udskejelser – jeg er bange for, at han blev krakilsk, når han havde fået for meget – og mens han med rystende hånd søgte at finde de fornødne shillings i en eller anden lomme i sine klæder, som lå på gulvet, vedblev hans kone, der havde et barn på armen og gik med nedtrådte sko, uophørlig at læse ham teksten. Undertiden havde han tabt sine penge og bad mig da komme igen, men hans kone havde altid nogle – hun havde sandsynligvis taget hans, mens han var fuld – og afsluttede hemmeligt handelen ude på trappen.

Hos pantelåneren begyndte jeg også at blive godt kendt. Den øverste af dem, som stod bag disken, var meget forekommende mod mig og fik mig ofte til at deklinere et latinsk substantiv eller konjugere et latinsk verbum for sig, mens han ekspederede

mig. Ved alle disse lejligheder gjorde mrs. Micawber et lille traktement, og disse måltider står for mig som noget særlig pikant.

Omsider kom Micawbers forlegenheder til en krise, og han blev fængslet en morgen ganske tidligt og ført til gælds fængslet. Da han forlod huset, sagde han, at Guds straf nu havde ramt ham, og jeg troede virkelig, at hans hjerte og mit med skulle bryde, men siden hørte jeg dog, at man havde set ham få sig et gemytligt slag kegler inden middag.

Den første søndag, efter at han var kommet derhen, skulle jeg besøge ham og spise til middag med ham. Jeg skulle spørge mig for om vejen til det og det sted, og ikke langt derfra ville jeg få øje på et andet lignende sted, og ikke langt derfra ville jeg se en gård, som jeg skulle gå over, til jeg mødte en slutter. Alt dette gjorde jeg, og da jeg til sidst fik øje på en slutter, stakkels lille fyr som jeg var, og tænkte på, at der den gang, Roderick Random var i gælds fængsel, fandtes en mand der, som ikke havde andet end et tæppe om sig, tabte slutteren sig i en tåge for mine tårefyldte øjne og mit bankende hjerte.

Micawber ventede på mig inden for porten, og vi gik op på hans værelse i næstøverste etage og græd meget. Han bad mig højtideligt at lade hans skæbne tjene mig til advarsel og at lægge mærke til, at når en mand havde en indtægt af tyve pund om året og kun gav nitten pund, nitten shillings og seks pence ud, ville han være lykkelig, men hvis han brugte tyve pund og en shilling, ville det ende med fortvivelse. Derpå lånte han en shilling af mig til porter, gav mig en skriftlig anvisning på mrs. Micawber for summen, gemte sit lommeørklæde og var igen i godt humør.

Vi sad foran en lille kamin, hvori der lå to mursten på den rustne rist, en på hver side, for at forebygge, at der blev brændt for mange kul, indtil en anden gældsfange, der delte værelset med ham, kom ind fra bageriet med det lammelår, der udgjorde vort fælles måltid. Derpå blev jeg sendt ovenpå til "kaptajn Hopkins" med den hilsen fra mr. Micawber, at jeg var hans unge ven og skulle bede kaptajn Hopkins låne mig en kniv og en gaffel.

Kaptajnen lånte mig kniven og gaflen og bad mig hilse Micawber. Der var en meget snavset dame i hans lille stue og to blege pigebørn, hans døtre, med uredt hår. Jeg tænkte, at man hellere måtte låne kaptajn Hopkins' kniv og gaffel end kaptajn Hopkins' kam. Kaptajnen selv var lurvet over al beskrivelse og havde et stort skæg og en gammel, gammel, brun kavaj på, uden nogen frakke under den. Jeg så hans sengeklæder ligge sammenrullede i en krog, og de tallerkener, fade og potter, han havde, stå på en hylde, og jeg gættede, Gud ved hvorledes, at selv om de to pigebørn med det uredte hår var kaptajn Hopkins' døtre, var den snavsede dame dog ikke gift med kaptajn Hopkins. Mit generte ophold på hans dørtærskel varede i det højeste ikke over et par minutter, men da jeg gik ned igen, havde jeg dog opfanget alt dette lige så sikkert, som at kniven og gaflen var i min hånd.

Ikke des mindre var der noget sigøjneragtigt og fornøjeligt ved vort måltid. Tidlig på eftermiddagen bragte jeg kaptajn Hopkins hans kniv og gaffel tilbage og gik hjem for at trøste mrs. Micawber med en skildring af mit besøg. Hun besvimelede, da hun så mig, og lavede derpå et lille krus æggeøl, som vi skulle styrke os på.

Jeg ved ikke, hvorledes bohavet blev solgt til bedste for familien, eller hvem der solgte det, undtagen at det ikke var mig. Men solgt blev det og kørt bort på en arbejdsvogn med undtagelse af sengene, et par stole og køkkenbordet. Med disse ejendele slog vi – mrs. Micawber, børnene, hittebarnet og jeg selv – så at sige lejr, i de to stuer i det tomme hus og boede der nat og dag, jeg ved ikke hvor længe, men det forekommer mig, at det var en lang tid. Omsider besluttede mrs. Micawber at flytte til fængslet, hvor Micawber nu havde skaffet sig et værelse for sig selv. Jeg bragte da nøglen hen til værten, som blev meget glad ved at få den, og sengeklæderne sendtes til gælds-fængslet, med undtagelse af mine. Der var blevet lejet et værelse til mig i nærheden uden for murene omkring dette institut, hvilket jeg var meget fornøjet over, eftersom Micawber og jeg var blevet alt for vant til hinanden i vor modgang til at kunne skilles ad. Hittebarnet fik ligeledes et billigt logi i nærheden. Mit var et kvistkammer med skråt loft, hvorfra jeg havde en smuk udsigt til en tømmerplads, og da jeg drog derind med den tanke, at Micawbers forlegenheder omsider var kommet til en krise, forekom det mig som et sandt paradis.

I al denne tid udførte jeg det samme simple arbejde hos Murdstone & Grinbys med de samme simple kammerater og den samme følelse af uforskyldt nedværdigelse. Men jeg gjorde ikke, vistnok til min lykke, et eneste bekendtskab eller talte til nogen af de mange drenge, som jeg hver dag så, når jeg gik til eller fra pakhuset eller drev omkring på gaderne. Jeg førte det samme ulykkelige liv, på den samme forladte måde, udelukkende henvist til mig selv. De eneste forandringer, jeg ved af, er for det første, at jeg begyndte at blive mere lurvet, og

dernæst, at jeg nu blev fri for en del af mr. og mrs. Micawbers sorger, eftersom nogle af deres slægtninge eller venner havde påtaget sig at understøtte dem i deres nuværende fortvivlede stilling, så at de levede bedre i fængslet, end de i lang tid havde levet uden for det.

Micawbers affærer var, skønt krisen nu var overstået, meget indviklede på grund af et "dokument", jeg ofte hørte omtale. Jeg tror, det har været et ældre forlig med hans kreditorer. Omsider syntes dette dokument at være blevet fjernet på en eller anden måde, i ethvert tilfælde ophørte det at være den anstødssten, det tidligere havde været, og mrs. Micawber betroede mig, at "hendes familie" havde besluttet, at Micawber skulle ansøge om sin frihed i henhold til fallitloven, hvorved hun ventede, at han ville komme ud om en seks ugers tid.

"Og da," sagde Micawber, som var til stede, "tvivler jeg ikke om, at jeg med Himlens hjælp skal komme ud af det og leve på en ganske ny måde, hvis – kort sagt, hvis *noget skulle vise sig*."

Jeg husker, at Micawber for ikke at forsømme nogen udvej på den tid forfattede et andragende til Underhuset om en forandring i loven om fængsling for gæld. Jeg omtaler dette her, fordi det for mig er et eksempel på, hvorledes jeg tillempede mine gamle bøger efter min forandrede levemåde og lavede mig historier om gader og om mænd og kvinder, og hvorledes nogle af hovedtrækkene i den karakter, som jeg, vistnok uden selv at vide det, vil komme til at lægge for dagen i denne levnedsbetegnelse, allerede den gang var i færd med at udvikle sig lidt efter lidt.

Der var en klub i fængslet, hvor Micawber i sin egenskab af gentleman var en stor autoritet. Han havde meddelt klubben

sin plan om andragendet, og klubben havde bifaldt den. Da han nu var en grumme skikkelig mand og overordentlig virksom, undtagen når det gjaldt hans egne sager, og aldrig gladere, end når han havde travlt med noget, han ingen nytte kunne have af, gav han sig i færd med andragendet, gjorde et udkast, nedskrev det på et umådeligt folioark, bredte dette ud på sit bord og fastsatte en tid, hvor hele klubben og alle de andre gældsfinder kunne komme op på hans værelse og skrive under.

Da jeg hørte om den forestående ceremoni, fik jeg en sådan lyst til at se dem komme ind, den ene efter den anden, selv om jeg kendte de fleste af dem og de mig, at jeg bad mig en time fri hos Murdstone & Grimbys og satte mig i en krog for at se til. Så mange af klubbens fornemste medlemmer, som kunne få plads i værelset, uden helt at fylde det, stillede sig ved siden af Micawber foran andragendet, mens min gamle ven kaptajn Hopkins, som havde vasket sig til ære for denne højtidelige lejlighed, satte sig tæt ved det for at læse det op for alle dem, der ikke kendte indholdet. Derpå blev døren åbnet, og den almindelige hob begyndte at komme ind i en lang række, idet flere blev stående udenfor, mens en af dem var inde og skrev under. Kaptajnen spurgte hver gang:

"Har De læst det?"

"Nej!"

"Vil De høre det?"

Og hvis nu den pågældende røbede den mindste lyst, oplæste kaptajnen andragendet ord for ord med høj, klangfuld stemme. Han havde gerne oplæst det tyve tusinde gange, hvis tyve tusinde mennesker ville have hørt på ham, én for én. Jeg husker det selvbehagelige eftertryk, han lagde på sætninger som:

"Folkets i Parlamentet forsamlede repræsentanter", "Ansøgerne nærmer sig derfor i al ydmyghed den ærede forsamling", "Hans allernådigste Majestæts ulykkelige undersætter", som om ordene var noget legemligt i hans mund og formelig smagte ham godt, mens Micawber hørte til med en forfatters forfængelighed og havde et mildt blik fæstet på jernpiggene på muren lige overfor.

Når jeg tænker på mine daglige vandringer mellem gældsfængslet og Blackfriars, og hvorledes jeg i middagstiden drev om i mørke gyder, hvis stenbro måske endnu i dette øjeblik bærer spor af mine barnefødder, spørger jeg mig selv, hvor mange af de mennesker, som plejede at passere revy for mine tanker til genlyden af kaptajn Hopkins' stemme, der nu er i live! Når mine tanker nu vender tilbage til min barndoms langsomme dødskamp, er jeg nysgerrig efter at vide, hvor mange af de historier, jeg opfandt om disse mennesker, endnu svæver som en fantastisk tåge over de virkelige kendsgerninger! Når jeg kommer på den gamle grund, undrer det mig ikke, at jeg synes at se og ynke en uskyldig, romantisk dreng, der går foran mig og skaber sig en indbildt verden af sådanne sælsomme oplevelser og uhyggelige ting.

12. Da min lyst til livet på egen hånd ikke bliver større, tager jeg en stor beslutning

Micawbers anmodning om løsladelse blev omsider indgivet, og til min store glæde blev det tilstået. Hans kreditorer var ikke umedgørlige, og Micawber fortalte mig, at selv den hævngherrige skomager havde udtalt offentligt i retten, at han ikke bar nag til ham, men når nogen skyldte ham penge, ville han gerne have dem betalt. Det, mente han, lå i den menneskelige natur.

Efter at Micawbers sag var afgjort, vendte han tilbage til fængslet, da nogle gebyrer skulle svares og visse formaliteter iagttages, førend han blev sat på fri fod. Klubben modtog ham med begejstring og gav samme aften en musikalsk underholdning til ære for ham, og mrs. Micawber og jeg gjorde os i stilhed til gode med en lammesteg, omringet af den sovende familie.

"Ved en lejlighed som denne må jeg bede Dem, master Copperfield," sagde hun, "at tømme et glas flip til minde om min papa og mama."

"Er de døde, frue?" spurgte jeg.

"Mama sov ind," svarede hun, "førend min mands forlegenheder begyndte, eller i det mindste førend de begyndte at blive trykkende. Papa derimod overlevede hende i nogen tid

og gik adskillige gange i kaution for ham, men opgav omsider ånden, begrædt og savnet af en talrig kreds."

Hun rystede på hovedet og fældede en from tåre på den tvilling, hun tilfældigvis havde i hænderne.

Da jeg næppe kunne vente mig en heldigere lejlighed til at stille et spørgsmål, som i høj grad lå mig på sinde, sagde jeg:

"Tør jeg spørge, frue, hvad De og mr. Micawber agter at foretage Dem nu, da han har overstået sine forlegenheder og fået sin frihed?"

"Min familie," sagde hun, som altid udtalte disse to ord med en vis fornem mine, selv om jeg aldrig kunne blive klog på, hvem hun egentlig mente med det, "min familie er af den mening, at Micawber bør forlade London og bruge sine talenter ude på landet. Han er en mand med store talenter, master Copperfield."

"Det er jeg overbevist om," svarede jeg.

"Med store talenter," gentog mrs. Micawber. "Min familie er af den mening, at der med en smule protektion nok lader sig gøre noget for en mand med hans evner i toldfaget. Da min families indflydelse er lokal, ønsker den, at Micawber skal tage til Plymouth, ja holder det for aldeles nødvendigt, at han tager derhen."

"For at kunne være ved hånden?"

"Netop, hvis der skulle vise sig noget."

"Rejser De med, frue?"

Dagens begivenheder havde i forbindelse med tvillingerne, om ikke med flippen, gjort mrs. Micawber hysterisk, og hun udgød tårer, idet hun svarede:

"Jeg forlader aldrig Micawber. Vel har han i begyndelsen skjult sine forlegenheder for mig, men hans sangvinske temperament kan have ført ham til at håbe, at han kunne overvinde dem. Perlehalsbåndet og armbåndene, som jeg arvede efter mama, er blevet solgt for mindre end det halve af det, de var værd, og koralsmykket, som papa gav mig i brudegave, er blevet kastet bort for så godt som ingenting. Men jeg forlader aldrig Micawber. Nej! Jeg gør det aldrig!"

Jeg blev ganske ilde til mode, som om mrs. Micawber kunne tro, at jeg havde villet forlange noget sådant af hende, og sad helt urolig og så på hende.

"Micawber har sine fejl. Jeg nægter ikke, at han er letsindig. Jeg nægter ikke, at han har ladet mig være uvidende både om sine midler og sine forpligtelser; men jeg forlader ham aldrig!"

Da hun til sidst hævdede sin stemme til et formeligt skrig, blev jeg så forskrækket, at jeg løb hen til klubsalen, hvor jeg forstyrrede Micawber, som han sad allerbedst ved enden af et langt bord og anførte koret.

Hyp, hyp, Dobbin,
hop, hop, Dobbin,
hyp, hyp, Dobbin,
hop, hop og hyp, hyp!

Med den efterretning, at mrs. Micawber var i en foruroligende tilstand, hvorved han øjeblikkelig brast i tårer og gik bort med mig, med vesten fuld af hovederne og halerne af de rejer, som han havde sat til livs.

"Emma, min engel!" udbrød Micawber, idet han styrtede ind i stuen, "hvad er der galt med dig?"

"Jeg forlader dig aldrig, Micawber!" udbrød hun.

"Min øjesten! Det ved jeg jo nok."

"Han er mine børns, mine tvillingers fader! Han er min elskede husbond!" skreg mrs. Micawber og slog om sig. "Og jeg for-la-der al-drig Micawber!"

Micawber blev så inderlig rørt over dette vidnesbyrd om hendes hengivenhed – jeg selv var opløst i tårer – at han bøjede sig lidenskabeligt over hende og bad hende se op og være rolig. Men jo mere han bad hende se op, des mere fæstede hun sine øjne på det tomme rum, og jo mere han bad hende fatte sig, des mindre gjorde hun det. Micawber blev derfor så overvældet, at han blandede sine tårer med hendes og mine, og bad mig til sidst være så god at sætte mig på en stol ude på trappen, mens han fik hende i seng. Jeg ville have taget afsked med ham og gået min vej, men det ville han ikke tillade, førend der blev ringet ud. Jeg satte mig derfor ved trappevinduet og ventede, til han kom ud med en stol til og holdt mig med selskab.

"Hvorledes er det nu med mrs. Micawber?" spurgte jeg.

"Meget slet, det er reaktionen. Å, det har været en skrækkelig dag! Nu står vi alene – vi har mistet alt."

Han trykkede min hånd, sukkede og brast derpå i gråd. Jeg var dybt rørt og samtidig skuffet, da jeg havde troet, at vi rigtig skulle have været glade i denne glædelige og længe ventede anledning. Men de var sagtens blevet så vant til deres gamle forlegenheder, at de mente, at de nu var ligesom skibbrudne, da de så sig fri for dem. De havde helt mistet ligevægten, og jeg havde aldrig set dem halvt så ulykkelige som den aften, da klokken ringede, og da Micawber fulgte mig hen til portnerboligen og tog afsked med mig, idet han gav mig sin

velsignelse, var jeg endog ganske bange for at lade ham blive alene, da han var så grænseløst fortvivlet.

Men trods al den forvirring og modfaldenhed, hvori vi så uventet var blevet styrtet, så jeg dog tydeligt, at de ville forlade London med deres familie, og at der snart forestod os en skilsmisse. Det var på hjemvejen den aften og i de søvnløse timer, jeg derefter tilbragte i min seng, at den tanke første gang opstod hos mig, som siden efter modnedes til en fast beslutning.

Jeg var blevet så vant til Micawbers, havde været så nøje knyttet til dem i deres nød og var så aldeles venneløs uden dem, at udsigten til atter at måtte søge mig et nyt logis og endnu en gang komme ud blandt fremmede mennesker, forekom mig at være det samme som på ny at blive kastet ind i min nærværende stilling med det kendskab til den, som erfaringen allerede havde givet mig. Alle de fine følelser, den sårede så grusomt, al den skam og smerte, den holdt i live i mit bryst, blev endnu mere trykkende, når jeg tænkte på det, og jeg kom til den overbevisning, at min stilling var uudholdelig.

At der intet håb var om at slippe bort derfra, når jeg ikke selv gjorde skridt til det, indså jeg meget vel. Jeg hørte sjældent fra miss Murdstone og aldrig fra Murdstone; jeg havde kun modtaget få pakker med ny eller lappede klædningsstykker, og i hver pakke havde jeg fundet en lap papir med det indhold, at J. M. håbede, at D. C. var flittig og ganske ofrede sig for sine pligter, men uden det mindste vink om, at jeg nogen sinde ville blive befriet af det hundeliv, som jeg var på gode veje til at slå mig til ro i.

Allerede næste dag, mens mit sind endnu var stærkt optaget af den plan, jeg havde undfanget, fik jeg at vide, at mrs. Micawber ikke uden grund havde talt om deres bortrejse. De logerede sig ind i det hus, hvor jeg boede, på en uge, og efter dens udløb ville de tage til Plymouth. Om eftermiddagen kom Micawber selv ned på kontoret for at sige Quinion, at han måtte skilles fra mig den dag, han rejste, samt for at give mig det bedste skudsmål, hvilket jeg også ved, at jeg fortjente. Og Quinion kaldte på kusken Tipp, der var gift og havde et værelse at leje ud, og arrangerede, at jeg i fremtiden skulle bo hos ham – med vort fælles samtykke, som han havde al grund til at tro, for jeg sagde intet, selv om jeg allerede havde taget min beslutning.

Jeg tilbragte mine aftener hos Micawbers, så længe vi endnu boede under tag sammen, og jeg tror, at vi kom til at holde mere og mere af hinanden, alt som tiden gik. Den sidste søndag indbød de mig til middag. Aftenen i forvejen havde jeg købt en spraglet kæphest som en afskedsgave til lille Wilkins Micawber, således hed drengen, og en dukke til lille Emma. Jeg havde også skænket en shilling til "hittebarnet", som nu skulle have sin afsked. Vi tilbragte en meget rar dag, skønt vi alle var noget bløde om hjertet på grund af vor nær forestående skilsmisse.

"Aldrig, master Copperfield," sagde mrs. Micawber, "vil jeg kunne tænke på den tid, da Micawber havde sine forlegenheder, uden samtidig at tænke på Dem. De har altid opført Dem på den mest hensynsfulde og forekommende måde. De har ikke været en simpel logerende; De har været en ven."

"Kære kone," sagde Micawber, "Copperfield," således havde han i den sidste tid vænnet sig til at kalde mig, "har hjerte for sine medmennesker, når de er i nød, et kløgtigt hoved og en hånd, som – kort sagt, et vist almindeligt anlæg til at afhænde sådanne brugbare sager, som kunne undværes."

Jeg takkede for denne kos og sagde, at det gjorde mig ondt, at vi så snart skulle skilles ad.

"Min kære unge ven," sagde Micawber, "jeg er ældre end De, en mand med en vis livsvisdom – og vel forfaren i, kort sagt, forlegenheder i almindelighed. For øjeblikket og indtil noget viser sig – hvilket jeg venter hver time, kan jeg sige – kan jeg ikke give Dem andet end råd. Men mit råd fortjener dog for så vidt at påskønnes, som jeg – kort sagt, fordi jeg aldrig selv har fulgt det og nu er den –" her afbrød Micawber, som hidtil havde smilet og strålet over hele sit ansigt, sig selv og rynkede panden – "den usle stymper, De her ser."

"Kære Micawber!" faldt hans kone ham i talen.

"Jeg siger," fortsatte Micawber, som pludselig glemte sig selv og atter gav sig til at smile, "den usle stymper, De her ser. Mit råd er: Gør aldrig i morgen, hvad De kan gøre i dag. Opsættelse er en dagtyv; hæng ham!"

"Min salig papas grundsætning!" sagde mrs. Micawber.

"Kære ven, din papa var en fortræffelig mand på sin vis, og Himlen forbyde, at jeg skulle sige ham noget ondt på. Jeg indrømmer villigt, at vi næppe nogen sinde vil finde en mand på hans alder med sådanne ben som hans til gamasker, eller sådanne øjne som hans til at læse det fineste tryk uden briller. Men han overførte hin grundsætning på vort ægteskab, og det

blev af den grund indgået så utidigt, at jeg endnu ikke har forvundet omkostningerne derved."

Micawber kastede sin kone et sideblik og tilføjede:

"Ikke fordi jeg fortryder det, min elskede, nej, tværtimod."

Og derpå var han atter alvorlig et par minutter.

"Mit næste råd kender De, Copperfield. Årlig indtægt tyve pund, årlig udgift nitten pund, nitten shillings og seks pence, facit: Lyksalighed. Årlig indtægt tyve pund, årlig udgift tyve pund og seks pence, facit: Jammer og elendighed. Blomsten henvejres, bladet visner, dagens gud går ned over det sørgelige skuespil, og De er, kort sagt, leveret, således som jeg!"

For at gøre sit eksempel end mere belærende drak Micawber med synligt velbehag et glas punch og fløjtede en dansemelodi.

Jeg undlod ikke at forsikre ham, at jeg skulle skrive mig disse leveregler bag øret, skønt det egentlig var overflødigt at sige det, da det var tydeligt nok, at de havde gjort indtryk på mig. Næste morgen fulgte jeg hele familien hen til diligencekontoret og så dem med sorg tage plads uden på diligencen.

"Master Copperfield," sagde mrs. Micawber, "Gud velsigne Dem! Jeg kan aldrig glemme det, De ved nok, og ville det ikke, om jeg også kunne."

"Copperfield," sagde Micawber, "far vel! Al mulig lykke og held følge Dem! Kunne jeg i løbet af de rullende år komme til den overbevisning, at min sørgelige skæbne havde tjent Dem til advarsel, ville jeg føle, at jeg ikke aldeles forgæves havde indtaget et andet menneskes plads i tilværelsen. Skulle der vise sig noget, hvad jeg er temmelig sikker på, ville det være mig overordentlig kært, om jeg kunne gøre noget for Dem."

Da mrs. Micawber havde taget plads bag på diligencen med børnene, og jeg stod på gaden og så tankefuldt op til dem, må der vist være faldet en tåge fra hendes øjne, så at hun så, hvor lille jeg i virkeligheden var. Jeg tror det, fordi hun med et ganske nyt og moderligt udtryk i sit ansigt vinkede ad mig, for at jeg skulle stige op, og derpå lagde sin arm om min hals og gav mig netop et sådant kys, som hun kunne have givet sin egen dreng. Jeg fik næppe tid til at komme ned, inden vognen kørte, og kunne næsten ikke se familien for de lommetørklæder, de alle viftede med. Straks efter var de ude af syne. Hittebarnet og jeg blev endnu nogle øjeblikke stående på gaden og stirrede på hinanden; derpå gav vi hinanden hånden og sagde farvel, hun formodentlig for at vende tilbage til arbejds huset, og jeg for at tage fat på mit møjsommelige dagværk, dog ikke i den hensigt at tilbringe mange flere møjsommelige dage dér. Nej. Jeg havde besluttet at løbe bort for på en eller anden måde at komme ud på landet til den eneste slægtning, jeg havde i verden, og fortælle min tante, miss Betsey, min historie.

Jeg har allerede sagt, at jeg ikke ved, hvorledes denne fortvivlede tanke var opstået i min hjerne. Men efter at jeg en gang havde sat mig den i hovedet, hærdedes den til et forsæt, der var så urokkeligt, at jeg aldrig siden har været så fast bestemt på noget. Jeg er langt fra vis på, at jeg troede, at det ville føre til noget, men jeg havde fuldt og fast besluttet, at det skulle udføres.

Atter og atter havde jeg siden den aften, da denne tanke første gang var opstået hos mig og havde bandlyst min søvn, gennemgået min moders gamle fortælling om min fødsel, som det i gamle dage havde været en af mine største fornøjelser at

høre hende fortælle, og som jeg kunne udenad. Min tante optrådte i denne historie som en frygtet og skrækkindjagende personlighed, men der var dog et lille træk i hendes færd, hvorved jeg gerne dvælede, og som gav mig et svagt håb. Jeg kunne ikke glemme, at det var forekommet min moder, at hun havde følt hende røre ved hendes skønne hår med en ikke uvenlig hånd, og skønt det måske ikke var andet end en indbildning af min moder, dannede jeg mig dog deraf et lille billede af min skrækelige tante, der lod sig formilde af den jomfruelige skønhed, som jeg huskede så godt og elskede så højt, hvilket kastede et mildt skær over den hele fortælling. Det er meget muligt, at denne omstændighed i lang tid havde været gemt i min hukommelse og efterhånden havde fremkaldt min beslutning.

Da jeg ikke engang vidste, hvor miss Betsey boede, skrev jeg et langt brev til Peggotty og spurgte hende i forbigående, om hun huskede det, idet jeg foregav, at jeg havde hørt tale om en dame, der boede på et sted, som jeg nævnede på lykke og fromme, og at jeg var nysgerrig efter at vide, om det var hende. I samme brev meddelte jeg Peggotty, at jeg havde særlig brag for en halv guinea, og at jeg, hvis hun ville låne mig denne sum, til jeg kunne betale hende den tilbage, ville være hende meget taknemmelig og siden fortælle hende, hvad jeg havde brugt den til.

Peggottys svar indløb snart og var som sædvanlig meget kærligt. Hun sendte mig den halve guinea – jeg er bange for, at det har kostet hende stor ulejlighed at få den ud af Barkis' kasse – og underrettede mig om, at miss Betsey boede ved Dover, men om det var i Dover eller i Hythe, Sandgate eller Folkestone,

kunne hun ikke sige. Men da en af vore arbejdsfolk på min forespørgsel oplyste mig om, at alle disse steder lå tæt ved hinanden, mente jeg det tilstrækkeligt for min hensigt og besluttede at drage af sted, når ugen var omme.

Da jeg var en meget ærlig lille fyr og ikke ville vanære det minde, jeg var i færd med at efterlade mig hos Murdstone & Grinby, mente jeg det rigtigst at blive til lørdag aften og, da jeg havde fået en uges løn forud, ikke at indfinde mig i kontoret på den sædvanlige tid for at få mine ugepenge. Af denne grund var det, at jeg havde lånt den halve guinea for ikke at være læns for de fornødne midler til rejsen. Da nu lørdag aften kom, stod vi alle i pakhuset og ventede på vor betaling, og da Tipp, som altid var den første, var gået ind i kontoret, trykkede jeg Mick Walkers hånd, bad ham, når turen kom til ham, at sige til Quinion, at jeg var gået for at få min kuffert flyttet hen til Tipps, og efter at have sagt Melpap farvel for sidste gang løb jeg min vej.

Min kuffert stod i mit gamle logis, og på bagsiden af et af de adressekort, som vi spigrede på fustagerne, havde jeg skrevet: "Master David. Bedes opbevaret til nærmere efterspørgsel på diligencekontoret i Dover." Denne adresse havde jeg i min lomme for at sætte den på kufferten, og mens jeg gik hjem, så jeg mig om efter en, som kunne hjælpe mig at bære den.

Undervejs faldt mine øjne på en ung, langbenet knøs, som holdt med en lille tom æselkærre, og som råbte til mig:

"Hør, din buksetrold, nu kan du mig vel snart udenad!"

Vistnok fordi jeg havde stirret på ham. Jeg standsede for at forsikre ham, at jeg ikke havde gjort det af uhøflighed, men

fordi jeg gerne ville vide, om han ville påtage sig et stykke arbejde for mig.

"Hvad for et stykke arbejde?" spurgte den langbenede.

"At flytte en kuffert."

"Hvad for en kuffert?" spurgte han.

Jeg svarede, at det var min egen, som stod et sted nede i gaden, og som jeg ville give ham seks pence for at køre til diligencekontoret.

"Top!" sagde han og satte sig op på sin kærre, som ikke var andet end et stort trætrug på hjul, og rullede af sted i en sådan fart, at det var med ned og næppe, at jeg kunne holde skridt med æslet. Der var noget trodsigt ved denne knøs og navnlig i den måde, hvorpå han tyggede på et halmstrå, når han talte til mig, som ikke huede mig, men da handelen nu en gang var sluttet, tog jeg ham med op på mit værelse, hvorpå vi bar kufferten ned og satte den på hans kærre, men da jeg ikke ville sætte adressen på den der, for at ingen af min værts familie skulle opdage, hvad jeg havde for og holde mig tilbage, sagde jeg til knøsen, at jeg gerne ville have ham til at holde et øjeblik, når han kom til Kings Bench fængslet. Næppe var imidlertid ordene ude af min mund, førend han rullede af sted, som om han, kufferten, karren og æslet alle sammen var gale, og jeg blev ganske åndeløs af at løbe og råbe efter ham, indtil jeg indhentede ham.

Da jeg var meget hed og forstumlet, kom jeg til at rive min halve guinea op af lommen, idet jeg tog adressekortet frem. Jeg stak den i munden for en sikkerheds skyld, og skønt jeg rystede stærkt på hænderne, fik jeg dog adressen sat fast efter ønske, men fik i det samme en så vældig ørefigen af den langbenede

unge knøs, at jeg så min halve guinea flyve ud af min mund og ned i hans hånd.

"Hvad?" sagde han, idet han med et frygteligt grin greb mig i kraven. "Det er nok en politisag? Du vil nok smøre haser? På stationen med dig, din lille gavtyv!"

"Vær så god at give mig mine penge tilbage," sagde jeg meget forskrækket, "og lad mig så være i fred."

"På stationen med dig!" sagde han. "Der skal du først bevise, at det er dine."

"Vil De straks lade mig få mine penge og min kuffert!" råbte jeg og brast i gråd.

Men han svarede ikke andet end: "På stationen med dig!" og slæbte mig med magt hen til æslet, som om der kunne være noget slægtskab mellem dette dyr og en politiassistent, men pludselig bestemte han sig om, sprang op på kærren, satte sig på min kuffert og rullede endnu hurtigere af sted end før, idet han råbte, at han ville køre lige hen til stationen. Jeg løb efter ham så rask, jeg kunne, men var for åndeløs til at råbe og turde nu heller ikke have råbt, om jeg også havde kunnet. Med nød og næppe undgik jeg i det mindste tyve gange at blive kørt over. Nu tabte jeg ham af syne, nu så jeg ham igen, nu forsvandt han atter, nu fik jeg et slag af en pisk, nu råbte man efter mig, nu lå jeg på næsen i gadesnavset, nu var jeg oppe igen, nu løb jeg lige i armene på nogen, nu panden mod en post. Fortumlet af hede og frygt og ikke ganske sikker på, om ikke det halve London nu var kommet på benene for at gribe mig, lod jeg til sidst den unge mand gå, hvorhen han ville, med min kuffert og mine penge og vendte mig, pustende og grædende, men uden at standse, om i retning af Greenwich, som jeg vidste lå på vejen

til Dover. Det var således kun lidt mere, jeg tog med mig til min tantes tilflugtssted, end jeg havde bragt med mig den aften, da min indtrædelse i verden havde voldt hende så stor forargelse.

13. Følgerne af min beslutning

Det er ikke usandsynligt, at jeg har haft den vilde idé at løbe den hele vej til Dover, da jeg opgav forfølgelsen af den unge knøs med æselkærren og styrede mod Greenwich. Så fortumlet jeg var, kom jeg dog snart på andre tanker, hvis det virkelig havde været min agt, for jeg standsede i Kent Road ved en terrasse med en dam foran og en naragtig billedstøtte i midten, som blæste i en muslingeskal. Her satte jeg mig på et dørtrin, ganske udmattet efter mit hurtige løb og så åndeløs, at jeg næppe kunne græde over tabet af min kuffert og min halve guinea.

Det var imidlertid blevet mørkt; jeg hørte klokkerne slå ti. Men heldigvis var det en sommeraften og smukt vejr. Da jeg havde fået mit vejr igen og var blevet en kvælende fornemmelse i halsen kvit, stod jeg op og gik videre. Midt i al min nød tænkte jeg ikke på at vende om; ja, jeg tror ikke, at det ville være faldet mig ind, om så en snelavine havde spærret vejen.

Men hele min formue var kun tre halvpence – og Gud må vide, hvorledes det var gået til, at de kunne være i min lomme en lørdag aften – og denne bevidsthed gjorde mig ikke mindre urolig, fordi jeg gik. Jeg begyndte at udmale for mig selv, hvorledes der om et par dage ville komme til at stå i aviserne, at jeg var fundet død under en hæk, og jeg traskede modfalden videre, skønt så rask, jeg kunne, indtil jeg kom forbi en lille butik, hvor der stod skrevet, at der købtes herre- og dameklæder, samt klude, ben og køkkenaffald til de højeste priser. Manden i denne butik sad ved døren i skjorteærmer og

røg, og da der hang en stor mængde frakker og bukser og dinglede under det lave loft, og der kun brændte to svagt lysende tællepråse indenfor, syntes jeg, han så ud som et menneske med en hævngherrig karakter, der havde hængt alle sine fjender og nu sad og glædede sig over det.

De erfaringer, jeg havde gjort hos Micawbers, indgav mig den tanke, at her muligvis fandtes et middel, hvorved jeg for en tid kunne holde livet oppe. Jeg gik hen i den nærmeste sidegade, trak min vest af, rullede den pænt sammen under armen og gik tilbage til butiksdøren.

"Med forlov," sagde jeg, "jeg ville gerne sælge denne for en rimelig pris."

Dolloby – der stod i alt fald Dolloby over butiksdøren – tog vesten, bankede sit pibehoved ud imod dørstolpen og gik ind i butikken, hvor han pudsede de to tællepråse med fingrene, bredte vesten ud på disken, undersøgte den nøje, holdt den op mod lyset og sagde til sidst:

"Hvad kalder De en rimelig pris for denne hersens lille vest?"

"Å, det ved De bedst," svarede jeg beskedent.

"Jeg kan ikke på en gang være både sælger og køber. Sæt en pris på denne hersens lille vest."

"Skulle atten pence være –" begyndte jeg nølende.

Dolloby rullede den sammen igen og gav mig den tilbage.

"Det ville være at stjæle fra min egen familie," sagde han, "hvis jeg bød ni pence for den."

Det var en ubehagelig måde at stille sagen på, idet det satte mig, en vildfremmed, i den uhyggelige nødvendighed at forlange, at han skulle stjæle for min skyld; da jeg imidlertid var i så stor trang, sagde jeg, at jeg ville tage til takke med ni pence,

hvis han ville give det for den, hvorpå han betalte mig de ni pence, efter at han havde brummet lidt. Jeg sagde godnat og gik ud af butikken, ni pence rigere og en vest fattigere, men når jeg knappede trøjen, gjorde det ikke noget.

Jeg forudså temmelig klart, at min trøje snart ville komme til at gå samme vej, så at jeg ville komme til at tilbagelægge størstedelen af vejen til Dover i skjorte og bukser og endda måtte prise mig lykkelig, hvis jeg kunne nå derhen i denne dragt. Med undtagelse af et indtryk af den lange vej og mindet om den skammelige medfart af den unge knøs med æselskærren, tror jeg ikke, at min vanskelige stilling trykkede mig synderligt.

Jeg havde fattet en plan til at tilbringe natten, og det var at lægge mig i en krog ved muren bag min gamle skole, hvor der plejede at være en høstak. Jeg tænkte, at det ville være ligesom en slags selskab at have drengene og sovesalen, hvor jeg plejede at fortælle historier, så tæt ved, om end drengene ikke vidste, at jeg var der, og sovesalen ikke kunne give mig husly.

Jeg havde haft en meget streng dag og var dygtig træt, da jeg endelig nåede toppen af bakken ved Blackheath, og det kostede mig nogen møje at finde Salem House, men jeg fandt det og fandt også en høstak i krogen og lagde mig ved den efter først at være gået rundt omkring muren og have set op til vinduerne og mærket, at alt var mørkt og stille indenfor. Aldrig glemmer jeg, hvor forladt jeg følte mig, da jeg første gang lagde mig uden at have tag over hovedet!

Søvnen indfandt sig hos mig ligesom hos så mange andre forstødte, for hvem husdørene var lukkede, og ad hvem gårdhundene gøede den nat, og jeg drømte, at jeg lå i min

gamle seng i skolen og snakkede med drengene, og fandt mig pludselig siddende over ende med Steerforths navn på læberne og stirrede vildt på stjernerne, som glimrede og tindrede oven over mig. Da jeg huskede på, hvor jeg var på denne tid af natten, blev jeg grebet af en følelse, som bragte mig til at stå op og gå omkring, bange for, jeg ved ikke hvad. Men stjernernes svagere tindren og himlens blege lys, hvor dagen begyndte at gry, gav mig atter mod, og da mine øjne var meget tunge, lagde jeg mig igen og sov ind, skønt med en bevidsthed i min søvn om, at det var koldt, indtil solens varme stråler og morgenklokkens ringen i Salem House vækkede mig. Kunne jeg have håbet, at Steerforth var der, ville jeg have lusket om der i nærheden, indtil han var kommet alene ud, men jeg vidste, at han for længe siden måtte have forladt skolen. Traddles var der måske endnu, men også dette var meget tvivlsomt, og desuden havde jeg ikke tillid nok til hans tavshed eller gode lykke, hvor meget jeg end stolede på hans retskaffenhed, til at jeg turde betro ham min stilling. Jeg listede mig derfor bort, mens Creakles drenge var ved at stå op, og slog ind på det lange støvede spor, som jeg havde fået at vide var vejen til Dover, dengang jeg endnu hørte til deres tal og mindst anede, at jeg nogen sinde skulle komme til at vandre hen ad den på denne måde.

Hvor forskellig var ikke denne søndagmorgen fra de gamle søndagmorgener i Yarmouth! Jeg hørte kirkeklokkerne ringe, mens jeg travede af sted; jeg mødte folk, som gik til kirke, og kom forbi et par kirker, hvor menigheden allerede var samlet, og lyden af sangen trængte ud i solskinnet, mens kirkebetjenten sad og kølede sig i skyggen af våbenhuset eller

stod under takstræet med hånden over øjnene og kiggede efter mig. Men søndagens fred hvilede over alt, undtagen over mig. Det var forskellen. Med mit støv og snavs og mit uredte hår følte jeg mig som en hel synder. Havde jeg ikke haft det fredelige billede for mig, som jeg havde fremmanet af min moder, der sad i sin ungdom og skønhed ved kaminen og græd, så at min tante blev blød om hjertet, tror jeg næppe, at jeg ville have haft mod til at gå til den næste dag. Men det gik hele tiden foran mig, og jeg fulgte det.

Den søndag tilbagelagde jeg fem mil ad den lige vej, skønt ikke med lethed, da jeg endnu ikke var vant til den slags anstrengelse. Jeg ser mig selv ved aftenens komme gå over broen ved Rochester, træet og øm i fødderne, mens jeg spiser det brød, jeg havde købt til aftenmad. Et par små huse med skilte, hvorpå der stod: "Logi for rejsende," fristede mig, men jeg var bange for at give de få pence ud, jeg havde, og endnu mere bange for de landstrygere, jeg havde mødt; de så alle så fæle ud. Jeg søgte derfor intet andet ly end himlen, men slæbte mig ind i Chatham, der, således som det tog sig ud den aften, står for mig som en forvirret masse af kridt, vindebroer og masteløse skibe på en mudret flod med tage ligesom Noas ark. Der krøb jeg op på et græsbevokset batteri, der lå ved siden af en vej, hvor en skildvagt gik op og ned. Her lagde jeg mig tæt ved en kanon og var glad ved at have skildvagtens fodtrin til selskab.

Jeg sov trygt til om morgenen, men da jeg vågnede, var jeg meget stiv og øm i fødderne og blev ganske forstummet af trommernes hvirvel og soldaternes trompeteren, som syntes at omringe mig på alle kanter, da jeg gik ned ad den lange, smalle gade. Da jeg mærkede, at jeg kun kunne gå et meget kort stykke

den dag, hvis jeg ville beholde kræfter til at fuldende min rejse, besluttede jeg at gøre salget af min trøje til dagens hovedforretning. Jeg trak den altså af for at vænne mig til at undvære den, tog den under armen og begyndte at undersøge de forskellige marskandiserbutikker.

Det var et sted, hvor der var god lejlighed til at sælge en trøje, for af folk, som handlede med brugte klæder, var der en mængde, og de stod i almindelighed på udkig efter kunder i deres døre. Men da de fleste af dem havde et par officersuniformer med epauletter og det hele hængende blandt deres varer, blev jeg bange for, at det var alt for fine forretninger, og gik længe omkring, førend jeg falbød, hvad jeg havde at sælge.

Min beskedenhed henledede min opmærksomhed på kludekræmmerne og de simple udsalgssteder, fremfor på de ordentlige handlende. Omsider opdagede jeg en butik, der syntes mig at se lovende ud, på et hjørne af en smudsig gyde. Den stødte op til et indelukke, der var fuldt af brændenælder, og på hvis stakit nogle brugte matrosklæder, som syntes at have oversvømmet butikken, flagrede imellem nogle køjer, blanke hatte, rustne geværer og adskillige trug med så mange gamle rustne nøgler af så mange forskellige størrelser, at der syntes at være nok til at åbne alle døre i verden.

I denne butik, som var lille og lav og snarere formørkedes end oplystes af det lille vindue, der lå fuld af klæder, gik jeg ned – for det var en slags kælder – med bankende hjerte. Jeg blev langt fra roligere, da en modbydelig gammel mand, hvis ansigts nederste del helt skjultes af et stridt, gråt skæg, styrtede ud af en smudsig hule bagved og greb mig i håret. Det var en

skrækkelig gammel mand at se til; han havde en snavset flonels nattrøje på og lugtede gyseligt af rom. Hans seng, der var dækket med et forkrøllet og forrevet kludetæppe, var i den hule, hvorfra han var kommet.

"Hvad vil du her?" snerrede den gamle med et glubsk, monotont hvin. "Å mine øjne og lemmer, hvad vil du her? Å min lunge og lever, hvad vil du her? Å goru, goru!"

Jeg blev så forfærdet over disse ord og navnlig over de sidste, som var mig aldeles ukendte og lød ligesom en rallen i hans strube, at jeg ikke kunne svare, hvorfor han gentog:

"Å hvad vil du her? Å mine øjne og lemmer, hvad vil du her? Å min lunge og lever, hvad vil du her? Å goru!"

Det sidste skruede han ud af sig med en sådan kraft, at øjnene var nær ved at springe ud af hovedet på ham.

"Jeg ville gerne vide," svarede jeg skælvende, "om De ikke vil købe en trøje?"

"Å lad os se trøjen!" skreg den gamle. "Å, hvor mit hjerte brænder, vis os trøjen; å mine øjne og lemmer, frem med trøjen!"

Med disse ord tog han sine rystende hænder, der lignede en stor rovfugls kløer, ud af mit hår og satte et par briller på, som ikke forskønnede hans rødkantede øjne.

"Å hvor meget skal den koste? Å goru! – hvor meget skal den koste?"

"En halv krone," sagde jeg, idet jeg fattede mig.

"Å min lunge og lever, nej! Å mine øjne, nej! Å mine lemmer, nej! Atten pence! Goru!"

Hver gang han udstødte dette udråb, syntes hans øjne at skulle springe ud af hovedet på ham, og han udtalte hver

sætning nøjagtig på samme måde med et tonefald, der mindede om et vindstød, som begynder sagte, derpå stiger og så atter falder.

"Lad gå," sagde jeg, glad ved at have sluttet handelen, "så tager jeg de atten pence."

"Å min lever!" udbrød den gamle og kastede trøjen hen på en hylde. "Ud af butikken med dig! Å min lunge, ud af butikken med dig! Å mine øjne og lemmer – goru! Forlang ikke penge; lad os gøre et bytte!"

Jeg har aldrig i mit liv været så bange enten før eller siden og svarede derfor ydmygt, at jeg trængte til penge og ikke havde brug for andet, men at jeg gerne ville gå udenfor og vente på dem, da det på ingen måde var min hensigt at skynde på ham. Med disse ord gik jeg udenfor og satte mig i skyggen i en krog, hvor jeg blev siddende i så mange timer, at skyggen blev til solskin og solskinnet atter til skygge, og endnu sad jeg der og ventede på mine penge.

Der har næppe nogen sinde været mage til fordrukkent dårekistelem i det fag. At han var velkendt i nabolaget og stod i ry for at have solgt sin sjæl til Djævelen, mærkede jeg snart af de besøg, han fik af drengene, der idelig sværmede omkring butikken og gjorde hentydninger i den retning, idet de råbte til ham, at han skulle komme frem med sit guld.

"Vi ved nok, at du ikke er så fattig, Charley, som du lader. Kom frem med dit guld. Kom frem med noget af det guld, du har solgt din sjæl til Djævelen for. Nå! Det er stoppet inden i din madras, Charley. Spræt den op og giv os noget!"

Dette og mangfoldige tilbud om at låne ham en kniv i dette øjemed, ophidsede ham i den grad, at hele dagen gik hen med

skærmydsler med drengene, som flygtede, når han kom efter dem. I sit raseri antog han undertiden mig for en af dem og fo'r fnysende hen mod mig, som om han ville rive mig i stykker; når han så lige i rette tid kom til at huske på, hvem jeg var, dykkede han ned i kælderen, hvor han kastede sig på sengen og gav sig til at hyle visen om Nelsons død, som om han var vanvittig, med et å foran hver linje og utallige goru'er. Som om alt dette ikke allerede var slemt nok for mig, kastede drengene, der satte mig i forbindelse med etablissementet på grund af den tålmodighed og udholdenhed, hvormed jeg blev siddende halvt påklædt, sten efter mig og handlede den hele dag meget ilde med mig.

Han gjorde mange forsøg på at få mig til en byttehandel, idet han snart kom med en medestang, snart med en violin, snart med en trekantet hat og snart med en fløjte. Men jeg modstod alle disse tilbud og blev siddende ganske fortvivlet og bad ham med tårer i øjnene hver gang om enten at give mig pengene eller lade mig få min trøje. Endelig begyndte han at betale mig en halv penny ad gangen og var fulde to timer om at nå op til en shilling.

"Å mine øjne og lemmer!" råbte han da efter et langt ophold, idet han stak sit grimme hoved ud af butikken. "Vil du gå for to pence til?"

"Jeg kan ikke," sagde jeg; "jeg kommer til at sulte ihjel."

"Å min lunge og lever, vil du da gå for tre pence?"

"Jeg ville gerne gå for slet ingenting, hvis jeg kunne," sagde jeg, "men jeg trænger så hårdt til penge."

"Å go-ru!" Det er virkelig umuligt at beskrive, hvorledes han pressede dette udråb ud af sig, idet han kiggede omkring

dørstolpen efter mig og ikke lod se andet end sit lumske gamle hoved – "Vil du gå for fire pence?"

Jeg var så mat og træt, at jeg slog til, og efter at jeg skælvende havde taget pengene af hans klo, gik jeg min vej kort før solens nedgang, mere sulten og tørstig, end jeg nogen sinde havde været. Men med en udgift af tre pence kom jeg snart igen til hægterne, og da jeg nu var blevet bedre til mode, tilbagelagde jeg humpende halvanden mil af min vej.

Mit natteleje var atter i en høstak, hvor jeg hvilede trygt, efter at jeg havde vasket mine vablede fødder i en bæk og forbundet dem, så godt jeg kunne, med nogle kølige blade. Da jeg den næste morgen igen drog af sted, så jeg, at vejen gik mellem en mængde humlemarker og frugthaver. Det var allerede så langt ud på sommeren, at frugthaverne var røde af modne æbler, og på enkelte steder var humleplukkerne allerede i fuldt arbejde. Alt dette fandt jeg overordentlig smukt og besluttede at sove mellem humlen om natten, idet jeg forestillede mig de lange rækker af humlestænger, omsnoede af de fintformede blade, som et opmuntrende selskab.

Landstrygerne var den dag værre end nogen sinde og indgød mig en skræk, som jeg endnu har i frisk erindring. Flere af dem var nogle frygtelige banditter at se til, og de stirrede på mig, idet jeg gik forbi; undertiden standsede de for at råbe til mig, at jeg skulle komme hen og tale med dem, og når jeg så gav mig til at løbe, stenede de mig. Især husker jeg en ung fyr – en kedelflikker, tænker jeg, efter hans kulpande og værktøjspose at dømme. Han havde et fruentimmer med sig og vendte sig om, stirrede efter mig og brølede derpå til mig med en så rædsom

stemme, at jeg skulle komme tilbage, at jeg gjorde holdt og så mig om.

"Kom, når man kalder på dig," sagde han, "eller jeg skal sprætte maven op på dig!"

Jeg tænkte, det var bedst at gå tilbage, og da jeg nærmede mig og søgte at formilde kedelflikkeren ved mit blik, så jeg, at fruentimmeret havde et blåt øje.

"Hvor skal du hen?" spurgte han og greb mig med sin sværtede hånd i brystet.

"Jeg skal til Dover," svarede jeg.

"Hvor kommer du fra?" spurgte han, og drejede hånden endnu en gang om i min skjorte for bedre at holde mig fast.

"Jeg kommer fra London," svarede jeg.

"Hvad giver du dig af med?" fortsatte han. "Er du lommetyv?"

"Nej, Gud bevars!" sagde jeg.

"Nå, så det er du ikke? Hvis du vil gøre dig til af din ærlighed, skal jeg slå hovedet i stykker på dig."

Med disse ord gjorde han med den hånd, som han havde fri, en truende bevægelse, som om han ville slå mig, og målte mig så fra øverst til nederst.

"Har du så meget, at du kan give til et krus øl?" spurgte han.

"Hvis du har, så op med mønten, førend jeg tager den."

Jeg havde sikkert taget pengene frem, hvis jeg ikke havde mødt fruentimmerets blik og set hende ryste ganske sagte på hovedet og sætte munden i lave til et "nej".

"Jeg er meget fattig," sagde jeg og søgte at smile, "og har ingen penge."

"Hvad vil det sige?" sagde han og stirrede så bistert på mig, at jeg næsten blev bange for, at han så pengene i min lomme.

"Hvad mener De?" stammede jeg.

"Du går jo med min broders halstørklæde? Herud med det!"
og i et snuptag rev han det af min hals og kastede det til
fruentimmeret.

Fruentimmeret brast i en skoggerlatter, som om hun fandt, at det var en ypperlig spas, og kastede derpå tørklædet tilbage til mig, idet hun atter nikkede lige så svagt som før og med sine læber dannede ordet "Gå!" Men førend jeg kunne gøre det, snappede kedelflikkeren tørklædet ud af hånden på mig med en sådan voldsomhed, at jeg snurrede rundt som en top, bandt det løseligt om sin egen hals og vendte sig derpå om mod fruentimmeret og slog hende til jorden. Jeg glemmer aldrig det syn, da hun faldt baglæns om på den hårde landevej og lå der uden hat og med håret helt hvidt af støv, lige så lidt som da jeg nogen tid efter i afstand vendte mig om og så hende sidde på stien, der lå noget højere end kørevejen, og tørre blodet af sit ansigt med en flig af sit sjal, mens han gik videre.

Dette eventyr gjorde mig så angst, at jeg, hver gang jeg siden så nogle af den slags folk komme, vendte om, indtil jeg fandt et smuthul, hvor jeg holdt mig skjult, til de var kommet mig af syne, og det skete så ofte, at jeg blev meget forsinket ved det. Men under denne og alle de andre forlegenheder på min rejse, var det, ligesom om mit fantasibillede af min moder i hendes ungdom, førend jeg kom til verden, holdt mig oppe og vinkede mig fremad. Det holdt mig stadig med selskab. Det var til stede, når jeg lagde mig til at sove mellem humlerankerne; det var hos mig, når jeg vågnede om morgenen; det gik foran mig hele dagen. Det har siden i mine tanker været uadskillelig forbundet med den solbeskinne gade i Canterbury, der ligesom lå og

døse i den glødende hede, og med synet af de gamle huse og porte og den majestætiske grå domkirke, om hvis tårne rågerne kredsede. Da jeg omsider kom ud på de nøgne, vidtstrakte klitter ved Dover, oplevede det landskabets øde udseende med håb, og først da jeg havde nået det første store mål for min rejse og virkelig satte min fod i selve byen på den sjette dag efter min flugt, forlod det mig. Men da jeg nu stod der med mine sønderrevne sko og min solbrændte, støvede, halvnøgne skikkelse på det så længe attråede sted, da syntes det, forunderligt nok, at forsvinde ligesom en drøm og lod mig blive hjælpeløs og modløs tilbage.

Først forespurgte jeg mig hos søfolkene om min tante og fik forskellige svar. En sagde, at hun boede i fyrtårnet og derved var kommet til at svide sit skæg; en anden, at hun var gjort fast ved den store bøjle uden for havnen, og at man kun kunne besøge hende, når det var ebbe; en tredje, at hun var indespærret i fængslet i Maidstone for barnerov; en fjerde, at han havde set hende sætte sig på et kosteskaf i den sidste stærke storm og fare lige over til Calais. Droskekuskene, som jeg dernæst henvendte mig til, var lige så spøgefulde og uartige, og kræmmerne, som ikke syntes om mit udvortes, svarede i almindelighed, uden at lægge mærke til, hvad jeg havde at sige, at de ikke gav noget. Jeg følte mig ulykkelig og forladt. Mine penge var sluppet op; jeg havde intet mere, som jeg kunne skille mig ved; jeg var sulten, tørstig og udmattet og syntes at være lige så langt fra mit mål, som om jeg var blevet i London.

Formiddagen var gået med disse efterspørgsler, og jeg havde sat mig på trappen til en tom butik på et gadehjørne i nærheden af torvet og tænkte allerede på at gå hen til et af de andre steder,

som var blevet mig opgivet, da i det samme en droskekusk, som kom kørende forbi, tabte et hestedækken. Et godmodigt udtryk i mandens ansigt, som jeg opdagede, da jeg rakte ham dækkenet, gav mig mod til at spørge ham, om han ikke kunne sige mig, hvor miss Trotwood boede, skønt jeg allerede havde fremsat det spørgsmål så ofte, at ordene næsten døde på mine læber.

"Trotwood?" sagde han. "Lad mig en gang se. Jeg synes, at jeg skulle kende det navn. En gammel dame?"

"Ja," svarede jeg, "temmelig gammel."

"Dygtig stiv i ryggen?" fortsatte han, idet han rettede sig.

"Ja, det er temmelig rimeligt."

"Går med en pose? En pose, som kan rumme en hel del, lidt grov og opfarende af sig?"

Mit hjerte hørte op at slå, idet jeg indrømmede den utvivlsomme nøjagtighed af denne beskrivelse.

"Så skal jeg sige dig noget. Når du går denne vej op," sagde han og pegede med sin pisk hen mod bakkerne, "og stadig holder dig til højre, til du kommer til nogle huse, der vende ud mod søen, så tror jeg nok, du får hende opspurgt. Men da hun sagtens ikke giver dig noget, så har du her en penny."

Jeg modtog med taknemmelighed gaven, som jeg købte mig et brød for, og nød denne forfriskning undervejs, mens jeg gik i den retning, min ven havde vist, men jeg måtte vandre et langt stykke, før jeg nåede de omtalte huse. Endelig så jeg nogle ligge foran mig og gik ind i en butik for at bede folkene have den godhed at sige mig, hvor miss Trotwood boede. Jeg henvendte mig til en mand, som stod bag disken og vejede nogle risengryn

af til et ungt fruentimmer, der i den tanke, at spørgsmålet gjaldt hende, vendte sig om og sagde:

"Min frøken? Hvad vil du hende, min dreng?"

"Jeg ville gerne tale med hende, hvis det kunne lade sig gøre," svarede jeg.

"For at bede hende om noget, mener du vel?"

"Nej, slet ikke," svarede jeg, men da jeg i det samme huskede på, at jeg egentlig ikke var kommet i nogen anden hensigt, tav jeg forvirret stille og følte mit ansigt gløde.

Min tantes tjenestepige, hvad jeg ifølge hendes udtalelser måtte tro, hun var, lagde risengrynnene i en lille kurv og gik ud af butikken med de ord, at jeg kunne gå bagefter, hvis jeg ville vide, hvor miss Trotwood boede. Det lod jeg mig ikke sige to gange, skønt jeg var så hjerteklemmt, at mine knæ rystede under mig. Jeg gik da bag efter pigen, og vi kom snart til en nydelig lille villa med lyse karnapvinduer og en lille have foran, der var fuld af omhyggeligt passede blomster, som lugtede dejligt.

"Der bor miss Trotwood," sagde pigen. "Nu ved du det, og det er alt, hvad jeg kan sige."

Med disse ord skyndte hun sig ind i huset, som om hun ville ryste ansvaret for mit komme af sig, og lod mig blive stående ved havelågen. Der stod jeg da og stirrede mistrøstig op på dagligstuevinduet, hvor et musselinsgardin, der var trukket halvt til side, en stor, rund, grøn vifte eller skærm, der stod i vindueskarmen, et lille bord og en stor lænestol bragte mig på den tanke, at min tante måske i dette øjeblik sad der i sin skrækkelige majestæt.

Mine sko var nu i en ynkelig tilstand. Sålerne var faldet af stykke for stykke, og overlæderet var sprunget og bristet, så at

de ikke havde den mindste lighed med et par sko. Min hat, der også havde tjent mig til nathue, var så forkrammet, at ingen gammel, bulet, hankeløs kasserolle på en mødding havde nødig at skamme sig ved at måle sig med den. Min skjorte og mine benklæder, der var plettede af sved, dug og græs, og desuden sønderrevne, kunne have skræmt fuglene bort fra min tantes have, mens jeg stod ved lågen. Mit hår havde ikke vidst af kam eller børste at sige, siden jeg forlod London. Mit ansigt, min hals og mine hænder var blevet så brune som nødder ved at have været udsatte for den uvante påvirkning af luft og sol. Fra øverst til nederst var jeg pudret så hvid af kridt og støv, at jeg næsten så ud, som om jeg var kommet lige ud af en kalkovn. I denne tilstand og med en levende bevidsthed om den ventede jeg på at komme til at forestille mig for og gøre mit første indtryk på min frygtelige tante.

Da den uafbrudte stilhed ved dagligstuevinduet nogen tid efter bragte mig til at tro, at hun ikke opholdt sig der, hævede jeg mine øjne op til vinduet ovenover og lagde der mærke til en rødmosset, venligt udseende, gråhåret herre, der lukkede det ene øje på en pudsigt måde, nikkede ad mig, rystede på hovedet, lo og gik sin vej.

Jeg havde været ængstelig nok i forvejen, men blev det endnu mere over denne uventede adfærd og ville allerede luske af for at overveje, hvorledes jeg bedst skulle bære mig ad, da en dame med et tørklæde bundet uden om hatten, et par havehandsker på hænderne, et forklæde med en lomme som en fiskerkone og en stor kniv i hånden kom ud af huset. Jeg indså straks, at det måtte være miss Betsey, for den måde, hvorpå hun spankulerede ud af huset, stemte nøjagtig med den beskrivelse,

min stakkels moder så ofte havde givet af hende, da hun kom spankulerende gennem vor have ved Blunderstone.

"Gå væk!" sagde hun, idet hun rystede på hovedet og gjorde et hug i luften med kniven. "Bort! Ingen drenge her!"

Jeg iagttog hende med hjertet i halsen, mens hun marcherede hen i et hjørne af haven og bukkede sig for at grave en lille rod op. Derpå listede jeg mig med fortvivlelsens mod hen ved siden af hende og rørte ved hende med min finger.

"Undskyld, frøken," begyndte jeg.

Hun fo'r op og så på mig.

"Undskyld, tante."

"Hvad?" udbrød miss Betsey aldeles forfærdet.

"Undskyld, tante, jeg er Deres nevø."

"Du store Gud!" sagde hun og satte sig ned i havegangen.

"Jeg er David Copperfield fra Blunderstone, hvor De kom den aften, jeg blev født, og besøgte min kære moder. Jeg har været meget ulykkelig, siden hun døde. Jeg er blevet forsømt, har ikke lært noget og er blevet overladt til mig selv og sat til et arbejde, som ikke passede sig for mig. Derfor er jeg løbet min vej og har opsøgt Dem. Straks i begyndelsen blev jeg plyndret og er gået hele vejen og har ikke sovet i en seng, siden jeg begyndte min vandring."

Men nu mistede jeg pludselig hele min fatning og, med en bevægelse med mine hænder for at vise hende min pjaltede tilstand og tage den til vidne på, hvor meget jeg havde lidt, brast jeg i en lidenskabelig gråd, der vel havde været lukket inde i mig hele ugen.

Uden at røbe noget som helst andet end den mest målløse forundring var min tante blevet siddende og havde stirret på

mig, indtil jeg begyndte at græde, men nu sprang hun i største part op, tog mig i kraven og trak mig ind i dagligstuen. Det første, hun her tog sig for, var at åbne et stort skab, tage nogle flasker og hælde noget af indholdet af enhver af dem i munden på mig. De må være blevet valgt på lykke og fromme, for jeg er vis på, at jeg smagte fennikelvand, ansjossauce og salatolie. Da hun havde givet mig disse styrkende midler, lagde hun mig på sofaen med et sjal under mit hoved og tørklædet, som hun havde taget af sit eget hoved, under mine fødder, for at jeg ikke skulle tilsøle betrækket. Derpå satte hun sig bag ved den store, grønne vifte eller skærm, så at jeg ikke kunne se hende, og udstødte med visse mellemrum et "Gud forbarme sig!" idet hun affyrede disse udbrud ligesom minutsjud.

Nogen tid efter ringede hun på klokken.

"Janet," sagde hun, da pigen kom ind, "gå ovenpå og hils mr. Dick fra mig og sig, at jeg ønsker at tale med ham."

Janet syntes at blive lidt forundret over at se mig ligge ubevægelig på sofaen – jeg vovede ikke at røre mig af frygt for at mishage min tante – men gik for at udrette sit ærinde. Imidlertid gik min tante med hænderne på ryggen op og ned ad gulvet, indtil den herre, der havde skelet til mig fra vinduet ovenpå, kom leende ind.

"Mr. Dick," sagde min tante, "skab Dem nu ikke som en nar, da vi dog alle ved, at ingen kan være mere fornuftig end De, når De kun selv vil."

Herren blev på øjeblikket alvorlig og så på mig, syntes jeg, som om han ville bede mig ikke at sige noget om vinduet.

"Mr. Dick," sagde min tante, "De har jo hørt mig tale om David Copperfield? Lad nu ikke, som om De havde mistet

hukommelsen, for det ved både De og jeg bedre."

"David Copperfield?" sagde Dick, som ikke forekom mig at vide ret meget herom. "*David Copperfield?*"

"Ja," sagde min tante, "det er hans dreng – hans søn. Han ville have været sin fader op ad dage, hvis han ikke også lignede sin moder så meget."

"Hans søn?" sagde Dick, "virkelig?"

"Ja, og det er en net fyr. Han er løbet bort. Hans søster, Betsey Trotwood, ville aldrig være løbet bort!"

Min tante nikkede, fuld af tillid til det pigebarns karakter og opførsel, som aldrig havde været født.

"Så De tror ikke, at hun ville være løbet bort?"

"Vorherre se i nåde til manden," udbrød min tante i en skarp tone, "hvor han kan snakke! Ved jeg da ikke, at hun ikke ville have gjort det? Hun skulle have boet hos sin gudmoder, og vi ville have holdt så meget af hinanden. Hvor i al verden skulle hans søster, Betsey Trotwood, vel være løbet hen?"

"Ingen steder," svarede Dick.

"Nå," sagde min tante, formildet af dette svar, "hvor kan De da stå og sige sådan noget dumt tøj, De med Deres forstand, der er lige så skarp som en ragekniv? Her ser De den unge David Copperfield, og jeg spørger Dem nu, hvad skal jeg gøre med ham?"

"Hvad De skal gøre med ham?" spurgte Dick med mat stemme og kløede sig bag øret. "Å, gøre med ham?"

"Ja," sagde min tante med et strengt blik og løftet pegefinger. "Skynd Dem, jeg vil have et rigtig godt råd."

"Ja, når jeg var i Deres sted," sagde han grublende og stirrede åndsfraværende på mig, "ville jeg –" synet af mig syntes

pludselig at indgive ham en tanke, og han tilføjede rask – "ville jeg vaske ham."

"Janet," sagde min tante, idet hun vendte sig om med en triumferende mine, som jeg den gang ikke forstod, "mr. Dick kan sige os alle sammen, hvad der skal gøres. Varm badet!"

Skønt jeg var stærkt interesseret i denne samtale, kunne jeg dog ikke lade være at studere min tante, mr. Dick og Janet, mens den stod på, og tilendebringe min undersøgelse af værelset.

Min tante var en høj dame med hårde træk, men ingenlunde styg. Der var noget ubøjeligt i hendes ansigt, stemme, holdning og væsen, som var mere end tilstrækkeligt til at forklare det indtryk, hun havde gjort på et så blidt væsen som min moder, men hendes træk var snarere smukke end det modsatte, skønt de var strenge og alvorlige. Jeg lagde især mærke til, at hun havde et livligt, klart blik. Hendes hår, som var gråt, var skilt ad i to glatte afdelinger under en kappe med hængler på siderne, der var bundet sammen under hagen. Hendes kjole var lavendelblå og overordentlig net, men uden spor af besætning, som om hun ville generes så lidt som muligt. Jeg kan huske, at den forekom mig snarest at ligne en ridedragt uden det overflødige slæb. Ved siden bar hun et guldur, der, efter dets form og størrelse at dømme, oprindeligt havde været bestemt for en herre, med tilhørende kæde og signeter; om halsen havde hun noget lintøj, der ikke var uligt en skjortekrave, og om håndleddene ligesom små manchetter.

Mr. Dick var, som jeg allerede har sagt, gråhåret og rødmosset, og dermed ville jeg have sagt alt om ham, hvis hans hoved ikke havde været så underlig bøjet, ikke af alderdom –

det mindede mig om en af Creakles drenges hoved, når han havde fået prygl – og hans grå øjne så store og fremstående, med en sælsom, fugtig klarhed, som i forening med hans åndsfraværende væsen, hans underdanighed mod min tante og hans barnagtige glæde, når hun roste ham, vakte en mistanke hos mig om, at han var lidt småtosset, skønt det var mig en gåde, at han kunne være her, hvis han virkelig var det. Han var klædt ligesom ethvert andet almindeligt menneske i en vid, grå morgenfrakke og vest og hvide benklæder, og han havde sit ur i vestelommen og sine penge i bukselommen, og han klirrede med dem, som om han var meget stolt af dem.

Janet var en smuk, blomstrende pige på nitten eller tyve år og et sandt mønster på properhed. Skønt jeg ikke lagde videre mærke til hende den gang, kan jeg dog lige så gerne straks meddele, hvad jeg først senere fik at vide, at hun hørte til en række protegeer, som min tante havde taget i sin tjeneste i den udtrykkelige hensigt at opdrage dem til afsky for mandkønnet, og som i almindelighed endte med at gifte sig med bagerens kusk. Stuen var lige så proper som min tante eller Janet. Da jeg for et øjeblik siden lagde pennen for at tænke på den, strømmede søluften atter ind til mig, blandet med duften af blomster, og jeg så det blankt polerede, skinnende, gammeldags bohavede, min tantes ukrænkelige lænestol og bord sammen med den runde, grønne vifte i karnapvinduet, det med lærred belagte gulvtæppe, katten, de to kanariefigle, det gamle porcelæn, punchebollen, der var fyldt med tørre rosenblade, det store skab med alle slags flasker og krukker og, i mærkelig modsætning til alt det øvrige, mit støvede jeg, der lå på sofaen og iagttog alt.

Janet var gået ud for at gøre badet i stand, men straks efter blev min tante til min store forfærdelse pludselig stiv af forbitrelse og kunne næppe fremføre de ord:

"Janet! Æsler!"

Janet kom løbende op ad trappen, som om huset stod i lys lue, fo'r ud på en lille, grøn plet foran det og jog et par rideæsler med damer på væk, som havde haft den frækhed at sætte deres hove på den, mens min tante ligeledes styrtede ud af huset, greb et tredje dyr, der havde et barn på ryggen, i tøjlen, vendte det om, trak det ud fra disse hellige enemærker og varmede ørene på den ulykkelige driverdreng, der havde vovet at vanhellige denne fredlyste grund.

Endnu i dette øjeblik ved jeg ikke, om min tante havde nogen lovlig ret til denne græsplet, men hun havde sat sig det i hovedet, og det var mere end nok for hende. Den største fornærmelse, der kunne tilføjes hende, og som hun aldrig lod sidde på sig, var, når et æsel betrådte denne ukrænkelige plet. Hvad hun end var beskæftiget med, hvor underholdende den samtale, hun deltog i, end kunne være, så gav et æsel straks hendes tankers strøm en anden retning, og hun fo'r lige løs på det. Vandkrukker og vandkander blev holdt i beredskab på hemmelige steder for at blive tømt over de forbryderiske drenge; stokke lå skjult bag døren; der blev gjort udfald på alle tider af dagen, og krigen rasede uafbrudt. Dette var måske en behagelig adspredelse for æseldrengene, eller måske fandt de kløgtigere af æslerne, der fattede, hvorledes sagen stod, i deres medfødte genstridighed fornøjelse i at gå den vej. Jeg ved kun, at der blev gjort tre gange anskrig, førend badet var færdigt, og at jeg på grund af det sidste og mest fortvivlede så min tante

alene overfalde en rødhåret knægt på femten år og dunke hans røde hoved mod havelågen, førend det syntes at gå op for ham, hvad der var i vejen. Disse afbrydelser forekom mig så meget mere latterlige, som hun netop var i færd med at give mig suppe med en spiseske – hun var nemlig fuldt og fast overbevist om, at jeg ligefrem var ved at dø af sult og derfor i begyndelsen kun måtte få mad i meget små portioner – og mens jeg endnu gabede for at tage mod skeen, satte den i skålen igen, råbte: "Janet! Æsler!" og drog ud til kampen.

Badet var en stor vederkvægelse for mig, da jeg begyndte at mærke heftige smerter i lemmerne, fordi jeg havde ligget ude på marken, og var så træt og afkræftet, at jeg næppe kunne holde mig vågen fem minutter ad gangen. Efter at jeg havde fået badet, iførte de mig en skjorte og et par benklæder, som tilhørte Dick, og svøbte mig ind i to-tre store sjaler. Hvad jeg lignede i den positur, ved jeg ikke, men jeg følte mig som en meget varm bylt, og da jeg var mat og søvnig, lagde jeg mig kort efter på sofaen igen og faldt i søvn.

Det var måske en drøm, som hidrørte fra den forestilling, der i så lang tid havde optaget mit sind, men jeg vågnede med det indtryk, at min tante var kommet og havde bøjet sig over mig, strøget mit hår til side fra mit ansigt og lagt mit hoved i en bedre stilling og derpå var blevet stående og havde set på mig. Ordene "smuk dreng" og "stakkels dreng" syntes ligeledes at lyde i mine øren, skønt der, da jeg vågnede, ikke var nogen grund for mig til at tro, at de var blevet udtalt af min tante. Hun sad ved vinduet bag den grønne skærm, der kunne drejes til alle sider omkring en slags tap og stirrede ud på havet.

Kort efter fik vi middagsmad, stegt høne og budding, og jeg sad til bords, selv ikke ulig en spækket fugl, og kunne kun med megen møje røre armene, men da det var min tante, som havde indsvøbt mig, klagede jeg ikke over denne ulempe. Jeg var hele tiden meget spændt på at få at vide, hvad hun ville gøre med mig, men hun spiste sin mad i den dybeste tavshed, undtagen når hun en gang imellem fæstede sine øjne på mig og sagde: "Gud forbarme sig!" hvilket ingenlunde tjente til at formindske min uro.

Efter at dugen var taget af bordet og en flaske sherry, som jeg fik et glas af, var blevet sat frem, sendte hun atter bud efter Dick, som kom ned til os og så så dybsindig ud, som han formåede, da hun bad ham høre på min historie, som hun lidt efter lidt lokkede ud af mig ved en række spørgsmål. Under min fortælling holdt hun øje med Dick, som jeg tror ellers ville være faldet i søvn, og som hver gang, han tillod sig et smil, blev holdt i ave ved et strengt blik af min tante.

"Hvad der har stukket det stakkels, ulykkelige barn, at hun kunne gå hen og gifte sig igen," sagde min tante, da jeg var færdig, "det kan jeg ikke fatte."

"Hun forelskede sig måske i sin anden mand," mente Dick.

"Forelskede sig! Hvad mener De? Hvor kunne det falde hende ind?"

"Måske," henstillede Dick med et fjollet smil efter at have tænkt sig om, "gjorde hun det for sin fornøjelses skyld."

"En dejlig fornøjelse for det stakkels barn at give sin tro til sådan en køter, som hun kunne være vis på ville mishandle hende. Jeg gad nok vide, hvad hun har tænkt på. Hun havde set David Copperfield, som lige fra vuggen af stadig havde løbet

efter voksdukker, forlade verden. Hun havde et barn – å, der var to børn den fredag aften, da hun fødte den dreng, som sidder der – og hvad ville hun så have mere?"

Dick rystede hemmeligt på hovedet ad mig, som om han ville sige, at det kunne han ikke blive klog på.

"Hun kunne ikke engang få et barn som en anden," fortsatte min tante. "Hvor blev denne drengs søster, Betsey Trotwood, af? Hun blev borte! Jeg vil ikke høre et ord!"

Dick syntes at være ganske forskrækket.

"Den lille spirrevip af en doktor med hovedet på den ene side," sagde min tante, "Jellips, eller hvad han nu hed, hvad gavn gjorde vel han? Det eneste, han kunne gøre, var at sige til mig, pjalt som han var: "Det er en dreng." En dreng! Nogle kødhoveder var de alle til hobe!"

Hendes ivrighed forbavsede Dick i højeste grad og mig med, sandt at sige.

"Og som om dette ikke var nok, og hun ikke havde stået denne drengs søster, Betsey Trotwood, i lyset," sagde min tante, "gifter hun sig anden gang – går hen og gifter sig med en morder – eller en mand, der i hvert tilfælde hed noget lignende – og står denne dreng i lyset! Og den naturlige følge af alt dette, som enhver anden end et barn havde kunnet forudse, er, at han lusker sig bort og løber landet rundt. Han ligner Kain på et hår, førend han blev voksen."

Dick så vist på mig, ligesom for at identificere mig med hin personlighed.

"Og så er der nu dette fruentimmer med det hedenske navn," fortsatte min tante, "denne Peggotty, hun går også hen og gifter sig. Ret ligesom hun ikke havde set nok af alle de ulykker, der

følger med, går hun også hen og gifter sig, efter hvad barnet fortæller mig. Jeg vil bare håbe, at hendes mand er en af de mænd, der pryglar deres koner med ildtangen, som det vrimler af i aviserne."

Jeg kunne ikke tåle at høre min gamle barnepige blive således omtalt og gjort til genstand for et sådant ønske. Jeg sagde min tante, at hun tog fejl, og at Peggotty var den bedste, trofasteste og mest ærlige, mest hengivne og opofrende veninde og pige i verden, som altid havde elsket både mig og min moder højt, og at hun havde holdt min moders døende hoved i sine arme og modtaget hendes sidste taknemmelige kys. Mindet om dem begge var nær ved at kvæle mig, og da jeg ville til at sige, at alt, hvad hun havde, var mit, og at jeg ville have tyet til hende, hvis jeg ikke havde frygtet for at volde hende ulejlighed i hendes små omstændigheder, sank jeg helt sammen og lagde mit hoved med hænderne for øjnene på bordet.

"Så, så!" sagde min tante, "drengen gør ret i at forsvare dem, der have været gode mod ham – Janet! Æsler!"

Jeg er fuldkommen overbevist om, at hvis disse ulyksalige æsler ikke havde været, ville vi straks være blevet gode venner, for min tante havde lagt sin hånd på min skulder, og dette havde gjort mig så dristig, at jeg følte en stærk tilskyndelse til at omfavne hende og bønfalde hende om hendes beskyttelse. Men afbrydelsen og den forstyrrelse, hun kom i ved kampen udenfor, gjorde for øjeblikket ende på alle blidere tanker, og lige til tetid fortsatte min tante at underholde Dick med et forbitret foredrag om, at hun ville søge oprejsning ved domstolene og anlægge sag for krænkelse af ejendomsretten mod samtlige æselsejere i Dover.

Efter teen sad vi ved vinduet – på lur efter flere æsler, tænkte jeg på grund af det skarpe udtryk i min tantes ansigt. Da det begyndte at blive mørkt, satte Janet lys og et tokkodillebræt på bordet og rullede rullegardinerne ned.

"Hør, mr. Dick," sagde min tante med sit alvorlige blik og med løftet pegefinger ligesom før, "nu vil jeg stille Dem endnu et spørgsmål. Se engang på drengen."

"Davids søn?" spurgte Dick med en spændt, forlegen mine.

"Ja netop. Hvad ville De nu gøre med ham?"

"Å!" sagde Dick. "Ja, gøre med ham – jeg ville putte ham i seng."

"Janet!" råbte min tante med det tidligere triumferende velbehag. "Mr. Dick kan sige os alle, hvad vi skal gøre. Er sengen i stand, vil vi lægge ham i den."

Da Janet svarede, at den var fiks og færdig, førte de mig meget venligt ovenpå, men dog som en slags fange, idet min tante gik foran, og Janet sluttede troppen. Den eneste omstændighed, som gav mig nyt håb, var, at min tante standsede på trappen for at spørge om en brændt lugt, som mærkedes der, og at Janet svarede, at hun havde kastet min gamle skjorte på ilden nede i køkkenet. Men der fandtes ingen andre klæder i kammeret end den underlige bunke tøj, som jeg havde på, og da jeg var blevet alene der med en lille stump lys, som min tante havde sagt netop ville brænde i fem minutter, hørte jeg dem lukke min dør i lås. Ved nærmere at overveje alt dette kom jeg til den slutning, at min tante, der jo ikke kendte videre til mig, måske havde mig mistænkt for at have den vane at løbe bort og derfor tog sine forholdsregler for at holde mig i sikker forvaring.

Det var et hyggeligt kammer øverst oppe i huset med udsigt over søen, som tindrede i måneskinnet. Efter at jeg havde læst min aftenbøn, og lyset var brændt ud, blev jeg endnu siddende og så på måneskinnet i vandet, som om jeg kunne håbe at læse min skæbne i det ligesom i en bog, eller se min moder med sit barn stige ned fra himlen ad denne skinnende sti for at se på mig ligesom den gang, jeg sidst havde set hendes søde ansigt. Jeg husker, hvorledes den højtidelige stemning, hvormed jeg til sidst vendte mine øjne bort, gav efter for den følelse af taknemmelighed og hvile, som synet af sengen med det hvide omhæng og endnu mere tanken om at skulle hvile blødt i den mellem de snehvide lagener vakte hos mig. Jeg tænkte på alle de ensomme steder under nattehimlen, hvor jeg havde sovet, og jeg bad, at jeg aldrig mere måtte blive husvild og aldrig glemme de husvilde. Jeg syntes derpå at svæve hen over den tungsindige stråleglans der ude på havet og over i drømmenes verden.

14. Min tante tager sin bestemmelse med mig

Da jeg næste morgen kom ned, fandt jeg min tante i så dybe tanker ved frokostbordet, idet hun støttede sin albue på bakken, at indholdet af maskinen havde oversvømmet tepotten og sat hele dugen under vand, indtil min indtrædelse rev hende ud af hendes overvejelser. Jeg følte mig overbevist om, at jeg havde været genstanden for hendes tanker, og var spændt på at få hendes hensigter med mig at vide, men jeg turde dog, af frygt for at støde hende, ikke røbe dette.

Men da jeg ikke var så meget herre over mine øjne som over min tunge, blev de under frokosten meget ofte draget hen på min tante, og jeg kunne ikke andet end blive opmærksom på, at hun så på mig på en forunderlig, tankefuld måde, som om jeg var et umådelig langt stykke borte, i stedet for at jeg sad på den anden side af det lille bord. Da min tante var færdig med sin morgenmad, lagde hun sig meget takksom tilbage i sin lænestol, rynkede sine bryn, lagde armene over kors og iagttog mig i al ro og mag med en så ufravendt opmærksomhed, at jeg ikke vidste, hvad jeg skulle gøre af mig selv. Da jeg endnu ikke var færdig med min morgenmad, søgte jeg at skjule min forvirring ved at blive ved at spise, men min kniv snublede over min gaffel, min gaffel spændte ben for kniven, og når jeg havde fået et stykke skinke filet af, røg det helt op i loftet, så at jeg ikke fik noget, og jeg var nær ved at blive kvalt af teen, som jeg hele

tiden fik i den gale hals, indtil jeg opgav ævred og sad og blussede under min tantes stirren.

"Halløj!" sagde min tante endelig.

Jeg slog øjnene op og mødte ærbødigt hendes skarpe blik.

"Jeg har skrevet til ham," sagde min tante.

"Til –?"

"Til din stedfader. Jeg har sendt ham et brev, som jeg vil håbe, han svarer på, ellers bliver vi to ikke gode venner, det kan han være vis på."

"Ved han, hvor jeg er, tante?" spurgte jeg angst.

"Jeg har fortalt ham det," sagde min tante og nikkede.

"Vil De da – udlevere mig – til – ham?" stammede jeg.

"Det ved jeg ikke. Vi får at se."

"Å, jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre, hvis jeg skal vende tilbage til mr. Murdstone!" udbrød jeg.

"Jeg kan ikke sige noget sikkert om det," sagde min tante og rystede på hovedet. "Vi får at se."

Mit mod sank ved disse ord, og jeg blev meget nedslået og tung om hjertet. Min tante, som ikke lod til at skænke mig synderlig opmærksomhed, bandt et groft forklæde med smække, som hun tog ud af skabet, om sig, skyllede selv tekopperne, og da alting var gjort rent og sat hen på bakken igen, dugen lagt sammen og oven på det hele, ringede hun på Janet, for at hun skulle bære bakken ud. Dernæst børstede hun, efter at hun først havde taget handsker på, alle krummerne af med en lille kost, indtil der ikke var et eneste mikroskopisk gran tilbage på bordtæppet, og støvede derpå værelset af og ordnede det, skønt det allerede var så pænt og pillent som vel muligt. Da alt dette var tilendebragt til hendes tilfredshed, tog hun atter

forklædet og handskerne af, lagde dem sammen og gemte dem på deres bestemte sted i skabet, flyttede sit syskrin hen på sit eget bord ved det åbne vindue og satte sig til at arbejde, med den grønne skærm mellem sig og lyset.

"Gå ovenpå," sagde min tante, idet hun trådte synålen, "og hils mr. Dick fra mig og sig, at jeg gerne ville vide, hvorledes det går med hans ansøgning."

Jeg stod op i største hast for at udrette mit ærinde.

"Du synes vist," sagde min tante, idet hun så lige så vist på mig, som hun havde set på synålen. Mens hun trådte den, "at mr. Dick er et kort navn, hvad?"

"Jeg fandt rigtignok i går, at det var temmelig kort."

"Du må ikke tro, at han ikke har et længere navn, når han vil bruge det," sagde min tante med en stolt mine. "Babley – mr. Richard Babley – det er mandens rigtige navn."

Med en beskeden følelse af min ungdom og den familiaritet, hvori jeg allerede havde gjort mig skyldig, var jeg lige i færd med at sige, at det så nok var bedst, at jeg kaldte ham således, da min tante fortsatte:

"Men du må ikke for nogen pris kalde ham således. Han kan ikke tåle at høre sit navn. Det er en særhed af ham, skønt jeg i grunden slet ikke finder det så sært, da han er blevet mishandlet nok af visse folk, som bærer det, til at have en afgjort modbydelighed for det, det skal Gud vide. Mr. Dick, det er nu hans navn her og alle andre steder, hvis han nogen sinde skulle tage noget andet sted hen – hvilket han ikke gør. Husk derfor på, mit barn, ikke at kalde ham andet end mr. Dick."

Jeg lovede at adlyde og gik ovenpå med mit budskab. Undervejs tænkte jeg, at hvis Dick havde arbejdet længe på sin

ansøgning med den samme hurtighed, hvormed jeg gennem den åbne dør havde set ham arbejde på den, dengang jeg gik ned, måtte det vist gå meget flinkt med den. Da jeg kom derop, sad han og kørte på med en lang pen og med hovedet næsten lige nede på papiret. Han var så optaget, at jeg fik mere end tid nok til at lægge mærke til en stor papirsdrage i en krog, den forvirrede bunke manuskripter, de mange penne og frem for alt den mængde blæk, han syntes at have på pægleflasker i dusinvis, førend han opdagede, at jeg var til stede.

"Ha, Føbus!" sagde han, idet han lagde pennen. "Hvor står det til? Jeg skal sige dig noget," tilføjede han med dæmpet stemme, "jeg ønsker ikke, at det bliver omtalt, men det er en –" her vinkede han ad mig og satte sine læber tæt til mit øre – "det er en gal verden, splittergal, dreng!" fortsatte han, idet han tog sig en pris af en rund dåse på bordet og lo hjerteligt.

Uden at formaste mig til at sige nogen mening om dette spørgsmål udrettede jeg mit ærinde.

"Tak, hils hende og sig, at jeg – at jeg tror, at jeg er godt i gang. Ja, jeg tror, jeg er godt i gang," gentog han, idet han fo'r med hånden gennem sine grå hår og kastede et alt andet end tillidsfuldt blik på sit manuskript. "Har du gået i skole?"

"Ja, sir," svarede jeg, "en kort tid."

"Husker du, hvornår det var, at kong Charles den Første blev halshugget?" spurgte han, idet han så vist på mig og greb pennen, ligesom for at skrive det op.

Jeg svarede, at jeg troede, det var i året 1649.

"Ja," sagde han og kløede sit øre med sin pen og så tvivlende på mig. "Det siger bøgerne, men jeg fatter ikke, hvorledes det kan være muligt, for hvis det var så længe siden, hvorledes

kunne da hans omgivelser have gjort den fejltagelse at tage noget af forvirringen ud af hans hoved, efter at det var hugget af, og sætte det ind i *mit*?"

Jeg blev højst forbavset over dette spørgsmål, men kunne ingen oplysninger meddele i så henseende.

"Det er meget underligt," sagde Dick med et modfaldent blik på papirerne og endnu en gang med hånden i håret, "at jeg aldrig kan komme ganske på det rene med det. Jeg kan aldrig få rigtig klaring på det. Men lige meget, lige meget!" tilføjede han muntert og tog sig sammen. "Der er tid nok! Hils miss Trotwood og sig hende, at det går rigtig godt."

Da jeg ville til at gå, henledte han min opmærksomhed på dragen.

"Hvad synes du om den drage?"

Jeg svarede, at det var en prægtig en. Jeg tror, den må have været tre alen lang.

"Den har jeg selv lavet. Vi vil sætte den op sammen, du og jeg," sagde Dick. "Ser du dette?"

Han viste mig, at den var overtrukket med et manuskript, der var skrevet meget tæt, men så tydeligt, at det forekom mig, at jeg, mens jeg fulgte linjerne, igen et par steder opdagede en hentydning til kong Charles den Førstes hoved.

"Der er sejlgarn nok," sagde Dick, "og når den går højt i vejret, fører den sandhederne et langt stykke bort. Det er min måde at udbrede dem på. Jeg ved ikke, hvor de kommer hen. Det afhænger af omstændighederne, på vinden og så fremdeles, men det lader jeg lykken råde for."

Hans ansigt var så blidt og venligt og havde samtidig noget så ærværdigt ved sig, skønt det var sundt og kraftigt, at jeg ikke

var vis på, om han ikke drev en smule gæk med mig. Derfor lo jeg, og han lo med, og vi skiltes ad som de bedste venner af verden.

"Nå, barn," sagde min tante, da jeg var kommet ned igen.

"Hvorledes har mr. Dick det i dag?"

Jeg sagde, at han bad hilse, og at det gik rigtig godt.

"Hvad synes du om ham?" spurgte min tante.

Jeg tænkte et øjeblik at omgå spørgsmålet ved at svare, at jeg syntes, at det var en meget rar mand, men min tante lod sig ikke således spise af, for hun lagde sytøjet på sit skød og sagde, idet hun foldede hænderne over det:

"Din søster ville uforbeholden have sagt mig, hvad hun syntes om en person. Se at ligne din søster, så meget du kan, og tal rent ud af posen!"

"Er han – er mr. Dick – jeg spørger om det, fordi jeg ikke ved det, tante – er han virkelig forstyrret i hovedet?" stammede jeg, for jeg følte, at det var et kildent emne.

"Ikke det mindste," sagde min tante.

"Ja så."

"Er der noget i verden," sagde min tante med stor kraft og bestemthed i sin tone, "som mr. Dick ikke er, så er det det."

Jeg havde intet bedre at svare end endnu et frygtsomt, "ja så!"

"Man har *sagt*, at han er gal," sagde min tante. "Jeg finder en egenkærlig glæde i at sige, at man har sagt, at han er gal; ellers ville jeg ikke have høstet nytten af hans omgang og råd i de sidste ti år eller længere – ja, lige siden din søster narrede mig."

"Så længe?" sagde jeg.

"Og det var nogle rare folk, som havde den frækhed at sige, han var gal," sagde min tante. "Mr. Dick er på en måde langt ude

beslægtet med mig – hvorledes, gør intet til sagen. Hvis jeg ikke havde været, havde hans egen broder holdt ham indespærret for livstid."

Jeg er bange for, at det var hykleri af mig, men da jeg så, at min tante tog sig så ivrigt af denne sag, søgte jeg at give mig skin af, at den også interesserede mig.

"En hovmodig nar!" sagde min tante. "Fordi hans broder var lidt excentrisk – skønt ikke halvt så meget som mange andre mennesker – ville han ikke tillade, at han viste sig i hans hus, men sendte ham til en dåreanstalt, selv om deres afdøde fader, som næsten troede, at han var fjollet, havde overgivet ham til hans varetægt. Og det må have været en klog mand, siden han kunne tro det, uden tvivl selv gal!"

Da min tante syntes at være aldeles overbevist om dette, søgte jeg ligeledes at give mig mine af at nære den samme overbevisning.

"Derfor lagde jeg mig imellem," sagde min tante "og gjorde ham et tilbud. Deres broder er fornuftig nok, sagde jeg, langt fornuftigere, end De er eller rimeligvis nogen sinde bliver. Lad ham beholde sin lille årlige indtægt og bo hos mig. Jeg er ikke bange for ham, jeg er ikke hovmodig, jeg er villig til at drage omsorg for ham og skal ikke mishandle ham, således som visse folk, foruden dem i dåreanstalten, har gjort. Efter megen snakken frem og tilbage, fik jeg ham, og han har været her siden. Han er det venligste og mest føjelige menneske af verden, og med hensyn til hans råd – ingen uden jeg ved, hvilket hoved der sidder på den mand!"

Min tante glattede sin kjole og lystede på hovedet, som om hun trodsede hele verden.

"Han havde en søster, som han holdt meget af," sagde min tante, "en god pige, som var meget kærlig mod ham. Men hun gjorde, som de alle gør – tog sig en mand; han gjorde hende ulykkelig ligesom alle mandfolk. Det gjorde et sådant indtryk på mr. Dick – og det er dog vel ikke galskab, skulle jeg tro – at det i forbindelse med hans frygt for hans broder og følelsen af den uret, han havde lidt, skaffede ham en feber på halsen. Det skete, førend han kom til mig, men mindet om det trykker ham endnu. Sagde han noget til dig, barn, om kong Charles den Første?"

"Ja, tante."

"Aha!" sagde min tante og gned sig på næsen, som om hun ærgrede sig lidt. "Det er den billedlige måde, hvorpå han udtrykker sig. Han sætter sin sygdom i forbindelse med en stor uro og forstyrrelse, og det er det billede eller den lignelse, eller hvad man kalder det, han plejer at bruge. Og hvorfor skulle han ikke gøre det, når det kan more ham?"

"Nej vist så, tante," svarede jeg.

"Det er ingen forretningsmæssig eller almindelig måde at tale på, det ved jeg nok, og det er grunden til, at jeg holder på, at der ikke må stå et eneste ord om det i hans ansøgning."

"Er det en ansøgning, som vedrører hans egen historie, han er ved at skrive, tante?"

"Ja, barn, han er ved at skrive en ansøgning til lordkansleren eller lord – Gud ved hvem – kort sagt, til en af de folk, der bliver lønnet for at tage imod ansøgninger – om sin stilling. Jeg tænker, han vil indlevere den med det allerførste. Han har endnu ikke været i stand til at sætte den op uden at bruge den udtryksmåde, men det siger intet; så har han noget at bestille."

Senere erfarede jeg virkelig, at mr. Dick i hen ved ti år havde gjort sig umage for at holde Charles den Første ude af ansøgningen, men at han stadig havde listet sig ind i den og var der endnu.

"Jeg siger endnu en gang," sagde min tante, "at ingen uden jeg ved, hvilket hoved der sidder på den mand, og at han er det venligste og mest føjelige menneske af verden. Han finder undertiden fornøjelse i at sætte en drage op, men hvad gør det? Franklin satte jo også drager op, og han var dog kvæker eller sådan noget, hvis jeg ikke tager fejl. Og det er meget latterligere at se en kvæker lege med en drage end enhver anden."

Hvis jeg turde have troet, at min tante fortalte alle disse enkeltheder udelukkende for min skyld og for at vise mig sin tillid, ville jeg have holdt det for en stor udmærkelse og spået mig det bedste af et sådant vidnesbyrd om hendes gode mening om mig. Men det undgik ikke min opmærksomhed, at hun havde indladt sig på denne forklaring, hovedsagelig fordi spørgsmålet var opstået hos hende selv og uden videre hensyn til mig, skønt hun, i mangel af andre, havde henvendt talen til mig.

Dog må jeg sige, at den ædelmodige måde, hvorpå hun trådte i skranken for den stakkels skikkelige Dick ikke alene opfyldte mit unge bryst med et egenkærligt håb for min egen person, men også med en uegennyttig sympati for hende. Jeg tror, at jeg begyndte at indse, at min tante trods sine mange særheder og løjerlige indfald havde noget ved sig, som fortjente at æres og agtes. Skønt hun var lige så skrap den dag som den foregående, fo'r lige så ofte ind og ud efter æslerne og kom i den frygteligste forbitrelse, da en ung mand i forbigående lavede øjne til Janet,

hvilket var en af de groveste forbrydelser, man kunne gøre sig skyldig i mod min tantes værdighed, forekom hun mig dog mere tillidvækkende om ikke mindre skrækindjagende.

Den spænding, hvori jeg var i den mellemtid, som nødvendigvis måtte gå, førend der kunne komme svar på brevet til Murdstone, var meget pinefuld, men jeg gjorde mig umage for at undertrykke den og i al stilfærdighed at gøre mig så behagelig, jeg kunne, både for min tante og Dick. Han og jeg var gerne gået ud sammen for at sætte dragen op, men jeg havde jo intet andet tøj end de intet mindre end pyntelige klæder, som jeg var blevet udstafferet med den første dag, og som bandt mig til huset undtagen en times tid, efter at det var blevet mørkt, hvor min tante for min sundheds skyld spadserede frem og tilbage med mig ude på klippen, førend jeg gik i seng. Omsider indløb svaret fra Murdstone, og min tante underrettede mig til min ubeskrivelige forfærdelse om, at han den næste dag selv ville komme og tale med hende. Den næste dag sad jeg, stadig indpakket i min mærkværdige dragt, og talte timerne, skiftevis et bytte for håb og frygt, mens jeg ventede på det frygtelige øjeblik, da jeg skulle se det skumle ansigt, hvis udeblivelse hver minut satte mig i uro.

Min tante var lidt mere bydende og barsk end sædvanlig, men jeg mærkede intet andet tegn på, at hun forberedte sig på at modtage den gæst, jeg frygtede så meget. Hun sad ved vinduet og syede, og jeg sad hos hende indtil langt ud på eftermiddagen, mens jeg fantaserede over alle de mulige og umulige følger af Murdstones besøg. Middagsmåltidet var blevet udsat på ubestemt tid, men det var nu blevet så sent, at min tante allerede havde givet befaling til at rette an, da hun i

det samme pludselig gjorde anskrig, og til min forfærdelse og forbavselse så jeg miss Murdstone i en tværsaddel ride ganske koldsindigt på et æsel over den hellige grønning og holde uden for huset, hvor hun så sig om.

"Bort med Dem!" råbte min tante, idet hun rystede på hovedet og truede ad hende med hånden fra vinduet. "Her har De intet at gøre! Hvor tør De vove at trænge Dem ind på min grund? Uforskammede tingest!"

Min tante blev så rasende over den koldblodighed, hvormed miss Murdstone så sig om, at jeg virkelig tror, at hun var helt lammet og for et øjeblik ude af stand til efter sædvane at fare ud. Jeg benyttede lejligheden til at sige hende, hvem det var, og at den herre, som nu kom bag efter forbrydersken, var Murdstone selv.

"Jeg bryder mig ikke om, hvem det er!" råbte min tante, idet hun fortsatte at ryste på hovedet og gestikulere fra vinduet på en alt andet end venlig måde. "Jeg vil ikke lade mig spille på næsen. Jeg tåler det ikke. Bort! Janet, drej det om; træk det bort!" og jeg, som stod bag ved min tante, så et forvirret håndgemæng, hvorunder æslet strittede ud med alle fire ben og gjorde modstand mod alle, mens Janet søgte at dreje det rundt ved tøjlen og Murdstone at drive det fremad, miss Murdstone slog Janet med sin parasol, og en flok drenge, som var kommet til for at se på kampen, råbte hurra af fuld hals. Men min tante, som pludselig opdagede den unge misdæder, der var æslets vogter og en af hendes værste fjender, skønt han kun var en lille purk, styrtede ud på valpladsen, fo'r løs på ham, tog ham til fange og trak ham, med trøjen over hovedet og med hælene skurende hen ad jorden, ind i haven. Her holdt hun ham fast,

mens hun råbte til Janet, at hun skulle hente politiet og dommerne, for at han kunne blive tiltalt, dømt og henrettet på stedet. Dette intermezzo varede imidlertid ikke længe, for den unge galgenfugl, der var øvet i en mængde finter og kneb, som min tante ikke havde den mindste anelse om, slap snart skrålende bort, og efterlod nogle dybe indtryk af sine sømbeslåede støvler i blomsterbedene, idet han bortførte sit æsel i triumf.

Under den sidste del af kampen var miss Murdstone steget af og stod nu sammen med sin broder ved foden af trappen og ventede på, at det måtte behage min tante at modtage dem. Min tante, som var blevet lidt forpjusket under fægtningen, marcherede med megen værdighed forbi dem ind i huset og tog slet ingen notits af dem, førend Janet meldte dem.

"Skal jeg gå, tante?" spurgte jeg skælvende.

"Nej," svarede min tante, "på ingen måde!"

Med disse ord skubbede hun mig ind i en krog tæt ved sig og forskansede mig bag en lænestol, som om den havde været et fængsel eller en retsskranke. I denne stilling blev jeg under hele sammenkomsten, og fra den så jeg nu Murdstone og søsteren træde ind i stuen.

"Å," sagde min tante, "jeg vidste i starten ikke, hvem det var, jeg havde den fornøjelse at vise bort. Men jeg tillader ingen at ride over grønningen. Jeg gør ingen undtagelser. Jeg tåler ikke, at nogen gør det."

"Det er en temmelig generende bestemmelse for fremmede," sagde miss Murdstone.

"Er det?" svarede min tante.

Murdstone, der syntes at være bange for en fornyelse af fjendtlighederne, lagde sig nu imellem og begyndte:

"Miss Trotwood!"

"Om forladelse," sagde min tante med et skarpt blik. "Er De den mr. Murdstone, som ægtede enken efter min afdøde nevø, David Copperfield fra Blunderstone?"

"Ja jeg er."

"De må undskylde, når jeg siger," fortsatte min tante, "at jeg finder, at det ville have været langt bedre, om De havde ladet det stakkels barn være i fred."

"Jeg er for så vidt enig med miss Trotwood," sagde miss Murdstone, idet hun brystede sig, "da jeg har den mening, at vor begravte Clara i alle væsentlige henseender ikke var andet end et rent barn."

"Det er en trøst for Dem og mig, frøken, som allerede er i en temmelig fremrykket alder og ikke udsat for at blive styrtet i ulykke af vore personlige yndigheder, at ingen kan sige det samme om os," sagde min tante.

"Upåtvivlelig!" sagde miss Murdstone, skønt denne indrømmelse ikke blev fremført i den villigste og venligste tone. "Og det ville unægtelig have været langt bedre for min broder, hvis han ikke havde indladt sig på et sådant ægteskab. Jeg har altid haft den mening."

"Det tvivler jeg slet ikke om," svarede, min tante. "Janet," tilføjede hun efter at have ringet, "hils mr. Dick og bed ham komme ned."

Indtil han kom, blev min tante siddende ganske stiv og strunk og stirrede mørkt på væggen. Da han kom, præsenterede hun dem for hinanden.

"Mr. Dick, en gammel og fortrolig ven af mig, på hvis dom jeg stoler ubetinget," sagde min tante med eftertryk, som en advarsel til Dick, der bed sig i pegefingern og så temmelig idiotisk ud.

Dick tog på dette vink fingeren ud af munden og stillede sig med et alvorligt og opmærksomt udtryk i sit ansigt hen blandt gruppen. Min tante bøjede hovedet mod Murdstone, som derpå tog ordet:

"Efter at have modtaget Deres brev, miss Trotwood, troede jeg, at det ville være mere retfærdigt mod mig selv og måske et større bevis på min agtelse for Dem –"

"Mange tak," afbrød min tante ham, idet hun stadig så ham stift i øjnene, "De skal ikke bryde Dem om mig."

"– hellere at svare mundtligt end skriftligt," fortsatte Murdstone. "Denne ulykkelige dreng, der er løbet bort fra sine venner og sit arbejde –"

"Og hvis ydre," faldt hans søster ham i talen, idet hun således henvendte alles opmærksomhed på mig i min ubeskrivelige dragt, "er en ligefrem skandale."

"Jane Murdstone," sagde hendes broder, "hav den godhed ikke at afbryde mig. Denne ulykkelige dreng, miss Trotwood, har været årsag til mange huslige sorger og ængstelser, både mens min kære, salige kone levede og siden. Han har et trodsigt, stridigt sind, en hidsig natur, og en ubehagelig, uomgængelig karakter. Både min søster og jeg selv har stræbt at vænne ham af med hans laster, men uden nytte. Og jeg – ja jeg kan sige vi begge, da min søster nyder min fulde fortrolighed – har ment det rettest, at De skulle høre denne alvorlige og upartiske dom af vor egen mund."

"Det er næppe nødvendigt, at jeg stadfæster noget, som min broder har fremført," sagde miss Murdstone, "men jeg tillader mig dog at tilføje, at jeg holder ham for den værste dreng, der er til."

"Det var stærkt!" sagde min tante kort.

"Men dog sandt," svarede miss Murdstone.

"Så?" sagde min tante. "Nå?"

"Jeg har mine egne meninger," fortsatte Murdstone, hvis ansigt blev mere og mere mørkt, jo længere han og min tante iagttog hinanden, "om den bedste måde at opdrage ham på, og de støtter sig dels på mit kendskab til ham og dels på mit kendskab til mine egne midler. Jeg står mig selv til ansvar for dem, jeg retter mig efter dem og har intet videre at sige om dem. Det er nok, når jeg siger, at jeg satte denne dreng under opsyn af en af mine venner i en hæderlig livsstilling; at han ikke syntes om den; at han er løbet bort fra den, har gjort sig selv til en almindelig landstryger og er kommet hertil i pjalter for at henvende sig til Dem, miss Trotwood. Det er mit ønske uforbeholdent at udvikle for Dem, hvad der, så vidt jeg kan se, må blive følgen, hvis De tager Dem af ham."

"Men lad os først tale om den hæderlige livsstilling," sagde min tante. "Hvis han havde været Deres eget barn, ville De sagtens også have sat ham i den stilling?"

"Hvis han havde været min broders egen søn," tog miss Murdstone til orde, "er jeg vis på, at han ville have haft en ganske anden karakter."

"Og ville han, hvis det stakkels barn, hans moder, havde levet, også være blevet sat ind i den hæderlige livsstilling?" spurgte min tante.

"Jeg tror ikke," svarede Murdstone, "at Clara ville have gjort indvendinger mod noget, som jeg og min søster, Jane Murdstone, var blevet enige om."

Miss Murdstone stadfæstede dette med en lydelig mumlen.

"Hm!" sagde min tante. "Ulykkelige barn!"

Dick, som hele tiden havde klingret med sine penge, klingrede nu så stærkt med dem, at min tante fandt det nødvendigt at standse ham med et blik, førend hun sagde:

"Ophørte det stakkels barns livrente med hendes død?"

"Ja, den gjorde," svarede Murdstone.

"Og skulle den lille ejendom – huset og haven, denne hersens rågeanstalt uden råger – ikke ifølge en testamentarisk bestemmelse gå i arv til hendes søn?"

"Hendes første mand havde givet hende uindskrænket rådighed," begyndte Murdstone, men min tante afbrød ham med harme og utålmodighed.

"Herre Gud, mand, det har De slet ikke nodig at fortælle mig. Uindskrænket rådighed! Jeg gad nok se David Copperfield se frem i tiden og tænke sig nogen mulighed, om den så lå lige for næsen af ham! Naturligvis havde han givet hende uindskrænket rådighed over ejendommen. Men dengang hun giftede sig igen, dengang hun gjorde det ulyksalige skridt – at gifte sig med Dem, rent ud sagt, var der da ingen, som lagde et godt ord ind for drengen?"

"Min afdøde kone elskede sin anden mand, frøken," sagde Murdstone, "og stolede ubetinget på ham."

"Deres afdøde kone var et meget uerfarent og meget ulykkeligt barn," svarede min tante og rystede på hovedet ad ham. "Det er, hvad hun var. Og hvad har De så mere at sige?"

"Kun dette, miss Trotwood. Jeg er kommet for at tage David med mig igen og gøre med ham, hvad jeg finder for godt. Jeg er ikke kommet for at give noget løfte eller påtage mig nogen forpligtelse. De har måske i sinde at tage Dem af ham, fordi han er løbet bort og har klaget over mig. Deres opførsel, som jeg må tilstå, er alt andet end forekommende, bringer mig til at tro det. Men jeg må sige Dem, at når De en gang har taget Dem af ham, må De tage Dem af ham altid; træder De nu imellem ham og mig, må De selv tage følgerne, miss Trotwood. Jeg er ikke til at spøge med. Jeg er kommet for første og sidste gang for at tage ham med. Vil han følge med? Hvis ikke – eller hvis De sætter Dem imod det, lige meget under hvad påskud det er – da er min dør lukket for ham, og jeg tager det for givet, at De vil sørge for ham."

På denne tale hørte min tante med den dybeste opmærksomhed, mens hun sad ganske stiv, med hænderne foldede over det ene knæ og så på den talende med bistre blikke. Da han var færdig, drejede hun sine øjne således, at de kom til at hvile på miss Murdstone, uden at hun for øvrigt forandrede sin stilling, og sagde:

"Og De, frøken, har De noget at sige?"

"Alt, hvad jeg kunne have at sige, miss Trotwood, og alt, hvad jeg ved om sagens virkelige sammenhæng," sagde miss Murdstone, "er blevet så godt og klart fremsat af min broder, at jeg ikke har andet at tilføje end min tak for Deres artighed – for Deres mageløse høflighed," lagde miss Murdstone til med en ironi, som ikke rørte min tante mere end den kanon, jeg havde sovet under i Chatham.

"Og hvad siger drengen?" sagde min tante. "Vil du følge med, David?"

Jeg svarede nej og bønfuldt hende om ikke at lade mig komme bort. Jeg sagde, at mr. og miss Murdstone aldrig havde kunnet lide mig eller havde været gode imod mig, men havde gjort min moder, der altid havde elsket mig højt, ulykkelig for min skyld, og at både jeg og Peggotty vidste det meget godt. Jeg sagde, at jeg, trods min unge alder, havde været ulykkeligere, end nogen kunne ane, og jeg tiggede og bad min tante at tage sig af mig for min faders skyld.

"Mr. Dick," sagde min tante, "hvad skal jeg gøre med denne dreng?"

Efter at han havde betænkt sig nogen tid, opklaredes hans åsyn, og han svarede:

"Straks lade tage mål af ham til et sæt ny klæder,"

"Mr. Dick," sagde min tante triumferende, "ræk mig Deres hånd, for Deres forstand er uvurderlig."

Efter at have trykket hans hånd meget hjerteligt trak hun mig hen til sig og sagde til Murdstone:

"Nu kan De gå, når De vil; jeg vil prøve min lykke med drengen. Er han virkelig således, som De siger, så kan jeg dog i det mindste gøre lige så meget for ham, som De har gjort. Men jeg tror ikke et ord af det."

"Miss Trotwood," sagde Murdstone med et skuldertræk, "hvis De var en gentleman –"

"Puh! Sludder og vrøvl! Jeg vil ikke høre et ord."

"Hvor udsøgt artigt!" udbrød miss Murdstone, idet hun rejste sig. "Ligefrem overvældende!"

"Tror De ikke," sagde min tante uden at ænse søsteren, idet hun stadig henvendte sig til broderen og rystede på hovedet ad ham med et mærkeligt udtryk, "at jeg ved, hvilken sorgens dag det var for det fine, lille væsen, da De første gang traf sammen med hende og smiskede for hende og satte et par så uskyldige øjne op, som om De ikke kunne gøre en kat fortræd? Tror De ikke, at jeg gennemskuer Dem lige så godt, som om jeg havde set Dem, nu da jeg ser og hører Dem her – hvilket, jeg vil sige Dem rent ud, er alt andet end en glæde for mig. Å jo! Hvem kunne vel være glattere og mere silkeblød, end mr. Murdstone var i begyndelsen? Den stakkels forblindede uskyldighed havde aldrig set sådan en mand. Han var så sukkersød; han tilbad hende; han forguede hendes dreng; han ville være en anden fader for ham, og De skulle alle tilbringe Deres liv i en rosenhave, ikke sandt? Uf! Af sted med Dem! Straks!"

"Jeg har aldrig i mit liv hørt mage til menneske!" udbrød miss Murdstone.

"Og efter at De så havde sikret Dem den stakkels, lille tosse – Gud forlade mig, at jeg kalder hende således! Hun er gået derhen, hvor De ikke kommer i en fart – så skulle De begynde at opdrage hende, som om De ikke allerede havde gjort uret nok imod hende og hendes, begynde at afrette hende ligesom en stakkels fugl i et bur og pine livet af hende med at lære hende at synge efter Deres noder?"

"Enten er hun fuld eller gal!" sagde miss Murdstone, helt ude af sig selv, fordi hun ikke kunne få min tante til at sige et ord til hende selv, "og jeg har en stærk mistanke om, at hun er fuld."

Men min tante fortsatte, uden i mindste måde at ænse denne afbrydelse, at henvende sig til Murdstone, som om hun ikke

havde hørt et ord.

"Mr. Murdstone," sagde hun og truede ad ham med fingeren, "De var en tyrann mod det troskyldige barn og knuste hendes hjerte. Hun var et kærligt barn, det ved jeg; jeg vidste det flere år, førend De så hende, og det var på hendes ømmeste sted, De tilføjede hende de sår, hun døde af. Det er sandheden, hvis De vil vide den, og nu kan De og Deres kreaturer trøste sig ved den, som De synes bedst."

"Tillad mig at spørge, miss Trotwood," faldt miss Murdstone hende i talen, "hvem De med Deres høflige udtryksmåde, som jeg er ganske ukendt med, behager at kalde min broders kreaturer?"

Men min tante lod sig aldeles ikke røre af dette. Hun vendte stadig det døve øre til og fortsatte:

"Flere år førend De så hende – og hvorledes De ifølge Forsynets uransagelige visdom nogen sinde kunne få hende at se, er mere, end noget menneske kan fatte – var det tydeligt nok, at det stakkels lille, svage væsen engang ville gifte sig, men jeg havde dog håbet, at det ikke ville være gået så galt, som det gik, det var den gang, mr. Murdstone, hun bragte denne dreng, her står, til verden," sagde min tante; "dette stakkels barn brugte De siden til at pine hende med, og det er ubehageligt at tænke på, og derfor er synet af ham Dem nu forhadet. Jo, jo! Det nytter ikke at skære ansigt; jeg ved alligevel, at det er sandt!"

Han havde hele tiden stået ved døren og iagttaget hende med et smil på læberne, skønt hans sorte øjenbryn var stærkt sammentrukne, men nu så jeg, at selv om dette smil endnu svævede på hans læber, veg farven pludselig fra hans kinder, og han trak sit vejr, som om han havde løbet stærkt.

"Og nu far vel, sir! Og ligeledes farvel til Dem, frøken. Lad mig nogen sinde oftere se Dem ride på et æsel over *min* grønning, så skal jeg, så sandt De har et hoved på Deres skuldre, rive hatten af Dem og træde på den!"

Jeg måtte være maler, og det ingen almindelig maler, for at afmale min tantes ansigt, da hun lettede sit hjerte ved denne aldeles uventede udtalelse, og miss Murdstones udtryk, da hun hørte den. Men tonen, hvori hun fremførte den, var så truende, at miss Murdstone uden at sige et eneste ord forsigtigt tog sin broder under armen og gik knejsende ud af huset, mens min tante blev stående ved vinduet og så efter dem uden al tvivl rede til straks at udføre sin trussel, hvis æslet atter havde vist sig.

Da der imidlertid ikke blev gjort noget forsøg på at trodse hende, formildedes udtrykket i hendes ansigt lidt efter lidt og blev så mildt, at jeg fik mod til at kysse og takke hende, hvilket jeg gjorde af mit ganske hjerte og med begge mine arme slyngede om hendes hals. Jeg rakte derpå Dick min hånd, og han rystede den mange gange og hilste dette lykkelige udfald af sagen med gentagne lattersalver.

"De må i forening med mig regne Dem som dette barns værge, mr. Dick," sagde min tante.

"Det vil være mig en glæde at være værge for Davids søn," svarede Dick.

"Meget vel, så er det afgjort. Ved De, mr. Dick, at jeg har tænkt på at kalde ham Trotwood?"

"Ja vist, ja vist. Kald ham kun Trotwood," sagde Dick, "Davids søn Trotwood."

"Trotwood Copperfield mener De," bemærkede min tante.

"Naturligvis; Trotwood Copperfield," sagde Dick lidt skamfuld.

Min tante syntes så godt om denne idé, at nogle færdigsyede klæder, som hun købte til mig samme eftermiddag, blev mærket "Trotwood Copperfield" med hendes egen håndskrift i uudsletteligt mærkeblæk, inden jeg tog dem på, og det blev afgjort, at alle de andre klæder, som blev bestilt til mig, skulle mærkes på samme måde.

Således begyndte jeg mit ny liv med et nyt navn og under lutter ny omgivelser. Nu, da min skæbne var afgjort, gik jeg flere dage ligesom i en drøm. Jeg tænkte ikke på, at jeg havde et par underlige værger i min tante og Dick. Jeg tænkte ikke klart på noget, som vedrørte mig selv. De to ting, som stod tydeligst for mig, var, at der nu var en stor afstand mellem mig og mit fordums liv i Blunderstone, der syntes at ligge i en fjern tåge, og at tæppet for altid var gået ned for mit liv hos Murdstone & Grinbys.

15. Jeg gør en ny begyndelse

Dick og jeg blev snart de bedste venner og gik meget ofte, når han havde endt sin dagsgerning, ud for at sætte den store drage op. Hver dag sad han flere timer over ansøgningen, som aldrig gjorde det mindste fremskridt, hvor flittigt han end arbejdede, for hvorledes det så gik, så slap Charles den Første stadig ind i den før eller senere, og så kasserede han den og begyndte forfra. Den tålmodighed og ufortrødenhed, han bar disse idelige skuffelser med; den sagtmødighed, hvormed han indrømmede, at der var noget galt ved Charles den Første; hans svage anstrengelser for at holde ham ude, og den regelmæssighed, hvormed han kom ind og forkludrede ansøgningen, gjorde et dybt indtryk på mig. Hvad Dick troede, der ville komme ud af ansøgningen, hvis den blev færdig; hvor han tænkte, den skulle hen, eller hvad gavn den ville gøre, vidste han lige så lidt som nogen anden, tror jeg. Og han havde heller ikke nødig at bryde sit hoved med disse spørgsmål, for var noget vist under solen, så var det det, at ansøgningen aldrig ville blive færdig.

Det var et helt rørende syn, forekom det mig, at se ham med dragen, når den svævede højt oppe i luften. Det, han havde fortalt mig i sin stue om, at han troede, at den udbredte de oplysninger, der var klistret på den, og som ikke var andet end gamle blade af mislykkede ansøgninger, har måske undertiden været en indbildning, men ikke, når han var ude og så op i luften efter dragen og mærkede, at den trak og rykkede i hans hånd. Han så aldrig så åndfuld ud som i sådanne øjeblikke. Når

jeg om aftenen sad ved siden af ham på en grøn skrænt og så ham spejde efter dragen højt oppe i den stille luft, var det, ligesom om den hævede hans ånd op af dens forvirring og førte den op til himlen. Når han rullede snoren op, og dragen kom længere og længere ned fra det skønne lys, indtil den faldt ned på jorden og lå der som en død ting, syntes han efterhånden at vågne ligesom af en drøm, og jeg husker at have set ham tage den op og se sig helt forvildet om, som om de begge var kommet ned sammen, så at jeg af mit ganske hjerte ynkede ham.

Mens jeg satte mig fast i Dicks venskab og fortrolighed, vandt jeg også terræn i hans gæve venindes, min tantes yndest. Hun fattede en sådan godhed for mig, at hun efter nogle få ugers forløb forkortede navnet Trotwood til Trot og endog gav mig håb om, at hvis jeg blev ved, som jeg havde begyndt, kunne jeg måske opnå lige rang i hendes yndest med min søster, Betsey Trotwood.

"Trot," sagde min tante en aften, efter at tokkodillebrættet som sædvanlig var blevet sat hen for hende og Dick, "vi må ikke glemme din undervisning."

Det var det eneste, som lå mig på sinde, og jeg blev derfor henrykt over, at hun omtalte denne sag.

"Har du lyst til at gå i skole i Canterbury?" spurgte hun, og jeg svarede, at det havde jeg megen lyst til, da det var så nær ved hende.

"Godt! Har du lyst til at begynde i morgen?"

Da jeg allerede kendte min tantes hurtige bevægelser, overraskedes jeg ikke ved dette pludselige forslag, men svarede:

"Ja."

"Godt," sagde min tante atter. "Janet, bestil den grå pony og en gig til i morgen formiddag klokken ti og pak Trots klæder ned i aften."

Jeg blev inderlig glad over disse befalinger, men mit hjerte bebrejdede mig min egenkærlighed, da jeg så, hvilket indtryk de gjorde på Dick, som blev ganske modfalden ved udsigten til vor skilsmisse og af denne grund spillede så slet, at min tante, efter at hun havde givet ham adskillige rap over knoerne med terningbægeret, lukkede brættet og sagde, at hun ikke ville spille mere med ham. Men da min tante sagde ham, at jeg undertiden kunne tage hjem om lørdagen, og at han undertiden kunne tage over og besøge mig om onsdagen, genoplivedes han og lovede til disse festlige lejligheder at lave en ny drage, som skulle overgå den gamle i størrelse. Om morgenen var han atter modfalden og ville have styrket sit mod ved at give mig alle de penge, både guld og sølv, han havde i eje, hvis min tante ikke havde lagt sig imellem og indskrænket gaven til fem shillings, som siden på hans indtrængende bøn forøgedes til ti. Ved havelågen skiltes vi ad på den kærligste måde, og Dick gik ikke ind, førend han ikke kunne se mig længere.

Min tante, som var aldeles ligegyldig med den offentlige mening, kørte med mesterlig færdighed den grå pony gennem Dover. Hun sad stiv og stolt som en øvet kusk, idet hun stadig holdt øje med den og passede nøje på aldrig at lade den få sin vilje. Da vi var kommet ud på landevejen, lod hun den dog puste lidt og spurgte mig, som sad i en dal af puder ved siden af hende, om jeg var glad.

"Ja, tante, inderlig glad," svarede jeg.

Hun blev meget fornøjet, og da hun havde begge hænderne fulde, klappede hun mig på hovedet med pisken.

"Er det en stor skole?" spurgte jeg.

"Det ved jeg ikke; vi tager først hen til mr. Wickfield."

"Holder han skole?" spurgte jeg.

"Nej, Trot, han holder kontor."

Da min tante ikke sagde mere om mr. Wickfield, forlangte jeg heller ikke flere oplysninger om ham, og vi talte derpå om andre ting, til vi kom til Canterbury. Da det netop var torvedag, fik min tante god lejlighed til at styre ponyen mellem bøndervogne, kurve, grøntsager og sælgekællinger. De mange korte og pludselige vendinger og drejninger, vi gjorde, pådrog os en mængde ikke altid smigrende talemåder fra folk i gaderne, men hun fortsatte at køre med største ligegyldighed, og jeg er overbevist om, at hun med samme koldblodighed ville have banet sig vej gennem et fjendtligt land.

Omsider holdt vi uden for et meget gammelt hus, der ragede frem over gaden; et hus med lange, lave gittervinduer, der ragede endnu længere frem, og bjælker med udskårne hoveder på enderne, som ligeledes ragede frem, så at det forekom mig, som om hele huset ludede forover for at se, hvad der foregik på det smalle fortov. Det var så rent, at der ikke var en plet at se på det. Den gammeldags dørhammer på den lave buedør, der var prydet med udskårne blomster- og frugtguirlander, tindrede som en stjerne; de to stentrin, som førte op til døren, var så hvide, som om der lå fint lærred på dem, og alle hjørner og kanter, alle udskæringer og ornamenters, alle de små underlige glastruder og de endnu underligere små vinduer var, skønt lige

så gamle som bjergene, dog lige så rene som den reneste sne, der er faldet på disse bjerge.

Idet giggen holdt uden for døren, og mine øjne nysgerrigt fæstede sig på huset, så jeg et ligblegt ansigt vise sig i et lille vindue i stueetagen i et lille rundt tårn, som dannede den ene side af huset, og hurtigt forsvinde igen. Derpå åbnedes den lave buedør, og ansigtet kom ud. Det var lige så ligblegt, som det havde set ud i vinduet, skønt fibrene i det havde det røde skær, som man undertiden kan finde i rødhårede menneskers hud. Det tilhørte også en rødhåret person, en ung fyr på femten år, men som så ældre ud; hans hår var studset så kort som en tæt afmejet stubmark; han havde næsten ingen øjenbryn og slet ingen øjenhår, og hans rødbrune øjne var uden værn, så at jeg ikke kunne fatte, hvorledes han kunne sove. Han var højskuldret og knoklet, iført en sort dragt, der var knappet helt op i halsen, hvor snippen af et hvidt halstørklæde kom til syne, og havde lange, smalle, magre hænder, som især tiltrak sig min opmærksomhed, mens han stod ved ponyens hoved og kløede sig under hagen og så op på os.

"Er mr. Wickfield hjemme, Uriah Heep?" spurgte min tante.

"Mr. Wickfield er hjemme, frøken, hvis De vil behage at gå ind der," sagde han og pegede med sin magre hånd hen mod det værelse, han mente.

Vi steg ud og lod ham holde ponyen. Derpå gik vi ind i en lang, lav dagligstue, som vendte ud til gaden, og fra hvis vindue jeg så et glimt af Uriah Heep, der åndede ind i ponyens næsebor og derpå holdt sin hånd for, som om han var i færd med at forhekse den. Lige over for den høje, gamle kamin hang to portrætter, det ene af en herre med gråt hår, skønt det

ingenlunde var en gammel mand, og sorte øjenbryn, og som undersøgte en bunke papirer, der var bundet sammen med et rødt bånd; det andet af en dame med et meget mildt og venligt udtryk.

Døren i den længst bortliggende ende af værelset gik op, og en herre trådte ind, ved synet af hvem jeg atter vendte mig om mod det førstnævnte portræt, for at forvise mig om, at det ikke var steget ned fra dets ramme. Men det var der endnu, og da herren nærmede sig lyset, så jeg, at han var nogle år ældre, end da hans portræt blev malet.

"Vær så god at gå indenfor, miss Trotwood," sagde han, "jeg var netop optaget, men de undskylder nok min travlhed. De kender mit formål. Jeg har kun ét her i livet."

Miss Betsey takkede ham, og vi gik ind i hans stue, der var møbleret som et kontor og fuld af bøger, papirer, dokumenter osv. Den vendte ud til en have, og et jernpengeskab var indmuret i væggen umiddelbart oven over kaminhylden, så at jeg undrede mig over, hvorledes skorstensfejeren kunne komme til, når han fejede kaminen.

"Nå, miss Trotwood!" sagde Wickfield, for jeg opdagede snart, at det var ham, og at han var sagfører og styrede en rig gentlemans godser i grevskabet, "hvad har bragt Dem hertil? Jeg vil ikke håbe, at det er noget slemt."

"Nej!" svarede hun. "Jeg er ikke kommet i noget juridisk ærinde."

"Det var ret," sagde Wickfield, "De må også hellere komme i ethvert andet ærinde."

Hans hår var aldeles hvidt, skønt hans øjenbryn endnu var sorte. Han havde et meget behageligt ansigt og var i mine øjne

en smuk mand. Hans teint havde en ejendommelig stærk farve, som Peggotty havde lært mig at sætte i forbindelse med portvin. Jeg syntes også, der var noget i hans stemme, som mindede om portvin, og henværte hans tiltagende førhed til den samme grund. Han var meget sirligt klædt i blå frakke, stribet vest og nankinsbenklæder, og hans fine skjorte med kalvekrøs og hans kammerdugs halstørklæde tog sig usædvanlig bløde og hvide ud. Jeg husker, at jeg med min livlige fantasi sammenlignede dem med dunene på en svanes bryst.

"Det er min nevø," sagde min tante.

"Vidste ikke, at De havde nogen, miss Trotwood."

"Det vil sige, min grandnevø," sagde min tante.

"Vidste ikke, at De havde en grandnevø, forsikrer jeg Dem," sagde Wickfield.

"Jeg har adopteret ham," sagde min tante med en håndbevægelse, som skulle tilkendegive, at det var hende lige meget, enten han vidste det eller ikke, "og jeg har ham med for at sætte ham i en skole, hvor han kan lære noget ordentligt og samtidig blive godt behandlet. Sig mig nu, hvor der findes en sådan skole, hvorledes den er og alt, hvad De ved om den."

"Førend jeg kan råde Dem," sagde Wickfield, "må jeg gøre Dem det gamle spørgsmål, som De nok ved. Hvad er Deres formål med dette?"

"Pokker tage det menneske!" udbrød min tante. "Altid fisker han efter ens formål, skønt det ligger lige for næsen! Ih, at gøre drengen til et lykkeligt og nyttigt menneske."

"Det må være et blandet formål, mener jeg," sagde Wickfield og rystede på hovedet med et vantro smil.

"De kan selv være blandet!" svarede min tante. "De påstår altid, at De kun har ét simpelt formål ved alt, hvad De gør. De bilder Dem da vel ikke ind, at De er det eneste menneske i verden, der ikke kan gå krogveje?"

"Nej, men jeg har kun ét formål her i livet, miss Trotwood," sagde han smilende. "Andre har dem i dusin-, snese- ja hundredvis. Jeg har kun ét. Det er hele forskellen; men det kommer ikke sagen ved. Den bedste skole? Hvilket Deres formål end er, så vil De have den bedste?"

Min tante nikkede.

"I den bedste, vi har," sagde Wickfield og tænkte sig om, "kan Deres nevø ikke for øjeblikket komme i kost."

"Men så kunne han vel komme i kost på et andet sted?"

Det troede Wickfield nok, jeg kunne. Efter en kort rådslagning foreslog han at gå med min tante hen til skolen, for at hun selv kunne se og dømme, og i samme øjemed at føre hende hen til et par huse, hvor jeg kunne blive tinget i kost. Min tante bifaldt forslaget, og vi ville allerede til at gå alle tre, da han standsede og sagde:

"Vor lille ven kunne måske have en eller anden bevæggrund til ikke at synes om vort arrangement; det er derfor bedst at lade ham blive tilbage."

Min tante syntes at have lyst til at gøre indvendinger, men for at komme ud over den vanskelighed sagde jeg, at jeg gerne ville blive tilbage, hvis jeg måtte, og gik igen ind i kontoret, hvor jeg atter satte mig i en lænestol, og ventede på deres tilbagekomst.

Tilfældigvis stod denne lænestol lige over for en smal gang, som førte hen til det lille runde værelse, hvor jeg havde set Uriah Heeps blege ansigt se ud ad vinduet. Uriah, som havde trukket

ponyen hen i en stald i nærheden, sad nu i dette værelse og arbejdede ved en pult med et messingstativ til at hænge papirer på, hvorpå det dokument hang, som han var i færd med at afskrive. Skønt han vendte ansigtet mod mig, troede jeg i begyndelsen, at han ikke kunne se mig, fordi dokumentet hang imellem os, men da jeg så nøjere til, blev jeg uhyggelig til mode ved at opdage, at hans søvnløse øjne af og til viste sig neden for dokumentet ligesom to røde sole og stirrede hemmeligt på mig et helt minut ad gangen, mens hans pen gik eller lod, som den gik, lige så rask som ellers. Jeg gjorde flere forsøg på at undvige dem, som f.eks. ved at stå op på en stol for at se på et landkort i den anden ende af stuen eller ved at fordybe mig i en avis, men de drog mig idelig tilbage igen, og hver gang jeg så hen imod disse to røde sole, kunne jeg være vis på at finde dem i færd med at stå op eller at gå ned.

Endelig kom Wickfield og min tante efter en temmelig lang fraværelse til min store glæde tilbage. De havde ikke været så heldige, som jeg kunne have ønsket, for selv om skolens fortrin var hævet over enhver tvivl, havde min tante ikke syntes om noget af de kosthuse, som var blevet foreslået.

"Det træffer sig rigtignok uheldigt," sagde Wickfield. "Men jeg skal sige Dem, hvad De kan gøre, miss Trotwood."

"Hvad er det?" spurgte min tante.

"Lad Deres nevø blive her foreløbig. Det er en stille lille fyr. Han vil slet ikke forstyrre mig. Huset egner sig fortrinligt til studier. Det er så roligt som et munkekloster og næsten lige så rummeligt. Lad ham blive her."

Min tante syntes åbenbart godt om tilbuddet, skønt hun ømmede sig ved at modtage det. Det gjorde jeg med.

"Gør det, miss Trotwood," sagde Wickfield. "Derved slipper De ud af forlegenheden. Det er naturligvis kun et foreløbigt arrangement. Skulle det ikke svare til hensigten eller medføre nogen ulempe, kan han jo let komme bort igen, og vi har imidlertid lejlighed til at se os om efter et bedre sted til ham. De gør bedst i at lade ham blive her for det første."

"Jeg er Dem meget taknemmelig," sagde min tante, "og det er han med, kan jeg se, men –"

"Intet men! Jeg ved, hvad De mener. De skal ikke føle Dem trykket ved at modtage en tjeneste, miss Trotwood. De kan betale for ham, hvis De vil. Vi vil ikke være nøjeregnende med hensyn til vilkårene, men De kan betale for ham, om De vil."

"På det vilkår," sagde min tante, "vil jeg med glæde lade ham blive her, skønt min taknemmelighedsgæld til Dem ikke derfor bliver mindre."

"Kom så med og se min lille husholderske."

Vi gik da op ad en mærkelig, gammel trappe med et rækværk, der var så bredt, at vi næsten lige så let kunne have gået op ad dette, og kom ind i en gammel, skyggefuld sal, der fik sit lys fra tre eller fire af de løjerlige vinduer, jeg havde set nede fra gaden, og hvor der var stole af gammelt egetræ, der syntes at være kommet fra de samme stammer som det blanke egetræsgulv og de svære bjælker under loftet. Det var et nydeligt udstyret værelse med et piano, nogle livlige møbler med grønt og rødt betræk og nogle blomster. Det syntes at bestå af lutter gamle krinkelkroge og hjørner, og i hver krog og hvert hjørne stod der et kuriøst lille bord eller et skab eller en boghylde eller en stol eller en anden genstand, som bragte mig til at tro, at det var den allerbedste krog i hele værelset, indtil jeg undersøgte den

næste og fandt, at den var lige så god, om ikke bedre. Over det hele hvilede der det samme præg af stilhed og renlighed, som udmærkede det udvendige af huset.

Wickfield bankede på en dør i den panelerede væg, og en lille pige, omtrent på min alder, kom hurtigt ud og kyssede ham. På hendes ansigt lagde jeg straks mærke til det samme milde og venlige udtryk som hos den dame, der havde set på mig fra maleriet nede i stuen. Det forekom mig, som om portrættet var blevet til en fuldmoden kvinde, mens originalen var forblevet at være et barn. Skønt hendes ansigt var glad og lykkeligt, var der dog udbredt en ro over det og over hele hendes væsen – en stille, god, fredelig ånd – som jeg aldrig har glemt og aldrig skal glemme.

Det var hans lille husholderske, hans datter Agnes, sagde Wickfield. Da jeg hørte, hvorledes han sagde det, og så, hvorledes han holdt hendes hånd i sin, gættede jeg, hvad hans eneste formål her i livet var.

Hun havde en lille kurv med et nøgleknippe hængende ved sin side og så så fornuftig og adstadig ud, som en husholderske i dette gamle hus burde se ud. Mens hendes fader fortalte hende om mig, hørte hun på ham med en glad mine og foreslog, da han havde fortalt min tante, at vi skulle gå ovenpå og se mit værelse. Vi gik alle sammen med hende i spidsen, og et herligt gammelt værelse var det med store egetræsbjælker og små ruder, og det brede rækværk førte hele vejen op til det.

Jeg kan ikke huske, hvornår eller hvor jeg i min barndom havde set et malet vindue i en kirke, heller ikke mindes jeg, hvad maleriet forestillede, men jeg ved, at da jeg så hende vende sig om i den højtidelige belysning på den store trappe for at

vente på os, kom jeg til at tænke på dette vindue, og at Agnes Wickfield altid siden mindede mig om dets velgørende, dæmpede farveskær.

Min tante var lige så glad som jeg over det arrangement, der var blevet truffet, og vi gik atter glade og tilfredse ned i dagligstuen. Da hun ikke ville høre tale om at blive til middag for ikke at udsætte sig for at komme til at køre hjem med ponyen, efter at det var blevet mørkt, og da Wickfield vel kendte hende for godt til at søge at overtale hende, blev der sat frokost frem til hende, hvorpå Agnes vendte tilbage til sin lærerinde og Wickfield til sit kontor, så at vi uden tvang kunne tage afsked med hinanden.

Hun sagde mig, at Wickfield ville sørge for mig i enhver henseende, så at jeg ikke kom til at savne noget, og gav mig de bedste råd og kærligste formaninger.

"Trot," sagde hun til sidst, "gør dig selv, mig og mr. Dick ære, og Gud være med dig!"

Jeg var rørt og kunne kun takke hende mange gange og sende Dick min bedste hilsen.

"Vis dig aldrig lav, aldrig falsk, aldrig grusom. Sky disse tre laster, Trot, så vil det nok gå dig godt."

Jeg lovede, så godt jeg kunne, aldrig at misbruge hendes godhed eller glemme hendes formaning.

"Ponyen står for døren," sagde min tante, "og jeg må af sted! Bliv her!"

Med disse ord omfavnede hun mig i hast og gik ud af stuen og lukkede døren efter sig. I starten blev jeg overrasket over denne pludselige bortgang og frygtede næsten for at have fortørnet hende, men da jeg så ned på gaden og lagde mærke til

den mistrøstige mine, hun satte sig op i giggen med og kørte bort uden at se op, forstod jeg hende bedre og gjorde ikke denne uret mod hende.

Klokken fem, hvilket var Wickfields spisetid, var jeg igen i godt humør og havde en udmærket appetit. Der var kun dækket til os to, men Agnes, som havde ventet i salen før middagen, kom ned sammen med sin fader og satte sig ved bordet lige over for ham. Jeg tror ikke, at han kunne have spist uden hende.

Efter at vi havde spist, blev vi ikke der, men gik igen op i salen, hvor Agnes satte glas og en karaffel med portvin hen for sin fader i en hyggelig krog. Det faldt mig ind, at vinen ikke ville have smagt ham nær så godt, hvis nogen anden hånd havde sat den hen for ham.

Der sad han i to timer og tog rigeligt til sig af vinen, mens Agnes spillede på pianoet, arbejdede og talte med ham og mig. Det meste af tiden var han munter og spøgefuldst mod os, men undertiden fæstede han sine øjne på hende og sank hen i dybe tanker og tav. Hun lagde stadig, forekom det mig, hurtigt mærke til det og vækkede ham altid med et spørgsmål eller et kærtegn. Da vågnede han af sine grublerier og drak mere vin.

Agnes lavede teen til og præsiderede ved tebordet; derefter gik tiden ligesom efter middagsbordet, indtil hun gik i seng, og da tog hendes fader hende i sine arme, kyssede hende og lod bringe lys ned i sit kontor. Da gik jeg også i seng.

Men i løbet af aftenen var jeg gået ned til døren og lidt ud på gaden for at se endnu et glimt af de gamle huse og den grå domkirke og tænke på, at jeg på min vandring var kommet igennem denne gamle by og forbi det selvsamme hus, jeg nu var i, uden at kende det. Da jeg kom tilbage, så jeg Uriah Heep

lukke kontoret, og da jeg var venligt stemt mod alle, gik jeg hen til ham og rakte ham hånden til afsked, men hvor klam var ikke hans hånd! Lige så spøgelsesagtig for følelsen som for synet! Jeg gned min bagefter for at varme den og gnide hans af.

Det var en så uhyggelig hånd, at da jeg gik op på mit kammer, kunne jeg endnu føle, hvor kold og fugtig den var. Idet jeg ved at se ud ad vinduet så et af ansigterne på bjælkehovederne skele ad mig, bildte jeg mig ind, at det var Uriah Heep, der på en eller anden måde var kommet derop, og lukkede i en fart til for ham.

16. Jeg er en ny dreng i mere end én forstand

Næste morgen efter frokost begyndte jeg da atter på skolelivet. Ledsaget af Wickfield gik jeg til skuepladsen for mine fremtidige studeringer – en alvorlig bygning med en indelukket gård og et lærd præg, som syntes at passe så godt til de enkelte råger og alliker, der fløj ned fra domkirkens tårne for at spadserere omkring på græsplænen med vigtige miner.

Min ny lærer, dr. Strong, så efter min mening næsten lige så rusten ud som det høje jerngitter uden for huset og næsten lige så stiv og tung som de store stenvaser, der stod med lige store mellemrum på begge sider af porten oven på den røde mur og lignede sublimerede kegler, der var stillet op for at tiden kunne spille med dem. Dr. Strong opholdt sig i sit studerekammer; hans klæder var ikke så særdeles velbørstede, og hans hår ikke så særdeles velredt; hans knæbenklæder manglede spænder, hans lange, sorte gamacher var ikke knappet, og hans sko stod på kamintæppet og gabte ligesom et par huler. Idet han vendte sine glansløse øjne, der mindede mig om en for længe siden glemt, gammel, blind hest, der plejede at afgnave græsset og snuble over gravene på kirkegården i Blunderstone, om mod mig, sagde han, at det glædede ham at se mig, og rakte mig derpå sin hånd; men jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre med den, da den ikke selv gjorde noget.

En ung, meget smuk dame, der sad ved sit arbejde, ikke særlig langt fra doktoren, som kaldte hende Annie, og som jeg

holdt for hans datter, hjalp mig imidlertid ud af min forlegenhed, idet hun knælede for at hjælpe ham hans sko på og knappe hans gamacher. Da hun var færdig, og vi ville gå ind i læsesalen, blev jeg højst forundret over at høre Wickfield, idet han sagde hende farvel, tiltale hende som "mrs. Strong", og jeg kunne ikke blive klog på, om hun var Strongs søns eller Strongs egen kone, førend dr. Strong, sig selv uafvidende, oplyste mig om det.

"Det er sandt, Wickfield," sagde han, idet han standsede og lod sin hånd hvile på min skulder, "har De endnu ikke opsporet en stilling til min kones fætter?"

"Nej, endnu ikke."

"Sandt at sige, så jeg gerne, at det skete så snart som muligt, Wickfield, for Jack Maldon er trængende og har intet at tage sig for, og disse to slemme ting leder undertiden til noget endnu værre. Hvad siger ikke dr. Watt?" tilføjede han, idet han så på mig og rystede på hovedet, i takt med citatet. "Folk med ledige hænder giver Satan altid noget at gøre."

"Ak, kære doktor," svarede Wickfield, "havde dr. Watt kendt menneskene rigtigt, kunne han med lige så god grund have skrevet: "Folk med hænderne fulde giver Satan altid noget at gøre," de travle folk er skyld i ulykker nok i verden, det kan De stole på. Hvad har vel de folk gjort, som have haft mest travlt med at skaffe sig penge eller magt i det sidste par hundrede år? Mon ikke ulykker?"

"Jack Maldon vil rimeligvis aldrig anstrenge sig synderligt for at få nogen af delene," sagde dr. Strong og gned sig tankefuldt om hagen.

"Måske," sagde Wickfield, "og derved bringer De mig tilbage til vort emne, som jeg må bede Dem undskylde, at jeg forlod. Nej, jeg har endnu ikke været i stand til at opspore noget til ham. Jeg tror at gennemskue Deres formål, og det gør sagen endnu vanskeligere."

"Mit formål," sagde dr. Strong, "er at skaffe Annies fætter og gamle legekammerat en passende stilling."

"Ja, jeg ved det," sagde Wickfield, "enten herhjemme eller i udlandet."

"Rigtigt!" svarede doktoren, åbenbart forundret over, at han lagde så stærkt eftertryk på disse ord. "Enten herhjemme eller i udlandet."

"Deres egne ord, som De ved."

"Ganske rigtigt," svarede doktoren, "ganske rigtigt. Enten det ene eller det andet."

"Enten det ene eller det andet? Er det Dem lige meget?"

"Ja," svarede doktoren.

"De har ingen grund," spurgte mr. Wickfield, "til at foretrække udlandet for herhjemme?"

"Nej," svarede doktoren.

"Jeg er nødsaget til at tro Dem og tror Dem naturligvis," sagde Wickfield. "Det vil have gjort mit hverv langt simplere, hvis jeg havde vidst det før. Men jeg tilstår, at jeg havde et andet indtryk."

Dr. Strong så på ham med et forundret og spørgende udtryk, som næsten øjeblikkelig tabte sig i et smil, der i høj grad opmuntrede mig, for det var så mildt og elskværdigt, og der lå en ligefremhed i det, ligesom i hele hans væsen, når man trængte igennem den tankefulde, grublende isskorpe, som

omgav det, der var højst tiltrækkende og opmuntrende for en ung discipel som mig. Mens han gentog "ja" og "vist så" og lignende korte forsikringer, luntede dr. Strong af sted foran os med en underlig, uregelmæssig gang, og vi gik bagefter, Wickfield med et alvorligt ansigt og rystende på hovedet uden at vide, at jeg så det.

Skolestuen var en temmelig stor sal i den roligste ende af huset lige over for en majestætisk række af en halv snes af de store vaser, og man så derfra et glimt af en gammel, indelukket have, der tilhørte doktoren, og hvor fersknerne modnedes på den solbestrålede mur mod syd. På græsplænen uden for vinduerne stod et par baljer med store aloer, hvis brede, hårde blade, der så ud, som om de var lavet af malet blik, altid siden ved en tankeforbindelse have været mig et sindbillede på ensomhed og stilhed. Da vi trådte ind, var omtrent fem og tyve drenge meget flittigt beskæftiget med deres bøger, men de rejste sig for at byde doktoren godmorgen og blev stående, da de så Wickfield og mig.

"En ny dreng, mine unge venner," sagde doktoren. "Trotwood Copperfield."

Duksen, som hed Adams, trådte derpå frem og bød mig velkommen. Han lignede en ung præst med sit hvide halstørklæde, men var meget forekommende og livlig og påviste mig min plads og forestillede mig for lærerne på en så net måde, at det ville have jaget al min generthed bort, hvis ellers noget kunne have gjort det.

Men det forekom mig at være så længe siden, at jeg havde været blandt sådanne drenge eller jævnaldrende kammerater, at jeg følte mig så genert, som jeg nogen sinde har følt mig i hele

mit liv. Det stod tydeligt for mig, at jeg havde oplevet ting, som de ingen kundskab kunne have om, og havde gjort erfaringer, der var så fremmede for min alder og stilling, at jeg halvvejs troede, at det var et bedrageri at komme her som en almindelig, lille skoledreng. I Murdstone & Grinby-perioden var jeg blevet så uvant med de sædvanlige drengelege og -idrætter, at jeg vidste, at jeg var kejtet og uerfaren i de allersimpleste ting, der hørte dertil. Det, jeg havde lært, var helt svedt ud under mit livs smålige sorger fra morgen til aften, så at jeg nu, da jeg blev eksamineret i, hvad jeg kunne, slet ingenting kunne og blev sat i den nederste klasse i skolen. Men hvor meget min mangel på legemlige færdigheder og boglig kundskab end trykkede mig, pintes jeg dog langt mere ved tanken om, at det, jeg vidste, fjernede mig endnu mere fra mine kammerater end det, jeg ikke vidste. Jeg kunne ikke lade være at tænke på, hvad de ville tro, hvis de hørte om mit fortrolige bekendtskab med Kings Bench-fængslet. Havde jeg noget ved mig, der mod min vilje kunne røbe mit forhold til den Micawberske familie – alle disse besøg hos pantelånere og aftensmåltider? Sæt, at en af drengene havde set mig vandre træt og pjaltet gennem Canterbury og nu genkendte mig? Hvad ville de, som ænsede penge så lidt, vel sige, hvis de fik at vide, at jeg havde skrabet mine halvpence sammen for at kunne købe min pølse og mit øl eller mine skiver budding? Hvilket indtryk ville det gøre på dem, der var så ukendte med livet i London, at opdage, hvor kendt jeg var med nogle af dets laveste sfærer? Alt dette løb mig så stærkt om i hovedet den første dag, at jeg var bange for at røbe mig ved det mindste blik eller den mindste bevægelse, gøs tilbage, hver gang en af mine ny skolefæller kom hen til mig, og

skyndte mig bort, lige så snart skoletiden var forbi, for ikke at blotte mig selv, hvis nogen af dem skulle gøre tegn til en venskabelig tilnærmelse.

Men Wickfields gamle hus udøvede en sådan indflydelse på mig, at jeg, da jeg med mine ny skolebøger under armen bankede på gadedøren, begyndte at føle min uro tabe sig. Idet jeg gik op til mit luftige, gamle værelse, syntes trappens alvorlige skygge at falde på min frygt og min tvivl og gøre fortiden mere utydelig. Jeg satte mig standhaftig til at granske i mine bøger indtil middagstid og gik ned, fuld af håb om endnu at blive en ganske flink dreng. Agnes var nede i dagligstuen og ventede på sin fader, som blev opholdt i kontoret af en fremmed. Hun modtog mig med sit venlige smil og spurgte mig, hvorledes jeg syntes om skolen. Jeg svarede, at jeg håbede, at jeg nok ville komme til at synes godt om den, men at jeg følte mig lidt fremmed i starten.

"Men har De da aldrig gået i skole?" spurgte jeg.

"Å jo, hver dag."

"Ja, men De mener her i Deres eget hjem?"

"For faders skyld kunne det ikke gå, at jeg gik bort fra huset," svarede hun smilende og rystede på hovedet. "Hans husholderske må jo være hjemme i hans hus."

"Han holder vist grumme meget af Dem," sagde jeg.

Hun nikkede og gik hen til døren og lyttede efter, om han kom for at gå ham i møde på trappen, men da han endnu ikke lod sig høre, vendte hun om igen.

"Moder døde, lige som jeg blev født," sagde hun på sin rolige måde. "Jeg kender kun hendes portræt nede i stuen. Jeg så, at De betragtede det i går. Faldt det Dem ind, hvis det var?"

Jeg svarede ja, fordi det lignede hende så meget.

"Det siger fader også," sagde Agnes fornøjet. "Tys! Nu kommer han!"

Hendes klare, rolige ansigt strålede af glæde, da hun gik ham i møde, og da de kom ind hånd i hånd. Han hilste venligt på mig og sagde, at jeg sikkert ville befinde mig rigtig godt hos dr. Strong, som var den bedste mand af verden.

"Der er måske nogle – skønt jeg ikke ved det med vished – der misbruger hans godhed," sagde Wickfield. "Men det må De aldrig gøre, Trotwood. Han er et sjældent godtroende menneske, og hvad enten det nu er en dyd eller en fejl, så fortjener han overbærenhed i småt som i stort."

Han talte, forekom det mig, som om han var ærgerlig eller misfornøjet over noget; men jeg forfulgte ikke dette spørgsmål videre i mine tanker, da der netop var rettet an, og vi gik ned og satte os på vore gamle pladser.

Vi havde næppe sat os, førend Uriah Heep stak sit røde hoved og sin magre hånd ind ad døren og sagde:

"Mr. Maldon ønsker at tale et par ord med Dem."

"Jeg er jo lige blevet færdig med mr. Maldon."

"Ja," svarede Uriah, "men han er kommet tilbage og ønsker at tale et par ord med Dem."

Mens Uriah holdt døren åben med sin hånd, forekom det mig, at han så på mig og på Agnes og på fadene og på tallerkenerne og på hver eneste genstand i stuen, uden dog at synes at se på noget, en sådan mine gav han sig af at holde sine røde øjne pligtskyldigst fæstede på sin herre.

"Om forladelse. Det var kun – undskyld min ubeskedenhed –" lød en stemme bag ved Uriah, idet dennes hoved blev

skubbet til side og afløst af den talendes, – "det var kun for at sige, at da jeg dog ikke synes at have noget valg, er det bedst, at jeg rejser jo før jo hellere. Min kusine Annie sagde rigtignok, da vi talte om det, at hun hellere ville have sine venner i nærheden af sig end se dem jaget i landflygtighed, og den gamle doktor –"

"Er det dr. Strong, De mener?" faldt Wickfield ham alvorlig i talen.

"Ja, naturligvis," svarede den anden, "jeg kalder ham den gamle doktor; det kommer jo ud på et."

"Det ved jeg dog ikke," svarede Wickfield.

"Nu vel, dr. Strong var af samme mening, troede jeg. Men da det af den måde, De går til værks på, lader til, at han har skiftet sind, så har jeg intet andet at sige, end at jo før jeg kommer bort, des bedre. Og det er det, jeg er kommet for at lade Dem vide. Når det skal være, kan man lige så gerne springe i det som krybe i det."

"Jeg skal gøre mit til, at De kommer afsted så hurtigt som muligt, mr. Maldon; det kan De være vis på."

"Mange tak," sagde den anden, "man må jo ikke se for nøje på en foræring, det er ikke smukt, men ellers er jeg vis på, at kusine Annie let kunne få det indrettet, som hun ville. Jeg tror, at Annie kun behøvede at sige til den gamle doktor –"

"De mener, at mrs. Strong kun behøvede at sige til sin mand – har jeg forstået Dem?" spurgte Wickfield.

"Fuldkomment – kun behøvede at sige, at hun ønskede, at det og det skete på den eller den måde, så ville det selvfølgelig også ske således."

"Hvorfor selvfølgelig, mr. Maldon?" spurgte Wickfield, som ganske roligt fortsatte at spise.

"Å, fordi Annie er en fortryllende ung dame, og den gamle doktor – dr. Strong ville jeg sige – just ikke er nogen fortryllende yngling," sagde Maldon smilende. "Jeg siger det ikke for at fornærme nogen, mr. Wickfield; men jeg mener kun, at det ikke er mere end rimeligt og billigt, at der tages et vist hensyn i den slags ægteskaber."

"Mener De hensyn til konen?" spurgte Wickfield alvorligt.

"Ja, til konen," svarede Jack Maldon smilende. Men da han mærkede, at Wickfield fortsatte sit måltid på den samme rolige, ubevægelige måde, og at der ikke var noget håb om at få ham til at forandre en mine, tilføjede han: "Dog nu har jeg sagt, hvad jeg er kommet for at sige, og med endnu en undskyldning for min påtrængenhed vil jeg anbefale mig. Jeg skal naturligvis rette mig efter Deres pålæg om, at sagen bør afgøres udelukkende mellem Dem og mig og ikke omtales hjemme hos doktorens."

"Har De spist?" spurgte Wickfield ham med en bevægelse med hånden hen mod bordet.

"Mange tak," sagde Maldon. "Jeg skal netop hen at spise hos min kusine Annie. Far vel."

Wickfield så tankefuld efter ham, da han gik ud. Det var en temmelig overfladisk ung herre, syntes jeg, med et smukt ansigt, en hurtig udtryksmåde og et selvtilidsfuldt, kækt væsen. Og det var første gang, jeg så Jack Maldon, som jeg ikke havde troet at skulle få så snart at se, da jeg hørte doktoren tale om ham i morges.

Da vi havde spist, gik vi ovenpå igen, hvor alting gik for sig nøjagtig ligesom den foregående dag. Da jeg efter teen havde hentet mine bøger, så Agnes i dem og viste mig, hvad hun

kunne af dem – hvilket ikke var så lidt, skønt hun påstod det modsatte – og hvorledes man bedst skulle lære at forstå dem. Mens jeg nedskriver disse ord, ser jeg hende med hendes bly, sagtmødige, sindige væsen og hører hendes skønne, rolige stemme. Den forædlende indflydelse, som hun i en senere tid kom til at udøve på mig, begynder jeg allerede at spore. Jeg elsker lille Mille, og jeg elsker ikke Agnes, men jeg føler, at hvor Agnes er, der er der også godhed, fred og sandhed, og at det milde skær fra det brogede kirkevindue, jeg for længe siden havde set, altid hviler over hende og over mig, når jeg er i hendes nærhed, og over alle hendes omgivelser.

Da tiden var kommet til, at hun skulle gå i seng, og hun var gået, rakte jeg Wickfield hånden. Men han standsede mig og sagde:

"Har du mest lyst til at blive hos os, Trotwood, eller vil du hellere et andet sted hen?"

"Jeg vil helst blive," svarede jeg hurtigt.

"Er det dit alvor?"

"Ja, hvis jeg må!"

"Men jeg er dog bange for, at det er et kedeligt liv, vi fører her, min dreng," sagde han.

"Ikke kedeligere for mig end for Agnes, det er slet ikke kedeligt."

"End for Agnes!" gentog han, idet han gik langsomt hen til den store kaminhylde og lænede sig op til den, "end for Agnes!"

Han drak den aften så meget vin, at hans øjne blev ganske røde; ikke fordi jeg kunne se dem nu, for han havde slået dem ned og skyggede for dem med sin hånd, men jeg havde kort i forvejen lagt mærke til dem.

"Jeg gad vide," mumlede han, "om Agnes er ked af mig; jeg kunne aldrig blive ked af hende! Men det er også en anden sag – en ganske anden sag."

Han sad i tanker – det var ikke til mig, han talte, og derfor tav jeg stille.

"Et kedeligt, gammelt hus og et ensformigt liv," sagde han, "men jeg må have hende om mig. Når tanken om, at jeg kunne dø og forlade min yndling, eller at min yndling kunne dø og forlade mig, indfinder sig ligesom et spøgelse for at forbitre mine lykkeligste timer og kun lader sig drukne i –"

Han fuldførte ikke sætningen, men gik langsomt hen til det sted, hvor han havde siddet, og greb mekanisk den tomme karaffel ligesom for at skænke vin af den; derpå satte han den fra sig igen og vendte atter tilbage til kaminen.

"Når den gør mig så ulykkelig, mens hun er her," sagde han, "hvorledes ville det da blive, hvis hun gik bort? Nej, nej, nej. Jeg kan ikke udholde den."

Han lænede sig atter op til kaminhylden og grublede så længe, at jeg ikke kunne blive enig med mig selv, om jeg skulle vove at forstyrre ham ved at gå min vej, eller om jeg skulle blive ganske rolig, hvor jeg var, til han vågnede af sine drømmerier. Omsider fattede han sig og så sig om i stuen, indtil hans øjne mødte mine.

"Du vil altså blive hos os, Trotwood?" sagde han i sin sædvanlige tone, og som om han svarede på noget, jeg nylig havde sagt. "Nå, det glæder mig. Du holder os begge med selskab; det er godt, at du er her. Godt for mig, godt for Agnes, godt måske for os alle."

"Jeg er vis på, at det er godt for mig," sagde jeg. "Jeg er så glad ved at være her!"

"Du er en brav dreng," sagde han. "Så længe du er glad ved at være her, skal du også blive her."

Han gav mig sin hånd derpå og klappede mig på ryggen og sagde, at når jeg havde noget at gøre om aftenen, efter at Agnes havde forladt os, eller jeg havde lyst til at læse noget for min fornøjelse, måtte jeg gerne komme ned i hans værelse, når han var der, og sætte mig hos ham for selskabs skyld. Jeg takkede ham for hans godhed, og da han kort efter gik ned, og jeg endnu ikke var søvnig, gik jeg også ned med en bog i hånden for at benytte mig af hans tilladelse en halv times tid.

Da jeg imidlertid så lys i det lille runde kontor og straks følte mig tiltrukket af Uriah Heep, der udøvede ligesom en slags tryllemagt over mig, gik jeg derind. Jeg fandt Uriah læsende i en stor, tyk bog med en så iøjnefaldende opmærksomhed, at hans magre pegefinger fulgte hver linje, han læste, og efterlod sig klamme spor langs ad bladet ligesom en snegl – i det mindste var jeg fuldt overbevist om det.

"De arbejder sent i aften, Uriah," sagde jeg.

"Ja, master Copperfield," svarede han.

Idet jeg satte mig på stolen lige overfor, for nemmere at tale med ham, mærkede jeg, at han ikke havde mindste spor af et smil ved sig, men kun kunne åbne sin mund og danne en dyb fure i hver kind, som trådte i stedet for et smil.

"Det er ikke kontorarbejde, jeg har for, master Copperfield," sagde han.

"Hvad er det da for arbejde?"

"Jeg udvider mine juridiske kundskaber, master Copperfield. Jeg studerer Tidds *Håndbog*. Å, det er en mageløs forfatter, den Tidd!"

Mens jeg iagttog ham, da han efter dette henrykte udbrud atter gav sig til at læse og følge linjerne med pegefingern, lagde jeg fra min stol, der var et udmærket vagttårn, mærke til, at hans næsebor, der var tynde og spidse og med skarpe indsnit, besad en ejendommelig og højst uhyggelig evne til at udvide og trække sig sammen, så at de syntes at blinke i stedet for hans øjne, der så godt som aldrig blinkede.

"De er vist allerede en stor jurist?" sagde jeg efter at have set på ham i nogen tid.

"Jeg, master Copperfield?" svarede Uriah. "Ak nej, jeg er kun en såre ringe person."

Det var ingen indbildning med hans hænder, så jeg, for han gned ofte deres indvendige flader imod hinanden, ligesom for at vride dem tørre og varme, foruden at han ofte hemmeligt tørrede dem af på sit lommetørklæde.

"Jeg ved meget godt, at jeg er den ringeste person under solen," sagde Uriah Heep beskedent. "Min moder også en meget ringe person. Vi bor i en grumme tarvelig lejlighed, men har meget at være taknemmelige for. Min fader havde også en lav stilling. Han var graver."

"Hvad er han da nu?" spurgte jeg.

"Nu er han salig i Herren, master Copperfield. Men vi har meget at være taknemmelige for. Hvor taknemmelig er jeg ikke, fordi jeg er her hos mr. Wickfield!"

Jeg spurgte Uriah, om han havde været længe hos mr. Wickfield.

"Jeg har været hos ham i næsten fire år, lige siden et år efter min faders død." sagde Uriah og lukkede sin bog, efter først omhyggeligt at have lagt et mærke ved det sted, hvor han var standset. "Hvor taknemmelig bør jeg ikke være, fordi mr. Wickfield har været så god at give mig fri uddannelse på sit kontor, for min moders og mine egne midler er for små til, at vi kunne have betalt for det."

"Så bliver De vel en rigtig prokurator, når Deres læretid er omme?" sagde jeg.

"Med Guds hjælp, master Copperfield," svarede Uriah.

"De bliver måske engang mr. Wickfields kompagnon," sagde jeg for at smigre ham, "og så kommer det til at hedde Wickfield & Heep, eller Heep, Wickfields efterfølger."

"Ak nej, master Copperfield," svarede Uriah og rystede på hovedet, "dertil er jeg alt for ringe."

Han havde virkelig en ualmindelig lighed med det udskårne ansigt på bjælkehovedet uden for mit vindue, mens han sad der i sin ydmyghed og skelede til mig med udspilet mund og furerne i sine kinder.

"Mr. Wickfield er en rigtig fortræffelig mand, master Copperfield," sagde Uriah. "Hvis De har kendt ham længe, vil De vide det meget bedre, end jeg kan sige Dem det."

Jeg svarede, at det tvivlede jeg ikke om, men at jeg selv ikke havde kendt ham ret længe, skønt han var en ven af min tante.

"Ja så, master Copperfield," sagde Uriah. "Deres tante er en elskværdig dame."

Han havde en måde at vride sig på, når han ville udtrykke sin begejstring, som var meget hæslig, og som ledte min opmærksomhed bort fra den kompliment, han havde gjort min

slægtning, og hen på de slangeagtige bugtninger af hals og krop.

"En elskværdig dame, master Copperfield!" sagde Uriah Heep. "Hun har nok meget høje tanker om miss Agnes?"

Jeg svarede dristigt ja, skønt jeg, Gud forlade mig min synd, ikke vidste det mindste om dette.

"Det har De vel med, håber jeg?" sagde Uriah. "Skønt det kan der jo ikke være tvivl om."

"Det må jo enhver have," svarede jeg.

"Å tak, master Copperfield, for de ord, de er så sande; så ringe som jeg er, føler jeg, at de er så sande! Å tak, master Copperfield."

I sin overstrømmende ekstase vred han sig helt ned af stolen, og da han nu var kommet ned, begyndte han at lave sig til at gå hjem.

"Moder venter vist på mig," sagde han og så på sit ur, "for skønt vi er småfolk, holder vi dog meget af hinanden. Vil De besøge os en eftermiddag og nyde en kop te i vor ringe bolig, vil moder være lige så stolt af Deres selskab som jeg."

Jeg svarede, at jeg med glæde skulle komme.

"Tak," sagde Uriah og stillede sin bog op på en hylde. "De bliver her sagtens i nogen tid, master Copperfield?"

Jeg svarede, at jeg vist blev her, så længe jeg gik i skolen.

"Ja så!" udbrød Uriah. "Så bliver det nok Dem, der bliver kompagnon af firmaet, master Copperfield."

Jeg forsikrede, at jeg ikke tænkte på dette, og at heller ingen andre havde lagt sådanne planer for min fremtid, men trods alle mine forsikringer fortsatte Uriah dog sit indsmigrende:

"Jo, master Copperfield, det gør De sikkert!" og "å, master Copperfield, det er jeg vis på!" osv.

Da han endelig var færdig til at gå, spurgte han mig, om jeg havde noget imod, at lyset blev slukket, og da jeg svarede nej, slukkede han det straks. Efter at have givet mig hånden – hans hånd var i mørket ligesom en fisk at føle på – åbnede han gadedøren en lille smule, listede sig ud og lukkede den og lod mig famle mig frem i den mørke gang, hvilket kostede mig nogen ulejlighed og et fald over hans stol. Jeg tror, at dette var den nærmeste årsag til, at jeg drømte om ham den halve nat og blandt andet drømte, at han havde udrustet mr. Peggottys hus til et sørøvertogt med et sort flag på mastetoppen og indskriften: "Tidds Håndbog", under hvilket djævelske banner han førte mig og lille Mille til Vestindien for at drukne os.

Da jeg næste dag var kommet i skole, overvandt jeg min generthed en lille smule og dagen efter endnu mere og rystede den efterhånden således af mig, at jeg på mindre end fjorten dage følte mig fuldkommen hjemme og vel til mode blandt mine ny kammerater. Vel var jeg kejtet i deres lege og stod tilbage for dem i kundskaber, men ved øvelse og flid håbede jeg at skulle indhente det forsømte. Jeg tog derfor trøstigt fat både på legepladsen og i skolestuen og vandt megen ros. Det varede heller ikke ret længe, før livet hos Murdstone & Grinby blev så fremmed for mig, at jeg næppe troede på det, hvorimod jeg blev så vant til mit nuværende liv, at det forekom mig, at jeg havde ført det i lang tid.

Dr. Strong's skole var fortræffelig og lige så forskellig fra Creakles som godt fra ondt. Der herskede en alvorlig og sømmelig tone, og den blev ledet efter det sunde system, at der

altid blev appelleret til drengenes æresfølelse og retskaffenhed, idet de ufravigelig forudsattes at have disse egenskaber, indtil de selv havde gjort sig uværdige til en sådan tillid, og derved udrettedes der underværker. Yi følte alle, at vi var delagtige i anstaltens styrelse og i opretholdelsen af dens ære og værdighed. Derfor blev vi den snart varmt hengivne – i det mindste var det tilfældet med mig, og jeg ved heller ikke et eneste eksempel på det modsatte hos nogen af alle de andre drenge, som var der i min tid – og vi lærte med lyst og higede efter at gøre den ære. Uden for skoletimerne havde vi herlige lege og frihed nok, men selv da blev vi vel omtalt i byen og gjorde sjældent dr. Strongs eller dr. Strongs drenges gode navn og rygte nogen skam ved vort væsen eller vor opførsel.

Nogle af de ældre elever fik kosten i doktorens hus, og af dem fik jeg at vide adskillige enkeltheder af doktorens historie, såsom at han endnu ikke havde været gift et år med den smukke unge dame, som jeg havde set i hans studerekammer, og som han havde ægtet af kærlighed, for hun ejede ikke en skilling og havde en hel sværm fattige slægtninge, som var lige ved at æde doktoren ud af huset. De fortalte mig også, at hans dybsindige væsen stammede fra, at han altid gik på jagt efter græske rødder, hvilket jeg i min enfoldighed og uvidenhed troede var et botanisk raseri, især da han altid så ned i jorden, når han var ude at spadserere, indtil det gik op for mig, at det var ordrødder, han samlede på, til en ny ordbog, han havde under arbejde. Vor duks Adams, der havde evner for matematik, havde udregnet, hvor længe det kunne vare, inden ordbogen blev færdig efter doktorens plan og arbejdsmåde, og var

kommet til det resultat, at det muligvis ville ske om seksten hundrede og ni og fyrretyve år.

Men doktoren selv var hele skolens afgud, og det måtte også have været nogle dårlige drenge, hvis han ikke havde været det, for han var så hjertensgod og så troskyldig, at selv vaserne oppe på muren med deres kolde stenhjarter måtte røres ved det. Når han gik og spadserede op og ned i den del af gården, som lå langs siden af huset, og hvor rågerne og allikerne så efter ham med hovedet polisk på skrå, som om de vidste, hvor meget bedre de forstod sig på denne verden end han, og det da lykkedes en landstryger at nærme sig hans knirkende sko så meget, at han kunne henvende hans opmærksomhed på en eneste sætning af en fortælling om nød og elendighed, da var denne landstryger en holden mand for de næste to dage. Dette var en så velkendt sag, at lærerne og førerne gjorde sig umage for at afskære disse marodører adgangen, ja de sprang endog ud ad vinduerne for at jage dem bort fra gården, førend de kunne nærme sig doktoren. Dette lykkedes dem undertiden, når tiggerne kun var nogle få skridt fra ham, uden at han lagde mærke til det, mens han humpede frem og tilbage. Uden for sine egne enemærker og uden beskyttere var doktoren et sandt får for enhver, som ville klippe ham. Han havde gerne taget gamacherne af sine ben for at give dem bort, ja der var virkelig en historie i omløb blandt os om, at han en kold vinterdag forærede sine gamacher til en tiggerske, der vakte en hel skandale i nabolaget ved at gå fra dør til dør og fremvise et smukt lille barn, som var indhyllet i disse klædningsstykker, der blev genkendt af alle, eftersom de var lige så velkendte som domkirken. Sagnet tilføjede, at den eneste, som ikke kendtes

ved dem, var doktoren selv, der, da de kort tid efter sås hængende uden for en lille bod af ikke det bedste rygte, hvor sådanne sager blev taget i bytte for genever, mere end en gang sås at tage dem bifaldende i hånden, som om han beundrede det ejendommelige snit og holdt dem for en forbedring af sine egne. Hvad der lå til grund for denne historie, ved jeg ikke, og har jeg aldrig vidst, men jeg har troet på den i så mange år, at jeg føler mig overbevist om, at den er sand.

Det var en fornøjelse at se ham med hans smukke, unge kone. Han lagde sin kærlighed til hende for dagen på en faderlig, velvillig måde, der røbede, hvor god han selv var. Jeg så dem ofte spadserere sammen i haven, hvor fersknerne var, og havde undertiden lejlighed til at iagttage dem nærmere i studerekammeret eller i dagligstuen. Hun syntes at vise ham megen omhu og at holde meget af ham, skønt jeg ikke tror, at hun følte nogen overmåde stor interesse for den græske ordbog. Af dette værk havde doktoren altid nogle omfangsrige brudstykker i sin lomme og i sin hattepuld og syntes som oftest at holde foredrag for hende om det, når de spadserede sammen.

Jeg så en hel del til mrs. Strong, både fordi hun havde fattet godhed for mig den formiddag, jeg blev forestillet for doktoren, og siden altid var venlig og forekommende imod mig, og fordi hun holdt særdeles meget af Agnes og kom meget tit i vort hus. Der var, så vidt jeg kunne skønne, et underligt, tvungent forhold imellem hende og Wickfield – som hun syntes at være bange for – som aldrig tabte sig. Når hun kom der om aftenen, undslog hun sig altid for at lade sig følge hjem af ham, men løb i stedet for bort med mig. Og undertiden, når vi løb rask over

domkirkegården, hvor vi ikke ventede at møde nogen, mødte vi Jack Maldon, som altid blev forundret over at se os.

Mrs. Strongs moder var en dame, som morede mig meget. Hendes navn var mrs. Markleham, men drengene kaldte hende "den gamle soldat" på grund af hendes feltherretalent og den dygtighed, hvormed hun førte en talrig troppestyrke af slægtninge imod doktoren. Det var en lille kone med et par skarpe øjne, som, når hun var i sin fulde stads, altid bar en og samme kappe, der var prydet med nogle kunstige blomster og to kunstige sommerfugle, der skulle se ud, som om de flagrede omkring blomsterne. Der herskede den overtro iblandt os, at denne kappe måtte være kommet fra Frankrig og kun kunne stamme fra denne opfindsomme og kunstfærdige nation, men det eneste, som jeg med vished ved om den, er, at den altid viste sig om aftenen, hvor mrs. Markleham selv viste sig; at den blev båret hen til venskabelige sammenkomster i en ostindisk kurv, og at sommerfuglene havde den evne stadig at kunne bævre og udnyttede de sene aftentimer på dr. Strongs bekostning, ligesom travle bier.

En aften, der har indprentet sig i min hukommelse på grund af en anden omstændighed, fik jeg en udmærket lejlighed til ret at iagttage den gamle soldat – dette navn ikke taget i nogen uhøflig mening. Det var en aften, da der var et lille selskab hos doktorens i anledning af Jack Maldons afrejse til Ostindien, hvor han skulle gøre tjeneste som officersaspirant, efter at Wickfield omsider havde bragt denne sag i orden. Tilfældigvis var det også doktorens fødselsdag. Vi havde haft fri den dag, havde bragt ham gaver om formiddagen, holdt en tale til ham igennem duksen og råbt hurra for ham, til vi var blevet hæse, og

han havde fældet tårer. Og nu om aftenen skulle Wickfield, Agnes og jeg drikke te hos ham i hans egenskab af privat mand.

Jack Maldon var kommet før vi. Mrs. Strong, der var klædt i hvidt med kirsebærfarvede bånd, sad og spillede på pianoet, da vi trådte ind, og han bøjede sig over hende for at vende nodebladet. Hendes klare, røde og hvide teint forekom mig ikke at være så frisk og blomstrende som ellers, da hun vendte sig om, men hun var dog meget smuk, vidunderlig smuk.

"Jeg har glemt, doktor," sagde mrs. Strongs moder, da vi havde taget plads, "at bringe Dem min lykønskning i dagens anledning, skønt det, som De nok ved, er mere end en tom høflighedssag for mig. Lad mig da ønske Dem, at De må leve glad og lykkelig i mange år."

"Tak, frue," sagde doktoren.

"I mange, mange, mange år," sagde den gamle soldat, "ikke alene for Deres egen skyld, men også for Annies og Jack Maldons og mange andre menneskers. Jeg synes, at det ikke er længere siden end i går, John, at du var en lille dreng, et hoved mindre end master Copperfield, og legede kæreste med Annie bag stikkelsbærbuskene i den bageste have."

"Kære moder," sagde mrs. Strong, "tal nu ikke om det."

"Vær bare ikke så tosset, Annie," svarede hendes moder.

"Rødmer du ved at høre tale om sådan noget, nu da du er en gammel gift kone, hvornår vil du da holde op med at rødme ved det?"

"Gammel?" udbrød Jack Maldon, "Annie? Det var som pokker!"

"Ja, John," sagde soldaten. "Jeg siger, en gammel, gift kone. Skønt ikke gammel af år – for hvornår har du eller nogen hørt

mig sige, at en pige på tyve år er gammel af år? – er din kusine doktorens kone, og derfor har jeg ret i, hvad jeg siger. Det er godt for dig, at din kusine er doktorens kone. Du har i ham fundet en indflydelsesrig og velvillig ven, som jeg er overbevist om vil vise sig endnu mere velvillig imod dig, hvis du fortjener det. Jeg nærer ingen falsk stolthed. Jeg er ikke bange for åbent at tilstå, at visse medlemmer af vor familie trænger til en ven. Du var selv en af dem, førend din kusines indflydelse skaffede dig en sådan ven."

Doktoren slog i sin hjertensgodhed ud med hånden ligesom for at slå det hele hen og skåne Jack Maldon for yderligere påmindelser. Men mrs. Markleham flyttede sig hen ved siden af doktoren, lagde sin vifte på hans ærme og sagde:

"Nej, min kære doktor, De må undskylde, at jeg dvæler noget længere ved dette, for jeg påskønner det så inderligt. Det er måske en monomani hos mig, men jeg kan aldrig blive træt af at tale om det. De er en velsignelse, en sand Guds gave for os."

"Sniksnak, sniksnak," sagde doktoren.

"Nej, nej," fortsatte den gamle soldat. "Så længe der ikke er andre til stede end vor kære, fortrolige ven, mr. Wickfield, lader jeg ikke således munden lukke på mig. Bliver De således ved, må jeg nok gøre mine forrettigheder som svigermoder gældende, og skænde på Dem. Jeg er ærlig og ligefrem og siger ikke andet, end hvad jeg sagde, dengang De overraskede mig – husker De, hvor overrasket jeg blev? – ved at fri til Annie. Ikke fordi der var noget så forunderligt i selve frieriet – det ville være latterligt at sige det! – men alene fordi jeg, da De havde kendt hendes salig fader og kendt hende selv fra den tid, hun lå i vuggen, aldeles ikke havde tænkt på en sådan mulighed eller

overhovedet tænkt på, at De nogen sinde ville gifte Dem – alene derfor var det!"

"Ja vist, ja vist," svarede doktoren godmodig, "men tænk nu ikke mere på det."

"Jo, jeg tænker på det og omtaler disse ting for at blive modsagt, hvis jeg fejler. Nå, jeg talte da med Annie og sagde hende, hvad der var sket. "Kære barn," sagde jeg, "dr. Strong har såmænd været her og bedt om din hånd og dit hjerte." Søgte jeg at overtale hende i mindste måde? Nej. "Hør nu, Annie," sagde jeg, "sig mig nu på øjeblikket sandheden; er dit hjerte frit?" – "Moder," sagde hun grædende, "jeg er så ung" – hvilket var fuldkommen sandt – "og ved næppe engang, om jeg har et hjerte." – "Så, kære barn," sagde jeg, "kan du være vis på, at dit hjerte er frit! Men i hvert tilfælde," sagde jeg, "er dr. Strong meget spændt på at høre dit svar. Man kan ikke lade ham gå i uvished." – "Moder," sagde Annie, endnu grædende, "vil han blive ulykkelig uden mig? Hvis så er, agter og ærer jeg ham så højt, at jeg tror, jeg vil have ham." Dermed var sagen afgjort. Og da, men ikke før, sagde jeg til Annie: "Annie, dr. Strong bliver ikke alene din mand, men han vil også træde i din afdøde faders sted; han vil blive vor families overhoved og repræsentere dens visdom, dens stilling i samfundet, og om jeg så må sige, dens velstand; han vil, kort sagt, være en Guds gave for os." Jeg brugte dette ord den gang og har brugt det igen i dag. Har jeg nogen god egenskab, da er det den at være konsekvent."

Under hele denne tale havde datteren siddet med nedslåede øjne og tiet stille, mens hendes fætter stod ved siden af hende og ligeledes så ned på gulvet. Men nu sagde hun ganske sagte med skælvende røst:

"Nu er du vel færdig, moder?"

"Nej, kære Annie, endnu ikke. Siden du spørger mig om det, mit barn, svarer jeg nej. Jeg beklager, at du virkelig er lidt unaturlig mod din egen familie, og da det ikke nytter, at jeg klager for dig, vil jeg klage for din mand. Kære doktor, se nu engang på den tosse af en kone, De har."

Idet doktoren vendte sit venlige ansigt med dets milde, troskyldige smil om mod hende, lod hun hovedet synke endnu mere. Jeg lagde mærke til, at Wickfield så vist på hende.

"Da jeg forleden kom til at sige til den slemme pige," sagde moderen og truede spøgende ad hende med sin vifte, "at der var en familiesag, hun kunne tale om til Dem – ja ligefrem burde tale om – svarede hun, at det at tale om den var det samme som at bede om en tjeneste, og da De var alt for ædelmodig og altid opfyldte ethvert af hendes ønsker, ville hun ikke."

"Det var uret af dig, kære Annie," sagde doktoren. "Derved unddrog du mig en glæde."

"Næsten mine egne ord til hende!" udbrød hendes moder. "Når jeg en anden gang mærker, at der er noget, hun ikke vil sige Dem af samme grund, kunne jeg have stor lyst, kære doktor, til selv at sige Dem det."

"Det skal glæde mig, om De vil gøre det," svarede doktoren.

"Må jeg?"

"Ja vist."

"Nå, så vil jeg gøre det," svarede den gamle soldat. "Det er et ord."

Og efter således at have opnået, hvad hun ville, klappede hun doktorens hånd med sin vifte, som hun først kyssede, og vendte derpå triumferende tilbage til sin forrige plads.

Da nu nogle flere gæster, hvoriblandt de to lærere og Adams, indfandt sig, blev samtalen almindelig og drejede sig ganske naturligt om Jack Maldon og hans rejse og det land, han skulle til, og hans forskellige planer og udsigter. Han skulle rejse samme aften efter bordet med posten til Gravesend, hvor skibet, han skulle med, lå, og han skulle blive borte, jeg ved ikke hvor mange år, med mindre han kom hjem med orlov eller for sin helbreds skyld. Jeg husker, at alle var enige om, at Ostindien var et land, som var blevet meget bagvasket, og som der ikke var andet at udsætte på, end at der var et par tigere og en smule hede på den varmeste tid af dagen. Jeg for min del så i Jack Maldon en moderne Sinbad og tænkte mig ham som en fortrolig ven af samtlige rajaher i østerlandene, siddende under baldakiner og rygende af bugtede, forgylde tobakspiber, der ville være en hel mil lange, hvis de bare kunne rettes ud.

Mrs. Strong sang meget smukt, hvilket jeg vidste, da jeg ofte havde hørt hende synge i enrum. Men enten det nu var, fordi hun var bange for at synge for andre eller ikke var ved stemme den aften, nok er det, at hun nu slet ikke kunne synge. Hun forsøgte på en duet med sin fætter Maldon, men kunne ikke engang få begyndt, og da hun derefter prøvede på at synge alene og virkelig også begyndte meget nydeligt, døde hendes stemme pludselig hen, og hun sad modfalden og bøjede hovedet ned over tangenterne. Den gode doktor sagde, at hun var nervøs, og foreslog, for at fritage hende for at synge, at vi alle skulle spille kort, hvilket han forstod sig lige så meget på som på den kunst at blæse basun. Men jeg lagde mærke til, at den gamle soldat straks lagde beslag på ham som makker og pålagde ham som det første skridt til hans indvielse i spillets

mysterier at udlevere hende alle de sølvpenge, han havde i sin lomme.

Spillet gik nok så fornøjeligt og blev ikke mindre fornøjeligt på grund af doktorens fejltagelser, som han gjorde en utallig mængde af, trods sommerfuglenes årvågenhed og til deres store ærgrelse. Mrs. Strong havde undslået sig for at spille med, da hun ikke følte sig rigtig vel, og hendes fætter Maldon undskyldte sig med, at han havde noget at pakke ned. Men da han var færdig med det, kom han ind igen, og de satte sig i sofaen og talte sammen. Fra tid til anden gik hun hen og så i doktorens kort og sagde ham, hvad han skulle spille ud. Hun var meget bleg, da hun bøjede sig over ham, og det forekom mig, at hendes finger rystede, når hun pegede på kortene, men doktoren var så lykkelig over hendes opmærksomhed, at han ikke mærkede noget.

Ved aftensbordet var vi ikke fuldt så muntre, idet enhver syntes at føle, at en skilsmisse af denne slags var en ubehagelig ting, og at jo mere den nærmede sig, des ubehageligere blev den. Jack Maldon gjorde sig umage for at være snaksom, men var ikke i sit es og gjorde kun ondt værre, og det forekom mig heller ikke, at den gamle soldat gjorde sagen bedre, idet hun hele tiden diskede op med historier fra Jacks ungdomstid.

Doktoren derimod, som sikkert følte, at han gjorde alle tilpas, var vel til mode og anede ikke andet, end at vi alle morede os ganske udmærket.

"Kære Annie," sagde han, idet han så på sit ur og fyldte sit glas, "det er allerede over fætter Jacks tid, og vi bør ikke opholde ham, eftersom tid og strøm, der jo begge spiller en rolle i dette tilfælde, ikke venter på nogen. Mr. Jack Maldon, De har en lang

rejse og et fremmed land for Dem, men det har så mange haft, og det ville så mange få lige til tidernes ende. De vinde, De er i færd med at give Dem i vold, har ført tusinder og tusinder til lykken og bragt tusinder og tusinder lykkelig og vel tilbage."

"Det er rørende," sagde mrs. Markleham, "fra hvilket synspunkt man end ser det, er det rørende at se en flink ung mand, man har kendt fra hans barndom, rejse bort til den anden ende af verden og efterlade alle, som han kender, uden at vide, hvad der forestår ham. En ung mand," tilføjede hun med et blik på doktoren, "der bringer sådanne ofre, har sandelig også ærlig fortjent at blive understøttet og taget under armene."

"Tiden vil gå hurtigt for Dem, mr. Jack Maldon," fortsatte doktoren, "og hurtigt for os alle. Nogle af os kan ifølge naturens orden næppe vente at modtage Dem ved Deres hjemkomst. Det bedste, vi derfor kan gøre, er at håbe det, og det er tilfældet med mig. Jeg vil ikke trætte Dem med gode råd. De har længe haft et godt eksempel for Dem i Deres kusine. Efterlign hendes dyder, så godt De kan. Far vel, mr. Jack," fortsatte doktoren og rejste sig, hvorpå vi alle rejste os. "På en lykkelig overrejse, en god karriere i udlandet og et glædeligt gensyn!"

Vi drak alle skålen, og vekslede alle håndtryk med Jack Maldon, som derpå hastigt tog afsked med de tilstedeværende damer og ilede hen til døren. Idet han satte sig op i vognen, blev han modtaget med et dundrende hurra fra skolens drenge, som i den anledning havde samlet sig på grønningen. Da jeg løb ind imellem dem for at være med, kom jeg til at stå meget tæt ved vognen, idet den rullede bort, og midt under larmen og støvet gjorde det et levende indtryk på mig at se Jack Maldon køre forbi med noget kirsebærfarvet i sin hånd.

Efter endnu et hurra for doktoren og et tredje for Annie spredte drengene sig, og jeg vendte tilbage til huset, hvor jeg fandt alle gæsterne stående i en klynge omkring doktoren og talende om Jacks bortrejse, og hvorledes han havde fundet sig i den, og hvorledes han havde været til mode osv. osv.

Midt under alt dette udbrød mrs. Markleham:

"Men hvor er Annie?"

Der var ingen Annie at se, og da man kaldte på hende, var der ingen Annie, som svarede. Men da vi alle styrtede ud for at se, hvad der var på færde, fandt vi hende liggende på gulvet i gangen. I begyndelsen vakte dette megen forskrækkelse, indtil vi så, at hun var besvimet, og at hun var i færd med at komme sig efter anvendelsen af de sædvanlige midler, hvorpå doktoren, der havde lagt hendes hoved op på sit knæ, strøg hendes lokker til side med sin hånd og sagde, idet han så sig om til alle sider:

"Stakkels Annie! Hun har sådan et trofast og godt hjerte. Det er skilsmissen fra hendes gamle legekammerat og ven, hendes kære fætter, der er skyld i dette. Hvor det er synd; det gør mig meget ondt!"

Da hun slog øjnene op og så, hvor hun var, og at vi alle stod rundt omkring hende, rejste hun sig med nogen hjælp og drejede hovedet, enten for at lægge det på doktorens skulder eller for at skjule det – jeg ved ikke hvilket. Vi gik ind i salen for at lade hende være alene med doktoren og hendes moder, men hun sagde, at hun følte sig bedre, end hun havde været hele dagen, og at hun helst ville ind til os, hvorfor de førte hende derind og satte hende, meget bleg og mat, på en sofa.

"Kære Annie," sagde hendes moder, som rettede noget på hendes kjole, "se engang, du har tabt en sløjfe. Er der ingen, der

kan finde et bånd, et kirsebærfarvet bånd?"

Det var den sløjfe, hun havde båret på sit bryst. Vi søgte alle efter den – jeg søgte selv i hver en krog – men ingen kunne finde den.

"Husker du ikke, hvor du havde den sidst, Annie?" spurgte hendes moder.

Jeg kunne ikke fatte, hvorledes det kunne være faldet mig ind, at hun havde set bleg ud i stedet for at blive blussende rød, da hun svarede, at hun syntes, hun havde haft den for ganske kort siden, men at det ikke var umagen værd at søge efter den.

Ikke des mindre blev der igen søgt efter den, men med lige så lidt held. Hun bad, at man ikke ville gøre sig mere ulejlighed, men alligevel fortsattes søgningen, til hun var blevet fuldkommen vel igen, og selskabet tog afsked.

Mens Wickfield, Agnes og jeg gik meget langsomt hjemad, beundrede Agnes og jeg måneskinnet, hvorimod Wickfield næppe hævede sine øjne op fra jorden. Da vi omsider var kommet til vor gadedør, opdagede Agnes, at hun havde glemt sin lille strikkepose, og jeg, som altid var glad, når jeg kunne gøre hende en tjeneste, løb tilbage for at hente den.

Jeg gik ind i spisesalen, hvor den var blevet liggende, og der var tomt og mørkt, men da mellemdøren mellem denne og doktorens studerekammer, hvor der var lys, stod åben, gik jeg derind for at sige, hvad jeg ville, og hente et lys.

Doktoren sad i en lænestol ved kaminen og hans unge kone på en skammel ved hans fødder. Doktoren læste med et selvtilfreds smil en eller anden forklaring eller teoretisk udvikling op af den uendelige ordbog, og hun så op til ham, men med sådant et ansigt, som jeg aldrig før havde set. Det var

så skønt i formen, så askeblegt, så stivnet i dets åndsfraværelse, så fuldt af en vild, søvngængerisk, drømmende rædsel for, jeg ved ikke hvad. Øjnene stod vidt åbne, og hendes brune hår faldt i to fyldige lokker ned over hendes skulder på hendes hvide kjole, der var blevet bragt i uorden, ved at sløjfen manglede. Så tydeligt jeg end mindes hendes blik, kan jeg dog ikke sige, hvad det udtrykte. Ikke engang nu, da jeg har fået bedre forstand, kan jeg sige, hvad det udtrykker, når jeg atter fremmaner det for mig. Anger, ydmygelse, skam, stolthed, kærlighed og tillid – jeg ser det hele i det, og i alt dette denne rædsel for, jeg ved ikke hvad.

Min indtrædelse og tilkendegivelse af, hvad jeg ville, vakte hende og forstyrrede ligeledes doktoren, for da jeg kom tilbage med lyset for at sætte det på bordet, hvor jeg havde taget det, klappede han hende på sin faderlige måde på hovedet og sagde, at han var en hjerteløs køter, fordi han lod sig friste af hende til at blive ved at læse, og at nu skulle hun gå i seng.

Men hun bad ham med hurtige, indtrængende ord om at lade hende blive – at lade hende føle (jeg hørte hende fremstamme noget i den retning), at hun havde hans fortrolighed den aften. Idet hun atter vendte sig om imod ham efter at have set efter mig, da jeg forlod værelset, så jeg hende folde sine hænder over hans knæ og se på ham med det samme ansigt, der dog var blevet noget roligere, da han atter begyndte at læse.

Det gjorde et dybt indtryk på mig, og jeg huskede det længe efter, hvilket jeg vil få lejlighed til at fortælle, når tiden kommer.

17. En vis person viser sig

Det er ikke faldet mig ind at omtale Peggotty, siden jeg løb bort, men jeg skrev naturligvis til hende, næsten lige så snart jeg var kommet i hus i Dover, og et andet, endnu længere brev, som indeholdt en nøjagtig beskrivelse af alle enkeltheder, da min tante havde taget sig af mig. Efter at jeg var kommet i skole hos dr. Strong, skrev jeg atter til hende og skildrede hende min lykkelige stilling og mine fremtidsudsigter. Jeg kunne ikke have haft nær så stor fornøjelse af at øde de penge, Dick havde givet mig, som den, jeg havde af at sende Peggotty en halv guinea for at tilbagebetale den sum, jeg havde lånt af hende. Først i dette brev omtalte jeg den unge knøs med æselkærren.

På disse skrivelser svarede Peggotty lige så prompte, om end ikke så kortfattet, som en korrespondent i et handelshus. Hun udtømte hele sit ordforråd, som ganske vist ikke var stort, når hun skulle udtrykke sig på papiret, i forsøget på at beskrive, hvad hun havde følt ved min rejse. Fire sider fulde af usammenhængende og løsrevne begyndelser på sætninger, som ikke havde nogen anden slutning end klatter, var utilstrækkelige til at lette hendes hjerte. Men klatterne var mere udtryksfulde for mig end det skønneste sprog, for de viste mig, at Peggotty havde grædt over arket, og hvad kunne jeg vel have ønsket mere!

Uden synderlig vanskelighed fik jeg ud af det, at hun endnu ikke rigtig kunne forsones sig med min tante. Det var en alt for kort frist, efter at hun så længe havde været vant til at se hende med andre øjne. Man kender aldrig et menneske, skrev hun,

men at tænke sig, at miss Betsey kunne være så forskellig fra det, hun var blevet holdt for at være, var en moral! Det var hendes ord. Hun var åbenbart endnu bange for miss Betsey, for hun sendte hende kun frygtsomt sin taknemmelige hilsen. Hun var åbenbart også bange for min skyld og tænkte, at jeg snart ville løbe bort igen, hvis jeg skal dømme efter de vink, hun lod falde om, at jeg altid kunne få penge til rejsen til Yarmouth hos hende, når jeg kun ville bede om dem.

Hun meddelte mig en efterretning, som gik mig nær til hjerte, nemlig, at indboet i vort gamle hjem var blevet solgt ved auktion, og at mr. og miss Murdstone var rejst bort, samt at huset var blevet lukket for at udlejes eller sælges. Gud ved, at jeg ingen del havde i det, så længe de opholdt sig der, men det smertede mig at tænke på, at det kære gamle sted nu stod så aldeles forladt, at ukrudtet voksede højt i vejret i haven, og at det faldne løv lå tykt og vådt i gangene. Jeg forestillede mig, hvorledes vinterstormene nu hylede omkring det, hvorledes den kolde regn piskede på ruderne, og hvorledes månen malede spøgelser på væggene i de tomme værelser. Jeg tænkte atter på graven under træet på kirkegården, og det forekom mig, som om huset nu også var dødt, og at alt, hvad der stod i forbindelse med mine forældre, var vejret bort.

Andre nyheder indeholdt Peggottys breve ikke. Barkis var en fortræffelig mand, skrev hun, skønt endnu stadig lidt påholden, men vi havde jo alle vore fejl, og hun selv havde mange – skønt jeg sandelig ikke ved, hvilke – og han lod hilse, og mit lille sovekammer stod stadig rede til mig. Mr. Peggotty havde det godt, og Ham havde det godt, og mrs. Gummidge havde det

kun dårligt, og lille Mille ville ikke selv sende mig en hilsen, men sagde, at Peggotty kunne gøre det, hvis hun havde lyst.

Alle disse efterretninger meddelte jeg pligtskyldigst min tante, idet jeg dog undlod at omtale lille Mille, da jeg havde en instinktmæssig følelse af, at hun ikke ville have meget tilovers for hende. Så længe jeg endnu var ny hos dr. Strong, gjorde hun adskillige udflugter til Canterbury for at se til mig og det altid på de urimeligste tider, sagtens for at overrumple mig, men da hun fandt, at jeg passede mine ting, og fra alle kanter kun hørte godt om mig, og at jeg gjorde raske fremskridt i skolen, ophørte hun snart med disse besøg. Jeg besøgte hende hver tredje eller fjerde lørdag i Dover til en adspredelse og så hver anden onsdag Dick, som da kom med diligencen ved middagstid for at blive til næste morgen.

Dick var meget slikken efter honningkager. For at gøre hans besøg så meget mere behagelige for ham, havde min tante pålagt mig at åbne ham kredit i et kageudsalg, men han måtte ikke få mere end for en shilling om dagen. Dette og den omstændighed, at alle hans småregninger fra det gæstgiversted, hvor han tilbragte natten, skulle forevises min tante, førend de blev betalt, gav mig en mistanke om, at han kun havde lov til at klingre med sine penge, men ikke til at give dem ud. Ved nærmere undersøgelse viste det sig også, at det var en aftale mellem ham og min tante, at han skulle gøre hende regnskab for alle sine udgifter. Da han ikke drømte om at føre hende bag lyset og altid gerne ville rette sig efter hendes ønsker, var der således lagt et bånd på ham, så at han ikke forfaldt til ødselhed. I denne ligesom i alle mulige andre henseender var Dick overbevist om, at min tante var den

klogeste og vidunderligste kvinde på jorden, hvilket han flere gange betroede mig med den største hemmelighedsfuldhed og altid i en hviskende tone.

"Trotwood," sagde Dick med en gådefuld mine, efter at han en onsdag havde gjort mig en sådan tilståelse, "hvem er den mand, som skjuler sig i nærheden af vort hus og forskrækker hende?"

"Forskrækker min tante?"

Dick nikkede.

"Jeg havde ikke troet, at noget kunne forskrække hende, for hun er –" her hviskede han sagte – "tal ikke om det – den klogeste og vidunderligste kvinde på jorden. Den første gang han kom, var – lad mig se – 1649 blev kong Charles henrettet. Var det ikke 1649, du sagde?"

"Jo."

"Jeg ved ikke, hvorledes det kan være," sagde Dick med et forvirret udtryk og rystede på hovedet. "Jeg kan ikke tro, at jeg skulle være så gammel."

"Var det i det år, at manden viste sig?" spurgte jeg.

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige til det," sagde Dick, "jeg fatter ikke, hvorledes det kan have været i det år. Har du lært det årstal af historien?"

"Ja."

"Historien lyver dog vel aldrig?" sagde Dick med et glimt af håb.

"Ak Gud nej!" svarede jeg med største bestemthed.

Jeg var ung og uerfaren, og derfor troede jeg det.

"Jeg kan ikke blive klog på det," sagde Dick og rystede på hovedet. "Der er noget forkert ved det, hvori det så stikker, men

det var kort efter, at man havde gjort den fejltagelse at tage noget af forvirringen ud af kong Charles' hoved og sætte det ind i mit, at manden kom første gang. Det var, da jeg var ude at spadserere med miss Trotwood, lige efter at vi havde drukket te, at vi så ham tæt ved vort hus."

"Spadserede han omkring?" spurgte jeg.

"Spadserede omkring?" gentog Dick. "Lad mig engang se. Jeg må tænke mig lidt om. N-nej, nej, han spadserede ikke omkring."

"Hvad gjorde han da?" spurgte jeg for at få en ende på sagen.

"Ja, han var der egentlig slet ikke, førend han kom frem bag ved hende og hviskede. Da vendte hun sig om og besvimele, og jeg blev stående og så efter ham, og han gik sin vej, men det allerforunderligste er, at han siden må have holdt sig skjult i haven eller et andet sted!"

"Har han holdt sig skjult siden?" spurgte jeg.

"Ja vist så. Han viste sig ikke før i går aftes. Vi var ude at spadserere i aftes, og han kom atter frem bag ved hende, og jeg genkendte ham."

"Og han gjorde på ny min tante forskrækket?"

"Så hun rystede over hele kroppen," sagde Dick, idet han efterlignede denne tilstand og lod sine tænder klappe i munden. "Holdt sig ved stakittet, skreg. Men, Trotwood, kom nærmere," her trak han mig hen til sig for at kunne hviske ganske sagte til mig, "hvorfor gav hun ham penge i måneskinnet?"

"Det var måske en tigger."

Dick rystede på hovedet, som om han aldeles forkastede denne formodning, og efter mange gange og med stor bestemthed at have gentaget, "ingen tigger, ingen tigger!" fortalte han endvidere, at han senere langt ud på aftenen fra sit

vindue havde set min tante give denne person penge uden for havestakittet i måneskinnet, og at han derpå havde listet sig bort, vistnok ind i haven igen, men at min tante var gået hurtigt og hemmeligt tilbage til huset og endnu i morges havde været ganske anderledes, end hun plejede at være, hvilket pinte Dick i høj grad.

I begyndelsen var det mig umuligt at tro andet, end at denne ukendte måtte være et foster af Dicks fantasi, men ved nærmere eftertanke opstod dog det spørgsmål hos mig, om det ikke havde været et forsøg på eller en trussel om at tage den stakkels Dick bort fra min tantes beskyttelse, og om min tante, hvis varme venskab for ham jeg kendte fra hende selv, ikke havde ladet sig afpresse penge, for at man skulle lade ham være i fred. Da jeg allerede var Dick meget hengiven og meget ængstelig for hans vel, bestyrkede min frygt denne formodning, og i lang tid kom hans onsdag aldrig, uden at jeg gik i angst for, at han ikke skulle være på bukken af diligencen som sædvanligt. Dog der sad han stadig gråhåret, smilende og lykkelig og havde siden aldrig noget at fortælle om den mand, som således havde kunnet forskrække min tante.

Disse onsdage var de lykkeligste i Dicks liv og langt fra de mindst lykkelige i mit. Han blev snart kendt med hver eneste dreng i skolen, og skønt han aldrig selv deltog i nogen anden leg end i at sætte drager op, nærede han dog lige så megen interesse for enhver af vore idrætter som nogen af os selv. Hvor ofte har jeg ikke set ham iagttage et spil skorsten eller klink med den mest levende opmærksomhed og næppe vove at trække vejret i de kritiske øjeblikke! Hvor ofte har jeg ikke, når vi legede tagfat, set ham sidde på en lille høj og opmuntre hele

sværmen til at hale ud og svinge hatten over sit grå hoved, mens han glemte martyren kong Charles' hoved og alt, hvad der stod i forbindelse med det! Hvor mangan time har jeg ikke om sommeren set svinde for ham på cricketpladsen som et lykkeligt minut! Hvor mangan vinterdag har jeg ikke set ham stå med blåfrossen næse i sne og østenvind for at se drengene glide på den lange glidebane og henrykt klappe i hænderne med de uldne vanter!

Han var alles yndling, og hans færdighed i mange småting var forbavsende. Han kunne skære appelsiner ud i sådanne figurer, som ingen af os havde nogen forestilling om. Han kunne lave både af alt muligt, om det så var af en pølsepind. Han kunne forvandle lammeben til skakbrikker, lave romerske stridsvogne af gamle kort, lave vognhjul af trådruller og fuglebure af gammelt ståltråd. Men hvad han kunne frembringe af halmstrå og sejl garn, var ligefrem storartet, og vi var alle overbevist om, at han af disse materialier kunne lave alt, hvad der kunne laves med menneskehænder.

Dicks ry bredte sig snart i videre kredse. Efter nogle onsdage stillede dr. Strong mig nogle spørgsmål om ham, og jeg fortalte ham da alt, hvad min tante havde fortalt mig. Dette tiltalte doktoren i den grad, at han forlangte at blive forestillet for ham, den første gang han kom igen. Dette skete, og da doktoren nu bad Dick, hver gang han ikke traf mig på dilgencekontoret, at gå hen til skolen og hvile sig, til vi var færdige, blev det snart en vane for Dick at komme derhen som noget, der faldt af sig selv, og når skoletiden trak noget ud, hvilket undertiden hændtes om onsdagen, spadserede han omkring i gården og ventede på mig. Her gjorde han bekendtskab med doktorens unge, smukke

kone og blev således efterhånden mere og mere hjemmevant, indtil han til sidst gik lige ind i klassen og ventede. Der sad han altid i en bestemt krog på en bestemt stol, som blev kaldt "Dick" efter ham, og der blev han siddende med sit grå hoved bøjet forover og lyttende opmærksomt efter alt, hvad der foregik, med dyb ærefrygt for den lærdom, han aldrig havde været i stand til at skaffe sig.

Denne ærefrygt udstrakte Dick til doktoren, som han holdt for den dybsindigste og lærdeste filosof, der nogen sinde havde været til. Det varede længe, førend Dick talte til ham uden at holde hatten i hånden, og selv efter at han og doktoren havde sluttet et formeligt venskab og spadserede hele timer sammen på den ene side af gården, som mellem os blev kaldt for "Doktorens Gang," tog Dick undertiden hatten af for at bringe visdommen sin hyldest. Hvorledes det var gået til, at doktoren på disse vandringer havde begyndt at læse brudstykker af den berømte ordbog op, fik jeg aldrig at vide; måske var det i begyndelsen forekommet ham at være, ligesom han læste for sig selv, men også dette blev til en vane, og Dick, som hørte efter med et ansigt, der strålede af stolthed og glæde, mente i sit inderste hjerte, at ordbogen var den dejligste bog i verden.

Når jeg tænker mig dem vandrende op og ned uden for skolevinduerne – doktoren læsende med sit veltilfredse smil, idet han nu og da slår ud med håndskriftet eller gør en alvorlig bevægelse med hovedet, og Dick lyttende med spændt opmærksomhed, mens de knudrede ord får hans smule forstand til at stå helt stille – forekommer det mig som noget af det mest fornøjelige, jeg nogen sinde har set. Jeg bliver til mode, som om de kunne gå således frem og tilbage i det

uendelige, og verden måske have godt af det – som om tusind af de ting, for hvis skyld den gør så megen larm, var halvt så gavnlige enten for den eller for mig.

Agnes blev også meget snart gode venner med ham, og da han kom så ofte i huset hos os, gjorde han ligeledes bekendtskab med Uriah Heep. Venskabet mellem ham og mig blev stadig inderligere, og der herskede det kuriøse forhold mellem os, at selv om Dick officielt kom for at se til mig som min værge, rådførte han sig dog altid med mig i alle tvivlstilfælde og fulgte ufravigelig mine råd, idet han ikke alene havde megen agtelse for min medfødte skarpsindighed, men også troede, at jeg havde arvet en god del af den efter min tante.

En torsdag formiddag, netop som jeg var i færd med at gå med Dick fra gæstgivergården til diligencen, førend jeg vendte tilbage til skolen – vi havde nemlig en time før frokosttid – mødte jeg undervejs Uriah, som mindede mig om det løfte, jeg havde givet ham om at drikke te med ham og hans moder, idet han med en vridning tilføjede:

"Men jeg troede ikke, at De ville holde det, master Copperfield; vi er sådanne tarvelige folk."

Jeg var virkelig endnu ikke blevet enig med mig selv, om jeg kunne lide Uriah, eller om jeg afskyede ham, og jeg var endnu meget uvis om det, da jeg stod på gaden og så ham i ansigtet, men da jeg holdt det for en hel fornærmelse at få skyld for at være stolt, svarede jeg, at jeg kun havde ventet på en indbydelse.

"Å, når der ikke er andet i vejen, master Copperfield, og det virkelig ikke er vore små kår, der afholder Dem fra det, vil De så ikke komme i aften? Men er det vore små kår, håber jeg, at De

vil sige det rent ud, master Copperfield, for vi kender meget godt vor stilling."

Jeg sagde, at jeg ville sige det til Wickfield, og hvis han tillod det, hvilket jeg ikke tvivlede om, skulle jeg med fornøjelse komme. Klokken seks samme eftermiddag, det var netop en af de dage, da kontoret blev lukket tidligt, underrettede jeg altså Uriah om, at jeg var rede til at følge med ham.

"Moder vil rigtignok blive stolt," sagde Uriah, mens vi fulgtes ad. "Eller rettere, hun ville blive stolt, hvis det ikke var syndigt, master Copperfield."

"De havde dog ikke noget imod at holde mig for stolt i morges?" sagde jeg.

"Ak Gud nej, master Copperfield! Tro ikke det! En sådan tanke er aldrig faldet mig ind! Jeg ville aldeles ikke have fundet det stolt, hvis De havde holdt os for alt for ringe for Dem, for vi er meget tarvelige folk."

"Har De i den sidste tid studeret meget?" spurgte jeg.

"Ak, master Copperfield," svarede han med en selvfor nægtende mine, "min læsning kan næppe kaldes studering. Jeg har af og til syslet et par timers tid om aftenen med Tidd."

"Han er vist svær?" sagde jeg.

"Han er undertiden svær for mig," svarede Uriah. "Men jeg ved ikke, hvad han ville være for en evnerig person."

Efter at han havde trommet en lille melodi på sin hage med de to forreste fingre af sin skeletagtige højre hånd, tilføjede han:

"Ser De, der findes latinske ord og sætninger hos Tidd, som er yderst vanskelige for en læser med mine ringe kundskaber."

"Har De lyst til at lære latin?" spurgte jeg hurtigt. "Jeg vil gerne lære Dem det, efterhånden som jeg selv lærer det."

"Å, tusind tak, master Copperfield," svarede han og rystede på hovedet. "Det er meget smukt af Dem at give mig dette tilbud, men jeg er alt for ringe til at modtage det."

"Hvilken snak, Uriah!"

"Å, De må virkelig undskylde mig, master Copperfield. Jeg er Dem overordentlig taknemmelig og kunne have megen lyst til det, forsikrer jeg Dem, men jeg er alt for ringe. Der findes folk nok, som træder på mig i min ringe stilling, uden at jeg også skulle forarge dem ved min lærdom. Lærdom passer sig ikke for mig. En person som jeg gør bedst i ikke at trachte for højt. Skal han komme frem i livet, må han gå beskedent til værks, master Copperfield."

Jeg havde aldrig set hans mund så bred eller furerne i hans kinder så dybe, som da han kom med disse udtalelser, idet han hele tiden rystede på hovedet og vred sig af beskedenhed.

"Jeg tror, De har uret, Uriah," sagde jeg. "Jeg er vis på, jeg kunne lære Dem adskilligt, hvis De havde lyst til det."

"Å, det tvivler jeg ikke om, master Copperfield. Men da De ikke selv er af ringe stand, kan De måske ikke sætte Dem så ganske ind i deres sted, som er det. Jeg vil ikke udæske mine overmænd ved mine kundskaber; dertil er jeg for ringe. Men her er min ringe bolig, master Copperfield."

Vi trådte lige fra gaden ind i en lav, gammeldags stue, hvor vi traf mrs. Heep, der var Uriahs udtrykte billede, kun i formindsket målestok. Hun modtog mig med den største ydmyghed og bad mig undskylde, at hun gav sin søn et kys, idet hun sagde, at så ringe de også var, havde de dog hjerte i livet,

hvilket hun ikke håbede kunne støde nogen. Det var et meget net, men ingenlunde hyggeligt værelse, halvt dagligstue og halvt køkken. Tetøjet stod på bordet, og kedlen kogte i kaminen. Jeg lagde mærke til en dragkiste med en pult ovenpå, hvor Uriah kunne læse eller skrive om aftenen; hans blå pose, som lå og udspyede papirer, et regiment af hans bøger under anførsel af Tidd, et hjørneskab og en del andre almindelige møbler. Jeg husker ikke, at nogen enkelt genstand havde et nøgent, luvslidt og fattigt udseende, men det hele havde det.

Det hørte måske med til mrs. Heeps ydmyghed, at hun endnu gik i sorg, trods den lange tid, der var gået siden mandens død. Jeg tror, der var pyntet lidt på hendes kappe, men ellers var hun lige så sørgeklædt som den første dag, hun havde anlagt sorgen.

"Dette er en mindeværdig dag, Uriah," sagde mrs. Heep, idet hun skænkede te, "siden master Copperfield besøger os."

"Jeg sagde nok, at du ville holde det for en stor ære, moder. "

"Kunne jeg have ønsket, at din fader var blevet længere iblandt os," fortsatte hun, "skulle det have været, for at han kunne have set en sådan gæst i sit hus."

Jeg følte mig forlegen over alle disse artigheder, men samtidig smigret ved at blive modtaget som en hædret gæst og fandt, at mrs. Heep var en rar kone.

"Min Uriah," sagde mrs. Heep, "har i lang tid glædet sig til dette besøg. Han nærede frygt for, at vor ringhed skulle være til hinder for det, og jeg delte den med ham. Ringe er vi, ringe har vi altid været, og ringe vil vi blive ved at være!"

"Da har de dog sikkert ingen grund til at være det, med mindre De selv har lyst."

"De er alt for artig," svarede mrs. Heep; "vi kender vor stilling og finder os med taknemmelighed i den."

Jeg mærkede, at hun lidt efter lidt rykkede tæt hen til mig, og at Uriah lidt efter lidt tog plads lige over for mig, idet de høfligt forsynede mig med det bedste af det, der var på bordet. Det var just ikke særlig udsøgte sager, men jeg tog viljen for gerningen og måtte tilstå, at de var meget opmærksomme. De begyndte snart at tale om tanter, og jeg fortalte dem da om min, og så om forældre, og så fortalte jeg om mine, og så gik mrs. Heep over til at tale om stedfædre, og jeg begyndte også at fortælle hende om min, men standsede, fordi min tante havde pålagt mig at iagttage tavshed om det punkt. En ung, blød prop ville imidlertid ikke have haft større modstandskraft over for et par proptrækkere, eller en spæd barnetand over for et par tandlæger, eller en lille fjerbold over for et par ketsjere, end jeg havde over for Uriah og mrs. Heep. De gjorde alt, hvad de ville med mig, og pressede ting ud af mig, som jeg slet ingen lyst havde til at fortælle, med en sikkerhed, som jeg endnu rødmer ved at tænke på, og det så meget mere, som jeg i min ungdommelige frimodighed satte en ære i at være så fortrolig og ligesom følte mig som mine to ærbødige værters patron.

De holdt meget af hinanden, det er vist. Jeg tror, at det gjorde sin virkning på mig som et udslag af den menneskelige natur, men den færdighed, hvormed den ene straks greb det, den anden havde begyndt at sige, var et kunststykke, som jeg endnu mindre kunne stå for. Da de ikke kunne få mere ud af mig om mig selv, begyndte de at tale om Wickfield og Agnes. Uriah kastede bolden til mrs. Heep, og mrs. Heep fangede den og kastede den tilbage til Uriah; Uriah beholdt den en kort tid og

sendte den derpå atter tilbage til mrs. Heep, og således blev de ved at kaste den frem og tilbage, indtil jeg ikke anede, hvem der havde den, og blev ganske fortumlet. Og bolden selv forandrede sig også hele tiden. Snart var det Wickfield, snart var det Agnes; snart Wickfields fortræffelige egenskaber, snart min beundring for Agnes; snart Wickfields forretninger og formueforhold, snart vort huslige liv efter middagsbordet, snart den vin, Wickfield drak, og grunden til, at han drak den, og hvor det var skade, at han drak så meget; snart et, snart et andet og snart alt på en gang, og uden at tale meget eller at gøre andet end en gang imellem at opmuntre dem lidt, for at de ikke skulle overvældes af deres ydmyghed og æren af mit selskab, mærkede jeg, at jeg stadig plaprede ud med ting, som jeg burde have holdt tæt med, og så virkningen af det i Uriahs blinkende næsebor.

Jeg begyndte allerede at føle mig noget uhyggelig til mode og at ønske mig vel ude af det, da en skikkelse, som kom ned ad gaden, gik forbi døren – den stod åben for at skaffe frisk luft ind i stuen, fordi det var temmelig lummert i vejret – vendte om, så ind og trådte nærmere med det høje udråb:

"Copperfield, er det muligt!"

Det var Micawber! Micawber med sin lorgnet, sin spadserestok, sine flipper, sin fornemme mine og den nedladende tone i stemmen, lyslevende!

"Kære Copperfield," sagde han og strakte hånden ud, "det er i sandhed et møde, som nok kan åbne vort blik for, hvor uransagelige og ustadige alle menneskelige – kort sagt, det er et aldeles enestående møde. Idet jeg går ned ad gaden og tænker på sandsynligheden af, at der skal vise sig noget –

hvilket jeg for øjeblikket nærer det mest sangvinske håb om – finder jeg en ung, men højt agtet ven, som er knyttet til det vigtigste afsnit af mit liv, ja, jeg kan sige til vendepunktet i min tilværelse. Copperfield, min brave ven, hvorledes har De det?"

Jeg kan ikke sige – jeg kan virkelig ikke sige, at jeg blev glad ved at se Micawber her, men jeg blev alligevel glad ved at se ham, trykkede hjerteligt hans hånd og spurgte ham, hvorledes mrs. Micawber befandt sig.

"Mange tak," svarede Micawber, idet han, ligesom i gamle dage, slog ud med hånden og satte hagen i lave mellem flipperne. "Hun er tålelig vel, tvillingerne henter ikke længere deres næring fra naturens kilder – kort sagt," fortsatte han med et af sine fortrolige anfald, "de er vænnet fra, og min kone er for tiden min ledsagerinde på mine rejser. Hun vil blive henrykt over at forny sit bekendtskab med en person, der i enhver henseende har vist sig som en værdig tjener ved venskabets hellige alter."

Derpå smilede han, satte atter hagen i lave og så sig om.

"Jeg har truffet min ven Copperfield," sagde han flot og uden særlig at henvende sig til nogen enkelt, "ikke i ensomhed, men deltagende i et venskabeligt måltid med en dame, der er enke, og en person, som åbenbart er hendes afkom – kort sagt hendes søn. Jeg ville regne det for en ære at blive forestillet."

Under disse omstændigheder var der ikke andet for, end at jeg måtte gøre Micawber bekendt med Uriah Heep og hans moder, og jeg gjorde det da. Idet de bøjede sig dybt for ham, tog han en stol og slog på sin galanteste måde ud med hånden.

"Enhver af min ven Copperfields venner har et personligt krav på mig selv."

"Vi er alt for ringe, min søn og jeg," sagde mrs. Heep, "til at være master Copperfields venner. Han har været så god at drikke te hos os, og vi er ham taknemmelige for hans selskab og ligeledes Dem for Deres opmærksomhed."

"De er alt for artig, frue," sagde Micawber, "men hvad tager De Dem for, Copperfield? Endnu stadig ved vinhandelen?"

Det var mig meget om at gøre at få ham bort, og jeg svarede derfor med hatten i hånden og sikkert meget rød i hovedet, at jeg nu gik i skole hos dr. Strong.

"I skole?" sagde Micawber og trak øjenbrynene i vejret. "Det glæder mig overordentlig at høre. Skønt et hoved som min ven Copperfields ikke trænger til den uddannelse, som uden hans kendskab til mennesker og ting ville være nødvendig, er det dog en frodig jordbund, som gemmer rige spirer i sit skød – kort sagt," sagde Micawber smilende, "hans ånd er i stand til at tilegne sig klassikerne i videste omfang."

"Skulle vi gå hen og besøge mrs. Micawber?" sagde jeg for at få ham bort.

"Hvis De vil vise hende den ære, Copperfield. Jeg tager ikke i betænkning at sige i påhør af vore venner her, at jeg er en mand, som i adskillige år har kæmpet med pekuniære vanskeligheder."

Jeg vidste forud, at dette eller noget lignende ville komme; han ville jo altid så gerne prale med sine vanskeligheder.

"Undertiden har jeg overvundet mine vanskeligheder, undertiden har mine vanskeligheder – kort sagt, undertiden har de kastet mig til jorden. Til sine tider har jeg givet dem nogle ordentlige knubs; til andre tider har de været mig for stærke, og jeg har måttet give fortabt og sagt med Catos ord til

min kone: "Plato, du har ret; alt er forbi! Nu kan jeg ikke mere." Men aldrig i mit liv har jeg følt nogen større tilfredsstillelse, end når jeg kunne udøse min sorg for min ven Copperfield – hvis jeg ellers tør bruge dette udtryk om forlegenheder, som væsentligt hidrøre fra stævninger og gældsbeviser på to eller fire måneder."

Micawber sluttede denne lovtale med at sige:

"Mr. Heep! God nat. Mrs. Heep! Deres tjener," hvorpå han gik ud med mig med sin sædvanlige elegante holdning, idet han gjorde en hel del støj på stenbroen med sine sko og nynnede en melodi.

Det var et lille gæstgiversted, hvor Micawber var taget ind, og han havde et lille værelse, som stødte op til gæstestuen og var stærkt gennemtrængt af lugten af tobaksrøg. Det må have ligget oven over køkkenet, eftersom en varm, fedtet os syntes at stige op mellem sprækkerne i gulvet og væggene, der var helt klamme af damp. Brændevinslugten og glassenes klirren tydede på, at det måtte være tæt ved skænkestuen. Her traf vi mrs. Micawber liggende på en sofa under billedet af en væddeløbshest, med hovedet tæt op til kaminen, mens hendes fødder var i færd med at skubbe sennepskrukken ned fra den stumme tjener i den anden ende af stuen. Så snart vi var kommet ind, sagde Micawber:

"Tillad, min ven, at jeg forestiller en af dr. Strong's elever for dig."

Jeg lagde, i forbigående sagt, mærke til, at selv om Micawber var lige så forvirret som altid med hensyn til min alder og stilling, huskede han dog godt nok, at jeg var en elev af dr. Strong, fordi det lød så fornemt.

Mrs. Micawber blev forbavset, men meget glad over at se mig. Jeg blev også meget glad over at se hende, og efter at vi havde hilst hjerteligt på hinanden, satte jeg mig hos hende på den lille sofa.

"Hør, min ven," sagde Micawber, "hvis du vil sætte Copperfield ind i vor nærværende stilling, hvilket jeg er overbevist om, han længes efter at høre noget om, vil jeg imidlertid gå ud og læse avisen for at se, om der ikke skulle vise sig noget blandt avertissementerne."

"Jeg troede, at De var i Plymouth," sagde jeg til mrs. Micawber, da han var gået.

"Kære master Copperfield, vi rejste til Plymouth."

"For at være ved hånden," sagde jeg.

"Netop, for at være ved hånden. Men sandt at sige, toldvæsenet har ikke brug for talenter. Min families lokale indflydelse var langt fra tilstrækkelig til at skaffe en mand med Micawbers evner ansættelse i det departement. Man ville helst være fri for en mand med hans evner; han ville kun have røbet de andres mangler. Og desuden vil jeg ikke skjule for Dem, at da den gren af min familie, som er bosat i Plymouth, hørte, at han var kommet ledsaget af mig, lille Wilkins, hans søster og begge tvillingerne, modtog de ham ikke med den varme, han kunne have ventet, efter så nylig at være blevet sat på fri fod. Kort sagt – men det bliver mellem os – modtagelsen var kold."

"Det var dog skrækkeligt!" sagde jeg.

"Ja," sagde mrs. Micawber. "Det er ganske vist pinligt at få et sådant indblik i den menneskelige natur, men modtagelsen var kold. Der er ingen tvivl om det. Ja, den gren af min familie, som

er i Plymouth, blev endog personlig mod Micawber, førend en uge var omme."

Jeg sagde, hvad jeg mente, at de burde skamme sig.

"Ikke desmindre er det den rene sandhed. Hvad skulle nu en mand med hans stolthed gøre under disse omstændigheder? Han havde åbenbart kun en udvej, og det var at låne penge af denne gren af min familie til at rejse tilbage til London igen, koste hvad det ville; det gjorde vi da. Siden den tid har jeg rådført mig med andre grene af min familie om, hvad han helst bør gøre, for jeg holder på, at han må gøre noget, master Copperfield. Det er klart, at en familie på seks personer ikke kan leve af luften."

"Nej, ganske vist."

"De øvrige grene af min familie mener, at Micawber absolut bør lægge sig efter stenkul."

"Efter hvad?"

"Stenkul," sagde mrs. Micawber, "efter kulhandel. Ved nærmere efterspørgsel fik han den tanke, at der kunne være noget at gøre for en mand med hans talenter i kulhandelen på Medway-floden. Det første skridt var derfor at rejse hen og tage Medway i øjesyn. Det gjorde vi da. Jeg siger "vi", master Copperfield, for jeg vil aldrig, jeg vil aldrig forlade Micawber."

Jeg fremstammede min beundring og mit bifald.

"Vi kom og tog Medway-floden i øjesyn. Min mening om kulhandelen på denne flod er, at den måske nok kræver talent, men at den i hvert tilfælde kræver kapital. Talent har nu Micawber, kapital derimod ikke. Vi undersøgte den største del af Medway. Da vi var så nær her ved byen, fandt Micawber, at det ville være urigtigt ikke at tage herhen og se domkirken, for

det første fordi den nok er værd at se, og vi aldrig have set den, og dernæst på grund af den store sandsynlighed for, at der kunne vise sig noget i en by med en domkirke. Nu har vi været her i tre dage, uden at der har vist sig noget, og det vil ikke overraske Dem så meget, master Copperfield, som det ville overraske en fremmed, at høre, at vi for øjeblikket venter på en remisse fra London for at kunne opfylde vore pekuniære forpligtelser her i hotellet. Indtil denne remisse indløber," sluttede mrs. Micawber med megen følelse, "er jeg afskåret fra mit hjem – jeg mener vort logis i Pentonville – fra min søn og min datter og fra mine tvillinger."

Jeg følte den største medlidenhed med Micawbers i deres sørgelige forlegenhed og sagde det til Micawber, som nu kom ind igen, idet jeg tilføjede, at jeg ville ønske, at jeg havde penge nok, for at jeg kunne låne dem så mange, som de havde behov for. Micawbers svar røbede hans forpinte sindsstemning.

"Copperfield," sagde han og rystede på hovedet, "De er en trofast ven, men i værste tilfælde savner den mand, som ejer et barbertøj, ikke en ven."

Ved dette skrækkelige vink kastede mrs. Micawber sine arme om Micawbers hals og bønfuldt ham om at være rolig. Han græd, men fattede sig dog, næsten øjeblikkelig, så meget, at han kunne ringe på opvarteren og bestille en varm nyreragout og en tallerken rejer til frokost næste dag.

Da jeg tog afsked med dem, bad de mig så indtrængende at spise til middag med dem, førend de tog bort, at jeg ikke kunne sige nej. Men da jeg vidste, at jeg ikke kunne komme næste dag, fordi jeg havde en del arbejde om eftermiddagen, arrangerede Micawber, at han i løbet af formiddagen ville komme hen i

skolen, da han havde en anelse om, at den omtalte remisse ville indtræffe med morgenposten, og indbyde mig til dagen efter. Den næste formiddag blev jeg da kaldt ud af klassen og traf Micawber i dagligstuen, hvor han sagde til mig, at middagsmåltidet ville finde sted efter aftale, men da jeg spurgte ham, om remissen var indløbet, trykkede han min hånd og forsvandt.

Idet jeg den samme aften så ud ad vinduet, blev jeg forundret og urolig ved at se Micawber og Uriah gå forbi arm i arm, Uriah ydmygt påskønnende den ære, der vistest ham, og Micawber sjæleglad ved at udstrække sin beskyttelse til Uriah. Men da jeg næste dag kom til den fastsatte spisetid, blev jeg endnu mere forundret ved at høre Micawber fortælle, at han var gået hjem med Uriah og havde drukket toddy hos mrs. Heep.

"Og jeg vil sige Dem noget, min kære Copperfield," sagde Micawber. "Deres ven er en ung fyr, som der stikker en generalfiskal i. Havde jeg kendt denne unge mand, dengang mine forlegenheder kom til en krise, tror jeg, at der ville være blevet taget anderledes fat på mine kreditorer."

Jeg kunne ikke ret blive klog på, hvorledes det skulle være gået til, eftersom Micawber jo slet ikke havde betalt dem noget, men jeg havde ikke lyst til at spørge om det. Heller ikke havde jeg lyst til at sige, at jeg håbede, at han ikke havde været alt for meddelsom over for Uriah, eller til at spørge, om de havde talt meget om mig. Jeg var bange for at såre Micawbers eller i hvert tilfælde mrs. Micawbers følelser, da hun var så pirrelig, men det gjorde mig urolig og bagefter tænkte jeg ofte på det.

Vi havde en fin, lille middag. En delikat lille fiskeret, nyrestykket af en kalvefjerding, stegte medisterpølser, en

agerhøne og en budding. Der var vin og øl, og efter bordet lavede mrs. Micawber os egenhændig en bolle varm punch.

Micawber var usædvanlig livlig; jeg havde aldrig set ham så lystig. Hans ansigt glinsede af punchen, som om det var ferniseret, og han blev så rørt over vor gode by, at han drak dens skål, idet han sagde, at mrs. Micawber og han havde haft det så overordentlig godt og hyggeligt her, at han aldrig skulle glemme de behagelige timer, de havde tilbragt i Canterbury. Derpå drak han min skål, og han, mrs. Micawber og jeg genkaldte os den tid, vi havde tilbragt sammen, ved hvilken lejlighed vi endnu en gang solgte hele indboet. Derefter udbragte jeg mrs. Micawbers skål eller sagde i det mindste beskedent:

"Hvis De ikke har noget imod det, vil jeg gerne have den fornøjelse at drikke på Deres sundhed," hvorpå Micawber holdt en lovtale over hendes karakter og sagde, at hun altid havde været hans vejleder, rådgiver og veninde, samt at han rådede mig, når jeg engang ville gifte mig, da at gifte mig med en sådan kone, hvis der overhovedet kunne findes mage til en sådan kone.

Efterhånden som bollen tømtes, blev Micawber endnu mere venskabelig og lystig. Og da mrs. Micawber også kom i en løftet stemning, sang vi visen om "Den gode gamle tid". Da vi kom til det sted: "Her er min hånd, min brave bro'er," tog vi hinanden i hænderne og sluttede kreds omkring bordet og var så inderligt rørte.

Jeg har, kort sagt, aldrig set nogen så gemytlig, som Micawber var lige til det sidste øjeblik af aftenen, da jeg tog en hjertelig afsked med ham og hans elskværdige kone. Jeg var

derfor heller ikke forberedt på den næste morgen at modtage følgende meddelelse, der var dateret klokken halv ti den foregående aften, et kvarter efter at jeg havde forladt ham.

Min kære, unge ven.

Terningen er kastet – alt er forbi. Skjulende smertens brod under en maske af tvungen munterhed, har jeg i aften ikke underrettet Dem om, at der ikke er noget håb om remissen. Under disse forhold, der er så ydmygende at meddele Dem, har jeg opfyldt den her i huset pådragne pekuniære forpligtelse ved at udstede en forskrivning, at betale fjorten dage fra dato på min bopæl i Pentonville i London. Når den forfalder, vil den ikke blive honoreret. Resultatet bliver tilintetgørelse. Lynet truer, og træet må falde.

Lad denne ulykkelige, som her henvender sig til Dem, kære Copperfield, tjene Dem til advarsel gennem hele Deres liv. Han skriver dette i denne hensigt og i dette håb. Kunne han tro at have gjort nogen nytte dermed, ville måske en lysstråle trænge ind i hans fremtids fængsel – skønt hans liv for øjeblikket – mildest talt – hænger i et hår.

Dette er de sidste linjer, kære Copperfield, De nogen sinde modtager

fra

det

tiggefærdige udskud,

Wilkins Micawber.

Jeg følte mig så rystet af dette hjerteskrærende brev, at jeg straks løb af sted for på vejen til skolen at se indenfor i gæstgiverstedet og søge at berolige Micawber med et par trøstende ord. Men på halvvejen mødte jeg London-diligencen med mr. og mrs. Micawber siddende bagpå, Micawber det udtrykte billede af rolig nydelse, smilende til mrs. Micawber, mens han spiste valnødder af et kræmmerhus og havde en flaske stikkende ud af brystlommen. Da de ikke så mig, fandt jeg det, alt vel overvejet, bedst at lade, som om jeg ikke så dem. Med et lettet hjerte drejede jeg derfor om i en sidegade, når alt kom til alt glad over, at de var borte, skønt jeg ikke desmindre endnu holdt meget af dem.

18. Et tilbageblik

Mine skoledage! Min tilværelses stille hengliden – mit livs usete, umærkelige fremadskriden fra barndoms- til ynglingealderen! Lad mig en gang se, idet jeg skuer tilbage på det rindende vand, der nu er forvandlet til en tør, tilgroet kanal, om der ikke langs med dets leje skulle findes nogle mærker, ved hjælp af hvilke jeg kan genkalde mig, hvorledes det løb.

Et øjeblik, og jeg indtager min plads i domkirken, hvor vi alle går hen hver søndag morgen, efter først at have samlet os i skolen. Den jordagtige lugt, den solløse luft, følelsen af at verden er lukket ude, orgelets toner, der bruser gennem de sorte og hvide gange og gallerier, er vinger, som fører mig tilbage og holder mig svævende over hine dage i en halvt sovende, halvt vågen drøm.

Jeg er ikke længere den nederste i skolen, men er på få måneder sprunget adskillige forbi. Duksen forekommer mig imidlertid endnu altid at være et mægtigt væsen, der troner langt borte på en svimlende, uopnåelig højde. Agnes siger "nej", men jeg siger "jo" og indvender, at hun ikke aner, hvilket forråd af kundskaber det vidunderlige væsen sidder inde med, hvis plads hun mener, at jeg, jeg svage aspirant, med tiden kan komme til at udfylde. Han er ikke min private ven og offentlige beskytter, således som Steerforth var det, men jeg nærer den dybeste agtelse for ham. I særdeleshed er jeg nysgerrig efter at vide, hvad han vil blive til, når han forlader dr. Strong, og hvorledes menneskeslægten vil bære sig ad for at holde stand imod ham.

Men hvem er det, som dukker op i min hukommelse? Det er miss Shepherd, som jeg elsker.

Miss Shepherd er i miss Nottingalls pensionsanstalt. Jeg tilbeder miss Shepherd. Det er en lille pige, der går med spencer og har et rundt ansigt og krøllet, hørgult hår. Miss Nottingalls unge damer kommer også i domkirken. Jeg kan ikke se i min salmebog, for jeg må se på miss Shepherd. Når koret synger, hører jeg miss Shepherds stemme. Under kirkebønnen indfletter jeg i ånden miss Shepherds navn, og jeg indsætter hende mellem den kongelige familie. Hjemme på mit kammer udbryder jeg undertiden, overvældet af kærlighed: "O miss Shepherd!"

I nogen tid svæver jeg i uvished om miss Shepherds følelser, men omsider fører skæbnen os sammen i danseskolen. Jeg har miss Shepherd til dame. Jeg rører ved miss Shepherds handske og føler en sitren fare op ad mit højre trøjeærme og ud af mit hår. Jeg siger ikke miss Shepherd noget ømt, men vi forstår hinanden. Miss Shepherd og jeg lever kun for at blive forenet.

Hvorfor forærer jeg monstro miss Shepherd hemmeligt tolv brasilianske nødder? De er ikke noget symbol på kærlighed, de kan vanskeligt pakkes ind i en pæn pakke, de er vanskelige at knække, selv i en dør, og de er oliede, når de er knækkede, og dog føler jeg, at de er en passende gave til miss Shepherd. Bløde boller med rosiner får miss Shepherd også af mig og en utallig mængde appelsiner. En gang kysser jeg miss Shepherd i forstuen. O henrykkelse! Hvor stor er ikke min smerte og min forbitrelse ved næste dag at høre et rygte om, at miss Nottingall har sat miss Shepherd i skammekrogen, fordi hun går indad på sine fødder.

Men hvorledes går det til, at jeg bryder med miss Shepherd, da hun dog er mit livs alt, min drøm dag og nat? Jeg fatter det ikke. Og dog opstår der et køligt forhold mellem miss Shepherd og mig. Det kommer mig for øre, at miss Shepherd har sagt, at hun ville ønske, at jeg ville lade være at glo således på hende, og at hun har tilstået, at hun foretrak master Jones – Jones! en dreng, som der ikke er det mindste ved. Svælget mellem mig og miss Shepherd udvides. Endelig møder jeg en dag miss Nottingalls hele institut, som er ude at spadserere. Miss Shepherd vrænger mund, idet hun går forbi, og fniser til sin ledsagerinde. Alt er forbi. Et helt livs trofaste kærlighed – for mig er det som et helt liv, og det er nok – er udslukket; miss Shepherd kommer ud af kirkebønnen, og den kongelige familie kender hende ikke mere.

Jeg er kommet højere op i skolen, og ingen forstyrrer min hjertefred. Nu er jeg aldeles ikke galant mod miss Nottingalls unge damer og ville ikke forgabe mig i nogen af dem, om de så var dobbelt så mange og tyve gange så smukke. Jeg synes, danseskolen er kedelig, og indser ikke, hvorfor pigeboerne ikke kunne danse med sig selv og lade os være i fred. Jeg skaffer mig færdighed i at lave latinske vers og forsømmer at snøre mine støvler. Dr. Strong omtaler mig offentlig som en ung, lovende elev, Dick er ellevild af glæde, og min tante sender mig med næste post en guinea.

Skyggen af en slagterdreng stiger op ligesom det hjelmklædte hoved i Macbeth. Hvem er denne unge slagter? Han er ungdommens skræk i Canterbury. Det er en almindelig udbredt tro, at den oksemarv, han salver sit hår med, giver ham overnaturlige kræfter, så at han kan stå sig over for en voksen

mand. Han har et firkantet ansigt, samme slagterlærling, en tyrehals, grove, røde kinder, et ondskabsfuldt sind og en slem mund. Sin tunge bruger han særlig til at bagvaske dr. Strongs unge herrer med. Han siger offentligt, at hvis de trænger til noget, kan de få det af ham. Han nævner enkelte af dem (deriblandt mig selv), som han ville påtage sig at bukke begge ender sammen på med den ene hånd og den anden bundet på ryggen. Han passer de mindre drenge op for at dunke dem i deres ubeskyttede hoveder og udfordrer mig på offentlig gade. Af alle disse gyldige grunde sætter jeg mig for at slås med slagteren.

Det er en sommeraften i en grøn fordybning ved hjørnet af en mur. Jeg mødes med slagteren efter foregående aftale og ledsages af en udvalgt trop af vore drenge, slagteren derimod af to andre slagtere, en ung værtshusholder og en skorstensfejer. Præliminarierne er ordnet, og slagteren og jeg står ansigt til ansigt. I et nu slår slagteren ti tusinde gnister ud af mit venstre øjenbryn. I det næste øjeblik ved jeg ikke, hvor muren er, eller hvor jeg er, eller hvor nogen ting er. Jeg ved næppe, hvem der er mig selv, og hvem der er slagteren, således tumler vi med hinanden på det nedtrådte græs. Undertiden ser jeg slagteren blodig, men tillidsfuld; undertiden ser jeg intet og sidder gispende på min sekundants knæ; undertiden farer jeg rasende ind mod slagteren og støder mine knoer itu mod hans ansigt, uden at det tilsyneladende gør det mindste indtryk på ham. Til sidst vågner jeg, ganske ør i hovedet ligesom af en svimmel søvn og ser slagteren gå bort, lykønsket af de to andre slagtere, skorstensfejeren og den unge værtshusholder og trækkende sin

frakke på, idet han går, hvoraf jeg med grund slutter, at sejren er hans.

Jeg bringes hjem i en ynkelig forfatning, får et par skiver råt oksekød lagt på mine øjne, gnides med vineddike og brændevin og mærker, at en stor, hvid, hoven plet bryder frem på min overlæbe, som svulmer umådelig. I de tre-fire dage, jeg må holde mig hjemme, er jeg fæl at se til og går med en grøn skærm for øjnene, og jeg ville være i skrækkeligt humør, hvis Agnes ikke var som en søster imod mig og trøstede mig, læste for mig og udfyldte tiden på en let, behagelig måde. Agnes har altid min uindskrænkede fortrolighed; jeg fortæller hende alting om slagteren og de fornærmelser, han har overøst mig med, og hun synes, at jeg ikke kunne have gjort andet end at slås med ham, selv om hun skælver og bæver, fordi jeg har vovet det.

Tiden er gledet umærkeligt hen, for nu er Adams ikke længere duks og har allerede længe ikke været det. Han har forladt skolen for så længe siden, at da han engang kommer på et besøg til dr. Strong, er der ikke ret mange flere end jeg, der kender ham. Adams skal med det første have sin sagførerbestalling og bliver da advokat og kommer til at bære paryk, men jeg overraskes ved at finde ham langt mere spag, end jeg havde troet, og ikke nær så imponerende i sit ydre. Han har heller ikke endnu sat verden på den anden ende, for så vidt jeg kan mærke, går den endnu uforstyrret sin vante gang, som om han aldrig havde været til.

Et tomt rum, hvor digtekunstens og historiens heroer marcherer op i majestætiske hærskarer, der synes aldrig at skulle få ende – og hvad kommer så? Nu er *jeg* duks og skuer ned på rækken af drengene neden for mig med nedladende

interesse for dem af dem, der minder mig om den dreng, jeg selv var, dengang jeg kom hertil. Denne lille fyr synes ikke at udgøre en del af mig selv; jeg husker ham som noget, der er blevet ladet tilbage på livets vej – snarere som noget, jeg er gået forbi, end som noget, jeg virkelig har været – og tænker næsten på ham som på enhver anden.

Og den lille pige, jeg så den første dag hos Wickfield, hvor er hun? Også borte. I stedet for hende sysler den udtrykte kopi af portrættet, ikke længere dets barnlige kopi, omkring i huset, og Agnes – min elskelige søster, som jeg kalder hende i mine tanker, min rådgiverske og veninde, og alle deres gode engel, som påvirkes af hendes rolige, blide, selvfornægtende indflydelse – er nu en voksen kvinde.

Hvilke flere forandringer er der foregået med mig, foruden forandringerne i min vækst og mit udseende og de kundskaber, jeg har indsamlet i al denne tid? Jeg bærer et guldur med kæde, en ring på min lillefinger og en langskødet kjole, og jeg bruger en masse pomade, hvilket i forbindelse med ringen ser noget mistænkeligt ud. Er jeg atter forelsket? Ja; jeg tilbyder den ældste miss Larkins.

Den ældste miss Larkins er ingen lille pige. Det er en høj, mørkladen, smuk kvindeskikkelse med sorte øjne. Hun er ingen årsunge, for ikke engang den yngste miss Larkins er det, og den ældste må være tre-fire år ældre end hun. Den ældste miss Larkins kan måske være hen ved de tredive. Min lidenskab for hende kender ingen grænser.

Hun kender officerer. Det er frygteligt at udholde. Jeg ser dem tale til hende på gaden, jeg ser dem gå over gaden for at møde hende, når de se hendes hat (hun sværmer for hatte med

stærke farver) komme ned ad fortovet, ledsaget af hendes søsters hat. Hun smiler og taler og synes at kunne lide det. Jeg bruger en hel del af min fritid til at gå op og ned for at møde hende. Når jeg kan komme til at hilse på hende én gang om dagen, er jeg lykkeligere. Jeg fortjener en hilsen en gang imellem. De sjælekvaler, jeg gennemgår den aften, der er væddeløbsbal, hvor jeg ved, at den ældste miss Larkins vil komme til at danse med de militære, fortjener et lille vederlag, hvis der er nogen retfærdighed til i denne verden.

Min lidenskab berøver mig min appetit og bringer mig til bestandig at gå med mit nyeste silkehalstørklæde. Jeg har ingen anden trøst end at tage mine bedste klæder på og idelig at blanke mine støvler; da synes det mig, at jeg er hende mere værdig. Alt, hvad der tilhører hende eller står i forbindelse med hende, er mig dyrebart. Jeg nærer en levende interesse for mr. Larkins – en grov gammel herre med dobbelt hage, og hvis ene øje står stift i hovedet på ham. – Når jeg ikke kan træffe hans datter, går jeg hen, hvor jeg har udsigt til at træffe ham. At sige: "God dag, mr. Larkins; er de unge damer og hele familien vel?" forekommer mig at være et så tydeligt vink, at jeg rødmer.

Jeg tænker stadig på min alder. At jeg kun er sytten år og altså ung i forhold til den ældste miss Larkins, hvad vil det sige? Desuden bliver jeg jo meget snart en og tyve år. Jeg spadserer regelmæssigt uden for Larkins' hus om aftenen, selv om det skærer mig i hjertet at se officererne gå ind eller at høre dem oven på i salen, hvor hun spiller på harpe. Ved et par lejligheder går jeg endog og kredser rundt omkring huset i en sygelig, smægtende tilstand, efter at familien er gået til sengs, og tænker på, hvor hendes sovekammer er, men stirrer naturligvis

i stedet for på mr. Larkins' vinduer, og mens jeg går således, ønsker jeg, at der må udbryde ild, at den samlede mængde må blive stående, slået af rædsel, mens jeg trænger mig frem med en stige, stiller den op til hendes vindue, frelser hende på mine arme, vender tilbage efter noget, hun har glemt, og omkommer i luerne. For jeg er i almindelighed uegennyttig i min kærlighed og tror, at jeg ville være tilfreds med at udmærke mig for miss Larkins's øjne og så dø.

– I almindelighed, men ikke altid. Lysere billeder viser sig undertiden for mig. Idet jeg klæder mig på (hvilket medtager to timer) til et stort bal, der gives hos Larkins', og som jeg har gået og ventet på i tre uger, foregøgler min indbildningskraft mig de skønneste syner. Jeg tænker mig selv tage mod til mig og gøre miss Larkins en tilståelse. Jeg tænker mig hende lægge sit hoved på min skulder og sige: "O, mr. Copperfield, kan jeg tro mine øren?" Jeg tænker mig Larkins indfinde sig hos mig næste morgen og sige: "Min kære mr. Copperfield, min datter har sagt mig alt. At De er ung, har intet at sige. Her er tyve tusinde pund. Gud være med jer!" Jeg tænker mig min tante formildes og velsigner os, og Dick og dr. Strong overværer vielsen. Jeg er en fornuftig fyr, tror jeg – jeg sigter til fortiden – og beskeden, men alligevel løber alt dette rundt i hovedet på mig.

Jeg indfinder mig i det fortryllede hus, hvor der er lys, snakken, musik, blomster, officerer (desværre) og miss Larkins, strålende af skønhed. Hun er klædt i blå, med blå blomster i håret – forglemmigejer – som om hun havde nødig at bære forglemmigejer! Det er det første voksne selskab, jeg er blevet indbudt til, og jeg er lidt genert, for jeg synes ikke at høre til nogen, og ingen synes at have noget at sige mig, med

undtagelse af Larkins, som spørger mig, hvorledes mine skolekammerater har det, hvilket han gerne kunne have ladet være med, da jeg ikke er kommet for at tage mod fornærmelser. Men efter at jeg har stået i døren i nogen tid og frydet mine øjne ved skuet af mit hjertes gudinde, nærmer hun sig mig – hun, den ældste miss Larkins! – og spørger mig venligt, om jeg danser.

"Med Dem, miss Larkins," stammer jeg med et buk.

"Ikke med andre?" spørger hun.

"Det ville ikke være mig nogen fornøjelse at danse med nogen anden."

Hun smiler og rødmer (eller jeg synes, at hun rødmer) og siger:

"Efter næste dans skal det være mig en fornøjelse."

Tiden kommer.

"Det er nok en vals, så vidt jeg ved," siger miss Larkins tvivlende, idet jeg fremstiller mig. "Valser De? Hvis ikke, har kaptajn Bailey –"

Men jeg valser (og det tilfældigvis endda ganske godt) og tager hende op. Jeg fører hende med en mørk mine bort fra kaptajn Baileys side. Han er ulykkelig, det er jeg overbevist om, men hvad kommer han mig ved? Jeg har selv været ulykkelig. Jeg valser med miss Larkins! Jeg ved ikke hvor, blandt hvem eller hvor længe. Jeg ved kun, at jeg svæver om i rummet med en blå engel i en salig henrykkelsestilstand, indtil jeg finder mig alene med hende i et lille værelse, hvilende på en sofa. Hun beundrer en blomst (en blegrød camelia til en halv krone) i mit knaphul. Jeg giver hende den og siger:

"Men jeg forlanger en uvurderlig pris for den."

"Virkelig! Hvad er det?"

"En af Deres blomster – for at gemme den, som den gerrige gemmer sit guld."

"De er dristig," siger hun. "Der!"

Hun giver mig den, slet ikke stødt, og jeg trykker den til mine læber og skjuler den derefter på mit bryst. Hun ler, lægger sin hånd i min arm og siger:

"Før mig nu tilbage til kaptajn Bailey."

Mens jeg endnu står hensunket i mindet om denne skønne sammenkomst og valsen, kommer hun hen til mig med en pæn, ældre herre, der har spillet whist hele natten, under armen og siger:

"Å, her er jo min dristige ven! Mr. Chestle ønsker at gøre Deres bekendtskab, mr. Copperfield."

Jeg fatter straks, at det er en ven af familien, og bliver meget glad.

"Jeg beundrer Deres smag," siger han, "den gør Dem ære. De bryder Dem sagtens ikke synderlig om humle, men jeg har en temmelig udstrakt humleavl, og skulle De engang få lyst til at tage over til vor egn og se Dem om på vor gård, skal det være os en fornøjelse at have Dem hos os, så længe De selv vil blive."

Jeg takker ham varmt og trykker hans hånd. Jeg går som i en lykkelig drøm. Jeg valser endnu en gang med miss Larkins – hun siger, at jeg valser så godt! Jeg går hjem i en ubeskrivelig salighedsrus og valser hele natten i tankerne med armen om min dyrebare gudindes blå midje. I flere dage derefter falder jeg i henrykte tanker, men ser hende hverken på gaden, eller når jeg kommer for at gøre visit, og trøster mig kun dårligt over denne skuffelse ved det hellige pant, den visne blomst.

"Trotwood," siger Agnes en dag, "hvem tror De, der skal have bryllup i morgen? En, De beundrer."

"Dog vel ikke De, Agnes?"

"Ikke mig!" udbryder Agnes og hæver sit smilende ansigt op fra de noder, hun er i færd med at afskrive.

"Hører du, hvad han siger, fader? – Det er den ældste miss Larkins."

"Med – med kaptajn Bailey?" har jeg netop kraft til at fremstamme.

"Nej, det er ingen kaptajn. Det er en humleavler, en mr. Chestle."

Jeg er frygtelig sønderknust et par ugers tid. Jeg tager min ring af fingeren, går med mine dårlige klæder, bruger ingen pomade og græder tit over den tidligere miss Larkins' visnede blomst. Men da jeg til sidst bliver ked af dette liv og på ny er blevet udfordret af slagteren, kaster jeg blomsten bort, slås med slagteren og banker ham ordentligt af.

Foruden dette kan jeg kun skelne to mærkepæle på vejen til mit attende år – jeg tog igen min ring på og begyndte igen at bruge pomade – skønt med måde.

19. Jeg ser mig om og gør en opdagelse

Jeg ved ikke rigtig, om jeg var glad eller ikke, da mine skoledage nærmede sig deres ende, og den tid kom, da jeg skulle forlade dr. Strongs skole. Jeg havde været meget lykkelig der; jeg nærede den største hengivenhed for doktoren og indtog selv en fremragende og udmærket plads i denne lille verden. Af disse grunde gjorde det mig ondt at skulle rejse, men af andre, temmelig imaginære grunde, var jeg glad ved det. Tågede forestillinger om nu at være min egen herre; om den vigtighed, som følger med at være sin egen herre; om de vidunderlige ting, som dette sjældne væsen skulle se og udrette og det vidunderlige indtryk, han nødvendigvis måtte gøre på samfundet, lokkede mig bort. Disse illusioner virkede så mægtigt på mit ungdommelige sind, at det forekommer mig, at jeg forlod skolen uden smerte. Denne skilsmisse gjorde ikke det indtryk på mig, som andre skilsmisser har gjort. Jeg søger forgæves at genkalde mig, hvorledes jeg var til mode ved den, og de omstændigheder, som ledsagede den. Alt dette har ikke efterladt noget varigt minde hos mig. Den udsigt, som åbnede sig for mig, har sikkert forvirret mig. Jeg ved, at mine ungdommelige oplevelser var for få eller intet at regne, og at livet snarere kunne sammenlignes med et langt eventyr, som jeg netop skulle begynde at læse, end med enhver anden ting.

Min tante og jeg havde holdt mange alvorlige rådslagninger om, hvilken livsstilling jeg skulle bestemme mig for. I over et år

havde jeg søgt at finde et tilfredsstillende svar på hendes ofte gentagne spørgsmål: "Hvad jeg havde lyst til at være?" Men jeg havde ingen særlig lyst til nogen ting, så vidt jeg kunne skønne. Kunne jeg være blevet inspireret med kundskaber i styrmandskunsten, have overtaget kommandoen over en hurtigt sejlende ekspedition og gået verden rundt på en stolt opdagelsesrejse, tror jeg, at jeg ville have været i mit es. Men i mangel af en sådan mirakuløs forsørgelse var det mit ønske at tage fat på et eller andet, som ikke ville stille for store krav til hendes pung, og gøre min pligt, hvad jeg så end foretog mig.

Dick havde altid overværet vore rådslagninger med en dybsindig og kløgtig mine. Han gav kun en eneste gang sit besyv med, og ved denne lejlighed foreslog han pludselig, at jeg skulle være "gørtler." Min tante tog dette forslag så unådigt op, at han ikke oftere dristede sig til at fremkomme med noget, men indskrænkede sig til at høre opmærksomt på hende og klingre med sine penge.

"Hør, ved du hvad, min kære Trot," sagde min tante en formiddag i den jul, da jeg forlod skolen, "da denne kildne sag endnu er uafgjort, og vi bør vogte os vel for at gribe fejl, hvis det kan undgås, synes jeg, det er bedst, at vi sunder os lidt på det. Imidlertid må du søge at se sagen fra et nyt synspunkt og ikke som skoledreng."

"Det skal jeg, tante."

"Det er faldet mig ind," fortsatte min tante, "at en smule forandring og indblik i livet ude i verden måske kunne hjælpe til, at du lærer dig selv bedre at kende og fælder en roligere dom. Hvad om du gjorde en lille rejse, hvad om du f.eks. engang tog over til din fødeegn og besøgte det – det underlige

fruentimmer med det barbariske navn," sagde min tante, idet hun gned sig på næsen, for hun kunne aldrig rigtigt tilgive Peggotty, at hun hed således.

"Ja, tante, der er intet i verden, som jeg ville synes bedre om."

"Nå, det er heldigt, for jeg synes også godt om det, og det er ikke mere end naturligt og fornuftigt, at det er efter dit sind, og jeg er også overbevist om, at alt, hvad du gør, altid vil være naturligt og fornuftigt."

"Det håber jeg, tante."

"Din søster, Betsey Trotwood, ville have været det naturligste og fornuftigste pigebarn på jorden. Du vil ikke gøre hende skam, Trot, vel?"

"Jeg håber ikke, jeg skal gøre Dem skam, tante; det vil være mig nok."

"Det er en Guds lykke, at det stakkels, kære barn, din moder, ikke lever mere," sagde min tante, idet hun så bifaldende på mig, "for ellers ville hun nu have været så forfængelig af sin dreng, at hendes svage lille hoved ville være blevet rent forstyrret, hvis det da ikke var det i forvejen." (Min tante undskyldte altid enhver svaghed hos sig selv med hensyn til mig ved således at overføre den på min moder). "Ak Gud, Trot, hvor du minder mig om hende!"

"Dog vel på en behagelig måde, tante?" sagde jeg.

"Han ligner hende, mr. Dick," forsikrede min tante, "således som hun så ud den eftermiddag, førend hun begyndte at blive dårlig – ja min sandten, han ligner hende, som den ene dråbe vand den anden."

"Virkelig?" sagde Dick.

"Men han ligner også David," sagde min tante bestemt.

"Han ligner David overordentligt!" svarede Dick.

"Men det, jeg frem for alt ønsker, du skal blive, Trot," fortsatte min tante, "jeg mener ikke i legemlig, men i moralsk henseende, for i legemlig henseende mangler du ikke noget – er en brav ung mand med faste principper og en selvstændig vilje. Med overbevisning," sagde min tante, idet hun rystede sin kappe og knyttede hånden, "med energi, med en stærk karakter, som ikke lader sig påvirke af nogen eller noget, undtagen af gode grunde. Det er det, jeg ønsker, du skal blive. Det er det, som både din fader og din moder kunne have været, og som de ville have haft godt af at være."

Jeg udtrykte det håb, at jeg nok skulle opfylde hendes ønske.

"For at du så småt kan vænne dig til at stole på dig selv og handle på egen hånd, vil jeg lade dig gøre din udflugt alene. Jeg havde først tænkt på at lade mr. Dick følge med dig, men ved nærmere eftertanke har jeg besluttet at lade ham blive hjemme for at passe på mig."

Dick så et øjeblik lidt skuffet ud, indtil den ære og værdighed at skulle passe på den vidunderligste kvinde på Jorden igen jog enhver skygge bort fra hans ansigt.

"Desuden," sagde min tante, "er der jo ansøgningen –"

"Ja vist," sagde Dick i en fart, "jeg agter at gøre den færdig, Trotwood; den må virkelig straks gøres færdig! – Og så går den ind, forstår du – og så – så bliver der en rar redelighed!"

I overensstemmelse med min tantes plan blev jeg kort efter udstyret med en velspækket pengepung og en kuffert og sendt af sted. Ved afskeden gav min tante mig nogle gode råd og mange kys og sagde, at da det var hendes hensigt, at jeg skulle se mig om og bruge min eftertanke, ville hun anbefale mig at

opholde mig nogle dage i London, hvis jeg havde lyst til det, enten når jeg tog ned til Suffolk eller på tilbagerejsen derfra. Kort sagt, i tre uger eller en måned kunne jeg gøre, hvad jeg lystede, og min frihed indskrænkedes ikke af andre vilkår end den omtalte brag af mine øjne og mine tanker, samt det løfte at skrive tre gange om ugen og ærligt og redeligt aflægge rapport om mig selv.

Jeg rejste først over til Canterbury for at tage afsked med Agnes og Wickfield og med den gode doktor. Agnes blev meget glad over at se mig og sagde, at huset ikke havde lignet sig selv, siden jeg forlod det.

"Jeg ligner heller ikke mig selv, når jeg er ude af det," sagde jeg. "Det er, ligesom jeg mangler min højre hånd, når jeg savner Dem, skønt det ikke er meget sagt, da der hverken er hoved eller hjerte i den. Enhver, som kender Dem, spørger Dem til råds og lader sig vejlede af Dem."

"Enhver, som kender mig, forkæler mig, skulle jeg snarere tro," svarede hun smilende.

"Nej. Det er, fordi De slet ikke er således som de andre. De er så god og så blid. De har en så ædel natur og træffer altid det rette."

"De snakker," sagde Agnes, idet hun brast i en munter latter og satte sig til sit arbejde, "som om jeg var miss Larkins."

"Fy, det er ikke smukt af Dem at misbruge min fortrolighed," svarede jeg, rødmande ved mindet om min blå beherskerinde. "Men derfor vil jeg ligefuldt altid betro mig til Dem, Agnes, det kan jeg ikke vænne mig af med. Hver gang jeg forløber mig eller forelsker mig, vil jeg sige Dem det, hvis De vil give mig lov til det – ja, selv om jeg forelsker mig for alvor."

"Men det har jo altid været for alvor!"

"Å, det var kun barnestreger," svarede jeg og lo, dog ikke uden at føle mig lidt flov. "Tiderne skifter, og jeg bliver nok engang før eller senere rigtig for alvor forelsket. Det undrer mig kun, at De ikke selv er det, Agnes."

Agnes lo og rystede på hovedet.

"Å jeg ved nok, at De ikke er det, eller i det mindste," for jeg lagde mærke til en svag rødmen på hendes ansigt, "ikke har ladet mig ane det. Men jeg kender ingen, som fortjener at elske Dem, Agnes. Der må komme en mand med en ædlere karakter, og som i det hele taget er værdigere end nogen, jeg har set her, førend jeg giver mit samtykke. For fremtiden skal jeg holde vågent øje med alle beundrere og vil fordre meget af den heldige, det kan jeg forsikre Dem."

Denne blanding af fortrolig spøg og alvor var en ganske naturlig følge af vort intime forhold, da vi jo havde kendt hinanden fra børn af. Men nu fæstede Agnes pludselig sine øjne på mine og sagde i en ganske anden tone:

"Trotwood, der er noget, jeg vil spørge Dem om, og som det måske varer længe, inden jeg atter får lejlighed til at spørge Dem om – noget, som jeg ikke tror, jeg ville spørge nogen anden om. Har De lagt mærke til en gradvis forandring hos fader?"

Jeg havde lagt mærke til den og ofte spurgt mig selv, om hun også havde gjort det. Mit ansigt må have røbet det nu, for hun slog sine øjne ned, og jeg så tårer i dem.

"Sig mig, hvad det er," sagde hun med dæmpet stemme.

"Jeg tror – skal jeg tale rent ud, Agnes, da jeg holder så meget af ham?"

"Ja," sagde hun.

"Jeg tror, han skader sig selv ved den vane, der er tiltaget hos ham siden den tid, jeg kom hertil. Han er ofte meget nervøs – eller er det måske en indbildning af mig?"

"Det er ingen indbildning," sagde hun og rystede på hovedet.

"Hans hånd ryster, hans tale er ikke tydelig, og hans øjne stirrer vildt. Jeg har lagt mærke til, at han på sådanne tider, og når han mindst er sig selv, allersnarest bliver kaldt bort i forretninger."

"Af Uriah," sagde Agnes.

"Ja, og bevidstheden om at være uskikket til forretningerne, eller ikke at have forstået den ret, eller mod sin vilje at have røbet sin tilstand gør ham så urolig, at han for hver dag bliver værre og værre. Bliv ikke ængstelig, Agnes, over hvad jeg siger, men i denne tilstand så jeg ham endnu forleden aften lægge sit hoved på sin pult og græde som et barn."

Endnu mens jeg talte, gled hendes hånd sagte forbi mine læber, og straks efter gik hun sin fader i møde i døren og hængte sig på hans skulder. Udtrykket i hendes ansigt, da de begge så hen på mig, forekom mig så rørende. Hendes skønne træk røbede en sådan ømhed og taknemmelighed mod ham for al hans kærlighed og omhu og bønfuldt mig så inderligt om at skåne ham, selv i mine inderste tanker, og ikke dømme ham hårdt; hun var på en gang så stolt af ham og så øm over ham, og dog så medlidende og modfalden, at hun ikke kunne have sagt noget, som ville have udtrykt mere eller rørt mig stærkere.

Vi skulle drikke te hos doktorens og gik derhen til sædvanlig tid. Ved kaminen i studerekammeret fandt vi doktoren, hans unge kone og hendes moder. Doktoren, der gjorde så meget

væsen af min rejse, som om jeg skulle rejse til Kina, modtog mig som en hædret gæst og lod et stort stykke brænde lægge i kaminen, for at han kunne se sin gamle elevs ansigt rødme i skæret fra ilden.

"Jeg får ikke ret mange flere ny ansigter at se i stedet for Trotwoods, Wickfield," sagde doktoren, idet han varmede sine hænder, "jeg begynder at blive doven og længes efter magelighed. Om et halvt år forlader jeg mine unge venner og vil føre et roligere liv."

"Det har De sagt så mange gange i de sidste ti år, doktor," svarede Wickfield.

"Men nu er det mit alvor. Min første lærer afløser mig, og De kommer derfor snart til at opsætte vor kontrakt og binde os ligesom et par andre kæltringer."

"Og passe på, at De ikke kommer til kort, hvad? – Hvilket De sikkert ville ved enhver kontrakt, De selv satte op," sagde Wickfield. "Ja, ja, jeg er rede. Jeg har haft at gøre med de ting, der var værre end det."

"Så får jeg intet andet at tænke på," sagde doktoren med et smil, "end min ordbog og Annie."

Da Wickfield så hen mod hende, undgik hun hans blik med en så uvant forlegenhed og frygtsomhed, at den vakte hans opmærksomhed, som om der opstod en eller anden tanke hos ham.

"Jeg ser, at der er kommet post fra Ostindien," sagde han efter et kort ophold.

"Ja, og breve fra Jack Maldon," sagde doktoren.

"Virkelig!"

"Den stakkels, kære Jack!" sagde mrs. Markleham og rystede på hovedet. "Det skrækkelige klima! Folk siger, at det skal være, ligesom man lå på en bunke sand under et brændeglas! Han så nok stærk ud, men han var det ikke. Han havde mod, men ikke helbred til dette dristige forsøg. Annie, du kan vist huske, at din fætter ikke var stærk – ikke sådan hvad man kalder robust, fra den tid min datter og han var børn og spadserede omkring arm i arm den hele lange dag."

På denne tiltale gav Annie intet svar.

"Skal jeg forstå Dem således, at mr. Maldon er syg?" spurgte Wickfield.

"Bedste mr. Wickfield, han er alt muligt."

"Undtagen rask?" spurgte Wickfield.

"Undtagen rask – ja vel!" svarede den gamle soldat. "Han har sikkert haft de frygteligste solstik og sumpfeber og koldfeber og alt det, der er til. Med hensyn til hans lever," fortsatte den gamle soldat med resignation, "den opgav han naturligvis aldeles, da han rejste."

"Skriver han alt dette?" spurgte Wickfield.

"Skriver? Min bedste mr. Wickfield," svarede den gamle soldat, idet hun rystede på hovedet og raslede med sin vifte. "De kender kun dårligt min stakkels Jack, når De kan stille et sådant spørgsmål. Skriver? Nej, hellere ville han lade sig slide i stykker af fire vilde heste."

"Moder!" sagde mrs. Strong.

"Bedste Annie, jeg må virkelig en gang for alle bede dig ikke at afbryde mig, undtagen for at stadfæste, hvad jeg siger. Du ved lige så godt som jeg, at din fætter hellere ville lade sig slide i stykker af lige så mange vilde heste, det skulle være – hvorfor

skal jeg indskrænke mig til fire? Jeg vil ikke indskrænke mig til fire – nej af otte, seksten, to og tredive, end han ville skrive noget, som kunne kuldkaste doktorens planer."

"Wickfields planer," sagde doktoren, idet han strøg sig ned ad sit ansigt og så angerfuldt på sin rådgiver. "Det vil sige, vore fælles planer med ham. Jeg selv sagde: hjemme eller i udlandet."

"Og jeg," tilføjede Wickfield alvorligt, "sagde i udlandet. Det var min skyld, at han kom bort, og jeg bærer ansvaret for det."

"Å, hvem taler om ansvar?" sagde den gamle soldat. "Alt skete jo i den bedste og kærligste hensigt, det ved vi jo. Men når det kære menneske ikke kan leve der, så kan han ikke leve der. Og kan han ikke leve der, så dør han hellere der, end han kuldkaster doktorens planer. Jeg kender ham, og jeg ved, at han hellere vil dø der end kuldkaste doktorens planer."

"Nå, nå," sagde doktoren opmuntrende, "jeg er ikke så forgabet i mine egne planer, at jeg ikke nok selv kan kuldkaste dem. Kommer Jack Maldon hjem på grund af dårligt helbred, bør han ikke vende tilbage, og vi må søge at skaffe ham en heldigere og mere passende stilling her i landet."

Mrs. Markleham blev så overvældet af disse ædelmodige ord – som jeg ikke har nødig at sige, at hun aldeles ikke havde ventet eller fisket efter – at hun kun kunne svare doktoren, at det lignede ham. Dernæst skændte hun lidt på sin datter, fordi hun ikke viste sig mere taknemmelig, når hendes gamle legekammerat således overøstes med velgerninger for hendes skyld, og gav historier til bedste om andre fortjenstfulde medlemmer af hendes familie, som det var ønskeligt at bringe på fode.

I al denne tid sagde hendes datter ikke et eneste ord og slog ikke en eneste gang øjnene op. I al denne tid holdt Wickfield sit blik fæstet på hende. Det var, som om han ikke tænkte på at blive iagttaget af nogen, men var så optaget af hende og sine egne tanker om hende, at han var helt åndsfraværende. Han spurgte nu om, hvad Jack Maldon da havde skrevet om sig selv, og til hvem han havde skrevet det.

"Ih, her er det," sagde mrs. Markleham og tog et brev ned fra kaminhylden; "det kære menneske skriver til doktoren selv – hvor står det nu? Nå her – "Jeg må desværre underrette Dem om, at min helbred har lidt meget, og jeg frygter for at se mig sat i den nødvendighed at rejse hjem for en tid, som det eneste middel til at tilbagevinde min sundhed." Det er tydeligt nok; stakkels menneske! Det eneste middel til at tilbagevinde hans sundhed! Men Annies brev er endnu tydeligere. Å, Annie, lad mig endnu en gang se det brev."

"Ikke nu, moder," bad hun med dæmpet stemme.

"Hør, mit barn, du er virkelig i visse henseender et af de mest naragtige mennesker i verden," svarede hendes moder, "og har ikke spor af hjerte for din egen familie. Jeg tror såmænd ikke, at vi havde fået det mindste at høre om det brev, hvis jeg ikke selv havde forlangt at se det. Kalder du det tillid til dr. Strong, barn? Du forbavser mig. Du burde have bedre forstand."

Brevet blev nølende taget frem, og da jeg rakte den gamle dame det, så jeg, at den modstræbende hånd, jeg tog det fra, rystede.

"Lad os nu engang se," sagde mrs. Markleham, idet hun holdt lorgnetten for øjet, "hvor er det nu, det står? "Mindet om svundne dage, dyrebare Annie" osv. – nej, det er ikke der? "Den

elskværdige gamle klokker – "hvem er det? Gud, Annie, hvor din fætter skriver utydeligt, og hvor jeg er dum! Der står naturligvis "doktor." Ja elskværdig, det må han nok sige. Nu har jeg fundet det. "Det vil ikke overraske dig, Annie, at høre –" Nej, det kan det rigtignok ikke, da hun ved, at han aldrig har været stærk; var det ikke det, jeg sagde? – "at jeg har lidt så meget på dette fjerne sted, at jeg har besluttet at forlade det, det koste, hvad det vil. Enten med sygepermission, hvis jeg kan få den, eller også mod at tage min afsked, hvis det ikke kan være anderledes. Det, jeg har gået igennem og endnu går igennem her, er ikke til at holde ud." Og uden denne mands velvilje," sluttede mrs. Markleham, idet hun lagde brevet sammen, "ville jeg ikke kunne holde ud at tænke på det."

Wickfield sagde ikke et ord, skønt den gamle dame så på ham, som om hun ventede en kommentar af ham til denne meddelelse, men iagttog den strengeste tavshed og holdt øjnene fæstet på gulvet. Længe efter at vi havde forladt dette emne og var kommet ind på andre ting, blev han siddende således og slog kun enkelte gange øjnene op for at fæste dem på doktoren eller hans kone med et mørkt, tankefuldt blik.

Doktoren holdt meget af musik. Agnes sang med ynde og følelse, og det gjorde mrs. Strong med. De sang og spillede duetter sammen, og vi fik en hel lille koncert. Men jeg lagde mærke til to ting, for det første, at skønt Annie snart genvandt sin fatning og ganske blev sig selv igen, var der dog en kløft mellem hende og Wickfield, som adskilte dem aldeles fra hinanden, og dernæst, at Wickfield ikke syntes at kunne lide det fortrolige forhold mellem hende og Agnes og iagttog det med uro. Og nu, må jeg tilstå, begyndte mindet om det, jeg

havde set den aften, da Maldon rejste bort, for første gang at fremstille sig for mig i et lys, som jeg aldrig før havde set det i, og at vække uro hos mig. Hendes ansigts uskyldige skønhed forekom mig ikke så uskyldig som tidligere; jeg fik mistillid til hendes væsens naturlige ynde og trylleri, og når jeg iagttog Agnes ved siden af hende og tænkte på, hvor god og oprigtig Agnes var, opstod der en mistanke hos mig om, at de kun passede dårligt sammen.

Hun var imidlertid selv så lykkelig ved dette venskab, og den anden var ligeledes så lykkelig ved det, at de fik aftenen til at flyve, som om den kun havde været en time. Den sluttede med en episode, som jeg husker meget godt. Idet de skulle tage afsked med hinanden, og Agnes ville omfavne og kysse hende, trådte Wickfield ligesom ganske tilfældigt imellem dem og trak hurtigt Agnes bort. Da så jeg, som om hele den mellemliggende tid var blevet udslettet, og jeg endnu stod i døren den afskedsaften, det samme udtryk i mrs. Strong's ansigt, som jeg havde set den aften.

Jeg kan ikke sige, hvilket indtryk det gjorde på mig, eller hvor umuligt det var mig, når jeg siden tænkte på hende, at adskille hende fra dette udtryk og atter at genkalde mig hendes ansigt i dets uskyldige skønhed. Det forfulgte mig, da jeg kom hjem. Jeg syntes, at jeg havde forladt doktorens tag, med en mørk sky hængende over det. Den ærbødighed, jeg havde for hans grå hoved, var blandet med medynk over hans tillid til dem, som var troløse mod ham, og med harme mod dem, der forurettede ham. Den truende skygge af en stor sorg og en stor vanære, som endnu ikke havde fået nogen tydelig form, faldt ligesom en plet på det fredelige sted, hvor jeg havde arbejdet og leget som

dreng, og tilføjede det en blodig uret. Jeg fandt ikke længere nogen glæde i at tænke på de gamle, alvorlige, bredbladede elmetræer, som blev ved at være indesluttede i sig selv i et helt århundrede, eller på den sirlige, bløde græsplæne, stenvaserne, "Doktorens Gang" og de dybe toner fra domkirkeklokken, som svævede højt oppe over det hele. Det var, som om mine drengears stille helligdom var blevet plyndret for mine øjne, og dens ære og fred givet til pris for vindene.

Men morgenen bragte min skilsmisse fra det gamle hus, som Agnes havde fyldt med sin indflydelse, og det beskæftigede mit sind tilstrækkeligt. Jeg kom jo ganske sikkert snart tilbage til det; jeg skulle måske atter, ja måske ofte sove i mit gamle værelse, men de dage, da jeg boede der, var forbi, og den gamle tid var ikke mere. Jeg var mere knuget om hjertet, da jeg pakkede mine bøger og klæder ned for at sende dem til Dover, end jeg skøttede om at vise Uriah Heep, der havde så travlt med at hjælpe mig, at jeg var ukærlig nok til at tro, at han var umådelig glad over, at jeg tog bort.

Jeg skiltes fra Agnes og hendes fader med et temmelig mislykket forsøg på at mande mig op og indtog min plads foran på diligencen. Da vi kørte gennem byen, var jeg så blød og forsonlig, at jeg halvvejs fik lyst til at nikke til min gamle fjende slagteren og kaste fem shillings ned til ham til en drikkeskilling. Men han så så sej ud, som han stod og skrabede den store blok i slagterboden, og hans udseende vansiredes desuden i den grad ved tabet af en fortand, som jeg havde slået ind på ham, at jeg fandt det bedst ikke at gøre nogen tilnærmelse.

Hvad der lå mig mest på sinde, da vi var kommet ud på landevejen, var at vise mig så gammel som muligt over for kusken og at tale med en dyb basstemme. Det sidste lykkedes mig, skønt med megen møje, men jeg lod mig ikke afskrække, da jeg syntes, at det var noget, som hørte med til at være voksen.

"Kører De med hele vejen?" spurgte kusken.

"Ja, William," svarede jeg nedladende, "jeg tager til London. Siden skal jeg ned til Suffolk."

"For at gå på jagt?"

Han vidste lige så godt som jeg, at dette på denne årstid var lige så rimeligt, som at jeg skulle derned for at gå på hvalfangst, men jeg følte mig dog smigret.

"Jeg ved ikke rigtig," sagde jeg, idet jeg lod, som om jeg endnu ikke havde taget nogen beslutning, "om jeg vil jage en gang imellem."

"Fuglevildtet skal være meget sky i år."

"Ja, det hører jeg," svarede jeg.

"Har De hjemme i Suffolk?" spurgte William.

"Ja," svarede jeg vigtig, "jeg har hjemme i Suffolk."

"Jeg har hørt, at de laver udmærkede æbleskiver dernede."

Det vidste jeg ikke noget om, men da jeg fandt det nødvendigt at værne om min fødeegns institutioner og vise, at jeg kendte dem, nikkede jeg, som for at sige: "Ja, det kan nok være!"

"Og så deres heste," sagde William, "det kan man kalde kreaturer; en rigtig god Suffolk-hest kan ikke opvejes med guld. Har De selv nogen sinde lagt Suffolk-heste til?"

"N-ej," svarede jeg, "det har jeg ikke."

"Da sidder der såmænd en herre bagved, som jeg tør bande på har lagt dem til i snesevis."

Den omtalte herre var en mand med en lidet indtagende skelen og en fremstående hage, en spidspuldet, hvid hat med en smal, flad skygge og et par snævre, drapfarvede bukser med knapper lige fra støvlerne op til hofterne. Hans hage ragede frem over kuskens skulder så tæt ved mig, at hans ånde ordentlig kildrede mig i baghovedet, og da jeg så mig om efter ham, sad han og mønstrede forløberne med en sand kendermine med det øje, han ikke skelede med.

"Ikke sandt?" sagde William.

"Hvad for noget?" spurgte han.

"Har De ikke lagt Suffolk-hesten til i snesevis?"

"Det skulle jeg mene. Der gives ingen slags heste eller hunde, som jeg ikke har lagt til. Heste og hunde er nu engang nogle folks lyst. For mig er de det samme som mad og drikke – hus, kone og børn – læsning, skrivning og regning – snus, tobak og søvn."

"Synes De, det er passende, at sådan en mand skal sidde bagved?" hviskede William til mig, idet han trak i tømmen.

Jeg tolkede dette som en tilkendegivelse af ønsket om, at han måtte få min plads, hvorfor jeg rødmende tilbød at afstå den.

"Ja, hvis De ikke har noget imod det," sagde William, "så tror jeg, at det ville være nok så meget i sin orden."

Jeg har altid regnet dette for mit første nederlag i livet. Da jeg lod mig indskrive på diligencekontoret, havde jeg ladet "kuskensædet" føre ind i protokollen og givet bogholderen en halv krone. Jeg var indhyllet i en kavaj og et stort sjal, udtrykkelig for at gøre denne fremragende plads ære; jeg havde gjort mig en

hel del til af det og følt, at jeg var en prydelse for diligencen, og nu blev jeg på den allerførste station fortrængt af en lurvet, skelende Charles, som ikke havde anden fortjeneste, end at han lugtede som en stald og kunne kravle over mig snarere som en flue end som et menneskeligt væsen, mens hestene gik i trav.

En mistillid til mig selv, som jeg desværre oftere er blevet plaget af, standsedes visselig ikke i sin fremvækst ved denne lille tildragelse. Det kunne ikke nytte at tage min tilflugt til en grov stemme. Jeg talte med de dybeste mavetoner på den øvrige del af vejen, men jeg følte mig aldeles skubbet til side og forfærdelig ung.

Ikke des mindre var det morsomt og interessant at sidde deroppe bag ved fire heste og som en velopdragen, velklædt yngling med penge nok i lommen at se mig om efter de steder, hvor jeg havde sovet på min møjsommelige fodrejse. Jeg havde tilstrækkelig beskæftigelse for mine tanker i ethvert iøjnefaldende kendemærke på landevejen. Når jeg så ned på de landstrygere, vi kørte forbi, og så på disse uforglemmelige ansigtstyper, blev jeg til mode, som om kedelflikkerens sorte hånd endnu en gang havde fat i min skjorte. Da vi rumlede gennem den smalle gade i Chatham, og jeg i forbifarten opfangede et glimt af den gyde, hvor det gamle uhyre, som havde købt min trøje, boede, strakte jeg ivrigt halsen ud efter det sted, hvor jeg havde siddet i solen og i skyggen og ventet på mine penge. Da vi omsider nåede den sidste station fra London og kom forbi Salem House, hvor Creakle havde pryglet løs, ville jeg have givet alt, hvad jeg ejede, for at have fået tilladelse til at stige ned og mørbanke ham og slippe alle drengene ud som lige så mange indespærrede spurve.

Vi holdt ved *Guldkorset* i Charing Cross, som den gang var en temmelig tarvelig gæstgivergård. En opvarter førte mig ind i kaffestuen, og en opvartningspige anviste mig mit lille sovekammer, der lugtede som en hyrevogn og var beklumret som en gravhvelving. Jeg var mig endnu min ungdom pinlig bevidst, for ingen lod sig imponere af mig; opvartningspigen var aldeles ligegyldig for mine meninger i enhver henseende, og opvarteren var familiær imod mig og gav mig gode råd.

"Nå," sagde opvarteren i en sikker tone, "hvad vil De have til middag? Unge herrer holder i almindelighed af hønsekød; tag Dem en stegt kylling!"

Jeg svarede ham så majestætisk, som jeg kunne, at jeg ingen lyst havde til kyllingesteg.

"Ikke det?" sagde opvarteren. "Unge herrer er i almindelighed kede af okse- og lammekød; en kalvekotelet?"

Dette forslag bifaldt jeg, da jeg ikke kunne foreslå noget bedre.

"Bryder De Dem om kartofler?" spurgte opvarteren med et indsmigrende smil og hovedet på den ene side. "Unge herrer er i almindelighed blevet så proppet med kartofler."

Jeg befalede ham med den dybeste røst at skaffe en kalvekotelet og kartofler med tilbehør, samt at spørge i skænkestuen, om der ingen breve var til "mr. Trotwood Copperfield" – hvilket jeg nok vidste, at der ikke var eller kunne være, men jeg syntes, at det lød så mandigt at vente brev.

Han kom snart tilbage med den underretning, at der ingen breve var, og begyndte at dække bordet til mig. Mens han var beskæftiget med dette, spurgte han mig, hvad jeg ville have at drikke til min mad, og da jeg svarede, "et glas sherry", har jeg en

mistanke om, at han så sit snit til at fylde et glas af de gamle sjatter på bunden af forskellige små karafler. Jeg støtter dette på, at jeg, mens jeg læste avisen, lagde mærke til, hvorledes han bag ved et lavt træskillerum, som dannede hans private aflukke, havde meget travlt med at hælde indholdet af flere karafler over på en, ligesom en apoteker, der laver en mikstur. Og da vinen kom, fandt jeg den flov, og den indeholdt sikkert også flere engelske brødkrummer, end man kunne vente i nogen udenlandsk vin i ren tilstand, men jeg var undselig nok til at drikke den uden at sige noget.

Da jeg nu var kommet i en hyggelig stemning – hvorefter jeg sluttede, at en forgiftelse ikke altid virker lige ubehagelig – blev jeg enig med mig selv om at gå på komedie og valgte Covent Garden teatret, hvor jeg fra den bageste række i en midterloge så Shakespeares *Julius Cæsar* og den ny pantomime. At have alle disse ædle romere lyslevende for mig og se dem gå ud og ind for min fornøjelse, i stedet for at være de alvorlige tugtemestre, de havde været i skolen, var noget helt nyt for mig. Men den blanding af fantasi og virkelighed, der prægede den hele forestilling, digtningens indvirkning på mig, lysene, musikken, tilskuerforsamlingen, de idelig skiftende, storartede og glimrende dekorationer, overvældede mig i den grad og skaffede mig en så rig nydelse, at jeg, da jeg ved midnat atter kom ud på gaden i øsende regnvejr, var til mode, som om jeg fra skyerne, hvor jeg i århundreder havde følt et romantisk liv, var faldet ned i en skrålende, sølet, halvmørk, elendig verden, hvor folk vadede gennem pløret med galocher på, og hvor paraplyer og drosker kæmpede med hinanden.

Jeg var gået ud ad en anden dør og blev stående en kort tid på gaden, som om jeg virkelig var en fremmed på jorden, men de hensynsløse puf og stød, jeg fik, bragte mig snart til mig selv igen og trængte mig ind i den gade, der førte til hotellet. På hele hjemvejen gennemgik jeg endnu det herlige skuespil, og efter at jeg havde nydt en flaske porter og nogle østers, sad jeg i kaffestuen, til klokken var over ét, med øjnene fæstet på kaminilden og drømte endnu om det.

Jeg var så opfyldt af skuespillet og fortiden – for det var på en måde ligesom et skinnende transparent, gennem hvilket jeg så mit tidligere liv – at jeg ikke ved, når jeg blev opmærksom på en smuk, velskabt, ung mand, der var klædt med en smagfuld nonchalance, som jeg har god grund til at mindes. Men jeg blev opmærksom på ham uden at jeg havde lagt mærke til, at han trådte ind, og at jeg selv endnu sad og grublede ved kaminilden i kaffestuen.

Omsider rejste jeg mig for at gå i seng, til stor glæde for den søvnige opvarter, som havde fået krampe i benene og sad og dunkede dem og vendte og drejede dem i alle mulige stillinger. Idet jeg nærmede mig døren, gik jeg forbi den person, som var kommet ind, og så ham tydeligt. Jeg vendte straks om, gik tilbage og så endnu en gang på ham. Han kendte ikke mig, men jeg kendte ham med det samme.

Til en anden tid ville jeg måske have manglet selvtillid eller resolutthed til at tale til ham og måske have udsat det til næste dag og således gået glip af ham, men i min daværende sindsstemning, da indtrykket af skuespillet endnu virkede så levende på mig, syntes den beskyttelse, han tidligere havde vist mig, i så høj grad at fortjene min taknemmelighed, og min

gamle kærlighed til ham gennemstrømmede mit bryst så frisk og uvilkårlig, at jeg pludselig gik hen til ham og med stærkt bankende hjerte sagde:

"Steerforth! Vil du ikke tale til mig?"

Han så på mig – netop således som han undertiden havde plejet at se på mig – men jeg mærkede intet spor af, at han genkendte mig.

"Jeg er bange for, at du har glemt mig," sagde jeg.

"Min Gud!" udbrød han pludselig, "det er jo den lille Copperfield!"

Jeg greb begge hans hænder og kunne ikke slippe dem, men havde det ikke været for skams skyld og af frygt for, at det kunne have mishaget ham, kunne jeg gerne have taget ham om halsen og givet mig til at græde.

"Jeg har aldrig, aldrig været så glad! Kære Steerforth, hvor det glæder mig at se dig!"

"Og jeg er også glad ved at se dig!" sagde han og trykkede hjerteligt min hånd. "Nå, nå, min gamle dreng, lad ikke glæden rent overvælde dig!"

Og dog syntes jeg, at han glædede sig ved at se, hvor rørt jeg var over gensynet. Jeg tørrede de tårer, som jeg trods al umage ikke havde kunnet holde tilbage, af og lo temmelig tvungent, hvorpå vi satte os ved siden af hinanden.

"Men hvorledes går det til, at du er her?" spurgte Steerforth og slog mig på skulderen.

"Jeg er kommet hertil i dag med diligencen fra Canterbury, for jeg skal sige dig, jeg er blevet adopteret af en tante dernede på den egn og har nylig tilendebragt min skolegang. Men hvad har du her at gøre?"

"Å, jeg er, hvad man kalder oxford-student," svarede han, "det vil sige, jeg keder mig periodisk ihjel der og har nu i sinde at besøge min moder. Du er en pokkers elskværdig fyr at se til, Copperfield; netop ligesom du plejede at være, nu da jeg ret ser på dig! Ikke i mindste måde forandret."

"Jeg kendte straks dig, men du er også lettere at huske."

Han smilede, idet han fo'r med hånden gennem sit tykke, krøllede hår, og sagde muntert:

"Ja, jeg er på en af disse rejser, som pligten byder. Min moder bor et stykke uden for byen, og da vejene er i en nederdrægtig tilstand, og vort hus er temmelig kedeligt, blev jeg her i aften i stedet for at rejse videre. Jeg har kun været her fem, seks timer, og dem har jeg slået ihjel ved at sidde og måbe i teatret."

"Jeg har også været i teatret," sagde jeg, "i Covent Garden. Du kan tro, det var en dejlig og storartet forestilling!"

Steerforth lo hjerteligt.

"Min kære unge Davy, du er en sand tusindfryd.

Tusindfryden på marken er om morgenen, når solen står op, ikke ungdommeligere end du. Jeg var også i Covent Garden, og jeg har aldrig set noget jammerligere tøj! – Hejda derhenne!"

Disse ord gjaldt opvarteren, som i afstand havde lagt mærke til vor genkendelse og nu nærmede sig ærbødig.

"Hvor har De lagt min ven, mr. Copperfield, ind?"

"Hvad behager, sir?"

"Hvor skal han sove? Hvilket nummer har han? De ved, hvad jeg mener," sagde Steerforth.

"Ja, sir," sagde opvarteren undskyldende. "For øjeblikket har mr. Copperfield nummer fire og fyrre."

"Hvor pokker," tordnede Steerforth, "kan det falde Dem ind at give mr. Copperfield et lille loftskammer oven over en stald?"

"Ja, vi troede ikke, sir," svarede opvarteren stadig undskyldende, "at mr. Copperfield tog det så nøje. Men vi kunne lade mr. Copperfield få nummer to og halvfjerds, hvis han hellere vil have det. Det er ved siden af Dem, sir."

"Ja naturligvis," sagde Steerforth, "sørg straks for det."

Opvarteren forsvandt øjeblikkelig for at foretage ombytningen. Steerforth, som det morede, at jeg havde fået nummer fire og fyrre, lo og slog mig på skulderen, idet han indbød mig til at spise morgenmad med sig næste formiddag, en indbydelse, som jeg kun var alt for glad og stolt ved at modtage. Da det nu var blevet temmelig sent, tog vi vore lys og gik ovenpå, hvor vi med venskabelig hjertelighed skiltes ad ved hans dør, og hvor jeg fandt mit ny værelse, som var langt bedre end mit forrige; der var god luft og en umådelig himmelseng, der så ud som en lille herregård. I et hav af dyner sov jeg ind i en lykkelig tilstand og drømte om det gamle Rom, Steerforth og venskab, indtil de tidlige morgenvogne, som rumlede ud af porten nedenunder, fik mig til at drømme om torden og guderne.

20. Steerforths hjem

Da stuepigen næste morgen bankede på min dør og underrettede mig om, at mit barbervand stod udenfor, følte jeg bitterligt, at jeg ingen brug havde for det, og rødmede i min seng. Mistanken om, at hun oven i købet havde lét, da hun sagde det, pinte mig hele tiden, mens jeg klædte mig på, og gav mig et luskende og brødefuldt udseende, idet jeg sneg mig forbi hende for at gå ned til frokosten. Det trykkede mig i den grad at vide, at jeg var yngre, end jeg kunne have ønsket, at jeg i nogen tid slet ikke kunne beslutte mig til at gå forbi hende under disse ydmygende omstændigheder, men da jeg hørte hende udenfor med sin fejekost, blev jeg stående og stirrede ud ad vinduet på kong Charles' rytterstatue, der var omgivet af et mylder af drosker og tog sig alt andet end kongelig ud i støvregnen og den mørke tåge, indtil opvarteren mindede mig om, at den anden herre ventede på mig.

Det var ikke i kaffestuen, at jeg fandt Steerforth, men i et hyggeligt, privat værelse med røde gardiner og et tyrkisk tæppe, hvor ilden brændte lystigt, og en god, varm frokost var sat frem, og hvor et livligt miniaturebillede af værelset, ilden, frokosten, Steerforth og det hele strålede i det lille runde spejl oven over buffeten. I begyndelsen var jeg noget undselig, fordi Steerforth var så sikker, så elegant og stod så højt over mig i alle henseender – alderen medregnet – men hans utvungne, velvillige væsen bortjog imidlertid denne følelse og lod mig føle mig ganske som hjemme. Jeg kunne ikke noksom beundre den forandring, han havde tilvejebragt i "Guldkorset", når jeg

sammenlignede den trøstesløse, forladte tilstand, jeg havde været i dagen før, med denne formiddags hygge og velvære. Opvarterens familiaritet var helt pillet ud af ham; han vartede os op så at sige i sæk og aske.

"Hør, Copperfield," sagde Steerforth, da vi var blevet alene, "nu kunne jeg nok have lyst til at få at vide, hvad du tager dig for, hvor du skal hen, og alt hvad der ellers vedrører dig. Jeg opfatter dig virkelig som min ejendom."

Glødende af glæde over at høre, at han endnu nærede en sådan interesse for mig, fortalte jeg ham da, at min tante havde foreslået denne udflugt, og hvad der var meningen med den.

"Da du altså ikke har hastværk," sagde Steerforth, "så følg med til Highgate og bliv der et par dages tid. Du vil synes godt om min moder – hun er lidt forfængelig af mig og snakker vel meget om mig, men det kan du vel nok tilgive hende – og hun vil synes godt om dig."

"Det er meget venligt sagt – bare jeg var lige så vis på det, som du synes at være," svarede jeg smilende.

"Å, enhver, som holder af mig, har en fordring på hende, som er sikker på at blive honoreret."

"Så bliver jeg sikkert hendes yndling," sagde jeg.

"Godt, så følg med og vis det. Yi vil gå ud et par timers tid og tage nogle af Londons mærkværdigheder i øjesyn – det er så morsomt at have en ung fyr som dig, Copperfield, at vise dem frem for – og derpå kører vi til Highgate med diligencen."

Jeg kunne næsten ikke tro andet, end at jeg drømte og snart ville vågne i nummer fire og fyrre for at gå ned til den ensomme kaffestue og familiære opvarter. Efter at jeg havde skrevet til min tante og underrettet hende om mit heldige møde med min

beundrede gamle skolekammerat, og at jeg havde modtaget hans indbydelse, tog vi ud i en hyrevogn og så et panorama og nogle andre mærkeligheder og gjorde en runde gennem museet, hvor jeg ikke kunne undlade at lægge mærke til, hvor godt Steerforth forstod sig på en uendelig mængde forskellige ting, og hvor ringe vægt han syntes at lægge på sine kundskaber.

"Du vil tage en høj grad ved universitetet, Steerforth," sagde jeg, "hvis du ikke allerede har gjort det, og de ville få god grund til at være stolte af dig."

"Jeg tage en grad!" udbrød Steerforth. "Nej, min kære Tusindfryd – har du noget imod, at jeg kalder dig Tusindfryd?"

"Ikke det allermindste," sagde jeg.

"Du er en skikkelig fyr! Min kære Tusindfryd," sagde Steerforth og lo, "det er ikke på nogen måde mit ønske eller min hensigt at udmærke mig i den retning. Jeg har allerede gjort mere end nok og mærker, at jeg allerede, som jeg er, falder mig selv tilstrækkeligt til byrde."

"Men æren –" begyndte jeg.

"Å, du romantiske Tusindfryd!" sagde Steerforth og lo endnu hjerteligere. "Hvorfor skulle jeg gøre mig al den ulejlighed for at få en hob tykhovedede narre til at glo og række hænderne i vejret efter mig? Lad dem gøre det for enhver anden; den ære er ham vel undt."

Jeg skammede mig over at have begået en så stor fejltagelse og var glad ved at kunne forlade dette emne.

Heldigvis var det ikke vanskeligt, for Steerforth kunne altid med en ham ejendommelig lethed og utvungenhed gå fra den ene ting til den anden.

Da vi var kommet tilbage til hotellet, nød vi en forfriskning, og den korte vinterdag svandt så hurtigt, at det var tusmørke, da diligencen holdt med os uden for et gammelt, grundmuret hus i Highgate på toppen af bakken. En ældre, skønt ikke synderlig gammel dame med en stolt holdning og et smukt ansigt stod i døren, da vi steg ud. Og omfavnede Steerforth med udråbet: "Min elskede James!" Denne dame forestillede han for mig som sin moder, og hun bød mig meget majestætisk velkommen.

Det var et fornemt, gammeldags hus, meget stille og ordentligt. Fra vinduerne i mit værelse så jeg hele London ligge i afstand som en stor skybanke, hvorigennem nogle lys hist og her skinnede frem. Mens jeg klædte mig på til middagsbordet, fik jeg netop tid til at kaste et blik på det solide bohavede, der i rammer indfattede broderede arbejder og nogle portrætter i sortkridt af damer med pudret hår og stive snøreliv, der kom og gik på væggene, mens den nylig tændte ild bragede og spruttede i kaminen.

I spisesalen var der endnu en dame, lille, uanselig og mørkladen og ikke behagelig at se til, men som dog så ganske godt ud, og som tiltrak sig min opmærksomhed, måske fordi jeg ikke havde ventet at se hende; måske fordi jeg kom til at sidde lige over for hende; måske fordi der virkelig var noget mærkværdigt ved hende. Hun havde sort hår og skarpe, sorte øjne, var mager og havde et ar på læben. Det var et gammelt ar – man kunne snarere kalde det en søm, for det havde ikke nogen afstikkende farve og var lægt for mange år siden. Tidligere var det gået helt igennem munden lige ned til hagen, men kunne nu næppe ses fra den anden side af bordet,

undtagen på over- og underlæben, hvis form det havde forandret. Jeg sluttede, at hun kunne være hen ved de tredive og gerne ville giftes. Hun var lidt brøstfældig – ligesom et hus, der længe har stået ledigt, men så dog, som sagt, ganske godt ud. Hendes magerhed syntes at være en følge af en fortærende ild inde i hende, som skaffede sig luft gennem hendes hule øjne.

Hun blev forestillet som miss Dartle, og både Steerforth og hans moder kaldte hende Rosa. Jeg fik at vide, at hun opholdt sig her og i lang tid havde været selskabsdame hos mrs. Steerforth. Det forekom mig, at hun aldrig sagde det, hun ville sige, rent ud, men indskrænkede sig til hentydninger og på den måde gjorde langt mere væsen af det. Da mrs. Steerforth f.eks. mere i spøg end for alvor sagde, at hun frygtede for, at hendes søn førte et vildt liv ved universitetet, begyndte miss Dartle således:

"Nej virkelig? De ved, hvor uvidende jeg er, og at jeg kun spørger for at lære, men er det ikke altid således? Jeg troede, at alle var enige om, at studenterlivet var – ikke sandt?"

"Det er en forberedelse til en meget alvorlig stilling, hvis det er det, De mener, Rosa?" svarede mrs. Steerforth med nogen kulde.

"Å ja, det er meget sandt," svarede miss Dartle. "Men er det ikke alligevel –? Jeg ville gerne lade mig belære, hvis jeg har uret – men er det ikke alligevel?"

"Alligevel hvilket?" sagde mrs. Steerforth.

"Å, De mener, at det ikke er det! Nå, det glæder mig ret at høre det. Nu ved jeg, hvad jeg har at rette mig efter. Det kommer der ud af at spørge sig for. Nu vil jeg aldrig mere

tillade, at nogen i mit påhør nævner ødselhed, udsvævelser osv. i forbindelse med det liv."

"Og det vil De gøre ret i," sagde mrs. Steerforth. "Min søns hovmester er en samvittighedsfuld mand, og selv om jeg ikke stolede ubetinget på min søn, ville jeg dog stole på ham."

"Ville De?" sagde miss Dartle. "Ja så! Er han da så samvittighedsfuld, virkelig samvittighedsfuld?"

"Ja, det er jeg overbevist om," sagde mrs. Steerforth.

"Hvor det er rart!" udbød miss Dartle. "Hvilken trøst! Virkelig samvittighedsfuld? Så er han altså ikke – men det kan han naturligvis ikke være, når han virkelig er samvittighedsfuld. De kan ikke tro, hvor det hæver ham i min agtelse at vide med vished, at han virkelig er samvittighedsfuld."

På samme måde antydede miss Dartle sine egne meninger om enhver ting og sine berigtigelser af alt, hvad der blev sagt, som hun ikke var enig i – undertiden med stor virkning, må jeg tilstå, selv når hun modsagde Steerforth. Et eksempel på dette forekom, endnu mens vi sad ved bordet. Idet mrs. Steerforth nemlig talte med mig om min plan at rejse ned til Suffolk, kom jeg tilfældigvis til at sige, hvor meget det ville glæde mig, hvis Steerforth ville følge med. Idet jeg forklarede ham, at jeg agtede at besøge min gamle barnepige og mr. Peggottys familie, mindede jeg ham om den fisker, han havde set i skolen.

"Å, den grovkornede fyr!" sagde Steerforth. "Han havde sin søn med sig, ikke sandt?"

"Nej, det var hans brodersøn, som han har taget i søns sted. Han har også en smuk lille søsterdatter, som han har taget til sig som datter. Hans hus, eller rettere sagt hans båd, for han

bor i en båd på tørt land, er fuld af mennesker, som er genstand for hans ædelmodighed og godhed. Det ville more dig at se den husholdning."

"Ville det?" sagde Steerforth. "Nå, jeg vil tænke på det og se, om det kan lade sig gøre. Det ville nok være en rejse værd – ikke at tale om fornøjelsen af at rejse med dig, Tusindfryd – at få lejlighed til at se den slags mennesker i deres hjem og omgås dem."

Mit hjerte bankede ved tanken om den glæde, der ventede mig. Men det var med hensyn til den tone, hvori han havde talt om "den slags mennesker", at miss Dartle, hvis tindrende øjne havde iagttaget os, nu igen tog ordet.

"Å, virkelig? Sig mig det, er de virkelig?" sagde hun.

"Hvilket og hvem mener De?" spurgte Steerforth.

"Den slags mennesker – er de virkelig dyr og klodrianer og væsener af en anden slags? Det er bare det, jeg vil vide."

"Ja, der er ganske vist en stor forskel mellem dem og os," svarede Steerforth ligegyldig. "Man kan ikke vente, at de skulle være så fintfølende som vi; de bliver ikke i så let forargede og sårede i deres følelser. De er sikkert umådelig dydige – i det mindste påstår visse folk det, og jeg agter såmænd ikke at modsige dem – men de har ingen synderlig fin natur og kan takke Gud for, at de, ligesom deres grove, ru hud, ikke let kan såres."

"Virkelig!" sagde miss Dartle. "Jeg ved ikke, at noget har glædet mig mere at høre end det. Det er så trøstende! Det er sådan en glæde at vide, at de ikke mærker, at de lider! Undertiden har jeg været ganske urolig for den slags mennesker, men nu vil jeg slet ikke tænke mere på dem. Man

skal lære, så længe man lever. Jeg havde mine tvivl, tilstår jeg, men nu er de opklaret. Jeg vidste det ikke, men nu ved jeg det, og det viser, at det er godt at spørge sig for, ikke sandt?"

Jeg troede, at Steerforth havde sagt det, han sagde, for spøg eller for at få miss Dartle på gлед, og jeg havde også ventet, at han ville have tilstået det, da hun var gået, og vi to sad ved kaminen. Men han spurgte mig kun om, hvad jeg syntes om hende.

"Er hun ikke meget begavet?" spurgte jeg.

"Begavet? Hun lægger alting på en slibesten," sagde Steerforth, "og skærper det, ligesom hun har skærpet sit ansigt og sin figur, år ud og år ind. Hun har slidt sig selv op ved den idelige skærpning. Hun er så skarp som en ragekniv."

"Det er et mærkeligt ar, hun har på læben!" sagde jeg.

Steerforths ansigt blev mørkt, og han tav et øjeblik.

"Ja, sandt at sige," svarede han, "er jeg skyld i det."

"Ved et ulykkeligt tilfælde?"

"Nej, jeg var en ung dreng, hun tirrede mig, og jeg kastede en hammer efter hende. Hvilken håbefuldst ung engel jeg må have været!"

Det gjorde mig inderlig ondt at have rørt ved et så pinefuldt emne, men det stod ikke mere til at ændre.

"Hun har gået med mærket af det lige siden, som du ser," sagde Steerforth, "og vil gå med det i graven, hvis hun nogen sinde kommer til at hvile i en grav, skønt jeg næppe tror, at hun vil finde hvile nogetsteds. Hun var et moderløst barn af en slags fætter til min fader; han døde, og min moder, som den gang var enke, tog hende til sig for at have hende til selskab. Hun ejer

selv et par tusinde pund, hvoraf hun hvert år lægger renterne til kapitalen – der har du miss Rosa Dartles hele historie."

"Og hun elsker dig vist som en broder?"

"Hm!" svarede Steerforth og så på ilden. "Nogle brødre bliver ikke elsket så overdrevent højt, og nogle elsker – men, skænk i dit glas, Copperfield! Vi ville drikke en skål, for tusindfrydene på marken til ære for dig og en skål for liljerne i dalen, som ikke arbejder og ikke spinder, til ære eller snarere til skam for mig!"

Et tungsindigt smil, som havde bredt sig over hans træk, forsvandt, da han sagde dette i en lystig tone, og han blev atter den samme frimodige, indtagende person som før.

Da vi var gået ind for at drikke te, kunne jeg ikke lade være at se på arret med pinlig interesse. Det varede ikke længe, førend jeg opdagede, at det var den mest modtagelige del af hendes ansigt, og at dette mærke, hver gang hun blegnede, først forandrede sig og forvandlede sig til en mat, blyfarvet stribe, som forlængede sig i sin fulde udstrækning, ligesom et mærke af sympatisk blæk, når det holdes over ilden. Under en lille trætte, som opstod mellem hende og Steerforth om et terningkast ved tokkodillebrættet, kom hun et øjeblik i fyr og flamme, og da så jeg arret træde frem ligesom hin gamle håndskrift på væggen.

Det undrede mig ikke at se, hvor højt mrs. Steerforth elskede sin søn. Hun syntes ikke at kunne tænke på eller tale om noget andet. Hun viste mig hans portræt som barn i en medaljon, hvori der lå noget af hans hår; hun viste mig hans portræt, således som han havde været, da jeg først lærte ham at kende, og på sit bryst bar hun hans portræt, således som han var nu. Alle de breve, han havde skrevet til hende, gemte hun i et skrin i nærheden af sin egen lænestol ved kaminen, og hun havde

gerne læst nogle af dem for mig, og det ville også have glædet mig meget at have hørt dem, hvis han ikke havde lagt sig imellem og fået hende snakket fra det.

"Min søn har fortalt mig, at De lærte ham at kende hos Creakle," sagde mrs. Steerforth, da vi sad og talte sammen ved et bord, mens de to andre spillede tokkodille ved et andet. "Jeg husker nok, at han den gang talte om en yngre elev, som han havde fattet godhed for der, men Deres navn har, som De vel kan forstå, ikke holdt sig i min hukommelse."

"Han var meget god og ædelmodig mod mig i de dage, det kan jeg forsikre Dem, og jeg trængte også til en sådan ven. Jeg ville være gået rent til grunde uden ham."

"Han er altid god og ædelmodig," sagde hun stolt.

Dette underskrev jeg, det skal Gud vide, af mit ganske hjerte, og hun mærkede det, for hun begyndte allerede at aflægge sit fornemme væsen over for mig, undtagen når hun talte til hans pris; da var hun stadig majestætisk.

"Det var i det hele taget ingen passende skole for min søn," sagde hun, "langtfra, men den gang måtte der tages hensyn til visse særlige omstændigheder, som var af større vigtighed. Min søns stolte sind gjorde det ønskeligt at anbringe ham hos en mand, der følte dets overlegenhed og ville finde sig i at bøje sig for det, og en sådan fandt vi der."

Det vidste jeg, da jeg kendte karlen, og dog foragtede jeg ham ikke endnu mere for det, men så deri en forsonende egenskab hos ham, hvis det for øvrigt kunne regnes ham til gode, at han ikke havde modstået et så uimodståeligt væsen som Steerforth.

"Min søns store evner æggedes dér af en følelse af frivillig kappelyst og bevidst stolthed," fortsatte den kærlige moder.

"Han ville have modsat sig enhver tvang, men han så, at han var herre over situationen, og tog den højmodige beslutning at gøre sig værdig til sin stilling. Det lignede ham."

Jeg gentog af min sjæls inderste, at det lignede ham.

"Således slog min søn frivilligt og ikke af tvang ind på en bane, på hvilken han altid, når han vil, kan overvinde enhver rival. Min søn fortæller mig, mr. Copperfield, at De var ham oprigtig hengiven, og at De, da De traf sammen med ham i går, gav Dem til kende for ham med glædestårer. Det ville være affekteret af mig, hvis jeg ville give mig mine af at være forundret over, at min søn skulle kunne indgyde sådanne følelser, men jeg kan ikke være ligegyldig imod nogen, som således påskønner hans fortjenester, og det glæder mig meget at se Dem her, og jeg kan forsikre Dem, at han nærer et ualmindeligt venskab for Dem, og at De kan stole på hans beskyttelse."

Miss Dartle spillede tokkodille med den samme ivrighed, hvormed hun foretog sig alle andre ting. Havde jeg først fået hende at se ved brættet, ville jeg have troet, at hendes figur var blevet mager og hendes øjne store af denne beskæftigelse og ikke af noget andet. Men jeg skulle tage meget fejl, om et eneste ord af vor samtale eller et eneste blik af mig undgik hende, mens jeg med den største glæde modtog denne forsikring og, hædret ved mrs. Steerforths fortrolighed, følte mig ældre, end jeg havde gjort, siden jeg forlod Canterbury.

Da aftenen næsten var til ende, og en bakke med glas og karafler var blevet sat frem, lovede Steerforth, mens vi sad ved kaminen, at han for alvor ville tænke på at tage ud på landet med mig. Det havde ingen hast, sagde han, om en uges tid ville

det være tidsnok, og hans moder sagde gæstfrit det samme. Under samtalen kaldte han mig flere gange Tusindfryd, hvilket atter bragte miss Dartles tunge på gлед.

"Men, mr. Copperfield," spurgte hun, "er det et øgenavn? Og hvorfor giver han Dem det? Er det – hvad? – måske fordi han holder Dem for ung og uskyldig? Jeg er så dum og forstår mig ikke på sådanne ting."

Jeg rødmede, idet jeg svarede, at jeg troede, det var derfor.

"Å, det glæder mig, at jeg har fået det at vide! Jeg spørger mig for for at få oplysning og er glad over at vide det. Han holder Dem for ung og uskyldig, og derfor er De hans ven. Hvor det er fornøjeligt!"

Kort efter gik hun i seng, og mrs. Steerforth trak sig ligeledes tilbage. Efter at Steerforth og jeg havde siddet en halv times tid ved kaminen og talt om Traddles og alle de andre i det gamle Salem House, gik vi ovenpå. Steerforths værelse lå ved siden af mit, og jeg gik derind for at tage det i øjesyn. Det var et mønster på hyggelighed, fuldt af lænestole, puder og skamler, broderede med hans moders egne hænder, og intet manglede, som kunne gøre det fuldstændigt. For at sætte kronen på det hele skuede hendes smukke træk ned på hendes yndling fra et portræt på væggen, som om selv det, at hendes billede vågede over ham, mens han sov, var hende en tilfredsstillelse.

I mit værelse fandt jeg ilden brændende klart, og de sammentrukne gardiner for vinduerne og omkring sengen gav det et lunt udseende. Jeg satte mig i en stor lænestol på kamintæppet for at tænke over min lykke og havde i nogen tid glædet mig over det, da jeg så et billede af miss Dartle stirre stift på mig fra kaminhylden.

Ligheden var så slående, at det ligefrem gjorde et uhyggeligt indtryk. Maleren havde ikke medtaget arret, men jeg satte det ind, og der sad det og kom og svandt, idet det snart kun viste sig på overlæben, således som jeg havde set det ved middagsbordet, og snart fremviste såret, som hammeren havde frembragt, i hele dets udstrækning, således som jeg havde set det, da hun blev hidsig.

Jeg ærgrede mig over, at de ikke havde hængt hende et andet sted hen. For at blive hende kvit klædte jeg mig af, slukkede lyset og gik i seng. Men idet jeg faldt i søvn, kunne jeg ikke glemme, at hun hang der og så ud, som om hun sagde: "Er det virkelig sandt? Jeg gad vide!" og da jeg vågnede om natten, mærkede jeg, at jeg uroligt spurgte alle slags mennesker i mine drømme, om det virkelig var sandt eller ikke – uden at vide, hvad jeg mente.

21. Lille Mille

Der var en tjener der i huset, et menneske, der i almindelighed opvartede Steerforth, og som var kommet i hans tjeneste ved universitetet. I sit ydre var denne tjener den personificerede agtbarhed. Han var tavs, letfodet, meget stille i sit væsen, ærbødig, påpasselig, altid ved hånden, når man havde ham nødig, og aldrig i nærheden, når man ingen brug havde for ham, men hvad der mest udmærkede ham, var hans agtværdighed. Han havde ikke noget udtryksfuldt ansigt; han havde en temmelig stiv hals, et temmelig lille, glat hoved med kort hår, der gik ned på siderne; han talte meget sagte og havde en ejendommelig måde, hvorpå han hvislede bogstavet S så tydeligt, at han syntes at bruge det oftere end noget andet menneske, men enhver ejendommelighed gjorde han agtværdig. Om der også var blevet vendt op og ned på hans næse, ville han dog have fået den til at se agtværdig ud. Han omgav sig med en atmosfære af agtværdighed og bevægede sig med sikkerhed i den. Det ville have været så godt som umuligt at mistænke ham for noget urigtigt. Ingen ville være faldet på at stikke ham i et liberi, det var han alt for agtværdig til. At have pålagt ham noget fornedrende arbejde ville have været at tilføje ham den blodigste krænkelse. Og dette, mærkede jeg, vidste husets kvindelige tjenestefolk så instinktivt, at de altid selv udførte sådanne arbejder, mens han sad og læste avisen ved kaminen i anretterværelset.

Aldrig har jeg set noget mere tilbageholdent menneske. Men også denne egenskab syntes, ligesom alle hans andre

egenskaber, kun at gøre ham så meget agtværdigere. Selv den omstændighed, at ingen vidste hans døbenavn, syntes at udgøre en del af hans agtværdighed. Der kunne ikke indvendes noget mod efternavnet Littimer, som han gik under. Peter kunne være hængt eller Tom transporteret, men Littimer var fuldkommen agtværdig.

Littimer var i mit værelse om morgenen, førend jeg var stået op, for at bringe mig det drillende barbervand og lægge mine klæder frem. Da jeg slog omhænget til side og så ud af sengen, så jeg ham stille mine støvler til højre og venstre i første position og blæse støvpletter af min kjole, idet han lagde den fra sig som et pattebarn.

Jeg sagde godmorgen og spurgte, hvad klokken var. Han trak det agtværdigste jagtur, jeg nogen sinde har set, op af lommen og, idet han med tommelfingeren hindrede fjederen i at åbne sig for højt, betragtede han skiven, som om han rådførte sig med et orakel i en østers' skikkelse, lukkede det igen og sagde, at klokken med min tilladelse var halv ni.

"Mr. Steerforth ønsker at vide, hvorledes De har sovet, sir."

"Mange tak," sagde jeg, "meget godt. Er mr. Steerforth rask?"

"Mange tak, sir, mr. Steerforth er tålelig vel."

En anden af hans ejendommeligheder – ingen brug af superlativer, altid en kold, rolig middelvej.

"Er der ellers noget, jeg kan have den ære at gøre for Dem? Der ringes klokken ni; klokken halv ti samles familien til frokost."

"Nej mange tak; der er intet videre."

"Det er mig, som skal sige tak, med Deres tilladelse," og med disse ord og en lille bøjning med hovedet, idet han gik forbi

sengen, som om han ville gøre en undskyldning, fordi han havde rettet mig, gik han ud og lukkede døren så sagte efter sig, som om jeg nylig var faldet i en søvn, hvoraf liv og død var afhængig.

Hver morgen førte vi den samme samtale, ikke et ord mere eller mindre, men hvor meget jeg end den foregående aften kunne have hævet mig over mig selv og følt mig som voksen ved Steerforths omgang, hans moders fortrolighed eller miss Dartles konversation, så blev jeg dog i denne agtværdige mands nærværelse ufravigelig "barn igen", som vore små poeter synger.

Han skaffede os heste, og Steerforth, som forstod sig på alt, gav mig undervisning i ridning. Han skaffede os huggerter, og Steerforth underviste mig i hugning – handsker, og jeg begyndte under samme lærer at uddanne mig i boksning. Det generede mig ikke det mindste, at Steerforth fandt mig uindviet i disse kunster, men jeg kunne ikke tåle at røbe min mangel på færdighed over for den agtværdige Littimer. Jeg havde ingen grund til at tro, at Littimer selv forstod sig på den slags idrætter; han gav mig aldrig den mindste grund til at formode noget sådant, ikke ved så meget som en trækning i sine agtværdige øjenbryn, men når han var til stede ved vore øvelser, følte jeg mig som en ren grønskolling.

Jeg opholder mig så længe ved denne mand, fordi han den gang gjorde et særligt indtryk på mig og på grund af det, som indtraf senere.

Ugen gik på den fornøjeligste måde; at den gik hurtigt for mig, kan man nok tænke sig, men dog skaffede den mig så mange lejligheder til at lære Steerforth nærmere at kende og beundre ham end mere i tusinde henseender, at jeg ved dens

slutning syntes at have kendt ham i meget længere tid. Den flotte måde, han behandlede mig på, ligesom et stykke legetøj, var mig langt behageligere, end enhver anden tone, han kunne have anslået over for mig. Den mindede mig om vort gamle bekendtskab og syntes at være en naturlig følge af det; den viste mig, at han var uforandret; den befriede mig for enhver uro, jeg ellers kunne have følt ved at sammenligne mine fortjenester med hans og måle min adkomst til hans venskab efter en ensartet målestok, men frem for alt, det var en fortrolig, utvungen og venlig opførsel, som han ikke lagde for dagen mod nogen anden. Ligesom han i skolen havde behandlet mig anderledes end alle de andre, således glædede jeg mig også ved at tro, at han i livet behandlede mig anderledes end enhver anden ven, han havde. Jeg troede, at jeg stod hans hjerte nærmere end enhver anden ven, og mit eget hjerte glødede af hengivenhed for ham.

Han bestemte sig omsider til at følge ud på landet med mig, og snart kom dagen til vor afrejse. I begyndelsen havde han været uenig med sig selv, om han skulle tage Littimer med eller ikke, men besluttede dog til sidst at lade ham blive hjemme. Denne agtværdige person, som altid var tilfreds med sin lod, hvorledes den så var, pakkede vore kufferter på den lille vogn, der skulle bringe os til London, som om de var udset til at trodse århundreders rystelser, og modtog med den største ro de drikkepenge, som jeg beskedent tilbød ham.

Vi tog afsked med mrs. Steerforth og miss Dartle med mange taksigelser fra min og megen venlighed fra den ømme moders side. Det sidste, jeg så, var Littimers urokkelige mine, hvori jeg

troede at læse den tavse overbevisning, at jeg rigtignok var meget ung.

Hvad jeg følte ved under så lykkelige forvarsler at vende tilbage til de gamle kendte steder, vil jeg ikke søge at beskrive. Vi tog bort med diligencen. Jeg var så stolt over Yarmouth, at jeg blev ganske fornøjet, da Steerforth, idet vi kørte gennem dens mørke gader hen til gæstgivergården, sagde, at det så ud til at være et rart, morsomt, gammeldags hul. Straks efter ankomsten gik vi i seng – jeg lagde mærke til et par snavsede sko og gamacher uden for min gamle ven Delfinen, da vi gik forbi den dør – og spiste sen morgenmad næste morgen. Steerforth, som var i et ypperligt humør, havde allerede været nede ved stranden, førend jeg var stået op, og sagde, at han havde gjort bekendtskab med halvparten af fiskerne. Desuden havde han i afstand set, hvad han med sikkerhed troede var mr. Peggottys hus, og havde haft stor lyst til at gå derind og give sig ud for mig.

"Hvornår vil du føre mig derind, Tusindfryd?" sagde han. "Jeg er ganske til din rådighed. Du må selv afgøre det."

"Jeg synes, Steerforth, at det ville være en passende tid i aften, når de alle sidder ved kaminen. Jeg ville helst, at du skulle se det, når der er rigtig hyggeligt derinde; det er sådan et mærkeligt sted."

"Det er et ord," svarede Steerforth. "Altså i aften."

"Jeg vil ikke underrette dem om, at vi er her," sagde jeg henrykt, "vi vil overrumple dem."

"Ja naturligvis! Der er ingen løjer ved det, når de ikke bliver overrumplet. Lad os bare se de indfødte i deres naturtilstand."

"Skønt de hører til den slags mennesker, du omtalte!"

"Aha! Så du husker mine skærmydsler med Rosa?" udbrød han med et hurtigt blik. "Den pokkers tøs, jeg er halvt bange for hende. Hun forekommer mig ligesom en heks. Lad os ikke tale mere om hende. Hvad vil du nu tage dig for? Du vil vel besøge din barnepige?"

"Ja naturligvis, jeg må først og fremmest se Peggotty."

"Godt," sagde Steerforth og så på sit ur. "Når I nu får to timer til at vande høns i, er det så nok?"

Jeg svarede leende, at jeg nok troede, at vi kunne blive færdige på den tid, men at han også måtte komme derhen, for han ville høre, at hans ry var gået forud for ham, og at han var næsten lige så vigtig en person som jeg selv.

"Jeg vil gå hvorhen og gøre alt, hvad du vil have. Sig mig, hvor det er, og om to timer skal jeg fremstille mig i hvad rolle, du ønsker, sentimental eller komisk."

Efter at have givet ham en omstændelig påvisning af, hvor Barkis, fragtmand til Blunderstone og andre steder, boede, gik jeg alene ud. Luften var skarp og styrkende; jorden var tør; solen skinnede nok så klart, skønt ikke meget varmt; havet var kruset og blankt, og alting frisk og livligt. Jeg selv var så frisk og livlig til mode i min glæde over at være der, at jeg gerne kunne have standset folk på gaden for at give dem hånden. Gaderne så naturligvis smalle ud. Det er vist altid tilfældet med de gader, man kun har set som barn, når man genser dem som voksen. Jeg havde intet glemt og fandt heller intet forandret, førend jeg kom til Omers butik. Hvor der før kun havde stået Omer, stod nu Omer & Joram.

Mine skridt syntes at styre så naturligt hen mod butiksdøren, at jeg gik over gaden og trådte indenfor. Bagest i butikken sad

en smuk kone og gyngede et lille barn på sine arme, mens en anden lille krabat holdt hende i forklædet. Det faldt mig ikke vanskeligt at kende både Minnie og Minnies børn. Glasdøren til dagligstuen stod ikke åben, men fra værkstedet på den anden side af gården hørte jeg svagt den gamle melodi, som om den aldrig var ophørt.

"Er mr. Omer hjemme?" spurgte jeg, idet jeg trådte ind. "Jeg ville gerne tale med ham, hvis han er til stede."

"Jo, han er hjemme, sir," sagde Minnie, "i dette vejr tillader hans astma ham ikke at gå ud. Joe, kald på bedstefader."

Den lille fyr, som holdt hende i forklædet, udstødte et så kraftigt råb, at lyden af det gjorde ham undselig, og han begravede sig til hendes store beundring i hendes skørter. Jeg hørte en tung pusten og stønnen nærme sig, og kort efter stod Omer, endnu mere stakåndet end i gamle dage, men ikke synderlig ældre af udseende, foran mig.

"God dag," sagde han. "Hvad er til tjeneste?"

"De kan række mig Deres hånd, mr. Omer, hvis De ikke har noget imod det," sagde jeg og rakte min egen frem. "De var engang meget venlig imod mig, skønt jeg er bange for, at jeg den gang ikke viste, at jeg skønnede på det."

"Var jeg?" svarede den gamle mand. "Det glæder mig at høre, men jeg husker ikke, hvornår det var. Er De vis på, at det var mig?"

"Ganske vis."

"Min hukommelse er nok gået samme vej som mit vejr," sagde Omer, idet han så på mig og rystede på i hovedet, "for jeg kan ikke huske det."

"Husker De ikke, at De kom ned til diligencen for at tage imod mig, og at vi kørte over til Blunderstone sammen, De, jeg, mrs. Joram og mr. Joram, som den gang endnu ikke var hendes mand?"

"Du store Gud!" udbød han, efter at hans overraskelse havde pådraget ham et anfald af hoste. "Hvad er det, De siger? Minnie, barn, husker du? Gud, ja – vedkommende var nok en dame, tror jeg?"

"Det var min moder," svarede jeg.

"Ganske rig – tigt," sagde Omer og berørte min vest med sin pegefinger, "og der var også et lille barn! Der var to personer. Den lille blev lagt ved siden af den anden. Ja vist, ovre i Blunderstone. Ak, Gud ja! Og hvorledes har De haft det siden?"

"Tak, godt," svarede jeg. Jeg håbede også, at han havde det godt.

"Å, jeg kan ikke klage. Jeg mærker rigtignok, at det begynder at knibe med at få vejret, men det følger jo med alderen. Jeg bruger den smule vejr, jeg kan få, så godt jeg kan. Mere kan man jo ikke gøre."

Omer kom igen til at hoste, fordi han lo, men blev hjulpet ud over det af sin datter, som nu stod tæt ved siden af os og lod sit mindste barn danse på disken.

"Ak Gud!" sagde han. "Ja, vist så. To personer! Skulle De tro, at på den samme køretur blev dagen fastsat, da min Minnie skulle have bryllup med Joram? Og nu er han kommet med ind i forretningen. Og se en gang her! Det yngste!"

Minnie smilede og glattede sine pandefletninger, idet hendes fader lagde en af sine tykke fingre i hånden på den lille.

"Lad mig en gang se," sagde Omer. "Fragtmanden Barkis' kone, en søster til fiskeren Peggotty, stod hun ikke i forbindelse med Deres familie? Var hun ikke i tjeneste hos Dem?"

Mit bekræftende svar gjorde ham meget glad.

"Nu tror jeg, at jeg snart får mit vejrs igen, siden min hukommelse begynder at vende tilbage. Vi har fået en ung slægtning af hende i lære hos os, og hun har en så fin smag for modepynt, at jeg virkelig ikke tror, at nogen hertuginde i hele England kan måle sig med hende."

"Dog vel aldrig lille Mille?" udbrød jeg uvilkårlig.

"Hun hedder Mille, og lille er hun også. Men De kan nu tro mig, om De vil, hun har sådan et ansigt, at halvdelen af fruentimmerne her i byen er rasende af misundelse på hende."

"Hvilken snak, fader!" udbrød Minnie.

"Kære barn, jeg siger ikke, at det er tilfældet med dig," her blinkede han til mig, "men jeg siger, at halvdelen af fruentimmerne i Yarmouth – ja, og i en hel mils omkreds – er rasende af misundelse på det pigebarn."

"Så skulle hun være blevet i den stilling, som hun hørte til, fader," sagde Minnie, "og ikke have givet dem anledning til at tale om sig; så kunne de ikke gøre det."

"Kunne de ikke gøre det, barn?" gentog Omer. "Er det dit kendskab til livet? Er der noget, et fruentimmer ikke kan gøre, som hun ikke burde gøre, især når det gælder et andet fruentimmer, der ser godt ud?"

Jeg troede virkelig, at det havde været ude med ham efter denne nærgående spøg. Han hostede i den grad, og han havde en sådan møjse med at få vejret igen, at jeg fuldt og fast ventede at se hans hoved synke ned bag disken og hans små sorte

knæbenklæder med de små båndsløjfer ved knæene stritte sprællende i vejret i den sidste frugtesløse kamp. Men til sidst gik det dog over, skønt han gispede stærkt og var så udmattet, at han måtte sætte sig på stolen ved disken.

"De må vide," sagde han, idet han tørrede panden og snappede efter vejret, "at hun ikke har søgt synderlig omgang med nogen her eller indladt sig med veninder, ikke at tale om kærester. Som følge heraf blev der spredt den ondsksfulde historie, at Mille vil være dame. Nu tror jeg, at det især skriver sig fra, at hun undertiden, mens hun gik i skole, sagde, at hvis hun var en fin dame, ville hun gøre det og det for sin morbroder og købe de og de smukke ting til ham."

"Og jeg kan forsikre Dem, at det samme har hun sagt til mig, mens vi var børn," sagde jeg ivrigt.

Omer nikkede og gned sig om hagen.

"Netop, og så kan hun med meget lidt pynte sig langt smagfuldere end de fleste andre med en hel del, og det har også sat ondt blod. Desuden var hun, hvad man kalder lunefuld – jeg vil gå så vidt og sige, at hun virkelig var lunefuld, hun vidste ikke selv rigtigt, hvad hun ville – var lidt forkælet – havde ingen rigtig stadighed. Men mere er der jo aldrig blevet sagt om hende, Minnie?"

"Nej, fader. Det tror jeg, er det værste."

"Da hun derfor fik en kondition," fortsatte Omer, "i hvilken hun skulle holde en gammel, knarvorn dame med selskab, kom de just ikke synderlig godt ud af det sammen, og hun blev der ikke. Omsider kom hun hertil og blev sat i lære hos os for tre år. De to af dem er næsten gået, og hun har opført sig så godt som

nogen. Hun er lige så flink som seks andre nu, ikke sandt, Minnie?"

"Jo, fader," svarede Minnie, "og du kan heller ikke sige, at jeg nogen sinde har talt ondt om hende."

"Nej, det er sandt. Og dermed, unge herre, tror jeg, for at De ikke skal tænke, at jeg er lige så vidtløftig, som jeg er stakåndet, at have sagt nok."

Da de havde talt i en dæmpet tone, mens de omtalte Mille, tvivlede jeg ikke om, at hun var i nærheden, og da jeg nu spurgte, om det ikke var således, bekræftede Omer dette med et nik hen mod dagligstuedøren. På mit hurtige spørgsmål, om jeg turde se derind, fik jeg en uindskrænket tilladelse, og da jeg så ind ad ruden, opdagede jeg hende siddende ved sit arbejde. Jeg så hende – det yndigste lille væsen, man kan tænke sig – med de klare blå øjne, der havde skuet ind i mit barnehjerte, rettede smilende på et andet af Minnies børn, der legede i nærheden af hende, og med så megen egensindighed i sit strålende ansigt, at det, jeg havde hørt, stadfæstedes ved det; en hel del af det gamle, lunefulde skælmeri lurede i det, men der var intet i hendes smukke træk, som kunne tyde på andet, end at hun var en god og uskyldig pige.

Denne melodi fra den anden side af gården, der lød, som om den aldrig var hørt op – ak, det var den melodi, som aldrig vil høre op! – klang sagte hele tiden.

"Har De ikke lyst til at gå indenfor og tale med hende?" sagde Omer. "Gå indenfor og tal med hende; lad, som De var hjemme!"

Men det var jeg for undselig til; jeg var bange for at gøre hende forlegen, og ikke mindre bange for selv at blive forlegen,

men jeg spurgte om på hvilken tid, hun gik hjem om aftenen, for at vort besøg kunne blive indrettet efter det, hvorpå jeg tog afsked med Omer, hans smukke datter og hendes små børn og gik nu hen til min kære gamle Peggotty.

Der stod hun i køkkenet og lavede middagsmad! I samme øjeblik, jeg bankede på døren, lukkede hun den op og spurgte, hvad jeg ville. Jeg svarede med et smil, men hun gav mig intet smil tilbage. Jeg havde stadig skrevet til hende, men det kunne nu vel være syv år siden, vi havde set hinanden.

"Er mr. Barkis hjemme, madame?" spurgte jeg med en grov, påtaget stemme.

"Ja, han er, sir," svarede Peggotty, "men han ligger til sengs af gigt."

"Tager han ikke mere over til Blunderstone?"

"Jo, når han er rask," svarede hun.

"Tager De selv nogen sinde derhen, mrs. Barkis?"

Hun så mere opmærksomt på mig, og jeg lagde mærke til en hurtig bevægelse af hendes hænder mod hinanden.

"Det er, fordi jeg gerne ville vide noget om et hus der, som kaldes – ja, hvad er det nu? – Rågehuset." sagde jeg.

Hun trådte et skridt tilbage og strakte sine hænder ud på en tvivlende, forskrækket måde, ligesom for at holde mig fra sig.

"Peggotty!" udbrød jeg.

"Min elskede dreng!" skreg hun, og vi brast begge i tårer og holdt hinanden indesluttede i vore arme.

Hvorledes hun teede sig, hvorledes hun lo og græd over mig; hvor stolt, hvor glad hun var, og hvor mismodig, fordi hun, hvis stolthed og glæde jeg kunne have været, aldrig skulle trykke mig til sit bryst, har jeg ikke hjerte til at fortælle. Jeg pintes ikke af

nogen generende følelse af, at det var ungdommeligt af mig at give efter for min rørte stemning. Jeg er vis på, at jeg aldrig i hele mit liv, ikke engang for hende, har lét og grædt mere, end jeg gjorde den formiddag.

"Hvor Barkis vil blive glad!" sagde Peggotty, idet hun tørrede sine øjne, "det vil gøre ham mere godt end mange flasker kamferolie. Må jeg gå op og fortælle ham, at De er her? Vil De ikke gå op og se til ham?"

Det ville jeg naturligvis, men Peggotty kunne ikke slippe så let ud af køkkenet, som hun troede, for hver gang, hun var kommet hen til døren og vendte sig om og så på mig, gik hun tilbage for endnu en gang at le og græde i mine arme. For at gøre det lettere for hende fulgte jeg omsider med ovenpå og fremstillede mig for invaliden efter at have ventet et par minutter uden for døren, mens Peggotty forberedte ham på mit komme. Han modtog mig med ligefrem begejstring. Han var alt for gigtsvag til at kunne tåle et håndtryk, men bad mig trykke dusken i hans nathue, hvilket jeg gjorde på det hjerteligste. Da jeg havde sat mig ved siden af sengen, sagde han, at han følte sig så usigelig vel til mode, som om han igen kørte med mig på vejen til Blunderstone, og at det gjorde ham så usigelig godt. Som han således lå der i sengen med opadvendt ansigt og så tilpakket, at han syntes at være lutter ansigt – ligesom englene på altertavlerne – så han yderst komisk ud.

"Hvad var det for et navn, jeg skrev i vognen?" sagde Barkis med et mat, gigtsvagt smil.

"Jo, jo, Barkis, vi havde adskillige alvorlige samtaler om den sag, ikke sandt?"

"Jeg var parat i lang tid," sagde han.

"Ja det har De ret i," svarede jeg.

"Og jeg fortryder det ikke. Husker De, hvad De engang fortalte mig om, at hun bagte alle kagerne og sørgede for hele madlavningen?"

"Ja, meget godt," svarede jeg.

"Det var sikkert nok. Det var så sikkert," sagde Barkis, idet han rystede med nathuen, hvilket var det eneste middel, han havde til at give sine ord eftertryk, "som skatter og afgifter, og ingenting er sikrere end de."

Barkis fæstede sine øjne på mig, som om han søgte min stadfæstelse på dette udbytte af sine tanker, og jeg gav ham den.

"Ingenting er sikrere end de," gentog han. "Det må en fattig mand som jeg sande, når han ligger syg. Jeg er en meget fattig mand!"

"Det gør mig ondt at høre, mr. Barkis."

"Ja, jeg er virkelig en meget fattig mand."

Ved disse ord kom hans højre hånd mat og langsomt frem op over dynen og tog med et famlende, usikkert greb fat på en stok, som var bundet løseligt til sengekanten. Efter at have rodet noget omkring med dette redskab under de mest fortvivlede grimasser, stødte han det mod en kasse, som jeg hele tiden havde kunnet se den ene ende af. Så blev hans ansigt igen roligt.

"Gamle klæder!" sagde Barkis.

"Ja så," sagde jeg.

"Jeg ville ønske, det var penge."

"Det ville jeg med," sagde jeg.

"Men det er det ikke," sagde Barkis og spilede øjnene så højt op, som det var ham muligt.

Jeg forsikrede, at det var jeg fuldkommen overbevist om, hvorpå han kastede et venligt blik på sin kone og sagde:

"Det er det bedste og braveste fruentimmer, der er til. Al den ros, man kan yde hende, fortjener hun og mere til! Kone, i dag må du sørge for et godt måltid mad, noget rigtig godt at spise og drikke til ære for vor gæst."

Jeg ville gerne have gjort indsigelse mod denne overflødige hæder, hvis jeg ikke havde set Peggotty på den anden side af sengen være så ængstelig for, at jeg skulle gøre det. Jeg tav derfor stille.

"Jeg har et par skilling hos mig her et steds, lille kone," sagde Barkis, "men jeg er lidt træt. Hvis du og mr. David ville lade mig tage en lille lur, skal jeg se at finde dem, når jeg vågner."

Efter denne opfordring gik vi ud af stuen, men da vi var kommet udenfor, underrettede Peggotty mig om, at Barkis, som var blevet lidt mere påholden, end han før havde været, altid brugte denne list, førend han tog en eneste skilling frem, og at det voldte ham ubeskrivelige smerter at krybe ud af sengen uden hjælp og tage penge frem af den ulykkelige kasse. Vi hørte ham også straks efter vande sig, så det var en ynk at høre, idet denne ravnekærlighed til hans skat søndersled ham i hvert af hans ledemod. Men mens Peggottys øjne var fulde af medlidenhed med ham, sagde hun, at dette anfald af gavmildhed ville gøre ham godt, og at det var bedst ikke at lægge bånd på hans bedre instinkter. Han fortsatte da at vande sig, indtil han atter var kommet i seng, og led upåtvivlelig som en martyr. Derpå kaldte han os ind igen og lod, som om han

nylig var vågnet af en vederkvægende søvn, og tog en guinea frem under hovedpuden. Hans tilfredshed over, at hans list var lykkedes så godt, og at han havde så godt gemt den uransagelige hemmelighed med kassen, syntes at være ham et tilstrækkeligt vederlag for alle hans kvaler.

Jeg forberedte Peggotty på Steerforths komme, og det varede heller ikke længe, førend han indfandt sig. Jeg er overbevist om, at det ikke stod hende klart, om han havde været hendes personlige velgører eller en kærlig ven mod mig, og at hun i ethvert tilfælde ville have modtaget ham med den højeste grad af taknemmelighed og hengivenhed. Men hans utvungne, åndfulde livlighed, hans venlige væsen, hans smukke ydre og hans medfødte gave til at lempe sig efter enhver og sætte sig ind i andres tankegang, når han skøttede om at gøre det, vandt hende på mindre end fem minutter ganske for ham. Alene hans optræden over for mig ville have vundet hende. Men på grund af alle disse årsager i forening tror jeg fuldt og fast, at hun ikke var langt fra at forgude ham, førend han om aftenen forlod huset.

Han blev der for at spise til middag med mig – hvis jeg sagde villigt, ville jeg kun halvt udtrykke, hvor gerne og redbon han gjorde det. Han bragte ligesom lys og luft med sig ind i Barkis' stue og oplivede og forfriskede den som en styrkende forårsdag. Der var ingen støj, ingen anstrengelse, intet søgt, i hvad han foretog sig, men i alt var der en ubeskrivelig lethed, en tilsyneladende umulighed af at gøre andet eller gøre det bedre, der var så yndefuld, så naturlig, så behagelig, at jeg endnu bliver helt overvældet, når jeg tænker på det.

Vi morede os nok så godt i den lille dagligstue, hvor "Martyrernes Bog", der ikke havde været rørt siden min tid, lå opslået på pulten ligesom i gamle dage. Jeg bladede nu i dens rædsomme billeder og tænkte på det indtryk, de engang havde gjort på mig. Da Peggotty talte om, hvad hun kaldte mit kammer, og sagde, at det stod færdigt til mig til natten, og at hun håbede, at jeg ville benytte mig af det, var Steerforth, endnu førend jeg kunne så meget som kaste et tvivlende blik på ham, ganske inde i sagen.

"Naturligvis," sagde han, "du sover her, så længe vi er her, og jeg sover i hotellet."

"Men at trække dig med på sådan en rejse," sagde jeg, "og så at skilles fra dig, Steerforth, synes jeg ikke er godt kammeratskab."

"Men i Himlens navn, du hører jo aldeles naturligt til her!" sagde han. "Hvad er et "synes" i sammenligning med det?" Og dermed var sagen afgjort.

Han vedligeholdte alle sine indtagende egenskaber lige til det sidste øjeblik, da vi om aftenen gik hen til mr. Peggottys båd. Ja, disse egenskaber viste sig i et endnu mere glimrende lys, alt som tiden skred frem, for jeg tænkte allerede dengang, og nu ved jeg det, at han følte sig sikker på at kunne vinde enhver, når han kun ville det, og at dette æggede ham til at gøre sig endnu mere umage for det. Havde nogen dengang sagt mig, at alt dette ikke var andet end et blændende spil, som spilledes for en øjeblikkelig spændings skyld, for at skaffe hans livsånede næring, af en tankeløs lyst til overlegenhed, af en tom, letsindig stræben efter at vinde, hvad der ingen værdi havde for ham, og som i det næste øjeblik ville blive kastet bort – havde nogen den

aften fortalt mig en sådan løgn, da ved jeg ikke, hvorledes min harme over at høre den ville have skaffet sig luft! Vistnok ville det kun, om det var muligt, have styrket de romantiske følelser af venskab og trofasthed, jeg vandrede ved siden af ham med, hen over det mørke, frosne sand til den gamle båd, mens vinden sukkede endnu sørgeligere omkring os, end den havde sukket og stønnet den aften, da jeg første gang trådte over mr. Peggottys tærskel.

"Det er en vild egn, Steerforth, ikke sandt?"

"Den er trist nok i mørke," sagde han, "og havet brøler, som om det havde lyst til at sluge os. Er det båden derhenne, hvor jeg ser lys?"

"Ja, det er båden," sagde jeg.

"Og det er den samme, jeg så i morges," sagde han. "Det må have været et instinkt, der førte mig lige hen til den, tror jeg."

Vi vekslede ikke flere ord, da vi nærmede os lyset, men sneg os sagte hen til døren. Jeg lagde hånden på klinken og gik ind, idet jeg hviskede til Steerforth, at han skulle holde sig tæt bag ved mig.

En mumlen af stemmer havde været at høre udenfor, og idet vi trådte ind, hørte vi en klappen i hænderne, hvilken sidste lyd til min forbavselse stammede fra den i almindelighed så mismodige mrs. Gummidge. Men hun var ikke den eneste af de tilstedeværende, som var i en usædvanlig sindsbevægelse. Mr. Peggotty, hvis ansigt strålede af en ualmindelig tilfredshed, lo af alle kræfter og holdt sine svære arme åbne, ligesom for at lille Mille skulle kaste sig i dem; ham holdt med et blandet udtryk af beundring, jubel og kejtet undseelse, som klædte ham meget godt, lille Mille ved hånden, som om han var i færd med at

forestille hende for mr. Peggotty, og lille Mille selv, rødmende og bly, men henrykt over mr. Peggottys henrykkelse, hvad hendes glade øjne røbede, standsede ved vor indtræden, lige som hun ville springe fra ham i mr. Peggottys favn. Ved det første glimt, vi så af dem alle, og i det øjeblik, vi fra den mørke, kolde nat kom ind i den lyse, varme stue, var de alle således optaget, og mrs. Gummidge stod i baggrunden og klappede i hænderne som en vanvittig.

Dette lille maleri opløstes så pludseligt, da vi trådte ind, at man kunne have tvivlet på, at det havde været til. Jeg stod midt blandt den forbavsede familie lige over for mr. Peggotty og rakte hånden ud mod ham, da ham råbte:

"Master Davy! Det er master Davy!"

Straks blev der en trykken hænder og en spørgen uden ende. Alle spurgte vi hinanden, hvorledes vi havde det, og fortalte hinanden, hvor glade vi var over at ses, og talte alle på en gang. Mr. Peggotty var så stolt og sjæleglad over at se os, at han ikke vidste, hvad han skulle sige eller gøre, men blev ved at trykke mig og så Steerforth og så mig igen i hånden, purrede sig i sit buskede hår og lo så hjertelig, at det var en sand fest at se på ham.

"Men at I to unge herrer – to voksne unge herrer – skulle komme her i mit hus i aften, netop i aften," sagde han, "det er noget, som vist aldrig er hændt før! Mille, min skat, kom hid! Kom hid, min lille heks! Det er master Davys ven, min snut! Det er den herre, du har hørt tale om. Han kommer og besøger dig sammen med master Davy på den gladeste aften, din morbroder nogen sinde har haft eller nogen sinde vil få, brandstage mig, og hurra for det!"

Efter at have holdt denne tale i et åndedrag og med overordentligt liv og glæde lagde han henrykt en af sine store hænder på hver side af sin søsterdatters ansigt, kyssede det en halv snes gange, lagde det med blid stolthed og kærlighed til sit brede bryst og klappede det, som om hans hånd havde været en damehånd. Så slap han hende, og idet hun løb ind i det lille kammer, hvor jeg plejede at sove, så han på os, ganske rød og åndeløs af glæde.

"Hvis I to unge herrer – voksne unge herrer –" sagde mr. Peggotty.

"Det er de, det er de!" råbte Ham. "Bravo! Det er de, master Davy – voksne unge herrer – det er de!"

"Hvis I to unge herrer ikke undskylder," sagde mr. Peggotty, "at jeg er sådan ude af mig selv, når I hører sammenhængen, så beder jeg om forladelse. Mille! Hun ved, at jeg vil fortælle det –" her gav han igen sin glæde luft – "og er løbet sin vej. Å, mutter, se et øjeblik ind til hende!"

Mrs. Gummidge nikkede og forsvandt.

"Hvis det ikke," sagde mr. Peggotty, idet han satte sig hos os ved kaminen, "er den gladeste aften i mit liv, vil jeg være en hummer, og det en kogt hummer, mere kan jeg ikke sige. Denne hersens lille Mille, sir," fortsatte han med dæmpet stemme til Steerforth – "hende, som De nylig så blive så rød –"

Steerforth nikkede kun, men med et sådant venligt, forstående udtryk, at mr. Peggotty svarede ham, som om han havde talt.

"Rigtigt, det er hende, og sådan er hun. Mange tak, sir."

Ham nikkede flere gange til mig, som om han ville have sagt det samme.

"Denne hersens lille Mille har været her i vort hus, hvad jeg tror, ingen, undtagen sådan en lille, klarøjet skabning, kan være i et hus – jeg er en uvidende mand, men det er nu min tro. – Hun er ikke mit barn; jeg har aldrig haft noget, men jeg kunne ikke holde mere af hende, om hun var det. – Forstår De – jeg kunne ikke gøre det!"

"Jeg forstår Dem fuldkommen," sagde Steerforth.

"Jeg ved det og siger endnu en gang mange tak. Master Davy, han kan huske, hvorledes hun var; De kan selv dømme om, hvordan hun er, men ingen af Dem kan rigtig vide, hvad hun har været, er og vil være for mig. Jeg er så hårdhudet som et søpindsvin, men ingen, undtagen det måske skulle være et fruentimmer, kan vide, hvad vor lille Mille er for mig. Og imellem os sagt –" her dæmpede han sin stemme – "det fruentimmer hedder heller ikke mrs. Gummidge, skønt der er meget godt ved hende."

Han purrede atter med begge hænder op i sit hår som en yderligere indledning til det, han havde at sige, og fortsatte derpå, med en hånd på hvert knæ:

"Der var en vis person, som havde kendt vor Mille, lige siden hendes fader druknede, og stadig havde set hende som lille barn, som ung tøs og som voksen pige. Der var ikke megen stads ved den samme person," sagde mr. Peggotty, "han var sådan omtrent af min skabelon – grovlemmet – en rigtig havgasse – meget salt, men for resten en ærlig karl med hjertet på det rette sted."

Jeg tror aldrig, jeg havde set ham grine i den grad, som han nu sad og grinede ad os.

"Hvad går nu denne hersens velsignede ulk hen og gør?" sagde mr. Peggotty med et ansigt, der strålede som middagssolen. "Han taber såmænd sit hjerte til vores lille Mille. Han følger hende, hvor hun går, springer for hende, som om han var hendes tjener, mister næsten rent lysten til sin mad, så det til sidst går op for mig, hvad der er i vejen med ham. Nu kan De jo nok indse, at jeg selv gerne så, at vor lille Mille var på god vej til at blive gift; i hvert tilfælde så jeg hende gerne splidset til en ærlig mand, som havde ret til at forsvare hende. Jeg ved ikke, hvor længe jeg skal leve, eller hvor snart jeg skal dø, men det ved jeg, at hvis jeg skulle kuldsejle en aften i en storm herude på Yarmouth red og se byens fyr skinne for sidste gang over brændingen, så ville jeg gå så meget roligere til bunds, når jeg kunne tænke ved mig selv: "Der er en mand der i land, der er så tro som guld mod min lille Mille, Gud velsigne hende! Og intet ondt kan ramme min Mille, så længe den mand lever!"

Med ukunstlet alvor slog han ud med sin højre arm, som om han for sidste gang slog ud med den efter byens fyr, og fortsatte derpå ligesom før, efter at have vekslet et nik med Ham:

"Nå, jeg råder ham til selv at tale med Mille. Han er stor nok, men mere undselig end en lille dreng og synes slet ikke om det. Så taler jeg da. "Hvad, han!" siger Mille. "Han, som jeg har kendt så nøje i så mange år, og som jeg holder så meget af? Nej, morbroder, ham kan jeg ikke tage. Det er sådan en god fyr!" Jeg giver hende et kys og siger ikke andet end: "Du gør ret i at tale rent ud af posen, barn; du skal selv have lov til at vælge; du er fri og frank som en fugl." Så går jeg hen til ham og siger: "Gid det havde kunnet lade sig gøre, men det kan det nu ikke. Men I kan begge være, ligesom I var, og hvad jeg vil bede dig om, er, vær

som du var mod hende, som en mand." Derpå trykker han min hånd og siger: "Det skal jeg!" siger han. Og det har han været – hæderlig og mandig – i to hele år, og alt gik i sin gamle gænge her i huset."

Mr. Peggottys ansigt, som havde skiftet udtryk under de forskellige stadier af hans fortælling, fik nu hele sin forrige glædestrålende mine, idet han lagde en hånd på mit og en på Steerforths knæ – efter i forvejen at have vædet dem for at give denne bevægelse så meget des større eftertryk – og delte følgende tale imellem os:

"Lige med ét, en aften – ligesom det kunne være i aften – kommer lille Mille hjem fra sit arbejde og han i følge med hende! Det var der jo ikke noget videre i, vil De sige. Nej, for han passer på hende som en broder, når det er blevet mørkt, og også før det bliver mørkt og alle tider. Men krabaten, han tager hendes hånd og råber glad til mig: "Nu skal du høre! Hun skal være min lille kone!" Og hun siger halvt dristig og halvt undselig og halvt leende og halvt grædende: "Ja, morbroder, hvis du synes om det."

"Om jeg synes om det!" udbrød mr. Peggotty og virrede henrykt med hovedet ved denne tanke. "Jøsses, som om jeg kunne gøre andet!"

"Hvis du synes om det; nu er jeg blevet mere fornuftig og har tænkt nærmere over det, og jeg skal blive så god en lille kone, som jeg kan, imod ham, for han er en rar, god fyr!" Så slår mrs. Gummidge hænderne sammen ligesom på komedien, og i det samme kom De ind. Så! Der slap det ud! I det samme kom De ind! Det gik for sig lige i denne time, og her ser De den mand, der vil gifte sig med hende, så snart hendes læretid er ude."

Ham vaklede – og det var ikke uden grund – under det puf, mr. Peggotty gav ham i sin overmåde glæde som et tegn på tillid og venskab, men da han indså, at han måtte sige noget til os, sagde han med megen stammen og stor møjse:

"Fra hun ikke var større, end De var, master Davy, da De første gang kom hertil, tænkte jeg på, hvad hun ville blive til, når hun blev voksen. Jeg så hende vokse op, unge herrer, ligesom en blomst. Jeg ville lade mit liv for hende – master Davy – med den største glæde og fornøjelse! Hun er mere for mig end – hun er alt for mig, hvad jeg kan ønske mig, og mere, end jeg – end jeg nogen sinde kan sige. Jeg, jeg elsker hende oprigtigt. Der findes ingen fin herre i hele landet – ja, og heller ingen på hele det vide hav – som kan elske sin udkårne højere, end jeg elsker hende, skønt der er mangen en simpel mand, som bedre kan sige, hvad han mener."

Det var rørende at se sådan en kraftig karl, som Ham nu var blevet, så overvældet af sine følelser for det smukke, lille væsen, der havde vundet hans hjerte, at han skælvede. Den ukunstlede fortrolighed, som både mr. Peggotty og han selv viste os, var rørende; kort sagt, den hele historie rørte mig dybt. Hvorvidt mine egne følelser påvirkedes af mine barndomsminder, ved jeg ikke; heller ikke ved jeg, om jeg var kommet med en uklar forestilling om, at jeg endnu elskede lille Mille, men det ved jeg, at jeg opfyldtes af glæde over alt dette, skønt denne glæde var så ømtålig, at såre lidet kunne have forvandlet den til smerte.

Hvis det derfor var faldet i min lod at anslå den rette tone i dette øjeblik, ville jeg kun være kommet dårligt fra det, men det tilfaldt Steerforth, og han gjorde det med en sådan færdighed,

at vi få minutter efter alle var så glade og utvungne, som vi vel kunne være.

"Mr. Peggotty," sagde han, "De er en komplet hædersmand og fortjener at være så glad, som De er i aften. Der har De min hånd på det! Ham, jeg ønsker Dem til lykke, min dreng! Der har De også min hånd! Rør op i ilden, Tusindfryd, og få den til at blusse! Og hvis De, mr. Peggotty, ikke kan få Deres smukke søsterdatter, til hvem jeg rømmer denne plads her i kroen, til at komme ind igen, så går jeg. Jeg ville ikke for alle verdens skatte gøre noget skår i Deres glæde på en sådan aften, og mindst af alt et sådant skår!"

Mr. Peggotty gik altså ind i mit gamle kammer for at hente lille Mille. I begyndelsen ville hun ikke komme, og så gik ham. Kort efter førte de hende meget forvirret og undselig hen til kaminen, men snart blev hun mere fattet, da hun mærkede, hvor venligt og ærbødigt Steerforth talte til hende; hvor snildt han undgik alt, hvad der kunne sætte hende i forlegenhed; hvorledes han talte med mr. Peggotty om både, skibe, vind og vejr og fiskeri; hvorledes han henvendte sig til mig om, når han havde set mr. Peggotty i Salem House, hvor henrykt han var over huset og alt, hvad dertil hørte, og hvor let og naturligt han ledte samtalen, indtil han lidt efter lidt fik draget os sammen i en fortryllet kreds, og vi alle snakkede løs uden tilbageholdenhed. Mille talte rigtignok kun lidt den hele aften, men hun så på os og lyttede, og hendes ansigt oplivedes, og hun var henrivende. Steerforth fortalte en historie om et ulykkeligt skibbrud, som om han så det alt sammen for sine øjne, og lille Milles øjne var hele tiden fæstet på ham, som om hun også så det. Som en modsætning fortalte han os et af sine egne lystige

eventyr med sådant et liv, som om historien var lige så ny for ham, som den var for os, og lille Mille lo, så at båden rungede af hendes velklingende latter, og vi blev alle smittet af hans uimodståelige lystighed og lo med. Han fik mr. Peggotty til at synge eller rettere at brøle: "Når stormen tuder om mast og rå," og sang selv en sømandsvisen så smukt og udtryksfuldt, at jeg næsten bildte mig ind, at den virkelige blæst, som sneg sig vemodsfuld omkring huset og mumlede sagte under vor uafbrudte tavshed, var kommet for at lytte.

Endog mrs. Gummidge, dette tungsindighedens offer, fik han således oplivet, som det endnu aldrig var lykkedes nogen siden den gamles hedengang – det sagde i alt fald mr. Peggotty. Han gav hende så lidt tid til at være ulykkelig, at hun den næste dag sagde, at hun havde måttet være forhekset.

Men han lagde ikke udelukkende beslag på den almindelige opmærksomhed og førte ikke hele tiden ordet. Da lille Mille var blevet modigere, skønt hun stadig var lidt genert, og talte til mig om vore fordums spadsereture langs stranden for at samle muslingeskaller og småsten, og da jeg spurgte hende, om hun kunne huske, hvor meget jeg havde holdt af hende, og da vi begge smilede og rødmede, idet vi genkaldte os de glade, gamle dage, som nu tog sig så uvirkelige ud, var han tavs og opmærksom og iagttog os tankefuldt. Imidlertid sad hun på den gamle kistebænk i sin gamle krog ved kaminen og ham ved siden af hende, hvor jeg plejede at sidde. Jeg kunne ikke blive klog på, om det var hendes sædvanlige smådrillerier, eller af jomfruelig blufærdighed i vor nærværelse, at hun holdt sig så tæt op til væggen og borte fra ham, men jeg lagde mærke til, at hun gjorde det hele aftenen.

Det var næsten midnat, da vi tog afsked. Vi havde fået beskøjter og tørfisk til aftensmad, og Steerforth havde taget en hel flaske genever op af sin lomme, og den havde vi mandfolk – nu kan jeg, uden at rødme, sige *vi mandfolk* – tømt. Vi skiltes ad i en livlig stemning, og mens de alle stod i en hob ved døren for at lyse os, så langt de kunne, på vejen, så jeg lille Milles dejlige blå øjne se efter os bag ved Ham og hørte hendes bløde stemme råbe til os, at vi måtte se os godt for.

"En fortryllende lille skønhed!" sagde Steerforth, idet han tog mig under armen. "Det er et morsomt sted og morsomme folk, og det er noget helt nyt at omgås dem."

"Og hvor heldigt, at vi netop kom i rette tid for at blive vidner til deres henrykkelse over dette giftermål! Jeg har aldrig set så glade mennesker. Hvor det er herligt at se deres ukunstlede glæde og at have kunnet dele den!"

"Den karl er dog en temmelig stor klodrian til det pigebarn, hvad?" sagde Steerforth.

Han havde været så hjertelig imod ham og dem alle, at jeg følte mig stødt over dette uventede, kolde svar. Men da jeg vendte mig om imod ham, opdagede jeg et smil i hans blik og svarede beroliget:

"Ja, Steerforth, du kan sagtens gøre dig lystig over de fattige! Du kan diskutere med miss Dartle eller i spøg søge at skjule dine følelser for mig, men jeg kender dig bedre. Når jeg ser, hvor fuldkommen du forstår dem, hvor udmærket du kan gå ind på en glæde som denne simple fiskers eller sympatisere med en kærlighed som min gamle barnepiges, da ved jeg, at ingen af disse menneskers glæder eller sorger, ingen af deres

følelser kan være dig ligegyldig. Og jeg beundrer og elsker dig tyve gange så meget for det!"

Han standsede og sagde, idet han så mig i ansigtet:

"Tusindfryd, jeg tror, du mener det oprigtigt og er god. Gid vi alle var det!"

Straks derpå gav han sig til lystigt at synge mr. Peggottys vise, mens vi med raske skridt vendte tilbage til Yarmouth.

22. Gamle steder og ny mennesker

Steerforth og jeg opholdt os over fjorten dage i denne egn, og jeg har ikke nødig at tilføje, at vi var meget sammen, skønt vi jo naturligvis også undertiden kunne være adskilte nogle timer ad gangen. Han var en god, jeg derimod en temmelig mådelig sømand, og når han tog ud for at sejle med mr. Peggotty, hvilket var en af hans største fornøjelser, blev jeg i almindelighed i land. Min afbenyttelse af Peggottys gæstekammer pålagde mig en tvang, han var fri for, thi da jeg vidste, hvor omhyggeligt hun plejede Barkis hele dagen, blev jeg nødig ude sent om aftenen, hvorimod Steerforth kunne gøre, hvad han ville. Det var årsagen til, at jeg kun hørte tale om, at han gjorde små gilder for fiskerne i mr. Peggottys værtshus "Det villige Sind," efter at jeg var gået til sengs, og at han hele månelyse nætter igennem var ude på søen i en fiskerdragt og først kom tilbage om morgenen ved flodtid. Jeg havde imidlertid lagt mærke til, at hans rastløse, forvovne natur lige såvel fandt en tilfredsstillelse i strengt arbejde og hårdt vejr som i ethvert andet nyt pirringsmiddel, der frembød sig for ham, og derfor overraskede intet af alt dette mig. En anden grund til, at vi undertiden var adskilt, var, at jeg fandt en naturlig glæde i at tage over til Blunderstone og endnu en gang besøge de gamle, velkendte steder fra min barndom, mens det naturligvis ikke kunne have noget synderlig tiltrækkende for Steerforth at komme der mere end én gang. Derfor gik vi flere dage hver sine

veje efter at have spist morgenmad sammen tidligt om morgenen og mødtes først sent igen ved middagsbordet. Jeg havde ingen forestilling om, hvad han brugte sin tid i dette mellemrum til med undtagelse af, at jeg vidste, at han var meget yndet af alle og havde tyve midler til at more sig der, hvor et andet menneske ikke ville have fundet et eneste.

En mørk aften, da jeg var kommet noget senere end ellers – jeg havde nemlig den dag gjort mit afskedsbesøg i Blunderstone, eftersom vi nu skulle rejse hjem – traf jeg Steerforth alene i mr. Peggottys hus, siddende tankefuld ved kaminen. Han var så fordybet i sine grublerier, at han ikke mærkede mit komme. Det kunne nu rigtignok let være hændt, selv om han havde været mere opmærksom, da fodtrin ikke kunne høres på den sandede jordbund udenfor, men ikke engang min indtrædelse vakte ham af hans drømmerier.

Da jeg lagde min hånd på hans skulder, fo'r han således op, at det også gav et sæt i mig.

"Du kommer bag på mig," sagde han i en næsten vred tone, "ligesom et truende genfærd!"

"Jeg var nødt til at give min nærværelse til kende på den ene eller den anden måde," svarede jeg. "Har jeg kaldt dig ned fra stjernerne?"

"Nej," svarede han, "nej."

"Hvorfra da?" spurgte jeg og satte mig ved siden af ham.

"Jeg sad og så på billederne i ilden."

"Men nu forstyrrer du dem for mig," sagde jeg, idet han ragede op i den med et brændende stykke træ, som udsendte en sværm af røde gnister, der fo'r buldrende op igennem den lille skorsten og ud i den fri luft.

"Du kunne dog ikke have set dem," svarede han.

"Jeg afskyr denne ubestemte tid af dagen, da det hverken er lyst eller mørkt. Hvor du kommer sent! Hvor har du været?"

"Jeg har taget afsked med min sædvanlige spadseretur."

"Og jeg sad her og forestillede mig, at alle de mennesker, som vi så så glade den første aften, vi kom hertil, nu – efter stedets øde udseende at dømmе – måske var adsplittede, døde eller kommet til, jeg ved ikke hvilken ulykke. Gud give, at jeg havde haft en fornuftig fader i de sidste tyve år!"

"Kære Steerforth, hvad er der galt med dig?"

"Jeg ønsker af mit ganske hjerte, at jeg havde haft en til at holde styr på mig!" udbrød han. "Å gid jeg dog kunne holde styr på mig selv!"

Der lå en lidenskabelig forstemthed i hans væsen, som forbavsede mig. Han lignede sig selv mindre, end jeg havde troet det muligt.

"Det var bedre, om jeg var den fattige Peggotty eller den dumrian af hans brodersøn," sagde han, idet han rejste sig og støttede sig tungsindig til kaminhylden med ansigtet vendt imod ilden, "end at være mig selv, om jeg så var tyve gange så rig og tyve gange så klog, og at være den plage for mig selv, som jeg har været i denne bandsatte båd i den sidste halve time!"

Jeg blev så bestyrtet over den forandring, der var foregået med ham, at jeg i starten kun kunne iagttage ham i tavshed, mens han stod og støttede sit hoved på sin hånd og stirrede mørkt ned på ilden. Til sidst bad jeg ham med al den inderlighed, jeg følte, at fortælle mig, hvad der så uventet var gået ham imod, og lade mig dele hans sorg, hvis jeg ikke kunne give ham et godt råd. Men førend jeg endnu havde fået rigtig

talt ud, begyndte han at le – i begyndelsen bittert, men snart med tilbagevendende munterhed.

"Stille, det er ingenting, Tusindfryd, ingenting. Jeg fortalte dig jo i hotellet i London, at jeg undertiden falder mig selv til byrde. Jeg har netop nu været et sådant mareridt for mig selv. I visse triste øjeblikke dukker der gamle amместuehistorier op, uden at vi gør os rede for, hvad det er. Jeg tror, jeg har forvekslet mig selv med den uartige dreng, "som ikke tog sig i agt" og derfor blev ædt af løverne – sagtens en mere ophøjet måde at gå i hundene på. Jeg har set syner, som de gamle kællinger siger. Jeg har været bange for mig selv."

"Da plejer du ellers ikke at være bange for noget."

"Måske ikke, skønt jeg måske dog kunne have nok at være bange for," svarede han. "Nå, nu er det forbi. Jeg er ikke på veje til at blive melankolsk igen, David; men jeg siger dig endnu en gang, min ven, at det ville have været godt for mig (og for flere end mig), om jeg havde haft en bestemt og fornuftig fader!"

Hans ansigt var altid meget udtryksfuldt, men jeg havde aldrig set det udtrykke en så mørk alvor, som da han sagde disse ord med sit blik ufravendt hvilende på ilden.

"Og nu bort med det!" sagde han, idet han lod, som om han kastede en eller anden genstand op i luften. "Nu, da det er borte, er jeg atter mand, ligesom Macbeth. Og nu af sted og til bords, hvis jeg ikke, ligesom Macbeth, har forstyrret festen og bragt det hele i forvirring."

"Men hvor kan de dog alle være?" sagde jeg.

"Gud må vide det. Efter at jeg havde været nede ved færgen for at se efter dig, drev jeg herhen og fandt huset tomt. Det faldt jeg i tanker over, og således fandt du mig."

Mrs. Gummidges komme med en kurv forklarede, hvorledes det var gået til, at huset havde været tomt. Hun havde skyndt sig ud for at købe noget, som skulle bruges, når mr. Peggotty vendte tilbage med floden, og havde imidlertid ladet døren stå åben for dét tilfælde, at han og lille Mille, som den aften fik tidligt frihed, skulle komme, mens hun var borte. Efter at have sat mrs. Gummidge i bedre humør ved en venlig hilsen og en spøgefuld omfavnelse, tog Steerforth min arm og trak mig med sig.

Hans eget humør havde også bedret sig, for han var igen som sædvanlig og talte meget livligt, mens vi fortsatte vor gang.

"Vi opgiver altså dette sørøverliv i morgen!"

"Det var jo aftalen," svarede jeg, "og pladserne i diligencen, ved du jo, er bestilt."

"Ja, så er der sagtens ikke andet for. Jeg havde næsten glemt, at der var andet at gøre i denne verden end at ligge og skvulpe ude på søen her. Gid det var så vel!"

"Så længe det er noget nyt," bemærkede jeg smilende.

"Rimeligvis," svarede han, "skønt det ellers var en temmelig spydig bemærkning af en så elskværdig uskyldighed som min unge ven. Nå, jeg tilstår, jeg er en lunefuld krabat, David. Jeg ved, jeg er det, men så længe jernet er varmt, kan jeg smede det, så det har skik. Jeg tror, at jeg allerede kunne gøre en ganske god eksamen som lods i disse farvande."

"Mr. Peggotty siger, at du er et vidunder."

"Et nautisk fænomen?" sagde Steerforth leende.

"Ja, det siger han, og du ved, hvor sandt det er, når man tænker på den iver, hvormed du tager fat på alt, hvad du har for, og hvor let det går for dig. Og det, som forbavser mig mest ved

dig, Steerforth, er, at du kan være tilfreds med at bruge dine evner på en så planløs måde."

"Tilfreds?" svarede han lystig. "Jeg er aldrig tilfreds, undtagen med din friskhed, min smukke Tusindfryd. Med hensyn til det planløse, har jeg aldrig lært den kunst at binde mig til et af de hjul, hvorpå nutidens Ixion'er drejer sig rundt. Jeg gik glip af det under en slet læretid og bryder mig nu ikke det mindste om det. – Ved du, at jeg har købt en båd her?"

"Hvor du dog er et underligt menneske, Steerforth!" udbrød jeg og standsede, for det var første gang, jeg hørte tale om dette. "Du, som måske aldrig kommer hertil igen!"

"Det ved jeg ikke, jeg synes godt om egnen her. I hvert tilfælde," fortsatte han og trak mig hurtigt af sted, "har jeg købt en båd, som var til fals – en clipper, siger mr. Peggotty, og det er den – og mr. Peggotty skal føre den i min fraværelse."

"Nu forstår jeg dig, Steerforth!" sagde jeg sjæleglad. "Du lader, som om du har købt den til dig selv, men i virkeligheden har du gjort det for at vise ham en tjeneste. Det burde jeg straks have indset, da jeg jo kender dig. Kære, gode Steerforth, hvorledes skal jeg udtrykke, hvad jeg tænker om din ædelmodighed?"

"Stille, det er bedst ikke at tale om det."

"Vidste jeg det ikke?" udbrød jeg, "sagde jeg ikke, at du ikke kunne være ligegyldig for nogen glæde eller sorg eller nogen følelse, der rørte sig i disse ærlige hjerter?"

"Jo, jo," svarede han, "det sagde du alt sammen. Lad det nu være godt med det. Vi har talt nok om det."

For ikke at fornærme ham ved at forfølge denne sag, som han lagde så lille vægt på, forfulgte jeg den kun i mine tanker, mens

vi fortsatte vor vandring.

"Den må takles fra nyt af," sagde Steerforth, "og jeg vil lade Littimer blive tilbage her for at føre opsyn med det, så jeg kan være sikker på, at alt bliver komplet. Har jeg sagt dig, at Littimer er kommet hertil?"

"Nej."

"Jo, han kom i morges med brev fra min moder."

Idet vore blikke mødtes, mærkede jeg, at han var ganske bleg, om det så var hans læber, skønt han så vist på mig. Jeg frygtede for, at en eller anden uenighed med hans moder havde fremkaldt den sindsstemning, jeg havde fundet ham i ved det ensomme arnested, og lod et vink falde om det.

"Å nej," sagde han og rystede på hovedet med en svag latter. "Skudt forbi! Ja, min fyr er kommet."

"Den samme som altid?"

"Den samme som altid," sagde Steerforth. "Fjern og stille som Nordpolen. Han skal sørge for, at båden får et nyt navn. Nu hedder den *Stormfuglen*, men hvad bryder mr. Peggotty sig om stormfugle? Jeg vil have den omdøbt."

"Med hvilket navn?" spurgte jeg.

"*Lille Mille*."

Da han fortsatte at se vist på mig, troede jeg, at det var en påmindelse om, at han ikke ville lovprises for sin opmærksomhed. Imidlertid kunne det ikke undgås, at mit ansigt røbede, hvor fornøjet jeg var over dette, men jeg sagde kun lidt, og han fik atter sit sædvanlige smil og syntes lettere om hjertet.

"Men se, der kommer jo den rigtige lille Mille! Og fyren er med hende. Det er minsæl en trofast ridder; han viger aldrig fra

hende!"

Ham var for tiden bådebygger, hvad han havde et naturligt anlæg for, som han havde uddannet, indtil han var blevet dygtig i faget. Han var i sine arbejdsklæder og så ikke synderlig pyntelig ud, men mandig og kraftig – en passende beskytter for den blomstrende lille skabning ved siden af ham. Hans ansigt røbede en frimodighed og ærlighed og en uforstilt stolthed og kærlighed, som i mine øjne opvejede enhver legemlig skønhed. Idet de nærmede sig os, tænkte jeg, at de passede godt for hinanden endog i den henseende.

Hun trak frygtsomt sin hånd ud af hans arm, da vi standsede for at tale til dem, og rødmede, da hun rakte Steerforth og mig den. Da de, efter at vi havde vekslet nogle ord, gik videre, ville hun ikke lægge denne hånd på dens forrige plads, men gik alene og lod genert og tvungen. Jeg fandt alt dette meget kønt og indtagende, og Steerforth lod til at være af samme mening, mens vi så efter dem, idet de tabte sig i nymånens skin.

Pludselig kom der et fruentimmer forbi os, uden at vi havde set hende nærme sig, men hvis ansigt jeg så, idet hun gik os forbi, og som jeg syntes svagt at kunne huske. Hun fulgte åbenbart bag efter dem. Hun var tyndt klædt og så fræk, udtæret, opstadset og fattig ud, men syntes ikke at tænke på andet end at indhente dem. Da vi ikke kunne se andet mellem os og havet og skyerne end den mørke, fjerne fælle, som optog deres skikkelser i sig, forsvandt hendes skikkelse på samme måde, men uden at være kommet dem nærmere end før.

"Det er en sort skygge, som følger den unge pige," sagde Steerforth og stod stille; "hvad skal det sige?"

Han talte med en dæmpet røst, som næsten klang fremmed i mine øren.

"Hun vil sagtens tigge af dem," sagde jeg.

"En tigger ville ikke være noget nyt, men det er påfaldende, at tiggeren skulle påtage sig denne skikkelse i aften."

"Hvorfor det?" spurgte jeg.

"Rigtignok ikke af nogen bedre grund, end fordi jeg, lige som den gik forbi, tænkte på noget, der lignede den," sagde han efter et ophold. "Hvor Fanden kom den dog fra?"

"Fra skyggen af denne mur, tror jeg," sagde jeg, idet vi drejede ind på en vej, som en mur vendte ud til.

"Nu er den borte!" svarede han, idet han så sig over skulderen. "Og gid alt ondt må være forsvundet med den. Men lad os nu få noget at spise."

Men han så atter og atter over sin skulder hen mod stranden, som glimtede i det fjerne, og han sagde flere gange sin forundring i enkelte, afbrudte sætninger på den øvrige, korte del af vor vej og syntes først at glemme skikkelsen, da vi sad lunt og vel til mode ved bordet i skinnet fra kaminen og lysene.

Littimer var til stede og gjorde det sædvanlige indtryk på mig. Da jeg sagde til ham, at jeg håbede, at mrs. Steerforth og miss Dartle var raske, svarede han meget ærbødigt, at de, Gud ske lov, havde det tåleligt vel og sendte deres kompliment. Dette var alt, og dog syntes han mig at sige så tydeligt som noget: "De er meget ung, sir, De er umådelig ung."

Da vi næsten var færdige, gjorde han fra en krog, hvorfra han havde iagttaget os eller rettere sagt mig, det troede jeg i det mindste, et par skridt hen mod bordet og sagde til sin herre:

"Om forladelse, sir. Miss Mowcher er her nedenfor."

"Hvem?" udbrød Steerforth forbavset.

"Miss Mowcher, sir."

"Men hvad i alverden gør hun her?" sagde Steerforth.

"Det lader til at være hendes fødeegn, sir. Hun har fortalt mig, at hun kommer her en gang hvert år på professionens vegne. Jeg mødte hende på gaden i eftermiddags, og hun ville gerne vide, om hun kunne have den ære at hilse på Dem efter bordet, sir."

"Kender du den omtalte kæmpekvinde, Tusindfryd?" spurgte Steerforth.

Jeg måtte tilstå – jeg skammede mig ved også at vise min uerfarenhed på dette punkt over for Littimer – at miss Mowcher og jeg var hinanden aldeles ukendte.

"Så skal du lære hende at kende," sagde Steerforth, "for hun er et af verdens syv underværker. Vis kun miss Mowcher ind, når hun kommer."

Jeg følte en vis nysgerrighed og spænding med hensyn til denne dame, især da Steerforth brast i en skoggerlatter, når jeg hentydede til hende, og rent ud afslog at svare på nogen af de spørgsmål, jeg gjorde om hende. Jeg blev derfor siddende i spændt forventning, indtil Littimer, en halv times tid efter at dugen var taget af bordet, og mens vi sad med en karaffel vin foran os ved kaminen, åbnede døren og med sin sædvanlige, uforstyrrede sindsro meldte:

"Miss Mowcher!"

Jeg så hen mod døren, men så intet, og jeg sad endnu og så hen mod døren og syntes, at miss Mowcher var længe om at indfinde sig, da jeg til min uendelige forbavselse på den anden side af sofaen opdagede en kluntet dværgekvinde på mellem

fyrre og fem og fyrre år med et meget stort hoved og ansigt, et par poliske grå øjne og så overordentlig korte arme, at hun for at kunne lægge fingeren skælmsk på sin stumpnæse, idet hun koketterede med Steerforth, var nødt til at møde fingeren på halvvejen og lægge næsen på den. Hendes hage, der var, hvad man kalder en dobbelthage, var så fed, at den helt dækkede hendes hattebånd med sløjfen og det hele. Hun havde ingen hals og ingen midje, og ben var der heller ikke meget af, for skønt hun var mere end fuldvoksen ned til det sted, hvor hendes midje skulle have været, hvis hun havde haft nogen, og skønt hun, ligesom alle andre mennesker, havde et par fødder at gå på, var hun dog så lille, at hun stod ved en almindelig stol ligesom ved et bord og støttede en pose, hun havde med, på sædet. Denne dame, der var klædt med en vis flot nonchalance, bragte sin næse og sin pegefinger i berøring med hinanden på den ovenfor omtalte møjsommelige måde, holdt hovedet på den ene side og satte et ualmindelig fiffigt ansigt op, idet hun lukkede det ene af sine gennemtrængende øjne og udbrød i en strøm af ord.

"Hvad, min blomst!" begyndte hun spøgende til Steerforth, idet hun rystede på det store hoved. "Er De virkelig her? Å De slemme menneske! Fy skamme Dem, hvad gør De så langt borte fra Deres hjem? Naturligvis på kommers? Ja, De er en lille gavstrik, Steerforth, og jeg med, ikke sandt? Ha, ha, ha! De havde gerne væddet hundrede mod én på, at De ikke skulle have set mig her, ikke? Men jeg er alle vegne. Jeg er både her og der, ligesom taskenspillerens halve krone i damens lommeørklæde. Men siden jeg taler om lommeørklæder og om damer – De må

dog være en sand trøst for Deres velsignede moder – når De sover – ikke sandt, min egen, rare dreng?"

Med disse ord løste miss Mowcher sin hat, kastede båndene tilbage og satte sig pustende på en skammel lige over for kaminen, idet hun lavede sig en slags lysthus af spisebordet, der udbredte sit mahognitag over hendes hoved.

"Ak ja, hvad skal man sige til det!" fortsatte hun, idet hun slog med begge hænder på sine små knæ og stirrede skælnsk på mig. "Jeg er alt for blodrig, det er sagen, Steerforth. Når jeg er gået en trappe i vejret, koster hvert åndedræt, jeg tager, mig lige så megen umage, som om det var en spand vand, jeg skulle trække op. Hvis De så mig se ud ad et vindue på første sal, ville De så ikke synes, at jeg var et smukt fruentimmer?"

"Det ville jeg synes, hvor jeg så så Dem," svarede Steerforth.

"Å, gå væk De, laps!" udbrød den lille skabning og slog efter ham med lommetørklædet, som hun tørrede sit ansigt med.

"Ingen uforsømmetheder! Men jeg giver Dem mit æresord på, at jeg i forrige uge var hos lady Mithers – det er en kone! Hvor hun holder sig! – Og Mithers selv kom ind i stuen, hvor jeg ventede på hende – det er en mand! Hvor han holder sig! Og hans paryk med, for han har gået med paryk i de sidste ti år – og han gjorde sådan kur til mig, at jeg var nær ved at tro, at jeg ville blive nødt til at ringe på klokken. Ha, ha, ha! Det er en lystig fætter, men han har ingen principper."

"Hvad skulle De da hos lady Mithers?" spurgte Steerforth.

"Ja, det skulle De bare vide, min søde snut," svarede hun, idet hun atter slog sig på næsen, gjorde en grimasse og blinkede med øjnene. "Hvad kommer det Dem ved? De havde nok lyst til at vide, om jeg forebygger, at hendes hår går af, eller om jeg

farver det eller maler hendes ansigt eller pynter på hendes øjenbryn, ikke? Og De skal også få det at vide, min skat – når jeg siger Dem det! Ved De, hvem min oldefader var?"

"Nej, hvem?" sagde Steerforth.

"Det var Walker, min kæledægge, og han nedstammede fra en lang række Walker'e, som jeg arver et gods efter, som ligger på Månen."

Jeg har aldrig set noget, der kunne sammenlignes med miss Mowchers blinken, undtagen hendes fatning. Det var også en ganske ejendommelig måde, som hun, når hun hørte efter, hvad der blev sagt, standsede med hovedet fiffigt på den ene side og det ene øje i vejret ligesom en skade. Jeg var som himmelfalden og sad og stirrede på hende på en meget uopdragen måde, er jeg bange for.

Hun havde imidlertid trukket stolen tæt hen til sig, og idet hun stak sin korte arm ned i posen lige til skulderen, fremtog hun en mængde små flasker, svampe, kamme, børster, flonelslapper, små krøllejern og andre redskaber, som hun lagde i en bunke på stolen. Midt i dette arbejde standsede hun pludselig og spurgte Steerforth:

"Hvad hedder Deres ven?"

"Mr. Copperfield," svarede Steerforth, "han ønsker at gøre Deres bekendtskab."

"Godt, det skal han. Jeg synes nok, jeg kunne se det på ham!" sagde miss Mowcher og vraltede hen til mig med posen i hånden, idet hun lo til mig. "Et ansigt som en fersken!" fortsatte hun og hævede sig på tåspidserne for at knibe mig i kinden, mens jeg sad. "Hvor fristende! Jeg holder så meget af ferskner. Det glæder mig at gøre Deres bekendtskab, mr. Copperfield."

Jeg svarede, at jeg lykønskede mig til at have den ære at gøre hendes, og at glæden var gensidig.

"Gud bevares, hvor vi er høflige!" udbrød hun og gjorde et komisk forsøg på at skjule sit store ansigt med sin stump af en hånd. "Fedt flæsk og pærevælling har vi nok af, ikke sandt?"

Disse ord henvendtes til os begge, idet håndstumpen blev taget bort fra ansigtet og på ny begravedes med arm og det hele i posen.

"Hvad mener De med det, miss Mowcher?" spurgte Steerforth.

"Ha, ha, ha! Er vi ikke nogle velsignede humbugmagere alle til hobe, mit søde barn?" svarede denne pusling af et fruentimmer, idet hun ragede i posen og holdt hovedet på den ene side og det ene øje op i vejret. "Se engang!" fortsatte hun og tog noget frem. "Smuler af den russiske prinses negle! Jeg kalder ham prins Hulter-til-Bulter-Alfabet, for hans navn indeholder alle bogstaverne imellem hinanden."

"Er den russiske prins en af Deres kunder?" spurgte Steerforth.

"Det skulle jeg mene, min skat! Jeg holder hans negle i orden for ham; to gange om ugen – både på fingre og tær!"

"Han betaler vel godt, håber jeg?" spurgte Steerforth.

"Han betaler, ligesom han taler, mit kære barn – rigeligt. Prinsen er ikke nogen gniefind. Og så skulle De bare se hans overskæg. Rødt af naturen, sort ved kunst."

"Ved Deres kunst naturligvis?"

Miss Mowcher blinkede bekræftende. "Nødt til at sende bud efter mig. Kunne ikke undgå det. Klimaet angreb hans farve; den var meget god i Rusland, men duede ikke her. De har aldrig

i Deres livfødte dage set så anløben en prins, som han var. Ligesom et stykke gammelt messing!"

"Var det derfor, at De før kaldte ham en humbugmager?"

"Ja, De er en dejlig fyr!" svarede hun og rystede ivrigt på hovedet. "Jeg sagde, at vi i det hele taget var nogle humbugmagere, og viste Dem til bevis derpå smulerne af prinsens negle. Prinsens negle gavner mig mere i private familier af den gentile slags, end alle mine talenter tilsammen. Jeg fører dem altid med mig. De er den bedste anbefaling. Når miss Mowcher skærer prinsens negle, må der være noget ved hende. Jeg forærer dem til de unge damer. Jeg tror, at de gemmer dem i deres stambøger. Ha, ha, ha! Hele det sociale system – som mandfolkene siger, når de holder taler i Parlamentet – hviler på prinsenegle!" sagde den lille kvinde, idet hun forsøgte at lægge sine korte arme over kors og nikkede med sit store hoved.

Steerforth lo hjerteligt, og jeg lo med, mens miss Mowcher hele tiden fortsatte at ryste på hovedet og se op i vejret med det ene øje og blinke med det andet.

"Nå, nå!" sagde hun, idet hun slog sig på sine knæ og stod op. "Vi glemmer forretningerne. Kom, Steerforth, lad os undersøge polaregnen og se at blive færdige."

Hun udsøgte sig derpå nogle af de små instrumenter samt en lille flaske og spurgte til min forundring, om bordet kunne bære. På Steerforths bekræftende svar skød hun en stol hen til det og klatrede, efter at have bedt mig understøtte hende med min hånd, meget behændigt op på det, som om det havde været et teater.

"Siger nogen af jer, at han har set mine smalben," sagde hun efter lykkelig og vel at være kommet op, "så går jeg hjem og tager livet af mig."

"Jeg ikke," sagde Steerforth.

"Jeg ikke heller," sagde jeg.

"Godt," råbte miss Mowcher, "så samtykker jeg i at leve. Nå putte, putte, putte, kom så her og lad dig slagte."

Dette var en opfordring til Steerforth til at betro sig til hendes hænder. Han satte sig da med ryggen mod bordet og sit smilende ansigt mod mig og lod sit hoved undersøge, åbenbart ikke i nogen anden hensigt end for at more os. At se miss Mowcher stå oven over ham og betragte hans rige fylde af brune hår gennem et stort, rundt forstørrelsesglas, som hun tog op af sin lomme, var et syn, der var penge værd.

"Jo, De er en net fyr!" sagde hun efter en kort undersøgelse. "Hvis jeg ikke var, ville De inden et år være lige så skaldet som en munk. Men bare et halvt minut, min unge ven, og jeg skal give Dem en overhaling, så Deres lokker nok skulle holde sig i de næste ti år."

Med disse ord hældte hun noget af indholdet af den lille flaske på en af de små flonelslapper, og efter atter at have smurt noget af dette præparat på en af de små børster, begyndte hun af alle kræfter at gnide og skrabe med begge dele på Steerforths isse, mens hun hele tiden lod munden løbe.

"Der er nu Charley Pyegrave, hertugens søn; De kender jo Charley?" sagde hun og så ham ind i ansigtet.

"Ja lidt," sagde Steerforth.

"Sikken en karl! Det kan man kalde kindskæg! Og sikke ben – hvis de bare var ens, hvilket de ikke er – var der ingen, der

kunne stikke dem! Vil De bare tænke Dem, han prøvede på at komme ud af det uden mig – og han står endda i livgarden?"

"Han må jo være gal!" sagde Steerforth.

"Ja, man skulle næsten tro det. Men hvad enten han nu er gal eller klog, så gjorde han det. De kan tænke Dem til, han går ind i et parfumeriudsalg og forlanger en flaske af Madagascar-essensen? Men de havde ingen Madagascar-essens."

"Hvad er det for noget? Er det noget, man kan drikke?"

"Drikke?" svarede miss Mowcher og standsede for at slå ham på kinden. "Nej, til at doktorere på sit overskæg med. Der var et fruentimmer i butikken – et ældre kvindemenneske – en rigtig drage – som ikke engang havde hørt essensen nævne. "Om forladelse, sir," siger dragen til Charley, "er det ikke – ikke – ikke sminke?" – "Sminke!" siger Charley til dragen. "Hvad i noksagts skind og ben tror De, jeg skulle med sminke?" – "Uden fortrydelse, sir," siger dragen, "den forlanges hos os under så mange navne, at jeg troede, at det måske var den." Se, det er nu atter et eksempel på den velsignede humbug, jeg før talte om," fortsatte miss Mowcher, mens hun hele tiden gned med den samme ivrighed. "Jeg gør selv noget i det fag – måske ikke så lidt endda – man må være om sig, ser De."

"I hvilket fag mener De? I sminkefaget?"

"Læg to og to sammen, min videbegærlige unge ven," svarede den forsigtige Mowcher og berørte sin næse, "hold tand for tunge, og summen vil give det forønskede resultat. Jeg siger, at jeg selv gør en smule i det fag. En enkefrue kalder det læbepomade; en anden kalder det handsker; en tredje kalder det blonder; en fjerde kalder det en vifte, og jeg kalder det, ligesom de kalder det. Jeg skaffer dem det, men vi spiller sådan

komedie for hinanden, at det lige så lidt kunne falde dem ind at lægge den på i min nærværelse som over for et helt selskab. Og når jeg gør dem min opvartning, siger de undertiden med et tykt lag over hele ansigtet: "Hvorledes ser jeg ud, Mowcher? Er jeg bleg? Ha, ha, ha! Er det ikke dejligt, min unge ven?"

Jeg har aldrig i mine dage set noget, der kunne sammenlignes med Mowcher, som hun stod der på spisebordet og godtede sig inderligt over denne historie, mens hun gned løs på Steerforths hoved og blinkede til mig.

"Ja!" sagde hun. "Den slags ting er ikke meget efterspurgt her i egnen. Jeg har såmænd heller ikke set et eneste smukt ansigt, så længe jeg har været her."

"Ikke?" sagde Steerforth.

"Ikke det, der ligner det."

"Da tror jeg dog nok, at vi kunne vise hende et," sagde Steerforth og så på mig. "Hvad, Tusindfryd?"

"Ja, det har du ret i," svarede jeg.

"Aha!" udbrød den lille skabning og så først vist på mig og kiggede derpå Steerforth ind i ansigtet.

"Nå!" Det første udbrud klang ligesom et spørgsmål, der var rettet til os begge, det andet derimod som et spørgsmål, der kun gjaldt Steerforth. Hun syntes intet svar at have fundet på noget af dem, men fortsatte at gnide, med hovedet på siden, som om hun så op i luften efter et svar og var vis på, at det snart ville vise sig.

"En søster til Dem, mr. Copperfield?" udbrød hun efter et ophold. "Ja så!"

"Nej," sagde Steerforth, førend jeg kunne svare. "Slet ikke, mr. Copperfield har tværtimod, hvis jeg ikke tager meget fejl,

tidligere været en varm beundrer af hende."

"Nå, og er han det ikke længere?" spurgte miss Mowcher. "Er han ustadig? Fy skamme sig! Var han flygtig som sand og troløs som vand, til Polly bønhørte hans suk? – Hedder hun Polly?"

Den pludselighed, hun stillede mig dette spørgsmål med, idet hun samtidig så på mig, gjorde mig et øjeblik ganske forlegen.

"Nej, miss Mowcher," svarede jeg, "hun hedder Emily."

"Aha?" skreg hun ligesom før. "Nå? Hvor jeg sludrer! Sidder der ikke et godt snakketøj på mig?"

Der lå noget i hendes tone og mine, som var mig ubehageligt i forbindelse med denne genstand, og jeg sagde derfor med større alvor, end nogen af os endnu havde brugt:

"Hun er lige så dydig, som hun er smuk, og skal giftes med en skikkelig og agtværdig mand af hendes egen stand. Jeg agter hende lige så meget for hendes gode forstand, som jeg beundrer hende for hendes kønne ansigt."

"Vel talt!" udbrød Steerforth. "Hør, hør, hør! Nu vil jeg stille denne lille Fatimes nysgerrighed, min kære Tusindfryd! Og giv hende ren besked. Hun er for øjeblikket i lære, miss Mowcher, hos Omer & Joram, klædekræmmere, modehandlere osv. her af staden. Hører De? Omer & Joram. Den mand, min ven omtalte, som hun er forlovet med, er hendes fætter; fornavn Ham, efternavn Peggotty, profession bådebygger, ligeledes her af staden. Hun opholder sig hos en slægtning; fornavn ukendt, efternavn Peggotty; profession fisker, ligeledes her af staden. Hun er den smukkeste og mest indtagende lille fe, De kan se for Deres øjne. Jeg har ligesom min ven meget høje tanker om hende. Hvis det ikke kunne se ud, som om jeg ville nedsætte

hendes tilkommende, hvilket jeg ved, min ven ikke ville synes om, ville jeg tilføje, at det forekommer mig, at hun har gjort en dumhed; at jeg er vis på, at hun kunne gøre et bedre valg, og at jeg sværger på, at hun er født til at være dame."

Til disse ord, som udtaltes meget langsomt og tydeligt, lyttede miss Mowcher med hovedet på den ene side og øjet op i vejret, som om hun endnu så efter dette svar. Da han tav, fik hun straks travlt igen og sladrede væk med forbavsende tungefærdighed.

"Ja så, og det er det hele?" udbrød hun og studsede hans kindskæg med en rastløs lille saks, som gik blinkende omkring hans hoved i alle retninger. "Meget godt! Meget godt! Det var en lang historie. Den burde ende således: "Og de levede siden stadig lykkeligt sammen", burde den ikke? Hvorledes er det nu, det hedder i den panteleg? Jeg elsker min elskede med et E, fordi hun er elskværdig; jeg hader hende med et E, fordi hun er engageret. Jeg bortførte hende til Edens have og trakteredede hende med en erklæring; hendes navn er Emily, og hun bor på egnen. Ha, ha, ha! Mr. Copperfield, er jeg ikke et vrøvl?"

Hun tilkastede mig kun et skælmsk blik, og uden at afvente noget svar fortsatte hun i samme åndedræt:

"Så! Hvis noget sort får er blevet studset og friseret til fuldkommenhed, så er De det, Steerforth. Forstår jeg mig på noget fjæs her i denne verden, så er det Deres. Hører De, hvad jeg siger, min skat? Jeg forstår mig på Deres," her så hun ham ind i ansigtet. "Nu kan De pille af, som vi siger ved hoffet, og vil mr. Copperfield tage plads, skal jeg operere ham."

"Hvad mener du, Tusindfryd?" spurgte Steerforth smilende og veg sit sæde. "Vil du lade dig forskønne?"

"Nej, mange tak, miss Mowcher, ikke i aften."

"Sig ikke nej," svarede det lille fruentimmer og betragtede mig med et kenderblik, "en lille smule mere øjenbryn?"

"Mange tak," gentog jeg, "en anden gang."

"Få det trukket en kvarttomme længere hen mod tindingen, det er gjort på fjorten dage."

"Nej tak, ikke nu."

"Å, bare en lille kende," bad hun. "Nej? Lad os da få stilladset op til et kindskæg, kom!"

Jeg kunne ikke bare mig for at rødme, da jeg følte, at vi nu var ved mit ømme punkt, men da miss Mowcher mærkede, at jeg ikke havde lyst til nogen prydelser, der lå inden for hendes kunsts område, og at jeg ikke lod mig friste af den lille flaske, som hun holdt op for det ene øje for at lokke mig, sagde hun, at vi med det første kunne begynde på det, og bad mig række hende hånden for at hjælpe hende ned fra hendes ophøjede stude. Understøttet på denne måde, hoppede hun nok så behændig ned og begyndte at binde sin dobbelte hage ind i sin hat.

"Honoraret," sagde Steerforth, "er –"

"Fem shillings," svarede miss Mowcher, "spotpris, min kylling. Er jeg ikke kåd, mr. Copperfield?"

Jeg svarede høfligt: "Ingenlunde," men syntes dog, hun var det i en temmelig høj grad, da hun med en jonglørs færdighed kastede de to halvkroner op i luften, fangede dem igen og lod dem falde ned i posen, som hun gav et lydeligt klask.

"Det er skuffen," bemærkede miss Mowcher, mens hun atter stod ved stolen og gemte den brogede samling af småsager i posen, hun havde taget dem op fra.

"Har jeg hele mit kram? Det lader til det. Det går ikke at efterligne den mand, som da han skulle giftes og kom til kirken, opdagede, at de havde glemt bruden hjemme. Nu ved jeg nok, at jeg knuser jeres hjerter, men jeg er nødt til at forlade jer. I må mande jer op og søge at bære det. Far vel, mr. Copperfield! Hav det godt, unge mand! Hvor jeg har sludret; det er alt sammen jeres skyld, I to skælmer, men jeg tilgiver jer! "Bob svor" som engelskmanden sagde i stedet for "god nat", da han havde begyndt at lære fransk og fandt, at det lignede engelsk så meget. "Bob svor, mine kyllingebeben!"

Med posen på armen og sladrende i et væk vraltede hun hen til døren, hvor hun standsede for at spørge, om hun skulle forære os en lok af sit hår.

"Er jeg ikke kåd?" tilføjede hun som en kommentar til dette tilbud og forsvandt med fingeren på næsen.

Steerforth lo så hjerteligt, at også jeg måtte le, enten jeg ville eller ikke, skønt jeg ikke er vis på, om jeg havde gjort det, hvis han ikke havde ført an. Da vi var blevet færdige med at le, fortalte han mig, at miss Mowcher havde udbredte forbindelser og gjorde sig nyttig for en mængde forskellige mennesker på en mængde forskellige måder. Nogle behandlede hende rigtignok som en kuriositet, sagde han, men hun var en så opmærksom og skarp iagttager som nogen, han kendte, og lige så langøret som kortarmet. Han tilføjede, at det, hun havde sagt om, at hun var her og der og alle vegne, var sandt nok, for hun gjorde små udflugter i provinserne og syntes at skaffe sig kunder overalt og at kende alle. Jeg spurgte ham, hvorledes hendes karakter var, om hun var ondskabsfuld, eller om hun havde hjertet på det rette sted, men da det ikke lykkedes mig at henlede hans

opmærksomhed på disse spørgsmål, undlod eller glemte jeg at gentage dem. I stedet for fortalte han mig meget hurtigt en hel del om hendes dygtighed og hendes indtægter, og at hun var en videnskabeligt uddannet kopsætterske, hvis jeg nogen sinde skulle få brug for hende i denne egenskab.

Hun var hovedemnet for vor samtale den hele aften, og da vi ved sengetid skiltes ad, råbte Steerforth: "Bob svor!" til mig ud over rækværket, idet jeg gik ned ad trappen.

Da jeg kom til Barkis' hus, undrede det mig at se ham gå frem og tilbage uden for det, og endnu mere forundret blev jeg ved at høre, at lille Mille var derinde. Jeg spurgte ham da naturligvis, hvorfor han ikke også var derinde i stedet for at gå alene ude på gaden.

"Ja, ser De, master Davy," svarede han noget nølende, "Mille hun taler nu med nogen."

"Det skulle jeg tro," sagde jeg smilende, "var en endnu større grund til, at De også var der, Ham."

"Ja, De har for så vidt ret, master Davy," svarede han, "men ser De," tilføjede han, idet han dæmpede sin stemme og talte meget alvorlig. "Det er et ungt fruentimmer, som Mille engang har kendt, men nu ikke længere bør kende."

Da jeg hørte disse ord, begyndte der at falde et lys på den skikkelse, som jeg for nogle timer siden havde set gå bag efter dem.

"Det er et stakkels kræ, master Davy," sagde han, "som bliver trådt under fode af hele byen på gader og stræder. Kirkegårdsmulden gemmer ingen, som folk skyr mere."

"Var det hende, jeg så i aften ude på fælleden?"

"Og som holdt øje med os?" sagde ham. "Det er rimeligt nok, master Davy. Jeg vidste ikke af, at hun var os så nær, førend hun kort efter listede sig hen under Milles lille vindue, hvor hun så lys, og hviskede: "Mille, Mille, for Kristi skyld, hav barmhjertighed med mig. Engang var jeg ligesom du!" Det var højtidelige ord at høre, master Davy!"

"Ja, De har ret, Ham. Hvad gjorde da Mille?"

"Så sagde Mille: "Er det dig, Martha? Å, Martha, kan det være dig?" – For de havde siddet mangen god dag og arbejdet sammen hos Omers."

"Nu husker jeg hende," udbrød jeg, idet jeg genkaldte mig den ene af de to unge piger, jeg havde set, da jeg var der første gang. "Nu husker jeg hende meget godt."

"Martha Endell," sagde ham. "Hun er to eller tre år ældre end Mille, men de gik i skole sammen."

"Jeg har aldrig hørt hendes navn," sagde jeg. "Det var ikke min mening at afbryde Dem."

"For den sags skyld, så er så godt som alting sagt med de ord: "Mille, Mille, for Kristi skyld, hav barmhjertighed med mig. Engang var jeg ligesom du!" Hun ville tale med Mille, men Mille kunne ikke tale med hende der, da hendes kære morbroder var kommet hjem, og han ville ikke – nej, master Davy," sagde Ham med dyb alvor, "han kunne ikke, så god og kærlig han også er, se de to side om side med hinanden, ikke for alle de skatte, der ligger på havets bund."

Jeg følte, hvor sandt dette var. Jeg vidste det øjeblikkelig lige så godt som ham.

"Derfor skrev Mille med en blyant på et stykke papir," fortsatte han, "og rakte hende det ud af vinduet, for at hun

skulle gå herhen med det. "Vis det," sagde hun, "til min tante, mrs. Barkis, så lader hun dig nok, for min skyld, sidde ved kaminen, til morbroder er gået ud, og jeg kan komme." Lidt efter fortalte hun mig, hvad jeg nu har fortalt Dem, master Davy, og bad mig følge sig herhen. Hvad skulle jeg gøre? Hun burde jo rigtignok ikke kendes ved sådan en, men jeg kan ikke nægte hende noget, når tårerne står hende i øjnene."

Han stak hånden ind under sin lodne vams og tog meget omhyggeligt en smuk lille pung frem.

"Og om jeg også kunne have nægtet hende det, mens tårerne stod hende i øjnene, master Davy," sagde ham, idet han ømt glattede pungen med sin barkedede næve, "hvorledes skulle jeg da kunne have nægtet hende det, når hun bad mig bære denne for hende, og jeg vidste, hvorfor hun havde taget den med? Sikken et stykke legetøj," sagde ham og betragtede den tankefuldt. "Der er ikke mange penge i den, kære Mille!"

Jeg trykkede varmt hans hånd, da han atter havde gemt den – for det var mere tilfredsstillende for mig end at sige noget – og vi gik et par minutter tavse frem og tilbage. Omsider åbnedes døren, og Peggotty viste sig og vinkede ad ham, for at han skulle komme ind. Jeg ville have holdt mig tilbage, men hun kom ud efter mig og bad mig også træde indenfor. Selv da ville jeg have undgået den stue, hvori de alle var, når det ikke havde været det lille pyntelige køkken. Døren gik lige ind til det, og jeg stod midt iblandt dem, førend jeg endnu var blevet enig med mig selv om, hvor jeg skulle gå hen.

Den unge pige sad på gulvet i nærheden af skorstenen, med hovedet og den ene arm liggende på en stol. På grund af hendes stilling troede jeg, at Mille først nylig var stået op fra stolen, og

at det sorgbetyngede hoved måske havde hvilet i hendes skød. Jeg så kun lidt af pigens ansigt, over hvilket hendes hår hang løst og uredt ned, som om hun med sine egne hænder havde bragt det i uorden, men jeg så, at hun var ung og havde en smuk ansigtsfarve. Peggotty havde grædt, og det havde lille Mille med. Der blev ikke talt et ord, da vi trådte ind, og nürnbergerruret ved køkkenbordet syntes under denne tavshed at dikke dobbelt så lydeligt som ellers.

Mille talte først.

"Martha ønsker," sagde hun til Ham, "at tage til London."

"Hvorfor til London?" spurgte han.

Han stod imellem dem og iagttog den sammensunkne unge pige med en blanding af medlidenhed med hende og skinsyge over, at hun stod i noget forhold til den, han elskede så højt. De talte begge, som om hun var syg, i en blid, dæmpet tone, der tydeligt kunne høres, skønt den næppe var højere end en hvisken.

"Hellere der end her," sagde en tredje stemme højt – det var Marthas, men hun rørte sig ikke. "Ingen kender mig der; her kender alle mig."

"Hvad vil hun der?" spurgte ham.

Hun løftede hovedet i vejret og så et øjeblik mørkt på ham; derpå lagde hun det ned igen og snoede sin højre arm om sin hals, ligesom et menneske, der krymper sig i feber eller under smerterne af et skudsår.

"Hun vil søge at opføre sig godt," sagde lille Mille. "Du ved ikke, hvad hun har sagt os. Ved han – ved De det, tante?"

Peggotty rystede medlidende på hovedet.

"Jeg vil prøve på det," sagde Martha, "hvis I vil hjælpe mig bort. Jeg kan aldrig opføre mig dårligere, end jeg har gjort her, men måske kan jeg blive bedre. Å," tilføjede hun med en rædsom gysen, "skaf mig bort fra disse gader, hvor hele byen kender mig fra min barndom."

Da Mille strakte sin hånd ud mod Ham, så jeg ham lægge en lille lærredspose i den. Hun tog den i den tanke, at det var hendes egen pung, og gjorde et skridt fremad, men da hun opdagede sin fejltagelse, vendte hun tilbage til Ham, som nu stod tæt ved mig, og gjorde ham opmærksom derpå.

"Det er alt sammen dit, Mille," kunne jeg høre ham sige. "Nu har jeg ingenting i verden, som ikke også er dit, min ven. Jeg har ingen glæde af det, undtagen for din skyld."

Tårerne trådte på ny frem i hendes øjne, men hun vendte sig om og gik hen til Martha. Hvor meget hun gav hende, ved jeg ikke, men jeg så hende bukke sig ned over hende og gemme nogle penge på hendes bryst. Hun hviskede noget og spurgte, om det var nok.

"Mere end nok," svarede den anden og greb hendes hånd og kyssede den.

Da rejste Martha sig op, samlede sit sjal om sig, skjulte sit ansigt med det og gik, lydeligt hulkende, langsomt hen til døren. Hun standsede et øjeblik, førend hun gik ud, som om hun ville have sagt noget eller vendt om, men der kom ikke et ord over hendes læber. Med den samme dæmpede, fortvivlede hulken forlod hun os.

Idet døren lukkedes, kastede lille Mille hastigt et blik på os alle tre, skjulte derpå sit ansigt i sine hænder og gav sig ligeledes til at hulke.

"Lad være, Mille!" sagde Ham og klappede hende venlig på skulderen. "Du må ikke græde således!"

"Å, Ham!" udbrød hun stadig grædende, så det var en ynk. "Jeg er ikke så god, som jeg burde være; jeg ved, at jeg undertiden ikke har det taknemmelige hjerte, jeg burde have!"

"Jo, jo, vist har du så," sagde ham.

"Nej, nej!" råbte lille Mille hulkende og rystede på hovedet. "Jeg er ikke så god, som jeg burde være."

Og endnu græd hun, som om hendes hjerte skulle briste.

"Jeg sætter din kærlighed alt for meget på prøve. Jeg ved, jeg gør det!" hulkede hun. "Tit er jeg tvær og lunefuld imod dig, i stedet for at jeg burde være anderledes. Du er aldrig således imod mig. Hvorfor er jeg da således imod dig, da jeg dog ikke burde tænke på andet end at vise mig taknemmelig og gøre dig glad!"

"Det gør du altid, min ven!" sagde ham. "Jeg er glad ved at se dig, jeg er glad hele dagen igennem ved at tænke på dig."

"Ak, det er ikke nok!" udbrød hun. "Det er, fordi du er god, ikke fordi jeg er det! Å, kære ven, det ville have været bedre for dig, om du havde holdt af en anden, af en, der havde været stadigere og bedre end jeg, en, som ganske havde levet for dig og ikke været forfængelig og lunefuld som jeg!"

"Det lille skind!" sagde Ham med dæmpet stemme. "Martha har gjort hende rent forstyrret."

"Kære tante," hulkede Mille, "kom herhen og lad mig lægge mit hoved på din skulder. Å, jeg er så ulykkelig i aften, tante; jeg er ikke så god, som jeg burde være!"

Peggotty var ilet hen til stolen ved skorstenen. Mille, der havde slynget sine arme om hendes hals, knælede foran hende

og så hende med den største inderlighed i ansigtet.

"Å, tante, søg at hjælpe mig! Kære Ham, søg at hjælpe mig! Mr. David, for de gamle dages skyld, søg at hjælpe mig! Jeg vil så gerne være bedre, end jeg er – langt, langt taknemmeligere. Jeg vil så gerne kunne påskønne, hvilken lykke det er at være en god mands kone og føre et stille, fredeligt liv. Ak, ak! Å, mit hjerte, mit hjerte!"

Efter dette udbrud, som i sin sorg og kvide halvt var en kvindes, halvt et barns, lod hun sit ansigt glide ned på min gamle barnepiges bryst og fortsatte at græde stille, mens min gamle Peggotty tyssede på hende ligesom på et lille barn.

Lidt efter lidt blev hun roligere, og da trøstede vi hende, idet vi snart talte opmuntrende og snart spøjte lidt med hende, indtil hun begyndte at løfte hovedet i vejret og tale til os. Således blev vi ved, til hun blev i stand til at smile, dernæst til at le og så til at sidde over ende, halvt skamfuld, mens Peggotty ordnede hendes lokker, tørrede hendes øjne og pyntede på hende, for at hendes morbroder ikke, når han kom hjem, skulle spørge om, hvorfor hans yndling havde grædt.

Jeg så hende den aften gøre, hvad jeg aldrig før havde set hende gøre. Jeg så hende kysse sin udkårede husbond uskyldigt på kinden og trykke sig tæt ind til hans firskårne skikkelse, som om han var hendes bedste støtte. Da de gik bort sammen i det svage måneskin, og jeg så efter dem og i tankerne sammenlignede deres bortgang med Marthas, så jeg, at hun omfattede hans arm med begge hænder og fortsatte at holde sig tæt ind til ham.

23. Jeg vælger en livsstilling

Da jeg vågnede næste morgen, tænkte jeg meget på lille Mille og hendes bevægede stemning om aftenen, efter at Martha var gået. Det forekom mig, som om jeg under et helligt tavshedsløfte var blevet indviet i disse intime forhold, og at det ville være uret at åbenbare dem, endog for Steerforth. Jeg nærede ikke kærligere følelser for nogen end for det smukke væsen, som havde været min legekammerat, og som jeg altid har været og til min dødsdag vil blive ved at være overbevist om, at jeg dengang oprigtigt elskede. At gentage for noget øre, selv for Steerforths, hvad hun ikke havde formået at undertrykke, mens hendes hjerte ved et tilfælde var blevet åbnet for mig, følte jeg, ville være en rå handling, uværdig mig selv, uværdig dette lys fra vor rene barndom, som jeg altid så omgive hendes hoved. Jeg besluttede derfor at gemme det i min egen barm, og der gav det hendes billede en ny ynde.

Mens vi spiste frokost, modtog jeg et brev fra min tante. Da det angik sager, jeg troede, at Steerforth kunne give mig så gode råd om som nogen, og som jeg vidste, det ville glæde mig at spørge ham til råds om, besluttede jeg at tale med ham om det på hjemvejen. For øjeblikket havde vi nok at gøre med at tage afsked med alle vore venner. Barkis var langt fra den, der mindst klagede over vor afrejse, og jeg tror, at han endog gerne havde åbnet kassen en gang til og ofret endnu en guinea, hvis han derved havde kunnet holde os otte og fyrretyve timer længere i Yarmouth. Peggotty og hele hendes familie var fulde af sorg over, at vi skulle bort. Hos Omer & Jorams var hele

etablissementet på benene for at sige os farvel, og da vore kufferter blev båret ud til diligencen, var der så mange søfolk, der frivilligt tilbød Steerforth deres hjælp, at vi næppe ville have manglet dragere, om vi så havde ført et helt regiments bagage med os. Kort sagt, vi tog bort, savnede og beundrede af alle vedkommende, og efterlod mange sørgmodige ansigter.

"Bliver De her længe, Littimer?" spurgte jeg, mens han stod og ventede på, at diligencen skulle køre.

"Nej, sir," svarede han, "rimeligvis ikke meget længe."

"Det er ikke godt for ham at sige nu," sagde Steerforth ligegyldigt. "Han ved, hvad han har at gøre, og vil gøre det."

"Det er jeg vis på," sagde jeg.

Littimer tog til hatten til tak for mine gode tanker om ham, og jeg blev til mode, som om jeg kun var otte år gammel. Han tog endnu en gang til den og ønskede os lykkelig rejse, og vi forlod ham stående på brostenene, så agtværdig en gåde som nogen pyramide i Egypten.

I nogen tid talte vi ikke sammen, da Steerforth var usædvanlig tavs, og jeg tilstrækkelig optaget af at tænke på, om jeg nogen sinde skulle se de gamle steder igen, og hvilke ny forandringer der imidlertid kunne være foregået med mig og dem. Steerforth, der lige med et blev livlig og snaksom, ligesom han til enhver tid kunne blive, hvad han ville være, trak mig omsider i armen.

"Sig noget, David," sagde han. "Hvad var det for et brev, du talte om ved morgenmaden?"

"Åh, det er fra min tante."

"Og hvad skriver hun, som kræver overvejelser?"

"Hun minder mig om," sagde jeg, "at jeg foretog denne udflugt for at se mig om og tænke en smule."

"Hvilket du naturligvis har gjort?"

"Det kan jeg egentlig ikke sige. Ærlig talt, er jeg bange for, at jeg har glemt det."

"Nå, så se dig da om og indhent det forsømte," sagde Steerforth. "Se til højre, og du vil se et fladt landskab med en hel del moradser; se til venstre, og du ser det samme. Se ligeud, og du vil ikke opdage nogen forskel; se bagud, og skuespillet gentager sig."

Jeg lo og svarede, at jeg ikke så nogen passende livsstilling i hele landskabet, hvilket måske måtte tilskrives dets fladhed.

"Hvad skriver din tante om den sag?" spurgte Steerforth, idet han kastede et blik på brevet, jeg holdt i min hånd. "Foreslår hun noget?"

"Ja vist gør hun," svarede jeg. "Hun spørger mig her, om jeg kunne have lyst til at blive prokurator? Hvad mener du om det?"

"Det ved jeg ikke," svarede Steerforth. "Du kan jo for den sags skyld lige så gerne vælge det som alt andet."

Jeg kunne ikke bare mig for atter at le over, at han således skar alle stænder og stillinger over en kam, og sagde dette til ham.

Hun havde overladt mig sagen til mit fri valg og havde ikke taget i betænkning at tilføje, at hun havde fået denne idé, mens hun nylig havde besøgt sin sagfører for at ordne sit testamente til fordel for mig.

"Det er i ethvert tilfælde et rosværdigt skridt af din tante, som fortjener al opmuntring," sagde Steerforth, da jeg fortalte ham

det. "Mit råd er, Tusindfryd, at du lægger dig efter Doctors' Commons."

Jeg blev da enig med mig selv om at gøre det og fortalte Steerforth, at min tante ventede på mig i London og havde indlogeret sig for otte dage i en slags privat hotel i Lincoln's Inn Fields, hvor der var en stentrappe og en luge i taget, for min tante var fast overbevist om, at hvert eneste hus i London hver eneste nat var udsat for at brænde af.

Vi tilbagelagde resten af vor rejse meget behageligt, idet vi undertiden vendte tilbage til Doctors' Commons og i tankerne hensatte os til de fjerne tider, som Steerforth udkastede en mængde humoristiske og overgivne skildringer af, som satte os begge i den ypperligste stemning. Da vi havde nået vor rejses mål, gik han hjem, efter at vi havde aftalt, at han skulle komme til mig om to dage, og jeg kørte til Lincoln's Inn Fields, hvor jeg fandt min tante oppe og ventende på mig med aftensmaden.

Om jeg så havde været verden rundt, siden vi skiltes, kunne vi næppe være blevet mere fornøjede over at se hinanden igen. Min tante græd endog, da hun omfavnede mig, og sagde, idet hun lod, som om hun lo, at hvis min stakkels moder havde levet, ville den lille tosse upåtvivlelig have fældet tårer.

"Så De har ladet mr. Dick blive hjemme, tante?" sagde jeg.

"Det gør mig ondt. Ah, Janet, hvorledes har De det?"

Idet Janet nejede og hilste på mig, så jeg, at min tantes ansigt forlængede sig betydeligt.

"Det gør også mig ondt," sagde min tante og gned sig på næsen. "Jeg har ikke haft ro i mit sind, Trot, så længe jeg har været her."

Førend jeg kunne spørge hvorfor, fortalte hun mig det.

"Jeg er overbevist om," sagde min tante og lagde hånden med tungsindig fasthed på bordet, "at Dicks karakter ikke egner sig til at holde æslerne borte. Jeg er vis på, at han mangler energi. Jeg burde have ladet Janet blive hjemme i stedet for ham; da havde jeg måske været rolig. Har et æsel nogen sinde været inde på min plæne, så var det i eftermiddags klokken fire. Der fo'r en kold gysen over mig fra øverst til nederst, og jeg ved, det var et æsel!"

Jeg søgte at gøre hende roligere i så henseende, men hun afviste enhver trøst.

"Det var et æsel," sagde min tante, "og det var det samme med den stumpede hale, som den morderiske søster af et kvindemenneske red på, da hun kom til mit hus." Dette havde siden været det eneste navn, hvorunder min tante kendte miss Murdstone. "Er der noget æsel i Dover, hvis frækhed det falder mig vanskeligere at udholde end noget andets, så er det det dyr!"

Janet tillod sig at sige, at min tante måske var urolig uden grund, og at hun troede, at dette æsel var beskæftiget med at transportere grus og sand og havde andet at gøre end at gå på forbudte veje. Men min tante ville intet høre om det.

Aftensmaden blev anrettet varm, og opdækningen var nok så net, skønt min tantes værelser lå meget højt oppe – om det var, fordi hun ville have så mange flere trappetrin for sine penge, eller om det var for at være nærmere ved taglugen, ved jeg ikke – og bestod af en stegt høne, bøfsteg og noget grønt, hvilket jeg alt sammen lod vederfares fuld retfærdighed, ligesom det også alt sammen var fortræffeligt. Men min tante havde så sine egne tanker om londonsk mad og spiste kun lidt.

"Denne ulykkelige høne er måske blevet udruget og udklækket i en kælder," sagde min tante, "og har aldrig fået frisk luft, undtagen på en holdeplads for drosker. Jeg vil håbe, at bøfstegen er af oksekød, men jeg tror det ikke. Intet er ægte på dette sted undtagen snavset."

"Tror De da ikke, tante, at hønen kan være kommet fra landet?" sagde jeg.

"Nej, sikkert ikke," svarede min tante. "Det ville ingen fornøjelse være for en londonsk kræmmer at sælge noget, som var det, han udgav det for at være."

Jeg vovede ikke at modsige hende, men gjorde mig til gode med retterne, hvilket i høj grad fornøjede hende. Da der var taget af bordet, hjalp Janet hende med at ordne hendes hår, gav hende hendes natkappe på, som var af et fiksert snit end sædvanligt, "i tilfælde af ildebrand," sagde min tante, og smøgede hendes kjole op over knæene; det var hendes sædvanlige forberedelser til at varme sig, førend hun gik i seng. Derpå lavede jeg hende, overensstemmende med et fast stående regulativ, hvori der aldrig tilstededes den mindste afvigelse, et glas varm hvidvin og vand og en skive ristet brød, der blev skåret i lange strimler. Med disse oplevelsesmidler tilbragte vi aftenen alene sammen, idet min tante sad lige over for mig og drak sin vin og vand, dyppede sine strimler ristet brød i det, førend hun spiste dem, og så på mig med velvillige blikke.

"Nå, Trot," begyndte hun; "hvad synes du om planen? Eller har du måske endnu ikke begyndt at tænke på den?"

"Jo, jeg har tænkt en hel del på den, kære tante, og har også talt en hel del med Steerforth om den. Jeg synes godt, overordentlig godt om den."

"Nå, det er jo herligt!"

"Der er dog et punkt, som ligger mig på hjerte."

"Sig, hvad det er, Trot."

"Da denne stilling, efter hvad jeg har hørt, er forbeholdt ganske enkelte personer, vil jeg gerne vide, om det ikke vil være meget kostbart at få mig ind i den?"

"At få dig indskrevet," svarede min tante, "vil lige koste tusinde pund."

"Ja, kære tante," sagde jeg, idet jeg trak min stol nærmere hen til hende, "det er netop det, som gør mig urolig. Det er en stor sum penge. De har kostet meget på min opdragelse og altid været så god imod mig, som det vel var muligt. De har været ædelmodigheden selv. Der gives sikkert nogle livsstillinger, som jeg kunne begynde på, så godt som uden omkostninger, og dog begynde med godt håb om at komme frem ved flid og anstrengelse. Er De vis på, det ikke ville være bedre at gribe sagen an på denne måde? Er De vis på, at De kan undvære så mange penge, og at det er rigtigt at give Dem således ud? Jeg beder Dem kun, min anden moder, om vel at tænke over dette. Er De sikker i Deres sag?"

Min tante spiste først det stykke ristede brød op, som hun netop var i gang med, mens hun hele tiden så mig lige i øjnene, og svarede derpå, efter at have sat sit glas på kaminhylden og foldet sine hænder over det opsmøgede skørt:

"Trot, mit barn, har jeg noget mål i livet, så er det at sørge for, at du bliver et godt, fornuftigt og lykkeligt menneske. Det har jeg nu engang sat mig for, og det har Dick med. Jeg ville ønske, at visse folk, som jeg kender, hørte Dick tale om denne sag.

Hans skarpsindighed er beundringsværdig. Men ingen anden end jeg kender denne mands forstand."

Hun standsede et øjeblik for at tage min hånd mellem sine og fortsatte så:

"Det nytter ikke, Trot, at rippe op i fortiden, undtagen for så vidt det har vigtighed for, hvad der ligger for i øjeblikket. Jeg burde måske have stået på en bedre fod med din stakkels fader og også med det stakkels barn, din moder. Det tænkte jeg måske på, da du kom til mig støvet og udaset som en forløben lille landstryger. Fra den tid af og til nu, Trot, har du altid gjort mig ære og været min stolthed og glæde. Ingen anden har noget krav på min formue, i det mindste –" her tøvede hun til min forundring og blev forvirret – "nej, ingen anden har noget krav på min formue, og du er mit adopterede barn. Vær bare et kærligt barn imod mig i min alderdom og bær over med mine luner og særheder, og du vil gøre mere for en gammel kvinde, hvis livs ungdom ikke var så lykkelig, som den måske kunne have været, end hun nogen sinde har gjort for dig."

Det var første gang, jeg hørte min tante omtale sin tidligere historie. Der lå noget højsindet i den rolige måde, hun gjorde dette på, som ville have forøget min agtelse og kærlighed for hende, hvis noget havde kunnet det.

"Alt er nu klappet og klart mellem os, Trot, og vi har ikke behov for at tale mere om det. Giv mig et kys, og i morgen vil vi gå til Doctors' Commons."

Vi sladrede endnu længe sammen ved kaminen, førend vi gik i seng. Jeg sov i et værelse i samme etage som min tante og blev lidt forstyrret om natten ved, at hun bankede på min dør, hver gang hun foruroligedes af droskernes og torvevognenes fjerne

rumlen og spurgte mig, om jeg kunne høre sprøjterne. Men hen ad morgenstunden sov hun bedre og lod også mig have ro.

Omtrent ved middagstid gik vi til Spenlow & Jorkins' kontor i Doctors' Commons. Min tante, som også nærede den almindelige fordom mod London, at ethvert menneske, hun så, var en lommetyv, lod mig bære sin pung, som indeholdt ti guineas og noget sølv.

Vi standsede ved legetøjsboden i Fleet Street for at se kæmperne på St. Dunstans kirketårn slå på klokkerne og gik derpå videre hen ad Ludgate Hill og St. Pauls kirkegård til. Da vi nærmede os det førstnævnte sted, så jeg, at min tante fremskyndede sin gang og så forskrækket ud, og lagde tillige mærke til, at en slet klædt, skummelt udseende mand, der kort i forvejen var blevet stående og havde stirret på os, kom så tæt ind på os, at han strøg imod hende.

"Trot, kære Trot," udbrød min tante med en forfærdet hvisken og trykkede min arm. "Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre."

"Vær rolig," sagde jeg, "der er ikke noget at være bange for. Gå ind i en butik, så skal jeg nok skaffe os den karl fra halsen."

"Nej, nej, barn!" svarede hun. "Tal for alt i verden ikke til ham. Jeg beder – jeg befaler dig det!"

"Gode Gud, tante, det er kun en påtrængende tigger."

"Du ved ikke, hvad han er!" sagde min tante. "Du ved ikke, hvem han er! Du ved ikke, hvad du siger!"

Vi var blevet stående i en tom gang, mens dette foregik, og han var ligeledes blevet stående.

"Se ikke på ham," sagde min tante, idet jeg forbitret drejede hovedet, "men skaf mig en vogn, barn, og vent på mig ved St. Pauls kirkegård."

"Vente på Dem?" gentog jeg.

"Ja," svarede min tante. "Jeg må tage af sted alene. Jeg må tage af sted med ham."

"Med ham, tante? Med dette menneske?"

"Jeg er ved min fulde forstand," svarede hun, "og jeg siger dig, jeg må. Skaf mig en vogn!"

Hvor forbavset jeg end var, indså jeg dog, at jeg ikke havde ret til at nægte at adlyde en så bestemt befaling, og skyndte mig derfor nogle skridt bort for at kalde på en tom droske, som kørte forbi. Næsten førend jeg kunne slå trinet ned, sprang min tante ind, jeg ved ikke hvorledes, og manden fulgte bag efter hende. Hun gav mig tegn til, at jeg skulle gå, og det så alvorlig, at jeg i min befippelse straks vendte mig bort fra dem. Idet jeg gjorde dette, hørte jeg hende sige til kusken: "Kør, hvorhen De vil! Kør ligefrem!" og i samme øjeblik fo'r drosken forbi mig op ad bakken.

Nu huskede jeg på det, Dick havde fortalt mig, og som jeg havde troet var en indbildning af ham. Jeg kunne ikke tvivle på, at denne person var den samme, som han havde omtalt på en så gådefuld måde, skønt det var mig umuligt at tænke mig, af hvad art det herredømme var, han syntes at udøve over min tante.

Efter at jeg havde afkølet mig en halv times tid på kirkegården, så jeg drosken komme tilbage. Kusken holdt ved siden af mig, og min tante sad alene i den.

Hun havde endnu ikke fattet sig tilstrækkeligt til at være oplagt til det besøg, vi skulle gøre. Hun bad mig derfor stige ind i drosken og lade kusken køre nogle gange frem og tilbage. Hun sagde ikke andet end: "Kære barn, spørg mig aldrig om, hvad

det var, og hentyd ikke til det," førend hun aldeles havde genvundet sin fatning, og da sagde hun, at hun nu var sig selv igen, og at vi kunne stige ud. Da hun gav mig sin pung, for at jeg skulle betale kusken, så jeg, at alle guinea'erne var borte og kun sølvpengene tilbage.

For at komme til Doctors' Commons måtte vi passere en lille, lav buegang. Førend vi havde gjort mange skridt ned ad gaden på den anden side af den, syntes byens larm ligesom ved et trylleri at forstumme og tabe sig i det fjerne. Nogle få ensomme gårdspladser og snævre gyder førte os til Spenlow & Jorkins' kontor. I forhallen til dette tempel, der var tilgængeligt for pilgrimme uden den ceremoni at banke på, sad tre eller fire skrivere og arbejdede. En af dem, en lille, tør mand, som sad ved en pult for sig selv og bar en stiv, brun paryk, der så ud, som om den var lavet af honningkager, rejste sig for at modtage min tante og føre os ind i Spenlows værelse.

"Mr. Spenlow er i retten, frøken," sagde han, "men det er tæt ved, og jeg skal straks sende bud efter ham."

Mens Spenlow blev hentet, benyttede jeg lejligheden til at se mig om. Bohavet i stuen var støvet og gammeldags, og det grønne klæde på skrivebordet havde tabt hele sin farve og så så vissent og falmet ud som et gammelt fattighuslem. Oven på det lå mangfoldige bundter papirer, hvoraf nogle var mærket: "Erklæringer" og atter andre (til min forundring) "Injuriesager", "Konsistorialretten", "Skifteretten", "Admiralitetsretten" og endelig "Kommissionsretten", hvilket gjorde mig nysgerrig efter at få at vide, hvor mange retter der vel overhovedet kunne være, og hvor lang tid man ville behøve for at blive klog på dem alle. Desuden fandtes der adskillige umådelige udskrifter af

"Tingsvidner", som var stift hæftet og sammenbundet i svære pakker, en pakke for hver sag, som om hver sag var en historie i ti eller tolv bind. Alt dette, syntes jeg, så temmelig kostbart ud, og det gav mig en behagelig forestilling om en prokurators forretninger. Mens jeg med stigende velbehag kastede mine øjne på disse og mange andre lignende genstande, hørtes hurtige skridt i værelset udenfor, og Spenlow trådte hastigt ind, iført en sort, med hvidt pelsværk kantet kappe, og tog i det samme hatten af.

Det var en lille lyshåret herre med et par ulastelige støvler og et frygtelig stift, hvidt halsbind og do. flipper.

Han var helt tilknappet fra øverst til nederst og måtte have gjort sig stor umage med sit kindskæg, som var omhyggeligt krøllet. Hans guldkæde var så svær, at det faldt mig ind, at han burde have en senefuld arm af guld til at hale den op med ligesom de, der stikkes ud som skilt oven over guldsmedenes butikker. Han var klædt med en sådan omhu og var så stiv, at han næppe kunne bukke sig, så at han, når han havde sat sig i sin lænestol og ville se efter et eller andet dokument på pulten, var nødt til at bevæge hele sin overkrop fra den nederste rygghvirvel ligesom en Polichinel.

Efter at jeg var blevet forestillet af min tante og modtaget med al høflighed, sagde han:

"De har altså i sinde, mr. Copperfield, at træde ind i vor stand? Jeg omtalte tilfældigvis for miss Trotwood, da jeg forleden dag havde den fornøjelse at tale med hende," her gjorde han igen en bøjning med kroppen – atter Polichinel – "at der var en ledig plads her. Miss Trotwood havde den godhed at sige, at hun havde en nevø, som hun tog sig af og ønskede at se i

en net stilling. Denne nevø har jeg altså nu den fornøjelse" – igen Polichinel.

Jeg bukkede og sagde, at min tante havde fortalt mig om den ledige plads, som jeg troede, jeg ville synes meget godt om. Jeg havde stor lyst til den og var også gået ind på forslaget, men ville dog ikke ubetinget forpligte mig til at synes om den, førend jeg havde lært den nærmere at kende. Jeg formodede derfor også, skønt det kun var en forms sag, at der ville blive givet mig lejlighed til at prøve, hvorledes den huede mig, førend jeg uigenkaldelig bandt mig til den.

"Naturligvis, naturligvis!" sagde Spenlow. "I vort firma foreslår vi altid en måned – en prøvemåned. For mit eget vedkommende ville jeg med glæde foreslå to eller tre måneder, kort sagt, så længe det skulle være, men jeg har en kollega, mr. Jorkins."

"Og betalingen, sir," sagde jeg, "er tusinde pund?"

"Og betalingen er, det stemplede papir derunder indbefattet, et tusinde pund. Som jeg har sagt miss Trotwood; jeg ledes ikke af smålige hensyn, det være langt fra mig, men mr. Jorkins har sine egne meninger om den ting, og jeg er nødt til at rette mig efter ham. Han mener, kort sagt, at tusinde pund er for lidt."

"Det er vel ikke," sagde jeg, da jeg stadig ønskede at skåne min tante for udgifter, "det er vel ikke skik her, når en lærling viser sig særdeles brugbar og bliver rigtig dygtig i sit fag –" jeg kunne ikke bare mig for at rødme, for det klang jo som selvros – "så er det vel ikke skik i de sidste år af hans læretid at tilstå ham nogen –"

Med megen anstrengelse hævede Spenlow sit hoved netop så højt op fra halsbindet, at han kunne ryste på det, og svarede,

idet han tog mig ordet ud af munden:

"Løn? – Nej. Jeg vil ikke sige, hvilket hensyn jeg muligvis selv ville tage under sådanne forhold, mr. Copperfield, hvis jeg havde fri hænder, men mr. Jorkins er urokkelig."

Jeg blev ganske forknyttet ved tanken om denne skrækkelige Jorkins, men opdagede senere, at han var en meget sagtmodig mand med et lidt tungt nemme, hvis hele arbejde bestod i, at han skulle holde sig i baggrunden og stadig lade sig skildre som det mest stivsindede og hjerteløse menneske. Ønskede en skriver at få sin løn forhøjet, ville mr. Jorkins intet høre om et sådant forslag. Var en klient langsom til at afgøre sin regning, var mr. Jorkins fast bestemt på at få den betalt, og hvor pinlige den slags ting end kunne være (og altid var) for Spenlows følelser, beråbte mr. Jorkins sig dog stadig på sin kontrakt. Den gode engel, Spenlows hjerte og hånd, ville altid have været åben, når den strenge dæmon Jorkins ikke havde været. Med årene tror jeg at have gjort den erfaring, at adskillige andre firmaer udfører deres forretninger efter princippet: Spenlow & Jorkins.

Det blev aftalt, at jeg kunne begynde min prøvemåned, når jeg selv ville, og at min tante ikke havde nødig at blive i byen eller vende tilbage ved månedens udløb, da kontrakten let kunne sendes hjem til hende til underskrift.

Vi forlod Spenlows kontor og nåede Lincoln's Inn Fields uden at opleve flere eventyr, med undtagelse af, at vi mødte et ulykkeligt æsel for en frugtsælgers vogn, som vakte pinefulde minder hos min tante. Da vi var kommet lykkelig og vel i hus, talte vi endnu en gang udførligt om min fremtid, og da jeg vidste, at hun længtes efter at komme hjem og ikke ville få en

halv times ro i London for ildebrande, fødevarer og lommetyve, bad jeg hende ikke ulejlige sig for min skyld, men lade mig sørge for mig selv.

"Skønt jeg endnu ikke har været her otte dage i morgen, har jeg dog også tænkt på det, barn," svarede hun. "Der er en lille, møbleret lejlighed at få til leje i Adelphi, Trot, og den må vist passe udmærket for dig."

Efter denne korte indledning greb hun i lommen og fremtog et af en avis omhyggeligt udklippet avertissement som gik ud på, at der i Buckingham Street i Adelphi var en møbleret, udmærket bekvem lejlighed med udsigt til floden straks at få til leje for en ung herre, som var ved en af retterne eller i en anden stilling. Vilkårene var rimelige, og man kunne leje den for en måned ad gangen.

"Ih, det passer jo udmærket, tante!" sagde jeg, henrykt over udsigten til at skulle have min egen lejlighed.

"Så kom," svarede min tante og tog straks sin hat på igen, som hun for en minut siden havde lagt fra sig. "Lad os gå hen og se på værelserne."

Vi gik. Ifølge avertissementet havde vi at henvende os til mrs. Crupp, og vi ringede på den klokke, som vi mente stod i forbindelse med hende. Vi måtte ringe tre–fire gange, førend vi kunne få hende til at sætte sig i forbindelse med os, men omsider kom hun dog og viste sig at være et svært fruentimmer med en ulden klokke under en nankinskjole.

"Vil De vise os Deres værelser, madam?" sagde min tante.

"Til denne herre?" spurgte mrs. Crupp og rodede i sin lomme efter nøglerne.

"Ja, til min nevø," sagde min tante.

"Det er en nysselig lejlighed for en herre som han," sagde mrs. Crupp.

Lejligheden lå øverst oppe og indeholdt en lille halvblind entré, hvor man havde ondt ved at se noget, et lille, stokblindt fadebur, hvor man slet ingenting kunne se, en dagligstue og et sovekammer. Bohavet var meget medtaget, men dog mere end godt nok til mig, og floden var ganske rigtigt uden for vinduet.

Da jeg var tilfreds med lejligheden, gik min tante og mrs. Crupp ind i fadeburet for at aftale vilkårene, mens jeg blev siddende på sofaen i dagligstuen og næppe vovede at tænke mig det muligt, at det kunne falde i min lod at bo i en så flot lejlighed. Efter en temmelig lang underhandling vendte de tilbage, og til min store glæde læste jeg både i min tantes og mrs. Crupps ansigt, at kontrakten var sluttet.

"Er det den forrige lejers bohav?" spurgte min tante.

"Ja det er, frue," svarede mrs. Crupp.

"Hvad er der blevet af ham?" spurgte min tante videre.

Mrs. Crupp fik en slem hoste og fremstammede med megen vanskelighed:

"Han blev syg her og – ho! ho! ho! Å Gud hjælpe mig! – og døde."

"Så? Hvad døde han da af?" spurgte min tante.

"Ja, frue, han døde af drik," sagde mrs. Crupp i fortrolighed, "og røg."

"Røg? Dog ikke fra kaminen?" spurgte min tante.

"Nej frue," sagde mrs. Crupp, "cigarer og piber."

"Det er da i hvert tilfælde ikke noget smitsomt, Trot," sagde min tante til mig.

"Nej, det har De ret i," svarede jeg.

Kort sagt, da min tante så, hvor indtaget jeg var i lejligheden, lejede hun den på en måned på det vilkår, at jeg kunne beholde den et år til efter den tids forløb. Mrs. Crupp skulle levere dækketøj og lave mad til mig; alle andre fornødenheder var allerede til stede, og mrs. Crupp lod sig tydeligt forstå med, at hun altid skulle tage sig af mig som sin søn. Om to dage skulle jeg flytte ind, og mrs. Crupp sagde, at hun nu Gud ske lov havde fået nogen at bryde sig om.

På tilbagevejen sagde min tante til mig, at hun håbede, at det liv, jeg nu skulle føre, ville udvikle min karakter og selvstændighed, hvilket var alt, hvad jeg manglede. Hun gentog dette flere gange næste dag, mens vi traf aftale om oversendelsen af mine klæder og bøger. Jeg skrev et langt brev til Agnes, hvori jeg også fortalte om hele min ferierejse, og som min tante påtog sig at sørge for, da hun ville rejse næste dag. For ikke at udtvære disse enkeltheder vil jeg kun tilføje, at hun sørgede rigeligt for alle mine fornødenheder i min prøvemåned; at Steerforth til min og hendes store skuffelse ikke indfandt sig før hendes afrejse; at jeg så hende sidde lykkelig og vel i Dover diligencen, og at jeg, da diligencen var kørt, vendte ansigtet om mod Adelphi og tænkte på de dage, da jeg plejede at drive om i dets underjordiske hvælvinger, og på de lykkelige forandringer, som havde ført mig op på overfladen.

24. Min første udskejelser

Det var en herlig ting at have denne stolte borg for mig selv, og når jeg lukkede min gangdør, følte jeg mig til mode ligesom Robinson Crusoe, når han var gået ind i sin fæstning og havde trukket stigen op bag efter sig. Det var herligt at vandre omkring i byen med min gadedørsnøgle i lommen og vide, at jeg kunne bede, hvem jeg ville, med hjem, og være vis på, at det ikke ville være til ulejlighed for nogen, når det ikke var det for mig. Det var herligt at lukke mig selv ind og ud og komme og gå, uden at sige et eneste ord til nogen og ringe den forpustede mrs. Crupp op fra jordens dyb, når jeg ville hende noget, og – hun selv havde lyst til at komme. Alt dette, siger jeg, var herligt, skønt jeg må tilstå, at det til sine tider også kunne være højst kedeligt.

Det var dejligt om morgenen, især når morgenen var smuk. Ved dagen tog dette liv sig frisk og frit ud og endnu friskere og friere i solskin, men når dagen begyndte at hælde, syntes livet også at gå ned ad bakke. Jeg ved ikke, hvorledes det var, men det tog sig sjældent godt ud ved lys. Da længtes jeg efter en eller anden, jeg kunne tale med. Jeg savnede Agnes. Jeg fandt en rædsom tomhed i stedet for dette smilende gemmested for min fortrolighed. Mrs. Crupp syntes at være langt borte. Jeg tænkte på min forgænger, som var død af drik og røg, og jeg kunne have ønsket, at han havde været så skikkelig at leve, så at jeg ikke skulle have hans bortgang at ærgre mig over.

Efter to døgn forløb var jeg til mode, som om jeg havde boet der et år, og dog var jeg ikke en time ældre, men pintes stadig

lige så meget som før af min egen ungdommelighed.

Da Steerforth endnu ikke viste sig, hvilket bragte mig på den tanke, at han måtte være syg, forlod jeg tidligt om morgenen den tredje dag min bolig og gik ud til Highgate. Mrs. Steerforth blev meget glad ved at se mig og sagde, at han var taget bort med en af sine venner fra Oxford for at besøge en anden ven, men at hun ventede ham hjem den næste dag. Jeg holdt så meget af ham, at jeg blev ganske skinsyg på hans Oxford-venner.

Da hun bad mig så indstændigt at blive til middag, tog jeg mod indbydelsen, og jeg tror ikke, at vi den hele dag talte om andet end ham. Jeg fortalte hende, hvor meget folk i Yarmouth havde holdt af ham, og hvilken fornøjelig rejsefælle han havde været. Miss Dartle kom med en mængde hentydninger og gådefulde spørgsmål, men viste en så levende interesse for hele vor færd der og gentog så ofte sit "nej virkelig?" osv., at hun fik alt det ud af mig, hun ønskede at vide. De to damers selskab var så behageligt og faldt mig så naturligt, at jeg begyndte at blive lidt forelsket i hende. I løbet af aftenen, og især da jeg gik hjem, kunne jeg flere gange ikke tilbageholde den tanke, hvor det ville være rart at have hende til selskab i Buckingham Street.

Mens jeg næste morgen nød min kaffe og mit franskrød, førend jeg gik til Doctors' Commons – og jeg vil her omtale, at det var utroligt, hvor mange bønner mrs. Crupp brugte, og hvor tynd kaffen trods alt var – trådte Steerforth til min grænseløse glæde ind.

"Kære Steerforth," udbrød jeg, "jeg begyndte allerede at tro, at jeg ikke mere skulle få dig at se!"

"Jeg blev bortført med vold," sagde Steerforth, "allerede dagen efter at jeg var kommet hjem. Men, Tusindfryd, du har det jo her som en rigtig gammel pebersvend!"

Med ikke ringe stolthed viste jeg ham lejligheden, fadeburet ikke at glemme, og han roste den meget.

"Ved du hvad, min gamle dreng," sagde han, "jeg vil slå mig ned her, når jeg kommer til byen, med mindre du siger mig op."

Det var glædelige ord, og jeg svarede ham, at hvis han ventede på dét, kunne han vente til dommedag.

"Men du må have morgenmad!" sagde jeg og lagde hånden på klokkestrengen, "mrs. Crupp skal lave kaffe til dig, mens jeg rister dig noget skinke her i min kakkelovn."

"Nej, nej, ring ikke! Jeg skal spise med en af disse fyre i Piazza Hotellet i Covent Garden."

"Men du kommer dog igen til middag?" sagde jeg.

"Jeg kan virkelig ikke. Der er intet, jeg hellere ville, men jeg må blive sammen med disse to fyre. Vi skal alle tre af sted i morgen tidlig."

"Så tag dem med herhen til middag," svarede jeg. "Tror du, de ville komme?"

"Åh, det er der ingenting i vejen for," sagde Steerforth, "men vi ville kun gøre dig ulejlighed. Det er bedre, du kommer og spiser med os et eller andet sted."

Det ville jeg på ingen måde samtykke i, for det faldt mig ind, at jeg dog egentlig burde gøre et lille indvielsesgilde, og der kunne jo aldrig frembyde sig nogen bedre lejlighed. Efter at han havde tilkendegivet sit bifald med mine værelser, var jeg endnu mere stolt af dem, og jeg brændte af længsel efter at vise, hvad

huset formåede. Jeg tog derfor et bestemt løfte af ham i hans to venners navn, og middagen blev fastsat til klokken seks.

Da han var gået, ringede jeg på mrs. Crupp og meddelte hende min fortvivlede plan. For det første sagde mrs. Crupp, at jeg naturligvis ikke kunne vente, at hun ville varte op ved bordet, hvorimod hun kendte et flinkt ungt menneske, som hun nok troede kunne overtale til det mod en godtgørelse af fem shillings, og hvad jeg ellers ville give ham i drikkepenge. Ham måtte vi have, sagde jeg. Dernæst sagde hun, at det var klart, at hun ikke kunne være to steder på en gang (hvilket jeg fandt rimeligt), og at det var uundgåelig nødvendigt at postere "en ung tøs" i fadeburet med et lys, for at hun hele tiden kunne vaske tallerkenerne af. Jeg spurgte, hvad dette kvindelige væsen vel kunne koste, og mrs. Crupp svarede, at atten pence sagtens hverken ville gøre mig fra eller til. Jeg sagde, at det ville det sagtens ikke, og dermed var det i orden. "Og så var det maden," sagde mrs. Crupp.

Det var et mærkeligt eksempel på mangel på eftertanke hos den jernstøber, som havde lavet mrs. Crupps komfur, at der ikke kunne laves andet end karbonade og kartoffelmos på den. Med hensyn til en fiskekedel, sagde hun, så kunne jeg selv gå ned og se på komfuret; hun kunne ikke tilbyde mig bedre. Ville jeg gå med? Da jeg nu ikke ville være blevet meget klogere, selv om jeg havde set på det, afslog jeg det og sagde:

"Sig ikke det; der er jo østers at få, hvorfor da ikke tage dem?"

Dermed var altså det afgjort. Derpå sagde mrs. Crupp, at hun ville foreslå et par stegte høns – fra restauratøren; sprængt oksebryst med grønt – fra restauratøren; to små biretter, såsom en postej og stuvede nyrer – fra restauratøren; en tærte og (om

jeg syntes om det) en frugtgele – fra restauratøren. Dette ville sætte hende i stand til at koncentrere hele sin opmærksomhed på kartoflerne og anrette osten og sellerierne således, at hun kunne være det bekendt.

Jeg fulgte hendes råd og gjorde selv bestillingen hos restauratøren. Da jeg noget efter gik gennem Strand og i vinduet i en spækhøkerbutik fik øje på en hård, broget substans, som lignede marmor, men bar påskriften "Skildpaddesuppe" gik jeg ind og købte en skive af den, som jeg siden har haft grund til at tro ville have været nok til femten mennesker. Efter nogle indsigelser samtykkede mrs. Crupp i at varme dette præparat op, og det skrumpede således sammen i flydende tilstand, at der knap var nok til fire.

Efter at disse forberedelser lykkeligt var tilendebragte, købte jeg lidt dessert og gjorde en temmelig omfattende bestilling hos en vinhandler i nabolaget. Da jeg kom hjem om eftermiddagen og så flaskerne opstillet i en firkant på gulvet i fadeburet, så de så talrige ud – skønt der manglede to, hvilket gjorde mrs. Crupp ganske ulykkelig – at jeg ordentlig blev bange for dem.

Den ene af Steerforths venner hed Grainger og den anden Markham. De var begge to meget lystige, muntre fyre, Grainger noget ældre end Steerforth, Markham noget yngre og vel næppe over tyve år. Jeg lagde mærke til, at Markham altid omtalte sig selv med det ubestemte udtryk "man" og sjældent eller aldrig i første person i singularis.

"Man kunne have det meget godt her, mr. Copperfield," sagde Markham, idet han mente sig selv.

"Beliggenheden er ikke så dårlig," svarede jeg, "og værelserne er ret bekvemme."

"Jeg vil håbe, at I begge har bragt en god appetit med?" sagde Steerforth.

"Det er sågu, ligesom om byen skærpede ens appetit," svarede Markham. "Man er sulten den hele dag. Man spiser uafladelig."

Da jeg i begyndelsen følte mig lidt forlegen og alt for ung til at præsidere, bad jeg, da der var rettet an, Steerforth sætte sig for bordenden og tog selv plads lige over for ham. Alt var meget godt; vi sparede ikke på vinen, og det lykkedes ham så glimrende at holde munterheden ved lige, at der ikke opstod en eneste pause ved vor fest. Under måltidet var jeg ikke så god en selskabsbroder, som jeg kunne have ønsket, for min stol stod lige over for døren, og min opmærksomhed adspredtes ved, at jeg opdagede, at det flinke unge menneske meget ofte gik ud af stuen, og at hans skygge stadig straks efter viste sig på entrevæggen med en flaske for munden. Den "unge tøs" voldte mig ligeledes nogen uro, ikke så meget ved at forsømme at vaske tallerkenerne som ved at slå dem i stykker. For da hun var af en nysgerrig natur og ikke i stand til således som det udtrykkelig var hende pålagt, at holde sig til fadeburet, kiggede hun uafladelig ind til os og troede sig stadig opdaget, i hvilken tro hun flere gange trak sig tilbage på tallerkenerne (som hun omhyggeligt havde brolagt gulvet med) og anrettede en stor ødelæggelse.

Alt dette var dog kun småting, som snart blev glemt, da dugen var taget af bordet og desserten sat frem. På dette stadium af festen viste det sig, at det flinke unge menneske var helt målløs. Men efter i stilhed at have pålagt ham at søge mrs. Crupps selskab og ligeledes tage "tøsen" med, hengav jeg mig ganske til glæden.

Jeg begyndte med at være usædvanlig munter og let om hjertet; alle slags halvt glemte ting dukkede op i min hukommelse og gjorde mig ganske ualmindelig veltalende. Jeg lo hjerteligt over mine egne og de andres indfald, kaldte Steerforth til orden, fordi han ikke lod flasken gå rundt, lovede flere gange at komme til Oxford, udtalte, at det var min hensigt indtil videre en gang om ugen at have et middagsselskab ligesom dette, og tog i overgivenhed så meget snus af Graingers dåse, at jeg blev nødt til at gå ind i fadeburet og tage mig en nysetur på ti minutter.

Jeg fortsatte at lade vinen gå raskere og raskere omkring og fo'r stadig rundt med proptrækkeren for at trække en ny flaske op, længe før det var nødvendigt. Jeg holdt en tale for Steerforth og sagde, at han var min kæreste ven, mine drengeårs beskytter, min ungdoms kammerat. Jeg skyldte ham flere venskabstjenester, end jeg nogen sinde kunne gengælde ham, og nærede en større beundring for ham, end jeg kunne udtrykke, og endte med de ord:

"Og dette skal være Steerforths skål! Gud være med ham! Hurra!"

Vi gav ham tre gange tre og ét til og et langt et til slut. Jeg slog mit glas i stykker ved at gå omkring bordet for at trykke hans hånd og sagde (i to ord):

"Steerforth, duermitlivsledestjerne!"

Således blev jeg ved, indtil jeg pludselig mærkede, at nogen var midt i en vise. Sangeren var Markham og han sang: "Når sorgen tynger mandens bryst." Da han var færdig, sagde han, at han ville udbringe en skål for "pigebørnene." Dette gjorde jeg indvendinger mod og ville ikke tillade det, idet jeg sagde, at det

ikke var nogen passende måde at udbringe skålen på, og at jeg aldrig ville tillade, at denne skål blev drukket i mit hus anderledes end som for "damerne"! Jeg blev temmelig højrøstet imod ham, mest fordi jeg så Steerforth og Grainger le ad mig eller ad ham eller ad os begge. Han sagde, at man ikke skulle lade sig noget foreskrive. Jeg sagde jo, man skulle. Så sagde han, man ikke skulle lade sig fornærme. Jeg sagde, at det havde han ret i – aldrig under mit tag, hvor husguderne var hellige og gæstfrihedens love ubrydelige. Han sagde, at man ikke havde nødig at skamme sig ved at tilstå, at jeg var en Fandens flink fyr. Jeg udbragte øjeblikkelig hans skål.

Der var en, der røg. Yi røg alle. Jeg røg og søgte at undertrykke en voksende tilbøjelighed til gysninger. Steerforth havde holdt en tale for mig, under hvilken jeg var blevet rørt næsten til tårer. Jeg takkede og håbede, at det tilstedeværende selskab ville spise hos mig i morgen, i overmorgen – hver dag klokken fem, for at vi kunne have en rigtig lang aften til at snakke sammen og more os i. Jeg følte mig opfordret til at udbringe en skål for en bestemt person; jeg ville udbringe en skål for min tante, miss Betsey Trotwood, den bedste af alle kvinder!

En lænede sig ud af mit sovekammervindue for at køle sin pande mod stenkarmen og føle den friske luft i sit ansigt. Det var mig. Jeg tiltalte mig selv med "Copperfield" og sagde:

"Hvorfor ville du ryge? Du burde jo have vidst, at du ikke kunne tåle det."

Nu stod en vaklende foran spejlet og så på sit ansigt, det var også mig. Jeg var meget bleg i spejlet; mine øjne havde et dumt,

stirrende udtryk og mit hår – kun mit hår, og intet andet – så ud, som om det var drukkent.

En sagde til mig: "Lad os gå på komedie, Copperfield!" Nu så jeg ikke mere sovekammeret for mig, men atter det klingrende bord med glassene, lampen, Grainger på min højre, Markham på min venstre side, og Steerforth lige over for mig – alt svævede i en tåge og på en meget lang afstand. På komedie? Ja vist; det var det eneste rigtige; kom så! Men de måtte undskylde, at jeg først lod dem alle gå og slukkede lampen – i tilfælde af ildebrand.

På grund af en vis forvirring i mørket var døren blevet borte. Mens jeg famlede efter den mellem vinduesgardinerne, tog Steerforth mig leende under armen og førte mig ud. Vi gik ned ad trappen, den ene bag efter den anden. Ved det nederste af den faldt en og trillede ned. En sagde, at det var Copperfield. Jeg blev opbragt over dette falske rygte, indtil jeg ved at finde mig selv liggende på ryggen i gangen begyndte at tro, at der dog måske kunne være noget i det.

En meget tåget aften med store ringe omkring gadelygterne! Der blev snakket noget om, at det var fugtigt. Mig forekom det, at det frøs. Steerforth børstede mig af under en lygtepæl og rettede på min hat, som en bragte til stede, Gud må vide hvorfra, for jeg havde ikke haft den på før. Derpå sagde Steerforth: "Der er ikke noget i vejen med dig, Copperfield, vel?" Og jeg svarede: "Ikdealmindste!"

En mand, som sad ved et hul, så ud i tågen og tog penge af en, idet han spurgte, om jeg var en af de herrer, som der var blevet betalt for, og lod til, så vidt jeg kan huske, at være temmelig tvivlrådig, om han skulle tage imod penge for mig

eller ikke. Kort efter befandt vi os meget højt oppe i et meget varmt teater og så ned i et meget stort parterre, som forekom mig at stå i en damp; de mennesker, der var proppet sammen i det, var ganske utydelige. Der var også en stor skueplads, som så meget ren og pæn ud i sammenligning med gaderne, og der var folk på den, som snakkede om et eller andet, men aldeles uforståeligt. Der var en mængde strålende lys, og der var musik og damer nede i logerne, og jeg ved ikke alt. Det så ud for mig, som om hele bygningen var i færd med at lære at svømme; den opførte sig på en rent ud uforklarlig måde, når jeg søgte at få den til at stå stille.

Efter ens forslag besluttede vi at gå ned i første etage, hvor damerne var. En gallaklædt herre, som lå på en sofa med en dobbeltkikkert i hånden, gik i et spejl forbi mit blik sammen med min egen skikkelse i legemsstørrelse. Derpå blev jeg lukket ind i en af logerne og hørte mig selv sige noget, da jeg satte mig, og mine naboer råbe "stille!" til en, mens damerne kastede vrede blikke til mig og – hvad? Ja! – der sad Agnes på bænken foran mig i den samme loge med en dame og en herre, som jeg ikke kendte, ved siden af sig. Jeg ser endnu hendes ansigt, bedre end jeg gjorde dengang, tør jeg nok sige – vendt mod mig med et uudsletteligt udtryk af bedrøvelse og forundring.

"Agnes!" sagde jeg med et tykt mæle, "Gud fri mig! Agnes!"

"Stille, stille!" svarede hun, jeg kunne ikke fatte hvorfor. "De forstyrrer tilskuerne. Se på scenen!"

Efter hendes opfordring søgte jeg at holde den fast og høre noget af det, der blev sagt på den, men forgæves. Jeg stirrede atter lidt efter på hende og så hende trykke sig ind i sin krog og lægge sin behandskede hånd på panden.

"Agnes," sagde jeg, "jebangfordikrigtvel."

"Jo, jo. Bryd Dem ikke om mig, Trotwood," svarede hun. "Hør! Går De ikke snart?"

"Omjikkårsnart?" spurgte jeg.

"Ja."

Jeg havde dunkelt til hensigt at svare, at jeg ville blive for at følge hende ned. Jeg må sagtens på en eller anden måde have ladet mig forstå med dette, for efter at hun en kort tid havde set vist på mig, syntes hun at forstå mig og sagde med dæmpet stemme:

"Jeg ved, at De vil gøre, hvad jeg beder Dem om, når jeg siger Dem, at det er mit alvor. Gå nu, Trotwood, for min skyld, og lad Deres venner følge Dem hjem."

Hun havde for så vidt bragt mig til samling for et øjeblik, at jeg, skønt jeg var vred på hende, følte mig skamfuld, rejste mig med et kort: "Gnat!" hvilket skulle betyde "godnat!" – og gik. Mine kammerater fulgte med, og jeg trådte pludselig fra logen ind i mit sovekammer, hvor kun Steerforth var hos mig og hjalp mig at klæde mig af, mens jeg afvekslende fortalte ham, at Agnes var min søster, og besvor ham at hente mig proptrækkeren, for at jeg kunne trække endnu en flaske op.

Åh, hvor en, som lå i min seng, lå og sagde og gjorde alt om igen hele natten i en feberdrøm, mens sengen var et bølgende hav, som aldrig stod stille! Oh, hvor jeg, da denne en langsomt forvandlede til mig selv, begyndte at vansmægte af tørst og få en følelse af, at min hud var blevet til et hårdt bræt, min tunge bunden af en tom tekedel, fuld af kedelsten, som stod over en langsom ild, og de indvendige flader af mine hænder gloende metalplader, som ingen is kunne køle.

Men hvilken sjælekval, hvilken anger, hvilken skam følte jeg ikke, da jeg den næste dag atter kom til mig selv! Min skræk for at have gjort tusinde dumheder, som jeg havde glemt, og som intet kunne sone – min erindring om det uforglemmelige blik, Agnes havde set på mig med – den martrende tanke, at jeg ikke kunne komme til at tale med hende, da jeg, fæ, som jeg var, ikke vidste, hvorledes hun var kommet til London, eller hvor hun boede – min væmmelse ved synet alene af værelset, hvor svirelaget havde fundet sted – mit værkende hoved – lugten af tobaksrøg, synet af glas, umuligheden af at gå ud eller bare at stå op! Åh, hvilken dag det var!

Og hvilken aften, da jeg sad ved kaminen med en kop bouillon, fuld af fedtøjne, og tænkte på, at jeg måske skulle gå samme vej som min forgænger og lige så vel blive arving til hans sørgelige historie som til hans værelser, og halvt om halvt besluttede at ile lige til Dover og åbenbare det hele! Hvilken aften, da mrs. Crupp, som kom ind efter bouillonkoppen, præsenterede mig et lille stykke nyre på en ostetallerken som den eneste levning fra gårsdagens gilde, og jeg virkelig følte trang til at kaste mig til hendes nankinsbryst og udbryde med den inderligste ruelse:

"Oh, mrs. Crupp, mrs. Crupp, bryd Dem ikke om levningerne! Jeg er så ulykkelig!"

Kun nærede jeg, selv i dette pinlige øjeblik, en vis tvivl om, hvor vidt mrs. Crupp virkelig var en person, man kunne betro sig til!

25. Gode og onde engle

Lige som jeg om formiddagen efter den sørgelige dag med dens hovedpine, ildebefindende og samvittighedsnag ville til at gå ud af min dør med en underlig tankeforvirring med hensyn til tidspunktet for mit middagsgilde, som om en skare titaner havde taget en uhyre løftestang og skudt dagen i forgårs nogle måneder tilbage, så jeg et bybud komme op ad trappen med et brev i hånden. Han gav sig god tid med sit ærinde, men da han så mig stå øverst oppe på trappen og se ned på ham ud over rækværket, satte han sig i trav og kom pustende op, som om han havde løbet vejret af sig.

"Mr. T. Copperfield?" sagde bybuddet og rørte ved sin hat med sin lille stok.

Jeg kunne næppe vedkende mig navnet, så fortunlet blev jeg ved overbevisningen om, at brevet kom fra Agnes. Jeg sagde ham imidlertid, at jeg var T. Copperfield, og han troede mig og gav mig brevet, hvorpå han sagde, der skulle svar. Jeg lod ham blive stående ude på gangen for at vente på det og gik igen ind i mine værelser i en så nervøs tilstand, at jeg var nødt til at lægge brevet på bordet og gøre mig lidt fortrolig med det udvendige af det, førend jeg kunne overtale mig til at bryde seglet. Da jeg havde åbnet det, så jeg, at det var et meget venligt brev, som ikke indeholdt den mindste hentydning til min tilstand i teatret. Den sagde kun:

"Kære Copperfield,

jeg opholder mig hos faders korrespondent, mr.
Waterbrook, på Ely Place i Holborn. Besøg mig i dag, på
hvilken tid De selv vil bestemme.

Deres hengivne

Agnes."

Det varede så længe, førend jeg kunne få skrevet et svar, som tilfredsstillede mig, at jeg ikke ved, hvad buddet kan have troet, med mindre det skulle være, at han troede, at jeg var ved at lære at skrive. Jeg må i det mindste have skrevet en halv snes svar. Jeg begyndte på et således: "Hvorledes tør jeg håbe, dyrebare Agnes, nogen sinde at kunne udslette det modbydelige indtryk af Deres minde –" men så kunne jeg ikke lide det længere og rev det i stykker. Jeg begyndte et andet med: "Shakespeare har sagt, dyrebare Agnes, at det er underligt, at en mand kan tage en fjende i sin mund –" det mindede mig om Markham, og så kom jeg ikke længere. Jeg forsøgte mig endog i digtekunsten og begyndte et tredje med: "O drag et slør, veninde huld –" men det rimede sig på fuld og bragte mig rent ud af koncepterne. Efter mange forsøg skrev jeg:

"Kære Agnes,

Deres brev ligner Dem, og hvad kan jeg sige mere til dets ros? Jeg skal komme klokken fire.

Deres hengivne og modfaldne

T. C."

Med dette budskab, som jeg tyve gange var lige på nippet til at tage tilbage igen, efter at jeg havde givet det fra mig, blev

buddet omsider sendt af sted.

Har den dag kun været halvt så frygtelig for nogen anden af de lærde herrer i Doctors' Commons, som den var for mig, så har han sandelig bødet hårdt for sin andel i den gamle, rådne, gejstlige ost. Skønt jeg forlod kontoret klokken halv fire og luskede omkring mit bestemmelsessted nogle få minutter efter, var der dog gået et helt kvarter over tiden, førend jeg med fortvivlelsens mod trak i den private klokke i mr. Waterbrooks hus.

Stueetagen i huset var viet forretningerne, mens de mere selskabelige funktioner, hvoraf der var en hel del, udøvedes i den øvre del af bygningen. Jeg blev vist ind i en smuk, men temmelig beklumret selskabssal, og der sad Agnes og filerede på en pung.

Hun så så stilfærdig og god ud og mindede mig så levende om de glade, frejdige skoledage i Canterbury og om min ynkelige, fordrukne tilstand forleden aften, at jeg, da der ingen var til stede, hengav mig til min anger og skamfølelse og, kort sagt, gjorde mig til nar. Jeg kan ikke nægte, at jeg fældede tårer. Endnu i dette øjeblik er jeg uenig med mig selv, om det, alt vel overvejet, var det klogeste eller det latterligste, jeg kunne have gjort.

"Havde det været enhver anden end Dem, Agnes," sagde jeg, idet jeg vendte hovedet bort, "ville jeg ikke have brudt mig nær så meget om det. Men at De skulle få mig at se! Jeg kunne næsten ønske, at jeg var død."

Hun lagde sin hånd – dens berøring lignede ikke nogen anden hånds – et øjeblik på min arm, og jeg følte mig så let og

trøstet, at jeg ikke kunne bare mig for at føre den til mine læber og trykke et taknemmeligt kys på den.

"Sæt Dem," sagde Agnes venlig. "Vær ikke så modfalden, Trotwood. Kan De ikke trygt stole på mig, hvem kan De så stole på?"

"Ak, Agnes, De er min gode engel!"

Hun smilte noget vemodigt, syntes jeg, og rystede på hovedet.

"Ja, Agnes, min gode engel! Altid min gode engel!"

"Hvis jeg virkelig var det, Trotwood," svarede hun, "så er der én ting, jeg især ville gøre."

Jeg så spørgende på hende, men allerede med en anelse om, hvad hun mente.

"Jeg ville," sagde Agnes med et fast blik, "advare Dem mod Deres onde engel."

"Kære Agnes, hvis De mener Steerforth –"

"Ja, Trotwood," svarede hun, "det gør jeg."

"Da gør De ham stor uret, Agnes. Han min, eller nogens onde engel! Han andet end min vejleder, min støtte og min ven! Kære Agnes, det er dog uretfærdigt og ligner Dem så lidt at dømme ham efter, hvad De så forleden aften?"

"Jeg dømmer ham ikke efter dét," svarede hun rolig.

"Efter hvad da?"

"Efter mange ting, som i og for sig er ubetydeligheder, men som, når de lægges sammen, ikke synes mig at være det. Jeg dømmer ham dels efter, hvad De har fortalt mig om ham, og dels efter Deres karakter og den indflydelse, han har på Dem."

Der lå altid noget i hendes sagtmodige røst, som syntes at anslå en streng inden i mig, der ellers aldrig gav genklang. Den

var altid alvorlig, men når den var meget alvorlig således som nu, havde den et tonefald, som fuldstændig afvæbnede mig. Jeg sad og iagttog hende, mens hun så ned på sit arbejde; jeg sad og syntes endnu at lytte efter hendes stemme, og trods al min hengivenhed for Steerforth, kastede dette tonefald en mørk skygge over ham.

"Det er meget dristigt af mig," sagde Agnes, "der har levet så ensomt og kun kan kender så lidt til verden, at være så rask til at give Dem råd eller endog blot at have en bestemt mening. Men jeg ved, Trotwood, at den udspringer af en trofast erindring om, at vi er vokset op sammen, og af en oprigtig interesse for alt, hvad der vedrører Dem. Det er det, der gør mig dristig. Jeg er vis på, at det, jeg siger, er sandt. Jeg er ganske vis på det. Jeg er til mode, som om det var en anden, der talte til Dem, og ikke mig, når jeg advarer Dem om, at De har fået Dem en farlig ven."

Atter så jeg på hende, atter lyttede jeg efter hendes røst, efter at hun havde ophørt at tale, og atter formørkedes hans billede, skønt det var vokset fast til mit hjerte.

"Jeg er ikke så ufornuftig at vente," sagde Agnes kort efter, idet hun atter talte i sin sædvanlige tone, "at De straks skulle enten ville eller kunne forandre en følelse, der er blevet til overbevisning hos Dem, og mindst af alt en følelse, der har sin rod i Deres trofaste karakter. Det bør De kun gøre efter moden overvejelse. Jeg beder Dem kun, Trotwood, hvis De nogen sinde tænker på mig – jeg mener," tilføjede hun med et roligt smil, da jeg var i færd med at afbryde hende, og hun vidste hvorfor, "jeg mener, hver gang De tænker på mig – at huske på, hvad jeg har sagt. Og tilgiver De mig nu alt dette?"

"Jeg vil tilgive Dem, Agnes, når De engang lader Steerforth vederfares retfærdighed og kommer til at holde lige så meget af ham, som jeg gør."

"Ikke før?" spurgte Agnes.

Jeg så en sky drage hen over hendes ansigt, da jeg nævnte ham, men hun smilede igen til mig, og vi blev atter lige så åbenhjertede over for hinanden som i gamle dage.

"Og hvornår," spurgte jeg, "vil De tilgive mig den aften?"

"Når jeg tænker på den," svarede hun.

Dermed ville hun have sluppet dette emne, men jeg var alt for opfyldt af det til at kunne tilstede det og ville endelig fortælle hende, hvorledes det var gået til, og hvilken kæde af tilfældige omstændigheder der havde ført os til teatret. Det var mig en stor lettelse at gøre dette og at udbrede mig over, hvad jeg skyldte Steerforth for hans omhu for mig, da jeg ikke kunne sørge for mig selv.

"De må ikke glemme," sagde Agnes, idet hun roligt gav samtalen en anden vending, "at De altid skal fortælle mig, ikke alene når De forløber Dem, men også når De forelsker Dem. Hvem har afløst miss Larkins, Trotwood?"

"Ingen, Agnes."

"Jo, Trotwood," sagde Agnes leende og truede med fingeren.

"Nej, Agnes, det forsikrer jeg Dem. Der er rigtignok en dame i mrs. Steerforths hus, som jeg holder meget af at snakke med – en miss Dartle – men jeg tilbyder hende ikke."

Agnes lo igen over sin skarpsindighed og sagde, at når jeg oprigtigt ville betroe hende alt, ville hun føre en lille fortegnelse over mine heftige forelskelser med deres datoer, varighed og ophør, ligesom tabellen over kongernes og dronningernes

regeringstid i Englands historie. Og derpå spurgte hun mig, om jeg havde set Uriah.

"Uriah Heep?" udbrød jeg. "Nej. Er han i London?"

"Han kommer hver dag i kontoret nede i stuen," svarede Agnes, "og har været otte dage længere i London end jeg. Jeg er bange for, at han er her i ubehagelige forretninger."

"I et ærinde, som gør Dem urolig, Agnes, kan jeg se," sagde jeg. "Hvad kan det være?"

Agnes lagde sit arbejde til side og svarede, idet hun foldede hænderne og så på mig med sine skønne, blide øjne:

"Jeg tror, han er i færd med at gå i kompagni med fader."

"Hvad, Uriah? Den usle, krybende karl, kan han have lusket sig til en sådan forfremmelse?" udbrød jeg harmfuldt. "Har De ikke sat Dem imod det, Agnes? Tænk på, hvilken forbindelse det rimeligvis vil blive. De må tale rent ud. De må ikke tillade, at Deres fader gør et så afsindigt skridt. De må forebygge det, mens det er tid."

Agnes, som stadig så på mig, mens jeg talte, rystede på hovedet med et svagt smil over min varme og svarede:

"De husker vel vor sidste samtale om fader? Ikke længe derefter – kun to eller tre dage – gav han mig det første vink om sagen. Det var sørgeligt at se ham kæmpe mellem sit ønske om at fremstille det for mig som en frivillig sag og umuligheden af at skjule, at han var tvunget til det. Jeg var så nedtrykt af sorg!"

"Tvunget til det, Agnes? Hvem tvinger ham?"

"Uriah har gjort sig uundværlig for fader. Han er snu og årvågen. Han har studeret faders svagheder, nærret dem og ført sig dem til nytte, indtil – for at sige alt med et ord – indtil fader er blevet bange for ham."

Der var mere, som hun kunne have sagt, mere, som hun vidste, eller som hun anede; det så jeg tydeligt. Jeg ville ikke volde hende smerte ved at spørge hende om, hvad det var, for jeg vidste, at hun skjulte det for mig for at skåne sin fader. Jeg var overbevist om, at det længe var gået således, ja ved mindste eftertanke måtte jeg indse, at det meget længe var gået således. Jeg tav stille.

"Han har en stor magt over fader," sagde Agnes. "Han foregiver ydmyghed og taknemmelighed – og måske mener han det, i det mindste vil jeg håbe det – men i virkeligheden har han fader i sin magt, og jeg frygter for, at han misbruger denne magt."

Jeg sagde, at han var en hund, hvilket i dette øjeblik var mig en stor tilfredsstillelse.

"På den tid, jeg taler om, dengang fader talte til mig," fortsatte Agnes, "havde han sagt til fader, at han ville tage bort; det gjorde ham rigtignok meget ondt, og han ville også nok blive, hvis han fik bedre udsigter. Fader var dengang meget nedslået og mere nedtrykt af sorg, end enten De eller jeg nogen sinde havde set ham, men han syntes at blive lettere til mode ved tanken om dette kompagniskab, skønt det på samme tid syntes at såre og krænke ham."

"Og hvorledes modtog De denne efterretning, Agnes?"

"Jeg gjorde, hvad jeg håber, var rigtigt. Overbevist om, at det var nødvendigt at bringe dette offer for faders sindsros skyld, bønfuldt jeg ham om at gøre det. Jeg sagde, at det ville lette ham hans byrde – og det håber jeg, det vil – og at det ville give mig mere lejlighed til at være sammen med ham. Åh, Trotwood!" udbrød Agnes og holdt hænderne for øjnene, idet tårerne trådte

frem i dem. "Jeg er næsten til mode, som om jeg havde været faders fjende i stedet for hans kærlige barn, for jeg ved, hvorledes han har forandret sig af kærlighed til mig. Jeg ved, hvorledes han har indskrænket sine tilbøjeligheder og pligter til det mindst mulige, for helt at ofre sig for mig. Jeg ved, hvor meget han har tilsidesat for min skyld, og hvorledes hans omhu for mig har formørket hans liv og svækket hans kraft og energi ved stadig at rette dem på et mål. Kunne jeg dog nogen sinde gøre det godt igen! Kunne jeg dog nogensinde rejse ham igen, jeg, som har været den uskyldige årsag i hans fald!"

Jeg havde aldrig før set Agnes græde. Jeg havde set tårer i hendes øjne, når jeg bragte et udmærkelsestegn hjem med fra skolen, og da vi sidst talte om hendes fader, og jeg havde set hende vende sit fine hoved bort, da vi tog afsked med hinanden, men jeg havde aldrig set hende sørge således som nu. Det gjorde mig så ondt, at jeg kun på en tosset, hjælpeløs måde kunne sige:

"Åh, lad være, Agnes! Græd ikke, kære søster!"

Men Agnes var mig alt for overlegen i karakter og sjælsstyrke, til at hun længe havde mine bønner nødig. Det skønne, rolige væsen, som i mine tanker gør hende så forskellig fra alle andre, vendte tilbage, som om en sky var trukket bort fra en klar himmel.

"Vi får rimeligvis ikke lov til at være ret længere alene sammen," sagde Agnes, "og jeg må benytte lejligheden til indstændigt at bede Dem om at være venlig imod Uriah. Stød ham ikke fra Dem. Lad Dem ikke mærke med – hvad jeg tror, De har en naturlig tilbøjelighed til – at De ikke kan tåle ham.

Han fortjener det måske ikke, for vi ved intet bestemt ondt om ham. Og tænk i alle tilfælde først på fader og mig!"

Agnes fik ikke tid til at sige mere, for døren gik op, og mrs. Waterbrook, som var en omfangsrig dame, kom sejlene ind. Jeg havde kun set hende i teatret ligesom i en mat laterna magica, men hun lod til at huske mig meget godt og endnu at have mig mistænkt for at være drukken.

Da hun imidlertid efterhånden opdagede, at jeg var ædru og – håber jeg – en beskeden ung mand, blev hun mildere imod mig og spurgte for det første, om jeg kom meget i parkerne, og for det andet, om jeg kom meget i selskab. Da jeg havde svaret nej på begge disse spørgsmål, fik jeg den tanke, at jeg atter dalede i hendes agtelse, men hun skjulte det med megen anstand og indbød mig til middag næste dag. Jeg modtog indbydelsen og tog afsked, hvorpå jeg i forbigående aflagde Uriah en visit på kontoret og efterlod mit kort til ham, da han ikke var til stede.

Da jeg næste dag indfandt mig til middag og, efter at gadedøren var blevet åbnet, kom ind i et dampbad af maddunster, sluttede jeg, at jeg ikke var den eneste gæst, for jeg genkendte straks bybuddet, som forklædt hjalp tjeneren og ventede nederst ved trappen for at melde mig. Da han i fortrolighed spurgte mig om mit navn, gav han sig efter bedste evne udseende af aldrig at have set mig før, men jeg kendte ham godt, og han kendte også mig godt; samvittigheden gjorde os begge til krystere.

Jeg fandt i mr. Waterbrook en midaldrende herre med en kort hals og drabelige flipper, som kun manglede en sort næse for at være et tro billede af en mops. Han sagde, at det glædede

ham at have den ære at gøre mit bekendtskab, og forestillede mig, efter at jeg havde ydet mrs. Waterbrook min hyldest, med megen højtidelighed for en majestætisk dame i en sort fløjlskjole og med en sort fløjls hat, og som jeg husker lignede en nær slægtning af Hamlet, f.eks. hans tante.

Denne dames navn var mrs. Henry Spiker, og hendes gemal var der også, en så kold mand, at hans hår, i stedet for at være gråt, syntes at være overstrøet med rimfrost. Der vistes parret den dybeste ærbødighed, hvilket Agnes fortalte mig hidrørte fra, at mr. Spiker var juridisk konsulent ved noget, som stod i en fjern forbindelse med Finansministeriet.

Blandt de tilstedeværende traf jeg også Uriah Heep i sorte klæder og den dybeste ydmyghed. Da jeg rakte ham hånden, sagde han, at han var stolt af, at jeg lagde mærke til ham, og at han virkelig var mig taknemmelig for min nedladenhed. Jeg ville have ønsket, at han havde følt det mindre, for i sin taknemmelighed hang han over mig den hele aften, og hver gang jeg sagde et ord til Agnes, kunne jeg være vis på, at han bagfra stirrede hult på os med sine skyggeløse øjne og sit dødningeansigt.

Der var flere gæster, som alle gjorde det indtryk på mig, at de i dagens anledning var afkølet i is ligesom vinen, men der var en, som tiltrak sig min opmærksomhed, førend han kom ind, fordi jeg hørte ham blive meldt som mr. Traddles! Mine tanker fløj tilbage til Salem House; skulle det være Tommy, tænkte jeg, som plejede at tegne benrade?

Jeg ventede i stor spænding. Han var et sindigt, adstadigt udseende ungt menneske med et tilbageholdent væsen, et komisk hår og øjne, der stod temmelig vidt åbne, og han

smuttede så hurtigt ind i en mørk krog, at det faldt mig noget vanskeligt at skelne ham. Omsider fik jeg ham rigtigt i sigte, og enten narrede mit syn mig, eller også var det den gamle, ulykkelige Tommy. Jeg banede mig vej til mr. Waterbrook og sagde, at jeg troede at have den fornøjelse at se en gammel skolekammerat her.

"Virkelig?" sagde mr. Waterbrook. "De er for ung til at have gået i skole med mr. Spiker."

"Det er ikke ham, jeg mener," svarede jeg. "Jeg mener en herre ved navn Traddles."

"Nå ham, ja så!" sagde min vært med langt mindre interesse. "Det er muligt."

"Er det virkelig ham," sagde jeg og skottede til ham, "så var vi sammen på et sted, som kaldtes Salem House, og han var en prægtig fyr."

"Å ja, Traddles er en ganske vakker fyr," sagde min vært og nikkede med et overbærende udtryk, "Traddles er ret en god fyr."

"Det er et mærkeligt træf," sagde jeg.

"Det er det; det er virkelig et helt træf, at Traddles overhovedet er her i dag, eftersom han først blev indbudt i morges, da den plads, der havde været bestemt for mrs. Spikers broder, var blevet ledig på grund af dennes ildebefindende. Traddles er et ungt menneske, som læser til juridisk eksamen. Ja, han er et meget vakkert menneske, ingen andens fjende end sin egen."

"Er han sin egen fjende?" spurgte jeg.

"Ja," svarede Waterbrook, idet han trak munden sammen og legede med sin urkæde på en selvtilfreds, velhavende måde, "jeg

tror nok, at han er af den slags mennesker, som står sig selv i lyset. Ja, jeg tør sige, at han f.eks. aldrig kommer til at eje fem hundrede pund. Han er blevet mig anbefalet af en af mine kolleger. Å ja. Han har haft talent til at skrive indlæg og til at fremsætte en sag tydeligt på papiret. Jeg giver ham ikke så lidt at fortjene i årets løb – ikke så lidt for ham. Å ja. Ja."

Den overordentlig trygge og selvtilfredse måde, Waterbrook nu og da udtalte det lille ord "ja" på, imponerede mig i høj grad. Der lå et vidunderligt udtryk i det. Det fremkaldte ganske forestillingen om en mand, der var blevet født, for ikke at sige med en sølvske i munden, så dog med en stormstige i hånden og var blevet ved at klatre op fra den ene af livets højder til den anden, indtil han nu fra toppen af fæstningsværkerne skuede ned på folket i løbegravene med en filosof og beskytters mine.

Jeg stod endnu fordybet over dette emne, da tjeneren meldte, at der var rettet an. Waterbrook gik med Hamlets tante, og Henry Spiker tog mrs. Waterbrook. Agnes, som jeg gerne selv havde taget, blev ført til bords af en grinebider med tynde ben. Som den yngste del af selskabet gik Uriah, Traddles og jeg sidst, som vi bedst kunne. Jeg var ikke så ærgerlig over at gå glip af Agnes, som jeg kunne have været, da jeg derved fik lejlighed til ude på trappen at give mig til kende for Traddles, der hilste meget varmt på mig, mens Uriah vred sig med en så påtrængende glæde og selvfordreelse, at jeg havde stor lyst til at kaste ham ud over rækværket.

Traddles og jeg blev skilt ad ved bordet, hvor vi sad hver på sit hjørne, han i lysskæret af en rød fløjlsdame, jeg i den skumle skygge af Hamlets tante. Måltidet varede meget længe, og samtalen drejede sig om aristokrati og blod. Mrs. Waterbrook

fortalte os flere gange, at hvis hun havde en svaghed, da var det blod.

Det faldt mig oftere ind, at vi ville have moret os bedre, hvis vi ikke havde været slet så fornemme. Vi var så overordentlig fornemme, at vi kun kunne bevæge os inden for et meget snævert område. En mr. og mrs. Gulpidge, som var med i selskabet, havde noget på anden hånd at gøre med bankens juridiske forretninger – i det mindste havde mr. Gulpidge det – og af hensyn til banken og Finansministeriet var vi lige så stive som Hof- og Statskalenderen. Til gengæld havde Hamlets tante den familiefejl at hengive sig til enetaler og snakkede løst om alle de emner, der bragtes på bane. Disse var ganske vist få nok, men da vi altid kom tilbage til blodet, havde hun en lige så vid mark for abstrakte betragtninger som hendes nevø selv. Samtalen antog en så blodtørstig karakter, at man gerne kunne have taget os for et selskab af vampyrer.

"Jeg tilstår, jeg deler mrs. Waterbrooks mening," sagde mr. Waterbrook med sit vinglas for øjet. "Hver ting kan være god for sig, men må jeg bede om blod!"

"Åh, der findes intet," sagde Hamlets tante, "der er så tilfredsstillende! Der er intet, der er et sådant *beau idéal* af – af enhver ting i almindelighed talt. Der findes visse lave sjæle – Gud ske lov ikke mange, men dog nogle – som foretrækker, hvad jeg ville kalde at kaste sig i støvet for afgudsbilleder, ligefrem afgudsbilleder, såsom fortjenester, intelligens og deslige, men det er ikke noget, man kan tage og føle på. Anderledes med blod. Vi ser blod i en næse, og vi kender det. Vi træffer det i en hage, og vi sige: "Der er det! Det er blod." Det er

noget håndgribeligt. Vi kan pege på det. Det er noget, man ikke kan tage fejl af."

Grinebideren med de tynde ben, der havde taget Agnes til bords, udtalte sig endnu mere bestemt.

"Ser De," sagde denne herre og så rundt på selskabet med et fjollet smil, "vi kan jo for pokker ikke undvære blod. Vi må have blod, ser De. Visse unge fyre, ser De, kunne måske stå en smule tilbage i opdragelse og opførsel i forhold til deres stand og kunne skeje lidt ud, ser De, og skaffe sig selv og andre en mængde forlegenheder på halsen og alt sådant noget – men for pokker, det er dog en skøn tanke, at de har blod i deres årer. Jeg for min part vil hellere lade mig kaste i rendestenen af en mand, der har blod i sine årer, end lade mig samle op af en, der ikke har det!"

Denne bemærkning, der ligesom sammenfattede hele spørgsmålet i en nøddeskal, vandt almindeligt bifald og gjorde taleren til genstand for megen opmærksomhed.

Efter bordet var jeg meget glad ved at forestille Traddles for Agnes. Traddles var forlegen, men elskværdig og den samme skikkelige fyr som altid. Da han var nødt til at gå tidligt, fordi han næste morgen skulle rejse bort på en måned, fik jeg ikke talt nær så meget med ham, som jeg gerne havde villet, men vi gav hinanden vore adresser og aftalte, at vi skulle opsøge hinanden, når han var kommet tilbage. Det interesserede ham meget at høre, at jeg kendte Steerforth, og han omtalte ham med en sådan varme, at jeg fik ham til at fortælle Agnes, hvad han tænkte om ham. Men Agnes så kun på mig så længe og rystede meget let på hovedet, uden at nogen anden end jeg lagde mærke til det.

Da hun ikke var blandt mennesker, jeg troede, hun kunne føle sig synderlig hjemme hos, blev jeg næsten glad ved at høre, at hun skulle rejse om nogle dage, skønt udsigten til at skulle skilles fra hende så snart igen smertede mig. Jeg blev, til hele selskabet var gået. Ved at tale med hende og høre hende synge, vaktet så skønne minder hos mig om mit lykkelige liv i det alvorlige, gamle hus, hvis pryd hun havde været, at jeg gerne kunne være blevet der den halve nat, men da jeg intet påskud havde til at blive længere, efter at alle mr. Waterbrooks selskabelige stjerner var slukkede, tog jeg meget mod min vilje afsked. Jeg følte da mere end nogen sinde, at hun var min gode engel, og hvis jeg tænkte mig hendes søde ansigt og rolige smil, som om de havde skinnet ned på mig fra et fjernt væsen, liget en engel, håber jeg ikke, at der var nogen synd i dette.

Jeg har sagt, at hele selskabet var gået, men jeg burde have undtaget Uriah, som hele tiden havde kredset om os. Da jeg gik ned ad trappen, var han tæt bag ved mig, og da jeg gik bort fra huset, var han tæt ved siden af mig, mens han vred sine lange dødningsfingre ind i de endnu længere fingre af et par drabelige uldhandsker.

Det var ikke lyst til Uriahs selskab, men mindet om Agnes' bøn til mig, som bragte mig til at spørge ham, om han ville følge hjem med mig og drikke kaffe.

"Åh, master Copperfield," svarede han, "om forladelse, mister Copperfield, men det andet falder så naturligt – jeg vil virkelig så nødig, at De skal pålægge Dem nogen tvang og byde en så ringe person hjem til Deres hus."

"Der er ikke tale om tvang," sagde jeg. "Går De med?"

"Jeg ville jo rigtignok overmåde gerne."

"Nå, så kom da!" sagde jeg.

Jeg kunne ikke lade være at vise mig noget kort for hovedet imod ham, men han syntes ikke at lægge mærke til det. Vi gik den korteste vej uden at tale meget sammen, og han var så ydmyg med hensyn til de omtalte fugleskræmselshandsker, at han endnu var i færd med at trække dem på, uden at det lod til, at han var kommet videre i dette forsøg, da vi nåede mit hjem.

Jeg førte ham ved hånden op ad den mørke trappe, for at han ikke skulle støde hovedet mod noget, og hans klamme, kolde hånd mindede mig så meget om en frø, at jeg følte mig fristet til at slippe den og løbe min vej. Men Agnes og gæstfriheden sejrede, og jeg førte ham ind til min arne. Da jeg havde tændt lys, faldt han i en stille henrykkelse ved at se værelset, og mens jeg varmede kaffen, blev han så rørt, at jeg med største fornøjelse kunne have skoldet ham.

"Åh, master Copperfield," sagde Uriah, "at se Dem gøre opvartning for mig, er virkelig noget, jeg mindst havde drømt om! Men både i den ene og den anden retning hændes der mig så mange ting, som jeg sandelig aldrig kunne have ventet mig i min ringe stilling, at det er, ligesom der regnede velsignelser ned over mit hoved. De har vist hørt tale om en forandring i mine udsigter?"

Mens han sad på min sofa, med sine spidse knæ trukket op under kaffekoppen og hatten og handskerne liggende på gulvet tætved, rørte han langsomt rundt i koppen med teskeen; hans skyggeløse øjne var vendt mod mig, uden at se på mig; de tidligere omtalte stygge fordybninger ved hans næsebor udvidede og trak sig sammen ved hvert åndedræt, og en slangeagtig bølgen gik gennem hele hans krop fra hans hage til

hans støvler. Som han sad således, blev jeg enig med mig selv om, at han var mig yderst modbydelig. Jeg blev meget ubehagelig til mode ved at have ham til gæst, for jeg var ung dengang og ikke vant til at skjule, hvad jeg følte så levende.

"De har vist hørt noget om en forandring i mine udsigter?"

"Ja lidt," svarede jeg.

"Åh, jeg tænkte nok, at miss Agnes vidste det," sagde han roligt. "Det glæder mig at høre, at miss Agnes ved det. Åh, tak, master – mister Copperfield."

Jeg kunne have kastet ham støvleknægten, der lå på kamintæppet, i hovedet, fordi han havde lokket mig til at røbe noget, hvor uvæsentligt det også var, om Agnes. Men jeg drak kun min kaffe.

"Hvor De har vist Dem som en profet, master Copperfield!" fortsatte Uriah. "Husker De, at De engang sagde, at jeg måske ville blive mr. Wickfields kompagnon, og at det måske kom til at hedde Wickfield & Heep? De husker det måske ikke, men når man kun er en ringe person, så gemmer man sådanne ting som en skat."

"Jeg husker nok, at jeg talte om det," sagde jeg, "skønt jeg dengang vistnok ikke holdt det for videre sandsynligt."

"Åh, hvem skulle også have holdt det for sandsynligt, master Copperfield?" svarede Uriah begejstret. "Det gjorde ikke engang jeg selv. Jeg husker, at jeg med mine egne læber sagde, at jeg var alt for ringe til det, og det var virkelig også min oprigtige mening."

Han sad og stirrede ind i kaminen med det udskårne grin i sit ansigt, mens jeg så på ham.

"Men selv de ringeste personer, master Copperfield," fortsatte han atter, "kan blive redskaber for noget godt. Det glæder mig at tænke, at jeg er blevet et redskab for noget godt for mr. Wickfield, og at jeg kan blive det for mere endnu. Å, han er en hædersmand, master Copperfield, men hvor han har været uforsigtig!"

"Det gør mig ondt at høre," sagde jeg og kunne ikke bare mig for temmelig skarpt at tilføje, "af mange grunde."

"Ja, vist," svarede Uriah, "af mange grunde. Fremfor alt for miss Agnes' skyld. De husker ikke Deres egne veltalende ytringer, men jeg husker, at De dengang sagde, at alle måtte beundre hende, og hvor jeg takker Dem for det! Det har De sikkert glemt, master Copperfield?"

"Nej," svarede jeg kort.

"Åh, hvor det glæder mig!" udbrød Uriah, "at tænke sig, at De var den første, som skulle tænde ærgerrighedens gnist i min beskedne barm, og at De ikke har glemt det! Åh! – tillader De, at jeg beder Dem om endnu en kop kaffe?"

Noget i det eftertryk, han lagde på, hvad han sagde om at tænde den gnist, og noget i det blik, han kastede til mig, da han sagde det, havde bragt mig til at studse, som om jeg havde set ham oplyst af en flamme. Bragt til mig selv igen ved hans ønske, som fremførtes i en hel anden tone, opfyldte jeg hans ønske, men gjorde det med usikker hånd, en pludselig bevidsthed om, at han var min overmand, og en forlegen, mistænksom ængstelighed, for hvad han fremdeles ville sige, som jeg var overbevist om ikke kunne undgå hans opmærksomhed.

Men han sagde slet ingenting. Han rørte rundt i sin kaffe, nippede til den, tog sig let om hagen med sin grimme hånd, så ind i kaminen, så sig om i værelset, gispede snarere end smilede til mig, vred og bugtede sig i sin ydmyge slaviskhed, rørte rundt og nippede igen, men overlod det til mig atter at begynde samtalen.

"Så mr. Wickfield," sagde jeg omsider, "der er fem hundrede gange så meget værd som De – eller jeg," om det så skulle have kostet mit liv, kunne jeg ikke have ladet være at skære denne del af sætningen over ved en brat pause, "har været så uforsigtig, mr. Heep?"

"Åh, meget uforsigtig, master Copperfield," sagde Uriah med et beskedent suk. "Grumme uforsigtig! Men vil De ikke kalde mig Uriah? Det minder om gamle dage."

"Nå, Uriah da," sagde jeg, skønt det kneb at få det over mine læber.

"Tak!" sagde han med varme. "Tak, master Copperfield! Det er ligesom en kendt gammel melodi eller klangen af gamle klokker at høre Dem sige Uriah. Om forladelse. Var jeg ikke i færd med at sige noget?"

"Det var om mr. Wickfield."

"Å ja, det er sandt. Åh, stor uforsigtighed, master Copperfield. Det er et emne, som jeg ikke ville tale om til nogen levende sjæl undtagen til Dem, og selv til Dem kan jeg kun løseligt omtale det. Hvis nogen anden i de sidste få år havde været i mit sted, ville han nu have haft mr. Wickfield ordentlig i sine kløer. – Og dog er han sådan en hædersmand, master Copperfield – ordentlig i sine kløer," gentog Uriah ganske langsomt, idet han spredte sin egen rovfugleagtige klo på mit

bord og satte neglene i det til det begyndte at ryste og rystede værelset.

Havde jeg været nødt til at se ham sætte sin platfod på Wickfields nakke, kunne jeg ikke have hadet ham mere.

"Ak Gud ja, master Copperfield," fortsatte han med en blød stemme, som stod i en mærkelig modsætning til denne bevægelse med hånden, som fortsatte at hvile tungt på bordet, "det er der ingen tvivl om. Det ville være endt med tab, vanære, og jeg ved ikke alt. Mr. Wickfield ved det. Jeg er blevet det ringe redskab til at yde ham en ringe tjeneste, og han hæver mig op til en højde, som jeg næppe kunne have håbet at nå. Hvor jeg bør være taknemmelig!" Med ansigtet vendt imod mig, idet han sluttede, men uden at se på mig, tog han sine krogede fingre bort fra det sted, hvor han havde plantet dem, og skrabede langsomt og tankefuldt sin magre kæbe med dem, som om han ragede sig.

Jeg husker godt, hvor harmfuldt mit hjerte bankede, da jeg så hans listige ansigt i det røde skær fra kaminilden gøre sig rede til at sige noget mere.

"Master Copperfield," begyndte han, "– men jeg opholder Dem?"

"De opholder mig slet ikke. Jeg går i almindelighed sent til sengs."

"Mange tak. Jeg har rigtignok hævet mig op fra min ringe stilling, siden De begyndte at tale til mig, men derfor er jeg dog beskeden og håber, at jeg aldrig vil blive andet. De vil ikke tænke værre om min ydmyghed, når jeg betror Dem noget, master Copperfield? Vil De vel?"

"Nej, vist ikke," svarede jeg med en del møje.

"Tak, mange tak!" Han tog sit lommetørklæde frem og begyndte at tørre de indvendige flader af sine hænder. "Miss Agnes, master Copperfield – syntes De ikke, hun så overordentlig smuk ud i dag?"

"Jeg syntes, hun så ud som altid – som en, der står højt over alle sine omgivelser i enhver henseende."

"Å tak! Det er så sandt!" udbrød han. "Åh, det skal De ret have tak for!"

"Ingen årsag," sagde jeg stolt. "De har ingen grund til at takke mig."

"Hør, master Copperfield," sagde Uriah, "det er netop det, jeg ville tage mig den frihed at betro Dem. Så ringe jeg er, så ringe min moder er, så tarveligt vort fattige, men retskafne hjem altid har været, har billedet af miss Agnes i en række af år boet i mit bryst. Åh, master Copperfield, med hvilken ren kærlighed elsker jeg ikke den jord, min Agnes betræder!"

Jeg tror, jeg fik det afsindige indfald at tage den gloende ildrager ud af ilden og gennembore ham med den. Jeg skød det fra mig i samme nu, ligesom en kugle, der skydes ud af en riffel, men billedet af Agnes, der krænkedes ved blot så meget som en tanke af dette rødhårede dyr, stod endnu for mig, da jeg så ham sidde der ganske krum, som om hans lave sjæl sammenkrympede hans legeme, og gjorde mig svimmel. Han syntes at svulme op og vokse for mine øjne; værelset syntes at opfyldes af genklangen af hans røst og en sælsom følelse af, at alt dette havde tildraget sig engang før, og at jeg vidste, hvad han nu ville sige, fik magt over mig.

Heldigvis blev jeg i rette tid opmærksom på det hoverende udtryk i hans ansigt, og dette bidrog mere til at genkalde Agnes'

bøn i dens fulde styrke i min hukommelse, end nogen som helst anstrengelse fra min side kunne have gjort. Med en tilsyneladende langt bedre fatning, end jeg en minut i forvejen havde troet mulig, spurgte jeg ham, om han havde åbenbaret sine følelser for Agnes.

"Å Gud nej! Ikke for andre end for Dem! Ser De, først nu dukker jeg op fra min lave stilling. Jeg håber på, at hun skal lægge mærke til, hvor nyttig jeg er for hendes fader – for jeg tror nok, jeg skal blive ham meget nyttig, master Copperfield – og hvorledes jeg jævner vejen for ham og holder ham oven vande. Hun elsker sin fader så højt – oh hvor det er smukt af en datter – at jeg håber, at hun for hans skyld også vil være god imod mig."

Jeg gennemskuede skurkens hele plan og forstod, hvorfor han røbede den.

"Hvis De vil være så god at bevare min hemmelighed," fortsatte han, "og i det hele taget ikke modarbejde mig, vil jeg regne det for en stor velvilje. De ønsker vist ikke at fremkalde ubehageligheder. Jeg ved, hvilket godt hjerte De har, men da De kun har kendt mig i min ringe stilling – i min ringeste, burde jeg sige, for jeg er endnu meget ringe – kunne De mod Deres vilje skade mig hos min Agnes. De hører, at jeg kalder hende min, master Copperfield. Der er en sang, som siger: "Alverdens skatte glad jeg gav for hende min at kalde". Jeg håber, jeg engang må kunne gøre det."

Dyrebare Agnes! Skulle du, som var alt for elskværdig og god til nogen, jeg kunne tænke mig, være udset til hustru for en sådan usling som denne!

"Det har jo ingen hast for øjeblikket," fortsatte Uriah på sin sleske måde, mens jeg sad med denne tanke i min sjæl og stirrede på ham. "Min Agnes er endnu meget ung, og moder og jeg må først arbejde os op og træffe en hel del forberedelser, førend det ville være passende, og jeg vil derfor have tid nok til efterhånden at gøre hende fortrolig med mit håb, alt som lejligheden tilbyder sig. Åh, hvor jeg er Dem forbunden for denne fortrolighed! Åh, De kan ikke forestille Dem, hvad det er for en trøst at vide, at De kender vor stilling, og at være vis på, at De ikke vil fremkalde ubehageligheder i familien, og at De ikke vil modarbejde mig!"

Han tog den hånd, som jeg ikke vovede at unddrage ham, og så, efter at have givet den et klamt tryk, på sit ur.

"Du min Gud!" sagde han. "Den er over ét. Tiden løber sådan fra en, når man sidder og taler om gamle dage, at den næsten er blevet halv to!"

Jeg svarede, at jeg havde troet, det var senere, ikke fordi jeg virkelig troede det, men fordi min evne til at holde en samtale i gang var aldeles udtømt.

"Du min Gud," sagde han og tænkte sig om. "Folkene i det hus, hvor jeg bor – en slags privat hotel – er gået i seng for to timer siden."

"Det gør mig ondt," svarede jeg, "at her kun er en seng, og at jeg –"

"Åh, tal aldrig om seng, master Copperfield!" tog han henrykt til orde, idet han trak det ene ben op. "Men ville De have noget imod, at jeg lagde mig her ved kaminen?"

"Nej, i så tilfælde må De hellere tage sengen; så vil jeg lægge mig ved kaminen."

Hans vægring ved at modtage dette tilbud var i dens overmål af overraskelse og ydmyghed næsten højrøstet nok til, at det kunne høres af mrs. Crupp, skønt hun vistnok nu lå dybt nede i kælderetagen, dysset i slummer af den stadige dikken af et uforbederligt ur, som hun altid henviste mig til, når vi havde en lille tvist om, hvad klokken var. Da ingen af de grunde, jeg i min forvirrede tilstand kunne fremføre, i mindste måde kunne overvinde hans beskedenhed og formå ham til at modtage mit sovekammer, var jeg nødt til at indrette et leje til ham foran kaminen, så godt jeg kunne. Af sofamadrassen, der var en hel del for kort til hans lange kadaver, sofapuderne, et lagen, bordtæppet, en ren borddug og en kavaj lavede jeg en seng til ham, for hvilken han var mere end taknemmelig. Efter at have lånt ham en nathue, som han straks satte på, og som han tog sig så gyselig ud med, at jeg aldrig siden har ligget med nathue, overlod jeg ham til søvnen.

Jeg skal aldrig glemme den nat. Jeg skal aldrig glemme, hvorledes jeg vendte og drejede mig; hvorledes det pinte mig at tænke på Agnes og denne skabning; hvorledes jeg overvejede, hvad jeg kunne, og hvad jeg burde gøre, og hvorledes jeg ikke kunne komme til nogen anden slutning, end at det bedste, jeg kunne gøre for hendes skyld, var intet at gøre, men beholde det, jeg havde hørt, for mig selv. Om jeg også faldt i søvn nogle øjeblikke, fremstod dog billedet af Agnes med hendes kærlige øjne og af hendes fader, som så ømt på hende, således som jeg så ofte havde lagt mærke til, stadig for mig med bønfoldende blikke og opfyldte mig med uklar rædsel. Når jeg vågnede, satte tanken om, at Uriah lå inde i det andet værelse, sig som en vågen nattemare på mit bryst og knugede det med en blytung

frygt for, at jeg havde en eller anden simplere udgave af Fanden til logerende.

Desuden trængte ildrageren sig ind i mine døsiges tanker og ville ikke ud af dem igen. Imellem soven og vågen forekom det mig, at den endnu var gloende, og at jeg havde snappet den ud af ilden og jaget den igennem ham. Denne tanke forfulgte mig til sidst således, at jeg, skønt jeg vidste, den var uden grund, listede mig ind i det andet værelse for at se på ham. Der lå han rallende og snorkende på ryggen med benene vidt udstrakte og munden åben som en postkasse. Han var endog så meget værre i virkeligheden end i min ophidsede fantasi, at jeg bagefter imod min vilje blev trukket hen til ham og ikke kunne lade være at gå ind og ud hver halve time for at se endnu en gang på ham, men den lange, lange nat var og blev lige tung og håbløs, og intet varsel om dag var der at se på den mørke himmel.

Da jeg så ham gå ned ad trappen tidligt om morgenen, for han ville, Gud ske lov, ikke blive til morgenmaden, forekom det mig, som om natten forsvandt med hans person, og da jeg gik til Doctors' Commons, pålagde jeg mrs. Crupp udtrykkelig at lade vinduerne stå åbne, for at min dagligstue kunne blive udluftet og rensset efter ham.

26. Jeg falder i fangenskab

Jeg så ikke Uriah Heep igen før den dag, Agnes forlod byen. Jeg var på diligencekontoret for at tage afsked med hende, og der var han også for at vende tilbage til Canterbury med den samme vogn. Det var en smule tilfredsstillelse for mig at se hans luvsidte, kortlivede, højskuldrede, morbærfarvede kavaj højt til vejrs på kanten af bagsædet ovenpå, i selskab med en paraply ligesom et lille telt, hvorimod Agnes naturligvis sad indeni, men den overvindelse, det kostede mig at vise mig venlig imod ham, mens Agnes var til stede, fortjente måske den lille belønning. Ved karetvinduet kredsede han, ligesom i middagsselskabet, uophørligt omkring os som en stor grib og slugte enhver stavelse, som Agnes sagde til mig, eller jeg sagde til Agnes.

I den sindstilstand, hans fortrolige meddelelse hjemme hos mig havde sat mig i, havde jeg tænkt meget på de ord, Agnes havde brugt med hensyn til kompagniskabet.

"Jeg gjorde, hvad jeg håber var rigtigt. Overbevist om, at det for faders roligheds skyld var nødvendigt, at ofret bragtes, bønfuldt jeg ham om at bringe det."

En pinlig anelse om, at hun ville give efter for og trøste sig ved den samme følelse, når det gjaldt ethvert andet offer for hans skyld, havde stadig siden knuget mig. Jeg kendte hendes opofrende natur. Jeg vidste, hvor højt hun elskede ham. Jeg vidste af hendes egen mund, at hun holdt sig for den uskyldige årsag til hans vildfarelser, at hun mente at være i en stor gæld til ham, som hun brændte efter at betale. Det var mig ingen trøst

at se, hvor forskellig hun var fra det afskyelige rødhoved i den morbærfarvede kavaj, for jeg følte, at den største fare netop lå i denne forskel mellem dem, i hendes rene sjæls selvfornegetelse og hans smudsige lavhed. Alt dette vidste han uden tvivl fuldkommen vel og havde i sin træskhed nøje overvejet det.

Og dog var jeg så vis på, at udsigten til et sådant offer måtte tilintetgøre Agnes' lykke, og jeg var samtidig på grund af hendes væsen så vis på, at hun endnu ikke havde øjnet det, og at det endnu ikke havde udbredt nogen skygge over hende, at jeg lige så let kunne have tilføjet hende en fornærmelse som advaret hende om, hvad der truede. Derfor skiltes vi ad uden nogen forklaring, idet hun slog ud med hånden og tilsmilede mig et farvel fra karetvinduet, mens hendes onde ånd vred sig ovenpå, som om han havde hende i sine kløer og triumferede.

I lang tid kunne jeg ikke glemme dette afskedsglimt af dem. Da Agnes skrev til mig, at hun var kommet lykkelig og vel hjem, var jeg lige så modfalden, som jeg havde været, da jeg så hende rejse. Hver gang jeg faldt i tanker, kunne jeg være vis på, at dette emne fremstillede sig for mig og fordoblede min uro. Der gik næppe nogen nat, uden at jeg drømte om det. Det blev en del af mit liv og lige så uadskilleligt fra mit liv som mit eget hoved.

Imidlertid hengik der dage og uger, og jeg kom på kontoret hos Spenlow & Jorkins. Af min tante fik jeg halvfems pund om året, foruden min husleje og forskellige småting. Mine værelser var lejede på et år, og skønt jeg endnu fandt dem kedelige om aftenen og aftenerne lange, slog jeg mig dog til ro i et jævnt dårligt humør og søgte min trøst i kaffe. Når jeg tænker tilbage,

forekommer det mig, at jeg har drukket i pottlevis af denne drik i dette tidsrum af min tilværelse.

Den dag, jeg begyndte på kontoret, fandt ingen festlighed sted, med undtagelse af, at jeg trakteredede kontorpersonalet med smørrebrød og sherry og gik alene på komedie om aftenen. Spenlow sagde ved den lejlighed, da vi lukkede kontoret, at det ville have været ham kært at have set mig hos sig i hans hus i Norwood for at højtideligholde vor forbindelse, hvis hans husvæsen ikke havde været lidt i uorden, fordi han ventede sin datter tilbage fra Paris, hvor hendes opdragelse var blevet fuldendt, men han tilføjede, at når hun kom hjem, håbede han at have den fornøjelse at se mig hos sig. Jeg vidste, at han var enkemand med en datter, og takkede ham.

Spenlow holdt ord. Et par uger efter mindede han mig om mit løfte og sagde, at hvis jeg ville gøre ham den fornøjelse at komme næste lørdag og blive til mandag, ville det være ham særdeles kært. Jeg svarede naturligtvis, at jeg skulle gøre ham den fornøjelse, og han ville køre mig derhen i sin phaëton og tilbage igen.

Da dagen kom, blev endog min vadsæk mønstret med ærbødighed af de lønnede kontorbetjente, som huset i Norwood var et helligt mysterium for. En af dem fortalte mig, at han havde hørt, at Spenlow ikke spiste på andet end sølv og porcelæn, og en anden lod falde et vink om, at der blev tappet champagne af tønder, som om det var almindeligt bordøl. Den gamle fuldmægtig med parykken, hvis navn var Tiffey, havde flere gange været derude i forretninger og var hver gang trængt ind i frokostsalen. Han udmalede den som det pragtfuldeste værelse, man kunne tænke sig, og sagde, at han havde drukket

en brun ostindiesherry, der var af en så udmærket kvalitet, at tænderne løb i vand, når man bare tænkte på den.

Phaëtonen var et meget smukt køretøj; hestene krummede halsen og løftede benene, som om de vidste, at de hørte til Doctors' Commons, hvor der var en levende kappestrid med hensyn til alt, hvad der hed luksus. Der blev derfor også holdt adskillige elegante ekvipager, men jeg har dog og vil altid have den mening, at denne kappestrid i min tid især viste sig i brugen af stivelse, som sagførerne brugte i så stort et omfang, som det er muligt for noget menneske at gøre.

Til mr. Spenlows hus hørte en yndig have, og skønt det ikke var den bedste årstid til at se en have, var den dog så smukt holdt, at jeg var ganske henrykt over den. Der var en dejlig plæne, der var trægrupper, og der var buede gange, som jeg lige kunne skelne i mørket, dannet af gitterværk, som der om sommeren voksede slyngplanter og blomster på.

"Her spadserer vist miss Spenlow alene," tænkte jeg. "Ak Gud!"

Vi gik ind i det livligt oplyste hus og kom ind i en forstue, hvor jeg så alle slags hatte, huer, kavajer, plaider, handsker, piske og spadserestokke.

"Hvor er miss Dora?" spurgte Spenlow tjeneren.

"Dora!" tænkte jeg. "Hvilket skønt navn!"

Vi drejede ind i et værelse tæt ved samme, og jeg hørte en stemme sige:

"Mr. Copperfield, min datter Dora og min datter Doras fortrolige veninde!"

Det var uden tvivl Spenlows stemme, men jeg kendte den ikke og brød mig ikke om, hvis det var. Alt var forbi på et

øjeblik. Jeg havde opfyldt min skæbne. Jeg var en træl og en slave. Jeg elskede Dora Spenlow til vanvid!

Hun var mere end et menneskeligt væsen for mig. Hun var en fe, en sylfe, jeg ved ikke, hvad hun var – noget, som ingen før havde set, og alt, som enhver måtte ønske sig. Jeg opslugtes øjeblikkelig af en afgrund af kærlighed. Der var ingen tøven på randen af den, ingen seen ned og ingen seen tilbage; jeg var væk – styrtet i, lige på hovedet, førend jeg havde fået fatning nok til at sige hende et ord.

"Jeg," sagde en velkendt røst, da jeg havde bukket og fremmumlet noget, "har før set mr. Copperfield."

Den talende var ikke Dora. Nej, det var den fortrolige veninde, det var – miss Murdstone!

Jeg tror ikke, jeg blev videre forbavset. Så vidt jeg kan dømme, havde jeg helt mistet evnen til at blive forbavset. Med undtagelse af Dora Spenlow indeholdt den materielle verden intet, som det var umagen værd at forbavses over. Jeg sagde: "God dag, miss Murdstone? Jeg håber, De har det godt?" og hun svarede: "Rigtig godt." Jeg sagde: "Hvorledes har mr. Murdstone det?" Og hun svarede: "Tak, min broder er rask."

Spenlow, der sagtens var blevet forundret over at se os kende hinanden, tog nu ordet.

"Det glæder mig at se," sagde han, "at De, Copperfield, og miss Murdstone er gamle bekendte."

"Mr. Copperfield og jeg," sagde miss Murdstone med urokkelig sindsro, "er beslægtede langt ude. Vi har engang kendt hinanden lidt. Det var i hans barndom. Forholdene har siden skilt os ad. Jeg ville ikke have kunnet genkende ham."

Jeg svarede, at jeg ville have genkendt hende, hvor det skulle være, hvilket også var fuldkommen sandt.

"Miss Murdstone har haft den godhed," sagde Spenlow til mig, "at modtage en plads som – hvis jeg tør udtrykke mig således – min datter Doras fortrolige veninde. Da min datter Dora desværre har mistet sin moder, har miss Murdstone været så forekommende at påtage sig at være hendes beskytterinde og ledsagerske."

Det faldt mig flygtigt ind, at miss Murdstone, ligesom det lommeinstrument, som kaldes en "selvforsvarer", ikke så meget kan bruges til beskyttelse som til angreb, men da jeg kun kunne tænke flygtigt på alt andet end Dora, så jeg straks efter på hende og troede at kunne se på ansigtet, der havde et allerkæreste surmulende udtryk, at hun ikke skøttede synderlig om at være så særdeles fortrolig mod sin beskytterinde og ledsagerske. Men nu blev der ringet med en klokke, hvilket Spenlow sagde var det første middagssignal, hvorfor han førte mig bort for at jeg kunne klæde mig om.

Tanken om at klæde sig på eller gøre noget som helst i denne forelskelsestilstand var lidt vel latterlig. Jeg kunne kun sætte mig ved kaminen, bide i nøglen til min vadsæk og tænke på den bedårende, barnlige, klarøjede, elskelige Dora. Hvilken figur hun havde, hvilket ansigt hun havde, hvilket yndigt, foranderligt, fortryllende væsen!

Klokken ringede så snart igen, at jeg kun fik tid til at jage i klæderne i stedet for at gøre et så omhyggeligt toilette, som jeg kunne have ønsket under de forhåndenværende omstændigheder, og gik ned. Der var nogle fremmede til stede, og Dora talte med en gammel herre med gråt hår. Men så

gammel han var – og oldefader oven i købet, efter hvad han sagde – var jeg dog rasende skinsyg på ham.

I hvilken sindsstemning var jeg ikke! Jeg var skinsyg på enhver. Jeg kunne ikke tåle tanken om, at nogen kendte Spenslow bedre end jeg. Det martrede mig at høre dem tale om tildragelser, jeg ikke havde del i. Da en meget elskværdig mand med et blankt poleret, skaldet hoved spurgte mig over middagsbordet, om det var første gang, jeg var her, kunne jeg gerne have gjort, jeg ved ikke hvad, ved ham.

Jeg husker ikke, hvem der var til stede, undtagen Dora. Jeg har ikke mindste forestilling om, hvad vi fik til middag, undtagen Dora. Det står for mig, som om jeg ikke nød andet end Dora og lod en halv snes retter gå mig urørte forbi. Jeg sad ved siden af hende. Jeg talte med hende. Hun havde den yndigste lille stemme, den sødeste lille latter, de nydeligste og mest fortryllende små manerer, som nogen sinde har ført en fortabt yngling i håbløst slaveri. Hun var i det hele taget temmelig diminutiv. Men derved blev hun kun så meget sødere, tænkte jeg.

Da hun forlod værelset med miss Murdstone, sank jeg hen i drømmerier, som kun forstyrredes af den grusomme frygt, at miss Murdstone ville bagtale mig for hende. Den elskværdige fyr med det blanke hoved fortalte mig en lang historie, jeg tror, det var om havevæsenet. Jeg tror, at jeg flere gange hørte ham sige "min gartner", og jeg syntes også at skænke ham den dybeste opmærksomhed, men vandrede dog hele tiden i Edens have med Dora.

Min frygt for at blive bagtalt for genstanden for min kærlighed fornyedes, da vi kom ind i selskabssalen, ved miss

Murdstones kolde og frastødende mine, men jeg blev befriet for den på en uventet måde.

"David Copperfield," sagde miss Murdstone, idet hun vinkede mig hen til et afsides vindue, "et ord!"

Jeg stod ene lige over for hende.

"Jeg har ikke nødig at udbrede mig over familieforhold. Det er intet fristende emne."

"Langtfra," svarede jeg.

"Langtfra," gentog hun. "Jeg ønsker ikke at opfriske mindet om tidligere uenigheder eller tidligere fornærmelser. Jeg er blevet fornærmet af en person – på mit køns vegne smerter det mig at måtte sige, et fruentimmer – som kun kan nævnes med foragt og afsky, og derfor vil jeg helst lade være at nævne hende."

Jeg blev meget opbragt på min tantes vegne, men sagde, at det vist ville være bedst, om miss Murdstone ikke nævnte hende. Jeg kunne ikke høre hende blive omtalt med ringeagt, tilføjede jeg, uden at sige min mening rent ud.

Miss Murdstone lukkede øjnene og bøjede hånligt hovedet. Derpå fortsatte hun, idet hun atter langsomt åbnede øjnene:

"David Copperfield, jeg vil ikke søge at skjule, at jeg dannede mig en ufordelagtig mening om Dem i Deres barndom. Jeg har måske taget fejl, eller De er måske ikke den samme. Det er ikke det, der nu er tale om mellem os. Jeg hører til en familie, der, som jeg tror, udmærker sig ved en vis fasthed, og min mening skifter ikke som vejr og vind. Jeg kan have min mening om Dem, og De Deres om mig."

Nu bøjede jeg hovedet.

"Men det er ikke nødvendigt," fortsatte hun, "at disse meninger kommer i kollision her. Under de givne forhold er det i enhver henseende lige så godt, at de ikke gøre det. Da tilfældet har bragt os sammen igen og måske kan bringe os sammen ved anden lejlighed, vil jeg foreslå, at vi mødes her som fjerne bekendte. Familieforhold er en tilstrækkelig grund til, at vi kun omgås på den fod, og det er aldeles unødvendigt, at nogen af os gør den anden til genstand for omtale. Samtykker De i dette?"

"Miss Murdstone," svarede jeg, "jeg har ikke glemt, at De og mr. Murdstone behandlede mig meget grusomt og var meget ukærlige mod min moder. Det vil jeg ikke glemme, så længe jeg lever, men jeg er aldeles enig i Deres forslag."

Miss Murdstone lukkede igen øjnene og bøjede sit hoved. Derpå gik hun, efter lige at have rørt ved bagsiden af min hånd med spidsen af sine kolde, stive fingre, sin vej, idet hun ordnede de små lænker om håndleddene og halsen, der syntes at være de samme og i den selvsamme tilstand, som da jeg sidst havde set hende. Når jeg tænkte på miss Murdstones natur mindede de mig om lænkerne over en fængselsdør, som advarer alle udenfor om, hvad de kan vente sig indenfor.

Alt, hvad jeg ved om den øvrige del af aftenen, er, at jeg hørte mit hjertes dronning synge fortryllende arier på fransk, i almindelighed af det indhold, at man, hvad der så end var på færde, altid burde danse, tra la la! tra la la! idet hun akkompagnerede sig på et herligt instrument, der lignede en guitar; at jeg vuggede mig i salige drømme; at jeg afslog at nyde noget som helst; at jeg især væmmedes ved synet af punch; at hun, da miss Murdstone tog hende under sit værn og førte hende bort, smilede og rakte mig sin søde hånd; at jeg

opfangede et glimt af mig selv i et spejl og så ud som en ren idiot; at jeg lagde mig til sengs i den mest forstumlede sindsstemning og stod op i et anfald af svagt vanvid.

Det var en smuk morgen og tidligt, og jeg satte mig for at gøre en vandring gennem en af de buede spadserengange og hengive mig til min lidenskab ved at dvæle ved hendes billede. Da jeg gik gennem forstuen, mødte jeg hendes lille hund Jip, en forkortelse af Gipsy (sigøjner). Jeg nærmede mig den ømt, for også den elskede jeg, men den viste tænder, krøb ind under en stol for at snerre ad mig og ville ikke finde sig i den mindste familiaritet.

Haven var kold og tom. Jeg vandrede omkring og tænkte på, hvor lykkelig jeg ville være, hvis jeg nogen sinde kunne blive forlovet med dette dyrebare vidunder. Vedrørende giftermål, formue og alt sådan noget tror jeg, at jeg næsten var lige så uskyldig i mine tanker, som dengang jeg elskede lille Mille. At have lov til at kalde hende "Dora", at skrive til hende, at tilbede og forgude hende, at have grund til at tro, at hun, når hun var sammen med de andre, dog tænkte på mig, forekom mig at være toppunktet for al menneskelig ærgerrighed. Der er ikke mindste tvivl om, at jeg var en forelsket ung nar, men i alt dette var der dog en hjertets renhed, som hindrer mig i at tænke på det med ringeagt, hvor meget jeg så end ler ad mig selv.

Jeg havde ikke vandret længe om, førend jeg bøjede om et hjørne og mødte hende. Jeg skælver atter fra issen til fodsålen, idet min hukommelse bøjer om dette hjørne, og pennen ryster i min hånd.

"De – er – tidligt ude, miss Spenlow," sagde jeg.

"Der er så kedeligt inde," svarede hun, "og miss Murdstone er så underlig! Hun snakker noget dumt tøj om, at luften først må afdampes, førend jeg går ud. Afdampes!" (Her slog hun en melodisk latter op). "Søndag morgen, da jeg ikke øver mig, må jeg tage mig noget for. Derfor sagde jeg også til fader i aftes, at jeg måtte gå ud. Desuden er det jo den dejligste tid på hele dagen. Synes De ikke?"

Jeg vovede en dristig fløve og sagde (dog ikke uden at stamme), at det nu var meget dejligt, skønt der havde været meget trist for en minut siden.

"Skal det være en kompliment," sagde Dora, "eller har vejret virkelig forandret sig?"

Jeg stammede værre end før, idet jeg svarede, at det ikke var nogen kompliment, men den rene sandhed, skønt jeg ikke var vidende om, at der var foregået nogen forandring med vejret. Det var i min egen stemning, tilføjede jeg undseligt, for at der ikke skulle være nogen misforståelse.

Jeg har aldrig set sådanne lokker – og hvor var det også muligt, da der aldrig har været mage til lokker – som de, hun rystede frem for at skjule sin rødme. Og stråhatten med de blå bånd, som hvilede på disse lokker – hvilken uvurderlig skat ville det ikke have været, hvis jeg kunne have hængt den op i mit værelse i Buckingham Street.

"De er nylig kommet hjem fra Paris?" sagde jeg.

"Ja," svarede hun. "Har De nogen sinde været der?"

"Nej."

"Å, da vil jeg ønske, at De snart måtte komme derhen. De ville synes rigtig godt om det."

Den dybeste kval afmalede sig i mit ansigt. At hun kunne ønske, at jeg skulle rejse; at hun kunne tænke sig det muligt, at jeg ville gøre det, var utåleligt. Jeg foragtede Paris, jeg foragtede Frankrig. Jeg sagde, at jeg ikke for alt i verden ville forlade England under de nuværende forhold. Intet skulle få mig til det. Nok sagt, hun rystede atter lokkerne, da den lille hund i det samme kom løbende ned ad gangen til vor undsætning.

Den var dødelig skinsyg på mig og fortsatte at gø ad mig. Hun tog den på armen – o Himmel – og kælede for den, men den fortsatte alligevel at gø. Den ville ikke lade mig røre ved sig, da jeg prøvede på det, og så slog hun den. Det forøgede i høj grad mine lidelser at se de klaps, hun til straf gav den på kanten af dens stumpede snude, mens den blinkede med øjnene og slikkede hendes hånd, stadig brummende ved sig selv ligesom en lille bas. Omsider blev den stille – og det kunne den sagtens, når hendes bløde kind lå på dens hoved – og vi gik videre for at tage et drivhus i øjesyn.

"De står ikke på nogen fortrolig fod med miss Murdstone, vel?" sagde Dora. "Min kæledægge!" (De to sidste ord gjaldt hunden. Oh, havde de dog været henvendt til mig!).

"Nej," svarede jeg, "aldeles ikke."

"Det er en kedelig en," sagde Dora mut. "Jeg kan ikke fatte, hvad fader tænkte på, da han valgte en sådan plageånd til at være om mig. Hvem trænger til beskyttelse? Jeg i det mindste ikke. Jip kan beskytte mig langt bedre end miss Murdstone – ikke sandt, søde Jip?"

Den blinkede kun dovent, da hun kyssede dens kuglerunde hoved.

"Fader kalder hende min fortrolige veninde, men det er hun rigtignok ikke – vel Jip? Vi skænker ikke sådanne sure personer vor fortrolighed, Jip og jeg. Vi vil skænke den til dem, vi selv synes, og selv vælge vore venner, i stedet for at lade dem vælge for os, ikke sandt, Jip?"

Jip gav en velbehagelig lyd fra sig, omtrent ligesom en tekedel, når den snurrer. På mig lagde hvert ord en ny lænke.

"Det er meget hårdt, at vi, i stedet for en rar moder, skal have en sådan gnaven, sur gammel tingest som miss Murdstone, der altid følger os i hælene, er det ikke, Jip? Men det er det samme, Jip. Vi vil ikke være fortrolige, men mere os, så godt vi kan, trods hende, og drille hende og ikke føje hende, ikke sandt, Jip?"

Havde det varet længere, tror jeg, jeg havde kastet mig på mine knæ i gruset med udsigt til at skrabe dem, og at blive jaget på døren oven i købet. Men ulykkeligtvis var drivhuset ikke langt borte, og under de sidste ord var vi nået hen til det.

Det indeholdt en hel udstilling af smukke geranier. Vi vandrede langs den hele række af dem, og Dora standsede ofte for at beundre denne eller hin, og jeg standsede for at beundre den samme, og Dora løftede i barnlig overgivenhed leende hunden op, for at den skulle lugte til blomsterne, og var vi ikke alle tre i den syvende himmel, så var jeg det i hvert tilfælde. Endnu den dag i dag fremkalder lugten af et geraniumblad en halvt komisk, halvt alvorlig forundring hos mig over den pludselige forandring, der foregår med mig, og da ser jeg en stråhat med blå bånd, en fylde af lokker og en lille sort hund, der løftes i vejret på to smækre arme mod en række blomster og grønne blade.

Miss Murdstone havde søgt efter os og fandt os her. Hun rakte sin modbydelige kind, hvis smårynker var udfyldt med hårpudder, frem til Dora, for at hun skulle kysse den. Derpå tog hun Dora under armen og førte os i sørgemarch ind til morgenmaden.

Hvor mange kopper te jeg drak, fordi Dora skænkede dem, ved jeg ikke, men jeg husker godt, at jeg tyllede te i mig så længe, at hele mit nervesystem måtte være gået fløjten, hvis jeg dengang havde haft noget. Derpå gik vi i kirke. Miss Murdstone sad mellem Dora og mig i stolen, men jeg hørte Dora synge, og menigheden forsvandt. Der blev holdt en prædiken – naturligvis om Dora – og det er desværre alt, hvad jeg ved om gudstjenesten.

Vi havde en rolig dag. Ingen fremmede, en spadseretur, en familiemiddag på fire personer, og om aftenen så vi i bøger og på billeder, mens miss Murdstone, med et opbyggelsesskrift foran sig og øjnene fæstet på os, årvågen holdt vagt. Ak, lidet drømte Spenslow, mens han om eftermiddagen sad lige over for mig med sit lommetørklæde over sit hoved, om, hvor varmt jeg i mine tanker omfavnede ham som min svigerfader. Lidet tænkte han om aftenen, da jeg tog afsked med ham, på at han nylig havde givet sit samtykke til min forlovelse med Dora, og at jeg nedbad velsignelser over hans hoved.

Vi tog bort tidlig om morgenen, da vi havde en bjærgningssag for i admiralitetsretten, der krævede et nøjagtigt kendskab til hele navigationen, hvorfor dommeren (for man kunne jo ikke forlange, at vi skulle forstå os synderlig på den slags sager i Commons) havde bedt to gamle bisiddere fra navigationsanstalten om for Guds skyld at komme og hjælpe

ham. Dora var imidlertid atter til stede ved frokostbordet for at skænke te, og jeg havde den melankolske fornøjelse i phaëtonen at tage min hat af for hende, mens hun stod i døren med Jip på armen.

Hvad admiralitetsretten var for mig den dag; hvilket meningsløst tøjeri jeg i mine tanker fik lavet ud af vor sag, mens jeg sad og hørte på den; hvorledes jeg så "Dora" indgraveret på bladet af sølvåren, som lagdes på bordet som et sindbillede på hin høje jurisdiktion, og hvorledes jeg, da Spenlow tog hjem uden mig (jeg havde nemlig næret det vanvittige håb, at han igen ville tage mig med), blev til mode, som om jeg selv var en matros, og det skib, jeg hørte til, var sejlet fra mig og havde efterladt mig på en øde ø, vil jeg ikke gøre noget frugtesløst forsøg på at udmale. Kunne denne søvnige gamle ret ryste søvnen af sig og fremstille de vågne drømme, jeg har haft i den om Dora, i en eller anden synlig skikkelse, ville den åbenbare sandheden.

Jeg mener ikke alene de drømme, jeg havde den dag, men hver dag, den ene uge, den ene retstermin efter den anden. Jeg gik derhen, ikke for at høre efter, hvad der foregik, men for at tænke på Dora. Skænkede jeg nogen sinde sagerne en tanke, når de sneg sig forbi mig i deres sneglegang, var det kun for ved ægteskabssagerne, med tanken om Dora, at undres over, hvorledes det kunne gå til, at ægtefolk nogen sinde kunne være andet end lykkelige, og ved arvesagerne at overveje, hvilket skridt jeg, hvis de omtvistede penge var blevet mig testamenteret, øjeblikkelig ville have taget med hensyn til Dora. I den første uge af min lidenskab købte jeg fire kostbare veste – ikke for min egen skyld, jeg satte ingen pris på dem, men for

Doras – og begyndte at gå med lysegule handsker og lægge grundvolden til alle de ligtorne, jeg siden har haft. Kunne de støvler, jeg gik med i den tid, bare skaffes frem og sammenlignes med mine fødders naturlige omfang, ville de på den mest rørende måde bevise, i hvilken tilstand mit hjerte var.

Og dog tilbagelagde jeg, hvor ynkeligt jeg end lemlæstede mig selv ved denne hyldest af Dora, dagligt flere mile i håb om at få hende at se. Jeg blev snart ikke alene lige så godt kendt på Norwoodvejen som postbuddet i dette distrikt, men jeg gennemkrydsede ligeledes London. Jeg vandrede om i de gader, hvor de bedste damebutikker var, spøjte i bazaren som en urolig ånd og drev op og ned i parken, længe efter at jeg var blevet aldeles udmattet. Undertiden, med lange mellemrum og ved sjældne lejligheder, så jeg hende. Måske så jeg hendes handske vinke i et karetvindue; måske mødte jeg hende og spadserede et lille stykke med hende og miss Murdstone og talte med hende. I det sidste tilfælde var jeg bagefter altid højst ulykkelig ved tanken om, at jeg ikke havde sagt noget for at gøre mig forståelig, eller at hun ikke havde nogen anelse om min dybe kærlighed, eller at hun ikke brød sig om mig. Jeg ventede, som man let kan tænke sig, stadig på en ny indbydelse til Spenlows hus, men blev stadig skuffet, for jeg fik ingen.

Mrs. Crupp må have været et skarpsindigt fruentimmer, for mens denne følelse endnu kun var nogle uger gammel, og jeg ikke havde haft mod nok til at skrive mere udførlig selv til Agnes, end at jeg havde været i besøg hos Spenlow, "hvis familie," tilføjede jeg, "kun består af en datter;" – mrs. Crupp, siger jeg, må have været et skarpsindigt fruentimmer, for allerede på dette tidlige stadium opdagede hun sagen. En aften,

da jeg var meget nedslået, og hun selv led af cognacs-sygdom, kom hun op til mig for at spørge, om jeg ikke kunne tjene hende med lidt kardemommetinktur, blandet med rabarber og krydret med syv dråber nellikeessens, hvilket var det bedste middel mod hendes onde, eller også, ifald jeg ikke havde det, med lidt cognac, hvilket var det næstbedste. Det smagte hende ikke så godt, sagde hun, men det var det næstbedste. Da jeg ikke engang havde hørt tale om det første lægemiddel og altid havde det andet stående, gav jeg hende et glas af dette, hvilket hun, for at jeg ikke skulle fatte mistanke om, at der blev gjort nogen upassende brug af det, begyndte at tømme i mit påsyn.

"Frisk mod," sagde mrs. Crupp. "Jeg kan ikke tåle at se Dem således; jeg er selv moder."

Jeg fattede ikke ganske, hvad dette havde med mig at gøre, men smilte dog så venligt til hende, som det stod i min magt.

"Nå, op med hovedet. Undskyld mig. Jeg ved, hvad det er. Der er en ung dame med i spillet."

"Mrs. Crupp!" svarede jeg rødmende.

"Å Gud velsigne Dem! Skyd hjertet op i livet, De skal aldrig give fortabt, sir! Ser hun ikke venligt til Dem, så er der såmænd nok, som ville gøre det. De er en ung mand, som fortjener at gøre lykke hos damerne, mr. Coppfuld, og De må lære Deres eget værd at kende."

Mrs. Crupp kaldte mig altid mr. Coppfuld, for det første, uden tvivl, fordi det ikke var mit navn, og dernæst, som jeg er tilbøjelig til at tro, på grund af en uklar tankeforbindelse med et kaffeselskab.

"Hvorfor tror De, mrs. Crupp, at der er en ung dame med i spillet?" spurgte jeg.

"Mr. Coppfuld," sagde hun med megen følelse, "jeg er selv moder."

I nogen tid kunne hun kun lægge sin hånd på sit nankinsbryst og dulme den tilbagevendende smerte ved at nippe til medicinen. Omsider talte hun igen.

"Da Deres kære tante lejede disse værelser til Dem, mr. Coppfuld, sagde jeg, at jeg nu havde fået en, jeg kunne sørge for. "Gud ske lov!" var mine ord, "nu har jeg fået en, jeg kan sørge for!" – De hverken spiser eller drikker nok!"

"Er det på det, De støtter Deres formodning, mrs. Crupp?" spurgte jeg.

"Sir," sagde mrs. Crupp i en næsten streng tone, "jeg har vasket og strøget for flere unge herrer foruden Dem. En ung herre kan være alt for omhyggelig eller alt for lidt omhyggelig med sig selv. Han kan børste sit hår alt for regelmæssigt eller alt for uregelmæssigt. Han kan gå med alt for store eller alt for små støvler. Alt afhænger af, hvorledes den unge herres oprindelige karakter er. Men enten han går til den ene eller den anden yderlighed, så er der en ung dame med i spillet."

Mrs. Crupp rystede så afgjort på hovedet, at jeg blev aldeles slået af marken.

"Der var nu den herre, som døde her, han forelskede sig – i en opvartningsjomfru – og lod straks sine veste sy ind, skønt han var blevet meget tykmavet af drik."

"Mrs. Crupp," sagde jeg, "jeg må bede Dem ikke at sætte den unge dame, som her er tale om, i klasse med en opvartningsjomfru eller den slags."

"Mr. Coppfuld," svarede mrs. Crupp, "det skal De ikke være bange for; jeg er selv moder. Jeg beder om forladelse, sir, hvis

jeg synes påtrængende. Jeg ville nødig trænge mig på, hvor jeg ikke er velkommen. Men De er en ung mand, mr. Coppfuld, og mit råd til Dem er at skyde hjertet op i livet. Hvis De vil lægge Dem efter en eller anden ting, hvis De f.eks. ville lægge Dem efter at spille kegler, hvilket er sundt, ville De se, at det ville adsprede Dem og gøre Dem godt."

Med disse ord takkede mrs. Crupp, der lod, som om hun var meget omhyggelig for cognacsflasken, der nu var aldeles tømt, mig med en majestætisk nejen og trak sig tilbage. Idet hendes skikkelse forsvandt i forstuens mørke, slog det mig, at dette råd ganske vist var en lille næsvished fra mrs. Crupps side, men fra et andet synspunkt var jeg dog samtidig ganske glad ved at modtage det som en gavnlig lære og en advarsel om for fremtiden at skjule min hemmelighed bedre.

27. Tommy Traddles

Det var måske en følge af mrs. Crupps råd, at det den næste dag faldt mig ind at gå ud og opsøge Traddles. Det var ud over den tid, han havde nævnt, og han boede i en lille gade i nærheden af veterinærskolen i Camden Town, der især, som en af vore skrivere, der selv boede i det nabolag, havde fortalt mig, beboedes af studenter, som købte levende æsler og anstillede eksperimenter med disse umælende i deres værelser. Efter at jeg hos samme skriver havde indhentet oplysning om vejen til det omhandlede akademiske kvarter, gik jeg samme eftermiddag ud for at besøge min gamle skolefælle.

Jeg fandt, at gaden ikke var så behagelig, som jeg for Traddles' skyld kunne have ønsket det. Beboerne syntes at have en vis tilbøjelighed til at kaste alle sådanne småting, som de ingen brug havde for, ud midt på vejen, hvorved den ikke alene blev ildelugtende og snavset, men også glat, på grund af kålbladene. Affaldet indskrænkede sig heller ikke alene til planteriget, for mens jeg så efter husnumrene, opdagede jeg en sko, en fladtrykt kasserolle, en paraply og en sort hat på forskellige stadier af opløsning.

Stedets hele udseende mindede mig slående om de dage, da jeg boede hos Micawbers. Et ubeskriveligt præg af falmet fornemhed, som klæbede ved det hus, jeg søgte, og gjorde det forskelligt fra alle de andre huse i gaden – skønt de alle var opførte efter et og samme ensformige mønster og lignede de tidlige forsøg af en klodset dreng, der lærer at lave huse og endnu ikke er kommet ud over de første jaskerier – mindede

mig endnu mere om Micawbers. Da jeg tilfældigvis kom til døren, ligesom den blev åbnet for mælkemanden, mindedes jeg endnu mere levende om Micawbers.

"Nå," sagde mælkemanden til en meget ungdommelig tjenestepige, "hvad bliver det så til med min lille regning?"

"Ja, herren siger, at han snart skal afgøre den."

"For," sagde mælkemanden, idet han fortsatte, som om han intet svar havde fået, og efter hans tone at dømme snarere talte til opbyggelse for nogen inde i huset end for den ungdommelige tjenestepige – et indtryk, der styrkedes af den måde, hvorpå han stirrede ned ad gangen, "for denne hersens lille regning har nu løbet så længe, at jeg begynder at tro, at den løber rent væk uden at lade høre det mindste fra sig. Og nu vil jeg ikke længere finde mig i det, må De vide!" sagde han ind i huset og stirrede ned ad gangen.

Når man så hen til, at han handlede med en så spagfærdig artikel som mælk, kunne der ikke tænkes nogen større anomali. Hans væsen ville have været glubsk, selv for en slagter eller brændevinsbrænder.

Tjenestepigens stemme blev svag, men efter bevægelsen af hendes læber at dømme forekom det mig, som om hun atter mumlede noget om, at regningen snart ville blive afgjort.

"Hør engang," sagde mælkemanden og så for første gang vist på hende, idet han tog hende om hagen, "holder De af mælk?"

"Ja, jeg holder meget af det."

"Godt, så får De ingen i morgen, hører De? Ikke en dråbe mælk får De i morgen."

Det forekom mig, at hun syntes at føle sig lettet ved udsigten til at få mælk i dag. Efter at have rystet på hovedet med et

mørkt blik på hende slap mælkemanden hendes hage, åbnede med en alt andet end velvillig mine sin kande og hældte det sædvanlige kvantum i familiekrukken. Da dette var gjort, gik han brummende bort og istemte med et hævngherrigt skrig sit sædvanlige råb uden for den næste dør.

"Bor mr. Traddles her?" spurgte jeg nu.

En mystisk stemme fra enden af gangen svarede "ja", hvorpå tjenestepigen ligeledes svarede "ja".

"Er han hjemme?"

Atter svarede den mystiske stemme ja, og atter gentog tjenestepigen svaret. Derpå gik jeg ind. Da jeg var kommet op ad trappen – huset var kun to etager højt – stod Traddles ude på gangen for at modtage mig. Han var henrykt over at se mig og førte mig med den største hjertelighed ind i sit lille kammer. Det lå til gaden og var overordentlig propert, skønt sparsomt udstyret. Det var hans eneste værelse, så jeg, for der stod en sovesofa i det, og hans skobørster og blanksværte var sat ind mellem bøgerne på den øverste hylde bag et leksikon. Hans bord var fuldt af papirer, og han havde en gammel arbejdsfrakke på. Jeg så ikke på noget, det jeg ved af, men så dog alt, lige til billedet af en kirke på hans porcelænsskrivetøj – og også dette var en egenskab, som var blevet udviklet hos mig i de gamle Micawberdage. Forskellige sindrige arrangementer, han havde truffet for at maskere sin dragkiste og skjule sine støvler, sit barberspejl osv., gjorde særligt indtryk på mig som vidnesbyrd om, at han endnu var den samme Traddles, der plejede at lave modeller til elefantbure af skrivepapir til at gemme fluer i, og når han blev mishandlet, at trøste sig med disse mindeværdige kunstværker, jeg så ofte har omtalt.

I en krog var der noget, som var omhyggeligt tilhyllet med et stort, hvidt stykke tøj, men jeg kunne ikke opdage, hvad det var.

"Traddles," sagde jeg, idet jeg atter trykkede hans hånd, "hvor det glæder mig at se dig."

"Jeg er også inderlig glad over at se dig, Copperfield," svarede han. "Det var netop, fordi jeg blev så kisteglad over at træffe dig på Ely Place og var så sikker på, at det også glædede dig at se mig, at jeg gav dig denne adresse i stedet for adressen på mit kontor."

"Hvad, holder du kontor?" spurgte jeg.

"Ja, jeg har fjerdeparten af et værelse og en gang og fjerdeparten af en skriver," sagde Traddles. "Tre andre og jeg har slået os sammen om en lejlighed – for at det skal se mere forretningsmæssigt ud – og vi huser også skriveren. Han koster mig en halv krone om ugen."

Hans gamle troskyldighed og skikkelighed og ligeledes noget af hans gamle uheldige skæbne syntes at smile til mig i det smil, han afgav denne forklaring med.

"Du må ikke tro, Copperfield," fortsatte Traddles, "at det er, fordi jeg er den mindste smule stolt, at jeg i almindelighed ikke opgiver min adresse her. Det er kun for Deres skyld, som kommer til mig, og som måske ikke ville holde af at besøge mig her. Jeg selv må slå mig gennem verden, som jeg bedst kan, og det ville være latterligt af mig, om jeg ville søge at skjule det."

"Mr. Waterbrook fortalte mig, at du læste til juridisk embedseksamen?" sagde jeg.

"Ja vist," svarede Traddles og gned sig langsomt i hænderne, "jeg læser til eksamen. Ærlig talt har jeg først nylig begyndt at gå på forelæsninger efter en temmelig lang udsættelse. Det er

noget siden, jeg blev indskrevet, men betalingen af de hundrede pund var en hård nød – en hård nød!" gentog Traddles med en grimasse, som om han havde fået en tand trukket ud.

"Ved du, hvad jeg ikke kan lade være at tænke på, Traddles, mens jeg sidder her og ser på dig?" sagde jeg.

"Nej."

"Det er de himmelblå klæder, du plejede at gå med!"

"Ak Gud, det er sandt," udbrød Traddles leende. "Stramme i ærmer og ben, husker du? Ak Gud ja, det var glade dage, hvad?"

"Jeg må dog tilstå, at jeg synes, vor skolemester kunne uden skade for nogen af os have gjort dem gladere."

"Å ja, måske," svarede Traddles. "Men vi havde dog så mange løjer. Husker du aftenerne på sovesalen, når vi holdt vore måltider, og du fortalte historier? Ha, ha, ha! Og husker du de prygl, jeg fik, fordi jeg græd over mr. Mell? Gamle Creakle! Det kunne såmænd fornøje mig at se ham igen!"

"Han var et afskum imod dig, Traddles," sagde jeg harmfuldt, for hans gode humør gjorde, at det forekom mig, som om det endnu var i går, jeg havde set ham få prygl.

"Synes du?" svarede Traddles. "Virkelig? Ja, måske. Men nu er det glemt for længe siden. Gamle Creakle!"

"Så kom du jo til en onkel?" spurgte jeg.

"Ja vel. Ham jeg altid ville skrive til, men aldrig skrev til, ha, ha, ha! Ja, dengang havde jeg en onkel. Han døde, kort efter at jeg var kommet ud af skolen. Han havde været manufakturhandler eller silke- og klædekræmmer, eller hvad det hedder, og havde indsat mig til sin arving. Men han kunne ikke lide mig, da jeg voksede til."

"Er det virkelig dit alvor?" spurgte jeg, for han tog det så roligt, at jeg troede, at han mente noget andet med det.

"Ja vist er det mit alvor, Copperfield. Det var uheldigt, men han kunne slet ikke lide mig. Han sagde, at jeg slet ikke var, som han havde ventet, og derfor giftede han sig med sin husholderske."

"Og hvad gjorde så du?" spurgte jeg.

"Egentlig ingenting," sagde Traddles. "Jeg boede hos dem og ventede på at blive sat i vej, indtil hans podagra slog op i maven, og så døde han; hun giftede sig igen med en ung mand, og der blev ikke gjort noget for mig."

"Fik du da slet intet, Traddles?" spurgte jeg.

"Jo, Gud bevarer, jeg fik halvtreds pund, men da jeg ikke var blevet uddannet til noget særligt fag, vidste jeg i begyndelsen ikke, hvad jeg skulle tage fat på. Imidlertid begyndte jeg, understøttet af en jurists søn, der havde været i *Salem House* – ham, Yawler, med den skæve næse – husker du ham ikke?"

"Nej. Han var der ikke, mens jeg var der. I min tid var alle næserne lige."

"Nå, lige meget," sagde Traddles. "Ved hans hjælp fik jeg juridiske dokumenter at skrive af. Det kastede vel ikke synderlig af sig, og så begyndte jeg at gøre udtog af sager og lignende ting for dem, for jeg er en slider, Copperfield, og havde lært, hvorledes den slags arbejder skulle gøres. Nå, det bragte mig på det indfald selv at studere jura, og det gik resten af de halvhundrede pund til. Yawler anbefalede mig til et par kontorer, deriblandt også mr. Waterbrooks – og jeg fik en hel del arbejde. Desuden var jeg heldig nok til at gøre bekendtskab med en forlægger, som ville udgive en encyklopædi, og han gav

mig noget at bestille, og jeg arbejder netop i dette øjeblik for ham. Jeg er ingen dårlig kompilator, Copperfield," sagde Traddles, som, i alt hvad han sagde, beholdt den samme glade, fortrøstningsfulde mine, "men jeg har ingen opfindelsesevne, ikke spor. Jeg tror ikke, at der nogen sinde har været et ungt menneske med mindre originalitet end jeg."

Da Traddles syntes at vente, at jeg skulle indrømme dette som noget, der faldt af sig selv, nikkede jeg, og derpå fortsatte han med den samme livlige tålmodighed – jeg kan ikke finde noget bedre ord – som før.

"Således lykkedes det mig lidt efter lidt ved at leve sparsommeligt omsider at skrabe de hundrede pund sammen, og de er nu, Gud ske lov, betalt – skønt det var – det rigtignok var," tilføjede han med en ny trækning, som om han havde fået endnu en tand trukket ud, "en hård nød! – Jeg lever endnu af den slags arbejde, jeg har nævnt, men håber med det første at komme i forbindelse med et dagblad, og så er min lykke så godt som gjort. Men du, Copperfield, er den samme, du altid har været, med det samme rare ansigt, og det er mig en sådan glæde at se dig, at jeg ikke vil skjule noget for dig. Derfor vil jeg også betro dig, at jeg er forlovet."

Forlovet! O, Dora!

"Med en præstedatter, en af ti søskende, nede i Devonshire. Ja!" fortsatte han, for han så mig uvilkårligt kaste et blik på billedet på skrivetøjet. "Det er kirken! Når man drejer ud af ledet her til venstre," her førte han fingeren langs hen med skrivetøjet, "så ligger huset der, hvor jeg nu holder min pen, forstår du, lige over for kirken!"

Først bagefter blev det mig rigtig klart, med hvilken glæde han meddelte mig disse enkeltheder, for mine egenkærlige tanker var netop i færd med at udkaste en grundtegning af Spenlows hus og have.

"Det er sådan en sød pige!" sagde Traddles. "Lidt ældre end jeg, men så sød! Jeg fortalte dig jo, at jeg ville tage fra byen? Jeg har været dernede. Jeg gik derhen og tilbage igen, og jeg har haft sådanne dejlige dage. Det bliver sagtens en temmelig lang forlovelse, men vort valgsprog er: "Vent og håb!" Det siger vi altid. Og hun ville vente på mig, til hun blev tres – ja længere, om det skulle være!"

Traddles lagde med et triumferende smil hånden på det hvide dække, som jeg havde lagt mærke til.

"Imidlertid må du ikke tro," sagde han, "at vi ikke er begyndt at tænke på vort indbo. Jo, det har vi. Vi må gå gradvis frem, men begyndt har vi. Her," fortsatte han og trak med stor varsomhed og stolthed dækket til side, "ser du to stykker bohavede at begynde med. Dette urtepottestativ har hun selv købt. Man sætter det ved dagligstuevinduet," sagde Traddles og trådte et skridt tilbage for at se på det med så meget des større beundring, "med en blomst i – så tager det sig nok så nydeligt ud. Dette lille runde bord med marmorpladen – det holder to fod og ti tommer i omfang – har jeg købt. Man vil lægge en bog fra sig, eller der kommer nogen til ens kone og vil sætte en kop fra sig, så er det udmærket! Det er et solidt stykke arbejde – fast som en klippe!"

Jeg roste højlgt begge dele, og Traddles bredte atter dækket over dem lige så omhyggeligt, som han havde trukket det til side.

"Det er ikke meget til at sætte bo med," sagde Traddles, "men det er dog noget. Det er det værste med dækketøj og sengeklæder og den slags sager og køkkentøjet – som f. eks. gryder og kasseroller og deslige nødvendighedsartikler – for sådanne ting er dyre og løber op. Dog: "Vent og håb!" Og jeg forsikrer dig, det er den sødeste pige!"

"Det er jeg overbevist om," sagde jeg.

"Imidlertid, og det er enden på min lange snakken om mig selv, slår jeg mig igennem, så godt jeg kan. Jeg tjener ikke meget, men jeg giver heller ikke meget ud. I almindelighed spiser jeg med folkene nedenunder, der virkelig er nogle meget rare mennesker. Både mr. Og mrs. Micawber har set en hel del af verden, og vi kommer udmærket ud af det sammen."

"Kære Traddles," udbrød jeg hurtigt, "hvad er det, du siger?"

Traddles så på mig, som om han ikke kunne fatte, hvad jeg talte om.

"Mr. og mrs. Micawber, Dem kender jeg overmåde godt!"

En betimelig banken på gadedøren, som jeg kendte så godt af gammel erfaring, og som ingen anden end Micawber kunne have frembragt, løste enhver tvivl i mit sind om, at det måtte være mine gamle venner. Jeg anmodede derfor Traddles om at bede sin vært komme op. Han kaldte da ud over rækværket, og mr. Micawber, aldeles uforandret – de snævre benklæder, stokken, flipperne og øjeglaset, alt ligesom i gamle dage – trådte ind i stuen med en fornem og ungdommelig mine.

"Undskyld, mr. Traddles," sagde Micawber med den velkendte rullen i sin stemme, idet han afbrød sig i at nynne en blid melodi. "Jeg vidste ikke, at der var noget fremmed individ i Deres helligdom."

Micawber gjorde et let buk for mig og trak flipperne i vejret.

"Hvorledes har De det, mr. Micawber?" spurgte jeg.

"Sir, De er overordentlig forekommende. Jeg er *in statu quo*."

"Og mrs. Micawber?" fortsatte jeg.

"Sir, hun er, Gud ske lov, også *in statu quo*."

"Og børnene, mr. Micawber?"

"Sir, det glæder mig at kunne sige, at deres sundhedstilstand ligeledes er tilfredsstillende."

I al denne tid havde Micawber slet ikke genkendt mig, skønt han havde stået lige over for mig. Men da han nu så mig smile, undersøgte han mine træk nøjere, trådte tilbage, udbrød: "Er det muligt! Har jeg atter den glæde at se Copperfield?" og rystede begge mine hænder med den største varme.

"Du gode Gud, mr. Traddles!" sagde Micawber, "at tænke sig, at De skulle være en bekendt af min gamle ven, min ungdoms kammerat! Mit lam!" råbte han ud over rækværket ned til mrs. Micawber, mens Traddles, ikke uden grund, så helt forbavset ud ved denne beskrivelse af mig. "Der er en herre oppe hos mr. Traddles, som han gerne vil forestille for dig, min engel!"

Micawber kom straks ind igen og trykkede mig endnu en gang i hånden.

"Og hvorledes har vor brave ven doktoren det?" spurgte han.

"Og hele vennekredsen i Canterbury?"

"Så vidt jeg ved, har de det alle godt," svarede jeg.

"Det fornøjer mig at høre. Det var i Canterbury, at vi sidst mødtes – i skyggen, hvis jeg må tale i billeder, af den af Chaucer forevigede hellige bygning, som forud var et tilflugtssted for pilgrimme fra de fjerneste kroge af – kort sagt," sluttede Micawber, "i den umiddelbare nærhed af domkirken."

Jeg svarede, at det var rigtigt. Micawber fortsatte at tale så hurtigt, han var i stand til, men røbede ved et vist forlegent udtryk i sit ansigt, at han mærkede forskellige lyde i det næste værelse, som om mrs. Micawber vaskede sine hænder og hastigt åbnede og lukkede skuffer, der gik noget trangt.

"De ser os for øjeblikket, Copperfield," sagde Micawber med det ene øje fæstet på Traddles, "etableret på en, om jeg så må sige, lille og beskedne fod, men De ved, at jeg på min løbebane har overvundet vanskeligheder og sejret over hindringer. De er ikke ukendt med den omstændighed, at der har været perioder i mit liv, i hvilke det har været nødvendigt for mig at standse, til visse ventede tildragelser fandt sted; da det har været nødvendigt for mig at trække mig tilbage, førend jeg gjorde, hvad jeg håber, at jeg uden at få skyld for at være ubeskedent tør kalde – et spring. Det nærværende øjeblik er et af disse skæbnesvangre stadier i menneskelivet. Jeg har netop trukket mig tilbage for at gøre et spring, og jeg har al grund til at tro, at resultatet snart vil blive et stort hop."

Mens jeg udtrykte min glæde over det, trådte mrs. Micawber ind, lidt mere sjusket, end hun plejede at være, i det mindste forekom det mine nu uvante øjne således. Imidlertid havde hun dog fikset sig lidt op og havde et par brune handsker på.

"Kære kone," sagde Micawber, idet han førte hende hen mod mig, "her er en herre ved navn Copperfield, som ønsker at forny sit bekendtskab med dig."

Som det viste sig, havde det været bedre, om han havde forberedt hende lempeligt på denne overraskelse, for mrs. Micawber, hvis helbred var noget svageligt, blev helt overvældet af det, og det tog således på hende, at Micawber så sig nødt til i

stor befrielse at løbe ned til vandtønden i baggården og hente en skål vand for at bade hendes pande. Hun kom imidlertid snart til sig selv igen og var virkelig glad over at se mig. Vi passerede en halv times tid sammen, og jeg spurgte til tvillingerne, der efter hendes udsagn var blevet til "et par lange unger", og til master og miss Micawber, som hun beskrev som "formelige kæmper", men de blev ikke produceret ved denne lejlighed.

Mr. Micawber var meget opsat på, at jeg skulle blive til middag, og jeg havde heller ikke haft noget imod dette, hvis jeg ikke havde troet i mrs. Micawbers øjne at læse forlegenhed og beregning af kødforrådet. Jeg foregav derfor en anden indbydelse, og da jeg så, at mrs. Micawber straks blev lettere om hjertet, modstod jeg enhver videre overtalelse.

Men jeg meddelte Traddles og mr. og mrs. Micawber, at førend jeg kunne tænke på at gå, måtte de fastsætte en dag, da de ville komme og spise til middag hos mig. Det arbejde, Traddles havde påtaget sig, gjorde det nødvendigt at udsætte det noget, men omsider blev vi enige om en dag, der passede for os alle, og derpå tog jeg afsked.

Under påskud af at ville vise mig en nærmere vej end den, jeg var kommet, ledsagede Micawber mig hen til gadehjørnet, da det var ham magtpåliggende – som han udtrykte sig – at sige en gammel ven nogle ord i fortrolighed.

"Min kære Copperfield," sagde han, "jeg har næppe nødig at sige Dem, at det under de nuværende omstændigheder er en ren velsignelse at have en ånd som den, der lyser ud af, hvis jeg tør bruge dette udtryk – der lyser ud af Deres ven Traddles, under vort tag. Med en vaskekone, der udstiller kager til salg i

sit vindue, til naboerske og en politibetjent til genbo, kan De let tænke Dem, at hans selskab er en kilde til trøst for mig selv og mrs. Micawber. For øjeblikket, min kære Copperfield, sælger jeg korn pr. kommission. Det er ikke nogen indbringende forretning – med andre ord, den betaler sig ikke – og visse midlertidige pekuniære forlegenheder er blevet følgen. Det glæder mig imidlertid at kunne tilføje, at jeg nu har nær udsigt til, at noget vil vise sig – jeg har ikke lov at sige i hvilken retning – som jeg håber vil skaffe både mig selv og Deres ven Traddles, for hvem jeg nærer en oprigtig interesse, et sikkert udkomme. De er måske forberedt på at høre, at min kones helbred ikke gør det aldeles usandsynligt, at der med tiden vil komme en forøgelse af disse kærlighedspanter, som – kort sagt, af børneflokken. Hendes familie har haft den artighed at tilkendegive sin misfornøjelse med denne tingenes tilstand. Jeg skal kun sige, at jeg ikke indser, at det er noget, som kommer den ved, og at jeg tilbageviser denne næsvished med foragt og trods!"

Han trykkede derpå endnu en gang min hånd og forlod mig.

28. Mr. Micawbers handske

Indtil den dag kom, da jeg skulle beværte mine genfundne gamle venner, levede jeg hovedsagelig af Dora og kaffe. Under min elskovssyge tilstand tabte min appetit sig, og jeg glædede mig over det, for jeg følte, at det ville have været en troløshed mod Dora, om jeg havde haft smag for min middagsmad. De spadsereture, jeg foretog mig, havde i denne henseende ikke den sædvanlige virkning, eftersom skuffelsen modarbejdede den friske luft. Jeg nærer også en vis tvivl, som støtter sig på den dyrekøbte erfaring, jeg gjorde i dette tidsrum af mit liv, om hvor vidt en sund nydelse af dyrisk føde kan udvikle sig frit hos noget menneskeligt væsen, som altid pines af for små støvler. Jeg tror, at ekstremiteterne må have ro, førend maven kan arbejde med den tilbørlige kraft.

Til dette lille selskab gentog jeg ikke mine tidligere omfattende forberedelser, men købte kun et par fisketunger, en lille lammefjerding og en duepostej. Ved min første undselige hentydning til tillavningen af fisken og lammefjerdingen gjorde mrs. Crupp oprør og udbrød med en værdig, fornærmet mine:

"Nej, nej, sir! Det vil De ikke forlange af mig; De kender mig for godt til at tro, at jeg skulle påtage mig noget, som jeg ikke kunne gøre til min egen fuldkomne tilfredshed!"

Men til sidst gik vi dog på akkord, og hun samtykkede i at udføre denne idræt på det vilkår, at jeg skulle spise ude i fjorten dage derefter.

Og her vil jeg tilføje, at det, jeg gik igennem med mrs. Crupp som følge af det tyranni, hun tiltog sig over mig, var

skrækkeligt. Jeg har aldrig været så bange for nogen. Vi gik på akkord om enhver ting. Tøvede jeg, så blev hun overfaldet af den vidunderlige sygdom, som stadig lå i baghold i hendes nervesystem, rede til på første vink at kaste sig over hendes livsorganer. Ringede jeg utålmodigt på klokken efter en halv snes unyttige, beskedne ryk, og hun så omsider kom – hvilket imidlertid ingenlunde var at stole på – viste hun sig med et bebrejdende åsyn, sank åndeløs ned på en stol tæt ved døren, lagde sin hånd på sit bryst og blev så dårlig, at jeg var glad ved at blive hende kvit, selv om det kostede mig nok så meget cognac eller hvad det ellers kunne være. Gjorde jeg indvendinger imod, at min seng blev redt klokken fem om eftermiddagen – hvilket jeg endnu holder for et generende arrangement – var en bevægelse af hendes hånd nok til at få mig til at fremstamme en undskyldning. Kort sagt, jeg havde hellere gjort alt, hvad der lod sig forene med ærens love, end jeg ville gøre mrs. Crupp vred, og hun var mit livs skræk.

Jeg foretrak at købe en brugt stum tjener til dette selskab fremfor atter at leje det flinke unge menneske, som jeg havde fattet en fordom mod, fordi jeg en søndag formiddag havde mødt ham i Strand med en vest på, der havde en mærkelig lighed med en af mine, som jeg havde savnet siden sidst. Den "unge tøs" blev derimod igen taget i tjeneste, men på det vilkår, at hun skulle bringe retterne ind og derpå trække sig tilbage på gangen, hvor den vane at snøfte, som hun havde lagt sig til, ikke ville genere gæsterne, og hvor det ville være en fysisk umulighed at falde over tallerkenene.

Efter at have anskaffet ingredienserne til en bolle punch, som Micawber skulle brygge, anbragt en flaske eau de cologne, to

voksllys, et brev knappenåle og en nålepude på mit toiletbord til brug for mrs. Micawber og ladet lægge i kaminen i mit sovekammer til hendes bekvemmelighed, samt efter egenhændigt at have bredt dugen på bordet, afventede jeg med fatning udfaldet.

På det bestemte klokkeslæt kom mine tre gæster sammen, Micawber med større flipper end sædvanligt og et nyt bånd i sit øjeglasse, og mrs. Micawber med sin kappe i et stykke lysebrunt papir, som blev båret af Traddles, der desuden havde hende under armen. De syntes alle udmærket godt om min lejlighed. Da jeg førte mrs. Micawber ind til mit toiletbord, og hun så de storartede forberedelser, jeg havde truffet, blev hun så henrykt, at hun råbte ud til Micawber, at han skulle komme ind og se.

"Kære Copperfield," sagde han, "det er overdådigt. Det er en levemåde, som minder mig om den periode, da jeg selv levede i cølibat, og mrs. Micawber endnu ikke var blevet opfordret til at række mig sin hånd foran hymens alter."

"Han mener, opfordret af ham, mr. Copperfield," sagde mrs. Micawber skælmsk. "Han kan ikke svare for andre."

"Min dyrebare," svarede han med pludseligt alvor, "det er ikke mit ønske at svare for andre. Jeg ved alt for vel, at du, da du efter skæbnens uransagelige bud blev forbeholdt mig, muligvis blev forbeholdt en person, der efter en langvarig kamp omsider var bestemt til at falde som offer for pekuniære forlegenheder af en indviklet natur. Jeg forstår din hentydning, min elskede; den smerter mig, men jeg kan bære den."

"Micawber!" udbrød mrs. Micawber med tårer. "Har jeg fortjent dette? Jeg, som aldrig har forladt, aldrig vil forlade dig, Micawber!"

"Min elskede!" sagde han meget rørt. "Du vil tilgive, og vor gamle, prøvede ven Copperfield vil sikkert også tilgive et øjeblikkeligt smertensudbrud af en forpint sjæl, der nylig er blevet såret ved et sammenstød med en af magtens trælle – med andre ord, med en nedrig udsending fra vandvæsenet – og I vil have medlidenhed og ikke fordømme dens udskejelser."

Derpå omfavnede han sin kone og trykkede min hånd, mens jeg af denne afbrudte hentydning uddrog den slutning, at der samme eftermiddag var blevet lukket for vandet i hans hus, fordi han ikke havde betalt afgiften til vandkompagniet.

For at aflede hans tanker fra dette sørgelige emne underrettede jeg ham om, at jeg stolede på hans hjælp ved tillavningen af en bolle punch, og førte ham hen til citronerne. Hans modfaldenhed, for ikke at sige fortvivlelse, forsvandt i samme øjeblik. Jeg har ikke set noget menneske bevæge sig med et sådant velbehag mellem duften af citronskaller, lugten af brændende rom og dampen af kogende vand, som Micawber gjorde den eftermiddag. Det var vidunderligt at se hans ansigt skinne ud til os gennem en tynd tåge af disse fine dampe, mens han rørte og blandede og smagte og så ud, som om han, i stedet for at lave punch, var i færd med at grundlægge en formue for sin familie ned til den fjerneste efterslægt. Med hensyn til mrs. Micawber, ved jeg ikke, om det var en virkning af kappen, eau de colognen, knappenålene, ilden eller vokslensene, men da hun trådte ud af mit sovekammer, så hun forholdsvis yndig ud. Og den fortræffelige kone var i perlehumør.

Jeg må tro – jeg vovede ingensinde at spørge om det – at mrs. Crupp må være blevet syg efter at have stegt tungerne, for da vi var kommet så vidt, gik vi i stå. Lammefjerdningen sattes frem

meget rød indvendig og meget bleg udvendig, og den var desuden overstrøet med en fremmed, gruset substans, som om den kunne være faldet i asken på den mærkværdige komfurindretning. Men vi var ikke i stand til at dømme om det efter saucens udseende, eftersom den "unge tøs" havde spildt det hele på trappen, hvor den, i forbigående sagt, blev liggende i en lang stribe, indtil den var slidt af. Duepostejten var ikke dårlig, men det var en skuffende postej, idet skorpen lignede et, frenologisk talt, bedragerisk hoved, fuldt af buler og knuder, uden videre indhold. Festmåltidet var, kort sagt, i den grad mislykket, at jeg ville være blevet aldeles ulykkelig – over uheldet, mener jeg, for jeg var altid ulykkelig over Dora – hvis jeg ikke havde fundet trøst i mine gæsters gemytlige stemning og et lyst indfald af Micawber.

"Min kære ven Copperfield," sagde han, "uheld kan indtræffe i de bedst ordnede familier, og i familier, som ikke styres af den alt gennemtrængende indflydelse, som helliggør, mens den forædler – den – den – kort sagt, ville jeg sige, af kvindens indflydelse i hendes ophøjede egenskab af hustru, der må man være forberedt på dem og bære dem med filosofisk ro. Hvis jeg tør tage mig den frihed at gøre den bemærkning, at der gives få spiselige genstande, som på deres vis er bedre end en "pebret kotelet", og at jeg tror, at vi med en smule fordeling af arbejdet ville kunne frembringe en god en, hvis den unge opvartende person kunne skaffe os en rist, så vil jeg henstille til Dem, om vi ikke med lethed kunne råde bod på dette lille uheld."

I fadeburet hang en rist, hvorpå det stykke skinke, jeg plejede at spise til frokost, blev tillavet. Vi fik den ind i en fart og gav os straks i færd med at sætte Micawbers forslag i værk. Den

fordeling af arbejdet, hvortil han havde hentydet, var således: Traddles skar lammefjerdingen i skiver, Micawber – som til fuldkommenhed forstod sig på alt sligt – strøede peber, sennep, salt og cayenne over dem; jeg lagde dem på risten, vendte dem med en gaffel og tog dem af under Micawbers vejledning, og mrs. Micawber varmede og rørte stadig om i noget soya i en lille kasserolle. Da vi havde fået skiver nok færdige til at begynde med, gav vi os til at spise, med ærmerne endnu opsmøgede, mens flere skiver spruttede og brasede over ilden, og vor opmærksomhed deltes mellem koteletterne på vore tallerkener og koteletterne, som var under arbejde.

Hvad enten det nu var det ny ved denne madlavning, madens fortræffelighed, travlheden, den stadige ståen op for at se til maden, den stadige sidden ned for at spise den, når de sprøde skiver kom glohede fra risten, eller det var, fordi vi var så ivrige, så oplivede af ilden og morede os så godt midt under denne gemytlige ståhej og fristende duft, nok er det, at der ikke blev andet tilbage af lammefjerdingen end benet. Min egen appetit vendte tilbage som ved et mirakel. Jeg skammer mig ved at nedskrive det, men jeg tror virkelig, at jeg for en lille tid glemte Dora. Jeg er overbevist om, at Micawbers ikke kunne have nydt måltidet mere, om de havde solgt en dyne for at skaffe det til veje. Traddles lo næsten hele tiden af fuld hals, mens han spiste og arbejdede, og det gjorde vi for den sags skyld alle sammen, og jeg tør sige, at intet gilde nogen sinde er løbet bedre af.

Da vor glæde havde nået sit højeste, og mens vi alle havde travlt hver med sit fag, for at de sidste koteletter kunne blive rigtig ekstra gode og sætte kronen på værket, opdagede jeg en

fremmed person i værelset, og mine øjne mødte den stive Littimer, der stod med hatten i hånden foran mig.

"Hvad er der på færde?" spurgte jeg uvilkårligt.

"Jeg beder Dem undskylde, sir, men jeg blev vist herind. Er min herre ikke her, sir?"

"Nej."

"Har De ikke set ham, sir?"

"Nej; kommer De ikke fra ham?"

"Ikke direkte, sir."

"Sagde han Dem, at De ville træffe ham her?"

"Ikke ligefrem. Men jeg skulle næsten tro, at han vil være her i morgen, da han ikke har været her i dag?"

"Kommer han fra Oxford?"

"Jeg beder Dem, sir," svarede han ærbødigt, "sæt Dem og lad mig gøre dette," hvorpå han tog gaflen ud af min hånd og bøjede sig ned over risten, som om hele hans opmærksomhed var koncentreret på denne.

Det ville ikke have generet os synderlig, tror jeg, om Steerforth selv var kommet, men vi gik øjeblikkelig alle rent fra koncepterne over for hans agtværdige tjener. Micawber, der nynnede en melodi for at vise, at der ikke var noget i vejen med ham, sank ned i en lænestol med skaftet af en hastigt skjult gaffel stikkende ud af brystet af hans kjole, som om han havde gennemboret sig med den. Mrs. Micawber trak sine brune handsker på og påtog sig en mine af fornem ladhed. Traddles fo'r med sine fedtede hænder gennem sit hår, så at det strittede til alle sider, og stirrede forvirret på dugen. Jeg selv sad som et rent barn ved min egen bordende og vovede næppe at kaste et

blik på den agtværdige fremtoning, der var kommet, Himlen må vide hvorfra, for at bringe forvirring i mit hus.

Imidlertid tog han lammekødet af ilden og bød det omkring med megen værdighed. Vi tog alle noget af det, men vor lyst til det var borte, og vi lod kun, som om vi spiste. Da vi havde skudt vore tallerkener fra os, tog han dem lydløst bort og satte ostene frem. Også den tog han bort, da vi var færdige med den, tog af bordet, stablede alting op på den stumme tjener, gav os vore vinglas og skød, efter egen tilskyndelse, den stumme tjener ud i fadeburet. Alt dette gjorde han til fuldkommenhed, og han så ikke en eneste gang op fra det, han havde under hænderne. Men ikke des mindre syntes endog hans albuer, når han vendte ryggen til mig, tydeligt at udtrykke hans faste overbevisning om, at jeg var overordentlig ung.

"Er der mere, jeg kan gøre, sir?"

Jeg takkede ham og svarede nej, men spurgte, om han ikke selv ville have noget at spise.

"Nej, mange tak, sir."

"Kommer mr. Steerforth fra Oxford?"

"Jeg skulle tro, at han vil være her i morgen. Jeg havde næsten troet, at han havde været her i dag, sir. Fejltagelsen er uden tvivl på min side, sir."

"Skulle De se ham før jeg –" sagde jeg.

"Undskyld, sir, men jeg tror ikke, at det bliver tilfældet."

"Men skulle det ske, så sig ham, at det har gjort mig ondt, at han ikke kom i dag, da en af hans gamle skolekammerater var her."

"Virkelig, sir?" og han delte et blik mellem mig og Traddles med et blik på den sidste.

Han bevægede sig allerede sagte hen mod døren, da jeg med en fortvivlet anstrengelse for at sige noget på en naturlig måde – hvilket jeg aldrig kunne til dette menneske – sagde:

"Å, et ord, Littimer!"

"Sir!"

"Blev De længe i Yarmouth, efter at vi var taget bort?"

"Ikke så meget længe, sir."

"Men De blev der, til båden var færdig?"

"Ja, sir. Jeg blev tilbage for at vente, indtil den var færdig."

"Jeg ved det;" her hævede han ærbødigt sine øjne op til mine.

"Mr. Steerforth har formodentlig endnu ikke set den?"

"Det kan jeg virkelig ikke sige, sir. Jeg tror – men jeg kan virkelig ikke sige det, sir. Jeg ønsker Dem god rolig nat, sir."

Han omfattede samtlige tilstedeværende i det ærbødige buk, han ledsagede disse ord med, og forsvandt. Mine gæster syntes at ånde friere, da han var gået; men den lettelse, jeg selv følte, var meget stor, for foruden den tvang, som hidrørte fra den uforklarlige følelse af at være den lille, som jeg altid havde i dette menneskes nærværelse, havde min samvittighed gjort mig urolig ved at hviske om, at jeg havde været mistroisk mod hans herre, og jeg kunne ikke undertrykke en ubestemt skræk for, at han skulle opdage det. Hvad kom det af, at jeg, som i virkeligheden havde så lidt at skjule, altid var til mode, som om dette menneske gennemskuede mig?

Micawber vakte mig af disse betragtninger, der blandede sig med en vis angerfuld frygt for at se Steerforth selv, ved at udbrede sig i lovtaler over den fraværende Littimer som en højst agtbar fyr og en ganske fortrinlig tjener. Micawber havde,

må jeg tilføje, tilegnet sig broderparten af det almindelige buk og modtaget det med en uendelig nedladdenhed.

"Men punch, min kære Copperfield," sagde Micawber, idet han smagte på den, "venter, ligesom vind og strøm, ikke efter nogen. Ah! I dette øjeblik har den netop den rigtige buket. Vil du ikke sige mig din mening om den, min skat?"

Mrs. Micawber forsikrede, at den var udmærket.

"Så vil jeg," sagde Micawber, "hvis min ven Copperfield tillader, at jeg tager mig denne frihed, udbringe en skål for de dage, da min ven Copperfield og jeg selv var yngre og side om side kæmpede os frem gennem verden. Jeg kan sige om mig selv og Copperfield med ord, som vi har sunget sammen førend nu, at

Vi strejfed' om i skov og eng
og plukked' multer søde –

– figurlig talt – ved forskellige lejligheder. Jeg ved ikke så nøje," tilføjede han med den gamle rullen i sin stemme og det gamle ubeskrivelige udtryk af at sige noget meget fint, "hvad multer egentlig er, men jeg tvivler ikke på, at Copperfield og jeg ville have plukket mange af dem, hvis det havde været muligt."

Med det samme tog han et drag af sin punch, og det gjorde vi alle, mens Traddles åbenbart var optaget af at gruble over, i hvilken fjern fortid Micawber og jeg kunne have været staldbrødre i livets kamp.

"Hm!" sagde Micawber, idet han rømmede sig og opvarmedes af punchen og kaminilden. "Et glas endnu, min engel?"

Mrs. Micawber sagde, at det kun måtte være et ganske lille et, men det kunne vi ikke tillade, og hun fik derfor et helt glas.

"Da vi sidder her i en fortrolig kreds, mr. Copperfield," sagde mrs. Micawber, nippende til sin punch, "for mr. Traddles hører jo til vort hus, ville jeg gerne høre Deres mening om Micawbers udsigter. For korn kan, som jeg så ofte har sagt til ham, vel være respektabelt, men det er ikke lønnende. En kommission på to shillings ni pence hver fjortende dag kan, hvor beskedne vore fordringer end er, ikke kaldes lønnende."

Det var vi alle enige i.

"Jeg har derfor," sagde mrs. Micawber, som gjorde sig til af at se klart på tingene og ved sin kvindeklogskab at holde Micawber oprejst, når han ellers ville være gået lidt krumbøjet, "jeg har derfor stillet mig selv det spørgsmål: Når korn ikke er at stole på, hvad er der da? Er kul at stole på? Aldeles ikke. Efter min families råd har vi forsøgt os i den retning, men fundet, at det ikke duer."

Micawber, som lænede sig tilbage på sin stol med hænderne i lommen, så fra siden hen på os og nikkede, som om han ville sige, at sagen var meget klart fremstillet.

"Da nu korn og kul," sagde mrs. Micawber, "ikke dur, mr. Copperfield, ser jeg mig naturligvis om i verden og siger: "Hvad er der, som en mand med Micawbers talent har mest udsigt til at bringe noget ud af?" og jeg udelukker enhver kommissionsforretning, eftersom de ikke er sikre. Det, som passer sig bedst for en person af Micawbers ejendommelige natur, er, det er jeg overbevist om, noget vist."

Både Traddles og jeg tilkendegav ved en deltagende mumlen, at denne store opdagelse upåtvivlelig var rigtig og gjorde hende ære.

"Jeg vil ikke skjule for Dem, bedste mr. Copperfield, at jeg længe har følt, at bryggerfaget egentlig ville egne sig udmærket for Micawber. Tænk på Barclay & Perkins! Tænk på Truman, Hanbury & Buxton! Det er i en sådan omfattende virksomhed, at jeg på grund af mit kendskab til Micawber er vis på, at han vil glimre, og indtægten skal være umådelig! Men når han nu ikke kan komme ind i noget af disse firmaer, som nægter at svare på hans breve, hvori han tilbyder sin tjeneste selv i en underordnet stilling, hvad nytter det så at spekulere? Intet. Jeg selv er overbevist om, at Micawbers væsen –"

"Hm! Nej, hør nu, kære kone!" afbrød Micawber hende.

"Vær stille, min ven," sagde mrs. Micawber og lagde sin brune handske på hans hånd. "Jeg selv er overbevist om, mr. Copperfield, at Micawbers væsen gør ham fortrinlig egnet til bankierforretninger. Jeg kan slutte fra mig selv, for hvis jeg havde et depositum hos et bankierhus, ville Micawber som repræsentant for dette hus ved sit væsen indgyde mig tillid og således udvide forbindelserne. Men når nu de forskellige bankierhuse afslår at føre sig hans evner til nytte eller modtage hans tilbud med foragt, hvad nytter det så at spekulere på det? Intet. Med hensyn til at oprette et bankierhus, så ved jeg vel, at der gives medlemmer af min familie, som, hvis de ville betro deres penge i Micawbers hænder, kunne grundlægge et sådant etablissement. Men når de nu ikke vil betro deres penge i hans hænder, og det vil de ikke, hvad nytter så det? Jeg påstår atter, at vi ikke er kommet videre, end vi var."

Jeg rystede på hovedet og sagde: "Ikke det mindste." Traddles rystede ligeledes på hovedet og sagde: "Ikke det mindste."

"Hvad udleder jeg nu af det?" fortsatte mrs. Micawber, stadig med det samme udtryk af at give en klar fremstilling. "Hvad er den slutning, kære mr. Copperfield, som jeg nødvendigvis må komme til? Har jeg uret i at sige, at det er klart, at vi må leve?"

Jeg svarede: "På ingen måde!" og Traddles svarede: "På ingen måde!" og jeg tilføjede den vise bemærkning, at man enten må leve eller dø.

"Netop," svarede mrs. Micawber; "det mener jeg med. Og sagen er, at vi ikke kan leve, uden at noget, der er væsentlig forskelligt fra de nuværende forhold, snart viser sig. Nu er jeg overbevist om, og det har jeg flere gange i den sidste tid fremhævet for Micawber, at man ikke bør vente, at tingene skulle vise sig af sig selv. Man bør så at sige hjælpe dem på gled. Jeg har måske uret, men jeg har nu engang denne mening."

Både Traddles og jeg bifaldt den højligt.

"Meget vel," sagde mrs. Micawber. "Hvad foreslår jeg da? Her er nu Micawber med en mængde forskellige kvalifikationer – med et stort talent –"

"Men, min skat," sagde Micawber.

"Lad mig tale ud, min ven. Her er nu Micawber med et stort talent – jeg ville sige geni, men det er måske, fordi jeg ser på ham med en hustrus øjne?"

Både Traddles og jeg mumlede: "Nej."

"Og dog har han ikke nogen passende stilling eller virksomhed. Hvem bærer skylden for det? Ene og alene samfundet. Derfor vil jeg gøre en så skændig uret vitterlig og dristigt udfordre samfundet til at afhjælpe den. Det forekommer mig, at hvad Micawber bør gøre, er at kaste

handsken til samfundet og sige: "Vis mig den, som vil tage den op. Lad ham øjeblikkelig træde frem."

Jeg tillod mig at spørge, hvorledes det skulle gå til.

"Ved at indrykke avertissementer i alle bladene," svarede mrs. Micawber. "Det forekommer mig, at hvad Micawber af hensyn til sig selv, af hensyn til sin familie, ja, jeg vil endog gå så vidt at sige, af hensyn til samfundet, som hidtil har overset ham, har at gøre, er at indrykke avertissementer i alle bladene, at beskrive sig selv tydeligt sådan og sådan, med de og de kvalifikationer og slutte med de ord: "Giv mig nu arbejde på fordelagtige vilkår, frankeret brev adresseres: *W. M., Poste Restante, Camden Town.*"

"Denne ide, min kære Copperfield," sagde Micawber, idet han trak flipperne sammen om hagen og skottede hen til mig, "er i virkeligheden det spring, jeg hentydede til, da jeg sidst havde den fornøjelse at se Dem."

"Det er noget kostbart at avertere," sagde jeg tvivlende.

"Ganske sandt," sagde mrs. Micawber med det samme logiske udtryk. "Fuldkommen sandt! Jeg har sagt det selvsamme til Micawber, og det er af den grund, at jeg tror, at han af hensyn til sig selv, sin familie og samfundet bør rejse et lån mod en veksel."

Micawber, der lagde sig tilbage i sin lænestol, legede med sin lorgnet og slog øjnene op mod loftet, men jeg troede tillige at se, at han iagttog Traddles, som så på kaminilden.

"Hvis intet medlem af min familie," sagde mrs. Micawber, "har naturlig følelse nok til at negociere denne veksel – jeg tror, der findes et rigtigere forretningsudtryk for, hvad jeg mener –"

Micawber, som endnu stadig holdt øjnene fæstede mod loftet, sufflerede "diskontere".

"Til at diskontere denne veksel," sagde mrs. Micawber, "da er det min mening, at Micawber bør gå op på Børsen med vekslen og afhænde den for, hvad han kan få for den. Ville folkene på Børsen tvinge ham til at bringe et stort offer, da er det noget, som de må afgøre med sig selv og deres samvittighed. Jeg holder det stadig for en spekulation. Jeg råder Micawber til at gøre det samme, min bedste mr. Copperfield, til at holde det for en spekulation, der sikkert vil lønne sig, og til at finde sig i ethvert offer."

Jeg følte, men jeg ved sandelig ikke hvorfor, at dette var selvfor nægtende og opofrende af hende, og fremmumlede noget i den retning. Traddles, som hele tiden tog stikordet fra mig, gjorde det samme og fortsatte at se på kaminilden.

"Jeg vil ikke," sagde mrs. Micawber, idet hun tømte sit glas og samlede sit sjal sammen om skuldrene, før hun trak sig tilbage til mit sovekammer, "jeg vil ikke udbrede mig vidtløftigere om Micawbers pengeanliggender. Men ved Deres arne og i overværelse af mr. Traddles, som, skønt ikke så gammel en ven, dog ligesom hører med til familien, kunne jeg ikke andet end lade Dem vide, hvorledes jeg råder Micawber til at tage fat på sagen. Jeg føler, at den tid er kommet, da Micawber bør anstrenge sig og, vil jeg tilføje, gøre sig gældende, og det forekommer mig, at dette er måden. Jeg ved, at jeg kun er en kvinde, og at en mand i reglen har ord for at forstå sig bedre på sådanne spørgsmål, men jeg bør dog ikke glemme, at mens jeg var hjemme hos papa og mama, plejede papa at sige: "Emma har vel et skrøbeligt legeme, men hendes dømmekraft står ikke tilbage for nogens". At papa var for partisk, ved jeg meget godt,

men at han i en vis grad var menneskekender, forbyder min pligt og min fornuft mig at drage i tvivl."

Med disse ord trak mrs. Micawber sig tilbage til mit sovekammer og modstod alle vore bønner om at forskønne resten af punchegildet med sin nærværelse. Og jeg følte virkelig, at hun var en ædel kvinde, en kvinde, hvorefter der kunne være blevet en romersk matrone, og som ville have været i stand til alle slags heltegerninger i urolige tider.

Opfyldt af dette indtryk lykønskede jeg Micawber til den skat, han ejede. Det gjorde Traddles med. Micawber rakte os begge hånden, den ene efter den anden, og skjulte derpå sit ansigt med sit lommetørklæde, som jeg tror, der var mere snustobak på, end han vidste af. Derpå vendte han i den livligste stemning tilbage til punchen.

Han blev yderst veltalende. Han lod os vide, at man levede igen i sine børn, og at under trykket af pengeforlegenheder var enhver forøgelse af deres tal dobbelt velkommen. Han sagde, at hans kone i den senere tid havde næret en vis tvivl om dette punkt, men at han havde forjaget den og atter beroliget hende. Slægtningene var hende aldeles uværdige og deres meninger ham revnende ligegyldige, og de kunne for ham gerne – jeg citerer hans egne ord – gå Fanden i vold.

Micawber holdt derpå en varm lovtale over Traddles. Han sagde, at Traddles var en karakter, på hvis solide dyder han selv ikke kunne gøre krav, men som han dog, Himlen være lovet, kunne beundre. Han hentydede med varme til den unge, ukendte dame, som Traddles havde hædret med sin kærlighed, og som havde gengældt denne kærlighed ved at hædre og lyksaliggøre ham med sin. Micawber drak hendes skål. Det

gjorde jeg med. Traddles takkede os begge, idet han med en naturlighed og oprigtighed, som gjorde et ligefrem overvældende indtryk på mig, sagde:

"Det skal De ret have mange tak for. Og jeg forsikrer Dem, at det er den sødeste pige!"

Micawber benyttede snart en lejlighed til med den største takt og formalitet at lade falde et vink om mine følelsers tilstand. Intet mindre end hans ven Copperfields alvorlige forsikring om det modsatte kunne berøve ham den overbevisning, at hans ven Copperfield elskede og var genelsket. Efter i nogen tid at have følt mig meget hed og uhyggelig til mode, og efter at jeg rødmande og stammende havde gjort en del udflugter, sagde jeg endelig, idet jeg hævede mit glas: "Nu vel! Så udbringer jeg en skål for D.!" hvilket glædede og opflammede Micawber i den grad, at han løb med et glas punch ind i mit sovekammer, for at D.'s skål også kunne blive drukket af mrs. Micawber, der drak den med begejstring og med skingrende stemme råbte ud til os: "Hør, hør! Min bedste mr. Copperfield, det glæder mig. Hør!" og bankede som bifaldstegn på væggen.

Derpå tog vor samtale en mere prosaisk retning, idet Micawber fortalte os, at han fandt Camden Town ubekvem, og at det første, han agtede at gøre, når der som følge af avertissementet havde vist sig noget tilfredsstillende, var at flytte. Han nævnte en terrasse i den vestlige ende af Oxford Street, som han stadig havde haft i kikkerten, men som han dog ikke ventede straks at kunne få fingre i, da den ville kræve en stor menage. Der ville nok, forklarede han, indtræde en mellemtid, i hvilken han ville lade sig nøje med den øverste

etage i et hus – f.eks. i Piccadilly – hvilket ville være en behagelig beliggenhed for mrs. Micawber, og hvor de ved at indsætte et karnapvindue, opføre en etage til eller gøre nogle lignende småforandringer kunne bo hyggeligt og net i nogle få år. Hvad der end var ham beskåret, eller hvor hans bolig end måtte blive, kunne vi dog, sagde han udtrykkeligt, stole på, at der altid ville være et værelse til Traddles og en kuvert til mig. Vi takkede for hans godhed, og han bad os tilgive, at han var gået ind på disse praktiske og forretningsmæssige enkeltheder, hvilket dog kun var naturligt hos en mand, der var i færd med at indrette sig på en helt ny fod.

Mrs. Micawber afbrød dette afsnit af vor venskabelige samtale ved atter at banke på væggen for at høre, om teen var færdig. Hun præsiderede nok så hyggeligt ved tebordet, og hver gang jeg nærmede mig hende for at byde tekopperne og smørrebrødet omkring, hviskede hun til mig, om D. var lys eller mørk, stor eller lille eller sådant noget lignende, som jeg syntes godt om. Efter teen afhandlede vi en mængde genstande ved kaminen, og mrs. Micawber havde den godhed at synge yndlingsviserne: *Den raske sergent* og *Lille Tafflin*, med den spæde, pibende stemme, som mindede mig om det tyndeste bordøl, jeg nogen sinde havde smagt. For begge disse i sange havde mrs. Micawber været berømt, mens hun havde været hjemme hos papa og mama. Micawber fortalte os, at da han hørte hende synge den første, da han første gang så hende under det faderlige tag, havde hun tiltrukket sig hans opmærksomhed i en overordentlig grad, men da hun kom til *Lille Tafflin*, havde han besluttet at søge at vinde denne kvinde, om det så skulle gælde hans liv.

Da klokken var blevet mellem ti og elleve, rejste mrs. Micawber sig for atter at gemme sin kappe i det lysebrune papir og tage sin hat på. Mens Traddles trak sin overfrakke på, benyttede Micawber lejligheden til at stikke mig et brev i hånden, idet han hviskede, at jeg skulle læse det, når jeg fik tid, og mens jeg holdt lyset ud over rækværket for at lyse dem ned, idet Micawber gik foran med mrs. Micawber, og Traddles kom bagefter med kappen, nyttede jeg ligeledes lejligheden til at holde Traddles et øjeblik tilbage oppe på trappen.

"Hør, Traddles," sagde jeg, "der er ikke ondt i Micawber, stakkels mand, men i dit sted ville jeg ikke låne ham noget."

"Kære Copperfield," svarede Traddles smilende, "jeg har intet at låne ud."

"Du har dog i det mindste dit navn," sagde jeg.

"Åh, kalder du det noget at låne ud?" spurgte Traddles med et tankefuldt blik.

"Ganske vist."

"Åh!" sagde Traddles. "Ja det er sandt, du skal have tak, Copperfield, men – jeg er bange for, at jeg allerede har lånt ham det."

"Til den veksel, der skal være en god spekulation?"

"Nej," svarede Traddles, "ikke til den, den har jeg først i dag hørt tale om. Jeg har tænkt på, at han sandsynligvis vil gøre et forslag om den på hjemvejen. Min er en anden."

"Da vil jeg håbe, at der ikke er noget i vejen med den."

"Det håber jeg med," sagde Traddles, "og jeg tror det heller ikke, for han sagde endnu forleden, at den var i orden. Det var Micawbers egne ord. Den var i orden."

I det samme så Micawber op til os, så at jeg kun fik tid til at gentage min advarsel. Traddles takkede mig og gik ned, men da jeg så, hvor skikkelig han gik ned med kappen i hånden og bød mrs. Micawber armen, blev jeg meget bange for, at han ville komme til at betale gildet.

Jeg gik ind igen, og mens jeg sad ved kaminen og halvt alvorlig, halvt smilende grublede over Micawbers karakter og det gamle forhold imellem os, hørte jeg raske skridt komme op ad trappen. Først troede jeg, at det var Traddles, som kom for at hente noget, mrs. Micawber havde glemt, men da fodtrinene nærmede sig, genkendte jeg dem og følte mit hjerte banke højt og blodet stige op i mine kinder, for det var Steerforths trin.

Jeg glemte aldrig Agnes, og hun forlod aldrig den helligdom i mine tanker – om jeg tør kalde den således – hvor jeg fra først af havde henstillet hende. Men da han trådte ind og med udstrakt hånd stod foran mig, forvandlede det mørke, der var faldet over ham, sig til lys, og jeg blev forvirret og skamfuld over at have næret tvivl om et menneske, som jeg havde elsket så inderligt. Jeg holdt ikke mindre af hende for det; jeg tænkte stadig på hende som mit livs gode engel; jeg bebrejdede mig selv, ikke hende, at jeg havde gjort ham uret, og jeg ville have givet ham en hvilken som helst oprejsning, hvis jeg havde vidst, hvorledes jeg skulle bære mig ad med det.

"Nå, Tusindfryd, gamle dreng, er du blevet stum?" spurgte Steerforth smilende, idet han hjertelig rystede min hånd og kastede den lystigt fra sig igen. "Har jeg grebet dig i et nyt gilde, din sybarit? Disse fyre fra Doctors' Commons er de lystigste krabater i byen, tror jeg, og stikker rent os adstadige folk fra Oxford!"

Hans klare øjne fo'r muntert omkring i værelset, idet han satte sig lige over for mig på den plads i sofaen, som mrs. Micawber nys havde forladt, og rørte op i ilden, så at den blussede.

"Jeg blev så overrasket," sagde jeg, idet jeg bød ham velkommen med al den hjertelighed, jeg følte, "at jeg næppe havde vejr nok til at sige goddag til dig, Steerforth."

"Nå, synet af mig er godt for dårlige øjne, som skotterne siger," svarede Steerforth, "og det samme er synet af dig, Tusindfryd, i fuld blomstring. Hvorledes har du det, din bakkant?"

"Meget godt," sagde jeg; "men jeg er aldeles ikke bakkantisk i aften, skønt jeg tilstår, at jeg har haft tre gæster."

"Jeg mødte dem alle sammen på gaden og hørte dem tale højt til din pris," svarede Steerforth. "Hvem er vor ven med de snævre benklæder?"

Jeg beskrev, så godt jeg kunne, med få ord Micawber for ham, og han lo hjerteligt over min matte skildring af denne herre og sagde, at det var en mand, det var værd at kende, og han måtte se at gøre hans bekendtskab.

"Men hvem tror du, at vor anden ven er?"

"Det må Gud vide, dog vel ingen kedsommelig person? Han så mig noget ud efter det."

"Traddles!" udbrød jeg triumferende.

"Hvem er det?" spurgte Steerforth på sin ligegyldige måde.

"Husker du ikke Traddles? Traddles, der var i klasse med os i Salem House?"

"Nå, ham!" sagde Steerforth, idet han med ildrageren slog et stykke kul i stykker inde i kaminen. "Er han lige så sølle som

altid? Og hvor pokker har du fisket ham op?"

Jeg roste nu Traddles, det bedste jeg kunne, for jeg følte, at Steerforth ikke havde synderlig meget til overs for ham. Steerforth slog imidlertid sagen hen med et let lille nik og et smil, idet han sagde, at det også ville fornøje ham at se den gamle fyr, for det havde altid været en snurrig fisk, og spurgte så, om jeg kunne give ham noget at spise. Under denne korte samtale havde han, når han ikke havde talt på en vild, overgiven måde, for det meste siddet ørkesløs og banket på kullene med ildrageren, og jeg lagde mærke til, at han også gjorde det, mens jeg hentede levningerne af duepostejene osv.

"Men, Tusindfryd, det er jo et aftensmåltid for en konge!" udbrød han, idet han pludselig for op af sin tavshed og satte sig ved bordet. "Jeg skal også lade det vederfares retfærdighed, for jeg kommer lige fra Yarmouth."

"Jeg troede, du kom fra Oxford," svarede jeg.

"Nej, du!" sagde Steerforth, "jeg har været til søs og har brugt min tid bedre end som så."

"Littimer var her i dag for at spørge efter dig," sagde jeg, "og så vidt jeg forstod ham, troede jeg, at du var i Oxford. Men ved nærmere eftertanke husker jeg, at han ikke udtrykkeligt sagde det."

"Littimer er en større tosse, end jeg havde regnet ham for, siden han overhovedet har spurgt efter mig," sagde Steerforth, idet han muntert skænkede sig et glas vin og drak mig til. "Men med hensyn til at forstå ham må du være et lysere hoved end de fleste af os andre, tusindfryd."

"Det har du ret i," sagde jeg. "Så du har altså været i Yarmouth, Steerforth?" fortsatte jeg, nysgerrig efter at høre

derfra. "Har du været der længe?"

"Nej, en udflugt på en uges tid eller så."

"Og hvorledes har de det alle sammen? Lille Mille er naturligvis ikke gift endnu?"

"Endnu ikke. Men hun skal giftes, tror jeg, om nogle uger, måneder, eller hvor længe det er. Jeg har ikke set meget til dem. Det er sandt," her lagde han kniv og gaffel, som han havde brugt meget flittigt, fra sig og begyndte at føle i sine lommer, "jeg har et brev til dig."

"Fra hvem?"

"Ih, fra din gamle barnepige," svarede han og tog nogle papirer ud af sin brystlomme. "I. Steerforth Esquire, debet, til "Det villige Sind" – nej, det er ikke det. Tålmodighed, så finder vi det straks. Den gamle, hvad han nu hedder, er dårlig, og det er nok om det, tror jeg."

"Barkis, mener du?"

"Ja," svarede han, idet han stadig følte i sine lommer og undersøgte deres indhold. "Det er snart forbi med stakkels Barkis, er jeg bange for. Jeg talte med en lille apoteker eller kirurg, eller hvad han nu var, som nok har hjulpet Deres Velbyrdighed med at komme til verden. Han gav mig en meget lærd forklaring, men meningen af det hele var, at fragtmanden var på sin sidste rejse, og at det gik temmelig rask ned ad bakke. Stik hånden ind i brystlommen i min frakke derhenne på stolen, så tror jeg nok, du finder brevet; er det der?"

"Her er det!" sagde jeg.

Det var fra Peggotty, lidt mindre læseligt end sædvanligt, og kort. Det underrettede mig om hendes mands håbløse tilstand og hentydede til, at han var "lidt mere påholden" end før, og at

det derfor var vanskeligere at gøre ham til gode. Det talte ikke om hendes møje og nattevågen, men roste ham højlgt. Det var skrevet med en ligefrem, uforstilt, enfoldig fromhed, som jeg vidste var ægte, og sluttede med "min hilsen til min egen kæledægge", det vil sige mig selv.

Mens jeg dechifrerede det, fortsatte Steerforth at spise og drikke.

"Det er slemt nok," sagde han, da jeg var færdig, "men solen går ned hver dag, og folk dør hvert minut, og man bør ikke lade sig skræmme af den fælles lod. Skulle man hænge med hovedet, fordi knokkelmanden, der banker på hver mands dør, lader sig høre et sted i nærheden, kunne man snart sige godnat til enhver glæde i livet. Nej, rid til! Rid over alle hindringer og vind løbet."

"Hvilket løb?" spurgte jeg.

"Det løb, man har startet i," sagde han. "Rid til!"

Da han standsede og så på mig, med sit smukke hoved kastet lidt tilbage og med glasset i hånden, lagde jeg mærke til, at skønt søluftens friskhed afspejlede sig i hans blomstrende ansigt, bar det dog spor, der var fremkommet, siden jeg sidst havde set det, af, at han havde trukket svære veksler på den glødende energi, som, når den blev vækket, blev vækket så voldsomt hos ham. Jeg tænkte allerede på at gøre ham forestillinger om den fortvivlede måde, han forfulgte ethvert af sine indfald på, såsom f. eks. denne tumlen om på søen i al slags vejr, da mine tanker atter tog en anden retning og vendte tilbage til udgangspunktet for vor samtale.

"Jeg vil sige dig noget, Steerforth," sagde jeg, "hvis du er oplagt til at høre mig –"

"Tal – jeg er lutter øre," sagde han og flyttede sig atter fra bordet hen til kaminen.

"Så vil jeg sige dig noget, Steerforth. Jeg tror, jeg vil tage ned og se til min gamle barnepige. Ikke fordi jeg kan gøre hende noget godt eller vise hende nogen virkelig tjeneste, men hun er mig så hengiven, at mit besøg vil gøre den samme virkning på hende, som om jeg var i stand til begge dele. Hun vil finde det så venligt, at det vil være hende en trøst og beroligelse. Det er ganske vist intet stort offer over for en sådan veninde, som hun har været imod mig. Ville du ikke gøre den dags rejse, hvis du var i mit sted?"

Hans ansigt var tankefuldt, og han sad og tøvede lidt, førend han med dæmpet røst svarede:

"Nu vel, så rejs. Du kan ingen skade gøre."

"Du er nylig kommet derfra," sagde jeg, "og derfor ville det vel være forgæves at bede dig følge med?"

"Aldeles," svarede han; "jeg skal til Highgate i aften. Jeg har ikke set min moder i lang tid, og det tynger på min samvittighed, for det vil sige noget at blive elsket således, som hun elsker sin forlorne søn. – Bah! Dum snak! – Du tager vel af sted i morgen?" sagde han, idet han holdt mig ud fra sig med en hånd på hver af mine skuldre.

"Ja, jeg tænker det."

"Bliv heller til i overmorgen. Jeg havde så gerne set, at du var kommet og blevet nogle dage hos os. Jeg er netop kommet for at bede dig om det, og så flyver du bort til Yarmouth!"

"Ja, du skulle rigtignok tale om at flyve bort, Steerforth, du som altid er på farten – Gud må vide hvor!"

Han så et øjeblik på mig uden at tale og svarede derpå, idet han endnu holdt mig ligesom før og ruskede i mig:

"Hør, bliv til i overmorgen? Jeg vil have dig til at stå mellem Rosa Dartle og mig og holde os fra hinanden!"

"Ville I elske hinanden for højt uden mig?"

"Ja, eller hade," sagde Steerforth og lo, "lige meget hvilket. Hvad? Bliv til i overmorgen?"

Jeg samtykkede, og han trak sin frakke på, tændte sin cigar og lavede sig til at gå. Da jeg så, at dette var hans agt, tog jeg også min frakke på (men tændte ikke min cigar, da jeg havde fået nok af den for en rum tid) og fulgte ham til landevejen, som dengang var meget ensom ved nattetider. Han var i ypperligt humør hele vejen, og da vi skiltes ad, og jeg så ham skride så kækt og muntert hjem efter, tænkte jeg på hans ord: "Rid over enhver hindring og vind løbet!" og ønskede for første gang, at han havde et værdigt mål at stræbe efter.

Da jeg klædte mig af i mit værelse, faldt Micawbers brev på gulvet. Jeg brød seglet og læste, som følger. Det var dateret halvanden time før spisetid. Jeg ved ikke, om jeg har omtalt, at når han var i en eller anden særdeles fortvivlet krise, brugte han en slags juridisk stil, hvilket han syntes at mene var ensbetydende med at opføre sit bo.

Sir –

for jeg vover ikke at skrive: min ven Copperfield.

Jeg holder det for min pligt at underrette Dem om, at undertegnede er knust. De vil i dag hos ham mærke enkelte matte anstrengelser for at skåne Dem for at blive sat i kundskab om hans ulykkelige stilling, inden det er

nødvendigt, men håbet er sunket ned under synskredsen, og undertegnede er knust.

Nærværende meddelelse er nedskrevet i overværelse af et individ, som er i en til drukkenskab grænsende tilstand og er ansat hos en kommissionær. Dette individ er i lovlig besiddelse af undertegneds bopæl ifølge en eksekutionsforretning for husleje. Den optagne registrering omfatter ikke alene løsøre og effekter tilhørende undertegnede som årslejer af denne bopæl, men også dem, der tilhører mr. Thomas Traddles, logerende og medlem af det hæderlige juridiske kollegium i Inner Temple.

Hvis der endnu manglede en dråbe sorg i det overstrømmende bæger, som det er faldet i undertegneds bitre lod at skulle tømme, da ville den findes i den kendsgerning, at en venskabelig accept for en sum af 23 £ 4 sh. 9½ pence, som nævnte mr. Thomas Traddles har underskrevet, er forfalden og *ikke* i orden, og endvidere i den kendsgerning, at de summen af undertegnede påhvilende levende ansvarligheder efter naturens orden ville blive forøgede med endnu et hjælpeløst offer, hvis elendige indtrædelse i livet kan imødeses – med et rundt tal – inden udløbet af seks ugemåneder fra dags dato.

Efter at have forudskikket alt dette, ville det være mere end overflødigt at tilføje, at støv og aske for altid er strøet

på

hovedet

af

Wilkins Micawber.

Stakkels Traddles! Jeg kendte tilstrækkeligt til Micawber til at forudse, at han nok ville overstå stødet, men min nattero blev slemt forstyrret ved tanken om Traddles og præstedatteren, der var en af de ti dernede i Devonshire og var sådan en sød pige og ville vente på Traddles – ildevarslende ros – til hun blev tres, eller så længe det skulle være.

29. Jeg besøger endnu en gang Steerforth

Næste dag underrettede jeg Spenlow om, at jeg ønskede at rejse bort en kort tid, og da jeg ingen løn fik og følgelig ikke var afhængig af den ubønhørlige Jorkins, var der intet i vejen for dette. Skønt ordene næsten blev siddende i min hals, og det sortnede for mine øjne, mens jeg fremstammede dem, benyttede jeg denne lejlighed til at udtrykke det håb, at miss Spenlow havde det godt. Det svarede Spenlow på uden mere sindsbevægelse, end om han havde talt om et ganske almindeligt menneske, at hun var fuldkommen vel.

Jeg kørte altså til Highgate; mrs. Steerforth blev glad over at se mig, og det gjorde Rosa Dartle med. Jeg blev behagelig overrasket ved at opdage, at Littimer ikke var der, og at vi blev opvartet af en net lille stuepige med blå bånd på kappen, som det var langt behageligere og ikke nær så generende at komme til at se ind i øjnene som den agtværdige mand. Men det, jeg især lagde mærke til, førend jeg havde været en halv time i huset, var den skarpe årvågenhed, hvormed miss Dartle passede på mig, og den lurende måde, hvorpå hun syntes at sammenligne mit ansigt med Steerforths og hans med mit og ligesom ventede på noget, der skulle komme ud af dette. Hver gang jeg så hen mod hende, kunne jeg være vis på at finde dette spejdende åsyn med dets indfaldne sorte øjne og dets sammentrukne bryn stirre på mig, eller pludselig søge hen til Steerforth eller også omfatte os begge på en gang. Denne

løsagtige søgen var hun så langt fra at lade fare, når hun så, at jeg lagde mærke til den, at hun tværtimod da fæstede sit gennemtrængende blik endnu skarpere på mig. Hvor uskyldig jeg endnu var og vidste, at jeg var, i enhver uret, hun måske kunne have mig mistænkt for, undveg jeg dog disse sælsomme øjne og kunne ikke udholde deres grådige glans.

Hele dagen syntes hun at gennemtrænge det hele hus. Talte jeg med Steerforth på hans værelse, hørte jeg hendes kjole rasle på den lille gang udenfor. Mens han og jeg øvede nogle af vore gamle idrætter nede på grønningen bag ved huset, så jeg hendes ansigt gå ligesom et vandrende lys fra vindue til vindue, indtil det blev stående ved et og iagttog os. Da vi alle fire gik ud at spadserere om eftermiddagen, klemte hun sin magre hånd om min arm ligesom en stålfjeder for at holde mig tilbage, til Steerforth og hans moder var kommet så langt forud, at de ikke kunne høre os, og derpå talte hun til mig.

"Det er længe siden, De har været her," sagde hun. "Er Deres forretninger virkelig så tiltrækkende, at de optager Deres hele opmærksomhed? Er de virkelig, hvad?"

Jeg svarede, at jeg syntes godt nok om dem, men at det dog måske var for meget sagt.

"Åh, det glæder mig at høre, for jeg lader mig gerne vise til rette, når jeg har uret. De mener måske, at de er lidt tørre?"

"Ja," svarede jeg, "de kunne måske nok være lidt tørre."

"Åh, og det er grunden, hvorfor De trænger til afveksling og forandring – adspredelse og sådan noget?" sagde hun. "Ah, meget sandt! Men er det ikke en smule – hm! for ham? Jeg mener ikke Dem."

Hun kastede et hurtigt blik hen mod det sted, hvor Steerforth gik med sin moder under armen, hvoraf jeg sluttede mig til, hvem hun mente, men med undtagelse af det var jeg lige klog, og mit udseende røbede det sikkert også.

"Optager det – jeg siger ikke, at det er tilfældet, husk på, jeg spørger kun – optager det ham ikke vel meget? Gør det ham ikke lidt mere forsømmelig end ellers med hans besøg hos hans forblindede – hvad?" spurgte hun med endnu et hurtigt blik hen på dem og et sådant blik, at det forekom mig at se ind i mine inderste tanker.

"Miss Dartle," svarede jeg, "tro dog ikke –"

"Nej, å Gud nej, jeg tror slet ingenting! Jeg er ikke mistroisk. Jeg fremsætter kun et spørgsmål. Jeg har ingen mening; jeg ønsker kun at danne mig en mening efter det, De meddeler mig. Altså, er det ikke således? Nå, det er mig meget kært at høre det."

"Det er visselig ikke min skyld," sagde jeg forvirret, "at Steerforth har været længere hjemmefra, end han plejer, hvis han har været det, hvad jeg virkelig ikke ved noget om i dette øjeblik, undtagen hvad jeg udleder af Deres ord. Jeg har ikke set ham i lang tid før i går aftes."

"Ikke?"

"Nej, miss Dartle, jeg forsikrer Dem!"

Idet hun så vist på mig, lagde jeg mærke til, at hendes ansigt blev skarpere og blegere, og at arret af det gamle sår forlængede sig, indtil det skar den vansirede læbe og gik dybt ned i underlæben og tværs over hagen. Der var noget ligefrem rædselsfuldt for mig heri og i glansen i hendes øjne, da hun, stirrende på mig, sagde:

"Hvad tager han sig for?"

Jeg gentog ordene halvt for mig selv, så forbavset var jeg.

"Hvad tager han sig for?" spurgte hun med en ivrighed, der syntes at være i stand til at fortære hende, som om den havde været en ild. "Hvad har han sammen med det menneske, der aldrig ser på mig uden med en uudgrundelig løgn i sine øjne? Er De ærlig og trofast, vil jeg ikke bede Dem forråde Deres ven. Jeg beder Dem kun sige mig, er det harme, had, stolthed, rastløshed, et eller andet vildt indfald, er det kærlighed, hvad er det, som driver ham?"

"Miss Dartle," svarede jeg, "hvorledes skal jeg kunne sige Dem således, at De tror mig, at jeg ikke ved af, at der er foregået nogen forandring med Steerforth, siden jeg første gang kom hertil? Jeg kan ikke tænke mig, i hvilken retning det skulle være. Jeg tror fuldt og fast, at der ikke er nogen. Jeg fatter næppe engang, hvad De mener."

Mens hun endnu stod og stirrede på mig, viste der sig en trækning eller banken, som jeg ikke kunne adskille fra forestillingen om smerte, i dette gruelige ar og trak mundvigen i vejret ligesom af hån eller af en medlidenhed, der foragtede sin genstand. Hun lagde hurtigt sin hånd på det – en hånd så mager og tynd, at jeg, da jeg engang havde set hende holde den for ilden for at skygge for ansigtet, i tankerne havde sammenlignet den med fint porcelæn. I det samme sagde hun hastigt, heftigt og lidenskabeligt: "Jeg besværger Dem, lad alt dette blive en hemmelighed!" og mælede ikke et ord mere.

Mrs. Steerforth var særdeles lykkelig over sin søns selskab, og Steerforth var denne gang særdeles ærbødigt og opmærksom mod hende. Det var meget interessant for mig at se dem

sammen, ikke alene på grund af deres gensidige kærlighed, men også på grund af den store personlige lighed imellem dem og den måde, hvorpå hendes alder og køn havde afdæmpet det, der var overmodigt og fremfusende hos ham, til en klædelig værdighed. Jeg tænkte mere end en gang på, at det var godt, at ingen alvorlig uenighed nogen sinde var opstået imellem dem, for det ville have været vanskeligere at forsone to sådanne naturer – eller jeg burde hellere sige – to sådanne afskygninger af én og samme natur – end de to skarpeste modsætninger i hele verden. Jeg må imidlertid tilstå, at denne tanke ikke havde sit udspring i min egen skarpsindighed, men i nogle ord af Rosa Dartle.

Ved bordet sagde hun:

"Men vil ikke en af Dem sige mig det? Jeg har tænkt på det hele dagen, og jeg ville så gerne vide det?"

"Hvad er det, De vil vide, Rosa?" spurgte mrs. Steerforth, "Rosa, Rosa, vær dog ikke så gådefuld!"

"Gådefuld!" udbrød hun. "Nej virkelig? Synes De, at jeg er gådefuld?"

"Beder jeg Dem måske ikke altid," sagde mrs. Steerforth, "at tale tydeligt på Deres egen naturlige måde?"

"Åh, dette er altså ikke min naturlige måde?" svarede hun. "De må virkelig bære over med mig, fordi jeg beder om oplysning. Man kender aldrig sig selv."

"Det er blevet Dem til en anden natur," sagde mrs. Steerforth uden mindste mishag, "men jeg husker – og det må De med, tænker jeg – en tid, da Deres væsen var anderledes, Rosa, da det ikke var så tilbageholdent, men mere tillidsfuldt."

"De har ganske vist ret," svarede hun, "således er det, når dårlige vaner tage overhånd hos en. Virkelig? Mindre tilbageholdent og mere tillidsfuldt? Jeg gad dog vide, hvorledes jeg kan have forandret mig så umærkelig! Nå, det er højst besynderligt! Jeg må søge at blive mig selv igen."

"Gid De ville," sagde mrs. Steerforth med et smil.

"Åh, det skal jeg nok!" svarede hun. "Jeg vil lære åbenhjertighed af – lad mig se – af James."

"De kan ikke lære åbenhjertighed, Rosa," sagde mrs. Steerforth skarpt – for der lå altid noget bidende i, hvad Rosa Dartle sagde, skønt det altid, ligesom i dette tilfælde, blev sagt på den uskyldigste måde af verden – "i nogen bedre skole."

"Det er jeg vis på," svarede hun med ualmindelig varme. "Er jeg vis på noget, er det naturligvis på det."

Det forekom mig, at mrs. Steerforth fortrød, at hun var blevet lidt stødt, for hun sagde straks i en venlig tone:

"Men, kære Rosa, vi har endnu ikke hørt, hvad det er, De ønsker at vide?"

"Hvad jeg ønsker at vide?" svarede hun med tirrende kulde. "Åh, det var kun, om mennesker, der ligner hinanden i deres moralske konstitution – er det udtrykket?"

"Det er lige så godt et udtryk som ethvert andet," sagde Steerforth.

"Mange tak – om mennesker, der ligner hinanden i deres moralske konstitution, er mere udsatte end andre for at komme til at stå på en fjendtlig og uforsonlig fod, når der opstår en alvorlig uenighed imellem dem?"

"Jeg ville svare ja," sagde Steerforth.

"Ville De?" spurgte hun. "Bevares! Sæt da, f.eks. – det gør jo ikke noget, det er usandsynligt; vi forudsætter det kun – at De og Deres moder blev alvorligt uenige."

"Kære Rosa," faldt mrs. Steerforth godmodig smilende hende i talen, "forudsæt heller noget andet! James og jeg kender vor pligt mod hinanden bedre, Gud være lovet!"

"Åh," sagde miss Dartle og nikkede tankefuldt, "ja, vist så. Det ville forebygge det. Ja, naturligvis. Nu glæder det mig, at jeg har været tosset nok til at bringe sagen på bane, for det er dog så rart at vide, at Deres pligt mod hinanden ville forebygge det. Tak, mange tak."

Jeg bør ikke forbigå en anden lille omstændighed, der står i forbindelse med miss Dartle, for jeg fik grund til at huske på den bagefter, da alt det uafhjælpeligt skete blev opklaret. Hele denne dag, men især fra dette øjeblik, anstrengte Steerforth sig af yderste evne for at få denne sælsomme skabning i en selskabelig stemning. At det ville lykkes ham, undrede mig ikke. At hun ville kæmpe imod for ikke at blive overlistet af hans forføreriske kunster – hans forføreriske *natur* kaldte jeg det dengang – undrede mig heller ikke, for jeg vidste, at hun undertiden var bitter og trodsig. Jeg så hendes udtryk og væsen langsomt forandre sig; jeg så hende iagttage ham med stigende beundring; jeg så hendes forsøg på at modstå hans trylleri blive svagere og svagere, samtidig med at hun forbitret stred imod, som om hun fordømte sin egen svaghed; til sidst så jeg hendes skarpe blik formildes, og hendes smil blive ganske venligt, og jeg var ikke længere bange for hende, således som jeg virkelig havde været den hele dag, og vi sad alle ved kaminen og lo og

snakkede lige så uforbeholdent sammen, som om vi havde været børn.

Om det var, fordi vi havde siddet der så længe, eller fordi Steerforth var bestemt på ikke at slippe den fordel, han havde vundet, det ved jeg ikke, men vi blev ikke længere end fem minutter i spisesalen, efter at hun var gået.

"Hun spiller på harpe," sagde Steerforth uden for dagligstuedøren, "og ingen uden min moder har hørt hende gøre det i de sidste tre år, tror jeg."

Han sagde det med et underligt smil, som straks forsvandt, da vi gik ind i stuen, hvor vi fandt hende alene.

"Rejs Dem ikke," sagde Steerforth, skønt hun allerede havde gjort det. "Rejs Dem ikke, kære Rosa! Vær nu engang elskværdig og syng en irsk sang!"

"Hvad bryder De Dem om en irsk sang?" spurgte hun.

"Meget! Meget mere end om enhver anden. Og Tusindfryd her er ligeledes en stor ven af musik. Syng os en irsk sang, Rosa, og lad mig sidde og høre Dem, som jeg plejede at gøre."

Han rørte hverken ved hende eller den stol, hvorfra hun var stået op, men satte sig i nærheden af harpen. Hun stod i nogen tid ved siden af den og bevægede på en underlig måde den højre hånd, som om hun spillede med den, men uden at røre ved strengene. Omsider satte hun sig og trak den hen til sig med et pludseligt ryk og spillede og sang.

Jeg ved ikke, hvad det var i hendes anslag eller stemme, som gjorde denne sang til den mest overnaturlige, jeg nogen sinde har hørt. Der lå noget frygteligt i den. Det var, som om den aldrig var blevet skrevet eller sat i musik, men udsprang af lidenskaben inden i hende, som kun fandt et svagt udtryk i

hendes dæmpede toner, og atter lagde sig til ro, da alt blev stille. Jeg var målløs, da hun igen stod og støttede sig til harpen, og fingrene løb hen over strengene uden at anslå dem.

Et øjeblik efter blev jeg vakt af min dvale; Steerforth havde nemlig forladt sin stol, var gået hen til hende og havde, idet han smilende lagde sin hånd om hendes liv, sagt: "Hør, Rosa, for fremtiden vil vi holde rigtig meget af hinanden!" Men med en vild kats raseri havde hun slået til ham og skudt ham fra sig og var styrtet ud af stuen.

"Hvad er der i vejen med Rosa?" spurgte mrs. Steerforth, idet hun trådte ind.

"Hun har været en engel en halv times tid, moder," svarede Steerforth, "og er nu til gengæld gået til den modsatte yderlighed."

"Du burde vogte dig for at tirre hende, James. Husk på, at hendes sind er blevet forbitret og ikke tåler spøg."

Rosa kom ikke igen, og der blev ikke talt mere om hende, førend jeg fulgte Steerforth ind på hans værelse for at sige ham godnat. Da lo han ad hende og spurgte mig, om jeg nogen sinde havde set sådan en hidsig lille satan – hun var jo ikke til at blive klog på!

Jeg udtalte min forundring og spurgte, om han kunne fatte, hvad det var, hun så pludselig var blevet stødt over.

"Det må Gud vide!" svarede Steerforth. "Alt eller intet! Jeg har jo sagt dig, at hun lægger alting, sig selv med, på en slibesten og skærper det. Hun er et skarpt instrument, og man må være meget forsigtig, når man omgås hende. Hun er altid farlig. God nat!"

"God nat, kære Steerforth!" sagde jeg. "Jeg er borte, førend du vågner i morgen. God nat!"

Han ville nødig slippe mig og stod og holdt på mig med en hånd på hver af mine skuldre.

"Tusindfryd," sagde han med et smil, "skønt det ikke er det navn, din gudfader og din gudmoder have givet dig, er det dog det, jeg helst kalder dig ved – og gid, gid, gid du kunne give mig ét!"

"Men det kan jeg jo, hvis jeg vil," sagde jeg.

"Tusindfryd, skulle noget nogen sinde skille os ad, må du altid tro det bedste om mig, gamle dreng. Lad det være et ord."

"Om dig, Steerforth, vil jeg altid tro det bedste," sagde jeg.

"Den plads, du har i mit hjerte, kan intet forstøde dig fra."

Jeg følte en sådan anger over nogen sinde at have forurettet ham, kun med så meget som en tanke, at tilståelsen af det svævede på mine læber. Havde jeg ikke krympet mig ved at svigte Agnes' tillid, og havde jeg ikke været i tvivl om, hvorledes jeg skulle tage fat på dette emne uden at udsætte mig for at gøre dette, ville jeg have tilstået ham alt, førend han sagde: "Gud velsigne dig, Tusindfryd, og god nat!" Men nu beholdt jeg det for mig selv, og vi gav hinanden hånden og skiltes ad.

Jeg stod op ved daggry, og efter at have klædt mig på så stille, jeg kunne, så jeg ind i hans værelse. Han sov trygt med hovedet hvilende på den ene arm således, som jeg så ofte havde set ham ligge i skolen.

Den tid kom, og det meget snart, da jeg næsten forundrede mig over, at intet havde forstyrret hans ro, mens jeg så på ham. Men han sov – lad mig tænke mig ham således igen – således som jeg så ofte havde set ham sove i skolen, og således forlod

jeg ham i denne stille time for aldrig mere – o Gud tilgive dig,
Steerforth! – at berøre denne følelsesløse hånd i kærlighed og
venskab. Aldrig, aldrig mere!

30. Et tab

Jeg kom til Yarmouth om aftenen og tog ind i gæstgivergården. Jeg vidste, at Peggotty sandsynligvis om kort tid ville få god brug for sit gæstekammer – mit kammer – hvis denne store gæst, for hvem alle levende må gøre plads, ikke allerede var i huset; derfor tog jeg ind i gæstgivergården, spiste og bestilte natteleje der.

Klokken var ti, da jeg gik ud. Mange af butikkerne var lukket, og byen var øde. Da jeg kom til Omer & Jorams, var vinduesskodderne sat for, men døren stod åben, og da jeg så Omer sidde indenfor ved dagligstuedøren og ryge sin pibe, trådte jeg ind og hilste på ham.

"Ih, du min Gud og fader," sagde Omer, "hvorledes har De det? Sæt Dem. Røgen generer vel ikke?"

"På ingen måde," sagde jeg, "jeg holder meget af den, når det er en anden, der ryger."

"Nå, men ikke, når det er Dem selv?" svarede Omer leende, "så meget des bedre. Det er en slem vane for en ung mand. Sæt dem. Jeg ryger kun for min astmas skyld."

Omer havde gjort plads og sat en stol hen til mig. Han satte sig derpå igen, meget forpustet, og sugede på sin pibe, som om den indeholdt et forråd af den nødvendighedsartikel, uden hvilken han måtte omkomme.

"Det gør mig ondt at have fået dårlige efterretninger fra Barkis," sagde jeg.

Omer så med et ubevægeligt ansigt på mig og rystede på hovedet.

"Ved De ikke, hvorledes han har det i aften?" spurgte jeg.

"Det var netop det, jeg ville have spurgt Dem om, når det ikke havde været af delikatesse. Det er en af ubehagelighederne ved vort fag. Når en person er syg, så kan vi ikke spørge til vedkommendes befindende."

Denne vanskelighed var ikke faldet mig ind, skønt jeg, da jeg gik ind i huset, havde været lidt bange for at skulle høre den gamle melodi. Men da sagen nu var bragt på bane, måtte jeg imidlertid give Omer ret.

"Ja, ja, De forstår mig nok," sagde han og nikkede. "Vi tør ikke gøre det, for De vil indse, at det ville være et stød, som de fleste personer ikke ville kunne tåle, når vi lod sige: "Omer og Joram lader hilse så flittig og spørger, hvorledes De har det i formiddag – eller i eftermiddag – ligesom det nu kunne falde sig."

Omer og jeg nikkede til hinanden, og han fornyede sit luftforråd ved hjælp af sin pibe.

"Det er en af de ting, som gør det umuligt for folk af mit fag at vise den opmærksomhed, som de ellers gerne ville vise," sagde Omer. "Der er nu f.eks. jeg selv. Jeg har kendt Barkis i de sidste fyrre år, men dog kan jeg ikke gå hen og spørge, hvorledes han har det."

Jeg indrømmede, at dette var temmelig hårdt for mr. Omer.

"Jeg tror ikke, jeg er mere egennyttig end enhver anden," sagde Omer. "Se engang på mig! Vejret kan gå fra mig, når det skal være, det er jo ikke rimeligt, at jeg skulle være egennyttig under sådanne omstændigheder. Nej, det er såmænd ikke rimeligt, når man ved, at vejret, når det engang går, vil gå

ligesom ud af en revnet blæsebælg – og når man oven i købet er bedstefader."

Jeg svarede: "Nej vist ikke."

"Det er ikke, fordi jeg beklager mig over mit fag. Ethvert fag har sine gode og sine mindre gode sider. Det, jeg kunne ønske, er, at folk var noget mere karakterstærke."

Her tog han med et meget tilfredst og venligt ansigt stiltiende adskillige drag af piben og sagde:

"Når vi altså vil have at vide, hvorledes det går med Barkis, er vi nødt til at holde os til Mille. Minnie og Joram er for lidt siden gået derned for at spørge hende om, hvorledes han har det i aften, og vil De vente her, til de kommer tilbage, kan de give Dem fuldstændig underretning. Vil De ikke nyde noget? Et glas limonade. Når jeg ryger, drikker jeg selv limonade, for det skal være godt for de kanaler, hvorigennem luften går, men Gud velsigne Dem, det er ikke kanalerne, der er noget i vejen med. "Skaf mig bare luft nok," siger jeg til min datter Minnie, "så skal jeg nok sørge for kanalerne."

Han havde virkelig ingen luft til overs, og det var helt foruroligende at se ham le. Da han atter var kommet så meget til sig selv, at man kunne tale til ham, takkede jeg ham for den tilbudte forfriskning, som jeg afslog, da jeg nylig havde spist, og spurgte, hvorledes lille Mille havde det.

"Ja," sagde han og tog piben af munden for at gnide sig om hagen, "oprigtig talt skal jeg være glad, når hendes bryllup er overstået."

"Hvorfor det?" spurgte jeg.

"Jo, hun trænger til at komme i ro. Ikke fordi hun ikke er lige så smuk som før, for hun er smukkere – jeg forsikrer Dem, hun

er smukkere. Ikke fordi hun ikke arbejder lige så godt som før, for det gør hun. Hun var lige så god som seks andre, og det er hun endnu. Men hvorledes det nu er, så er der ikke rigtig humør i hende. Hvis De forstår, hvad jeg sådan i almindelighed mener med det udtryk: en, to, tre, hovedet op, se ligeud! så ville jeg sige Dem, at det er det, jeg, i almindelighed talt, savner hos Mille."

Omers ansigt og væsen var så udtrykksfuldt, at jeg med god samvittighed kunne nikke, som om jeg gættede hans mening. Min hurtige fatteevne syntes at høre ham, og han fortsatte:

"Og det, tænker jeg, kommer især af, at hun trænger til at komme i ro, ser De; hendes farbroder og jeg, og hendes kæreste og jeg har talt en del om det i vore fritimer, og jeg tror, at det især kommer af det. Men man må aldrig glemme, at Mille er det kærligste lille væsen, man kan tænke sig. Ordsproget siger: "Man kan ikke sy en silkepung af et svineøre"; se, det ved jeg nu ikke så ganske, om det holder stik. Jeg tror næsten, man kan det, når man i tide begynder på det. Hun har gjort den gamle båd til et hjem så godt som noget marmorpalads."

"Ja, det har hun!" sagde jeg.

"At se, hvorledes det smukke lille pigebarn hænger efter sin farbroder, at se, hvorledes hun klamrer sig til ham, tættere og tættere og fastere og fastere for hver dag, det er helt rørende. Se, det vil nu sige det samme, som at hun har ondt ved at rive sig løs fra ham. Men hvorfor da gøre pinen længere end nødvendig?"

Jeg hørte opmærksomt på den brave gamle fyr og var af mit ganske hjerte enig i alt, hvad han sagde.

"Derfor," sagde Omer i en velvillig, godmodig tone, "sagde jeg til dem: Mille er jo ikke så bundet, at hun har nødig at blive hele læretiden ud. Hun kan holde op, når De selv har lyst. Hun har gjort større nytte og lært hurtigere, end man kunne vente. Omer & Joram kunne slå en streg over resten af hendes læretid, og hun er fri, når De vil have det. Har hun lyst til bagefter at gøre en eller anden lille ting for os i sit hjem, så er det godt. Har hun ikke, så er det også godt. Vi har i hvert tilfælde ikke tabt noget. For ser De, det er ikke rimeligt, at en mand, der er så trangbrystet som jeg og bedstefader oven i købet skulle være så nøjeregnende over for sådan en lille blåøjet pige."

"Nej, slet ikke; det er jeg vis på," sagde jeg.

"Slet ikke – det har De ret i!" sagde Omer. "Nå ser De, hendes fætter – De ved jo, at det er hendes fætter, hun skal giftes med?"

"Ja vel," svarede jeg, "jeg kender ham godt."

"Naturligvis. Nå, hendes fætter, der, som det lader, har godt arbejde og sidder godt i det, takkede mig på en meget mandig måde derfor – han opfører sig, må jeg sige, i det hele taget på en måde, der giver mig høje tanker om ham – og gik hen og lejede sig så hyggeligt et lille hus, som De eller jeg kunne ønske at se for vore øjne. Det lille hus er møbleret helt igennem, og det så fuldstændigt og nydeligt som en dukkestue, og hvis stakkels Barkis' sygdom ikke havde taget en så farlig vending, havde de sagtens nu været mand og kone. Men nu er brylluppet blevet udsat."

"Og Emily, mr. Omer?" spurgte jeg, "har hun fået mere ro på sig?"

"Ja, ser De, det kan man ikke så lige vente. Udsigten til forandringen og adskillelsen er så at sige på en gang tæt ved

hende og langt fra hende. Barkis' død ville ikke trække tingene i langdrag, men hans sygdom kan gøre det. I hvert tilfælde er det en meget uvis tilstand at gå i."

"Ja vist," sagde jeg.

"Følgelig", fortsatte han, "er Mille endnu lidt forknytt og lidt fortumlet, ja det er måske oven i købet noget værre, end det har været. Med hver dag synes hun at komme til at holde mere af sin farbroder og nødigere at ville skilles fra os alle. Et venligt ord af mig bringer tårer i hendes øjne, og hvis De så hende med min datter Minnies lille pige, ville De aldrig glemme det. Du min Gud og skaber, hvor hun elsker det barn!"

Da lejligheden var så heldig for mig, faldt det mig ind at spørge Omer, om han vidste noget om Martha.

"Ak," svarede han, idet han rystede på hovedet og så meget modfalden ud, "intet godt. Det er en sørgelig historie, hvorledes man så ser på det. Jeg havde aldrig troet, at der var noget ondt i den pige. Jeg ville nødig sige det til min datter Minnie, for hun ville straks blive vred, men sandt er det. Ingen af os har nogen sinde troet det."

Da Omer hørte sin datters trin, rørte han ved mig med sin pibe og lukkede det ene øje ligesom til en advarsel. Straks efter trådte hun og hendes mand ind i stuen.

De fortalte, at Barkis var "så dårlig, som han vel kunne være"; han var ganske bevidstløs, og Chillip havde sagt nede i køkkenet, at om så alverdens læger og apotekere blev tilkaldt, kunne de dog ikke hjælpe ham. Lægerne var magtesløse, og apotekerne kunne kun forgive ham.

Da jeg hørte dette og fik at vide, at mr. Peggotty var der, besluttede jeg straks at gå derhen. Jeg sagde godnat og gav mig

på vejen med en højtidelig følelse, som gjorde Barkis til et nyt og ganske andet væsen.

Jeg bankede sagte på døren, som blev åbnet af mr. Peggotty. Han blev ikke så overrasket ved at se mig, som jeg havde troet. Det samme var tilfældet med Peggotty, da hun kom ned, og jeg har senere lagt mærke til det samme. Jeg tror, at alle andre forandringer og overraskelser svinder ind til intet under forventningen om denne frygtelige overraskelse.

Jeg trykkede mr. Peggottys hånd og gik ind i køkkenet, mens han sagte lukkede døren. Lille Mille sad ved skorstenen og holdt hænderne for ansigtet. Ham stod tæt ved hende.

Vi talte hviskende og lyttede af og til efter enhver lyd i stuen ovenpå. Jeg havde ikke tænkt på det under mit sidste besøg, men hvor sælsomt forekom det mig ikke nu at savne Barkis i køkkenet!

"Det er meget smukt af Dem, master Davy," sagde mr. Peggotty. "Overmåde smukt!" sagde Ham.

"Kære Mille," udbrød mr. Peggotty, "se engang! Master Davy er kommet! Nå, frisk mod, du lille! Hvad, ikke et ord at sige master Davy?"

Der var en skælven over hende, som jeg endnu ser. Jeg kan endnu føle, hvor kold hendes hånd var, da jeg rørte ved den. Det eneste livstegn, den gav, var, at den gøs tilbage fra min, og derpå rejste hun sig langsomt op fra stolen, krøb om på den anden side af sin farbroder og kastede sig stum og endnu altid skælvende til hans bryst.

"Det er sådan et kærligt hjerte!" sagde mr. Peggotty og glattede hendes fyldige lokker med sin store, hårde hånd; "det kan ikke bære denne sorg. Det er så naturligt, master Davy, hos

unge mennesker, så længe de endnu er ukendte med sådanne prøvelser og frygtsomme ligesom min lille fugl – det er så naturligt."

Hun klyngede sig tættere op til ham, men hverken løftede sit hoved eller sagde et ord.

"Det bliver sent, barn," sagde mr. Peggotty, "og Ham er kommet for at følge dig hjem. Følg nu med det andet kærlige hjerte. Hvad siger Mille? Hvad er det, mit lam?"

Lyden af hendes stemme nåede mig ikke, men han bøjede hovedet, som om han lyttede efter hende, og sagde derpå:

"Lade dig blive hos din farbroder? Hvad, det er dog vel aldrig dit alvor? Blive hos din farbroder, du kæln, lille unge, når han, som snart skal i være din mand, er kommet for at følge dig hjem? Man skulle ikke tro det, når man ser dette lille pus ved siden af sådan en gammel søulk som jeg," sagde mr. Peggotty og så med uendelig stolthed på os begge, "men hun har mere kærlighed til sin farbroder, end der er salt i havet – den lille tosse!"

"Det gør Mille ret i, master Davy!" sagde ham. "Hør engang, da Mille ønsker det, og hun desuden er så benovet og så forskræmt, så vil jeg lade hende blive til i morgen. Og lad mig også blive!"

"Nej, nej," sagde mr. Peggotty, "du, som er en gift mand eller ikke langt fra det, må ikke forsømme en hel dags arbejde. Og du kan ikke både våge og arbejde; det går ikke an. Gå du hjem og tørn ind. Du er ikke bange for, at der ikke skal blive passet godt på lille Mille, ved jeg da."

Ham gav efter for disse overtalelser og tog sin hat for at gå. Selv da han kyssede hende – og jeg så ham aldrig nærme sig

hende, uden at jeg følte, at naturen havde adlet hans sjæl – syntes hun at klynge sig tættere til sin farbroder, ligesom for at undgå sin udkårne husbond. Jeg lukkede døren efter ham, for at den ikke skulle forstyrre den ro, der herskede, og da jeg kom tilbage, så jeg, at mr. Peggotty endnu stadig talte til hende.

"Nu vil jeg gå ovenpå og fortælle din faster, at master Davy er her, det vil dog opmuntre hende lidt," sagde han. "Sæt dig ved ilden så længe, min pige, og varm disse forskrækkelig kolde hænder. Du må ikke være så bange af dig og tage således på veje. Hvad? Vil du så med? – Nå, så følg med da, kom! Blev hendes farbroder jaget fra hus og hjem og nødsaget til at søge læ i en grøft, master Davy," sagde mr. Peggotty med ikke mindre stolthed end før, "så tror jeg, hun fulgte med ham! Men snart bliver det en anden – det bliver snart en anden, Mille!"

Da jeg siden efter gik ovenpå og kom forbi døren til mit lille kammer, hvor der var mørkt, havde jeg et ubestemt indtryk af, at hun lå udstrakt på gulvet derinde. Men om det virkelig var hende eller kun en utydelig skygge inde i værelset, ved jeg ikke nu.

Mens jeg sad ved skorstensilden, havde jeg tid til at tænke over den smukke lille Milles frygt for døden. Dette, i forbindelse med, hvad Omer havde fortalt mig, troede jeg var årsagen til, at hun var sig selv så ulig – og førend Peggotty kom ned, fik jeg også tid til at tænke mere skånsomt på det, mens jeg sad og lyttede efter urets dikken og fordybede mig i den højtidelige stilhed, der omgav mig. Peggotty tog mig i sine arme og velsignede og takkede mig mange gange, fordi jeg var hende sådan en trøst i hendes sorg. Hun bad mig derpå gå ovenpå, idet hun hulkende forsikrede, at Barkis altid havde holdt af mig

og beundret mig; han havde ofte talt om mig, førend han var faldet i dvale, og hun troede, at hvis han kom til sig selv igen, ville han blive oplivet ved at se mig, hvis han kunne blive oplivet ved nogen ting på jorden.

Sandsynligheden for, at dette nogen sinde ville ske, forekom mig, da jeg så ham, at være meget ringe. Han lå med hovedet og skuldrene uden for sengen i en ubekvem stilling, halvt hvilende på den kiste, der havde voldt ham så mange smerter og så megen ulejlighed. Jeg hørte, at da han ikke længere havde kunnet krybe ud af sengen for at åbne den og ikke længere havde kunnet forvisse sig om dens sikkerhed ved hjælp af den tryllestav, jeg havde set ham bruge, havde han forlangt, at den skulle sættes på stolen uden for sengen, hvor han siden stadig både nat og dag havde holdt den omfavnet. Nu hvilede hans arm på den. Tiden og verden gled bort fra ham, men kisten var der, og de sidste ord, han havde sagt, havde været: "Gamle klæder!"

"Kære Barkis!" sagde Peggotty næsten muntert, idet hun bøjede sig over ham, mens hendes broder og jeg stod ved enden af sengen. "Her er min kære dreng – min kære dreng, master Davy, som har bragt os sammen, Barkis! Han, som du sendte bud med til mig, ved du nok! Vil du ikke tale til master Davy?"

Han var lige så stum og følelsesløs som kisten, der gav hans skikkelse det eneste udtryk, den havde.

"Han løber ud med ebben," hviskede mr. Peggotty til mig.

Mine øjne var fugtige, og det var mr. Peggottys med, men jeg gentog dog hviskende: "Med ebben?"

"Folk kan ikke dø her på kysten," sagde mr. Peggotty, "undtagen når det er ebbe. Og fødes kan de ikke, undtagen når

vandet begynder at stige – ikke rigtig fødes, undtagen ved flodtid. Han løber ud med ebben. Det er ebbe klokken halv fire, og lavvande en halv time. Lever han, til strømmen kæntrer, holder han sig til efter flodtid og løber ud med næste ebbe."

Vi vågede længe, i flere timer, hos ham. Hvilken gådefuld indflydelse min nærværelse havde på ham i hans sansers daværende tilstand, skal jeg ikke kunne sige, men da han til sidst begyndte at tale vildt, er det vist, at han mumlede noget om at køre mig i skole.

"Han kommer til sig selv," sagde Peggotty.

Mr. Peggotty stødte til mig og hviskede med megen højtidelighed og andagt: "Nu løber de begge rask ud!"

"Kære Barkis!" sagde Peggotty.

"C. P. Barkis," udbrød han med mat stemme. "Ingen bedre kone i verden!"

"Se, her er master Davy!" sagde Peggotty, for nu slog han øjnene op.

Ligesom jeg var i færd med at spørge ham, om han kendte mig, forsøgte han at strække sin arm ud og sagde tydeligt og med et venligt smil til mig:

"Barkis er parat!"

Og da det nu var lavvande, løb han ud med ebben.

31. Et større tab

Det faldt mig ikke vanskeligt efter Peggottys ønske at bestemme mig til at blive, hvor jeg var, til den stakkels fragtmands jordiske levninger havde gjort deres sidste rejse til Blunderstone. For sine egne sparepenge havde hun for længe siden købt sig et lille stykke jord på den gamle kirkegård tæt ved det sted, hvor "hendes søde pige", som hun altid kaldte min moder, lå begravet, og der skulle disse levninger nu også hvile.

Det glæder mig at tænke på, at jeg lagde min taknemmelighed for dagen ved at holde Peggotty med selskab og gøre alt, hvad jeg kunne for hende, hvilket for resten var lidt nok, men jeg er bange for, at det personlig var mig en stor tilfredsstillelse i min egenskab af fagmand at tage mig af Barkis' testamente og forklare dets indhold.

Jeg tager æren for den idé, at testamentet burde søges i kisten. Efter nogen søgen fandtes det også i den på bunden af en mulepose, hvori der, foruden noget hø, endvidere blev fundet et gammelt guldur med kæde og signeter, som Barkis havde båret på sin bryllupsdag, men som aldrig var blevet set enten før eller siden; en sølvpibekradser i form af et ben, en kunstig citron, fuld af små bitte kopper, som jeg har en anelse om, at Barkis havde købt til mig i min barndom, men bagefter ikke havde været i stand til at skille sig ved; syv og firsindstyve guineas i hele og halve guineastykker; to hundrede og ti pund i aldeles ny banknoter, adskillige recipisser for aktier i Bank of England; en gammel hestesko, en falsk shilling, et stykke kamfer og en østersskal. På grund af, at den sidstnævnte

genstand var meget blank og fremviste prismatiske farver på sin indvendige side, tænker jeg, at mr. Barkis har haft nogle almindelige forestillinger om perler, som dog aldrig havde fået nogen bestemt skikkelse.

I mangfoldige år havde Barkis stadig ført denne kiste med sig på alle sine rejser, og for at den så meget des lettere skulle undgå opmærksomhed, havde han lavet den historie, at den "tilhørte mr. Blackboy" og skulle "blive stående hos Barkis, indtil den blev afhentet," en fabel, han omhyggeligt havde skrevet på låget med bogstaver, som nu næppe mere var til at læse.

I alle disse år havde han samlet til bunke, så at han efterlod sig hen ved tre tusinde pund i penge. Heraf havde han testamenteret renterne af tusinde pund til mr. Peggotty for hans levetid, men efter hans død skulle kapitalen deles mellem Peggotty, lille Mille og mig, eller den eller de længstlevende af os i lige store lodder. Alt, hvad han i øvrigt efterlod sig ved sin død, havde han testamenteret Peggotty, som han havde indsat til universalarving og eneste eksekutrix af dette hans testamente og sidste vilje.

Jeg følte mig som en hel prokurator, da jeg med al mulig højtidelighed oplæste dette dokument og utallige gange udviklede dets bestemmelser for alle vedkommende. Jeg begyndte at tro, at der dog var mere ved Doctors' Commons, end jeg havde tænkt. Jeg undersøgte testamentet med den dybeste opmærksomhed, erklærede det for at være fuldkommen i orden i formel henseende, gjorde et blyantsmærke hist og her i randen og var helt forbavset over, at jeg vidste så meget.

Ugen før jordefærden tilbragte jeg med dette vanskelige hverv; med at opstille et regnskab for Peggotty over hele den formue, som hun havde arvet; med at ordne alle hendes sager på bedste måde og med – til vor gensidige fornøjelse – at optræde som hendes fuldmægtig og rådgiver i et og alt. Jeg så ikke lille Mille i denne mellemtid, men de fortalte mig, at hun om fjorten dage skulle have bryllup i al stilhed.

Jeg overværede ikke jordefærden i kostume, om jeg tør udtrykke mig således; jeg mener, jeg mødte ikke i sort ligkappe og flor om hatten som et fugleskræmsel, men jeg gik tidligt om morgenen over til Blunderstone og var på kirkegården, da kisten kom, kun ledsaget af Peggotty og hendes broder. Den gale mand så ud ad mit lille vindue; Chillips unge virrede med sit tunge hoved og rullede over sin ammes skulder med sine køjne efter præsten; Omer stod og snappede efter vejret i baggrunden, flere var der ikke til stede, og det gik meget stille af. Da alt var forbi, spadserede vi en times tid omkring på kirkegården og plukkede nogle friske skud af træet på min moders grav.

Der påkommer mig en gysen her. En mørk sky hviler over den fjerne by, mod hvilken jeg vender mine ensomme fjed. Jeg er bange for at nærme mig den. Jeg kan ikke udholde at tænke på det, der tildrog sig denne mindeværdige aften, det der atter må tildrage sig, hvis jeg bliver ved.

Det bliver ikke værre, fordi jeg skriver om det. Det ville ikke blive bedre, om jeg også standsede min genstridige hånd. Det er sket. Det står ikke til at ændre.

Min gamle barnepige skulle den næste dag rejse med mig til London. Lille Mille tilbragte dagen hos Omers, og om aftenen

skulle vi alle samles i det gamle bådehus. Ham skulle komme med Mille til sædvanlig tid. Jeg kunne komme, når jeg ville. Broderen og søsteren ville vende tilbage, ligesom de var kommet, og vente os ved kaminen, når dagen hældede.

Jeg skiltes fra dem ved kirkegårdslågen, og i stedet for at gå lige tilbage vandrede jeg et lille stykke hen ad vejen til Lowestoft. Der vendte jeg om og gik tilbage ad Yarmouth til. Jeg spiste til middag i en tarvelig kro et par mile fra den tidligere omtalte færge, og således gik dagen, og det blev aften, førend jeg nåede færgestedet. Det regnede stærkt, og det var en uhyggelig aften, men månen stod bag skyerne, og det var ikke mørkt.

Snart fik jeg øje på mr. Peggottys hus og lyset, som skinnede gennem ruden. Nogle skridt over den tunge sandflade bragte mig til døren, og jeg gik ind.

Der så virkelig meget hyggeligt ud derinde. Mr. Peggotty havde røget sin aftenpibe, og der blev så småt truffet forberedelser til aftensmåltidet. Ilden blussede, asken var ryddet til side, og kistebænken stod færdig til lille Mille på hendes gamle plads. Peggotty sad også igen på sin gamle plads, og når man undtog hendes påklædning, så hun ud, som om hun aldrig havde forladt den. Hun havde allerede igen slået sig til tåls med syskrinet med St. Paulskirken på låget, bændelmålet i stråhytten og den lille stump voksllys; de var der alle sammen, som om de aldrig var blevet forstyrret. Mrs. Gummidge syntes at gnave lidt i sin gamle krog og så følgelig også aldeles naturlig ud.

"De er første mand, master Davy!" sagde mr. Peggotty med et fornøjet ansigt. "Behold ikke den frakke på, hvis den er våd."

"Mange tak, mr. Peggotty," sagde jeg og gav ham min overfrakke for at hænge den op. "For resten er jeg ganske tør."

"Det er rigtigt," sagde han, idet han følte på mine skuldre, "knastør! Sæt Dem, sir. Jeg har ikke nødig at byde Dem velkommen, sir, for det ved De, at De er."

"Tak, mr. Peggotty. Ja, det ved jeg. Nå, Peggotty," sagde jeg og gav hende et kys, "hvorledes går det, morlille?"

"Ha, ha!" lo mr. Peggotty, idet han satte sig ved siden af os og gned sig i hænderne i sin glæde over at være kommet ud over en ubehagelig tid. "Der er ikke et fruentimmer i hele verden – og det har jeg allerede sagt hende – der kan være roligere til mode end hun! Hun har gjort sin pligt mod den hensøvede, og han vidste det, og han har gjort, hvad ret var mod hende, og det har hun også gjort mod ham, og – og – det er alt sammen, som det skal være!"

Mrs. Gummidge sukkede.

"Frisk mod, mutter!" sagde han, men rystede dog hemmeligt på hovedet til os, da han åbenbart indså, at de sidste begivenheder egnede sig til at vække minder om den "gamle." – "Tab ikke modet; skyd hjertet en smule op i livet, så går det meget bedre!"

"Ikke for mig, Daniel," svarede mrs. Gummidge, "for mig passer det kun at være ensom og forladt."

"Nej, vist ikke!" sagde mr. Peggotty trøstende.

"Jo, jo, Daniel. Jeg duer ikke til at være sammen med folk, der har arvet penge. Jeg har alt for megen modgang. De må hellere se at blive af med mig."

"Men hvorledes skulle jeg kunne bruge pengene uden Dem?" sagde mr. Peggotty med en mine, som om det var en meget

alvorlig indvending. "Hvad er det, De snakker om? Trænger jeg ikke mere til Dem nu end nogen sinde før?"

"Jeg vidste nok, at ingen har trængt til mig før!" udbrød mrs. Gummidge i en ynkelig tone. "Og nu bliver det sagt til mig med rene ord! Hvorledes kunne jeg også tro, at nogen kunne trænge til mig, der er så ene og forladt og har så megen modgang!"

Mr. Peggotty syntes at være meget forarget over sig selv, fordi han havde sagt noget, der kunne forstås på denne hjerteløse måde, men hindredes i at svare, ved at Peggotty trak ham i ærmet og rystede på hovedet. Efter at han ganske sønderknust havde set nogle øjeblikke på mrs. Gummidge, så han på nürnberggeruret, rejste sig, pudsede lyset og satte det i vinduet.

"Så," sagde mr. Peggotty livlig, "så, der står det, mrs. Gummidge!" Mrs. Gummidge stønnede svagt. "Tændt som sædvanligt! De kan ikke begribe, hvorfor jeg gør det, sir? Nå, det skal jeg sige Dem; det er for vor lille Milles skyld. Stien, ser De, er ikke overdrevet lys eller behagelig, når mørket falder på, og når jeg er her på den tid, hun plejer at komme hjem, sætter jeg lyset i vinduet. På den måde slår vi to fluer med et smæk. For det første siger hun, lille Mille: "Der er huset!" siger hun. Og så siger hun: "Farbroder er der!" siger hun, for når jeg ikke er hjemme, bliver der vist ikke sat noget lys."

"Du er et barn!" sagde Peggotty, som om hun netop godt kunne lide ham af den grund.

"Så?" svarede han, idet han stillede benene temmelig langt fra hinanden og med stor tilfredshed gned sig i hænderne, mens han afvekslende så på os og på ilden. "Så? Det kan såmænd gerne være, men da ikke at se til."

"Nej, ikke så ganske," sagde Peggotty.

"Nej, ikke i skind – men måske nok i sind. Men det er det samme! Ved De hvad, når jeg således går og ser mig om i Milles pæne, lille hus, er det – jeg vil lade mig brandstage," sagde han med pludseligt eftertryk, "så! Jeg kan ikke sige mere – om det ikke er, som om de mindste småting næsten var hende selv. Jeg tager dem og lægger dem fra mig og tager så lemfældig på dem, som om det var vor Mille selv. Og således går det mig også med hendes små hatte og deslige. Jeg kunne ikke tåle at se en af dem med forsæt blive handlet ilde med, nej, ikke for alt i verden. Se, det kan De gerne kalde et barn i skikkelse af en stor havgasse!" sagde mr. Peggotty og slog en skoggerlatter op.

Peggotty og jeg lo med, men ikke så højt.

"Det er nu min mening, ser De," sagde mr. Peggotty med glædestrålende ansigt, "at alt dette kommer af, at jeg har leget så meget med hende og forestillet, at vi var tyrker og franskmænd og hajer og alle slags udenlandske uhyrer – Gud velsigne Dem, ja, og løver og hvalfisk, og jeg ved ikke hvad – dengang hun ikke var højere end op til mit knæ. Jeg er kommet i vane med det, ser De. Se, der er nu dette hersens lys!" fortsatte mr. Peggotty og strakte glad hånden ud mod det, "jeg ved meget godt, at når hun er gift og hjemfaren, sætter jeg alligevel lyset der i vinduet. Jeg ved meget godt, at når jeg om aftenen er her – og hvor skulle jeg ellers bo, Gud velsigne Dem, om jeg så blev aldrig så rig? – og hun ikke er her, eller jeg ikke der, så sætter jeg lyset i vinduet og sidder ved kaminen og lader, som om jeg venter på hende, ligesom jeg gør nu. Ja, i dette hellige øjeblik siger jeg til mig selv, når jeg ser lyset blusse op: "Hun ser på det! Mille kommer!" Det kan De kalde et barn i skikkelse af en havgasse! Men sandt er det lige godt," sagde mr. Peggotty, idet

han standsede sin latter og klappede i hænderne, "for der er hun!"

Men det var kun Ham. Regnen måtte være taget til efter min ankomst, for han havde en stor sydvest på, der sad ham dybt ned i panden.

"Hvor er Mille?" spurgte mr. Peggotty.

Ham gjorde en bevægelse med hovedet, som om hun var udenfor. Mr. Peggotty tog lyset fra vinduet, pudkede det og satte det på bordet og havde allerede givet sig til at rage op i ilden, da Ham, som ikke havde rørt sig af pletten, sagde:

"Vil De ikke gå udenfor med mig et øjeblik, master Davy, og se, hvad Mille og jeg har at vise Dem?"

Vi gik ud. Idet jeg i døren gik forbi ham, så jeg til min forbavselse og skræk, at han var dødbleg. Han skød mig hastigt ud i den fri luft og lukkede døren efter os.

"Ham, Ham, hvad er der på færde?"

"Master Davy!" – Arme, knuste hjerte – hvor skrækkeligt han græd! Jeg blev helt lammet ved synet af hans sorg. Jeg ved ikke, hvad jeg tænkte, eller hvad jeg frygtede. Jeg kunne kun se på ham!

"Ham! Stakkels brave fyr! Sig mig for Himlens skyld, hvad er der på færde?"

"Min kæreste, master Davy, mit hjertes håb og stolthed, hun, som jeg ville have døet for, som jeg endnu vil dø for, hun er borte!"

"Borte?"

"Mille er løbet bort! Å, master Davy, De kan tænke, på hvilken måde hun er løbet bort, når jeg beder den gode, barmhjertige

Gud hellere at dræbe hende, der er mig dyrebarere end alt, end at lade hende komme til ulykke og vanære!"

Det ansigt, han vendte op mod den skyfulde himmel, hans foldede hænder, hans skælvende legeme stå endnu i denne time i uadskillelig forbindelse med den ensomme fællede, således som den har præget sig i min hukommelse. Det er altid nat der, og han er den eneste genstand på skuepladsen.

"De er en lærd mand," sagde han hurtigt, "og ved, hvad der er rigtigst og bedst. Hvad skal jeg sige derinde? Hvorledes skal jeg fortælle ham det, master Davy?"

Jeg så døren åbne sig og forsøgte instinktivt at holde fast på klinken udenfor for at vinde et øjeblik tid. Det var for sent. Mr. Peggotty stak hovedet ud, og om jeg så lever i fem hundrede år, vil jeg aldrig kunne glemme den forandring, der foregik med hans ansigt, da han fik øje på os.

Jeg husker et højt klageskrig, og at fruentimmerne klyngede sig om ham, og vi alle stod inde i stuen; jeg med et papir, som ham havde givet mig, i hånden; mr. Peggotty med åben vest, håret uredt, blegt ansigt, kridhvide læber og blod dryppende ned på hans bryst – det kom sagtens fra hans mund – mens han så vist på mig.

"Læs det," sagde han med dæmpet, dirrende stemme. "Men læs det langsomt; jeg ved ikke, om jeg kan forstå det."

Der blev dødstille, mens jeg læste følgende op af et tårevædet brev.

"Når du, som har elsket mig højere, end jeg nogen sinde har fortjent, selv da min sjæl var uskyldig, ser dette, er jeg langt borte."

"Er jeg langt borte," gentog han langsomt. "Stop! Mille langt borte. Godt!"

"Når jeg i morgen," (brevet var dateret den foregående aften) "forlader mit kære, kære, velsignede hjem – er det for aldrig at komme igen, med mindre han fører mig tilbage som sin frue. Dette vil blive fundet i aften, mange timer efter, i stedet for mig. O, hvis du vidste, hvor mit hjerte er sønderrevet! Hvis du, hvem jeg har forurettet så dybt, at det aldrig kan tilgives mig, kunne vide, hvad jeg lider! Jeg er alt for syndig til at skrive om mig selv. Lad den tanke trøste dig, at jeg er så slet. Sig for Guds skyld morbroder, at jeg aldrig har elsket ham halvt så højt som nu. Tænk ikke på, hvor kærlige og gode I alle har været imod mig – tænk ikke på, at vi to nogen sinde skulle have været gift med hinanden – men søg at forestille jer, at jeg var død som barn og lå begravet et eller andet sted. Bed Himlen, som jeg vender mig bort fra, at have medlidenhed med morbroder! Sig ham, at jeg aldrig har elsket ham halvt så meget. Vær hans trøst. Elsk en eller anden god pige, som vil være, hvad jeg engang var for morbroder, og være dig tro og værdig og ikke gøre dig skam således som jeg. Gud velsigne jer alle! Jeg vil ofte bede for jer alle på mine knæ. Om han også ikke fører mig tilbage som sin frue, og jeg ikke kan bede for mig selv, vil jeg dog bede for jer alle. En kærlig hilsen til morbroder. Mine sidste tårer og min sidste tak til morbroder!"

Det var det hele.

Længe efter at jeg havde hørt op at læse, stod han endnu og så på mig. Omsider vovede jeg at tage hans hånd og bønfuldt ham, så godt jeg kunne, at søge at fatte sig. Men han svarede kun: "Tak, sir, mange tak!" og rørte sig ikke.

Ham talte til ham. Mr. Peggotty fattede for så vidt hans sorg, at han trykkede hans hånd, men for øvrigt blev han stående i samme stilling, uden at nogen vovede at forstyrre ham.

Omsider tog han langsomt sine øjne bort fra mit ansigt, som om han vågnede op af en drøm, og så sig om i stuen. Derpå sagde han med dæmpet røst:

"Hvem er manden? Jeg vil vide hans navn."

Ham så på mig, og pludselig følte jeg et stød, så jeg fo'r tilbage.

"Hvem er den mand," sagde mr. Peggotty.

"Master Davy!" bønfuldt Ham. "Gå lidt udenfor, mens jeg siger ham, hvad jeg må sige, men De bør ikke høre det."

Jeg følte atter dette stød og sank ned på min stol og søgte at fremstamme et svar, men min tunge var lammet, og der stod en tåge for mine øjne.

"Jeg vil vide hans navn!" hørte jeg endnu en gang blive sagt.

"I nogen tid," stammede ham, "har der forskellige gange været en tjener her i nærheden, og der har også været en herre. De to hørte sammen."

Mr. Peggotty stod fastnaglet ligesom før, men så nu på ham.

"Tjeneren blev set i går aftes sammen med – vor stakkels pige. Han har ligget på lur her i otte dage eller mere. Man troede, han var rejst bort, men han holdt sig skjult. Bliv ikke, master Davy, bliv ikke!"

Jeg følte Peggottys arm om min hals, men jeg kunne ikke have rørt mig, om så huset var styrtet sammen over mit hoved.

"En fremmed postvogn holdt i morges næsten før dag gry uden for byen på vejen til Norwich," fortsatte ham. "Tjeneren gik hen til den og fra den og hen til den igen. Da han sidste gang gik hen til den, var Mille med ham. Den anden sad inden i vognen. Han er manden."

"For Guds skyld," sagde mr. Peggotty, idet han trådte tilbage og strakte hånden ud ligesom for at holde noget, han frygtede, borte, "sig ikke, at han hedder Steerforth!"

"Master Davy," udbrød ham med kvalt røst, "De kan ikke gøre for det, og det er langt fra mig at give Dem skylden, men han hedder Steerforth og er en fordømt skurk!"

Mr. Peggotty udstødte intet skrig, fældede ingen tårer og gjorde ingen bevægelse, førend han atter pludselig syntes at vågne og rev sin lodne kavaj ned fra dens knage i krogen.

"Giv mig en håndsrækning! Jeg er helt fra det og kan ikke få den på," sagde han utålmodigt. "Kom her og hjælp mig. Tak! Giv mig så min hat!"

Ham spurgte ham, hvor han ville hen.

"Jeg vil ud og søge efter min broderdatter. Jeg vil ud og søge efter min Mille. Men først vil jeg slå bunden ud på den fordømte båd og sænke den der, hvor jeg, så sandt jeg lever, ville have druknet ham, hvis jeg havde haft den mindste tanke om, hvad der boede i ham! De må slå mig ihjel på stedet," udbrød han vildt og strakte sin knyttede højre ud, "om jeg ikke havde druknet ham, som han sad der lige over for mig, og jeg ville have holdt det for vel gjort! – Jeg vil ud og søge efter min broderdatter. "

"Hvor?" råbte Ham og stillede sig for døren.

"Overalt! Jeg vil søge efter min broderdatter i hele den vide verden. Jeg vil ud for at finde min stakkels broderdatter i hendes skændsel og bringe hende tilbage. Ingen kan standse mig! Jeg siger jer, jeg vil ud og søge efter min broderdatter!"

"Nej, nej!" sagde mrs. Gummidge og stillede sig grædende imellem dem. "Nej, nej, Daniel, ikke således, som De nu er. Søg efter hende, når De har fattet Dem lidt, min stakkels, forladte Daniel; det er ikke mere end rigtigt, men ikke således, som De nu er. Sæt Dem og tilgiv, at jeg så tit har plaget Dem, Daniel – hvad har mine prøvelser været i sammenligning med dette? – Og lad os snakke lidt om den tid, da hun og Ham var to forældreløse børn, og jeg var en stakkels enke, og De tog mig til Dem; det vil trøste Deres stakkels hjerte, Daniel," sagde hun og lagde sit hoved på hans skulder, "og De vil bære Deres sorg bedre, for De kender jo forjættelsen: "Hvad I har gjort mod den mindste af disse, det har I også gjort imod mig," og den kan aldrig slå fejl under dette tag, der har givet os ly i så mange, mange år!"

Han var nu ganske rolig, og da jeg hørte ham græde, veg den tilskyndelse, jeg havde følt til at kaste mig på mine knæ og bede om tilgivelse for den sorg, jeg havde forårsaget, og forbande Steerforth, for en bedre følelse. Mit overlæssede hjerte gav sig luft på samme måde, og jeg græd med.

32. Begyndelsen til en lang rejse

Hvad der er naturligt hos mig, tror jeg også er naturligt hos mange andre mennesker, og jeg er derfor ikke bange for at tilstå, at jeg aldrig havde holdt mere af Steerforth, end da de bånd, som knyttede mig til ham, var bristet. I min bitre smerte over opdagelsen af hans uværdighed tænkte jeg mere på alt det glimrende hos ham og følte mig stærkere draget mod det gode hos ham, samtidig med at jeg skattede de evner, der kunne have gjort ham til en ædel og berømt mand, højere end jeg nogen sinde havde gjort, mens jeg var mest indtaget i ham. Hvor nær jeg end tog mig min egen, ubevidste del i hans besmittelse af et hæderligt hjem, tror jeg dog, at jeg, hvis jeg var blevet bragt ansigt til ansigt med ham, ikke ville have været i stand til at fremkomme med en eneste bebrejdelse. Jeg ville endnu have holdt så meget af ham, skønt fortryllelsen var hævet, jeg ville have været så øm over mindet om min kærlighed til ham, at jeg tror, at jeg ville have været lige så svag som et karakterløst barn. Kun ville jeg ikke have drømt om, at vi nogen sinde kunne blive genforenet. Den tanke nærede jeg aldrig. Jeg følte, ligesom han havde følt, at alt var forbi imellem os. Hvilken plads, jeg havde i hans tanker, har jeg aldrig erfaret – muligvis havde han snart glemt mig – men jeg tænkte på ham som en kær ven, der var død.

Ja, Steerforth, du, som for længst har forladt skuepladsen for denne simple fortælling, selv om min sorg ufrivilligt aflægger

vidnesbyrd imod dig for dommens trone, så ved jeg dog, at mine vrede tanker eller bebrejdelser aldrig ville gøre det!

Rygtet om, hvad der var sket, bredte sig snart over hele byen, så at jeg, da jeg næste morgen gik igennem gaderne, hørte folk tale om det i husdørene. Mange var strenge mod hende, enkelte strenge mod ham, men om hendes anden fader og hendes kæreste var der kun en mening. Alle viste en agtelse for dem i deres sorg, der vidnede om hensynsfuldhed og finfølelse. Søfolkene trak sig tilbage, da de om morgenen så de to vandre med langsomme skridt nede på strandbredden, og de stod i små grupper og talte medlidende sammen.

Det var på strandbredden tæt ved havet, jeg fandt dem. Det ville have været let at se, at de ikke havde sovet hele den foregående nat, selv om Peggotty ikke havde sagt mig, at de var blevet siddende, som jeg havde forladt dem, lige til det var højlys dag. De så udmattede ud, og det forekom mig, at mr. Peggottys hoved var blevet mere bøjet i den ene nat end i alle de år, jeg havde kendt ham. Men de var begge lige så alvorlige og rolige som havet selv, der dengang hvilede uden bølgeslag under en mørk himmel – men dog med en svær dønning, som om det åndede i sin hvile – og ude i kimmingen opklaredes af en sølvklar lysstråle fra den usynlige sol.

"Vi har talt meget," sagde mr. Peggotty til mig, efter at vi alle tre i nogen tid havde vandret sammen uden at tale, "om hvad vi skulle, og hvad vi ikke skulle gøre, men nu ser vi vor kurs for os."

Mit blik faldt tilfældigvis på Ham og derpå ud over havet på den fjerne lysstribe, og den skrækkelige tanke opstod i min sjæl, at hvis han nogen sinde traf sammen med Steerforth, ville han dræbe ham.

"Her har jeg ikke mere at gøre, sir," sagde mr. Peggotty. "Jeg går bort for at opsøge min –" han standsede og fortsatte med fastere stemme – "jeg går bort for at opsøge hende. Andet har jeg ikke at gøre her i livet."

Han rystede på hovedet, da jeg spurgte ham, hvor han ville søge efter hende, og spurgte, om jeg tog til London i morgen. Jeg svarede, at jeg ikke var rejst i dag, fordi jeg havde tænkt, at jeg måske kunne være ham til nytte, men jeg var rede til at rejse, når det skulle være.

"Jeg følger med Dem i morgen," svarede han, "hvis De ikke har noget imod det. Ham bliver ved sit arbejde og tager til min søster og bor hos hende. Den gamle båd derhenne –"

"Vil De forlade den gamle båd?" spurgte jeg sagte.

"Min plads er ikke længere der, master Davy," svarede han, "og hvis nogen båd er løbet på grund og gået til bunds, så er det den. Men jeg mener alligevel ikke, at den skal stå tom – langtfra."

Vi vandrede atter i nogen tid ligesom før, indtil han forklarede sig nærmere.

"Mit ønske er, at den dag og nat, vinter og sommer skal se ud, således som den altid har set ud, så længe hun har kendt den. Skulle hun nogen sinde komme vandrende tilbage, så vil jeg ikke have, at det gamle sted skulle synes at støde hende bort, forstår De, men det skal synes at lokke hende til at komme nærmere og til måske at se ind fra blæsten og regnen gennem det gamle vindue på den gamle plads ved kaminen. Og når hun så ikke ser andre end mrs. Gummidge der, tager hun måske mod til sig og lister sig skælvende ind og kommer måske til at

ligge i sin gamle seng og hvile sit trætte hoved der, hvor det engang var så lykkeligt."

Det var mig umuligt at sige noget til svar, skønt jeg prøvede på det.

"Hver eneste aften," sagde mr. Peggotty, "skal lyset stå ved dets gamle rude, for at det, hvis hun nogen sinde skulle få det at se, kan synes at sige: 'Kom tilbage, mit barn! Kom tilbage!' Banker det nogen sinde, Ham – især hvis det banker sagte – efter at det er blevet mørkt, på din fasters dør, må du ikke gå hen til den. Lad det være hende, ikke dig, som ser mit faldne barn."

Han gik et lille stykke foran os og blev gående således i nogle minutter. I dette mellemrum så jeg atter på Ham, og da jeg lagde mærke til det samme udtryk i hans ansigt, og at hans øjne stadig var rettet mod den fjerne lysning, rørte jeg ved hans arm.

To gange kaldte jeg på ham i den tone, hvori man kalder på en sovende, førend han ænsede mig. Da jeg omsider spurgte ham, hvad det var, der således optog hans tanker, svarede han:

"Det, der forestår mig, master Davy, og det derhenne."

"Det liv, der forestår Dem, mener De?"

Han havde peget utydeligt ud over havet.

"Ja, master Davy. Jeg ved ikke rigtig, hvorledes det er, men enden på det synes mig ligesom at komme der henne fra," sagde han, idet han stirrede på mig, som om han vågnede, men dog med det samme bestemte udtryk.

"Hvilken ende?" spurgte jeg, grebet af frygt.

"Det ved jeg ikke," svarede han tankefuldt; "jeg stod netop og tænkte på, at det hele tog sin begyndelse her, og hvorledes enden skulle blive. Dog nu er det forbi, master Davy," tilføjede

han, idet han besvarede mit blik, "De skal ikke være bange for mig, men jeg er så forstumlet i mit hoved, at jeg næppe ved, hvad jeg siger."

Da mr. Peggotty nu standsede for at vente på os, skyndte vi os hen til ham og sagde ikke mere. Men mindet om dette i forbindelse med min tidligere tanke forfulgte mig, lige til den ubønhørlige ende omsider kom.

Vi nærmede os umærkeligt den gamle båd og gik ind. Mrs. Gummidge, som nu ikke længere sad og mulede i sin sædvanlige krog, havde travlt med at lave morgenmaden i stand. Hun tog mr. Peggottys hat, satte hans stol hen til ham og talte så mildt og trøstende, at jeg næppe kendte hende igen.

"Gode Daniel," sagde hun, "De må spise og drikke og holde kræfterne ved lige, for uden det duer De ikke til noget. Prøv på det! Hvis jeg forstyrrer Dem med min sladder, så sig det, Daniel, og jeg skal straks tie."

Da hun havde forsynet os alle, satte hun sig ved vinduet, hvor hun omhyggeligt efterså nogle skjorter og andre klædningsstykker, der tilhørte mr. Peggotty, og som hun lagde pænt sammen og pakkede ned i en voksdugspose af den slags, søfolk bruger. Imidlertid fortsatte hun at tale på den samme rolige måde.

"Til enhver tid og time skal jeg være her, Daniel," sagde mrs. Gummidge, "og holde alting i orden, således som De ønsker det. Jeg er kun en dårlig én til at skrive breve, men i ny og næ skal jeg dog skrive til Dem, mens De er borte, og sende mine breve til master Davy. De skriver måske også en gang imellem til mig, Daniel, og fortæller mig, hvorledes det går Dem på Deres lange, ensomme rejse."

"Men jeg er bange for, at tiden vil falde Dem lang," sagde mr. Peggotty.

"Nej, nej, Daniel," svarede hun, "frygt kun ikke for det. Bryd Dem aldrig om mig. Jeg vil få nok at gøre med at holde huset i stand til Dem, til De kommer tilbage, eller hvis nogen anden måske kommer tilbage. Når vejret er godt, sætter jeg mig uden for døren, således som jeg har plejet at gøre. Skulle nogen vise sig i nærheden, skal De få at se, at den gamle enke er Dem tro."

Hvilken forandring hos mrs. Gummidge i så kort tid! Hun var blevet et ganske andet menneske. Hun var så opofrende, havde en så fin følelse for, hvad der burde siges, og hvad der burde lades usagt, glemte så ganske sig selv og var så fuld af deltagelse for den sorg, der omgav hende, at jeg følte en slags ærefrygt for hende.

Hvor hun arbejdede den dag! Der var så mange ting, som skulle hentes nede ved stranden og gemmes i udhuset, såsom årer, garn, sejl, tovværk, spir, hummerkasser, ballastsække og deslige, og skønt der blev ydet rigelig hjælp, da der ikke var en mand på hele kysten, som ikke ville have givet mr. Peggotty en håndsrekning og være glad til for at få lov til at gøre det, blev hun dog hele dagen ved at slide og slæbe under byrder, som overgik hendes kræfter, og løb frem og tilbage i alle slags unødvendige ærinder. Midt i sin deltagelse bibeholdte hun en vis jævn munterhed, hvilket ikke var den mindst forbavsende del af den forandring, der var foregået med hende. Om klynkeri var der aldeles ikke tale. Jeg mærkede ikke engang, at hendes stemme svigtede hende, eller så en tåre i hendes øjne den hele dag igennem, førend i tusmørket, da hun, jeg og mr. Peggotty var blevet alene sammen, og han var faldet i søvn af ren

udmattelse, for da brød hun ud i en halv undertrykt hulken og sagde, idet hun trak mig hen til døren: "Å, Gud velsigne Dem, master Davy, vis Dem altid som en ven imod ham, den arme stakkel!" Derpå løb hun øjeblikkelig ud af døren og vaskede sit ansigt, for at hun kunne sidde roligt ved siden af ham ved sit arbejde, når han vågnede. Kort sagt, da jeg gik om aftenen, forlod jeg hende som mr. Peggottys støttestav i hans sorg, og jeg kunne ikke noksom tænke på den forvandling, der var sket med mrs. Gummidge, og den lære, som lå deri.

Klokken var imellem ni og ti, da jeg på min tungsindige vandring igennem byen standsede uden for Omers dør. Han havde taget sig det så nær, fortalte hans datter mig, at han havde været ganske dårlig den hele dag og var gået i seng uden sin pibe.

"En lumsk, slet pige," sagde mrs. Joram. "Der har aldrig været noget godt ved hende!"

"Det må De ikke sige," faldt jeg hende i ordet. "De mener det ikke!"

"Jo, jeg gør!" udbrød hun forbitret.

Mrs. Joram slog med nakken og gjorde sig umage for at være meget streng og fornærmet, men hun kunne ikke få magten over sit blidere jeg og begyndte at græde. Jeg var ganske vist ung, men jeg syntes langt bedre om hende for denne deltagelse og fandt, at den klædte hende, den dydige hustru og moder, overmåde godt.

"Hvad vil hun dog tage sig til?" hulkede Minnie. "Hvor skal hun gå hen? Hvad skal der blive af hende? Åh, hvor kunne hun være så grusom mod sig selv og mod ham!"

Jeg genkaldte mig den tid, da Minnie selv havde været en ung, smuk pige, og det glædede mig, at hun også genkaldte sig den med så megen følelse.

"Min lille Minnie," sagde mrs. Joram, "er først for nylig faldet i søvn. Selv i søvne græder hun for Mille. Hele dagen har lille Minnie grædt for hende og stadig spurgt mig, om Mille var ond? Hvad skulle jeg svare hende? Den sidste aften Mille var her, løste hun et bånd af sin hals og bandt det om lille Minnies og lagde sit hoved på puden ved siden af hende, til hun var faldet i søvn. Båndet sidder endnu om min lille Minnies hals. Det skulle det måske ikke. Men hvad skal jeg gøre? Mille er meget slet, men de holdt så meget af hinanden, og barnet ved ingenting!"

Mrs. Joram var så modfalden, at hendes mand kom ud for at trøste hende. Jeg tog afsked med dem og gik hjem til Peggotty, om muligt mere sørgmodig, end jeg før havde været.

Denne gode sjæl – Peggotty, mener jeg – havde ikke ladet sig trætte af sine egne sorger og søvnløse nætter, men var hos sin broders, hvor hun ville blive til om morgenen. En gammel kone, som i de sidste uger havde holdt huset i orden, mens Peggotty ikke havde været i stand til selv at passe det, var det eneste menneske, der var til stede, og da jeg ingen brug havde for hende, lod jeg hende gå i seng og satte mig lidt foran køkkenilden for at tænke på alt det, der var foregået.

Mens jeg sad og blandede det sammen med salig Barkis' dødsleje og løb ud med ebben hen mod det fjerne punkt, som Ham havde set så underligt på om morgenen, blev jeg vækket af mine drømmerier ved en banken på døren. Der var en dørhammer på døren, men det var ikke den, som frembragte

lyden; det var en menneskehånd, der bankede langt nede på døren, som om det kunne være et barn. Men om det havde været en fornem mands tjener, kunne jeg ikke være blevet mere forskrækket. Jeg åbnede døren og så i starten til min forbavselse ikke andet end en stor paraply, der syntes at gå af sig selv. Underneden den opdagede jeg dog snart – miss Mowcher.

Jeg havde måske ikke været tilbøjelig til at modtage den lille skabning synderlig venligt, hvis hun havde vist mig det overgivne ansigt, som havde gjort så dybt et indtryk på mig ved vort første og sidste møde. Men da hun vendte sit ansigt op imod mit, var det så alvorligt, og da jeg havde taget paraplyen, som ville have generet selv en kæmpe, vred hun sine små hænder så ynkeligt, at jeg ordentlig fik godhed for hende.

"Miss Mowcher," sagde jeg efter at have kastet mit blik op og ned ad den tomme gade uden egentlig at vide, hvad det var, jeg ventede at få at se, "hvorledes kommer De her? Hvad er der på færde?"

Med sin korte, højre arm gav hun mig tegn til at slå paraplyen ned for hende og gik derpå hurtigt forbi mig ind i køkkenet. Da jeg havde lukket døren og kom ind bagefter med paraplyen i hånden, fandt jeg hende siddende på kanten af kamingitteret i skyggen af kedlen, rokkende frem og tilbage og gnidende sine hænder mod sine knæ, som om hun følte smerter.

Ganske urolig over dette sene besøg og denne mærkelige adfærd, udbrød jeg atter:

"Men sig mig dog, miss Mowcher, hvad er der på færde? Er De syg?"

"Min kære unge ven," svarede hun, idet hun trykkede sine hænder mod sit hjerte, "jeg er syg her; jeg er meget syg. At

tænke sig, at det skulle komme dertil, skønt jeg kunne have vidst det og måske forebygget det, hvis jeg ikke havde været en tankeløs tossel!"

Atter gik hendes store hat, som slet ikke stod i noget forhold til hendes skikkelse, frem og tilbage, idet hun gængede med sin lille krop, mens en drabelig kæmpehat nikkede i takt med den på væggen.

"Det forbavser mig at se Dem så alvorlig og nedslået –" begyndte jeg, men hun afbrød mig.

"Ja, således går det altid! Det forbavser Dem altid, disse letsindige, fuldvoksne, unge mennesker, at se naturlige følelser hos sådan en lille skabning som jeg! De behandler mig som et legetøj, bruger mig til deres morskab, kaster mig bort, når de er kede af mig, og undres over, at jeg har mere følelse end en kæphest eller en tinsoldat. Ja, ja, således går det! Det er den gamle vise!"

"Det er måske tilfældet med andre," svarede jeg, "men jeg kan forsikre Dem, at det ikke er det med mig. Jeg burde måske slet ikke undre mig over at se Dem således, som De nu er, da jeg kender Dem så lidt. Jeg tænkte ikke over, hvad jeg sagde."

"Hvad skal jeg gøre?" svarede det lille fruentimmer, idet hun stod op og udstrakte armene for at vise, hvorledes hun så ud. "Se! Som jeg er, således var min fader, og således er min søster og min broder. Jeg har arbejdet for mine søskende i mange år – strengt, mr. Copperfield – hele den lange dag. Jeg må leve. Jeg gør intet ondt. Kunne folk være tankeløse eller grusomme nok til at gøre sig lystige over mig, hvad andet bliver da tilbage for mig, end at gøre mig lystig over mig selv, dem og alt muligt? Og når jeg nu gør det, hvis skyld er det så? Min?"

Nej, ikke miss Mowchers, det indså jeg nok.

"Havde jeg vist mig som en følsom dværg for Deres falske ven," fortsatte det lille fruentimmer og rystede med bebrejdende alvor på hovedet ad mig, "tror De da, jeg kunne have gjort regning på hans hjælp eller velvilje? Havde lille Mowcher, som vel at mærke ikke har skabt sig selv, – henvendt sig til ham eller hans lige med beklagelser over sine plager, hvornår tror De da, at hendes spæde røst ville være blevet hørt? Lille Mowcher ville have lige så megen trang til at leve, hvis hun var en sær og kedelig trolld, men hun ville ikke kunne gøre det. Nej. Hun kunne nok skyde en hvid pind efter sit daglige brød!"

Miss Mowcher satte sig atter på kamingitteret, tog sit lommetørklæde frem og tørrede øjnene.

"Vær taknemmelig på mine vegne, ifald De har et godt hjerte, som jeg tror, De har," sagde hun, "fordi jeg kan være munter og finde mig i alt, selv om jeg udmærket godt ved, hvad jeg er. I hvert tilfælde er jeg selv taknemmelig, fordi jeg kan slå mig igennem verden uden at være afhængig af nogen, og fordi jeg kan slå alt det hen i spøg, som man lader mig høre af dårskab eller forfængelighed; når jeg ikke altid ruger over det, jeg savner, så er det jo godt for mig og ikke til skade for nogen. Er jeg et legetøj for jer kæmper, så bør I også være gode imod mig."

Hun stak atter sit tørklæde i lommen, idet hun hele tiden så vist på mig og fortsatte:

"Jeg så Dem for lidt siden på gaden. De kan nok tænke, at jeg med mine korte ben og mit smule vejr ikke kunne gå så rask som De, og derfor kunne jeg ikke indhente Dem, men jeg gættede, hvor De ville hen og gik bag efter Dem. Jeg har været her en gang før i dag, men den gode kone var ikke hjemme."

"Kender De hende?" spurgte jeg hende.

"Jeg kender hende af omtale fra Omer & Jorams. Jeg var der klokken syv i morges. Husker De, hvad Steerforth sagde til mig om den ulykkelige pige, dengang jeg sidst så Dem begge i gæstgivergården?"

Jeg huskede udmærket, hvad hun mente, da jeg havde tænkt på det mange gange den dag, og jeg sagde hende det.

"Gid alt det ondes fader må straffe ham," sagde det lille fruentimmer og holdt sin pegefinger op i vejret mellem mig og sine tindrende øjne, "og straffe den skændige tjener ti gange hårdere! Men jeg troede, det var Dem, der nærede en barnagtig tilbøjelighed for hende!"

"Jeg?" gentog jeg.

"Barn, barn!" udbrød hun og vred utålmodig sine hænder, idet hun gyngede sig frem og tilbage på kamingitteret, "hvorfor i alverden roste De hende så meget og rødmede og blev så forvirret?"

Jeg kunne ikke skjule for mig selv, at jeg havde gjort dette, skønt af en helt anden grund, end hun antog.

"Hvad vidste jeg?" sagde hun, idet hun atter tog sit lommeørklæde frem og stampede i gulvet, hver gang hun med korte mellemrum holdt det for øjnene med begge hænder på en gang. "Jeg så nok, at han smiskede og sleskede for Dem, og at De var ligesom blødt voks i hans hænder. Jeg havde ikke været ude af stuen en minut, førend hans tjener sagde til mig, at "den unge uskyldighed" – således kaldte han Dem, og De kan kalde ham "den gamle synder", så længe De lever – havde forelsket sig i hende, og sat hende fluer i hovedet, men at hans herre havde besluttet, at der ingen ulykker skulle opstå af dette – mere for

Deres end for hendes skyld – og at det var Deres ærinde her? Hvor kunne jeg andet end tro ham? Jeg så, at De holdt af, at Steerforth roste hende. De var den første, som nævnte hendes navn. De tilstod, at De længe havde beundret hende, og De blev både varm og kold og rød og hvid på en gang, da jeg talte til Dem om hende. Hvad kunne jeg tro – hvad troede jeg andet end at De var en ung libertiner, der kun manglede erfaring, og var faldet i hænder, som havde erfaring nok og kunne holde styr på Dem. De var bange for, at jeg skulle komme efter sandheden, fordi jeg er en klog lille en – hvorledes skulle jeg ellers slå mig igennem – og De narrede mig, og jeg gav den stakkels, ulykkelige pige et brev, som jeg fuldt og fast tror var begyndelsen til, at hun kom til at tale med Littimer, der blev ladet tilbage netop derfor!"

Jeg stod målløs over denne troløshed og iagttog miss Mowcher, som nu gik op og ned i køkkenet, til hun blev ganske åndeløs; da satte hun sig atter på kamingitteret, tørrede sit ansigt med lommenørklædet og rystede længe på hovedet uden at bryde tavsheden.

"Mine rundrejser," tilføjede hun omsider, "bragte mig i forgårs aftes til Norwich. Det, jeg tilfældigvis fik at vide der om den hemmelige måde, hvorpå de kom og gik uden Dem, bragte mig til at tro, at der måtte være ugler i mosen. Jeg tog med diligencen fra London i aftes, da den kom igennem Norwich, og kom hertil i morges; desværre for sent!"

Stakkels lille Mowcher var blevet så kold af at græde og klynke, at hun drejede sig om på kamingitteret, stak sine stakkels små, våde fødder ind i asken for at varme dem og sad og så på ilden. Jeg sad på en stol på den anden side af

skorstenen, sunket hen i sørgelige betragtninger, og så ligeledes på ilden og undertiden på hende.

"Jeg må gå," sagde hun omsider og stod op. "Det er sent. De mistror mig dog vel ikke?"

Idet jeg mødte hendes skarpe blik, da hun stillede mig dette spørgsmål, kunne jeg ikke efter dette korte varsel svare med et aldeles frimodigt Nej.

"Så meget er vist," sagde hun, idet hun modtog min hånd, som jeg havde rakt frem for at hjælpe hende over kamingitteret, og så mig alvorligt i ansigtet, "De ville ikke mistro mig, hvis jeg var et fuldvoksnet fruentimmer!"

Jeg følte, at der var meget sandt i dette, og skammede mig næsten over mig selv.

"De er en ung mand," sagde hun og nikkede. "Tag mod et godt råd, skønt jeg kun måler tre fod. Søg aldrig, gode ven, at sætte legemlige mangler i forbindelse med åndelige, undtagen af gyldige grunde."

Hun var nu kommet ud over kamingitteret, og jeg ud over min mistanke, og jeg sagde hende, at jeg troede, at alt, hvad hun havde fortalt, var sandt, og at vi begge havde været ulykkelige redskaber i listige hænder. Hun takkede mig og sagde, at jeg var en brav fyr.

"Hør nu efter!" udbrød hun, idet hun vendte om på vejen til døren og med opløftet pegefinger så kløgtig på mig. "Af hvad jeg har hørt – jeg holder altid ørene stive, jeg har ikke råd til at spare på mine evner – har jeg grund til at tro, at de er rejst ud af landet. Men vender de eller nogen af dem nogen sinde tilbage, mens jeg er i live, har jeg mere udsigt end nogen anden til snart at få det at vide, fordi jeg er så meget på farten. Hvad jeg får at

vide, skal De også få at vide. Kan jeg nogen sinde gøre noget for at tjene den stakkels bedragne pige, skal jeg med Himlens bistand ærligt gøre det! Og Littimer måtte hellere have en blodhund end den lille Mowcher i hælene på sig!"

Jeg fæstede ubetinget lid til denne forsikring, da jeg lagde mærke til det blik, der ledsagede den.

"Tro mig ikke mere, men heller ikke mindre, end De ville tro et fuldvoksnet fruentimmer," sagde den lille skabning og rørte bønfoldende ved mit håndled. "Ser De mig nogen sinde anderledes, end jeg er nu, og således som jeg var, da De første gang så mig, så læg mærke til, i hvilket selskab jeg er. Husk på, at jeg er et meget hjælpeløst og værgeløst lille væsen. Tænk Dem mig hjemme hos min broder og min søster, der er ligesom jeg. Måske vil De da ikke være så streng imod mig eller undre Dem så meget over, at jeg kan være nedtrykt og alvorlig. God nat!"

Jeg gav hende hånden med en ganske anden mening om hende end den, jeg hidtil havde næret, og åbnede døren for at lade hende komme ud. Det var ingen let sag at få den store paraply slået op og bragt i fornøden ligevægt i hendes hånd, men omsider lykkedes det mig dog, og jeg så den hoppe ned ad gaden, uden at det var muligt at se, at der var nogen underneden den, undtagen når en ualmindelig stærk stråle fra en eller anden overfyldt tagrende kastede den om på siden og åbenbarede miss Mowcher, der kæmpede voldsomt for at få den op igen. Efter at have gjort et par udfald for at hjælpe hende, hvilke dog blev frugtesløse, fordi paraplyen stadig hoppede af sted igen ligesom en umådelig fugl, førend jeg kunne indhente den, gik jeg ind og lagde mig til sengs.

Om morgenen kom mr. Peggotty og min gamle barnepige, og vi gik tidligt hen til diligencekontoret, hvor mrs. Gummidge og Ham ventede for at tage afsked med os.

"Master Davy," hviskede Ham og trak mig til side, mens mr. Peggotty stuede sin pose ned mellem rejsegodset, "hans liv er ødelagt. Han ved ikke, hvor han går hen, eller hvad der forestår ham; han drager ud på en rejse, som vil vare alle hans levedage, kan De tro, med mindre han finder det, han søger efter. De vil jo altid være ham en ven, master Davy?"

"Ja, det kan De stole på, det vil jeg," sagde jeg og gav ham et oprigtigt håndtryk.

"Tak, mange tak, sir, det er smukt af Dem. Men et ord endnu. Jeg tjener godt, som De ved. Og har nu ikke noget at give min fortjeneste ud til. Jeg bruger kun penge til at leve for. Hvis De kan lade ham få godt af dem, så vil jeg arbejde med så meget større lyst."

Jeg lod falde et vink om, at jeg håbede, at den tid måtte komme, da han ville ophøre at føre det ensomme liv, som det nu var så naturligt, at han tænkte på.

"Nej, sir," sagde han og rystede på hovedet, "alt det er forbi; ingen kan nogen sinde udfylde den plads, der er tom. Men De husker nok på pengene; der skal altid ligge nogle på rede hånd til ham."

Det lovede jeg ham, men mindede ham samtidig om, at mr. Peggotty havde en fast, om end ganske vist ikke stor indtægt af det, hans afdøde svoger havde testamenteret ham. Derpå tog vi afsked med hinanden. Jeg kan ikke engang nu forlade ham, uden med en smertelig følelse at genkalde mig hans sjælsstyrke og hans store sorg.

Det ville blive en temmelig vanskelig opgave at løse, hvis jeg skulle beskrive, hvorledes mrs. Gummidge løb ned ad gaden ved siden af diligencen, uden at se andet end mr. Peggotty gennem de tårer, hun søgte at undertrykke, og busede imod de folk, som kom fra den modsatte kant. Jeg gør derfor bedst i at lade hende blive siddende i en bagers dør helt åndeløs, med hatten trykket flad og med den ene sko henslængt på stenbroen et langt stykke fra hende.

Da vi var kommet til vort mål, var det første, vi gjorde, at opsøge en lille lejlighed til Peggotty, hvor hendes broder tillige kunne få natteleje. Vi var så heldige at finde et renligt og billigt logi oven over en urtebod kun to gader fra mig. Efter at vi havde lejet denne bolig, købte jeg noget kold mad på et spisekvarter og tog mine rejsekammerater hjem med mig til te, et skridt, som desværre ingenlunde vandt mrs. Crupps bifald. Til forklaring af denne dames stemning bør jeg imidlertid tilføje, at hun tog det meget ilde op, at Peggotty ikke havde været der i ti minutter, førend hun fæstede sin sorte kjole op og gav sig i færd med at støve mit sovekammer af. Dette regnede mrs. Crupp som en næsvished, og en næsvished, sagde hun, var en ting, hun aldrig tilgav.

På vejen til London havde mr. Peggotty meddelt mig noget, som jeg var forberedt på, nemlig, at han agtede først at tale med mrs. Steerforth. Da jeg følte, at det var min pligt at hjælpe ham med dette samt at mægle imellem dem, skrev jeg, for at skåne moderens følelser så meget som muligt, endnu samme aften til hende. Jeg meddelte hende, så lemfældigt jeg kunne, hvad uret der var overgået ham, og hvilken del jeg selv havde haft i ulykken. Jeg sagde, at han var en mand af meget ringe

stand, men med en ædel og retskaffen karakter, og at jeg vovede at nære det håb, at hun ikke ville nægte at se ham i hans store sorg. Jeg skrev, jeg ville komme klokken to om eftermiddagen.

På den fastsatte tid stod vi ved døren – døren til det hus, hvor jeg for få dage siden havde været så glad; hvor mit unge, varme hjerte havde været så fuldt af tillid og hengivenhed, men som for fremtiden var lukket for mig og nu kun var en ørken, en ruin.

Der viste sig ingen Littimer. Den unge tjenestepige med det ulige mere behagelige ansigt, som havde afløst ham under mit besøg, kom ud og lukkede op og viste os ind i dagligstuen. Mrs. Steerforth sad der, og Rosa Dartle gled, da vi trådte ind, frem fra en anden side af værelset og stillede sig bag ved hendes stol.

Jeg så straks på hans moders ansigt, at hun vidste fra ham selv, hvad han havde gjort. Det var meget blegt og bar spor af en dybere bevægelse end den, mit brev alene, svækket af den tvivl, hendes kærlighed ville have rejst imod det, sandsynligvis ville have kunnet frembringe. Jeg syntes, hun lignede ham mere end ellers, og jeg følte mere, end jeg så, at denne lighed ikke undgik min ledsager.

Hun sad rank i sin lænestol med en højtidelig, ubevægelig, lidenskabsløs mine, som intet syntes at kunne forstyrre. Hun så meget vist på mr. Peggotty, mens han stod foran hende, og han så lige så vist på hende. Rosa Dartles skarpe blik omfattede os alle. I nogen tid blev der ikke talt et ord. Hun gjorde tegn til mr. Peggotty, at han skulle sætte sig, men han svarede med dæmpet røst: "Det ville ikke falde sig naturligt for mig, frue, at sidde ned i dette hus; jeg vil hellere stå," og disse ord afløstes af endnu en pause, som hun afbrød således:

"Jeg ved, hvad der har bragt Dem herhen, og det gør mig inderlig ondt. Hvad forlanger De af mig? Hvad vil De, at jeg skal gøre?"

Han tog hatten under armen, og efter at have følt efter Emilys brev i sin brystlomme tog han det frem, åbnede det og gav hende det.

"Vær så god og læs, frue. Det er min søsterdatters hånd!"

Hun læste det med den samme højtidelige, lidenskabsløse mine – urørt af dets indhold, så vidt jeg kunne se, og gav ham det tilbage.

"Med mindre han bringer mig tilbage som sin frue," sagde mr. Peggotty og pegede med fingeren på disse ord. "Jeg kommer, frue, for at få at vide, om han vil holde ord?"

"Nej," svarede hun.

"Hvorfor ikke?" spurgte mr. Peggotty.

"Det er umuligt. Han ville vanære sig. De kan ikke andet end indse, at hun står langt under ham."

"Så hæv hende i vejret," sagde mr. Peggotty.

"Hun er uden opdragelse og uvidende."

"Måske og måske ikke," sagde mr. Peggotty. "Jeg tror det ikke, frue, men jeg forstår mig ikke på den slags ting. Oplær hende bedre!"

"Siden De nøder mig til at tale tydeligere, hvilket jeg gør meget ugerne, så ville alene hendes simple familieforbindelser, om intet andet, gøre noget sådant umuligt."

"Hør engang, frue," sagde han langsomt og rolig, "De ved, hvad det er at elske sit barn. Det gør jeg med. Om hun så hundrede gange var mit barn, kunne jeg ikke elske hende højere. De ved ikke, hvad det er at miste sit barn. Det gør jeg.

Jeg ville give al verdens skatte, hvis jeg havde dem, hvis jeg kunne købe hende tilbage for dem! Men frels hende fra denne vanære, og hun skal aldrig blive vanæret af os. Ingen af os, som hun er vokset op blandt, ingen af os, som har levet sammen med hende, og som hun var alt for i disse mange år, skal nogen sinde fæste vore øjne på hendes smukke ansigt. Vi ville nøjes med at lade hende være her; vi ville nøjes med at tænke på hende langt fra os, som om hun var under en anden sol og en anden himmel; vi ville nøjes med at overlade hende til hendes mand – til hendes små børn, måske, – og vente på den tid, da vi alle sammen skal være lige for Gud!"

Hans djærve veltalenhed forfejlede ikke ganske sin virkning. Hun vedligeholdte vel sit stolte væsen, men der lå dog en vis blødhed i hendes stemme, da hun sagde:

"Jeg forsværer ikke noget. Jeg gør ingen modbeskyldninger, men det gør mig ondt at måtte gentage, at det er umuligt. Et sådant ægteskab ville fuldstændig ødelægge min søns karriere og tilintetgøre hans udsigter. Intet er mere sikkert, end at det aldrig kan, aldrig vil finde sted. Hvis jeg på anden måde kan byde vederlag –"

"Jeg ser på det udtrykte billede af det ansigt," afbrød mr. Peggotty hende med et roligt, men flammende blik, "som har set på mig i mit hjem, ved mit arnested, i min båd – og hvor ikke? – smilende og venligt, mens det var så troløst, at jeg bliver halvt rasende, når jeg tænker på det. Når billedet af det ansigt ikke forvandles til en gloende ild ved tanken om at tilbyde mig penge for mit barns skændsel og undergang, er det lige så slet. Jeg ved ikke, siden det er en dames, om det ikke er endnu slettere."

Nu forandredes hun pludselig. En harmfuld rødme bredte sig over hendes træk, og hun sagde i en hjerteløs tone, idet hun med begge hænder greb fat om lænestolen:

"Hvilket vederlag kan De byde mig for at have åbnet en sådan afgrund imellem mig og min søn! Hvad er Deres kærlighed imod min? Hvad er Deres skilsmisse imod vor?"

Miss Dartle rørte let ved hende og bukkede sig for at hviske til hende, men hun ville ikke høre et ord.

"Nej, Rosa, ikke et ord. Lad denne mand høre, hvad jeg har at sige. Min søn, som har været mit livs alt, målet for alle mine tanker, som jeg fra hans barndom af har føjet i ethvert ønske, og som lige fra sin fødsel har været uadskillelig knyttet sammen med min tilværelse – han går hen og forelsker sig i en ussel pige og skyr mig! Han gengælder min tillid med et systematisk bedrag og forlader mig for hendes skyld! At sætte denne tåbelige grille imod hans moders krav på hans pligtfølelse, kærlighed, ærbødighed, taknemmelighed – krav, som hver dag, hver time af hans liv burde have bundet ham fastere til mig – er dette ingen forurettelse?"

Her søgte Rosa atter at berolige hende, men forgæves.

"Ikke et ord, Rosa, siger jeg! Kan han sætte alt ind på så lidt, så kan jeg sætte alt ind på et større formål. Lad ham gå, hvorhen han vil, med de midler, min kærlighed har sikret ham! Tror han at kunne kue mig ved en lang fraværelse? Da kender han sin moder såre lidt. Opgiver han denne grille nu, er han velkommen. Opgiver han hende ikke nu, skal han aldrig komme mig nær enten levende eller død, så længe jeg kan løfte min hånd for at vise ham bort, med mindre han kommer ydmygt til mig efter at være blevet hende kvit og beder om min tilgivelse.

Det er min ret. Det er den oprejsning, jeg vil have. Det er den skilsmisse, der er imellem os! Og," tilføjede hun og så på sin gæst med den samme stolte, hjerteløse mine, hun havde begyndt med, "er dette ingen forurettelse?"

Mens jeg så og hørte moderen sige disse ord, syntes jeg at se og høre sønnen byde dem trods. Alt, hvad jeg havde set hos ham af en ubøjelig, egensindig natur, så jeg hos hende. Hele den klare opfattelse, jeg nu havde af hans misbrugte energi, bragte mig til at fatte hendes karakter, og jeg indså, at de stærke drivfjedere var ens hos dem begge.

Hun sagde nu højt til mig, idet hun påtog sig sin forrige afmålte holdning, at det var overflødigt at høre eller sige mere, og hun ønskede derfor at gøre ende på denne sammenkomst, men da hun derpå rejste sig med en værdig mine for at forlade værelset, sagde mr. Peggotty, at det ikke var nødvendigt.

"Frygt ikke for, at jeg skal falde Dem til ulejlighed; jeg har ikke mere at sige," sagde han og gik hen mod døren. "Jeg kom ikke med noget håb og tager ikke noget håb med. Jeg har gjort, hvad jeg troede, der burde gøres, men jeg har aldrig ventet mig noget godt af dette besøg. Dette har været et alt for ulykkeligt hus for mig og mine, til at jeg kunne være så tåbelig at vente det."

Med disse ord gik vi og efterlod hende stående ved sin lænestol som en type på en ædel og smuk kvindeskikkelse.

For at komme ud måtte vi gå igennem en flisebelagt forstue med sider og tag af glas, hvorover der slyngede sig en vinranke. Dens blade og skud var grønne, og da det var en solklar dag, stod en glasdør, som førte ud til haven, åben. Da vi var kommet

tæt hen til den, trådte Rosa Dartle ind ad denne vej med lydløse fjed og sagde til mig:

"Det er nydeligt af Dem at føre denne karl herhen!"

En sådan sammentrængen af raseri og foragt som den, der formørkede hendes ansigt og lynede ud af hendes kulsorte øjne, havde jeg ikke troet kunne sammenfattes, ikke engang i det ansigt. Arret efter hammeren var som altid, når hendes træk var ophidsede, stærkt fremtrædende. Da det begyndte at banke i det, hævede hun sin hånd og gav det et slag.

"Det er den rette karl," sagde hun, "at beskytte og føre herhen! De er i sandhed en mand!"

"Miss Dartle," sagde jeg, "De er vel ikke så uretfærdig at ville fordømme mig."

"Hvorfor stifter De uenighed mellem disse to gale mennesker?" spurgte hun. "Ved De ikke, at de begge er afsindige af egensind og stolthed?"

"Er det min skyld?" sagde jeg.

"Deres skyld? Hvorfor kommer De her med denne mand?"

"Han er en dybt forurettet mand, miss Dartle," svarede jeg; "De ved det måske ikke."

"Jeg ved," sagde hun med hånden på brystet, ligesom for at hindre det uvejr, der rasede derinde, fra at bryde løs, "jeg ved, at James Steerforth har et falsk, slet hjerte og er en forræder. Men hvad kommer denne karl eller hans elendige søsterdatter mig ved?"

"De gør ondt værre, miss Dartle," svarede jeg. "Han er blevet krænket nok i forvejen. Førend jeg går, vil jeg kun sige, at De gør ham højlig uret."

"Jeg gøre ham uret?" udbrød hun. "Det er noget lumpent, skamløst pak. Hun fortjente at blive pisket!"

Mr. Peggotty fortsatte sin gang, uden at sige et ord, og gik ud ad døren.

"Å fy, miss Dartle, fy!" sagde jeg harmfuldt. "Hvorledes kan De nænne at træde hans uforskyldte sorg under fode?"

"Jeg kunne træde dem alle under fode," svarede hun. "Jeg kunne se hans hus blive revet ned. Jeg kunne se hende blive brændemærket i ansigtet, iført pjalter og stødt ud på gaden for at sulte ihjel. Havde jeg ret til at sidde til doms over hende, skulle jeg sørge for, at det skete. Sørge for, at det skete? Nej, jeg ville gøre det selv! Jeg afskyr hende. Kunne jeg komme til at bebrejde hende hendes skændige opførsel, ville jeg gå, hvorhen det skulle være, for at gøre det. Kunne jeg jage hende til døde, ville jeg gøre det. Fandtes der et medlidende ord, som kunne være hende til trøst i hendes dødstime, og igen andre end jeg vidste dette ord, ville jeg ikke lade det slippe over mine læber, om jeg så kunne frelse mit liv derved."

Hendes heftige ord alene kunne kun give en svag forestilling om den lidenskabelighed, der beherskede hende og røbede sig i hendes hele skikkelse, skønt hendes røst, i stedet for at hæve sig, var mere dæmpet end sædvanligt. Jeg har set lidenskaben i mange skikkelser, men aldrig i en sådan som denne.

Da jeg nåede mr. Peggotty, gik han langsomt og tankefuldt ned ad bakken. Han sagde straks, at efter nu at have fået udrettet, hvad han havde haft i sinde at gøre i London, agtede han endnu i aften "at begive sig på vej," og da jeg spurgte, hvor han da agtede sig hen, svarede han kun: "Jeg vil ud og søge efter min søsterdatter."

Vi gik tilbage til hans lille logi, og jeg fik lejlighed til at fortælle Peggotty, hvad han havde sagt til mig. Hun meddelte mig, at han havde sagt det samme til hende om morgenen. Hun vidste lige så lidt som jeg, hvor han agtede sig hen, men mente, at han havde en eller anden bestemt plan.

Jeg kunne ikke lide at forlade ham under disse omstændigheder, og vi spiste alle tre til middag sammen. Efter måltidet sad vi en times tid eller så ved vinduet uden at tale meget, og derpå rejste mr. Peggotty sig og hentede sin voksdugs pose og sin tykke stok, som han lagde på bordet.

Af sin søster fik han en lille sum som forskud på sin arv, næppe nok til at vare en måned, skulle man tro. Han lovede at skrive til mig, hvis der hændtes ham noget, og derpå kastede han sin pose over skulderen, tog sin hat og stok og bød os begge farvel.

"Gid du må have det rigtig godt, kære gamle søster," sagde han, idet han omfavnede Peggotty, "og De også, master Davy!" tilføjede han og trykkede min hånd. "Jeg vil søge efter hende alle vegne. Skulle hun komme hjem, mens jeg er borte – men, det er desværre ikke rimeligt – eller skulle jeg bringe hende tilbage med mig, så er det min mening, at hun og jeg skal leve og dø, hvor ingen kan gøre hende bebrejdelser. Og skulle der tilstøde mig en ulykke, så husk på, at de sidste ord, jeg efterlod til hende, var: "Min kærlighed til mit elskede barn er uforandret, og jeg tilgiver hende!"

Han sagde dette i en højtidelig tone og med blottet hoved; derpå satte han hatten på og gik ned ad trappen og vi fulgte ham til gadedøren. Det var en varm, støvet aften, netop den tid, da der i den store hovedgade, hvorfra denne sidegade bøjede af,

var en midlertidig standsning i den uafbrudte menneskestrøm og et stærkt rødt sollys. Han drejede alene om hjørnet af vor skyggefulde gade ind i det blændende lysskær, hvor vi tabte ham af syne.

Sjældent kom denne time på aftenen, sjældent vågnede jeg om natten, sjældent så jeg på månen eller stjernerne eller iagttog de faldende regndråber eller lyttede efter blæsten, uden at tænke på, hvorledes han, den stakkels pilgrim, vandrede alene af sted, og at genkalde mig de ord:

"Jeg vil søge efter hende alle vegne. Skulle der tilstøde mig en ulykke, så husk på, at de sidste ord, jeg efterlod til hende, var: "Min kærlighed til mit elskede barn er uforandret, og jeg tilgiver hende!"

33. Lyksalighed

I al denne tid var jeg blevet ved at elske Dora højere end nogen sinde. Tanken om hende var min tilflugt i sorg og modgang, ja bødede endog til dels på tabet af min ven. Jo mere jeg beklagede mig selv og andre, des mere søgte jeg trøst i Doras billede. Jo mere falskhed og elendighed der fandtes i verden, des klarere og renere skinnede Doras stjerne højt over verden. Jeg tror ikke, at jeg havde nogen klar forestilling om, hvor Dora kom fra, eller i hvilken grad hun var i slægt med en klasse højere væsener, men jeg er overbevist om, at jeg med harme og foragt ville have tilbagevist den tanke, at hun kun var et menneske ligesom enhver anden ung dame. Jeg var, om jeg må udtrykke mig således, dyppet i Dora. Jeg var ikke alene forelsket i hende op over begge øren, men var helt gennemtrukket af hende. Man kunne billedlig talt have vredet kærlighed nok ud af mig til at drukne i, og der ville endda være blevet nok tilbage både indvendig og udvendig til at gennemtrænge hele min tilværelse.

Det første, jeg gjorde, efter at jeg var kommet tilbage, var at foretage en aftenvandring til Norwood og der, lige som genstanden for en ærværdig gammel gåde fra min barndom, "kredse rundt i det uendelige om huset uden at røre ved huset", mens jeg tænkte på Dora. Jeg tror, at løsningen på denne vanskelige gåde var: Månen. Hvorom alting er, så fortsatte jeg at være Doras månesyge slave og at kredse rundt om huset og haven i to timer – kiggede gennem sprækkerne i plankeværket, fik med voldsom anstrengelse min hage op over de rustne søm oven på det, kastede kys til lysene ved vinduerne og anråbte

sværmerisk natten om at skærme min Dora – jeg ved egentlig ikke mod hvad – jeg tror, det var ildebrand, eller måske det var mus, for hvilke hun nærede stor afsky.

Min kærlighed lå mig så stærkt på sinde, og det faldt mig så naturligt at betro mig til Peggotty, at jeg, da hun en aften atter sad ved min side med de velkendte husflidsredskaber og efterså min garderobe, efter en god del omsvøb meddelte hende min store hemmelighed. Den interesserede hende i høj grad, men jeg kunne slet ikke få hende til at se sagen fra mit synspunkt. Hun var indtil dumdristighed forudindtaget for mig og kunne på ingen måde fatte, at jeg kunne være ængstelig eller modfalden af den grund.

"Den unge dame måtte være glad for en sådan frier," sagde hun. "Og faderen, hvad i alverden bildte han sig vel ind?"

Jeg lagde imidlertid mærke til, at Spenlows kappe og stive halsbind imponerede Peggotty en smule og indgød hende en dybere ærbødighed for den mand, der for hver dag blev mere og mere æterisk i mine øjne og syntes at omgives af en strålekrans, når han i retten sad og knejsede imellem sine dokumenter ligesom et lille fyrtårn i et hav af papirer. Og mens jeg sad i retten, var det så underligt for mig at tænke på, at disse sløve gamle dommere og doktorer ikke ville have brudt sig det mindste om Dora, hvis de havde kendt hende; at de ikke ville være gået fra forstanden af henrykkelse, hvis Doras hånd var blevet dem tilbudt; at Dora kunne have sunget og spillet på sin himmelske guitar, indtil hun havde bragt mig på randen af vanvid, men uden at have lokket en eneste af disse gamle snegle en tomme fra hans vej. Jeg foragtede dem alle som én. Jeg følte et personligt nag til disse gamle stivfrosne gartnere i hjertets

blomsterbede. Dommerne var for mig ikke andet end hjerteløse vrøleheder, og advokaterne havde ikke spor af følelse eller poesi i sig.

Med ikke ringe stolthed påtog jeg mig selv at ordne Peggottys anliggender. Jeg fik testamentet godkendt, betalte arveafgiften, gik med hende til banken og fik snart alting i den rette gænge.

For at adsprede os under disse tørre, juridiske forretninger gik vi hen i Fleet Street og så på nogle svedende voksfigurer, som forhåbentlig er smeltet for over tyve år siden, beså Tower og steg op i St. Paulskirkens kuppel. Alle disse vidundere morede Peggotty; dog vistnok med undtagelse af St. Paulskirken, der på grund af hendes mangeårige hengivenhed for hendes syskrin blev en konkurrent til billedet på dets låg og, i hendes tanker, i visse henseender stod under det nævnte kunstværk.

Efter at Peggottys sag var blevet bragt i orden, tog jeg hende en formiddag med på kontoret, for at hun kunne betale sin regning. Spenlow var gået ud, sagde gamle Tiffey, for at få en herre edfæstet på grund af et kongebrev, men da jeg vidste, at han snart ville komme tilbage, bad jeg Peggotty vente så længe.

Vi Commons-folk havde i testamentsager en vis lighed med bedemænd, idet det var en almindelig regel at sætte et mere eller mindre højtideligt ansigt op, når vi havde med sørgeklædte klienter at gøre. Af en lignende finfølelse viste vi os altid smilende og muntre mod dem, der løste kongebreve. Jeg gav derfor Peggotty et vink om, at Spenlow nu for en stor del havde forvundet sin sorg over Barkis' dødelige afgang, og han trådte virkelig også ind som en brudgom.

Men hverken Peggotty eller jeg havde øjne for ham, da vi i selskab med ham så Murdstone. Han havde kun forandret sig meget lidt. Hans hår så lige så tykt ud og var vistnok lige så sort, som det altid havde været, og hans blik var lige så lidt at stole på som i gamle dage.

"Ah, Copperfield!" sagde Spenlow. "De kender nok denne herre?"

Jeg bukkede koldt for herren, og Peggotty gengældte hans hilsen med et lille nik. Han blev lige straks noget forvirret ved at se os sammen, men blev snart enig med sig selv om, hvad han ville gøre, og gik hen mod mig.

"Jeg håber," sagde han, "at det går Dem godt?"

"Det kan næppe interessere Dem," svarede jeg, "men ønsker De at vide det, kan jeg gerne svare ja."

Vi så på hinanden, og derpå vendte han sig til Peggotty.

"Og De?", sagde han. "Det gør mig ondt at se, at De har mistet Deres mand."

"Det er ikke det første tab, jeg har oplevet, mr. Murdstone," svarede Peggotty, skælvende over hele sit legeme, "jeg er glad ved, at der ingen er som er skyld i dette, ingen, som står til ansvar for det."

"Ja," sagde han, "det er en trøstende tanke. De har altså opfyldt Deres pligt?"

"Jeg har ikke plaget livet af nogen," sagde Peggotty, "Gud ske lov for det! Nej, mr. Murdstone, jeg har ikke pint og skræmt et stakkels væsen til døde."

Han så et øjeblik mørkt på og, som det forekom mig, angerfuldt på hende og sagde derpå, idet han vendte hovedet om mod mig, men så på mine fødder i stedet for på mit ansigt:

"Vi mødtes rimeligvis ikke på snart igen, hvormed vi vist er bedst tjent på begge sider, da møder som dette aldrig kan være behagelige. Jeg venter ikke, at De, som altid satte Dem op mod min retmæssige myndighed, skønt den blev brugt til Deres eget bedste, skulle nære nogen velvilje for mig. Der hersker en antipati imellem os –"

"Fra gammel tid, tror jeg?" afbrød jeg ham.

Han smilede og kastede mig så ondt et blik, der kunne komme fra hans sorte øjne.

"Den nagede Deres hjerte som barn," sagde han. "Den forbitrede Deres stakkels moders liv. De har ret. Jeg håber, De endnu må forbedre Dem!"

Her afbrød han samtalen, som var blevet ført med dæmpet røst i en krog af det yderste kontor, og sagde i den mest slebne tone, idet han gik ind i Spenlows værelse:

"Mænd i mr. Spenlows stilling er vant til familieuenigheder og ved, hvor indviklede og vanskelige de altid er!"

Derpå betalte han pengene for kongebrevet, og efter at have modtaget det sirligt sammenlagt af Spenlow sammen med et håndtryk og en høflig lykønskning til sig og bruden gik han ud af kontoret.

Det ville måske være faldet mig vanskeligere at tvinge mig til at tie til hans ord, hvis jeg havde haft mindre vanskelighed ved at overbevise Peggotty, som kun var opbragt for min skyld, om, at det her ikke var stedet til at skændes, hvorfor jeg indstændigt bad hende tie. Hun var kommet i en så usædvanlig bevægelse, at jeg var glad ved at slippe med en kærlig omfavnelser, hvortil hun blev tilskyndet ved denne mindelse om vore forurettelser,

og som jeg fandt mig i, så godt jeg kunne, i Spenlows og kontorpersonalets påsyn.

Spenlow lod ikke til at vide, hvilket forhold Murdstone og jeg stod i til hinanden, og det glædede mig, for jeg kunne ikke vedkende mig ham som stedfader, ikke engang i mit eget hjerte, når jeg tænkte på det, jeg kendte af min stakkels moders historie. Spenlow syntes at mene, hvis han overhovedet tænkte på den hele sag, at min tante stod i spidsen for regeringspartiet i vor familie, og at der fandtes et oprørsparti under en anden fører; i det mindste formodede jeg det, af hvad han sagde, mens vi ventede på, at Tiffey skulle blive færdig med Peggottys regning.

"Miss Trotwood," sagde han, "er sikkert meget bestemt og giver ikke let efter. Jeg beundrer hendes karakter og lykønsker Dem, Copperfield, til at De er på den rigtige side. Uenigheder mellem slægtninge er meget beklagelige, men de er overordentlig almindelige, og hovedsagen er at holde sig på den rigtige side –" hvormed han sagtens mente der, hvor pengene var.

"Det er nok et ganske godt parti?" sagde han.

Jeg forklarede, at jeg ikke kendte det mindste til det.

"Jo," sagde han, "efter de få ord, som mr. Murdstone lod falde – noget, som en mand tit gør ved en sådan lejlighed – og efter hvad miss Murdstone sagde, tror jeg, at det er et godt parti."

"Mener De dermed, at der er penge, sir?" spurgte jeg.

"Ja, jeg hører, der er penge, og skønhed med, siger man."

"Så? Er hans ny kone ung?"

"Hun er lige blevet myndig!" sagde Spenlow, "og jeg tror næsten, at de har ventet på det."

"Vorherre bevare hende!" sagde Peggotty så uventet og salvelsesfuldt, at vi alle tre blev helt forlegne, indtil Tiffey kom med regningen og rakte Spenlow den, for at han skulle se den igennem. Spenlow, som satte sin hage i lave i halsbindet og strøg sig let om den, gennemgik med en misbilligende mine de enkelte poster – som om de alle var Jorkins' værk – og rakte derpå med et suk regningen tilbage til Tiffey.

"Ja," sagde han, "den er rigtig, fuldkommen rigtig. Det ville have glædet mig usigelig, Copperfield, at kunne have indskrænket disse omkostninger til det egentlige udlæg, men det er en af skyggesiderne ved min stilling, at jeg ikke kan tage hensyn til mine egne ønsker. Jeg har en kompagnon – mr. Jorkins."

Han sagde dette med et blidt tungsind, og jeg takkede på Peggottys vegne og betalte Tiffey. Peggotty gik derpå tilbage til sit logi, hvorimod jeg blev på kontoret.

Spenlow fortalte mig, at det om otte dage var Doras fødselsdag, og at det ville være ham en fornøjelse, om jeg ville deltage i en lille skovtur i dagens anledning. Jeg gik øjeblikkelig fra sans og samling, blev den næste dag helt fjollet, da jeg modtog et lille guldrandet brev for at minde mig om indbydelsen med påskrift: "Ved faders godhed" og tilbragte den øvrige mellemtid i en tilstand af stille vanvid.

Jeg tror, jeg gjorde mig skyldig i enhver tænkelig dumhed for at være rede til den lykkelige dag. Jeg bliver rød, når jeg husker på det halsbind, jeg købte. Mine støvler kunne indlemmes i en hvilken som helst samling af torturinstrumenter. Aftenen i forvejen købte og afsendte jeg med diligencen en nydelig lille kurv, der i mine tanker var så god som en kærlighedserklæring.

Den indeholdt knallerter med de ømmeste deviser, der var at få for penge. Klokken seks om morgenen var jeg på torvet for at købe en buket til Dora. Klokken ti satte jeg mig til hest – jeg havde lejet mig en vælig gråskimmel – og travede til Norwood med buketten i min hat for at holde den frisk.

Jeg tror, at jeg, da jeg så Dora i haven, mens jeg lod, som jeg ikke havde opdaget hende, gjorde to små naragtigheder, som andre unge herrer i min tilstand måske også ville have gjort – fordi de faldt mig så såre naturlige. Men o! Da jeg virkelig fandt huset og steg af hesten ved haveporten og slæbte mine stenhjertede støvler hen over plænen til Dora, der sad på en havebænk under en syrenbusk, hvor tog hun sig da ikke dejlig ud denne smukke formiddag mellem sommerfuglene og med sin hvide spånhat og sin himmelblå kjole!

Der var en ung dame sammen med hende – forholdsvis af en moden alder – hen ved de tyve, tror jeg. Hendes navn var miss Mills, og Dora kaldte hende Julie. Hun var Doras fortrolige veninde. Lykkelige miss Mills!

Jip var der også, og Jip gav sig til at gø ad mig. Da jeg overrakte min buket, skar den tænder af skinsyge, og det med god grund. Havde den haft den mindste forestilling om, hvor jeg tilbad dens herskerinde, havde den haft god grund til det.

"Å, mange tak, mr. Copperfield! Det er nogle søde blomster!" sagde Dora.

Jeg havde haft i sinde at sige – og havde på den sidste halve mil studeret den bedste måde at udtrykke det på – at jeg ikke havde fundet dem smukke, førend jeg så dem så tæt ved hende. Men jeg kunne ikke komme af sted med det. Hun var alt for fortryllende. At se hende lægge blomsterne mod sin lille

kløftede hage var det samme som at miste al åndsnærværelse og alle talegaver og synke hen i stum henrykkelse. Det undrer mig, at jeg ikke sagde:

"Dræb mig, miss Mills, hvis De har et hjerte. Lad mig dø her!"

Derpå holdt Dora mine blomster hen mod Jip, for at den skulle lugte til dem, men Jip knurrede og ville ikke lugte til dem. Så lo Dora og holdt dem tættere hen til Jip for at drille den, men Jip tog med sine tænder fat i et geraniumblad og sled i det, som om det havde været en kat. Så slog Dora den, surmulede og sagde: "Mine stakkels, dejlige blomster!" lige så medlidende, syntes jeg, som om Jip havde taget fat i mig. Gid den havde!

"Det vil glæde Dem at høre, mr. Copperfield," sagde Dora, "at den kedelige miss Murdstone ikke er her. Hun er taget hen til sin broders bryllup og bliver i det mindste tre uger borte. Er det ikke dejligt?"

Jeg svarede, at det vistnok var dejligt for hende, og at alt, hvad der var dejligt for hende, også var dejligt for mig. Miss Mills smilte til os med et udtryk af overlegen erfaring og velvilje.

"Det er det mest modbydelige menneske, jeg nogen sinde har set," sagde Dora. "Du kan ikke tænke dig, hvor ondskabsfuld og utålelig hun er, Julie."

"Jo, jeg kan, Dora," sagde Julie.

"Ja, du kan det måske, min ven," sagde Dora og lagde sin hånd på Julies. "Tilgiv, at jeg ikke straks undtog dig."

Jeg sluttede heraf, at miss Mills havde haft sine prøvelser i løbet af et bevæget liv, og at det erfarne og velvillige væsen måske skrev sig derfra. I dagens løb erfarede jeg, at dette også var således, idet miss Mills havde haft den ulykke at elske en

uværdig og havde trukket sig tilbage fra verden med sin umådelige levevisdom, men dog stadig i stilhed interesserede sig for unge elskende, hvis illusioner endnu ikke var bristet.

Men nu kom Spenlow ud af huset, og Dora gik hen til ham og sagde: "Se fader, hvilke smukke blomster!" Og miss Mills smilede tankefuldt, som om hun ville sige: "Nyd kun, I døgnfluer, jeres korte tilværelse i livets klare morgen!" Og vi gik alle fra plænen hen til vognen, som blev forspændt.

Jeg kommer aldrig mere til at gøre en sådan tur.

Jeg har aldrig gjort mage til den. Der var kun disse tre samt deres kurv, min kurv og guitarkassen i vognen, og vognen var naturligvis åben, og jeg red bag efter den, og Dora sad med ryggen imod hestene og vendte ansigtet mod mig. Hun lod buketterne ligge tæt ved siden af sig på sædet og tillod ikke Jip at sidde på samme side, for at den ikke skulle knuse den. Hun tog den ofte i hånden og vederkvægede sig ved dens duft. Vore øjne mødtes ofte, og jeg er meget forbavset over, at jeg ikke fo'r ud over hovedet på min vælige skimmel og ind i vognen.

Det var noget støvet, tror jeg; det var meget støvet, tror jeg. Det foresvæver mig, at Spenlow gjorde mig opmærksom på, at jeg ikke burde ride i dette støv, men jeg mærkede det ikke. Jeg mærkede kun en tåge af elskværdighed og skønhed omkring Dora, men intet andet. Han rejste sig undertiden op og spurgte mig, hvad jeg syntes om udsigten, og jeg svarede, den var fortryllende, og det var den også, men det var alt sammen Dora for mig. Solen skinnede Dora, og fuglene sang Dora; søndervinden blæste Dora, og de vilde blomster i hække var alle sammen Dora'er lige til den mindste knop. Det er min trøst,

at miss Mills forstod mig. Kun miss Mills kunne ganske sætte sig ind i mine følelser.

Jeg ved ikke, hvor længe turen varede, og endnu i dette øjeblik ved jeg ikke, hvor vi tog hen. Måske var det i nærheden af Guildford. Måske en tusind og én nats troldmand åbnede stedet for den dag og lukkede det for evigt efter at vi havde forladt det. Det var en grøn plet på en bakke med blødt grønsvær. Der var skyggefuld træer og buske og, så langt øjet kunne nå, et rigt landskab.

Det var en streg i regningen at træffe folk her, som ventede på os, og min skinsyge, selv mod damerne, kendte ingen grænser. Men alle af mit eget køn var mine dødsfjender, især en usling, der var tre eller fire år ældre end jeg og havde et rødt kinds-kæg, hvoraf han var utålelig indbildsk.

Vi pakkede alle vore kurve ud og gav os i færd med at gøre i stand til måltidet. Røds-kæg foregav, at han kunne lave salat – hvilket jeg ikke tror – og trængte sig på den almindelige opmærksomhed. Nogle af de ung damer skyllede salathovederne for ham og skar dem i stykker efter hans anvisning. Dora var iblandt dem. Jeg følte, at skæbnen havde gjort mig til dette menneskes modstander og at en af os måtte falde.

Røds-kæg lavede sin salat – jeg undrede mig over at de kunne spise den; intet kunne have fået mig til røre den! – og udnævnte sig selv til opsynsmand over vinkælderen som han skaffede plads til i et hult træ – for han var en snu rad. Til sidst så jeg ham spise sin mad ved Doras fødder, med størstedelen af en hummer på sin tallerken.

Jeg har kun en utydelig forestilling om det, der foregik i nogen tid, efter at dette sønderknusende syn havde frembudt sig for mit blik. Jeg var meget lystig, ved jeg, men det var kun en hul lystighed. Jeg gav mig i lag med et ungt væsen i rosenrødt og med små øjne og gjorde rasende kur til hende. Hun tog min opmærksomhed meget velvilligt, men om det alene var for min skyld, eller om det var, fordi hun havde visse hensigter med Rødsæg, skal jeg ikke kunne sige. Doras skål blev drukket. Da jeg drak den, lod jeg, som om jeg afbrød min samtale, og fortsatte den straks efter. Jeg opfangede Doras blik, da jeg bukkede for hende, og det forekom mig, at det så bønfoldende ud. Men det så på mig hen over hovedet på Rødsæg, og jeg var hård som sten.

Det unge væsen i rosenrødt havde en moder i grønt, og jeg tror næsten, at denne af klogskabshensyn skilte os ad. I hvert tilfælde brød hele selskabet op, mens levningerne af maden blev gemt, og jeg drev ensom omkring mellem træerne i en angerfuld og rasende stemning. Jeg var i færd med at overlægge ved mig selv, om jeg skulle foregive, at jeg var syg og flygte, jeg ved ikke hvorhen, på min vælige skimmel, da Dora og miss Mills kom mig i møde.

"Mr. Copperfield," sagde miss Mills, "De er i dårligt humør."

Jeg bad hende undskylde; det var jeg på ingen måde.

"Og du, Dora," sagde miss Mills, "du også."

"Ak Gud, nej, ikke det mindste!"

"Mr. Copperfield og Dora," fortsatte miss Mills med en næsten ærværdig mine. "Lad det være nok. Lad ikke en ubetydelig misforståelse kvæle vårens blomster, som når de først er fremspiret og falmet, aldrig mere kommer til live igen."

Jeg taler efter mine egne oplevelser i den fjerne, uigenkaldelige fortid. De sprudlende kilder, som glimter i solen, bør ikke tilstoppes for en grilles skyld; oasen i Saharas ørken bør ikke letsindigt hærages."

Jeg vidste næppe, hvad jeg gjorde; jeg brændte frygteligt over hele min krop, men jeg tog Doras lille hånd og kyssede den – og hun lod mig gøre det! Jeg kyssede miss Mills' hånd, og vi syntes alle at fare lige lukt op i den syvende himmel.

Vi kom ikke ned igen, men blev deroppe hele aftenen. I begyndelsen vandrede vi om mellem træerne, jeg med Doras undselige arm i min, og Himlen ved, at skønt det hele var dårskab, ville det have været en lyksalig skæbne at være blevet optaget blandt de udødelige med disse tåbelige følelser og at have vandret om mellem disse træer for evigt!

Dog alt for snart hørte vi de andre le og snakke og råbe: "Hvor er Dora?" hvorfor vi vendte om, og nu bad de Dora om at synge. Rødskæg ville hente guitarkassen fra vognen, men Dora sagde, at ingen anden end jeg vidste, hvor den var. Det var altså ude med Rødskæg, og *jeg* hentede den, og *jeg* åbnede den, og *jeg* tog guitaren frem, og *jeg* sad ved siden af hende, og *jeg* holdt hendes tørklæde og hendes handsker, og hun sang for mig, som elskede hende, og jeg drak hver tone af hendes søde stemme, og alle de andre kunne applaudere, så meget de ville, men det kom slet ikke dem ved!

Jeg var ellevild af glæde. Jeg frygtede for, at det var en alt for stor lyksalighed til at den kunne være virkelig, og at jeg snart ville vågne i Buckingham Street og høre mrs. Crupp klingre med tekopperne, mens hun dækkede frokostbordet. Men Dora sang, og flere sang, og miss Mills sang – om det slumrende

ekko i mindets grotter, som om hun havde været hundrede år gammel – og det blev aften, og vi drak te og havde en lille kedel over ilden på sigøjnermaner, og jeg var endnu lige lykkelig.

Jeg var lykkeligere end nogen sinde, da selskabet skiltes ad, og de andre, den overvundne Rødsæg og alle til hobe, hver gik sine veje og vi var i den stille aften og det hendøende lys, mens en yndig duft steg op rundt omkring os. Da Spenlow var blevet lidt søvnig af champagnen – ære være den jordbund, som frembragte druen, den drue, som frembragte vinen, den sol, som modnede den, og den vinhandler, som forfalskede den – og lå og sov trygt i det ene hjørne af vognen, red jeg ved siden af denne og talte med Dora. Hun beundrede min hest og klappede den – hvor hendes lille hånd tog sig sød ud på hestens hals! – og hendes sjæl ville ikke sidde rigtigt, og nu og da trak jeg det sammen om hende med min arm; og jeg bildte mig endog ind, at Jip begyndte at fatte, hvorledes sagerne stod, og indse, at den måtte finde sig i at være gode venner med mig.

Og den erfarne miss Mills, denne elskværdige, men desværre helt opslidte eneboerske; denne lille patriark på knap tyve år, der var færdig med verden og på ingen måde ville have det slumrende ekko i mindets grotter vakt – hvor forekommende var hun ikke!

"Mr. Copperfield," sagde hun, "kom et øjeblik om på denne side af vognen, hvis De har et øjeblik til overs; jeg ønsker at tale med Dem."

På min fyrige skimmel bukkede jeg mig ned mod miss Mills og holdt hånden på vogndøren.

"Dora skal opholde sig nogen tid hos mig; hun tager hjem med mig i overmorgen, og har De lyst til at besøge os, så er jeg

vis på, at det vil være fader en glæde at se Dem."

Hvad kunne jeg gøre andet end i tavshed bede en velsignelse over miss Mills' hoved og opbevare miss Mills' adresse i den sikreste krog af min hukommelse! Hvad kunne jeg gøre andet end med taknemmelige blikke og brændende ord bevidne miss Mills, hvor højt jeg påskønnede hendes velvilje, og hvilken uvurderlig pris jeg satte på hendes venskab!

Derpå affærdigede miss Mills mig venligt med de ord: "Vend tilbage til Dora!" og jeg vendte tilbage, og Dora bøjede sig ud af vognen for at tale med mig, og vi talte sammen på hele den øvrige del af vejen, og jeg red min vælige skimmel så tæt ind mod hjulet, at jeg skrabede dens nærmere forben på det, og som dens ejer siden sagde, "gav den en skavank til tre pund og syv" – hvilke jeg betalte og fandt overordentlig billigt for så megen glæde. Imidlertid sad miss Mills og stirrede på Månen, mens hun fremmumlede vers og formodentlig genkaldte sig de længst svundne dage, da hun og Jorden havde noget med hinanden at gøre.

Norwood lå mange mile for nær, og vi nåede det mange timer for tidligt, men et kort stykke derfra kom Spenlow til sig selv igen og sagde: "De må følge ind med, Copperfield, og hvile Dem," hvori jeg samtykkede, og vi fik smørrebrød og vin og vand. Dora rødmede så yndigt i det lyse værelse, og jeg kunne ikke løsrive mig, men sad og stirrede ligesom i en drøm, til Spenlows snorken vakte mig til så megen bevidsthed, at jeg brød op. Vi skiltes altså, og på hele vejen til London kunne jeg endnu føle afskedstrykket af Doras hånd, mens jeg ti tusinde gange tænkte på hver hændelse og hvert ord, indtil jeg omsider

lå i min seng så henrykt som nogen ung fuserast, der nogen sinde er gået fra sans og samling af forelskelse.

Da jeg vågnede næste morgen, var jeg fast besluttet på at tilstå Dora min lidenskab og få min skæbne at vide. Lyksalighed eller elendighed, det var nu spørgsmålet. For mig fandtes der intet andet spørgsmål i den hele verden, og kun Dora kunne svare på det. Jeg tilbragte tre dage i en elendig tilstand og pinte mig selv ved at give alt, hvad der var sket mellem Dora og mig, de umuligste udlægninger. Efter at jeg med store udgifter havde udrustet mig til mit foretagende, gik jeg omsider til Mills med en tilståelse på læben.

Hvor mange gange jeg gik op og ned ad gaden og rundt omkring pladsen med den pinlige bevidsthed om at være en langt bedre løsning på den gamle gåde end den oprindelige, førend jeg kunne beslutte mig til at gå op ad trappen og banke på, gør nu intet til sagen. Selv efter at jeg til sidst havde banket på og stod og ventede ved døren, tænkte jeg et øjeblik på at efterligne salig Barkis og spørge efter mr. Blackboy, bede om forladelse og løbe min vej. Men jeg holdt dog stand.

Mills selv var ikke hjemme. Det havde jeg heller ikke ventet. Der var ingen, som ønskede at tale med ham. Miss Mills var hjemme. Det var tilstrækkeligt.

Jeg blev vist op til et værelse ovenpå, hvor jeg fandt miss Mills og Dora. Jip var der også. Miss Mills afskrev noder – jeg husker, det var en ny sang, "Elskovs Svanesang" kaldet – og Dora malede blomster. Hvad følte jeg ikke ved at genkende mine egne blomster, de selvsamme, jeg havde købt på torvet! Jeg kan vel ikke sige, at ligheden var slående, eller at de overhovedet lignede blomster, jeg nogen sinde har set, men af papiret, som

omgav dem, og som var nøjagtigt kopieret, kunne jeg se, hvad kompositionen skulle være.

Miss Mills var meget glad ved at se mig og meget ked over, at hendes fader ikke var hjemme, skønt jeg syntes, at vi alle bar det med stor fatning. Miss Mills var ret snaksom i nogle minutter, men derpå lagde hun sin pen på "Elskovs Svanesang", rejste sig op og gik ud af stuen.

Jeg begyndte at tænke på at opsætte det til i morgen.

"Deres stakkels hest var dog vel ikke træt, da den kom hjem i aftes?" sagde Dora og slog sine smukke øjne op. "Det var en lang vej for den."

Jeg begyndte at tænke på at gøre det i dag.

"Ja, det var en lang vej for den," sagde jeg, "for den havde intet at trøste sig ved undervejs."

"Fik den da intet at æde, den stakkel?" spurgte Dora.

Jeg begyndte at tænke på at opsætte det til i morgen.

"Jo –" sagde jeg, "der blev sørget godt nok for den. Men jeg mener, den følte ikke den ubeskrivelige lykke, som jeg følte ved at være Dem så nær."

Dora bøjede sit hoved ned over sit maleri og sagde kort efter – jeg havde imidlertid siddet i en brændende feber og med mine ben i en meget stiv stilling –

"Da var der dog én tid på dagen, da De ikke syntes at sætte pris på denne lykke."

Nu mærkede jeg, at jeg var den og måtte springe i det.

"De brød Dem ikke det mindste om denne lykke," sagde Dora, idet hun trak øjenbrynene lidt i vejret og rystede på hovedet, "dengang De sad hos miss Kitt."

Kitt var hende i rosenrødt og med de små øjne.

"Skønt jeg rigtignok heller ikke ved, hvorfor De skulle det," fortsatte Dora, "eller hvorfor De overhovedet vil kalde det en lykke. Men De mener naturligvis heller ikke, hvad De siger, og De har jo også lov til at gøre, hvad De lyster. Jip, kom herhen, du stygge hund!"

Jeg ved ikke, hvorledes jeg bar mig ad med det. Det var sket i et nu. Jeg kom Jip i forkøbet. Jeg holdt Dora i mine arme. Jeg var fuld af veltalenhed. Jeg standsede ikke en eneste gang for at lede efter ord. Jeg sagde hende, hvor højt jeg elskede hende; at jeg måtte dø uden hende; at jeg forgudede og tilbad hende. Jip gøede som rasende hele tiden.

Jo mere Dora hang med hovedet og græd og skælvede, des større blev min veltalenhed. Ville hun, at jeg skulle dø for hende, skulle hun kun sige et ord, og jeg var rede. Uden Dora havde livet ikke det mindste værd. Jeg kunne og ville ikke udholde det. Jeg havde elsket hende hvert minut, dag og nat, siden jeg havde set hende første gang. Jeg elskede hende i dette øjeblik til raseri og ville altid elske hende til raseri. Elskere havde elsket før, og elskere ville fremdeles elske, men ikke kunne, ville eller skulle nogen elsker nogen sinde elske således, som jeg elskede Dora. Jo mere jeg tog på veje, des mere gøede Jip. Vi blev begge, hver på sin vis, hvert øjeblik galere og galere.

Nå! Lidt efter sad Dora og jeg rolige nok på sofaen, og Jip lå på hendes skød og blinkede ad mig. Stenen var væltet fra mit bryst. Jeg var ude af mig selv af henrykkelse. Dora og jeg var forlovede.

Jeg tror nok, at vi havde en forestilling om, at dette måtte ende med et giftermål. Vi må have haft det, eftersom Dora tog det løfte af mig, at vi aldrig ville gifte os uden hendes faders

samtykke. Men jeg tror ikke, at vi i vor ungdommelige begejstring for alvor så enten frem eller tilbage eller følte nogen længsel ud over det nærværende øjeblik. Vi skulle bevare vor hemmelighed for Spenlow, men vist er det, at det dengang intet øjeblik faldt mig ind, at der var noget uhæderligt i dette.

Miss Mills var mere end almindelig tankefuld, da Dora, som var gået ud for at hente hende, kom tilbage med hende, sagtens fordi det skete egnede sig til at vække det slumrende ekko i mindets grotter. Men hun gav os sin velsignelse og forsikringen om sit evige venskab og talte i det hele taget til os, som det sømmede sig en røst fra klosteret.

Hvilken sorgløs tid det var! Hvilken uvirkelig, lyksalig, naragtig tid det var! Aldrig skal jeg glemme, da jeg tog mål af Doras finger til en ring med forglemmigejer, og da den guldsmed, som skulle lave den, opdagede min hemmelighed og lo over sin ordrebog og lod mig betale en urimelig høj pris for det smukke legetøj med dets blå sten, der i min hukommelse er så nøje knyttet til Doras hånd, at jeg endnu i går, da jeg tilfældigvis så mage til den på min egen datters finger, følte noget ligesom et stik i mit hjerte!

Eller når jeg vandrede omkring, stolt af min hemmelighed og opfyldt af min egen, vigtighed, og i den grad følte, hvilken ære det var at elske Dora og at blive elsket, at jeg, om jeg så havde vandret i luften, ikke kunne have følt mig mere ophøjet over dem, der ikke var i samme tilstand, men krøb nede på jorden.

Eller når vi mødtes i haven på pladsen og var så lykkelige i det skumle lysthus, at jeg endnu i denne time elsker spurvene i London og ser en tropisk farvepragt i deres tilrøgede fjer!

Eller da vi – inden otte dage efter vor forlovelse – for første gang var blevet alvorligt uenige, og Dora sendte mig ringen tilbage, indesluttet i et fortvivlet, trekantet brev, hvori hun brugte det skrækkelige udtryk, at "vor kærlighed var begyndt i dårskab og endt i vanvid!" hvilke rædsomme ord bragte mig til at rive mig i håret og udbryde, at alt var forbi!

Eller da jeg under aftenens skjul fløj hen til miss Mills, som jeg hemmeligt besøgte i en bagstue, hvor der stod en rulle, og bønfuldt hende at lægge sig imellem og frelse min forstand, og da miss Mills påtog sig hvervet og vendte tilbage med Dora og i kraft af sin egen ungdoms bitre skuffelser opfordrede os til gensidig overbærenhed og til at sky Saharas ørken!

Og da vi græd og gjorde det godt igen og atter blev så lyksalige, at bagstuen med rullen og det hele forvandlede sig til kærlighedsgudens eget tempel, hvor vi lagde planen til en brevveksling gennem miss Mills, der skulle omfatte i det mindste et brev om dagen fra hver af os!

Hvilken sorgløs tid! Hvilken uvirkelig, lyksalig, naragtig tid! I hele mit svundne liv er der ingen periode, som jeg kan smile halvt så meget af eller tænke på med halvt så megen ømhed.

34. Min tante forbavser mig

Så snart Dora og jeg var blevet forlovet, skrev jeg til Agnes. Jeg skrev et langt brev til hende, hvori jeg søgte at gøre hende det klart, hvor lyksalig jeg var, og hvor elskelig Dora var. Jeg bad Agnes ikke at holde dette for en flygtig lidenskab, der nogen sinde kunne vige for en anden eller havde den mindste lighed med de barnagtige forelskelser, vi tidligere havde plejet at spøge over. Jeg forsikrede hende, at min følelses dybde ikke kendte nogen grænse, og udtalte, at mage til den endnu aldrig var blevet set.

Det var en smuk aften, da jeg ved mit åbne vindue skrev til Agnes, og da mindet om hendes klare, rolige øjne og venlige ansigt steg op i mig, udøvede det en så fredelig indflydelse på den ophidselse og spænding, hvori jeg i den sidste tid havde levet, og hvoraf endog min lyksalighed havde båret spor, at jeg blev rørt til tårer. Jeg husker, at jeg, da brevet var halvt færdigt, sad med mit hoved støttet på min hånd og hengav mig til fantasier om, at Agnes ligesom udgjorde en nødvendig bestanddel af mit naturlige hjem; at Dora og jeg måtte være lykkeligere end noget andet sted under det tag, som hendes nærværelse næsten havde gjort til et helligt sted, og at mit hjerte i kærlighed, glæde, sorg, håb eller skuffelse instinktmæssigt vendte sig derhen og der fandt sin tilflugt og sin bedste ven.

Om Steerforth sagde jeg intet. Jeg fortalte hende kun, at der havde været stor sorg i Yarmouth på grund af Emilys flugt, og at den som følge af de dermed forbundne omstændigheder havde

tilføjet mig et dobbelt sår. Jeg vidste, hvor hurtigt hun altid gættede sandheden, og at hun aldrig ville være den første til at nævne hans navn.

På dette brev fik jeg svar med omgående post. Da jeg læste det, syntes Agnes at tale til mig. Det var, ligesom om jeg kunne høre hendes hjertelige røst. Hvad kan jeg sige mere!

Traddles havde søgt mig to eller tre gange, mens jeg havde været ude, men da han havde truffet Peggotty og af hende havde fået at vide, at hun havde været min barnepike – denne underretning var Peggotty nemlig altid rede til at meddele enhver, som ville modtage den – havde han gjort nærmere bekendtskab med hende og var blevet for at passiare lidt med hende om mig. Således sagde Peggotty; men jeg er bange for, at det var hende, der førte ordet, og at det blev en meget lang passiar, da det var hende yderst vanskeligt at standse – Gud velsigne hende – når hun talte om mig.

Dette minder mig om, ikke alene, at jeg ventede Traddles på en eftermiddag, han selv havde fastsat, og som nu var kommet, men tillige, at mrs. Crupp havde opgivet alt, hvad der hørte til hendes departement – betalingen undtaget – indtil Peggotty ophørte at vise sig. Efter at have ført diverse meget højrøstede samtaler om Peggotty ude på trappen – sagtens med en eller anden nisse, for legemlig talt var hun ganske alene ved disse lejligheder – tilstillede mrs. Crupp mig et brev, hvori hun udviklede sin mening. Hun begyndte med den almengyldige sætning, som passede til enhver hændelse i hendes liv, nemlig, at hun selv var moder, og gik derpå over til at underrette mig om, at hun engang havde kendt ganske andre dage, men at hun, så længe hun havde levet, havde haft en medfødt afsky for

spioner, angivere og påtrængende personer. Hun nævnte ingen; dén kunne tage sig af det, som følte sig truffet, men spioner, angivere og påtrængende personer, i særdeleshed i enkedragt – disse ord var understregede – havde hun altid været vant til at foragte. Blev en mand et offer for spioner, angivere og påtrængende personer – men hun nævnede ingen – så blev det hans sag. Alt, hvad hun forlangte, var, at hun ikke blev bragt sammen med sådanne personer. Derfor bad hun sig fritaget for enhver opvartning ovenpå, indtil det blev, som det før havde været, og som hun ønskede, at det skulle være, og tilføjede yderligere, at hendes lille bog ville findes på morgenbordet hver lørdag morgen, til hvilken tid hun ønskede sin betaling i den velvillige hensigt at spare alle parter ulejlighed og bryderi.

Efter denne meddelelse indskrænkede mrs. Crupp sig til at indrette faldgruber på trappen, især af vandspande, og til at søge at lokke Peggotty til at brække benene. Jeg fandt det temmelig ærgerligt at leve i en sådan belejringstilstand, men var dog alt for bange for mrs. Crupp til at gøre ende på den.

"God dag, kære Copperfield," udbrød Traddles, som trods alle disse hindringer indfandt sig punktligt ved min dør, "hvorledes har du det?"

"Bedste Traddles," svarede jeg, "det glæder mig endelig at træffe dig, og det har gjort mig meget ondt, at jeg ikke har været hjemme før, men jeg har været så optaget."

"Ja, ja, naturligvis. Din bor sagtens her i London?"

"Hvad var det, du sagde?"

"Hun – undskyld mig, miss D., du ved nok," sagde Traddles og blev ganske rød af forlegenhed, "bor sagtens i London?"

"Ja vist, tæt ved London."

"Min, husker du måske," fortsatte Traddles med en alvorlig mine, "bor nede i Devonshire – én af ti. Følgelig er jeg ikke så optaget som du."

"Jeg fatter ikke, at du kan udholde at se hende så sjældent."

"Ja," sagde Traddles, "det synes virkelig også at være et vidunder. Men det kommer sagtens af, at det ikke kan være anderledes."

"Ja sagtens," svarede jeg med et smil og ikke uden at rødme, "og fordi du er så standhaftig og tålmodig, Traddles."

"Ak Gud," sagde Traddles efter at have tænkt sig noget om, "er det virkelig din mening, Copperfield? Det vidste jeg sandelig ikke noget af. Men hun er selv en så overordentlig sød pige, at hun måske har meddelt mig nogle af disse dyder. Nu, da du siger det, skulle det slet ikke undre mig, om så var. Jeg forsikrer dig, hun glemmer sig altid selv for at tage sig af de andre ni."

"Er hun den ældste?" spurgte jeg.

"Ak Gud, nej," svarede Traddles, "den ældste er en skønhed."

Han så, at jeg ikke kunne bare mig for at smile ved det troskyldige i dette svar, og tilføjede med et smil på sit eget, ærlige ansigt: "Naturligvis ikke fordi, at min Sophie – et smukt navn, Copperfield, hvad?"

"Meget smukt," sagde jeg.

"Ikke fordi, Sophie jo naturligvis også er smuk i mine øjne og ville være en af de sødeste piger, der nogen sinde have været til, i enhver andens øjne, skulle jeg mene, men når jeg siger, at den ældste er en skønhed, så mener jeg, at hun virkelig er en – en –" her syntes han at beskrive skyer i luften med begge hænder – "storartet, forstår du," sagde Traddles med eftertryk.

"Virkelig?" udbrød jeg.

"Ja, jeg forsikrer dig," sagde Traddles, "noget højst ualmindeligt. Men, ser du, da hun er skabt for selskabslivet og til at beundres, men temmelig afskåret fra begge dele på grund af familiens små kår, er hun naturligvis undertiden lidt pirrelig og fordringsfuld, men Sophie forstår at sætte hende i godt humør."

"Er Sophie da den yngste?"

"Ak Gud, nej," svarede Traddles og strøg sig om hagen. "De to yngste er kun ni og ti år. Sophie opdrager dem."

"Så er hun måske den næstældste?"

"Nej, Sarah er den næstældste. Der er noget galt ved Sarahs ryg, skønt lægerne siger, at det nok vil fortage sig med tiden, men indtil videre skal hun ligge i sengen et års tid. Sophie plejer hende. Sophie er den fjerde!"

"Lever moderen?" spurgte jeg.

"Ja vist lever hun. Det er en fortræffelig kone, men den fugtige egn passer sig ikke for hendes konstitution, og hun har rent ud sagt mistet brugen af sine lemmer."

"Min Gud!" udbrød jeg.

"Ja, er det ikke sørgeligt? Men for bestyrelsen af huset er det dog ikke så slemt, som det kunne være, da Sophie udfylder hendes plads. Hun er lige så meget moder for sin egen moder som for de andre ni."

Jeg følte den dybeste beundring for denne unge dames dyder, og i den oprigtige hensigt at gøre mit bedste for at forebygge, at Traddles, til skade for deres fælles fremtid, blev taget ved næsen, spurgte jeg, hvorledes Micawber havde det.

"Han har det godt, Copperfield, men jeg bor ikke længere hos ham."

"Ikke?"

"Nej, sandt at sige," tilføjede Traddles hviskende, "har han på grund af sine midlertidige forlegenheder forandret sit navn til Mortimer og går ikke ud, førend det er blevet mørkt, og så har han altid briller på. Der blev gjort eksekution hjemme hos os for husleje, og mrs. Micawber var så fortvivlet, at jeg virkelig ikke kunne nægte at sætte mit navn på den anden veksle, vi talte om her. Du kan forestille dig, Copperfield, hvor kært det var mig at se sagen afgjort på den måde og mrs. Micawber blive i godt humør igen."

"Hm!" sagde jeg.

"Rigtignok varede den glæde ikke ret længe, for otte dage efter blev der desværre gjort en ny eksekution, og hele huset blev brudt op. Siden den tid har jeg boet i et møbleret værelse, og Mortimers har holdt sig meget stille. Jeg håber, at du ikke finder det egenkærligt, når jeg siger dig, at den marskandiser, der havde fordringen på os, tog mit lille runde bord med marmorpladen og Sophies urtepotte med sig?"

"Det var hårdt!" udbrød jeg harmfuldt.

"Det var – det var et hårdt stød," sagde Traddles og vred sig som sædvanlig, når han brugte dette udtryk. "Jeg siger det imidlertid ikke for at gøre nogen bebrejdelser; jeg har mine særlige grunde. Sagen er, at jeg ikke var i stand til at indløse dem, da der blev gjort eksekution i dem, for det første, fordi marskandiseren, der nok mærkede, at jeg gerne ville have dem, skruede prisen umådeligt op, og dernæst fordi jeg – ingen penge havde. Men fra den dag af," sagde Traddles og godtede sig inderlig ved sin hemmelighed, "har jeg holdt øje med marskandiserens butik, og i dag har jeg endelig opdaget, at de

er udstillet til salg. Jeg har kun lagt mærke til dem fra den anden side, fordi marskandiseren, hvis han så mig, ville forlange en urimelig pris for dem. Men da jeg nu har penge, er det faldet mig ind, at du måske ikke ville have noget imod at bede din gamle barnepige følge med mig hen til butikken – jeg kan vise hende den fra det nærmeste gadehjørne – og købe dem så billigt som muligt, som om det var til hende selv."

Den fryd, hvormed Traddles udviklede denne plan for mig, og den overbevisning, han havde om dens ualmindelige snedighed, hører til de ting, der står mest levende for min hukommelse.

Jeg svarede ham, at min gamle barnepige vist gerne ville hjælpe ham, og at vi ville følges ad alle tre, men på et vilkår, nemlig, at han skulle give det højtidelige løfte ikke oftere at låne Micawber sit navn eller noget som helst andet.

"Kære Copperfield," sagde Traddles, "det har jeg allerede sat mig for, fordi jeg er begyndt at indse, at jeg ikke alene har handlet ubesindigt, men også ligefrem gjort uret mod Sophie. Har jeg først givet mig selv mit ord, er der ikke længere noget at frygte for, men jeg giver også dig det hellere end gerne. Den første ulykkelige væksel har jeg betalt. Jeg tvivler ikke om, at Micawber ville have betalt den, hvis han havde kunnet, men han kunne ikke, og et træk må jeg fortælle dig, Copperfield, som jeg synes meget godt om hos Micawber. Det vedrører den anden væksel, som endnu ikke er forfalden. Han siger ikke, at den er i orden, men at den vil blive det, og det finder jeg meget ærligt og redeligt af ham."

Jeg havde ikke lyst til at lægge en dæmper på min gode vens tillid og gav ham derfor ret, og efter at vi endnu havde sladret

lidt sammen, gik vi hen til urteboden for at hverve Peggotty, da Traddles afslog at tilbringe aftenen hos mig, både fordi han nærede den mest levende frygt for, at hans ejendele skulle blive købt af en anden, førend han kunne få dem indløst, og fordi det netop var den aften, han altid brugte til at skrive til den sødeste pige i verden.

Jeg skal aldrig glemme, hvorledes han så omkring hjørnet af gaden, mens Peggotty handlede om de kostbare sager, eller hans spænding, da hun langsomt nærmede sig os efter at have gjort et bud og blev råbt an af marskandiseren, der fortrød sit afslag, og vendte om igen. Enden på underhandlingerne blev, at hun købte sagerne på temmelig rimelige vilkår, og Traddles var henrykt.

"De skal rigtig have mange tak," sagde han, da han hørte, at de endnu samme aften ville blive sendt hjem til ham. "Men når jeg nu bad om endnu en tjeneste, håber jeg ikke, du ville finde det naragtigt, Copperfield."

Jeg forsikrede ham forud om det modsatte.

"Hvis De altså ville være så god," sagde Traddles til Peggotty, "at skaffe mig urtepotten straks, kunne jeg – det er jo Sophies, Copperfield! – have stor lyst til selv at bære den hjem."

Peggotty hentede den med glæde til ham, og han overvældede hende med sin tak og gik op ad gaden med urtepotten kærligt i sine arme og med det mest glædestrålende udtryk i sit ansigt.

Derpå vendte vi tilbage til mit logi. Da butikkerne havde tillokkelser for Peggotty, som jeg aldrig før har set dem have i samme grad for nogen anden, gik jeg ganske langsomt, morede mig over at se hende stirre ind ad vinduerne og ventede på

hende, så tit hun ville. Således varede det en god stund, førend vi nåede Adelphi.

På trappen gjorde jeg hende opmærksom på, at mrs. Crupps faldgruber pludselig var forsvundet, og på spor af friske fodtrin, og da vi kom højere op, blev vi begge meget forundret ved at se min yderdør, som jeg havde lukket, stå åben og høre stemmer indenfor.

Vi så på hinanden uden at kunne fatte, hvad dette skulle sige, og gik ind i dagligstuen, men hvor stor blev ikke min forbavselse, da jeg der opdagede min tante og Dick! Min tante sad, som en kvindelig Robinson Crusoe, på en mængde bagage med sine to fugle foran sig og sin kat på skødet og drak te, og Dick stod og støttede sig tankefuldt på en stor drage, som vi ofte havde sat op sammen, og endnu mere bagage lå opstablet bag ved ham.

"Kæreste tante!" udbrød jeg, "hvilken uventet glæde!"

Vi omfavnede hjerteligt hinanden, og Dick og jeg trykkede hinanden hjerteligt i hånden, og mrs. Crupp, som havde travlt med at lave te og ikke kunne være opmærksom nok, sagde, at hun meget godt havde vidst, at hjertet ville hoppe i livet på mr. Coppfuld, når han fik sin kære slægtning at se.

"Halløj!" sagde min tante til Peggotty, der gøs tilbage for hendes skrækkindjagende væsen. "Hvorledes har De det?"

"Husker du ikke tante, Peggotty?" spurgte jeg.

"For Gud i Himlens skyld, barn, kald da ikke konen ved det malabariske navn! Når hun har giftet sig og er blevet af med det, hvilket var det bedste, hun kunne gøre, hvorfor lader du da ikke forandringen komme hende til gode? Hvad er Deres navn

nu – P?" sagde min tante, som et slags kompromis for det forhadte navn.

"Barkis, frøken," svarede Peggotty med et kniks.

"Nå, det er dog menneskeligt, det klinger mindre, som om De trængte til en missionær. Hvorledes har De det, Barkis? Jeg håber, De har det godt?"

Opmuntret af disse nådige ord og ved, at min tante rakte sin hånd frem, nærmede Barkis sig, greb hånden og nejede.

"Vi er blevet ældre, end vi var, ser jeg," sagde min tante. "Vi har kun set hinanden en gang før, ved De. Det var en nydelig historie, den! En kop til, kære Trot."

Jeg rakte den pligtskyldig til min tante, som vedligeholdte sin sædvanlige, ubøjelige holdning, og tillod mig at gøre hende forestillinger, fordi hun sad på en kuffert.

"Lad mig flytte sofaen eller lænestolen herhen, tante," sagde jeg; "hvorfor vil De have det så ubekvemt?"

"Tak, Trot," svarede min tante; "jeg vil hellere sidde på min ejendom." Ved disse ord så min tante vist på mrs. Crupp og tilføjede: "Vi vil ikke gøre Dem ulejlighed med at vente længere, madame."

"Skal jeg ikke komme lidt mere te på potten, frue, inden jeg går?" spurgte mrs. Crupp.

"Nej tak, madame."

"Skal jeg ikke hente lidt mere smør, frue?" spurgte mrs. Crupp. "Eller kan De ikke lade Dem overtale til at smage et frisk æg? Eller skal jeg ikke riste et stykke skinke? Er der ikke noget, jeg kan gøre for Deres kære tante, mr. Coppfuld?"

"Aldeles intet, madame," svarede min tante. "Der er alt, hvad jeg har nødig."

Mrs. Crupp, som uophørligt havde smilet for at vise sig elskværdig og holdt hovedet på den ene side for at vise sin svage helbredstilstand, mens hun gned sig i hænderne for at udtrykke sin villighed til at tjene alle, der var værdige til denne ære, trak sig langsomt tilbage.

"Dick," sagde min tante, "husker De, hvad jeg sagde Dem om øjentjenere og tilbedere af mammon?"

Dick sagde ja – med en temmelig forskrækket mine, som om han havde glemt det.

"Mrs. Crupp er sådan en," sagde min tante. "Vær så god, Barkis, at se efter teen og skænk mig endnu en kop, for jeg holder ikke af det kvindemenneskes tillavning."

Jeg kendte min tante for godt til ikke at se, at hun havde noget af vigtighed på hjertet, og at dette besøg havde langt mere at betyde, end en fremmed ville have troet. Jeg så, hvorledes hendes blik fæstede sig på mig, hver gang hun troede min opmærksomhed henvendt andetsteds, og hvilken mærkelig nølen der syntes at foregå i hendes indre, mens hun sad der i al sin stivhed. Jeg begyndte at overveje, om jeg kunne have gjort hende vred med noget, og min samvittighed hviskede til mig, at jeg endnu ikke havde betroet mig til hende om Dora. Mon det skulle være det, tænkte jeg.

Da jeg vidste, at hun kun ville tale, når hun selv fandt for godt, satte jeg mig tæt ved hende og talte til fuglene, legede med katten og var så utvungen, som jeg kunne. Men i virkeligheden var jeg langt fra at være rolig og ville heller ikke være blevet det, selv om Dick, der bøjede sig ud over den store drage bag ved min tante, ikke havde benyttet enhver lejlighed til at ryste mørkt på hovedet ad mig og pege på hende.

"Trot," sagde min tante omsider, efter at hun havde drukket sin te, omhyggelig smøget sin kjole op og tørret sig om munden, "De har ikke nødig at gå, Barkis! – Trot, har du nu lært at være fast og stole på dig selv?"

"Det håber jeg, tante."

"Hvad tror du?" spurgte miss Betsey.

"Jeg tror det, tante."

"Hvorfor tror du da," spurgte min tante og så alvorlig på mig, "at jeg foretrækker at sidde her på mine ejendele i aften?"

Jeg rystede på hovedet, ude af stand til at gætte det.

"Det er, fordi," sagde min tante, "det er alt, hvad jeg ejer. Det er, fordi jeg er ødelagt, Trot."

Hvis huset og vi alle sammen var styrtet ud i floden, kunne jeg ikke være blevet mere forfærdet.

"Dick ved det," sagde min tante og lagde roligt sin hånd på min skulder. "Jeg er ødelagt, min kære Trot. Alt, hvad jeg ejer i verden, findes her i denne stue, med undtagelse af huset, og jeg har ladet Janet blive tilbage for at leje det ud. Barkis, jeg ønsker en seng til denne herre for i nat, og for at spare udgifter kan De måske rede et leje her til mig selv. Jeg kan tage til takke med, hvad det skal være. Det er kun for i nat. I morgen taler vi nærmere om det."

Jeg blev vækket af min forbavselse og min deltagelse for hende – ja, for hende! – ved, at hun et øjeblik kastede sig om min hals og grædende udbrød, at det kun gjorde hende ondt for min skyld. I næste øjeblik undertrykte hun denne bevægelse og sagde med et mere triumferende end nedslået udseende:

"Man må finde sig i lidt modgang og ikke lade sig skræmme af den. Man må lære at spille komedien til ende. Man må trodse

ulykken, Trot!"

35. Mismod

Så snart jeg kunne tilbagevinde min fatning, som helt havde svigtet mig ved det første overvældende stød, foreslog jeg Dick at gå med hen til urtekræmmeren og indlogere ham i det værelse, som nylig var blevet ledigt ved mr. Peggottys afrejse. Uden for døren til urtekræmmerens hus var der en lille lav kolonnade af træ, som Dick syntes meget godt om. Den herlighed at skulle bo oven over denne bygning ville sikkert have været ham vederlag nok for mange ulemper, men da der i virkeligheden kun fandtes få sådanne, var han ligefrem henrykt over sin lejlighed. Mrs. Crupp havde harmfuldt forsikret ham, at der ikke var plads til at svinge en kat rundt i, men som Dick med god grund sagde, idet han satte sig på enden af sengen og kløede sig på sit ben: "De ved, Trotwood, jeg giver mig ikke af med at svinge katte rundt. Hvad kommer det så mig ved?"

Jeg søgte at få at vide, om Dick havde nogen forestilling om årsagerne til denne store og pludselige forandring i min tantes stilling, men, som jeg kunne have forudset, var dette ikke tilfældet. Den eneste forklaring, han kunne give om det, var, at min tante i forgårs havde sagt til ham. "Nå, Dick, er De nu virkelig også den filosof, jeg anser Dem for?" hvortil han havde svaret, at han håbede det; og så havde min tante sagt: "Dick, jeg er ødelagt," og han havde sagt: "Ja så!" Min tante havde da rost ham meget, og det var han blevet så glad over, og så var de taget hen til mig og havde undervejs fået afproppet porter og smørrebrød.

Dick så så tilfreds ud, mens han sad på enden af sengen og fortalte mig dette med vidt opspilede øjne og et forundret smil, at jeg ikke kunne bare mig for at forklare ham, at ødelæggelse ville sige det samme som nød, mangel og sult, men jeg måtte snart bittært fortryde denne hårdhed, da jeg så hans ansigt blive blegt og tårer strømme ned ad hans slappede kinder, mens han fæstede et så usigelig pinefuldt blik på mig, at det måtte have rørt et hårdere hjerte end mit. Jeg havde langt mere ulejlighed med at opmuntre ham, end jeg havde haft med at tage modet fra ham, og jeg så snart, hvad jeg straks burde have vidst, at han kun havde været rolig på grund af sin tro på den klogeste og vidunderligste af alle kvinder og sin ubegrænsede tillid til mine åndsevner, som sikkert efter hans mening kunne klare ethvert skær.

"Hvad kan vi gøre, Trotwood?" sagde han. "Der er nu ansøgningen –"

"Ja, ganske rigtigt," sagde jeg. "Men det eneste, vi for øjeblikket kan gøre, er at holde gode miner og ikke lade min tante mærke, at vi tænker på det."

Dette bifaldt han af sit ganske hjerte og bad mig om, hvis jeg så ham vige så meget som en tomme fra det rette spor, da at kalde ham tilbage ved et af de overordnede midler, som han vidste, stod til min rådighed. Men jeg må desværre tilstå, at den skræk, jeg havde indjaget ham, gjorde det umuligt for ham at forstille sig. Hele aftenen søgte hans øjne min tantes ansigt med et udtryk af den ængsteligste uro, som om han så hende hentæres på stedet. Dette vidste han godt, og han tvang sig til ikke at dreje hovedet, men sagen blev slet ikke bedre ved, at han holdt nakken stiv og sad og rullede med øjnene ligesom en

automat. Ved aftensbordet så jeg ham stirre på brødet – det var tilfældigvis et lille brød – som om det var det eneste, der stod mellem os og hungersdøden, og da min tante opfordrede ham til at spise som sædvanligt, greb jeg ham i, at han stak brødkrummer og osteskorper til sig, uden al tvivl i den hensigt at genoplive os med disse levninger, når vi havde nået et fremrykket stadium af afmagring.

Min tante derimod var i en fattet stemning, der var en lære for os alle og for mig i særdeleshed. Hun var overordentlig nådig mod Peggotty, undtagen når jeg af uagtsomhed kaldte hende ved navn, og syntes, skønt jeg vidste, hvor fremmed hun følte sig i London, at være ganske som hjemme. Hun skulle have min seng, og jeg skulle ligge i dagligstuen for at passe på hende. Hun lagde megen vægt på, at hun var så nær ved floden i ildebrandstilfælde, og jeg tror virkelig, det var hende en trøst.

"Kære Trot," sagde hun, da hun så mig træffe forberedelser til at lave hendes sædvanlige aftendrik, "nej!"

"Ikke, tante?"

"Ikke vin, min ven. Øl."

"Men her er jo vin, tante, og De får den jo altid lavet af vin."

"Gem vinen i tilfælde af sygdom. Vi må ikke ødsle med den. Øl er mere end godt nok. En kvart flaske."

Jeg troede, Dick skulle være dånet. Min tante var urokkelig, og jeg gik selv hen efter øllet, og da det begyndte at blive mørkt, benyttede Peggotty og Dick denne lejlighed til at vende tilbage til urteboden. Jeg skiltes fra ham, stakkels fyr, på gadehjørnet med hans store drage på ryggen, et sandt billede på menneskelig elendighed.

Da jeg kom tilbage, gik min tante op og ned ad gulvet og krusede strimlerne på sin natkappe mellem fingrene. Jeg varmede øllet og ristede brødet efter de sædvanlige, ufravigelige principper. Da det var færdigt, var hun også rede, med natkappen og nederdelen af kjolen smøget op over knæerne.

"Det er langt bedre end vin, min ven," sagde min tante efter at have taget en skefuld af det. "Det går ikke nær så let til hovedet."

Jeg må have set noget tvivlende ud, for hun tilføjede:

"Nå, nå, barn. Hændes der os ikke noget værre end det, er vi vel farne."

"Ja, det skulle jeg næsten selv tro, tante."

"Nå, hvorfor tror du det da ikke?" spurgte min tante.

"Fordi der er stor forskel på Dem og på mig, tante."

"Å, sliddersladder, Trot."

Min tante fortsatte med en stille nydelse, som kun havde meget lidt påtaget ved sig, at søbe det varme øl med en teske og dyppe de ristede brødsiver i det.

"Trot," sagde hun, "jeg er i almindelighed ingen stor ven af fremmede ansigter, men jeg synes virkelig godt om din Barkis, kan jeg fortælle dig."

"Det er mig kærere end hundrede pund at høre Dem sige det," svarede jeg.

"Det er dog en underlig verden," sagde min tante og gned sig på næsen; "hvorledes dette fruentimmer er kommet ind i den med det navn, er mig ufatteligt. Man skulle synes, at det var langt lettere at blive født Jackson eller sådan noget."

"Hun er måske af samme mening; i hvert tilfælde er det ikke hendes skyld," sagde jeg.

"Nej, det er det sagtens ikke," indrømmede min tante temmelig uvilligt, "men det er meget ærgerligt. Imidlertid hedder hun nu Barkis, og det er dog altid en trøst. Barkis holder grumme meget af dig, Trot."

"Der er intet i verden, som hun ikke ville gøre for at vise det," sagde jeg.

"Det tror jeg med," sagde min tante. "Har ikke den stakkels tosse tigget og bedt om at måtte overlade os nogle af sine penge, fordi hun har fået for mange af dem? Den nar!"

Min tantes glædestårer trillede ligefrem ned i det varme øl.

"Det er det latterligste menneske, som nogen sinde har været til," fortsatte min tante. "Fra det første øjeblik, jeg så hende hos det kære, velsignede barn, din moder, vidste jeg, at hun var det latterligste menneske på jorden. Men Barkis har sine gode sider."

Ved at lade, som om hun lo, fik hun lejlighed til at holde hånden for øjnene og tog så atter fat på det ristede brød og på samtalen.

"Ak, Gud hjælpe os!" sukkede tante. "Jeg ved det alt sammen, Trot! Barkis og jeg fik os en lang passiar, mens du var borte med Dick. Jeg ved ikke, hvad disse elendige pige børn tænke på. Det undrer mig, at de ikke løber panden mod – kaminhylden," sagde min tante, en tanke, der vel faldt hende ind ved synet af min.

"Stakkels Emily!" sagde jeg.

"Å, tal ikke til mig om staklen," svarede min tante. "Hun burde have tænkt på alt dette, førend hun voldte så megen

ulykke! Giv mig et kys, Trot. Det gør mig ondt, at du allerede har gjort så sørgelige erfaringer."

Idet jeg bøjede mig forover, satte hun sit glas på mit knæ for at holde mig tilbage og sagde:

"Å Trot, Trot! Så du bilder dig ind, at du er forelsket! Gør du?"

"Bilder mig ind, tante?" udbrød jeg, så rød i hovedet, som jeg kunne blive. "Jeg tilbyder hende af min hele sjæl!"

"Og hun hedder Dora?" sagde min tante. "Og du finder naturligvis det lille væsen fortryllende?"

"Kære tante," svarede jeg, "ingen kan gøre sig mindste forestilling om, hvorledes hun er!"

"Så? Og ikke enfoldig?" fortsatte min tante.

"Enfoldig, tante?"

Jeg tror fuldt og fast, at det ikke en eneste gang var faldet mig ind at tænke på, om hun var det eller ikke.

Tanken harmede mig naturligvis, men slog mig dog på en måde ved sin nyhed.

"Eller letsindig?" spurgte min tante.

"Letsindig, tante?" Jeg kunne kun gentage denne formastelige gisning med den samme følelse, jeg havde gentaget det foregående spørgsmål med.

"Nå, nå," sagde min tante, "jeg spørger jo bare. Jeg mener intet ondt dermed. Stakkels lille par! Så I tror altså, I er skabt for hinanden og skal leve i fryd og gammen hele livet igennem, hvad, Trot?"

Hun stillede mig disse spørgsmål på en så venlig måde og med en så blid, halvt spøgefuld, halvt sorgfuld mine, at jeg blev ganske rørt.

"Jeg ved nok, tante, at vi er unge og uerfarne, og vi siger og tænker sagtens også en hel del, der kan være tåbeligt nok, men vi elsker hinanden oprigtigt, det er jeg overbevist. Hvis jeg troede, at Dora nogen sinde kunne elske en anden eller ophøre at elske mig, eller at jeg nogen sinde kunne elske en anden eller ophøre at elske hende, ved jeg ikke, hvad jeg ville gøre – gå fra forstanden, tænker jeg."

"Ak, Trot," sagde min tante, idet hun rystede på hovedet og smilte alvorlig, "blind, blind, blind! – En vis person, som jeg kender, Trot," fortsatte min tante efter en pause, "har et meget bøjeligt sind og samtidig en inderlighed i følelsen, som minder mig om det stakkels barn. Alvor er det, som denne person må stræbe efter, for at have noget at stå imod med, dyb, trofast, uforfalsket alvor."

"Hvis De blot kendte Doras alvor, tante!" udbrød jeg.

"Ak, Trot," sagde hun atter, "blind, blind!" og uden at vide hvorfor, følte jeg et ubestemt, knugende savn, der formørkede mit sind ligesom en sky.

"Imidlertid," sagde min tante, "vil jeg ikke gøre to unge mennesker kede af hinanden eller ulykkelige, og skønt det kun er en barnekærlighed, og sådanne barneforelskelser meget ofte – læg vel mærke til, jeg siger ikke altid – ikke bliver til noget, vil vi dog tage sagen alvorligt og håbe på et lykkeligt udfald engang i fremtiden. Der er tid nok til, at det kan blive til noget!"

Dette var i det hele ikke meget trøstende for en henrykt elsker, men jeg var glad over, at min tante var blevet indviet i hemmeligheden, og huskede på, at hun måtte være træt. Derfor takkede jeg hende hjerteligt for dette vidnesbyrd om hendes

kærlighed og for al hendes øvrige godhed mod mig, og efter et ømt godnat gik hun ind i mit sovekammer med sin natkappe.

Hvor jeg var ulykkelig, da jeg lagde mig! Hvor jeg tænkte og tænkte på, at jeg nu var fattig i Spenlows øjne; på, at jeg ikke var, hvad jeg troede at være, da jeg friede til Dora; på den ridderlige nødvendighed af at fortælle Dora, hvorledes mine kår havde skiftet, og fritage hende for hendes løfte, hvis hun ønskede det; på, hvorledes jeg skulle komme ud af det under min lange læretid, da jeg ikke kunne tjene noget; på at gøre noget for at understøtte min tante, uden at jeg så nogen udvej til det; på, at det kunne komme så vidt med mig, at jeg ingen penge havde i lommen, måtte gå med en luvslidt kjole og ikke ville være i stand til at gøre Dora små foræringer, ride vælige gråskimler og vise mig i et fordelagtigt lys! Hvor lavt og egenkærligt jeg end vidste, det var at tænke så meget på min egen ulykke, og hvor meget bevidstheden om det end pinte mig, elskede jeg dog Dora for højt til at kunne lade være. Jeg følte, at det var lavt af mig ikke at tænke mere på min tante og mindre på mig selv, men for så vidt var egenkærligheden uadskillelig fra Dora, og jeg kunne ikke tilsidesætte Dora for noget dødeligt væsen. Hvor jeg var usigelig ulykkelig den nat!

I min søvn havde jeg drømme om fattigdom i alle mulige skikkelser, men jeg syntes at drømme uden først at falde i søvn. Snart var jeg pjaltet og ville sælge Dora svovlstikker, seks æsker for en halv penny; snart sad jeg på kontoret i natskjorte og støvler og fik skænd af Spenlow, fordi jeg viste mig for klienterne i dette luftige kostume; snart opsamlede jeg grådig de krummer, som gamle Tiffey tabte af sin daglige tvebak, der regelmæssigt blev spist, hver gang St. Paulskirkens ur slog et;

snart gjorde jeg et håbløst forsøg på at løse kongebrev for at gifte mig med Dora, men havde intet andet at give for det end en af Uriah Heeps handsker, som hele Commons forkastede, og jeg tumledes med mere eller mindre bevidsthed om mit eget værelse omkring, ligesom et skib, i et hav af sengeklæder.

Min tante var også urolig, for jeg hørte hende jævnligt gå frem og tilbage. I løbet af natten viste hun sig, iført en lang flonelsnatdragt, hvori hun så ud, som om hun var syv fod høj, nogle gange som et forstyrret genfærd i mit værelse og gik hen til den sofa, hvorpå jeg lå. Den første gang fo'r jeg forfærdet op. Hun havde på grund af et ejendommeligt lysskær på himlen troet, at Westminster Abbey stod i brand, og ville rådføre sig med mig om sandsynligheden af, at det ville antænde Buckingham Street, hvis vinden sprang om. Da jeg derpå havde lagt mig til ro, mærkede jeg, at hun satte sig tæt ved mig og hviskede ved sig selv: "Den stakkels dreng!" og da blev jeg tyve gange ulykkeligere ved at vide, hvor uegenkærligt hun tænkte på mig, og hvor egenkærligt jeg tænkte på mig selv.

Jeg havde ondt ved at forestille mig, at en nat, der var så lang for mig, kunne være kort for nogen anden. Denne overvejelse bragte mig til at tænke på et fantasiselskab, hvor folk dansede timerne bort, indtil også dette blev en drøm, og jeg hørte musikken uafladeligt spille en og samme melodi og så Dora uafladeligt danse en og samme dans uden at skænke mig mindste opmærksomhed. Den mand, som hele natten igennem havde trakteret harpen, søgte forgæves at tildække den med en almindelig nathue, i det øjeblik jeg vågnede eller, rettere sagt, ophørte at prøve på at falde i søvn og endelig så solen skinne igennem vinduet.

Dengang var der et gammelt romersk bad i den anden ende af en af de gader, som udgår fra Strand, hvor jeg har taget mig manganen kold dukkert. Efter at have klædt mig på så stille som muligt og bedt Peggotty tage sig af min tante, sprang jeg på hovedet ud i det og gav mig derefter på vandring til Hampstead. Jeg håbede, at denne kraftige behandlingsmåde skulle oplive min hjerne en smule, og jeg tror også, at den gjorde den godt, for jeg kom snart til den overbevisning, at det første, jeg burde gøre, var at se, om jeg kunne få min lærekontrakt hævet og indskrivningspengene tilbage. Jeg spiste lidt frokost i et værtshus og gik derpå, optaget af dette første forsøg på at lempe mig efter vore forandrede omstændigheder, tilbage til Doctors' Commons hen ad de vandede veje og gennem en behagelig duft af sommerblomster, der voksede i haverne eller blev båret til torvs af sælgekonerne.

Jeg kom imidlertid så tidligt til kontoret, at jeg måtte drive om i en halv time, førend den gamle Tiffey, der altid var den første, kom med sin nøgle. Derpå satte jeg mig i min mørke krog og så på solskinnet på skorstenspiberne lige overfor og tænkte på Dora, indtil Spenlow indfandt sig, stivet og kruset som sædvanligt.

"God morgen, Copperfield, smukt vejr i dag!"

"Et dejligt vejr," svarede jeg. "Kunne jeg tale et par ord med Dem, førend De går i retten?"

"Gerne," sagde han. "Følg med ind i mit værelse."

Jeg gik derind med ham, og han begyndte at iføre sig sin kappe og fikse sig foran et lille spejl på en skabsdør.

"Jeg har desværre," sagde jeg, "haft meget sørgelige efterretninger fra min tante."

"Hvad for noget!" udbrød han. "Bevares! Dog intet slagtilfælde, vil jeg håbe?"

"Det vedkommer ikke hendes helbred. Hun har lidt store tab og har, rent ud sagt, kun meget lidt tilbage."

"De forbavser mig, Copperfield!"

Jeg rystede på hovedet.

"Ja, sir," sagde jeg, "hendes omstændigheder er blevet så forandrede, at jeg gerne ville spørge Dem, om det ikke skulle være muligt – naturligvis med opofrelse fra vor side af en vis del af indskrivningspengene –" dette indskød jeg på stående fod, advaret af de store øjne, han gjorde – "at hæve min kontrakt?"

Hvad det kostede mig at stille dette forslag, ved ingen. Det var, som om jeg som en tjeneste ville udbede mig at blive dømt til deportation fra Dora.

"Hæve Deres kontrakt, Copperfield? Hæve!"

Jeg forklarede med nogenlunde fasthed, at jeg virkelig ikke vidste, hvorfra jeg skulle få mit underhold, når jeg ikke selv kunne tjene mig det. Jeg frygtede ikke for fremtiden, sagde jeg og lagde stærkt eftertryk på dette, ligesom for at tilkendegive, at jeg, trods alt, med tiden ville blive en meget passende svigersøn, men for øjeblikket var jeg henvist til mig selv.

"Det gør mig overordentlig ondt at høre, Copperfield," sagde Spenlow. "Overordentlig ondt. Man plejer ikke at hæve en kontrakt af en sådan grund. Det er ingen forretningsmæssig fremgangsmåde. Det er aldeles ikke nogen heldigt præcedens. Langtfra. På den anden side –"

"Det er meget smukt af Dem," mumlede jeg i forventning om hans samtykke.

"Jeg beder. Intet at takke for. På den anden side, ville jeg have sagt, hvis det var faldet i min lod at have fri hænder – hvis jeg ikke havde haft en kompagnon – mr. Jorkins –"

Mit håb knustes øjeblikkelig, men jeg gjorde dog endnu et forsøg.

"Tror De ikke, sir," sagde jeg, "at hvis jeg talte om det til mr. Jorkins –"

Spenlow rystede mistrøstende på hovedet.

"Himlen forbyde, Copperfield, at jeg skulle gøre noget menneske, endsige mr. Jorkins, uret. Men jeg kender min kompagnon; mr. Jorkins er ikke den mand, der går ind på et forslag af en så ejendommelig natur. Han er meget vanskelig at få bort fra den slagne landevej; De ved selv, hvorledes han er."

Jeg vidste rigtignok intet andet om ham, end at han oprindelig havde været alene i forretningen og nu boede for sig selv i et hus tæt ved Montague Square, som trængte frygteligt til at blive malet, samt at han kom meget sent og gik meget tidligt, aldrig syntes at blive taget på råd med om nogen ting og havde sit eget lille snavsede hul ovenpå, hvor der aldrig blev foretaget noget, og hvor der på hans pult lå et underlag af gult karduspapir uden en blækklat, som sagdes at være tyve år gammelt.

"Har De noget imod, at jeg taler til ham om det?" spurgte jeg.

"På ingen måde, men jeg kender mr. Jorkins, Copperfield. Gid forholdet var anderledes, for det ville glæde mig at kunne imødekomme Deres ønsker. Men jeg har ikke det mindste imod, at De taler med ham, hvis De finder det umagen værd."

Glad over denne tilladelse, som blev givet med et varmt håndtryk, sad jeg og tænkte på Dora og så på solskinnet, som

listede sig fra skorstenspiberne ned ad væggen af huset lige overfor, indtil Jorkins kom. Da gik jeg op til hans værelse og forbavsede ham åbenbart i høj grad ved mit komme.

"Kom indenfor, mr. Copperfield!"

Jeg trådte ind, satte mig ned og forklarede ham sagen. Jorkins var på ingen måde det rædsomme væsen, man skulle have troet, men en svær, venlig, glathaget mand på tres år, der brugte så meget snus, at der gik det sagn i Commons, at han hovedsagelig levede af dette pirringsmiddel, eftersom der kun var lidt plads i hans system for noget andet næringsstof.

"De har vel talt med mr. Spenlow om det?" sagde han, efter at han meget urolig havde ladet mig tale ud.

Jeg svarede ja og tilføjede, at Spenlow havde nævnt hans navn.

"Han sagde sagtens, at jeg ville gøre indvendinger?"

Jeg var nødt til at indrømme, at Spenlow havde troet det sandsynligt.

"Det gør mig ondt at måtte sige Dem, mr. Copperfield, at jeg ikke kan gøre noget for Dem," sagde Jorkins nervøst. "Sagen er – men jeg skal træffe en mand i banken, og De må derfor have den godhed at undskylde mig."

Med disse ord rejste han sig hurtigt op og var allerede i færd med at gå ud af stuen, da jeg tog mig den dristighed at sige, at jeg frygtede for, at der altså ingen udsigt var til at få sagen ordnet.

"Nej!" sagde Jorkins og standsede ved døren for at ryste på hovedet, "nej, jeg sætter mig imod det!" tilføjede han og gik ud. "De må vide, mr. Copperfield," fortsatte han og stak igen

rastløst hovedet ind ad døren, "hvis mr. Spenlow modsætter sig –"

"For sit personlige vedkommende modsætter han sig ikke, sir," sagde jeg.

"Åh, for hans personlige vedkommende! Men jeg forsikrer Dem, at han modsætter sig, mr. Copperfield. Håbløst! Det, De ønsker, kan ikke ske. Jeg – jeg skal virkelig træffe en mand i banken."

Dermed løb han sin vej, og det varede tre dage, førend han igen viste sig.

Da jeg ikke ville lade noget uforsøgt, ventede jeg, til Spenlow kom, og fortalte ham da, hvad der var foregået, og lod mig forstå med, at jeg ikke havde tabt alt håb om, at han ikke ville kunne formilde den hårdhjertede Jorkins, hvis han ville prøve på det.

"Copperfield," svarede Spenlow med et elskværdigt smil, "De har ikke kendt min kompagnon så længe som jeg. Intet er fjernere fra mine tanker end at tillægge ham den mindste underfundighed. Men han har en måde at fremsætte sine indvendinger på, som ofte skuffer folk. Nej, Copperfield," sagde han og rystede på hovedet, "mr. Jorkins lader sig ikke rokke, tro De mig!"

Jeg var aldeles i vildrede med hensyn til, hvem det var, som egentlig modsatte sig, men jeg så tydeligt nok, at der var en uovervindelig modstand et eller andet sted, og at der ikke var tale om at få min tantes tusinde pund tilbage. I en modfalden stemning forlod jeg kontoret og gik hjem.

Mens jeg undervejs søgte at gøre mig fortrolig med det værste og at se de foranstaltninger, vi ville blive nødt til at træffe

for fremtiden, i det mørkeste lys, blev jeg indhentet af en droske, der standsede ganske tæt foran mig og bragte mig til at se op. En smuk hånd blev strakt ud ad vinduet imod mig, og det ansigt, som jeg aldrig havde set uden en følelse af fred og lykkelige fra det øjeblik, da det første gang vendte sig om på den gamle egetræstrappe, og dets afdæmpede skønhed mindede mig om det brogede kirkevindue, smilede til mig.

"Agnes!" udbrød jeg glad. "Kæreste Agnes, hvor jeg er glad over at se Dem!"

"Virkelig?" sagde hun med sin hjertelige stemme.

"Jeg trænger sådan til at tale med Dem!" sagde jeg. "Det er sådan en lettelse for mit hjerte bare at se Dem! Havde jeg haft en ønskehat, var der ingen, jeg hellere havde ønsket mig at se end Dem!"

"Hvad?" sagde Agnes.

"Ja måske Dora," indrømmede jeg rødmende.

"Dora først og fremmest, vil jeg håbe."

"Men så De!" sagde jeg. "Hvor skal De hen?"

Hun ville hjem til min bolig for at hilse på min tante. Da vejret var meget smukt, var hun glad ved at slippe ud af drosken, der lugtede som en mistbænk. Jeg affærdigede kusken, og hun tog min arm. Hun forekom mig som det legemliggjorte håb. Jeg følte mig straks som et helt andet menneske, nu da jeg havde Agnes ved min side!

Min tante havde tilskrevet hende en af sine underlige, korte noter – kun lidt længere end en banknote – hvortil hendes skriftlige udgydelser i almindelighed indskrænkede sig. Deri havde hun sagt, at hun havde haft modgang og ville forlade Dover, men var fuldkommen fortrolig med denne tanke, så at

ingen skulle være urolig for hendes skyld. Agnes var kommet til London for at se til min tante, for allerede i mange år, ja egentlig fra den tid, da jeg flyttede ind i Wickfields hus, havde de holdt meget af hinanden. Hun var ikke alene, sagde hun. Hendes fader var med og – Uriah Heep.

"Og nu er de i kompagni," sagde jeg. "Gid han få en ulykke!"

"Ja," sagde Agnes. "De har nogle forretninger her, og jeg benyttede lejligheden og rejste med. De må ikke tro, at mit besøg er aldeles uegennyttigt, Trotwood, for – men måske det er en grusom fordom – jeg vil nødig lade fader rejse alene med ham."

"Har han endnu den samme magt over mr. Wickfield, Agnes?"

Agnes rystede på hovedet.

"Alt er så forandret hjemme," sagde hun, "at De næppe ville kende det kære gamle hus igen. Nu bor de hos os."

"Hvem?" spurgte jeg.

"Mr. Heep og hans moder. Han sover i Deres gamle værelse," sagde Agnes og så op på mit ansigt.

"Gid jeg måtte råde for hans drømme," sagde jeg, "så skulle han ikke sove der længe."

"Jeg har beholdt mit eget lille kammer," fortsatte Agnes, "hvor jeg plejede at lære mine lektier. Hvor tiden går! Husker De det? Det lille panelerede kammer ved siden af dagligstuen?"

"Om jeg husker det? Det, hvorfra jeg første gang så Dem komme ud ad døren med Deres pæne lille nøglekurv hængende ved Deres side?"

"Ja netop," sagde Agnes smilende. "Det glæder mig, at De tænker så venligt på det. Vi var meget lykkelige."

"Ja, det var vi."

"Dette kammer har jeg endnu for mig selv, men jeg kan ikke altid være borte fra mrs. Heep, og derfor er jeg undertiden nødt til at holde hende med selskab, når jeg hellere ville være alene," sagde Agnes rolig. "Men ellers har jeg ingen grund til at klage over hende. Om hun også somme tider keder mig med sine lovtaler over sin søn, så er det jo ikke mere end naturligt af en moder. Han er en meget god søn mod hende."

Mens Agnes sagde disse ord, så jeg på hende uden at kunne opdage, om hun vidste noget om Uriahs plan. Hendes milde, men alvorlige øjne mødte mine med det vante skønne og åbne udtryk, og jeg opdagede ingen forandring i hendes ansigt.

"Det værste ved deres nærværelse i huset," sagde Agnes, "er, at jeg ikke kan være så meget om fader, som jeg kunne ønske, da Uriah Heep stadig forstyrrer os, og ikke kan våge så nøje over ham, som jeg – gerne ville – hvis det ikke er for dristigt sagt. Men pønses der på svig eller bedrageri imod ham, håber jeg, at kærligheden og trofastheden dog til sidst vil gå af med sejren, fordi jeg tror, at de er stærkere end al verdens ondskab."

Et klart smil, som jeg aldrig har set mage til på noget andet ansigt, døde hen, mens jeg endnu tænkte på, hvor smukt det var, og hvor fortrolig jeg engang havde været med det, og hun spurgte mig med en pludselig forandring i udtrykket, om jeg ikke vidste, hvorledes det egentlig hang sammen med min tantes tab. Da jeg svarede, at hun endnu ikke havde fortalt mig det, blev Agnes tankefuld, og jeg syntes, at hendes arm skælvede.

Vi fandt min tante ene og i en temmelig ophidset tilstand. Der var opstået en meningsforskel mellem hende og mrs.

Crupp om det abstrakte spørgsmål, hvor vidt det var passende, at personer af det svage køn boede i ungkarlelejligheder, og min tante havde med den største ligegyldighed for mrs. Crupps krampe gjort kort proces ved at tilkendegive denne dame, at hun lugtede af min cognac, og bede hende have den godhed at gå sin vej. Begge disse udtalelser havde mrs. Crupp optaget som injurier og havde forsikret at hun ville bringe sagen for retten.

Min tante, som imidlertid havde fået tid til at køle sig af, mens Peggotty var ude med Dick for at vise ham vagtparaden, og desuden blev meget fornøjet over at se Agnes, var ganske stolt af denne affære og modtog os med usvækket godt humør. Da Agnes lagde sin hat på bordet og satte sig ved siden af hende, kunne jeg ikke lade være at tænke på, mens jeg iagttog hendes blide øjne og klare pande, hvor naturligt det syntes, at hun var her; hvor tillidsfuldt min tante stolede på hende, skønt hun var så ung og uerfaren, og hvor stærk hun var i sin enfoldige kærlighed og trofasthed.

Yi begyndte at tale om min tantes tab, og jeg meddelte dem, hvad jeg havde søgt at udrette denne formiddag.

"Det var ufornuftigt, Trot," sagde min tante, "men velment. Du er en brav dreng – ja, jeg skal vel sagtens sige ung mand nu – og jeg er stolt af dig, min ven. Dog nok om det. Lad os nu se ganske nøgternt på Betsey Trotwoods stilling og undersøge, hvorledes det står til med den."

Jeg lagde mærke til, at Agnes blegnede, idet hun meget opmærksomt så på min tante, og min tante klappede sin kat og så meget opmærksomt på Agnes.

"Betsey Trotwood," sagde min tante, "som altid havde holdt sine pengesager for sig selv – jeg mener ikke din søster, Trot,

men mig selv – ejede en slump penge, lige meget hvor meget, men nok til at leve af og mere til, for hun havde sparet lidt sammen og lagt det op. Betsey købte i nogen tid obligationer for sine penge og satte dem derpå efter sin konsulents råd i jordejendomme. Det gik meget godt og svarede gode renter, indtil Betsey fik sin kapital tilbagebetalt. Nå, så måtte Betsey se at sætte sine penge i noget andet. Hun troede, at hun nu var klogere end hendes konsulent, som dengang ikke var så god en konsulent, som han tidligere havde været – jeg mener din fader, Agnes – og satte sig i hovedet selv at styre sine pengesager. Hun trak derfor selv sine grise til torvs, men det blev en meget dårlig handel. Først tabte hun ved et bjergværksselskab, og så tabte hun ved et dykkerselskab, der skulle opfiske sunkne skatte eller sådan noget humbug, og så tabte hun atter ved et bjergværksselskab, og endelig tabte hun, for rigtig at sætte kronen på værket, ved en bankspekulation. Jeg ved ikke, hvor højt bankaktierne stod en kort tid, hundrede procent var det laveste, tror jeg, men banken lå i den anden ende af verden – for den sags skyld kan den gerne have ligget på månen; i hvert tilfælde gik den i stykker og kan og vil aldrig betale så meget som en skilling, men alle Betseys skillinger stod i den, og nu er det forbi med dem. Jo mindre vi taler om det, des bedre."

Min tante sluttede denne filosofiske oversigt med at fæste sine øjne med en slags triumf på Agnes, hvis farve efterhånden vendte tilbage.

"Er det hele historien, kære miss Trotwood?" spurgte Agnes.

"Jeg synes, det er nok, barn," svarede min tante. "Havde der været flere penge at tabe, så ville den sagtens være blevet længere. Det ville nok være lykkedes Betsey at få dem til at gå

samme vej som de andre og at lave endnu et kapitel. Men der var ikke flere penge, og historien er ude."

Agnes havde i begyndelsen hørt efter med tilbageholdt åndedræt; rødmen på hendes kinder kom og gik endnu, men hun åndede mere frit, og jeg troede at vide hvorfor; jeg måtte tro, at hun havde næret frygt for, at hendes ulykkelige fader på en eller anden måde havde været skyld i det, der var sket. Min tante lagde hendes hånd i sin og smilede.

"Om det er hele historien?" gentog min tante. "Ja vist er det, med undtagelse af" og hun levede siden efter stadig lykkeligt," og måske jeg også engang kan føje det til om Betsey. Men nu har du, Agnes, et kløgtigt hoved, og det har du med, Trot, i visse retninger, skønt jeg ikke altid kan gøre dig den kompliment," og her rystede min tante på sit hoved med en energi, der var hende egen. "Hvad er der at gøre? Der er nu huset, som gennemsnitligt sagtens vil kaste en halvfjerdsindstyve pund af sig. Det tror jeg, at vi med sikkerhed kunne regne det for, godt! – Det er alt, hvad vi har," sagde min tante, der havde den særhed tilfælles med visse heste at standse ganske pludseligt, når hun syntes at være kommet allerbedst i gang.

"Dernæst," sagde min tante efter en pause, "er der Dick. Han er så god som hundrede pund om året, men de må naturligvis bruges til ham alene. Jeg ville hellere sende ham bort, selv om jeg ved, at jeg er den eneste, som skønner på ham, før jeg ville beholde ham og ikke bruge hans penge til ham selv. Hvorledes skal nu Trot og jeg bedst komme ud af det? Hvad siger du, Agnes?"

"Jeg siger, tante," faldt jeg hende i talen, "at jeg må gøre noget!"

"Lade dig hverve til soldat, mener du," svarede min tante forskrækket, "eller gå til søs? Det vil jeg ikke høre tale om; du skal være prokurator og ikke sætte liv og lemmer til. Det vil vi ikke vide noget af i vor familie."

Idet jeg ville til at forklare, at jeg ikke ønskede at indføre denne forsørgelsesmåde i familien, spurgte Agnes, om mine værelser var lejet på længere tid.

"Du kommer netop til sagen, min pige," sagde min tante. "Vi kan ikke blive af med dem før om et halvt år, med mindre de kan fremlejes, og det tror jeg ikke. Den sidste logerende døde her. Fem mennesker af seks ville naturligvis dø af det nankinsfruentimmer med hendes uldklokke. Jeg har lidt rede penge og er enig med dig om, at det bedste, vi kunne gøre, er at blive boende her tiden ud og skaffe Dick et soveværelse her i nærheden."

Jeg holdt det for min pligt at gøre opmærksom på den gene, det ville være for min tante at leve i en stadig guerillakrig med mrs. Crupp, men denne indvending affærdigede hun meget kort ved at sige, at ved det første tegn på fjendtligheder var hun forberedt på at forbyde mrs. Crupp for hele hendes øvrige levetid.

"Jeg har tænkt på, Trotwood," sagde Agnes nølende, "at hvis De havde tid –"

"Jeg har tid nok, Agnes. Efter klokken fire eller fem er jeg altid fri, og jeg har også tid om morgenen. I det hele taget," fortsatte jeg og mærkede, at jeg blev lidt rød ved tanken om de mange timer, jeg havde tilbragt med at drive omkring i byen og frem og tilbage på vejen til Norwood, "har jeg overflødighed af tid."

"Jeg ved," sagde Agnes, idet hun nærmede sig og talte med en dæmpet stemme, hvori der lå sådan en mildhed og hensynsfuldhed, at jeg endnu hører den, "jeg ved, at De ikke ville have noget imod at påtage Dem en sekretærs forretninger."

"Noget imod?"

"Ja," fortsatte Agnes, "for doktor Strong har iværksat sin plan at trække sig tilbage og opslået sin bolig her i London, og jeg ved, at han har spurgt fader, om han ikke kunne skaffe ham en sekretær. Og tror De nu ikke, at han hellere ville have sin gamle yndlingselev om sig end enhver anden?"

"Kære Agnes!" sagde jeg. "Hvorledes skulle jeg komme ud af det uden Dem? De er altid min gode engel. Det har jeg sagt Dem. Jeg ser Dem aldrig i noget andet lys."

Agnes svarede med sit venlige smil, at én god engel – hvormed hun mente Dora – var nok, og mindede mig derpå om, at doktoren havde plejet at arbejde i sit studerekammer tidligt om morgenen og om aftenen, og at mine fritimer nok ville passe godt til hans arbejdstid. Jeg blev næppe mere henrykt over udsigten til selv at tjene mit brød end over håbet om at tjene det under min gamle lærer og fulgte altså Agnes' råd og satte mig ned og skrev et brev til doktoren, hvori jeg udviklede sagen og meddelte ham, at jeg ville hilse på ham den næste formiddag klokken ti. Brevet adresserede jeg til Highgate – for på dette for mig så mindeværdige sted boede han – og gik ud og bragte det selv på posthuset uden at spille en minut.

Hvor Agnes var, syntes hendes stilfærdige nærværelse altid at sætte sit spor. Da jeg kom tilbage, så jeg, at min tantes fugle hang netop således, som de så længe havde hængt i dagligstuevinduet i huset i Dover; min lænestol var stillet hen

ved det åbne vindue som en efterligning af min tantes langt mageligere stol, og selv den runde, grønne skærm, som min tante havde taget med, var skruet fast i vindueskarmen. Jeg vidste, hvem der havde gjort dette, fordi det så ud, som om det i al stilhed var sket af sig selv, og jeg ville på øjeblikket have vidst, hvem der havde sat mine forsømte bøger i den gamle orden fra min skoletid, selv om jeg havde troet, at Agnes havde været mange mile borte, i stedet for at jeg så hende pusle med dem og smile over den uorden, de var kommet i.

Min tante var meget fornøjet med udsigten over Themsen – den tog sig virkelig også meget godt ud, når solen skinnede på den, skønt den ikke kunne sammenlignes med havet uden for huset i Dover – men kunne derimod ikke forsones sig med den londonske røg, der, som hun sagde, "pebrede alt". En fuldstændig revolution, hvori Peggotty tog en fremragende del, blev nu gennemført i enhver krog af mine værelser med hensyn til det omtalte peber, og jeg stod netop og så til og tænkte på, hvor lidt endog Peggotty syntes at udrette med al sin travlhed, og hvor meget Agnes udrettede uden mindste travlhed, da det i det samme bankede på døren.

"Jeg tror," sagde Agnes og blegnede, "at det er fader. Han lovede mig at komme."

Jeg åbnede døren og det ikke alene for Wickfield, men også for Uriah Heep. Det var nogen tid siden, jeg havde set Wickfield, og efter hvad jeg havde hørt af Agnes, var jeg forberedt på en stor forandring hos ham, men hans udseende rystede mig dog.

Det var ikke, fordi han så mange år ældre ud, skønt han endnu var klædt med sin gamle udsøgte sirlighed; heller ikke

fordi der var udbredt en usund rødme over hans ansigt, eller fordi hans øjne var fremstående og underløbne med blod, eller fordi hans hånd led af en nervøs rystelse, som jeg kendte årsagen til, og som jeg havde lagt mærke til for flere år tilbage. Det var ikke, fordi han havde mistet sit gode udseende eller sin statelige holdning – for det havde han ikke – men det, som slog mig mest, var, at han, på trods af hans ydre endnu vidnede om hans medfødte overlegenhed, kunne underordne sig denne krybende legemliggørelse af alt, hvad der var lavt, Uriah Heep. Den forandring, der var foregået i disse to naturers gensidige stilling, og hvorved Uriah var blevet den styrende og Wickfield den afhængige, var et syn, der var mig pinligere, end jeg kan beskrive det. Havde jeg set en abe tiltage sig herredømme over et menneske, ville jeg næppe have fundet et sådant skue mere nedværdigende.

Han syntes selv at vide det alt for vel. Da han var kommet ind, stod han stille og bøjede hovedet, som om han følte det. Dette varede dog kun et øjeblik, for Agnes sagde venlig til ham: "Fader, her er miss Trotwood og Trotwood, som du ikke har set så længe," derpå nærmede han sig og rakte tvungent min tante hånden og trykkede min med større hjertelighed. Under det øjeblikks ophold, jeg omtaler, så jeg Uriahs ansigt forme sig til det modbydeligste grin. Agnes så det også, tror jeg, for hun gøs tilbage for ham.

Hvad min tante så eller ikke så, skulle al verdens fysiognomikere have haft ondt ved at finde ud af uden hendes gode vilje. Jeg tror ikke, at nogen har kunnet påtage sig en så uforstyrret mine som hun, når hun ville. Hendes ansigt kunne ved den omtalte lejlighed lige så godt have været en brandmur,

så lidt lys kastede det over hendes tanker, indtil hun på sin sædvanlige bratte måde brød tavsheden.

"Nå, Wickfield!" sagde min tante, og han så for første gang op på hende. "Jeg har netop fortalt Deres datter, hvor godt jeg selv har spekuleret med mine penge, eftersom jeg ikke ville betro Dem til Dem, fordi De begyndte at blive noget aflægs i forretningssager. Vi har holdt råd sammen og er, alt vel overvejet, kommet ganske godt ud af det. Agnes er i mine tanker lige så god som hele firmaet."

"Hvis jeg i al ydmyghed tør tillade mig en bemærkning," sagde Uriah Heep med en vridning, "så er jeg aldeles enig med miss Trotwood og ville kun være alt for lykkelig ved at have miss Agnes til kompagnon."

"De er jo selv kompagnon," svarede min tante, "og det synes jeg kan være Dem nok. Hvorledes har De det, sir?"

På dette spørgsmål, der henvendtes til ham med overordentlig korthed, svarede mr. Heep, idet han kejtet krammede den blå pose, han havde med, at han havde det ret godt og håbede, at det samme var tilfælde med hende.

"Og De, master – mister Copperfield, skulle jeg sige," fortsatte Uriah, "hvorledes har De det? Det glæder mig at se Dem, endog under de nærværende omstændigheder." Det var jeg overbevist om, for han syntes at godte sig hjerteligt over dem. "De nærværende omstændigheder er ikke så glædelige, som Deres venner kunne ønske det for Deres skyld, men det er ikke penge, som skaber manden; det er – med mine ringe evner er jeg virkelig ikke i stand til at udtrykke, hvad det er," sagde Uriah slesk, "men det er ikke penge!"

Her trykkede han min hånd, dog ikke på den sædvanlige måde, for han stod et godt stykke fra mig og løftede den op og ned ligesom en pumpestag, som han var lidt bange for.

"Og hvorledes synes De, vi ser ud, master Copperfield?" smiskede Uriah. "Finder De ikke mr. Wickfield blomstrende, sir? Årene siger ikke stort i vort firma, undtagen for så vidt de har ophøjet de ringe, nemlig moder og mig selv, og udviklet," tilføjede han efter nogen betænkning, "det skønne, nemlig miss Agnes."

Efter denne kompliment vred han sig på en så utålelig måde, at min tante, som havde siddet og stirret på ham, tabte tålmodigheden.

"Pokker tage det menneske!" sagde hun barsk, "hvad er der i vejen med ham? De går jo helt af led!"

"Om forladelse, miss Trotwood," svarede Uriah, "jeg ved, De er nervøs."

"Må jeg være fri!" sagde min tante, alt andet end formildet. "Kom ikke med sådan en snak! De tager fejl, gør De. Er De en ål, så opfør Dem som en ål. Er De et menneske, så hold Deres lemmer i tømme! Jeg har aldrig kendt mage! De vridninger og bugtninger er nær ved at gøre en tosset!"

Uriah blev noget forlegen, som vel de fleste ville være blevet, ved denne overhaling, der fik en yderligere kraft ved den harmfulde måde, hvorpå min tante bagefter rokkede på sin stol og rystede på hovedet, som om hun ville fare løs på ham. Men han sagde afsides til mig med myg stemme:

"Jeg ved meget godt, at miss Trotwood, skønt hun er en fortræffelig dame, har et heftigt sind – jeg har haft den fornøjelse, tror jeg, at kende hende før Dem, master

Copperfield, mens jeg endnu var en ringe skriver – og det er jo ganske naturligt, at det er blevet værre under de nærværende omstændigheder. Det er kun mærkeligt, at det ikke er blevet langt værre, end det er. Jeg er kun kommet for at sige, at hvis der var noget, som vi, moder og jeg, eller Wickfield & Heep, kunne gøre under de nærværende omstændigheder, vil det være os meget kært. Tør jeg gå så vidt?" sagde Uriah med et modbydeligt smil til sin kompagnon.

"Uriah Heep," sagde Wickfield i en monoton, tvungen tone, "er meget virksom i forretningen, Trotwood. Jeg er aldeles enig i det, han siger. De ved, at jeg fra gammel tid har interesseret mig for Dem. Men set bort derfra, er jeg aldeles enig i, hvad Uriah siger."

"O, hvilken løn det er," sagde Uriah og trak det ene ben op i vejret med fare for at pådrage sig endnu en overhaling af min tante, "at blive vist en sådan tillid! Men jeg håber at kunne gøre noget for at skåne ham for de bryderier, som vor forretning fører med sig!"

"Uriah Heep er mig en stor trøst," sagde Wickfield i samme sløve tone. "Det er en hel lettelse for mig at have en sådan kompagnon."

Jeg vidste, at den røde ræv fik ham til at sige alt dette for at vise ham for mig i det lys, han havde hentydet til den nat, da han forgiftede min ro. Jeg lagde atter mærke til det samme lede smil på hans ansigt og så, hvorledes han iagttog mig.

"Du vil dog vel ikke gå, fader?" sagde Agnes urolig. "Vil du ikke følge med Trotwood og mig?"

Jeg tror, han ville have set hen på Uriah, førend han svarede, hvis denne hædersmand ikke var kommet ham i forkøbet.

"Jeg er selv optaget af forretninger," sagde Uriah, "ellers ville det have været mig kært at være blevet hos mine venner. Men jeg overlader det til min kompagnon at repræsentere firmaet. Miss Agnes, jeg anbefaler mig! Far vel, master Copperfield, ærbødigste tjener, miss Betsey Trotwood."

Med disse ord gik han, idet han kyssede på sin store hånd og fordrejede sit ansigt som en maske.

Vi blev siddende et par timers tid og talte om de gamle, glade dage i Canterbury.

Efter at Wickfield var blevet overladt til Agnes, fik han snart større lighed med sit tidligere jeg, skønt der var udbredt noget tungsindigt over ham, som intet øjeblik forlod ham. Ikke des mindre blev han kendelig oplivet og glædede sig ved at høre os tale om de små hændelser fra vort tidligere liv, som han huskede en hel del af.

Han sagde, at det var ligesom i gamle dage atter at være alene med mig og Agnes, og han ønskede til Gud, at alt var som dengang. Jeg er vis på, at Agnes' milde ansigt og alene det lette tryk af hendes hånd på hans arm havde en indflydelse, som gjorde underværker hos ham.

Min tante, som næsten hele tiden, mens dette stod på, havde haft travlt med Peggotty i værelset indenfor, ville ikke følge med os hen til det sted, hvor de logerede, men påstod, at jeg skulle gå, og jeg gik da. Vi spiste til middag sammen. Efter middagsbordet sad Agnes, ligesom i gamle dage, ved siden af ham og skænkede hans vin for ham. Han tog, hvad hun gav ham, og ikke mere – ligesom et barn – og vi sad alle tre ved vinduet, til aftenen faldt på. Da det næsten var blevet mørkt, lagde han sig på en sofa, og Agnes lagde puden til rette under

hans hoved og bøjede sig en kort tid ned over ham. Da hun kom tilbage til vinduet, var det ikke så mørkt, at jeg ikke kunne se tårerne perle i hendes øjne.

Jeg beder til Himlen, at jeg aldrig må glemme den dyrebare pige i hendes kærlighed og trofasthed på dette tidspunkt af mit liv, for gjorde jeg det, måtte jeg nærme mig min ende, og da ville jeg ønske at huske hende bedst! Hun fyldte mit hjerte med sådanne gode forsætter, styrkede således min svaghed ved sit eksempel, ledede – jeg ved ikke hvorledes, hun var alt for bly og tilbageholden til at råde mig med mange ord – således min urolige higen og vankelmødige karakter, at jeg er fuldt overbevist om, at alt den smule godt, jeg har gjort, og alt det onde, jeg har undladt at gøre, må jeg tilskrive hende.

Og hvorledes talte hun ikke til mig om Dora, mens vi sad i mørket ved vinduet? Hvor hun lyttede til mine lovtaler over hende, hvor hun selv roste hende og udbredte nogle glimt af sit eget rene lys over den lille feskikkelse, som gjorde den endnu dyrebare og uskyldigere for mig! O, Agnes, du min barndoms søster, havde jeg dengang vidst, hvad jeg først fik at vide længe bagefter!

Da jeg kom ned, stod der en tigger på gaden, og da jeg vendte hovedet op mod vinduet og tænkte på hendes rolige, engleagtige øjne, bragte han mig til at studse, idet han, ligesom et ekko af morgenen, mumlede:

"Blind, blind, blind!"

36. Begejstring

Jeg begyndte igen den næste dag med en dukkert i det romerske bad og gik derpå til Highgate. Nu var jeg ikke mere modløs. Jeg var ikke længere bange for den luvslidte kjole og følte ikke mere nogen længsel efter fyrige gråskimler. Hele mit syn på den ulykke, som havde ramt os, var forandret. Hvad jeg havde at gøre, var at vise min tante, at hendes tidligere godhed imod mig ikke var blevet spildt på en ufølsom, utaknemmelig genstand. Hvad jeg havde at gøre, var at føre mig mine yngre dages pinlige tugt til nytte ved at tage fat med alvor og energi. Hvad jeg havde at gøre, var at tage min skovhuggerøkse i hånden og rydde min vej gennem vanskelighedernes skov ved at fælde træerne, indtil jeg nåede Dora. Og jeg skød en voldsom fart, som om det hele kunne klares ved at gå.

Da jeg nåede den velkendte vej til Highgate og tænkte på, hvorledes det tidligere var for min fornøjelses skyld, at jeg kom denne vej, mens det nu var et vidt forskelligt ærinde, som førte mig derhen, syntes hele mit liv at være undergået en fuldstændig forandring. Men det nedslog mig ikke; med det ny liv kom nye forsætter, ny planer. Stor var møjen, men lønnen endnu større. Dora var lønnen, og Dora måtte vindes. Jeg kom i en sådan henrykkelse, at jeg ordentlig blev ganske ulykkelig over, at min frakke ikke allerede var en smule luvslidt. Jeg havde stor lyst til at bede en gammel mand, der slog sten på vejen, om at låne mig sin hammer et øjeblik og lade mig begynde at bane mig en vej af kampesten til Dora. Jeg hidsede mig således op og

blev så åndeløs, at jeg var til mode, som om jeg havde fortjent, jeg ved ikke hvor meget.

I denne tilstand gik jeg ind i et hus, som jeg så var til leje, og undersøgte det omhyggeligt, for jeg indså nødvendigheden af at være praktisk. Det passede udmærket for Dora og mig; foran det lå en lille have, hvor Jip kunne løbe omkring og gø ad de forbigående gennem stakittet, og ovenpå var der et fortræffeligt værelse til min tante. Da jeg kom ud igen, var jeg endnu mere hed og ilter og fo'r op til Highgate i en sådan fart, at jeg kom en time for tidligt, men selv om dette ikke havde været tilfældet, ville jeg have været nødt til at drive omkring for at afkøles, førend jeg var præsentabel.

Det første jeg gjorde, efter at jeg havde underkastet mig denne nødvendige forberedelse, var at opsøge doktorens hus, der ikke lå i den del af Highgate, hvor mrs. Steerforth boede, men i den modsatte ende af den lille by. Da jeg havde gjort denne opdagelse, gik jeg, draget af en uimodståelig magt, tilbage til en sidevej ved mrs. Steerforths bolig og så over hjørnet af havemuren. Der var skodder for vinduerne i hans værelse. Døren til drivhuset stod åben, og Rosa Dartle spadserede, barhovedet og med hurtige, heftige skridt, op og ned ad en grusgang på den ene side af plænen. Jeg kom til at tænke på et vildt dyr, der gik frem og tilbage, så langt dets lænke nåede, på samme plet uden ro eller rist.

Jeg listede mig bort fra min udkigspost og drev omkring, til klokken blev ti. Kirken med det slanke spir, som nu ligger oppe på bakken, var der ikke dengang, så der var heller intet kirkeur, hvor man kunne se, hvad klokken var. I stedet for den lå der et gammelt, rødt, grundmuret hus, som brugtes til skole, og et

herligt gammelt hus må det have været at gå i skole i, således som jeg husker det.

Da jeg nærmede mig doktorens villa – et kønt, gammelt sted, som han syntes at have sat en del penge på, at dømme efter de istandsættelser og forskønnelser, der så ud til lige at være blevet færdige – så jeg ham gå i haven med gamacher og det hele, som om han havde gået således lige siden min skoletid. Også hans gamle kammerater omgav ham, for der stod mange høje træer i nærheden, og nogle råger hoppede i græsset og så efter ham, som om de havde fået brev om ham fra rågerne i Canterbury og nu, som følge af det, holdt øje med ham.

Da jeg vidste, hvor aldeles håbløst det var at tiltrække sig hans opmærksomhed i en sådan afstand, tog jeg mig den dristighed at åbne lågen og gå bag efter ham for at møde ham, når han vendte sig om. Idet han gjorde dette og nærmede sig, så han nogle øjeblikke tankefuldt på mig, åbenbart uden i mindste måde at tænke på mig, men derpå røbede hans velvillige ansigt en overordentlig stor glæde, og han greb begge mine hænder.

"Men, min kære Copperfield, De er jo blevet en mand! Hvorledes har De det? Det glæder mig at se Dem; hvor De er vokset til Deres fordel! De er ganske – ja – ak Gud ja!"

Jeg sagde, jeg håbede, at både han og mrs. Strong havde det godt.

"Ak Gud, ja, Annie har det rigtig godt, og det vil glæde hende at se Dem. De har altid været hendes yndling. Hun sagde det endnu i går aftes, da jeg viste hende Deres brev, og – ja vist – De husker jo nok mr. Jack Maldon, Copperfield?"

"Fuldkommen, sir."

"Naturligvis. Han har det også ganske godt."

"Er han kommet hjem, sir?" spurgte jeg.

"Fra Ostindien," sagde doktoren. "Han kunne ikke tåle klimaet, kære ven. Mrs. Markleham var så urolig for ham, den stakkel, derfor fik vi ham hjem igen og købte ham en lille stilling, som passer langt bedre for ham."

Jeg kendte nok til Jack Maldon til af denne fortælling at slutte, at det var en stilling, hvor der ikke var meget at gøre, men som blev godt lønnet. Doktoren, som imidlertid gik op og ned med sin hånd på min skulder og sit venlige ansigt vendt opmuntrende hen mod mig, fortsatte:

"Deres forslag, kære Copperfield, er mig unægtelig meget behageligt og kærkomment, men tror De ikke, at De kunne finde på noget bedre? De udmærkede Dem, ved De, mens De var hos os. De er skikket til mange gode ting. De har lagt en grundvold, som der kan bygges en hel del på, og er det ikke synd af Dem at ofre Deres ungdoms vår på en så tarvelig beskæftigelse som den, jeg kan byde Dem?"

Jeg blev igen gloende hed og forfægtede ivrigt min sag, skønt på en temmelig konfus måde, er jeg bange for. Jeg sluttede med at minde doktoren om, at jeg allerede havde valgt en livsstilling.

"Ja, ja, det er sandt. Det, at De allerede har valgt en livsstilling og forbereder Dem til den, gør jo rigtignok en forskel. Men, min kære unge ven, hvad er halvfjerds pund om året?"

"De fordobler vore indtægter, doktor Strong," sagde jeg.

"Ak Gud," svarede doktoren, "at tænke sig det! Ikke fordi jeg dermed vil sige, at det strengt indskrænker sig til halvfjerds pund om året, for jeg har altid haft i sinde at gøre den af mine

unge venner, jeg måtte vælge, en ekstra foræring. Jeg har ganske vist," fortsatte han, mens han stadig spadserede frem og tilbage med mig med sin hånd på min skulder, "altid taget en årlig dusør med i regningen."

"Min kære lærer," sagde jeg – denne gang virkelig uden at vrøvle – "som jeg allerede skylder mere, end jeg nogen sinde kan gengælde –"

"Nej, nej," afbrød doktoren mig. "Om forladelse!"

"Vil De tage til takke med den tid, jeg har til overs, og det er mine morgener og aftener, og tror De, at den er halvfjerds pund værd, gør De mig en sådan tjeneste, at jeg ikke kan beskrive Dem det."

"Herregud!" sagde doktoren uskyldigt. "At tænke sig, at så lidt kan være så meget værd. Ak, ja, ja! Og hvis De finder noget bedre, tager De imod det? Det giver De mig Deres ord på?" tilføjede han – det var den måde, han altid havde appelleret til drengenes æresfølelse på.

"Jeg giver Dem mit ord på det, sir," svarede jeg i vor gamle skoletone.

"Nå, lad gå da!"

"Og jeg ville være endnu tyve gange så lykkelig," sagde jeg med en smule – jeg håber uskyldigt – smigreri, "hvis det er ordbogen, jeg skal sættes i arbejde med."

Doktoren stod stille, slog mig igen smilende på skulderen og udbrød med en triumferende mine, som om jeg havde fundet de vises sten. "Min kære, unge ven, De har truffet det. Det er ordbogen."

Hvor kunne det være andet? Hans lommer var lige så fulde af den som hans hoved. Den krøb ud af ham i alle retninger. Han

fortalte mig, at siden han havde trukket sig tilbage fra skolelivet, var det gået rigtig godt frem med den, og at det netop passede udmærket for ham at bruge morgen- og aftentimerne til arbejde, som jeg havde foreslået, da det var hans vane at spadserere omkring om dagen og spekulere. Hans papirer var kommet lidt i uorden, da Jack Maldon i den sidste tid af og til havde fungeret som amanuensis, men ikke havde været vant til det, men vi skulle snart bringe orden i tingene, og så skulle det gå, som det var smurt. Siden, efter at vi var kommet rigtigt ind i vort arbejde, mærkede jeg, at Jack Maldons forsøg voldte mig større ulejlighed, end jeg havde ventet, da han ikke havde indskrænket sig til at gøre en mængde fejl, men havde tegnet så mange soldater og dameportrætter i doktorens manuskript, at jeg ofte ikke kunne hitte rede i, hvad der skulle stå.

Doktoren glædede sig meget til, at vi skulle arbejde sammen på dette vidunderlige værk, og vi aftalte at begynde næste morgen klokken syv. Vi skulle arbejde to timer hver morgen og to eller tre timer hver aften, undtagen om lørdagen, da jeg skulle hvile mig. Søndagen skulle jeg naturligvis også have fri, og jeg fandt disse vilkår meget lette.

Efter at alt således var blevet ordnet til gensidig tilfredshed, førte doktoren mig ind i huset for at forestille mig for mrs. Strong. Vi traf hende i doktorens ny studerekammer, hvor hun støvede hans bøger af, en frihed, som han aldrig tillod nogen anden at tage sig – for hans bibliotek var hans helligdom.

De havde ventet med morgenmaden for min skyld, og vi satte os nu til bords, men havde ikke siddet længe, førend jeg af mrs. Stronges ansigt kunne se, at der kom nogen, endnu førend

jeg hørte nogen lyd. En herre kom ridende hen til porten, trak sin hest med tømme på armen ind i den lille gård, som om han var fuldkommen hjemme, og bandt den ved en ring i det tomme vognskur, hvorpå han trådte ind i morgenmadsværelset med ridepysken i hånden. Det var Jack Maldon. Ostindien havde slet ikke haft nogen gavnlig indflydelse på ham – i det mindste ikke i mine øjne. Jeg var imidlertid en sand dydsdragon over for alle unge mænd, som ikke gav sig af med at fælde træerne i vanskelighedernes skov, og min mening bør derfor optages med tilbørlig varsomhed.

"Mr. Jack!" sagde doktoren; "mr. Copperfield!"

Jack trykkede min hånd, skønt ikke videre varmt, syntes jeg, og med en flegmatisk nedladdenhed, som jeg i mit stille sind følte mig højlig forarget over. Men hans flegma var i og for sig aldeles forbavsende, undtagen når han talte til sin kusine Annie.

"Har De spist morgenmad i dag, mr. Jack?" spurgte doktoren.

"Jeg spiser næsten aldrig morgenmad, sir," svarede han, idet han lagde sit hoved tilbage i en lænestol. "Det keder mig."

"Er der noget nyt i dag?" spurgte doktoren videre.

"Nej, slet ikke. Man snakker om, at folk er sultne og misfornøjede oppe i det nordlige, men de er jo altid sultne og misfornøjede et eller andet sted."

Doktoren så alvorlig ud og sagde, som om han ønskede at skifte emne:

"Så er der jo intet nyt, og intet nyt er jo godt nyt, siger man."

"Der står en lang historie i aviserne om et mord. Men der bliver jo altid nogen myrdet, og jeg læste det ikke."

En sådan ligegyldighed for alle menneskelige handlinger og lidenskaber holdt man dengang næppe for en særlig udmærket egenskab. Jeg har virkelig set den være højeste mode og set den blive praktiseret med et sådant held, at jeg har stødt på nogle fine herrer og damer, som lige så gerne kunne have været fødte kålorme. Den gjorde måske et dybere indtryk på mig dengang, fordi den var noget nyt for mig, men den hjalp visselig ikke til at forhøje min gode mening om eller styrke min tillid til Jack Maldon.

"Jeg kom for at spørge, om Annie havde lyst til at gå i operaen i aften," sagde Maldon nu. "Det er den sidste gode aften i denne sæson, og der optræder en sangerinde, som hun virkelig bør høre. Hun er ganske udmærket, og desuden," tilføjede han, idet han atter sank hen i sin flegma, "er hun så dejlig grim."

Doktoren, som altid glædede sig over, hvad han troede kunne glæde hans unge kone, vendte sig om mod hende og sagde:

"Du må gå, Annie, du må gå."

"Jeg vil helst ikke," sagde hun til doktoren. "Jeg foretrækker at blive hjemme."

Uden at se på sin fætter henvendte hun sig derpå til mig og spurgte til Agnes, om hun fik hende at se, og om hun ikke kom i dag, og var så forvirret, at det undrede mig, at endog doktoren, der sad og smurte sit smørrebrød, kunne være blind for, hvad der var så iøjnefaldende.

Men han så intet. Han sagde ganske godmodigt til hende, at hun var ung og burde more og adsprede sig og ikke sidde hjemme og kede sig i en kedelig gammel knarks selskab. Desuden, sagde han, længtes han efter at høre hende synge alle den ny sangerindes arier for sig, og hvorledes kunne hun det,

når hun ikke gik derhen? Derfor samtykkede doktoren på hendes vegne, og Jack Maldon skulle komme igen til middag. Da dette var afgjort, tog han af sted – til sin forretning, tænker jeg – men i alt fald red han bort.

Næste morgen var jeg nysgerrig efter at få at vide, om hun var taget af sted. Nej, det var hun ikke, men havde sendt sin fætter afbud og var gået ud om eftermiddagen for at besøge Agnes og havde fået doktoren til at følge med, og de var gået hjem over markerne, fortalte doktoren mig, da aftenen havde været så smuk. Så tænkte jeg på, om hun ville være taget af sted, hvis Agnes ikke havde været i byen, og om Agnes også udøvede en heldig indflydelse på hende.

Hun så ikke meget lykkelig ud, syntes jeg, men det var et godt ansigt, eller også løj det. Jeg skottede ofte hen til det, for hun sad hele tiden ved vinduet, mens vi arbejdede, og gav os vor morgenmad, som vi spiste i småpartier, da vi havde travlt. Da jeg gik klokken ni, knælede hun foran doktoren og gav ham hans sko og gamacher på. Nogle grønne blade, som hang ned for vinduet i det lave værelse, bredte en dæmpet skygge ud over hendes ansigt, og på hele vejen til Doctors' Commons tænkte jeg på den aften, da jeg havde set hende stirre på ham, mens han læste.

Jeg havde nu ordentlig travlt; var oppe klokken fem om morgenen og kom hjem klokken ni, ti om aftenen, men jeg følte en usigelig tilfredsstillelse ved at være så stærkt optaget og gik aldrig mere langsomt, for den tanke opildnede mig, at jo mere jeg trættede mig selv, des mere gjorde jeg for at fortjene Dora. Jeg havde endnu ikke fremstillet mig for Dora i min ny værdighed, da hun om nogle få dage skulle ind til miss Mills, og

jeg så længe ville udsætte at meddele hende, hvad jeg havde at fortælle, hvorfor jeg i mine breve – alle vore meddelelser blev hemmeligt sendt gennem miss Mills – kun havde underrettet hende om, at jeg havde meget at sige hende. Imidlertid indførte jeg en stor besparelse i brugen af pomade, opgav helt vellugtende sæber og lavendelvand og solgte med uhyre tab tre veste, da de var alt for luksuriøse for min spartanske levemåde.

Alt dette var mig ikke nok. Jeg brændte af utålmodighed efter at gøre noget mere og gik derfor hen for at tale med Traddles, der nu boede i et baghus i Castle Street. Dick, som allerede to gange var fulgt med mig ud til Highgate og havde fornyet sit bekendtskab med doktoren, tog jeg med.

Jeg tog Dick med, fordi han, som tog sig min tantes uheld meget nær og for ramme alvor troede, at ingen galejslave eller straffefange trælled mere end jeg, havde begyndt at græmme sig, så at han tabte både humør og appetit, fordi han ingen gavn gjorde. I denne tilstand følte han sig mindre end ellers egnet til at gøre ansøgningen færdig, og jo mere han sled med den, des oftere slap kong Charles den Førstes ulykkelige hoved ind i den. Da jeg virkelig frygtede for, at hans sygdom skulle tiltage, hvis vi ikke brugte en eller anden uskyldig list imod ham og fik ham bildt ind, at han gjorde nytte, eller virkelig fik ham til at gøre nytte, hvilket jo ville være så meget bedre, besluttede jeg at prøve på, om Traddles ikke kunne hjælpe os. Førrend vi gik, havde jeg skrevet til Traddles og sat ham fuldstændig ind i alt, hvad der var hændt, og Traddles havde sendt mig et fortræffeligt svar, hvori han udtalte sin deltagelse og sit venskab.

Vi traf ham ivrigt beskæftiget ved hans skrivetøj og hans papirer, opmuntret ved synet af urtepotten og det lille runde bord i et hjørne af det lille værelse. Han modtog os hjerteligt og blev straks gode venner med Dick, der påstod, at han havde set ham før, hvortil vi begge sagde: "Meget muligt."

Den første sag, jeg ville rådføre mig med Traddles om, var denne: Jeg havde hørt, at mange udmærkede mænd havde begyndt deres løbebane med at referere parlamentsforhandlingerne, og da Traddles havde nævnt bladene for mig som en af de ting, han satte sit håb til, havde jeg bragt disse to ting i forbindelse og skrevet til ham, at jeg ønskede at vide, hvorledes jeg skulle få den fornødne uddannelse. Traddles meddelte mig nu som udbyttet af sine undersøgelser, at den rent mekaniske færdighed, der krævedes for at blive en dygtig stenograf, i de fleste tilfælde var næsten lige så vanskelig at opnå som at lære seks sprog, og at den måske med ihærdig flid kunne nås i løbet af nogle få år. Traddles mente fornuftigvis, at sagen dermed ville være opgivet, men jeg, som kun følte, at der ganske vist her var et par høje træer at fælde, besluttede straks at bane mig vej til Dora gennem denne tykning med øksen i hånden.

"Du skal rigtig have mange tak, kære Traddles!" sagde jeg. "Jeg vil begynde i morgen."

Traddles så noget forbavset ud og det ikke uden grund, men han havde endnu ingen forestilling om min henrykte tilstand.

"Jeg vil købe mig en bog med en god anvisning til at lære kunsten," sagde jeg; "jeg vil studere den i Commons, hvor jeg ikke har nær nok at bestille, og for at øve mig vil jeg opskrive

talerne i retten; du kan tro, min brave ven, jeg skal nok komme efter det."

"Gud bevares!" sagde Traddles og gjorde store øjne; "jeg har aldrig troet, at du havde så megen energi!"

Jeg ved heller ikke, hvorledes han skulle have vidst det, da det var temmelig nyt for mig selv. Derpå lod jeg den sag fare og bragte Dick på tapetet.

"Ser De," sagde Dick dybsindigt, "kunne jeg bare gøre noget, mr. Traddles; kunne jeg bare slå på tromme eller spille på valdhorn!"

Stakkels fyr! Jeg tvivler ikke om, at han i sit hjerte ville have foretrukket en sådan beskæftigelse for enhver anden. Traddles, som ikke for alt i verden ville have smilet, svarede roligt:

"Men De skriver jo godt, sir. I det mindste har du sagt det, Copperfield."

"Fortræffeligt," sagde jeg.

Og det gjorde han også. Han skrev en meget nydelig hånd.

"Tror De ikke, De kunne påtage Dem afskrivningsarbejde," sagde Traddles, "hvis jeg kunne skaffe Dem noget?"

Dick så tvivlende på mig.

"Hvad mener De, Trotwood?"

Jeg rystede på hovedet. Dick rystede også på hovedet og sukkede.

"Fortæl ham om ansøgningen," sagde han.

Jeg forklarede Traddles, at det faldt meget vanskeligt at holde kong Charles den Førstes hoved ude af Dicks manuskripter, og imidlertid så Dick meget ærbødig og alvorlig på Traddles og suttede på sin tommelfinger.

"Men de dokumenter, jeg taler om, er allerede opsatte og færdige, forstår du," sagde Traddles efter at have tænkt sig lidt om. "Det ville mr. Dick intet få at gøre med. Ville det ikke gøre en forskel, Copperfield? I hvert tilfælde kunne han jo prøve på det."

Dette gav os nyt håb. Mens Dick forventningsfuldt iagttog Traddles og mig fra sin stol, lagde vi vore hoveder i blød og udrugede en plan, i kraft af hvilken vi den næste dag fik sat ham i arbejde, og det gik aldeles glimrende.

På et bord ved vinduet i Buckingham Street lagde vi det arbejde, Traddles havde skaffet ham, og som var at tage, jeg ved ikke hvor mange genparter af et juridisk dokument, og på et andet bord udbredte vi den sidste ufuldendte original til den store ansøgning. Vor instruks til Dick gik ud på, at han nøjagtigt skulle afskrive det, han havde for sig, uden i mindste måde at afvige fra originalen, og når han fandt det nødvendigt at gøre den allerringeste hentydning til kong Charles den Første, skulle han styrte hen til ansøgningen. Vi formanede ham til at holde sig dette efterretteligt og overlod til min tante at passe på ham. Senere meldte min tante os, at han i begyndelsen havde båret sig ad som en, der slår på pauker, og stadig havde delt sin opmærksomhed mellem de to dokumenter, men at han, da han mærkede, at dette forvirrede og trættede ham, havde givet sig i færd med sin genpart på en ordentlig, forretningsmæssig måde og ladet ansøgningen ligge til en mere passende tid. Kort sagt, selv om vi tog os vel i agt for, at han ikke fik mere arbejde, end han kunne tåle, og skønt han ikke begyndte før i slutningen af en uge, havde han dog til den følgende lørdag aften tjent ti shillings og ni pence, og så længe

jeg lever, skal jeg aldrig glemme, hvorledes han gik omkring i alle butikkerne i nabolaget for at ombytte sin skat i sixpence, eller hvorledes han, med tårer af glæde og stolthed i sine øjne, overrakte min tante dem, ordnet i form af et hjerte på en præsenterbakke. Fra det øjeblik, han var blevet beskæftiget på en nyttig måde, lignede han et væsen, der var under indflydelse af en heldbringende trolddom, og har der været noget lykkeligt menneske i verden den lørdag aften, var det den taknemmelige skabning, som holdt min tante for den vidunderligste kvinde i universet og mig for den vidunderligste unge mand.

"Nu er der ikke længere tale om at sulte, Trotwood," sagde Dick, idet han i en krog trykkede min hånd. "Jeg skal sørge for hende, sir!" og han svang sine fingre i luften, som om det var ti guldminer.

Jeg ved næppe, hvem der var gladest, Traddles eller jeg.

"Det har virkelig," sagde Traddles pludselig, idet han tog et brev op af lommen og gav mig det, "bragt mig til rent at glemme mr. Micawber."

Brevet – Micawber forsømte aldrig nogen tænkelig lejlighed til at skrive et brev – var adresseret til mig "c/o T. Traddles, Esquire, af Inner Temple." Det lød således:

Min kære Copperfield!

De er muligvis ikke forberedt på at modtage den underretning, at noget har vist sig. Jeg har måske ved en tidligere lejlighed omtalt for Dem, at jeg levede i forventningen om en sådan tildragelse.

Jeg er i færd med at etablere mig i en af vor lyksalige øs købstæder – hvor samfundet kan betegnes som en heldig blanding af det agerdyrkende og det gejstlige element – i

umiddelbar forbindelse med en af de lærde livsstillinger. Mrs. Micawber og vort afkom ledsager mig. Vor aske vil i en kommende tid formodentlig blive fundet blandet på den kirkegård, der hører til hin ærværdige bygning, for hvilken det sted, jeg mener, er blevet berømt, fra Kina til Peru tør jeg nok sige.

Idet vi byde farvel til det ny Babylon, hvor vi, som jeg håber, på en ikke uværdig måde have udstået mange omskiftelser, kunne min hustru og jeg ikke skjule for os selv, at vi skilles, måske for år, måske for evigt, fra et individ, der med stærke bånd er knyttet til vort huslige livs alter. Hvis de, dagen før skilsmissens time slår, vil ledsage vor fælles ven, mr. Thomas Traddles, til vor nærværende bolig og der udveksle de ved en sådan lejlighed naturlige ønsker, vil De derved vise en velgerning

mod

en,

som

altid forbliver

Deres hengivne

Wilkins Micawber.

Det glædede mig at se, at Micawber var sluppet ud af sin sæk og aske, og at noget virkelig omsider havde vist sig. Da Traddles fortalte mig, at indbydelsen gjaldt til samme aften, var jeg villig til at modtage den, hvorpå vi fulgtes ad til det logi, hvor Micawber boede som mr. Mortimer, og som lå i Grays Inn Road.

Dette logi var så indskrænket, at vi fandt tvillingerne, som nu var otte eller ni år gamle, liggende i en slagbænk i familiens dagligstue, hvor Micawber i en vandkande havde tilberedt, hvad

han kaldte "en brygning" af den behagelige drik, han var så navnkundig for. Jeg havde ved denne lejlighed den fornøjelse at forny mit bekendtskab med master Micawber, som jeg nu fandt som en håbefuldt dreng på tolv eller tretten år, som i høj grad led af den uro i alle lemmer, der er et ikke ualmindeligt fænomen hos ynglinge i den alder. Jeg opfriskede også bekendtskabet med hans søster, miss Micawber, i hvem hendes moder, som Micawber sagde, levede sin ungdom om igen ligesom den fugl Fønix.

"Min bedste Copperfield," sagde Micawber, "De og mr. Traddles finder os med vandringsstaven i hånden og vil undskylde de små ulemper, der er uadskillelige fra denne stilling."

Idet jeg så mig om, mens jeg gav et passende svar, lagde jeg mærke til, at familiens sager allerede var pakket, og at bagagen ikke var overvældende stor. Jeg ønskede mrs. Micawber til lykke med den forestående forandring.

"Bedste mr. Copperfield," sagde hun, "om Deres venskabelige interesse for alt, hvad der vedrører os, er jeg overbevist. Min familie må gerne kalde det for en landsforvisning, men jeg er hustru og moder, og jeg forlader aldrig Micawber."

Hun så spørgende på Traddles, som svarede med et sympatisk nik.

"Det," sagde mrs. Micawber, "det er i det mindste min opfattelse af den pligt, jeg påtog mig, da jeg udtalte de uigenkaldelige ord: "Jeg, Emma, tager dig, Wilkins." Jeg læste ritualen igennem forleden aften ved et spiddelys, og den slutning, jeg udledte af det, var, at jeg aldrig kunne forlade

ham. Og skønt jeg måske kan have taget fejl i min opfattelse af ceremonien, vil jeg heller aldrig gøre det."

"Min ven," sagde Micawber lidt utålmodigt, "der er vist heller ingen, der venter, at du skulle gøre noget sådant."

"Jeg ved, bedste mr. Copperfield," fortsatte hun, "at jeg nu er i færd med at drage ud mellem fremmede, og jeg ved også, at de forskellige medlemmer af min familie, til hvem Micawber har skrevet i de mest høflige udtryk for at underrette dem om denne omstændighed, ikke i mindste måde har ænset hans meddelelse. Ja, jeg er måske overtroisk, men det forekommer mig, at Micawber er bestemt til aldrig at få svar på de fleste af de meddelelser, han skriver. Af mine slægtninges tavshed gætter jeg mig til, at de misbilliger den beslutning, jeg har taget, men jeg vil ikke lade mig lokke bort fra pligtens vej, ikke engang af fader og moder, om de også levede endnu."

Jeg udtalte den mening, at dette var at slå ind i den rigtige retning.

"Det er måske et offer," sagde mrs. Micawber, "at begrave sig i en provinsby, skønt den har en domkirke, men er det et offer fra min side, er det sandelig et langt større offer af en mand med Micawbers evner."

"Ah," sagde jeg, "De rejser altså til en by med en domkirke?"

Micawber, som havde forsynet os alle af vandkanden, svarede:

"Til Canterbury. Rent ud sagt, kære Copperfield, jeg har indgået en kontrakt med vor ven Heep, hvori jeg har bundet og forpligtet mig til at hjælpe og tjene ham i egenskab af fuldmægtig."

Jeg stirrede på Micawber, som i høj grad morede sig over min forundring.

"Det er min pligt at sige Dem," fortsatte han med en officiel mine, "at min kones praktiske greb og kloge råd har bidraget væsentlig til dette resultat. Efter at den handske, hun ved en tidligere lejlighed hentydede til, var blevet kastet i skikkelse af et avertissement, blev den taget op af min ven Heep og gav anledning til en gensidig genkendelse. Om min ven Heep, som er en mand med en sjælden forstand, ønsker jeg at tale med al mulig agtelse. Min ven Heep har vel ikke sat den faste løn højt, men har gjort lønnen afhængig af de tjenester, som jeg vil være i stand til at yde ham, og til disse tjenester sætter jeg min lid. Den smule dygtighed og intelligens, som jeg nu engang sidder inde med," fortsatte Micawber med forceret beskedenhed og i den gamle, flotte tone, "skal være viet min ven Heeps tjeneste. Jeg har allerede en del kendskab til lovkyndigheden – som indstævnt i en række civile sager – og jeg vil straks give mig i færd med en af vore mest udmærkede og fremragende engelske lovkyndiges skrifter. Det er overflødigt at tilføje, at jeg mener den berømte dommer, mr. Blackstone."

Disse bemærkninger blev, ligesom de fleste af de bemærkninger, der blev fremsat den aften, afbrudt ved, at mrs. Micawber opdagede, at master Micawber snart sad på sine støvler, snart støttede hovedet på begge sine arme, som om han mærkede, at det var løst, snart tilfældigvis sparkede Traddles under bordet, snart slog benene over kors eller strakte dem ud fra sig i en unaturlig afstand, snart lod sit hår hænge ned i vinglassene eller på andre med de almene interesser uforenelige måder lagde sin rastløshed for dagen, og ved at

master Micawber tog disse opdagelser meget fortrydelig op. Imidlertid sad jeg forbavset over, hvad Micawber havde fortalt, uden at kunne fatte, hvad det skulle sige, indtil mrs. Micawber atter optog samtalens tråd og gjorde krav på min opmærksomhed.

"Det, jeg især beder Micawber vogte sig for," sagde hun, "er, at han ikke, ved at lægge sig efter denne underordnede gren af lovkyndigheden, gør det umuligt for sig engang i tiden at komme højere til vejrs. Jeg er overbevist om, at Micawber ved at vie sig til et fag, der passer så godt for hans rige evner og flydende sprog, må udmærke sig. Nu for eksempel, mr. Traddles," sagde mrs. Micawber med en dybsindig mine, "en dommer, eller lad os endog sige en kansler – udelukker et individ sig fra disse høje poster ved at indtræde i sådan en stilling som den, Micawber har modtaget?"

"Min ven," sagde Micawber, men kastede dog et spørgende blik på Traddles, "vi har tid nok til at overveje disse spørgsmål."

"Nej, Micawber," svarede hun, "din fejl i livet er, at du ikke ser langt nok fremad. Du skylder din familie, om ikke dig selv, at fæste blikket på det fjerneste punkt i synskredsen, dine talenter måske kunne føre dig til."

Micawber hostede og drak sin punch med et udtryk af overordentligt velbehag, men skottede stadig til Traddles, som om han ønskede at høre hans mening.

"Ja, sagens simple sammenhæng, mrs. Micawber," sagde Traddles, som gerne ville sige hende sandheden på den lempeligste måde, "jeg mener den rent prosaiske virkelighed –"

"Netop, jeg ønsker at være så prosaisk og nøgtern som muligt i en sag af så stor vigtighed."

"– er," sagde Traddles, "at denne gren af lovkyndigheden, selv om mr. Micawber blev beskikket til sagfører –"

"Netop," svarede mrs. Micawber. "(Wilkins, du skeler og kan til sidst ikke få dine øjne til dig igen.)"

"– ikke har noget med det at gøre," fortsatte Traddles. "Kun en advokat kan nå sådanne poster, og mr. Micawber kan ikke blive advokat uden at have været immatrikuleret ved en retsskole som student i fem år."

"Forstår jeg Dem ret?" spurgte mrs. Micawber med sin elskværdigste forretningsmine. "Er det Deres mening, bedste mr. Traddles, at Micawber efter udløbet af dette tidsrum kunne blive udnævnt til dommer eller kansler?"

"Ja, han *kunne* blive udnævnt," svarede Traddles med et stærkt eftertryk på ordet kunne.

"Tak," sagde mrs. Micawber. "Det er nok. Er dette tilfældet og forspilder Micawber ikke noget ved at tiltræde denne tjeneste, så er jeg rolig. Jeg taler naturligvis som et fruentimmer, men jeg har altid været af den mening, at Micawber har, hvad fader plejede at kalde et juridisk talent, og jeg tror, at Micawber nu er i færd med at betræde en bane, hvor dette talent vil udvikle sig, og opnå en fremragende stilling."

Jeg tror ganske vist, at Micawber i tankerne så sig sidde på dommersædet. Han strøg sig velbehageligt med hånden over sit skaldede hoved og sagde med affekteret resignation:

"Vi vil ikke foregribe skæbnens bestemmelser, min ven. Er det mig forbeholdt at bære en paryk, er jeg i det mindste i udvortes henseende forberedt på denne udmærkelse. Jeg beklager ikke tabet af mit hår; at jeg har mistet det, har måske haft en dybere grund, jeg ved det ikke. Det er min hensigt, kære

Copperfield, at opdrage min søn for den gejstlige stand, og jeg nægter ikke, at det for hans skyld ville være mig kært, om jeg kunne svinge mig i vejret."

"For den gejstlige stand?" gentog jeg, idet jeg endnu stadig grublede over Uriah Heep.

"Ja," sagde Micawber. "Han har en mærkelig altstemme og skal begynde som kordreng. Vort ophold i Canterbury og vore lokale forbindelser vil uden tvivl sætte ham i stand til at opnå en plads, når der bliver en ledig ved domkirken."

Ved atter at se på master Micawber lagde jeg mærke til, at han havde et udtryk i sit ansigt, som om hans stemme lå bag hans øjenbryn, hvilket også viste sig at være tilfældet, da han lidt efter fik valget mellem at synge og gå til sengs og sang: "Når gøgen kukker". Efter mange lovtaler over denne præstation fik samtalen en mere almindelig karakter, og da jeg var alt for opfyldt af mine fortvivlede planer til at kunne tie med mine forandrede omstændigheder, åbnede jeg mit hjerte for mr. og mrs. Micawber. Jeg kan ikke beskrive, hvor inderligt de begge glædede sig ved tanken om, at min tante var kommet i forlegenhed, og hvor forekommende og venskabelige det gjorde dem.

Da vi næsten havde tømt punchekanden, henvendte jeg mig til Traddles og mindede ham om, at vi ikke burde skilles ad uden at have ønsket vore venner lykke, held og sundhed på deres ny løbebane. Jeg bad Micawber fylde vore glas og udbragte skålen med nogle velvalgte ord, hvorefter jeg trykkede Micawbers hånd over bordet og kyssede mrs. Micawber af hensyn til øjeblikkets alvor. Traddles efterlignede den første del

af denne ceremoni, men troede dog ikke, at han var gammel ven nok til at turde indlade sig på den anden del.

"Min kære Copperfield," sagde Micawber, idet han rejste sig med en tommelfinger i hver vestelomme, "min ungdoms ledsager – hvis jeg tør bruge dette udtryk – og min ærede ven Traddles – hvis jeg tør kalde ham således – tillad mig på mrs. Micawbers, mine egne og vort afkoms vegne at takke Dem i de varmeste og oprigtigste ord for Deres gode ønsker. Man venter måske, at jeg, da vi nu drager bort for at begynde et helt nyt liv –" han talte, som om de skulle rejse hundrede tusinde mile bort – "skal holde en lille afskedstale til de to brave venner, som jeg her ser for mig. Men alt, hvad jeg har at sige i denne retning, har jeg sagt. Hvilken stilling i samfundet jeg end opnår som uværdigt medlem af den lærde stand, skal jeg stræbe efter ikke at gøre den skam, ligesom mrs. Micawber sikkert ikke vil undlade at blive en prydelse for den. Under det midlertidige tryk af pekuniære forpligtelser, pådraget i den tanke straks at kunne likvidere dem, men som formedelst et sammenstød af omstændigheder er forblevet ulikviderede, har jeg set mig nødsaget til at gribe til en forklædning, som er mit medfødte instinkt imod – jeg mener briller – og tiltage mig et navn, som jeg ikke kan gøre retmæssigt krav på. Alt, hvad jeg i så henseende har at sige, er, at skyen er svundet bort fra den mørke skueplads, og at dagens Gud atter stråler over bjergenes tinder. Næste mandag, når eftermiddagsdiligencen kommer til Canterbury, sætter jeg atter foden på den hjemlige jord, da er mit navn atter Micawber."

Efter at have sluttet denne tale satte Micawber sig igen på sin plads og drak med dyb alvor to glas punch efter hinanden.

Derpå sagde han med stor højtidelighed:

"Endnu en ting har jeg at gøre, førend denne skilsmisse er fuldbyrdet, og det er at udføre en retfærdighedshandling. Min ven mr. Thomas Traddles har ved to forskellige lejligheder "sat sit navn" – hvis jeg tør bruge et almindeligt udtryk – på veksler for at vise mig en tjeneste. Første gang blev mr. Thomas Traddles – for at tale rent ud – ladet i stikken. Den anden veksel er endnu ikke forfalden. Den første forpligtelse –" her bladede Micawber omhyggelig i sin lommebog – "beløb sig til 23-4-9½, tror jeg, og den anden til 18-6-2. Disse to summer udgør, hvis min regning er rigtig, tilsammen 41-10-11½. Min ven Copperfield har måske den godhed at regne det efter?"

Det gjorde jeg og fandt det rigtigt.

"At forlade hovedstaden og min ven mr. Thomas Traddles," sagde Micawber, "uden at afgøre den pekuniære del af denne forpligtelse, ville i en utålelig grad tynde på mit sind. Jeg har nu til min ven mr. Thomas Traddles opsat og holder her i min hånd et dokument, som opfylder det attråede øjemed. Jeg tillader mig at overrække min ven mr. Thomas Traddles min forskrivning for 41-10-11½, og jeg glæder mig ved at have genvundet min moralske værdighed og at vide, at jeg atter kan gå med oprejst pande mellem mine medmennesker!"

Med denne indledning, som i høj grad rørte ham, overrakte han Traddles sin forskrivning og sagde, at han ønskede ham alt muligt held i alle livsforhold. Jeg er overbevist om, ikke alene, at dette for Micawber var ganske det samme, som om han havde betalt pengene, men også, at Traddles næppe selv indså forskellen, førend han havde fået tid til at tænke nærmere over sagen.

Micawber gik i kraft af denne dydige handling med en så oprejst pande mellem sine medmennesker, at hans bryst tog sig dobbelt så bredt ud som ellers, da han lyste os ned ad trappen. Vi skiltes ad med megen hjertelighed på begge sider, og jeg fulgte Traddles til hans dør. På vejen hjem til mit logi tænkte jeg på mange snurrigheder og modsigelser; blandt andet faldt det mig ind, at hvor letsindig Micawber end var, skyldte jeg sandsynligvis et eller andet medlidende minde, han havde bevaret om mig fra mine drengeår, at han aldrig havde bedt mig om penge. Jeg ville sikkert ikke have haft moralsk mod til at nægte ham dem, og jeg tvivler ikke på – til hans ære være det sagt – at han vidste det lige så godt som jeg selv.

37. Lidt koldt vand

Mit ny liv havde varet over en uge, og jeg var fastere end nogen sinde i de frygtelig praktiske forsætter, som jeg følte, at situationen krævede. Jeg fortsatte at gå meget hurtigt og havde i det hele taget en følelse af, at det gik godt fremad. Jeg gjorde mig det til en regel at gøre det mest mulige ud af alt, hvad jeg tog fat på. Jeg gjorde mig, kort sagt, til et fuldkomment offer, ja, jeg tænkte endog halvt om halvt på at indskrænke mig til planteføde, fordi det foresvævede mig, at jeg ved at forvandle mig selv til et planteædende dyr bragte Dora et offer.

Endnu var lille Dora aldeles uvidende om min umådelige fasthed, undtagen for så vidt mine breve indeholdt nogle uklare vink om det. Men den næste lørdag kom, og den lørdag aften var hun hos miss Mills, og når mr. Mills var gået i sin whistklub, hvilket telegraferedes til mig nede på gaden ved hjælp af et fuglebur i det midterste dagligstue vindue, skulle jeg komme og drikke te.

Imidlertid var vi kommet i orden i Buckingham Street, hvor Dick fortsatte sit afskriveri i en ligefrem lyksalighedstilstand. Min tante havde vundet en afgørende sejr over mrs. Crupp ved at kaste den første vandspand, hun satte på trappegangen, ud ad vinduet og ved at tage en fremmed medhjælperske, som hun i egen person eskorterede op og ned ad trappen. Disse kraftige forholdsregler satte mrs. Crupp en sådan skræk i blodet, at hun holdt sig nede i sit eget køkken i den tro, at min tante var gal. Da min tante brød sig lige så lidt om mrs. Crupps som om nogen andens mening, blev den tidligere så kæphøje mrs.

Crupp efter nogle få dages forløb så tam, at hun, hellere end at møde min tante på trappen, søgte at skjule sin trivelige skikkelse bag en dør, hvorfra hendes uldklokke dog altid stak frem, eller flygtede ind i en mørk krog. Dette morede min tante så ubeskriveligt, at jeg tror, hun fandt fornøjelse i at løbe op og ned, med hatten bag i nakken som en vanvittig, når hun havde udsigt til at møde mrs. Crupp.

Min tante, der var usædvanlig ordentlig og opfindsom, gjorde så mange små forbedringer i vort husvæsen, at jeg syntes at være blevet rigere i stedet for fattigere. Blandt andet omdannede hun fadeburet til et påklædningsværelse for mig og købte og pyntede en seng til mig, så at den om dagen lignede et bogskab så meget, som en seng vel kunne. Jeg var genstanden for hendes stadige omhu, og min egen moder kunne ikke have elsket mig højere eller gjort sig mere umage for at glæde mig.

Peggotty havde holdt det for en stor udmærkelse, at hun havde fået lov til at deltage i disse arbejder, og skønt hun endnu følte noget af sin gamle respekt for min tante, havde hun dog modtaget så mange beviser på opmuntring og tillid, at de var de bedste venner af verden. Men den tid var nu kommet – jeg taler om den lørdag, da jeg skulle drikke te hos miss Mills – at det var nødvendigt for hende at rejse og varetage de pligter, hun havde påtaget sig med hensyn til Ham.

"Far vel da, Barkis," sagde min tante, "og lev rigtig vel! Jeg havde såmænd aldrig troet, at jeg skulle tage mig det nær at miste Dem!"

Jeg fulgte Peggotty hen til diligencen og så hende køre bort. Hun græd ved afskeden og anbefalede sin broder til mit

venskab, ligesom Ham havde gjort. Vi havde ikke hørt det mindste fra ham, siden han gik bort den eftermiddag.

"Og nu, min egen, kære Davy," sagde Peggotty, "skulle De, mens De er i lære, komme i forlegenhed for penge eller, efter at De er udlært, mangle noget til at sætte bo for, hvem har vel så så megen ret til at bede om lov til at låne Dem dem, som min søde lille frues egen tossede, gamle pige?"

Jeg var ikke så rasende selvstændig, at jeg kunne lade være at svare, at hvis jeg nogen sinde lånte penge af nogen, skulle det være af hende. Næst efter at jeg straks havde modtaget en stor sum, tror jeg, at dette var Peggotty en større trøst end hvilket som helst andet, jeg kunne have sagt eller gjort.

"Og hør," hviskede Peggotty, "sig den smukke lille engel, at jeg så gerne ville have set hende bare et minut! Og sig hende også, at førend hun gifter sig med min dreng, vil jeg komme og sætte jeres hus i rigtig smuk stand for jer, hvis jeg må få lov til det."

Jeg forsikrede, at ingen anden skulle komme til at røre det, og dette gjorde Peggotty så glad, at hun var i helt godt humør, da hun kørte bort.

Jeg overanstrengte mig hele dagen så meget som muligt i Commons på alle optænkelige måder og indfandt mig på den aftalte tid i mr. Mills' gade. Mr. Mills, der var et forskrækkeligt menneske til at falde i søvn efter middagsbordet, var endnu ikke gået ud, og der var intet fuglebur i det midterste vindue. Han lod mig vente så længe, at jeg inderligt ønskede, at klubben ville mulktare ham for at komme for sent. Omsider gik han ud, og da så jeg min egen Dora hænge fugleburet op og se ud på altanen efter mig og løbe ind igen, da hun så mig, hvorimod Jip

blev tilbage og gøede udfordrende ad en stor slagterhund nede på gaden, der kunne have slugt den ligesom en pille.

Dora kom mig i møde i dagligstuedøren, og Jip kom farende ud og faldt over sine egne ben i den tanke, at jeg var en bandit, og vi gik alle tre ind, så glade og kærlige som muligt. Men jeg bragte snart sorg i vor glæde – ikke fordi det var min hensigt at gøre det, men fordi jeg var så opfyldt af mit emne – idet jeg uden mindste forberedelse spurgte Dora, om hun kunne elske en tigger.

Min søde, lille, forfærdede Dora! Den eneste forestilling, hun knyttede til dette ord, var et gult ansigt og en nathue, et par krykker, et træben, en hund med en tallerken i munden eller noget andet sådant, og hun stirrede på mig med den yndigste forbavselse.

"Hvor kan du stille mig et så tosset spørgsmål!" surmulede Dora, "elske en tigger!"

"Dyrebareste Dora," sagde jeg, "jeg er en tigger!"

"Hvor kan du være så naragtig," sagde Dora og smækkede mig over fingrene, "at sidde her og fortælle mig sådanne historier? Jeg lader Jip bide dig!"

Intet i verden kunne i mine øjne sammenlignes med hendes fortryllende, barnagtige manerer, men det var nødvendigt at tale rent ud, og jeg gentog derfor højtideligt:

"Dora, mit livs alt, jeg er din ødelagte David!"

"Jeg lader virkelig Jip bide dig, hvis du bliver ved at være så naragtig!" sagde Dora og rystede sine lokker.

Men jeg så så alvorlig ud, at Dora holdt op at ryste sine lokker og lagde sin skælvende lille hånd på min skulder og så først forskrækket og ængstelig ud, men begyndte derpå at græde.

Det var rædsomt. Jeg faldt på knæ foran sofaen, kærtegnede hende og bønfuldt hende om ikke at knuse mit hjerte, men i nogen tid gjorde stakkels lille Dora ikke andet end råbe: "Å Gud, å Gud!" Å, hun var så forskrækket! Og å, hvor var Julie Mills! Jeg skulle føre hende til Julie og gå min vej, så at jeg til sidst nær var gået fra forstanden.

Efter mange bønner og forsikringer fik jeg omsider Dora til at se på mig med et forfærdet udtryk i sit ansigt, som lidt efter lidt fortog sig, indtil det kun blev kærligt, og hendes bløde, smukke kind atter hvilede mod min. Da sagde jeg, med mine arme slynget om hende, hvor højt, hvor uendelig højt jeg elskede hende; at jeg fandt det rigtigt at tilbyde at løse hende fra hendes løfte, fordi jeg nu var fattig, men at jeg ikke kunne udholde eller overleve at miste hende; at jeg ikke kendte til frygt for fattigdom, når hun ikke frygtede den, da hun styrkede min arm og opildnede mit hjerte; at jeg allerede arbejdede med et mod, som kun elskere kendte; at jeg havde begyndt at være praktisk og tænke på fremtiden; at den brødskorpe, der var fortjent, smagte bedre end det yppigste måltid, der var arvet, og meget mere af den samme surdej, som jeg foredrog med et udbrud af lidenskabelig veltalenhed, der endog forbavsede mig selv, skønt jeg havde tænkt på det dag og nat, lige siden min tante forbavsede mig.

"Er dit hjerte endnu mit, dyrebare Dora?" spurgte jeg henrykt, for af den måde, hvorpå hun klyngede sig til mig, mærkede jeg, at det var det.

"Å ja!" udbrød Dora. "Å ja! Det er dit helt og holdent. Vær dog ikke så grusom!"

Jeg grusom, og mod Dora!

"Tal ikke om at være fattig og arbejde strengt!" sagde Dora og klyngede sig endnu tættere til mig. "Å nej, nej!"

"Min elskede pige," sagde jeg, "den brødskorpe –"

"Ja vist, men jeg har ikke lyst til at høre mere om brødskorper!" sagde Dora. "Og Jip må have sin lammekotelet hver middag klokken tolv, ellers dør han!"

Jeg var helt fortryllet af hendes barnlige, indtagende væsen. Jeg forsikrede kærligt Dora, at Jip skulle få sin kotelet med den vante regelmæssighed. Jeg udkastede et billede af vort tarvelige hjem, hvor mit arbejde skulle gøre os fri og uafhængige, og indførte i maleriet det lille hus, jeg havde set i Highgate, og min tante i værelset ovenpå.

"Er jeg nu grusom, Dora?" spurgte jeg ømt.

"Å nej, nej!" udbrød Dora. "Men jeg håber, at din tante for det meste holder sig på sit værelse og ikke er en gammel gnaven en."

Var det muligt for mig at elske Dora højere, er jeg vis på, at jeg gjorde det. Men jeg mærkede, at hun var lidt vanskelig. Det dæmpede min nyfødte ivrighed at se, at det var så vanskeligt at meddele hende den. Jeg gjorde endnu et forsøg. Da hun helt var blevet sig selv igen og sad og kneb Jip i ørene, mens den lå på hendes skød, blev jeg alvorlig og sagde:

"Må jeg sige dig noget, min skat?"

"Vær bare ikke praktisk," sagde Dora kælent, "for det gør mig så bange!"

"Søde pige," sagde jeg, "der er intet at blive forskrækket over i alt dette. Jeg vil have, du skal se det i et ganske andet lys! Jeg vil have, det skal styrke og begejstre dig, Dora!"

"Åh, men det er så skrækkeligt!" udbrød Dora.

"Nej, min elskede. Med lidt standhaftighed og karakterstyrke vil vi komme ud over langt værre ting."

"Men jeg har slet ingen styrke," svarede Dora og rystede sine lokker. "Har jeg vel, Jip? Kys Jip og vær sød!"

Det var umuligt at lade være at kysse Jip, da hun holdt den hen mod mig og satte sin egen, rosenrøde mund i lave til et kys, idet hun ledede operationen, som hun påstod skulle foretages symmetrisk midt på næsen. Jeg gjorde, som hun bød mig, indkasserede bagefter lønnen for min lydighed og faldt helt ud af min alvorlige rolle.

"Min elskede Dora," sagde jeg, da jeg langt om længe igen var kommet til mig selv, "der var noget, jeg ville tale om."

Selv den ærværdigste dommer måtte være blevet forelsket i hende ved at se hende folde sine små hænder og række dem i vejret, idet hun tiggede og bad mig ikke igen at være grusom.

"Det har jeg virkelig heller ikke i sinde, min øjesten," forsikrede jeg hende. "Men, elskede Dora, hvis du en gang imellem vil tænke på – ikke mistrøstigt, nej langt fra – men hvis du en gang imellem vil tænke på – bare for at opmuntre dig selv – at du er forlovet med en fattig mand –"

"Å, ti, ti!" udbrød Dora. "Det er så skrækkeligt at høre!"

"På ingen måde, dyrebare!" sagde jeg livligt. "Hvis du engang imellem vil tænke på det og nu og da sætte dig ind i din faders husholdning og søge at vænne dig lidt til regnskabsføring, for eksempel –"

Stakkels lille Dora modtog dette forslag med noget, der lød halvt som et suk og halvt som et skrig.

"– vil det komme os til nytte i fremtiden," fortsatte jeg. "Og hvis du vil love mig at læse lidt i en lille – lille kokebog, som jeg

skal sende dig, vil det være så udmærket for os begge. For vor vej gennem livet, min Dora," sagde jeg og talte mig helt varm, "er nu stenet og hård, og vi må selv jævne den. Vi må kæmpe os frem. Vi må holde stand. Der er hindringer at overvinde, og vi må gå løs på dem og knuse dem!"

Således tog jeg på veje med knyttet hånd og begejstrede miner, men det var overflødigt at blive ved; jeg havde sagt nok. Det var atter galt. "Å, hvor hun var blevet forskrækket! Og å, hvor var Julie Mills! Og jeg skulle føre hende til Julie og gå min vej!" så at jeg, kort sagt, blev helt ude af mig selv og fo'r omkring i stuen som en gal.

Denne gang troede jeg, at jeg havde taget livet af hende. Jeg stænkede hende vand i ansigtet, faldt på knæ, rev mig i håret, kaldte mig selv et samvittighedsløst uhyre, og et hjerteløst afskum; bønfuldt om hendes tilgivelse, besvor hende at slå øjnene op, rodede rundt i miss Mills' syæske efter en lugteflaske og tog i min fortvivlelse i stedet for den et elfenbensnålehus og hældte alle synålene over Dora. Jeg knyttede næve ad Jip, der var lige så vanvittig som jeg selv, og begik alle de tåbeligheder, der kunne begås, og var helt fra det, da miss Mills kom ind.

"Hvem har gjort alt det?" spurgte hun, idet hun ilede sin veninde til hjælp.

"Jeg, miss Mills, jeg har gjort det! Se her morderenglen!" sagde jeg – eller noget lignende – og skjulte mit ansigt i sofapuden.

I starten troede miss Mills, at vi havde været oppe at skændes, og at vi nærmede os Saharas ørken, men opdagede snart den rette sammenhæng, for min dyrebare, kærlige, lille Dora omfavnede hende og råbte, at jeg var en "fattig arbejder";

derpå kaldte hun på mig og omfavnede mig og bad mig tage alle hendes penge og faldt til sidst miss Mills om halsen og hulkede, som om hendes lille hjerte skulle briste.

Miss Mills måtte være født til at være vor frelsende engel. Med få ord fik hun ud af mig, hvad der var i vejen, trøstede Dora og overbeviste hende lidt efter lidt om, at jeg ikke var nogen arbejder – af den måde, hvorpå jeg havde fremstillet sagen, lod det til, at Dora havde troet, at jeg var jordarbejder og hele dagen balancerede op og ned ad en planke med en trillebør – og forsonede os således igen med hinanden. Da vi havde sundet os, og Dora var gået ovenpå for at bade sine øjne med rosenvand, ringede miss Mills efter te. Imidlertid forsikrede jeg miss Mills om mit evige venskab og om, at mit hjerte før skulle ophøre at slå, før jeg skulle glemme hendes deltagelse.

Dernæst forklarede jeg hende, hvad jeg med så ringe held havde søgt at forklare Dora, hvortil miss Mills i al almindelighed svarede, at tilfredshedens hytte var bedre end den kolde pragts palads, og at hvor der var kærlighed, der var der alt.

Jeg svarede, at dette var fuldkommen sandt, og hvem kunne vide det bedre end jeg, der elskede Dora med en kærlighed, som ingen dødelig endnu havde følt! Men da miss Mills med et dybt suk sagde, at det ville være godt for visse hjerter, om det var så, tilføjede jeg, at jeg tillod mig at indskrænke denne bemærkning til de dødelige af mandkønnet.

Jeg henstillede derpå til miss Mills' dom, om det forslag, der havde ligget mig på hjerte med hensyn til regnskabsføringen, husholdningen og kogebogen, havde noget praktisk værd eller ej.

Efter nogen overvejelse svarede miss Mills således:

"Mr. Copperfield, jeg vil tale uforbeholdent med Dem. Sjælelige lidelser og prøvelser opvejer hos visse naturer manglen på år, og jeg vil være lige så uforbeholden imod Dem, som om jeg var en abbedisse. Nej, forslaget passer sig ikke for vor Dora. Vor dyrebare Dora er et naturens barn. Hun er skabt til at leve i lys og solskin og glæde. Jeg tilstår oprigtigt, at hvis det lod sig gøre, ville det være godt, men –" og miss Mills rystede på hovedet.

Af denne indrømmelse opmuntredes jeg til at spørge hende, om hun for Doras skyld, hvis der tilbød sig en lejlighed, ville søge at få hende til at interessere sig for sådanne forberedelser til et alvorligt liv. Hun gik så villigt ind på det, at jeg endvidere spurgte hende, om hun ville tage sig af kagebogen og, hvis hun kunne overtale Dora til at modtage den uden at gøre hende forskrækket, vise mig denne venskabstjeneste. Også dette hverv påtog miss Mills sig, men gjorde sig ingen store forhåbninger.

Da Dora kom tilbage, så hun så yndig ud, at jeg virkelig kom i tvivl om, hvor vidt det var ret at plage hende med noget så simpelt. Og hun viste sig så kærlig imod mig og var så fortryllende – især da hun ville have Jip til at stå på bagbenene efter franskrød og lod, som om hun holdt dens snude mod den varme tepotte til straf, fordi den ikke ville – at jeg, da jeg tænkte på, at jeg havde gjort hende bange og fået hende til at græde, følte mig som et uhyre, der var trængt ind i en fe's bolig.

Efter teen kom guitaren frem, og Dora sang de samme gamle, kære franske sange, om hvor umuligt det var på nogen måde at lade være at danse, tra la la, tra la la, indtil jeg følte mig som et endnu langt større uhyre end før.

Vor glæde blev kun forstyrret en gang. Det var, kort før jeg gik, da jeg, fordi miss Mills tilfældigvis havde sagt noget om den næste dags morgen, var så uheldig at sige, at jeg stod op klokken fem, da jeg nu var nødt til at anstrenge mig. Om Dora måske forestillede sig, at jeg var privat opsynsmand et eller andet sted, skal jeg lade være usagt, men det gjorde et dybt indtryk på hende, og hun hverken spillede eller sang mere.

Det lå hende endnu på hjerte, da jeg tog afsked med hende, og hun sagde til mig på sin yndige, kælnende måde – som om jeg var en dukke, hun talte til:

"Stå nu ikke op klokken fem, du uartige dreng, det er så tosset!"

"Min elskede, jeg må passe mit arbejde."

"Hvad vil du gøre det for?" svarede Dora. "Lad det passe sig selv."

Det var umuligt at sige til det søde, lille, forundrede ansigt, uden i en spøgende og let tone, at ville vi leve, måtte vi arbejde.

"Hvor det er latterligt!" udbrød Dora.

"Hvorledes skulle vi leve uden det, Dora?" spurgte jeg.

"Hvorledes? Som vi bedst kunne!"

Hun syntes at tro, at hun dermed havde bragt den sag ud af verden, og gav mig et sådant triumferende lille kys lige fra sit uskyldige hjerte, at jeg ikke for al verdens guld kunne have bragt hende ud af hendes vildfarelse.

Ja, jeg elskede og fortsatte at elske hende af hele min sjæl. Men mens jeg tillige fortsatte at arbejde temmelig strengt og holdt alle de jern gloende, jeg nu havde i ilden, kunne jeg undertiden om aftenen sidde lige over for min tante og tænke på, hvorledes jeg dengang havde forskrækket Dora, og

hvorledes jeg bedst skulle bane mig vej med en guitarkasse gennem vanskelighedernes skov, indtil det forekom mig, at mit hår begyndte at blive gråt.

38. Opløsning af et kompagniskab

Jeg lod ikke mit forsæt med hensyn til parlamentsforhandlingerne kølnes. Det var et af de jern, jeg straks begyndte at gløde, og et af de jern, jeg holdt glødende og smedede med en beundringsværdig udholdenhed. Jeg købte mig en god lærebog i den ædle stenograferingskunst, som voldte mig et så frygteligt hovedbrud, at jeg i løbet af nogle få uger var lige ved at blive gal. De helt forskellige betydninger, en prik kunne have, efter som den stod på det ene eller det andet sted; de knuder en cirkel kunne gøre, de underværker, som kunne udføres ved hjælp af mærker, der lignede flueben, de frygtelige virkninger af et sving på et galt sted foruroligede mig ikke alene, når jeg var vågen, men viste sig også for mig, når jeg sov. Efter at jeg i blinde havde famlet mig igennem disse vanskeligheder og var blevet herre over alfabetet, der i og for sig var et helt mysterium, viste der sig en række ny rædsler, som kaldtes vilkårlige tegn, de mest despotiske tegn, jeg nogen sinde har kendt, og som f.eks. påstod, at en tingest, der lignede begyndelsen til et spindelvæv, betød "forventning", og en raket med en lang blækhale "ufordelagtig". Da jeg havde fæstet disse bæster i min hukommelse, opdagede jeg, at de havde drevet alt andet ud af den, og når jeg så begyndte forfra, glemte jeg dem; mens jeg samlede dem op igen, tabte jeg de andre brudstykker af systemet; det var, kort sagt, til at blive fortvivlet over.

Jeg var måske også blevet fortvivlet over det, hvis jeg ikke havde haft Dora, der var mit stormomtumlede fartøjs stag og anker. Hver streg i lærebogen var en knudret eg i vanskelighedernes skov, og jeg blev ved at fælde dem, den ene efter den anden, med en sådan kraft, at jeg efter tre, fire måneders forløb var i stand til at gøre et forsøg med en af vore første talere i Commons. Men jeg skal aldrig glemme, hvorledes denne tale løb fra mig, førend jeg havde fået rigtig begyndt, mens min dumme blyant ravede omkring på papiret, som om det var drukkent. Det gik ikke, det var klart. Jeg fløj for højt og ville aldrig komme nogen vegne på den måde. Jeg søgte råd hos Traddles, som foreslog at diktere mig nogle taler ganske langsomt og med ophold nu og da, for at jeg kunne følge med. Meget taknemmelig for denne venskabelige hjælp gik jeg ind på forslaget, og den ene aften efter den anden, ja næsten hver aften holdt vi i lang tid en slags privat parlament.

Jeg gad nok se magen til dette parlament! Min tante og Dick forestillede regeringspartiet eller oppositionen, alt som det kunne falde sig, og Traddles tordnede løs imod dem af alle kræfter ved hjælp af en lærebog i veltalenhed eller et bind parlamentstaler. Stående ved bordet, med fingeren mellem bladene for at passe på stedet og svingende den højre arm over hovedet, kunne Traddles som mr. Pitt, mr. Fox, mr. Sheridan, mr. Burke, lord Castlereagh, viscount Sidmouth eller mr. Canning tale sig voldsomt varm og rette de mest knusende angreb på min tantes og Dicks nederdrægtighed og lumpenhed, mens jeg sad et kort stykke fra ham med min notesbog på knæet og af alle kræfter kilede på bag efter ham. Traddles' inkonsekvens og samvittighedsløshed stod ikke

tilbage for nogen virkelig politikers. I en eneste uge forsvarede han alle mulige politiske standpunkter og stod og faldt med de mest forskellige principper. Min tante, som i høj grad lignede en ubevægelig finansminister, kom en gang imellem med en afbrydelse, såsom "hør!" eller "nej!" eller "åh!" når teksten syntes at kræve det, hvilket altid var et signal for Dick – en ægte landkredsrepræsentant – til at istemme det samme råb. Men Dick fik sådanne overhalinger for det på sin parlamentariske løbebane og blev gjort ansvarlig for så skrækkelige følger, at han undertiden blev helt uhyggelig til mode. Jeg tror, at han ordentlig begyndte at blive bange for, at han virkelig havde gjort noget, der kunne omstyrte den britiske forfatning og bringe ulykke over landet.

Tit og mange gange fortsatte vi disse forhandlinger, til urviseren pegede på midnat, og lysene brændte ned i stagerne. Udbyttet af så megen god øvelse var, at jeg lidt efter lidt begyndte at kunne holde temmelig godt skridt med Traddles, og jeg ville have været helt ovenpå, hvis jeg kun havde haft den mindste forestilling om, hvad mine optegnelser betød, men med hensyn til at læse dem, efter at jeg havde fået dem på papiret, kunne jeg lige så gerne have afskrevet de kinesiske indskrifter på en umådelig samling tekasser eller de forgyldte skrifttegn på alle de store røde og grønne flasker i apotekernes vinduer!

Der var intet andet for end at begynde forfra igen. Det var meget hårdt, men jeg tog fat igen, skønt med tungt hjerte, og pløjede atter omhyggeligt og metodisk den samme kedsommelige mark med snegleskridt, idet jeg standsede for nøje at undersøge hver lille plet på vejen til alle sider og gjorde

de mest fortvivlede anstrengelser for at lære disse lumske tegn at kende ved det første øjekast, hvor jeg så stødte på dem. Jeg kom altid punktligt på kontoret og ligeledes hos doktorens, og jeg sled virkelig i det som en vognmandshest, som man siger.

En dag, da jeg som sædvanlig gik til Commons, så jeg Spenlow stå i porten med et meget alvorligt ansigt og tale med sig selv. Da han ofte klagede over smerter i hovedet – han havde af naturen en kort hals, og jeg tror ganske vist, at han stivede sig for meget – foruroligedes jeg i starten af den tanke, at det ikke var rigtig fat med ham i den retning, men han forjog snart min frygt.

I stedet for at svare på mit "god morgen" med sin sædvanlige venlighed, så han fremmed og formelt på mig og bad mig koldt følge med sig til et nærliggende kaffehus. Jeg adlød med en uhyggelig følelse og en varm kriblen og krablen over hele mit legeme, som om min frygt var ved at sætte knopper. Da jeg på grund af vejens smalhed lod ham gå et lille stykke foran, lagde jeg mærke til, at han knejsede stolt med nakken. Dette lovede intet godt, og det anede mig, at han var kommet under vejrs med mit forhold til min dyrebare Dora.

Om jeg også ikke havde gættet det på vejen til kaffehuset, måtte det dog straks have slået mig, hvad der var i vejen, da jeg kom ind med ham i værelset ovenpå og der fandt miss Murdstone med ryggen til en skænk, hvorpå der stod en hel del omvendte ølglas med citroner i.

Miss Murdstone rakte mig sine kolde negle og sad stiv og strunk. Spenlow lukkede døren, bød mig en stol og stillede sig på tæppet foran kaminen.

"Vær så god at vise mr. Copperfield det, De har i Deres pose, miss Murdstone," sagde han.

Jeg tror, det var den selvsamme gamle pose fra min barndom med dens stållås, der gik op og i ligesom et rovdyr gab. Miss Murdstone, der sad med sammenpressede læber i sympatisk forståelse med låsen, åbnede posen, idet hun på samme tid åbnede sin mund lidt og fremtog mit sidste brev til Dora, der strømmede over af de mest glødende kærlighedsforsikringer.

"Er det ikke Deres hånd, mr. Copperfield?" spurgte Spenlow.

Jeg var meget hed i hovedet, og den stemme, jeg hørte, lignede ikke min, da jeg sagde:

"Jo, det er, sir."

"Tager jeg ikke fejl," fortsatte Spenlow, idet miss Murdstone trak en pakke breve frem, der var bundet sammen med et allerkæreste blåt bånd, "hidrører disse ligeledes fra Deres pen, mr. Copperfield?"

Da jeg tog imod dem, følte jeg mig højst ynkelig til mode, og idet jeg øverst oppe fik øje på udtryk som: "Min egen, dyrebare Dora", "Min højtelskede pige". "Min velsignede engel" og lignende, blev jeg blussende rød og bøjede hovedet.

"Nej, mange tak!" sagde Spenlow koldt, da jeg mekanisk ville give ham dem tilbage. "Jeg vil ikke tage dem fra Dem. Vær så god at begynde, miss Murdstone."

Efter et øjeblik at have stirret tankefuldt på tæppet begyndte dette blide væsen derpå med megen tør salvelse, som følger:

"Jeg må tilstå, at jeg i nogen tid har haft min mistanke om, at der var noget imellem miss Spenlow og David Copperfield. Jeg iagttog dem, da de første gang så hinanden, og det indtryk, de

gjorde på mig, var ikke behageligt. Det menneskelige hjertes fordærvelse er så stor –"

"De vil gøre mig en tjeneste," afbrød Spenlow hende, "hvis De vil holde Dem til kendsgerningerne."

Miss Murdstone slog øjnene ned, rystede på hovedet, som om hun protesterede mod denne upassende afbrydelse, og fortsatte med krænket værdighed:

"Eftersom jeg skal holde mig til kendsgerningerne, vil jeg fremsætte dem så tørt, jeg kan. Det vil måske være den mest velkomne fremgangsmåde. Jeg har allerede sagt, sir, at jeg i nogen tid har haft min mistanke om, at der var noget imellem miss Spenlow og David Copperfield. Jeg har ofte søgt at skaffe mig afgørende beviser for rigtigheden af min mistanke, men stadig forgæves. Jeg har derfor undladt at tale om det til miss Spenlows fader –" her tilkastede hun ham et strengt blik – "da jeg ved, hvor dårlig tak man i reglen får, fordi man samvittighedsfuldt opfylder sin pligt."

Spenlow syntes helt imponeret af miss Murdstones ædle alvor og søgte at formilde hende med en lille forsonende håndbevægelse.

"Da jeg var kommet tilbage til Norwood efter min broders bryllup, og efter at miss Spenlow var kommet hjem fra sit besøg hos sin veninde miss Mills, forekom det mig, at miss Spenlows væsen gav endnu større grund til mistanke end før. Derfor passede jeg nøje på hende."

Stakkels lille Dora, som ikke anede dette drageøjle!

"Men alligevel," sagde miss Murdstone, "fik jeg intet bevis før i går aftes. Det forekom mig, at miss Spenlow fik alt for mange breve fra sin veninde miss Mills, men da miss Mills var hendes

veninde med hendes faders vidende og vilje –" atter et hip til Spenlow – "tilkom det ikke mig at blande mig i det. Tør jeg end ikke hentyde til det menneskelige hjertes naturlige fordærvelse, må det dog være mig tilladt at tale om misbrug af tilliden."

Spenlow fremmumlede undskyldende sit samtykke.

"I går aftes efter teen," fortsatte miss Murdstone, "så jeg, at den lille hund, der sprang knurrende omkring i stuen, rev i noget. Jeg sagde da til miss Spenlow: "Dora, hvad er det, hunden har i munden? Det er jo papir." Miss Spenlow følte øjeblikkelig på sin kjole, udstødte et skrig og løb hen til hunden. Jeg kom hende i forkøbet og sagde: "Kære Dora, lad mig tage det."

O, Jip, elendige køter, denne ulykke var altså dit værk!

"Miss Spenlow forsøgte at bestikke mig," sagde miss Murdstone, "med kys, syæsker og små nipsting – alt dette forbigår jeg naturligvis. Den lille hund flygtede ind under sofaen, da jeg nærmede mig den, og blev kun med megen møje drevet ud med ildrageren. Selv efter at den var drevet ud, holdt den endnu brevet i munden, og da jeg ville tage det fra den med største fare for at blive bidt, holdt den det så fast mellem sine tænder, at den lod sig trække helt op i vejret ved hjælp af dokumentet. Omsider fik jeg fat i det. Efter at have læst det beskyldte jeg miss Spenlow for at have endnu mange flere sådanne breve og fik hende til sidst til at udlevere den pakke, som nu er i David Copperfields hånd."

Her tav hun, og idet hun igen smækkede sin pose i og lukkede munden, så hun ud, som om hun måske nok kunne knækkes, men aldrig bøjes.

"De har hørt, hvad miss Murdstone har sagt," sagde Spenlow til mig. "Må jeg spørge, mr. Copperfield, om De har noget at svare på dette?"

Det billede, jeg havde for mig af mit hjertes skønne lille skat, af hvorledes hun havde hulket og grædt hele natten, mens hun var bange og ulykkelig; hvorledes hun havde tigget og bedt denne stenhjertede kvinde så ynkeligt om tilgivelse; hvorledes hun forgæves havde tilbudt hende sine kys, syæsker og småting og havde været så grænseløs ulykkelig, og det alt sammen for min skyld, dette billede svækkede i høj grad den smule værdighed, jeg havde været i stand til at opbyde. Jeg er bange for, at jeg i et par minutter rystede over hele kroppen, skønt jeg gjorde mit bedste for at skjule det.

"Jeg har intet andet at sige, sir," svarede jeg, "end at hele skylden er min. Dora –"

"Miss Spenlow, om jeg må bede," sagde hendes fader majestætisk.

"Er blevet forledt og overtalt af mig," fortsatte jeg, "til at samtykke i at holde det hemmeligt, og jeg angrer det bittert."

"De har båret Dem meget urigtigt ad, sir," sagde Spenlow, der gik frem og tilbage på kamintæppet og lagde eftertryk på sine ord med hele kroppen i stedet for med hovedet, på grund af halsbindets og rygradens stivhed. "De har gjort Dem skyldig i en underfundig og upassende handling, mr. Copperfield. Når jeg fører en gentleman ind i mit hus, lige meget om han er nitten, ni og tyve eller halvfemsindstyve år, så viser jeg derved, at jeg har tillid til ham. Misbruger han min tillid, gør han sig skyldig i en uhæderlig handling, mr. Copperfield."

"Jeg føler det, sir, det forsikrer jeg Dem," svarede jeg, "men jeg har aldrig før tænkt på det. Jeg forsikrer Dem højt og helligt, mr. Spenlow, at jeg aldrig før har tænkt på det. Jeg elsker miss Spenlow i en grad –"

"Å, sniksnak!" sagde Spenlow og blev rød i kammen. "Sig mig dog ikke lige i mine åbne øjne, at De elsker min datter, mr. Copperfield!"

"Kunne jeg forsvare min adfærd, sir, hvis jeg ikke gjorde det?" svarede jeg i al beskedenhed.

"Kan De forsvare Deres adfærd, om De også gør det, sir?" sagde Spenlow, idet han pludselig stod stille. "Har De tænkt på Deres og min datters alder, mr. Copperfield? Har De tænkt på, hvad det vil sige at undergrave den tillid, der burde være mellem min datter og mig? Har De tænkt på min datters stilling i livet, de planer, jeg kan have lagt for hendes fremtid, de testamentariske bestemmelser, jeg muligvis har truffet med hensyn til hende? Har De tænkt på noget som helst, mr. Copperfield?"

"Kun meget lidt, sir, frygter jeg," svarede jeg i en ærbødig og bedrøvet tone, som kom fra hjertet, "men vær overbevist om, at jeg har tænkt på min egen stilling. Da jeg forklarede Dem den, var vi allerede forlovede –"

"Jeg beder Dem," sagde Spenlow, "ikke at tale til mig om forlovelse, mr. Copperfield."

Den ellers ubevægelige miss Murdstone gav en kort, hånlige lyd fra sig.

"Da jeg forklarede Dem min forandrede stilling, sir," begyndte jeg atter, idet jeg satte et andet udtryk i stedet for det, der var ham så meget imod, "var det hemmelige forhold, jeg

desværre har forledt miss Spenlow til, allerede begyndt. Fra den tid, jeg har været i denne forandrede stilling, har jeg anspændt hver nerve, opbudt hele min energi for at forbedre den, og jeg er vis på, at det med tiden skal lykkes mig. Vil De give mig frist, selv om det bliver en lang frist? Vi er begge så unge, sir –"

"Deri har De ret," afbrød Spenlow mig, idet han nikkede ivrigt og rynkede sin pande stærkt; "De er begge meget unge. Men det er noget snak alt sammen, og lad der nu blive en ende på denne snak. Tag disse breve og kast dem på ilden, giv mig miss Spenlows breve, for at jeg kan kaste dem på ilden, og skønt vor omgang, som De vil indse, for fremtiden må indskrænke sig her til Commons, vil vi være enige om ikke at tale mere om, hvad der er sket. Nå, mr. Copperfield, De er ellers ganske fornuftig, og dette er det eneste fornuftige."

Nej. Jeg kunne aldrig samtykke i dette. Det gjorde mig meget ondt, men der fandtes højere hensyn end fornuften.

Kærligheden var ophøjet over ethvert jordisk hensyn, og jeg elskede Dora til afguderi, og Dora elskede mig. Jeg sagde just ikke dette med rene ord; jeg afdæmpede mine udtryk så meget som muligt, men jeg antydede det og var ikke til at rokke. Jeg tror ikke, at jeg gjorde mig så overmåde latterlig, men jeg ved, at jeg var urokkelig.

"Godt, mr. Copperfield," sagde Spenlow, "så må jeg prøve min indflydelse hos min datter."

Ved en lyd, et langtrukket åndedræt, der hverken var et suk eller et klynk, men som lignede begge dele, tilkendegav miss Murdstone, at det burde han have gjort først.

"Jeg må," sagde Spenlow, styrket ved denne hjælp, "prøve min indflydelse hos min datter. Vil De ikke tage disse breve, mr.

Copperfield?" For jeg havde lagt dem på bordet.

Nej. Jeg sagde ham, at jeg håbede, at han ikke ville finde det urigtigt, men jeg kunne umuligt modtage dem af miss Murdstone.

"Heller ikke af mig?" spurgte han.

Nej, svarede jeg med den dybeste ærbødighed, heller ikke af ham.

"Godt," sagde han.

Der blev en pause, og jeg vidste ikke, om jeg skulle gå eller blive, men idet jeg gik langsomt hen imod døren og ville til at sige, at han måske helst så, at jeg trak mig tilbage, sagde han med hænderne i frakkelommerne, og med hvad jeg nærmest ville kalde en from mine:

"De ved formodentlig, mr. Copperfield, at jeg ikke er aldeles blottet for jordisk gods, og at min datter er min nærmeste og dyrebareste slægtning?"

Jeg skyndte mig at svare, at jeg håbede, at den vildfarelse, hvortil min desperate kærlighed havde forledt mig, ikke bragte ham til at tro, at jeg også var pengegrisk.

"Det var ikke således ment," sagde Spenlow. "Det ville være bedre for Dem selv og for os alle, om De var pengegrisk, mr. Copperfield – jeg mener, om De var mere beregnende og lod Dem mindre påvirke af alt dette ungdommelige vrøvl. Nej, jeg siger kun, og det i en ganske anden hensigt, at De formodentlig ved, at jeg ejer nogen formue, som jeg kan efterlade mit barn?"

Det antog jeg ganske vist.

"Og De," fortsatte han, "med Deres erfaring om, hvad vi ser hver dag her i Commons, hvor uforklarligt og letsindigt folk kan bære sig ad med deres testamentariske bestemmelser – et

område, hvor man finder de mærkeligste eksempler på folks inkonsekvens. – De tror dog vel, at jeg har truffet mine?"

Jeg bøjede bekræftende mit hoved.

"Jeg lader ikke en ungdommelig dårskab som denne påvirke de dispositioner, som jeg har truffet for mit barns vel," fortsatte Spenlow med stigende rørelse, idet han rystede langsomt på hovedet og vuggede sig afvekslende på hælene og på tåspidserne. "Det er ikke andet end dårskab, end nonsens. Om kort tid er det blæst bort. Men jeg kunne – jeg kunne – hvis der ikke straks bliver gjort en ende på disse narrestreger, måske i et uroligt øjeblik lade mig forlede til at træffe mine forholdsregler for at beskytte hende mod følgerne af en tåbelig forbindelse. Og jeg håber, mr. Copperfield, at De ikke vil gøre det nødvendigt for mig at åbne dette lukkede blad i livets bog, om end blot for et kvarter, og kuldkaste alvorlige bestemmelser, der er taget for længe siden."

Der var en klarhed, en ro, en stille solnedgangs mine bredt ud over ham, som ordentlig rørte mig. Han var så fredelig og sagtmodig – havde åbenbart sine sager i en så fuldkommen og systematisk orden – at man måtte føle sig grebet ved synet af en mand som ham. Jeg tror virkelig, at jeg så tårer træde frem i hans øjne, så dybt følte han selv alt dette.

Men hvad skulle jeg gøre? Jeg kunne ikke fornægte Dora og mit hjerte. Da han foreslog mig at betænke mig en otte dages tid, hvorledes kunne jeg da sige, at jeg ikke ville betænke mig i otte dage, men hvorledes kunne jeg på den anden side andet end føle, at ikke nok så mange otte dage kunne indvirke på en kærlighed som min?

"Rådfør Dem imidlertid med miss Trotwood eller en anden, som kender noget til livet," sagde Spenlow. "Betänk Dem en otte dages tid, mr. Copperfield."

Jeg gav efter og gik med et ansigt, der udtrykte så megen modløs og fortvivlet fasthed, som jeg kunne lægge i det.

Da jeg var kommet ind på kontoret, satte jeg mig ved min pult i min egen krog og skjulte mit ansigt i mine hænder uden at ænse gamle Tiffey og de andre. Mens jeg tænkte på dette jordskælv, der så pludselig havde fundet sted, og i min sjæls bitterhed forbandede Jip, blev jeg grebet af en så martrende angst for Dora, at det undrer mig, at jeg ikke snappede min hat og som en rasende styrtede afsted til Norwood. Tanken om, at de gjorde hende bange og fik hende til at græde, uden at jeg var til stede og kunne trøste hende, var så pinefuld, at den drev mig til at skrive et vildt brev til Spenlow, hvori jeg bønfuldt ham om ikke at lade følgerne af min frygtelige skæbne gå ud over hende. Dette brev forseglede jeg og lagde det på hans pult, mens han var ude, og da han kom tilbage, så jeg gennem den halvåbne dør, at han tog det og læste det.

Han sagde ikke et ord om det hele formiddagen, men førend han gik om eftermiddagen, kaldte han mig ind til sig og sagde, at jeg ikke skulle være urolig for hans datter. Han havde forsikret hende, sagde han, at det hele ikke var andet end narrestreger, og han havde ikke mere at sige hende. Han troede, at han var en kærlig fader (hvilket han også var), og det kunne spare mig enhver uro for hendes skyld.

"Men hvis De er stridig og fremturer i Deres dårskab, mr. Copperfield," sagde han, "kunne De let gøre det nødvendigt for mig at sende min datter udenlands igen i nogen tid. Men jeg

har bedre tanker om Dem. Jeg håber, at De om nogle dage vil være klogere end som så. Det eneste, jeg ønsker, mr. Copperfield, er, at det må blive glemt. Det eneste, De har at gøre, er at glemme det."

Det eneste! I det brev, jeg skrev til miss Mills, hentydede jeg med bitterhed til denne ytring. Det eneste, jeg havde at gøre, sagde jeg med blodig ironi, var at glemme Dora. Det var det eneste, og hvad var det! Jeg bønfuldt miss Mills om at tillade mig at komme hen til hende om aftenen. Kunne det ikke ske med mr. Mills' vidende og vilje, anmodede jeg om en hemmelig sammenkomst i rullestuen. Jeg underrettede hende om, at min fornuft vaklede på sin trone, og kun hun, miss Mills, kunne forebygge dens afsættelse. Jeg undertegnede mig hendes vanvittige D.C., og da jeg læste min epistel igennem, førend jeg afsendte den, kunne jeg ikke skjule for mig selv, at stilen i den mindede om Micawbers.

Ikke des mindre sendte jeg den af sted. Om aftenen gik jeg hen i miss Mills' gade og blev i smug lukket ind af miss Mills' pige og gennem kælderen ført til rullestuen. Jeg har siden fået grund til at tro, at der ikke havde været det mindste i vejen for, at jeg var gået ind ad hoveddøren og op i dagligstuen, undtagen miss Mills' sværmeri for det romantiske og hemmelighedsfulde.

I rullestuen tog jeg på veje, som det sømmede sig for mig. Jeg var sagtens gået derhen for at gøre mig til nar, og det gjorde jeg også til gavn. Dora havde sendt miss Mills et hurtigt skrevet brev, hvori der stod, at alt var opdaget, og som sluttede således: "Kom til mig, dyrebare Julie, kom, kom!" Men miss Mills, der tvivlede om, at hendes nærværelse ville være de højere magter

velkommen, var endnu ikke taget bort, og vi famlede alle om i mulm og mørke i Saharas ørken.

Miss Mills ejede en vidunderlig ordfylde og holdt meget af at lade den strømme ud. Skønt hun blandede sine tårer med mine, kunne jeg dog ikke bare mig for den tanke, at hun følte en grusom nydelse ved min sorg. Hun kælede for den, om jeg tør udtrykke mig således, og gjorde det meste, hun kunne, ud af den. Et dybt svælg, sagde hun, havde åbnet sig mellem Dora og mig, og kun kærlighed kunne spænde over det med sin regnbue. Kærligheden måtte lide i denne hårde verden; således havde det altid været, og således ville det altid blive. Men lige meget, sagde miss Mills. Hjerter, der blev indspundet i spindelvæv, måtte til sidst bryde, men da var kærligheden hævnnet.

Det var kun en dårlig trøst, men miss Mills ville ikke vække falske forhåbninger. Hun gjorde mig langt mere ulykkelig, end jeg havde været, og jeg følte, at hun var en sand veninde. Vi blev enige om, at hun så tidligt som muligt næste morgen skulle tage ud til Dora og se til på en eller anden måde, enten ved blikke eller ord, at forsikre hende om min trofasthed og elendighed. Vi skiltes, overvældede af sorg, og jeg tror, at miss Mills var ret i sit es.

Da jeg kom hjem, betroede jeg min tante alt og gik, trods alt, hvad hun sagde til mig, fortvivlet til sengs. Jeg stod fortvivlet op og gik fortvivlet ud. Det var en lørdag morgen, og jeg gik lige til Commons.

Det undrede mig, da jeg kom i nærheden af kontoret, at se budene stå udenfor og snakke sammen, og nogle forbigående stirrede op til vinduerne, der var lukket. Jeg påskyndede min

gang, blev endnu mere forundret over deres miner, idet jeg kom forbi dem, og ilede ind.

Skriverne var til stede, men ingen af dem arbejdede. Gamle Tiffey sad, for første gang i sit liv, tror jeg, på en andens stol og havde ikke hængt sin hat op.

"Det er en skrækkelig ulykke, mr. Copperfield," sagde han, idet jeg trådte ind.

"Hvilket?" udbrød jeg, "hvad er der på færde?"

"Ved De det ikke?" udbrød Tiffey og alle de andre og flokkede sig om mig.

"Nej," sagde jeg og så på det ene ansigt efter det andet.

"Mr. Spenlow," sagde Tiffey.

"Hvad er der med ham?"

"Død!"

Jeg troede, at det var kontoret, som vaklede, og ikke mig, da en af skriverne greb fat i mig. De satte mig på en stol, løste mit halstørklæde og bragte mig noget vand. Jeg har ingen forestilling om, hvor lang tid dette tog.

"Død?" sagde jeg.

"Han spiste i byen i går og kørte alene hjem," sagde Tiffey, "efter at han havde sendt sin kusk hjem med diligencen, som De ved, han undertiden plejede –"

"Nå?"

"Vognen kom hjem uden ham. Hestene blev stående ved stalddøren. Tjeneren kom ud med en lygte. Ingen i vognen."

"Var de løbet løbsk?"

"De var ikke varme," sagde Tiffey og satte sine briller på, "ikke varmere, hører jeg, end om de havde gået i deres sædvanlige gang. Tømmen var i stykker, men den havde slæbt hen ad

jorden. Huset kom straks på benene, og tre af folkene gik ud på vejen. En fjerdingvej derfra fandt de ham."

"Det var over en fjerdingvej, mr. Tiffey," sagde en af de yngre kontorister.

"Var det? Jeg tror, De har ret," sagde Tiffey, "over en fjerdingvej derfra – ikke langt fra kirken; han lå på ansigtet, halvt på landevejen og halvt på fodstien. Om han er faldet ud i et anfald af svimmelhed eller er steget ud, førend anfaldet kom over ham, eller om han var helt død, synes ingen at vide, skønt der ikke er tvivl om, at han var aldeles bevidstløs. Om han også har trukket vejret, så talte han bestemt ikke. Der blev hentet en læge så snart som muligt, men til ingen nytte."

Jeg kan ikke beskrive den stemning, hvori denne efterretning satte mig. Det dybe indtryk, det gjorde på mig, at en sådan ulykke var tilstødt en mand, som jeg havde haft noget som helst udestående med; den forfærdelige tomhed på den plads, han endnu så nylig havde indtaget, hvor hans bord og hans stol syntes at vente på ham; hans håndskrift fra i går, der var lige som et genfærd; umuligheden af at adskille ham fra stedet, og følelsen af, at det var ham, som kom, hver gang døren gik; den stilhed og ro, der herskede i kontoret, og den umættelige nydelse, hvormed vore folk talte om det, og andre kom og gik den hele dag og svælgede i historien – alt dette kan enhver let forstå. Hvad jeg ikke kan beskrive, er, hvorledes jeg i mit hjertes inderste lønkroge sporede en lurende skinsyge over for døden; hvorledes jeg var til mode, som om dens magt ville drive mig bort fra min plads i Doras tanker; hvorledes jeg ligesom var misundelig på hendes sorg; hvor urolig jeg blev ved tanken om, at hun græd over for andre eller blev trøstet af andre, og

hvorledes jeg nærede et grisk ønske om at udelukke alle andre end mig selv fra hende og være et og alt for hende i dette mest utidige øjeblik af alle.

Plaget af denne sindstilstand, som jeg håber ikke er udelukkende ejendommelig for mig, men også kendes af andre, tog jeg om aftenen ud til Norwood, og da jeg af en af tjenestefolkene havde fået at vide, at miss Mills var der, fik jeg min tante til at adressere et brev til hende, som jeg skrev. Jeg beklagede oprigtigt Spenlows sørgelige dødsfald og udgød tårer, idet jeg gjorde det. Jeg bad hende sige Dora, hvis Dora var i en sådan tilstand, at hun kunne tåle at høre det, at han havde talt til mig med den største venlighed og hensynsfuldhed og ikke omtalt hende med andet end ømhed, uden et eneste strengt eller bebrejdende ord. Jeg ved, at jeg gjorde det af egenkærlighed, for at mit navn skulle blive nævnet for hende, men jeg søgte at bilde mig selv ind, at det var en retfærdighedshandling mod hans minde.

Næste dag modtog min tante til svar nogle linjer, der udenpå var adresseret til hende og indeni til mig. Dora var overvældet af sorg, og da hendes veninde havde spurgt hende, om hun skulle sende mig en hilsen fra hende, havde hun kun jamret således, som hun stadig jamrede: "Å kære fader! Å stakkels fader!" Men hun havde ikke sagt nej, og det tog jeg til indtægt.

Jorkins, som havde været i Norwood siden ulykken, indfandt sig nogle dage derefter på kontoret. Han og Tiffey lukkede sig inde nogle øjeblikke, og derpå så Tiffey ud ad døren og vinkede ad mig.

"Mr. Tiffey og jeg," sagde Jorkins, "er i færd med at undersøge den afdødes pult, skuffer og andre gemmer for at forsegle hans

private papirer og se, om der skulle være et testamente. Vi har ikke kunnet finde noget andre steder. Det er bedst, at De hjælper os, om De vil være så god."

Det havde ligget mig stærkt på sinde at få noget at vide om de forhold, hvori min Dora ville komme, såsom under hvis formynderskab og deslige, og dette var noget i den retning. Vi begyndte straks at søge, idet Jorkins åbnede skufferne og pultene, og vi alle tre tog papirerne ud af dem.

Forretningspapirerne lagde vi på den ene og de private papirer, som just ikke var meget talrige, på den anden side. Vi var meget alvorlige, og når vi stødte på et signet, en blyant, en ring eller andre lignende småting, som mindede om ham, talte vi meget sagte.

Efter at vi havde forseglet adskillige pakker, og mens vi endnu ordnede resten af de støvede papirer, brugte Jorkins de selvsamme ord om sin afdøde kompagnon, som denne for kort siden havde brugt om ham, idet han sagde:

"Det var meget vanskeligt at få Spenlow bort fra den slagne vej. De ved, hvorledes han var! Jeg skulle næsten tro, at han ikke har oprettet noget testamente."

"Jo, det ved jeg, han har," sagde jeg.

De standsede begge og så på mig.

"Den dag, han sidst talte med mig," fortsatte jeg, "meddelte han mig, at han havde gjort sit testamente og for længe siden ordnet sine sager."

Jorkins og gamle Tiffey rystede samtidig på hovedet.

"Det er et dårligt tegn," sagde Tiffey.

"Et meget dårligt tegn," sagde mr. Jorkins.

"De tvivler dog vel ikke på –" begyndte jeg.

"Min gode Copperfield," sagde Tiffey, idet han lagde sin hånd på min arm og lukkede begge øjnene, mens han rystede på hovedet, "havde De været i Commons så længe som jeg, ville De vide, at der ikke er noget område, hvor folk er så inkonsekvente og så lidt at stole på."

"Men Gud bevares, det er jo hans egne ord!" svarede jeg hårdnakket.

"Jeg skulle næsten sige, at sagen dermed er afgjort," sagde Tiffey. "Min mening er – intet testamente."

Det forekom mig at være højst forunderligt, men det viste sig, at der ikke var noget testamente. Han havde ikke så meget som tænkt på at oprette noget, så vidt det fremgik af hans papirer, for der fandtes ingen hentydning eller udkast til nogen testamentarisk disposition. Det, som næsten forundrede mig lige så meget, var, at hans sager var i den største uorden. Det var særdeles vanskeligt, hørte jeg, at opgøre, hvad han skyldte bort, havde betalt eller ejede ved sin død. Man mente, at han selv ikke i flere år havde haft nogen klar forestilling om disse ting. Lidt efter lidt kom det for dagen, at han for at kunne optræde med den flothed, som dengang var mode i Commons, havde brugt mere, end hans forretning indbragte, hvilket ikke var store sager, og ødet det meste af sin private formue, hvis han nogen sinde havde haft noget videre, hvilket var højst tvivlsomt. Bohavet og huset i Norwood måtte sælges, og Tiffey, som mindst tænkte på, hvor nær sagen vedrørte mig, fortalte mig, at når den afdødes gæld var blevet betalt, og hans andel af firmaets udestående dårlige og tvivlsomme fordringer trukket fra, ville han ikke give tusinde pund for boets aktiver.

Dette erfarede jeg seks uger efter dødsfaldet. I al denne tid havde jeg lidt de største kvaler og troet at måtte lægge hånd på mig selv, når miss Mills meldte mig, at min lille sønderknuste Dora aldrig, når jeg blev nævnt for hende, sagde andet end: "Å stakkels fader! Å kære fader!" Dora havde ikke andre slægtninge end to ugifte søstre af Spenlow, der boede i Putney og i mange år så godt som slet ikke havde omgåedes deres broder. Ikke fordi de havde været uenige, skrev miss Mills, men da de ved Doras dåb var blevet indbudt til te og mente, at de var selvskrevne til middag, havde de svaret skriftligt, at "det var bedst for alle parter," at de blev borte, og fra den tid af var de gået deres vej og deres broder sin.

Disse to damer dukkede nu frem af deres skjul og foreslog Dora at tage ophold hos dem. Dora klyngede sig op til dem begge og udbrød grædende: "Å ja, tanter, tag mig, Julie Mills og Jip med til Putney!" Derhen rejste de da straks efter jordefærden.

Hvorledes jeg fik tid til at besøge Putney, ved jeg sandelig ikke, nok er det, at jeg temmelig ofte drev omkring der i nabolaget. For så meget des nøjagtigere at opfylde venskabet's pligter førte miss Mills en dagbog og mødte mig undertiden på fælleden og læste den for mig, og havde hun ikke tid til det, lånte hun mig den. Hvor jeg slugte disse optegnelser, som jeg vil meddele en prøve af:

Mandag. Min søde D. endnu stadig meget nedslået. Hovedpine. Henledte opmærksomheden på J., der var så nydelig glat. D. kælede for J. De således vakte minder åbnede sorgens sluser. (Er tårer hjertets dugdråber? J. M.)

Tirsdag. D. svag og nervøs. Skøn i sin bleghed. (Er det samme ikke tilfældet med månen? J. M.) D., J. M. og J. ude at køre. J, som så ud ad karetvinduet og gøede stærkt ad skraldemanden, fik et smil til at brede sig ud over D.s åsyn. (Af sådanne ubetydelige led er livets kæde sammensat! J. M.)

Onsdag. D. forholdsvis livlig. Sang *Aftenklokken* for hende som en passende melodi. Virkningen ikke beroligende, men det modsatte. D. ubeskrivelig rørt. Fandt hende siden hulkende på hendes værelse. Foredrog vers om mig selv og en ung gazelle. Uden nytte.

Torsdag. D. afgjort bedre. Bedre nat. Et svagt rosenkær farver atter kinden. Besluttede at nævne D. C.s navn. Bragte det forsigtigt på bane på køreturen. D. straks overvældet. "O søde, søde Julie! O jeg har været et slet og ulydigt barn!" Beroligede og kærtegnede hende. Udkastede en idealsk skildring af D.C. på gravens rand. D. atter overvældet. "Hvad skal jeg gøre, hvad skal jeg gøre? Bring mig et eller andet sted hen!" Meget forskrækket. D. i afmagt; henter et glas vand fra et værtshus. (Poetisk slægtskab. Broget skilt på dørstolpen; menneskelivet broget. Ak! J. M.)

Fredag. Vigtig dag. En mand kommer ind i køkkenet med en blå pose, "efter et par damestøvler, der skulle bagflikkes." Kokkepigen svarer: "Ikke her." Manden påstår Jo. Kokkepigen går for at spørge sig for og lader manden blive alene med J. Da kokkepigen kommer tilbage, bliver manden endnu ved sin påstand, men går til sidst. J. savnes; D. fortvivlet. Anmeldelse til politiet. Manden kendes på en flad næse og ben, som ligner bropillen. Eftersøges alle vegne. Ingen J. D. græder bitterlig og er utrøstelig. Atter hentydning til den unge gazelle. Passende,

men unyttig. Hen imod aften kommer en fremmed dreng. Føres ind i dagligstuen. Flad næse, men ingen bropiller. Siger, han vil have et pund og kender en hund. Nægter at forklare sig yderligere trods alle opfordringer. Efter at have fået et pund af D. fører han kokkepigen hen til et lille hus, hvor J. står bundet ved et bordben. Stor glæde. D. danser omkring J., mens den spiser sin aftensmad. Opmuntret af denne heldige forandring, nævner J.M. D.C.s navn. D. græder på ny og jamrer: "Å nej, nej, nej! Det er så syndigt at tænke på andet end stakkels fader!" – Omfavner J. og græder sig i søvn. (Bør D.C. ikke betro sig til tidens brede vinger? J. M.)

Miss Mills og hendes dagbog var på dette tidspunkt min eneste trøst. At se hende, som kort i forvejen havde set Dora, at forfølge begyndelsesbogstavet af Doras navn på hendes sympatiske blade – at lade hende gøre mig mere og mere tosset – var min eneste opmuntring. Jeg var til mode, som om jeg havde boet i et korthus, der var styrtet sammen og kun havde ladet miss Mills og mig tilbage mellem ruinerne, som om en grum troldmand havde draget en tryllekreds om mit hjertes gudinde, som kun disse brede vinger, der kunne føre så mange mennesker ud over så meget, kunne sætte mig i stand til at overskride.

39. Wickfield & Heep

Det var vistnok, fordi min tante for alvor begyndte at blive urolig over min langvarige nedtrykthed, at hun lod, som om hun gerne ville have, at jeg skulle rejse til Dover for at se, om alt stod vel til i huset, som var lejet ud, og afslutte en kontrakt med den nuværende beboer om et længere lejemål. Janet var kommet i tjeneste hos mrs. Strong, hvor jeg så hende hver dag. Da hun forlod Dover, havde hun ikke været enig med sig selv, om hun skulle sætte kronen på den fornægtelse af mandkønnet, hvori hun var blevet opdraget, ved at gifte sig med en lods, men hun havde dog opgivet dette vovestykke; ikke så meget for princippets skyld, tror jeg, som fordi hun tilfældigvis ikke kunne lide ham.

Skønt det kostede mig overvindelse at forlade miss Mills, gik jeg dog temmelig villigt ind på min tantes påskud, da jeg derved fik et middel til at tilbringe nogle rolige timer med Agnes. Jeg spurgte den gode doktor, hvad han mente om en orlov på tre dage, og da han rådede mig til denne adspredelse – han syntes endog, at jeg burde tage mig længere fri, men det kunne min energi ikke finde sig i – besluttede jeg at rejse.

Jeg havde ingen synderlig grund til at være så nøjeregnende med mine pligter i Commons. Sandt at sige begyndte vi at komme i et temmelig slet ry, og det gik rask ned ad bakke med os. Før Spenlows tid var forretningen kun gået dårligt under Jorkins, og skønt Spenlow havde givet den et opsving ved at tilføre den frisk blod og ved den glans, han udfoldede, stod den dog ikke på så faste fødder, at den, uden at rokkes, kunne tåle et

sådan stød som tabet af den virksomme leder. Det gik snart tilbage med den. Trods sin anseelse i firmaet var mr. Jorkins en magelig, uduelig mand, hvis anseelse uden for det ikke egnede sig til at støtte det. Jeg gik nu over til ham, og når jeg så ham tage sin pris og lade forretningerne skøtte sig selv, ærgrede jeg mig mere end før over min tantes tusinde pund.

I Dover fandt jeg alt i en tilfredsstillende tilstand og blev sat i stand til at glæde min tante i høj grad ved at meddele hende, at lederen havde arvet hendes fjendskab til æslerne og lå i stadig krig med dem. Efter at have afgjort den smule forretning, jeg havde der, og sovet der om natten gik jeg tidligt om morgenen til Canterbury. Det var atter vinter, og den friske, kolde luft og det bølgeformige klitlandskab vakte ligesom lidt nyt håb i mit bryst.

Da jeg kom til Wickfields hus, fandt jeg i det lille værelse i stueetagen, hvor Uriah Heep i gamle dage havde haft sin plads, Micawber, som sad og skrev meget flittigt. Han var iført sort dragt med et juridisk tilsnit og tog sig helt drabelig og imponerende ud i det lille kontor.

Micawber blev overordentlig glad, men samtidig lidt forlegen ved at se mig og ville straks føre mig hen til Uriah, men jeg afslog det.

"De ved jo nok, at jeg fra gamle dage kender huset," sagde jeg, "og jeg kan derfor nok selv finde ovenpå. Hvorledes synes De så om retsvidenskaben, mr. Micawber?"

"Bedste Copperfield," svarede han, "for en mand med en levende fantasi er det en anstødssten, at man i retsstudiet må fordybe sig i så mange enkeltheder. Selv i vor forretningskorrespondance," tilføjede han med et blik på nogle

breve, han var i færd med at skrive, "tør man ikke give sine tanker tøjlen og svinge sig op til en højere stil. Men ikke des mindre er det en stolt virksomhed, en stolt virksomhed."

Han fortalte mig derpå, at han boede i Uriah Heeps gamle hus, og at det ville glæde mrs. Micawber atter at modtage mig under hendes eget tag.

"Det er ringe, for at bruge et af min ven Heeps yndlingsudtryk," sagde Micawber, "men det er måske det første trin til en mere herskabelig menage."

Da jeg derpå spurgte ham, om han hidtil havde haft grund til at være tilfreds med den måde, hvorpå hans ven Heep behandlede ham, rejste han sig for at være sikker på, at døren var lukket, og svarede derpå med mere dæmpet stemme:

"Bedste Copperfield, den mand, som lider under trykket af pekuniære vanskeligheder, er i almindelighed i en skæv stilling over for de fleste mennesker. Dette misforhold formindskes ikke, når dette tryk gør det nødvendigt at trække på sine faste emolumenter, førend disse emolumenter strengt taget er forfaldet til udbetaling. Alt, hvad jeg kan sige, er, at min ven Heep har imødekommet de krav, der er blevet stillet til ham, og som jeg ikke behøver at udvikle nærmere, på en måde, der gør hans hoved lige så megen ære som hans hjerte."

"Jeg havde dog ikke troet, at han var så rundhåndet med sine penge."

"Undskyld," sagde Micawber med en tvungen mine, "jeg taler om min ven Heep, således som jeg kender ham."

"Det glæder mig, at De kender ham fra en fordelagtig side," svarede jeg.

"De er alt for artig, bedste Copperfield," sagde Micawber og nynnede en melodi.

"Ser De noget til mr. Wickfield?" spurgte jeg for at tale om noget andet.

"Ikke synderligt," svarede Micawber i en foragtelig tone; "mr. Wickfield er vist en mand med de bedste hensigter, men han er – kort sagt, han er aflægs."

"Jeg frygter, at hans kompagnon søger at gøre ham til det," sagde jeg.

"Bedste Copperfield," sagde Micawber efter at have gjort nogle urolige bevægelser på sin stol, "tillad mig at gøre en bemærkning. Jeg er kaldet til en tillidspost; jeg har en betroet stilling. Jeg har grund til at tro, at drøftelsen af visse emner, selv med min hustru, der dog så længe har delt mine forskellige omskiftelser og er en kvinde med en sjældent klar forstand, ville være uforenelig med de funktioner, der nu påhviler mig. Jeg vil derfor tage mig den frihed at foreslå, at vi i vor venskabelige omgang, som jeg håber aldrig vil blive forstyrret, drager en grænse. På den ene side af denne grænse," fortsatte han, idet han trak en linje på pulten med linealen, "ligger, hvad der kommer ind under den menneskelige intelligens, på en ubetydelig undtagelse nær, og på den anden side ligger denne undtagelse, det vil sige, d'hrr. Wickfield & Heeps affærer med alt, hvad dermed står i forbindelse. Jeg håber ikke at fornærme min ungdoms ledsager ved at forelægge ham dette forslag til rolig overvejelse."

Skønt jeg så, at der var noget, der trykkede og pinte Micawber, som om hans ny stilling kunne være en spændetrøje, følte jeg dog, at jeg ikke havde ret til at føle mig fornærmet, og

da jeg sagde det, syntes han at blive lettere om hjertet og trykkede min hånd.

"Jeg kan forsikre Dem," sagde han, "at jeg er ganske indtaget i miss Wickfield. Det er sjældent, man finder en ung dame med så mange gode og skønne egenskaber. På min ære," tilføjede han, idet han mange gange kyssede på hånden og gjorde et elegant buk, "jeg tager min hat af for miss Wickfield."

"Det glæder mig at høre," sagde jeg.

"Havde De ikke, da vi havde den lykke at tilbringe den rare eftermiddag hos Dem," sagde Micawber, "forsikret os, at D var deres yndlingsbogstav, ville jeg ubetinget have troet, at det var A."

Vi har alle mere eller mindre haft en følelse, som undertiden opstår hos os, af, at det, vi siger eller gør, er blevet sagt eller gjort en gang før for længe siden; at vi i en uklar fortid har været omgivet af de samme ansigter, genstande og omstændigheder; at vi meget godt ved, hvad der vil blive sagt i det næste øjeblik, som om vi pludselig huskede det. Jeg har aldrig haft denne gådefulde følelse i en stærkere grad, end da han sagde disse ord.

Jeg tog nu afsked med Micawber efter at have pålagt ham at hilse dem alle hjemme mange gange, og han satte sig igen på sin stol, tog sin pen og drejede sit hoved frem og tilbage i halsbindet for at bringe det i en bekvemmere skrivestilling. Da jeg gik, indså jeg klart, at der, siden han var kommet i sin ny stilling, var kommet noget imellem ham og mig, som fjernede os fra hinanden og ganske forandrede vor omgangstone.

Der var ingen i den gamle, pyntelige dagligstue, skønt den bar spor af mrs. Heeps nærværelse. Jeg så ind i det værelse, der

endnu tilhørte Agnes, og så hende sidde ved kaminen og skrive ved et smukt, gammeldags skrivebord. Idet jeg trådte i lyset for hende, slog hun øjnene op. Hvilken fryd at være årsagen til den glade overraskelse, der malede sig i hendes alvorlige ansigt, og genstanden for det venlige blik, hun tog imod mig med!

"Å Agnes," sagde jeg, da vi sad ved siden af hinanden, "jeg har i den sidste tid savnet Dem så meget!"

"Virkelig?" sagde hun. "Igen og så snart?"

Jeg rystede på hovedet.

"Jeg ved ikke, hvorledes det er, Agnes; jeg synes at savne en eller anden åndsevne, som jeg burde have. De var så vant til at tænke for mig i de gode, gamle dage her, og det faldt mig så naturligt at gå til Dem for at hente råd og hjælp, at jeg virkelig tror, at jeg har forsømt lejligheden til at råde bod på denne mangel."

"Men hvad er det da?" spurgte Agnes muntert.

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde det," svarede jeg. "Jeg tror dog, jeg er alvorlig og ihærdig?"

"Det er jeg vis på," sagde Agnes.

"Og tålmodig?" fortsatte jeg med nogen tøven.

"Ja," svarede Agnes smilende, "så temmelig."

"Og dog," sagde jeg, "kan jeg blive så ulykkelig og taber så let modet, at jeg ved, jeg må mangle – hvad skal jeg kalde det? – nogen at støtte mig til."

"Kald det kun således, hvis De vil."

"Se nu, for eksempel," fortsatte jeg. "De kommer til London, jeg betror mig til Dem, og straks ser jeg målet og vejen for mig. Jeg kommer atter på afveje, men så snart jeg sætter min fod her, føler jeg mig som et andet menneske. De forhold, som trykkede

mig, har ikke forandret sig, siden jeg trådte herind i stuen, men i dette korte øjeblik kommer jeg under en indflydelse, der gør mig til et langt bedre menneske! Hvad er det? Hvori består Deres hemmelighed, Agnes?"

Hun havde bøjet hovedet og stirrede ind i ilden.

"Det er den gamle historie," sagde jeg. "Le ikke, når jeg siger, at det altid er gået således i det små, som det nu går i det større. Mine gamle sorger var kun lapperier, og nu er de alvorlige, men hver gang jeg har forladt min adoptivsøster –"

Agnes så op med sådan et himmelsk ansigt og rakte mig sin hånd, som jeg kyssede.

"Hver gang jeg ikke har haft Dem, Agnes, til at råde og vejlede mig fra begyndelsen, er det, ligesom om jeg er faret vild og kommet i alle slags forlegenheder, men når jeg omsider, som jeg altid har gjort, er gået til Dem, er der atter kommet fred og ro over mig. Nu kommer jeg hjem som en træt vandringsmand og føler sådan en velsignet hvile!"

Jeg følte så dybt, hvad jeg sagde, og det rørte mig så inderlig, at stemmen svigtede mig; jeg skjulte mit ansigt i hænderne og brast i gråd. Hvilke modsigelser og inkonsekvenser, der fandtes hos mig, således som de findes hos så mange af os; hvad der kunne have været anderledes og langt bedre; hvad jeg havde gjort, hvorved jeg havde svigtet mit hjertes røst, det vidste jeg ikke; jeg vidste kun, at det var alvor, da jeg følte hvile og fred ved at have Agnes i nærheden af mig.

På sin venlige, søsterlige måde, med sine strålende øjne, sin blide stemme og den elskelige ro, der havde gjort det hus, der rummede hende, til en hellighed for mig, fik hun snart bugt

med denne svaghed og fik mig til at fortælle alt, hvad der var hændt, siden vi sidst sås.

"Og nu har jeg ikke et ord mere at tilføje, Agnes," sagde jeg, da jeg var færdig med mit skriftemål. "Nu stoler jeg på Dem."

"Det bør ikke være på mig, Trotwood," sagde Agnes med et venligt smil. "Det bør være på en anden."

"På Dora?" sagde jeg.

"Naturligvis."

"Ja, jeg har ikke omtalt," sagde jeg lidt forvirret, "at Dora er temmelig vanskelig – jeg ville ikke for alt i verden sige: at stole på, da hun er uskyldigheden og ærligheden selv – men temmelig vanskelig – ja, jeg ved sandelig ikke, hvorledes jeg skal udtrykke mig. Hun er en lille, frygtsom en, der let bliver forvirret og forskrækket. Da jeg for nogen tid siden – det var før hendes faders død – fandt det rigtigst at meddele hende – dog jeg skal fortælle Dem, hvorledes det gik til, hvis De vil have tålmodighed med mig."

Jeg fortalte da Agnes alting om tilståelsen af min fattigdom og om kgebogen, husholdningsregnskabet og alt det øvrige.

"Å, Trotwood," sagde hun med et bebrejdende smil, "det ligner Dem at gå så hidsigt til værks. De kunne meget godt stræbe alvorligt efter at arbejde Dem frem i verden uden at være så fremfusende mod en frygtsom, forelsket, uerfaren pige. Stakkels Dora!"

Jeg har aldrig hørt en stemme udtrykke en så rørende, overbærende hjertensgodhed som den, hun udtrykte, da hun gav mig dette svar. Det var, som om jeg havde set hende omfavne Dora ømt og beundrende og stiltiende bebrejde mig min overilelse, fordi jeg havde skræmmet dette lille hjerte. Det

var, som om jeg havde set Dora i al sin fortryllende naturlighed kærtegne og takke Agnes, fordi hun kom hende til hjælp, og dog elske mig med hele sin barnlige uskyld. Jeg var Agnes så taknemmelig og beundrede hende så højt; jeg så et skønt billede af de to som trofaste veninder, der var som skabt for hinanden, og som gensidig var til pyrd for hinanden.

"Hvad skal jeg da gøre, Agnes?"

"Jeg tror," sagde Agnes, "at den hæderligste fremgangsmåde vil være at skrive til de to tanter. Mener De ikke, at det er uværdigt at gå hemmeligt til værks?"

"Jo, når De finder det," sagde jeg.

"Jeg er kun dårlig egnet til at dømme i sådanne sager," svarede Agnes beskedent, "men jeg har på følelsen, at det ikke ville ligne Dem at gå krogveje."

"De dømmer efter de alt for gode tanker, De har om mig, Agnes, er jeg bange for," sagde jeg.

"Jeg dømmer efter Deres åbne natur, og derfor ville jeg skrive til de to damer. Jeg ville fortælle så klart og åbent som muligt om alt det, der er sket, og bede om tilladelse til undertiden at besøge Deres hus. Da De er ung og endnu ikke har nogen livsstilling, ville det vist være rigtigt at sige, at De med glæde ville gå ind på de vilkår, de måtte pålægge Dem. Jeg ville bede dem om ikke at afslå Deres bøn uden at meddele Dora den og at drøfte den med hende, når De måtte finde øjeblikket passende til det. Jeg ville ikke være for ilter," sagde Agnes blidt, "eller forlange for meget. Jeg ville stole på min troskab og standhaftighed – og på Dora."

"Men hvis De nu igen gør Dora bange ved at tale til hende, Agnes?" sagde jeg. "Og om nu Dora gav sig til at græde og intet

ville høre om mig?"

"Er det rimeligt?" spurgte Agnes.

"Gud velsigne hende, hun er så let at skræmme som en fugl," sagde jeg. "Det kunne hænde. Eller hvis de to gamle tanter – sådanne ældre damer er undertiden sære – nu ikke var folk, man kunne henvende sig til på den måde?"

"Jeg tror ikke, Trotwood," svarede Agnes og hævede sine blide øjne op til mine, "at jeg ville tage hensyn til det. Det ville måske være bedst kun at overveje, om det var rigtigt at gøre det, og, hvis det var rigtigt, da at gøre det."

Jeg var ikke længere tvivlrådig. Med lettet hjerte, skønt med en dyb følelse af sagens store alvor, brugte jeg hele eftermiddagen til at gøre et udkast til dette brev, og i dette store øjemed overlod Agnes mig sit skrivebord. Men først gik jeg ned for at hilse på Wickfield og Uriah Heep.

Jeg fandt Uriah installeret i et nyt kontor, der var bygget ud i haven, hvor der lugtede af kalk, og hvor han tog sig grumme lurvet ud midt iblandt en mængde bøger og papirer. Han modtog mig på sin sædvanlige krybende måde og foregav ikke at have hørt noget af Micawber om mit komme, et foregivende, jeg tog mig den frihed ikke at tro. Han fulgte med mig ind i Wickfields værelse, som kun var en skygge af, hvad det tidligere havde været, eftersom det var blevet berøvet mange af dets forrige bekvemmeligheder til fordel for den ny kompagnon. Her stillede han sig foran kaminen for at varme sin ryg og skrabede sig på sin hage med sin knoklede hånd, mens Wickfield og jeg hilste på hinanden.

"De bliver dog hos os, mens De opholder Dem i Canterbury, Trotwood?" sagde Wickfield og så hen på Uriah, ligesom for at

indhente hans samtykke.

"Har De plads til mig?" spurgte jeg.

"Jeg kan forsikre Dem, master Copperfield," sagde Uriah, "at jeg hellere end gerne flytter ud af mit værelse, hvis De ønsker det."

"Nej, nej," sagde Wickfield. "Hvorfor skulle vi genere Dem? Der er jo et andet værelse."

"Åh, men det ville virkelig være mig en stor glæde," sagde Uriah med et grin.

For at få ende på sagen sagde jeg, at jeg enten ville have det andet værelse eller slet intet, og det blev da afgjort, at jeg skulle have det andet. Derpå anbefalede jeg mig hos firmaet indtil middagsbordet og gik ovenpå igen.

Jeg havde håbet at blive alene med Agnes, men mrs. Heep havde udbedt sig tilladelse til at sætte sig med sit strikketøj ved kaminen der i stuen under påskud af, at det var bedre for hendes gift der, når vinden stod således, som den gjorde, end i de andre værelser. Skønt jeg næsten uden mindste samvittighedsnag kunne have ønsket hende blæsten i vold på domkirkens højeste tinde, gjorde jeg dog en dyd af nødvendigheden og hilste venligt på hende.

"Jeg takker Dem ydmygst, sir," sagde mrs. Heep på min forespørgsel om hendes helbred, "jeg har det kun så tålelig godt. Jeg har ikke noget at rose mig af; kunne jeg bare se min Uriah vel forsørget, kunne jeg næppe vente mig meget mere. Hvorledes synes De, at min Ury ser ud, sir?"

Jeg syntes, at han så lige så slyngelagtig ud som altid, og jeg svarede, at jeg ikke kunne se nogen forandring hos ham.

"Så De finder ikke, at han har forandret sig? Da må jeg ydmygst tillade mig at være af en anden mening. Synes De ikke, at han er blevet mager?"

"Ikke mere, end han altid har været," svarede jeg.

"Nej virkelig. Men De ser ikke på ham med en moders øje!"

Hans moders øje var et ondt øje mod den øvrige verden, tænkte jeg, da det mødte mit, hvor kærligt det end kunne være mod ham. Det gled forbi mig hen til Agnes.

"Ser De da ikke, miss Wickfield, hvor han svinder og tæres hen?" spurgte mrs. Heep.

"Nej," svarede Agnes og fortsatte rolig sit arbejde. "De er alt for ængstelig for ham. Han har det meget godt."

Med et forfærdeligt suk tog mrs. Heep atter fat på sit strikketøj og gik ikke ud af stuen et eneste øjeblik. Jeg var kommet tidligt på dagen, og der var endnu flere timer, til vi skulle spise til middag, men hun blev siddende og arbejdede med sine strikkepinde lige så ensformigt, som et timeglas udgyder sit sand. Hun sad på den ene side af kaminen, jeg ved skrivebordet foran den, og lidt fra mig sad Agnes på den anden side. Hver gang jeg, mens jeg grublede over mit brev, slog øjnene op og så Agnes' tankefulde ansigt opklares og smile opmuntrende til mig, mærkede jeg, at det onde øje gled forbi mig hen mod hende og derpå atter tilbage til mig og ned på strikketøjet igen. Hvad det var, hun strikkede, ved jeg ikke, da jeg ikke forstår mig på den kunst, men det lignede et net, og mens hun håndterede sine strikkepinde, der mindede om kinesiske spisepinde, så hun i skæret fra ilden ud som en ond troldkvinde, der vel endnu holdtes i tømme af den gode fe lige

overfor, men dog lavede sig til at kaste sit net ud, når hun så sit snit.

Ved bordet passede hun på med de samme årvågne øjne, og efter bordet afløste hendes søn hende, og da Wickfield, han og jeg var blevet alene, skulede han således til mig og vred sig, så at jeg næppe kunne udholde det. Da vi kom op i dagligstuen, sad moderen atter og strikkede og passede på. Mens Agnes sang og spillede, sad moderen også hele tiden ved pianoet. Engang bad hun om en sang, som hun sagde, hendes Ury, der sad og gabte i en stor lænestol, holdt så meget af, og af og til skottede hun til ham og fortalte Agnes, at han var henrykt over musikken. Men hun talte næsten aldrig uden på en eller anden måde at hentyde til ham. Det blev mig klart, at dette var hendes særlige opgave.

Således gik det til sengetid. Det havde gjort et så uhyggeligt indtryk på mig at se moderen og sønnen hænge over det hele hus ligesom to store flagermus og formørke det med deres stygge skikkelser, at jeg hellere var blevet nede, trods strikketøjet og det hele, end gået til sengs. Jeg fik næppe søvn i mine øjne. Næste morgen begyndte strikningen og udspioneringen igen og varede hele dagen.

Jeg fik ikke lejlighed til at tale i ti minutter med Agnes og kunne knap nok vise hende mit brev. Jeg foreslog hende at spadserere ud med mig, men da mrs. Heep idelig klagede over, at hun var dårlig, nænnede Agnes ikke at gå fra hende. I tussmørket gik jeg alene ud og grublede over, hvad jeg burde gøre, og om det var ret af mig længere at skjule for Agnes, hvad Uriah Heep havde betroet mig i London, for det begyndte atter i høj grad at gøre mig urolig. Før jeg var gået så langt, at jeg var kommet helt ud af byen, blev jeg råbt an af en bag ved mig. Den

dinglende skikkelse og den snævre kavaj var ikke til at tage fejl af. Jeg standsede, og Uriah Heep kom hen til mig.

"Hvad godt?" sagde jeg.

"Hvor De går rask," sagde han. "Mine ben er temmelig lange, men De har givet dem nok at gøre."

"Hvor skal De hen?" spurgte jeg.

"Jeg vil følges med Dem, master Copperfield, hvis De vil unde mig fornøjelsen af en spadseretur med en gammel bekendt."

Med disse ord og en vridning, der både kunne tydes som en undskyldning og som en udfordring, satte han sig i gang ved siden af mig.

"Uriah!" sagde jeg efter en pause så høfligt som muligt.

"Sandt at sige – De må ikke tage mig det ilde op – gik jeg ud for at spadserere alene, da jeg havde haft så meget selskab."

Han skelede til mig og sagde med sit bredeste grin:

"De mener moder?"

"Ja, jeg gør," svarede jeg.

"Ah! Men De ved jo, hvor ringe vi er," sagde han. "Og da vi nu kender vor ringhed så godt, må vi virkelig passe på, at vi ikke bliver sat til vægs af dem, der ikke er ringe. I kærligheden gælder alle kneb."

Han løftede sine store næver i vejret, til de nåede hans hage, og gned sig i dem, mens han fnisede sagte. I dette øjeblik lignede han i mine tanker en ondskabsfuld bavian så meget, som noget menneskeligt væsen vel kunne.

"Ser De," sagde han, idet han fortsatte at godte sig på denne ubehagelige måde og rystede på hovedet ad mig, "De er en meget farlig rival, master Copperfield. Det ved De nok, at De altid har været."

"Er det for min skyld – at De lader holde vagt over miss Wickfield og generer hende i hendes eget hjem?" spurgte jeg.

"Åh, det er meget hårde ord."

"Indpak min mening, i hvilke ord De vil," sagde jeg. "De kender den lige så godt som jeg, Uriah."

"Nej, De må selv udtrykke, hvad De mener," sagde han, "jeg kan det sandelig ikke."

"Tror De," sagde jeg og tvang mig for Agnes' skyld til at være meget kold og rolig imod ham, "at jeg i miss Wickfield ser andet end en meget kær søster?"

"Ja, ser De, master Copperfield," svarede han, "De vil indrømme, at jeg ikke er forpligtet til at svare på dette spørgsmål. Det kan være, og det kan også ikke være."

Mage til den snedighed, der lurede i hans ansigt og i disse øjne, der var uden så meget som en skygge af øjenhår, har jeg aldrig set.

"Velan da," sagde jeg, "for miss Wickfields skyld –"

"Min Agnes!" udbrød han med en modbydelig, kantet vridning. "Åh, hav den godhed at kalde hende Agnes, master Copperfield!"

"For Agnes Wickfields skyld – Himlen velsigne hende!"

"Tak for denne velsignelse, master Copperfield!" afbrød han mig.

"– vil jeg sige Dem, hvad jeg under andre omstændigheder lige så gerne ville have sagt til – Jack Ketch."

"Hvem, sir?" sagde Uriah, idet han strakte halsen frem og holdt hånden for øret.

"Bøddelen," svarede jeg. "Den person, som jeg sidst af alle ville have tænkt på" – skønt hans eget ansigt ganske naturligt

havde indbudt til denne hentydning. "Jeg er forlovet med en anden ung dame. Det, håber jeg, vil være Dem nok."

"På ære?" sagde Uriah.

Idet jeg ville til at give min forsikring den stadfæstelse, han forlangte, greb han min hånd og trykkede den.

"Åh, master Copperfield! Havde De bare nedladt Dem til at gengælde min fortrolighed, dengang jeg udgød mit hjerte for Dem den aften, da jeg gjorde Dem så megen ulejlighed ved at sove foran kaminen i Deres dagligstue, ville jeg aldrig have næret mistro til Dem. Men således som sagerne nu står, vil jeg straks med glæde lade moder gå. Jeg ved, De vil undskylde en skinsyg elskers forsigtighed, ikke sandt? Hvor det var skade, at De ikke nedlod Dem til at gengælde min fortrolighed! Jeg gav Dem dog lejlighed nok til det. Men De har aldrig været så nedladende imod mig, som jeg gerne havde set. Jeg ved, De har aldrig holdt så meget af mig, som jeg af Dem!"

I al denne tid klemte han min hånd mellem sine klamme fingre, mens jeg gjorde alt, hvad jeg kunne, for at få den løs. Men det ville ikke lykkes. Han trak den ind under ærmet af sin morbærfarvede kavaj, og jeg gik næsten nødtvungent arm i arm med ham.

"Skal vi vende om?" spurgte Uriah, idet han langsomt drejede mig om mod byen, hvis fjerne vinduer nu blinkede i månens skær.

"Førend vi forlader dette emne, bør De vide," sagde jeg efter en temmelig lang pause, "at Agnes Wickfield efter min mening er lige så hævet over Dem og Deres ønsker, som månen der."

"Er den ikke dejlig? Hvad?" sagde Uriah. "Mageløs! Tilstå nu, at De ikke har holdt så meget af mig, som jeg af Dem. Det

skulle ikke undre mig, om De altid har holdt mig for alt for ydmyg?"

"Jeg holder ikke af at høre folk tale så meget om deres ydmyghed," svarede jeg, "eller om sig selv i det hele taget."

"Se se!" sagde Uriah og så vissen og blyfarvet ud i måneskinnet. "Vidste jeg det ikke nok! Men De tænker slet ikke på, at ydmyghed er noget, der hører med til en person af min stand. Både min fader og jeg gik i en friskole, og min moder blev også opdraget i en slags offentlig velgørenhedsanstalt. De lærte os alle fra morgen til aften en god portion ydmyghed, men ikke stort andet, det jeg ved af. Vi skulle være ydmyge mod den ene og den anden, bukke og skrabe og altid huske på, hvem vi var, og ligge på maven for vore overmænd, og dem var der nok af! Fader fik præmie i skolen ved at være ydmyg, og det gjorde jeg med. Fader fik pladsen som graver, fordi han var ydmyg. De fine folk fandt, at han var sådan en velopdragen mand, og derfor tog de sig af ham. "Vær ydmyg, Uriah," sagde fader til mig, "så vil det gå dig godt. Det var det, de altid prækede for os i skolen, og det er også det, der betaler sig bedst. Vær ydmyg," sagde min fader, "og det vil gå dig godt." – og det er virkelig heller ikke gået mig så galt."

Det faldt mig her for første gang ind, at dette afskyelige lefleri med en falsk ydmyghed kunne have sin oprindelse uden for den Heep'ske familie. Jeg havde set frugterne, men havde aldrig tænkt på frøet.

"Fra jeg var ganske lille," fortsatte Uriah, "lærte jeg, hvad ydmyghed var værd, og lagde mig det efter. Jeg spiste vor tarvelige kost med lyst. Jeg lod mig nøje med den tarvelige lærdom, jeg havde fået, og sagde til mig selv: "Stop, ikke videre!"

Da de ville lære mig latin, havde jeg bedre forstand end som så. "Folk vil gerne se dig over hovedet," sagde min fader, "hold dig derfor ved jorden." Jeg er endnu i dette øjeblik meget ydmyg, master Copperfield, men jeg har dog fået en smule magt."

Og alt dette sagde han – jeg kunne se det på hans ansigt i måneskinnet – for at give mig at forstå, at han var opsat på at holde sig skadesløs ved at bruge sin magt. Jeg havde aldrig næret tvivl om hans gemenhed, underfundighed og ondskab, men nu fattede jeg for første gang ret, hvilken lav, uforsonlig og hævngherrig ånd denne tidlige og langvarige underkuelse måtte have affødt.

Hans fortælling om sig selv havde for så vidt en behagelighed til følge, da den førte til, at han trak sin hånd bort, for at han endnu en gang kunne klappe sin hage, og da jeg nu vel var blevet ham kvit, besluttede jeg også at holde mig borte fra ham, og vi gik tilbage ved siden af hinanden uden at tale ret meget sammen undervejs.

Om det var den meddelelse, jeg havde sendt ham, eller det var dette tilbageblik, der havde sat ham i bedre humør, ved jeg ikke; vist er det, at han var kendeligt oplivet. Han talte mere ved bordet, end han ellers plejede; spurgte sin moder – der blev løst af, lige så snart vi var kommet hjem – om han ikke begyndte at blive for gammel til at være ungkarl, og så en gang således på Agnes, at jeg ville have givet alt, hvad jeg ejede, for at have måttet slå ham fordærvet. Da vi tre mandfolk var blevet alene efter måltidet, blev han endnu mere dristig. Han havde kun drukket lidt eller ingen vin, og jeg tror, at det ikke var andet end sejrsvisheden, der gjorde ham overmodig og måske forhøjedes ved fristelsen til at vise den i min nærværelse.

Dagen i forvejen havde jeg lagt mærke til, at han søgte at lokke Wickfield til at drikke, og da jeg troede at tyde det blik, Agnes kastede til mig, idet hun gik, havde jeg indskrænket mig til et glas og derpå foreslået, at vi skulle følge bagefter. I dag ville jeg have gjort det samme, men Uriah kom mig i forkøbet.

"Mr. Copperfield er en så sjælden gæst," sagde han til Wickfield, der sad for bordenden, "og jeg foreslår derfor, at vi byder ham velkommen i endnu et glas eller to, hvis De ikke har noget imod det. På Deres held og lykke, mr. Copperfield!"

Jeg var nødt til at lade, som om jeg greb den hånd, han rakte mig over bordet, og derpå greb jeg med ganske andre følelser den nedbrudte mands, hans kompagnons hånd.

"Nå, kompagnon," sagde Uriah, "om jeg tør være så fri – hvad om De udbragte en eller anden skål til ære for Copperfield?"

Jeg forbigår, hvorledes Wickfield udbragte skåler for min tante, Dick, Doctors' Commons og Uriah, og hvorledes han drak dem alle to gange; hans bevidsthed om hans egen svaghed og den frugtesløse anstrengelse for at stride imod. Kampen mellem hans undseelse over Uriahs opførsel og ønsket om at holde gode miner med ham; den åbenbare hoveren, hvormed Uriah drejede og vendte og stillede ham til skue for mig. Det gjorde mig hjertesyg at se det, og min hånd vægrer sig ved at nedskrive det.

"Nå, kompagnon!" sagde Uriah til sidst, "nu vil jeg udbringe en skål, og jeg beder ydmygst om, at De vil fylde Deres glas til randen, for det skal være for den guddommeligste af alle kvinder."

Hendes fader holdt sit tomme glas i sin hånd. Jeg så ham sætte det fra sig, betragte det billede, hun lignede så meget,

føre sin hånd op til panden og lægge sig tilbage i sin lænestol.

"Jeg er alt for ringe til at udbringe hendes skål," fortsatte Uriah, "men jeg beundrer, jeg tilbeder hende."

Jeg tror ikke, at nogen legemlig lidelse, hendes faders grå hoved kunne have udstået, ville have været skrækkeligere for mig end den sjælekval, som gav sig udtryk i hans sammenknugede hænder.

"Agnes," sagde Uriah, som enten ikke ænsede ham eller ikke fattede, hvad der rørte sig i ham. "Agnes Wickfield er, det tør jeg nok påstå, den guddommeligste af alle kvinder. Tør jeg tale frit iblandt venner? At være hendes fader er en stolt udmærkelse, men at være hendes ægtefælle –"

Gud give, jeg aldrig oftere må høre et skrig som det, hendes fader rejste sig fra bordet med!

"Hvad er der på færde?" sagde Uriah og blev ligbleg. "De har dog vel ikke helt mistet forstanden, mr. Wickfield? Når jeg siger, at det er målet for min ærgerrige stræben at gøre Deres Agnes til min, så har jeg lige så god ret til det som enhver anden, ja, jeg har bedre ret til det end enhver anden!"

Jeg holdt mine arme om Wickfield og bønfuldt ham ved alt, hvad jeg kunne tænke på, dog mest af alt ved hans kærlighed til Agnes, at være rolig. Han var i dette øjeblik helt fra det, rev hårene af sit hoved, søgte at slide sig løs fra mig, sagde ikke et ord, så ikke på nogen, men slog kun vildt om sig med stirrende øjne og fordrejede træk – det var rædsomt at se.

Jeg bad ham på den mest indtrængende måde ikke at hengive sig til denne vildelse, men at høre mig. Jeg bønfuldt ham om at tænke på Agnes, på Agnes og mig i forening, huske på, hvorledes Agnes og jeg var vokset op sammen, hvorledes jeg

ærede og elskede hende, hvorledes hun var hans glæde og hans stolthed. Jeg søgte at henlede hans tanker på hende under en eller anden form; jeg bebrejdede ham endog, at han ikke havde fasthed nok til at skåne hende for kundskaben om et sådant optrin som dette. Jeg udrettede måske noget, eller også udtømte hans raseri sig af sig selv, for efterhånden stred han mindre imod og så på mig, i starten med et fremmed, men siden med et genkendende blik, og til sidst sagde han: "Jeg ved det, Trotwood, mit elskede barn og De – jeg ved det! Men se på ham!"

Han pegede på Uriah, som stod bleg og skulende i en krog. Det var tydeligt, at han havde forregnet sig slemt.

"Se min plageånd der," sagde han. "Ved ham har jeg efterhånden mistet mit gode navn og rygte, fred og ro, hus og hjem."

"Jeg har frelst Deres gode navn og rygte for Dem og Deres fred og ro og hus og hjem oven i købet," sagde Uriah med en mørk, forvirret og ydmyget mine. "Vær ikke så tåbelig, mr. Wickfield. Er jeg gået lidt videre, end De har tænkt Dem, så kan jeg dog vel gå tilbage. Der er ingen skade sket."

"Jeg har søgt efter en enkelt drivfjeder hos alle," sagde Wickfield, "og jeg var overbevist om, at jeg havde et tilstrækkeligt bånd på ham i hans egennytte. Men se, hvad han er!"

"De gør bedst i at standse ham, Copperfield, hvis De kan," råbte Uriah og strakte sin lange pegefinger ud imod mig. "Han kommer ellers let til at sige noget, som han bagefter vil fortryde, og som De nødig vil høre!"

"Jeg vil sige alt!" udbød Wickfield med et fortvivlet udtryk. "Hvorfor skulle jeg ikke lige så godt give mig til pris for alverden som for Dem?"

"Pas på, siger jeg Dem!" sagde Uriah advarende til mig. "Lukker De ikke munden på ham, er De ikke hans ven! Jeg skal sige Dem, mr. Wickfield, hvorfor De ikke bør give Dem til pris for alverden. Fordi De har en datter! De og jeg ved, hvad vi ved, ikke sandt? Man skal ikke forstyrre sovende hunde. Jeg vil i alt fald ikke indlade mig på det. Ser De ikke, at jeg er så ydmyg som muligt? Jeg siger Dem jo, at det gør mig ondt, hvis jeg er gået for vidt. Hvad vil De have mere?"

"Å Trotwood, Trotwood!" udbød Wickfield og vred sine hænder. "Hvor dybt er jeg ikke sunket, siden de første gang kom her i huset! Allerede dengang var jeg på retur, men jeg er gået sørgeligt ned ad bakke siden! Det er min svaghed, der har ødelagt mig – den svaghed, hvormed jeg har givet mig hen til erindringen og til forglemmelsen. Min naturlige sorg over mit barns moder blev til en sygdom, og min naturlige kærlighed til mit barn blev til en sygdom. Jeg har smittet alt, hvad jeg berørte. Jeg har bragt elendighed over, hvad jeg så inderligt elsker, det ved jeg – det ved også De! Jeg troede det umuligt, at jeg kunne elske et væsen i verden oprigtig, uden at elske resten; jeg troede det umuligt, at jeg kunne sørge oprigtigt over et væsen, som havde forladt verden, uden at tage del i alle andres sorg! Således er mit livs lærdomme blevet misbrugt! Jeg har tæret på mit eget syge, feje hjerte, og det har tæret på mig. Smålig var jeg i min kærlighed, smålig i min sorg, smålig i min jammerlige flugt fra den mørkere side af begge, og se nu, hvilken ruin jeg er blevet, og had og sky mig!"

Han sank ned på en stol og hulkede mat. Den ophidselse, han var kommet i, begyndte at sætte sig. Uriah trådte frem af sin krog.

"Jeg ved ikke alt, hvad jeg har gjort i min forblindelse," sagde Wickfield og strakte hænderne ud, ligesom for at bede mig ikke at fordømme ham. "Han," her pegede han på Uriah Heep, "ved det bedst, for han har altid været ved min side og hvisket mig i øret. De ser, hvilken møllesten han er om min hals. De finder ham i mit hus; De finder ham i min forretning. De hørte ham for ganske kort siden. Hvad behøver jeg at sige mere?"

"De behøver ikke at sige så meget eller halvt så meget eller overhovedet noget," sagde Uriah Heep, halvt trodsig, halvt indsmigrende. "De ville ikke have taget således på veje, hvis De ikke havde drukket for meget, og De kommer nok på bedre tanker i morgen. Har jeg sagt for meget eller mere, end jeg ville, hvad er der så videre? Jeg holder jo ikke fast ved det!"

Døren gik op, og Agnes trådte ind kridhvid i ansigtet; hun slog sin arm om Wickfields hals og sagde roligt:

"Fader, du er ikke vel. Følg med mig!"

Han lagde sit hoved på hendes skulder, som om en dyb skamfølelse tyngede ham, og gik ud med hende. Hendes øjne mødte mine et sekund, og dog så jeg, hvor meget hun vidste af det, der var foregået.

"Jeg havde ikke troet, at han ville skabe sig således, master Copperfield," sagde Uriah. "Men det siger intet. I morgen er jeg gode venner med ham igen. Det er til hans eget vel. Hans vel ligger mig meget på hjertet."

Jeg svarede ham ikke, men gik op til det lille værelse, hvor Agnes så ofte havde siddet ved siden af mig, når jeg læste mine

lektier. Ingen nærmede sig mig førend langt ud på aftenen. Jeg tog en bog og prøvede på at læse. Jeg hørte klokken slå tolv og læste endnu uden at vide, hvad jeg læste, da Agnes rørte ved mig.

"De rejser jo i morgen tidlig, Trotwood. Lad os tage afsked nu!"

Hun havde grædt, men hendes ansigt var så roligt og så smukt.

"Himlen velsigne Dem!" sagde hun og rakte mig hånden.

"Kæreste Agnes!" svarede jeg. "Jeg ser, De vil ikke, at jeg skal tale om denne aften – men er der intet at gøre?"

"Vi må sætte vor lid til Gud!" svarede hun.

"Kan jeg ikke gøre noget, jeg, som kommer til Dem med mine usle sorger?"

"Og gør mine så meget lettere for mig," sagde hun, "nej, kære Trotwood!"

"Det er så formasteligt af mig, kære Agnes," sagde jeg, "jeg, som er så fattig på alt, hvorpå De er så rig – godhed, standhaftighed og alle ædle egenskaber – at ville lede Dem eller nære tvivl om Dem, men De ved, hvor meget jeg holder af Dem, og hvor meget jeg skylder Dem. De vil aldrig ofre Dem af en misforstået pligtfølelse, vel, Agnes?"

Mere bevæget end jeg nogen sinde før havde set hende, trak hun sin hånd fra mig og gik et skridt tilbage.

"Sig, at De ikke tænker på det, kære Agnes, De, som er mig langt mere end en søster! Tænk på, hvor uvurderlig en skat et hjerte, en kærlighed som Deres er!"

Længe, længe efter så jeg dette ansigt træde frem for mig med dets øjeblikkelige udtryk – ikke forundring, ikke

bebrejdelse, ikke fortrydelse. Længe, længe efter så jeg dette udtryk ligesom nu gå over i det yndigste smil, hvormed hun sagde, at hun ikke var bange for sin egen skyld, hvorfor jeg heller ikke skulle være det, og idet hun skiltes fra mig, kaldte mig broder.

Det var endnu mørkt den næste morgen, da jeg satte mig op på diligencen. Dagen begyndte netop at gry, da vi skulle til at køre, og mens jeg sad og tænkte på hende, arbejdede Uriahs hoved sig gennem denne blanding af dag og nat op ad diligencen.

"Copperfield," sagde han med en hæs hvisken, idet han klamrede sig fast ved jernet på ruffet, "jeg tænkte, det ville fornøje Dem at få at vide førend De rejste, at vi har sluttet forlig. Jeg har allerede været inde hos ham, og alting har jævnet sig. Så ringe jeg er, så er jeg ham dog til nytte, ser De, og han er ikke blind for sit eget bedste, når han ikke har drukket for meget. Det er dog en rigtig rar mand."

Jeg tvang mig til at svare, at det glædede mig, at han havde gjort ham sin undskyldning.

"Ja, naturligvis. Når man er så ringe som jeg, hvad er så en undskyldning? Så let, så let! Hør," tilføjede han med en vridning, "har De aldrig plukket en pære, førend den var moden?"

"Jo, det har jeg vist," sagde jeg.

"Det gjorde jeg i aftes," sagde Uriah, "men den modnes nok! Kun tålmodighed; jeg kan vente."

Med mangfoldige afskedshilsener gik han ned, da kusken satte sig op. Det er meget muligt, at han gumlede på noget for at holde den rå morgenluft ude; i hvert tilfælde bevægede han

sin mund, som om pæren allerede var moden, og han var i færd med at smaske den i sig.

40. Vandringsmanden

Den aften havde vi en meget alvorlig samtale i Buckingham Street om de familiebegivenheder, jeg har skildret i det forrige kapitel. Min tante tog levende del i dem og gik i over to timer derefter op og ned ad gulvet med korslagte arme. Når hun var i særlig dårligt lune, foretog hun altid en sådan spadseretur, og omfanget af hendes gnavenhed kunne altid udmåles efter turens varighed. Denne gang var hun så urolig, at hun fandt det nødvendigt at åbne sovekammerdøren for at få en bane, der omfattede begge værelserne fra væg til væg, og mens Dick og jeg blev roligt siddende ved kaminen, skred hun med afmålte skridt og en penduls regelmæssighed frem og tilbage hen ad dette afstukne spor.

Da min tante og jeg var blevet alene, satte jeg mig til at skrive mit brev til de to gamle damer. Imidlertid var hun blevet træt af at gå og havde sat sig ved kaminen, med kjolen smøget op som sædvanligt. Men i stedet for at sidde på sin sædvanlige måde med glasset på knæet, lod hun det stå upåagtet på kaminhylden og så tankefuld på mig, idet hun støttede kinden mod hånden. Hver gang jeg slog øjnene op fra papiret, mødte de hendes.

"Jeg er i den blideste stemning af verden, min ven," forsikrede hun mig da med et nik, "men jeg er urolig og nedtrykt."

Jeg havde været så optaget, at jeg først, da hun var gået til sengs, lagde mærke til, at hun havde ladet sin aftenmikstur, som hun altid kaldte den, stå urørt. Da jeg bankede på hendes dør for at underrette hende om denne opdagelse, viste hun sig også, endog med et venligere ansigt end ellers, men sagde:

"Jeg kan ikke overtale mig til at drikke den i aften," rystede på hovedet og gik ind.

Om morgenen læste hun mit brev til de to gamle damer og billigede det. Jeg sendte det af sted og havde nu intet andet at gøre end at vente tålmodigt på svaret. I denne forventning havde jeg gået i otte dage, da jeg en aften i snevejr forlod doktorens for at gå hjem.

Det havde været en bitterlig kold dag, og en bidende nordøst havde blæst i nogen tid. Blæsten havde lagt sig hen imod aften, og så havde det begyndt at sne tæt. Sneen faldt i store flokke og lå tykt. Lyden af vognhjul og fodtrin var så dæmpet, som om gaden havde været dækket med fjer.

Den nærmeste vej hjem førte forbi St. Martins-kirken. Da jeg gik forbi kirken, fik jeg i en krog øje på en kvinde. Hun så mig, gik tværs over den smalle gade og forsvandt. Jeg kendte ansigtet, jeg havde set det et eller andet sted, men jeg kunne ikke huske hvor. Det fremkaldte et minde i mit hjerte, men jeg tænkte i dette øjeblik på alt andet og kunne ikke forklare mig, hvad det var.

På kirkedørstrappen sad en bøjet mandsskikkelse, der havde lagt en byrde fra sig på den glatte sne for at ordne den; jeg havde set ham og ansigtet på en og samme tid. Jeg tror ikke, at jeg i min forundring var blevet stående, men i hvert tilfælde stod han op, vendte sig om og kom hen imod mig. Jeg stod lige over for mr. Peggotty! Da kunne jeg huske kvinden. Det var Martha, som Emily den aften havde givet penge i køkkenet, Martha Endell, ved hvis side han, som ham havde sagt, ikke ville have set sin elskede søsterdatter for alle de skatte, der lå på havets bund.

Vi vekslede et varmt håndtryk. I starten kunne ingen af os sige et ord.

"Master Davy," sagde han omsider og knugede min hånd, "det gør mit hjerte godt at se Dem, sir. Vel mødt, vel mødt!"

"Vel mødt, kære gamle ven!" sagde jeg.

"Jeg havde tænkt på at gå hen og spørge efter Dem i aften," sagde han, "men da jeg vidste, at Deres tante bor hos Dem – for jeg har været dernede – ad Yarmouth til – var jeg bange for, at det var for sent, førend jeg tog af sted igen."

"Igen?" sagde jeg.

"Ja, sir," svarede han og rystede tålmodigt på hovedet, "jeg må af sted i morgen."

"Men hvor vil De da hen nu?" spurgte jeg.

"Åh," sagde han, idet han rystede sneen af sit lange hår, "jeg ville se mig om efter et nattekvarter."

Dengang var der over for det sted, hvor vi stod, en sideindgang til staldgården ved "Guldkorset", den gæstgivergård, der ved sin forbindelse med hans ulykke er så bemærkelsesværdig for mig. Jeg pegede på porten, lagde min arm i hans, og vi gik derover. Nogle værelser vendte ud mod gården, og da jeg ved at se ind i et af dem fandt det tomt og en god ild brændende i kaminen, førte jeg ham derind.

Da jeg så ham ved lyset, så jeg ikke alene, at hans hår var langt og sammenfiltret, men også, at hans ansigt var blevet ganske brunt af solen. Han var blevet mere gråhåret, rynkerne i hans ansigt og pande var dybere, og det var tydeligt, at han havde vandret ude i al slags vejrlig, men han så meget kraftig ud, som en mand, der har et bestemt mål, som holder ham oppe, og som intet kan trætte. Han rystede sneen af sin hat og

sine klæder og børstede den af sit ansigt, mens jeg i mit stille sind tænkte på alt dette. Da han havde sat sig ved et bord med ryggen mod den dør, vi var kommet ind ad, strakte han atter sin barkedede hånd ud og trykkede min varmt.

"Jeg vil fortælle Dem alt, master Davy, hvor jeg har været, og hvad jeg har hørt. Jeg har været langt og kun hørt lidt, men jeg vil fortælle Dem det alt sammen."

Jeg ringede for at skaffe ham noget varmt at drikke. Han ville ikke have andet end øl, og mens det blev hentet og varmet over ilden, sad han og tænkte. Der lå en smuk, dyb alvor i hans ansigt, som jeg ikke vovede at forstyrre.

"Mens hun var barn," sagde han og løftede hovedet i vejret, så snart vi var blevet alene, "plejede hun at snakke så meget om havet og om de kyster, hvor havet er mørkeblåt og ligger og skinner i solen. Jeg tænkte tit, at det kom af, at hendes fader var druknet. Jeg ved det ikke, men måske troede eller håbede hun, at han var drevet hen til de egne, hvor blomsterne altid blomstrer, og hvor solen altid skinner."

"Det kunne godt ligne et barn at have en sådan fantasi," sagde jeg.

"Da hun – faldt," sagde mr. Peggotty, "tænkte jeg straks, at han ville føre hende til de lande. Jeg var sikker på, at han havde fortalt hende mange vidunderlige ting om dem, og hvorledes hun skulle være en fornem dame der, og hvorledes han først fik hende til at høre på sig ved at bilde hende den slags historier ind. Da vi havde været hos hans moder, var jeg sikker i min sag. Jeg tog over Kanalen til Frankrig og kom i land, som om jeg var faldet ned fra himlen."

Jeg så døren bevæge sig og sneen fyge ind. Jeg så den bevæge sig lidt mere endnu og en hånd blive stukket forsigtigt ind for at holde den åben.

"Jeg udspurgte en engelsk gentleman, der havde noget at sige der," sagde mr. Peggotty, "og fortalte ham, at jeg ville opsøge min søsterdatter. Han skaffede mig de papirer, jeg måtte have for at komme frem, og han ville også have givet mig penge, men dem havde jeg Gud ske lov ikke behov at tage imod. Jeg er ham inderlig taknemmelig for alt, hvad han har gjort for mig. "Jeg har sendt brev i forvejen," sagde han til mig, "og jeg skal tale med alle dem, der kommer den vej, og mange vil kende Dem langt borte herfra, når De rejser alene." Jeg sagde ham, så godt jeg kunne, hvor taknemmelig jeg var, og begyndte nu at drage igennem Frankrig."

"Alene og til fods?" spurgte jeg.

"For det meste til fods, men sommetider også på en torvevogn eller i en tom diligence. Mange mile har jeg gået på min fod og tit i følge med en eller anden fattig soldat, som rejste hjem for at besøge sin familie. Jeg kunne ikke tale med ham, og han ikke med mig, men vi holdt dog altid hinanden med selskab på den støvede landevej. Når jeg kom til en by, udspurgte jeg gæstgiverstedet og blev nede i gården, til der kom en (og der kom næsten altid en), som kunne engelsk. Så fortalte jeg dem, at jeg rejste for at søge efter min søsterdatter, og de fortalte mig, hvad det var for fine folk, der var der i huset, og jeg ventede for at se, om der kom nogen, der lignede hende. Var det ikke Mille, så gik jeg igen. Lidt efter lidt mærkede jeg, at når jeg kom til en landsby, så havde folkene hørt tale om mig. De ville have, at jeg skulle sætte mig ved døren til deres huse, og de gav

mig både at spise og drikke og viste mig, hvor jeg kunne sove, og mangen kone, der havde en datter omtrent på Milles alder, har jeg fundet ventende på mig ved vor frelsers kors uden for landsbyen for at vise mig godhed. Nogle af dem havde døtre, der var døde. Og kun Gud ved, hvor gode disse mødre var imod mig!"

Det var Martha, som stod ved døren. Jeg så tydeligt hendes udtærede, lyttende ansigt. Jeg frygtede kun for, at han skulle vende sig om og ligeledes opdage hende.

"De satte ofte deres børn, især deres småpiger," sagde mr. Peggotty, "på mit knæ, og mangen gang kunne de have set mig sidde med dem ved en dør, når det begyndte at blive mørkt, næsten som om de kunne have været min kære lille piges børn. Ak! min egen, kære lille pige!"

Han blev pludselig overvældet af sorg og hulkede højt. Jeg rørte skælvende ved den hånd, han holdt for sit ansigt.

"Tak, sir," sagde han, "bryd Dem ikke om det."

Kort efter tog han sin hånd bort og fortsatte derpå sin fortælling.

"De fulgte mig tit om morgenen et stykke på vej," sagde han, "og når vi skiltes ad, og jeg sagde: "Nu skal De have så mange tak; Gud velsigne Dem!" syntes de altid at forstå mig og svarede venligt. Til sidst kom jeg til havet. Det faldt ikke vanskeligt for mig som sømand at skaffe mig hyre på et skib, der gik til Italien. Da jeg var kommet derhen, vandrede jeg videre ligesom før. Folkene var lige så gode imod mig, og jeg kunne være gået fra by til by, ja måske hele landet igennem, hvis jeg ikke havde fået at vide, at hun var blevet set inde mellem bjergene i Schweiz. En, som kendte hans tjener, havde set dem der alle tre

og fortalte mig, hvorledes de rejste, og hvor de var. Så gik det da af sted til disse bjerge dag og nat, men hvor langt jeg så gik, syntes bjergene dog altid at være lige langt fra mig. Dog til sidst indhentede jeg dem. Da jeg kom i nærheden af det sted, jeg havde hørt tale om, begyndte jeg at tænke ved mig selv: "Hvad skal jeg gøre, når jeg ser hende?"

Det lyttende ansigt, der var ufølsomt for det barske vejr, hang endnu stadig ved døren, og hænderne bad – tiggede mig om ikke at støde det bort.

"Jeg havde aldrig tvivlet om hende," sagde mr. Peggotty, "nej, ikke det mindste! Bare hun kunne få mit ansigt at se, bare hun hørte min stemme, bare jeg stod stille foran hende og bragte hende til at tænke på, hvilket barn hun havde været, og på det hjem, hun var flygtet bort fra – og om hun så var blevet en kongelig dame, ville hun være faldet ned for mine fødder! Det vidste jeg alt for godt! Mangen gang havde jeg i søvne hørt hende råbe: "Morbroder!" og set hende falde som død ned foran mig. Mangen gang havde jeg i søvne rejst hende op og hvisket til hende: "Kære Mille, jeg er kommet for at bringe tilgivelse og føre dig hjem!"

Han standsede, rystede på hovedet og fortsatte med et suk:

"Han var intet for mig; Mille var alt. Jeg købte en bondepigedragt, som hun skulle have på, og jeg vidste, at når hun først var fundet, ville hun følge mig på den stenede landevej, gå hvorhen jeg gik og aldrig, aldrig mere forlade mig. At give hende denne dragt på og lade hende kaste den, hun nu bar, bort; atter at tage hende under min arm og vandre hjemefter; undertiden at standse undervejs for at læge hendes sårede fødder og hendes endnu mere sårede hjerte, det var alt,

hvad jeg nu tænkte på. Jeg tror ikke, at jeg ville have så meget som set til ham. Dog, master Davy, det skulle ikke være – endnu ikke! Jeg kom for sent, og de var taget bort. Hvorhen, kunne jeg ikke få at vide. Nogle nævnte ét, andre et andet sted. Jeg rejste hid og did, men jeg fandt ingen Mille. Så rejste jeg hjem."

"Hvor længe er det siden, De kom?" spurgte jeg.

"En fire dage. I skumringen fik jeg øje på den gamle båd, og lyset skinnede i vinduet. Da jeg kom hen til den og så ind gennem ruden, så jeg den trofaste sjæl mistress Gummidge efter vor aftale sidde alene ved skorstenen."

"Bliv ikke bange," råbte jeg, "det er Daniel!" og så gik jeg ind. Jeg havde aldrig troet, at den gamle båd kunne have set så fremmed ud!"

Af en brystlomme fremtog han meget varsomt et lille bundt papirer, der indeholdt nogle breve, som han lagde på bordet.

"Dette hersens," sagde han, idet han udsøgte et af dem, "kom, førend jeg havde været otte dage borte. Det var en banknote på halvhundrede pund, indsvøbt i et stykke papir, med påskrift til mig, og det blev stukket ind under døren. Hun havde søgt at fordreje sin hånd, men hun kunne ikke fordreje den for mig!"

Meget tålmodigt og omhyggeligt lagde han noten sammen igen nøjagtig i de samme folder og lagde den til side.

"Dette kom til mistress Gummidge," sagde han og åbnede et andet brev, "for to eller tre måneder siden."

Efter at have set en tid på det, rakte han mig det og sagde med dæmpet stemme:

"Vær så god at læse det, sir."

Jeg læste, som følger:

"Hvad vil du tænke, når du ser disse linjer og ved, at de kommer fra min syndige hånd? Men søg, søg – ikke for min skyld, men for den gode morbroders – søg at formilde dit hjerte imod mig, bare for en ganske, ganske kort tid! Vær barmhjertig mod en ulykkelig pige og skriv på et stykke papir, om han er rask, og hvad han sagde om mig, førend I ophørte at nævne mit navn iblandt jer, og om han om aftenen ved den tid, jeg plejede at komme hjem, endnu ser ud, som om han tænkte på den, han engang holdt så meget af. Mit hjerte er nær ved at briste, når jeg tænker på det! Jeg knæler for dig og beder og tigger dig ikke at være så hård imod mig, som jeg fortjener, men at være så kærlig og god at skrive noget om ham og sende mig det. Du skal ikke kalde mig "lille", du skal ikke nævne det navn, jeg har vanæret, men lån øre til min smerte og vis mig den barmhjertighed at skrive nogle til ord til mig om morbroder, som mine øjne aldrig, aldrig mere skal se i denne verden!

Hvis du ikke føler noget for mig, kære – jeg ved godt, jeg fortjener det ikke – men hør, hvis du ikke føler noget for mig, kære, så spørg ham, som jeg har gjort størst synd imod – ham, hvis hustru jeg skulle have været – førend du lukker dit øre for min bøn! Skulle han være så medlidende at sige, at du nok kan skrive til mig – og jeg tror, han vil være det, hvis du vil spørge ham, for han har altid været så ædel og overbærende – sig ham da (men ellers ikke), at når jeg hører vinden blæse om natten, er jeg til mode, som om den kommer i vrede efter at have set ham og morbroder, for at stige op til Gud og vidne imod mig. Sig ham, at om

jeg skulle dø i morgen – og hvor gerne ville jeg ikke dø, når jeg kun var skikket dertil! – ville jeg velsigne ham og morbroder med mine sidste ord og bede for hans fremtids lykke med mit sidste åndedræt!"

Dette brev indeholdt ligeledes penge. De var urørte ligesom den forrige sum, og han lagde dem sammen på samme måde. Der var tilføjet udførlige anvisninger til adressen på et svar, som, skønt de røbede flere hænders mellemkomst og gjorde det vanskeligt at komme til nogen sikker slutning med hensyn til det sted, hvor hun var skjult, gjorde det i det mindste ikke usandsynligt, at hun havde skrevet fra det sted, hvor det hed sig, at hun var blevet set.

"Hvad blev der svaret?"

"Da mistress Gummidge," svarede han, "ikke forstår sig synderlig på de dele, var Ham så god at opsætte svaret, og hun skrev det af. De lod hende vide, at jeg var rejst bort for at søge hende op, og hvilke mine afskedsord havde været."

"Er det også et brev, De har der?" spurgte jeg.

"Det er penge, sir," sagde han og åbnede det lidt. "Ti pund, som De ser. Og indeni er der skrevet: 'Fra en trofast ven,' ligesom i det første. Men det første blev stukket ind under døren, og dette kom i forgårs med posten. Jeg vil opsøge hende ved hjælp af poststempleet."

Han viste mig det; det var fra en by ved Rhinen. I Yarmouth havde han opspurgt nogle fremmede handelsmænd, som kendte denne egn, og de havde på et stykke papir løst udkastet et kort for ham, som han meget godt kunne forstå. Han lagde det på bordet imellem os, og mens han støttede hagen på den

ene hånd, pegede han med den anden på den vej, han skulle følge.

Jeg spurgte ham nu, hvorledes Ham havde det, men han rystede på hovedet.

"Han hænger i," sagde han, "så godt, som nogen mand kan. Hans navn er så godt dernede på den kant som nogen mands i verden. Alle er rede til at hjælpe ham, og han er igen rede til at hjælpe dem. Man hører ham aldrig klage, men min søster tror (imellem os sagt), at han har taget sig det meget nær."

"Stakkels fyr, det kan jeg tænke."

"Han bryder sig ikke det mindste om sit liv," sagde mr. Peggotty med en højtidelig hvisken, "mangler der en mand til et strengt arbejde i hårdt vejr, straks er han ved hånden. Er der nogen fare på færde, træder han frem foran alle sine kammerater. Og dog er han så sagtmodig som et barn. Der er ikke et barn i Yarmouth, som ikke kender ham."

Han samlede tankefuldt brevene, glattede dem, bandt dem sammen og gemte dem derpå varsomt på sit bryst. Ansigtet var forsvundet fra døren. Jeg så endnu sneen fyge ind, men andet var der ikke.

"Nå," sagde han med et blik på sin pose, "da jeg nu har set Dem i aften, master Davy – og det har gjort mig godt – vil jeg bort tidligt i morgen. De har set, hvad jeg har her," tilføjede han og lagde hånden på det sted, hvor den lille pakke var forvaret, "det eneste, som gør mig urolig, er, når jeg tænker på, at der kunne tilstøde mig noget, førend jeg havde fået disse penge givet tilbage. Skulle jeg dø, og de blev tabt eller stjålet eller på anden måde kom bort, tror jeg ikke, jeg kunne sove roligt i min grav! Jeg tror, jeg måtte vende tilbage!"

Han stod op og jeg med, og vi trykkede endnu en gang hinandens hånd, førend vi gik.

"Jeg ville gå ti tusinde mile," sagde han, "jeg ville gå, til jeg styrtede død om, for at kaste disse penge til ham. Kan jeg det og finde min Mille, er jeg fornøjet. Finder jeg hende ikke, får hun måske dog engang at høre, at hendes morbroder først opgav at søge efter hende, da han opgav ånden, og kender jeg hende ret, vil endog det til sidst bringe hende hjem!"

Da vi kom ud i den barske nat, så jeg den ensomme skikkelse flygte for os. Jeg vendte ham hastigt om under et eller andet påskud og talte med ham, indtil den var borte.

Han talte om et værtshus på vejen til Dover, hvor han kunne få et tarveligt, men renligt nattekvarter. Jeg gik over Westminster Bridge med ham og skiltes fra ham. Alting forekom mig ligesom at forstumme af ærbødighed for ham, da han fortsatte sin ensomme vandring gennem sneen.

Jeg vendte tilbage til gæstgivergården, og tilskyndet af mindet om ansigtet, så jeg mig omhyggeligt om efter det. Det var der ikke, sneen havde skjult vore fodspor; mit friske spor var det eneste, som kunne ses, og selv det begyndte at udslettes, når jeg så mig tilbage, så stærkt sneede det.

41. Doras tanter

Omsider indløb der svar fra de to gamle damer. De sendte mr. Copperfield deres kompliment og underrettede ham om, at de nøje havde overvejet hans brev "med begge parter bedste for øje," hvilket udtryk jeg fandt noget foruroligende, ikke alene på grund af den brug, de havde gjort af det i anledning af den tidligere omtalte familietvist, men også fordi jeg hele mit liv igennem har lagt mærke til, at konventionelle talemåder er en slags fyrværkeri, som let brændes af og kan antage en mængde forskellige skikkelser og farver, som den oprindelige form slet ikke giver nogen forestilling om. De to misser Spenlow tilføjede, at de tog sig den frihed at undlade "ad skriftlig vej" at udtrykke nogen mening om genstanden for mr. Copperfields meddelelse, men hvis mr. Copperfield ville gøre dem den ære at indfinde sig – ledsaget, om han så syntes, af en fortrolig ven – på en fastsat dag, skulle det være dem en fornøjelse at tale nærmere med ham om sagen.

På denne skrivelse svarede mr. Copperfield øjeblikkelig, at han, næst efter at sende sin ærbødige kompliment, skulle have den ære at hilse på de to misser Spenlow til den fastsatte tid, i overensstemmelse med deres venlige tilladelse, ledsaget af sin ven mr. Thomas Traddles, og efter at have afsendt dette brev kom mr. Copperfield i en heftig nervøs spænding, som vedvarede, indtil dagen oprandt.

Det forøgede i høj grad min uro, at jeg på dette kritiske tidspunkt måtte undvære miss Mills' uvurderlige hjælp. Men Mills, som stadig gjorde et eller andet for at ærgre mig – i det

mindste syntes det mig så, og det kommer jo ud på ét – havde sat kronen på værket ved at få den idé at ville rejse til Ostindien. Hvorfor skulle han rejse til Ostindien, undtagen for at drille mig? Rigtignok havde han intet at gøre med nogen som helst anden del af verden, men derimod med en del af denne. Han drev nemlig en udstrakt handel på Ostindien, havde i sin ungdom opholdt sig i Calcutta og ville nu bosætte sig der for at lede forretningerne på stedet, men hvad kom det mig ved? Imidlertid kom det ham så meget ved, at til Ostindien skulle han, og Julie med ham. Julie tog derfor ud på landet for at sige farvel til sine slægtninge, og huset blev helt overklitret med plakater om, at det var at få til leje eller til købs, og at bohavet (med rullen og det hele) var til salgs for vurderingsprisen. Det var da et nyt tordenslag for mig, inden jeg endnu havde overstået følgerne af det foregående.

Jeg var noget i tvivl om, hvorledes jeg skulle klæde mig på til denne vigtige dag, idet jeg vaklede mellem ønsket om at vise mig til min fordel og frygten for at tage noget på, som kunne svække min strengt praktiske karakter i de to misser Spenlows øjne. Jeg søgte da at finde en heldig middelvej mellem disse to yderligheder; min tante billigede resultatet, og Dick kastede en af sine sko bag efter Traddles og mig til lykke på rejsen, da vi gik ned ad trappen.

Så fortræffelig en fyr Traddles end var, og så inderlig meget jeg end holdt af ham, kunne jeg dog under disse kildne forhold ikke bare mig for at ønske, at han ikke havde vænnet sig til at børste sit hår så meget opad. Det gav ham et forundret udtryk – for ikke at sige pindsvineagtigt udseende – som jeg frygtede for kunne blive skæbnesvangert for os.

Jeg tog mig den frihed at omtale det for Traddles, mens vi gik ud til Putney, og sagde, at hvis han *kunne* glatte det en lille smule –

"Kære Copperfield," sagde Traddles, idet han tog sin hat af og strøg sit hår i alle mulige retninger, "intet ville være mig kærere. Men det vil ikke."

"Vil det ikke lade sig glatte?" spurgte jeg.

"Nej," sagde Traddles. "Der er ingenting, der hjælper. Om jeg så bar et tre lispundslod oven på det hele vejen til Putney, ville det stritte i vejret igen, så snart loddet blev taget af. Du har ingen forestilling om, hvor genstridigt mit hår er, Copperfield. Jeg er ligesom et vredt pindsvin."

Jeg blev lidt skuffet, tilstår jeg, men hans godmodighed rørte mig. Jeg sagde ham, hvor høj pris jeg satte på hans godmodighed, og tilføjede, at hans hår måtte have drevet alle stridige tendenser ud af hans karakter, for selv var han det medgørligste menneske på jorden.

"Åh," svarede Traddles leende, "det er såmænd en gammel historie med mit ulykkelige hår. Min onkels kone kunne ikke udstå det; det ærgrede hende, sagde hun. Det stod mig også meget i vejen, da jeg blev forelsket i Sophie, ja ikke så lidt endda!"

"Havde hun noget at udsætte på det?"

"Hun ikke, men den ældste søster, hende som de kalder Skønheden, hun gjorde tykt nar af det, har jeg hørt, ja, alle søstrene ler ad det."

"Det var jo rart!" sagde jeg.

"Ja," svarede Traddles ganske uskyldigt, "vi gør løjer med det. De påstår, at Sophie har en lok af det i sin skrivebordsskuffe og

må gemme den i en spændeboek, for at den ikke skal springe op. Vi ler ad det."

"Men, kære Traddles, siden du har erfaring, kan du måske give mig et råd. Da du blev forlovet med den unge dame, du nylig nævnede, friede du så formelt til hende hos hendes familie? Var der noget – som f.eks. lignede det, vi har for i dag?" tilføjede jeg spændt.

"Ja," svarede Traddles, over hvis opmærksomme ansigt der havde sneget sig en tankefuld skygge, "det var jo rigtignok en temmelig pinlig sag for mig, Copperfield. Da Sophie, som du ved, er til så megen nytte i familien, kunne ingen af dem tåle den tanke, at hun skulle giftes. De havde allerede sat sig i hovedet, at hun aldrig skulle giftes, og kaldte hende den gamle jomfru. Da jeg nu derfor med den største forsigtighed bragte sagen på bane over for mrs. Crewler –"

"Moderen?" spurgte jeg.

"Ja, moderen," svarede Traddles, "– faderen er Hans Velærværdighed pastor Horace Crewler – da jeg nu med al mulig forsigtighed bragte sagen på bane over for mrs. Crewler, gjorde det et så stærkt indtryk på hende, at hun udstødte et skrig og besvimele. Jeg turde ikke omtale sagen igen i flere måneder."

"Men til sidst gjorde du det?" spurgte jeg.

"Nej, det gjorde Hans Velærværdighed," sagde Traddles. "Det er en fortræffelig mand, et mønster i enhver henseende, og han fremhævede for hende, at hun som kristen burde forsone sig med tanken om dette offer og ikke bære nag til mig. Jeg kan forsikre dig, at jeg forekom mig selv som en sand rovfugl, der var slået ned i familien."

"Men søstrene holdt dog vel med dig, Traddles?"

"Det kan jeg ikke sige," svarede han. "Da vi havde fået moderen nogenlunde beroliget, skulle vi åbenbare det for Sarah. Du husker jo nok, at Sarah er hende, som der er noget galt med ved ryggen?"

"Ja vel!"

"Hun knyttede hænderne," fortsatte Traddles med en ulykkelig mine, "lukkede øjnene og blev så grå som bly og ganske stiv og nød i to dage ikke andet end tvebaksmad, som blev givet hende ind med en teske."

"Det må være et rart pigebarn!" sagde jeg.

"Nej, Copperfield, det må du ikke sige; det er en rigtig elskværdig pige, men hun er følsom, og det er de endelig alle. Sophie sagde mig bagefter, at de bebrejdelser, hun gjorde sig selv, mens hun plejede Sarah, ikke kunne beskrives med ord. Af min egen stemning ved jeg, at de må have været hårde, Copperfield; for jeg var til mode som en forbryder. Da Sarah var kommet sig, måtte vi åbenbare det for de andre otte, og det gjorde et dybt indtryk på dem alle. De to mindste, som Sophie opdrager, er først for nylig ophørt at afsky mig."

"Men nu er de da vel alle forsonede med det?"

"Ja – å ja, i det hele taget finder de sig ret godt i det," svarede Traddles noget tvivlende. "Sagen er, at vi undgår at tale om sagen, og mine uvisse udsigter og små kår er dem en stor trøst. Det vil blive et sørgeligt optrin, når vi engang skal giftes. Det vil langt snarere ligne en begravelse end et bryllup, og de vil alle hade mig, fordi jeg tager hende fra dem!"

Hans ærlige ansigt, idet han så på mig med en tragikomisk hovedrysten, gør et dybere indtryk på mig, når jeg nu genkalder

mig det, end det gjorde i virkeligheden, for jeg skælvede og bævede dengang så stærkt og var så åndsfraværende, at det var mig umuligt at fæste min opmærksomhed ved noget. Da vi nærmede os det hus, hvor de to misser Spenlow boede, var jeg, både legemligt og sjæleligt, i en så ynkelig forfatning, at Traddles foreslog en lille opstrammer i skikkelse af et glas øl. Efter at have indtaget dette i et nærliggende værtshus, vaklede jeg ved Traddles' arm hen til de to misser Spenlows dør.

Jeg havde en uklar fornemmelse af ligesom at stille til parade, da pigen åbnede den, og ravede gennem en forstue, hvor der hang et vejrglas, ind i en lille hyggelig dagligstue, som vendte ud mod haven; her satte jeg mig på en sofa og så Traddles' hår nu, da han havde taget hatten af, fare i vejret, ligesom en af de små næsvise figurer på fjedre, der flyver op af fiksérdåser, når låget tages af; jeg hørte et gammeldags ur dikke på kaminhylden og søgte at få det til at holde takt med mit hjertes banken, hvilket det ikke ville; jeg så mig omkring i værelset efter et eller andet spor af Dora, men uden at finde noget; jeg syntes en gang, at Jip gøede langt borte, men straks blev bragt til tavshed. Til sidst opdagede jeg, at jeg var i færd med at puffe Traddles ind i kaminen, mens jeg bukkede i største forvirring for to små vindtørre, aldrende damer, der var klædt i sort og begge havde en vidunderlig lighed med en efterligning af den afdøde mr. Spenlow i savsmuld eller garverbark.

"Vær så god at tage plads, " sagde den ene af de to små damer.

Da jeg var færdig med at snuble over Traddles og havde sat mig på noget, der ikke var en kat – jeg havde først sat mig på en kat – fik jeg for så vidt mit syn igen, at jeg kunne se, at Spenlow åbenbart havde været den yngste i familien, og at der var en

forskel i alder af seks eller otte år mellem de to søstre, af hvilke den yngste lod til at skulle lede forhandlingen, eftersom hun havde mit brev i hånden og stirrede på det gennem en lorgnet. De var ens klædt; men denne søster førte sig mere ungdommeligt end den anden og havde måske en smule mere strimler, armbånd eller andre slige småting på, som gav hende et livligere udseende. Den anden søster holdt armene korslagt over brystet ligesom et afgudsbillede.

"Formodentlig mr. Copperfield?" sagde søsteren med brevet til Traddles.

Det var en skrækkelig begyndelse. Traddles måtte forklare, at det var mig, som var mr. Copperfield; jeg måtte hævde min individualitet, og de måtte frigøre sig for den forudfattede mening, at Traddles var mr. Copperfield; det var i det hele taget en dejlig redelighed. For at gøre sagen endnu værre hørte vi alle tydeligt Jip gå to gange og endnu en gang blive tysset på.

"Mr. Copperfield!" sagde søsteren med brevet.

Jeg gjorde noget – bukkede, tror jeg – og var lutter øre, da den anden søster tog ordet:

"Min søster Lavinia, som er kyndig i den slags sager," sagde hun, "vil forklare, hvad der efter vor mening er bedst skikket til at fremme begge parters vel."

Jeg opdagede senere, at miss Lavinia gik for at være en autoritet i hjertesager, fordi der i gamle dage havde eksisteret en mr. Pidger, som spillede whist og mentes at have været forelsket i hende. Min private mening er, at dette var en aldeles ugrundet formodning, og at Pidger havde været fuldkommen uskyldig i slige følelser, som han så vidt mig bekendt aldrig på nogen måde havde ladet sig mærke med. Både miss Lavinia og

miss Clarissa nærede imidlertid den overtro, at han ville have erklæret sig, hvis han ikke var blevet revet bort i sin ungdom (da han var henved de tres) fordi han drak mere, end han havde godt af, og bagefter, da han ville oprette skaden, tyllede sig med alt for meget mineralvand. De nærede endog en lumsk mistanke om, at han var død af en hemmelig kærlighed, skønt jeg må tilstå, at der i huset fandtes et portræt af ham med en rubinrød næse, som der ikke syntes at være lagt dølgsmål på.

"Vi vil ikke gå nærmere ind på denne sags tidligere historie," sagde miss Lavinia. "Vor salig broder Francis' død har slået en streg over den."

"Vi plejede ikke," sagde miss Clarissa, "at omgås meget med vor broder Francis, men der var egentlig ingen uenighed eller uvenskab imellem os. Francis gik sin vej, og vi gik vor. Vi holdt det for bedst for alle parter, at det skulle være således, og derfor var det således."

Begge søstrene bøjede sig lidt forover, når de ville til at tale, rystede på hovedet efter at have talt og rettede sig atter, når de tav. Miss Clarissa rørte ikke sine arme af pletten; undertiden spillede hun melodier på dem med fingrene – menuetter og marcher, tænker jeg – men hun rørte dem ikke.

"Vor broderdatters stilling eller formentlige stilling er blevet meget forandret ved vor broder Francis' død," sagde miss Lavinia. "Vi har ikke grund til at tvivle på, at De, mr. Copperfield, er en ung mand med gode egenskaber og en hæderlig karakter, eller at De nærer kærlighed – eller i det mindste selv tror på, at De nærer kærlighed – til vor broderdatter."

Jeg svarede, som jeg altid gjorde, når jeg fik lejlighed dertil, at ingen nogen sinde havde elsket nogen, som jeg elskede Dora. Traddles kom mig til undsætning med en mumlen.

Miss Lavinia var i færd med at sige noget til svar, da miss Clarissa, som syntes at være forhippet på stadig at tale om sin broder Francis, atter tog ordet.

"Hvis Doras moder," sagde hun, "da hun giftede sig med vor broder Francis, straks havde sagt, at der ikke var plads ved middagsbordet til familien, ville det have været bedst for alle parter."

"Søster Clarissa," sagde miss Lavinia, "skulle vi ikke hellere lade det fare?"

"Søster Lavinia," sagde miss Clarissa, "det hører til sagen. Jeg tænker ikke på at blande mig i den del af sagen, som du alene er kompetent til at tale om. Med hensyn til denne side af sagen derimod har jeg en stemme og en mening. Det havde været bedst for alle parter, hvis Doras moder, dengang hun giftede sig med vor broder Francis, havde talt rent ud af posen, så havde vi vidst, hvad vi havde at rette os efter. Vi ville da have sagt: "Indbyd os slet ikke," og enhver misforståelse ville derved være blevet undgået."

Efter at miss Clarissa havde rystet på hovedet, tog miss Lavinia ordet, idet hun atter kiggede i mit brev gennem sin lorgnet. De havde begge, i forbigående sagt, et par klare, runde, blinkende øjne, der lignede fugleøjne. De lignede i det hele taget fugle, idet de havde et rask, livligt væsen og satte sig til rette med små, korte, vævre bevægelser, ligesom kanariefugle.

Miss Lavinia tog, som sagt, ordet:

"De beder min søster og mig, mr. Copperfield, om tilladelse til at komme her som vor broderdatters erklærede tilbeder. Vi har taget dette brev under meget omhyggelig overvejelse, og vi har heller ikke undladt at vise det til vor broderdatter og drøfte det med hende. Vi tvivler ikke på, at De tror at elske hende meget højt!"

"Tror, frøken?" udbrød jeg henrykt. "O! –"

Men da miss Clarissa kastede mig et blik – ligesom en årvågen kanarieflugt – for at anmode mig om ikke at afbryde oraklet, bad jeg om forladelse.

"Kærlighed," sagde miss Lavinia, idet hun så hen til søsteren, for at denne skulle stadfæste rigtigheden af hendes ord, hvilket hun gjorde ved at give et lille nik ved hver enkelt sætning, "moden kærlighed, tilbedelse og hengivenhed har vanskeligt ved at udtrykke sig. Dens røst er dæmpet. Den er bly og tilbageholdende; den ligger i baghold og venter og venter. Således er den modne frugt. Undertiden glider et helt liv hen, mens den endnu er i færd med at modnes i skyggen."

Jeg fattede naturligvis ikke dengang, at dette var en hentydning til hendes erfaring med hensyn til den hedengangne Pidger, men af den alvor, hvormed miss Clarissa nikkede, så jeg, at der blev lagt megen vægt på disse ord.

"De flygtige – for i sammenligning med sådanne følelser kalder jeg dem flygtige – de flygtige tilbøjeligheder hos meget unge mennesker," fortsatte miss Lavinia, "er som støv i sammenligning med klipper. Det er, fordi det er så vanskeligt at vide, om de vil vare ved, eller om der virkelig ligger noget dybere til grund for dem, at min søster og jeg have været meget i tvivl om, hvorledes vi skulle stille os, mr. Copperfield og mr. –"

"Traddles," sagde min ven, som mærkede, at der blev set på ham.

Skønt jeg endnu ikke havde modtaget nogen egentlig opmuntring, troede jeg dog hos de to små søstre og især hos miss Lavinia at spore en inderlig glæde over dette ny og rige stof til daglig tidsfordriv, en tilbøjelighed til at gøre det mest mulige ud af det og en lyst til at kæle for det, som varslede ganske godt. Jeg troede at se, at miss Lavinia ville finde en ualmindelig tilfredsstillelse i at våge over to unge elskende som Dora og mig, og at miss Clarissa næppe ville finde en mindre tilfredsstillelse i at se hende våge over os og udbrede sig over den side af sagen, som hørte til hendes departement, når hun følte trang til det. Dette gav mig mod til at forsikre højt og helligt, at jeg elskede Dora højere, end jeg kunne sige det; at min tante, Traddles, enhver, som kendte mig, vidste, hvor højt jeg elskede hende, og hvor stadig min kærlighed havde gjort mig. Jeg opfordrede Traddles til at sige, om jeg ikke talte sandt, og Traddles, der var kommet i fyr og flamme, som om han skulle styrte sig ind i en parlamentsdebat, gjorde sine sager udmærket, idet han bekræftede mit udsagn med brede, djærve ord og på en ligefrem, fornuftig og praktisk måde, som åbenbart gjorde et fordelagtigt indtryk.

"Jeg taler, hvis jeg tør tillade mig at sige det, som den, der har lidt erfaring i sådanne ting," sagde Traddles, "da jeg selv er forlovet med en ung dame – en af ti nede i Devonshire – og endnu ikke ser nogen udsigt til, hvornår vor forlovelse skal ophøre."

"De kan måske stadfæste, hvad jeg har sagt, mr. Traddles," sagde miss Lavinia, som åbenbart havde fået mere interesse for

ham, "om den bly og tilbageholdne kærlighed, som venter og venter?"

"Fuldkomment, frøken," svarede Traddles.

"Vi har været meget tvivlrådige om, hvorledes vi skulle stille os, mr. Traddles, over for den gensidige tilbøjelighed mellem to så purunge mennesker som Deres ven, mr. Copperfield, og vor broderdatter."

Miss Lavinia vendte mit brev således, at udskriften kom opad, og undersøgte gennem lorgnetten nogle anmærkninger, hun havde skrevet op på denne side.

"Det forekommer os rigtigst, mr. Traddles," sagde hun, "selv at undersøge disse følelser på nært hold. For tiden kender vi intet til dem og er ikke i stand til at dømme om, hvor meget sandt der er i dem. Derfor er vi tilbøjelige til for så vidt at gå ind på mr. Copperfields forslag, som vi vil tillade ham at komme her i huset."

"Aldrig, mine damer, skal jeg glemme Deres godhed!" udbrød jeg, idet jeg følte mig lettet for en umådelig byrde.

"Men, mr. Traddles," fortsatte miss Lavinia, "vi vil helst foreløbig opfatte disse besøg som gældende for os. Vi må vogte os for at godkende nogen formel forlovelse mellem mr. Copperfield og vor broderdatter, indtil vi har haft lejlighed til at iagttage dem."

"Copperfield," sagde Traddles og vendte sig om mod mig, "jeg er vis på, du føler, at intet kan være mere fornuftigt eller mere rimeligt."

"Intet!" udbrød jeg. "Jeg føler det dybt."

"Som sagerne står," sagde miss Lavinia og så igen på sine optegnelser, "og idet vi kun på dette vilkår tilsteder mr.

Copperfields besøg, må vi udbede os den bestemte forsikring af ham på hans æresord, at der ikke vil foregå noget som helst mellem ham og vor broderdatter uden vort vidende; at der ikke lægges nogen plan med hensyn til vor broderdatter, uden at den først bliver forelagt for os. Vi ønskede, at mr. Copperfield i dag skulle medbringe en fortrolig ven –" her bøjede hun hovedet hen mod Traddles, som bukkede – "for at der ikke skulle være nogen tvivl eller misforståelse om dette punkt. Har mr. Copperfield eller De, mr. Traddles, mindste betænkelighed ved at give dette løfte, beder jeg Dem give Dem tid til at overveje det."

I den højeste ekstase udbrød jeg, at al overvejelse var unødvendig. Jeg aflagde det forlangte løfte under de mest glødende forsikringer, tog Traddles til vidne på det og sagde, at jeg måtte være det største afskum, hvis jeg ikke overholdt det til punkt og prikke.

"Holdt!" sagde miss Lavinia og rakte hånden i vejret, "forinden vi havde den fornøjelse at modtage Dem, mine herrer, besluttede vi at lade Dem være alene et kvarter, for at De kunne overveje dette punkt. De tillader, at vi trækker os tilbage."

Forgæves sagde jeg, at det var unødvendigt; de stod fast på at ville trække sig tilbage, og ud hoppede da de to små fugle med megen værdighed og lod mig alene med Traddles, som ønskede mig til lykke, mens jeg følte mig som hensat i den himmelske lyksaligheds regioner. Nøjagtig efter et kvarters forløb viste de sig igen med ikke mindre værdighed end den, hvormed de var forsvundet. De var gået raslende bort, som om deres små kjoler havde været af efterårsløv, og de kom raslende ind på samme måde.

Jeg forpligtede mig da endnu en gang til at overholde de foreskrevne vilkår.

"Søster Clarissa," sagde miss Lavinia, "nu er det din tur."

Miss Clarissa skilte for første gang sine arme fra hinanden, tog optegnelserne og så på dem.

"Det ville være os kært," sagde hun, "at se mr. Copperfield hos os til middag hver søndag, hvis det passer ham; vi spiser klokken tre."

Jeg bukkede.

"I løbet af ugen vil det være os kært at se mr. Copperfield til te. Yi drikker te klokken halv syv."

Jeg bukkede atter.

"To gange om ugen, men i reglen ikke oftere."

Jeg bukkede endnu en gang.

"Miss Trotwood, som nævnes i mr. Copperfields brev, vil måske hilse på os. Når besøg tjener alle parter bedst, modtager og gengælder vi gerne besøg. Når det er bedst for alle parter at besøg ikke finder sted – således som tilfældet var med vor broder Francis og hans hus – er det en helt anden sag."

Jeg sagde, at min tante ville være stolt og glad ved at gøre deres bekendtskab, skønt jeg må tilstå, at jeg ikke var ganske vis på, at de ville komme så overdrevent godt ud af det med hinanden. Efter at vilkårene nu var blevet vedtaget, frembar jeg min varmeste tak, greb først miss Clarissa og derpå miss Lavinias hånd og førte dem hver for sig til mine læber.

Derpå rejste miss Lavinia sig, og efter at have bedet Traddles undskylde os et øjeblik bad hun mig om at følge med. Jeg adlød, skælvende over hele mit legeme og blev ført ind i et andet værelse. Der fandt jeg min dyrebare skat, som stod og holdt sig

for ørene bag ved døren og vendte sit søde lille ansigt ind mod væggen, og Jip i papirkurven med hovedet bundet ind i et håndklæde.

Hvor hun var smuk i sin sorte kjole, og hvor hun i starten hulkede og græd og ikke ville gå fra døren! Hvor vi var glade ved hinanden, da hun omsider kom frem, og hvor lykkelig jeg var, da vi tog Jip ud af kurven og løsnede hans bind, mens han nøs i et væk, og vi alle tre var genforenet.

"Min elskede Dora! Nu er du min for evigt!"

"Å nej, å nej!" bønfuldt Dora.

"Er du ikke min for evigt?"

"Å jo, vist er jeg!" udbrød Dora; "men jeg er så bange!"

"Bange, min skat?"

"Å ja, jeg kan ikke lide ham," sagde Dora. "Hvorfor går han ikke?"

"Hvem, min elskede?"

"Din ven," sagde Dora. "Det kommer jo ikke ham ved; det må være en rigtig nar!"

"Søde pige!" – Man kunne ikke tænke sig noget så indsmigrende som hendes barnagtige væsen. – "Det er sådan en skikkelig fyr!"

"Ja, men vi har slet ingen brug for skikkelige fyre!"

"Hør, min engel," indvendte jeg, "du vil snart lære ham at kende og holde meget af ham. Og min tante kommer også snart, og hende vil du også komme til at holde af, når du lærer hende at kende."

"Å nej, bring hende endelig ikke herhen!" sagde Dora, idet hun gav mig et forskrækket lille kys og foldede hænderne. "Å nej,

jeg ved, det er en styg, gnaven, gammel en. Lad hende ikke komme herhen, Dadde!" hvilket var en forvanskning af David.

Det nyttede ikke at sige hende imod, og derfor lo jeg og beundrede hende og var såre forelsket og såre lykkelig, og hun viste mig Jips ny kunststykke, som var at stå på bagbenene i en krog – hvilket den gjorde så meget som en halv sekund og derpå faldt ned igen – og jeg ved ikke, hvor længe jeg ville være blevet der uden at tænke på Traddles, hvis ikke miss Lavinia var kommet ind for at hente mig. Miss Lavinia holdt meget af Dora – hun fortalte mig, at Dora netop var således, som hun selv havde været, dengang hun var på hendes alder – hun måtte have forandret sig en hel del – og behandlede hende, som om hun havde været en dukke. Jeg ville gerne have overtalt Dora til at gå ind med og hilse på Traddles, men da jeg foreslog hende det, løb hun bort og lukkede sig inde på sit kammer, og jeg måtte derfor gå ind til Traddles uden hende og svævede bort med ham.

Min tante fik naturligvis straks underretning om det heldige udfald af sammenkomsten og alt, hvad der var blevet sagt eller gjort i løbet af den. Hun glædede sig ved at se mig så glad og lovede mig snart at hilse på Doras tanter. Men hun gik så længe op og ned ad gulvet, mens jeg skrev til Agnes, at jeg begyndte at tro, at hun ville blive gående således til om morgenen.

Mit brev til Agnes var varmt og taknemmeligt og underrettede hende om alle de gode følger af, at jeg havde fulgt hendes råd. Hun svarede mig med omgående post, og hendes brev var fuldt af håb, hjerteligt og livligt.

Jeg fik nu hænderne mere fulde end før. Da jeg dagligt måtte gå til Highgate, lå Putney en del afsides, og jeg ville naturligvis

gerne gå derud, så ofte jeg kunne. Da det var umuligt for mig at komme til te, således som foreslået, udvirkede jeg hos miss Lavinia tilladelse til at indfinde mig hver lørdag eftermiddag uden afbræk i mine privilegerede søndage, og således var slutningen af hver uge en fest for mig, og jeg kom ud over de øvrige dage ved at glæde mig til den.

Det var en stor lettelse for mig at se, at min tante og Doras tanter, efter omstændighederne, kom langt bedre ud af det med hinanden, end jeg kunne have ventet. Min tante aflagde det besøg, hun havde lovet, et par dage efter sammenkomsten, og nogle dage senere aflagde Doras tanter hende genvisit med alle tilbørlige formaliteter. Lignende, men mere venskabelige besøg fandt senere sted, i almindelighed med et mellemrum af tre eller fire uger. Jeg ved nok, at min tante forargede Doras tanter i høj grad ved at lade hånt om at køre i droske og gå ud til Putney på usædvanlige tider, enten kort efter frokosttid eller kort førend tetid, også ved at sætte sin hat således, som hun selv havde lyst til, uden mindste hensyn til civilisationens fordomme; men Doras tanter vænnede sig snart til at se i min tante en excentrisk og lidt mandhaftig dame med en skarp forstand, og skønt min tante undertiden tirrede Doras tanter ved at udtrykke kætterske meninger om forskellige etikettespørgsmål, holdt hun dog for meget af mig til ikke at ofre nogle af sine små særheder for den kære husfreds skyld.

Det eneste medlem af vort lille samfund, som på ingen måde ville lempe sig efter omstændighederne, var Jip. Den kunne aldrig se min tante, uden at den straks viste hver eneste tand i sin mund og krøb ind under en stol, hvor den lå og knurrede hele tiden og af og til udstødte et ynkeligt hyl, som om hun

virkelig krænkede dens følelser alt for stærkt. Yi prøvede alle mulige midler, lokkede for den, skændte på den, daskede den og tog den med til Buckingham Street, hvor den straks til alle tilskuernes store forfærdelse fo'r løs på de to katte, men den var ikke til at bringe til at finde sig i min tantes selskab. Undertiden syntes den at have overvundet sin uvilje og kunne være venlig i nogle få minutter, men så stak den på en gang sin braksnude i vejret og hylede således, at der ikke var andet for at gøre end at binde den for øjnene og gemme den i papirkurven. Omsider svøbte Dora den regelmæssigt ind i et viskestykke og indespærrede den der, hver gang min tante kom.

En ting foruroligede mig meget, efter at sagerne var kommet i denne rolige gænge, og det var, at Dora syntes efter fælles overenskomst at blive regnet for et smukt stykke legetøj. Min tante, som hun efterhånden blev mere og mere fortrolig med, kaldte hende altid sin "lille blomst", og miss Lavinias højeste glæde bestod i at varte hende op, krølle hendes hår, sy pynt til hende og behandle hende som et forkælet barn. Hvad miss Lavinia gjorde, gjorde hendes søster naturligvis også. Det var meget underligt for mig, men de syntes alle at behandle Dora, således som Dora behandlede Jip.

Jeg besluttede at tale med Dora om det, og en dag, mens vi var ude at spadserere, sagde jeg til hende, at jeg ville ønske, at hun kunne få dem til at opføre sig anderledes imod hende.

"For du ved jo, min skat, at du ikke længere er noget barn."

"Så!" sagde Dora. "Nu er du igen gnaven!"

"Gnaven, min engel?"

"De er jo så gode imod mig," sagde Dora, "og jeg er så lykkelig."

"Ja, min egen pige," sagde jeg, "men du kan godt være meget lykkelig og dog blive behandlet på en fornuftig måde."

Dora kastede mig et bebrejdende blik – et allerkæreste blik! – og gav sig derpå til at græde og sagde, hvorfor jeg havde været så forhippet på at blive forlovet med hende, når jeg ikke holdt af hende, og hvorfor jeg ikke gik min vej, når jeg ikke kunne udstå hende!

Hvad kunne jeg gøre andet end at kysse hendes tårer bort og sige hende, hvor højt jeg elskede hende.

"Jeg er så kærlig imod dig," sagde Dora, "og du burde ikke være så grusom mod mig, Dadde!"

"Grusom, min inderligt elskede! Som om jeg for nogen pris i verden kunne eller ville være grusom mod dig!"

"Ja, så må du heller ingen bebrejdelser gøre mig," sagde Dora og forvandlede sin mund til en rosenknop, "så skal jeg nok være god igen."

Jeg blev henrykt, da hun lidt efter uopfordret bad mig skaffe sig den kagebog, jeg engang havde talt om, og vise hende, hvorledes hun skulle føre regnskab, som jeg engang havde lovet. Ved mit næste besøg havde jeg bogen med – jeg havde først ladet den smukt indbinde, for at den skulle se mindre tør og mere indbydende ud – og mens vi vandrede omkring på fælleden, viste jeg hende en af min tantes gamle husholdningsbøger og forærede hende en lommebog og en smuk lille blyantsholder og en æske med blyantstifter, for at hun kunne øve sig i at føre husholdningsregnskab.

Men Dora fik hovedpine af kagebogen, og tallene fik hende til at græde. De ville ikke stemme, sagde hun. Hun viskede dem

derfor ud og tegnede bladene fulde af små blomsterbuketter og portrætter af mig og Jip.

Derpå begyndte jeg spøjende at give hende mundtlig undervisning i husholdningssager, når vi lørdag eftermiddag spadserede sammen. Således sagde jeg f.eks. engang, da vi gik forbi en slagterbutik:

"Sæt nu, min ven, at vi var gift, og du skulle købe en lammefjerding til vor middagsmad, ville du så forstå dig på at købe den?"

Min smukke lille Dora blev noget lang i ansigtet og dannede atter sin mund til en knop, som om hun langt foretrak at lukke min med et kys.

"Ville du forstå dig på at købe den?" gentog jeg ubøjelig.

Dora tænkte sig lidt om og svarede derpå triumferende:

"Slagteren ville nok forstå sig på at sælge den, og hvad behøves der så mere? Du er dog en rigtig lille tosse!"

En anden gang, da jeg spurgte Dora, hvorledes hun ville bære sig ad, når vi var blevet gift, og jeg f.eks. sagde, at jeg havde lyst til en god frikasse, svarede hun, at hun ville sige til pigen, at hun skulle lave den, og derpå slog hun sine små hænder sammen om min arm og smilede så fortryllende, at jeg aldrig havde set hende være mere indtagende.

Den væsentligste brug, der blev gjort af kagebogen, var da også, at den blev lagt i en krog, for at Jip skulle stå på den. Men Dora var så henrykt, da hun havde dresseret Jip til at stå på den med blyantsholderen i munden, uden at røre sig af pletten, at jeg var meget glad over, at jeg havde købt den.

Og vi kom tilbage til guitaren og blomstermalingen og viserne om aldrig at ophøre at danse, tra la la, og var så glade,

som ugen var lang. Undertiden ønskede jeg, at jeg turde give miss Lavinia et vink om, at hun behandlede mit hjertes skat lidt vel meget som et legetøj, og undertiden ligesom vågnede jeg og undrede mig over, at jeg selv var henfaldet til denne almindelige fejl og ligeledes behandlede hende som et legetøj – men det var ikke ret ofte.

42. Ondskab

Selv om dette manuskript ikke er bestemt for andre øjne end mine egne, føler jeg dog, ligesom det ikke passede sig for mig selv at tale om, hvor strengt jeg arbejdede i bevidstheden om mit ansvar over for Dora og hendes tanter for at sætte mig ind i den forbistrede stenografi og alt, hvad dermed stod i forbindelse. Jeg har allerede skrevet om min udholdenhed på dette tidspunkt af mit liv og om den tålmodige og vedholdende energi, som dengang begyndte at modnes hos mig, og som jeg ved er min stærke side, hvis jeg overhovedet har nogen stærk side. Hertil vil jeg kun føje, at jeg, ved at se tilbage, søger kilden til mit held heri. Jeg har været meget heldig i livet; mange mennesker har arbejdet langt strengere og ikke været nær så heldige, men jeg ville ikke have kunnet udrette, hvad jeg har udrettet, hvis jeg ikke dengang havde vænnet mig til punktlighed, orden og flid og sat mig for at koncentrere hele min opmærksomhed på en ting ad gangen, ligegyldigt om der var andre ting, der lå og ventede på mig. Gud skal vide, at jeg ikke skriver dette for at rose mig selv. Det menneske, som lader sit eget liv passere revy således, som jeg gør, idet jeg her følger det skridt for skridt, måtte i sandhed være et sjældent godt menneske, når han ikke skulle have mange ting at gøre sig bitre bebrejdelser for – mange talenter, der er blevet forsømte, mange lejligheder, der er blevet spildte, mange vildfarende og urigtige følelser, der har ført krig i hans bryst og overvundet ham. Jeg ejer næppe en eneste medfødt evne, som jeg ikke har misbrugt. Min mening er kun, at hvad jeg har søgt at udrette her i livet, har jeg af yderste evne stræbt at gøre til gavns;

hvad jeg har hengivet mig til, dertil har jeg hengivet mig med liv og sjæl, og i stort som i småt er jeg altid gået alvorligt til værks. Jeg har aldrig troet det muligt, at en medfødt eller tilegnet duelighed kan håbe at nå sit mål uden støt og ihærdigt arbejde. Noget sådant hører ikke hjemme her på jorden. Et lykkeligt anlæg og en heldig lejlighed kunne danne de to sider af den stige, ad hvilken nogle mennesker stige op, men trinnene på denne stige må være af et emne, som kan tåle slid og strabads, og intet kan opveje grundig, solid og alvorlig flid. Aldrig kun at bruge den ene hånd til det, hvorpå jeg kunne udnytte hele min kraft, og aldrig at lade hånt om mit arbejde, hvad det så var, det har været mine gyldne regler.

Hvor meget jeg har Agnes at takke for, at jeg i praksis kunne følge de forskrifter, jeg her har givet, vil jeg ikke gentage. Med taknemmelig kærlighed vender min fortælling atter tilbage til hende.

Hun kom for at besøge doktorens på en fjorten dages tid. Wickfield var doktorens gamle ven, og doktoren ønskede at tale med ham og gøre noget for ham. Det havde været på bane, da Agnes sidst var i byen, og dette besøg var frugten deraf. Hun og hendes fader kom sammen. Det undrede mig ikke synderlig at høre af hende, at hun havde påtaget sig at skaffe et logi der i nærheden til mrs. Heep, hvis gift krævede en forandring af luft, som hun ville sætte stor pris på at nyde i et sådant selskab. Heller ikke undrede det mig, at Uriah allerede dagen efter som en tro og lydig søn kom med sin moder for at se til hende.

"De ser, master Copperfield," sagde han efter at have påtvunget mig sit selskab på en spadseretur i doktorens have, "at når man er forelsket, er man lidt skinsyg; i det mindste vil man gerne holde øje med den, man elsker."

"På hvem er De da nu skinsyg?" spurgte jeg.

"Takket være Dem, master Copperfield, ikke for øjeblikket på nogen bestemt person – i det mindste ikke på noget mandfolk."

"Er det da Deres mening, at De er skinsyg på en kvinde?"

Han skelede til mig og smilte.

"Master Copperfield," sagde han, "De er virkelig så elskværdig, at De trækker mig op ligesom med en proptrækker! Nå, jeg generer mig ikke ved at sige Dem," her lagde han sin fiskeagtige hånd i min, "at jeg i det hele taget ikke er nogen dameven, og især ikke over for mrs. Strong."

Hans øjne fik nu et grønligt skær, idet de iagttog mine med en kæltringeagtig snedighed.

"Hvad mener De?" spurgte jeg.

"Ih, skønt jeg er jurist," svarede han med et tørt grin, "mener jeg dog for øjeblikket, hvad jeg siger."

"Og hvad mener De med Deres blik?" spurgte jeg roligt.

"Med mit blik? De er minsandten noget nærgående, Copperfield! Hvad jeg mener med mit blik?"

"Ja," sagde jeg, "med Deres blik."

Det syntes at more ham kosteligt, og han lo så hjerteligt, som det var foreneligt med hans natur. Efter at have skrabet sig om hagen med sin hånd sagde han meget langsomt og med nedslåede øjne:

"Mens jeg endnu var en ringe skriver, så hun altid ned på mig. Hun var potte og pande med min Agnes og var også altid gode venner med Dem, mr. Copperfield; men jeg stod alt for langt under hende til at blive ænset."

"Nå," sagde jeg, "og om så var?"

"Og under ham med," fortsatte Uriah med stærkt eftertryk og i en tankefuld tone, mens han fortsatte at skrabe sig.

"Kender De da ikke doktoren bedre," sagde jeg, "end at De kan tro, at han nogen sinde har tænkt på, at De var til, når De ikke stod lige for hans øjne?"

Han skelede atter til mig og stak hagen frem for des lettere at kunne skrabe den, idet han svarede:

"Bevares, jeg mener ikke doktoren! Ak nej, den stakkels mand! Jeg mener mr. Maldon!"

Mit hjerte hørte næsten op at slå. Hele min gamle tvivl og frygt i dette punkt, hele doktorens lykke og fred, alle de blandede muligheder af uskyldighed og brøde, som jeg ikke kunne klare ud fra hinanden, så jeg prisgivet denne karls fordrejelser.

"Han kunne aldrig komme ind på kontoret uden at han skulle hundse mig og jage om med mig," sagde Uriah. "Jo, sådan er de fine kavalerer! Jeg var meget spag og ydmyg, og det er jeg endnu, men jeg holder ikke af en sådan behandling."

Han holdt op at skrabe sin hage og sugede sine kinder ind, til de syntes at mødes indvendig, mens han hele tiden fortsatte at skele til mig.

"Hun er en af disse elskværdige damer," fortsatte han, efter at han langsomt havde lagt sit ansigt i de sædvanlige folder igen, "der nødig ville være gode venner med folk som mig, det ved jeg. Hun er netop af den slags, som kunne sætte min Agnes fluer i hovedet. Men skønt jeg ingen dameven er, har jeg dog altid haft øjne i hovedet. Det har vi småfolk for det meste – og vi bruger dem."

Jeg søgte at holde mig rolig og lade, som jeg ikke forstod ham, men jeg kunne se på hans ansigt, at det kun lykkedes mig dårligt.

"Jeg vil ikke lade mig træde på nakken, Copperfield," fortsatte han med ondskabsfuldt overmod, idet han skød den del af panden i vejret, hvor hans røde øjenbryn ville have været, hvis

han havde haft nogle. "Og jeg vil gøre, hvad jeg kan for at sætte en stopper for dette venskab. Det huer mig ikke. Jeg har ikke noget imod at tilstå for Dem, at jeg er noget sær af naturen og helst vil være fri for uvedkommendes indblanding. Jeg vil ikke udsætte mig for at blive gjort til genstand for intriger."

"De intrigerer jo altid selv og bilder Dem derfor sagtens ind, at andre gør lige så," sagde jeg.

"Måske, master Copperfield," svarede han. "Men jeg har et mål, og det går jeg løs på. Jeg lader mig ikke spille på næsen. Jeg tåler ikke, at nogen træder i vejen for mig. De må pænt gøre plads for mig, master Copperfield."

"Jeg forstår Dem ikke," sagde jeg.

"Ikke det?" svarede han med en af sine vridninger. "Det undrer mig, da De dog ellers er så kløgtig! Jeg skal søge at forklare mig tydeligere en anden gang. – Er det ikke mr. Maldon, som der kommer ridende og nu ringer på porten?"

"Det ser ud til det," svarede jeg så ligegyldig som muligt.

Uriah tav pludselig, stak hænderne ind imellem sine store knudrede knæ og bøjede sig helt sammen af latter.

Det var en stum latter; ikke en lyd undslap ham. Jeg var så oprørt over hans modbydelige adfærd, især det sidste, at jeg uden mindste ceremoni vendte mig bort og forlod ham i denne sammensunkne stilling midt i haven ligesom en fugleskræmsel, der mangler en stiver.

Det var ikke den aften, men den næstfølgende, der var en lørdag, at jeg tog Agnes med til Dora. Besøget var i forvejen blevet aftalt med miss Lavinia, og Agnes ventedes til te.

Jeg svævede mellem stolthed og spændt forventning, stolthed over min søde lille kæreste og spændt forventning, om Agnes ville synes om hende. På hele vejen til Putney udmalede jeg mig Dora i

hendes mest fordelagtige øjeblikke, idet jeg snart blev enig med mig selv om, at jeg helst ville, hun skulle se således ud, som hun havde set ud ved den eller den lejlighed, og snart tænkte, om jeg dog ikke hellere ville, hun skulle se ud, som hun havde set ud ved en anden lejlighed, så at jeg til sidst var lige ved at blive helt tummelumsk over det.

Jeg tvivlede jo ikke på, at hun i ethvert tilfælde ville se meget sød ud, men det endte med, at jeg aldrig havde set hende tage sig så godt ud. Hun var ikke i dagligstuen, da jeg forestillede Agnes for hendes tanter, men havde undseligt listet sig bort. Men nu vidste jeg, hvor jeg skulle søge hende, og jeg fandt hende også ganske rigtigt med hænderne for ørene bag ved den samme, kedelige gamle dør.

I starten ville hun slet ikke ind, og derpå forlangte hun en frist på fem minutter. Da hun omsider rakte mig sin arm for at blive ført ind i dagligstuen, var hendes fortryllende lille ansigt rødt som blod og havde aldrig været så smukt, men da vi var kommet ind, og det blev blegt, var hun ti tusinde gange smukkere.

Dora var bange for Agnes. Hun havde fortalt mig, at hun vidste, at Agnes var "alt for klog". Men da hun så hende på en gang så munter og så alvorlig, så tankefuld og så god, udstødte hun et lille svagt skrig af glad overraskelse, slyngede sine kærlige arme om Agnes' hals og lagde sin uskyldige kind op til hendes ansigt.

Jeg havde aldrig været så lykkelig og så glad, som da jeg så disse to sidde ved hinandens side. Min lille øjesten så så naturligt ind i disse hjertelige øjne, mens Agnes betragtede hende med sådan et ømt og kærligt udtryk.

Miss Lavinia og miss Clarissa delte på deres vis min glæde. Det var det hyggeligste teselskab, man kunne tænke sig. Miss Clarissa

førte forsædet. Jeg skar birkesbrødet – de små søstre havde en fugleagtig forkærlighed for at pille frø ud og hakke i sukker – og bød det om; miss Lavinia så til med en velvillig beskytterindemine, som om vor lykkelige kærlighed var hendes eget værk, og vi var fuldkommen tilfredse med os selv og hinanden indbyrdes.

Agnes' stilfærdige munterhed vandt alles hjerter. Hendes venlige interesse for alt, hvad der interesserede Dora; den måde, hun gjorde bekendtskab med Jip på, som straks kom hende i møde; hendes spøgende væsen, da Dora undså sig ved at indtage sin sædvanlige plads ved siden af mig; hendes beskedne ynde og utvungenhed, som fremlokkede en masse små, rødmende tillidstegn hos Dora, syntes at drage os alle nærmere sammen.

"Jeg er så glad over, at De kan lide mig," sagde Dora efter teen. "Jeg troede ikke, at De ville, og nu trænger jeg mere end nogen sinde til, at nogen skal holde af mig, da Julie Mills er rejst."

Det har jeg, i forbigående sagt, glemt at omtale. Miss Mills var sejlet, og Dora og jeg var gået om bord i en stor ostindiefarer ved Gravesend for at sige hende farvel, og vi havde fået syltet ingefær og guava og flere sådanne lækkerier til frokost og forlod miss Mills grædende på en feltstol på skansen med en stor, ny dagbog under armen, hvori hendes originale tanker ved synet af verdenshavet skulle gemmes under lås og lukke.

Agnes sagde, hun var bange for, at jeg havde givet hende et dårligt skudsmål.

"Å nej, vist ikke," sagde Dora straks og rystede sine lokker, idet hun så hen til mig; "det var lutter lovtaler. Han har så høje tanker om Deres mening, at jeg blev ganske bange for at høre den."

"Min mening kan ikke forøge hans hengivenhed for visse folk, som han nok ved," sagde Agnes med et smil; "den er ikke værd at

bryde sig om."

"Jo, jeg vil så gerne, De skal tænke godt om mig," sagde Dora på sin indsmigrende måde.

Vi gjorde os lystige over Doras trang til at blive holdt af, og Dora sagde, at jeg var en gås, og at hun slet ikke holdt af mig, og den korte aften gik, inden vi vidste af det. Tiden nærmede sig, da vognen skulle komme. Mens jeg stod alene foran kaminen, kom Dora listende ind for at give mig det sædvanlige, søde lille afskedskys.

"Tror du ikke, at jeg måske var blevet langt fornuftigere, Dadde, hvis jeg for lang tid siden havde haft hende til veninde?" spurgte Dora, mens hendes klare øjne strålede meget klart, og hendes lille hånd legede med en af knapperne i min kjole.

"Hvad er det for snak, min ven?"

"Synes du, det er snak?" sagde Dora uden at se på mig. "Er du vis på, at det er det?"

"Ja, naturligvis!"

"Jeg har glemt," fortsatte Dora, mens hun stadig drejede på knappen, "hvorledes Agnes er i slægt med dig, du kære, slemme dreng."

"Vi er ikke i familie," sagde jeg, "men vi er opdraget sammen som søskende."

"Det undrer mig, at du nogen sinde kunne blive forelsket i mig," sagde Dora og begyndte på en ny knap i min kjole.

"Det var måske, fordi jeg ikke kunne se dig uden at elske dig, Dora."

"Men sæt, at du aldrig havde set mig," sagde Dora, idet hun gik til den næste knap.

"Sæt, at vi aldrig havde været til!" sagde jeg muntert.

Det var mig ikke klart, hvad hun tænkte på, mens jeg med tavs beundring iagttog den lille, bløde hånd, der famlede ved knapperne i min kjole, det lokkede hår, der hvilede mod mit bryst, og de lange øjenhår over hendes nedslåede øjne, der hævede sig en smule, idet de fulgte hendes legende fingre. Til sidst så hun mig lige ind i øjnene, stillede sig på tåspidsen for, mere takkefuld end ellers, at give mig det søde lille kys – en, to, tre gange – og gik ud ad døren.

Fem minutter efter kom de alle tilbage, og Doras usædvanlige takkefuldhed var nu helt borte. Hun lo og ville endelig have, at Jip skulle gøre alle sine kunster, førend vognen kom. De medtog nogen tid, ikke så meget på grund af deres mængde som på grund af Jips stridighed, og var ikke ganske færdige, da vognen hørtes udenfor. Agnes og Dora tog en hastig, men kærlig afsked med hinanden; Dora skulle skrive til Agnes, som ikke måtte tage sig af, at hendes breve var tossed, sagde hun, og Agnes skulle skrive til Dora, og de tog for anden gang afsked med hinanden ved karetdøren, og for tredje gang, da Dora, trods miss Lavinias indvendinger, endelig ville løbe ud endnu en gang for at huske Agnes på at skrive og for at ryste sine lokker ad mig, der sad på kuskeseadet.

Diligencen skulle sætte os af i nærheden af Covent Garden, hvorfra vi skulle tage med en anden diligence til Highgate, og jeg længtes efter den korte vandring i mellemtiden, for at Agnes kunne rose Dora for mig. Og hvilken ros var det ikke! Hvor kærligt og varmt anbefalede hun ikke det smukke lille væsen, jeg havde vundet, til min omhyggelige omsorg, mens hun stillede hendes ukunstlede ynde i det bedste lys! Hvor betænksomt mindede hun mig ikke, uden dog at give sig mine af det, om det

ansvar, jeg havde påtaget mig over for dette fader- og moderløse barn!

Aldrig, nej aldrig havde jeg elsket Dora så inderligt og oprigtigt, som jeg elskede hende den aften. Da vi atter var steget af og i stjerneskinnet fulgte den rolige vej, som førte til doktorens hus, sagde jeg til Agnes, at det var hendes skyld.

"Da De sad ved siden af hende," sagde jeg, "syntes De lige så vel at være hendes som min skytsengel, og det gør De endnu, Agnes."

"En afmægtig, men trofast engel," svarede hun.

Den klare tone i hendes stemme, der gik mig lige til hjertet, bragte mig på en naturlig måde til at sige:

"Jeg har i dag lagt mærke til, at den munterhed, der er Dem egen, Agnes, er vendt tilbage, og jeg har derfor begyndt at håbe, at De er lykkeligere hjemme?"

"Jeg er lykkeligere i mit indre," sagde hun; "jeg er fuldkommen glad og let om hjertet."

Jeg så på det rene åsyn og syntes, at det var stjernerne, som gav det et så ædelt udseende.

"Der er ingen forandring sket hjemme," sagde Agnes lidt efter.

"Ikke nogen ny hentydning," sagde jeg, "til – jeg vil så nødig bedrøve Dem, Agnes, men jeg kan ikke lade være at spørge – til det, vi talte om, da vi sidst sås?"

"Nej," svarede hun.

"Jeg har tænkt så meget på det."

"De må tænke mindre på det. Husk på, at jeg stoler på sand kærlighed og trofasthed. Vær ikke urolig for mig, Trotwood; det skridt, De frygter for, at jeg skulle gøre, gør jeg aldrig."

Skønt jeg tror, at jeg med rolig overlæg aldrig havde nærret nogen virkelig frygt for det, var det dog en ubeskrivelig trøst for

mig at modtage denne forsikring af hende egne, sanddru læber, og det sagde jeg hende.

"Og når nu dette besøg er endt," sagde jeg "– for vi bliver måske ikke oftere ene med hinanden – hvor længe vil det vel så vare, førend De igen kommer til London?"

"Sandsynligvis meget længe; jeg tror, det vil være bedst – for faders skyld – at jeg bliver hjemme. Vi ses sagtens ikke så snart igen, men jeg skal skrive flittigt til Dora, og på den måde kan vi ofte høre fra hinanden."

Yi stod nu i den lille gård ved doktorens hus. Det var blevet sent, og der var lys i mrs. Strong's værelse. Agnes pegede på det og sagde mig godnat.

"Bryd Dem ikke om vore sorger," sagde hun, idet hun rakte mig sin hånd. "Jeg kan ikke være lykkeligere over noget end over Deres lykke. Kan De nogen sinde hjælpe mig, så vær overbevist om, at jeg skal bede Dem om det. Gud være med Dem!"

I hendes strålende smil og i disse sidste toner af hendes muntre stemme syntes jeg atter at se og høre min lille Dora i hendes selskab. Jeg blev stående lidt og så, med hjertet fuldt af taknemmelighed og kærlighed, på stjernerne og gik derpå langsomt min vej. Jeg havde bestilt natteleje i en respektabel kro der i nærheden og var allerede i færd med at gå ud ad porten, da jeg, idet jeg tilfældigvis drejede hovedet, så lys i doktorens studerekammer. Der opstod den halvt bebrejdende tanke hos mig, at han måske havde arbejdet på ordbogen uden min hjælp, og for nu at se om dette var således, og for i hvert tilfælde at sige godnat, hvis han endnu sad imellem sine bøger, vendte jeg tilbage, gik sagte igennem forstuen og så ind, efter at jeg forsigtigt havde åbnet døren.

Den første person, jeg så ved det sparsomme lys af en tildækket lampe, var til min overraskelse Uriah. Han stod tæt ved lampen og holdt den ene af sine knoklede hænder over sin mund, mens den anden hvilede på doktorens bord. Doktoren sad i sin studerestol og skjulte sit ansigt i sine hænder. Wickfield, der var i den største vande, bøjede sig forover og rørte usikkert ved doktorens arm.

Lige straks troede jeg, at doktoren var syg, men da jeg i denne tanke ville skynde mig hen til ham, mødte jeg Uriahs blik og så, hvad der var på færde. Jeg ville have trukket mig tilbage, men doktoren gav tegn til, at jeg skulle standse, og jeg blev.

"I ethvert tilfælde," sagde Uriah med en vridning af sin væmmelige krop, "vil vi holde døren lukket. Det er ikke nødvendigt, at hele byen får det at vide."

Med disse ord gik han på tæerne hen til døren, som jeg havde ladet stå åben, og lukkede den omhyggeligt. Der var en påtrængende medlidenhed og forstilt iver i hans stemme og optræden, som, i det mindste for mig, var mere utålelig end enhver anden opførsel, han kunne have lagt for dagen.

"Jeg har holdt det for min pligt, master Copperfield," sagde Uriah, "at gøre doktor Strong opmærksom på det, De og jeg allerede har talt om. Men De forstod mig nok ikke rigtigt dengang?"

Jeg lånte ham et par øjne, men gav ham intet andet svar og sagde, idet jeg gik hen til min gode gamle lærer, nogle ord, som jeg troede kunne tjene ham til trøst og opmuntring. Han lagde sin hånd på min skulder, ligesom han plejede at gøre, mens jeg endnu var en lille dreng, men løftede ikke sit grå hoved i vejret.

"Da De ikke forstod mig, master Copperfield," fortsatte Uriah på den samme travle måde, "vil jeg, siden vi er blandt venner,

tage mig den frihed at sige, at jeg har henledet doktor Strong's opmærksomhed på mrs. Strong's opførsel. Det er meget mod min tilbøjelighed, kan jeg forsikre Dem, Copperfield, at blande mig ind i noget så ubehageligt, men således som sagerne står, er vi jo alle medvidere i noget, der ikke burde være. Det var det, jeg mente, dengang De ikke forstod mig."

Det undrede mig nu, når jeg tænker på hans hånlige smil, at jeg ikke tog ham i nakken og rystede ham, så længe der var liv i ham.

"Jeg vil gerne indrømme, at jeg ikke udtrykte mig synderlig klart, men det gjorde De ikke heller. Vi vil naturligvis begge helst undgå at røre ved et sådant emne. Men nu har jeg besluttet at tale rent ud, og jeg har sagt dr. Strong – sagde De noget, sir?"

De sidste ord gjaldt doktoren, som havde udstødt et klagesuk. Denne lyd måtte have rørt ethvert hjerte, tænkte jeg, men den gjorde intet indtryk på Uriah.

"– sagt doktor Strong," fortsatte han, "at enhver kan se, at mr. Maldon og den elskværdige, vakre dame, der er gift med doktor Strong, er for kærlige mod hinanden. Det er sandelig på tiden (da vi jo nu alle er medvidere i noget, der ikke bør være), at doktor Strong får at vide, at dette var lige så klart for alle som solen, dengang mr. Maldon rejste til Ostindien; at mr. Maldon alene af den grund brugte påskud for at komme tilbage, og at han stadig kommer her alene af den grund. Da De kom ind, opfordrede jeg netop min kompagnon til på sit æresord at sige doktor Strong, om han ikke for længe siden havde været af samme mening. Nu vel, mr. Wickfield, hav nu den godhed at sige os det! Ja eller nej, sir! Nå, kompagnon?"

"For Guds skyld, kære doktor," sagde Wickfield og lagde atter sin rådvilde hånd på doktorens arm, "læg ikke for megen vægt på

den mistanke, jeg muligvis kan have næret."

"Så!" sagde Uriah og rystede på hovedet. "Var det ikke en sørgelig stadfæstelse? Han! Sådant en gammel ven! Gud velsigne Dem, mens jeg ikke var andet end skriver på hans kontor, Copperfield, har jeg set ham ikke én, men tyve gange ærgre sig og helt ude af sig selv – og det var meget rigtigt af ham som fader; jeg kan sandelig ikke dadle ham for det – ved tanken om, at Agnes var medvider i noget, der ikke burde være."

"Kære Strong," sagde Wickfield med skælvende stemme, "gamle ven, jeg har ikke nødig at sige Dem, at det har været min fejl at søge en drivfjeder hos alle og måle alle handlinger med samme alen. Det er måske denne vildfarelse, der er skyld i, at jeg har fattet mistanke."

"De har haft mistanke, Wickfield," sagde doktoren uden at løfte hovedet i vejret.

"Ud med sproget, kompagnon!" sagde Uriah.

"Ja, én gang," sagde Wickfield. "Jeg – Gud forlade mig det – jeg troede, at De selv havde mistanke."

"Nej, nej!" svarede doktoren i en så sørgmodig tone, at det var helt rørende.

"Engang troede jeg," sagde Wickfield, "at De ønskede at få Maldon ud af landet for at skille Dem ad."

"Nej, nej, nej!" svarede doktoren, "det var for at glæde Annie ved at sørge for hendes barndomsven. Ikke for andet."

"Det mærkede jeg," sagde Wickfield. "Jeg kunne ikke tvivle om det, da De sagde mig det. Men jeg troede – glem endelig ikke den snæverhjertede synsmåde, der har været min skødesynd – at hvor der var så stor forskel i alder –"

"Se, det er den rette måde at fremstille sagen på, master Copperfield," sagde Uriah med slesk og fornærmelig

medlidenhed.

"– kunne det kun være af egennyttige bevæggrunde, at en så ung og indtagende dame giftede sig, hvor oprigtig agtelse hun end nærede for Dem. Jeg tog intet hensyn til de utallige andre forhold og motiver, som der måske ikke har været noget ondt i. Husk for Himlens skyld på det!"

"Hvor smukt han fremstiller det!" sagde Uriah og rystede på hovedet.

"Jeg iagttog hende altid fra ét synspunkt," sagde Wickfield, "ved alt, hvad der er Dem kært, min gamle ven, beder jeg Dem at huske vel på dette; jeg er derfor nødt til at tilstå, da jeg ingen udvej har –"

"Nej! Der er ikke andet for, mr. Wickfield," sagde Uriah, "nu da det er kommet så vidt."

"– at jeg virkelig tvivlede om hende," sagde Wickfield og så hjælpeløs og forvirret på sin kompagnon, "og troede, at hun sveg sin pligt imod Dem, ja, når jeg skal sige alt, var det mig undertiden meget imod, at Agnes stod på en så fortrolig fod med hende og skulle se alt, hvad jeg så eller i min sygelige fantasi indbildte mig at se. Jeg nævnte det aldrig for nogen. Jeg har aldrig villet, at nogen skulle mærke det. Og skønt det er skrækkeligt for Dem at høre, ville De dog have medlidenhed med mig, når De vidste, hvor skrækkeligt det er for mig at sige det."

I sin medfødte hjertensgodhed strakte doktoren sin hånd ud. Wickfield holdt den med nedbøjet hoved en kort tid inden i sin.

"Jeg tilstår," sagde Uriah, som under denne pause vred sig som en ål, "at det er en meget uhyggelig historie for os alle. Men siden vi er kommet så vidt, bør jeg tage mig den frihed at tilføje, at Copperfield også har lagt mærke til det."

Jeg vendte mig om mod ham og spurgte, hvorledes han turde vove at kalde mig til vidne.

"Åh, det er meget smukt af Dem, Copperfield, og vi ved alle, hvilken elskværdig karakter De har, men De ved nok, at i samme øjeblik, jeg talte til Dem forleden aften, vidste De, hvad jeg mente. Det ved De meget godt, Copperfield. Nægt det ikke; selv om De gør det i den bedste hensigt, bør De dog ikke gøre det, Copperfield."

Jeg så den gode doktors milde øjne vende sig hen mod mig og følte, at tilståelsen om mine gamle anelser og minder stod alt for tydeligt skrevet på min pande, til at den kunne skjules. Det nyttede ikke at rase. Jeg kunne ikke gøre det ugjort. Jeg måtte sige, hvad jeg ville, så kunne jeg ikke modsige det.

Der blev atter tavshed, indtil doktoren rejste sig og gik et par gange op og ned ad gulvet. Derpå vendte han tilbage til det sted, hvor hans stol stod, og idet han støttede sig på ryggen af den og af og til holdt sit lommenørklæde for øjnene med en naturlig oprigtighed, som i mine tanker gjorde ham større ære, end om han havde forstilt sig nok så meget, sagde han:

"Jeg har meget på min samvittighed – grumme meget. Jeg har udsat en kvinde, som jeg elsker højt, for prøvelser og bagvaskelser – jeg kalder det bagvaskelser, selv om det kun var tanker, der aldrig var kommet over nogens læber – som hun aldrig kunne være blevet genstand for, hvis jeg ikke havde været."

Uriah gav en snøftende lyd fra sig, sagtens for at tilkendegive sin deltagelse.

"Jeg er nu gammel," fortsatte doktoren, "og jeg føler i aften, at jeg ikke har meget at leve for, men med mit liv – ja, med mit liv – indestår jeg for den dames ære og troskab, der har været genstand for denne samtale."

Jeg tror ikke, at den mest udprægede repræsentant for ridderlighed, virkeliggørelsen af den skønneste og mest romantiske skikkelse, en maler nogen sinde har tænkt sig, kunne have sagt dette med en mere imponerende og rørende værdighed end den, hvormed den jævne, gamle doktor sagde det.

"Men jeg tør ikke nægte," fortsatte han, "at jeg muligvis mod mit vidende har forledt denne dame til et ulykkeligt ægteskab. Jeg er selv helt blottet for iagttagelsesevne og kan ikke tro andet, end at flere personer af forskellig alder og stilling, som alle har iagttaget det samme – og det noget, der er så ganske naturligt – skulle have set skarpere end jeg."

Jeg havde ofte, som jeg et andet sted har sagt, beundret hans hensynsfulde optræden over for hans unge kone, men den ærbødige ømhed, han ved denne lejlighed røbede for hende i de ord, han sagde, og den næsten andagtsfulde måde, hvormed han skød den svageste tvivl om hendes renhed fra sig, ophøjede ham uendelig i mine øjne.

"Jeg ægtede denne dame," sagde doktoren, "mens hun endnu var ganske ung. Jeg tog hende til hustru, førend hendes karakter endnu var helt udviklet. Jeg havde haft den lykke at gøre mit til dens udvikling. Jeg kendte hendes fader og hende selv så godt. For alle hendes skønne og gode egenskabers skyld havde jeg lært hende, hvad jeg kunne. Har jeg gjort nogen uret imod hende, som jeg frygter, jeg har, ved at benytte mig af hendes taknemmelighed og hengivenhed, skønt det aldrig var min hensigt, beder jeg denne dame af hjertet om tilgivelse."

Han gik tværs over gulvet, og da han var kommet tilbage til det samme sted, holdt han sig fast ved stolen med en hånd, der dirrede af sindsbevægelse ligesom hans dæmpede stemme.

"Jeg tænkte, at hun hos mig ville finde et fristed mod livets farer og omskiftelser. Jeg bildte mig ind, at hun, så forskellige vi end var i år, dog kunne leve rolig og tilfreds med mig. Jeg tænkte også på, at der ville komme en tid, hvor hun atter ville blive fri, mens hun endnu var ung og smuk, men havde en mere moden forstand – ja på min ære!"

Hans trofasthed og højmodighed syntes at kaste en lysende glans over hans hverdagsagtige skikkelse. Hvert ord, han sagde, havde en kraft, som den største veltalenhed ikke havde kunnet give det.

"Jeg har levet meget lykkeligt med denne dame. Indtil i aften har jeg kun haft grund til at velsigne den dag, da jeg gjorde hende så stor uret."

Hans stemme, der blev mere og mere stammende, mens han udtalte disse ord, svigtede ham et øjeblik; derpå fortsatte han:

"Nu, da jeg er blevet vakt af min drøm – jeg har hele mit liv igennem været en stakkels drømmer enten på den ene eller den anden måde – ser jeg, hvor naturligt det er, at hun nærer en vemodig følelse over for sin jævnaldrende barndomsven. At hun føler en uskyldig interesse for ham og med vemod tænker på, hvorledes alt kunne have været anderledes, er, frygter jeg, kun alt for sandt. Meget, som jeg har set, men ikke lagt mærke til, har i denne sidste, pinefulde time fremstillet sig for mig i et nyt lys. Men med undtagelse af dette må der ikke kastes den fjerneste skygge af mistanke på hende."

Under de sidste ord flammede hans øje, og hans stemme var fast; så tav han lidt og fortsatte derpå ligesom tidligere:

"Der står nu kun tilbage for mig at bære bevidstheden om den ulykke, hvori jeg er skyld, så tålmodigt, som jeg kan. Det er hende, som skulle gøre bebrejdelser, ikke mig. Det er min pligt at

frelse hende fra miskendelse, grusom miskendelse, som ikke engang mine venner har kunnet undgå. Jo mere tilbagetrukkent vi lever, des bedre kan jeg opfylde denne pligt. Og når tiden kommer – gid den kom snart, hvis det er *Hans* nådige vilje – da min død skal frigøre hende for al tvang, skal jeg lukke mine øjne med uindskrænket tillid og kærlighed til hende, og hun kan da uden sorg gå glattere og lysere dage i møde."

Jeg kunde ikke se ham for de tårer, som hans hjertelighed og godhed, der ytrede sig på en så troskyldig og naturlig måde, fremkaldte i mine øjne.

Idet han gik hen mod døren, tilføjede han:

"Mine herrer, jeg har ladet Dem se i mit hjerte. Jeg er overbevist om, at De vil ære mine følelser. Hvad vi har talt om i aften, må aldrig nævnes mellem os. Wickfield, min gamle ven, lån mig Deres arm og lad os gå ovenpå."

Wickfield ilede hen til ham. Uden at veksle et ord fulgtes de langsomt ud af stuen, mens Uriah så efter dem.

"Nå, master Copperfield!" sagde Uriah, idet han mygt vendte sig om mod mig. "Sagen tog just ikke den vending, man kunne have ventet, for den gamle filosof – det er dog en fortræffelig mand! – han er så blind som en flagermus, men den familie er dog sat ud af spillet, skulle jeg tro!"

Det var nok for mig kun at høre lyden af hans stemme for at blive så rasende opirret, som jeg aldrig har været, enten før eller senere.

"Skurk," sagde jeg, "hvad skal det sige, at De vikler mig ind i Deres rænker? Hvor turde De, falske kæltring, før vove at kalde mig til vidne, som om vi havde lagt råd op sammen?"

Idet vi stod således ansigt til ansigt, så jeg så tydeligt af den skjulte hoveren i hans miner, hvad jeg allerede vidste så godt – at

han nemlig påtvang mig sin fortrolighed for at bringe mig i ulykke og netop ved denne lejlighed med overlæg havde stillet en fælde op for mig. Det var ikke til at holde ud. Hans magre kind vendte så indbydende imod mig, og jeg slog til den med min flade hånd med en sådan kraft, at mine fingre snurrede, som om jeg havde brændt dem.

Han greb om min hånd, og i denne stilling stod vi og så på hinanden. Vi stod længe således, længe nok til, at jeg kunne se de hvide mærker af mine fingre svinde bort fra den mørke rødme på hans kind og gøre den endnu mørkere.

"Copperfield," sagde han omsider med åndeløs stemme, "har De rent mistet forstanden?"

"Vi to er færdige med hinanden," svarede jeg, idet jeg vristede min hånd ud af hans; "jeg kender Dem ikke længere, køter!"

"Ikke det?" sagde han og nødtes af smerten i sin kind til at holde hånden op mod den. "De vil måske dog ikke kunne undgå det. Men er det ikke utaknemmeligt af Dem?"

"Jeg har ofte nok vist Dem, at jeg foragter Dem," sagde jeg, "og jeg har nu end tydeligere vist Dem det. Hvorfor skulle jeg frygte for, at De vil søge at skade Deres omgivelser på alle mulige måder? Hvad andet gør De vel nogen sinde?"

Han forstod meget godt denne hentydning til de hensyn, som hidtil havde lagt bånd på mig i min omgang med ham. Jeg tror næsten, at jeg ville have tæmmet både min hånd og min tunge mere, hvis jeg ikke samme aften havde modtaget den forsikring af Agnes. Dog lige meget.

Der opstod en lang pause. Mens han så på mig, syntes hans øjne at antage alle de farveskygninger, der kunne gøre øjne hæslige.

"Copperfield," sagde han omsider, idet han tog hånden fra kinden, "De har altid haft noget imod mig. Jeg ved, at De altid har modarbejdet mig hjemme hos Wickfields."

"Tro De, hvad De vil," sagde jeg fnysende af forbitrelse. "Er det ikke sandt, er det Dem kun så meget des værdigere."

"Og dog har jeg altid holdt af Dem," sagde han.

Jeg værdigede ham intet svar, men idet jeg tog min hat og ville til at gå, stillede han sig imellem mig og døren.

"Copperfield," sagde han, "der må være to parter i en strid. Jeg vil ikke være den ene."

"De kan gå Fanden i vold!" sagde jeg.

"Sig ikke det!" svarede han. "Jeg ved, De vil komme til at fortryde det siden. Hvor kan De fornedre Dem således for mig ved at være så hidsig? Men jeg tilgiver Dem."

"De tilgiver mig?" svarede jeg hånlig.

"Ja jeg gør, og De må finde Dem i det. At tænke sig, at De kunne angribe mig, som altid har vist mig som Deres ven! Men der kan ingen strid være, hvor der ikke findes to parter. Jeg vil være Deres ven til trods for Dem selv. Og nu ved De, hvad De har at vente."

Nødvendigheden af at føre denne samtale i en dæmpet tone for ikke at forstyrre huset på denne tid af aftenen, tjente ikke til at gøre min stemning mildere, skønt min hidsighed begyndte at kølnes. Idet jeg kun sagde, at jeg ikke ventede mig andet af ham, end hvad jeg altid havde ventet, og som jeg endnu aldrig var blevet skuffet i, rev jeg døren op, så han blev klemmt ind imod væggen, som om han havde været en valnød, der skulle knækkes, og gik ud af huset. Men han lå også ude af huset i sin moders logi, og førend jeg havde gået ret mange hundrede skridt, indhentede han mig.

"De ved, Copperfield," sagde han mig i øret (jeg vendte ikke hovedet), "at De er i en aldeles falsk stilling," hvilket jeg måtte indrømme var sandt, og det gjorde mig endnu ærgerligere. "De kan ikke rose Dem af, hvad De har gjort, og De kan ikke undgå at tage imod tilgivelse. Jeg vil ikke tale om det til moder eller til nogen levende sjæl. Jeg har fast besluttet at tilgive Dem. Men det undrer mig, at De kunne lægge hånd på en så ringe person som mig."

Jeg følte mig næsten lige så ussel som han. Han kendte mig bedre, end jeg selv gjorde. Havde han gjort gengæld eller åbenlyst fornærmet mig, ville det have været en lettelse og retfærdiggørelse for mig, men nu havde han lagt mig over en langsom ild, som martrede mig den halve nat.

Da jeg gik om morgenen, ringede kirkeklokken, og han spadserede frem og tilbage med sin moder. Han tiltalte mig, som om intet var hændt, og jeg var nødt til at svare. Jeg havde slået ham så hårdt, at han havde fået tandpine, tror jeg; i ethvert tilfælde var hans ansigt bundet ind i et sort silketørklæde, som i forbindelse med hatten, der sad og dinglede ovenpå, ingenlunde tjente til at forskønne hans udseende. Siden fik jeg at vide, at han mandag morgen var taget ind til en tandlæge i London og havde fået en tand trukket ud. Jeg håber, det har været en dobbelt kindtand.

Doktoren foregav, at han ikke var ganske vel, og holdt sig for sig selv en stor del af dagen, så længe besøget varede, og først otte dage efter at Agnes og hendes fader var rejste, tog vi atter fat på vort sædvanlige arbejde. Dagen i forvejen gav doktoren mig med egen hånd et sammenlagt, åben brev. Den var adresseret til mig og pålagde mig med nogle få kærlige ord aldrig at hentyde til det, der var foregået den aften. Jeg havde åbenbaret det for min

tante, men ikke til nogen anden; det var ikke noget, jeg kunne tale med Agnes om, og hun selv havde sikkert ikke mindste mistanke om, hvad der var sket.

Det samme var vistnok tilfældet med mrs. Strong. Der gik flere uger, inden jeg mærkede nogen forandring hos hende, og den kom langsomt ligesom en sky, når det ikke blæser. I starten syntes hun at undre sig over den medlidende tone, doktoren talte til hende i, og over, at han ønskede, at hun skulle have sin moder om sig, for at hun ikke skulle kede sig så meget. Ofte kunne jeg, når vi arbejdede, og hun sad i nærheden af os, se hende lægge sit sytøj og iagttage ham med et udtryk, jeg aldrig kunne glemme. Senere lagde jeg undertiden mærke til, at hun rejste sig med tårer i øjnene og gik ud af stuen. Efterhånden lagde der sig en tungsindig skygge over hendes skønne ansigt, og den tiltog dag for dag. Mrs. Markleham snakkede kun og så intet.

Alt som denne forandring foregik med Annie, der engang havde været ligesom en solstråle i doktorens hus, kom doktoren selv til at se ældre og mere alvorlig ud, men blidheden i hans sind, den stille venlighed i hans væsen og hans kærlige omhu for hende forøgedes, hvis dette i øvrigt var muligt. Jeg så ham engang tidligt om morgenen på hendes fødselsdag, da hun kom ind for at sætte sig ved vinduet, mens vi arbejdede, tage hende om panden med begge hænder, kysse den og derpå skynde sig bort, alt for rørt til at kunne blive. Jeg så hende, da han havde forladt hende, stå som en billedstøtte og derpå bøje hovedet, folde hænderne og græde så inderligt, så jeg ikke kan sige det.

Undertiden syntes jeg, at hun prøvede på at tale til mig, når vi tilfældigvis var alene, men der kom aldrig et ord over hendes læber. Doktoren ville altid, at hun skulle tage del i alle mulige fornøjelser uden for huset i selskab med sin moder, og kom

stadig med ny forslag i den retning, og mrs. Markleham, som holdt meget af at more sig og meget lidt af alt andet, var altid villig og priste hans forslag i høje toner. Men Annie gik, uden at røbe spor af lyst eller glæde, kun derhen, hvortil hun blev ledet, og syntes ikke at bryde sig om noget.

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle tro, og lige så lidt min tante, der til forskellige tider må have tilbagelagt over tyve mil. Men det underligste af det hele var, at den eneste virkelige trøst, som fandt vej til denne huslige sorgs hemmelige udspring, kom fra Dick.

Hvad han tænkte om sagen, eller hvad han så, kan jeg lige så lidt forklare, som han ville have kunnet hjælpe mig med at løse denne opgave. Men han nærede en uindskrænket ærefrygt for doktoren, og den sande hengivenhed ejer, selv når talen er om dyr i forholdet til mennesket, en fin iagttagelsesevne, som den højeste intelligens mangler. Denne hjertegave, hvis jeg tør kalde den således, satte Dick i stand til at opfange et glimt af sagens sande sammenhæng.

Han var meget stolt over igen at kunne benytte sit privilegium på at spadserere frem og tilbage med doktoren i haven i mange af sine fritimer. Men sagerne havde ikke så snart taget denne vending, førend han brugte hele sin fritid til disse vandringer. Havde han før været over al måde lykkelig, når doktoren læste op for ham af dette vidunderlige værk, ordbogen, var han nu aldeles fortvivlet, når doktoren ikke tog det op af lommen og begyndte. Når doktoren og jeg var beskæftiget, plejede han nu at spadserere frem og tilbage med mrs. Strong og hjælpe hende med at passe hendes yndlingsblomster eller luge bedene. Jeg tør sige, at han sjældent talte ti ord i timen, men hans alvorlige ansigt og stille deltagelse fandt straks genklang i begges bryst; den ene vidste, at

den anden holdt af ham, og at han elskede dem begge, og han blev, hvad ingen anden kunne være blevet – et tilknytningspunkt imellem dem.

Når jeg tænker mig ham spadsere frem og tilbage med doktoren med sin dybsindige mine, henrykt over at blive bombarderet med de hårde nødder i ordbogen, når jeg tænker mig ham slæbe store vandkander bag efter Annie, knæle med et par sande bjørnelabber af handsker på hænderne for at foretage mikroskopiske undersøgelser mellem de små blade, mens han, bedre end nogen filosof kunne have gjort det, i alt, hvad han gjorde, udtrykte et stille ønske om at være hendes ven og udgød deltagelse, trofasthed og hengivenhed gennem hvert eneste hul i vandkanden; når jeg tænker på, at åndsevnerne aldrig svigtede ham under denne kærlighedsgerning, at han aldrig lod den ulykkelige kong Charles komme ind i haven, aldrig slappedes i sin taknemmelige tjenesteiver, aldrig tabte af syne, at der var noget, som var galt, eller opgav ønsket om at bringe det i orden igen – da skammer jeg mig næsten ved at have vidst, at han ikke var rigtig ved sin forstand, især når jeg tænker på, hvad jeg har udrettet med min.

"Kun jeg ved, Trot, hvad der bor i den mand!" plejede min tante med stolthed at sige, når vi talte om det. "Du skal se, Dick kommer nok til at udmærke sig."

Førend jeg slutter dette kapitel, må jeg omtale en ting til. Mens besøget hos doktorens stod på, lagde jeg mærke til, at postbuddet hver morgen bragte nogle breve til Uriah Heep, som blev i Highgate, til de andre vendte tilbage, eftersom det var ferietid, og at disse breve altid var adresseret af Micawber, som nu skrev en flydende kontorhånd. Heraf troede jeg at kunne slutte, at det gik Micawber godt, og jeg blev derfor højst overrasket ved

omtrent på denne tid at modtage følgende brev fra hans elskværdige kone:

Canterbury,
mandag aften.

"De vil uden tvivl blive overrasket, kære mr. Copperfield, ved at modtage denne meddelelse. Endnu mere over dens indhold. Og endnu mere over at jeg beder Dem betragte dette som en dyb hemmelighed. Men mine følelser som hustru og moder trænger til trøst, og da jeg ikke ønsker at rådføre mig med min familie, da Micawber allerede har fået nok af den, ved jeg ingen, hvem jeg bedre kan spørge til råds, end min ven og forrige logerende.

De ved, kære mr. Copperfield, at der altid har hersket en gensidig fortrolighed mellem mig og Micawber, og at jeg aldrig vil forlade ham. Han kan måske undertiden have udstedt en veksel uden at have rådført sig med mig, eller vildledet mig med hensyn til det tidspunkt, når en sådan forpligtelse var forfalden. Dette har virkelig været tilfældet. Men i almindelighed har Micawber ikke haft hemmeligheder for sin sjæls fortrolige – jeg mener hans hustru – og har altid, når vi lagde os til hvile, meddelt mig dagens tildragelser.

De kan udmale Dem, kære mr. Copperfield, hvor bitre mine følelser må være, når jeg fortæller Dem, at Micawber er blevet aldeles forandret. Han er tilbageholden. Han er hemmelighedsfuld. Hans liv er en gåde for den, der skulle dele hans glæder og sorger – jeg mener atter hans hustru – og med undtagelse af, at jeg ved, at han tilbringer sin tid fra

morgen til aften på kontoret, forsikrer jeg Dem, at jeg ved mindre om det, end jeg ved om manden i månen.

Men det er ikke alt. Micawber er gnaven. Han er streng; han er blevet kold mod vor ældste søn og datter, han er ikke længere stolt af sine tvillinger; med et koldt blik betragter han endog den spæde, familien senest er blevet forøget med. De pekuniære midler til at dække vore udgifter, på hvilke der knibes til det yderste, kan kun fås ud af ham med stor møje og endog under den frygtelige trussel, at han vil "gøre det af med sig selv" (hans egne ord), og han nægter hårdnakket at give nogen forklaring på denne fortvivlede politik.

Dette er tungt at bære. Det er til at gå i graven over. Kan De, som kender mine svage evner, give mig et råd om, hvorledes De tror, at De bedst kan udnyttes i et så uvant dilemma, vil De føje endnu en venskabstjeneste til de mange, de allerede har vist mig. Med kærlige hilsener fra børnene og et smil fra den i sin ubevidsthed lykkelige spæde, forbliver jeg, kære mr. Copperfield,

Deres sorgfulde

Emma Micawber.

Jeg følte, at jeg ingen ret havde til at give en kone med mrs. Micawbers erfaring noget andet råd, end at hun skulle søge at vinde Micawber ved tålmodighed og venlighed (hvad jeg vidste, hun under alle omstændigheder ville), men brevet bragte mig til at tænke meget på ham.

43. Endnu et tilbageblik

Lad mig endnu engang standse ved et mærkeligt afsnit af mit liv. Lad mig træde til side for at se skyggerne fra disse dage drage forbi mig i et tåget optog.

Uger, måneder, årstider svinder. De synes kun at være lidt mere end en sommerdag og en vinteraften. Snart står fælleden, hvor jeg spadserer med Dora, i fuldt flor og ligner en mark, oversået med guld, og snart ligger den usynlige lyng i bunker og hobe skjult under et dække af sne. Floden, ved hvilken vi vandrer, tindrer i sommersolen, kruses af vinterblæsten eller opfyldes med drivende isflager, alt sammen i et nu. Hurtigere end en flod nogen sinde løb ned mod havet, glimter den, mørknes og ruller bort.

I de to små, fugleagtige damers hus sker der ikke spor af forandring. Uret dikker oven over kaminen, vejrglasset hænger i forstuen. Hverken ur eller vejrglas viser nogen sinde rigtigt, men vi tror på dem begge som på et evangelium.

Jeg har nået den juridiske manddomsalder; jeg har opnået den værdighed at være en og tyve år. Men dette er den slags værdigheder, som kan pånødes en; lad mig se, hvad jeg selv har udrettet.

Jeg er trængt ind i stenografiens mysterier. Jeg skaffer mig en ganske god indtægt ved det. Jeg nyder megen anseelse for min dygtighed i alt, hvad der hører til denne kunst, og leverer i forbindelse med elleve andre referat af parlamentsdebatterne til et morgenblad. Den ene aften efter den anden nedskriver jeg spådomme, som aldrig går i opfyldelse, løfter, som aldrig bliver

holdt, forklaringer, som kun er bestemt til at føre på vildspor. Jeg vader i ord. Britannia, den ulykkelige kvinde, står stadig for mig som en høne, der er gjort i stand til at steges, gennemstukket på kryds og tværs med kontorpenne og bundet på hænder og fødder med omsvøb og formularer. Jeg er kommet tilstrækkelig bag ved kulisserne til at kende det politiske livs værd; jeg er blevet en sand vantroende i så henseende og lader mig aldrig omvende.

Min kære gamle Traddles har forsøgt sig i det samme fag, men det ligger ikke for ham. Han tager sit uheld let og husker mig på, at han altid har holdt sig selv for tungnem. Han har undertiden noget at gøre ved det samme blad, idet han samler de tørre fakta, der senere bliver gennemarbejdet og pyntet af mere opfindsomme hoveder. Han er blevet udnævnt til sagfører og har med beundringsværdig flid og selvfornægtelse skrabt andre hundrede pund sammen til honorar for en notarius, på hvis kontor han arbejder. Der blev drukket en hel del stærk portvin på grund af hans udnævnelse, og efter regningen at dømme må jeg tro, at Inner Temple må have tjent godt ved det.

Jeg har også prøvet mine kræfter i en anden retning. Med frygt og bæven er jeg begyndt at optræde som forfatter. Jeg skrev i al hemmelighed en lille ubetydelighed og sendte den til et månedsskrift, og månedsskriftet optog den. Siden den tid har jeg fået mod til at skrive en hel del småting. Nu bliver jeg regelmæssigt betalt for dem. Jeg har det i det hele taget godt; når jeg tæller mine indtægter op på fingrene af min venstre hånd, går jeg forbi den tredje finger og standser ved det mellemste led på den fjerde.

Vi er flyttede fra Buckingham Street til en venlig lille villa i nærheden af den, jeg så på, da min begejstring først kom over mig. Min tante, som har solgt huset i Dover meget fordelagtigt, vil imidlertid ikke blive der, men agter at flytte ind i en endnu mindre dukkevilla ganske tæt ved. Hvad betyder dette? Mit bryllup? Ja!

Ja! Jeg skal giftes med Dora. Miss Lavinia og miss Clarissa har givet deres samtykke, og det kan nok være, de har travlt! Miss Lavinia, som selv har påtaget sig at sørge for min kære, lille piges garderobe, bestiller ikke andet end at skære papirskyrasser og at skændes med en meget pyntelig ung mand med en lang bylt og et alenmål under armen. En syjomfru, hvis bryst altid er gennemboret af en nål med tråd i, har kost og logi i huset og tager, så vidt jeg kan se, aldrig fingerbøllet af, hvad enten hun spiser, drikker eller sover. De gør en pyntedukke af min skat; de sender stadig bud efter hende, for at hun skal komme ind og prøve et eller andet. Vi kan ikke være lykkelige sammen i fem minutter om aftenen, førend en eller anden påtrængende fruentimmerskikkelse banker på døren og siger: "Å, vær så god, miss Dora, at gå ovenpå!"

Miss Clarissa og min tante gennemstøver hele London for at finde indbo, som Dora og jeg skal se på. Det var bedre, om de straks købte sagerne uden denne inspektion, for når vi går hen for at se på en kulkasse og et flueskab, ser Dora et kinesisk hus til Jip med små klokker på taget og foretrækker det. Og det tager lang tid at vænne Jip til den ny bolig, efter at vi har købt den; hver gang den går ind eller ud, får den alle de små klokker til at ringe og bliver frygtelig bange.

Peggotty kommer for at gå til hænde og tager straks fat. Hendes departement synes at være at gøre alting rent og så begynde forfra igen. Hun skurer enhver ting, som kan skures, til den skinner, ligesom hendes egen ærlige pande, af den idelige gnidning. Og nu er det, at jeg begynder at se hendes ensomme broder vandre gennem de mørke gader om aftenen og se på de forbigående ansigter. Jeg taler aldrig til ham i sådanne øjeblikke. Jeg ved alt for vel, hvad han søger, og hvad han frygter, når jeg ser hans alvorlige skikkelse gå forbi.

Hvorfor ser Traddles så højtidelig ud, da han denne eftermiddag kommer hen til mig i Commons. Mine ynglingeårs lyse drømme er nær ved at blive til virkelighed; jeg skal løse kongebrevet.

Det er et lille dokument, som kan udrette så meget, og mens det ligger på min pult, undersøger Traddles det halvt med beundring, halvt med ærefrygt. Der står navnene David Copperfield og Dora Spenlow i den søde forbindelse, som jeg så ofte har fantaseret om, og der oppe i hjørnet skuer det faderlige institut, stempelkontoret, som nærer en så velvillig interesse for det menneskelige livs forskellige forhold, ned på vor forening, og der nedbeder ærkebiskoppen af Canterbury en velsignelse over os på prent og gør det så billigt, som man på nogen måde kan forlange det.

Ikke des mindre går jeg som i en drøm, i en forvirret, lyksalig, forunderlig drøm. Jeg kan ikke tro, at det er virkeligt, og dog kan jeg ikke tro andet, end at enhver, jeg kommer forbi på gaden, må have en anelse om, at jeg skal have bryllup i overmorgen.

"Når du kommer her næste gang, gamle ven," siger jeg til Traddles, "vil jeg håbe, at det er i det samme ærinde for dig selv. Og jeg håber, at det vil ske snart."

"Tak for dine gode ønsker, kære ven," svarer han, "det håber jeg med. Det er en trøst at vide, at hun vil vente på mig, så længe det skal være, og hun er virkelig den sødeste pige –"

"Hvornår skal du møde hende ved diligencen?" spørger jeg.

"Klokken syv," siger Traddles og ser på sit simple, gamle sølvur – det samme, han en gang i skolen tog et hjul ud af for at bruge det til en vandmølle. "Kommer ikke miss Wickfield på samme tid?"

"Lidt senere; klokken halv ni."

"Jeg forsikrer dig, kære ven," siger Traddles, "at jeg næsten er lige så glad ved tanken om, at dette har fået et så lykkeligt udfald, som om jeg selv skulle holde bryllup. Og jeg skylder dig virkelig tak, fordi du har været så elskværdig og tænksom at indbyde Sophie til at være brudepige sammen med miss Wickfield. Det skal jeg ikke glemme dig."

Jeg hører ham og trykker hans hånd, og vi taler og går og spiser til middag osv., men jeg tror det ikke. Intet er virkeligt.

Sophie indtræffer i rette tid hos Doras tanter. Hun har et rigtig rart ansigt – ikke regelmæssig smukt, men overordentlig indtagende – og er et af de venligste, naturligste, frimodigste og smukkeste mennesker, jeg nogen sinde har set.

Jeg har hentet Agnes fra Canterbury-diligencen, og hendes glade og skønne åsyn er atter iblandt os. Agnes sætter stor pris på Traddles, og det er en sand fornøjelse at se dem mødes og lægge mærke til Traddles' henrykkelse, idet han anbefaler den sødeste pige i verden til hende.

Men alligevel tror jeg det ikke. Vi havde en herlig aften og er yderst lykkelige, men jeg tror det dog ikke. Jeg kan ikke fatte mig. Jeg går om i en urolig, omtåget tilstand, som om jeg for et par uger siden var stået meget tidligt op om morgenen og ikke siden havde været i seng. Jeg kan ikke gøre mig det klart, når det var i går. Jeg synes at have gået i flere måneder med kongebrevet i min lomme.

Og da vi den næste dag alle til hobe gå hen for at se på huset – vort – Doras og mit hus – kan jeg aldeles ikke tænke mig som dets herre. Det er, ligesom jeg var der ifølge en andens tilladelse. Jeg venter halvt om halvt, at den virkelige herre straks vil komme og sige, at det glæder ham at se mig. Hvilket smukt lille hus det dog er! Alting er så blankt og nyt; blomsterne i gulvtæpperne ser ud, som om de var friskplukkede, og de grønne blade på tapetpapiret, som om de lige var udsprungne; gardinerne er hvide som sne, og Doras havehat med det blå bånd – om jeg kan huske, hvor godt jeg syntes om hende, da jeg så hende første gang med sådan en hat på! – hænger allerede på sin lille knage, guitarkassen føler sig som hjemme i sin krog, og alle snubler over Jips pagode, der er alt for stor til lejligheden.

Endnu en lykkelig aften, lige så uvirkelig som de andre, og jeg lister mig ind i det sædvanlige værelse, førend jeg skal til at gå. Dora er der ikke. De er sagtens ikke færdige med at prøve klæder endnu. Miss Lavinia ser ind og siger mig med en hemmelighedsfuld mine, at hun kommer straks. Men alligevel bliver hun temmelig længe borte; dog omsider hører jeg en raslen ved døren, og nogen banker.

Jeg siger: "Kom ind!" men det banker igen.

Jeg går hen til døren for at se, hvem det kan være, og der møder jeg et par strålende øjne og et blussende ansigt; det er Doras øjne og ansigt; miss Lavinia har iført hende brudedragten med hat og det hele for at vise mig den. Jeg trykker min lille kone til mit hjerte, og miss Lavinia udstøder et lille skrig, fordi jeg krøller hatten, og Dora ler og græder på en gang, fordi jeg er så glad, og jeg tror mindre på det end før.

"Synes du, den er smuk, Dadde?" spørger Dora.

"Smuk? Ja, det skulle jeg mene."

"Og er du også vis på, at du holder rigtig meget af mig?" spørger Dora igen.

Dette spørgsmål medfører en sådan fare for hatten, at miss Lavinia igen udstøder et lille skrig og beder mig huske på, at Dora kun er til at se på, men på ingen måde til at røre ved. Dora bliver da stående en minut eller to i en yndig forvirring for at lade sig beundre, og derpå tager hun hatten af og løber bort med den i hånden og kommer dansende ind igen i sin daglige kjole og spørger Jip, om jeg har fået en smuk lille kone, og om den vil tilgive, at hun gifter sig, og kæler for at lade den stå på bagbenene på kagebogen for sidste gang i hendes jomfrudage.

Jeg går hjem endnu mere vantroende og står meget tidligt op om morgenen for at køre til Highgate og hente min tante.

Jeg har aldrig set min tante så fin. Hun har en lavendelblå silkekjole på med hvid hat til og er aldeles storartet; Janet har pyntet hende og er kommet for at se mig. Peggotty er færdig til at gå til kirken, hvor hun vil overvære ceremonien fra pulpituret. Dick, som skal føre Dora til alteret, har ladet sit hår krølle. Traddles, som jeg efter aftale har taget op på vejen, frembyder en blændende sammenstilling af cremefarve og

lyseblåt, og både han og Dick gør et indtryk, som om hele personen ikke var andet end handsker.

Uden tvivl ser jeg dette, fordi jeg ved, det er således, men jeg er åndsfraværende og synes ikke at se noget. Lige så lidt tror jeg på noget. Men dog er, mens vi kører af sted på en åben vogn, dette eventyrbryllup virkelig nok til at opfylde mig med en slags undrende medlidenhed med de ulykkelige mennesker, som ingen del har i det, men fejer butikkerne og går til deres daglige sysler.

Min tante sidder hele vejen med min hånd i sin. Da vi holder et lille stykke fra kirken for at sætte Peggotty af, der havde siddet hos kusken, trykker hun mig i hånden og giver mig et kys.

"Gud velsigne dig, Trot! Jeg kunne ikke holde mere af dig, om du var min egen søn. Jeg tænker på din stakkels, kære moder i dag."

"Det gør jeg med, og på alt, hvad jeg skylder Dem, kære tante."

"Stille, barn!" siger min tante og rækker i overstrømmende hjertelighed sin hånd til Traddles; han rækker sin til Dick; Dick rækker sin til mig, og jeg rækker min til Traddles, og så kommer vi til kirken.

Kirken er såmænd stille nok, men den udøver ikke en mere beroligende indflydelse på mig, end om den havde været en dampvæv i fuld gang. Dertil er jeg alt for ophidset.

Resten er alt sammen en mere eller mindre usammenhængende drøm.

En drøm om, at de kommer ind med Dora; at stolekonen stiller os op foran alteret, ligesom en sergent sine rekrutter; at

jeg endog i dette øjeblik undrer mig over, at stolekoner altid skal være de ubehageligste kvindemennesker, der kan opdrives, og om det skulle være en religiøs frygt for det fordærlige smitstof, som ligger i et godt humør, der gør det uundgåelig nødvendigt at sætte disse kar med eddike på vejen til Himlen.

At præsten og degnen indfinder sig; at nogle fiskere og andre folk kommer ind; at en gammel sømand bag ved mig fylder kirken med en stærk romlugt; at præsten begynder at messe med dyb røst, og at vi alle er meget opmærksomme.

At miss Lavinia, der fungerer som en slags reservebrudepige, er den første, som græder, og sagtens til ære for Pidge's minde udstøder dybe suk; at miss Clarissa bruger en lugteflaske; at Agnes tager sig af Dora; at min tante gør alt for at vise sig som et mønster på alvor, mens tårerne ruller ned ad hendes kinder; at lille Dora skælver og fremsiger svarene med en sagte hvirken.

At vi knæler ved hinandens side; at Dora skælver mindre og mindre, men stadig holder Agnes i hånden; at vielsen foregår roligt og alvorligt. At vi alle, da den er forbi, ser på hinanden under smil og tårer, at min unge kone får et hysterisk anfald i sakristiet og græder over sin stakkels fader, sin kære fader.

At hun snart bliver glad igen, og at vi alle indskriver vore navne i kirkebogen. At jeg går op på pulpitret efter Peggotty, for at hun også skal indskrive sit; at Peggotty omfavner mig i en krog og fortæller mig, at hun så min kære moder blive viet; at det er forbi, og at vi går.

At jeg går så stolt og kærlig ned ad kirkegulvet med min søde hustru under armen gennem en tåge af halvt synlige mennesker, prædikestole, gravminder, kirkestole, døbefonte,

orgler og kirkevinduer, hvori der bølger minder, ligesom svage luftninger, om min barndoms kirke for så mange år siden.

At folk, idet vi går forbi, hvisker om, hvilket ungt par vi er, og hvilken smuk lille kone hun er. At vi alle er så muntre og snaksomme i vognen på hjemvejen. At Sophie fortæller os, at hun, dengang hun hørte, at Traddles, som jeg havde betroet kongebrevet, blev spurgt om det, nær var dånet, da hun var vis på, at han havde tabt det eller fået det stjålet ud af lommen på sig. At Agnes ler så hjerteligt, og at Dora holder så meget af Agnes, at hun ikke vil skilles fra hende, men stadig holder hende i hånden.

At der er en solid og nydelig frokost med fuldt op af spise- og drikkevarer, som jeg nyder af, ligesom jeg ville have gjort i enhver anden drøm, uden at have spor af anelse om, hvorledes de smager, idet jeg kun har sans for min kærlighed og ikke tror mere på de gode sager end på alt andet.

At jeg holder en tale på den samme drømmeriske måde uden at vide af, hvad jeg ønsker at sige, undtagen at jeg er fuldstændig overbevist om, at jeg ikke får det sagt. At vi er meget selskabelige og utvungent glade, og at Jip får et stykke af bryllupskagen, men ikke har godt af det.

At postvognen, der er bestilt til vor bryllupsrejse, holder udenfor, og at Dora går bort for at skifte kjole. At min tante og miss Clarissa bliver hos os, at vi spadserer i haven, og at min tante, som også har holdt en tale ved frokostbordet for Doras tanter, gør sig lystig over sig selv, men dog er en smule stolt af det.

At Dora er færdig, og at miss Lavinia sværmer omkring hende og nødig vil give slip på det smukke legetøj, der har

skaffet hende så meget fornøjeligt tidsfordriv. At Dora gentagne gange til sin forbavselse opdager, at hun har glemt en mængde småting, og at alle løber hver sin vej for at hente dem.

At de alle flokkes om Dora, da hun omsider begynder at sige farvel, og at de med deres strålende farver og bånd ligner et blomsterbed. At min skat næsten kvæles mellem blomsterne og kaster sig, på en gang leende og grædende, i mine skinsyge arme.

At jeg vil bærer Jip, som skal følge med os, men at Dora siger nej, hun må bære den, ellers tror den, at hun nu, da hun er blevet gift, ikke holder mere af den, og dør af hjertesorg. At vi går arm i arm, og Dora standser, vender sig om og siger: "Har jeg nogen sinde været sær eller ukærlig mod nogen, så glem det!" og brister i gråd.

At hun vinker med sin lille hånd, og at vi atter går. At hun standser endnu en gang, vender sig og iler hen til Agnes og giver Agnes sit sidste kys og levvel.

Vi kører bort sammen, og jeg vågner af drømmen. Nu tror jeg det omsider. Det er min kære, kære lille kone, som sidder ved siden af mig, hende, som jeg elsker så højt!

"Er du nu glad, du lille nar," siger Dora, "og vis på, at du ikke fortryder det?"

Jeg er trådt til side for at se skyggerne fra disse dage drage forbi mig. De er draget forbi, og jeg fortsætter min fortælling.

44. Vor husholdning

Det var en underlig tingenes tilstand, da jeg, efter at hvedebrødsdagene var forbi og brudepigerne taget hjem, fandt mig siddende i mit eget lille hus ved siden af Dora, for så vidt helt revet ud af min stilling, som den gamle, dejlige beskæftigelse at gøre kur var et overvundet stadium.

Det var underligt, at Dora altid var her. Det var så uforklarligt ikke at have nødig at gå ud for at få hende at se, ikke at have nogen grund til at pine og plage mig selv for hendes skyld, ikke at behøve at skrive til hende eller finde på påskud for at være ene med hende. Når jeg undertiden om aftenen slog øjnene op fra mit skriveri og så hende sidde lige over for mig, kunne jeg lægge mig tilbage i min lænestol og tænke på, hvor pudsigt det var, at vi var alene sammen som noget, der fulgte af sig selv, og ikke kom nogen anden ved, at alt det romantiske ved vor forlovelse var lagt på hylden for at ruste, og at vi ikke havde andre at rette os efter hele livet igennem end os selv – ingen andre, hele livet igennem.

Når der var en parlamentsdebat, og jeg blev meget længe ude, forekom det mig, mens jeg gik hjem, så underligt at tænke, at Dora var hjemme. Det var i starten så mærkeligt, når hun listede sig ind til mig, mens jeg spiste min aftensmad; det var så påfaldende at vide for ganske vist, at hun satte papillotter i sit hår, og rent forbavsende at se hende gøre det!

Jeg tvivler på, at et par fugleunger kunne have forstået sig mindre på at holde hus, end jeg og min smukke Dora gjorde. Vi havde naturligvis en pige, og hun holdt hus for os, men jeg

nærer endnu en hemmelig mistanke om, at hun må have været en forklædt datter af mrs. Crupp, så forskrækkelig meget måtte vi døje med Anne Marie.

Hun hed *Mønster*, og da vi fæstede hende, blev vi forsikrede om, at hendes navn kun svagt udtrykte hendes virkelige egenskaber. Hun havde et skudsmål så langt som en bomtakst og forstod sig ifølge dette dokument på alt til husvæsenet henhørende, som jeg nogen sinde havde hørt tale om, og endnu på meget andet, som jeg aldrig havde hørt nævne. Det var et fruentimmer i sin bedste alder med et strengt ansigt, og som især på armene led af en slags permanente mæslinger eller røde hunde. Hun havde et søskendebarn, der stod ved hestgarden og havde et par ben så lange, at han så ud som et andet menneskes eftermiddagsskygge. Hans bajs trøje var lige så meget for lille til ham, som han var for stor til lejligheden, og når han var til stede, så huset langt mindre ud, end det i virkeligheden var, så uforholdsmæssig stor var han i sammenligning med det. Desuden var væggene ikke tykke, og hver gang han tilbragte aftenen i vort hus, kunne vi mærke det på en uafladelig brummen nede i køkkenet.

Der var indestået for denne sjældne piges ædruelighed og troskab, og jeg vil derfor gerne tro, at hun havde et krampetilfælde, da vi engang fandt hende liggende under køkkenbordet, og at de manglende teskeer måtte skrives på skraldemandens regning.

Men hun satte vor tålmodighed på en hård prøve. Vi følte vor mangel på erfaring og var ikke i stand til selv at hjælpe os. Vi ville have været aldeles afhængige af hendes barmhjertighed,

hvis hun havde haft nogen, men hun var en hjerteløs kvinde og havde ingen. Hun var skyld i vor første tvist.

"Min sødeste ven," sagde jeg en dag til Dora, "tror du, at Anne Marie har nogen forestilling om tiden?"

"Hvorfor det, Dadde?" spurgte Dora og så uskyldig op fra sin tegning.

"Fordi klokken nu er fem, min engel, og vi skulle have spist klokken fire."

Dora så vist på stueuret og lod falde et vink om, at det gik for hurtigt.

"Tværtimod, min skat," svarede jeg, idet jeg så på mit ur, "det går nogle minutter for langsomt."

Min lille kone kom og satte sig på mit knæ for at stille mig tilfreds og trak med sin blyant en streg ned ad min næse, men det kunne jeg ikke blive mæt af, hvor morsomt det end kunne være.

"Synes du ikke, søde kone, at det var bedst, at du skændte lidt på Anne Marie?"

"Ak Gud nej, det kan jeg ikke, Dadde!" sagde Dora.

"Men hvorfor ikke, min engel?" spurgte jeg blidt.

"Fordi jeg er sådan en lille gås," sagde Dora, "og det ved hun meget godt."

Denne opfattelse fandt jeg i den grad uforenelig med enhver kontrol med Anne Marie, at jeg blev lidt gnaven.

"Fy, hvilke stygge rynker i min slemme drengs pande!" sagde Dora, og da hun endnu sad på mit knæ, gik hun dem efter med sin blyant, som hun vædede med sine rosenrøde læber for at få stregerne sortere, og arbejdede med en så pudsigt påtaget iver, at jeg mod min vilje måtte smile.

"Så, det var en god lille dreng," sagde Dora; "når han ler, ser han langt kønnere ud."

"Men kæreste ven!" sagde jeg.

"Nej, nej!" udbrød Dora med et kys, "du må ikke være en uartig Blåskæg! Du må ikke være alvorlig!"

"Bedste kone," sagde jeg, "vi må dog en gang imellem være alvorlige. Kom, sæt dig på denne stol tæt ved siden af mig. Giv mig blyanten. Så, lad os nu tale fornuftigt sammen. Du vil ikke nægte, min engel!" – hvor det var en sød lille hånd at holde inden i sin, og hvilken fin lille vielsesring at se på! – "Du vil ikke nægte, min engel, at det ikke er så rart at gå ud uden at have fået middagsmad. Vel?"

"N-e-j!" svarede Dora sagte.

"Hvor du ryster, min ven!"

"Det kommer af, at jeg ved, at du vil skænde på mig!" udbrød Dora med en ynkelig stemme.

"Sødeste kone, jeg vil kun tale fornuftigt med dig."

"Ja, men den fornuft er meget værre end skænd!" udbrød Dora fortvivlet. "Jeg har ikke giftet mig for at høre fornuft. Var det din mening at tale fornuftigt med sådan en lille stakkel som mig, burde du have sagt mig det, du grusomme menneske."

Jeg søgte at berolige Dora, men hun vendte ansigtet bort, rystede lokkerne fra den ene side til den anden og sagde: "Du grusomme, grusomme menneske!" så mange gange, at jeg virkelig ikke rigtig vidste, hvad jeg skulle gøre. I min uvished gik jeg derfor nogle gange op og ned ad gulvet og satte mig derpå atter hos hende.

"Elskede Dora!"

"Nej, jeg er ikke din elskede Dora. Du fortryder, at du har giftet dig med mig, ellers ville du ikke tale fornuftigt med mig!"

Jeg følte mig så krænket over denne urimelige beskyldning, at jeg fik mod til at være alvorlig.

"Hør nu, min egen Dora, du er meget barnagtig og taler hen i vind og vejr. Du husker vist meget godt, at jeg i går var nødt til at gå, førend vi var halvt færdige med maden, og at jeg i forgårs blev ganske syg, fordi jeg i en fart måtte sluge noget halvt råt kalvekød; i dag får jeg slet ingen mad, og jeg vil nu ikke tale om, hvor længe vi måtte vente på frokosten, og alligevel kogte vandet ikke. Jeg siger det ikke for at gøre dig bebrejdelser, min ven, men det er ikke hyggeligt."

"Åh, du grusomme, grusomme menneske, at sige, at jeg er en dårlig kone!"

"Min kæreste Dora, det har jeg jo aldrig sagt!"

"Du sagde, at jeg ikke var hyggelig!"

"Jeg sagde, at husholdningen ikke var hyggelig."

"Det er jo et og det samme!" udbrød Dora, og hun troede det åbenbart, for hun græd bitterlig.

Jeg gik atter nogle gange frem og tilbage i stuen, fuld af kærlighed til min smukke kone, mens jeg følte et sådant samvittighedsnag, at jeg havde lyst til at løbe panden mod døren. Derpå satte jeg mig ned igen og sagde:

"Jeg gør dig ingen bebrejdelser, Dora; vi har begge meget at lære. Jeg søger kun at vise dig, at du må – at du virkelig må –" jeg havde foresat mig ikke at opgive dette punkt – "vænne dig til at se Anne Marie noget på fingrene og til selv at tage lidt hånd i med både for din egen og for min skyld."

"Jeg forstår ikke, at du kan tale så utaknemmeligt!" hulkede Dora. "Gik jeg måske ikke, da du forleden dag sagde, at du kunne have lyst til lidt fisk, selv ud, et langt, langt stykke vej, og købte den for at overraske dig?"

"Og det var overmåde smukt af dig, min egen lille pige. Jeg påskønnede det også så meget, at jeg ikke for alt i verden ville have sagt et ord om, at det var en laks, som var alt for stor til to, eller at den kostede mere, end vi har råd til."

"Men den smagte dig dog så godt," hulkede Dora, "og du sagde, at jeg var et sødt lille lam."

"Og det vil jeg sige endnu en gang og tusinde gange."

Men jeg havde såret Doras bløde lille hjerte, og hun var ikke til at trøste. Hun var så rørende med sin hulken og jamren, at jeg blev til mode, som om jeg havde sagt, jeg ved ikke hvad, for at fornærme hende. Jeg blev nødt til at skynde mig bort, blev længe ude og havde hele aftenen sådanne samvittighedsnag, at jeg var ganske ulykkelig. Jeg følte mig som en snigmorder og pintes af en uklar følelse af, at jeg havde gjort mig skyldig i en uhyre synd. Først et par timer efter midnat kom jeg hjem og fandt min tante siddende oppe for at vente på mig.

"Er der noget på færde, tante?" spurgte jeg forskrækket.

"Nej, slet ikke, Trot," svarede hun. "Sæt dig, sæt dig. Lille Blomst har været i dårligt humør, og jeg har holdt hende med selskab. Det er det hele."

Jeg støttede mit hoved på min hånd og var mere nedslået, mens jeg sad og stirrede ind i kaminen, end jeg kunne have tænkt mig muligheden af så kort efter opfyldelsen af mine lyseste forhåbninger. Mens jeg sad således og tænkte, mødte

mine øjne tilfældigvis min tantes, der hvilede på mit ansigt. Der lå et sørgmodigt udtryk i dem, men det forsvandt straks.

"Jeg forsikrer Dem, tante," sagde jeg, "jeg har den hele aften selv været ganske ulykkelig ved tanken om, at Dora var det, men jeg havde ingen anden hensigt end at tale venligt og kærligt med hende om vort husvæsen."

"Du må have tålmodighed, Trot," sagde hun.

"Naturligvis. Gud skal være mit vidne, at det ikke er min hensigt at være urimelig, tante!"

"Nej, nej; men Lille Blomst er en meget fin lille blomst, og blæsten må tage varligt på den."

Jeg takkede i mit hjerte min gode tante for hendes ømhed mod min kone, og jeg er vis på, at hun vidste det.

"Tror De ikke, tante," sagde jeg, efter igen i nogen tid at have stirret på ilden, "at De en gang imellem kunne give Dora nogle gode råd til vort fælles bedste?"

"Nej, Trot," svarede min tante uroligt, "det må du ikke bede mig om."

Hendes tone var så alvorlig, at jeg så forbavset op.

"Jeg ser tilbage på mit liv, mit barn," sagde hun, "og tænker på nogle, som nu hviler i deres grave, og med hvem jeg kunne have levet i bedre forståelse. Når jeg har dømt strengt om andres uheldige giftermål, er det måske, fordi jeg har haft god grund til at dømme strengt om mit eget. Men lad nu det være glemt. Jeg har i mange år været en kedelig, gnaven, gammel særling, og andet bliver jeg ikke, så længe jeg lever, men du og jeg har dog været noget for hinanden, Trot; i hvert tilfælde har du været noget for mig, og derfor må der heller ikke nu opstå nogen uenighed imellem os."

"Uenighed imellem os!" udbrød jeg.

"Barn, barn! Ingen profet ville kunne forudsige, hvor snart det kunne ske, eller hvor ulykkelig jeg kunne gøre vor Lille Blomst, hvis jeg blandede mig i noget. Jeg vil, at vor kæledægge skal holde af mig og være glad som en sommerfugl. Husk på dit eget hjem i din stedfaders tid, og gør ikke både hende og mig den uret, du før hentydede til."

Jeg indså straks, at min tante havde ret, og fattede det fulde omfang af hendes ædelmodige følelse over for min dyrebare hustru.

"Der er endnu langt frem, Trot," fortsatte hun, "og Rom blev hverken bygget på en dag eller et år. Du har selv valgt –" jeg syntes, at der for ligesom en sky over hendes ansigt – "og du har valgt en meget smuk og en meget kærlig pige. Det vil være din pligt, og det vil også være din glæde – det ved jeg naturligvis; jeg holder ingen prædiken – at bedømme hende, ligesom du valgte hende, efter de egenskaber, hun har, og ikke efter dem, hun ikke har. De sidste må du udvikle hos hende, hvis du kan. Og kan du ikke, barn, må du vænne dig til at undvære dem. Men husk på, min ven, jeres fremtid afhænger af jer selv. Ingen kan hjælpe jer; I må selv skabe jeres lykke. Således er ægteskabet, Trot, og Gud lægge sin velsignelse deri, så barnagtige som I er, I to små dukkebørn."

Min tante sagde det i en munter tone og stadfæstede velsignelsen med et kys.

"Tænd nu min lille lygte," sagde hun, "og følg mig gennem haven til min båndæske," for hendes hus lå lige op til vor have; "hils Lille Blomst fra Betsey Trotwood, når du kommer tilbage, og for Guds skyld, Trot, tænk aldrig på at stille Betsey Trotwood

op som en fugleskræmsel, for hvis spejlet taler sandt, er hun såmænd mere end grim og gusten nok, som hun er."

Med disse ord bandt min tante sit hoved ind i sit tørklæde, og derpå fulgte jeg hende hjem. Mens hun stod i sin have og holdt den lille lygte i vejret for at lyse mig tilbage, syntes jeg igen, at hun så efter mig med et sørgmodigt udtryk, men jeg havde alt for travlt med at gruble over det, hun havde sagt, og var alt for stærkt gennemtrængt – oprigtig talt for første gang – af den overbevisning, at Dora og jeg virkelig selv måtte skabe os vor fremtid, og at ingen kunne hjælpe os med det, til at lægge synderlig mærke til det.

Nu, da jeg var blevet alene, listede Dora sig på sine små tøfler ned til mig og sagde, at jeg havde været hård og hun uartig, og jeg sagde omtrent det samme, og vi sluttede forlig og blev enige om, at vor første lille tvist skulle være vor sidste, og at vi aldrig ville kives mere, om vi så levede i hundrede år.

Den næste huslige prøvelse, vi gennemgik, var tjenestepigesorger. Anne Maries søskendebarn deserterede ned i vor kulkælder og blev til vor store forbavselse hentet op af den af en afdeling af sine våbenbrødre, der førte ham lænket bort i et optog, som overvældede vort hus med skændsel. Dette gav mig mod til at skille mig ved Anne Marie, der gik så villigt, at det undrede mig, indtil jeg kom under vejrs sammenhængen med teskeerne og de forskellige småsummer, for hvilke hun i mit navn og uden mit samtykke havde taget på borg hos de handlende. Efter et mellemrum, hvori vi havde en mrs. Kidgerbury, der gik ud i dagvis, men var for svag til at kunne udrette noget, opdagede vi en ny skat, der var det elskværdigste fruentimmer af verden, men havde den svaghed

at falde enten op eller ned ad trappen med bakken og næsten altid styrtede på hovedet ind i dagligstuen med tetøjet, ligesom i et bad. Da de ødelæggelser, som denne ulykkelige voldte, gjorde hendes afskedigelse nødvendig, afløstes hun af en lang række umuligheder, af hvilke den sidste var en ung pige med et flot ydre, som gik til Greenwich marked med Doras hat på. Alle de piger, vi havde efter hende, var, så vidt jeg kan huske, jævnt dårlige til hobe.

Alle, vi havde noget at gøre med, syntes at snyde os. Kom vi ind i en butik, var det signalet til, at de overgemte varer straks blev taget frem. Købte vi en hummer, var den fuld af vand. Vort kød var altid sejt, og på vort brød fandtes næppe spor af skorpe. For at finde den regel, hvorefter et stykke kød bør steges for at få nok uden at få for meget, så jeg selv efter i kokebogen og fandt der, at der skulle et kvarter til hvert pund og måske et kvarter i tilgift. Men ved en eller anden mærkelig vanskæbne slog reglen stadig fejl for os, og vi kunne aldrig træffe midelvejen – enten blev stegt helt rød, eller den blev til kul.

Jeg havde grund til at tro, at vi ved disse uheld pådrog os langt større omkostninger, end om vi havde vundet en række triumfer. Ved at efterse kontrabøgerne med vore handelsfolk forekom det mig, at vi kunne have brolagt kælderens smør, så stort var vort forbrug af denne artikel. Jeg ved ikke, om regnskabet over toldindtægterne i dette tidsrum muligvis har fremvist en forøget efterspørgsel efter peber, men havde vore præstationer ikke indvirket på markedet, må flere familier sikkert have ophørt at bruge dette krydderi. Og det forunderligste af det hele var, at vi dog aldrig havde noget af det i huset. At vaskekonen pantsatte tøjet og indfandt sig i en

tilstand af bodfærdig drukkenskab for at bede om tilgivelse, er sagtens noget, der er hændt enhver flere gange, hvilket da også gælder om skorstensild og andre småfataliteter, men jeg er tilbøjelig til at tro, at vi var særlig uheldige med at fæste en pige, der havde smag for våde varer og forhøjede vor løbende regning for øl fra værtshusholderen ved sådanne uforklarlige poster som – "en pægl rom (mrs. C.)" – "en halv pægl genever (mrs. C.)" – "et glas whisky (mrs. C.)" – hvilke parenteser sigtede til Dora, som man mente havde nydt alle disse forfriskninger.

En af vore første bedrifter på det huslige område var et lille middagsgilde for Traddles, som jeg havde mødt inde i byen og bedt følge ud med om eftermiddagen. Han sagde straks ja, og jeg skrev ud til Dora for at sige hende, at jeg bragte ham med hjem. Vejret var smukt, og undervejs var min huslige lyksalighed emnet for vor samtale. Traddles var ganske opfyldt af det og sagde, at når han tænkte sig selv med et sådant hjem, hvor Sophie ventede på ham og lavede alting til rette, syntes intet at mangle ham i hans lykke.

Jeg kunne ikke have ønsket mig en smukkere lille kone ved den modsatte ende af bordet, men jeg kunne rigtignok have ønsket mig lidt mere plads, når vi sad til bords. Jeg ved ikke, hvorledes det gik til, men skønt vi kun var to, var vi dog altid i forlegenhed for plads, selv om der dog var plads nok, til at alt muligt kunne blive borte. Jeg har en mistanke om, at det kom af, at ingenting stod på sin plads, undtagen Jips pagode, som altid spærrede hovedpassagen. Ved denne lejlighed var Traddles således klemmt inde mellem pagoden, guitarkassen, Doras blomstermalerier og mit skrivebord, at jeg nærede begrundet tvivl om muligheden af, at han kunne bruge sin kniv og gaffel,

men med sin sædvanlige godmodighed forsikrede han, at der var "Masser af plads, Copperfield! Masser, siger jeg!"

Der var endnu en ting, som jeg kunne have ønsket, og det var, at Jip aldrig var blevet opmuntret til at spadserere på dugen, mens vi spiste. Jeg begyndte at finde, det ikke var rigtigt i sin orden, at han overhovedet var der, selv om han ikke havde haft den vane at sætte poterne i saltet eller det smeltede smør.

Denne gang syntes han at tro, at han havde den særlige opgave at passe på Traddles, og han bjæffede ad min gamle ven og fo'r løs på hans tallerken med en så uforfærdet hårdnakkethed, at man godt kan sige, at han var ene om hele samtalen.

Dog, da jeg vidste, hvor ømtålig min kære Dora var, og hvor nær hun ville tage sig selv den mindste fornærmelse mod hendes yndling, lod jeg mig ikke mærke med noget. Af samme grund gjorde jeg heller ingen hentydning til tallerkenerne, der flød omkring på gulvet, eller til den uordentlige platdemenage, hvor flaskerne sad og dinglede til højre og til venstre, som om de havde en rus, eller til, at Traddles var helt blokeret af omkringvandrende fade og kander. Idet jeg så på lammestegen, førend jeg skar den for, kunne jeg ikke lade være at tænke på, hvorefter det kom, at vort kød altid havde sådan en mærkelig form, og om vor slagter altid købte alle de vanskabte lam, der kom til verden, men jeg holdt mine tanker hos mig selv.

"Hvad har du der i det fad, min pige?" spurgte jeg Dora.

Jeg havde ikke kunnet fatte, hvorfor Dora flere gange havde sat sådant et fristende ansigt op, som om hun ville kysse mig.

"Østers, min ven," svarede Dora frygtsomt.

"Er det dit eget indfald?" spurgte jeg henrykt.

"Ja, Dadde," stammede Dora.

"Det var en brilliant idé!" udbrød jeg, idet jeg lagde forskærerkniven og gaflen fra mig. "Der er ingenting, Traddles holder så meget af."

"Ja Dadde," sagde Dora, "det vidste jeg, og derfor købte jeg en lille tønne af dem, og manden sagde, at de var meget gode. Men – men jeg er bange for, at der er noget i vejen med dem. De ser mig ikke rigtige ud."

Her rystede Dora på hovedet, og et par diamanter blinkede i hendes øjne.

"De er kun åbne med begge skallerne på," sagde jeg. "Tag den øverste af, min pige."

"Men den vil ikke gå af," sagde Dora, idet hun anstrengte sig af alle kræfter og så meget mismodig ud.

"Ved du hvad, Copperfield," sagde Traddles muntert og undersøgte fadet, "jeg tror, det er, fordi – det er fortræffelige østers, men jeg tror, det er, fordi – fordi de slet ikke er blevet åbnet."

Nej, de var ikke åbnet, og vi havde ingen østerskniv og havde heller ikke forstået at bruge den, om vi også havde haft den; vi så derfor på østerserne og spiste lammestegen eller i det mindste den del af den, der var stegt. Havde jeg tilladt det, er jeg vis på, at Traddles havde gjort sig selv til en ren vildmand og spist en tallerkenfuld råt kød for at vise, hvor godt det smagte ham, men da jeg ikke ville vide af et sådant offer på venskabet alter, fik vi i stedet for noget røget skinke, da der heldigvis stod en kold skinke i spisekammeret.

Min stakkels lille kone havde været i en sådan angst for, at jeg skulle blive vred, og blev så glad ved at se, at jeg ikke blev det, at den ærgrelse, jeg havde undertrykt, meget snart tabte sig, og vi

tilbragte en meget fornøjelig aften. Dora sad med armen om min stol, mens Traddles og jeg nød et glas vin, og nyttede enhver lejlighed til at hviske mig i øret, at det var så kønt af mig, at jeg ikke var en grusom, gnaven gammel en. Siden efter skænkede hun te for os, og det tog sig så smukt ud at se hende bære sig ad, som om hun håndterede et dukketestel, at jeg ikke lagde videre mærke til drikkens kvalitet. Derpå spillede jeg og Traddles et par partier piket, og imens sang Dora til guitaren, så at det forekom mig, som om vor forlovelse og vort ægteskab var en skøn drøm, og den aften, da jeg første gang lyttede til hendes stemme, endnu ikke var forbi.

Da Traddles var gået, og jeg kom tilbage efter at have fulgt ham ud, stillede min lille kone sin stol tæt ved min og satte sig ved siden af mig.

"Jeg er så ulykkelig!" sagde hun. "Vil du ikke sætte skik på mig, Dadde?"

"Jeg må først sætte skik på mig selv, Dora," sagde jeg. "Jeg er lige så slem som du, min ven."

"Jamen du kan lære," sagde hun, "og du er sådan en grumme klog mand."

"Sniksnak, mit lam."

"Gid jeg kunne tage ud på landet et helt år og opholde mig hos Agnes!"

Hendes hænder var foldet på min skulder, og hendes hage hvilede på dem, og hendes blå øjne så roligt ind i mine.

"Hvorfor det?" spurgte jeg.

"Jo, hun kunne vist have sat skik på mig, og jeg kunne have lært noget af hende," sagde Dora.

"Det kommer nok alt sammen, min skat. Agnes har i mange år haft sin fader at pleje og passe, må du huske på, og selv da hun ikke var andet end et barn, var hun dog den samme som nu," sagde jeg.

"Vil du kalde mig noget, som jeg så gerne vil, at du skal kalde mig?" spurgte Dora.

"Hvad er det?" spurgte jeg med et smil.

"Det er et dumt navn," svarede hun, idet hun et øjeblik rystede sine lokker. "Det er "barnekone"."

Jeg spurgte smilende min barnekone, hvorfor hun havde lyst til at blive kaldt således. Og uden at røre sig, undtagen for så vidt den arm, jeg havde slynget omkring hende, måske bragte hendes blå øjne nærmere mod mig, svarede hun:

"Det er ikke min mening, din lille tosse, at du skal bruge dette navn i stedet for Dora; jeg mener kun, at du i dine tanker skal kalde mig således. Når du vil til at blive vred på mig, skal du sige til dig selv: "Det er kun min barnekone!" Når jeg gør noget galt, så sig: "Jeg har jo længe vidst, at hun ikke ville blive andet end en barnekone!" Når du finder, at jeg ikke er, som jeg gerne ville være, men som jeg sagtens aldrig bliver, så sig: "Men min barnekone elsker mig dog," for det gør jeg."

Jeg havde ikke taget sagen alvorligt, da jeg ikke før nu havde haft nogen tanke om, at hun selv mente det alvorligt. Men hendes kærlige natur blev så glad over det, jeg nu af mit hjerte sagde hende, at hun lo over hele ansigtet, endnu førend hendes glinsende øjne var tørre. Hun viste sig også snart som en rigtig lille barnekone, idet hun satte sig på gulvet uden for det kinesiske hus og ringede med alle de små klokker for at straffe Jip, fordi han nylig havde ført sig så slet op, mens Jip lå og

halvsov i døren med snuden udenfor og endog var for doven til at lade sig drille.

Doras opfordring gjorde et stærkt indtryk på mig. Jeg skuer tilbage på den tid, hvorom jeg skriver; jeg besværges den uskyldige skikkelse, jeg elskede så højt, at træde frem af fortidens tåger og skygger og atter vende sit søde hoved imod mig, og jeg kan endnu forsikre, at disse få ord bestandig have levet i min hukommelse. Jeg har måske ikke brugt dem på den rette måde; jeg var ung og uerfaren, men det ukunstlede selvforsvar, der lå i disse ord, har aldrig fundet noget døvt øre hos mig.

Kort efter fortalte Dora mig, at hun nu skulle blive en udmærket husholderske. Som følge deraf vaskede hun den elfenbens skrivetavle, spidsede blyanten, købte en umådelig stor regnskabsbog, syede omhyggeligt alle de blade i kagebogen, som Jip havde revet i stykker, sammen med nål og tråd og gjorde et fortvivlet forsøg på "at blive skikkelig", som hun kaldte det. Men tallene havde den gamle hårdnakkede tilbøjelighed, de ville ikke stemme. Når hun med megen møje havde ført to eller tre poster ind i regnskabsbogen, spadserede Jip gerne hen over siden, viftede med halen og viskede det hele ud. Mellemfingeren på hendes egen lille højre hånd blev sort af blæk lige ind til benet, og det var nok det eneste sikre udbytte, som blev vundet.

Når jeg sad hjemme om aftenen og arbejdede – for jeg skrev nu en hel del og begyndte så småt at blive kendt som forfatter – måtte jeg ofte lægge pennen fra mig og se på, hvorledes min barnekone sled i det for at blive skikkelig. For det første hentede hun den umådelige regnskabsbog og lagde den med et

dybt suk på bordet. Dernæst lukkede hun den op på det sted, hvor Jip den foregående aften havde gjort den ulæselig, og kaldte på Jip, for at han skulle se sine misgerninger. Det medførte så en lille afbrydelse til fordel for Jip og måske noget blæk på hans næse som straf. Derpå befalede hun Jip straks på øjeblikket at lægge sig på bordet "som en løve" – hvilket var en af hans kunster, skønt jeg ikke kan sige, at ligheden var slående – og var den i det lydige humør, lystrede den også. Så tog hun en pen og begyndte at skrive, men opdagede, at der var et hår i den, hvorfor hun tog en anden pen og skrev med den, indtil hun mærkede, at den spruttede. Så tog hun en tredje pen og skrev, men sagde snart med dæmpet stemme: "Å, den pen kradser jo og forstyrrer Dadde!" Og så opgav hun ævred og gemte regnskabsbogen efter først at have ladet, som om hun ville knuse løven med den.

Eller også satte hun sig, når hun var i en meget adstadig og alvorlig stemning, ned ved skrivetavlen og en lille kurv med regninger og andre dokumenter, der mere lignede krøllepapir end alt andet, og søgte at få noget ud af dem. Efter nøje at have sammenlignet dem og skrevet op på tavlen og visket ud igen og regnet frem og tilbage på alle fingrene på den venstre hånd, kunne hun blive så ærgerlig og modløs og se så ulykkelig ud, at det smertede mig at se hendes strålende ansigt formørkes af skyer – og det for min skyld! – og jeg måtte liste mig hen til hende og sige:

"Hvad er der i vejen, Dora?"

Så slog Dora håbløst øjnene op og svarede: "De vil ikke stemme. Jeg får så ondt i hovedet af dem; de vil ikke, som jeg

vil," og så sagde jeg: "Lad os prøve sammen, Dora. Lad mig vise dig det!"

Og dermed begyndte jeg en praktisk forklaring, som hun skænkede dyb opmærksomhed, måske i fem minutter, hvorpå hun begyndte at blive så forskrækkelig træt og prøvede på at adsprede sig ved at krølle mit hår eller se, hvorledes det klædte mit ansigt, når hun bøjede mine flipper ned. Når jeg så stiltiende standsede disse løjer og blev ved, kunne hun se så skræmt og fortvivlet ud, alt som hun blev mere og mere forstumlet, at mindet om hendes livsglade natur, da jeg første gang krydsede hendes vej, og om, at hun var min barnekone, vendte sig bebrejdende imod mig, og jeg lagde da blyanten fra mig og bad hende tage guitaren frem.

Jeg havde meget at gøre og en del ærgrelser, men de samme hensyn bevægede mig til at gemme alt hos mig selv. Jeg er langt fra vis på, at dette var rigtigt gjort af mig, men jeg gjorde det for min barnekones skyld. Jeg ransager mit bryst og betror dets hemmeligheder, for så vidt jeg kender dem, til dette papir. Det gamle ulykkelige savn eller tab af noget havde unægtelig en vis plads i mit hjerte, men det forbitrede mig dog ikke livet. Når jeg gik alene i det smukke vejr og tænkte på disse sommerdage, da hele luften havde været opfyldt af min barnlige henrykkelse, manglede der noget i virkeliggørelsen af mine drømme, men jeg tænkte, det var den dæmpede stråleglans, hvori vi ser alt, hvad der hører fortiden til. Undertiden følte jeg ganske vist, at jeg kunne have ønsket, at min hustru havde været min rådgiverske; at hun havde haft mere karakter og viljestyrke, så at hun kunne have støttet mig og øvet en gavnlig indflydelse på mig; at hun havde ejet evnen til at udfylde den tomhed, som

omgav mig, men jeg følte, at dette ville have været en overnaturlig lykke, der aldrig havde været tiltænkt mig, og som jeg aldrig kunne nå.

Hvad årene angår, var jeg en meget ungdommelig ægtemand og havde ikke kendt den dæmpende indflydelse af andre sorger og erfaringer end af dem, der er optegnede i disse blade. Handlede jeg urigtig i noget, og det gjorde jeg vist i meget, gjorde jeg det af misforstået kærlighed og af mangel på klogskab. Jeg skriver kun den nøgne sandhed, og det ville heller ikke nytte mig noget nu at udsmykke den.

Således gik det til, at jeg tog vort livs byrder og sorger på mine egne skuldre, uden at have nogen til at dele dem med mig. Vi levede omtrent som før, hvad vort forstyrrede husvæsen angik, men jeg havde vænnet mig til det, og det glædede mig at se, at Dora nu sjældent var i dårligt humør. Hun var munter og glad på sin vante, barnlige vis, elskede mig ømt og var lykkelig ved sine gamle småting.

Når debatterne var trættende – jeg mener med hensyn til deres længde, ikke til deres indhold, for i den henseende var de sjældent anderledes – og jeg kom sent hjem, havde Dora ingen ro på sig, når hun hørte mine fodtrin, men kom altid ned for at tage imod mig. Når jeg ikke var optaget ude om aftenen, men sad hjemme og skrev, kunne hun sidde roligt tæt ved mig, om det end var nok så sent og tie så bomstille, at jeg ofte troede, at hun var faldet i søvn. Men når jeg drejede hovedet, så jeg som oftest hendes blå øjne se på mig med stille opmærksomhed.

"Hvor du må være træt, min dreng!" sagde Dora en aften, da jeg mødte hendes blik, idet jeg lukkede min pult.

"Hvor *du* må være træt, min pige!" sagde jeg. "Det passer bedre. En anden gang må du gå i seng, min lille ven. Det er alt for sent for dig."

"Nej, jag mig ikke i seng! Det må du ikke!"

"Dora!"

Til min forbavselse hulkede hun ved mit bryst.

"Er du ikke vel, er du ikke lykkelig, min elskede?"

"Jo fuldkommen vel og meget lykkelig!" sagde Dora. "Men lad mig blive og se på, at du skriver!"

"Det er også noget at se på for sådan et par smukke øjne ved midnat!" svarede jeg.

"Synes du virkelig, at de er smukke?" spurgte Dora og lo. "Det glæder mig at høre."

"Lille forfængelige kone!" svarede jeg.

Men det var ikke forfængelighed; det var kun uskyldig glæde over min beundring. Det vidste jeg meget godt.

"Finder du dem kønne, så lad mig blive oppe og se på, at du skriver!" sagde Dora. "Finder du dem virkelig kønne?"

"Ja, meget kønne."

"Så lad mig blive oppe og se på, at du skriver!"

"Men jeg er bange for, at det ikke vil gøre dem smukkere, Dora."

"Jo det vil, du kloge mand, for så vil du ikke glemme mig, når du har hovedet fuldt af dine tavse tanker. Bliver du vred, når jeg siger noget rigtig, rigtig dumt, noget mere end almindelig dumt?" spurgte Dora, idet hun over min skulder så mig ind i ansigtet.

"Hvad i al verden kan det være?" spurgte jeg.

"Lad mig holde pennene; jeg vil så gerne have noget arbejde i alle de mange timer, hvor du er så flittig. Må jeg holde pennene?"

Mindet om hendes henrykkelse, da jeg sagde ja, bringer tårerne i mine øjne. Da jeg næste gang satte mig til at skrive, satte hun sig på sin gamle plads med et bundt penne ved siden af sig. Hendes triumf over således på en måde at have del i mit arbejde og hendes fryd, når jeg skulle have en ny pen – som jeg meget ofte lod, som om jeg havde nødig – gav mig ideen til en ny måde at glæde min barnekone på. Undertiden lod jeg, som om jeg skulle have et par sider manuskript afskrevet. Så viste Dora sig i hele sin glorie. De forberedelser, hun gjorde til det store værk, de forklæder, hun tog på, de smækker, hun lånte ude i køkkenet for ikke at klatte sig til med blæk, den tid, hun brugte, de utallige stop, hun gjorde for at sladre med Jip, som om han forstod det alt sammen, hendes overbevisning om, at hendes arbejde var ufuldstændigt, når hun ikke havde sat sit navn neden under det, den måde, hvorpå hun bragte mig det som en skoleopgave og så, når jeg roste det, faldt mig om halsen, er for mig rørende minder, hvor intetsigende de end kunne forekomme andre at være.

Kort efter tog hun nøglerne til sig og gik omkring i huset og raslede med hele knippet i en lille kurv, der var bundet ved hendes smækre midje. Jeg mærkede sjældent, at de steder, de hørte til, var lukket af, eller at de blev brugt til andet end til legetøj for Jip – men Dora var glad, og det glædede mig. Hun var fuldt og fast overbevist om, at der udrettedes en hel del ved denne husholdningskomedie, og var så munter, som om vi for løjers skyld legede med et dukkehus.

Således blev det ved at gå. Dora var næppe mindre kærlig mod min tante, end hun var mod mig, og talte ofte til hende om den tid, da hun havde været bange for, at hun var "en gnaven gammel en". Jeg har aldrig set min tante føje sig mere efter nogen. Hun gjorde kur til Jip, skønt Jip var ubønhørlig; hørte dag ud og dag ind på guitaren, skønt jeg er bange for, at hun ingen sans havde for musik; angreb aldrig "umulighederne," skønt fristelsen dertil må have været overmåde stor; gik på sin fod lange veje for at købe en eller anden bagatel, som hun havde opdaget, at Dora manglede, og som hun ville overraske hende med, og når hun kom ind gennem haven og savnede hende i stuen, råbte hun altid i en munter tone nede ved trappen, så det rungede over hele huset:

"Hvor er Lille Blomst?"

45. Dick opfylder min tantes spådom

Det var nu en tid siden, jeg havde forladt doktoren, men da jeg boede i hans nabolag, så jeg ham jævnligt, og vi havde alle været nogle gange hos ham til middag eller til te. Den gamle soldat var fast indkvarteret hos doktoren. Hun var den selvsamme, hun altid havde været, og de samme udødelige sommerfugle svævede over hendes kappe.

Ligesom andre mødre, jeg har truffet på min livsbane, holdt mrs. Markleham langt mere af fornøjelser end hendes datter. Hun trængte til megen adspredelse, men foregav som en listig gammel soldat, at hun ofrede sig for sin datter, mens hun i virkeligheden kun fulgte sin egen tilbøjelighed. Doktorens ønske, at Annie skulle more sig, var derfor denne fortræffelige moder fuldkommen tilpas, og hun bifaldt ufravigelig hans handlemåde.

Jeg tvivler ikke på, at hun holdt doktorens sår åbent uden at vide det. Uden at der lå andet til grund derfor end en vis moden letfærdighed og egenkærlighed, som ofte følger med årene, tror jeg, at hun styrkede ham i hans frygt for, at han lagde et bånd på sin unge kone, og at der ikke fandtes nogen beslægtet følelse imellem dem.

"Kære ven," sagde hun engang til ham, da jeg var til stede, "De ved, at det sikkert ville være trist for Annie altid at sidde indelukket her."

Doktoren nikkede med sit velvillige hoved.

"Når hun kommer til sin moders alder," sagde mrs. Markleham og svingede sin vifte, "så er det en anden sag. Mig kunne man indespærre i et fængsel, og jeg ville aldrig bryde mig om at komme ud, når der kun var godt selskab, og jeg kunne få min rubber whist. Men jeg er ikke Annie, og Annie er ikke mig."

"Nej vist så, nej vist så!" sagde doktoren.

"De er det bedste menneske – nej, om forladelse," for doktoren gjorde en afværgende bevægelse, "jeg må sige Dem i Deres øjne, hvad jeg altid siger om Dem bag Deres ryg, De er det bedste menneske, men De har naturligvis ikke de samme interesser og tilbøjeligheder som Annie, vel?"

"Nej," sagde doktoren i en sørgmodig tone.

"Nej, naturligvis," fortsatte den gamle soldat. "Der er nu f.eks. Deres ordbog. Hvilket nyttigt, hvilket nødvendigt værk er ikke en ordbog! Ordenes betydning! Uden doktor Johnson eller folk af hans slags, havde vi måske den dag i dag kaldt et krøllejern for en sengestolpe. Men man kan ikke forlange, at en ordbog – og især når den er under arbejde – skal interessere Annie, vel?"

Doktoren rystede på hovedet.

"Og derfor er det, at jeg højligt beundrer Deres betænksomhed. Den viser, at De ikke som så mange andre ældre folk forlanger, at de unge skal være lige så fornuftige som de gamle. De har studeret Annies karakter og forstår den. Det er det, jeg finder så smukt!"

Det forekom mig, at dr. Strong's ellers så rolige og tålmodige ansigt udtrykte lidt smerte, mens hun plagede ham med disse komplimenter.

"Derfor, min kære doktor," sagde den gamle soldat, "kan De til enhver tid befale over mig. Forstå mig ret, jeg er ganske til

Deres tjeneste. Jeg skal med fornøjelse følge Annie i teatret, på koncerter og udstillinger, kort sagt, hvorhen det skal være, og De skal aldrig se mig blive træt. Pligten, min kære doktor, går frem for alt i denne verden!"

Og hun holdt ord. Hun var et af de mennesker, der kunne tåle en hel del fornøjelser, og hun gav aldrig tabt. Hver dag sad hun i to timer i den blødeste lænestol i huset og læste avisen igennem fra ende til anden, og hun fandt altid noget, som hun var vis på, at det ville more Annie at se. Forgæves forsikrede Annie, at hun var ked af sådanne ting. Hendes moder indvendte altid: "Nej, kære Annie, det er ikke din oprigtige mening, og det er ikke smukt af dig at gengælde doktorens godhed på denne måde."

Dette blev som oftest sagt i doktorens nærværelse og var vistnok den væsentligste grund til, at Annie tog sine indsigelser tilbage. Men i almindelighed føjede hun sig efter sin moder og gik, hvorhen den gamle soldat ville.

Nu var det kun sjældent tilfældet, at Maldon ledsagede dem. Undertiden blev min tante og Dora eller Dora alene indbudt til at tage med. Der havde været en tid, da jeg ugerne ville have ladet hende gå, men det, der den aften var foregået i doktorens studerekammer, havde beroliget mig; jeg troede, at doktoren havde ret, og jeg mistænkte hende ikke for noget.

Min tante gned sig undertiden på næsen, når vi var alene sammen, og sagde, at hun ikke kunne blive klog på det; hun ville ønske, at de var lykkeligere, men hun troede ikke, at vor militære ven – således kaldte hun altid den gamle soldat – gjorde sagen bedre. Min tante udtalte endvidere, "at hvis vor militære ven ville klippe sine sommerfugle af og forære dem til

gadedrengene en fastelavnsmandag, ville der dog være håb om, at hun engang kom til fornuft."

Men frem for alt stolede hun på Dick. Denne mand havde åbenbart en idé i hovedet, sagde hun, og kunne han blot få rigtigt fat på den, hvilket var det, der faldt ham vanskeligt, ville han nok udmærke sig på en overordentlig måde. Uvidende om denne spådom, fortsatte Dick at stå på samme standpunkt med hensyn til doktoren og mrs. Strong. Han syntes ikke at komme et skridt videre, hverken frem eller tilbage, og jeg må tilstå, at jeg ikke nærede synderlig tro til, at han nogensinde ville komme videre.

Men en aften, da jeg allerede havde været gift i flere måneder, stak Dick hovedet ind i dagligstuen, hvor jeg sad alene og skrev – Dora var nemlig gået ud med min tante for at drikke te hos de to små kanariefigle – og sagde med en meget sigende hosten:

"Har De tid til at tale med mig, Trotwood, uden at det generer Dem?"

"Ja, vist så, mr. Dick," sagde jeg, "kom kun ind!"

"Trotwood," sagde han og lagde fingeren på næsen, efter at have trykket min hånd, "førend jeg sætter mig, ville jeg gerne gøre en bemærkning. Jeg vil stille Dem et spørgsmål."

"Så mange De har lyst til."

"Hvad mener De, jeg er?" spurgte Dick og lagde armene over kors.

"En god, gammel ven," svarede jeg.

"Tak, Trotwood," sagde han leende og trykkede glad min hånd. "Men," fortsatte han og antog atter sin alvorlige mine, "hvorledes tror De, det står til her?" og med disse ord pegede han på sin pande.

Jeg var noget forlegen for et svar, men han hjalp mig.

"Svag?" spurgte han.

"Ja," svarede jeg nølende, "en kende."

"Netop! Det kommer af, at da man tog forvirringen ud af, De ved nok hvis hoved og flyttede den over, De ved nok hvor, så opstod der –" han lod sine hænder løbe mange gange rundt om hinanden, slog dem derpå sammen og gjorde nogle hurtige bevægelser med dem for at udtrykke forstyrrelse. "Sådan noget var det, der hændte for mig, ikke?"

Jeg nikkede til ham, og han nikkede igen til mig.

"Kort sagt, min ven," sagde Dick og sænkede sin stemme til en hvisken, "jeg er fjollet."

Jeg ville have protesteret, men han standsede mig.

"Jo, jeg er! Deres tante siger nej og vil ikke høre noget om det, men jeg er det. Jeg ved det godt selv. Havde hun ikke taget sig af mig, ville jeg være blevet indespærret og have ført et sørgeligt liv i mange år. Men jeg skal sørge for hende. Jeg bruger aldrig kopipengene. Jeg gemmer dem i en æske. Jeg har gjort mit testamente. Jeg efterlader hende alt. Hun skal blive rig – fornem!"

Dick tog sit lommeetørklæde frem og tørrede sine øjne; derpå lagde han det meget omhyggeligt sammen igen, trykkede det glat mellem sine hænder, gemte det i lommen og syntes at gemme min tante sammen med det.

"Nu er De en lærd mand, Trotwood," fortsatte han, "en rigtig lærd mand. De ved, hvilken lærd, hvilken stor mand doktoren er. De ved, hvilken ære han altid har vist mig. Ikke stolt af sin visdom, ydmyg, nedladende endog mod stakkels Dick, der er fjollet og ingenting kan. Jeg har sendt hans navn op til dragen

på et stykke papir langs med snoren, når den har været højt oppe i luften mellem lærkerne. Dragen er blevet glad ved at modtage det, og himlen er blevet klarere af det."

Jeg glædede ham ved at sige, at doktoren fortjente den største agtelse og ærbødighed.

"Og hans smukke kone er en stjerne, en skinnende stjerne. Jeg har set hende skinne. Men –" her flyttede han sin stol nærmere og lagde sin ene hånd på mit knæ – "skyer, mørke skyer!"

Som svar på det sørgmodige udtryk, der malede sig i hans ansigt, lagde jeg det samme udtryk i mit og rystede på hovedet.

"Hvilke skyer?" fortsatte han.

Han så mig så vist i øjnene og var så spændt på en forklaring, at jeg gjorde mig umage for at svare ham så langsomt og tydeligt, som om det var et barn, jeg skulle forklare noget.

"Der er ulykkeligvis kommet noget imellem dem," svarede jeg, "noget, som skiller dem fra hinanden. En hemmelighed. Forskellen i deres alder har måske noget at gøre med det; det er måske kommet af så godt som ingenting."

Dick, som ledsagede hver sætning med et tankefuldt nik, tav, da jeg havde talt ud, og sad og grublede, med øjnene fæstet på mit ansigt og med hænderne på mit knæ.

"Er doktoren ikke vred på hende, Trotwood?" spurgte han efter nogen tids forløb.

"Nej, han er hende hjertelig hengiven."

"Så har jeg det, min dreng!" udbrød Dick.

Den pludselige henrykkelse, han slog mig på knæet med og lagde sig tilbage i lænestolen, med øjenbrynene trukket så højt op i vejret, som det var ham muligt, bragte mig på den tanke, at

han var mere forstyrret i hovedet end ellers. Han blev lige så pludselig alvorlig igen, bøjede sig atter forover og sagde, efter at have taget lommetørklædet ærbødigt frem igen, som om det virkelig var min tante:

"Den vidunderligste kvinde på jorden, Trotwood! Hvorfor har *hun* ikke gjort noget for at klare det?"

"Det er en alt for kilden og vanskelig sag at blande sig i."

"Lærde mand," sagde Dick og rørte ved mig med sin finger.

"Hvorfor har *han* ikke gjort noget?"

"Af samme grund," svarede jeg.

"Så har jeg det, min dreng!" sagde Dick og stillede sig hen foran mig, endnu mere hoverende end før, nikkede og slog sig flere gange for brystet, så man skulle have troet, at vejret var gået helt fra ham.

"En stakkels fyr med en skrue løs –" sagde Dick, "en fjollet, skørhovedet person – her står han –" endnu et slag for brystet – "kan måske gøre, hvad de vidunderlige mennesker ikke kunne. Jeg vil bringe dem sammen, min dreng. Jeg vil prøve på det. De vil ikke bebrejde mig noget. De vil ikke genere sig for *mig*. De vil ikke bryde sig om, hvad *jeg* gør, om det også er galt. Jeg er kun Dick. Og hvem bryder sig om Dick? Dick er ingenting. Pyt!" tilføjede han og gav et lille hånligt pust, som om han pustede sig selv bort.

Heldigvis var han kommet så vidt med sin hemmelighed, for nu hørte vi kareten, som bragte min tante og Dora hjem, holde ved den lille havelåge.

"Ikke et ord, min dreng!" fortsatte han hviskende. "Lad Dick, fjollede Dick, gale Dick tage det hele på sig. Jeg har i nogen tid

troet, at jeg nok skulle komme efter det, og nu har jeg det. Efter det, De har sagt mig, er jeg vis på, at jeg har det. Ikke et ord!"

Dick sagde ikke et ord mere om sagen, men gjorde sig til min tantes store ængstelse i den næste halve time til en sand telegraf for at pålægge mig ubrødelig tavshed.

Til min forundring hørte jeg i flere uger ikke mere om det, skønt jeg var nysgerrig nok efter at kende udfaldet af hans bestræbelser, idet jeg havde opdaget et påfaldende glimt af sund fornuft i den slutning, han var kommet til. Til sidst begyndte jeg at tro, at han i sin forfjamskede sindstilstand enten havde glemt eller opgivet sin plan. En aftenstund, da Dora ingen lyst havde til at gå ud, spadserede min tante og jeg hen til doktorens hus. Det var efterår. Der var ingen parlamentsdebatter til at ødelægge aftenluften, og jeg husker, hvorledes løvet duftede ligesom i vor have i Blunderstone, mens vi trådte det under vore fødder, og at sørgelige minder fra disse tider ligesom for forbi i den sukkende vind.

Det var tusmørke, da vi nåede huset. Mrs. Strong var lige kommet ind fra haven, hvor Dick endnu havde travlt med at hjælpe gartneren at skære blomsterpinde til. Doktoren talte med nogen inde i sit studerekammer, men den fremmede gik snart, sagde mrs. Strong, og bad os blive. Vi gik ind i dagligstuen med hende og satte os ved vinduet. Der blev aldrig gjort ceremonier, når sådanne gamle venner og naboer som vi kom på besøg.

Vi havde ikke siddet ret mange minutter, førend mrs. Markleham, som gerne havde et eller andet at gøre ståhej over, kom farende ind og sagde ganske åndeløs:

"Min Gud og skaber, Annie, hvorfor sagde du mig ikke, at der var nogen inde i studerekammeret?"

"Kære moder," svarede hun rolig, "hvor kunne jeg ane, at du ønskede at få det at vide?"

"Ønskede at få det at vide!" sagde mrs. Markleham og sank ned på sofaen. "Jeg har aldrig fået sådan en forskrækkelse!"

"Har du været i studerekammeret, moder?"

"Ja, det har jeg rigtignok! Jeg kom bag på den kære sjæl – De kunne tænke Dem mine følelser, miss Trotwood og David – lige som han var i færd med at gøre sit testamente."

Hendes datter vendte sig hurtigt om fra vinduet.

"I færd med at gøre sit testamente, kære Annie," gentog mrs. Markleham, idet hun udbredte avisen på sit skød ligesom en borddug og glattede den med sine hænder. "Hvor den kære mand dog er betænksom og omhyggelig! Jeg må fortælle Dem, hvorledes det gik til. Jeg skylder virkelig den englesjæl – for det er han – at fortælle Dem, hvorledes det gik til. De ved måske, miss Trotwood, at der aldrig bliver tændt lys her i huset, førend man bogstavelig har stirret øjnene ud af hovedet på sig for at læse avisen, og at der ikke findes en eneste stol her i huset, hvor man kan, hvad man kalder læse en avis, undtagen én i studerekammeret. Dette førte mig til studerekammeret, hvor jeg så lys. Jeg åbnede døren. Der var to mænd hos doktoren, åbenbart et par jurister, og de stod alle tre ved bordet, den kære doktor med en pen i hånden. "Dette tilkendegiver altså simpelt hen," sagde doktoren – kære Annie, læg vel mærke til ordene – "dette tilkendegiver altså, mine herrer, simpelt hen den tillid, jeg har til mrs. Strong, og overdrager hende alt?" Den ene af de to jurister svarede: "Og overdrager hende alt," hvorpå jeg med

en moders følelse sagde: "Åh Gud, jeg beder om forladelse!" faldt over dørrinet og smuttede bort gennem den lille gang, hvor fadeburet er."

Mrs. Strong åbnede glasdøren og gik ud på verandaen, hvor hun stod og støttede sig til en pille.

"Men er det ikke opløftende, miss Trotwood, er det ikke opløftende, David," sagde mrs. Markleham, idet hun mekanisk fulgte hende med øjnene, "at se en mand i doktor Stronges alder have åndskraft nok til at gøre sådant?"

Nu ringede det på klokken, og vi hørte lyden af de fremmedes fodtrin, idet de gik.

"Nu er det vist forbi," sagde den gamle soldat efter at have lyttet; "den kære mand har sat sit navn og segl under, og hans sjæl har ro. Og det er da ikke så underligt! Sådan en ædel sjæl! Kære Annie, jeg går ind i studerekammeret med mit blad, for uden nyheder er jeg ikke mig selv. Miss Trotwood, David, kom med ind og hils på doktoren!"

Da vi gik med hende ind i studerekammeret, så jeg, at Dick stod i en mørk krog af stuen og lukkede sin kniv, og at min tante gned sig voldsomt på næsen for at give sit mishag med vor militære ven luft på en så lempelig måde som muligt, men hvem der først kom ind i studerekammeret, eller hvorledes mrs. Markleham øjeblikkelig tog plads i sin lænestol, eller hvorledes min tante og jeg kom til at blive stående ved døren – med mindre det var, fordi hendes øjne var skarpere end mine, og hun holdt mig tilbage – det har jeg glemt. Kun så meget ved jeg, at inden doktoren opdagede os, så vi ham sidde ved sit bord med de folianter, der var hans glæde, og roligt støtte sit hoved på sin hånd; at vi i samme øjeblik så mrs. Strong komme bleg

og skælvende ind, støttende sig på Dicks arm, at han lagde sin hånd på doktorens skulder, hvilket bragte denne til at se op med en åndsfraværende mine; at doktorens kone, idet han drejede hovedet, sank på knæ for hans fødder og rakte sine hænder bønfoldende i vejret, mens hun fæstede sit blik på hans ansigt med det mindeværdige udtryk, som jeg aldrig kan glemme; og at mrs. Markleham ved dette syn lod avisen falde og stirrede ud i det tomme rum, som om hun var bestemt til galionsfigur på et skib, der skulle hedde *Forbavselsen*.

Doktorens milde væsen midt i overraskelsen, den værdighed, som var bredt ud over hans hustru trods hendes bønfoldende stilling, Dicks elskværdige iver og deltagelse og den alvor, hvormed min tante sagde ved sig selv: "Den mand gal!" – som en triumferende hentydning til den elendighed, hun havde frelst ham fra – alt dette står endnu lyslevende for mig.

"Doktor!" sagde Dick. "Hvad er det, der er i vejen? Se engang her!"

"Annie!" udbrød doktoren. "Ikke for mine fødder, kære!"

"Jo," sagde hun. "Jeg beder og bønfalder om, at ingen vil forlade stuen. O, min husbond og fader, bryd denne lange tavshed. Lad os begge få opklaret, hvad der er kommet imellem os!"

Mrs. Markleham, som imidlertid havde fået sit mæle igen og syntes at svulme af familiestolthed og moderlig harme, råbte nu: "Stå straks op, Annie, og vanær ikke alle, der hører dig til, ved at ydmyge dig således, hvis du ikke vil, at jeg på stedet skal gå fra forstanden!"

"Moder," svarede Annie, "spild ikke dine ord på mig; det er min mand, jeg retter min bøn til, og selv du er intet her."

"Intet!" udbrød mrs. Markleham. "Jeg intet! Barnet er rent fra sans og samling. Skaf mig et glas vand."

Jeg havde min opmærksomhed alt for meget henvendt på doktoren og hans kone til at ænse dette forlangende, og det gjorde heller ikke indtryk på nogen anden, så mrs. Markleham måtte nøjes med at puste, stirre og vifte sig.

"Kæreste Annie!" sagde doktoren, idet han tog hendes hoved ømt mellem sine hænder. "Hvis vort ægteskabelige samliv i tidens løb er undergået en uundgåelig forandring, er skylden ikke din, men min, og min alene. Der er ingen forandring foregået med min kærlighed, beundring og agtelse. Jeg ønsker at gøre dig lykkelig og elsker og ærer dig oprigtig. Rejs dig, Annie, rejs dig!"

Men hun rejste sig ikke. Efter at have set på ham en kort tid sank hun ned tættere ved ham, lagde sin arm over hans knæ og sagde, idet hun bøjede hovedet:

"Har jeg nogen ven her, som kan tale et eneste ord for mig eller min ægtefælle i denne sag, har jeg nogen ven her, som kan udtale den mistanke, mit hjerte stundom har hvisket til mig; har jeg nogen ven her, som ærer min ægtefælle eller nogen sinde har haft nogen godhed for mig og ved noget, lige meget hvad det er, som kan mægle imellem os, så bønfaller jeg denne ven om at tale!"

Der opstod en dyb stilhed. Efter et øjeblik pinefuld tøven brød jeg tavsheden.

"Mrs. Strong," sagde jeg, "jeg ved noget, som doktor Strong indstændigt har pålagt mig at fortie, og som jeg har tiet med indtil denne aften. Men jeg tror, at det øjeblik er kommet, da

det ville være misforstået ordholdenhed og skånsomhed at gøre det længere, og da Deres bøn løser min tunge –"

Hun vendte hurtigt sit ansigt om mod mig, og jeg så, at jeg havde ret. Jeg kunne ikke have modstået dets bøn, selv om den forsikring, det gav mig, havde været mindre overbevisende.

"Vor fremtids lykke," sagde hun, "hviler måske i Deres hænder. Jeg stoler derfor trygt på, at De ikke vil skjule noget. Jeg ved forud, at hverken De eller nogen anden kan fortælle mig noget, som kaster den mindste skygge på min mands ædle karakter. Selv om De mener, det stiller mig i et nok så uheldigt lys, så bryd Dem ikke om det. Bagefter vil jeg svare for mig selv, over for ham og for Gud."

Efter denne indtrængende opfordring afventede jeg ikke doktorens tilladelse, men fortalte rent ud alt, hvad der var foregået den aften i det samme værelse, uden anden besmykkelse af sandheden, end at jeg dæmpede Uriah Heeps plumphed en smule. De øjne, mrs. Markleham satte op under hele fortællingen, og de gennemtrængende, skingrende udråb, hun undertiden afbrød den med, trodser enhver beskrivelse.

Da jeg var færdig, tav Annie et øjeblik uden at løfte hovedet. Derpå greb hun doktorens hånd, trykkede den mod sit bryst og kyssede den. Dick rejste hende lempeligt op, og da hun begyndte at tale, stod hun og støttede sig til ham og så ned på sin mand, fra hvem hun ikke vendte sine øjne.

"Alt, hvad der har rørt sig i mit hjerte, siden jeg blev gift," sagde hun med dæmpet, ydmyg, øm stemme, "vil jeg nu lægge åbenlyst frem for dig. Efter hvad jeg nu ved, kunne jeg ikke leve uden at sige dig alt."

"Nej, Annie," sagde doktoren mildt, "jeg har aldrig tvivlet om dig, mit barn. Det er slet ikke nødvendigt, kære."

"Jo, det er aldeles nødvendigt," svarede hun på samme måde, "at jeg åbner hele mit hjerte for den ædle og trofaste mand, som jeg år for år og dag for dag har æret og elsket mere og mere."

"Nej, hør," afbrød mrs. Markleham, "hvis jeg har nogen forstand på den slags ting –"

("Men det har du ikke, dit vrøvlehoved!" hviskede min tante forbitret.)

"– må jeg tillade mig at sige, at det ikke kan være nødvendigt at gå ind på alle disse enkeltheder."

"Kun min mand kan dømme om det, moder," sagde Annie uden at vende sine øjne fra ham, "og han vil høre mig. Siger jeg noget, som volder dig smerte, moder, så tilgiv mig. Jeg har selv lidt nok."

"Nå, det må jeg sige!" sagde mrs. Markleham og snappede efter vejret.

"Lige fra jeg var ganske ung, ikke andet end et barn, har min første viden været uadskillelig knyttet til en tålmodig ven og lærer, en ven af min afdøde fader, der altid var mig dyrebar. Jeg kan ikke tænke på noget af det, jeg ved, uden at tænke på ham. Han berigede min ånd med dens første kundskabsskatte og stemplede dem alle med sin egen karakter. Jeg tror aldrig, jeg ville have haft den nytte af dem, jeg har haft, hvis jeg havde fået dem fra nogen anden.

Da jeg var blevet voksen, indtog han endnu den samme plads. Jeg var stolt af hans interesse for mig, jeg følte en dyb, inderlig, taknemmelig kærlighed til ham. Jeg så op til ham, jeg kan næppe beskrive hvorledes – som til en fader, en vejleder, en,

hvis ros var forskellig fra enhver anden ros, en, jeg trygt kunne stole på, hvis jeg havde tvivlet på hele den øvrige verden. Du ved, moder, hvor ung og uerfaren jeg var, da du pludselig fremstillede ham for mig som frier."

"Det har jeg fortalt i det mindste halvhundrede gange til enhver af de tilstedeværende!" sagde mrs. Markleham.

"Det var en så stor forandring; jeg følte det i begyndelsen som et stort tab," sagde Annie, stadig med samme blik og tone, "så at jeg blev urolig og ulykkelig over det. Jeg var kun et barn, og jeg tror, det gjorde mig ondt, at jeg nu måtte se på ham med andre øjne end hidtil. Men intet kunne atter have gjort ham til det, han før havde været, og jeg var stolt af, at han fandt mig så værdig, og vi blev gift. Jeg tænkte aldrig," fortsatte Annie med en lidt stærkere rødme, "på de jordiske goder, min mand kunne skaffe mig. Mit unge hjerte havde ikke rum for sådanne smålige hensyn. Tilgiv, moder, at jeg siger, at det var dig, som først indgav mig den tanke, at nogen kunne fornærme mig og fornærme ham ved en sådan grusom mistanke."

"Mig!" råbte mrs. Markleham forbavset.

"Det var den første sorg i mit ny liv," sagde Annie. "Det var oprindelsen til alle de ulykkelige øjeblikke, jeg har oplevet. Disse øjeblikke har i den senere tid været flere, end jeg kan sige, men ikke, min ædelmodige mand! Ikke af den grund, du tror, for mit hjerte rummer ikke en tanke, ikke et minde eller et håb, som ikke er uadskillelig knyttet til dig."

Hun slog øjnene op, foldede hænderne, og jeg tænkte ved mig selv, at ingen engel kunne se mere skøn og sanddru ud. Fra nu af så doktoren lige så ufravendt på hende, som hun på ham.

"Man kan ikke sigte moder for, at hun nogen sinde for sin egen skyld har arbejdet for vort giftermål," sagde hun, "og hun har sikkert ikke haft nogen bagtanke i nogen retning, men da jeg så, hvor mange overdrevne og uberettigede krav, der blev stillet til dig i mit navn; hvorledes der blev spekuleret i dig i mit navn, hvor gavmild du var, og hvorledes mr. Wickfield, hvem dit vel lå så meget på hjertet, ærgrede sig over det, da fik jeg første gang øjet op for, at jeg var udsat for den lave mistanke, at min kærlighed var solgt – og det til dig! – og jeg følte det som en ufortjent skændsel, som jeg tvang dig til at tage del i. Jeg kan ikke sige dig – moder kan ikke forestille sig – hvorledes det var altid at pines af denne grusomme tanke og dog at vide med sig selv, at min bryllupsdag havde været den lykkeligste og stolteste dag i mit liv!"

"Det er takken, man får," udbrød mrs. Markleham grædende, "fordi man sørger for sin familie. Jeg ville ønske, jeg var en hyæne!"

"Det var dengang, moder tog sig så varmt af mr. Maldon. Jeg havde –" hun talte sagte, men uden nølen – "holdt meget af ham. Som børn havde vi leget kærester med hinanden. Havde omstændighederne ikke føjet sig anderledes, havde jeg måske bildt mig ind, at jeg virkelig elskede ham, havde måske giftet mig med ham og var blevet ulykkelig, for der er intet, der skiller ægtefolk mere fra hinanden end uoverensstemmelse i sind og tanker."

Mens jeg med den største opmærksomhed hørte på det efterfølgende, grundede jeg endnu over disse ord, som om de havde en særlig interesse eller en hemmelig mening, som jeg ikke kunne fatte.

"Der er intet, der skiller ægtefolk mere fra hinanden end uoverensstemmelse i sind og tanker," gentog jeg flere gange ved mig selv.

"Vi har intet tilfælles," sagde Annie, "det har jeg for længe siden opdaget. Havde jeg ikke min mand at takke for andet, ville jeg dog være ham taknemmelig, fordi han har frelst mig fra mit uerfarne hjertes første, misforståede tilbøjelighed."

Hun stod ganske stille foran doktoren og talte med en alvor og inderlighed, som gjorde et dybt indtryk på mig, men hendes stemme var lige så rolig som før.

"Mens han ventede på at høste fordel af din gavmildhed, som altid viste sig så rundhåndet for min skyld, og mens jeg var ulykkelig over den beregnende rolle, man påduttede mig, tænkte jeg, at det ville have været ham mere værdigt selv at bryde sig en bane. Jeg tænkte, at om jeg havde været i hans sted, ville jeg have prøvet på det, hvad det så end skulle koste. Men jeg havde dog ikke værre tanker om ham førend den aften, han rejste til Ostindien. Den aften opdagede jeg, at han havde et falsk og utaknemmeligt hjerte. Da så jeg den dobbelte mening i de skarpe blikke, mr. Wickfield forfulgte mig med. Jeg opdagede for første gang den mistanke, der har kastet en mørk skygge over mit liv."

"Mistanke, Annie?" sagde doktoren, "nej, nej!"

"I din sjæl, kære mand, var der ingen, det ved jeg!" svarede hun. "Og da jeg den aften kom til dig for at lette mit hjerte for hele den byrde af skam og sorg, der tyngede på det, og vidste, at jeg måtte tilstå, at under dit tag havde en af mine egne slægtninge, mod hvem du for min skyld havde vist dig som en velgører, talt ord til mig, som aldrig burde have været udtalt,

selv om jeg havde været den svage og beregnende karakter, han holdt mig for, da oprørtes min sjæl således, at jeg ikke engang kunne besmitte mine læber ved at tale om det. Jeg kunne ikke få ordene frem, og fra den time af og indtil dette øjeblik er de endnu aldrig kommet over mine læber."

Mrs. Markleham lagde sig med en kort stønnen tilbage i sin lænestol og skjulte sig bag sin vifte, som om hun ikke ville komme mere frem.

"Siden den tid har jeg aldrig, undtagen i din nærværelse, vekslet et ord med ham, og det endda kun, når det har været nødvendigt for at undgå denne forklaring. År er gået, siden jeg lod ham vide, hvad jeg tænkte om ham. Alt det gode, du i smug har gjort for ham, og som du siden betroede mig for at overraske og glæde mig, har – du kan tro mig! – kun gjort min hemmelige sorg så meget des tungere at bære."

Skønt doktoren gjorde alt for at hindre det, sank hun sagte ned ved hans fødder, så med tårefyldte øjne op til ham og sagde:

"Tal endnu ikke til mig! Lad mig endnu sige et par ord! Hvad enten jeg har haft ret eller uret, tror jeg, at jeg ville handle på samme måde, hvis jeg skulle gøre det om igen. Du kan ikke forestille dig, hvad det vil sige at elske dig med sådanne minder; at se, at nogen kunne være så hårdhjertet at mistænke mig for at have solgt min ære og tro, og at vide, at skinnet var imod mig. Jeg var meget ung og havde ingen rådgiver. Mellem moder og mig var der i alt, hvad der vedrørte dig, en dyb kløft. Når jeg trak mig tilbage i mig selv for at skjule den forhånelse, der var blevet vist mig, var det, fordi jeg ærede dig så højt og ønskede så inderligt, at du også skulle ære mig!"

"Annie, min rene, trofaste skat, min kære pige!" sagde doktoren.

"Endnu nogle få ord! Jeg tænkte ofte på, at der var så mange, du kunne have ægtet, som ikke ville have voldt dig så mange bryderier, og som ville have gjort dit hjem til et værdigere hjem. Jeg frygtede for, at det ville have været bedre, om jeg var blevet ved at være din lærling og så godt som dit barn. Jeg frygtede for, at jeg ikke passede til din lærdom og visdom. Når alt dette, dengang jeg var i færd med at aflægge hin tilståelse, bragte mig til at trække mig tilbage i mig selv, var det, fordi jeg ærede dig så højt og håbede, at du også en dag ville ære mig!"

"Den dag er oprundet for længe siden, Annie," sagde doktoren, "og på den kan der kun følge en lang nat."

"Et ord endnu! Det var siden efter min hensigt, min faste, urokkelige hensigt at bære den byrde, som det var at vide, at en, mod hvem du havde været så god, var en uværdig person. Og hør nu mit sidste ord, min bedste og kæreste ven! Årsagen til den forandring hos dig, som har voldt mig så megen sorg og smerte, og som jeg snart har udledt fra min gamle frygt og snart fra gisninger, der kom sandheden nærmere, er blevet mig klar i aften; ved et tilfælde har jeg i aften også opdaget omfanget af din ædle tillid til mig, selv under denne vildfarelse. Jeg nærer ikke håb om, at den kærlighed og troskab, jeg kan yde som vederlag, nogen sinde kan gøre mig værdig til din uvurderlige fortrolighed, men med alt, hvad der er sket, i frisk minde, kan jeg løfte mine øjne op til dit dyrebare åsyn, som jeg ærer som en faders, elsker som en ægtefælles, og som i min barndom var mig helligt som en vens, og højtidelig forsikre, at jeg aldrig, end ikke i mine letsindigste tanker, har krænket dig

og aldrig nogen sinde vaklet i den kærlighed og troskab, jeg skylder dig!"

Hun slyngede sine arme om doktorens hals, og han bøjede sit hoved over hende og blandede sine grå hår med hendes mørkebrune fletninger.

"O, tryk mig til dit hjerte, min husbond! Stød mig aldrig fra dig! Tænk aldrig på, tal aldrig om nogen ulighed imellem os, for der gives ingen, undtagen i alle mine mange ufuldkommenheder. Med hvert år, der er gået, har jeg indset dette bedre og bedre, alt som jeg har agtet dig højere og højere. O tag mig til dit hjerte, min husbond, for min kærlighed var grundet på en klippe, og den kan aldrig røkkes!"

Under den stilhed, som nu opstod, skred min tante uden at forhaste sig gravitetisk hen til Dick, omfavnede ham og gav ham et smækkys. Og for hans gode navns og rygtes skyld var det såre heldigt, at hun gjorde det, for jeg så tydeligt, at han netop i samme øjeblik gjorde sig klar til at stå på et ben som et passende udtryk for sin henrykkelse.

"De er en mærkelig mand, mr. Dick!" sagde min tante med et udtryk af den mest levende anerkendelse. "Og giv Dem aldrig ud for andet, for jeg ved det bedre!"

Med disse ord trak min tante ham i ærmet og nikkede til mig, og derpå listede vi os alle tre ud af stuen og gik vor vej.

"Det var i alt fald en kold spand vand for vor militære ven," sagde min tante på hjemvejen. "Alene derfor ville jeg sove så meget des bedre, om der ikke også var andet at glæde sig over."

"Jeg er bange for, at hun blev rent overvældet," sagde Dick medlidende.

"Hvad! Har De nogen sinde set en krokodille blive overvældet?" spurgte min tante.

"Jeg tror ikke, at jeg nogen sinde har set en krokodille," svarede Dick spagt.

"Der ville aldrig være kommet noget i vejen, hvis det gamle dyr ikke havde været," sagde min tante med stærkt eftertryk.

"Det ville være meget ønskeligt, om visse mødre ville lade deres døtre skøtte sig selv efter deres bryllup og ikke være så frygtelig kærlige. De synes at tro, at den eneste løn, der kan ydes dem for at have sat en ulykkelig ung kvinde ind i verden – de tosser! Som om hun selv var blevet spurgt til råds forinden – er fuld frihed til at pine og plage hende ud af den igen. Men hvad går du og tænker på, Trot?"

Jeg tænkte på alt det, der var blevet sagt. Mine tanker dvælede endnu ved nogle af de faldne udtalelser. "Intet, der fjerner ægtefolk så meget fra hinanden, som uoverensstemmelse i sind og tanke." – "Et ungt hjertes første, misforståede tilbøjelighed." – "Min kærlighed var grundet på en klippe." – Men nu var vi kommet hjem, og det nedtrådte løv lå under vore fødder, og høstvinden blæste.

46. Efterretninger

Jeg kunne vel have været gift et års tid eller så, da jeg en aften, idet jeg vendte tilbage fra en ensom spadseretur og tænkte på den bog, jeg dengang var i færd med at skrive, kom forbi mrs. Steerforths hus. Jeg var ofte kommet der forbi før under mit ophold der i nabolaget, skønt aldrig når jeg kunne vælge en anden vej. Imidlertid hændte det undertiden, at det ikke var så let at finde nogen anden uden at gøre en lang omvej, og således var jeg i det hele taget temmelig ofte kommet den vej.

Jeg havde aldrig mere end netop skottet til huset, mens jeg skyndte mig forbi det. Det havde altid et skummelt og øde udseende. Ingen af de bedste værelser vendte ud mod vejen, og de smalle, gammeldags vinduer med deres tunge rammer, der under ingen omstændigheder liver op i et hus, så grumme triste ud, nu de var tillukkede, og gardinerne var rullet ned. Over en lille brolagt gårdsplads førte en overdækket vej til en indgang, som aldrig blev brugt, og der fandtes et rundt gangvindue, som var forskelligt fra alle de andre og var det eneste, som der ikke var rullet ned for, men det havde det samme øde og tomme udseende. Jeg mindes ikke, at jeg nogen sinde har set et lys i hele huset. Hvis jeg havde været en tilfældig forbigående, ville jeg sagtens have antaget, at en eller anden barnløs person lå lig derinde, og havde jeg været så lykkelig ikke at kende noget til stedet, men jævnlgt set det i denne uforandrede tilstand, er jeg vis på, at det ville have sat min fantasi i levende røre.

Som forholdene var, tænkte jeg så lidt på det, som det var mig muligt, men mine tanker kunne ikke slippe så let forbi det som mit legeme, og det fremkaldte i almindelighed en lang række grublerier. Den aften gjorde det et særligt indtryk på mig, fordi min sjæl var opfyldt af de barnlige minder og ungdommelige fantasier, de genfærd af halvt dannede forhåbninger og de brudte skygger af skuffelser, set gennem en tåge, den blanding af drøm og virkelighed, der spøger i en forfatters hjerne. Jeg faldt i dybe tanker, idet jeg gik videre, indtil en stemme ved min side fik mig til at studse.

Og det var oven i købet en kvindestemme. Jeg var ikke længe om at huske mrs. Steerforths stuepige, som tidligere gik med blå bånd på sin kappe, men måske for at lempe sig efter husets forandrede præg havde taget dem af og nu bar et par trøstesløse sløjfer af en sat brun farve.

"Vil De ikke være så god, sir, at træde indenfor og tale med miss Dartle?"

"Har miss Dartle sendt Dem ud efter mig?" spurgte jeg.

"Ikke i aften, sir, men det kommer ud på et. Miss Dartle så Dem gå forbi for et par aftener siden, og derfor skulle jeg sætte mig på trappen med mit sytøj og, når jeg igen så Dem gå forbi, bede Dem træde indenfor."

Jeg vendte om og spurgte undervejs min ledsagerinde, hvorledes mrs. Steerforth havde det, hvortil hun svarede, at det kun var dårligt med hendes frue, som for det meste holdt sig inde på sit værelse.

Da vi kom til huset, blev jeg vist ned i haven til miss Dartle og måtte selv underrette hende om min ankomst. Hun sad på en bæk på den ene ende af en slags terrasse, hvorfra man kunne

overskue den store stad. Det var en skummel aften. Himlen havde et uhyggelig brandgult skær, og mens jeg så på den triste udsigt i det fjerne, hvor en og anden større genstand hist og her ragede op mod den truende himmel, forekom det mig, at omgivelserne passede godt til denne kvindes karakter.

Idet jeg nærmede mig, blev hun mig va'r og rejste sig et øjeblik op for at hilse på mig. Jeg fandt hende endnu mere farveløs og mager, end da jeg sidst havde set hende, men de lynende øjne var endnu klarere og arret endnu tydeligere.

Vort møde var ikke hjerteligt. Vi var skiltes ad i vrede forrige gang, og der var udbredt et udtryk af hån over hende, som hun ikke gjorde sig umage for at skjule.

"De ønsker, hører jeg, at tale med mig, miss Dartle," sagde jeg, idet jeg stillede mig ved hende med hånden på ryggen af bænken og afslog hendes tavse opfordring til at tage plads.

"Hvis De ikke har noget imod det," sagde hun. "Er det pigebarn blevet fundet?"

"Nej."

"Og dog er hun løbet sin vej."

Jeg så hendes tynde læber dirre, mens hun så på mig, som om de længtes efter at overøse hende med bebrejdelser.

"Løbet sin vej!" gentog jeg.

"Ja, fra ham!" sagde hun med en kort latter. "Er hun ikke blevet fundet, bliver hun det måske aldrig. Hun er måske død!"

Den hoverende grusomhed, hvormed hun mødte mit blik, har jeg aldrig set udtrykt i noget andet ansigt.

"At ønske hende død," svarede jeg, "er måske det kærligste ønske, en af hendes eget køn kunne udtale for hende. Det glæder mig, at tiden har formildet Dem så meget, miss Dartle."

Hun nedlod sig ikke til at svare på denne udtalelse, men lo atter hånligt, idet hun vendte sig om imod mig og sagde:

"Denne fortræffelige og dybt krænkede unge dames venner er også Deres venner. De er Deres tro ridder og talsmand. Ønsker De at høre, hvad man ved om hende?"

"Ja," sagde jeg.

Hun rejste sig med et onskabsfuldt smil og sagde højt, idet hun gjorde nogle skridt hen imod en hæk kristtorn, der stod der i nærheden og adskilte plænen fra køkkenhaven: "Kom herhen!" som om hun kaldte på et urent dyr.

"De vil naturligvis her på dette sted lægge en dæmper på Deres ridderlige og hævnerrige følelser, mr. Copperfield?" sagde hun og så med det samme udtryk over sin skulder hen på mig.

Jeg bøjede hovedet uden at fatte, hvad hun mente, og hun sagde atter: "Kom herhen!" og vendte tilbage, ledsaget af den respektable mr. Littimer, som med sædvanlig agtbarhed gjorde et buk for mig og stillede sig bag ved hende. Det udtryk af onskabsfuld triumf, hvormed hun lagde sig tilbage på bænken imellem os, og hvori der, forunderligt nok, dog endnu var noget kvindeligt og tillokkende, ville have sømmet sig for en grusom prinsesse i et eventyr.

"Nå," sagde hun bydende uden at se på ham, idet hun førte hånden op til det gamle ar, der var i sitrende bevægelse; i dette øjeblik var det måske snarere af glæde end af smerte. "Fortæl nu mr. Copperfield om flugten!"

"Mr. James og jeg, frøken –"

"Henvend Dem ikke til mig!" afbrød hun ham med rynket pande.

"Mr. James og jeg, sir –"

"Og heller ikke til mig!" sagde jeg.

Uden at lade sig bringe ud af sin fatning tilkendegav Littimer med et let buk, at vor vilje var hans lov, og begyndte atter:

"Mr. James og jeg har opholdt os i udlandet med det unge fruentimmer, lige siden hun forlod Yarmouth under mr. James' beskyttelse. Vi har været på en mængde forskellige steder og set mange fremmede lande. Vi har været i Frankrig, Schweiz, Italien, kort sagt, næsten over alt. "

Han så på ryggen af bænken, som om han talte til den, og spillede sagte på den med sine hænder, som om han slog strengene an på et stumt piano.

"Mr. James gjorde særdeles meget af det unge fruentimmer og var i lang tid mere stadig, end jeg nogen sinde har set ham, så længe jeg har stået i hans tjeneste. Det unge fruentimmer var meget lærenem og talte sprogene, og man skulle ikke have troet, at det var den samme lille pige fra landet. Over alt, hvor vi kom frem, mærkede jeg, at hun blev meget beundret."

Miss Dartle lagde hånden på sin side. Jeg så ham skotte hemmeligt til hende og smile i skægget.

"Ja, hun blev særdeles meget beundret. Om det nu var hendes klædedragt, eller det var luften eller solen, eller fordi hun blev gjort så meget af, det skal jeg ikke kunne sige, men nok er det, at hun tiltrak sig almindelig opmærksomhed."

Her gjorde han et kort ophold. Hendes blikke fo'r rastløst hen over den fjerne udsigt, og hun bed sig i underlæben for at holde den travle mund i tømme.

Littimer tog nu hænderne fra ryggen af bænken, lagde den ene af dem inden i den anden og støttede sig på sit ene ben,

hvorpå han fortsatte med nedslåede øjne og sit agtværdige hoved bøjet lidt forover og lidt på den ene side.

"Således fortsatte det at gå i nogen tid, indtil det unge fruentimmer begyndte at trætte mr. James med sit dårlige humør og andre lignende ubehageligheder, og nu fik tingene et andet udseende. Mr. James havde atter ingen ro på sig. Jo uroligere han blev, des værre blev det med hende, og jeg må tilstå, at jeg for min part havde ondt nok ved at mægle imellem dem. Snart var de uvenner, og snart blev de igen forsonet; den historie gentog sig atter og atter, og i det hele taget holdt det længere, end nogen skulle have troet."

Hun så atter på mig med sit tidligere udtryk. Efter at have rømmet sig bag sin hånd med en tør hoste skiftede Littimer ben og fortsatte:

"Efter at der havde været en hel del scener af denne art, tog mr. James til sidst en morgen bort fra omegnen af Napoli, hvor vi havde lejet en villa – for det unge fruentimmer gjorde nu altid så meget af søen – og idet han foregav, at han ville komme igen om et par dage, pålagde han mig at sige hende, at han havde ment, at det var bedst for alle parter, at han – rejste sin vej. Men jeg må sige, at mr. James virkelig opførte sig meget honnet, for han foreslog, at det unge fruentimmer skulle gifte sig med en meget agtbar person, der var fuldkommen villig til at lukke øjnene til for, hvad der var sket, og i det mindste var lige så god som nogen, hun kunne have gjort sig tanker om under almindelige forhold, da hun dog er kommet af simple folk."

Han skiftede atter ben og vædede sine læber. Jeg var overbevist om, at slynglen talte om sig selv, og jeg så min

overbevisning afspejle sig i miss Dartles ansigt.

"Det var det også pålagt mig at meddele. Jeg ville gerne gøre alt for at hjælpe mr. James ud af hans forlegenhed og genoprette det gode forhold mellem ham og en kærlig moder, der havde lidt så meget for hans skyld, og derfor påtog jeg mig at udrette dette ærinde. Men da jeg havde fortalt det unge fruentimmer, at han var rejst, gik hendes heftighed over alle grænser; hun blev rent afsindig, og vi måtte bruge magt for at holde hende, ellers havde hun slået sin pande mod marmorgulvet, hvis hun ikke havde kunnet få fat på en kniv eller slippe ned til stranden."

Miss Dartle lænede sig tilbage på bænken, mens en hoverende fryd strålede i hendes ansigt, og syntes ligesom at kærtegne de ord, denne Charles havde sagt.

"Men da jeg kom til den anden del af det, der var blevet mig pålagt," sagde Littimer, "skulle man i det mindste have troet, hun ville have påskønnet den gode hensigt, men nej, da kom hendes sande karakter først rigtigt frem. Et mere umedgørligt menneske har jeg aldrig set. Hendes opførsel var så slet, så man måtte forbavses over det. Hun havde ikke mere taknemmelighed, følelse, tålmodighed eller fornuft end en stok eller en sten. Havde jeg ikke taget mig i agt, er jeg vis på, at hun havde slået mig."

"Det hæver hende i min agtelse," sagde jeg harmfuldt.

Littimer bøjede sit hoved, som om han ville sige: "Virkelig? Men De er ung!" og fortsatte sin fortælling.

"Det var, kort sagt, nødvendigt en tid lang at fjerne enhver ting fra hende, hun kunne have gjort sig selv eller andre skade med, og holde hende indespærret. Ikke des mindre slap hun en

nat ud, sprængte et vinduesgitter, som jeg selv havde spigret til, klatrede ned ad en vinranke, der slyngede sig op ad muren, og siden har man, så vidt jeg ved, ikke hørt eller set noget til hende."

"Hun er måske død," sagde miss Dartle med et smil, som om hun kunne have sparket til den forførte piges lig.

"Hun har måske druknet sig, miss," sagde Littimer, idet han greb et påskud til at henvende sig til en bestemt person. "Det er meget muligt. Eller også kan hun have fået hjælp af fiskerne og deres koner og børn. Da hun holdt mest af at omgås simple folk, plejede hun gerne at snakke med dem nede ved stranden og at sidde ved deres både. Jeg har set hende gøre det hele dage, når mr. James var borte. Mr. James blev meget vred, da han engang kom efter, at hun havde fortalt børnene, at hun var en fiskerdatter og i sit fædreland selv havde løbet omkring ved stranden ligesom de."

O Emily! Ulykkelige skønhed! Hvilket billede viste der sig ikke for mig af hende, siddende på den fjerne kyst blandt børn, der lignede hende, mens hun selv var uskyldig, lyttende til spæde stemmer – sådanne stemmer, som måske også kunne have kaldt hende moder, hvis hun havde været en fattig mands hustru – og til havets dybe røst med dens evige: "Aldrig mere!"

"Da det blev klart, at der ikke var mere at gøre, miss Dartle –"

"Forbød jeg Dem ikke at tale til mig?" afbrød hun ham med kold foragt.

"De talte til mig, miss," svarede han. "Jeg beder om forladelse. Men det er min pligt at adlyde."

"Så opfyld Deres pligt," sagde hun. "Bliv færdig med Deres historie og gå!"

"Da det blev klart," sagde han med ubeskrivelig agtbarhed og et underdanigt buk, "at hun ikke var til at finde, rejste jeg til det sted, hvor jeg efter aftale skulle skrive til mr. James og underrette ham om, hvad der var sket. Det kom til en ordveksling imellem os, og jeg fandt, at jeg skyldte min værdighed at forlade ham. Jeg kunne tåle og har tålt meget af mr. James, men han fornærmede mig alt for groft. Han krænkede mig. Da jeg var vidende om den ulykkelige uenighed imellem ham og hans moder og forudså, hvor urolig hun måtte være, tog jeg mig den frihed at vende tilbage til England og fortælle –"

"For penge, som jeg gav ham," sagde miss Dartle til mig.

"Ganske rigtigt, frøken – og fortælle, hvad jeg vidste. Jeg ved ikke," sagde Littimer efter at have tænkt sig om et øjeblik, "at der er mere. Jeg er for tiden løs og ledig og ville sætte stor pris på at få en ordentlig plads."

Miss Dartle så på mig, som om hun ville spørge, om der ellers var noget, jeg kunne ønske at vide, og da der netop faldt mig noget ind, svarede jeg:

"Jeg kunne ønske at høre af denne – Charles," jeg kunne ikke få et forsonligere udtryk over mine læber, "om man har opsnappet et brev, der blev skrevet til hende hjemmefra, eller om han tror, at hun har fået det."

Han stod tavs og rolig og fæstede sine øjne på jorden, mens han lempeligt trykkede fingerspidserne på begge hænder mod hinanden.

Miss Dartle drejede hånligt hovedet om mod ham.

"Undskyld, miss," sagde han, idet han vågnede af sin åndsfraværelse, "men hvor gerne jeg end lyder Dem, så har jeg

dog en stilling at hævde, skønt jeg kun er et tjenestetyende. Mr. Copperfield og De, miss, er to forskellige personer, ønsker mr. Copperfield at få noget at vide af mig, må jeg tillade mig at minde mr. Copperfield om, at han kan gøre mig et spørgsmål. Jeg må holde over min værdighed."

Efter en kort kamp med mig selv vendte jeg mit blik om imod ham og sagde:

"De har hørt mit spørgsmål. Tag det som henvendt til Dem, hvis De vil. Hvad svarer De?"

"Sir, jeg kan kun svare med et vist forbehold, da der er forskel på at røbe det, mr. James har betroet mig, for hans moder og røbe det for Dem. Jeg tror ikke, det er rimeligt, at mr. James ville opmuntre modtagelsen af breve, der kunne fremkalde dårligt humør og ubehageligheder, men videre vil jeg nødig gå."

"Er det alt?" spurgte miss Dartle mig.

Jeg sagde, at jeg ikke havde mere at sige.

"Undtagen," tilføjede jeg, da jeg så ham fjerne sig, "at jeg ser, hvilken andel denne Charles har haft i den skændige historie, og at jeg agter at underrette den brave mand, der har været hende i faders sted fra hendes barndom, om det; jeg vil derfor råde ham til ikke at vise sig alt for meget ved højlys dag."

Han var blevet stående, da jeg begyndte, og havde hørt efter med sin sædvanlige rolighed.

"Mange tak, sir. Men De må undskylde, at jeg siger, at der hverken gives slaver eller slavefogeder her i landet, og at folk ikke har lov til at tage sig selv til rette. Gøre de det, tror jeg, det er værst for dem selv. Og derfor er jeg slet ikke bange for at vise mig, hvor jeg har lyst til."

Med disse ord bukkede han høfligt for mig og derpå for miss Dartle og gik sin vej. Miss Dartle og jeg så i nogen tid stiltiende på hinanden, og hendes væsen var ganske det samme, som da hun havde kaldt på fyren.

"Han siger desuden," sagde hun med en langsom krusning på læben, "at hans herre, efter hvad han har hørt, sejler langs med den spanske kyst og, når han er færdig med det, fremdeles vil tilfredsstille sin lyst til sølivet, til han bliver træt af det. Men det interesserer Dem ikke. Imellem disse to stolte personer, moderen og sønnen, er bruddet blevet større end før, og der er kun ringe håb om, at det vil blive lægt, for de har ét sind, og tiden gør dem kun begge mere stridige. Heller ikke det interesserer Dem, men det tjener til at indlede det, jeg har at sige. Den djævel, De gør til en engel, jeg mener den simple tøs, han trak op af muddret," fortsatte hun, med sine sorte øjne fæstede på mig og opløftet finger, "lever måske – ukrudt forgår jo ikke så let. Er hun i live, da er det naturligvis Deres ønske, at en så uvurderlig perle må blive fundet, og at der må blive passet godt på den. Det ønsker vi med, for at han ikke skal falde i klørne på hende. For så vidt har vi et og samme formål, og derfor er det, at jeg, der kunne tilføje hende alt det onde, en sådan simpel skabning er i stand til at føle, har ladet Dem kalde, for at De skulle vide det, De har hørt."

Af forandringen i hendes ansigt så jeg, at der nærmede sig nogen bag ved mig. Det var mrs. Steerforth, der rakte mig hånden med større kulde end forud og med endnu større værdighed i sit væsen, men tillige – jeg så det, og det rørte mig – med en uudslettelig erindring om min fordums kærlighed til hendes søn. Hun havde forandret sig meget. Hendes prægtige

skikkelse var ikke nær så rank, hendes smukke ansigt var furet af rynker, og hendes hår næsten hvidt. Men da hun havde sat sig på bænken, var hun endnu en smuk dame, og jeg kendte godt det klare øje med dets majestætiske blik, der havde været et lyspunkt i mine drømme i skolen.

"Ved mr. Copperfield alt, Rosa?"

"Ja."

"Og har han selv hørt Littimer?"

"Ja, jeg har sagt ham, hvorfor De ønskede det."

"De er en god pige. Jeg har ført en kort brevveksling med Deres fordums ven, sir," sagde hun, idet hun henvendte sig til mig, "men den har ikke bragt ham til at indse hans sønlige pligt. Derfor har jeg intet andet øjemed med dette, end hvad Rosa har sagt. Hvis min søn kan blive reddet fra at falde i en snedig fjendes garn, så meget des bedre! Ved den fremgangsmåde, som måske vil være en trøst for den brave mand, De førte herhen, og for hvem det gør mig ondt – jeg kan ikke sige mere –"

Hun rettede sig og sad og så langt ud for sig.

"Frue," sagde jeg ærbødigt, "jeg forstår Dem. Jeg kan forsikre Dem, der er ingen fare for, at jeg skal mistyde Deres bevæggrunde, men da jeg har kendt denne forurettede familie fra min barndom, må jeg sige Dem, at hvis De tror, at denne dybt krænkede pige ikke er blevet grusomt bedraget og ikke hellere ville lide døden hundrede gange end at tage mod en drik vand af Deres søns hånd, så svæver De i en skrækkelig vildfarelse."

"Stille, Rosa, stille," sagde mrs. Steerforth, idet miss Dartle ville tage til orde, "det siger intet. Lad så være. De er jo gift, sir,

efter hvad jeg hører?"

Jeg svarede, at jeg havde været gift i nogen tid.

"Og det går Dem godt? Jeg hører så lidt i min ensomhed, men jeg ved dog, at De begynder at skaffe Dem et navn."

"Jeg har været meget heldig," sagde jeg, "og er blevet ganske godt omtalt."

"Deres moder lever ikke?" fortsatte hun i en blødere tone.

"Nej."

"Det er skade. Hun ville have været stolt af Dem. God nat!"

Jeg greb den hånd, hun med en værdig, ubøjelig mine rakte frem, og den lå så roligt inden i min, som om der havde været fred i hendes bryst. Hendes stolthed syntes endog at kunne dæmpe dens pulsslag og drage det stille slør for hendes ansigt, hvorigennem hun sad og så ud i det fjerne.

Mens jeg på tilbagevejen gik langs med terrassen, kunne jeg ikke andet end lægge mærke til, hvor ubevægeligt de begge sad og stirrede på udsigten, og hvorledes denne ligesom fortættedes og sluttede sig sammen om dem. Hist og her tindrede tidligt tændte lygter i den fjerne by, og den vestlige del af himlen havde endnu et blegt skær. Men fra den brede, mellemliggende dal hævede der sig en tåge, som et hav, som blandede sig med mørket, så at det så ud, som om vandene steg rundt om dem og var ved at begrave dem. Jeg har grund til at huske dette og tænke på det med forfærdelse, for førend jeg atter fik disse to at se, var et oprørt hav ved at bryde ind over dem.

Ved at tænke nærmere over, hvad jeg havde hørt, fandt jeg det rigtigst at meddele mr. Peggotty det og gik derfor den følgende aften til London for at opsøge ham. Han vandrede stadig

omkring fra sted til sted uden andet mål end at finde sin søsterdatter, men han var dog mest i London. Mangen gang havde jeg set ham i nattens mørke færdes på gaderne, hvor han søgte efter hende blandt de få, som i disse sildige timer endnu var ude.

Han havde sit logi oven over den lille urtekræmmerbutik. Han sad og læste ved et vindue, hvor han havde et par urtepotter stående. Værelset var meget ordentligt og net, og jeg så straks, at det stadig blev holdt rede til hendes modtagelse, og at han aldrig gik ud uden at tænke, at han muligvis kunne bringe hende tilbage. Han havde ikke hørt min banken og slog først øjnene i vejret, da jeg lagde min hånd på hans skulder.

"Master Davy! Tak, hjertelig tak for dette besøg. Sæt Dem; De er inderlig velkommen!"

"Mr. Peggotty," sagde jeg og satte mig på den stol, han skød hen til mig, "vent ikke meget, men jeg har dog hørt noget."

"Om Mille?"

Han førte, stærkt bevæget, hånden op til munden og blegnede, idet han fæstede sine øjne på mine.

"Det giver ingen oplysning om, hvor hun er, men hun er ikke hos ham."

Han satte sig, så vist på mig og hørte med dyb tavshed på det, jeg havde at meddele. Jeg husker meget godt det værdige, ja endog skønne indtryk, som den tålmodige alvor i hans ansigt gjorde på mig, da han sad og så ned for sig og støttede sin pande på hånden, efter at han efterhånden havde taget sine øjne til sig. Han afbrød mig ikke, men fortsatte at være ganske tavs. Han syntes kun at følge hendes skikkelse gennem

fortællingen og at lade enhver anden glide sig forbi, som om den var intet.

Da jeg var færdig, holdt han hånden for ansigtet og tav fremdeles. Jeg så imidlertid lidt ud ad vinduet og puslede med blomsterne.

"Hvad er Deres mening om det, master Davy?" spurgte han omsider.

"Jeg må tro, at hun lever."

"Ja, Gud ved det. Det første stød var måske for stærkt, og i sit hjertes fortvivlelse –! Det blå hav talte hun altid om. Mon hun har tænkt på det i så mange år, fordi det skulle blive hendes grav?"

Han sagde dette grublende og med dæmpet, frygtsom røst, idet han gik hen over gulvet.

"Og dog, master Davy," tilføjede han, "har jeg været så vis på, at hun lever; både vågen og i søvne har jeg været overbevist om, at jeg skulle finde hende; det har således styrket mig og holdt mig oppe, at jeg ikke kan tro, at jeg har taget fejl. Nej, Mille lever!"

Han lagde hånden hårdt på bordet, mens hans solbrændte ansigt fik et bestemt udtryk.

"Min søsterdatter Mille lever, sir!" sagde han i en fast tone.

"Jeg ved ikke, hvad det kommer af, eller hvordan det går til, men det er, ligesom noget sagde mig, at hun lever."

Han så næsten ud som et inspireret menneske, da han sagde dette. Jeg ventede nogle øjeblikke, indtil han kunne skænke mig sin udelte opmærksomhed, og forklarede ham derpå de forholdsregler, som det den foregående aften var faldet mig ind ville være klogest at tage.

"Hør nu, kære ven! –" begyndte jeg.

"Tak, sir, tak for Deres godhed," sagde han og omfattede min hånd med begge sine.

"Hvis hun skulle ty til London, hvilket er sandsynligt – for hvor kunne hun skjule sig så let som i denne uhyre by, og hvad andet skulle hun vel ønske end at skjule sig, når hun ikke vil tage til sit hjem? –"

"Og hun tager ikke til sit hjem," afbrød han mig, idet han rystede sørgmodigt på hovedet. "Havde hun forladt ham af sin egen fri vilje, havde hun måske gjort det, men nu er det en anden sag."

"Kommer hun her til, tror jeg, at der her findes en person, som lettere end nogen anden i verden vil kunne opdage hende. Husker De – hør med styrke på, hvad jeg siger; tænk på Deres store formål – husker De Martha?"

"Fra vor by?"

Jeg behøvede ikke andet svar end hans ansigt.

"Ved De, at hun er i London?"

"Jeg har set hende i gaderne," svarede han gysende.

"Men De ved ikke," fortsatte jeg, "at Emily ved Hams hjælp viste hende en velgerning, længe førend hun flygtede hjemmefra. Og De ved heller ikke, at hun den aften, da vi havde truffet hinanden og talte sammen i gæstgivergården, stod uden for døren og lyttede."

"Den aften, master Davy," svarede han forbavset, "da det sneede så stærkt?"

"Ja netop. Jeg har ikke set hende siden. Efter at jeg havde taget afsked med Dem, gik jeg tilbage for at tale med hende, men hun var borte. Jeg ville dengang, lige så vel som nu, kun

nødtigt tale til Dem om hende, men hun er den person, jeg mener, og som jeg tror, at vi bør sætte os i forbindelse med. Forstår De mig?"

"Alt for godt, sir," svarede han.

Vi havde dæmpet vore stemmer næsten til en hvisken og fortsatte at tale i denne tone.

"De siger, at De har set hende. Tror De, at De kan finde hende? Det ville kun være ved et rent tilfælde, om jeg traf hende."

"Jeg tror nok, at jeg ved, hvor jeg skal søge hende."

"Det er mørkt. Skulle vi ikke, da vi nu engang er sammen, gå ud og se, om vi kunne komme på spor efter hende i aften?"

Han samtykkede og lavede sig til at følge med. Uden at lade mig mærke med, at jeg iagttog, hvad han foretog sig, så jeg, hvor omhyggeligt han ordnede det lille værelse, satte et lys og tændstikker frem og puslede ved sengen. Til sidst tog han en af hendes kjoler frem af en skuffe, hvor den lå pænt sammenlagt, sammen med nogle andre klædningsstykker og en hat, som han lagde på en stol. Han hentydede lige så lidt som jeg til disse klæder. Her havde de uden tvivl ligget mangan aften og ventet på hende.

"Der var en tid, master Davy," sagde han, da vi gik ned ad trappen, "da jeg ikke holdt denne Martha for stort bedre end skarnet under min Milles fødder; Gud forlade mig min synd, nu er det anderledes!"

Dels for at holde samtalen i gang og dels for min egen skyld gjorde jeg ham undervejs nogle spørgsmål om Ham, og han svarede næsten med de samme ord som tidligere, at Ham var uforandret:

"Han sled og slæbte uden at ænse sit liv, men knurrede aldrig og var afholdt af alle!"

Jeg spurgte ham, hvad han mente om Hams sindsstemning med hensyn til årsagen til deres ulykke. Om han holdt den for farlig? Hvad han f.eks. troede, at Ham ville gøre, ifald han og Steerforth nogen sinde skulle træffe sammen?

"Jeg ved det ikke, sir," svarede han. "Jeg har tit tænkt på det, men det er en ting, jeg ikke kan blive klog på."

Jeg mindede ham om den morgen efter hendes afrejse, da vi alle tre var nede ved stranden.

"Husker De," spurgte jeg, "hvor vildt han så ud over søen og talte om "enden på det?"

"Jo, det husker jeg godt," svarede han.

"Hvad tror De, han mente med det?"

"Jeg har mangen gang gjort mig selv det samme spørgsmål, master Davy," sagde han, "men har aldrig kunnet klare det. Og der er en mærkelig ting, og det er, at selv om han er så skikkelig, har jeg dog ikke rigtig mod på at udfritte ham om den ting. Han har aldrig sagt et ord til mig, der ikke var, som det skulle være, og det er heller ikke rimeligt, at han ville tale anderledes nu, men der er langt fra at være smult vande i hans sind der, hvor de tanker ligger. Der er dybt, sir, og jeg kan ikke se til bunds i det."

"De har ret, og det har undertiden gjort mig urolig."

"Ja mig med, master Davy," svarede han, "og mere end hans dumdristige væsen, der også kommer af denne forandring hos ham. Jeg ved ikke, om han nogen sinde ville lægge hånd på nogen, men jeg håber, at de to aldrig må træffe sammen."

Vi var kommet ind i City. Da vi nu ikke længere talte sammen, hengav han sig fuldstændig til sit eneste livsmål og koncentrerede i tavshed alle sine tanker på dette ene punkt. Selv i den største folkestimmel ville han i dette øjeblik have stået som en ensom mand. Da vi ikke var langt fra Blackfriars Bridge, drejede han hovedet og pegede på en ensom kvindeskikkelse, der vandrede af sted på den anden side af gaden, og jeg så straks, at det var hende, vi søgte.

Vi gik over gaden og var allerede i nærheden af hende, da det faldt mig ind, at hun måske ville være mere tilbøjelig til at føle deltagelse for den forsvundne pige, hvis vi talte til hende på et roligere sted, længere borte fra vrimlen, hvor vi ville være mindre bemærket. Jeg foreslog derfor min ledsager, at vi ikke skulle tale til hende endnu, men gå bag efter hende, idet jeg samtidig uvilkårligt følte lyst til at få at vide, hvor hun skulle hen.

Da han var enig med mig i dette, fulgte vi hende i nogen afstand uden at tabe hende af syne, men vogtede os dog for at komme hende alt for nær, da hun jævnlig så sig om. En gang standsede hun for at høre på nogle omvandrende musikanter, og da standsede vi også. Hun gik et langt stykke, men vi fulgte med. Af den måde, hun stadig styrede i en retning på, var det klart, at hun ville hen til et bestemt sted. Dette, samt den omstændighed, at hun fulgte de befærdede gader, og sagtens også det underligt tillukkende ved således at gå hemmeligt bag efter nogen, styrkede mig i mit første forsæt. Omsider bøjede hun ind i en øde og mørk gade, hvor larmen og vrimlen ophørte; da sagde jeg: "Lad os nu tale til hende," og dermed fulgte vi efter hende med forstærkede skridt.

47. Martha

Vi var nu kommet ind i Westminster kvarteret. Westminster Abbey var det punkt, hvor hun havde forladt lyset og larmen i hovedgaderne. Hun skyndte sig så stærkt, da hun ikke længere standsedes af de to strømme af fodgængere, der gik til og fra broen, at vi af denne grund og på grund af det forspring, hun havde for os, da hun bøjede af, først indhentede hende i den smalle gade ved Millbank. I dette øjeblik skråede hun over gaden ligesom for at undgå de skridt, hun hørte så tæt bag ved sig, og ilede uden at se sig om endnu hurtigere af sted.

Et glimt af floden gennem en mørk port, hvor nogle arbejdsvogne var skubbet ind for at blive stående der natten over, syntes at standse mine skridt. Jeg rørte ved min ledsager uden at sige et ord, og vi lod begge være at skrå over gaden efter hende, men blev gående på den anden side af den og holdt os så meget som muligt i skyggen af husene, men dog ganske tæt ved hende.

Der fandtes og findes endnu i dette øjeblik, da jeg skriver dette, for enden af denne lavtliggende gade en lille forfalden træbygning, som sandsynligvis i sin tid har været et færgeshus. Den ligger netop på det sted, hvor gaden hører op, og vejen begynder at gå mellem en enkelt række huse og floden. Da hun var kommet dertil og så vandet, standsede hun, som om hun havde nået sit bestemmelsessted, og begyndte at vandre langsomt af sted langs med bredden af floden, mens hun stirrede vist på den.

Jeg havde hele tiden troet, at hun var på vejen til et eller andet hus, ja jeg havde endog dunkelt håbet, at dette hus på en eller anden måde kunne stå i forbindelse med den forsvundne pige, men dette mørke glimt af floden gennem porten havde instinktivt forberedt mig på, at hun ikke ville gå længere.

Dette sted var dengang grumme trist og om aftenen så trykkende, skummelt og ensomt som noget sted i London. Der sås hverken slæbesteder eller huse ved den øde, uhyggelige vej i nærheden af det store, nøgne fængsel. En snavset grav afsatte sit mudder på fængelsmurene. Groft græs og yppigt ukrudt bredte sig over den sumpede jordbund. Et sted lå ådslerne af huse, der var blevet påbegyndt i en uheldig time, men aldrig fuldførte, og rådne de hen. Et andet sted var jorden dækket med rustne jernuhyrer af dampkedler, hjul, krumtapper, rør, ovne, skovle, ankre, dykkerklokker, møllevinger og mange andre mærkelige sager, der var samlet sammen af en spekulant. Som de lå der halvt nedsunkne i den fugtige jord, så de ud, som om de forgæves søgte at skjule sig. Larmen og lysskæret fra forskellige værksteder nede ved floden steg op i natten for at forstyrre alt, undtagen de tunge og tætte røgstøtter, der strømmede ud fra deres skorstene. Slimede åbninger og fodstier, som snoede sig mellem gamle træpiller, der var overtrukket med et væmmeligt stof, som lignede grønne hår, og stumperne af det sidste års plakater, hvori druknede havde været efterlyst, og som nu flagrede over højvandsmærket, førte gennem slammet og dyndet ned til vandet. Ifølge sagnet fandtes en af de gruber, hvori ligene var blevet kastet ned i pestens tid, et sted her i nærheden, og herfra syntes død og fordærvelse at have spredt sig over hele pladsen. Eller det så ud,

som om den uhumske flods oversvømmelser lidt efter lidt havde frembragt denne gyselige opløsningstilstand.

Som om hun udgjorde en del af det bundfald, den havde skyllet op og overladt til ødelæggelse og forrådnelse, vaklede pigen, vi havde fulgt, ned til flodbredden og blev stående midt i dette natstykke, ensom og stille og stirrede på vandet.

Nogle både og pramme, som stod fast i mudderet, satte os i stand til at nærme os hende på nogle få skridts afstand uden at blive set. Jeg gav derpå mr. Peggotty et vink om, at han skulle blive stående, og trådte frem af skyggen for at tale til hende. Ikke uden skælven nærmede jeg mig hendes ensomme skikkelse, for dette skumle mål for hendes vandring og den måde, hun stod på, næsten inden for jernbroens skygge, og så på lysene, som afspejlede sig i den stærke strøm, vakte en rædsel hos mig.

Jeg tror, hun talte med sig selv. Jeg er vis på, at selv om hun var aldeles optaget af at stirre på vandet, havde hun dog kastet sit sjal af sine skuldre og stod og svøbte hænderne ind i det på en tankeløs og forvirret måde, snarere som en søvngængerske end som et vågent menneske. Jeg ved og kan aldrig glemme det, at der lå noget i hendes vilde væsen, som gjorde mig bange for, at hun ville forsvinde for mine øjne, inden jeg havde grebet hendes arm.

Og i samme øjeblik sagde jeg: "Martha!"

Hun udstødte et forfærdet skrig og kæmpede med mig med en sådan kraft, at jeg næppe tror, at jeg alene kunne have holdt hende. Men en stærkere hånd end min lagde sig på hende, og da hun slog sine forskrækkede øjne op og så, hvis det var, gjorde hun kun en anstrengelse til og sank ned imellem os. Vi bar

hende bort fra vandet hen til et sted, hvor der lå nogle tørre sten, og lagde hende der, mens hun græd og klagede sig. Kort efter satte hun sig oprejst mellem stenene og holdt på sit ulykkelige hoved med begge sine hænder.

"O floden!" udbrød hun lidenskabelig, "o floden!"

"Stille, stille!" sagde jeg. "Fat Dem!"

Men hun gentog stadig de samme ord og råbte atter og atter: "O floden!"

"Jeg ved, at den ligner mig!" udbrød hun. "Jeg ved, at jeg tilhører den. Jeg ved, at den er det naturlige selskab for sådan en som mig! Den kommer ude fra landet, hvor den en gang var ren og klar – og den sniger sig, snavset og elendig gennem de skumle gader – og den går, ligesom mit liv, bort til et stort hav, der altid er oprørt – og jeg føler, at jeg må følge med den!"

Jeg har aldrig følt, hvad fortvivelse er, undtagen i tonen, disse ord blev sagt i.

"Jeg kan ikke blive fra den. Jeg kan ikke glemme den. Den forfølger mig nat og dag. Den er det eneste i verden, som passer for mig, og som jeg passer for. O den skrækkelige flod!"

Der gennemfo'r mig den tanke, at jeg, mens min ledsager så på hende uden at tale eller røre sig, kunne have læst hans søsterdatters historie i hans ansigt, selv om jeg ikke havde kendt det mindste til den. Jeg har aldrig i noget maleri eller i det virkelige liv set rædsel og medlidenhed blandede så udtryksfuldt sammen. Han rystede, som om han skulle falde, og hans hånd – jeg rørte ved den med min egen, for hans udseende forfærdede mig – var kold som et lig.

"Hun er ude af sig selv," hviskede jeg til ham. "Hun vil snart tale anderledes."

Jeg ved ikke, hvad han ville have svaret. Han gjorde en bevægelse med læberne og syntes at tro, at han havde talt, men han havde kun peget på hende med den udstrakte hånd.

Hun fik nu et nyt anfald af gråd, under hvilket hun atter skjulte sit ansigt mellem stenene og lå foran os som et billede på sønderknuselse og fortabelse. Da jeg indså, at denne tilstand måtte gå over, førend vi kunne tale fornuftigt med hende, vovede jeg at holde ham tilbage, da han ville rejse hende op, og vi blev stående tavse, indtil hun blev mere rolig.

"Martha," sagde jeg da, idet jeg bukkede mig for at hjælpe hende at rejse sig – hun syntes at ville rejse sig for at gå, men hun var for mat og støttede sig til en båd. "Ved De, hvem det er, som er fulgt med mig?"

Med mat stemme svarede hun: "Ja."

"Ved De, at vi i aften er gået et langt stykke bag efter Dem?"

Hun rystede på hovedet. Hun så hverken på ham eller på mig, men stod i en ydmyg stilling, idet hun holdt hatten og sjalet i den ene hånd, uden tilsyneladende at vide af det, og trykkede den anden knyttede hånd mod sin pande.

"Er De fattet nok," spurgte jeg, "til at tale om den sag, som interesserede Dem i så høj grad den aften, da det sneede så stærkt?"

Hun begyndte igen at hulke og fremstammede en uartikuleret tak til mig, fordi jeg ikke havde jaget hende bort fra døren.

"Jeg vil ikke sige noget til mit forsvar," sagde hun efter et kort ophold. "Jeg er slet, jeg er fortabt. Jeg har slet intet håb. Men sig ham, sir," hun havde trukket sig bort fra ham, "sig ham, hvis De

ikke foragter mig alt for meget til at gøre det, at jeg aldrig på nogen måde har været skyld i hans ulykke."

"Det er der heller aldrig nogen, der har givet Dem skyld for," svarede jeg med samme inderlighed som hun.

"Tager jeg ikke fejl," fortsatte hun med kvalt stemme, "var det Dem, som kom ind i køkkenet den aften, hun var så god og venlig imod mig, ikke skyede mig således som alle de andre, men hjalp mig så kærligt! Var det ikke Dem, sir?"

"Jo, det var," svarede jeg.

"Jeg havde for længe siden ligget i floden," sagde hun og stirrede med et frygteligt udtryk på den, "hvis jeg havde haft nogen synd imod hende på min samvittighed. Jeg kunne ikke have ladet være at styrte mig i den, havde jeg haft nogen del i det!"

"Årsagen til hendes flugt er alt for velkendt. At De ikke havde nogen del i det, det tror vi gerne – det *ved* vi."

"Oh, hun ville have gjort mig meget bedre, hvis jeg havde haft et bedre hjerte," udbrød pigen med fortvivlet anger, "for hun var altid så god imod mig! Hun sagde aldrig et uvenligt ord til mig eller andet, end hvad der var ret. Er det rimeligt, at jeg skulle søge at gøre hende til, hvad jeg selv er? Da jeg havde mistet alt, hvad der giver livet værd, var min bitreste tanke den, at jeg for altid var skilt fra hende."

Med den ene hånd på rælingen af båden og med nedslåede øjne holdt mr. Peggotty den anden hånd op for sit ansigt.

"Og da jeg før den aften havde hørt, hvad der var sket, af en bekendt fra vor by, da," udbrød Martha, "var det, der smertede mig mest, at folk ville huske på, at hun engang havde omgåedes mig, og sige, at jeg havde fordærvet hende! Skønt Himlen er mit

vidne, ville jeg gerne have givet mit liv for at skaffe hende hendes gode navn tilbage!"

Hun havde så længe været uvant til at beherske sig, at det var et hjerteskræbende syn at se den måde, hvorpå hun gav sin anger og smerte luft.

"At have døet ville ikke have været meget, nej! Jeg ville have levet!" udbrød hun. "Jeg ville have levet, til jeg var blevet gammel, i de usle gader, have vandret afskyet omkring i mørket og set dagen bryde frem over de spøgelsesagtige husrækker og husket på, hvorledes den samme sol engang plejede at skinne ind i mit værelse og vække mig – ja, selv det ville jeg have gjort for at frelse hende!"

Hun sank ned på stenene, tog nogle af dem i hver hånd og knugede dem, som om hun ville have knust dem. Hun vred sig stadig i en eller anden ny stilling, strittede ud med armene og snoede dem sammen foran sit ansigt, som om hun ville udelukke den smule lys, der fandtes, fra sine øjne, og lod hovedet synke, som om det tyngedes af utålelige minder.

"Hvad skal jeg gøre?" sagde hun, idet hun således kæmpede med sin fortvivlelse. "Hvorledes kan jeg blive ved at være, hvad jeg er, en forbandelse for mig selv og en skændsel for enhver, jeg kommer nær?" Pludselig vendte hun sig om mod min ledsager: "Træd på mig, dræb mig! Mens hun var Deres stolthed, ville De have troet, at jeg havde besmittet hende, om jeg var kommet til at røre ved hende med min kjole på gaden. De kan ikke – hvorledes skulle De kunne det? – tro en stavelse af det, der kommer over mine læber. Det ville være en evig skam for Dem, endog nu, om hun og jeg vekslede et ord. Jeg klager ikke. Jeg siger ikke, at hun og jeg er hinandens lige – jeg ved, at der er

langt, langt imellem os. Jeg siger kun, at jeg trods al min brøde og al min elendighed er hende taknemmelig af min ganske sjæl og elsker hende. Tro ikke, at enhver følelse er dræbt i mit hjerte. Stød mig bort, som hele verden gør. Dræb mig, fordi jeg er det, jeg er, og fordi jeg engang har kendt hende, men tro ikke det om mig!"

Mens hun fremsatte denne bøn, så han på hende med et vildt, åndsfraværende blik, og da hun tav, rejste han hende venligt op.

"Martha," sagde han, "Gud forbyde, at jeg skulle dømme Dem; jeg bør mindst af alle gøre det, min pige! De kender ikke den forandring, der i tidens løb er foregået med mig, når De kan tro det. Ja!" – Her standsede han et øjeblik og fortsatte derpå: "De ved ikke, hvorfor denne herre og jeg har ønsket at tale med Dem. De ved ikke, hvad vi har for. Hør nu efter!"

Han havde en mærkelig indflydelse over hende. Hun stod og krympede sig foran ham, som om hun var bange for at møde hans øjne, men hendes lidenskabelige sorg var bragt fuldstændig til tavshed.

"Hvis De har hørt," sagde mr. Peggotty, "hvad der skete mellem master Davy og mig den aften, så ved De også, at jeg har været vidt omkring for at søge efter min kære søsterdatter. Min kære søsterdatter," gentog han med fasthed, "for hun er mig langt kærere nu, Martha, end nogen sinde før."

Hun holdt hænderne for ansigtet, men sagde intet.

"Jeg har hørt hende fortælle," fortsatte mr. Peggotty, "at De tidligt blev fader- og moderløs, uden nogen ven til at tage sig af Dem. De kan måske forestille Dem, at hvis De havde haft en

sådan ven, ville De med tiden være kommet til at holde af ham, og at min søsterdatter var ligesom en datter for mig."

Da hun stod og rystede uden at sige et ord, tog han hendes sjal op fra jorden og svøbte det omhyggeligt om hende.

"Og derfor ved jeg," sagde han, "både at hun ville følge mig til verdens yderste ende, når hun bare kunne få mig at se, og at hun ville flygte til verdens yderste ende for ikke at få mig at se. For skønt hun ingen grund har til at tvivle om min kærlighed til hende og heller ikke gør det – og heller ikke gør det," gentog han med rolig overbevisning om sandheden af det, han sagde, "så er det dog, ligesom skammen trådte imellem os og skilte os ad."

I hvert eneste af hans simple, gribende ord læste jeg et nyt vidnesbyrd om, at han havde tænkt over dette ene emne og undersøgt det fra alle sider.

"Efter vor, det vil sige master Davys og min regning," fortsatte han, "vil hun sikkert før eller siden ty her til London. Vi, master Davy, jeg og vi alle tror, at De er lige så uskyldig i alt, hvad der er hændt hende, som barnet i moders liv. De sagde, at hun havde været venlig og god og kærlig imod Dem. Gud velsigne hende, det ved jeg, hun var! Det ved jeg, hun var mod alle. De er taknemmelig imod hende og holder af hende. Hjælp os da nu, så godt De kan, med at finde hende, og himlen lønne Dem for det!"

For første gang så hun hastigt på ham, som om hun ikke var vis på, hvad han havde sagt.

"Har De tillid til mig?" spurgte hun i en dæmpet, forbavset tone.

"Fuldt og fast!" sagde mr. Peggotty.

"Vil De tillade mig at tale til hende, hvis jeg skulle finde hende; give hende husly, hvis jeg har noget husly at dele med hende, og da, uden hendes vidende, komme til Dem og føre Dem til hende?" spurgte hun hurtigt.

Vi svarede begge på en gang: "Ja!"

Hun vendte øjnene mod himlen og forsikrede højtideligt, at hun med liv og sjæl ville vie sig til denne opgave, aldrig ville tabe den af syne, aldrig tabe modet, så længe der var mindste glimt af håb. Hvis hun svigtede, gid da det livsmål, hun nu havde, og som bandt hende til noget, der ikke var af det onde, måtte efterlade hende om muligt endnu mere fortabt og fortvivlet, end hun den aften havde været ved flodbredden, og gid hun da evigt måtte være forstødt af Gud og mennesker!"

Hun hævdede ikke sin stemme over en dæmpet hvisken og henvendte sig ikke til os, men sagde dette til nathimlen; derpå blev hun stående ubevægelig stille og stirrede ned i det mørke vand.

Vi fandt det rigtigst nu at meddele hende alt, hvad vi vidste, hvilket jeg fortalte hende omstændeligt. Hun hørte meget opmærksomt efter og med et ansigt, som trods dets vekslende minespil dog hele tiden udtrykte et og det samme. Undertiden fyldtes hendes øjne med tårer, men dem undertrykte hun. Det var, ligesom hun var blevet en helt anden og ikke kunne være rolig nok.

Da hun var blevet underrettet om alt, spurgte hun, hvor hun kunne træffe os. Under en mat gadelygte skrev jeg vore adresser ned på et blad af min notesbog, som jeg rev ud og gav hende, og som hun stak ind på sit bryst. Da jeg spurgte hende, hvor hun

boede, svarede hun efter en pause: "Ikke længe på noget sted"; det var bedst, at vi ikke fik det at vide.

Da mr. Peggotty nu hviskende foreslog, hvad der allerede var faldet mig selv ind, tog jeg min pung frem, men var ikke i stand til at overtale hende til at tage imod penge eller til at love, at hun ville gøre det en anden gang. Jeg forestillede hende, at mr. Peggotty ikke kunne kaldes fattig af en mand i hans stilling at være, og at tanken om, at hun ville påtage sig dette hverv, mens hun var henvist til sine egne hjælpemidler, var os meget imod. Men hun var urokkelig. På dette ene punkt var hans indflydelse over hende lige så afmægtig som min. Hun takkede ham hjerteligt, men var ikke til at overtale.

"Jeg kan måske få arbejde! I det mindste vil jeg prøve på det," sagde hun.

"Men modtag i det mindste nogen hjælp, til De har forsøgt det," svarede jeg.

"Det jeg har lovet, kunne jeg ikke gøre for penge," sagde hun. "Jeg kunne ikke tage imod dem, om jeg så var ved at sulte ihjel. At give mig penge ville være at unddrage mig Deres tillid, at berøve mig det livsmål, De har givet mig, at fratage mig den eneste visse ting, der frelser mig fra floden."

"I den store dommers navn," sagde jeg, "for hvem De og vi alle skal møde, når han kalder os, opgiv denne skrækkelige tanke. Vi kan alle gøre noget godt, når vi kun vil."

Hun skælvede, hendes læber dirrede, og hendes ansigt var blegere, da hun svarede:

"Det er måske blevet nedlagt i Deres hjerter at frelse en elendig skabning, for at hun kan gøre bod. Jeg er bange for at tænke på det; det synes at være alt for dristigt. Skulle jeg

udrette noget godt, kunne jeg måske begynde at håbe, for endnu er der ikke kommet andet end ondt af mine gerninger. Mit usle liv skal for første gang i lang tid betros mig på grund af det, De har givet mig at udrette. Jeg ved ikke mere og kan ikke sige mere."

Hun undertrykkede atter de tårer, der havde begyndt at flyde, udstrakte sin skælvende hånd og rørte ved mr. Peggotty, som om der var en lægende kraft ved ham, og forsvandt derpå ad den ensomme vej. Hun havde været syg, sandsynligvis allerede i lang tid, og jeg lagde mærke til, at hun var mager og udtæret, og at hendes indfaldne øjne vidnede om savn og lidelser.

Vi fulgte hende et kort stykke, da vor vej førte os i samme retning, indtil vi kom tilbage til de oplyste og folkerige gader. Jeg havde en så ubetinget tillid til hendes forsikring, at jeg spurgte mr. Peggotty, om det ikke kunne se ud, som om vi mistroede hende, hvis vi gik længere bag efter hende. Da han var af samme mening og lige så overbevist om hendes ærlighed, lod vi hende styre hendes egen kurs og gik selv ad Highgate til. Han fulgte mig et langt stykke, og vi skiltes ad med de inderligste ønsker om et heldigt udfald af dette ny forsøg.

Det var midnat, da jeg kom hjem. Jeg havde allerede nået min egen port og stod og lyttede efter St. Paulskirkens dumpe klokke, da jeg blev forundret ved at se, at døren til min tantes hus stod åben, og at et svagt lys i gangen skinnede ud på vejen.

I den tanke, at min tante havde fået et af sine gamle forskrækkelses-anfald og måske iagttog en eller anden indbildt ildebrand i det fjerne, gik jeg hen for at tale med hende, men så

nu til min store forbavselse, at der stod et mandfolk i hendes lille have.

Han havde et glas og en flaske i sin hånd og var i færd med at drikke. Jeg blev stående mellem det tykke løv udenfor, for månen var nu kommet frem, og jeg genkendte det menneske, som jeg tidligere havde holdt for en indbildning af Dick, og hvem jeg og min tante engang havde mødt i Londons gader.

Han spiste såvel som drak og syntes at have en grådig appetit. Han lod også til at undersøge huset med nysgerrige blikke, som om det var første gang, han så det. Efter at have bukket sig ned for at sætte flasken på jorden skottede han op til vinduerne og så sig om, skønt med et sky og utålmodigt udtryk, som om han længtes efter at komme bort.

Lyset i gangen formørkedes et øjeblik, og min tante kom ud. Hun var i en ophidset stemning og talte nogle penge op i hånden på ham; jeg hørte dem klingre.

"Hvad kan det nytte?" spurgte han.

"Jeg kan ikke undvære flere," sagde min tante.

"Så kan jeg ikke gå," sagde han. "Der! Tag dem igen!"

"Du slette menneske," svarede min tante heftig, "hvor kan du handle således mod mig? Men hvorfor spørger jeg? Det er, fordi du ved, hvor svag jeg er! Hvad andet kan jeg gøre for at blive fri for dine besøg end at overlade dig til din skæbne?"

"Nå, hvorfor overlader du mig da ikke til min skæbne?"

"Og det kan du spørge mig om!" svarede min tante. "Hvilket hjerte du må have!"

Han stod og raslede tvært med pengene og rystede på hovedet, indtil han omsider sagde:

"Det er altså alt, hvad du vil give mig?"

"Det er alt, hvad jeg kan give dig. Du ved, at jeg har haft tab og er fattigere, end jeg før var. Det har jeg sagt dig. Nu da du har fået det, hvorfor vil du da volde mig den smerte at blive et øjeblik længere og lade mig se, hvad du er blevet til?"

"Jeg er blevet lurvet nok, hvis det er det, du mener," sagde han; "jeg fører et liv som en ugle."

"Du har røvet mig det meste af det, jeg nogen sinde har ejet," sagde min tante. "Du lukkede mit hjerte for hele verden i mange, mange år. Du handlede troløst, utaknemmeligt og grusomt mod mig. Gå og fortryd det. Føj ikke ny fornærmelser til de mange, mange, du allerede har tilføjet mig!"

"Ja vel!" svarede han. "Det lyder jo meget smukt, det! Nå, for denne gang får jeg at se, hvorledes jeg hjælper mig."

Mod sin vilje syntes han at blive skamfuld ved at se min tantes vredestårer og luskede ud af haven. Idet jeg gjorde et par raske skridt, som om jeg var kommet i samme øjeblik, mødte jeg ham ved porten og trådte ind, lige som han gik ud. Vi så vist, men ingenlunde venligt på hinanden, idet vi gik forbi hinanden.

"Tante," sagde jeg hurtigt, "dette menneske har igen forskrækket Dem! Lad mig tale til ham; hvem er han?"

"Barn," svarede min tante og tog min arm, "kom indenfor og tal ikke til mig i ti minutter."

Vi satte os i hendes lille dagligstue. Min tante trak sig tilbage bag ved den runde, grønne skærm, der var skruet fast til ryggen af en stol, og tørrede af og til sine øjne et kvarters tid. Derpå kom hun frem igen og satte sig ved siden af mig.

"Trot," sagde min tante roligt, "det var min mand."

"Deres mand, tante? Jeg troede, han var død!"

"Død for mig," svarede min tante, "men dog levende."

Jeg blev siddende i stum forbavselse.

"Betsey Trotwood ser ikke ud, som om ømmere følelser var noget, der lå for hende," fortsatte min tante med fatning, "men der var en tid, da hun troede fuldt og fast på den mand, da hun elskede ham, Trot, da der ikke fandtes noget bevis på hengivenhed og kærlighed, som hun ikke ville have givet ham. Han lønnede hende ved at ødelægge hendes formue og næsten knuse hendes hjerte. Derfor har hun en gang for alle lagt den slags følelser på hylden."

"Kære, gode tante!"

"Jeg handlede ædelmodigt imod ham," fortsatte min tante, idet hun, som hun plejede, lagde sin hånd oven på min. "Efter den lange tid tør jeg nok sige det. Han havde været så grusom imod mig, at jeg let kunne have udvirket en skilsmisse på fordelagtige vilkår for mig selv, men jeg gjorde det ikke. Han satte snart alt, hvad jeg havde givet ham, over styr, sank dybere og dybere, giftede sig med et andet fruentimmer, tror jeg, og blev en eventyrer, en spiller, en bedrager. Du ser selv, hvad han nu er. Men han var en smuk mand, da jeg giftede mig med ham," sagde min tante med en genklang af sin fordums stolthed og beundring i tonen, "og jeg tosse troede, at han også var en mand af ære."

Hun trykkede min hånd og rystede på hovedet.

"Nu er han intet, mindre end intet for mig, Trot. Men hellere end at se ham straffet for sine forbrydelser, hvilket han ville blive, hvis han drev om her i landet, giver jeg ham flere penge, end jeg har råd til, når han en gang imellem viser sig, for at han skal rejse bort. Jeg var en tosse, da jeg giftede mig med ham, og

jeg er for så vidt en tosse i det punkt, som jeg af hensyn til det, jeg fordum mente om ham, ikke engang kan tåle at se denne skygge af mit ungdomsideal blive behandlet hårdt. For jeg mente det så alvorligt, Trot, som en kvinde nogen sinde har ment det."

Min tante sluttede sine meddelelser med et dybt suk.

"Se så, min ven," fortsatte hun. "Nu kender du begyndelsen, midten og enden og det hele. Vi to vil aldrig tale mere om dette med hinanden, og du vil naturligvis heller ikke tale til nogen anden om det. Det er min kedelige historie, og den vil vi holde for os selv, Trot!"

48. Huslige optrin

Jeg arbejdede flittigt på min bog, dog uden at lade den gribe forstyrrende ind i den punktlige opfyldelse af mine pligter som bladreferent, og den kom ud og gjorde megen lykke. Jeg bedøvedes ikke af det bifald, som rungede i mine øren, skønt jeg var såre modtagelig for det, og ingen vist kunne synes bedre om mit værk end jeg selv. Jeg har altid ved mine iagttagelser af den menneskelige natur lagt mærke til, at den, som har grund til at tro på sig selv, aldrig gør blæst, for at andre skal tro på ham. Derfor bevarede jeg min beskedenhed ligefrem af agtelse for mig selv, og jo mere bifald jeg vandt, des mere stræbte jeg efter at fortjene det.

Jeg havde været så heldig med, hvad jeg havde skrevet i bladet og andetsteds, at jeg efter dette ny held mente, at det ikke var mere end rimeligt, at jeg slap fri for de kedsommelige debatter. En skønne aften nedskrev jeg derfor den parlamentariske lirekassemusik for sidste gang og har aldrig hørt den siden, skønt jeg endnu genkender de gamle melodier i aviserne uden væsentlige variationer hele sessionen igennem (undtagen måske, at de er mere langtrukne).

Jeg skriver nu om den tid, da jeg havde været gift i omtrent halvandet år. Efter forskellige eksperimenter havde vi helt opgivet at tage os af husholdningen. Huset holdt sig selv, og vi holdt en tjenestedreng. Denne ynglings hovedbeskæftigelse var at skændes med kokkepigen. Han forekommer mig at have levet under en hagl af potteskår. Hans hele tilværelse var en kamp. Han kunne skride om hjælp ved de mest upassende lejligheder

– f.eks. når vi havde et lille middagsselskab eller et par gode venner hos os om aftenen – og kom tumlende ud af køkkenet, mens jernkastevåben fløj bag efter ham.

Vi havde gerne skilt os ved ham, men han var os så hengiven og ville ikke gå. Han var en sand tåreperse og udbrød i så ynkelige jeremiader, når der faldt vink om, at vor forbindelse måtte ophøre, at vi var nødt til at beholde ham. Han havde ingen moder – ingen slægtninge, så vidt jeg kunne opdage, undtagen en søster, der flygtede til Amerika, så snart vi havde skilt hende af med ham; det var, som om vi havde fået en hæslig ung skifting at trækkes med. Han havde en levende forestilling om sin ulykkelige stilling og gned altid sine øjne med sit trøjeærme eller bukkede sig for at pudse næsen med den yderste flig af et lille lommeørklæde, som han aldrig tog helt op af lommen, men stadig gemte og sparede på.

Denne ulyksalige page, som var blevet fæstet i et uheldigt øjeblik, var en kilde til stadig sorg for mig. Jeg iagttog ham, alt som han voksede til – og han voksede som en pralbønne – med en pinefuld frygt for den tid, da han skulle til at barbere sig, ja endog for den dag, da han ville blive gråhåret og skaldet. Jeg så ingen mulighed for nogen sinde at blive ham kvit og tænkte ofte på, hvilken byrde han ville være, når han blev gammel.

Jeg havde aldrig ventet noget mindre end den måde, denne ulykkelige reddede mig ud af min forlegenhed på. Han stjal Doras ur, der, ligesom enhver anden ting, som hørte os til, ikke havde nogen bestemt plads, og gjorde det i penge, og pengene ødede han til at køre frem og tilbage mellem London og Uxbridge uden på diligencen. Efter at have gjort denne tur femten gange, så vidt jeg husker, blev han bragt til

politistationen i Bow Street. Han ejede dengang kun halvfemte shillings og en gammel fløjte, som han ikke kunne spille på.

Denne overraskelse og dens følger ville have været mig langt mindre ubehagelige, hvis han ikke havde været så angerfuld. Men han var umådelig angerfuld og det på en ejendommelig måde, nemlig ikke en gros, men i små portioner. Således fremkom han f.eks. dagen efter, at jeg havde været nødt til at møde med ham i retten, med visse afsløringer vedrørende en kurv nede i kælderens, som vi troede var fuld af vin, men i hvilken der ikke fandtes andet end flasker og propper. Vi troede nu, at han havde lettet sin samvittighed og fortalt det værste, han vidste om kokkepigen, men et par dage efter følte hans samvittighed sig på ny trykket, og han åbenbarede da, at hun havde en lille pige, som tidligt hver morgen bortførte vort brød, og at han selv var blevet bestukket til at holde mælkemanden med kul. Nogle dage derefter underrettede politiet mig om, at man efter hans anvisning var kommet på sporet af oksestege i skarnfjerdings og duge i kludeposen. Kort efter kom han med helt ny afsløringer og tilstod at være vidende om, at ølmanden tænkte på at gøre indbrud i vort hus, hvorpå denne straks blev sat fast. Jeg skammede mig således over at være blevet taget sådan ved næsen, at jeg gerne havde givet ham, hvad det skulle være, for at stoppe munden på ham, eller tilbudt en klækkelig sum, for at man skulle lade ham løbe. Det gjorde kun sagen værre, at han ingen forestilling havde om det, men troede, at han gjorde mig afbigt ved enhver ny tilståelse, for ikke at sige bragte mig i taknemmelighedsgæld til sig.

Til sidst løb jeg selv min vej, hver gang jeg så en politibetjent nærme sig med et nyt budskab, og holdt mig skjult, indtil han

var blevet dømt til at deporteres. Selv da kunne han ikke holde sig rolig, men skrev stadig breve til os og ville så gerne se Dora, førend han skulle rejse, og Dora gik ud for at besøge ham og besvime, da hun var kommet inden for jernstængerne. Jeg havde, kort sagt, ingen ro, førend han var blevet landsforvist og, som jeg siden hørte, gjort til fårehyrde et eller andet sted "oppe i landet", hvor, har jeg ingen geografisk forestilling om.

Alt dette vakte alvorlige tanker hos mig og viste vore fejlgreb i et nyt lys. Trods min ømhed for Dora, kunne jeg ikke bare mig for en aften at tale til hende om det.

"Kære kone," sagde jeg, "det er mig pinligt at tænke på, at vor mangel på orden og system ikke alene bringer os selv – det er vi jo blevet vant til – men også andre mennesker i forlegenhed."

"Du har længe tiet stille, men nu skal du nok til at skænde!" sagde Dora.

"Nej, slet ikke, min ven; lad mig blot forklare dig, hvad jeg mener."

"Jeg tror ikke, jeg bryder mig om at høre det," sagde Dora.

"Men jeg vil have, at du skal høre det, min skat. Sæt Jip fra dig."

Dora holdt dens næse hen mod min og sagde "bu!" for at forjage min alvor, men da dette ikke lykkedes hende, kommanderede hun den ind i dens pagode og sad og så på mig med foldede hænder og en resigneret mine.

"Sagen er, min ven," begyndte jeg, "at der er noget smitsomt ved os. Vi smitter alle, som kommer i berøring med os."

Jeg var måske blevet ved på denne billedlige måde, hvis Doras ansigt ikke havde mindet mig om, at hun var over al måde nysgerrig efter at vide, om jeg var i færd med at foreslå en ny

slags vaccination eller et andet lægemiddel mod denne usunde tilstand. Jeg tog mig derfor i det og søgte at tale tydeligere.

"Vi sætte ikke alene vore penge og vort velvære, ja undertiden også vort gode humør på spil, min pige, ved ikke at lære at passe bedre på, men vi udsætter os tillige for det alvorlige ansvar at fordærve enhver, der kommer i vor tjeneste eller har noget at gøre med os. Jeg begynder at frygte for, at hele skylden ikke er på den ene side, men at alle disse mennesker opfører sig slet, fordi vi ikke selv opfører os godt."

"At komme med sådan en beskyldning," udbrød Dora og spilede øjnene op, "og sige, at du nogen sinde har set mig tage guldure! Åh!"

"Kæreste ven," indvendte jeg, "hvad er det dog for en tåbelig snak! Hvem har gjort den mindste hentydning til guldure?"

"Det gjorde du, det ved du meget vel; du sagde, at jeg ikke havde opført mig godt, og sammenlignede mig med ham."

"Med hvem?" spurgte jeg.

"Med pagen," hulkede Dora. "Du grusomme menneske, at sammenligne din egen kone med en deporteret page! Hvorfor sagde du mig ikke din mening om mig, før vi blev gift? Hvorfor sagde du mig ikke, du hjerteløse mand, at du var overbevist om, at jeg var værre end en deporteret page? At du kan have sådanne skrækkelige tanker om mig! Du gode Gud!"

"Hør nu, min egen Dora," sagde jeg og søgte venligt at fjerne lommeørklædet, som hun trykkede mod sine øjne, "dette er ikke alene meget latterligt, men også urigtigt af dig. For det første er det ikke sandt."

"Du sagde altid, at han fo'r med usandhed," hulkede Dora, "og nu siger du det samme om mig. Åh, hvad skal jeg gøre!"

"Jeg må virkelig bede dig, min søde pige, at være fornuftig og høre rigtigt efter, hvad jeg sagde og vil sige. Kære Dora, lærer vi ikke selv at opfylde vore pligter mod dem, vi har i vor tjeneste, vil de aldrig lære at opfylde deres pligter imod os. Jeg frygter, at vi giver folk lejlighed til at gøre, hvad der ikke er rigtigt, som vi aldrig burde give dem. Selv om vi af vor egen fri vilje var så skødesløse med hele vor menage, som vi er, selv om vi syntes godt om det og fandt det behageligt, hvilket vi ikke gør, er jeg dog overbevist om, at vi ikke har ret til at blive ved på den måde. Vi fordærver ligefrem folkene, og det er vi forpligtet til at tænke på. Det er en tanke, som jeg ikke kan blive kvit, og den gør mig undertiden meget urolig. Se der, min ven, det er alt. Kom nu og vær ikke nogen nar!"

Dora ville i lang tid ikke tillade mig at fjerne lommeørklædet. Hun sad og hulkede og mumlede, at når jeg blev således pint og plaget, hvorfor havde jeg da giftet mig! Hvorfor havde jeg ikke, om det så havde været dagen før vort bryllup, sagt, at jeg vidste, at jeg ville blive pint og plaget, og helst ville være fri! Når jeg ikke kunne lide hende, hvorfor sendte jeg hende da ikke bort til hendes tanter i Putney eller til Julie Mills i Ostindien? Julie ville blive glad ved at se hende og ikke kalde hende en deporteret page; Julie havde aldrig kaldt hende sådant noget. Kort sagt, Dora var så ulykkelig og gjorde mig så ulykkelig ved at være i denne tilstand, at jeg indså, at det var unyttigt at gentage denne slags forsøg, om end på en nok så blid måde, og at jeg måtte tage sagen på en anden måde.

Hvad skulle jeg da gøre? "Danne hendes ånd?" Dette var en almindelig talemåde, som havde en god og lovende klang, og jeg besluttede da at danne Doras ånd.

Jeg begyndte straks. Når Dora var meget barnagtig, og jeg havde haft langt større lyst til at føje hende, søgte jeg at være alvorlig – og bragte hende og mig selv med i slet humør. Jeg talte til hende om de ting, der optog mine tanker, læste Shakespeare for hende – og trættede hende i højeste grad. Jeg vænnede mig til at give hende, ligesom ganske tilfældigt, små stumper af nyttige kundskaber og sunde meninger – og hun fo'r tilbage for dem, når jeg fyrede dem af, som om de havde været kinesiske pistoler. Hvor tilfældigt eller naturlig jeg end søgte at danne min lille kones ånd, kunne jeg dog ikke undlade at se, at hun altid havde en instinktiv følelse af, hvad jeg havde for, og blev et bytte for den mest levende frygt. Især var det mig klart, at hun mente, at Shakespeare var en skrækkelig fyr. Det gik meget langsomt med dannelsen.

Jeg fik Traddles til at hjælpe mig uden hans vidende og lod, hver gang han besøgte os, mine miner springe imod ham til Doras opbyggelse på anden hånd. Den masse praktisk visdom, jeg således indgav Traddles, var umådelig og af bedste kvalitet, men gjorde ingen anden virkning på Dora, end at den tog modet fra hende og fik hende til at skælve af frygt for, at turen skulle komme til hende. Jeg indtog samme stilling som en skolemester, en fælde, en faldgrube – spillede altid samme rolle over for Dora som en edderkop over for en flue og gjorde hende altid umådelig angst, når jeg fo'r ud af mit hul.

Ikke des mindre holdt jeg ud i flere måneder, idet jeg så ud over dette overgangsstadium fremad til den tid, da der ville være fuldkommen harmoni mellem Dora og mig, når jeg havde "dannet hendes ånd" til min fulde tilfredshed. Da jeg imidlertid til sidst så, at jeg intet havde udrettet, selv om jeg i al denne tid

havde været så urokkelig som en klippe, gik det op for mig, at Doras ånd måske allerede var dannet. Ved nærmere overvejelse forekom dette mig at være så sandsynligt, at jeg opgav min plan, som havde set mere lovende ud i teorien end i praksis, og besluttede fra nu af at være tilfreds med min barnekone og ikke søge at forvandle hende til noget andet. Jeg var hjertelig ked af selv at være så klog og skarpsindig og se min øjsten under tvang, og jeg købte da et par smukke ørenringe til hende og et halsbånd til Jip og gik en dag hjem for at gøre mig behagelig.

Dora blev henrykt over de små foræringer og kyssede mig nok så glad, men der var dog en skygge imellem os, om den end var aldrig så lille, og jeg havde sat mig for, at den ikke skulle være der. Skulle der endelig være en sådan skygge nogetsteds, ville jeg for fremtiden gemme den i mit eget bryst.

Jeg satte mig på sofaen hos min kone, stak ørenringene i hendes øren og sagde, at jeg var bange for, at vi i den sidste tid ikke var kommet så godt ud af det sammen som før, og at skylden var min, hvilket jeg oprigtigt troede, og hvilket den virkelig også var.

"Sagen er, elskede Dora," sagde jeg, "at jeg har søgt at være fornuftig."

"Og også at gøre mig fornuftig," sagde Dora frygtsomt. "Ikke sandt, Dadde?" tilføjede hun og trak øjenbrynene så nydelig i vejret.

Jeg nikkede og kyssede de adskilte læber.

"Det nytter ingen verdens ting," sagde Dora og rystede på hovedet, så ørenringene klingede. "Du ved, at jeg er en lille ubetydelig én, og hvad jeg fra begyndelsen af ville have dig til at kalde mig. Kan du ikke det, er jeg bange for, at du aldrig

kommer til at holde af mig. Er du vis på, at du ikke somme tider synes, at det ville have været bedre at have –"

"Gjort hvilket, min ven?" for hun gjorde ikke mine til at blive ved.

"Intet!" sagde Dora.

"Intet?" gentog jeg.

Hun slyngede sine arme om min hals og lo og kaldte sig selv med sit yndlingsnavn en gås og skjulte sit ansigt på min skulder i en sådan fylde af lokker, at det var et helt arbejde at skyde dem til side og få det at se.

"Om jeg ikke syntes, at det ville have været bedre intet at gøre, end at have prøvet på at danne min lille kones ånd?" sagde jeg og lo ad mig selv. "Er det spørgsmålet? Jo, jeg gør såmænd."

"Er det det, du har prøvet på?" udbrød Dora. "Å du slemme mand!"

"Men nu vil jeg aldrig mere prøve på det," sagde jeg. "For jeg elsker hende så højt, således som hun er."

"Kan jeg nu også stole på det?" spurgte Dora og krøb tættere ind til mig.

"Hvorfor," sagde jeg, "skulle jeg søge at forandre, hvad der i så lang tid har været mig så dyrebart? Du kan aldrig blive sødere, end du er af naturen, min egen Dora, og vi vil ikke prøve flere dumme eksperimenter, men vende tilbage til vor gamle måde og være glade."

"Og være glade!" gentog Dora. "Ja, hele dagen! Og du vil ikke bryde dig om, at det somme tider går en lille bitte smule galt?"

"Nej, nej. Vi vil finde os i det, så godt vi kan."

"Og du vil ikke mere sige til mig, at vi fordærver andre mennesker, vel?" lokkede Dora. "For du ved, at det er så

skrækkelig hårdt."

"Nej, nej," sagde jeg.

"Jeg må hellere være dum end ulykkelig, må jeg ikke?"

"Du må hellere være dig selv end noget andet i verden."

"I verden! Ak, Dadde, verden er så stor."

Hun rystede på hovedet, vendte sine strålende, klare øjne op mod mine, kyssede mig, brast i en hjertelig latter og hoppede bort for at give Jip det ny halsbånd på.

Således endte mit sidste forsøg på at tilvejebringe nogen forandring hos Dora. Jeg havde været helt ulykkelig under det. Jeg kunne ikke udholde min egen ensomme visdom; jeg kunne ikke forene den med hendes tidligere bøn til mig om at kalde hende min barnekone. Jeg satte mig for at gøre i stilhed, hvad jeg kunne, for at bedre vore huslige forhold, men jeg forudså, at jeg kun ville udrette meget lidt, hvis jeg ikke atter ville udarte til edderkop og stadig ligge på lur.

Og den omtalte skygge, som ikke længere skulle være imellem os, men alene hvile på mit eget hjerte, hvorledes faldt den!

Den gamle ulykkelige følelse gennemtrængte mit liv. Den var blevet dybere, hvis den overhovedet havde forandret sig, men den var lige så uklar som før. Det var ligesom en sørgmodig melodi, der høres svagt om natten. Jeg elskede min kone inderligt og var lykkelig, men den lykke, jeg engang havde drømt om, var ikke den lykke, jeg nød, og der manglede stadig noget.

For at opfylde den overenskomst, jeg har sluttet med mig selv om at afspejle min sjæl på disse blade, undersøger jeg den atter nøjagtigt og bringer dens hemmeligheder for lyset. Det, jeg

savnede, holdt jeg endnu for et ungdommeligt fantasibillede, for noget, der ikke kunne opnås, og det smertede mig naturligvis nu, ligesom alle andre mennesker, at gøre denne opdagelse. Men at det ville have været bedre for mig, om min kone kunne have hjulpet mig mere og delt de mange tanker med mig, som jeg nu måtte gemme hos mig selv, og at dette kunne have været tilfældet, det vidste jeg.

Undertiden opstod den tanke hos mig. Hvad kunne eller hvad ville være sket, hvis Dora og jeg aldrig havde kendt hinanden? Men hun var så fast sammenvokset med mig, at jeg slet ikke kunne få rigtig fat på denne forestilling – den smuttede straks bort fra mig igen ligesom et spindelvæv, der svæver i luften.

Jeg elskede hende altid. Det, jeg beskriver, slumrede, vågnede halvt og slumrede atter ind i min sjæls inderste dyb. Det mærkedes ikke på mig; jeg ved ikke af, at det havde nogen indflydelse på, hvad jeg sagde eller gjorde. Jeg bar byrden af alle vore små sorger og alle mine planer; Dora holdt pennene, og vi følte begge, at rollerne var fordelt således, som omstændighederne krævede det. Hun holdt inderligt af mig og var umådelig stolt af mig, og når Agnes skrev nogle få alvorlige ord i sine breve til Dora om den stolthed og interesse, hvormed mine gamle venner hørte tale om min voksende anseelse og læste min bog, som om det var mig selv, de hørte tale, læste Dora dem for mig med glædestårer i sine klare øjne og sagde, at jeg var en kær, gammel, klog, berømt mandsling.

"Et ungt, uerfarent hjertes første misforståede tilbøjelighed."

Disse ord af mrs. Strong randt mig stadig i hu på dette tidspunkt og var næsten altid i mine tanker. Jeg vågnede ofte

med dem om natten; jeg husker endog at have læst dem i drømme, skrevet på husmure. For jeg vidste nu, at mit hjerte havde været ungt og uerfarent, dengang det først havde elsket Dora, og at det, hvis det havde været erfarent, aldrig havde følt, hvad det hemmeligt havde følt, efter at vi var blevet gift.

"Intet fjerner ægtefolk så meget fra hinanden som uoverensstemmelse i hu og tanker."

Disse ord huskede jeg også. Jeg havde søgt at tillempe Dora efter mig selv og fundet det umuligt; der stod nu kun tilbage at lempe mig efter Dora, at dele, hvad jeg kunne, med hende og være lykkelig, at bære, hvad jeg måtte, på mine egne skuldre og dog være lykkelig. Dette var den tugt, hvorunder jeg søgte at bringe mit hjerte, da jeg begyndte at tænke. Det gjorde mit andet ægteskabsår lykkeligere end mit første, og hvad der var endnu bedre, det gjorde Doras liv til lutter solskin.

Men alt som dette år skred frem, aftog Doras kræfter. Jeg havde håbet, at lettere hænder end mine skulle have hjulpet til at forme hendes karakter, og at et barnesmil ved hendes bryst kunne have modnet min barnekone til en kvinde. Men det skulle ikke være således. Ånden flagrede et øjeblik på tærsklen til sit lille fængsel og fløj derpå bort uden at have kendt til fangenskab.

"Når jeg igen kan løbe omkring ligesom før, tante," sagde Dora, "skal Jip få sig nogle ordentlige løbeture. Han er blevet så doven og magelig."

"Jeg er bange for," svarede min tante, der sad med sit arbejde ved siden af hende, "at han lider af et værre onde end som så. Alderdom, Dora!"

"Tror De, han er gammel?" spurgte Dora forundret. "Hvor det dog forekommer mig underligt, at Jip skulle være gammel!"

"Det er en sygdom, vi alle er udsat for, du små, efterhånden som vi bliver ældre," sagde min tante muntert; "jeg føler mig ikke mere fri for den, end jeg plejede at være, kan jeg forsikre dig."

"Men Jip," sagde Dora og så medlidende på hunden, "selv lille Jip! Å den stakkel!"

"Jeg er vis på, at han endnu har lang tid tilbage, Lille Blomst," sagde min tante og klappede Dora på kinden, idet hun bøjede sig ud fra sit leje for at se på Jip, der svarede hende ved at stå på bagbenene og gøre forskellige mislykkede astmatiske forsøg på at klatre op med hovedet og skuldrene. "Den må have et stykke flonel ind i sit hus til vinter, og det skulle ikke undre mig, om den blev rigtig rask igen til foråret, når blomsterne kommer. Nej, se til den lille køter! Om den så var så sejlivet som en kat, men alligevel skulle til at dø, tror jeg dog, at den ville gø ad mig, så længe den havde vejr i sig."

Dora havde hjulpet den op i sofaen, hvor den virkelig bød min tante så rasende trods, at den ikke kunne holde sig lige, men gøede sig ganske krum. Jo mere min tante så på den, des mere arrig blev den, for hun havde var den sidste tid begyndt at bruge briller, og af en eller anden ufattelig grund holdt den glassene for en personlig fornærmelse.

Med mange overtalelser fik Dora den til at lægge sig ved siden af hende, og da den var blevet rolig, trak hun gentagne gange et af dens lange øren gennem sin hånd og sagde tankefuldt: "Selv lille Jip! Å den stakkel!"

"Dens lunger er gode nok," sagde min tante muntert, "og dens arrigskab er endnu usvækket. Den har sikkert en række år for sig. Men vil du have en hund til at løbe væddeløb med, Lille Blomst, så har den levet for godt til det, og jeg vil give dig en anden."

"Tak, tante," sagde Dora, "men lad hellere være!"

"Ja, ja, da," sagde min tante og tog brillerne af.

"Jeg kunne ikke lide at have nogen anden hund end Jip. Det ville ikke være pænt mod Jip! Desuden kunne jeg ikke være så gode venner med nogen anden hund, fordi den ville ikke have kendt mig, før jeg blev gift, og ikke have gået ad Dadde, da han begyndte at komme i vort hus. Jeg er bange for, at jeg ikke ville bryde mig om nogen anden hund end Jip, tante."

"Det er sandt nok," svarede min tante og klappede hende på kinden, "du har ret."

"De er vel ikke vred?" sagde Dora. "Er De?"

"Hvor kan du dog tro, jeg er vred, mit lam!" udbrød min tante og bukkede sig kærligt ned over hende.

"Nej, nej, jeg tror det egentlig ikke," svarede Dora, "det var dumt af mig, men jeg er lidt træt, og så blev jeg så underlig til mode ved at tale om Jip; han har kendt mig under alt det, der er hændt mig, ikke sandt, Jip? Og jeg kunne ikke bringe det over mit hjerte at tilsidesætte ham, fordi han har forandret sig lidt, vel, Jip?"

Jip krøb tættere ind til sin herskerinde og slikkede dovent hendes hånd.

"Du er ikke så gammel, Jip, at du allerede vil forlade din madmoder," sagde Dora. "Vi kan endnu have lidt glæde af hinandens selskab!"

Min smukke Dora! Da hun den følgende søndag kom ned til middagsbordet og var så glad over at se gamle Traddles, der altid spiste til middag hos os om søndagen, troede vi, at hun om et par dage ville "løbe omkring ligesom før". Men de sagde: Vent endnu et par dage; og så igen: Vent endnu et par dage, men hun hverken løb eller gik. Hun så så godt ud og var meget munter, men de små fødder, der plejede at være så vævre, når de dansede omkring Jip, var nu matte og rørte sig ikke.

Jeg begyndte at bære hende ned hver morgen og op igen hver aften, og imens klyngede hun sig om min hals og lo, som om jeg gjorde det for et væddemåls skyld. Jip gøede og dansede omkring os og løb i forvejen og vendte sig gispende om på trappen for at se, om vi kom. Min tante, der var den bedste og fornøjeligste sygeplejerske, traskede bag efter os som en vandrende masse af sjaler og puder. Dick ville ikke have afstået sin post som lysebærer til noget levende menneske. Traddles blev ofte stående ved foden af trappen for at se til og modtage spøgefulde hilsener fra Dora til den sødeste pige i verden. Det var et helt lystigt optog, og Dora var den lystigste af os alle.

Men undertiden, når jeg løftede hende op og mærkede, at hun var blevet lettere, blev jeg grebet af en lammende følelse, som om jeg nærmede mig en iskold egn, der endnu var skjult for mit blik, og blodet stivnede i mine årer. Jeg undgik at gøre mig rede for denne følelse ved at give den navn eller ved at tænke nøjere over den, indtil jeg en aften, da den havde grebet mig meget stærkt, og min tante havde forladt hende med den sædvanlige afskedshilsen: "God nat, Lille Blomst", satte mig ene ved min pult og græd ved at tænke på, hvilket ildevarslende

navn det var, og hvorledes blomsten visnede i sit udspring på træet!

49. Gåder

En morgen modtog jeg med posten følgende brev, der var dateret fra Canterbury og adresseret til mig i Doctors' Commons, og som satte mig i stor forundring:

Højstærede.

Omstændigheder, som jeg personlig ikke er herre over, har i et længere tidsrum afbrudt det fortrolige forhold, som altid har skaffet og altid vil skaffe mig en sjælden glæde, hvor ringe lejlighed mine forretningspligter end levner mig til at kaste blikket tilbage på fortidens gyldne minder. Dette i forbindelse med den ophøjede plads, hvortil Deres talenter har hævet Dem, højstærede, afskrækker mig fra at driste mig til at tage mig den frihed at tiltale min ungdomsledsager med det fortrolige navn Copperfield. Det er nok at vide, at det navn, som jeg har den ære at hentyde til, altid vil blive gemt som en skat blandt vore familiedokumenter – jeg mener de af mrs. Micawber opbevarede aktstykker vedrørende vor tidligere logerende – med en til kærlighed grænsende personlig agtelse.

Det sømmer sig ikke for en, der ved sine individuelle fejlgreb og et tilfældigt sammenstød af uheldige omstændigheder er blevet bragt i den stilling som det strandede skib – hvis det tør være ham tilladt at bruge en så maritim benævnelse om sig selv – som nu griber pennen for at henvende sig til Dem – det sømmer sig ikke, gentager jeg, for en person i denne stilling at bruge

komplimenteringens eller lykønskningens sprog. Det overlader han til dygtigere og renere hænder.

Såfremt Deres langt vigtigere sysler skulle tillade Dem at forfølge disse ufuldkomne skrifttegn så langt, vil De naturligvis spørge, hvilket formål jeg har med at fæstne nærværende linjer på papiret. Tillad mig at sige, at jeg fuldkommen indrømmer det fornuftige i et sådant spørgsmål og skrider til at udtale mig nærmere, idet jeg forudskikker, at formålet ikke er af pekuniær natur.

Uden at gøre nogen mere direkte hentydning til den skjulte evne, der måske kunne findes hos mig, til at slynge tordenkilen eller sende den fortærende og hævnende lue i en bestemt retning, må det være mig tilladt i forbigående at sige, at mine lyseste drømme er tilintetgjort for altid – at min sjæls fred og mit livs glæde er ødelagt – at mit hjerte ikke længere sidder på det rette sted – og at jeg ikke længere går med oprejst pande blandt mine medmennesker. Kræften fortærer blomsten; den beske kalk er fyldt til randen. Ormen er i færd med sin gerning og vil snart være færdig med sit offer. Jo før, des bedre. Men jeg vil ikke gøre sidespring.

I min pinefulde sindsstemning – en sindsstemning, som ikke engang mrs. Micawber i sin egenskab af kvinde, hustru og moder har kunnet få bugt med – er det min hensigt at flygte for mig selv en stakket tid og bruge en frist af otte og fyrretyve timer til at gense skuepladsen for min ungdoms svundne glæder i hovedstaden. Blandt andre steder ville mine fødder naturligt også vende sig mod King's Bench Prison, denne havn for huslig fred og

lykke. Når jeg siger, at jeg – om Gud vil – i overmorgen om aftenen klokken syv præcis vil være uden for dette fængsels sydlige mur, er mit formål med denne skriftlige meddelelse opnået.

Jeg føler, at jeg ingen ret har til at bede min tidligere ven, mr. Copperfield, eller min tidligere ven, mr. Thomas Traddles, hvis denne herre endnu er til, om at nedlade sig til at møde mig og forny vort fordums forhold fra gamle dage, så vidt det er muligt. Jeg indskrænker mig til at henkaste den bemærkning, at til den time og på det sted, jeg har opgivet, kan man finde de ødelagte levninger, der endnu

er tilbage

af

et

faldent tårn,

Wilkins Micawber.

P.S. Det er måske bedst at tilføje, at mrs. Micawber *ikke* er indviet i mine hensigter.

Jeg gennemlæste brevet flere gange. Skønt jeg tog tilbørligt hensyn til Micawbers ophøjede stil og den overordentlige nydelse, det var for ham at sætte sig til at skrive lange breve ved enhver mulig og umulig lejlighed, troede jeg dog, at der lå noget vigtigt skjult på bunden af denne gådefulde meddelelse. Jeg gemte den for at tænke nærmere over den og tog den frem igen for at læse den endnu en gang og sad endnu og brød mit hoved med den da Traddles kom.

"Bedste ven," sagde jeg, "jeg er aldrig blevet så glad over at se dig. Du kommer i det allerheldigste øjeblik for at hjælpe mig med din sunde dømmekraft. Jeg har fået et meget mærkeligt brev fra Micawber."

"Nej virkelig?" udbrød Traddles. "Er det sandt? Og jeg har fået et fra mrs. Micawber."

Traddles, der var blevet varm af at gå, og hvis hår ved den forenede virkning af legemlig og sjælelig bevægelse strittede i vejret, som om han så et genfærd, tog med disse ord sit brev frem og byttede med mig. Jeg fulgte ham med øjnene, til han var kommet midt ind i Micawbers brev, og svarede på den øjenbrynsopløftelse, hvormed han sagde: *"Slynge tordenkilen eller sende den fortærende og hævnende lue ud!"* Du gode Gud, Copperfield!" hvorpå jeg gav mig til at læse mrs. Micawbers brev.

Det lød således:

Min bedste hilsen til mr. Thomas Traddles. Skulle han endnu mindes en person, som tidligere havde den lykke at kende ham godt, tør jeg da ulejlige ham et øjeblik? Jeg forsikrer mr. T. T., at jeg ikke ville besvære ham, hvis jeg var i nogen anden stilling end på grænsen af vanvid.

Skønt det er smerteligt for mig at skulle sige det, er den før så huslige Micawbers kulde mod hans kone og børn årsagen til, at jeg retter min sørgelige bøn til mr. Thomas Traddles og udbeder mig hans overbærenhed. Mr. T. kan ikke gøre sig nogen forestilling om den forandring, der er foregået med Micawbers væsen, om hans vildhed, hans heftighed. Den er efterhånden tiltaget, indtil den har fået udseende af sindsforvirring. Der går næppe en dag, kan

jeg forsikre, uden at der finder en eller anden paroksysme sted. Mr. T. vil ikke forlange, at jeg skal skildre mine følelser, når jeg underretter ham om, at jeg er blevet vant til at høre Micawber påstå, at han har solgt sig selv til F n. Hemmelighedsfuldhed og gådefuldhed har længe været hovedtrækkene i hans karakter og afløst ubegrænset tillid. Den mindste anledning, endog det uskyldige spørgsmål: Hvad han vil have til middag? bringer ham til at udtale ønsket om skilsmisse. Da han i aftes fik en barnlig bøn om to pence til at købe brystsukker for, truede han tvillingerne med en østerskniv!

Jeg beder mr. Traddles at bære over med mig, fordi jeg går ind på disse enkeltheder. Uden dem ville mr. T. have ondt ved at danne sig den svageste forestilling om min hjerteskerende stilling.

Tør jeg nu betro mr. T. hensigten med mit brev? Vil han nu tillade mig at appellere til hans venskab? Ja, for jeg kender hans hjerte!

Kærlighedens skarpe blik blændes ikke så let, når det hører til kvindekønnet. Micawber rejser til London. Skønt han omhyggeligt fordrejede sin hånd, da han i morges før frokost skrev adressekortet, som han fæstede på den lille brune vadsæk fra lykkeligere dage, opdagede den ægteskabelige bekymrings ørneblik dog, at der stod: "*Don*" ganske tydeligt. Diligencens holdested i West End er *Guldkorset*. Tør jeg indstændigt bede mr. T. om at opsøge min vildledte ægtefælle og bringe ham til fornuft? Tør jeg bede mr. T. søge at træde imellem Micawber og hans dybt sørgende familie? Ak nej, for det ville være for meget!

Skulle mr. Copperfield endnu mindes en så ringe og lidt kendt person, vil mr. T. da overbringe ham forsikringen om min uforandrede agtelse og rette samme bøn til ham? I ethvert tilfælde vil han have den godhed *at optage dette som en strengt privat meddelelse, hvortil der under ingen omstændigheder tør hentydes, om end nok så fjernt, i Micawbers nærværelse.* Skulle mr. T. nogen sinde svare på det – hvilket jeg må tro er højst usandsynligt – vil et brev adresseret til E. M., Poste restante, Canterbury, have mindre pinefulde følger, end hvis det adresseres direkte til den, der i sin højeste nød underskriver sig

Mr. Thomas Traddles' ærbødige tjenerinde og
taknemmelige veninde

Emma Micawber."

"Hvad mener du om det brev?" spurgte Traddles og så på mig.

"Hvad mener du om det andet?" spurgte jeg, for han læste endnu stadig i det med sammentrukne øjenbryn.

"Jeg tror, at de begge to har mere at sige, Copperfield, end deres breve i almindelighed plejer, men jeg ved ikke, hvad det er. De er begge skrevet i al oprigtighed, det er jeg overbevist om, og uden at de har stukket hovederne sammen. Den stakkel!" Her pegede han på mrs. Micawbers brev, mens vi stod ved siden af hinanden og sammenlignede dem. "Det vil under alle omstændigheder være en god gerning at skrive til hende og at lade hende vide, at vi ikke skal undlade at tale med Micawber."

Jeg samtykkede så meget des villigere heri, som jeg nu bebrejdede mig ikke at have taget videre hensyn til hendes

tidligere brev. Jeg havde vel lige straks tænkt en hel del over det, men beskæftigelsen med mine egne sager, mit kendskab til familien og den omstændighed, at jeg ikke hørte mere fra hende, gjorde, at sagen efterhånden gik mig i glemme. Jeg havde ofte tænkt på Micawbers, men for det meste kun for at gisne over, hvilke "pekuniære forpligtelser" de monstro nu stiftede i Canterbury, og for at genkalde mig, hvor sky Micawber havde været over for mig, efter at han var blevet skriver hos Uriah Heep.

Imidlertid skrev jeg nu i vort fælles navn et trøstende brev til mrs. Micawber, og vi underskrev det begge. Da vi gik til byen for at bringe det på posthuset, havde Traddles og jeg en lang samtale og opstillede en hel mængde formodninger, som jeg ikke har nødig at gentage. Om eftermiddagen tog vi min tante på råd med, men det eneste afgørende resultat, vi kom til, var, at vi punktligt ville indfinde os til det af Micawber foreslåede møde.

Skønt vi var et kvarter før tiden på det opgivne sted, traf vi allerede Micawber der. Han stod med korslagte arme lige over for muren og iagttog piggene på den med et sværmerisk udtryk, som om det var de sammenflettede trægrene, der havde skygget over ham i hans ungdom.

Da vi tiltalte ham, var hans væsen noget mere forvirret og noget mindre fornemt end i gamle dage. Han havde ved denne udflugt aflagt sit sorte sagførerkostume og bar den gamle overfrakke og de snævre bukser, men ikke ganske med det gamle udtryk. Han blev efterhånden mere og mere sig selv, mens vi talte med ham, men om det så var hans øjegas, syntes

det at dingle mindre let, og skønt hans flipper endnu var af de samme vældige dimensioner, hang de dog temmelig slapt.

"Mine herrer," sagde Micawber efter de første hilsener, "det er i nøden, man skal kende sine venner. Tillad mig at spørge til mrs. Copperfields fysiske befindende og ligeledes til mrs. Traddles "in spe", det vil sige under forudsætning af, at min ven mr. Traddles endnu ikke er blevet forenet med genstanden for sin kærlighed."

Vi takkede ham for hans artighed og gav ham et passende svar. Derpå henlede han vor opmærksomhed på muren og havde allerede begyndt: "Jeg forsikrer Dem, mine herrer," da jeg tillod mig at frabede mig alle formaliteter og bad ham tale til os på den gamle måde.

"Min kære Copperfield," svarede han og trykkede min hånd, "Deres hjertelighed overvælder mig. Denne modtagelse af en faldefærdig ruin af det tempel, som engang kaldtes menneske – hvis det tør være mig tilladt at udtrykke mig således – røber et hjerte, der gør vor fælles natur ære. Jeg var i færd med at udtrykke, at jeg atter skuer den fredelige plet, hvor jeg har tilbragt nogle af min tilværelses lykkeligste timer."

"Som De upåtvivlelig har mrs. Micawber at takke for," sagde jeg. "Jeg håber, hun er vel?"

"Mange tak," svarede Micawber, hvis ansigt formørkedes ved denne hentydning, "hun er kun så som så. Og dette," fortsatte han, idet han rystede vemodigt på hovedet, "dette er Kings Bench! Hvor, for første gang i mange år, det overvældende tryk af pekuniære forpligtelser ikke den ene dag efter den anden forkyndtes af påtrængende stemmer, som nægtede at rømme gangen; hvor kreditorerne ikke kunne hamre løs på døren, og

hvor der ikke var noget, der hed personlige stævninger. Mine herrer, når skyggen af disse jernpigge oven på brandmuren afspejlede sig på spadsererepladsens grus, har jeg set mine børn danse omkring på det indviklede mønster og undgå de mørke streger. Jeg har kendt hver eneste sten på stedet. Røber jeg svaghed, vil De vide at undskylde mig."

"Vi er alle blevet en hel del ældre siden den tid, mr. Micawber," sagde jeg.

"Mr. Copperfield," svarede han bittert, "da jeg boede i dette tilflugtssted, kunne jeg se mine medmennesker i øjnene og give dem en på hovedet, hvis de fornærmede mig. Mine medmennesker og jeg står ikke længere i dette skønne forhold til hinanden!"

Idet Micawber modfalden vendte sig bort fra bygningen, tilbød Traddles og jeg ham hver sin arm, hvorpå han gik bort midt imellem os.

"Der gives visse milepæle," sagde Micawber, idet han kastede et ømt blik tilbage over sin skulder, "på vejen til graven, som man måtte ønske aldrig at have passeret, hvis det ikke var en så ugudelig attrå. En sådan milepæl er Kings Bench på min brogede løbebane."

"De er forstemt, mr. Micawber," sagde Traddles.

"Det er jeg, sir," svarede Micawber.

"Jeg vil håbe," fortsatte Traddles, "at det ikke er, fordi De har fattet mishag til juraen, for De ved jo, at også jeg er jurist."

Micawber svarede ikke et ord.

"Hvorledes har vor ven Heep det, mr. Micawber?" spurgte jeg efter en pause.

"Kære Copperfield," svarede Micawber, idet han pludselig kom i heftig sindsbevægelse og blev ganske bleg, "spørger De til min principal som Deres ven, gør det mig ondt; spørger De til ham som min ven, fremkalder det et sardonisk smil på mine læber. I hvilken egenskab De så spørger til min principal, må det, uden at fornærme Dem, være mig tilladt at indskrænke mit svar dertil, at hvorledes det end står til med hans helbred, så ser han ud som en ræv, for ikke at sige som en djævel. De vil tillade mig som privat individ at afslå at udtale mig videre om et emne, der i min officielle stilling har drevet mig til fortvivlelsens yderste rand."

Jeg udtalte min beklagelse over, at jeg mod min vilje havde rørt en streng, der var ham så ubehagelig. "Tør jeg," sagde jeg, "uden at udsætte mig for at gøre mig skyldig i den samme fejltagelse, spørge, hvorledes mine gamle venner mr. og miss Wickfield har det?"

"Miss Wickfield," sagde Micawber, som nu blev rød, "er, hvad hun altid har været, et mønster og lysende eksempel. Kære Copperfield, hun er den eneste stjerneklare plet i min usle tilværelse. Min agtelse for denne unge dame, min beundring for hendes karakter, min inderlige hengivenhed for hende på grund af hendes kærlighed, trofasthed og godhed! – før mig ned ad en sidegade, for i min nuværende sindstilstand kan jeg ikke udholde dette!"

Vi drejede ham ind i et smalt stræde, hvor han tog sit lommeværk frem og stillede sig med ryggen op til en mur. Har jeg set lige så alvorligt på ham, som Traddles gjorde, må han have fundet vort selskab alt andet end opmuntrende.

"Det er min skæbne," sagde Micawber og hulkede uforstilt, men dog på en måde, som svagt mindede om hans vante stræben efter altid at gøre noget fint, "det er min skæbne, mine herrer, at vor naturs ædlere følelser er blevet til bebrejdelser for mig. Min hyldest over for miss Wickfield er en pil i mit bryst. De gjorde bedre i at lade mig sejle min egen sø som den landstryger, jeg er. Jeg duer kun til ormeføde."

Uden at ænse denne opfordring blev vi stående, til han gemte sit lommeværkløse, trak flipperne i vejret og, for at narre dem, som muligvis kunne have lagt mærke til ham, gav sig flot til, med hatten på snur, at nynne en melodi. Jeg sagde derpå, da jeg ikke vidste, hvad der kunne gå tabt, hvis vi allerede nu tabte ham af syne, at det ville være mig en stor glæde at forestille ham for min tante, hvis han ville køre med ud til Highgate, hvor en seng stod til hans tjeneste.

"De skal lave os et glas af Deres egen punch, mr. Micawber," sagde jeg, "og glemme det, der nu ligger Dem på sinde over mere glædelige minder."

"Eller," tilføjede Traddles forsigtigt, "hvis De måske vil føle Dem mere lettet ved at betro noget til Deres venner, skal De meddele os det, mr. Micawber."

"Mine herrer," svarede Micawber, "gør med mig, hvad De vil! Jeg er et halmstrå på dybets overflade og tumles omkring i alle retninger af elefanterne – om forladelse, jeg ville have sagt elementerne."

Vi gik atter videre arm i arm, fandt diligencen lige i færd med at køre og kom til Highgate uden flere hindringer. Jeg var meget urolig og forlegen med, hvad jeg helst skulle sige eller gøre, og det var Traddles åbenbart også. Micawber var næsten hele tiden

hensunken i mørke grublerier. Af og til gjorde han et forsøg på at mande sig op og nynne en stump af en melodi; men hans tilbagefald til det sorteste tungsind blev kun endnu mere iøjnefaldende ved modsætningen til hatten, der sad på tre hår, mens flipperne var trukket op til øjnene.

Vi gik hen til min tante i stedet for til mit eget hus, da Dora ikke var vel. Min tante kom straks, da der blev sendt bud efter hende, og modtog Micawber med stor hjertelighed, hvorpå han kyssede hendes hånd og stillede sig hen i vinduet, tog sit lommetørklæde frem og havde en åndelig kamp med sig selv.

Dick var hjemme. Han havde af naturen en så inderlig medlidenhed med enhver, som syntes at lide, og gennemskuede så hurtigt alle den slags mennesker, at han trykkede Micawbers hånd i det mindste ti gange i fem minutter. For den fortvivlede Micawber var denne varme hos en fremmed så rørende, at han ved hvert håndtryk kun kunne sige: "Sir, De overvælder mig!" hvilket glædede Dick så meget, at han klemte på igen med endnu større kraft.

"Denne herres venlighed," sagde Micawber til min tante, "tager, om jeg så må sige, helt vejret fra mig. For en mand, der kæmper med modgang og sorg, er en sådan modtagelse næsten for meget, kan jeg forsikre Dem."

"Min ven, mr. Dick," svarede min tante stolt, "er ingen almindelig mand."

"Det er jeg overbevist om," sagde Micawber. "Sir," for Dick trykkede atter hans hånd, "jeg påskønner dybt Deres hjertelighed!"

"Hvorledes går det?" spurgte Dick med en medlidende mine. "Mådeligt," sagde Micawber sukkende.

"De må holde modet oppe," sagde Dick, "og tage tingene så roligt som muligt."

Micawber blev aldeles overvældet af disse venlige ord og ved atter at føle Dicks hånd inden i sin. "Det har været min lod," sagde han, "i den menneskelige tilværelses brogede panorama hist og her at støde på en oase, men aldrig har jeg stødt på nogen så grøn, så frodig som den nærværende!"

Til enhver anden tid ville dette have moret mig meget, men jeg følte, at vi alle var tvungne og forlegne, og jeg vogtede i en sådan spænding på Micawber under hans vaklen mellem en øjensynlig lyst til at åbenbare noget og samtidig lyst til intet at åbenbare, at jeg blev helt febrilsk. Traddles, som sad på kanten af sin stol med opspilede øjne og strittende hår, stirrede skiftevis på gulvet og på Micawber uden at gøre så meget som et forsøg på at sige et ord. Skønt jeg så min tante koncentrere hele sin opmærksomhed på sin ny gæst, holdt hun fatningen bedre end nogen af os andre, for hun fortsatte at tale til ham og nødte ham til at tale, enten han ville eller ikke.

"De er en meget gammel ven af min nevø, mr. Micawber," sagde hun. "Jeg ville ønske, at jeg havde haft den fornøjelse at se Dem før."

"Frøken," svarede Micawber, "jeg ville ønske, at jeg havde haft den ære at kende Dem i en tidligere periode. Jeg har ikke altid været det vrage, De nu ser."

"Jeg håber, at mrs. Micawber og Deres børn har det godt," sagde min tante.

Micawber bøjede hovedet. "De har det så godt, frøken," svarede han fortvivlet efter en pause, "som sådanne usle kryb og udskud kan vente at have det."

"Gudbevares!" udbrød min tante på sin korte måde, "hvad er det, De siger?"

"Min families eksistens står på spil. Min principal –" Her standsede Micawber på en ligefrem irriterende måde og begyndte at skrælle de citroner, som jeg havde ladet sætte frem foran ham sammen med de øvrige ingredienser til at lave punch af.

"Deres principal, sagde De," sagde Dick og stødte ham på armen som en blid påmindelse.

"Min kære," svarede Micawber, "tak, fordi De minder mig om det." Her trykkede de atter hinanden i hånden. "Min principal, frøken – mr. Heep – havde engang den godhed at sige, at hvis jeg ikke havde de emolumenter, der følger med min stilling hos ham, ville jeg sandsynligvis komme til at flakke landet rundt som gøgler og sluge sabler og æde det fortærende element ilden. Og så vidt jeg kan indse, er det endnu muligt, at mine børn vil blive nødsagede til at søge deres underhold ved at vride arme og ben af led, mens mrs. Micawber understøtter deres unaturlige kunststykker ved at spille på lirekasse."

Micawber svingede kniven i luften for tydeligt at tilkendegive, at disse forestillinger kunne ventes at ville finde sted, når han ikke mere var i live, og gav sig derpå med en fortvivlet mine atter til at skrælle.

Min tante støttede sin albue på det lille runde bord, hun plejede at have stående ved siden af sig, og så vist på ham. Hvor meget det end var mig imod at lokke noget ud af ham, som han ikke havde lyst til at betro os af egen drift, ville jeg dog her have gået ham nærmere på klingen, hvis han ikke havde teet sig på en ganske mærkelig måde. Blandt andet kastede han

citronskallerne i tekedlen, hældte sukkeret på lysebakken og rommen i den tomme kande og søgte for fuldt alvor at skænke kogende vand af en lysestage. Jeg så, at der forestod en krise, og den kom. Han kastede alle sine ingredienser og apparater mellem hinanden, rejste sig op fra stolen, tog sit lommetørklæde frem og brast i gråd.

"Kære Copperfield," sagde han bag sit lommetørklæde, "dette er en opgave, som mere end nogen anden kræver sindsro og selvgtelse. Jeg kan ikke. Det er mig aldeles umuligt!"

"Hvad er der i vejen, mr. Micawber?" sagde jeg. "Så tal dog, De er jo blandt venner."

"Blandt venner, sir!" gentog han, og alt det, han havde gemt på, brød nu ud af ham. "Store Gud, det er netop, fordi jeg er blandt venner, at min sindstilstand er, som den er. Hvad der er i vejen, mine herrer? Hvad er der ikke i vejen? Kæltringestreger er der i vejen; lumpenhed er der i vejen! Svig, bedrageri, intriger er der i vejen, og navnet på hele denne skændige masse er – *Heep!*"

Min tante slog hænderne sammen, og vi fo'r alle op som vanvittige.

"Kampen er overstået!" fortsatte Micawber, idet han gestikulerede heftigt med sit lommetørklæde og af og til slog helt ud med armene, som om han svømmede under overmenneskelige vanskeligheder. "Jeg vil ikke længere finde mig i dette liv. Jeg er et elendigt menneske, som er afskåret fra alt det, der gør livet udholdeligt. Jeg har været som en bandlyst i denne djævelske skurks tjeneste. Giv mig min kone, giv mig mine børn tilbage, sæt Micawber i stedet for den jammerlige usling, som går i de støvler, der for tiden sidder på mine fødder,

og byd mig at sluge en sabel i morgen, og jeg skal gøre det – med appetit!"

Jeg har aldrig i mit liv set et menneske så ophidset. Jeg søgte at berolige ham, for at vi kunne komme til en fornuftig forklaring, men han blev heftigere og heftigere og ville ikke høre et ord.

"Jeg vil ikke tage noget menneske i hånden," sagde han gispende, stønnende og pustende i den grad, at han lignede et menneske, der plasker i et koldt bad, "før jeg har sprængt – den – vederstyggelige – slange – *Heep* i luften! Jeg vil ikke modtage nogens gæstfrihed, før jeg har – fået bjerget Vesuv – til at sprude ild – på – den gudsforgående skurk – *Heep*! Enhver forfriskning under dette tag – især – punch – ville – kvæle mig – med mindre jeg i forvejen – havde – revet øjnene ud – af – hovedet på – den nedrige bedrager og løgner – *Heep*! Jeg – vil ingen kende – og – intet sige – og – intetsteds bo – før jeg har knust – den – topmålte og udlærte hykler og meneder – *Heep* – så der ikke bliver spor tilbage af ham!"

Jeg var virkelig bange for, at Micawber skulle dø på stedet. Den måde, hvorpå han kæmpede sig igennem disse uartikulerede sætninger, og hver gang han nærmede sig Heeps navn, opbød hele sin kraft, styrtede sig over det i en afmægtig tilstand og udstødte det med en heftighed, der grænsede til det utrolige, var frygtelig, men nu, da han sank dampende ned på en stol og stirrede på os med alle mulige farver i sit ansigt, mens den ene knude efter den anden skød op langs hans strube, hvorfra de syntes at fare op i hans pande, så han ud, som om han var på det yderste. Jeg ville have ilet ham til hjælp, men han vinkede mig bort og ville ikke høre et ord.

"Nej, Copperfield! Ingen meddelelse – før miss Wickfield får oprejsning for de forurettelser, der er tilføjet hende af den lumpne kæltring – *Heep!*" – Jeg er aldeles overbevist om, at han ikke kunne have sagt tre ord, hvis dette navn ikke havde givet ham en forbavsende kraft, hver gang han mærkede, at det kom. – "Ubrødelig hemmelighed – for hele verden – ingen undtagelser – i dag otte dage – ved frokosttid – alle til stede – tante med – og den yderst forekommende herre – i det hotel i Canterbury – hvor mrs. Micawber og jeg – den gamle vise i kor – og – skal rive masken af den gemene bandit – *Heep!* Ikke mere at sige – eller låne øre til overtalelser – går straks – ikke i stand – til at udholde selskab – på sporet af den fordømte forræder – *Heep!*"

Med denne sidste gentagelse af det magiske ord, der havde holdt ham oppe, styrtede Micawber ud af huset og efterlod os fulde af spænding, håb og forundring, så at vor tilstand kom hans meget nær. Men selv da var hans lidenskab for at skrive breve for stærk, til at han kunne modstå den, for inden vi endnu havde fået tid til at sunde os, modtog jeg følgende hyrdebrev fra et nærliggende værtshus, hvor han var gået ind for at skrive det.

I største hemmelighed og fortrolighed.

Højstærede!

Jeg tillader mig gennem Dem at bringe Deres fortræffelige tante min undskyldning for min heftighed. Et længe undertrykt udbrud af en ulmende vulkan var resultatet af en indre kamp, som lettere lader sig tænke end beskrive.

Jeg håber at have udtrykt mig nogenlunde forståeligt med hensyn til vort møde i dag otte dage om morgenen i den offentlige bespisningsanstalt i Canterbury, hvor min hustru og jeg engang havde den ære sammen med Dem at istemme den velkendte sang af den udødelige, skotske toldembedsmand.

Når jeg har opfyldt min pligt og fået den oprejsning, som alene kan sætte mig i stand til at se mine medmennesker i øjnene, da er min rolle udspillet. Der står da kun tilbage at nedsænke mine jordiske levninger på det sted:

"Hvor under dunkle tårepile
de bolde fædre salig hvile."

– Med den simple indskrift:

Wilkins Micawber.

50. Mr. Peggottys drøm går i opfyldelse

Imidlertid var der gået flere måneder efter vort møde med Martha. Jeg havde ikke set hende siden, men hun havde flere gange talt med mr. Peggotty. Hendes ivrige søgen havde ikke ført til noget, og efter det, han fortalte mig, lod det heller ikke til, at de havde opdaget det mindste, der kunne give oplysning om Milles skæbne. Jeg tilstår, at jeg begyndte at tvivle på, at hun ville blive fundet, og hældede mere og mere til den tro, at hun var død.

Hans overbevisning rokkedes ikke. Så vidt jeg ved – og jeg tror, at jeg kunne se lige ind i hans ærlige hjerte – vaklede han ingen sinde i sin blinde tillid til, at han ville finde hende. Hans tålmodighed trættedes aldrig. Og skønt jeg skælvede for den smerte, det ville volde ham, når han en dag så sit faste håb knust med et slag, så lå der dog i dette håb noget så religiøst, noget, som på en så rørende måde udtrykte, at dets anker hvilede i hans ædle naturs reneste dyb, at den ærbødighed og agtelse, jeg nærede for ham, voksede for hver dag.

Det var ikke en lad fortrøstning, som nøjedes med at håbe uden at gøre andet. Han havde hele sit liv igennem været en virksom mand og vidste, at når han trængte til hjælp, måtte han selv trøstigt tage hånd i med og hjælpe sig selv. Jeg har set ham tage af sted om aftenen og gå lige til Yarmouth, fordi det anede ham, at lyset måske ikke stod i vinduet i den gamle båd. Jeg har set ham, efter at have læst noget i avisen, som kunne passe på

hende, gribe sin stav og foretage en rejse på over ti mile. Han rejste til søs til Napoli og tilbage igen efter at have fået de oplysninger, som miss Dartle havde skaffet mig. Alle disse rejser blev foretaget med den største tarvelighed, for det var hans stadige formål at spare penge sammen for Milles skyld, hvis hun skulle blive fundet. Under alle disse langvarige anstrengelser hørte jeg ham aldrig klage, hørte jeg ham aldrig sige, at han var træt eller modløs.

Dora havde ofte set ham efter vort bryllup og kunne rigtig godt lide ham. Jeg kan endnu se ham stå i nærheden af hendes sofa med sin grove hue i hånden, mens min barnekones blå øjne er fæstet på hans ansigt med ængstelig undren. Undertiden, når han kom til mig i tusmørket for at tale med mig, fik jeg ham til at ryge sin pibe i haven, mens vi gik langsomt frem og tilbage ved siden af hinanden. Billedet af hans øde og forladte hjem og den hygge, der var bredt ud over det i mine barnlige øjne, når ilden brændte om aftenen, og stormen hylede omkring det, stod i sådanne øjeblikke lyslevende for mig. Ved en af disse lejligheder fortalte han mig, at han den foregående aften havde set Martha stå og vente i nærheden af hans logi, hvorpå han var gået ud til hende, og hun havde da bedt ham om ikke på nogen måde at forlade London, førend han havde set hende igen.

"Sagde hun Dem hvorfor?" spurgte jeg.

"Jeg spurgte hende om det, master Davy," sagde han, "men hun er altid så ordknap, og hun fik kun mit løfte og gik så sin vej."

"Sagde hun, hvornår De kunne vente at se hende igen?" spurgte jeg videre.

"Nej, mr. Davy," svarede han og lod tankefuldt hånden glide ned over ansigtet. "Også det spurgte jeg hende om, men det var mere – sagde hun – end hun kunne sige."

Da jeg for længe siden havde ophørt at opmuntre ham med forhåbninger, der var bygget på sand, sagde jeg intet andet til dette, end at jeg nok troede, at han snart ville få hende at se igen. De gisninger, hans meddelelser fremkaldte hos mig, omtalte jeg ikke, og de var svage nok.

Omtrent fjorten dage derefter gik jeg en aften alene i min have. Det havde regnet hele dagen, og luften var klam og fugtig. Det tætte løv på træerne var tungt af væde, men skønt himlen endnu var mørk, var det holdt op at regne, og de glade fugle kvidrede lystigt. Alt som jeg vandrede omkring i haven, og tusmørket faldt på, forstummede deres spæde stemmer, og der indtrådte den dybe stilhed, som er ejendommelig for en sådan aften på landet, når ikke det mindste blad rører sig, undtagen når det en gang imellem drypper fra træerne.

Ved siden af vort hus var der en lille grøn buegang af gitterværk og vedbend, hvorigennem jeg kunne se ud på vejen uden for huset. Jeg vendte tilfældigvis øjnene hen mod dette sted, mens jeg tænkte på mange forskellige ting, og opdagede udenfor en skikkelse, iført en simpel kåbe. Den bøjede sig hen mod mig og vinkede ivrigt.

"Martha!" sagde jeg og gik hen til den.

"Kan De følge med?" hviskede hun med bevæget stemme. "Jeg har været hos ham, men han var ikke hjemme. Jeg skrev, hvor han skulle gå hen, og lagde det selv på hans bord. De sagde, at han snart ville komme hjem. Jeg har efterretninger til ham. Kan De følge med straks?"

Jeg svarede ved øjeblikkelig at gå ud ad porten. Hun gjorde en hastig bevægelse med hånden, som om hun ville pålægge mig tavshed og tålmodighed, og vendte sig om i retning af London, hvorfra hun var kommet ilfærdig til fods, som man kunne se på hendes dragt.

Jeg spurgte hende, om det ikke var vort bestemmelsessted, og da hun med den samme hastige bevægelse som før gjorde et bekræftende tegn, standsede jeg en droske, der kom forbi, og vi satte os ind i den. Da jeg spurgte hende, hvor kusken skulle køre hen, svarede hun: "I nærheden af Golden Square! Hurtigt!" og krøb derpå sammen i en krog, idet hun holdt sin ene skælvende hånd for sit ansigt, mens hun med den anden gjorde den tidligere bevægelse, som om hun ikke kunne tåle at høre nogen tale.

Spændt, som jeg var, og delt mellem håb og frygt, så jeg på hende for at få en forklaring, men da jeg kunne se, hvor inderligt hun ønskede at tie, og følte, at jeg i grunden også selv havde mest lyst til at gøre det samme i dette øjeblik, gjorde jeg intet forsøg på at bryde tavsheden. Vi kørte af sted uden at veksle et ord. Undertiden så hun ud ad vinduet, som om hun syntes, at vi kørte for langsomt, skønt vi i virkeligheden kørte rask, men blev for øvrigt ganske i den samme stilling som fra først af.

Vi steg ud ved en af gaderne, der førte til den plads, hun havde nævnt, hvor jeg lod vognen holde, da jeg tænkte, at vi muligvis kunne få brug for den. Hun lagde sin hånd på min arm og førte mig ind i en af de skumle gader, af hvilke der fandtes adskillige på denne kant, hvor husene engang havde været smukke familieboliger, men for længe siden var udartet

til usle herberger, som lejedes ud i enkelte værelser. Idet hun trådte ind i en åbenstående gadedør og slap min arm, vinkede hun til mig, at jeg skulle følge efter hende op ad den fælles trappe, der dannede ligesom en biflod til gaden.

Huset vrimlede af beboere. Mens vi gik op, åbnede folk deres døre og stak hovederne ud, og vi kom forbi andre folk på trappen, som gik ned. Ved at se op ad forsiden, førend vi gik ind, havde jeg set fruentimmer og børn hænge ud over urtepotter i vinduerne, og vi syntes at have vakt deres nysgerrighed, for det var de samme, der så ud ad dørene. Det var en bred, paneleret trappegang med et massivt rækværk af mørkt træ, dørGESimser, der var prydet med udskårne frugter og blomster, og brede bænke i vinduesfordybningerne. Men alle disse tegn på fordums storhed var i en frygtelig snavset og forfalden tilstand; forrådnelse, fugtighed og ælde havde angrebet trapperne, som på mange steder var brøstfældige og endog usikre. Man havde vel søgt at tilføre det hensygnende legeme nyt blod ved hist og her at bøde på det gamle kostbare træværk med almindeligt fyrretræ, men det lignede et ægteskab mellem en gammel, reduceret adelsmand og en fattig plebejer og så ud, som om begge parter ikke ville have noget med hinanden at gøre. Flere af bagvinduerne på trappegangen var blevet malet sorte eller helt tilmurede. I dem, som var tilbage, fandtes næppe en rude, og gennem de forfaldne rammer, hvor den slette luft stadig syntes at komme ind, men aldrig at gå ud, så jeg gennem andre rudeløse vinduer ind i andre huse, der var i en lignende tilstand, og jeg svimlede ved at se ned i en ussel gård, der tjente som fælles skarndyng for hele huset.

Vi gik op til det øverste stokværk. Undervejs forekom det mig et par gange, at jeg i halvmørket så et glimt af en kvindelig skikkelse, som gik op foran os. Da vi bøjede om for at gå op ad den sidste trappe mellem os og taget, så vi tydeligt, at denne skikkelse blev stående et øjeblik uden for en dør. Derpå drejede den låsen om og gik ind.

"Hvad er det?" hviskede Martha. "Hun gik jo ind i mit kammer. Jeg kender hende ikke!"

Men det gjorde jeg. Jeg havde med forbavselse i hende genkendt miss Dartle.

Jeg sagde med få ord min vejviserske noget om, at det var en dame, som jeg havde set før, og næppe havde jeg gjort det, før vi hørte hendes stemme inde i kammeret, skønt vi fra det sted, hvor vi stod, ikke kunne høre, hvad hun sagde. Martha gentog med en forundret mine sin forrige bevægelse og førte mig sagte op ad trappen og derpå ad en lille bagdør, der ikke syntes at være forsynet med lås, og som hun skød op med et tryk, ind i et lille, tomt kvistkammer med et lavt, skråt loft, og ikke stort større end et skab. Imellem dette og det kammer, hun kaldte sit, var der en lille mellemdør, som stod halv åben. Her standsede vi, forpustede af opstigningen, og hun lagde sagte sin hånd på mine læber. Jeg kunne kun se, at det inderste kammer var temmelig stort, at der stod en seng i det, og at der hang nogle simple billeder af skibe på væggene, men jeg kunne hverken se miss Dartle eller den person, hun talte til, og min ledsagerinde kunne lige så lidt se dem.

Der herskede en dødsstillehed et øjeblik. Martha holdt den ene hånd for min mund og løftede den anden op i en lyttende stilling.

"Det er mig lige meget, om hun er hjemme eller ikke," sagde Rosa Dartle hovmodigt, "jeg kender hende ikke. Det er Dem, jeg er kommet for at se."

"Mig?" svarede en blid stemme.

Ved lyden af den fôr en gysen gennem mig; stemmen var Milles!

"Ja," sagde miss Dartle, "jeg er kommet for at se Dem. Hvad, skammer De Dem ikke over det ansigt, der har været skyld i så meget?"

Det ubarmhjertige, uforsonlige had, der lå i hendes tone, dens kolde, strenge skarphed og dens undertrykte harme, gjorde samme indtryk på mig, som om jeg så hende stå for mig i det fulde dagslys. Jeg så de lynende, sorte øjne og den udmarvede, lidenskabelige skikkelse, og jeg så arret, hvis hvide spor gennemskar hendes læber, dirre og banke, mens hun talte.

"Jeg er kommet for at se James Steerforths elskerinde," sagde hun, "den pige, som løb bort med ham og nu er genstanden for bysladderer blandt de allersimpleste folk i hendes fødeby; den frække, udlærte flane, der giver sig af med personer som James Steerforth. Jeg har lyst til at vide, hvorledes sådan et kryb ser ud."

Der hørtes en raslen, som om den ulykkelige pige, der blev overøst med disse bitterheder, løb hen mod døren, og den talende hurtigt stillede sig foran den. Den afløstes af et øjebliks pause. Da miss Dartle atter talte, var det med sammenpressede tænder og en stampen i gulvet.

"Bliv stående," sagde hun, "eller jeg blotter Dem for hele huset, for hele gaden; søger De at undslippe mig, vil jeg holde Dem tilbage, om det så skulle være ved håret!"

En forskrækket stønnen var det eneste svar, der nåede mit øre. Der blev igen stille. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre. Hvor meget jeg end ønskede at gøre en ende på denne sammenkomst, følte jeg dog, at jeg ingen ret havde til at vise mig, at det alene tilkom mr. Peggotty at se og frelse hende. Mon han dog aldrig ville komme, tænkte jeg i min utålmodighed.

"Så!" sagde Rosa Dartle med en hånlig latter. "Endelig ser jeg hende da! Han må være en ynkelig pjalt, siden han kunne lade sig fange af den falske blufærdighed hos sådant et hængehoved!"

"For Himlens skyld, skån mig!" udbrød Mille. "Hvem De end er, så kender De min sørgelige historie, og for Himlens skyld, skån mig, hvis De ønsker at møde skånsel!"

"Hvis jeg ønsker at møde skånsel!" svarede den anden rasende; "hvad tror De, at vi to har til fælles?"

"Kun vort køn!" sagde Mille og brast i gråd.

"Når en så skamløs tingest støtter sig herpå," svarede Rosa Dartle, "da er det nok til at kvæle enhver anden følelse hos mig end den foragt og afsky, som De indgyder mig. Vort køn! De er i sandhed en ære for vort køn!"

"Jeg har fortjent det," hulkede Mille, "men det er frygteligt! Kære, kære dame, tænk på, hvad jeg har lidt, og hvorledes jeg er faldet. Å Martha, kom tilbage! Å, mit hjem, mit hjem!"

Miss Dartle satte sig på en stol, som kunne ses fra døren, og så ned for sig, som om Mille lå på gulvet for hendes fødder. Da hun sad mellem mig og lyset, kunne jeg se hendes krusede læber og grusomme øjne, der med grisk triumf var stift fæstet på ét sted.

"Hør, hvad jeg vil sige," sagde hun, "og gem Deres hyklerske kunster til Deres narre! Tror De, at De kan røre mig med Deres tårer? Lige så lidt som De kan fortrylle mig med Deres smil – De købte slavinde."

"Åh, hav dog nogen barmhjertighed med mig!" udbød Mille; "vis mig dog nogen medlidenhed, hvis jeg ikke skal dø af vanvid."

"Det ville ikke være nogen stor straf for Deres forbrydelser," sagde Rosa Dartle. "Ved De, hvad De har gjort? Tænker De nogen sinde på det hjem, De har lagt øde?"

"Åh, går der nogen nat eller nogen dag, uden at jeg tænker på det!" hulkede Mille, og nu kunne jeg lige se, hvorledes hun lå på sine knæ med hovedet bagover, med det blege ansigt i vejret, hænderne vildt sammenknugede og løftede, og håret hængende opløst ned omkring hende. "Har der været et eneste minut, hvad enten jeg har sovet eller våget, uden at det har stået for mig, ligesom det plejede at være i de svundne dage, førend jeg for evigt vendte det ryggen? Å, mit hjem, mit hjem! Å, kære, dyrebare morbroder, kunne du nogen sinde have vidst, hvilken smerte din kærlighed ville volde mig, da jeg veg fra det gode, ville du ikke stadig have vist mig den, hvor inderlig den også var, men du ville i det mindste en gang i mit liv have vist dig vred på mig, så at jeg dog kunne have haft nogen trøst! Nu har jeg ingen, slet ingen trøst på jorden, for de har alle altid været så gode imod mig!"

Hun sank ned på sit ansigt for den bydende skikkelse på stolen og søgte med en bønfoldende mine at gribe sømmen af hendes kjole.

Rosa Dartle sad ubøjet som en malmstøtte og så ned på hende. Hendes læber var tæt sammenpressede, som om hun vidste, at hun måtte gøre vold på sig selv for ikke at lade sig friste til at sparke til den skønne skikkelse med sin fod. – Mon han dog aldrig ville komme?

"Hvor sådanne maddiker dog kan være forfængelige og indbildske!" sagde hun, da hun havde fået så meget bugt med sin heftighed, at hun kunne tale. "Deres hjem! Tror De, at jeg værdiger det en tanke, eller tror De at kunne gøre nogen uret mod det usle sted, som ikke rigeligt kunne opvejes med penge? Deres hjem! De hørte med til den forretning, som der blev drevet i Deres hjem, og blev købt og solgt ligesom enhver anden handelsvare!"

"Nej, sig ikke det!" hulkede Mille. "Sig alt om mig, men lad ikke min skam og skændsel falde tilbage på mennesker, der er lige så hæderlige som De! Hav i det mindste nogen agtelse for dem, så sandt De er en dame, om De end ingen barmhjertighed har med mig!"

"Jeg taler," sagde Rosa Dartle uden at værdiges at ænse denne opfordring og trak sin kjole tilbage, for at den ikke skulle besmittes af Milles hænder, "jeg taler om *hans* hjem – hvor jeg opholder mig. Her," sagde hun og udstrakte sin hånd med et hånligt smil og så ned på den knælende pige, "her er en værdig anledning til splid mellem den stolte moder og den stolte søn; til sorg i et hus, hvor hun ikke ville have fået plads som kokkepige; til vrede, græmmelse og bebrejdelser – sådan en rådden tingest, som samles op ved stranden for en times tidsfordriv og så slænges tilbage på det sted, hvor hun er kommet fra!"

"Nej, nej!" udbrød Mille og slog hænderne sammen. "Da han første gang krydsede min vej – gid den dag aldrig var oprundet for mig, og han havde mødt mig på vejen til min grav – da havde jeg fået en lige så dydig opdragelse som De eller nogen dame og var på nippet til at blive så god en mands hustru, som De eller nogen dame i verden kunne ønske sig til mand. Siden De opholder Dem i hans hjem og kender ham, så ved De måske også, hvilken magt han har over en svag,anfængelig pige. Jeg forsvarer mig ikke, men jeg ved helt vel, og han ved det også eller vil i det mindste få det at vide, når han skal til at dø, og hans samvittighed vågner, at han brugte hele sin magt for at føre mig bag lyset, og at jeg troede ham, stolede på ham og elskede ham!"

Rosa Dartle sprang op fra stolen, for tilbage og slog i det samme efter hende med et ansigt, der var så ondt, så formørket og fordrejet af lidenskabelighed, at jeg nær havde kastet mig imellem dem. Som hun der stod stønnende og så på hende med den højeste grad af afsky, hun var i stand til at udtrykke, og rystede fra isse til fod af raseri og foragt, tænkte jeg, at jeg aldrig havde set og aldrig ville komme til at se mage til syn.

"De elsker ham? De?" skreg hun og knyttede hånden, der dirrede, som om den kun manglede et våben for at gennembore genstanden for hendes forbitrelse.

Mille var veget til side, så jeg ikke kunne se hende. Der fulgte intet svar.

"Og sige det til *mig*," tilføjede hun, "med Deres urene læber! Hvorfor pisker man ikke sådanne skabninger? Kunne jeg råde, ville jeg lade denne tøs piske ihjel!"

Og det ville hun, det tvivler jeg ikke på. Jeg ville ikke engang have betroet hende pinebænken, så længe dette rasende blik varede. Langsomt, meget langsomt brast hun i latter og pegede med fingeren på Mille, som om hun var en skændsel for Gud og mennesker.

"*Hun elske!*" sagde hun. "Det ådsel! Og hun vil fortælle mig, at han nogen sinde har brudt sig om hende? Ha, ha, ha! Hvor de lyver, disse kræmmersjæle!"

Hendes spot var værre end hendes åbenlyse raseri. Skulle jeg vælge, ville jeg have foretrukket at være genstand for det sidste. Men hun gav den kun luft et øjeblik. Hun havde atter tøjlet den, og hvor meget den end søndersled hende i hendes indre, undertvang hun den dog.

"Som jeg sagde før," fortsatte hun, "er jeg kommet for at se, hvorledes sådant et rent og uskyldigt væsen ser ud. Jeg var nysgerrig; jeg er blevet tilfredsstillet. Og desuden for at sige Dem, at De gør bedst i så snart som muligt at ty til Deres hjem og skjule Dem blandt de fortræffelige mennesker, som venter på Dem, og som Deres penge vil trøste. Når de er forbi, kan De jo igen tro og håbe og elske! Jeg holdt Dem for et sønderbrudt legetøj, der havde varet sin tid, for et værdiløst smykke, som forgyldningen var gået af, og som nu var kastet bort. Men da jeg ser, at De er af ægte guld, en rigtig dame og en forurettet uskyldighed, med et hjerte fuldt af kærlighed og tillid – De ser nok ud til det, og det stemmer jo også godt med Deres fortælling! – så har jeg noget mere at sige. Hør efter, for hvad jeg siger, vil jeg gøre. Hører De mig, fortryllende væsen? Hvad jeg siger, vil jeg gøre!"

Hendes raseri fik igen et øjeblik overtaget, men det fo'r hen over hendes ansigt som en krampetrækning og opløste sig i et smil.

"Skjul Dem," fortsatte hun, "om ikke i Deres hjem, så på et andet sted. Lad det være en eller anden fjern afkrog af jorden – eller allerhelst *under* jorden. Jeg gad vide, om De, hvis Deres elskende hjerte ikke vil briste, ikke skulle kunne finde på et middel til at få det til at stå stille! Jeg har hørt tale om sådanne midler. Jeg tror, de er lette at finde."

Milles dæmpede hulken afbrød hende her. Hun standsede og lyttede til den, som om det havde været musik.

"Jeg har måske en sælsom natur," fortsatte Rosa Dartle, "men jeg kan ikke ånde frit i den samme luft, De ånder i. Jeg væmmes ved den. Derfor vil jeg have den rensset, rensset for Dem. Er De her i morgen, skal alle her i huset lære Deres historie og karakter at kende. Der skal være ærbare kvinder her i huset, og det er synd, at der skulle være sådant et lys som De iblandt dem, uden at de ved af det. Hvis De, efter at have forladt dette hus, søger noget tilflugtssted her i byen og giver Dem ud for noget andet end det, De virkelig er, kan De vente Dem samme medfart, så snart jeg opdager Deres opholdssted. Da jeg har en herre til at hjælpe mig, som for ikke længe siden tragtede efter den ære at vinde Deres hånd, håber jeg nok, det skal lykkes mig at finde Dem."

Mon han dog aldrig, aldrig ville komme? Hvor længe skulle, hvor længe kunne jeg udholde dette?

"Å Gud, å Gud!" udbrød den ulykkelige Mille i en tone, som måtte have rørt det hårdeste hjerte, syntes jeg, men Rosa Dartle smilede lige ubønhørligt. "Hvad skal, hvad skal jeg gøre?"

"Gøre?" gentog den anden. "Leve lykkeligt med Deres egne tanker! Vi Deres liv til mindet om James Steerforths ømhed – han ville jo have giftet Dem med sin tjener, ikke sandt? – eller til taknemmelighed mod den brave og opofrende sjæl, som ville have taget imod Dem som en gave af ham. Eller hvis De ikke skulle have nok i disse stolte minder og bevidstheden om Deres egne dyder og den hæderlige stilling, De har hævet Dem til i alle menneskers øjne, så gift Dem med den gode mand, og vær lykkelig ved hans nedladdenhed. Er det heller ikke godt nok, så dø! Der findes afkroge og møddinger nok for en sådan død og en sådan fortvivlelse – find en og sving Dem op til Himlen!"

Jeg hørte fjerne fodtrin på trappen. Jeg kendte dem; jeg var vis på det. Det var hans, Gud være lovet!

Hun gik langsomt fra døren, da hun havde sagt dette, og kom mig af syne.

"Men mærk vel mine ord!" tilføjede hun langsomt og strengt, idet hun åbnede døren for at gå. "Jeg bærer på et uforsonligt nag og har mine egne grunde til, at jeg fast har besluttet at tilintetgøre Dem, hvis De ikke sørger for at holde Dem helt uden for min rækkevidde og lade Deres smukke maske falde. Det er det, jeg havde at sige, og hvad jeg siger, vil jeg gøre!"

Hun var gået. Fodtrinene på trappen kom nærmere, og nu styrtede en skikkelse ind i kammeret!

"Morbroder!"

Et frygteligt skrig fulgte på dette ord. Jeg blev stående et øjeblik for at se ind og så ham da holde hendes sanseløse skikkelse i sine arme. Han stirrede et sekund på hendes ansigt, bukkede sig derpå for at kysse det – så ømt, så ømt! – og bredte et tørklæde over det.

"Master Davy," sagde han med dæmpet, skælvende stemme, "jeg takker min himmelske fader, fordi min drøm er gået i opfyldelse! Jeg takker ham inderligt, fordi han ad sine veje har ført mig til mit elskede barn!"

Med disse ord løftede han hende op i sine arme, og mens det tilhylede ansigt lå tæt ind til hans bryst og vendt op mod hans eget, bar han hende ned ad trappen.

51. Begyndelsen til en længere rejse

Tidligt den næste morgen, da jeg spadserede i haven med min tante, som nu ikke tog synderlig anden motion, eftersom hun var så meget om min kære Dora, fik jeg bud om, at mr. Peggotty ønskede at tale med mig. Han gik ind i haven og mødte mig på halvvejen, idet jeg nærmede mig porten, og blottede sit hoved, som han havde for vane at gøre, når han så min tante, som han nærrede stor ærbødighed for. Jeg havde netop fortalt hende alt, hvad der var hændt den foregående dag, og uden at sige et ord gik hun hen imod ham med en hjertelig mine, trykkede hans hånd og klappede ham på armen. Hun gjorde det på en så udtryksfuld måde, at hun ikke havde nødig at sige et ord. Mr. Peggotty forstod hende også lige så godt, som om hun havde sagt tusinde.

"Nu vil jeg gå ind, Trot," sagde min tante, "og se til Lille Blomst, for hun står snart op."

"Dog vel ikke, fordi jeg er her, frøken?" sagde mr. Peggotty. "Hvis jeg ikke er rent fra sans og samling i dag, så er det for min skyld, at De vil forlade os."

"De har noget at tale om, min gode ven," svarede min tante, "og har bedst af at blive af med mig."

"Om forladelse, frøken, jeg ville holde det for en stor godhed af Dem, om De ville blive, hvis De ellers ikke har noget imod at høre på min passiar."

"Ja, det er en anden sag," svarede min tante venlig, "så bliver jeg."

Dermed lagde hun sin arm i mr. Peggottys og gik med ham hen til en lille løvhytte i den anden ende af haven, hvor hun satte sig på en bænk og jeg ved siden af hende. Der var også plads til mr. Peggotty, men han ville hellere stå, og støttede hånden på det lille havebord. Mens han stod således og så et øjeblik på sin hue, førend han begyndte at tale, kunne jeg ikke undgå at lægge mærke til den kraft og karakterstyrke, der udtrykte sig i hans senefulde hånd, og hvor godt den passede til hans ærlige pande og stålgrå hår.

"I aftes," begyndte mr. Peggotty, idet han hævede sine øjne og så på os, "førte jeg mit kære barn til mit logi, hvor jeg har ventet så længe på hende og holdt alting rede til hende. Det varede flere timer, førend hun kendte mig rigtigt, men da hun gjorde det, knælede hun for mine fødder og fortalte mig, som om det var hendes fadervor, hun læste, hvorledes det alt sammen var gået til. De kan tro, at da jeg hørte hendes stemme, som jeg havde hørt klinge så muntert hjemme, og så hende ligge ligesom ydmyget i det støv, hvori vor frelser skrev med sin velsignede hånd, følte jeg ligesom et stik fare igennem mit hjerte midt under al dets taknemmelighed."

Han fo'r med trøjeærmet hen over sit ansigt uden noget forsøg på at skjule hvorfor og rømmede sig så.

"Men det gik snart over, for hun var jo fundet. Jeg havde kun at tænke på, at hun var fundet, så var den følelse borte, og jeg ved ikke engang rigtigt, hvorfor jeg nu taler om det. For et minut siden tænkte jeg ikke på at sige et ord om mig selv, men

det kom så naturligt, at jeg gav efter for det, uden at jeg vidste af det."

"De er en selvforbættende sjæl og får nok Deres løn," sagde min tante.

Mr. Peggotty, på hvis ansigt skyggen af løvet spillede, gjorde en forbavset bøjning med hovedet for at takke for hendes gode mening om ham og optog derpå atter den tråd, han havde sluppet.

"Da min Mille flygtede," sagde han med forbigående bitter harme, "fra det sted, hvor hun blev holdt fanget af denne hersens spraglede øgle, som master Davy så – og hans fortælling var sandfærdig, Gud fordømme ham! – flygtede hun om natten. Det var en mørk nat, og der skinnede mange stjerner. Hun var helt fra det og løb langs med stranden i den tro, at den gamle båd lå der, og råbte til os, at vi skulle vende vore ansigter bort, for nu kom hun. Hun hørte sig selv råbe, som om hun var en anden, og skar sig på de skarpe sten og klippestykker uden at mærke mere til det, end om hun selv havde været en sten. Hun løb et langt, langt stykke, og det gnistrede for hendes øjne og susede i hendes øre. Pludselig – således forekom det hende, forstår De – brød dagen frem med regn og blæst, og hun lå nede for en stenbunke på strandbredden, og et fruentimmer talte til hende og spurgte hende i landets sprog om, hvad det var, der var gået hende så stærkt imod."

Han så alt det, han fortalte. Det fremstillede sig så levende for ham, mens han talte, at han i sin dybe alvor skildrede det, han beskrev, med større tydelighed, end jeg kan gengive det.

Selv nu, efter så lang tid, står det fast præget i min hukommelse.

"Da Milles øjne, som var tunge, havde set noget på dette fruentimmer," fortsatte mr. Peggotty, "opdagede hun, at det var en af dem, med hvem hun ofte havde talt med nede ved stranden. For skønt hun var løbet et langt stykke om natten, var hun mange gange kommet vidt omkring dels til fods, dels til vogns eller i en båd og kendte hele landet langs med kysten i en strækning af flere mile. Hun havde endnu ingen børn, denne unge kone, eftersom hun var nygift, men hun ventede snart at få et, og gid Himlen høre mine bønner, at det må blive hende til glæde, trøst og ære hele hendes liv igennem! Gid det må elske og ære hende i hendes alderdom og hjælpe hende i hendes sidste stund! Gid det må blive en engel for hende både her og hisset!"

"Amen!" sagde min tante.

"Hun havde været lidt frygtsom og forlegen og havde i starten holdt sig noget afsides med sin spinderok, eller hvad det nu var for et arbejde, når Mille talte med børnene. Men Mille havde lagt mærke til hende og var gået hen og havde talt til hende, og da den unge kone selv gjorde meget af børn, var de snart blevet gode venner, så at hun, hver gang Mille siden kom denne vej, altid forærede hende blomster. Og nu var det hende, som spurgte Mille om, hvad det var, der var gået hende så stærkt imod. Mille fortalte hende det, og hun tog Mille hjem med sig, ja hun gjorde, hun tog hende hjem med sig," sagde mr. Peggotty og skjulte sit ansigt.

Han var mere rørt over denne kærlighedsgerning, end jeg havde set ham være over noget siden den aften, hun havde

forladt ham. Min tante og jeg søgte ikke at forstyrre ham.

"Det var kun et lille hus, kan De nok tænke," sagde han straks efter, "men hun fandt plads i det til Mille – hendes mand var ude til søs – og hun holdt det hemmeligt og fik også sine naboer – der var ikke mange af dem der i nærheden – til at holde det hemmeligt. Mille blev syg af feber, og hvad der forekom mig højst mærkeligt, skønt det måske ikke er mærkeligt for lærde folk, hun glemte rent det fremmede sprog, og hun kunne kun tale sit eget, som ingen forstod. Hun husker, som om hun havde drømt det, at hun lå der og stadig talte i sit modersmål og troede, at den gamle båd lå bag ved den nærmeste pynt i bugten, og bad og bønfuldt dem at sende bud derhen og sige, at hun var ved at dø, og komme tilbage med et budskab om tilgivelse, om det så kun var et eneste ord. Næsten hele tiden syntes hun, snart at han, jeg nylig talte om, lurede på hende neden for vinduet, snart at han, der var skyld i alt dette, var inde i stuen, og hun råbte til den gode unge kone, at hun ikke måtte forlade hende, og vidste alligevel, at hun ikke blev forstået og frygtede for, at hun skulle blive ført bort. Og det gnistrede stadig for hendes øjne og susede i hendes øren, og dag og nat gik ud i et for hende, og alt, hvad der var sket eller nogen sinde kunne ske i hendes liv, og alt, hvad der aldrig var sket og aldrig kunne ske, løb på en gang rundt i hovedet på hende, men intet var tydeligt eller klart, og dog sang og lo hun! Hvor længe dette varede, ved jeg ikke, men så faldt hun i søvn, og i denne søvn blev hun så svag som det mindste barn."

Her standsede han ligesom for at frigøre sig for det rystende indtryk, hans egen fortælling havde gjort på ham. Efter at have tiet nogle øjeblikke fortsatte han.

"Det var en smuk eftermiddag, da hun vågnede, og alt var så stille, at der ikke hørtes en lyd undtagen skvulpet af det blå hav mod stranden. I starten troede hun, at hun var hjemme en søndag morgen, men på vinløvet, som hun så uden for vinduet, og bjergene bagved kunne hun se, at det ikke var hendes hjem. Så kom hendes veninde ind for at våge ved hendes seng, og da vidste hun, at den gamle båd ikke lå bag ved den nærmeste pynt i bugten, men var langt borte, og hun vidste, hvor hun var, og hvorfor hun var der, og brast i gråd ved den unge kones bryst, hvor jeg håber, hendes barn nu ligger og fryder hende med sine smukke øjne."

Han kunne ikke tale om Milles kærlige veninde uden en strøm af tårer. Han søgte forgæves at gøre modstand, men brast igen i gråd, da han ville velsigne hende.

"Det gjorde min Mille godt," tog han atter til orde efter en sådan sindsbevægelse, at jeg ikke kunne være vidne til den uden at blive smittet, og tante græd også, så det var en ynk; "det gjorde min Mille godt, og hun begyndte at komme sig. Men landets sprog havde hun rent glemt, og hun måtte gøre sig forståelig ved hjælp af tegn. Således bedrede hun sig da langsomt, men sikkert, fra den ene dag til den anden og søgte at lære navnene på de almindelige ting – navne, som hun syntes aldrig at have hørt i hele sit liv – indtil hun en aften, mens hun sad ved vinduet, så en lille pige lege nede ved stranden. Og pludselig rakte barnet hånden frem og sagde, hvad der på vort sprog ville hedde: "Fiskerdatter, her er en muslingeskall!" – for De må vide, at de i starten plejede at kalde hende "smukke dame", som skik er der til lands, men at hun havde lært dem at kalde hende "fiskerdatter". Barnet siger pludselig: "Fiskerdatter,

her er en muslingeskal!" Mille forstår hende og svarer og brister i gråd, og det kommer alt sammen tilbage!

Da Mille var kommet til kræfter igen," sagde mr. Peggotty efter en ny, kort pause, "tænkte hun på at forlade den gode unge kone og vende tilbage til sit fædreland. Manden var imidlertid kommet hjem, og de to fik hende om bord i et lille fartøj, som skulle gå til Livorno og derfra til Frankrig. Hun havde nogle få penge, men det var kun grumme lidt, de ville tage for alt det, de havde gjort. Jeg er næsten glad over det, skønt de var så fattige! Det, de gjorde, er gemt der, hvor møl og rust ikke kan fortære det, og tyve og røvere ikke bryde ind og stjæle det. Mr. Davy, det vil vare længere end al verdens skatte!

Mille kom til Frankrig og tog tjeneste som kammerjomfru for rejsende damer på et hotel. Der kom en dag den snog – lad ham aldrig komme mig nær; jeg ved ikke, hvad ondt jeg kunne gøre ham! – Så snart hun fik ham at se, uden at han så hende, blev hun igen helt vild af rædsel, og hun flygtede for selve hans ånde. Hun kom til England og blev sat i land i Dover.

Jeg ved ikke rigtig," fortsatte han, "hvornår hendes mod begyndte at svigte hende, men på hele rejsen til England havde hun tænkt på at tage til sit kære hjem. Så snart hun var kommet til England, gav hun sig på vej til det. Men frygt for ikke at få tilgivelse, frygt for, at folk skulle pege fingre ad hende, frygt for, at nogen af os skulle være død af sorg over hende, frygt for mange andre ting drev hende ligesom med magt bort fra det. "Morbroder, morbroder," sagde hun til mig, "frygten for ikke at være værdig til at gøre det, som mit sønderrevne og blødende hjerte længtes så inderligt efter at gøre, var det værste af alt! Jeg vendte om, mens jeg i mit hjerte bad til Gud om at turde krybe

hen til den gamle dørtærskel om natten, lægge mit syndige hoved på den og blive fundet død der om morgenen."

Hun kom til London. Hun, som aldrig før i sit liv havde været der – alene – uden en skilling – så ung og så smuk – til London. Næsten lige som hun var stået af vognen og følte sig så forladt, fandt hun, som hun troede, en veninde; det var en meget net kone, der talte til hende om at sy modepynt, som hun jo havde lært, om at skaffe hende arbejde nok, om et nattelegi og om, at hun den næste dag underhånden ville forespørge sig om mig og alle i hjemmet. Da mit barn," sagde han højt og med en levende taknemmelighedsfølelse, som gennembævede ham fra isse til fod, "stod på randen af en afgrund, som jeg ikke tænkte på, da viste Martha, at hun var sit løfte tro, og frelste hende fra fordærvelsen."

Jeg kunne ikke undertrykke et glædesråb.

"Master Davy," sagde han og greb med sin stærke hånd om min, "det var Dem, som først talte til mig om hende, og det skal De have tak for! Hun mente det ærligt. Af sin egen bitre erfaring vidste hun, hvor hun skulle passe på, og hvorledes hun skulle bære sig ad, og Herren var med hende. Hun kom bleg og ilfærdig ind til Mille, mens hun sov. "Rejs dig, fra hvad der er værre end døden, og følg med mig!" sagde hun til hende. Folkene i huset ville have standset hende, men de kunne lige så let have standset havet. "Tilbage!" sagde hun. "Jeg er et genfærd, som kalder hende bort fra hendes åbne grav!" Hun fortalte Mille, at hun havde talt med mig og vidste, at jeg elskede og tilgav hende. Hurtigt svøbte hun hendes klæder om hende og bar hende mat og skælvende bort på sin arm. Hun ænsede ikke, hvad de sagde, mere, end om hun havde været døv. Hun gik

iblandt dem med mit barn og tænkte kun på hende og førte hende midt om natten fri og frelst ud af denne undergangens sorte hule!

Hun plejede Mille," sagde mr. Peggotty, der havde taget sin hånd til sig og lagt den på sit bankende bryst, "hun plejede min Mille, mens hun lå syg og udmattet og af og til talte vildt, indtil sent i går eftermiddags. Da gik hun ud for at opsøge mig og derpå Dem, master Davy. Hun sagde ikke Mille, hvorfor hun gik ud, for at hun ikke skulle tabe modet og søge at skjule sig. Hvorledes den grusomme dame havde fået at vide, at hun var der, kan jeg ikke sige. Om måske han, som jeg har talt så meget om, tilfældigvis har set Dem gå derhen, eller om han har hørt det af konen, bryder jeg mig ikke videre om. Min søsterdatter er fundet.

Hele natten," fortsatte han, "har vi været sammen, Mille og jeg. Det var ikke mange ord, hun fik over sine læber i de mange timer, for gråden kvalte hendes stemme, og jeg har heller ikke set meget af hendes kære ansigt. Men hele natten har hendes arme hvilet om min hals, og hendes hoved har ligget her, og vi ved fuldkommen vel, at vi fra nu af evigt kan stole på hinanden."

Han tav, og hans hånd hvilede på bordet med en ro og viljekraft, der kunne have overvundet løver.

"Er De aldeles enig med Dem selv, kære ven," sagde jeg til mr. Peggotty, "med hensyn til fremtiden?"

"Aldeles, master Davy," svarede han, "og jeg har fortalt Mille det hele. Der findes store lande langt herfra. Vort tilkommende liv ligger hinsides havet."

"De vil udvandre sammen, tante," sagde jeg.

"Ja," sagde mr. Peggotty med et forhåbningsfuldt smil. "I Australien kan ingen bebrejde min lille pige noget. Derovre vil vi begynde et nyt liv."

Jeg spurgte ham, om han allerede havde bestemt nogen tid til afrejsen.

"I morges tidligt var jeg nede i dokkerne," svarede han, "for at høre mig for om skibene. Om seks uger skal et af dem sejle; jeg så det i morges og gik om bord, og vi vil tage med det."

"Helt alene?" spurgte jeg.

"Ja, master Davy," svarede han. "Min søster, ved De, holder så meget af Dem og Deres og er blevet så vant til kun at tænke på sit eget fædreland, at det næppe ville være rigtigt at lade hende rejse. Og desuden har hun jo en at passe, som ikke bør glemmes."

"Stakkels Ham!" sagde jeg.

"Min gode søster passer huset for ham, må De vide, frøken, og han holder så meget af hende," forklarede mr. Peggotty. "Han kan sidde og tale ganske roligt med hende på tider, da han rimeligvis ikke ville kunne lukke munden op til nogen anden. Stakkels fyr! Han har så lidt tilbage i livet, at han ikke kan undvære den smule, han har!"

"Og mrs. Gummidge?" spurgte jeg.

"Jeg har tænkt en hel del på hende, kan jeg sige Dem," svarede mr. Peggotty med en forlegen mine, som efterhånden tabte sig, mens han talte. "Når hun begynder at tænke på den gamle, er hun ikke, hvad man kalder behageligt selskab. Mellem os sagt, når hun begynder at vande høns, kan de, som ikke har kendt den gamle, let tro, at hun er et flæbehoved. Men jeg har kendt den gamle og ved, hvilken brav karl han var, og derfor forstår

jeg hende, men det kan man rimeligvis ikke forlange af andre folk."

Min tante og jeg var enige i dette.

"Da mrs. Gummidge derfor måske en gang imellem kan falde min søster lidt til ulejlighed", fortsatte han, "jeg vil ikke sige, at det ville blive tilfældet, men det kunne jo ske, så vil jeg ikke fortøje hende hos dem, men se at finde et hjem til hende, hvor hun kan sørge for sig selv. Derfor vil jeg, førend jeg rejser, sætte så meget ud for hende, at hun ikke skal lide nød. Hun er en rigtig trofast sjæl. Man kunne jo naturligvis ikke forlange, at det gode gamle skind i sin alder og ene og forladt, som hun er, skulle ligge og rulle om bord i et skib og gå på eventyr langt borte i et fremmed land. Se, derfor vil jeg sørge for hende på den måde."

Han glemte ingen, men tænkte på alle undtagen på sig selv.

"Mille," fortsatte han, "bliver hos mig – stakkels barn, hun kan nok trænge til fred og ro! – indtil vi tiltræder rejsen. Hun skal sy det tøj, vi skal have med, og jeg håber, at hun må begynde at tænke på sin ulykke som noget, der ligger langt tilbage i tiden, når hun igen er hos morbroder og føler, hvor meget han holder af hende, så simpel som han er."

Min tante nikkede opmuntrende til stor glæde for mr. Peggotty.

"Der er en ting endnu, master Davy," sagde han, idet han stak hånden i brystlommen og meget højtideligt fremtog det lille bundt papir, jeg før havde set, og som han nu rullede op på bordet. "Det er disse hersens banknoter – en på halvhundrede pund og en på ti. Til dem ønsker jeg at lægge de penge, hun tog med sig. Jeg har spurgt hende om, hvor mange det var, dog

uden at sige hvorfor, og har siden talt det sammen. Jeg er en dårlig regnemester. Vil De ikke være så god at se, hvorledes det stemmer."

Han rakte mig et stykke papir og iagttog mig, mens jeg så det igennem. Det var fuldkommen rigtigt.

"Mange tak, sir," sagde han, idet han tog det tilbage. "Hvis De ikke har noget at indvende imod det, master Davy, vil jeg lægge disse penge i en konvolut med udskrift til ham, når jeg rejser, og lægge den i en anden adresseret til hans moder. Med et par ord vil jeg sige hende, hvad det er betalingen for, og at jeg er rejst, og at det ikke kan nytte at sende dem tilbage til mig."

Jeg svarede, at jeg ikke havde noget at indvende imod det, at jeg var overbevist om, at det ville være fuldkommen rigtigt handlet, siden han selv syntes det.

"Jeg sagde, der var en ting endnu," fortsatte han med et alvorligt smil, idet han lagde det lille bundt sammen igen og gemte det i lommen, "men der var to. Da jeg gik ud i morges, var jeg ikke vis på, at jeg selv kunne fortælle Ham det, der Gud ske lov er sket. Derfor skrev jeg, mens jeg var ude, et brev og bragte det på posthuset, for at underrette dem om hele sammenhængen, og at jeg ville komme i morgen og lette mit sind for den smule, der endnu kan være at bringe i orden der, og rimeligvis tage afsked med Yarmouth."

"Og nu vil De gerne, at jeg skulle følge med Dem?" sagde jeg, da jeg mærkede, at han ikke havde sagt alt.

"Ja, kunne De gøre mig den store tjeneste, master Davy," svarede han, "så ved jeg, at synet af Dem vil opmuntre dem alle."

Da min lille Dora følte sig vel tilpas og meget gerne ville have, at jeg skulle rejse, lovede jeg gerne at ledsage ham. Næste morgen sad vi altså i diligencen og kørte atter hen ad den gamle vej.

Da vi om aftenen gik gennem den velkendte gade, mens mr. Peggotty, trods alle mine indsigelser, bar min vadsæk, så jeg ind i Omer & Jorams butik og så min gamle ven Omer sidde der og ryge sin pibe. Jeg ville nødig være til stede ved den første sammenkomst mellem mr. Peggotty og hans søster og Ham og brugte derfor Omer til påskud for at blive lidt tilbage.

"Hvorledes har mr. Omer det efter så lang tids forløb?" spurgte jeg, idet jeg gik indenfor.

Han viftede røgen af sin pibe bort for bedre at kunne se mig og genkendte mig snart til sin store glæde.

"Jeg ville gerne stå op, sir, for at påskønne æren af et sådant besøg," sagde han, "men mine ben har det ikke rigtig godt, og jeg må køres omkring. Imidlertid er jeg, Gud ske tak, med undtagelse af mine ben og mit vejr, så rask, som nogen mand kan være."

Jeg ønskede ham til lykke med hans tilfredse udseende og gode humør og så nu, at hans lænestol gik på hjul.

"Er det ikke en snild indretning?" spurgte han, idet han fulgte retningen af mit blik og polerede stolearmen med sin albue.

"Den løber så let som en fjer og styrer så lige som en diligence. Min lille Minnie – mit barnebarn, ved De, Minnies datter – lægger sin smule kræfter til mod ryggen af den, giver den et skub, og så ruller vi nok så rask og gemytligt af sted! Og jeg vil sige Dem en ting, det er en udmærket lænestol til at ryge sin pibe i!"

Jeg har aldrig set nogen, der således kunne finde sig til rette under alle forhold og se alt fra den lyse side som denne skikkelige gamle fyr. Han var så strålende, som om hans stol, hans astma og svækkelsen i hans ben var de forskellige grene af en stor opfindelse, der gik ud på at forhøje nydelsen af en pibe.

"Jeg ser mere til verden, kan jeg forsikre Dem," sagde Omer, "siden jeg har fået denne stol, end førend jeg fik den. De ville undre Dem over den mængde mennesker, der ser herind om dagen for at slå en sladder af. Ja De ville såmænd! Der står dobbelt så meget i avisen, siden jeg har taget min tilflugt til denne stol, end der før gjorde. Og af anden læsning kan det nok være, at jeg får sat en ordentlig bunke til livs! Det er det, som jeg er så taknemmelig for! Hvad skulle jeg have gjort, hvis det havde været mine øren eller øjne? Men benene, hvad har det at sige? Mine ben gjorde mig kun mere stakåndet, når jeg brugte dem. Men nu, når jeg nu har lyst til at komme ud på gaden eller ned til stranden, kalder jeg kun på Jorams yngste læredreng Dick, og af sted kører jeg i min egen ekvipage ligesom lordmayoren i London."

Her var han nær blevet kvalt i sin egen latter.

"Herre Gud," sagde Omer, idet han atter tog fat på sin pibe, "man må tage det fede med det magre; det er det, man bør være fattet på her i livet. Joram gør gode forretninger, glimrende forretninger!"

"Det glæder mig ret at høre," sagde jeg.

"Ja, det vidste jeg nok," sagde Omer. "Og Joram og Minnie er som et par nyforlovede. Hvad kan man vel ønske mere? Hvad er ens ben i sammenligning med det?"

Hans knusende foragt for hans egne ben, mens han sad og røg, var noget af det snurrigste, jeg nogen sinde har truffet på.

"Og siden jeg har begyndt at give mig af med læsning, har De begyndt at give Dem af med skriveri!" sagde Omer og så på mig med et beundrende blik. "Hvor det er en dejlig bog, De har udgivet! Sikke udtryk der står i den! Jeg har læst hvert eneste ord i den! Og om at falde i søvn over den kunne der nu slet ikke være tale!"

Jeg udtrykte leende min glæde over dette, men må dog tilstå, at jeg fandt denne tankeforbindelse betydningsfuld.

Jeg forandrede vort emne ved at bringe Mille på bane. Efter at have forsikret ham, at jeg ikke havde glemt den deltagelse, han altid havde vist for hende, og hvor venligt han havde behandlet hende, meddelte jeg ham i korthed, hvorledes morbroderen ved Marthas hjælp atter havde fundet hende, hvilket jeg vidste ville fornøje den gamle mand. Han hørte med den største opmærksomhed på mig og sagde rørt, da jeg havde udtalt:

"Det glæder mig! Det er det bedste nyt, jeg har hørt i mange dage. Ak Gud, ak Gud! Og hvad skal der nu gøres for det ulykkelige unge fruentimmer Martha?"

"De rører der ved et punkt," sagde jeg, "som jeg har tænkt på siden i går, men som jeg endnu ikke kan sige Dem noget om, mr. Omer. Mr. Peggotty har ikke selv omtalt det, og jeg ømmer mig ved at gøre det, men jeg er vis på, at han ikke har glemt det. Han glemmer intet uegennyttigt og godt."

"Ja, jeg spurgte kun om det," sagde Omer og tog atter fat, hvor han havde sluppet, "fordi jeg gerne ville være med, hvad der så bliver gjort for hende. Skriv De mig for, hvad De synes passende, og lad mig vide det. Jeg har aldrig kunnet tænke mig,

at pigen skulle være grundfordærvet, og det glæder mig at høre, at hun ikke er det, og det vil også glæde min datter Minnie."

Efter at have vandret noget omkring i byen gik jeg til Hams hus. Peggotty var nu flyttet derind og havde lejet sit eget hus bort til Barkis' efterfølger i fragtmandsfaget, som havde betalt hende fragtvognen og hesten meget godt. Jeg tror, at det var den selvsamme dovne hest, som Barkis havde kørt, der endnu gik i tøjet.

Jeg fandt dem samlet i det nydeligt holdte køkken, tillige med mrs. Gummidge, som mr. Peggotty selv havde hentet fra den gamle båd. Jeg tvivler om, at nogen anden havde kunnet få hende til at forlade hendes post. Han havde åbenbart fortalt dem alt. Både Peggotty og mrs. Gummidge holdt forklæderne for øjnene, og ham var nylig gået udenfor for "at lufte sig lidt nede ved stranden." Han kom straks efter og blev meget glad ved at se mig, og jeg håber, at min nærværelse gjorde dem alle godt. Med et tilløb til munterhed talte vi om, hvorledes mr. Peggotty ville blive rig i det fremmede land, og om de vidundere, han ville fortælle om i sine breve. Mille blev ikke nævnt ved navn, men vi hentydede flere gange til hende. Ham var den mest fornøjede i hele selskabet.

Men da Peggotty lyste mig ind i et lille kammer, hvor Krokodillebogen lå til mig på bordet, fortalte hun mig, at han altid var ens. Hun troede, at hans hjerte var knust, skønt han var lige så fuld af mod som af mildhed og arbejdede flittigere og bedre end nogen bådebygger på noget værft i hele omegnen. Undertiden, sagde hun, kunne han om aftenen tale om deres fordums liv i bådehuset, og da talte han om Mille som barn, men som voksen pige omtalte han hende aldrig.

Jeg troede at have læst i hans ansigt, at han gerne ville tale alene med mig, og jeg havde derfor besluttet at gå ham i møde næste aften, når han kom hjem fra sit arbejde. Efter at være blevet enig med mig selv om dette, faldt jeg i søvn. Den nat var lyset for første gang i alle disse mange nætter blevet taget bort fra vinduet; mr. Peggotty sov i sin gamle køje i den gamle båd, og vinden sang sin gamle sang for hans øren.

Hele den næste dag var han beskæftiget med at sælge sin fiskerbåd og sine redskaber, pakke de af sine små ejendele, som han troede at kunne få nytte af, sammen, og sende dem med fragtvogn til London, og skille sig ved de øvrige eller forære dem til mrs. Gummidge. Hun var om ham hele dagen. Da jeg nærede et vemodigt ønske om at se det gamle sted endnu en gang, før det blev lukket til, aftalte jeg at mødes med dem der om aftenen, men indrettede det således, at jeg først kunne møde Ham.

Det var en let sag at møde ham, da jeg vidste, hvor han arbejdede. Jeg traf ham på et afsides sted nede ved stranden, som han måtte passere, og vendte om med ham, for at han kunne få tid til at tale med mig, hvis han ønskede det. Jeg havde ikke taget fejl af udtrykket i hans ansigt. Vi havde kun gået et kort stykke vej sammen, da han, uden at se på mig, sagde:

"Har De set hende, master Davy?"

"Kun et øjeblik, mens hun lå besvimet," svarede jeg venligt.

Vi gik endnu et stykke, og derpå sagde han:

"Tror De, at De får hende at se, master Davy?"

"Det ville måske være pinligt for hende," sagde jeg.

"Jeg har tænkt på det," svarede han. "Ja det har De ret i, sir; det har De ret i."

"Men, Ham," sagde jeg blidt, "er der noget, jeg kunne skrive til hende for Dem, hvis jeg ikke skulle komme til at tale med hende; er der noget, De kunne ønske at meddele hende gennem mig, ville jeg overtage det som et helligt hverv."

"Det ved jeg. De skal have så mange tak! Jeg tror nok, der er noget, jeg kunne ønske sagt eller skrevet."

"Hvad er det?"

Vi gik atter tavse et stykke videre, og derpå sagde han:

"Det er ikke, at jeg tilgiver hende; det er ikke så meget det, men snarere, at jeg beder hende om at tilgive mig, fordi jeg påtrængte hende min kærlighed. Det kommer mig somme tider for, at hvis jeg ikke havde fået hendes løfte om at gifte sig med mig, ville hun, da hun ellers var så åbenhjertig imod mig, have betroet mig, hvad det var, der kæmpede i hendes sjæl, og rådført sig med mig, og jeg kunne da måske have frelst hende."

Jeg trykkede hans hånd.

"Er det alt?"

"Der er endnu noget," svarede han, "hvis jeg bare kunne sige det, master Davy."

Vi fortsatte vor vandring og gik denne gang længere, end vi hidtil havde gået, førend han atter talte. Han græd ikke, når han gjorde de ophold, jeg her udtrykker ved tankestreger. Han fattede sig kun for at kunne tale tydeligere.

"Jeg elskede hende – og jeg elsker mindet om hende – for højt til at kunne bilde hende ind, at jeg er lykkelig. Jeg kunne kun blive lykkelig – ved at glemme hende – og jeg er bange for, jeg næppe kunne tåle, at det skulle blive sagt til hende, at jeg havde gjort det. Men hvis De, master Davy, som er så boglærd, kunne finde på at sige noget, der kunne bringe hende til at tro, at jeg

ikke var sådan helt sønderknust, skønt jeg endnu elsker hende og sørger over hende; noget, der kunne bringe hende til at tro, at jeg ikke var ked af mit liv og endnu håbede at få hende at se uden skyld der, hvor alle synder er forladt, og hvor den trætte finder ro – noget, der kunne lette hendes sorgfulde sind og dog ikke få hende til at tro, at jeg nogen sinde kunne gifte mig, eller at det var muligt, at nogen nogen sinde kunne blive det for mig, hun engang har været – så ville jeg bede Dem om at sige det – og at jeg beder for hende – der var mig så kær."

Jeg trykkede atter hans mandige hånd og sagde ham, at jeg ville påtage mig at udrette det, så godt jeg kunne.

"Tak, sir," svarede han. "Det var smukt af Dem at gå mig i møde. Det var smukt af Dem at følge herved med ham. Jeg ved meget vel, master Davy, at skønt min faster vil tage til London, førend de sejler, og de endnu en gang vil komme sammen, får jeg ham dog ikke mere at se. Det er jeg ganske vis på. Vi talte ikke om det, men således vil det gå, og således vil det være bedst. Når De ser ham for sidste gang – for allersidste gang – vil De så bringe ham den kærligste hilsen og tak fra den forældreløse, for hvem han altid har været mere end en fader?"

Også dette lovede jeg.

"Jeg takker Dem endnu en gang, sir," sagde han og trykkede hjerteligt min hånd. "Jeg ved, hvor De skal hen. Far vel!"

Med en let håndbevægelse som for at forklare mig, at han ikke kunne betrede det gamle sted, vendte han om. Mens jeg så efter hans skikkelse, idet han gik over fælleden i måneskinnet, lagde jeg mærke til, at han vendte ansigtet hen mod en sølvglinsende lysstribe ude på søen og gik videre, med blikket fæstet på den, indtil han forsvandt som en skygge i det fjerne.

Døren til bådehuset stod åben, da jeg nærmede mig, og da jeg trådte indenfor, så jeg, at alt bohavet var borte undtagen en af de gamle kistebænke, på hvilken mrs. Gummidge sad med en kurv på skødet og så på mr. Peggotty. Han støttede sin albue på den plumpe kaminhylde og stirrede på nogle hendøende gløder, der lå på risten, men han løftede forhåbningsfuldt hovedet i vejret ved mit komme og talte ganske muntert.

"Nå, De kommer efter løfte, master Davy, for at tage afsked med det! Her ser noget tomt ud, ikke sandt?"

"De har såmænd brugt tiden godt," sagde jeg.

"Ja, vi har ikke drevet, sir. Mrs. Gummidge har arbejdet som – ja, jeg ved ikke, hvad hun har arbejdet som," sagde mr. Peggotty og så på hende, forlegen for at finde en tilstrækkelig rosende lignelse.

Mrs. Gummidge støttede sig på sin kurv og sagde intet.

"Der står den selvsamme kistebænk, De plejede at sidde på med Mille," sagde mr. Peggotty hviskende.

"Jeg vil tage den med til allersidst. Og her er Deres lille gamle sovekammer, master Davy. Det er næsten så trist i aften, som det kan være!"

Vinden havde unægtelig, skønt det ikke blæste stærkt, en højtidelig lyd og sneg sig omkring det øde hus med en klagende hvirken, der lød grumme sørgelig. Alt var borte lige til det lille spejl med rammen af østersskaller. Jeg tænkte på, hvorledes jeg havde ligget her, da den første store forandring foregik i mit hjem. Jeg tænkte på det blåøjede barn, der havde fortryllet mig. Jeg tænkte på Steerforth, og der påkom mig en tåbelig, fanatisk frygt for, at han var i nærheden, og at vi gerne kunne møde ham, hvad øjeblik det skulle være.

"Det vil rimeligvis vare længe," sagde mr. Peggotty med dæmpet stemme, "førend båden finder ny lejere. Folk tror nu om den, at der er uheld ved den!"

"Tilhører den nogen her i nabolaget?" spurgte jeg.

"En mastemager inde i byen," svarede mr. Peggotty. "Jeg giver ham nøglen i aften."

Vi så ind i det andet lille værelse og vendte tilbage til mrs. Gummidge, der endnu sad på kistebænken. Idet mr. Peggotty satte lyset på kaminhylden, bad han hende derfor at rejse sig, for at han kunne bære den udenfor, førend han slukkede lyset.

"Daniel," sagde hun, idet hun pludselig slap sin kurv og klyngede sig fast ved hans arm, "kære Daniel, de afskedsord, jeg vil sige i dette hus, er: Jeg kan ikke blive tilbage. Tænk ikke på at lade mig blive tilbage, Daniel; å gør det ikke!"

Mr. Peggotty, der var helt slået fra det, så ganske forbavset fra mrs. Gummidge hen på mig og fra mig hen på mrs. Gummidge, som om han var blevet vækket af søvne.

"Gør det ikke, kæreste Daniel!" udbrød mrs. Gummidge indtrængende. "Tag mig med Dem, Daniel, tag mig med Dem og Mille! Jeg vil tjene Dem ærligt og tro. Er der slaver i de lande, hvor De rejser hen, vil jeg med glæde være slave hos Dem, men lad mig ikke blive tilbage, kære, kære Daniel!"

"Min bedste," sagde mr. Peggotty og rystede på hovedet, "De ved ikke, hvilken lang rejse og hvilket strengt liv det er!"

"Jo jeg gør, Daniel, jeg kan tænke mig det!" råbte mrs. Gummidge. "Men mit afskedsord under dette tag er, at jeg vil gå ind i fattighuset og dø, hvis jeg ikke må følge med. Jeg kan grave, Daniel. Jeg kan arbejde. Jeg kan døje ondt. Jeg kan være kærlig og tålmodig nu – mere end De tror, Daniel, når De bare

vil sætte mig på prøve. Jeg kunne ikke røre en skilling af de penge, De vil sætte ud for mig, om jeg så skulle dø af sult, men jeg vil følge med Dem og Mille til verdens ende, når jeg blot må!"

Hun greb hans hånd og kyssede den med en ukunstlet patos og kærlighed, med et ukunstlet udbrud af hengivenhed og taknemmelighed, som han nok havde fortjent.

Vi bar kistebænken udenfor, slukkede lyset, lukkede døren i lås og forlod den gamle båd, der lå som en mørk plet i den skyfulde nat. Da vi næste dag kørte tilbage til London med diligencen, sad mrs. Gummidge med sin kurv på det bageste sæde og var lykkelig.

52. Jeg er til stede ved en eksplosion

Da der ikke var mere end fire og tyve timer tilbage til den af Micawber så gådefuldt fastsatte tid, rådslog min tante og jeg om, hvorledes vi skulle bære os ad, eftersom min tante meget nødig ville forlade Dora. Ak, hvor let kunne jeg ikke nu bære hende op ad trappen!

Selv om Micawber havde ønsket, at min tante skulle være til stede, var vi dog tilbøjelige til at indrette det således, at hun blev hjemme og lod sig repræsentere af Dick og mig. Vi var i virkeligheden allerede blevet enige om dette, da Dora atter bragte os til at vakle ved at påstå, at hun aldrig kunne tilgive sig selv eller sin slemme dreng, om min tante under noget som helst påskud blev hjemme.

"Jeg vil ikke tale med Dem," sagde Dora og rystede med sine lokker ad min tante; "jeg vil være ubehagelig. Jeg skal få Jip til at gå ad Dem hele dagen! Jeg vil for alvor tro, at De er en gammel gnaven en, hvis De ikke rejser!"

"Stille, Blomst!" lo min tante. "Du ved, du kan ikke undvære mig."

"Jo jeg kan, De er mig til slet ingen nytte. De løber ikke, så lang som dagen er, op og ned ad trappen for mig; De sidder aldrig og fortæller mig historier om Dadde, dengang hans sko var slidt op, og han var helt hvid af støv – det stakkels lille pus! De gør aldrig noget for at glæde mig, vel?" Dora skyndte sig at

kysse min tante og sige: "Jo De gør; det er kun min spøg!" for at min tante ikke skulle tro, at det virkelig var hendes alvor.

"Men hør nu, tante," sagde Dora overtalende, "De må tage med. Jeg driller Dem så længe, til De lader mig få min vilje. Jeg skal holde sådant et hus med min uartige dreng, hvis han ikke får Dem til at rejse. Jeg skal gøre mig så ubehagelig, og det skal Jip med, at De skal ønske, at De havde været skikkelig og var rejst, selv om det varede nok så længe. Desuden," sagde Dora, idet hun strøg håret tilbage og så spørgende på min tante og mig, "hvorfor kunne I ikke rejse begge to? Jeg er jo ikke så meget syg, er jeg vel?"

"Hvilket spørgsmål!" udbrød min tante.

"Hvilket indfald!" sagde jeg.

"Ja, jeg ved nok, at jeg er en lille gås!" sagde Dora, idet hun langsomt vendte sine øjne fra den ene af os til den anden og derpå spidsede sine smukke læber for at kysse os, mens hun lå på sin sofa. "Nå, så må I også rejse begge to, ellers tror jeg jer ikke, men giver mig til at græde."

Jeg så på min tantes ansigt, at hun nu begyndte at give efter, og Doras opklaredes atter, da hun også så det.

Uden videre snak blev vi enige om, at vi begge ville rejse, og at Dora var en lille skælmsmester, der lod, som om hun var syg, fordi hun gerne ville have, at man skulle kæle for hende. Hun blev meget glad og fornøjet, og samme aften rejste vi alle fire, nemlig min tante, Dick, Traddles og jeg, til Canterbury.

I det hotel, hvor Micawber havde sat os stævne, og hvor vi med en del møje slap ind midt om natten, forefandt jeg et brev, hvori han skrev, at han ville indfinde sig næste formiddag klokken halv ti præcis.

Da vi satte os til morgenbordet, var vi alle meget spændte og utålmodige. Alt som klokken mere og mere nærmede sig halv ti, tiltog vor urolige længsel efter Micawber. Til sidst opgav vi ethvert forsøg på at lade, som om vi spiste, for når jeg undtager Dick, havde det kun været for en forms skyld, at vi havde sat os til bords. Min tante gik op og ned ad gulvet, Traddles sad i sofaen og lod, som om han læste i avisen, mens han vendte øjnene mod loftet, og jeg så ud ad vinduet for straks at melde Micawbers komme. Jeg kom heller ikke til at vente længe, for ved klokken første slag viste han sig på gaden.

"Der kommer han," sagde jeg, "og han er ikke i sin embedsdragt."

Min tante bandt sin hat fast – hun var kommet ned til morgenbordet med den på – og tog sit sjal på, som om hun rustede sig til en hård dyst. Traddles knappede sin kjole med en beslutsom mine. Dick, der blev urolig over disse vældige forberedelser, men fandt det nødvendigt at efterligne dem, trykkede med begge hænder sin hat så fast ned over øjnene, som det vel var ham muligt, og tog den øjeblikkelig af igen for at hilse på Micawber.

"God morgen, frøken," sagde Micawber, "god morgen, mine herrer. Det er overordentlig venligt af Dem!" Dette sidste gjaldt særlig Dick, der rystede hans hånd voldsomt.

"Har De spist morgenmad?" spurgte Dick. "Tag Dem en kotelet!"

"Ikke for alt i verden!" udbrød Micawber og standsede ham, da han ville gå hen og ringe på opvarteren; "appetit, mr. Dixon, er noget, jeg længe ikke har kendt til."

Mr. Dixon var så fornøjet over sit ny navn og syntes at finde det så forekommende af Micawber at give ham det, at han atter trykkede hans hånd og lo temmelig barnagtigt.

"Dick," sagde min tante, "pas på!"

Mr. Dick tog sig sammen og rødmede.

"Så, sir," sagde min tante til Micawber, idet hun trak sine handsker på, "nu er vi rede til at overvære et udbrud af bjerget Vesuv, eller hvad det skal være, når som helst det passer Dem."

"Frøken", svarede han, "jeg håber, at De snart skal blive vidne til et udbrud. Jeg håber, mr. Traddles, at jeg har Deres tilladelse til her at meddele, at vi har konfereret med hinanden?"

"Ja det er virkelig sandt, Copperfield," sagde Traddles, idet jeg så forbavset på ham. "Mr. Micawber har rådført sig med mig om det, han har for, og jeg har rådet ham efter bedste evne."

"Tager jeg ikke fejl, mr. Traddles," fortsatte Micawber, "er det, jeg har for, en afsløring af stor vigtighed."

"Af den allerstørste vigtighed," sagde Traddles.

"Måske vil De, frøken, og De, mine herrer," sagde Micawber, "under disse omstændigheder vise mig den ære midlertidig at lade Dem lede af en person, som, hvor uværdig han end er til at regnes som andet end et herreløst vrage på den menneskelige naturs kyst, dog er Deres medmenneske, skønt presset ud af sin oprindelige skikkelse ved individuelle vildfarelser og omstændighedernes tvingende magt."

"Vi har fuldkommen tillid til Dem, mr. Micawber," sagde jeg, "og vil ganske rette os efter Dem."

"Mr. Copperfield," svarede han, "Deres tillid er under de nuværende forhold ikke ilde anvendt. Jeg tør måske udbede mig et forspring af fem minutter for derpå at modtage det ærede

selskab, når det spørger efter miss Wickfield, i kontoret hos Wickfield & Heep, i hvis tjeneste jeg er?"

Min tante og jeg så på Traddles, som nikkede bifaldende.

"Jeg har ikke mere at sige for øjeblikket," sagde Micawber, hvorpå han til min ubeskrivelige forundring indbefattede os alle i et omfattende buk og forsvandt med et overordentlig åndsfraværende væsen og et overordentlig blegt ansigt.

Traddles smilede kun og rystede på hovedet, da jeg så på ham for at søge en forklaring. Jeg havde derfor ingen anden udvej end at tage mit ur frem og tælle de fem minutter. Min tante holdt ligeledes sit ur i hånden og gjorde det samme. Da tiden var udløbet, bød Traddles hende sin arm, og vi gik alle hen til det gamle hus uden at tale et ord undervejs.

Vi traf Micawber ved hans pult i tårnkontoret i stueetagen, hvor han skrev, eller lod, som om han skrev meget ivrigt. Den store kontorlineal var stukket ind under hans vest, men var ikke mere skjult, end at en fod eller mere af dette instrument stak ud af hans bryst som en ny slags kalvekrøs.

Da det forekom mig, at han ventede på, at jeg skulle tale, sagde jeg:

"God dag, mr. Micawber, hvorledes har De det?"

"Jo tak, mr. Copperfield," svarede han.

"Er miss Wickfield hjemme?" spurgte jeg.

"Mr. Wickfield er sengeliggende og lider af en reumatisk feber," svarede han, "men miss Wickfield vil upåtvivlelig glæde sig ved at se gamle venner. Vil De ikke træde indenfor, sir?"

Han gik foran os ind i spisestuen og sagde, idet han slog døren op til Wickfields forrige kontor, med klangfuld stemme:

"Miss Trotwood, mr. David Copperfield, mr. Thomas Traddles og mr. Dixon!"

Jeg havde ikke set Uriah Heep siden den gang, jeg gav ham kindhesten. Vort besøg overraskede ham åbenbart, ikke mindre tør jeg sige, fordi det overraskede os selv. Han trak ikke sine øjenbryn sammen, da han ingen havde, som det var værd at tale om, men han rynkede sin pande således, at han næsten lukkede sine små øjne, mens hans modbydelige hånd fo'r op til hans hage med en hurtig bevægelse, som røbede uro eller forbavselse, men dette var kun, mens vi var i færd med at træde ind i stuen, da jeg opfangede et glimt af ham over min tantes skulder. Et øjeblik efter var han lige så krybende og ydmyg som altid.

"Nå, det må jeg tilstå," sagde han, "det er i sandhed en uventet glæde! At se alle vennerne fra hovedstaden, om jeg tør udtrykke mig således, på én gang er en hel begivenhed! Mr. Copperfield, jeg håber, De er vel og er venlig stemt – hvis jeg i al ydmyghed tør bruge dette udtryk – mod dem, der i alle tilfælde er Deres venner. Jeg håber, det går fremad med mrs. Copperfield, sir. Vi er blevet ganske urolige over de dårlige efterretninger, vi i den sidste tid har modtaget om hendes helbred, kan jeg forsikre Dem."

Jeg skammede mig ved at lade ham tage min hånd, men vidste endnu ikke, hvad jeg ellers skulle gøre.

"Sagerne har forandret sig her i kontoret, miss Trotwood, siden jeg var en ringe skriver og holdt Deres hest, ikke sandt?" sagde Uriah med sit væmmeligste smil. "Men jeg har ikke forandret mig, miss Trotwood."

"Sandt at sige, sir," svarede min tante, "synes jeg, at De har holdt ganske godt, hvad De lovede i Deres ungdom, hvis det kan være Dem nogen tilfredsstillelse."

"Tak, miss Trotwood, for Deres gode mening," sagde Uriah og vred sig på sin frastødende måde. "Kald på miss Agnes, Micawber, og på moder. Moder vil blive henrykt over at se det ærede selskab!"

"Har De ikke travlt, mr. Heep?" spurgte Traddles, hvis blik tilfældigvis mødte de træske, røde øjne, mens de på en gang mønstrede os og undgik os.

"Nej, mr. Traddles," svarede Uriah, idet han atter satte sig på sin kontorstol. "Ikke så meget, som jeg kunne ønske. Men prokuratorer, hajer og blodigler er ikke lette at tilfredsstille, ved De! Ikke fordi både jeg selv og Micawber ikke i almindelighed har hænderne så temmelig fulde, da mr. Wickfield så godt som slet ikke er skikket til forretninger. Men det er en glæde, ligesom det er en pligt at arbejde for ham. De har nok ikke stået på nogen fortrolig fod med mr. Wickfield, mr. Traddles? Jeg tror, at jeg kun en gang har haft den ære selv at se Dem?"

"Nej, jeg har ikke stået på nogen fortrolig fod med mr. Wickfield," svarede Traddles, "ellers havde jeg måske for længe siden gjort Dem min opvarthning, mr. Heep."

Der lå noget i betoningen af dette svar, som atter bragte Uriah til at se på den talende med et mørkt og mistroisk udtryk; men da han nu kun så Traddles med det godmodige ansigt, jævne væsen og strittende hår, aflagde han det igen.

"Det gør mig ondt, mr. Traddles; De ville have beundret ham lige så meget som alle vi andre. Hans små skrøbeligheder ville kun have gjort ham så meget kærere for Dem. Men har De lyst

til at høre min kompagnon blive omtalt i rigtig veltalende udtryk, så må jeg henvise Dem til Copperfield. Familien Wickfield er et emne, som han excellerer i, hvis De ikke allerede har hørt ham."

Agnes' indtrædelse sammen med Micawber afholdt mig fra at tilbagevise denne kompliment, hvis jeg i det hele taget ville have gjort det. Hun var ikke fuldt så fattet, som hun plejede, syntes jeg, og så overanstrengt og nedtrykt ud, men hendes inderlige hjertelighed og rolige skønhed lyste med en så meget des mildere glans.

Jeg så Uriah vogte på hende, mens hun hilste på os, og han mindede om en hæslig, ond ånd, der lurer på en af lysets alfer. Imidlertid gjorde Micawber og Traddles et tegn til hinanden, hvorpå Traddles gik ud. "De har ikke nødig at blive, Micawber," sagde Uriah. Micawber stod, med hånden på linealen inde på sit bryst, oprejst foran døren og så virkelig et af sine medmennesker lige i øjnene, og dette menneske var hans principal.

"Hvad venter De på, Micawber?" sagde Uriah. "Hørte De ikke, at jeg sagde, at De ikke havde nødig at blive?"

"Jo," svarede den urokkelige Micawber.

"Hvorfor tøver De da?" spurgte Uriah.

"Fordi jeg – kort sagt, har lyst til det," buldrede Micawber løs.

Farven veg fra Uriahs kinder og en usund bleghed, der dog havde et svagt skær af hans rødskjoldede teint, bredte sig over dem. Han så vist på Micawber, mens han trak vejret kort og hurtigt.

"De er et ryggesløst menneske, hvad Gud og hvermand ved," sagde han, idet han gjorde sig umage for at smile, "og jeg

frygter for, at De nøder mig til at skille mig af med Dem. Gå! Jeg skal straks tale med Dem!"

"Findes der nogen kæltræng på Jorden," sagde Micawber, idet han pludselig brød løs igen med den største heftighed, "som jeg allerede har talt for meget med, da er denne kæltrængs navn – *Heep!*"

Uriah fø'r tilbage, som om han havde fået et stik eller slag. Idet han så langsomt omkring på os alle med det sorteste og ondskafuldeste udtryk, hans ansigt kunne antage, sagde han med mere dæmpet stemme:

"Hååå! Det er altså et komplot! De kommer her efter aftale! De spiller altså under dække med min skriver, Copperfield? Men tag Dem i agt; det vil ikke nytte Dem noget. Vi forstår hinanden, De og jeg. Vi elsker ikke hinanden. De har altid været en indbildsk nar, lige fra De kom hertil, og nu er De sagtens misundelig over, at jeg har svunget mig i vejret. Men kom her og prøv at underminere mig, så lægger jeg kontramener. Ud med Dem, Micawber! Jeg skal straks tale med Dem!"

"Mr. Micawber," sagde jeg, "der er foregået en pludselig forandring med denne karl i mere end en henseende. Blandt andet er det påfaldende, at han nu taler sandhed med hensyn til et særligt punkt, hvilket tyder på, at han er bragt i knibe. Tag nu kun fat på ham, som han fortjener det!"

"Det er virkelig nydeligt," sagde Uriah i samme dæmpede tone, mens en klam sved brød frem på hans pande, som han aftørrede med sin lange, magre hånd, "at underkøbe min skriver til at skamskænde mig med sine løgne, skønt han er et udskud af samfundet – således som De nok ved, at De selv var, Copperfield, førend nogen tog sig af Dem – De gør bedst i, miss

Trotwood, at standse dette; ellers skal jeg standse Deres mand på en måde, som ikke vil være Dem behagelig. Det er ikke for intet, at min stilling har givet mig et indblik i Deres historie, gamle dame! Miss Wickfield, hvis De elsker Deres fader, gør De bedst i ikke at have noget med denne bande at gøre. Jeg styrter ham i ulykke, hvis De gør det. Hør nu! Jeg har krammet på nogle af jer. Betænk jer vel, førend jeg bruger min magt. Betænk Dem vel, Micawber, hvis De ikke har lyst til at blive knust. Jeg råder Dem til at gå, De nar, for at vi to kan tales ved et øjeblik, mens det endnu er tid at trække sig tilbage. Hvor er moder?" sagde han, idet han pludselig syntes at blive urolig ved at opdage Traddles' fraværelse og trak i klokkestrengen. "En smuk fremgangsmåde i en mands eget hus!"

"Mrs. Heep er her, sir," sagde Traddles, som kom tilbage med denne værdige moder til en værdig søn. "Jeg har taget mig den frihed selv at forestille mig for hende."

"Hvem er De, som selv forestiller Dem?" spurgte Uriah. "Og hvad vil De her?"

"Jeg er mr. Wickfields ven og befuldmægtigede," svarede Traddles i en rolig, forretningsmæssig tone, "og jeg har en fuldmagt fra ham i min lomme til at handle på hans vegne i enhver henseende."

"Det gamle asen har drukket sig fra vid og forstand," sagde Uriah med et endnu hæsligere udtryk end før, "og den er blevet lokket ham fra ved svig!"

"Ja, noget er der rigtignok blevet lokket ham fra ved svig, det ved jeg," svarede Traddles roligt, "og det ved De med, mr. Heep. Dette spørgsmål vil vi med Deres tilladelse lade mr. Micawber besvare."

"Ury –!" begyndte mrs. Heep ængsteligt.

"Hold mund, moder, jo færre ord des bedre."

"Men min Ury –!"

"Vil du holde mund, moder, og lade mig klare det?"

Skønt jeg længe havde vidst, at hans underdanighed var falsk og alle hans foregivender tomme og underfundige, havde jeg dog ikke haft noget fuldstændigt kendskab til omfanget af hans hykleri, førend jeg nu så ham uden maske. Den pludselighed, han lod den falde med, da han så, at den ikke nyttede ham; den ondskab, frækhed og hadskhed, han lagde for dagen; den hån, han selv i dette øjeblik hoverede med over det onde, han havde gjort, samtidig med at han var fortvivlet og hverken vidste ud eller ind for at finde på et middel til at få bugt med os – alt dette overraskede i begyndelsen mig, der havde kendt ham så længe og afskyet ham så dybt, skønt det stemte fuldkommen overens med, hvad jeg vidste om ham. Jeg vil ikke tale om det blik, han fæstede på mig, mens han stod og så på os, den ene efter den anden, for jeg havde altid vidst, at han hadede mig, og jeg huskede på mærkerne af min hånd på hans kind. Men da hans blik søgte Agnes, og da jeg så det raseri, hvormed han følte, at hans magt over hende begyndte at glippe – så, hvorledes han i sin skuffelse røbede de slette lidenskaber, som havde drevet ham til at tragte efter et væsen, hvis dyder han aldrig kunne ænse eller påskønne – da oprørtes jeg ved den tanke, at hun havde levet en eneste time i et sådant menneskes nærhed.

Efter at han i nogen tid havde iagttaget os nogle gange med sine fæle øjne, henvendte han sig endnu en gang til mig i en halvt grædende, halvt fornærmelig tone:

"Og De finder det rigtigt, Copperfield, De, som gør Dem så meget til af Deres ære og så videre, at luske omkring min bolig og stå på lur med min skriver? Havde det været mig, ville det ikke have undret mig, for jeg giver mig ikke ud for en fin mand – skønt jeg aldrig har løbet om på gaden således som De, efter hvad Micawber har sagt – men De? Og De er slet ikke bange for, hvad De gør? De tænker slet ikke på, hvad jeg til gengæld vil gøre, eller på, at De kan komme i forlegenhed, fordi De har været med til dette komplot? Godt! Vi skal få at se! De, mr., hvad det nu er De hedder, har beråbt Dem på Micawber. Der står Deres hjemmelsmand. Hvorfor lader De ham ikke tale? Han har lært sin lektie, ser jeg."

Da han så, at det, han sagde, ikke gjorde noget indtryk på nogen af os, satte han sig på kanten af bordet med hænderne i lommen og den ene af sine platfødder snoet omkring det andet ben og ventede trodsigt på, hvad der måtte komme.

Micawber, hvis heftighed jeg hidtil med den største vanskelighed havde holdt i tømme, og som flere gange var faldet os i talen med den første stavelse af ordet *kæl*-tring! uden at komme til den anden, brød nu løs, trak linealen, åbenbart som et forsvarsvåben, frem fra sit bryst og tog et dokument i folioformat, der var lagt sammen i form af et stort brev, op af lommen. Efter at han med sit vante flotte sving havde åbnet denne pakke og set på indholdet, som om stilen i denne komposition skaffede ham en kunstnerisk nydelse, begyndte han at læse, som følger:

"Højstærede miss Trotwood – mine herrer –

Idet jeg fremtræder for Dem for at anklage den mest topmålte skurk, som vistnok nogen sinde har været til," her pegede han uden at slå øjnene op fra brevet med linealen, ligesom en kommandostav, hen på Uriah Heep, "forlanger jeg ikke, at der skal tages noget hensyn til mig selv. Fra vuggen et offer for pekuniære forpligtelser, som jeg ikke har set mig i stand til at opfylde, har jeg altid været en bold og et offer for fornedrende omstændigheder. Skændsel, nød, fortvivelse og vanvid have, enten i forening eller særskilte, været mine ledsagere på min løbebane."

Den nydelse, hvormed Micawber skildrede sig selv som et bytte for disse sørgelige kalamiteter, kunne kun sammenlignes med det eftertryk, han oplæste sit brev med, og den hylding, han ydede det ved at rulle med hovedet, når han mente, han havde sagt noget rigtig godt.

"Overvældet af skændsel, nød, fortvivelse og vanvid betrødte jeg skriverstuen – eller, som vor livlige nabo, galleren, ville kalde det, bureauet – hos det firma, som efter navnet ledes af *Wickfield & Heep*, men som i virkeligheden styres af – *Heep* alene. *Heep* og kun *Heep* er hovedfjederen i denne maskine. *Heep* og kun *Heep* er falskneren og bedrageren."

Uriah, der ved disse ord blev mere blå end hvid, snappede efter brevet, som om han ville rive det i stykker, men med en ligefrem mirakuløs færdighed – eller måske var det kun et lykketræf – standsede Micawber hans fremstrakte knoer med

linealen og lammede hans højre hånd. Den sank slap ned ved håndleddet, som om den var knækket, og slaget lød, som om det var faldet på træ.

"Fanden tage Dem!" sagde Uriah og vred sig på en ganske ny måde af smerte. "Det skal De få betalt!"

"Kom mig atter nær, din – din – din – infame skurk," gispede Micawber, "og jeg skal knække pandeskallen på dig!"

Jeg tror aldrig, jeg har set noget latterligere, end da Micawber stod og gjorde fægteparader med linealen og råbte: "Kom an!" mens Traddles og jeg skubbede ham tilbage i en krog, hvorfra han, hver gang vi havde fået ham ind i den, straks trængte frem igen.

Hans fjende mumlede noget ved sig selv, og efter at have vredet sin sårede hånd i nogen tid tog han sit halstørklæde af og forbandt den med det, lagde den derpå i den anden hånd og satte sig på sit bord med et mørkt, nedadvendt blik.

Da Micawber var blevet tilstrækkelig afkølet, fortsatte han oplæsningen af sit brev.

"De pekuniære emolumenter, der bragte mig til at træde i tjeneste hos – *Heep*," han standsede altid, når han kom til dette ord og udtalte det med forbavsende kraft, "var ikke bestemte, med undtagelse af usle to og tyve shillings om ugen; resten skulle være afhængig af min nidkærhed i mit fag, med andre og tydeligere ord: min naturs lumpenhed, mine bevæggrundes griskhed, min families fattigdom og den almindelige moralske eller rettere sagt umoralske lighed mellem mig selv og – *Heep*. Har jeg nødig at sige, at det snart blev nødvendigt for mig at anmode – *Heep* – om pekuniære forskud for at kunne ernære min hustru og vore

forkuede, men fremadstræbende børn? Har jeg nødig at sige, at denne nødvendighed var blevet forudset af – *Heep*? At jeg for at få disse forskud måtte give forskrivninger og lignende garantier, der har lovlig gyldighed i landet? Og at jeg således blev indviklet i det garn, han havde opstillet for mig?"

Micawbers fryd over sine evner til i brevform at skildre denne uheldige tingenes tilstand syntes virkelig at opveje alle de plager og ængstelser, som virkeligheden kunne have forårsaget ham. Han læste videre:

"Da var det, at – *Heep* – begyndte at bære mig med netop så meget af sin tillid, som var nødvendig til opnåelsen af hans djævelske hensigter. Da var det, at jeg, for at tale med Shakespeare, begyndte at svinde, sygne og tæres hen. Jeg mærkede, at han stadig havde brug for mig til alskens falsknerier og for at føre et individ, som jeg vil kalde mr. W., bag lyset – at mr. W. blev bedraget, holdt i uvidenhed og narret på alle mulige måder, mens skurken – *Heep* – ikke des mindre hele tiden gav sig mine af at nære den mest grænseløse taknemmelighed og hengivenhed for denne dybt forurettede mand. Dette var slemt nok, men som den filosofiske Hamlet siger med den almengyldighed, der udmærker den elizabethanske æras navnkundige skjold: "Det værste står endnu tilbage!"

Denne virkningsfulde afslutning med et citat gjorde et så stærkt indtryk på Micawber, at han gjorde sig selv og os til gode

med at oplæse sætningen endnu en gang under påskud af, at han var kommet ud af det.

"Det er ikke min hensigt," fortsatte han derpå, "inden for nærværende skrivelses snævre grænser at indlade mig på en udførlig fortegnelse over de forskellige mindre misligheder, som mr. W. har været et offer for, og som jeg stiltiende har været vidne til. Da kampen i mit indre mellem løn og ingen løn, brød og intet brød, væren og ikke væren var overstået, besluttede jeg at nytte enhver lejlighed til at opdage og åbenbare de mere graverende misligheder, som var blevet udførte til ubodelig skade for merbemeldte mr. W. af – *Heep*. Ansporet af den tavse påminder i mit indre og af en ikke mindre rørende og kraftig påminder udefra, som jeg kortelig vil kalde miss W., begyndte jeg på en ikke lidet anstrengende, hemmelig efterforskning, der, så vidt jeg ved, skønner og tror, nu har varet i et tidsrum af samfulde tolv måneder."

Han oplæste denne tirade, som om det var en parlamentsakt, og syntes umådelig opbygget ved ordenes klang.

"Mine klagemål mod – *Heep*," fortsatte han, idet han så på ham og bragte linealen i stilling under sin arm for alle eventualiteters skyld, "lyder, som følger."

Vi holdt alle vort vejr, tror jeg; i hvert tilfælde gjorde Uriah det.

"For det første. Da mr. W.s hukommelse og åndsevner af årsager, som det ikke er nødvendigt eller passende for mig

at gå nærmere ind på, var blevet svækkede og forvirrede, forviklede og vidtløftiggjorde – *Heep* – forsætligt kontorforretningerne. Når mr. W. var mindst skikket til at give sig af med forretninger, var – *Heep* – altid ved hånden for at nøde ham til at give sig af med dem. Under sådanne omstændigheder skaffede han sig mr. W.s underskrift på dokumenter af vigtighed, som han foregav at være andre dokumenter uden vigtighed. Han fik således mr. W. til at bemyndige ham til at hæve en vis betroet pengesum, til beløb 12.624 £ 2 sh. 9 d., og anvende den til dækning af foregivne forretningsudgifter og underbalancer, som enten allerede var dækket eller aldrig havde været til i virkeligheden. Han gav det skin af, at planen til denne uredelige handling både var undfanget og udført af mr. W. selv, og har siden altid brugt dette til at pine og plage ham."

"Det skal De bevise, Copperfield," sagde Uriah med en truende hovedrysten. "Vent bare!"

"Spørg – *Heep* – mr. Traddles, om, hvem der boede i hans hus efter ham," sagde Micawber, idet han afbrød oplæsningen af brevet.

"Det gjorde det fæ selv, og han bor der endnu," sagde Uriah hånligt.

"Spørg *Heep* – om han nogen sinde førte en privat notesbog i det hus," sagde Micawber.

Jeg så Uriahs magre hånd uvilkårligt standse, mens han var i færd med at klø sin hage.

"Eller spørg ham, om han nogen sinde har brændt sådan en notesbog. Siger han ja og spørger Dem om, hvor asken er, så

henvis ham til Wilkins Micawber, og han skal da få noget at høre, som ingenlunde tjener til hans fordel."

Det triumferende sving, Micawber udtalte disse ord med, gjorde et mægtigt indtryk på moderen, som udbrød i den største uro:

"Ury, Ury, vær ydmyg og gå på forlig, min søn!"

"Vil du tie, moder?" svarede han. "Du er bange og ved ikke, hvad du siger. Ydmyg!" gentog han og så på mig og snerrede, "så ydmyg jeg var, har jeg dog allerede for en temmelig lang tid siden ydmyget adskillige af dem!"

Efter med en flot bevægelse at have bragt sin hage i lave i halsbindet fortsatte Micawber straks oplæsningen.

"For det andet. Ved flere lejligheder har – *Heep* – så vidt jeg ved, skønner og tror –"

"Det siger intet," mumlede Uriah lettet. "Stille, moder."

"Vi skal søge at fremdrage noget, som siger noget, og som kan stoppe munden på Dem engang for alle, og det ret snart," svarede Micawber.

"For det andet. Ved flere lejligheder har – *Heep* – så vidt jeg ved, skønner og tror, systematisk forfalsket mr. W.s underskrift i forskellige breve, bøger og dokumenter og har særlig gjort dette i et tilfælde, hvor jeg er i stand til at bevise det. Nemlig således som jeg nu skal forklare, fremstille og fremsætte."

Micawber læste videre og smaskede næsten med læberne.

"Da mr. W. var svagelig, og det lå inden for mulighedens grænser, at hans dødelige afgang kunne medføre visse opdagelser og – som jeg, undertegnede Wilkins Micawber, formoder – tilintetgørelsen af – *Heeps* – herredømme over den W.ske familie, med mindre mr. W.s datters kærlighed til faderen hemmeligt kunne påvirkes således, at hun modsatte sig enhver undersøgelse af firmaets anliggender, fandt bemeldte *Heep* – det hensigtsmæssigt at have en af mr. W. for den ovenanførte sum af 12.614 £ 2 sh. 9 d. med renter udstedt forskrivning rede, hvori det hed, at dette beløb var lånt mr. W. af *Heep* – for at frelse mr. W. fra vanære, skønt summen i virkeligheden aldrig var blevet lånt af ham og for længe siden var blevet dækket. Underskrifterne på dette dokument, der ser ud, som om det var udstedt af mr. W. og attesteret af Wilkins Micawber, er falsknerier af – *Heep*. I hans private notesbog, som jeg har i mit eje, findes forskellige sådanne efterligninger af mr. W.s underskrift, som vel hist og her er noget utydelige, fordi bogen har været i ilden, men dog således, at enhver kan læse dem. Jeg har aldrig attesteret noget sådant dokument. Og selve dokumentet har jeg."

Det gav et sæt i Uriah Heep. Han tog et nøgleknippe op af lommen og åbnede en skuffe, men standsede pludselig og vendte sig atter om imod os uden at se i den.

"Og selve dokumentet," gentog Micawber, idet han så i brevet, som om det kunne være teksten til en prædiken, "har jeg, det vil sige, jeg havde det tidligt i morges, da dette blev nedskrevet, men har siden overgivet det til mr. Traddles."

"Det er fuldkommen sandt," sagde Traddles.

"Ury, Ury," udbrød moderen, "vær ydmyg og gå på forlig! Jeg ved, at min søn vil være ydmyg, gode herrer, hvis De ville lade ham få tid til at tænke sig om. Mr. Copperfield, De ved jo selv, at han altid har været ydmyg, sir."

Det var påfaldende at se, hvor fast moderen fortsatte at holde på det gamle kneb, længe efter at sønnen havde opgivet det som unyttigt.

"Moder," sagde han, idet han i sin utålmodighed bed i lommeørklædet, hvori hans hånd var indsvøbt, "du måtte hellere tage en ladt bøsse og skyde den af på mig."

"Men jeg elsker dig, Ury," udbrød mrs. Heep. Og det tvivler jeg ikke på, at hun gjorde, eller at han elskede hende, hvor besynderligt det end kan synes, skønt det ganske vist var et åndsbeslægtet par. "Og jeg kan ikke tåle at høre dig tirre den herre og bringe dig selv i en endnu større fare. Da han fortalte mig ovenpå, at alt var kommet for lyset, sagde jeg ham straks, at jeg ville indestå for, at du ville gøre afbigt og være ydmyg. Se dog, hvor ydmyg jeg er, gode herrer, og bryd Dem ikke om ham!"

"Der står Copperfield, moder," tog han opbragt til orde og pegede med sin magre finger på mig, mod hvem hele hans forbitrelse var rettet som den egentlige ophavsmand til opdagelsen, og jeg bragte ham heller ikke ud af hans vildfarelse, "der står Copperfield, og han havde gerne givet dig hundrede pund for mindre, end hvad du allerede har bralret ud."

"Jeg kan ikke gøre for det," sagde hans moder. "Jeg kan ikke tåle at se dig styrte dig i fare ved at sætte næsen så højt til vejrs. Vær hellere ydmyg, således som du altid har været."

Han tav nogle øjeblikke, mens han bed i lommenørklædet, og sagde derpå skulende til mig:

"Hvad mere har De at fremføre? Er der noget, så kom med det. Hvorfor ser De på mig?"

Micawber tog atter fat på sit brev, kun alt for glad ved at fortsætte en præstation, som han var så såre veltilfreds med.

"For det tredje og sidste. Jeg er i stand til ved hjælp af – *Heeps* falske bøger og – *Heeps* ægte optegnelser, der begynder med den til dels tilintetgjorte notesbog, som min hustru tilfældigvis fandt i askefjerdingen, da vi flyttede ind i vor nuværende bolig – at godtgøre, at den ulykkelige mr. W.s svagheder, fejl, ja selv hans dyder, hans faderlige kærlighed og æresfølelse i flere år er blevet misbrugt af – *Heep* – til fremme for dennes skændige hensigter; at mr. W. i flere år på enhver tænkelig måde er blevet snydt og plyndret til den gerrige, falske og grådige – *Heeps* pekuniære berigelse; at – *Heeps* væsentlige formål, næst efter vinding, gik ud på at bringe mr. og miss W. fuldstændig i sin magt – om hans yderligere planer med hensyn til sidstnævnte vil jeg ikke tale – at hans sidste, kun for få måneder siden fuldbyrdede handling var at få mr. W. til at udfærdige en erklæring, hvorved han frasagde sig sin andel i firmaet, ja endog pantsatte selve bohavet her i dette hus til – *Heep* mod en vis livrente, som denne skulle udbetale på de fire sædvanlige terminsdage fra år til år; at – *Heep* ved hjælp af alle disse rævestreger lidt efter lidt trak nettet tættere og tættere sammen om den ulykkelige mr. W., så at han til sidst ikke vidste nogen udvej, idet – *Heep* begyndte med at forfalske regninger over de midler, som

var betroet mr. W., på en tid, da denne havde indladt sig på uforsigtige og vovelige spekulationer og måske ikke havde de penge, han var både moralsk og juridisk ansvarlig for, i kassen, hvorefter – *Heep* tog sin tilflugt til foregivne pengelån til uhyre renter, der i virkeligheden kom fra – *Heep*, efter at han svigagtigt havde holdt pengene tilbage eller fået dem fra mr. W. selv under påskud af sådanne spekulationer. Under alt dette holdt – *Heep* spillet gående ved en endeløs række samvittighedsløse chikanerier, mens mr. W., som troede, at alt var tabt – både formue, håb og ære, udelukkende satte sin lid til dette uhyre i menneskeskikkelse, som ved at gøre sig uundværlig for ham havde fremkaldt hans undergang. Alt dette påtager jeg mig at bevise og sandsynligvis endnu meget mere."

Jeg hviskede nogle ord til Agnes, som stod grædende, halvt af glæde, halvt af sorg, ved siden af mig, og der opstod en bevægelse iblandt os, som om Micawber var færdig. Men han sagde med den største alvor: "Undskyld," og gik over til slutningsafsnittet af sit brev med en blanding af den dybeste vemod og den inderligste tilfredshed.

"Jeg har nu sluttet. Der står nu kun tilbage for mig at dokumentere disse sigtelser og derpå med min af skæbnen forfulgte familie at forsvinde fra et land, hvor vi kun er til byrde. Det vil snart være gjort. Der er al grund til at tro, at vor spæde, som det svageste medlem af vor kreds, først vil omkomme af mangel på næring, og at vore tvillinger vil blive de næste i rækken. Lad så være, for min egen person har min pilgrimsfart til Canterbury allerede gjort meget;

gældsfængsel og trang vil snart gøre resten. Jeg håber, at den møjsommelige og vovelige undersøgelse – hvis mindste resultater er blevet samlet i stumper og stykker under trykket af byrdefulde forretninger under den knusende vægt af pekuniære angstelser, ved dagens gry, ved aftenens dug, i nattens skygger, under det årvågne øje af en, som det ville være overflødigt at kalde en djævel – i forening med kampen for efter ringe evne at få denne undersøgelse til at bære de rette frugter, ville ligesom skænke nogle få dråber kvægende vand på mit ligbål. Jeg forlanger ikke mere. Lad der kun vises mig den retfærdighed, at det bliver sagt om mig ligesom om en tapper og navnkundig søhelt, med hvem jeg ikke gør krav på at måle mig, at det, jeg har gjort, gjorde jeg, uden lave og egennyttige hensyn.

"For arnens fred, for land og mø."

Jeg forbliver osv. osv.

"Wilkins Micawber."

Micawber var rørt, men godtede sig dog inderligt, da han lagde sit brev sammen og rakte det med et buk til min tante som noget, hun måske kunne have lyst til at gemme.

Der stod, som jeg allerede ved mit første besøg havde set, et jernpengeskab i stuen. Nøglen sad i det. En pludselig mistanke syntes at fare gennem Uriah, der med et blik på Micawber gik hen til det og smækkede døren op. Det var tomt.

"Hvor er bøgerne?" råbte han med et frygteligt ansigt. "Der er en tyv, som har stjålet bøgerne!"

Micawber pegede på sig selv med linealen.

"Jeg gjorde det, da jeg fik nøglen af Dem som sædvanligt, men lidt tidligere, og åbnede skabet i morges."

"Bliv ikke urolig," sagde Traddles. "De er i mit værge. Jeg skal passe på dem i kraft af den omtalte fuldmagt."

"De modtager altså stjålet gods?" skreg Uriah.

"Under sådanne omstændigheder – ja," svarede Traddles.

Hvor stor var ikke min forbavselse, da jeg så min tante, der hidtil havde holdt sig fuldkommen rolig og opmærksom, fare løs på Uriah Heep og gribe ham i kraven med begge hænder.

"Ved De, hvad jeg vil have?" spurgte min tante.

"En spændetrøje," svarede han.

"Nej, mine penge!" udbrød min tante. "Kære Agnes, så længe jeg troede, at din fader virkelig havde sat dem over styr, ville jeg ikke med et ord omtale, at jeg havde givet dem til ham, for at han skulle gøre dem frugtbringende – som Trot selv ved, har jeg ikke engang nævnt det for ham. Men nu, da jeg ved, at denne karl er ansvarlig for dem, nu vil jeg have dem! Trot, kom og tag dem fra ham!"

Om min tante i øjeblikket troede, at han havde hendes penge gemte i sit halstørklæde, skal jeg ikke kunne sige; i hvert tilfælde haledes hun i det, som om hun troede det. Jeg skyndte mig at skille dem ad og forsikre hende, at vi nok skulle sørge for, at han kom til at give alt det tilbage, som han på uredelig måde havde tilranet sig. Dette og nogle øjeblikkes eftertanke beroligede hende, men hun var slet ikke bragt ud af fatning ved det, hun havde gjort, og satte sig ganske roligt på en stol.

I de sidste minutter havde mrs. Heep råbt og skreget til sin søn, at han skulle være "ydmyg", og knælet for os alle, den ene efter den anden, og gjort de vildeste løfter. Hendes søn

trykkede hende ned på sin stol – stillede sig trodsig ved siden af hende og holdt fast på hendes arm. Med et vildt blik til mig sagde han derpå:

"Hvad vil De have, at der skal gøres?"

"Jeg skal sige Dem, hvad der må gøres," sagde Traddles.

"Har Copperfield mistet mælet?" mumlede Uriah. "Jeg ville give meget til, at De, uden at lyve, kunne sige, at tungen var skåret ud af hans hals."

"Hvad der må gøres, er dette," sagde Traddles. "For det første må den afståelseserklæring, vi har hørt omtale, udleveres mig straks her på stedet."

"Sæt, at jeg ikke har den?" afbrød Uriah ham.

"Men det har De," svarede Traddles, "og derfor, ser De, vil vi ikke "sætte" dette." Og jeg må tilstå, at det var første gang, at jeg virkelig lod min gamle skolekammerats klare hoved og jævne, tålmodige, praktiske menneskeforstand vederfares retfærdighed. "Dernæst må De finde Dem i at give alt det, som De i Deres griskhed har tilranet Dem, tilbage lige til den sidste hvid. Alle firmaets og alle Deres egne bøger og papirer, alle pengeregnskaber og pengeeffekter, kort sagt alt, hvad der findes her, må blive i vort værgе."

"Må det? Det ved jeg ikke noget om," sagde Uriah, "det må jeg først betænke mig på."

"Ganske vist," svarede Traddles, "men imidlertid, og indtil det hele er blevet ordnet til vor tilfredshed, vil vi tilbageholde alle disse ting og bede Dem – eller rettere tvinge Dem til – at blive på Deres eget værelse og ikke holde samkvem med nogen."

"Det gør jeg ikke!" sagde Uriah med en ed.

"Det ville være nok så sikkert at få Dem sat fast i fængslet i Maidstone," sagde Traddles, "og skønt loven måske vil være længere om at skaffe os vor ret og måske ikke kan skaffe os den så fuldstændigt, som De kan, så er der dog ingen tvivl om, at den vil straffe Dem. Herre Gud, det ved De jo lige så godt som jeg. Å, Copperfield, gå hen på politikammeret efter et par betjente."

Her tog mrs. Heep igen på veje og bad grædende og knælende Agnes om at lægge et godt ord ind for dem, idet hun udbrød, at han var så ydmyg, og at det alt sammen var sandt, og ville han ikke gøre, hvad vi forlangte, ville hun gøre det og mere til; hun var, kort sagt, halvt vanvittig af angst for sin øjsten. At spørge om, hvad han ville have gjort, hvis han havde haft spor af mod, ville være det samme som at spørge om, hvad en køter ville gøre, hvis den havde en tigers hjerte. Men han var en kryster fra top til tå og røbede ved sin rådvildhed og sønderknuselse sin feje natur ligesom ved enhver anden lejlighed i hans lumpne liv.

"Stop!" brummede han til mig og tørrede sit brændende ansigt med hånden. "Ti stille, moder. Nu vel, lad dem få det dokument; gå og hent det."

"Hav den godhed at følge med hende, mr. Dick," sagde Traddles.

Stolt af sit hverv og fattende dets vigtighed, ledsagede Dick hende ligesom en hyrdehund, der fulgte et får. Men mrs. Heep gjorde ham kun liden ulejlighed, for hun vendte ikke alene tilbage med dokumentet, men også med en kasse, det lå i, og hvori vi fandt en bankbog sammen med en del andre papirer, som siden efter kom til god nytte.

"Godt," sagde Traddles, da dette var blevet bragt. "Nu, mr. Heep, kan De trække Dem tilbage for at betænke Dem, og jeg beder Dem lægge vel mærke til, at jeg på samtlige tilstedeværendes vegne forsikrer Dem, at der kun er ét at gøre; at det er det, jeg har forklaret Dem, og at det må gøres uden opsættelse."

Uden at slå øjnene op fra gulvet sjokkede Uriah af med hånden under kinden hen til døren, hvor han blev stående og sagde:

"Copperfield, jeg har altid hadet Dem; De har altid været en lykkeridder, og De har altid været mig fjendsk."

"Jeg tror allerede før at have sagt Dem," sagde jeg, "at det er Dem selv, der i Deres griskhed og snedighed har stillet Dem fjendsk over for hele verden. Det kan måske tjene Dem til nytte i fremtiden at tænke på, at man endnu aldrig har oplevet, at griskheden og snedigheden ikke til sidst er gået over stregen og har løbet sig en staver i livet. Det er så sikkert som døden."

"Eller så sikkert, som at man i skolen – den samme skole, hvor jeg blev så indøvet i ydmyghed – fra ni til elleve lærte os, at arbejde var en forbandelse, og fra elleve til et, at det var en velsignelse, en glæde, en ære, og jeg ved ikke hvad, hæ?" sagde han snerrende. "De præker omtrent lige så konsekvent, som de gjorde dér. Er ydmyghed ikke i kurs? Jeg tror næppe, jeg ville have fået bugt med min hr. kompagnon uden den. Micawber, det skal De få betalt, gamle pralhans!"

Med den mest knusende foragt for ham og hans fremstrakte pegefinger stod Micawber og skød brystet i vejret, indtil Uriah luskede ud ad døren. Derpå henvendte han sig til mig og opfordrede mig til "at overvære genoprettelsen af den gensidige

tillid mellem ham og hans hustru," hvorefter han indbød selskabet i almindelighed til at være vidner til dette rørende optrin.

"Det slør, som så længe har svævet imellem min hustru og mig, er nu trukket til side, og mine børn og deres ophav kan atter træde i samkvem med hinanden uden at skamme sig."

Da vi alle var ham meget taknemmelige, og alle ønskede at vise det så godt, som vor ophidsede og bevægede sindsstemning tillod os det, var vi sikkert også alle fulgt med ham, hvis det ikke havde været nødvendigt, at Agnes blev tilbage hos sin fader, som endnu knap kunne tåle håbets morgengry, og at nogen holdt vagt over Uriah. Traddles blev derfor tilbage, men skulle så snart som muligt afløses af Dick, og Dick, min tante og jeg gik hjem med Micawber. Idet jeg i en skynding tog afsked med den dyrebare pige, som jeg skyldte så meget, og tænkte på det, hvorfra hun måske, trods hendes faste forsæt, endnu i denne formiddag var blevet frelst, følte jeg mig inderlig taknemmelig for mine barndomslidelser, der havde ført mig sammen med Micawber.

Hans hus lå ikke langt borte, og da gadedøren gik lige ind til dagligstuen, og han busede ind på sin ejendommelige, fremfusende måde, var vi snart i familiens skød. Med udråbet: "Emma, min skat!" kastede Micawber sig i sin kones arme. Hun udstødte et skrig og sluttede ham i sin favn. Miss Micawber, som sad og passede den i mrs. Micawbers sidste brev til mig omtalte ubevidste spæde, var synligt rørt. Den spæde hoppede. Tvillingerne tilkendegav deres glæde ved forskellige generende, men uskyldige demonstrationer. Master Micawber, hvis sind syntes at være blevet forbitret ved tidlige skuffelser, og som

havde en muggen mine, gav efter for sine bedre følelser og flæbede.

"Emma," sagde Micawber, "skyen er veget fra min sjæl. Den gensidige tillid, som så længe har bestået mellem os, er genoprettet og skal ikke oftere forstyrres. Vær nu velkommen, fattigdom!" råbte Micawber, mens tårerne flød. "Velkommen, elendighed; velkommen, husvildhed; velkommen, sult, pjalter, storm og tiggerstav! Gensidig tillid vil opretholde os til det sidste!"

Med disse udbrud satte Micawber sin kone i en lænestol og omfavnede hele familien, den ene efter den anden, mens han på samme tid bød en mængde sørgelige udsigter velkomne, der, så vidt jeg kunne mærke, var alt andet end velkomne for de andre, og opfordrede kone og børn til at drage rundt i Canterbury og synge i kor, da det var den eneste næringsvej, de havde tilbage.

Men da mrs. Micawber, overvældet af sine følelser, var dånet, var det første, der måtte gøres, inden koret kunne være fuldstændigt, at bringe hende til sig selv. Dette gjorde min tante og Micawber, og derpå blev min tante forestillet, og mrs. Micawber genkendte mig.

"Undskyld mig, bedste mr. Copperfield," sagde den stakkels kone og rakte mig hånden, "men jeg er ikke stærk, og fjernelsen af den sidste tids misforståelse mellem Micawber og mig var i det første øjeblik for overvældende for mig."

"Er det hele Deres familie, frue?" spurgte min tante.

"For tiden er der ikke flere," svarede mrs. Micawber.

"Min Gud og fader, det var ikke det, jeg mente," sagde min tante. "Jeg mener, om de alle sammen er Deres?"

"Frøken," svarede mr. Micawber, "det er et faktum, som ikke kan skjules."

"Og den ældste unge herre, hvad er han blevet opdraget til?"

"Da jeg kom hertil," sagde Micawber, "var det mit håb at få Wilkins anbragt i kirken, eller måske udtrykker jeg mig mere korrekt, når jeg siger, i koret. Men der var ingen plads for en tenor i det ærværdige tempel, denne stad med føje er så berømt for, og han har – kort sagt, han er kommet i vane med at synge i værtshuse, snarere end i Guds hus."

"Men han har en god vilje," sagde mrs. Micawber ømt.

"Ja, min ven," sagde Micawber, "jeg er overbevist om, at han har den allerbedste vilje, men jeg har endnu ikke mærket, at han udfører noget af det, han vil."

Master Micawbers gnavne mine vendte atter tilbage, og han spurgte med en vis bitterhed, hvad han da skulle gøre? Om han var født tømmersmand eller vognlakerer, mere end han var født som fugl? Om han kunne gå hen i næste gade og åbne et apotek? Om han kunne løbe op i kriminalretten og give sig ud for sagfører? Om han med vold og magt kunne trænge sig ind ved operaen og gøre lykke som sanger? Om han kunne gøre noget, uden at være oplært til det?

Min tante tænkte sig lidt om og sagde så:

"Det undrer mig, mr. Micawber, at De aldrig har tænkt på at udvandre."

"Frøken," svarede Micawber, "det var min ungdoms drøm og mine modnere års skuffede håb."

Jeg er i forbigående sagt overbevist om, at han aldrig i sit liv havde tænkt på noget sådant.

"Nå!" sagde min tante med et blik på mig. "Ville det da ikke være udmærket for Dem, om De kunne udvandre nu med Deres familie?"

"Kapital, frøken, kapital," indvendte mr. Micawber mørkt.

"Det er den væsentligste, jeg kan sige den eneste vanskelighed, bedste mr. Copperfield," sagde hans kone.

"Kapital?" udbrød min tante. "Men De er i færd med at gøre os en stor tjeneste – har gjort os en stor tjeneste, kan jeg sige, for der vil sikkert blive reddet en hel del ud af ilden – og hvad kunne vi da gøre bedre for Dem end at skaffe denne kapital til veje?"

"Jeg kunne ikke modtage den som en gave," sagde Micawber fuld af liv og ild, "men hvis jeg kunne få den fornødne sum til låns f.eks. til fem procent pro anno mod min personlige garanti – f.eks. forskrivninger på respektive tolv, atten og fire og tyve måneder, i forventning om, at der i mellemtiden ville vise sig noget –"

"Om De kunne? De kan og skal få den på Deres egne vilkår, så snart De siger ja," svarede min tante. "Tænk nu begge over det. Om kort tid rejser nogle folk, som David kender, til Australien. Beslutter De Dem til at rejse, hvorfor skulle De da ikke tage med det samme skib? De kunne hjælpe hinanden. Tænk nu over det, mr. og mrs. Micawber. Forhast Dem ikke, men overvej det vel."

"Der er kun et spørgsmål, som jeg kunne ønske at gøre, bedste frøken," sagde mrs. Micawber. "Klimaet er, så vidt jeg ved, sundt."

"Udmærket!" sagde min tante.

"Netop," svarede mrs. Micawber; "og nu kommer mit spørgsmål. Er forholdene der i landet således, at en mand med

Micawbers evner ville have nogenlunde godt håb om at svinge sig op på den sociale stige? Jeg mener ikke dermed, at han straks skulle kunne vente at blive guvernør eller sligt, men om der ville være nogen rimelig udsigt til, at hans talent kunne udvikle sig og modnes – det ville være fuldkommen tilstrækkeligt?"

"Der findes intet sted," sagde min tante, "bedre udsigter for en mand, der opfører sig godt og er flittig."

"Jeg nærer den overbevisning, bedste frøken," sagde Micawber, "at det under de tilstedeværende omstændigheder er et land – det eneste land for mig og min familie, og at der vil vise sig noget overordentligt for mig på disse kyster. Det er ingen vej – forholdsvis; og skønt det ikke er mere end en pligt at tage Deres venlige forslag under overvejelse, kan jeg dog forsikre, at det ikke vil være andet end en ren formssag."

Jeg skal aldrig glemme, hvorledes han i et nu forvandlede til det mest sangvinske menneske på jorden og troede allerede at have lykken fat, eller hvorledes mrs. Micawber øjeblikkelig begyndte at udbrede sig over kænguruens levemåde. Jeg kan aldrig tænke på denne gade i Canterbury på en torvedag uden at tænke på, hvorledes han, da han gik tilbage med os påtog sig et djærvt, forsorent væsen, der ledte tanken hen på en tilfældig tilrejsende, og så på de stude, vi gik forbi, med en australsk landmands øje.

53. Endnu et tilbageblik

Jeg må atter gøre et ophold. O min barnekone! For min hukommelse står der i den myldrende hob en skikkelse, stille og rolig, og siger i sin uskyldige kærlighed og barnlige skønhed: Stands og tænk på mig; vend dig om og se på den Lille Blomst, mens den flagrer ned til jorden!

Jeg gør det. Alt andet bliver uklart og svinder bort. Jeg er atter hos Dora i vort lille hus. Jeg ved ikke, hvor længe hun har været syg. Jeg er blevet så vant til at føle det, at jeg ikke kan udregne tiden. Det er i virkeligheden ikke længe, regnet i uger eller måneder, men for min følelse er det en lang, tung tid.

Man har holdt op at bede mig "vente et par dage endnu". Jeg har begyndt uklart at frygte for, at den dag aldrig vil oprinde, da jeg skal se min barnekone løbe om i solskinnet med sin gamle ven Jip.

Han er ligesom på en gang blevet gammel. Han savner måske noget hos sin frue, som oplivede og foryngede ham, men han er dorsk, hans syn er sløvet, hans ben er svage, og min tante tager sig nær, at han ikke længere bjæffer ad hende, men når han ligger på Doras seng, og hun sidder ved sengen, kryber hen til hende og slikker hendes hånd nok så sagtnodigt.

Dora ligger og smiler til os og er så smuk, og der kommer ikke et overilet eller klagende ord over hendes læber. Hun siger, at vi er så gode imod hende, at hendes kære, gamle, omhyggelige dreng overanstrenger sig, at min tante ikke får søvn i sine øjne og dog altid er så årvågen, virksom og kærlig. Undertiden kommer de to små fugleagtige damer og se til

hende, og da taler vi om vor bryllupsdag og hele den lykkelige tid.

Hvilken sælsom ro og stilhed der synes at være i mit liv og i hele tilværelsen, både inde og ude, når jeg sidder i det stille, halvmørke, ordentlige værelse, mens min barnekones blå øjne er fæstede på mig, og hendes små fingre snor sig om min hånd! Mangen time sidder jeg således, men der er dog især tre lejligheder, som står klart for min hukommelse.

Det er morgen, og Dora, som er blevet puslet af min tante, viser mig, hvorledes hendes smukke hår endnu krøller sig på puden, og hvor langt og blankt det er, og hvor godt hun synes om at have det således samlet i det net, hun har på.

"Det er ikke, fordi jeg er forfængelig af det, du spottefugl," siger hun, da jeg smiler, "men fordi du plejede at sige, at du fandt det så smukt, og fordi jeg, da jeg først begyndte at tænke på dig, plejede at se i et spejl og spørge mig selv, om du monstro havde stor lyst til at få en lok af det. Åh, hvor du var naragtig, Dadde, da jeg gav dig en!"

"Det var den samme dag, da du malede de blomster, jeg havde givet dig, Dora, og da jeg sagde dig, hvor forelsket jeg var."

"Ja, men dengang havde jeg ikke lyst til at åbenbare for dig, hvor jeg havde grædt over dem, fordi jeg troede, at du virkelig holdt af mig! Når jeg igen kan løbe om ligesom før, Dadde, skal vi så ikke gå hen og se de steder, hvor vi var sådan et tosset par? Og gå nogle af de gamle spadsereture? Og ikke glemme stakkels fader?"

"Ja, det vil vi, og tilbringe nogle glade dage, men så må du også skynde dig at blive rask, min ven."

"Åh, det bliver jeg snart! Du ved ikke, hvor meget bedre jeg har det!"

Det er aften, og jeg sidder på den samme stol, ved den samme seng, og det samme ansigt er vendt imod mig. Vi har været tavse, og der svæver et smil over hendes åsyn. Jeg bærer ikke længere min lette byrde op og ned ad trappen. Hun ligger nu her hele dagen.

"Dadde!"

"Kære Dora!"

"Du må ikke finde det urimeligt, hvad jeg nu vil sige, skønt du nylig har fortalt mig, at mr. Wickfield ikke er rask? Jeg længes efter Agnes. Jeg længes meget efter hende."

"Jeg skal skrive det til hende, min ven."

"Det var rigtig pænt af dig! Dadde, løft mig op på din arm. Ja, min ven, det er ikke noget indfald, ikke nogen tåbelig grille. Jeg længes virkelig så meget efter at se hende."

"Det kan jeg godt forstå. Jeg har kun at lade hende det vide, så kommer hun ganske vist."

"Føler du dig ikke meget ensom, når du nu er nedenunder?" hvisker Dora til mig med sin arm om min hals.

"Hvor kan det være anderledes, min skat, når jeg ser din tomme stol!"

"Min tomme stol!" Hun klynger sig et øjeblik tavs til mig. "Så du savner mig virkelig, Dadde?" tilføjer hun, idet hun ser op med et himmelsk smil. "Skønt jeg er sådan en pjanket lille tosse?"

"Dyrebare Dora! Hvem på jorden kunne jeg savne så meget?"

"Min egen mand! Jeg er så glad og dog så modfalden," her klynger hun sig fastere til mig og omslutter mig med begge sine

arme. Hun smiler og hulker og bliver så rolig og fuldkommen lykkelig.

"Fuldkommen!" siger hun. "Hils bare Agnes på det kærligste fra mig og sig hende, at jeg længes så inderligt efter at se hende. Så har jeg intet mere at ønske."

"Undtagen at komme dig, Dora!"

"Ak, Dadde, undertiden tror jeg – du ved nok, jeg har altid været en lille dum en! – at det aldrig vil ske!"

"Sig dog ikke det, Dora! Slå sådanne tanker af hovedet, elskede kone!"

"Det skal jeg, hvis jeg kan, Dadde. Men jeg er så lykkelig, og det selv om min kære dreng føler sig så ensom ved siden af sin barnekones tomme stol!"

Det er nat, og jeg er endnu hos hende. Agnes er kommet og har været en hel dag og en aften hos os. Hun, min tante og jeg har siddet hos Dora fra om morgenen. Vi har ikke talt meget, men Dora har været munter og tilfreds. Nu er vi alene.

Ved jeg, at min barnekone snart vil forlade mig? Man har sagt mig det; man har sagt mig noget, der til en vis grad var nyt for mine tanker, men jeg er langt fra at være vis på, at jeg har lagt mig denne sandhed på hjerte. Jeg kan ikke rigtig fatte den. Mange gange har jeg i dag trukket mig tilbage for at græde. Jeg har tænkt på Ham, som græd over en skilsmisse mellem de levende og de døde. Jeg har genkaldt mig hele den skønne og rørende fortælling. Jeg har søgt at finde mig i min skæbne og at trøste mig, og det håber jeg er lykkedes mig til en vis grad, men det, som jeg ikke helt kan gøre mig fortrolig med, er, at enden virkelig vil komme. Jeg holder hendes hånd i min, jeg holder hendes hjerte i mit; jeg ser hendes kærlighed til mig lige så

livskraftig som altid. Jeg kan ikke udelukke en bleg skygge af tro på, at hun vil blive skånet.

"Jeg vil tale med dig, Dadde. Jeg vil sige dig noget, som jeg i den sidste tid ofte har tænkt på at sige. Du bliver jo ikke vred?" siger hun med et mildt blik.

"Vred, min skat?"

"Ja, for jeg ved ikke, hvad du vil tænke, eller hvad du måske undertiden kan have tænkt. Måske har du ofte tænkt på det samme. Kære Dadde, jeg er bange for, at jeg har været for ung."

Jeg lægger mit ansigt på puden ved siden af hende, og hun ser mig ind i mine øjne og taler meget sagte. Efterhånden som hun taler, gør det et rystende indtryk på mig at opdage, at hun taler om sig selv, som om hun ikke mere var til.

"Jeg er bange for, min ven, at jeg var for ung. Jeg mener ikke alene i år, men også i erfaring, tænkemåde, kort sagt i alt. Jeg var sådan en lille sølle stakkel! Jeg er bange for, at det havde været bedre, om vi kun havde elsket hinanden som et par børn og derpå havde glemt det. Jeg er begyndt at tro, at jeg ikke var skikket til at være kone."

Jeg søger at standse mine tårer og svarer:

"Elskede Dora, lige så godt som jeg til at være mand!"

"Jeg ved det ikke," siger hun og ryster med lokkerne. "Måske! Men havde jeg været mere skikket til at være gift, kunne jeg måske også have gjort dig mere skikket til det. Og desuden er du så forstandig, og det var jeg aldrig."

"Vi har været meget lykkelige, min elskede Dora!"

"Jeg var meget, meget lykkelig. Men med årene ville min kære dreng være blevet ked af sin barnekone. Han ville mere og mere

have mærket, hvad der fattedes i hans hjem. Hun ville ikke være blevet bedre. Det er bedre, som det er."

"Kæreste, elskede Dora, tal ikke således til mig. Hvert ord synes en bebrejdelse!"

"Nej, ikke en stavelse!" svarer hun og kysser mig. "Det fortjente du aldrig, kære ven, og jeg elskede dig for højt til for alvor at kunne sige et bebrejdende ord til dig – det var mit eneste fortrin – og så, at jeg var smuk, i alt fald i dine øjne. Er der ensomt dernede, Dadde?"

"Ja, så usigeligt!"

"Græd ikke! Står min stol der?"

"På sin gamle plads."

"Å hvor min stakkels dreng græder! Stille, stille! Lov mig nu en ting. Jeg ville gerne tale med Agnes. Gå nu ned og sig det til Agnes og send hende herop til mig, og mens jeg taler med hende, må ingen komme herind, ikke engang tante. Jeg vil tale med Agnes."

Jeg lover hende, at det skal ske straks, men jeg kan ikke forlade hende for sorg.

"Jeg sagde, at det var bedre, som det er!" hviskede hun og holdt mig i sine arme. "Å Dadde, om nogle år kunne du ikke have elsket din barnekone højere, end du gør, og om nogle år ville hun have sat din tålmodighed således på prøve, at du måske ikke havde været i stand til at elske hende nær så højt! Jeg ved, at jeg var alt for ung og barnagtig. Det er meget bedre, som det er!"

Agnes er nede, da jeg kommer ind i dagligstuen. Hun forsvinder og lader mig alene med Jip.

Hans kinesiske hus står ved kaminen, og han ligger inde i det på sit uldtæppe og søger klynkende at falde i søvn. Fuldmånen står højt og klart på himlen. Idet jeg ser ud i natten, rinder mine tårer hastigt, og mit oprørske hjerte bliver hårdt, hårdt tugtet.

Jeg sidder ved kaminen og tænker med anger på alle disse hemmelige følelser, jeg har næret siden mit giftermål. Jeg tænker på enhver lille betydelighed, der er foregået imellem mig og Dora, og føler sandheden af, at det er småtingene, der udgør livets sum. Af mine minders hav opstiger billedet af det elskelige barn, således som jeg først så hende, udrustet af min og hendes egen unge kærlighed med alle de tillokkelser, en sådan kærlighed er så rig på. Ville det virkelig have været bedre, om vi havde elsket hinanden som et par børn og glemt det? Svar, oprørske hjerte!

Hvorledes tiden går, ved jeg ikke, indtil jeg vækkes af min barnekones gamle legekammerat. Mere urolig end før, kryber han ud af sit hus, ser på mig og slæber sig hen til døren og piber for at komme ovenpå.

"Ikke i aften, Jip! Ikke i aften!"

Han går ganske langsomt tilbage til mig, slikker min hånd og vender sine tågede øjne op mod mit ansigt.

"Stakkels Jip, måske aldrig mere!"

Han lægger sig ved mine fødder, strækker sig ligesom for at sove, udstøder et klagende hyl og er død.

"Åh, Agnes, se, se!"

Jeg glemmer aldrig det ansigt, der er så fuldt af sorg og medynk, den strøm af tårer, den forfærdelige, stumme bøn til mig, den højtidelige hånd, der peger op mod himlen!

"Agnes?"

Det er forbi. Der er en mørk tåge for mine øjne, og for en tid er alt udslettet af min hukommelse.

54. Micawbers transaktioner

Det er ikke øjeblikket, da jeg vil udbrede mig over min sjæls tilstand under dens tunge sorg. Der kom en tid, hvor jeg tænkte, at fremtiden var lukket for mig, at det var forbi med mit livs kraft og virksomhed, at jeg kun kunne finde et tilflugtssted i graven. Der kom en tid, hvor jeg tænkte således, siger jeg, men ikke under det første hårde slag. Det udviklede sig først gradvis. Havde de hændelser, som jeg nu vil fortælle, ikke trængt sig sammen omkring mig, først for at forvirre og senere for at forøge min smerte, er det muligt, skønt jeg ikke holder det for sandsynligt, at jeg straks ville være sunket hen i denne tilstand. I virkeligheden indtrådte der en mellemtid, inden jeg fuldt ud fattede min egen ulykke, en mellemtid, hvori jeg endog troede, at det værste var overstået, og jeg kunne trøste mig ved at dvæle ved alt det, der var skønnest og uskyldigst i den kærlighedsdrøm, der nu var forbi for altid.

Hvornår det først blev bragt på bane, at jeg skulle rejse udenlands, eller hvorledes det gik til, at vi blev enige om, at jeg skulle søge at genoprette min sindsro ved rejser og forandringer, ved jeg ikke engang nu. Agnes' ånd gennemtrængte således alt, hvad vi tænkte, sagde og gjorde i den sorgens tid, at jeg tror at kunne tilskrive hendes indflydelse denne plan, men Agnes' indflydelse var så stille, at jeg intet ved mere.

Og nu begyndte jeg at tro, at en profetisk bebudelse af det, hun skulle blive for mig under den ulykke, der skulle tildrage sig, da tidens fylde kom, havde fundet vej til mine tanker gennem min gamle tankeforbindelse mellem hende og det maledede vindue i

kirken. Under hele denne sorg, lige fra dette uforglemmelige øjeblik, da hun stod foran mig med sin oprakte hånd, var hun ligesom et helligt væsen i mit ensomme hus. Da dødens engel trådte over min tærskel, faldt min barnekone – således fortalte de mig, da jeg kunne tåle at høre det – med et smil i søvn ved hendes barm. Fra min afmagt vågnede jeg først til bevidsthed om hendes medlidende tårer, hendes ord om håb og trøst, idet hendes blide åsyn ligesom fra en renere sfære, nærmere Himlen, bøjede sig ned over mit oprørske hjerte og mildnede dets kummer.

Jeg skulle rejse udenlands. Det syntes straks fra begyndelsen af at være blevet afgjort imellem os. Da jorden nu gemte alt det forkrænkkelige af min hedengangne hustru, ventede jeg kun på, hvad Micawber kaldte "Heeps endelige massakrering", og på udvandrernes afrejse.

Efter opfordring af Traddles, som var den kærligste og mest opofrende ven i min nød, vendte vi, det vil sige min tante, Agnes og jeg, tilbage til Canterbury. Efter aftale tog vi lige til Micawbers hus, hvor min ven havde arbejdet lige siden vort stormende møde hos Wickfield. Da den stakkels mrs. Micawber så mig træde ind i min sorte dragt, blev hun dybt rørt. Der var en hel del godt i hendes hjerte, som rykkerne ikke havde fået pint ud af det i alle disse mange år.

"Nå, mr. og mrs. Micawber," lød min tantes første hilsen, efter at vi havde taget plads, "har De så siden tænkt over mit forslag om at udvandre?"

"Bedste frøken," sagde Micawber, "jeg kan måske ikke bedre udtrykke den beslutning, hvortil mrs. Micawber, Deres ærbødige tjener og, kan jeg tilføje, mine børn, alle for en og en for alle, er kommet, end ved at låne en berømt digters ord og svare: "Med lettet anker for fulde sejl vor skude gynger på havets spejl."

"Det var godt," sagde min tante. "Jeg spår alt muligt godt af Deres fornuftige beslutning."

"De viser os stor ære, frøken," svarede han og tog med det samme en lommebog frem. "Med hensyn til den pengehjælp, som skulle sætte os i stand til at skyde vor skrøbelige kano ud på foretagsomhedens ocean, da har jeg modent overvejet dette vigtige forretningsspørgsmål og skal tillade mig at foreslå, at jeg udsteder forskrivninger, selvfølgelig på stempelpapir, som loven foreskriver, og lydende på atten, fire og tyve og tredive måneder. Det forslag, jeg oprindeligt tillod mig at stille, gik ud på tolv, atten og fire og tyve, men jeg frygter for, at et sådant arrangement ikke ville give tilstrækkelig frist, til at der kunne vise sig noget, således at den fornødne sum kunne skaffes til veje. Når den første forskrivning var forfaldet," fortsatte Micawber og så sig om i stuen, som om den forestillede flere hundrede tønder fortrinlig dyrket jord, "havde vi måske ikke været heldige med vor høst eller havde måske ikke fået den i hus. Det er, som jeg tror, undertiden vanskeligt at få arbejdskraft i den del af vore koloniale besiddelser, hvor det vil blive vor lod at fravriste jorden dens skatte."

"Indret det, som De selv vil," sagde min tante.

"Frøken," svarede han. "Min hustru og jeg sander vore venners og velgøreres store godhed. Hvad jeg ønsker er at være fuldkommen forretningsmæssig og fuldkommen punktlig. Idet vi nu begynder på noget helt nyt og er i færd med at trække os tilbage for at gøre et temmelig usædvanligt *spring*, er det af vigtighed for min selvagtelse, foruden at jeg bør være et eksempel for min søn, at hele denne sag ordnes som mellem mand og mand."

Jeg ved ikke, hvilken mening Micawber lagde i denne sidste talemåde; jeg ved ikke, om andre nogen sinde gør det, men han lod til at synes overordentlig godt om den og gentog, idet han rømmede sig, "som mellem mand og mand."

"Jeg foreslår," fortsatte han, "veksler – en bekvem ting for handelsverdenen – fordi de kan omsættes. Men skulle en obligation eller en anden sikkerhed blive foretrukket, vil det være mig en fornøjelse at udstede et sådant dokument. Som mellem mand og mand."

Min tante sagde, at i et tilfælde, hvor begge parter var villige til at gå ind på alt, holdt hun det for givet, at det ikke ville falde vanskeligt at afgøre dette punkt. Micawber var af samme mening.

"Med hensyn til vore huslige forberedelser, frøken," sagde Micawber med en vis stolthed, "til at møde den skæbne, hvortil vi altså nu selv har viet os, da skal jeg tillade mig at meddele Dem følgende: Min ældste datter indfinder sig hver morgen klokken fem i et nærliggende etablissement for at skaffe sig færdighed i den proces – om det kan kaldes en proces – at malke køer. Mine yngre børn er det blevet pålagt, så nøje som omstændighederne vil tillade det, at iagttage de i de fattigere kvarterer af denne stad opelskede svins og fjerkreaturers levemåde, en idræt, hvorfra de to gange er blevet bragt hjem efter at have været lige ved at blive kørt over. I forrige uge har jeg selv lagt mig efter bagekunsten, og min søn Wilkins er draget ud med en vandringsstav for at drive kvæg, når de lazaroner, som er lejet til dette arbejde, har villet tillade ham at yde frivillig tjeneste i denne retning, hvilket jeg dog til skam for vor natur må tilstå ikke har været ofte, idet han i almindelighed er blevet skældt ud og opfordret til at lade være."

"Det er jo alt sammen meget fornuftigt," sagde min tante opmuntrende. "Og mrs. Micawber har sikkert heller ikke været ledig?"

"Bedste frøken," svarede mrs. Micawber, "jeg må tilstå, at jeg ikke har taget nogen aktiv del i sysler, der står i umiddelbar forbindelse med agerbrug og kvægavl. De øjeblikke, jeg har været i stand til at afse fra mine huslige pligter, har jeg helliget til en temmelig udførlig brevveksling med min familie. For jeg tilstår, bedste mr. Copperfield," sagde hun, da hun, vel af gammel vane, altid kom tilbage til mig, hvem hun så end fra begyndelsen af havde henvendt sin tale til, "at jeg finder, at det øjeblik er kommet, da der burde drages et slør over fortiden, da min familie burde række Micawber og Micawber min familie hånden, da løven burde ligge ved siden af lammet, og min familie stå på en god fod med Micawber."

Jeg svarede, at jeg var af samme mening.

"Dette er i det mindste det lys, jeg ser sagen i, mr. Copperfield," fortsatte hun. "Mens jeg var hjemme hos papa og mama, plejede papa, når et eller andet punkt blev drøftet i vor indskrænkede kreds, altid at sige: 'I hvilket lys ser lille Emma sagen?' At papa var for partisk, ved jeg, men om et sådant punkt som den isnende kulde, der altid har været mellem Micawber og min familie, har jeg nødvendigvis dannet mig en mening, om den end kan være fejlagtig."

Efter at alt var blevet ordnet, gav Micawber sin kone armen og sagde med et blik på den bunke bøger og papirer, der lå på bordet foran Traddles, at de ville overlade os til os selv, hvorpå de fjernede sig med mange ceremonier.

"Kære Copperfield," sagde Traddles, da de var gået, idet han lagde sig tilbage i stolen og så kærligt på mig, "jeg gør ingen

undskyldninger, fordi jeg ulejliger dig med disse forretninger, da jeg ved, at de interesserer dig så levende og måske ville adsprede dine tanker. Gamle ven, du er vel ikke for medtaget?"

"Jeg er ganske mig selv," sagde jeg efter et ophold. "Vi har mere grund til at tænke på min tante end på enhver anden. Du ved, hvor meget hun har gjort."

"Ja vist, ja vist! Hvem kan glemme det?"

"Men selv det er ikke alt. I de sidste fjorten dage har en eller anden ny ængstelse plaget hende, og hun har hver dag været inde i London. Flere gange er hun taget hjemmefra tidlig om morgenen og blevet borte til om aftenen. Endnu i går, Traddles, var det næsten midnat, førend hun kom hjem, skønt denne rejse forestod. Du kender hendes hensynsfuldhed over for andre; hun har ikke villet sige mig, hvad det er, der bringer hende i uro."

Min tante sad, meget bleg og med dybe furer i sit ansigt, ubevægelig, til jeg havde talt ud; da trillede nogle enkelte tårer ned ad hendes kinder, og hun lagde sin hånd på min.

"Der er intet, Trot, slet intet. Det er overstået. Du skal nok ved lejlighed få det at vide. Men lad os nu få fat på disse sager her, kære Agnes."

"Jeg må sige til Micawbers ros," begyndte Traddles, "at skønt det ikke lader til, at han har arbejdet til sin egen fordel, så er han dog det utrætteligste menneske, når han arbejder for andre. Jeg har ikke kendt hans lige. Bærer han sig altid således ad, må han i virkeligheden nu være et par hundrede år gammel. Den hidsighed, han altid tager fat med, og den hæsblæsende og iltre måde, hvorpå han dag og nat har rodet op mellem bøger og papirer, for ikke at tale om den umådelige mængde breve, han har skrevet til mig imellem dette hus og mr. Wickfields og ofte

tværs over bordet, når han har siddet lige over for mig og langt lettere kunne have talt, det er noget aldeles storartet!"

"Breve!" udbrød min tante. "Jeg tror, han skriver breve i drømme."

"Og mr. Dick," fortsatte Traddles, "han har også gjort underværker! Han har holdt således vagt over Uriah Heep, at jeg aldrig har set noget lignende, og så snart han var blevet afløst, begyndte han at hellige sig til mr. Wickfield. Og hans iver for at være til nytte ved vore undersøgelser, og den nytte, han virkelig gjorde ved at gøre udtog, skrive af og påtage sig alskens løbende forretninger, har ligefrem været en spore for os."

"Dick er en meget mærkelig mand," udbrød min tante, "det har jeg altid sagt. Det ved Trot selv."

"Det glæder mig at kunne sige Dem, miss Wickfield," sagde Traddles med stor takt og stor inderlighed, "at mr. Wickfield har bedret sig meget i Deres fraværelse. Efter at være blevet fri for det tryk, der havde tynget så længe på ham, og for den skrækkelige frygt, han levede under, er han næppe til at kende igen. Undertiden har han endog næsten helt genvundet sin svækkede evne til at fæstne hukommelsen og opmærksomheden på visse bestemme punkter, og han har været i stand til at forklare ting for os, som det ville have været såre vanskeligt, om ikke umuligt, at finde rede i uden ham. Men det, jeg har at gøre, er at komme til resultaterne, der er simple nok, og ikke at sladre om alle de glædelige omstændigheder, jeg har lagt mærke til, for ellers ville jeg aldrig blive færdig."

Hans ligefremme væsen og elskværdige naturlighed gjorde det klart, at han sagde dette for at opmuntre os og sætte Agnes i stand til med større fortrøstning at høre sin fader omtale, men derfor var det ikke mindre fornøjeligt at høre.

"Lad mig nu engang se," sagde Traddles og søgte mellem papirerne på bordet. "Efter at have opgjort vore aktiver og bragt orden i en stor masse dels tilfældige, dels forsætlige uregelmæssigheder og forfalskninger er det givet, at mr. Wickfield ville kunne afvikle hele sin forretning uden mindste underbalance."

"Gud være lovet!" udbrød Agnes med varme.

"Men," sagde Traddles, "det overskud, der ville blive tilbage til hans underhold – og herved forudsætter jeg endog, at hans hus blev solgt – ville blive så lidet, efter al sandsynlighed næppe over nogle hundrede pund, at det måske ville være bedst, miss Wickfield, at overveje, om han ikke skulle fortsætte forvaltningen af det gods, som han i så lang tid har været kasserer for. Nu kan hans venner råde ham, nu, da han er fri. De selv, miss Wickfield – Copperfield – jeg –"

"Jeg har overvejet det, Trotwood," sagde Agnes og så på mig, "og jeg føler, at det ikke bør ske, ikke engang når det tilrådes af en ven, hvem jeg er så taknemmelig og skylder så meget."

"Jeg vil ikke sige, at jeg tilråder det," bemærkede Traddles. "Jeg henstillede det kun, ikke andet."

"Det glæder mig at høre Dem sige det," sagde Agnes med fasthed, "for det giver mig håb, ja næsten vished om, at vi er af samme mening. Bedste mr. Traddles og De, kære Trotwood, når fader er fri med ære, hvad kan jeg så ønske mere? Det har altid været mit inderligste ønske, hvis jeg kunne fri ham for de byrder, som hvilede på ham, at gengælde ham en ringe del af den kærlighed og omsorg, jeg skylder ham, og hellige ham mit liv. Det har i flere år været mit højeste mål. Næst efter at frigøre ham for ethvert ansvar, vil det være den største lykke for mig at tage omsorgen for vor fremtid på mine egne skuldre."

"Men har De tænkt på midlerne til det, Agnes?"

"Ofte; jeg er ikke bange, kære Trotwood. Jeg er vis på, at det vil lykkes. Der er så mange mennesker her, som kender mig og har godhed for mig, at jeg er vis på det. Frygt kun ikke. Vore fornødenheder er ikke store. Hvis jeg lejer det kære, gamle hus og holder skole, vil jeg både gøre nytte og være lykkelig."

Den stille begejstrede og fortrøstningsfulde tone, hvori hun sagde dette, mindede mig så levende, først om det kære gamle hus selv og dernæst om mit eget ensomme hjem, at mit hjerte blev for fuldt til, at jeg kunne tale. Traddles lod nogle øjeblikke, som om han havde travlt med sine papirer.

"Dernæst," sagde Traddles, "kommer vi til Deres penge, miss Trotwood."

"Nå, ja, sir," sukkede min tante, "alt, hvad jeg kan sige om dem, er, at er de borte, får jeg at finde mig i det, og er de ikke borte, vil jeg være glad ved at få dem igen."

"Det var nok oprindelig otte tusinde pund i obligationer?" sagde Traddles.

"Ganske rigtigt," svarede min tante.

"Jeg kan ikke gøre rede for mere end fem," sagde Traddles med en forlegen mine.

"– tusinde, mener De?" spurgte min tante med ualmindelig fatning, "eller fem pund?"

"Fem tusinde pund," sagde Traddles.

"Mere var der ikke," svarede min tante. "Jeg solgte selv tre. Det ene tusinde gik til indskrivningspenge for dig, kære Trot; de to andre har jeg selv. Da jeg mistede de øvrige, fandt jeg det bedst ikke at tale om denne sum, men at gemme den hen, for at have den at ty til i nødstilfælde. Jeg ville se, hvorledes du bestod din prøve, Trot, og du bestod den udmærket, med udholdenhed,

kraft og selvfornektelse! Og det gjorde Dick med. Tal ikke til mig; jeg mærker, at mine nerver er blevet en smule rystede!"

Ingen skulle have troet det, når man så hende sidde så rank med korslagte arme, men hun havde et vidunderligt herredømme over sig selv.

"Så glæder det mig at kunne sige," udbrød Traddles, strålende af glæde, "at vi har reddet den hele sum!"

"Ingen må lykønske mig!" sagde min tante. "Hvorledes det?"

"De troede, at mr. Wickfield havde brugt den?" spurgte Traddles.

"Ja naturligvis," sagde min tante, "og derfor faldt det mig let at tie. Ikke et ord, Agnes!"

"Og obligationerne var virkelig også blevet solgt," sagde Traddles, "i kraft af den fuldmagt, De havde givet ham. Senere foregav skurken for mr. Wickfield – og beviste det endog med tal – at han havde tilegnet sig pengene for at skjule andre underbalancer og misligheder. Mr. Wickfield, der var således i lommen på ham, at han var svag nok til senere at betale Dem forskellige summer i renter af en foregiven kapital, som han vidste ikke var til, gjorde sig desværre delagtig i bedrageriet."

"Og tog omsider skylden på sig," tilføjede min tante, "og skrev et vanvittigt brev til mig, hvori han anklagede sig selv for tyveri og uhørte forbrydelser, hvorpå jeg en morgen ganske tidlig aflagde ham et besøg, forlangte et lys, brændte brevet og bad ham godtgøre mig tabet, hvis han nogen sinde kunne, men hvis ikke, da at tie for sin datters skyld. – Taler nogen til mig, forlader jeg huset!"

Vi tav alle, og Agnes skjulte sit ansigt.

"Nå, min kære ven," sagde min tante, "De har altså virkelig presset pengene ud af ham igen?"

"Sagen er," svarede Traddles, "at Micawber havde fået ham således i klemme, havde så mange ny beviser imod ham, når et af de gamle svigtede, at han ikke kunne undgå os. En højst mærkelig omstændighed er det, at jeg virkelig tror, at han ikke tilvendte sig denne sum så meget for at tilfredsstille sin griskhed, hvor stor den også var, som af had til Copperfield. Han sagde mig det rent ud. Han sagde, at han endog gerne ville have givet lige så meget ud for at ydmyge eller skade Copperfield."

"Aha!" sagde min tante, idet hun tankefuldt trak øjenbrynene sammen og så på Agnes. "Hvad er der da blevet af ham?"

"Det ved jeg ikke. Han rejste," sagde Traddles, "med sin moder, som hele tiden skrælede og tiggede og gjorde tilståelser. De tog til London, og jeg ved ikke mere om ham med undtagelse af, at han, da han rejste, lagde sit fjendskab mod mig for dagen på en ligefrem uforskammet måde. Han syntes at mene, at jeg havde skadet ham næsten lige så meget som Micawber, hvilket jeg, som jeg sagde ham, optog som en ære."

"Men nu til mr. Micawber," sagde min tante.

"Ja," sagde Traddles muntert, "jeg må virkelig endnu en gang yde Micawber den højeste ros. Havde han ikke været så tålmodig og udholdende i så lang en tid, kunne vi ikke have håbet at udrette noget, der var værd at tale om. Og jeg tror, at vi bør være overbeviste om, at han gjorde ret for rettens skyld, når vi tænker på, hvad han kunne have opnået hos Uriah Heep for at tie."

"Det tror jeg med," sagde jeg.

"Hvad skulle vi da give ham?" spurgte min tante.

"Tja, førend De kommer til det," sagde Traddles lidt forlegen, "må jeg tilstå, at da jeg ikke så mig i stand til at sætte min vilje igennem i et og alt, fandt jeg det klogest at gå uden om to punkter ved denne ulovlige ordning af hele denne vanskelige sag

– for den er fuldstændig ulovlig fra begyndelsen til enden. De forskrivninger osv., som Micawber har givet ham for de forskud, han fik –"

"Nå, ja, de må betales," sagde min tante.

"Ja, men jeg ved ikke, hvornår de vil blive præsenteret, eller hvor de er," sagde Traddles og spilede øjnene op, "og jeg venter derfor, at Micawber fra nu af og indtil sin afrejse stadig kan blive arresteret."

"Nå, så må han stadig udløses af arresten," sagde min tante.

"Hvor stor er hele summen?"

"Micawber har med alle formaliteter indført transaktionerne – således kalder han dem – i en bog, og de udgør hundrede og tre pund, fem shillings."

"Hvor meget skulle vi da give ham, denne sum medregnet?" spurgte min tante. "Siden kan De og jeg, kære Agnes, tale om delingen. Hvor meget skal det være? Fem hundrede pund?"

Her tog Traddles og jeg på en gang ordet. Vi tilrådede en lille sum i rede penge og betalingen af Uriahs fordringer, uden forpligtelse over for Micawber, efterhånden som de løb ind. Vi foreslog, at familien skulle have sin overrejse og udstyrelse frit og hundrede pund til, og at vi for alvor skulle gå ind på Micawbers tilbud om tilbagebetalingen af forskuddene, da det måske ville være godt for ham at tro, at han havde dette bånd på sig. Hertil føjede jeg det forslag, at jeg skulle gøre mr. Peggotty bekendt med hans karakter og historie, samt at det i al stilhed skulle overdrages til mr. Peggotty at forstrække ham med hundrede pund til. Endvidere henstillede jeg at vække Micawbers interesse for mr. Peggotty ved at åbenbare for ham så meget af dennes historie, som jeg troede var rigtigt og passende, og søge at få dem til at støtte hinanden for deres fælles bedstes skyld. Vi gik alle

varmt ind på det hele, og jeg kan lige så godt straks her tilføje, at det samme gjorde hovedmændene kort efter med den største beredvillighed og i fuldkommen enighed. Da jeg så, at Traddles nu atter kastede et uroligt blik på min tante, mindede jeg ham om det andet og sidste af de to punkter, han havde hentydet til.

"Du og din tante må undskylde mig, Copperfield, hvis jeg skulle omtale et pinligt emne, hvilket jeg er meget bange for vil være tilfældet," sagde Traddles tøvende, "men jeg tror det nødvendigt at minde om det. Dengang Micawber fremkom med sin mindeværdige anklage, gjorde Uriah Heep en truende hentydning til din tantes – mand."

Min tante, der vedligeholdte sin stive holdning og tilsyneladende fatning, nikkede.

"Måske," sagde Traddles, "var det kun en intetsigende uforkammethed?"

"Nej," svarede min tante.

"Der var – undskyld mig – altså virkelig en sådan person, og han var i hans magt?" sagde Traddles.

"Ja, min gode ven," sagde min tante.

Traddles, der øjensynlig blev noget lang i ansigtet, forklarede nu, at han ikke havde været i stand til at gøre noget ved denne sag; at den havde delt skæbne med Micawbers forskrivninger, idet den ikke var blevet optaget i den overenskomst, der var blevet truffet; at vi ikke længere havde noget bånd på Uriah Heep, og at denne derfor, hvis han kunne gøre nogen af os nogen skade eller fortræd, upåtvivlelig ville gøre det.

Min tante fortsatte at være ubevægelig, indtil nogle enkelte tårer atter banede sig vej til hendes kinder.

"De har fuldkommen ret," sagde hun, "det var meget betænksomt af Dem at omtale det."

"Kan jeg eller Copperfield gøre noget?" spurgte Traddles venligt.

"Nej, intet. Jeg takker Dem mange gange. Det var kun en tom trussel, kære Trot! Men lad nu mr. og mrs. Micawber komme ind igen og husk vel på, at ingen af jer må tale til mig!"

Med disse ord glattede hun sin kjole og sad stiv og strunk og så hen mod døren.

"Nå, mr. og mrs. Micawber," sagde min tante, da de var kommet ind, "vi har talt om Deres udvandring og må gøre mange undskyldninger, fordi vi har ladet Dem blive så længe udenfor, men nu skal jeg meddele Dem, hvad vi agter at foreslå Dem."

Dette udviklede hun nu til uendelig tilfredshed for hele familien – alle børnene var nemlig nu kommet til – og således, at hun i den grad vakte Micawbers punktlige vaner på det første stadium af enhver vekseltransaktion, at han ikke var til at afholde fra at fare ud, ellevild af glæde, for at købe stempelpapir til sine forskrivninger. Men hans glæde var kun kort, for fem minutter efter kom han tilbage under bevogtning af nogle politibetjente og underrettede os under en strøm af tårer om, at alt var forbi. Vi, som var fuldkommen forberedt på denne hændelse, der naturligvis skyldtes Uriah Heep, betalte straks pengene, og fem minutter efter sad Micawber ved bordet og udfyldte stempelblanketterne med et udtryk af henrykkelse, som kun denne yndlingssyssel eller tillavningen af punch kunne fremkalde på hans skinnende ansigt. At se ham behandle blanketterne med en kunstners nydelse, idet han rørte ved dem, som om de havde været kobberstik, kikkede på dem fra siden, indførte vidtløftige noteringer om datoer og beløb i sin lommebog, og da de var færdige, så på dem, som om han fuldt vel kendte deres kostbare værdi, var et syn for guder.

"Det bedste, De nu kan gøre, sir, hvis De vil tillade mig at give Dem et råd," sagde min tante efter stiltiende at have iagttaget ham, "er for altid at forsværge denne virksomhed."

"Frøken," svarede Micawber, "det er min hensigt at indføre et sådant løfte på det første jomfruelige blad i fremtidens bog. Min hustru vil attestere det. Jeg håber," fortsatte han højtideligt, "at min søn Wilkins altid vil ihukomme, at han langt hellere må stikke sin hånd i ilden end vænne den til at håndtere de slanger, der har forgiftet hans ulykkelige faders hjerteblod!"

Dybt rørt og pludselig forvandlet til et fortvivlelsens billede, så han på de omtalte slanger med et blik af mørk afsky, hvori der dog røbede sig et glimt af hans tidligere beundring for dem, lagde dem sammen og stak dem i sin lomme.

Dermed sluttede aftenens forretninger. Vi var udmattede af sorg og anstrengelse, og næste morgen skulle min tante og jeg vende tilbage til London. Det blev aftalt, at Micawber skulle komme bagefter, når de havde fået deres bohav solgt til en marskandiser; at mr. Wickfields anliggender så snart som muligt skulle bringes i orden under Traddles' ledelse, og at Agnes, så længe dette stod på, ligeledes skulle komme til London. Vi tilbragte natten i det gamle hus, der, fri for Heep'ernes nærværelse, syntes ligesom rensat for en smitsom sygdom, og jeg lå i mit gamle værelse, lig en skibbruden vandringsmand, der er kommet hjem.

Næste dag vendte vi tilbage til min tantes hus – ikke til mit, og mens hun og jeg, ligesom i gamle dage, sad alene sammen, førend vi gik til sengs, sagde hun:

"Trot, vil du virkelig gerne vide, hvad der i den sidste tid har ligget mig på hjertet?"

"Ja, tante. Hvis det nogen sinde har været mig imod, at De skulle have en sorg eller ængstelse, som jeg ikke kunne dele, da er det nu."

"Du har haft sorg nok, mit barn," sagde min tante kærligt, "uden at du også skal plages med min. Jeg kunne ikke have nogen anden grund til at dølge den for dig."

"Det ved jeg," sagde jeg, "men betro mig den nu."

"Vil du køre en lille tur med mig i morgen formiddag?"

"Naturligvis."

"Klokken ni," sagde hun; "så skal jeg fortælle dig det."

Klokken ni tog vi altså en lille cabriolet og kørte til London. Vi kørte et langt stykke gennem gaderne, indtil vi kom til et af de store hospitaler. Tæt ved bygningen holdt en simpel ligvogn, hvis kusk genkendte min tante, og på et vink af hende kørte han langsomt til, og vi bagefter.

"Nu fatter du det, Trot," sagde min tante. "Han er ikke mere!"

"Døde han i hospitalet?"

"Ja."

Hun sad stille ved siden af mig, men atter så jeg enkelte tårer på hendes ansigt.

"Han har været der en gang før," sagde min tante kort efter.

"Han skrantede længe – han har i mange år været et svækket, ødelagt menneske. Da han hørte om sin tilstand under den sidste sygdom, bad han dem sende bud efter mig. Da var han nedslået, meget nedslået."

"De besøgte ham, tante, jeg ved det."

"Ja, og jeg besøgte ham mange gange siden."

"Døde han, aftenen førend vi rejste til Canterbury?"

Min tante nikkede.

"Nu kan ingen gøre ham fortræd," sagde hun. "Det var en tom trussel!"

Vi kørte videre ud af byen til kirkegården i Hornsey.

"Hellere her end på gaden," sagde min tante. "Her blev han født."

Vi steg ud og fulgte den simple kiste til en krog, som jeg meget godt husker, og hvor den bøn blev læst, der overgav den til støvet.

"I dag for seks og tredive år siden," sagde min tante, mens vi gik tilbage til vognen, "blev jeg gift. Gud tilgive os alle!"

Vi satte os i tavshed, og således blev hun længe siddende ved siden af mig og holdt mig i hånden. Omsider brast hun pludselig i gråd og sagde:

"Han var en smuk mand, da jeg ægtede ham, Trot, men det var sørgeligt, hvor han forandrede sig!"

Det varede ikke længe. Efter at tårerne havde lettet hende, blev hun snart fattet, ja endog livlig. Hendes nerver var blevet lidt rystede, sagde hun, ellers havde hun ikke givet efter for dem. Gud tilgive os alle!

Da vi kom tilbage til hendes lille hus i Highgate, fandt vi følgende korte brev, som var kommet med morgenposten fra Micawber:

Canterbury,
fredag.

Min kære frøken og min kære Copperfield,
Forjættelsens skønne land, som nylig dukkede op i
synskredsen, er atter indhyllet i en uigennemtrængelig tåge
og for evigt lukket for det usle vrag, hvis dom er beseglet!

En ny arrestordre er blevet udstedt – i Hs. Majestæts høje
ret Kings Bench i Westminster – i en ny sag *Heep kontra*

Micawber, og sagvolderen i denne sag er blevet et bytte for den sherif, der har lovlig jurisdiktion i dette distrikt.

Nu er kampens time nær,
fremad rykker Edwards hær
nu med lanser, skjold og sværd –
lænker, trælleåg!

Bragt dertil og til en snarlig ende – for åndelige kvaler kan kun bæres til et vist punkt, og dette punkt føler jeg er nået – er min bane gennemløbet. Gud velsigne Dem! En eller anden rejsende, som engang i fremtiden drevet af nysgerrighed og, lad os håbe, også af sympati besøger det for debitorer indrettede opholdssted her i denne stad, vil måske falde i dybe tanker, når han på væggen opdager de med et rustent søm indridsede

obskure forbogstaver

W. M.

P.S. Jeg åbner atter dette for at sige, at vor fælles ven, mr. Thomas Traddles, der endnu ikke har forladt os og ser overordentlig vel ud, har betalt gælden og omkostningerne i miss Trotwoods ædle navn, og at jeg og min familie har nået den jordiske lyksaligheds toppunkt.

55. Storm

Jeg nærmer mig nu en tildragelse i mit liv, der er så uudslettelig, så grufuld, så fast knyttet ved en uendelig mangfoldighed af bånd til alt det, der er gået forud for den i min fortælling, at jeg lige fra begyndelsen har set den blive større og større, alt som jeg rykkede frem, lig et højt tårn på en slette, og kaste sin skygge foran sig endog på hændelserne fra mine barndomsdage.

Flere år efter at den havde tildraget sig, drømte jeg ofte om den. Jeg er faret op og har været så levende gennemtrængt af den, at det var, som om stormen endnu rasede i mit rolige værelse i den stille nat. Jeg drømmer endnu, skønt med lange mellemrum, om den. Når det blæser, eller når man kun nævner søen, står den atter lyslevende for mig. Det, der tildrog sig, skal jeg søge at nedskrive så tydeligt, som jeg ser det. Jeg genkalder mig det ikke, jeg ser det, for det foregår for mine øjne.

Da tiden til udvandrerskibets afrejse nu var nær for hånden, kom min gode gamle barnepige – næsten ganske sønderknust for min skyld, da vi første gang mødtes – til London. Jeg var stadig sammen med hende og hendes broder og Micawbers – som nu holdt sig meget til hinanden – men Mille så jeg aldrig.

En aften var jeg alene med Peggotty og hendes broder, og vor samtale drejede sig om ham. Hun fortalte os, hvor ømt han havde taget afsked med hende, og hvor mandig og rolig han havde været, især i den sidste tid, da hun troede, at han var blevet sat på den hårdeste prøve. Det var et emne, som det kærlige menneske aldrig blev træt af, og den interesse, hvormed

vi hørte på de mange eksempler, som hun havde at fortælle, var lige så stor som hendes interesse ved at fortælle dem.

Min tante og jeg var dengang flyttet fra Highgate, da jeg agtede at rejse udenlands og hun at vende tilbage til sit hus i Dover, og vi havde imidlertid lejet os et logi i Covent Garden. Mens jeg efter denne aftens samtale gik hjem og tænkte på det, der var foregået mellem ham og mig, da jeg sidst var i Yarmouth, vaklede jeg i min oprindelige beslutning om at efterlade et brev til Mille, når jeg tog afsked med hendes morbroder om bord i skibet, og fandt nu, at det var bedre at skrive til hende straks. Hun kunne måske, tænkte jeg, efter at have modtaget mine linjer, ønske gennem mig at sende sin ulykkelige elsker et par afskedsord, og jeg burde give hende lejlighed til dette.

Førend jeg gik til sengs, satte jeg mig derfor til at skrive til hende. Jeg meddelte hende, at jeg havde set ham, og at han havde bedt mig sige hende, hvad jeg allerede har fortalt i det foregående. Jeg gentog det ordret og havde ikke nødig at udsmykke det, selv om jeg havde haft ret til det. Den inderlige trofasthed og godhjertethed, der lå i hans ord, kunne ikke udsmykkes af mig eller noget menneske. Jeg gav brevet ud, for at det kunne blive sendt af sted om morgenen med et par linjer til mr. Peggotty, hvori jeg bad ham give hende det, og gik til sengs ved daggry.

Jeg var svagere, end jeg dengang vidste af, og da jeg først faldt i søvn, efter at solen allerede var kommet frem, lå jeg længe den næste dag uden at være udhvilet. Jeg blev vækket ved min tantes stille nærværelse ved min seng, men jeg havde godt mærket den i min søvn.

"Kære Trot," sagde hun, da jeg åbnede øjnene, "jeg kunne ikke overtale mig til at forstyrre dig. Mr. Peggotty er her; må han komme ind?"

Jeg svarede ja, og straks efter kom han.

"Master Davy," sagde han, da vi havde givet hinanden hånden, "jeg gav Mille Deres brev, sir, og hun har skrevet dette her og sagt, at jeg skulle bede Dem om at læse det og, hvis De ikke havde noget imod det, at være så god at afsende det."

"Har De læst det?" spurgte jeg.

Han nikkede sørgmodigt. Jeg åbnede det og læste, som følger:

"Jeg har fået din hilsen. Ak, hvad kan jeg skrive for at takke dig for din velsignede godhed imod mig?

Jeg har lagt ordene tæt ved mit hjerte og skal gemme dem, til jeg dør. De er skarpe torne, men de gør så godt. Jeg har bedt over dem, jeg har bedt så meget. Når jeg ser, hvad du er, og hvad morbroder er, kan jeg forestille mig, hvad Gud er, og kan bede til ham.

Far vel for evigt. Min kære, kære ven, far vel for evigt i denne verden. I en anden verden vågner jeg måske, hvis jeg får tilgivelse, som et barn og kommer til dig. Tusinde gange tak og al velsignelse, far vel for evigt!

Således lød det tårevædede brev.

"Må jeg sige hende, at De ikke har noget imod det og vil være så god at sende det af sted, master Davy?" spurgte mr. Peggotty, da jeg havde læst det.

"Ja, naturligvis, men jeg tænker på, at jeg selv igen vil rejse ned til Yarmouth. Jeg har mere end tid nok til at komme tilbage,

førend skibet sejler. Jeg tænker stadig på ham i hans ensomhed, selv at give ham dette brev, som hun har skrevet, og sætte Dem i stand til i skilsmisens øjeblik at sige hende, at han har fået det, vil være en god gerning mod Dem begge. Jeg har påtaget mig hans kommission, den kære, brave dreng, og kan ikke udføre den samvittighedsfuldt nok. Rejsen er intet for mig. Jeg har alligevel ingen ro på mig og vil have bedre af at komme i bevægelse. Jeg rejser i aften."

Skønt han gjorde sig umage for at få mig fra det, kunne jeg dog mærke, at han var enig med mig, og dette ville have været mig mere end nok, hvis jeg havde trængt til at styrkes i min beslutning. Om aftenen kørte jeg ned ad den vej, jeg havde tilbagelagt under så mange omskiftelser.

"Synes De ikke," sagde jeg til kusken på den første station fra London, "at det er en mærkelig himmel? Jeg kan ikke huske at have set mage til den."

"Nej, jeg ikke heller," svarede han. "Det er blæst, sir, og vi vil snart høre om ulykker ude på søen."

Det var en mørk, forvirret masse af jagende skyer – som hist og her var isprængt med en farve, som røgen fra fugtigt brænde – og som væltede sig mellem hinanden i de mærkeligste formationer og lod ane, at der fandtes større højder i skyerne, end der fandtes dybder under neden dem lige ned til bunden af Jordens dybeste kløfter, og gennem denne masse syntes den vilde Måne at fare hovedkulds af sted, som om den var faret vild under en frygtelig forstyrrelse af naturens love. Det havde været en stærk vind hele dagen, og det begyndte nu at blæse op for alvor. Efter endnu en times forløb var blæsten tiltaget meget, og himlen var endnu mere overtrukket; det ligefrem stormede.

Men alt som natten skred frem, og skyerne trak sig tættere sammen og dækkede hele den mørke himmel i tykke lag, voksede stormen, så hestene næppe kunne komme frem. Mange gange vendte forløberne sig om eller blev pludselig stående. Vinden piskede undertiden regnen imod os, som om det haglede med jernstumper, og i sådanne øjeblikke var vi nødt til at gøre holdt og søge læ under træer eller mure, da det var en ren umulighed at fortsætte kampen.

Da dagen brød frem, var stormen i stadig tiltagen. Jeg havde i Yarmouth været vidne til, hvad søfolkene havde kaldt forrygende vejr, men mage til dette eller noget, som kun kom det nær, havde jeg aldrig oplevet. Vi kom meget sent til Ipswich, da vi havde måttet kæmpe os frem skridt for skridt, fra vi var kommet to mile fra London, og fandt en mængde mennesker på torvet, der var stået op af deres senge om natten af frygt for de nedfaldende skorstene. Nogle af dem, der kom ind i gæstgivergården, mens vi skiftede heste, fortalte os, at svære blyplader var blevet revet løs fra et højt kirketårn og kastet ned i en sidegade, som de nu spærrede; andre havde hørt af bønderne fra de nærliggende landsbyer, at store træer var blevet rykket op med rode og hele kornstakke splittet omkring på marker og landeveje. Men endnu var der ingen tegn til, at stormen ville lægge sig; det blæste tværtimod endnu hårdere.

Alt som vi kæmpede os frem og kom nærmere og nærmere til havet, hvorfra denne vældige storm blæste stik ind mod land, blev dens magt mere og mere rædselsfuld. Længe før vi så havet, vædede dets skum vore læber og overstænkede os med en salt regn. Vandet stod i flere miles udstrækning over den flade egn omkring Yarmouth; enhver fordybning var forvandlet til en

sø med små brændinger, der piskede dens bredder og brusede imod os. Da vi fik havet i sigte, lignede bølgerne ude i synskredsen, som af og til skimtedes oven over den rullende afgrund, glimt af en anden kyst med huse og tårne, og da vi omsider nåede ind i byen, kom folk ud i deres gadedøre med hovedet på siden og flagrende hår og undrede sig over, at diligencen var sluppet igennem i en sådan nat.

Jeg tog ind i mit gamle gæstgiversted og gik ned for at se på havet. Med vaklende skridt styrede jeg gennem gaderne, der var fulde af sand og tang og store klumper af flyvende søskum, sprang til side for de nedfaldende tagsten og greb fat i de folk, jeg mødte på gadehjørnerne. Da jeg kom ned til strandbredden, så jeg ikke alene fiskerne, men byens halve befolkning stå i læ bag ved bygningerne, hvorfra nogle nu og da vovede sig frem og trodsede stormens raseri for at se ud over havet, men blev blæst rent ud af deres kurs, når de søgte at vende i zigzag tilbage.

Blandt disse grupper stødte jeg på grædende kvinder, hvis mænd var ude med fiskerbåde, som der var alt for megen grund til at frygte for var forliste, førend de kunne være løbet i havn et eller andet sted på kysten; gråskæggede søfolk rystede på hovedet, idet de så fra vandet op til himlen og mumlede til hinanden; skibsrederne stod spændte og urolige; børnene trængte sig sammen og fulgte ængsteligt de ældres miner, ja endog kraftige matroser så alvorlige og urolige ud og rettede bag ved deres skjulesteder deres kikkerter mod havet, som om de udspejdede en fjende.

Når de blindende vindstød, det omkringflyvende grus og sand og den frygtelige larm levnede mig ro til at se ud på det oprørte hav, blev jeg helt fortumlet af det skrækkelige syn. Når

de høje vandmure kom rullende ind og, idet de var på deres højeste, styrtede ned i brændingen, så det ud, som om den mindste af dem skulle opsluge byen. Idet den vigende bølge væltede sig tilbage med et hæst brøl, syntes den at danne dybe huler i strandbredden, som om den havde til hensigt at undergrave jorden. Når nogle hvidtoppede bølger kom buldrende frem og brødes, førend de nåede land, syntes ethvert lille brudstykke af det forrige hele at besidde dets raseri i hele dets vælde, idet det styrtede af sted for at hjælpe at danne et nyt uhyre. Bølgebjerger forvandlede sig til dale, gennem hvilke en enkelt stormfugl undertiden strøg hen; bølgedale hævede sig og blev til bjerge; vandmasser sprængtes og rystede strandbredden med et tordnende brag; bølger af enhver skikkelse rullede larmende frem, så snart de var blevet dannet, for at forandre skikkelse og plads og fortrængte andre bølger fra deres plads; den indbildte kyst ude i synskredsen med dens huse og tårne steg og faldt; skyerne jog af sted i tætte masser; det var, som om jeg var vidne til en sønderlidelse og omvæltning af hele naturen.

Da jeg ikke fandt Ham blandt den menneskemængde, som denne mindeværdige storm – for den huskes endnu dernede som den voldsomste, der nogen sinde har raset på kysten – havde forsamlet, banede jeg mig vej til hans hus. Det var lukket, og da ingen svarede på min banken, gik jeg til det værft, hvor han arbejdede. Her fik jeg at vide, at han var gået til Lowestoft for at hjælpe til ved nogle skibsreparationer, som det hastede med, men at han ventedes tilbage tidligt næste morgen.

Jeg gik tilbage til gæstgivergården, og da jeg havde vasket mig og klædt mig om og prøvet på at sove, skønt forgæves, var

klokken blevet fem om eftermiddagen. Jeg havde ikke siddet fem minutter ved kaminen i kaffestuen, førend opvarteren, der kom ind for at se til ilden som et påskud til at give sig i snak med mig, fortalte, at to kulkibe var forlist med mand og mus nogle få mil borte, og at man havde set nogle andre skibe arbejde hårdt ude på reden for at klare landet fra sig.

"Himlen være dem og enhver stakkels sømand nådig," sagde han, "hvis vi får en nat til som den forrige."

Jeg var i en meget nedtrykt og modløs stemning og følte mig mere urolig over Hams fraværelse, end der fornuftigvis var grund til. De seneste tildragelser havde rystet mig stærkt, uden at jeg vidste hvor meget, og jeg var blevet ganske ør af så længe at have været udsat for den rasende blæst. Der var en sådan forvirring i mine tanker, at jeg havde mistet enhver klar forestilling om tid og afstand. Jeg tror således, at hvis jeg var gået ud på gaden, ville det ikke have undret mig at møde en eller anden, som jeg vidste da måtte være i London. Min sjæl var i denne henseende så at sige opfyldt af en mærkelig ligegyldighed, og dog havde den travlt med de minder, som stedet så naturligt vakte, og disse var sjældent levende og tydelige.

I denne tilstand forenede opvarterens sørgelige fortælling om skibene sig straks uvilkårligt med min uro for Ham. Jeg bildte mig ind, at jeg nærede frygt for, at han skulle vende tilbage til søs fra Lowestoft og omkomme, og denne forestilling fik således magt over mig, at jeg besluttede at vende tilbage til værftet, førend jeg spiste, og spørge bådebyggeren, om han troede det rimeligt, at Ham ville gøre et sådant forsøg. Gav han

mig mindste grund til at tro det, ville jeg tage over til Lowestoft og forebygge det ved at tage ham med mig.

Jeg bestilte i en hast min middagsmad og gik tilbage til værftet. Jeg kom ikke for tidligt, for bådebyggeren stod med en lygte i hånden og var i færd med at lukke porten. Han lo mig næsten lige i øjnene, da jeg stillede ham mit spørgsmål, og svarede, at jeg skulle ikke være bange; intet menneske, som ikke var gået rent fra forstanden, ville vove sig ud i en sådan brandstorm, og mindst af alle Ham Peggotty, der var født sømand.

Jeg havde forud været så overbevist om dette, at jeg ordentlig havde skammet mig ved at gøre, hvad jeg ikke des mindre blev drevet til at gøre, og nu vendte jeg tilbage til gæstgivergården. Hvis sådan en storm kunne blive værre, end den var, så tror jeg, at den var i færd med det. Vindens tuden og brølen, dørenes og vinduernes knagen og klirren, bulderet i skorstenen og havets vældige oprør var endnu frygteligere end om morgenen, og det var, som om huset skulle ramle ned over mig. Men hertil kom desuden et tykt mørke, og dette gav uvejret ny, både virkelige og indbildte rædsler.

Jeg kunne ikke spise, jeg kunne ikke sidde stille, jeg kunne ikke i længere tid beskæftige mig med nogen ting. Noget i mit indre, en svag genklang af uvejret udenfor, vendte op og ned på min hukommelses dybder og satte dem i opføjr. Men trods al denne forvirring i mine tanker, der bølgede vildt med det tordnende hav, stod uvejret og min uro for Ham altid i forgrunden.

Min mad blev næsten taget urørt fra bordet, og jeg søgte at oplive mig med et par glas vin. Forgæves. Jeg faldt i en døs

slummer ved kaminen uden at tabe bevidstheden enten om oprøret i naturen eller om stedet, hvor jeg var. Men alt trængtes tilbage af en ny og ubeskrivelig rædsel, og da jeg vågnede, eller rettere sagt, da jeg rystede den dvale, som bandt mig til stolen, af mig, bævede hele mit legeme af en sælsom og uforklarlig frygt.

Jeg gik op og ned ad gulvet, søgte at læse i en gammel avis, lyttede til den rædsomme larm og så ansigter og skikkelser i ilden. Omsider blev den stadige dikken af uret på væggen så pinefuld for mig, at jeg besluttede at gå i seng.

Det var altid en trøst på en sådan aften at høre, at nogle af tjenestefolkene var blevet enige om at sidde oppe til om morgenen. Jeg gik i seng, overordentlig træt og døsigt, men havde næppe lagt mig, førend al døsighed forsvandt ligesom ved et trylleri, og jeg lå lysvågen med alle sanser skærpede.

Jeg lå i flere timer og lyttede efter stormen og bølgerne. Snart indbildte jeg mig, at jeg hørte skrig ude på havet, snart nødsud og snart faldet af huse inde i byen. Flere gange stod jeg op og så ud ad vinduet, men kunne ikke se andet end afspejlingen på vinduesruderne af det matte lys, som jeg havde ladet brænde, og af mit eget blege, udtærede ansigt, som stirrede på mig fra det sorte, tomme rum.

Til sidst tog min uro således overhånd, at jeg kastede klæderne på mig og gik ned. I det store køkken, hvor jeg uklart skimtede skinker og løgknipper hænge ned fra bjælkerne, havde de vågende flokket sig sammen i forskellige stillinger omkring et bord, som med forsæt var flyttet bort fra den store skorsten hen mod døren. En smuk pige, som havde tilstoppet sine øren med sit forklæde og fæstede sine øjne på døren, udstødte et

skrig, da jeg viste mig, i den tanke, at det var et genfærd, men de andre havde mere åndsnærværelse og var glade ved denne tilvækst til selskabet. En karl spurgte mig med hensyn til det emne, de havde været i færd med at drøfte, om jeg troede, at sjælene af de matroser, som var forlist med kulkibene, var ude i uvejret.

Jeg blev der et par timer. En gang åbnede jeg gårdporten og så ud i den tomme gade. Sandet, tangen og skummet hvirvlede endnu omkring, og jeg nødtes til at råbe om hjælp, førend jeg kunne få porten lukket og stænget for stormen.

Mit ensomme værelse var skummelt og uhyggeligt, da jeg atter vendte tilbage til det, men nu var jeg træt, og efter atter at være kommet i seng faldt jeg ligesom fra et tårn ned i en dyb afgrund og sov ind. Skønt jeg drømte at være på et andet sted og under vidt forskellige omgivelser, kommer det mig for, som om det i lang tid fortsatte at blæse i min drøm. Omsider mistede jeg dette hold på virkeligheden, og jeg var sammen med to gode venner – hvem det var, ved jeg ikke – til stede ved belejringen af en by og hørte kanonerne tordne.

Drønet af kanonerne var så stærkt og vedholdende, at jeg ikke kunne høre noget, jeg meget gerne ville høre, førend jeg gjorde en kraftanstrengelse og vågnede. Det var højlys dag; klokken kunne vel være otte; stormens brag havde afløst kanonernes dundren, og der var nogen, som bankede på min dør og kaldte på mig.

"Hvad er der på færde?" råbte jeg.

"En stranding tæt herved!"

Jeg sprang ud af sengen og spurgte, hvad det var for et skib.

"En skønnert fra Spanien eller Portugal, lastet med frugt og vin. Skynd Dem, sir, hvis De vil se den! Folkene nede ved stranden siger, at man hvert øjeblik kan vente, at den bliver slået i stykker."

Den ophidsede stemme tabte sig nede på trappen, og jeg skyndte mig at klæde mig på og løb ud på gaden.

Jeg så en mængde mennesker, som alle løb i en retning ned til stranden; jeg løb samme vej, forbi mange af dem og stod snart over for det vilde hav.

Det havde nu måske løjet lidt af, dog ikke mere, end om den kanonade, jeg havde drømt om, var blevet formindsket ved, at knap en halv snes kanoner af hundrede var blevet bragte til tavshed. Men havet, som var kommet i endnu stærkere oprør om natten, var langt frygteligere, end da jeg sidst havde set det. Det var en gentagelse af det samme skuespil efter en større målestok, og den højde, brådsøerne steg til, idet de tårnede sig op over hinanden, styrtede ned i dybet og rullede ind i uendelige hærskarer, var gruopvækkende.

Jeg kunne ikke høre andet end stormen og bølgerne, og dette i forbindelse med menneskemassen, den uendelige forvirring og mine første åndeløse anstrengelser for at stå imod vejret, gjorde mig så forstumlet, at jeg så ud over havet efter vraget, men kunne kun se de frådende toppe af de store bølger. En halvt påklædt fisker, som stod ved siden af mig, pegede til venstre. Da, o store Himmel, så jeg det, tæt inde ved os!

Den ene mast var knækket seks til otte fod oven for dækket og lå udenbords, indviklet i et virvar af sejl og rigning, og hver gang skibet rullede og huggede, tørnede alle disse splintrede rester med en utrolig voldsomhed mod siden af det, som om de

ville støde det ind. Endog nu blev der gjort nogle forsøg på at kappe denne del af vraget væk, for når skibet, der lå med breddesiden til, drejedes ind mod os, kunne jeg tydeligt se mandskabet arbejde med økserne og især en kraftig skikkelse med langt, krøllet hår rage frem blandt de øvrige. Men fra strandbredden opløftedes i dette øjeblik et stærkt skrig, som endog overdøvede stormen og havet, for en brådsø, som skyllede hen over det rullende vrage, gjorde rent bord og kastede mennesker, rundholter, tønner, planker og skanseklædninger mellem hinanden ned i den sydende brænding.

Endnu stod den anden mast med stumperne af et flænget sejl, og en forvirret masse af sprungne tove piskedes frem og tilbage. Skibet havde stødt en gang, hviskede den samme fisker mig med hæst stemme i øret, var derpå kommet af igen og havde stødt endnu en gang. Jeg syntes, at han tilføjede, at det var i færd med at gå midt over, og det undrede mig ikke, for det rullede og huggede alt for frygteligt til, at noget menneskeværk kunne holde det ud ret længe. Mens han talte, opløftedes endnu et højt medynksskrik nede på strandbredden; fire mennesker hævede sig med vraget op af dybet og klamrede sig fast ved takkelagen på den tilbagestående mast; øverst oppe sås den kraftige skikkelse med det krøllede hår.

Der var en klokke om bord, og når skibet rullede og kastede sig som et rasende dyr og snart viste os hele dækket, idet det krængede over mod land, og snart intet andet end dets køl, idet det gjorde et vildt sæt og krængede over mod havet, så ringede klokken, og dens toner, ligsalmen over disse ulykkelige, blev båret hen til os af stormen. Atter tabte vi det af syne, atter hævede det sig i vejret. To mennesker var forsvundet. Angsten

på kysten tog til. Mændene stønnede og slog hænderne sammen; kvinderne skreg og vendte ansigterne bort. Nogle løb vildt frem og tilbage og råbte om hjælp, hvor ingen kunne hjælpe; jeg selv bønfuldt fortvivlet nogle matroser, som jeg kendte, ikke at lade disse to fortabte skabninger omkomme for vore øjne.

De forklarede mig – jeg ved ikke hvorledes, for den smule, jeg kunne høre, var jeg næppe fattet nok til at forstå – at redningsbåden for en time siden havde været ude med et flinkt mandskab uden at have kunnet udrette noget, og da ingen ville være afsindig nok til at forsøge på at vade ud med et tov og tilvejebringe en forbindelse med kysten, var der intet at gøre. I det samme mærkede jeg, at der var noget nyt, som satte folk nede ved stranden i røre, og jeg så dem vige til side og Ham trænge sig frem imellem dem.

Jeg løb hen til ham for at gentage min bøn om at hjælpe. Men hvor forvirret jeg end var ved det uvante og frygtelige skuespil, vakte dog hans beslutsomme mine og det blik, han kastede ud over havet – det samme blik, som jeg huskede i forbindelse med morgenen efter Milles flugt – mig til bevidsthed om den fare, der truede ham. Jeg holdt ham tilbage med begge mine arme og bønfuldt de folk, jeg havde talt med, ikke at høre efter ham, ikke at begå et mord, ikke at lade ham flytte sin fod fra strandbredden.

Endnu et skrig opløftedes på kysten, og ved at vende øjnene ud mod vraget så vi det ubarmhjertige sejl med slag på slag kaste den nederste af de to, der endnu var tilbage, over bord og derpå flyve triumferende i vejret og svøbe sig om den kraftige skikkelse, som nu hang alene på masten.

Over for dette syn og over for den faste beslutning, som stod malet i ansigtet på den rolige, uforfærdede mand, der allerede var vant til at anføre halvdelen af den tilstedeværende folkemasse, kunne jeg lige så gerne have bønfoldet stormen.

"Master Davy," sagde han, idet han muntert greb mine hænder, "er min time kommet, så er den kommet. Er den det ikke, så må jeg vente på den. Herren i det høje være med dem, med os alle! Gør mig klar, kammerater! Lad mig komme af sted."

Jeg blev i al venlighed skudt til side, og de omkringstående holdt mig tilbage, idet de gjorde gældende, at han nu en gang ville gå, enten han fik hjælp eller ikke, og at jeg kun ville gøre faren større ved at være i vejen for dem, som havde påtaget sig at stå ham bi. Jeg ved ikke, hvad jeg svarede, eller hvad de videre sagde, men jeg så, at der blev røre nede ved stranden, og at folk løb med tove fra et gangspil, som stod der, og Ham trængte sig ind i en kreds af skikkelser, som skjulte ham for mig. Derpå så jeg ham stå alene i sin sømandsdragt med et tov i sin hånd eller slynget om håndleddet. Om livet havde han også et reb, som han selv lagde i en løs rulle på stranden, og flere af de bedste søfolk holdt i den anden ende af det.

Selv med mine uøvede øjne kunne jeg nu se, at vraget var i færd med at skilles ad. Jeg så, at det var ved at gå midt over, og at det ene tilbageværende menneskes liv hang i et hår. Men endnu klyngede han sig til det. Han havde en underlig, rød hue på, ingen matroshue, men af en finere farve, og hver gang de få svingtende planker mellem ham og undergangen gængede og krummede sig, og hans ligklokke ringede, så vi ham alle svinge med huen. Jeg så ham gøre det nu og troede at skulle blive

vanvittig, da hans bevægelser fremkaldte et gammelt minde om en fordums kær ven i min sjæl.

Ham stod alene og iagttog havet med en åndeløs stilhed bagved og uvejret foran sig, indtil en stor bølge trak sig tilbage, hvorpå han med et hurtigt blik på dem, der holdt i det tov, han havde om livet, styrtede sig ud bag efter den. Et øjeblik efter kæmpede han med vandet, steg med bjergene, sank med dalene og skjultes af skummet; derpå blev han igen trukket ind mod land. De halede rask ind på tovet.

Han var såret. Fra det sted, hvor jeg stod, kunne jeg se blod på hans ansigt, men han ænsede det ikke.

Han syntes at give dem en hastig ordre til at lade ham få mere spillerum – det sluttede jeg i det mindste efter bevægelsen af hans arm at dømme – og styrtede sig atter ud ligesom før.

Og nu arbejdede han sig ud mod vraget, steg med bjergene, sank med dalene, skjultes af skummet, idet han snart blev båret ind mod land og snart ud mod skibet, og kæmpede hårdt og tappert. Afstanden var intet, men havets og stormens magt gjorde kampen til en kamp på liv og død. Omsider nærmede han sig vraget. Han var det så nær, at han med endnu et af sine kraftige tag ville have nået det – da rullede et højt, grønt, uhyre vandbjerg udefra ind mod skibet, med et vældigt sæt syntes han at springe op i det, og vraget var forsvundet!

Idet jeg løb hen til det sted, hvor de halede ind, så jeg nogle hvirvlende fragstumper drive i land, som om det ikke havde været andet end en tønde, der var blevet knust. Forfærdelse stod malet på alles ansigter. De trak ham bevidstløs – død hen for mine fødder. Han blev båret ind i det nærmeste hus, og da ingen nu afholdt mig fra det, blev jeg hos ham, mens de

prøvede alle mulige oplivningsmidler, men han var blevet slået til døde af den store bølge, og hans ædle hjerte var standset for altid.

Mens jeg sad ved sengen, efter at ethvert håb var opgivet, og alt var forbi, hviskede en fisker mit navn ved døren.

"Sir," sagde han, idet tårerne trillede ned ad hans vejrslåede kinder, der, ligesom hans dirrende læber, var ganske askegrå, "vil De ikke følge med derhen?"

Det gamle minde, der var blevet vakt hos mig, lå i hans blik. Rædselsslagen og støttende mig på hans fremrakte arm, spurgte jeg:

"Er der drevet et lig i land?"

"Ja," svarede han.

"Kender jeg det?" spurgte jeg videre.

Han svarede ikke, men førte mig ned til stranden, og der, hvor hun og jeg som børn havde samlet muslingeskaller, der, hvor nogle rester af den gamle båd, som var blæst ned om natten, lå henkastede af stormen, blandt ruinerne af det hjem, hvis fred han havde forstyrret, så jeg ham ligge med hovedet på sin arm, således som jeg i vor skoletid så ofte havde set ham ligge.

56. Det ny og det gamle sår

Du havde ikke haft nødig, Steerforth, at sige, da vi sidst talte sammen i den time, som jeg mindst tænkte på skulle være vor afskedstime – du havde ikke dengang haft nødig at sige: "Tro det bedste om mig!" Det havde jeg altid gjort, og kunne jeg nu andet ved dette syn!

De bragte en bære, lagde ham på den og dækkede ham til med et flag, hvorpå de bar ham hen til husene. Alle de, som bar ham, havde kendt ham og sejlet med ham og set ham være lystig og kæk. De bar ham tavse gennem det vilde bulder hen til den hytte, hvor døden allerede var inde. Men da de satte båren på tærsklen, så de på hinanden og på mig og hviskede sammen. Jeg vidste hvorfor. De ligesom følte, at det ikke var ret at lægge ham i det samme stille kammer.

Vi gik til byen og bragte vor byrde til gæstgivergården. Så snart jeg kunne samle mine tanker, sendte jeg bud efter Joram og bad ham skaffe mig en vogn, som liget kunne blive ført til London med om natten. Jeg følte, at omsorgen for det og den tunge pligt at forberede hans moder på at modtage det alene kunne hvile på mig, og jeg lod det være mig magtpåliggende at opfylde denne pligt så tro som muligt.

Jeg valgte natten til rejsen for at vække mindre opsigt, når jeg forlod byen, men skønt det var hen ved midnat, da jeg kørte ud af gæstgivergården i en postvogn, ledsaget af det, jeg havde under min varetægt, stod der dog mange mennesker og ventede. Hist og her i byen og endog et lille stykke ude på vejen

så jeg flere, men omsider var jeg kun omgivet af den triste nat, det flade landskab og asken af mit ungdomssvenskab.

På en mild efterårsdag ved middagstid, da jorden duftede af de nedfaldne blade, og mange flere i et skønt farvespil af gult, rødt og brunt endnu hang på træerne, kom jeg til Highgate. Jeg gik den sidste mil og tænkte på, hvad jeg havde at gøre, og lod vognen, der var kørt bag efter mig hele natten, holde, indtil den fik nærmere ordre.

Da jeg nåede huset, så det ud ligesom sidst. Ikke et rullegardin var rullet op; intet spor af liv sås på den øde, brolagte gårdsplads med dens dækkede gang, som førte hen til den dør, der aldrig blev brugt. Blæsten havde helt lagt sig, og intet rørte sig.

I starten havde jeg ikke mod til at ringe på ved porten, og da jeg endelig gjorde det, syntes alene lyden af klokken at røbe mit ærinde. Den lille stuepige kom ud med nøglen i hånden og sagde, idet hun så vist på mig, mens hun åbnede porten:

"Med forlov, sir, er De syg?"

"Jeg har været i stærk bevægelse og er træt."

"Er der noget på færde, sir? – Mr. James? –"

"Stille!" sagde jeg. "Ja, der er sket noget, som jeg må meddele mrs. Steerforth; hun er vel hjemme?"

Pigen svarede ængstelig, at hendes frue nu tog meget sjældent ud, ikke engang at køre, men stadig holdt sig inde og aldrig tog mod besøg, men mig ville hun nok se. Hendes frue var ovenpå, og miss Dartle var hos hende. Hvad skulle hun sige hende?

Efter at have indskærpet hende ikke at røbe noget ved sit væsen, men kun aflevere mit kort og sige, at jeg ventede, tog jeg

plads i dagligstuen. Den havde ikke mere sit forrige hyggelige udseende, og skodderne var halvt tillukkede. Harpen var ikke blevet brugt i meget lang tid. Der hang hans portræt som dreng. Der stod det skrin, hvori hans moder havde gemt hans breve. Jeg tænkte, om hun nu nogen sinde læste dem, om hun nogen sinde mere ville læse dem.

Der var så stille i huset, at jeg kunne høre pigens lette fodtrin ovenpå. Da hun var kommet ned, bragte hun mig den hilsen, at mrs. Steerforth var meget svag og ikke kunne gå ned, men hvis jeg ville undskylde hende, ville det være hende en fornøjelse at modtage mig i hendes eget værelse. Kort efter stod jeg lige over for hende.

Hun opholdt sig i hans, ikke i sit eget værelse. Jeg forstod, at hun havde valgt det til sit opholdssted til minde om ham, og at de mange spor af hans fordums idrætter og talenter, hun var omgivet af, var ladet urørt, som han havde efterladt dem, af samme grund. Da hun modtog mig, mumlede hun imidlertid noget om, at hun ikke brugte sit eget værelse, fordi det ikke lå så heldigt for hendes helbred, og hendes majestætiske mine afviste enhver mistanke om sandheden.

Rosa Dartle stod som sædvanlig ved hendes stol. Lige som hun fæstede sine sorte øjne på mig, så jeg, at hun vidste, at jeg bragte sørgelige efterretninger. Arret trådte i dette øjeblik tydeligt frem. Hun trak sig et skridt tilbage bag ved stolen, for at mrs. Steerforth ikke skulle iagttage hendes ansigt, og udforskede mig med et gennemtrængende, ufravendt blik.

"Det gør mig ondt at se Dem i sorg, sir," sagde mrs. Steerforth.

"Jeg er desværre enkemand," svarede jeg.

"De er meget ung til allerede at have oplevet et så stort tab. Det smerter mig at høre det, men jeg vil håbe, at tiden vil bringe Dem trøst."

"Jeg vil håbe, at tiden vil bringe os alle trøst," svarede jeg og så på hende. "Det må vi alle stole på i vore tungeste sorger, kære mrs. Steerforth."

Den alvor, jeg talte med, og tårerne i mine øjne foruroligede hende. Hendes tanker syntes pludselig at tage en helt anden retning.

Jeg søgte at være herre over min stemme, da jeg sagte nævnede hans navn; men den skælvede. Hun gentog det et par gange ved sig selv i en dæmpet tone og sagde derpå med tvungen rolighed, idet hun henvendte sig til mig:

"Min søn er syg?"

"Meget syg."

"Har De set ham?"

"Ja."

"Er De forsonet?"

Jeg kunne ikke sige ja, jeg kunne ikke sige nej. Hun vendte hovedet en smule hen mod det sted, hvor Rosa Dartle havde stået ved siden af hende, og i samme øjeblik sagde jeg med en bevægelse med mine læber til Rosa: "Død!"

For at mrs. Steerforth ikke skulle vende sig helt om og se det, som hun endnu ikke var forberedt på at høre, tydeligt skrevet, mødte jeg hurtigt hendes blik, men jeg havde set Rosa Dartle strække sine hænder op i luften med fortvivlelsens og forfærdelsens heftighed og derpå slå dem sammen over sit ansigt.

Den smukke dame – ak, hvor hun lignede ham! – så på mig med et stift blik og førte hånden op mod panden. Jeg bønfuldt hende at være rolig og berede sig på at bære det, jeg havde at meddele, men jeg burde hellere have bedt hende at græde, for hun sad så ubevægelig som en stenstøtte.

"Da jeg sidst var her," stammede jeg, "underrettede miss Dartle mig om, at han sejlede omkring, snart hist, snart her. Næstforrige nat var det et rædsomt vejr ude på havet. Har han været til søs den nat og i nærheden af en farlig kyst, som det hed sig, at han var, og har det skib, hvori han var om bord, virkelig været det, som –"

"Rosa," sagde mrs. Steerforth, "kom hen til mig!"

Hun kom, men uden venlighed eller deltagelse. Hendes øjne lyste som ild, idet hun stillede sig lige over for hans moder og brast i en frygtelig latter.

"Er Deres stolthed nu tilfredsstillet, vanvittige kvinde?" spurgte hun. "Nu har han gjort bod – med sit *liv*! Hører De? – sit liv!"

Mrs. Steerforth faldt ganske stiv tilbage i lænestolen uden anden lyd end en svag klynken og fæstede med en vild stirren sine øjne på hende.

"Ja!" skreg Rosa og slog sig lidenskabelig for brystet. "Se kun på mig! Klag og klynk og se på mig! Se," her pegede hun på arret, "kun på Deres døde barns smukke værk!"

Moderens afbrudte stønnen gik mig til hjertet. Det var stadig den samme uartikulerede og kvalte jamren, stadig ledsaget af en svag rokken med hovedet, men uden forandring i ansigtet; den kom stadig fra en stiv mund og tæt sammenpressede

tænder, som om hun havde krampe i læberne, og ansigtet var frosset stift af smerte.

"Husker De, da han gjorde det?" fortsatte hun. "Husker De, da han, der havde arvet Deres natur, og hvis hovmod og lidenskabelighed De havde næret, gjorde det og skæmmede mig for min levetid? Se kun på mig, mærket til min død, som jeg er, med hans allerhøjeste mishag, og klynk og klag over det, De gjorde ham til!"

"Miss Dartle," bønfuldt jeg hende, "for Himlens skyld –"

"Jeg vil tale," sagde hun og vendte sine lynende øjne om mod mig. "Ti De stille! Se på mig, stolte moder til en stolt, falsk søn! Klag over den opdragelse, De gav ham, klag over, at De fordærvede ham, klag over Deres og over mit tab!"

Hun knyttede sin hånd og rystede over hele sit udtærede legeme, som om hendes lidenskabelighed dræbte hende tomme for tomme.

"De skulle harmes over hans egenrådighed?" udbrød hun. "De skulle føle Dem oprørt over hans hovmodige sind? De, fra hvem han har arvet disse egenskaber, og som endnu ikke har aflagt dem, efter at Deres hår er blevet gråt! De, som fra hans vugge opdrog ham til det, han blev, og kvalte det, han kunne være blevet til! Er De nu belønnet for Deres mange sorgens år?"

"O fy, miss Dartle! Hvor grusomt!"

"Jeg vil tale til hende, siger jeg Dem!" svarede hun. "Ingen magt på jorden skal standse mig, så længe jeg står her. Jeg har tiet i alle disse år, og jeg skulle ikke tale nu? Jeg elskede ham højere, end De nogen sinde elskede ham!" fortsatte hun, idet hun vendte sig fnysende om imod hende. "Jeg kunne have elsket ham uden at have forlangt gengæld. Havde jeg været hans

hustru, kunne jeg have været slave af hans luner for et eneste kærligt ord om året. Det kunne jeg. Hvem ved det bedre end jeg? De var fordringsfuld, stolt, smålig og egenkærlig. Min kærlighed ville have været opofrende – ville have trådt Deres jammerlige klynken under fode."

Med lynende øjne stampede hun i gulvet, som om hun virkelig gjorde det.

"Se her!" sagde hun og slog med ubarmhjertig hånd atter på arret. "Da han bedre lærte at forstå, hvad han havde gjort, så han det og angrede det! Jeg kunne synge for ham og tale med ham, vise ham den interesse, jeg følte for alt, hvad han foretog sig, og med møje skaffe mig de kundskaber, som tiltalte ham mest, og jeg trak ham til mig. Da han var mest uskyldig og trofast, elskede han mig. Ja, han gjorde. Mangen gang, når De blev affærdiget med et flygtigt ord, har han trykket mig til sit hjerte!"

Hun sagde dette med drillende stolthed midt i sit vanvid – for det var ikke stort mindre – og dog med en grådig ihukommelse af det, hvori de hendøende emmer af en blidere følelse for et øjeblik blussede op.

"Miss Dartle," sagde jeg, "om De end kan være så hårdhjertet ikke at have nogen følelse for denne ulykkelige moder –"

"Hvem har nogen følelse for mig?" afbrød hun mig skarpt. "Hun har lagt spiren til dette. Lad hende jamre over den høst, hun indsamler i dag!"

"Og om end hans fejl –" begyndte jeg.

"Fejl!" udbrød hun og brast i en lidenskabelig gråd. "Hvem vover at tale ondt om ham? Han havde en sjæl, en sjæl, der opvejede millioner af de venner, som han nedlod sig til!"

"Ingen kan have elsket ham højere, ingen kan bevare ham i kærligere minde end jeg," svarede jeg. "Jeg ville kun sige, at om De end ingen medlidenhed har med hans moder, eller om hans fejl – De har talt med bitterhed om dem –"

"Det er ikke sandt!" skreg hun og rev sig i sit sorte hår.

"– ikke kunne," fortsatte jeg, "udslettes af Deres hukommelse i dette øjeblik, så se på denne skikkelse og hjælp den ulykkelige!"

I al denne tid var der ikke foregået den ringeste forandring med mrs. Steerforth. Hun sad stiv og ubevægelig med stirrende øjne; udstødte af og til den samme stumme klagelyd med den samme hjælpeløse rokken med hovedet, men gav intet andet livstegn fra sig. Pludselig knælede miss Dartle foran hende og begyndte at løse kjolen op.

"Forbandelse over Dem!" sagde hun og vendte sit blik om mod mig med et blandet udtryk af forbitrelse og sorg. "I en ulykkelig time kom De hertil! Forbandelse over Dem! Gå!"

Efter at have forladt værelset ilede jeg tilbage og ringede på klokken for hurtigere at kalde tjenestefolkene til. Da havde hun taget den følelsesløse skikkelse i sine arme og græd knælende over den, kyssede den, kaldte på den, vuggede den ved sit bryst, som om den havde været et barn, og prøvede ethvert middel for at vække de slumrende sanser. Nu var jeg ikke længere bange for at forlade hende; jeg listede mig derfor bort og kaldte på folkene.

Længere hen på dagen kom jeg igen, og vi lagde ham i hans moders værelse. Det var det samme med hende, sagde man mig; miss Dartle veg ikke fra hende; flere læger var blevet

tilkaldt, mange ting blevet prøvet, men hun lå som en billedstøtte, kun fremstønnede hun af og til en svag klagelyd.

Jeg gik igennem dette sorgens hus og rullede ned for vinduerne. I det værelse, hvor han lå, rullede jeg sidst ned. Jeg tog den blytunge hånd og trykkede den til mit hjerte, og hele verden syntes sunket ned i en dødens stilhed, som kun blev afbrudt af hans moders klage.

57. Udvandrerne

En ting havde jeg endnu at gøre, førend jeg gav efter for stødet, som disse rystelser havde tilføjet mig. Det var at skjule det skete for dem, der skulle drage bort, og lade dem tiltræde deres rejse i lykkelig uvidenhed. Hermed var der ingen tid at spille.

Jeg tog Micawber til side samme aften og overdrog ham det hverv at hindre, at mr. Peggotty fik nys om den sidste skrækkelige tildragelse. Han påtog sig redebont dette og lovede at opsnappe enhver avis, gennem hvilken den uden en sådan forsigtighedsregel kunne komme ham for øjne.

"Hvis efterretningen når ham," sagde Micawber og slog sig for brystet, "skal den først trænge gennem dette legeme."

Jeg må her omtale, at Micawber under sine forsøg på at lempe sig efter en ny samfundstilstand havde lagt sig et forvoent kapergastvæsen til, som vel ikke var ligefrem røveragtigt, men resolut og rede til forsvar. Man skulle have troet, at han var en ørkenens søn, der længe havde været vant til at leve uden for civilisationens grænser og nu var i færd med at vende tilbage til sin hjemstavns øde sletter.

Blandt andet havde han forsynet sig med et fuldstændigt sæt olieklæder og en stråhat med meget lav puld, som var beget eller malet udenpå. I denne simple dragt, med en almindelig skibskikkert under armen og et rask kast med øjet op mod himlen, som om han holdt udkig med vejret, så han på sin vis langt mere sømandsagtig ud end mr. Peggotty. Hele hans familie var, om jeg tør udtrykke mig således, gjort klar til batalje. Hans kone havde en tætsluttende, grumme tarvelig hat,

der var bundet sammen under hagen, og et sjal, der snørede hende sammen – ligesom jeg var blevet snøret sammen, da min tante første gang modtog mig – som en bylt og var gjort fast bagtil med en stærk knude. Miss Micawber var udrustet til at ride en storm af på samme måde, uden at have noget som helst overflødigt på sig. Master Micawber var næppe til at øjne i sin uldne skjorte og det lodneste sæt klæder, jeg nogen sinde har set, og børnene var gemt ligesom henkogte sager i hermetisk tillukkede hylstre. Både Micawber og hans søn gik med ærmerne let opsmøgede om håndleddene, som om de var rede til at tage fat, hvor det skulle være, og "gå til vejrs" eller istemme: "Hiv-o-høj!" ved første vink.

Således fandt Traddles og jeg dem ved aftenstid på landgangstrappen ved floden, hvor de holdt øje med en båd, som roede bort med noget af deres rejsegods. Jeg havde fortalt Traddles om den rædsomme begivenhed, og den havde rystet ham stærkt, men der kunne ingen tvivl være om, at det ville være en god gerning at holde den hemmelig, og han var kommet for at hjælpe med det. Det var her, at jeg tog Micawber til en side og fik hans løfte.

Familien Micawber var indlogeret i et lille snavset, faldefærdigt værtshus, som dengang lå tæt ved trappen, og som havde en udbygning af træ, der hang ud over floden. Familien, der som udvandrere var genstand for interesse, tiltrak så mange tilskuere, at vi var glade ved at finde et tilflugtssted i dens logi. Det var et af trækamrene ovenpå, og floden løb forbi lige nedenunder. Min tante og Agnes var der allerede og havde travlt med at gøre nogle småting i stand til børnenes udstyr, og Peggotty sad ved siden af dem med det gamle, følelsesløse

syskrin, bændelmålet og den lille stump voksllys, som nu havde overlevet så meget.

Det var ikke let at svare på hendes spørgsmål og endnu mindre let, efter at Micawber havde kaldt mr. Peggotty ind, at hviske til denne, at jeg havde afleveret brevet, og at alt var i orden. Men jeg gjorde begge dele og gjorde dem glade. Røbede jeg også noget spor af det, jeg følte, var mine egne sorger tilstrækkelige til at forklare det.

"Og hvornår skal skibet sejle, mr. Micawber?" spurgte min tante.

Micawber fandt det fornødent at forberede enten min tante eller sin kone gradvis og svarede: tidligere, end han i går havde ventet det.

"Båden bragte Dem vel underretning?" fortsatte min tante.

"Ja, frøken."

"Nå, og det sejler –"

"Frøken," sagde han, "jeg er blevet underrettet om, at vi bestemt må være om bord før klokken syv i morgen tidlig."

"Nå! Det er tidligt! Er det også vist, mr. Peggotty?"

"Ja, det er, frøken. Hun går ned ad floden med ebben, og hvis master Davy og min søster vil komme om bord ved Gravesend i morgen eftermiddag, vil De se os for sidste gang."

"Det vil vi," sagde jeg; "det kan De være vis på!"

"Indtil da, og indtil vi er kommet til søs," sagde Micawber med et forstående øjekast til mig, "vil mr. Peggotty og jeg i forening stadig holde udkig med vort løsøre og vore sager. Emma, min engel," fortsatte han og rømmede sig på sin salvesfulde måde, "min ven mr. Thomas Traddles er så elskværdig at tilhviske mig, at han udbeder sig den ære at måtte

bestille de nødvendige ingredienser til tilberedelsen af et moderat kvantum af den drik, som i vore tanker er særlig knyttet til et ægte engelsk gilde. Jeg mener – kort sagt, punch. Under sædvanlige forhold ville jeg tøve med at bede om miss Trotwoods og miss Wickfields overbærenhed, men –"

"Jeg kan kun svare for mig selv," sagde min tante, "men jeg vil med største fornøjelse drikke på Deres lykke og velgående, mr. Micawber."

"Og jeg med," sagde Agnes med et smil.

Micawber gik øjeblikkelig ned i skænkestuen, hvor han syntes at være aldeles hjemme, og kom snart tilbage med en dampende kande. Jeg kunne ikke undgå at lægge mærke til, at han havde skrællet citronerne med sin foldekniv, der, som det sømmede sig en ægte nybyggers kniv, var omtrent en fod lang, og i den måde, hvorpå han tørrede den af på sit kjoleærme, var der ikke fri for at være en smule effektjageri. Mrs. Micawber og de to ældste medlemmer af familien var forsynet med lignende frygtelige instrumenter, hvorimod hvert af de mindre børn bar en træske bundet til kroppen ved en stærk snor. Med en lignende foregribelse af livet om bord og i urskoven skænkede Micawber punchen op for sin kone og de to ældste børn i nogle gyselige små blikbægre i stedet for i vinglas, hvilket han let kunne have gjort, da der var en hel hylde fuld af dem i stuen, og jeg har aldrig set ham være så glad ved noget som ved at drikke af sit eget pæglemaal og bagefter stikke det i lommen.

"Gamle Englands luksus og overdådighed giver vi slip på," sagde Micawber med inderlig tilfredshed over dette offer.

"Skovens beboere kan naturligvis ikke vente at få del i de forfinelser, som har hjemme i civilisationens brændpunkt."

"Jeg har en anelse om," sagde mrs. Micawber og rystede tankefuldt med hovedet, "at min familie vil vise sig om bord før vor endelige afrejse."

Micawber havde åbenbart også sine egne tanker om denne sag, men han skænkede dem i sit pæglemaal og slugte dem.

"Skulle De få lejlighed til at sende brev hjem undervejs, mrs. Micawber," sagde min tante, "må De endelig lade os høre fra Dem."

"Bedste miss Trotwood," svarede hun, "jeg vil være alt for lykkelig ved tanken om, at nogen venter at høre fra os. Jeg skal ikke undlade at skrive. Mr. Copperfield vil, håber jeg, som en gammel og fortrolig ven heller intet have imod at høre fra en person, der kendte ham, førend tvillingerne endnu kunne skønne?"

Jeg svarede, at jeg håbede at høre fra hende, når hun fik lejlighed til at skrive.

"Med Guds hjælp vil der gives mange sådanne lejligheder," sagde Micawber. "Oceanet er nu om stunder dækket med en hel flåde af skibe, og vi kan ikke undgå at møde mange på vor overfart. Det er kun en sviptur. Afstanden er for intet at regne."

Jeg tænker nu på, hvor snurrigt det var, men tillige hvor det lignede Micawber, at han, da han tog fra London til Canterbury, talte om det, som om han skulle til Jordens yderste grænser, men nu, da han rejste fra England til Australien, som om det kun var en lille udflugt over til den anden side af Kanalen.

"På rejsen," sagde Micawber, "vil jeg undertiden prøve på at spinde dem en ende, og min søn Wilkins' melodier vil nok være velkomne i kabyssen. Når min hustru har vænnet sig af med at kalde på Ulrik – jeg håber ikke, nogen tager forargelse af dette

udtryk – er jeg vis på, at hun giver dem *Lille Tafflin*. Marsvin og delfiner vil sikkert ofte blive observeret forude, og både på styrbords og bagbords siden vil der altid være noget af interesse. Kort sagt, efter al sandsynlighed vil det hele blive så spændende, at når udkiggen i storemærs råber: "land ohøj!" vil vi alle blive højst overrasket!"

Dermed skyldte han indholdet af sit pæglemaal ned, som om han allerede havde tilbagelagt rejsen og gjort en udmærket eksamen for de bedste nautiske autoriteter i verden.

"Det, jeg især sætter mit håb til, mr. Copperfield," sagde mrs. Micawber, "er, at vi må leve op igen i det gamle land i nogle grene af vor familie. Rynk ikke panden, Micawber! Jeg mener ikke min familie, men vore børnebørn. Hvor kraftig aflæggeren også er, kan jeg dog ikke glemme moderstammen, og når vor æt kommer til hæder og velstand, tilstår jeg, at jeg nok kunne ønske, at denne velstand skulle flyde i Britannias pengekasser."

"Hør, min ven," sagde Micawber, "Britannia må tage det, som det kan falde sig. Jeg må rent ud sige, at hun aldrig har gjort noget for mig, og at jeg ikke nærer noget særligt ønske i så henseende."

"Det har du uret i, Micawber. Du drager ud til denne fjerne himmelegn for at styrke, ikke for at svække forbindelsen imellem dig og Albion."

"Den omhandlede forbindelse, min skat," sagde mr. Micawber, "har ikke, jeg gentager det, bragt mig så meget godt, at jeg et øjeblik skulle opgive at slutte en anden forbindelse."

"Det," svarede hans kone, "det, siger jeg atter, har du uret i. Du kender ikke dine evner, Micawber. Det er dem, som, selv ved

det skridt, du er i færd med at gøre, vil styrke forbindelsen mellem dig og Albion."

Mrs. Micawbers overbevisning lagde en sådan moralsk højhed i hendes tone, som jeg ikke tror, at jeg før havde mærket i den.

"Og derfor er det," fortsatte hun, "at jeg så meget mere ønsker, at vi i en kommende tid må leve op igen i moderlandet. Micawber vil måske blive – jeg kan ikke skjule for mig selv, at der er al sandsynlighed for, at Micawber vil blive – et blad i historien, og da burde han være repræsenteret i det land, som gav ham livet, men ikke gav ham brødet!"

"Min skat," sagde Micawber, "jeg kan umulig andet end røres af din kærlighed. Jeg er altid rede til at bøje mig for din sunde menneskeforstand. Det, der skal ske, vil ske. Himlen forbyde, at jeg skulle misunde mit fødeland nogen del af den rigdom, som vore efterkommere måske ville samle!"

"Det var ret," sagde min tante og nikkede til mr. Peggotty, "og jeg drikker Deres skål alle sammen og ønsker Dem al muligt held og lykke!"

Mr. Peggotty satte de to børn fra sig, han havde siddet og kælet for med et på hvert knæ, for i forening med mr. og mrs. Micawber til gengæld at drikke vor skål, og da jeg så ham og Micawber hjerteligt trykke hinandens hænder som rejsefæller, og hans brune ansigt opklares af et smil, følte jeg, at han nok ville bane sig vej, skaffe sig et godt navn og blive elsket, hvor han så kom hen.

Endog børnene fik ordre til at dyppe deres træskeer i Micawbers pæglemaal og drikke os til. Da dette var sket, rejste min tante og Agnes sig og tog afsked med udvandrerne. Det var

et sørgeligt farvel. De græd alle; børnene klyngede sig til Agnes lige til det sidste, og vi forlod den stakkels mrs. Micawber i en meget nedtrykt stemning, sukkende og grædende ved et mat lys, som må have givet værelset, set fra floden, udseende af et ynkeligt fyrtårn.

Næste dags eftermiddag tog min gamle barnepige og jeg ned til Gravesend. Vi fandt skibet liggende på floden, omringet af en mængde både; vinden var fjæls, og signalet til at sejle vajede fra mastetoppen. Jeg lejede straks en båd for at ro ud til det og gik om bord efter at være kommet igennem den lille malstrøm af tummel og forvirring, hvori det var midtpunktet.

Mr. Peggotty ventede på os oppe på dækket og fortalte mig, at Micawber for ganske kort siden var blevet arresteret igen – for sidste gang – på Heeps rekvisition, men at han havde betalt pengene, som jeg tilbagebetalte ham. Derpå førte han os ned under dækket, og her blev den hemmelige frygt, jeg nærede for, at han skulle have hørt noget om det, der var hændt, jaget bort ved at Micawber trådte frem af mørket og, idet han med en venskabelig og nedladende mine greb hans arm, fortalte mig, at de næppe et eneste øjeblik havde været fra hinanden siden den foregående aften.

Omgivelserne var så ny for mig og så indskrænkede og mørke, at jeg i begyndelsen næppe kunne skelne noget, men efterhånden vænnedes mine øjne til mørket, og jeg syntes at stå midt i et maleri af Ostade. Blandt de svære bjælker, skodder og ringbolte i skibet og udvandrerens køjer, kister, bylter, tønder og bunker af al slags gods, som hist oplystes af en svajende lanterne, her af det gule dagskær, der stjal sig ned gennem et kulsejl eller en luge, sås forskellige grupper, som indgik ny

venskaber, tog afsked, snakkede, lo, græd, spiste og drak; nogle havde allerede taget deres få fod plads i besiddelse og indrettet deres små husholdninger og hensat spæde børn på bænke eller i dværglænestole, mens andre havde opgivet håbet om at finde et hvilested og vankede fortvivlet omkring. Fra pattebørn, som kun havde et par uger af livet bag sig, til krumbøjede, gamle mænd og koner, som kun syntes at have et par uger af det for sig, og fra bønderkarle, som bogstavelig talt medførte en del af Englands jord under deres støvlesåler, til smede, som udførte prøver af dets sod og røg på deres hud, syntes enhver alder og håndtering at være stuvet sammen inden for mellemdækkets snævre grænser.

Idet mit øje vandrede rundt på dette sted, troede jeg at se en skikkelse, der lignede Milles, sidde ved en åben port med et af Micawbers børn i nærheden af sig; den tiltrak sig først min opmærksomhed ved, at en anden skikkelse skiltes fra den med et kys og, da den gled rolig bort igennem vrimlen, mindede mig om – Agnes! Men under den hurtige bevægelse og tumlen og forvirringen i mine egne tanker kom den mig atter af syne, og jeg vidste kun, at tiden var kommet, da alle fremmede blev varskoet om at gå fra borde; at min gamle barnepige sad ved siden af mig på en kiste og græd, og at mrs. Gummidge, understøttet af en yngre, sortklædt kvinde, som bukkede sig, havde travlt med at ordne mr. Peggottys sager.

"Har De endnu noget at sige mig, master Davy?" spurgte han.
"Er der ingenting glemt, før vi skilles?"

"En ting," sagde jeg: "Martha!"

Han rørte den yngre kvinde, jeg har omtalt, på skulderen, og Martha stod for mig.

"Himlen velsigne Dem, De gode menneske!" udbrød jeg. "De tager hende med!"

Hun svarede for ham med en strøm af tårer. Jeg kunne ikke sige et ord, men trykkede hans hånd, og har jeg nogen sinde æret og elsket noget menneske, så har jeg æret og elsket denne mand af hele min sjæl.

Alle uvedkommende begyndte nu at forlade skibet. Den største prøvelse stod endnu tilbage for mig. Jeg meddelte ham, hvad den ædle sjæl, som ikke var mere, havde overdraget mig at sige ham ved afskeden. Det rørte ham dybt, men da han på sin side medgav mig mange kærlige og inderlige hilsener til disse døve øren, rørte det mig endnu mere.

Tiden var kommet. Jeg omfavnede ham, tog min grædende barnepige under armen og ilede bort. På dækket tog jeg afsked med den stakkels mrs. Micawber. Hun så sig, selv i dette øjeblik, åndsfraværende om efter sin familie, og hendes sidste ord til mig var, at hun aldrig ville forlade Micawber.

Vi gik ned i vor båd og blev liggende i en kort afstand for at se skibet tage fart. Det var da en stille, strålende solnedgang. Det lå imellem os og det røde lys, og ethvert smækkert tov og hver rå og stang var synlig i det glødende skær. Aldrig har jeg set et syn på en gang så smukt, så sørgeligt og så forhåbningsfuldt som det herlige skib, der endnu lå stille på det krusede vand, mens alle om bord stimlede sammen ved skanseklædningerne og stod der i klynger for et øjeblik barhovedede og tavse.

Tavse, kun for et øjeblik. Idet sejlene fyldtes af vinden, og skibet begyndte at røre sig, lød der fra alle bådene tre rungende hurraråb, som de, der var om bord, istemte og gav tilbage, og som blev gentaget og atter gentaget. Mit hjerte strømmede

over, da jeg hørte lyden og så de vinkende hatte og lommetørklæder – og da så jeg hende!

Da så jeg hende ved siden af hendes morbroder og skælvende ved hans skulder. Han pegede ivrigt på os, og hun så os og vinkede til mig sit sidste farvel. Ja, skønne og nedbøjede Mille, klyng dig fast til ham med dit sårede hjertes højeste tillid, for han har holdt fast ved dig med sin store kærligheds hele kraft!

Omgivet af rosenskeret og stående afsides sammen højt oppe på dækket, hun klyngende sig til ham, og han holdende fast ved hende, forsvandt de højtideligt. Natten havde sænket sig over Kents bakker, da vi roede i land – og havde sænket sig mørkt over mig.

58. Fraværelse

Det var en lang og skummel nat, som samlede sig om mig, fuld af genfærdene af mange forhåbninger, mange dyrebare minder, mange vildfarelser, mange unyttige sorger og ængstelser.

Jeg rejste bort fra England uden endnu at vide, hvor stærkt det slag var, som havde ramt mig. Jeg forlod alle, som var mig kære, og rejste bort i den tro, at det var overstået. Ligesom en mand på en valplads kan få sit banesår og næppe vide, at han er truffet, således havde jeg, da jeg var blevet alene med mit genstridige hjerte, heller ingen forestilling om det sår, som det bar på.

Men jeg kom til klarhed, ikke hurtigt, men lidt efter lidt og dråbe for dråbe. Den følelse af forladthed, jeg drog bort med, udvidedes og uddybedes for hver time. I begyndelsen var den en tung følelse af tab og sorg, hvori jeg kun kunne skelne meget lidt andet, men umærkeligt forvandlede den til håbløs viden om alt det, jeg havde mistet, kærlighed, venskab, deltagelse; om alt det, der var blevet tilintetgjort, min første tillid, min første kærlighed, alle mit livs luftkasteller; om alt det, der var blevet tilbage, en gold og øde ørken, der uden afbrydelse strakte sig trindt omkring mig lige ud i synskredsen.

Var min sorg egenkærlig, så vidste jeg ikke af det. Jeg sørgede over min barnekone, der så ung var revet bort fra sin blomsterverden. Jeg sørgede over ham, der kunne have vundet tusinders kærlighed og beundring, ligesom han for længe siden havde vundet min. Jeg sørgede over det knuste hjerte, der havde fundet hvile i det stormfulde hav, og over de omflakkende rester

af det simple hjem, hvor jeg som barn havde hørt nattevinden suse.

Af det voksende tungsind, jeg sank hen i, havde jeg omsider ikke længere håb om nogen sinde at skulle blive udfriet. Jeg strejfede om fra sted til sted, men førte overalt min byrde med mig. Nu følte jeg dens hele tyngde og segnede under den, og jeg sagde i mit hjerte, at den aldrig kunne blive lettet.

I mine mest fortvivlede øjeblikke troede jeg, at jeg skulle dø. Undertiden tænkte jeg, at jeg helst ville dø hjemme, og begyndte virkelig også tilbagerejsen; men til andre tider rejste jeg længere bort, fra by til by, ledte efter, jeg ved ikke hvad, og søgte at lade, jeg ved ikke hvad, bag mig.

Det står ikke i min magt enkeltvis at skildre alle de forskellige stadier, som min sjælesygdom gennemgik. Der er visse drømme, som man kun kan beskrive på en svag, utydelig måde, og når jeg tvinger mig til at se tilbage på dette afsnit af mit liv, synes jeg at genkalde mig en sådan drøm. Jeg ser mig selv vandre om som en drømmende iblandt de fremmede byers seværdigheder, slotte, domkirker, templer, malerier, borge, grave, fantastiske gader – historiens og poesiens gamle, navnkundige steder – og overalt bærer jeg min pinefulde byrde med mig og sanser næppe genstandene, idet de forsvinder for mit blik. Ligegyldighed for alt undtagen den rugende sorg, dette var den nat, der sænkede sig over mit genstridige hjerte. Lad mig – således som jeg, Himlen være lovet, omsider gjorde – se op fra den og fra dens lange, sørgelige, onde drøm mod dagskæret.

I mange måneder rejste jeg om med dette evige mørke i min sjæl. Visse skjulte grunde, som jeg havde til ikke at rejse hjem,

grunde, som den gang forgæves kæmpede inden i mig for at skaffe sig et klart udtryk, holdt mig på min pilgrimsfart. Undertiden drog jeg rastløs fra sted til sted; undertiden dvælede jeg længe på en plet. Jeg havde intet mål, intet, der fængslede mig, hvor jeg så var.

Jeg var i Schweiz, hvortil jeg var kommet fra Italien gennem et af de store alpepas, og havde siden med en vejviser vandret om mellem bjergene. Havde disse ødemarker med deres forfærdelige ensomhed talt til mit hjerte, så vidste jeg det dog ikke. Jeg havde fundet majestæt og storhed i de frygtelige højder og afgrunde, i de brusende elve og i is- og sneørkenene, men andet havde de hidtil ikke lært mig.

En aften før solens nedgang kom jeg ned i en dal, hvor jeg ville tilbringe natten. Mens jeg steg ned til den ad den bugtede sti langs bjergsiden, hvorfra jeg så den skinne langt neden for mig, tror jeg, at der i mit bryst svagt rørte sig en eller anden længe ukendt følelse af skønhed og ro, en eller anden mildnende indflydelse, som vakttes ved dens fred. Jeg husker, at jeg engang blev stående med en slags mild sorg, som ikke var helt sønderknusende, ikke aldeles håbløs. Jeg husker, at jeg næsten håbede, at en forandring til det bedre var mulig med mig.

Jeg kom ned i dalen, idet aftensolen skinnede på de fjerne snetinder, der omgav den som evige skyer. Foden af bjergene, der dannede det svælg, hvori den lille landsby lå, var beklædt med yppigt grønsvær, og højt oven over denne mere blødagtige vegetation voksede skove af mørke fyrre, der ligesom kiler kløvede vinterens snedriver og standsede de rullende laviner. Oven over dem sås række på række af stejle, grå klippevægge,

klar is og glatte græspletter, som alle til sidst blandede sig med den hvide sne. Spredt hist og her på bjergets skråning lå ensomme træhuse som små prikker, hver lille prik et hjem, der trykkedes således af de mægtige højder, at det syntes, som om de endog var for små til dukkehuse. Det samme var tilfældet med landsbyen nede i dalen med dens træbro over elven, hvor denne styrtede sig over klippeblokke og brusede af sted imellem træerne. I den stille luft hørtes en lyd af fjern sang – hyrdestemmer, men idet en klar aftensky svævede midtvejs langs bjergets side, kunne jeg næsten have troet, at lyden kom derfra, og at det ikke var jordisk musik. Pludselig, midt i denne fred, talte den store natur så trøstende til mig, at jeg lagde mit trætte hoved på græsset og græd, som jeg ikke havde grædt, siden Dora døde!

Et øjeblik i forvejen havde jeg modtaget en pakke breve, som lå og ventede på mig, og var gået uden for landsbyen for at læse dem, mens min aftensmad blev tillavet. Andre pakker havde forfejlet mig, og i lang tid havde jeg ingen breve fået. Med undtagelse af et par linjer for at meddele, at jeg var rask og var nået der eller der til, havde jeg ikke haft kraft eller stadighed nok til at skrive et brev, siden jeg rejste hjemmefra.

Pakken var i min hånd. Jeg åbnede den og læste Agnes' brev.

Hun var lykkelig og gjorde nytte; det gik hende godt, således som hun havde håbet. Dette var alt, hvad hun skrev om sig selv; resten vedrørte mig.

Hun gav mig intet råd, indskærpede mig ingen pligt; hun sagde mig kun på sin egen inderlige måde, hvad hun ventede sig af mig. Hun vidste, hvorledes prøvelser og lidelser ville forædle og styrke mig. Hun var overbevist om, at jeg i al min

stræben ville vinde et fastere og højere formål gennem den sorg, jeg havde lidt. Hun, der var så stolt af min berømmelse og var så vis på, at den ville vokse, vidste helt vel, at jeg ville arbejde fremad. Hun vidste, at hos mig ville sorgen ikke være svaghed, men måtte blive styrke. Ligesom mine barndomsdages lidelser havde gjort meget til at gøre mig til det, jeg var, således ville større ulykker tilskynde mig til at blive endnu bedre, end jeg var, og hvad de havde lært mig, ville jeg selv lære andre. Hun bad for mig til Gud, som havde taget min uskyldige engel til sig; hun omfattede mig altid med søsterlig kærlighed og var altid ved min side, hvor jeg gik og stod, stolt af det, jeg havde udrettet, men uendelig stoltere af det, som det endnu var mig forberedt at udrette.

Jeg gemte brevet på mit bryst og tænkte på, hvad jeg havde været for en time siden! Da jeg hørte stemmerne dø hen og så den stille aftensky formørkes og alle farverne i dagen falme og den gyldne sne på bjergtoppene forvandles til en fjern del af den blege nathimmel, og dog følte natten og alle dens skygger svinde fra min egen sjæl, da var der intet navn for den kærlighed, jeg følte for hende, der fra nu af var mig mere dyrebar, end hun hidtil havde været.

Jeg læste hendes brev mange gange og skrev til hende, førend jeg lagde mig til at sove. Jeg sagde hende, at jeg havde trængt hårdt til hendes hjælp, at uden hende var jeg ikke, og havde jeg aldrig været, hvad hun mente, jeg var, men at hun inspirerede mig til at blive det, og at jeg ville prøve på det.

Og dette gjorde jeg. Om tre måneder til ville det være et år, siden min sorg begyndte, men jeg foresatte mig ikke at tage

nogen beslutning før efter disse tre måneder og at prøve mig selv. I al den tid opholdt jeg mig i dalen og dens omegn.

Da de tre måneder var gået, besluttede jeg at blive endnu i nogen tid hjemmefra og foreløbig bosætte mig i Schweiz, der var blevet mig kært ved mindet om hin aften, og atter tage fat på min pen og arbejde.

Jeg tyede ydmygt hen, hvortil Agnes havde rådet mig at ty; jeg søgte naturen, som aldrig søges forgæves, og jeg åbnede atter mit bryst for de menneskelige interesser, som det i den sidste tid havde været lukket for. Det varede ikke længe, førend jeg næsten havde lige så mange venner i dalen som i Yarmouth, og da jeg før vinterens begyndelse forlod den for at rejse til Geneve og om foråret kom tilbage, klang deres hjertelige velkomsthilsener så hjemligt i mit øre, skønt udtrykt på et fremmed mål.

Jeg arbejdede tidligt og sent, flittigt og tålmodigt. Jeg skrev en fortælling, hvortil stoffet var taget fra mine egne oplevelser, og sendte den til Traddles, som sørgede foldens udgivelse på meget fordelagtige vilkår, og rygtet om min voksende hæder begyndte at nå mig fra rejsende, som jeg tilfældigvis traf på. Efter nogen hvile og adspredelse begyndte jeg med min gamle iver på et nyt arbejde, som optog mig i høj grad. Alt som jeg rykkede frem med denne opgave, greb den mig mere og mere, og jeg anstrengte alle mine evner for at løse den på en værdig måde. Dette var mit tredje digterværk, men det var ikke halvt færdigt, da jeg under et øjeblik pusterum tænkte på at rejse hjem.

Allerede i lang tid havde jeg, skønt jeg studerede og arbejdede flittigt, vænnet mig til kraftig legemsbevægelse. Mit helbred,

der havde været stærkt nedbrudt, da jeg forlod England, var nu fuldkommen genoprettet. Jeg havde set meget, været i mange lande og udvidet mine kundskaber.

Jeg har nu fortalt alt om denne fraværelsestid, med en undtagelse. Jeg har gjort dette, ikke for at lægge skjul på nogen af mine tanker, for, som jeg et andet sted har sagt, denne fortælling er mine nedskrevne erindringer, men jeg har villet holde den hemmeligste strømning i mit sind for sig selv og gemme den til sidst. Jeg går nu over til den.

Jeg kan ikke gennemskue mit eget hjerte så klart, at jeg kan sige, hvornår jeg begyndte at tænke, at jeg burde have sat dets tidligste og lyseste håb til Agnes. Jeg kan ikke sige, på hvilket stadium af min sorg det først vænnede sig til den tanke, at jeg i min letsindige ungdom havde bortkastet hendes kærligheds skat. Jeg tror, at jeg måske har hørt en hvisken om den fjerne tanke i det gamle, ulykkelige tab eller savn af noget, der aldrig skulle blive til virkelighed, som jeg havde følt. Men tanken opstod som en ny bebrejdelse og en ny anger, da jeg stod så alene i verden med min store sorg.

Havde jeg på den tid været meget sammen med hende, ville jeg i min trøstesløshed ikke have haft styrke nok til at skjule dette. Det var dette, som jeg dunkelt frygtede, da jeg først blev tilskyndet til at blive borte fra England. Jeg kunne ikke have udholdt at miste den mindste del af hendes søsterlige kærlighed, og dog ville jeg ved en sådan tilståelse have pålagt os begge en hidtil ukendt tvang.

Jeg kunne ikke glemme, at den følelse, hun nu nærede for mig, var vokset op efter mit eget fri valg, og at jeg, hvis hun nogen sinde havde elsket mig med en anden kærlighed – og

undertiden forekom det mig, som om der havde været en tid, da hun måske havde gjort det – havde kastet den bort. Det sagde intet nu, at jeg, allerede mens vi begge ikke var andet end børn, havde vænnet mig til at tænke på hende som et væsen, der var højt hævet over mine vildeste fantasier. Jeg havde skænket en anden min lidenskabelige ømhed og ikke gjort, hvad jeg måske kunne have gjort, og Agnes var for mig, hvad jeg og hendes eget ædle hjerte havde gjort hende til.

I begyndelsen af denne forandring, som efterhånden foregik med mig, mens jeg stræbte efter at komme til klarere at kende mig selv og blive et bedre menneske, skuede jeg gennem en ubestemt prøvetid hen mod det øjeblik, da jeg måske turde håbe at udslette den forspildte fortid og blive så lykkelig at ægte hende, men alt som tiden led, tabte dette skyggebillede sig og blev til sidst rent borte for mig. Havde hun nogen sinde elsket mig, burde jeg jo holde hende så meget mere hellig, når jeg huskede på de ting, jeg havde betroet hende, hendes kendskab til mit vildfarende hjerte, det offer, hun måtte have bragt for at blive min søster og veninde, og den sejr, hun havde vundet. Havde hun aldrig elsket mig, hvor kunne jeg da tro, at hun ville elske mig nu!

Jeg havde altid følt min svaghed i sammenligning med hendes standhaftighed og styrke, og nu følte jeg den mere og mere. Hvad jeg end kunne have været for hende eller hun for mig, hvis jeg for længe siden havde været hende værdigere, det var hverken jeg eller hun længere. Jeg havde ladet det rette øjeblik gå ubenyttet hen og havde fortjent at miste hende. At jeg led meget ved disse kampe, at de opfyldte mig med sorg og anger, er sandt nok. Lige så sandt er det, at jeg holdtes oppe af

den følelse, at ære og ret bød mig at afvise tanken om nu at ty med mine sønderknuste forhåbninger til den dyrebare pige, fra hvem jeg letsindigt havde vendt mig bort, mens de var lyse og stærke, og denne synsmåde lå på bunden af enhver tanke, jeg nærede om hende. Jeg søgte ikke at skjule for mig selv, at jeg elskede, at jeg tilbød hende, men jeg overbeviste mig om, at det nu var for sent, og at det forhold, der havde varet så længe, ikke burde forstyrres.

Tit og mange gange havde jeg tænkt på, hvad min Dora havde udmalet for mig, om hvad der kunne være sket i de fremtidsår, som var bestemt til ikke at sætte os på prøve; jeg havde overvejet, hvorledes de ting, der aldrig sker, ofte i deres virkninger er lige så virkelige for os som de, der tildrager sig. De år, hun havde talt om, var netop nu blevet til virkelighed og tjente til at gøre mig bedre, og de ville engang, måske lidt senere, være blevet det, selv om vi var blevet skilt ad i vor tidligste dårskab. Jeg søgte at forvandle forholdet imellem mig og Agnes til et middel til at gøre mig mere selvfornægtende, mere bestemt og mere selvbevidst, så at jeg lærte mine mangler og fejl at kende. Således kom jeg gennem den tanke, at det kunne have fundet sted, til den overbevisning, at det aldrig ville finde sted.

Fra min afrejse til min tilbagekomst tre år senere skiftede disse brydsomme og selvmodsigende tanker i min sjæl ligesom flyvesandet i ørkenen. Tre år var gået, siden udvandrerskibet sejlede, da jeg ved det samme klokkeslæt om aftenen og på det samme sted stod på dækket af den paketbåd, som bragte mig hjem, og stirrede på det samme rosenfarvede vand, dette skib havde afspejlet sig i.

Tre år. En lang tid, og dog var den gået så hurtigt! Og hjemmet var mig så kært og Agnes med – men hun var ikke min, skulle aldrig blive det. Hun kunne være blevet det, men det var forbi!

59. Tilbagekomst

Det var en kold efterårsaften, da jeg gik i land i London. Det var mørkt, og det regnede, og jeg så mere tåge og snavs på et minut, end jeg havde set i et helt år. Jeg måtte gå fra Toldboden til The Monument, førend jeg fandt en droske, og skønt endog forsiderne af husene, der vendte ud mod de opsvulmede rendestene, forekom mig som gamle venner, kunne jeg dog ikke andet end indrømme, at de var meget snavsede venner.

Jeg har ofte lagt mærke til, og det har sagtens enhver, at når man forlader et kendt sted, er det ligesom signalet til en mængde forandringer på stedet. Idet jeg så ud ad vognvinduet og blev opmærksom på, at et gammelt hus på Fish Street Hill, som i et århundrede havde stået urørt af maler, tømmersmand eller murer, var blevet revet ned i min fraværelse, og at en nabogade, hvis usundhed og snæverhed havde vundet århundreders hævd, var i færd med at få kloak og blive udvidet, ventede jeg halvt om halvt, at selve St. Paulskirken ville se ældre ud.

På nogle forandringer i mine venners skæbne var jeg forberedt. Min tante havde atter bosat sig i Dover, og Traddles var begyndt at få lidt praksis som sagfører. Han boede nu i Grays Inn og havde i sit sidste brev underrettet mig om, at han havde et svagt håb om snart at blive forenet med den sødeste pige i verden.

De ventede mig hjem før jul, men anede ikke, at jeg kom så tidligt tilbage, da jeg med vilje havde vildledet dem for at have den glæde at overraske dem. Og dog var jeg utaknemmelig nok

til at føle mig skuffet over, at jeg ikke blev modtaget af nogen, men skulle køre ene og tavs gennem de tågede gader.

De velkendte, livligt oplyste butikker var dog altid noget, og da jeg steg af vognen uden for kaffehuset i Grays Inn, var jeg atter i godt humør. I begyndelsen mindede det mig om den gang, da jeg var blevet sat af i guldkorset, og om alle de forandringer, der var foregået siden den tid, men det var jo så naturligt.

"Ved De, i hvilken afdeling af Grays Inn mr. Traddles bor?" spurgte jeg opvarteren.

"Holborn Court nummer to, sir."

"Mr. Traddles begynder nok at skaffe sig et navn blandt sagførerne?"

"Det er meget muligt, sir," svarede opvarteren, "jeg skal ikke kunne sige det."

Denne opvarter, der var en spinkel person, så sig om efter hjælp hos en opvarter med større myndighed, en svær, værdig gammel mand med en dobbelt hage og sorte knæbenklæder og strømper, som kom frem af et aflukke, der lignede en kirkestol, i den anden ende af kaffestuen, hvor han opholdt sig i selskab med en pengekasse, en vejviser, en statskalender og andre bøger og papirer.

Den værdige opvarter vendte sig gravitetisk til mig.

"Jeg spurgte," sagde jeg, "om mr. Traddles i nummer to i Holborn Court ikke begynder at skaffe sig et navn blandt sagførerne?"

"Jeg har aldrig hørt ham nævne."

Jeg blev ganske undselig på Traddles' vegne.

"Det er sikkert en ung mand?" sagde den værdige opvarter og fæstede sit blik strengt på mig. "Hvor længe har han været I Grays Inn?"

"Ikke over tre år," svarede jeg.

Opvarteren, der sagtens havde boet i sin kirkestol i over fyrretyve år, kunne ikke sysle videre med et så ringe emne, men spurgte mig, hvad jeg ville have til middag.

Jeg følte, at jeg var i England, og var ganske modfalden på Traddles' vegne. Der syntes ikke at være noget håb for ham. Jeg bestilte sagtmodig en bid fisk og en portion beefsteak og stod foran kaminen og grublede over hans stilling.

Men da jeg længtes inderligt efter at se den kære, gamle kammerat, skyndte jeg mig med min mad og ilede ud ad bagdøren. Nummer to var let fundet, og da en indskrift på dørstolpen underrettede mig om, at Traddles boede i øverste etage, gik jeg op ad trappen. Det var en forfalden gammel trappe, svagt oplyst på hver afsats af en lille tykhovedet lampevæge, der hentæredes i et lille fængsel af snavset glas.

Mens jeg snublede op ad trappen, syntes jeg at høre en munter latter, og det ikke latter, der kom fra en advokat eller en prokurator, eller fra en advokats eller prokurators skriver, men fra flere overgivne pigebørn. Men idet jeg standsede for at lytte, kom jeg til at sætte foden i et hul, som de ærede herrer, der stod i spidsen for Grays Inn, havde forsømt at lade reparere. Jeg faldt med et brag, og da jeg kom på benene igen, var alt stille.

Efter at jeg varsomt havde famlet mig frem på den øvrige del af rejsen, bankede mit hjerte højt, da jeg fandt yderdøren, hvorpå der var malet: Mr. Traddles, stående åben. Jeg bankede

på. Der fulgte en lydelig rumsteren indenfor, men intet videre. Jeg bankede derfor endnu en gang.

En lille, opvakt knøs, halvt skriverdreng, halvt tjener, der var helt forpustet, men så på mig, som om han opfordrede mig til at bevise det juridisk, kom ud.

"Er mr. Traddles hjemme?"

"Ja, sir, men han har forretninger."

"Jeg ønsker at tale med ham."

Efter at have set på mig et øjeblik besluttede han at lade mig slippe ind. Han åbnede derfor døren noget mere og indlod mig først i et lille skab af en forstue og derefter i en lille dagligstue, hvor jeg fandt min gamle ven – også forpustet – siddende ved et bord, bøjet over nogle dokumenter.

"Du gode Gud!" udbrød Traddles, idet han så i vejret. "Det er jo Copperfield!" og dermed kastede han sig i mine arme, som jeg slyngede fast om ham.

"Alting vel, kære Traddles?"

"Alting vel, kære, kære Copperfield, og intet uden godt nyt!"

Vi græd begge af glæde.

"Gamle ven," sagde Traddles, "bedste Copperfield, min længe savnede og inderligt velkomne ven! Hvor det glæder mig at se dig! Hvor du er blevet brun! Hvor jeg er glad! Min sjæl og salighed, jeg har aldrig været så glad, min hjertenskære ven, aldrig!"

Jeg havde lige så ondt ved at udtrykke mine følelser. I begyndelsen kunne jeg slet ikke tale.

"Min gamle dreng!" sagde Traddles. "Og så berømt som du er blevet! Du er jo ligefrem en stor mand! Men i Himlens navn,

hvornår kom du, hvor kommer du fra, hvad har du taget dig for?"

Han havde imidlertid trykket mig ned i en lænestol ved kaminen, og uden at vente efter svar på noget af det, han spurgte om, ragede han hele tiden voldsomt op i ilden med den ene hånd, mens han med den anden trak i mit halstørklæde, som om han svævede i den vildfarelse, at det var en kavaj. Uden at lægge ildrageren fra sig knugede han mig nu igen, og jeg knugede ham, og mens vi begge lo og tørrede øjnene på en gang, satte vi os og trykkede hinandens hænder.

"At tænke sig," sagde Traddles, "at du har været så nær ved hjemmet, som du må have været, du kære, gamle dreng, og ikke kom med til ceremonien!"

"Hvilken ceremoni, kære Traddles?"

"Men Gud bevares!" udbrød Traddles og spilede øjnene op på sin gamle måde. "Fik du da ikke mit sidste brev?"

"Nej, jeg har ikke fået noget brev, der handler om nogen ceremoni."

"Men, kære Copperfield, jeg er jo gift!"

"Gift!" udbrød jeg glad.

"Ja vist, viet af Hans Velærværdighed pastor Horace – til Sophie – nede i Devonshire. Hun står der bag ved gardinet, min gamle ven! Se her!"

Til min forbavselse trådte i samme øjeblik den sødeste pige i verden, smilende og rødmende, frem af sit skjul. Og en mere livlig, elskværdig, brav, lykkelig, glædestrålende, ung kone, tror jeg aldrig, man har set, hvad jeg ikke kunne bare mig for at sige lige på stedet. Jeg kyssede hende, som det sømmede sig en gammel bekendt, og ønskede dem til lykke af mit ganske hjerte.

"Ak Gud," sagde Traddles, "hvilken glædelig genforening dette dog er! Det er dog forskrækkeligt, hvor du er brun, Copperfield! Gud fri og bevares, hvor jeg er glad!"

"Jeg med," sagde jeg.

"Og jeg sandelig med!" sagde den rødmende og smilende Sophie.

"Vi er alle så glade som vel muligt!" sagde Traddles, "også pigebørnene er glade. Men min Gud, dem har jeg jo rent glemt!"

"Glemt, hvem?" spurgte jeg.

"Pigebørnene, Sophies søstre. De er på besøg hos os for at få lidt af London at se. Sagen er, da – – var det dig, som faldt ude på trappen, Copperfield?"

"Ja, det var," svarede jeg leende.

"Ser du, da du faldt ude på trappen," sagde Traddles, "tumlede jeg med pigebørnene. Sandt at sige, så legede vi kispus. Men da det ikke ville være vel set i Westminster Hall, og da det ikke ville tage sig videre forretningsmæssigt ud, hvis en klient skulle komme og se dem, så flygtede de. Og nu er jeg vis på, at de – står og lytter," tilføjede Traddles med et blik på døren til et andet værelse.

"Det gør mig ondt," sagde jeg og lo på ny, "at jeg har været skyld i en sådan forstyrrelse."

"Det ville du min tro ikke have sagt," sagde Traddles yderst fornøjet, "hvis du havde set, hvorledes de løb bort, efter at du havde banket på, og løb tilbage igen for at samle de kamme op, de havde tabt, og holde et styr, som om de var rent tossede. Min søde ven, gå ind og hent pigebørnene!"

Sophie trippede af sted, og vi hørte hende i det tilstødende værelse blive modtaget med en lattersalve.

"Det er ligesom musik, ikke sandt, Copperfield?" sagde Traddles. "Det er en hel fornøjelse at høre! Det liver ordentligt op i disse gamle værelser. For en ulykkelig pebersvend, der har boet alene i hele sit liv, er det en fryd – en ren velsignelse. De stakler, de har mistet meget i Sophie – for hun er stadig den samme søde pige som altid! – og det glæder mig uendeligt at se dem i så godt humør. Det er en dejlig ting at have pigebørn om sig, Copperfield. Det er vel ikke forretningsmæssigt, men dejligt er det."

Da jeg mærkede, at han stammede en smule, og forstod, at han i sit hjertes godhed frygtede for at have voldt mig smerte ved sine ord, sagde jeg med en varme, som åbenbart i høj grad beroligede og glædede ham, at det var jeg fuldkommen enig i.

"Men desuden," sagde Traddles, "er vor huslige indretning, sandt at sige, aldeles uforretningsmæssig. Endog Sophies nærværelse her er ikke forretningsmæssig, men vi har intet andet opholdssted; vi er gået til søs i en nøddeskal, men er rede til at tage det, som det kan falde. Og Sophie er en sjælden husmoder! Det vil undre dig at se, hvorledes hun har fået disse pigebørn stuvet sammen. Jeg ved såmænd næppe selv, hvorledes hun har båret sig ad med det."

"Har I mange af de unge damer hos jer?" spurgte jeg.

"For det første har vi den ældste, Skønheden," sagde Traddles i en dæmpet, fortrolig tone, "Caroline. Og så har vi Sara – hende, du ved, som havde noget galt ved ryggen, men nu er det langt bedre med hende. Dernæst har vi de to yngste, som Sophie har opdraget. Og endelig har vi Louise."

"Virkelig!" udbrød jeg.

"Ja. Hele lejligheden er kun tre værelser, men Sophie har indrettet alt så mageløst for pigebørnene, og de sover nok så bekvemt, tre i den stue der, og to i denne her."

Jeg kunne ikke lade være at se mig om for at opdage, hvor der da blev plads tilbage til mr. og mrs. Traddles. Traddles forstod mig.

"Ja," sagde Traddles, "vi tager det, som det kan falde, og i forrige uge improviserede vi en seng her på gulvet. Men der er et lille kammer oppe på loftet – et meget pænt lille kammer, når man først er deroppe – det har Sophie selv tapetseret for at overraske mig, og det er for tiden vort værelse. Der har vi indrettet os rigtig på sigøjnermaner. Og der er en udmærket udsigt derfra!"

"Altså er du da omsider lykkelig gift og hjemfaren, kære Traddles," sagde jeg. "Hvor det glæder mig!"

"Tak, kære Copperfield!" sagde Traddles, idet vi endnu en gang trykkede hinandens hænder. "Ja, jeg er så lykkelig, som det er muligt at være. Der ser du din gamle ven," sagde Traddles og nikkede triumferende til urtepottestativet, "og der står bordet med marmorpladen! Alt det andet bohavede er tarveligt, men godt, som du ser. Men af sølvtøj har vi, Gud bedre det, ikke så meget som en teske."

"Det skal altså først fortjenes?" sagde jeg opmuntrende.

"Netop. Naturligvis har vi jo nok teskeer til at røre om i vor te med, men de er kun af tin!"

"Des mere vil sølvtøjet stråle, når det kommer."

"Det er netop det, vi siger! Ser du, kære Copperfield, da jeg havde holdt min forsvarstale i sagen Jipes kontra Wigzell, som gjorde en vis opsigt, rejste jeg ned til Devonshire og havde en

alvorlig samtale under fire øjne med Hans Velærværdighed pastor Horace. Jeg fremhævede, at Sophie og jeg havde været forlovet i lang tid, og at Sophie med sine forældres tilladelse ville være mere end glad ved at tage mig – uden sølvtøj," sagde Traddles med sit gamle frimodige smil. "Nå. Dernæst foreslog jeg Hans Velærværdighed, at hvis jeg kunne tjene en to hundrede og halvtreds pund i det første år og have grundet udsigt til lige så meget eller mere i det næste, samt desuden i al tarvelighed møblere en lille lejlighed som denne, da og i så tilfælde skulle Sophie og jeg blive forenet. Jeg tog mig den frihed at forestille ham, at vi havde ventet tålmodigt i en god del år, og selv om Sophie var til så overordentlig stor nytte hjemme, burde hendes kærlige forældre ikke modsætte sig, at hun satte foden under eget bord – hvad siger du?"

"Nej, det har du ret i," sagde jeg.

"Det glæder mig at høre, Copperfield, fordi jeg, uden dermed at ville lægge Hans Velærværdighed noget til last, tror, at forældre, brødre, osv. i sådanne tilfælde er temmelig egenkærlige. Nå, jeg fremhævede ligeledes, at det var mit inderligste ønske at kunne blive familien til nytte, og at hvis jeg havde lykken med mig, og der skulle tilstøde ham – jeg mener Hans Velærværdighed –"

"Jeg forstår dig nok," sagde jeg.

"– eller mrs. Crewler noget, ville intet være mig kærere end at være pigebørnene i faders sted. Han gav mig et overordentlig elskværdigt svar, som var i høj grad smigrende for mine følelser, og påtog sig at indhente mrs. Crewlers samtykke til dette arrangement. Det var skrækkeligt, hvad de måtte gennemgå

med hende. Det steg fra hendes ben op i hendes bryst og derfra op i hendes hoved –"

"Hvad steg op?" spurgte jeg.

"Hendes sorg, hendes følelser. Hun er, som jeg ved en tidligere lejlighed har sagt, en særdeles dannet kone, men har mistet brugen af sine lemmer. Hver gang der går hende noget imod, plejer det at sætte sig i hendes ben, men denne gang steg det op i brystet og derfra op i hovedet og gennemtrængte, kort sagt, hele systemet. Imidlertid fik de hende dog ud over det ved utrættelig, kærlig pleje, og i dag for seks uger siden havde vi bryllup. Du kan ikke forestille dig, Copperfield, hvilket uhyre jeg forekom mig selv at være, da jeg så hele familien græde og dåne på alle kanter! Mrs. Crewler kunne ikke se mig, førend vi rejste – kunne ikke dengang tilgive mig, at jeg havde taget hendes barn fra hende – men hun er en skikkelig kone og har gjort det siden. Endnu i morges fik jeg et sådant rart brev fra hende."

"Og kort sagt, kære ven," sagde jeg, "du føler dig så lykkelig, som du fortjener at være det."

"Nu taler din partiskhed," sagde Traddles smilende, "men jeg er virkelig i en ligefrem misundelsesværdig stilling. Jeg arbejder hårdt og læser jura på kraft. Klokken fem om morgenen er jeg oppe, skjuler pigebørnene hele dagen igennem og gør løjer med dem om aftenen, og jeg kan forsikre dig, at det ordentlig gør mig ondt, at de allerede skal rejse på tirsdag, som lige er dagen før terminen. Men," sagde Traddles i en højere tone, "der kommer jo pigebørnene! Mr. Copperfield, miss Caroline Crewler – miss Sara – miss Louise – Margaret og Lucy!"

Det var en sand rosenbuket, de så så sunde og friske ud. De var alle nydelige, og miss Caroline var meget smuk, men der var i Sophies strålende ansigt et kærligt, livsglad, hyggeligt udtryk, som var bedre end alt dette og overbeviste mig om, at min ven havde truffet et godt valg. Vi satte os alle omkring kaminen, mens den opvakte knøs, der, som jeg nu gættede, havde tabt vejret ved at tage dokumenterne frem, nu ryddede dem til side igen og dækkede tebordet. Derpå gik han bort for den aften og lukkede yderdøren efter sig med et smæld. Efter at mrs. Traddles, hvis huslige mine strålede af en inderlig tilfredshed og ro, havde lavet teen, gav hun sig stilfærdigt til at riste brødet, mens hun sad i en krog ved kaminen.

Hun havde besøgt Agnes, fortalte hun mig under sit arbejde. "Tom" havde gjort en bryllupsudflugt med hende til Kent, og der havde hun også besøgt min tante, og både min tante og Agnes havde det godt og havde ikke talt om andet end mig. Jeg havde ikke været ude af "Toms" tanker, troede hun, i al den tid jeg havde været borte. "Tom" var hendes orakel i alle ting; "Tom" var åbenbart hendes livs afgud, som ingen rystelse nogen sinde kunne nedstyre fra hans piedestal, som hun altid ville skænke sin hyldest og sætte hele sin lid til, komme, hvad der ville.

Den ærbødighed, som både hun og Tom viste "Skønheden", indtog mig i høj grad. Ikke just, fordi jeg fandt den vel begrundet, men jeg syntes, den klædte dem så smukt og stemte så godt med deres karakter. Hvis Traddles et eneste øjeblik savnede de teskeer, som først skulle fortjenes, tvivler jeg ikke på, at det var, da han rakte Skønheden hendes te. Kunne hans blide kone have vist sig det mindste stolt mod nogen, er jeg overbevist om, at det kun havde været, fordi hun var

"Skønhedens" søster. Nogle enkelte små tegn til en temmelig forkælet og lunefuld karakter, som jeg lagde mærke til hos Skønheden, blev åbenbart af Traddles og hans kone holdte for en vuggegave og en naturlig ret. Havde hun været født til bidronning og de til arbejdsbier, kunne de ikke have været mere overbeviste.

Men deres selvforglemmelse fortryllede mig. Deres stolthed over disse pigebørn og deres føjelighed over for alle deres indfald var det smukkeste vidnesbyrd om deres eget værd, som jeg kunne have ønsket at se. Ikke en, men mindst en halv snes gange i løbet af en time var der en eller anden af svigerinderne, der fortalte Traddles, at han var "rigtig sød" og bad ham at sætte noget derhen og bringe noget herhen eller tage noget op eller lægge noget ned eller finde noget eller hente noget. Lige så lidt kunne de undvære Sophie. Den enes hår faldt ned, og kun Sophie kunne sætte det op igen; den anden havde glemt en melodi, og kun Sophie kunne nynne den rigtig. Den tredje kunne ikke komme på navnet på et sted i Devonshire, og kun Sophie vidste det. Den fjerde ville gerne have noget skrevet hjem, og kun til Sophie kunne man overgive det tillidshverv at skrive; den femte tabte en maske i sit strikketøj, og kun Sophie kunne tage den op igen. De var fuldstændig herrer i huset, og Sophie og Traddles vartede dem op. Hvor mange børn Sophie havde passet i sin tid, skal jeg ikke kunne sige, vist er det, at hun syntes at have ry for at kende alle de sange, som nogen sinde er blevet sunget for et engelsk barn, og hun sang på opfordring i det mindste en halv snes af dem med den klareste lille stemme af verden, idet hver af søstrene forlangte sin. Det var helt fortryllende at høre på. Det bedste af det hele var, at

søstrene trods al deres fordringsfuldhed nærede stor kærlighed og agtelse for Sophie og Traddles. Da jeg tog afsked, og Traddles gik med for at følge mig til kaffehuset, stimlede de alle om ham, og jeg tror aldrig, jeg har set et forpjusket mandfolkehoved eller noget andet hoved blive således mast og kysset.

Det var i det hele taget en scene, som jeg ikke kunne andet end dvæle ved med velbehag, længe efter at jeg var kommet tilbage og havde sagt godnat til Traddles. Havde jeg set tusinde roser blomstre i en kvistlejlighed i det visne, gamle Grays Inn, kunne de ikke have oplevet den halvt så meget. Tanken om disse Devonshire pigebørn imellem de tørre stempelpapirudsalg og prokuratorkontorer; om teen, det ristede brød og børneviserne i den uhyggelige atmosfære af pergament, dokumentgarn, støvede oblater, blækflasker, koncept- og stempelpapir, stævninger, indlæg, betænkninger og regninger forekom mig næsten lige så skøn en fantasi, som om jeg havde drømt, at sultanens berømte familie var blevet indskrevet blandt advokaterne og havde taget den talende fugl, det syngende træ og det gyldne vand med til Grays Inn. Hvorledes det nu var eller ikke, så mærkede jeg, at da jeg havde taget afsked med Traddles og var kommet tilbage til kaffehuset, var jeg ikke nær så urolig for hans fremtidsudsigter. Jeg begyndte at tro, at han nok ville komme frem, til trods for alle overkelnere i England.

Efter at have sat en stol foran en af kaminerne i kaffestuen for i al magelighed at tænke på Traddles gik jeg lidt efter fra tanken om hans lykke over til at læse min egen skæbne i de glødende kul og, alt som de sønderbrødes og forandredes, at tænke på de vigtigste omskiftelser og adskillelser, der dannede

mærkepæle i mit liv. Jeg havde ikke set en kulild, siden jeg forlod England for tre år siden, skønt jeg havde iagttaget mangt et brændebål, mens det smuldrede sammen til hvidgrå aske og blandede sig med den fjerlette dynge på arnestedet, hvori jeg i min modfaldenhed havde set et billede på mine døde forhåbninger.

Jeg kunne nu tænke på det forbigangne med alvor, men uden bitterhed, og med frejdigt mod skue ind i fremtiden. Et hjem, i ordets bedste mening, fandtes der ikke mere for mig. Hende, som jeg måske kunne have indgydt en ømmere kærlighed, havde jeg lært at være min søster. Hun ville blive gift, og andre ville få krav på hendes ømhed, og hun ville aldrig få noget at vide om den kærlighed til hende, der var vokset frem i mit hjerte. Det var ikke mere end rimeligt, at jeg bødede for min letsindige lidenskab. Hvad jeg høstede, havde jeg sået.

Mens jeg sad og tænkte på, om jeg også virkelig havde tæmmet mit hjerte således, at jeg med fasthed kunne finde mig i det og roligt indtage den plads i hendes hjem, som hun roligt havde indtaget i mit, mærkede jeg, at mine øjne hvilede på et ansigt, der godt kunne være steget frem af ilden, i så nær forbindelse stod det med mine tidligste minder.

Den lille doktor Chillip, som jeg var kommet i taknemmelighedsgæld til allerede i det allerførste kapitel i denne fortælling, sad og læste i en avis i skyggen, i en krog lige over for mig. Han var nu temmelig til års, men da han var en blid, spagfærdig, rolig, lille mand, havde tiden taget så lempeligt på ham, at jeg syntes, at han i dette øjeblik så akkurat således ud, som han kunne have set ud, dengang han sad i vor dagligstue og ventede på, at jeg skulle blive født.

Chillip havde forladt Blunderstone for flere år siden, og senere havde jeg ikke set ham. Han sad stille og læste i avisen med sit lille hoved på den ene side og et glas sherrytoddy foran sig. Han var så overordentlig sagtnodig i sit væsen, at han endog syntes at bede avisen om forladelse, fordi han tog sig den frihed at læse i den.

Jeg gik hen til ham og sagde:

"Hvorledes har De det, mr. Chillip?"

Han blev yderst forvirret over denne uventede tiltale af en fremmed og svarede på sin langsomme måde:

"Mange tak, sir, De er alt for artig. Mange tak. Hvorledes har De det?"

"Husker De mig ikke?" spurgte jeg.

"Ja," svarede Chillip med et meget mygt smil og rystede på hovedet, idet han så på mig, "det kommer mig rigtignok for, som om noget i Deres ansigt var mig vel kendt, men jeg kan virkelig ikke få fat på Deres navn."

"Og dog vidste De det, længe førend jeg selv fik det at vide."

"Gjorde jeg virkelig? Skulle det være muligt, at jeg havde den ære at fungere, da –?"

"Ja."

"Du min Gud! Men De har vist forandret Dem en hel del siden den tid?"

"Sandsynligvis."

"Jeg vil da håbe, sir," sagde Chillip, "at De undskylder, at jeg er nødsaget til at udbede mig Deres navn?"

Da jeg sagde ham det, blev han helt rørt. Han trykkede formelig min hånd, hvilket var en voldsom anstrengelse for ham, da han i almindelighed kun plejede at skyde en lille

lunken fiskeske et par tommer frem foran sin hofte og røbe den største uro, når nogen tog fat på den. Selv nu stak han sin hånd i kjolelommen, så snart han kunne gøre den fri, og syntes at føle sig lettet, da han havde bragt den i sikkerhed.

"Å, herregud! Så De er altså mr. Copperfield? Ja, sir, jeg tror nok, at jeg ville have genkendt Dem, hvis jeg turde have været så fri at se noget nøjere på Dem. Der er en stærk lighed mellem Dem og Deres fader."

"Jeg har aldrig været så lykkelig at se min fader."

"Det må De nok sige," sagde Chillip i en formildende tone, "og meget beklageligt var det i enhver henseende. Nede i vor egn er vi ikke uvidende om Deres berømmelse. Der må være en stærk gæring her, sir," tilføjede han, idet han bankede sig på panden med pegefingeren. "Det må være en anstrengende virksomhed for Dem, sir!"

"Hvor opholder De Dem nu?" spurgte jeg og satte mig ved siden af ham.

"Jeg tror nogle få mile fra Bury St. Edmunds. Da min kone ifølge sin faders testamente arvede en lille ejendom der i egnen, nedsatte jeg mig der, og det vil glæde Dem at høre, at jeg har god praksis, og at det går mig godt. Min datter er allerede blevet en lang tøs. Det er ikke mere end otte dage siden, at hendes moder lagde to læg ned på hendes kjole. Således går tiden."

Da den lille mand, idet han sagde dette, førte sit tomme glas op til sine læber, foreslog jeg ham at lade det fylde igen; jeg ville så gøre ham selskab.

"Ja," svarede han, "det er rigtignok mere, end jeg er vant til, men jeg kan ikke nægte mig selv den fornøjelse at tale med

Dem. Det forekommer mig, som om det ikke var længere siden end i går, at jeg havde den ære at kurere Dem for mæslinger. De stod Dem brillant!"

Jeg takkede for denne kompliment og bestilte toddyen.

"Det er en hel sjældenhed, at jeg skejer således ud!" sagde Chillip, idet han rørte rundt i den. "Men jeg kan ikke modstå en så usædvanlig anledning. De har ikke familie?"

Jeg rystede på hovedet.

"Jeg ved, at De for nogen tid siden led et tungt tab," sagde han; "jeg hørte det af Deres stedfaders søster. En meget bestemt karakter!"

"Ja, hun er bestemt nok, hvor har De set hende?"

"Men ved De da ikke," sagde Chillip med sit blideste smil, "at Deres stedfader atter er min nabo og gift med en ung dame der fra egnen, som har en smuk lille ejendom, den stakkel."

"Ja, jeg vidste nok, at han havde giftet sig igen. Er De huslæge i familien?" spurgte jeg.

"Det just ikke, men jeg er blevet konsulteret et par gange. Stærk frenologisk udvikling af fasthedsorganet hos mr. Murdstone og hans søster."

Jeg svarede med et så betydningsfuldt blik, at dette i forbindelse med toddyen gav ham mod nok til at ryste flere gange på hovedet og tankefuldt udbryde:

"Ak Gud ja, vi mindes gamle tider, mr. Copperfield!"

"Og broderen og søsteren er stadig de samme?"

"Ja, en læge, som kommer i så mange familier, burde egentlig ikke have øjne og øren for andet end sit fag, men jeg kan ikke nægte, at de er meget strenge både med hensyn til dette og det tilkommende liv."

"Det tilkommende liv vil nok blive ordnet, uden at de blive taget med på råd," svarede jeg, "men hvorledes er deres forhold i det nærværende?"

Chillip rystede på hovedet, rørte om i sin toddy og nippede til den.

"Det var en henrivende kvinde!" sagde han i en klagende tone.

"Den nuværende mrs. Murdstone?"

"Ja, hvor var hun dog henrivende! Så elskværdig, forsikrer jeg Dem, som man kan tænke sig. Min kone mener, at hendes livsmod er blevet aldeles knækket efter hendes ægteskab, og at hun er så tungsindig, at det nærmer sig sindssyge."

"Hun skulle sagtens kues og omstøbes i deres afskyelige form; Himlen være hende nådig!" sagde jeg. "Og det er hun blevet."

"Ja, i begyndelsen var der rigtignok nogle voldsomme optrin, men nu er hun ikke andet end en skygge. Jeg tror ikke at sige for meget, når jeg betror Dem, at efter at søsteren er kommet der i huset for at hjælpe, så har de to i forening næsten gjort hende aldeles åndssløv."

Jeg svarede, at det ville jeg meget gerne tro.

"Jeg vover endda at sige mellem os, at hendes moder døde af det, og at deres tyranni og plagerier har gjort hende selv åndssløv. Hun var en livlig ung pige, førend hun blev gift, men deres barskhed og strengthed har ødelagt hende. De går nu omkring med hende, snarere som hendes bevogtere end som hendes mand og svigerinde. Det sagde min kone endnu i forrige uge til mig. Og jeg kan forsikre Dem, at damerne er skarpe iagttagere. Min kone er selv en skarp iagttager!"

"Giver han sig endnu ud for – jeg undser mig næsten for at bruge dette ord i denne forbindelse – at være gudfrygtig?" spurgte jeg.

"De foregriber en af min kones mest træffende udsagn. Min kone elektriserede mig formelig ved at udpege, at mr. Murdstone opstillede et billede af sig selv og kaldte det den guddommelige natur. De kunne have kastet mig om på ryggen med en pennefjer, kan jeg forsikre Dem, da min kone sagde dette. Damerne er skarpe iagttagere!"

"Af instinkt," svarede jeg til hans store fryd.

"Det glæder mig overordentligt at høre en sådan bekræftelse af min mening. Det er ikke ofte, at jeg drister mig til at udtale en mening om ting, der ikke vedrører mit fag. Mr. Murdstone holder undertiden offentlige taler, og man siger – for resten er det min kone, der siger det – at jo mere tyrannisk han i den sidste tid har været, des strengere er også hans lærdomme blevet."

"Jeg tror, at mrs. Chillip har fuldkommen ret," sagde jeg.

"Min kone går endog så vidt, at hun siger," fortsatte den spagfærdige lille mand, i høj grad opmuntret, "at hvad sådanne mennesker kalder deres religion, ikke er andet end et afløb for deres ondskab og hovmod. Og jeg må selv tilstå, at jeg ikke kan finde hjemmel i det Ny Testamente for mr. og miss Murdstones optræden."

"Det har jeg heller aldrig kunnet."

"Imidlertid er de meget ilde lidte, og da de er meget rundhændede med at overgive alle dem, der ikke kan lide dem, til fordærvelse, så går der en hel del fordærvelse i svang i vor egn. Dog, som min kone siger, de lider stadig selv under det,

for de er henvist til deres eget selskab – og det er et meget dårligt selskab. Men undskyld, at jeg atter vender tilbage til hjernearbejde. Udsætter De ikke Deres hjerne for en alt for stærk ophidselse?"

Under den ved toddyen frembragte ophidselse af hans egen hjerne faldt det mig ikke vanskeligt at vende hans opmærksomhed bort fra dette emne og hen på hans egne sager, som han i den næste halve time udbredte sig meget vidtløftigt over. Blandt andet fortalte han, at han for tiden opholdt sig i kaffehuset i Grays Inn for at afgive sit lægekyndige skøn om en patients åndelige tilstand, der var blevet svækket af drik.

"Og jeg forsikrer Dem, at jeg er overordentlig nervøs ved sådanne lejligheder. Jeg ville ikke kunne tåle at blive, hvad man kalder overfuset. Det ville bringe mig rent fra koncepterne. De må vide, at det varede temmelig længe, førend jeg kom mig efter den medfart, jeg fik af den forfærdelige dame den nat, da De blev født?"

Jeg fortalte ham, at jeg tidligt næste morgen skulle ud til min tante, furien fra denne nat, og at hun var et af de kærligste og fortræffeligste mennesker, hvilket han selv ville indrømme, hvis han lærte hende nærmere at kende. Alene tanken om, at han måske kunne få hende at se, syntes at forfærde ham. Med et svagt, blegt smil svarede han: "Er hun virkelig?" og forlangte næsten i samme øjeblik et lys og gik i seng, som om han ikke var sikker noget andet sted. Jeg vil just ikke sige, at toddyen var gået ham til hovedet, så at han ligefrem dinglede, men jeg tror dog, at hans rolige lille puls gjorde et slag eller to mere i minuttet, end den havde gjort siden den store nat, da min tante i sin skuffelse havde slået efter ham med sin hat.

Aldeles udmattet lagde jeg mig ved midnat i min seng, tilbragte den næste dag i Dover diligencen, styrtede frisk og rask ind i min tantes gamle dagligstue, hvor hun sad ved tebordet, og blev modtaget med åbne arme og glædestårer af hende, Dick og min kære gamle Peggotty, der tjente min tante som husholderske. Da vi var kommet i ro, morede min tante sig kosteligt over min fortælling om mit møde med Chillip og om den rædsel, han huskede hende med, og både hun og Peggotty havde meget at fortælle om min stakkels moders anden mand og "det morderiske fruentimmer af en søster" – som jeg ikke tror, at nogen magt på jorden kunne have fået min tante til at give noget andet navn.

60. Agnes

Da min tante og jeg var blevet alene, talte vi sammen til langt ud på natten, skønt mange af de ting, hun bragte på bane, allerede var mig mere eller mindre kendt gennem de breve, jeg havde fået. Hun fortalte mig således, at når udvandrerne skrev hjem, var deres breve altid livlige og forhåbningsfulde; at Micawber endog havde hjemsendt forskellige småsummer til afdrag på de "pekuniære forpligtelser", som han havde taget på så forretningsmæssig måde som mellem mand og mand; at Janet, der atter var trådt i min tantes tjeneste, efter at hun var kommet tilbage til Dover, havde gennemført sin forsværgelse af mandkønnet ved at indgå ægteskab med en velstående værtshusholder, og at min tante selv havde sat seglet på det samme store princip ved at hjælpe og støtte bruden og hædre vielsen med sin nærværelse. Dick blev ikke glemt. Min tante fortalte mig, hvorledes han uophørligt beskæftigede sig med at afskrive alt, hvad han kunne få fingre på, og på den måde holdt kong Charles den Første i en ærbødig afstand; hvorledes det var en af hendes livs største glæder og belønninger, at han var fri og lykkelig, og hvorledes ingen uden hun nogen sinde til fulde kunne vide, hvad han var – som om dette var noget helt nyt!

"Men, Trot," sagde min tante, idet hun klappede bagen af min hånd, mens vi ligesom i gamle dage sad foran kaminen, "hvornår vil du over til Canterbury?"

"Jeg vil tage en hest og ride derover i morgen formiddag, tante, med mindre De vil med."

"Nej, jeg bliver, hvor jeg er."

Så ville jeg ride, sagde jeg. Jeg ville ikke have kunnet tage igennem Canterbury i dag uden at standse, hvis det havde været nogen som helst anden, jeg var på rejse til, end hende.

Det glædede hende at høre, men hun svarede: "Sikken en idé, Trot; mit gamle kadaver havde nok holdt sammen til i morgen!" og klappede atter venligt min hånd, mens jeg i dybe tanker sad og så på ilden.

I dybe tanker, for jeg kunne ikke igen sætte min fod her og være Agnes så nær, uden at den anger, som så længe havde opfyldt mig, på ny kaldtes til live. Vel var det en dæmpet anger, som havde lært mig, hvad jeg havde forsømt at lære, da jeg var ung og havde hele livet for mig, men derfor var det ligefuldt anger. "O, Trot," syntes jeg atter at høre min tante sige, og nu forstod jeg hende bedre. "Blind, blind!"

Vi tav begge i nogle minutter. Da jeg slog øjnene op, blev jeg opmærksom på, at hun så vist på mig. Hun havde måske fulgt strømmingen i min sjæl, for den forekom mig nu så let at følge, hvor lunefuld den end tidligere havde været.

"Du vil finde hendes fader som en hvidhåret gammel mand," sagde min tante, "men som en bedre mand i alle henseender – som en genfødt mand. Heller ikke vil du nu finde ham måle alle menneskelige formål, glæder og sorger med hans egen lille, usle tommestok. Tro mig, barn, den slags ting må skrumpe meget sammen, førend de lader sig måle på den måde."

"Det har De ret i," sagde jeg.

"Hende," fortsatte min tante, "vil du finde lige så god, smuk, hjertelig og uegennyttig, som hun altid har været. Vidste jeg nogen højere ros, ville jeg yde hende den, Trot."

Der fandtes ingen højere ros for hende, ingen større bebrejdelser mod mig. Å, hvor jeg var faret vild!

"Lærer hun de småpiger, hun har om sig, at blive som hun selv," sagde min tante med en sådan inderlighed, at hendes øjne fyldtes med tårer, "så skal Himlen vide, at hendes liv har været til stor nytte! Nyttig og lykkelig, som hun sagde den dag! Hvor kunne hun være andet end nyttig og lykkelig!"

"Har Agnes nogen –" tænkte jeg snarere højt, end jeg sagde det.

"Nå? Hvilket? Hvad for noget?" spurgte min tante skarpt.

"Nogen frier?" sagde jeg.

"En hel snes!" udbrød min tante med en slags for nærmet stolthed. "Hun kunne have giftet sig tyve gange, min kære, mens du var borte!"

"Det tvivler jeg ikke om," sagde jeg. "Men har hun nogen frier, der er hende værdig? Nogen anden ville Agnes ikke bryde sig om."

Min tante blev siddende lidt med hånden under sin hage og grublede. Derpå hævede hun langsomt sine øjne op mod mine og sagde:

"Jeg tror, der er en, hun elsker, Trot."

"Lykkelig?" spurgte jeg.

"Trot," svarede min tante alvorlig, "det kan jeg ikke sige. Jeg har ikke engang ret til at sige så meget. Hun har aldrig betroet mig noget om det, men jeg har min mistanke."

Hun så så opmærksomt og urolig på mig, at jeg nu mere end før følte, at hun havde fulgt mine sidste tanker. Jeg genkaldte mig alle de beslutninger, jeg havde taget i alle de mange dage og nætter og alle de mange kampe i mit hjerte.

"Skulle det være tilfældet," begyndte jeg, "og jeg håber, at det er det –"

"Jeg ved ikke, hvad det er," afbrød min tante mig kort. "Du må ikke lade dig lede af mine gisninger. Du må holde dem hemmelige. De er måske ugrundede. Jeg har ikke ret til at sige noget."

"Skulle det være tilfældet," gentog jeg, "vil Agnes nok sige mig det af sig selv. En søster, hvem jeg har betroet så meget, tante, vil heller ikke vægre sig ved at vise mig fortrolighed."

Min tante trak sine øjne lige så langsomt tilbage fra mine, som hun havde vendt dem mod mig, og skjulte dem tankefuldt med sin hånd. Lidt efter lagde hun sin anden hånd på min skulder, og således sad vi begge og skuede tilbage på det forbigangne uden at sige et ord, indtil vi skiltes ad for at gå til sengs.

Tidligt næste morgen red jeg over til skuepladsen for mine gamle skoledage. Jeg kan ikke sige, at jeg endnu var fuldkommen lykkelig ved håbet om at skulle vinde sejr over mig selv, ikke engang ved udsigten til snart at skulle se hende igen.

Den velkendte vej var snart tilbagelagt, og jeg kom ind i de stille gader, hvor hver brosten var som en skolebog for mig. Jeg gik til det gamle hus, men vendte om med hjertet for fuldt til, at jeg turde træde indenfor. Jeg kom tilbage, og idet jeg i forbigående så igennem det lave vindue i det tårnkammer, hvor først Uriah Heep og siden Micawber havde plejet at sidde, opdagede jeg, at det nu var et lille kabinet og ikke længere et kontor. Ellers var det adstadige gamle hus med hensyn til renlighed og orden, ligesom det altid havde været. Den ny pige, som lukkede mig ind, bad jeg sige miss Wickfield, at en herre,

som skulle bringe hende en hilsen fra en ven i udlandet, ønskede at gøre hende sin opvartning, og jeg blev nu ført op ad den ærværdige gamle trappe og ind i den uforandrede dagligstue. Bøgerne, som Agnes og jeg havde læst sammen, stod på deres hylder, og den pult, ved hvilken jeg mangan aften havde studeret på mine lektier, stod endnu ved det samme gamle hjørne af bordet. Alle de små forandringer, som havde indsneget sig, mens Heeps havde været her, var atter blevet forandrede. Alt var, som det havde plejet at være i de gode, gamle dage.

Åbningen af den lille dør i den panelerede væg bragte mig til at studse og vende mig om. Hendes skønne, rene øjne mødte mig, da hun nærmede sig. Hun standsede og lagde hånden på sit bryst, og jeg greb hende i mine arme.

"Agnes, kæreste pige! Jeg er kommet alt for pludseligt!"

"Nej, nej! Jeg er så glad ved at se Dem, Trotwood!"

"Kære Agnes, hvor jeg er lykkelig over atter at se Dem!"

Jeg trykkede hende til mit hjerte, og en tid var vi begge tavse. Snart sad vi ved siden af hinanden, og hendes englelige åsyn var vendt imod mig med den velkomsthilsen, som jeg, vågen og i søvne, havde drømt om i hele år.

Hun var så trofast; hun var så smuk; hun var så god – jeg skyldte hende så megen taknemmelighed; hun var mig så dyrebar, at jeg ikke kunne finde ord for mine følelser. Jeg prøvede på at velsigne hende, at takke hende, at sige hende, hvilken indflydelse hun havde på mig, men mine forsøg var og blev frugtesløse. Min kærlighed og min glæde var stumme. Med sin yndefulde ro dæmpede hun oprøret hos mig, førte mig tilbage til den tid, da vi skiltes; talte til mig om Mille, som hun

mange gange hemmeligt havde besøgt; talte ømt til mig om Doras grav. Med sit ædle hjertes sikre instinkt rørte hun ved min hukommelses strenge så blidt og harmonisk, at ikke en af dem skurrede i mig; jeg kunne lytte til den sørgmodige, fjerne musik uden at ønske at vende mig bort fra noget af det, den vakte. Og hvor kunne jeg det, når hendes dyrebare jeg, mit livs gode engel, blandede sig med det alt sammen!

"Men De selv, Agnes," sagde jeg omsider, "fortæl mig om Dem selv; De har næppe sagt et ord om, hvorledes De selv har haft det i al den lange tid."

"Hvad skulle jeg vel fortælle?" svarede hun med sit strålende smil. "Fader er rask. De ser os her i vort stille hjem; vore sorger er fjernet; vort hjem er genoprettet, og når De ved det, kære Trotwood, ved De alt."

"Alt, Agnes?" sagde jeg.

Hun så på mig med en forlegen forundring.

"Er der ellers intet, søster?" spurgte jeg.

Farven, som nylig, var veget fra hendes kinder, vendte tilbage og forsvandt atter. Hun smilede – med stille vemod, syntes jeg – og rystede på hovedet.

Jeg havde søgt at lede hende hen på det, min tante havde ladet falde et vink om; for hvor pinligt det end måtte være for mig at høre denne tilståelse, ville jeg dog ave mit hjerte og opfylde min pligt imod hende. Jeg så imidlertid, at hun blev urolig, og jeg slog det derfor hen.

"De arbejder meget, kære Agnes?"

"Med min skole?" spurgte hun og så atter i vejret med sit rolige ansigt.

"Ja, er det ikke strengt?"

"Arbejdet er så behageligt," svarede hun, "at det næppe er taknemmeligt af mig at give det dette navn."

"Intet godt falder Dem vanskeligt," sagde jeg.

Rødmen på hendes kinder kom og gik atter, og idet hun bøjede sit hoved, så jeg endnu en gang det samme sørgmodige smil.

"De bliver vel og hilser på fader og tilbringer dagen hos os? Måske vil De sove i Deres egen stue? Vi kalder den altid Deres."

Det kunne jeg ikke, da jeg havde lovet at komme hjem til min tante om aftenen, men dagen ville jeg med glæde tilbringe der.

"Nu må jeg for en kort tid være fange," sagde Agnes, "men her er de gamle bøger, Trotwood, og de gamle noder."

"Selv de gamle blomster er her," sagde jeg, idet jeg så mig om, "eller i det mindste blomster af samme slags."

"I Deres fraværelse," sagde Agnes smilende, "har jeg fundet en glæde i at holde enhver lille ting således, som den plejede at være, mens vi var børn. For vi var lykkelige dengang, tror jeg nok."

"Ja, det skal Gud vide," sagde jeg.

"Og enhver lille ting, der minder mig om min broder," sagde Agnes med sine hjertelige øjne fæstede på mig, "har været mig kærkommen. Om det så er denne," tilføjede hun og pegede på den lille nøglekurv, som hang ved hendes side, "synes den ligesom at klingre en gammel melodi."

Hun smilede atter og gik ud ad den dør, hun var kommet ind ad.

Det gjaldt om at værne om denne søsterlige kærlighed med samvittighedsfuld omhu. Det var alt, hvad jeg havde tilbage, og det var en skat. Rystede jeg en gang grundvolden for den hellige

tillid og vane, i kraft af hvilken den skænkedes mig, var den tabt og kunne aldrig vindes tilbage. Dette gjorde jeg mig klart; jo højere jeg elskede hende, des mere magtpåliggende var det for mig aldrig at glemme det.

Jeg gik gennem gaderne, og efter endnu en gang at have set min gamle modstander, slagteren, der nu var konstabel og havde sin stav hængende i butikken, gik jeg hen til den plads, hvor jeg havde været oppe at slås med ham, og drømte der om miss Shepherd og den ældste miss Larkins og alle de barnagtige forelskelser, venskaber og uvenskaber fra den tid. Intet syntes at have overlevet denne tid undtagen Agnes, og hun, der altid havde været en stjerne oven over mig, stod endnu klarere og højere.

Da jeg kom tilbage, var Wickfield kommet hjem fra en have, han havde lidt uden for byen, og hvor han nu næsten hver dag beskæftigede sig. Jeg fandt ham således, som min tante havde omtalt ham. Vi satte os til middagsbordet med en halv snes småpiger, og han syntes kun at være en skygge af sit smukke portræt på væggen.

Den fred og ro, som fra fordums dage hørte til denne stille plet i min hukommelse, gennemtrængte den igen. Da vi havde spist, gik vi ovenpå, eftersom Wickfield nu ikke drak vin, og jeg ingen ville have, og Agnes og hendes små elever sang og spillede og arbejdede. Efter teen forlod børnene os, og vi tre blev siddende sammen og talte om svundne dage.

"Min del i dem," sagde Wickfield og rystede på sit hvide hoved, "indeholder, som De alt for vel ved, Trotwood, stof nok til sorg og anger. Og dog ville jeg ikke have undværet den, om det også stod i min magt."

Jeg havde let ved at tro det, når jeg så på ansigtet ved siden af ham.

"For," fortsatte han, "jeg ville da også have undværet en sådan tålmodighed og opofrelse, en sådan troskab og barnlig kærlighed, som jeg aldrig bør glemme – nej, hellere måtte jeg glemme mig selv!"

"Jeg forstår Dem," sagde jeg sagte. "Jeg holder den – jeg har altid holdt den – højt i ære."

"Men ingen, ikke engang De, ved, hvor meget hun har gjort, hvor meget hun har lidt, hvor hårdt hun har kæmpet, den kære Agnes!"

Hun havde bønfoldende lagt sin hånd på hans arm for at standse ham og var bleg, meget bleg.

"Nå, nå!" sagde han med et suk og slap, som jeg nu så, tanken om en eller anden prøvelse, hun havde gennemgået eller endnu skulle gennemgå i forbindelse med det, min tante havde fortalt mig. "Nå! Jeg har aldrig fortalt Dem om hendes moder, Trotwood. Har nogen anden gjort det?"

"Nej, aldrig."

"Det er ikke meget, skønt det var meget at lide. Hun giftede sig med mig mod sin faders ønske, og han forskød hende. Hun bad ham tilgive sig, førend min Agnes kom til verden. Han var en meget hård mand, og hendes moder var død for længe siden. Han stødte hende fra sig, og det knuste hendes hjerte."

Agnes støttede sig på hans skulder og listede sin arm om hans hals.

"Hun havde et blødt og kærligt hjerte, og det blev knust. Jeg kendte meget godt dets ømme natur, bedre end nogen anden kunne kende den. Hun elskede mig inderligt, men var aldrig

glad. Hun led altid i stilhed af denne sorg, og da hun var svag og modfalden, da han sidste gang stødte hende fra sig – for det var langt fra den eneste gang – tæredes hun hen og døde. Hun efterlod mig Agnes som et barn på to uger og de grå hår, De nok husker mig med, da De første gang kom hertil."

Han kyssede Agnes på kinden.

"Min kærlighed til mit elskede barn var en sygelig kærlighed, men hele mit sind var dengang usundt. Jeg siger ikke mere om det. Jeg taler ikke om mig selv, Trotwood, men om hendes moder og hende. Når jeg giver Dem nøglen til, hvad jeg er og har været, vil De nok selv finde ud af det. Hvad Agnes er, har jeg ikke nodig at sige. Jeg har i hendes karakter altid læst noget af hendes stakkels moders historie, og derfor fortæller jeg Dem den i aften, mens vi tre sidder sammen efter så store forandringer. Jeg har nu fortalt Dem alt."

Han bøjede sit hoved, og hendes englelige ansigt og barnlige fromhed fik en mere gribende betydning ved det, han havde fortalt. Havde jeg savnet noget til at betegne denne vor genforeningsaften med, ville jeg have fundet det heri.

Kort efter rejste Agnes sig fra sin faders side og gik sagte hen til pianoet, på hvilket hun spillede nogle af de gamle melodier, vi så ofte havde lyttet til.

"Tænker De på at rejse bort igen?" spurgte Agnes mig, mens jeg stod ved siden af hende.

"Hvad siger min søster om det?"

"Jeg vil ikke håbe det."

"Så tænker jeg ikke på det, Agnes."

"Siden De spørger mig om det, Trotwood, tror jeg heller ikke, at De bør gøre det; Deres tiltagende anseelse og held forøger

Deres evne til at gøre godt, og om jeg også kunne undvære min broder," tilføjede hun med sine øjne fæstede på mig, "ville samtiden måske ikke kunne det."

"Hvad jeg er, har De gjort mig til, Agnes. Det kan ingen vide bedre end De."

"Har jeg gjort Dem til, Trotwood?"

"Ja, kære Agnes," sagde jeg og bøjede mig over hende. "Da vi mødtes i dag, søgte jeg at sige Dem noget, som har været i mine tanker, siden Dora døde. Husker De, hvorledes De, da De kom ned til mig i vor lille stue, pegede opad, Agnes?"

"Åh, Trotwood," svarede hun med tårefyldte øjne. "Så kærlig, så tillidsfuld og så ung! Hvor kan jeg glemme det!"

"Således som De dengang var, søster, har jeg ofte tænkt, at De altid har været for mig. Altid pegede De opad, Agnes; altid ledte De mig til noget bedre, altid førte De mig til et højere mål!"

Hun rystede kun på hovedet; gennem hendes tårer så jeg det samme vemodige smil.

"Og jeg er Dem så taknemmelig derfor, føler mig således knyttet til Dem, Agnes, at der ikke findes noget navn for mit hjertes følelse. Jeg ønsker, at De skal vide det, og dog ved jeg ikke, hvorledes jeg skal sige Dem det, at jeg hele mit liv igennem vil se op til Dem og lade mig vejlede af Dem, således som jeg er blevet ledt af Dem gennem det mørke, der nu ligger bag mig. Hvad der end skete, hvilke ny bånd De end knytter, hvilke forandringer der end stiller sig mellem os, vil jeg dog altid henvende mig til Dem og elske Dem, således som jeg nu gør og altid har gjort. De skal altid være min trøst og min tilflugt, således som De altid har været. Indtil min død, kære søster, vil De altid stå for mig og pege opad!"

Hun lagde sin hånd i min og sagde, at hun var stolt af mig og af det, jeg havde sagt, skønt jeg havde rost hende langt over fortjeneste. Derpå gav hun sig igen til at spille sagte, men uden at vende sine øjne fra mig.

"Ved De, at det, jeg har hørt i aften, Agnes," sagde jeg, "synes, underligt nok, ligesom at være en del af den følelse, jeg så op til Dem med, da jeg første gang kom her, og som jeg sad ved siden af Dem med i mine første skoledage?"

"De vidste, at jeg ingen moder havde," svarede hun med et smil, "og var venligt stemt imod mig."

"Mere end det, Agnes. Jeg vidste, næsten som om jeg havde kendt denne historie, at der var noget uforklarlig blidt og afdæmpet, der omgav Dem; noget, der måske hos en anden kunne have ytret sig som noget sorgfuldt – således som jeg nu ved, at det gjorde – men ikke ytrede sig på denne måde hos Dem."

Hun fortsatte at spille sagte og så stadig på mig.

"Vil De le over, at jeg nærer sådanne fantasier?"

"Nej!"

"Eller når jeg siger, at jeg virkelig tror, at jeg allerede dengang følte, at De kunne være trofast og kærlig trods al modgang og ikke ophøre at være det, førend De ophørte at leve? Vil De le over en sådan drøm?"

"Å nej, nej!"

For et øjeblik fo'r en sorgfuld skygge hen over hendes ansigt, men netop som den havde bragt mig til at studse, var den atter forsvundet, og hun fortsatte at spille og at se på mig med sit vante, rolige smil.

Mens jeg red tilbage i den ensomme nat, og blæsten ledsagede mig som et rastløst minde, tænkte jeg på dette og frygtede for, at hun ikke var lykkelig. Jeg var ikke lykkelig, men hidtil havde jeg roligt sat seglet på det forbigangne, og idet jeg tænkte mig hende pegende opad, tænkte jeg mig hende pegende op mod den Himmel, hvor jeg i det gådefulde hinsides turde elske hende med en ujordisk kærlighed og sige hende, hvilken kamp der var foregået i mig, mens jeg havde elsket hende hernede.

61. Jeg får to mærkelige bodfærdige at se

For en tid opslog jeg min bolig i min tantes hus i Dover og fortsatte der uforstyrret mit arbejde ved det vindue, hvorfra jeg havde set på måneskinnet ude på havet, dengang dette tag første gang gav mig læ.

Af og til tog jeg til London for at tabe mig blandt livets sværm der eller rådføre mig med Traddles om et eller andet forretningsanliggende. I min fraværelse havde han styret mine pengesager for mig med den største omtanke, og jeg var nu en holden mand. Da min navnkundighed begyndte at skaffe mig en uhyre mængde breve på halsen fra folk, som jeg ikke kendte – for det meste om ingenting og overordentlig vanskelige at svare på – aftalte jeg med Traddles at lade mit navn male på hans dør. Der afleverede de ulykkelige postbude skæpper af breve til mig, og der arbejdede jeg mig af og til igennem dem ligesom en indenrigsminister, men uden ministergage.

Iblandt denne brevmasse fandtes også nu og da et forekommende tilbud fra en eller anden af de mangfoldige udenforstående, som luskede om i Doctors Commons, om at praktisere under mit navn og svare mig visse procent af indtægten. Men jeg afslog disse tilbud, da jeg allerede vidste, at der var nok af den slags hemmelige praktikanter, og holdt Commons for at være råddent nok, uden at jeg havde nødig at gøre det værre.

Da mit navn fremblomstrede på Traddles' dør, var pigebørnene rejst hjem, og den opvakte dreng så hele dagen ud, som om han aldrig havde hørt tale om Sophie, der sad indelukket i en bagstue og fra sit arbejde så ned på en tilrøget strimmel have, hvori der stod en vandpost. Men der fandt jeg hende altid som den samme glade husmoder, ofte nynnende sine Devonshire-viser, når ingen fremmed fod hørtes ude på trappen.

I begyndelsen undrede det mig, at jeg så ofte fandt Sophie skrive i en skrivebog, og at hun altid lukkede den, når jeg kom, og skyndte sig at gemme den i en bordskuffe, men hemmeligheden kom snart for en dag. Engang tog nemlig Traddles, der nylig i en øsende regn var kommet hjem fra retten, et dokument frem af sin pult og spurgte mig, hvad jeg syntes om den håndskrift.

"Å, lad være, Tom!" sagde Sophie, som netop var i færd med at varme hans tøfler ved kaminen.

"Hvorfor det, min ven?" svarede tom henrykt. "Hvad synes du om den hånd, Copperfield?"

"Den er overordentlig juridisk og forretningsmæssig," sagde jeg. "Jeg tror ikke, at jeg før har set så stiv en hånd."

"Den ligner ingen damehånd, vel?" sagde Traddles.

"En damehånd?" gentog jeg. "Kalk og mursten har større lighed med en damehånd!"

Traddles udbrød i en henrykt latter og fortalte mig, at det var Sophies hånd; Sophie havde forsikret, at han snart ville komme til at savne en afskriver, og at hun ville være denne afskriver; hun havde lært sig denne hånd efter en forskrift og kunne skrive, jeg ved ikke hvor mange foliosider i timen. Sophie blev

meget forvirret over, at jeg fik alt dette at vide, og sagde, at når "Tom" engang blev dommer, ville han ikke være så rask til at udbasunere det, hvilket dog "Tom" nægtede, idet han påstod, at han altid ville være lige stolt over det.

"Hvor hun dog er en brav og fortryllende kone, min kære Traddles!" sagde jeg, da hun smilende var gået bort.

"Hun er uden undtagelse den allersødeste pige! Således som hun styrer huset her! Og så hendes punktlighed, huslighed, sparsommelighed, orden og munterhed!"

"Ja, du har i sandhed grund til at rose hende!" sagde jeg. "Du er en lykkelig fyr. Jeg tror, I er et par af de lykkeligste mennesker i verden."

"Vi er et par af de lykkeligste mennesker," svarede Traddles, "så meget er vist! Når jeg ser hende stå op ved lys disse mørke morgener, ordne alting, gå på torvet uden at bryde sig om vejret, førend skriverne kommer i kontorerne, tilberede de lækreste små måltider af de simpleste sager, lave buddinger og postejer, holde hver ting på sit sted, selv altid være så net og pyntelig, sidde hos mig om aftenen, om det bliver aldrig så sent, altid venlig og mild, og det alt sammen for min skyld, så kan jeg somme tider slet ikke tro det."

Om det så var tøflerne, som hun havde varmet, var han meget øm over dem, da han tog dem på, og han satte velbehageligt fødderne op mod kaminen.

"Det er sandt," sagde jeg, "nu tegner du vel aldrig benrade mere?"

"Ærlig talt," svarede Traddles smilende og rødmende, "tør jeg ikke helt nægte det. For da jeg forleden dag sad i en af de bageste rækker i Kings Bench med en pen i min hånd, kom

lysten over mig til at prøve på, om jeg endnu havde dette talent. Og jeg er bange for, at der står en benrad – med paryk på – på kanten af pulten."

Efter at vi begge havde leet hjerteligt, så Traddles med et smil ind i ilden og sagde i en tilgivende tone:

"Gamle Creakle!"

"Jeg har her et brev fra den gamle – slyngel," sagde jeg, for jeg var aldrig mindre tilbøjelig til at tilgive ham den måde, han havde pryglet løs på Traddles på, end når jeg så Traddles selv så redebon til at tilgive ham.

"Fra skolemester Creakle? Nej, er det muligt!"

"Blandt de personer, som tiltrækkes af min tiltagende lykke og anseelse," sagde jeg, idet jeg søgte blandt mine breve, "og som opdager, at de altid har været mig meget hengivne, er også Creakle. Men nu er han ikke længere skolemester. Han har trukket sig tilbage fra det fag og er blevet fredsdommer i Middlesex."

Jeg troede, at Traddles skulle være blevet overrasket ved at høre dette, men det blev han slet ikke.

"Hvorledes tror du, at det er gået til, at han er blevet fredsdommer i Middlesex?" spurgte jeg.

"Det ville være meget vanskeligt at svare på dette spørgsmål. Måske har han stemt for én eller lånt én penge eller købt noget af én eller på anden måde gjort én tjenester, som har kendt én, der har fået statholderen i grevskabet til at udnævne ham til fredsdommer."

"Ja, fredsdommer er han i ethvert tilfælde," sagde jeg. "Og han skriver her til mig, at det ville glæde ham at vise mig det eneste rigtige fængselssystem i virksomhed, det eneste ufejlbarlige

middel til at sikre sig oprigtige omvendte og bodfærdige, hvilket, som du ved, består i ensomt fængsel. Hvad siger du til det?"

"Det har jeg intet imod," svarede Traddles.

"Så vil jeg skrive til ham. Du husker nok, at Creakle kastede sin søn på døren, og hvorledes han pinte og plagede sin kone og datter?"

"Ja, meget godt," svarede Traddles.

"Og dog vil du, hvis du vil læse hans brev, finde, at han har det ømmeste hjerte for forbrydere, der er blevet dømt for alle mulige misgerninger, skønt jeg ikke ser, at hans ømhed strækker sig til nogen anden klasse af levende væsener."

Vi aftalte tiden for vort besøg, og samme aften skrev jeg til Creakle om det.

På den bestemte dag indfandt Traddles og jeg os i det fængsel, hvor Creakle var almægtig. Det var en umådelig solid bygning, som var blevet opført med uhyre bekostninger.

I et kontor, der godt kunne have ligget i stueetagen af det babyloniske tårn, så massivt var det opført, blev vi forestillet for vor fordums skolemester; han stod i en gruppe af to eller tre andre øvrighedspersoner af fremskridtspartiet og nogle fremmede, de havde bragt med. Han modtog mig som en mand, der havde dannet min ånd i tidligere år og elsket mig ømt. Da jeg forestillede Traddles, sagde Creakle på lignende måde, dog med en gradsforskel, at han altid havde været mr. Traddles' vejleder, lærer og ven. Vor værdige lærer var blevet en hel del ældre og ikke mere indtagende af udseende. Hans ansigt var lige så ildrødt som før, hans øjne lige så små, og de lå dybere inde i hovedet. Det tynde, våde, grå hår, jeg mindedes ham

med, var næsten forsvundet, og de tykke blå årer i hans skaldede hoved var derved ingenlunde blevet hyggeligere at se til.

Mens vi gik gennem en af de prægtige gange, spurgte jeg Creakle og hans venner, hvad man mente var hovedfordelene ved dette altstyrende og almægtige system, og de forklarede mig, at de bestod i fangernes fuldstændige afsondring, så at den ene ikke havde det mindste med den anden at gøre, samt i en gavnlig, sjælelig påvirkning, der førte til oprigtig anger og omvendelse.

Da vi begyndte at besøge de enkelte fanger i deres celler og at vandre gennem de gange, hvori disse celler lå, og fik forklaring over måden, hvorpå forbryderne førtes til kapellet og deslige, slog det mig imidlertid, at der var stor sandsynlighed for, at fangerne havde en hel del med hinanden at gøre, og at de benyttede sig af et temmelig fuldstændigt meddelelsessystem. I det øjeblik, jeg skriver dette, er det blevet bevist, at dette virkelig er tilfældet, men da det ville have været ligefrem højforræderi mod systemet at have så meget som ymtet om en sådan tvivl dengang, spejdede jeg ivrigt efter spor af den omtalte anger.

På vore vandringer frem og tilbage hørte jeg imidlertid så ofte tale om en nummer syvogtyve, som var alles yndling og virkelig syntes at være en mønsterfange, at jeg besluttede at opsætte min dom, til jeg havde set nummer syvogtyve. Nummer otteogtyve, hørte jeg, var også en lysende stjerne, men det var uheldigt for ham, at hans glorie formørkedes en smule af nummer syvogtyves enestående glans. Jeg hørte så meget om nummer syvogtyve, om hans fromme formaninger til alle hans

omgivelser og om de smukke breve, han stadig skrev til sin moder – som han syntes at have meget slette tanker om – at jeg blev ganske utålmodig efter at få ham at se.

Jeg måtte imidlertid styre min utålmodighed noget, da nummer syvogtyve skulle gemmes som knaldeffekt til allersidst. Endelig kom vi dog til hans celle, og Creakle, der kikkede gennem et lille hul i døren, meddelte, opfyldt af beundring, at han læste i en salmebog.

Der blev straks sådan en trængsel for at se nummer syvogtyve læse i sin salmebog, at det lille hul spærredes af seks-syv hoveder bag hinanden. For at råde bod på denne ulempe og skaffe os lejlighed til at tale med nummer syvogtyve i al hans renhed, befalede Creakle, at døren til cellen skulle åbnes og nummer syvogtyve kaldes ud på gangen. Dette skete, og hvem anden skulle Traddles og jeg til vor forbavselse se i denne omvendte nummer syvogtyve end – Uriah Heep!

Han kendte os straks og sagde, idet han kom ud – med den sædvanlige vridning:

"Goddag, mr. Copperfield! God dag, mr. Traddles!"

Denne genkendelse vakte selskabets almindelige beundring. Jeg syntes næsten, at de alle var overraskede over, at han ikke var stolt, men ville kendes ved os.

"Nå, nummer syvogtyve," sagde Creakle i en sørgmodig, beundrende tone, "hvorledes går det i dag?"

"Jeg er meget ydmyg i mit sind, sir," svarede Uriah Heep.

"Det er De altid," sagde Creakle.

Nu spurgte en anden herre med megen deltagelse:

"Har De det rigtig godt?"

"Ja, mange tak, sir, langt bedre her, end jeg nogen sinde havde det uden for dette hus. Jeg indser nu mine dårskaber, og det er derfor, jeg føler mig så vel til mode."

Flere herrer blev dybt rørte, og en tredje spørger spurgte med megen deltagelse:

"Hvad synes De om oksekødet?"

"Mange tak, sir, det var noget sejere i går, end jeg kunne have ønsket, men det er min pligt at finde mig i det. Jeg har gjort mig skyldig i mange dårskaber," sagde han og så sig om med et fromt smil, "og jeg bør bære følgerne uden at knurre."

Der opstod en mumlen, som dels skyldtes henrykkelse over nummer syvogtyves himmelske sjælstilstand, dels forbitrelse mod leverandøren, som havde givet ham grund til klage – som Creakle straks optegnede noget om i sin notesbog. – Imidlertid stod nummer syvogtyve midt iblandt os, som om han følte sig som den mest fortjenstfulde genstand i et meget fortjenstfuldt museum. For at vi neofytter kunne blive aldeles overvældede på en gang, blev der givet befaling til også at lade nummer otteogtyve træde frem.

Jeg var allerede blevet så forbavset, at jeg kun følte en slags resigneret forundring, da Littimer kom ud, læsende i en gudelig bog!

"Nummer otteogtyve," sagde en herre med briller, "De klagede i forrige uge over kakaoen, min gode ven. Hvorledes har den været siden?"

"Mange tak, sir, den er blevet bedre tillavet. Hvis jeg turde tage mig den frihed at udtale min mening, ville jeg sige, at den mælk, hvori den bliver kogt, næppe er helt uforfalsket, men jeg

ved nok, sir, at mælken bliver i høj grad forfalsket i London, og at det er vanskeligt at få denne artikel i ublandet tilstand."

Det forekom mig, at herren med brillerne holdt på nummer otteogtyve mod Creakles nummer syvogtyve, for hver af dem tog sin mand i forhør.

"Hvorledes er Deres sjælstilstand, nummer otteogtyve?" sagde spørgeren med briller.

"Mange tak, sir," svarede Littimer, "jeg indser nu mine dårskeer, sir. Det piner mig, hver gang jeg tænker på mine forrige kammeraters synder, men jeg håber, at de vil finde tilgivelse."

"Er De selv fuldkommen lykkelig?"

"Ja, mange tak, sir, fuldkommen."

"Har De noget som helst på hjerte? Hvis så er, så sig det, nummer otteogtyve."

"Skuffer mine øjne mig ikke, sir," sagde Littimer uden at slå øjnene op, "er der en herre til stede her, som har kendt mig i mit tidligere liv. Det kan måske være gavnligt for denne herre at høre, at jeg ene og alene udleder mine tidligere dårskeer fra, at jeg har ført et letsindigt liv i unge menneskers tjeneste og af dem lod mig forlede til svagheder, som jeg ikke havde kraft nok til at modstå. Jeg håber, at denne herre vil føre sig min advarsel til nytte og ikke tage mig min frihed ilde op. Det er til hans bedste. Jeg indrømmer mine egne tidligere dårskeer. Jeg håber, han vil angre alle de syndige og slette handlinger, som han har taget del i."

Jeg lagde mærke til, at flere herrer skyggede for øjnene med den ene hånd, som om de lige var kommet ind i en kirke.

"Det gør Dem ære, nummer otteogtyve," svarede spørgeren.
"Jeg havde ventet det af Dem. Er der ellers noget?"

"Sir," svarede Littimer, idet han trak sine øjenbryn en smule i vejret, dog uden at slå øjnene op, "der var et ungt fruentimmer, som kom på afveje, og som jeg søgte at frelse, dog uden at det lykkedes mig. Jeg beder denne herre sige dette unge fruentimmer fra mig, at jeg tilgiver hende hendes slette opførsel imod mig og opfordrer hende til at omvende sig – hvis han vil være så god."

"Jeg tvivler ikke om, nummer otteogtyve," sagde spørgeren, "at den herre, De mener, ligesom vi alle, dybt føler Deres velmente ord. Vi vil ikke opholde Dem længere."

"Mange tak, sir, jeg anbefaler mig, mine herrer, og ønsker, at De og Deres familier må tilstå Deres synder og omvende Dem."

Med disse ord trak nummer otteogtyve sig tilbage efter at have vekslet et blik med Uriah, som om de ved hjælp af et eller andet meddelelsesmiddel ikke var aldeles fremmede for hinanden, og da døren var blevet lukket efter ham, mumlede hele gruppen noget om, at han var en højst agtbar mand og et skønt eksempel.

"Nå, nummer syvogtyve," sagde Creakle, som nu kunne producere sin mand alene, "er der noget, man kan gøre for Dem? Hvis så er, så sig det."

"Jeg ville ydmygst udbede mig tilladelse," sagde Uriah med et kast med sit onskabsfulde hoved, "til atter at skrive til min moder."

"Det skal der ikke være noget i vejen for."

"Mange tak, sir! Jeg er så urolig for moder. Jeg frygter for, at hun ikke er til at redde."

En af de tilstedeværende var uforsigtig nok til at spørge: "Hvad fejler hun?" men straks lød et forarget "Tys!"

"Jeg mener hendes sjæl," svarede Uriah. "Jeg ville ønske, at moder kunne komme i samme tilstand som jeg. Jeg ville aldrig være kommet i min nærværende tilstand, hvis jeg ikke var blevet bragt hertil. Gid moder var her. Det ville være godt for alle, om de blev sat fast og ført hertil."

Denne udtalelse vakte ublandet tilfredshed, større tilfredshed, tror jeg, end noget af det, der endnu var foregået.

"Førend jeg kom hertil," sagde Uriah og stjal sig til at kaste et blik på os, som om han ville have knust den ydre verden, som vi hørte til, hvis han havde kunnet, "var jeg hengiven til dårskeheder, men nu indser jeg mine dårskeheder. Der går megen synd i svang udenfor; der er megen synd hos moder. Der er ikke andet end synd over alt – undtagen her."

"De er aldeles forandret," sagde Creakle.

"Åh Gud, ja, sir!" udbrød denne håbefulde bodfærdige.

"Og De ville ikke falde tilbage, hvis De kom ud?"

"Ak Gud, nej, sir!"

"Godt!" sagde Creakle. "Det er meget glædeligt. De har talt til mr. Copperfield. Har De noget mere at sige ham?"

"De kendte mig, længe førend jeg kom hertil og blev forandret, mr. Copperfield," sagde Uriah og så på mig, og et mere skurkagtigt udtryk har jeg aldrig set, ikke engang hos ham. "De kendte mig, da jeg, trods mine dårskeheder, var ydmyg blandt de stolte og sagtmodig blandt de heftige. De var selv heftig imod mig, mr. Copperfield. En gang slog De mig i ansigtet, husker De nok."

Almindelig medlidenhed. Fra alle sider sender man mig vrede blikke.

"Men jeg tilgiver Dem, mr. Copperfield," sagde Uriah og gjorde sin tilgivende natur til genstand for den ugudeligste og frækkeste sammenligning, som jeg ikke vil gentage. "Jeg tilgiver enhver. Det ville sømme sig slet for mig at bære nag. Jeg tilgiver Dem gerne og håber, at De i fremtiden vil tøjle Deres lidenskaber. Jeg håber, at mr. W. og miss W. og alle, der hører til den gudsforgåede kreds, vil gå i sig selv. De er blevet hjemsøgt af sorg, og jeg håber, at De vil have godt af det, men De måtte hellere være kommet hertil, og det måtte både mr. og miss W. med. Det bedste, jeg kan ønske Dem, mr. Copperfield, og Dem alle, mine herrer, er, at De må blive sat fast og optaget her. Når jeg tænker på mine tidligere dårskeer og min nærværende tilstand, føler jeg mig overbevist om, at det ville være det bedste for Dem. Jeg beklager enhver, som ikke kommer hertil!"

Han sneg sig tilbage til sin celle under et lille bifaldskor, og både Traddles og jeg følte os meget lettede, da han var blevet lukket inde.

Der var et karakteristisk træk ved denne anger, så at jeg var nødt til at spørge om, hvad disse to mennesker egentlig havde forbrudt, siden de var her. Det syntes imidlertid at være det sidste, man havde noget at sige om. Jeg henvendte mig derfor til den ene af de to arrestforvarere, af hvis hemmelige minespil jeg sluttede, at de godt vidste, hvad hele denne ståhej var værd.

"Ved De," spurgte jeg, da vi gik ned ad gangen, "hvilken forbrydelse der var nummer syvogtyves sidste dårskeer?"

Svaret lød, at det var en banksag.

"Et bedrageri mod Bank of England?" spurgte jeg.

"Ja, sir, bedrageri og falsk. Han og nogle flere. Han anførte de andre. Det var en meget snedig plan, og det gjaldt en stor sum. Dommen lød på deportation på livstid. Nummer syvogtyve var den fiffigste af hele banden, og det var lige på et hængende hår, at han var sluppet fri, men banken fik ham dog til sidst taget ved vingeбенet."

"Kender De nummer otteogtyves forbrydelse?"

"Nummer otteogtyve," svarede arrestforvareren i en dæmpet tone og så sig om, for at Creakle og de andre ikke skulle høre ham give sådanne utilbørlige oplysninger om disse dydsmønstre, "nummer otteogtyve – som også blev dømt til deportation – havde fået en plads og stjal fra en ung herre for en tre hundrede pund i penge og kostbarheder, aftenen førend de skulle rejse udenlands. Jeg husker hans sag så godt, fordi han blev grebet af en dværg."

"Af hvem?"

"Af et lille fruentimmer. Jeg har glemt hendes navn."

"Det var vel ikke Mowcher?"

"Jo netop. Han havde undgået politiet og var i færd med at rejse til Amerika med en blond paryk og falsk skæg og i en så fuldstændig forklædning, som De aldrig har set i Deres livfødte dage, da det lille fruentimmer mødte ham på gaden, genkendte ham lige på stedet med sine skarpe øjne, løb ind imellem benene på ham for at rive ham over ende og hang fast ved ham som en igle."

"Bravo, miss Mowcher!" udbrød jeg.

"Ja, det ville De have sagt, hvis De havde set hende under forhøret stå på en stol mellem vinduerne. Han rev hendes ansigt til blods og slog hende på den mest brutale måde, da hun

greb ham, men hun slap ham ikke, førend han var blevet arresteret; ja hun havde et sådant tag i ham, at betjenten måtte rive dem fra hinanden. Hun aflagde sit vidnesbyrd, så det var en fornøjelse at høre, og fik megen ros af dommeren og blev fulgt hjem under hurraråb. I retten sagde hun, at hun på grund af det, hun vidste om ham, ville have grebet ham ganske alene, om han så havde været en Samson, og det tror jeg såmænd også, hun havde gjort!"

Det troede jeg med og højagtede miss Mowcher for det.

Vi havde nu set alt, hvad der var at se. Det ville have været frugtesløst at forestille en mand som den velvise mr. Creakle, at nummer syvogtyve og nummer otteogtyve var aldeles uforandrede og altid havde været, som de nu var; at man netop kunne vente af sådanne hykleriske skurke, at de ville forstille sig, som de gjorde, på et sådant sted, fordi de, i det mindste lige så godt som vi, vidste den nytte, det ville gøre dem, når de blev landsforvist; at det, kort sagt, var humbug og gøgl det hele. Vi overlod dem til deres system og dem selv og gik hjem, opfyldte af forundring.

"Det er måske godt, Traddles," sagde jeg, "at der bliver gjort så megen blæst som muligt af den slags bobler; des før brister de."

"Det vil jeg håbe," svarede Traddles.

62. Et lys skinner på min vej

Det var nu hen ved juletid, og jeg havde været hjemme over to måneder. Jeg havde ofte set Agnes. Hvor stærkt det bifald end var, som skænkedes mig af publikum i almindelighed, og hvor meget det end drev mig frem, så gjorde dog det mindste rosende ord af hende langt stærkere indtryk på mig.

I det mindste en gang om ugen og undertiden oftere red jeg derover og tilbragte aftenen der. Jeg red i almindelighed tilbage om natten, for den gamle ulykkelige følelse pinte mig nu altid – mest når jeg forlod hende – og jeg ville hellere være oppe og ude end gennemleve fortiden i træt vågen eller smertelige drømme. Jeg tilbragte størstedelen af mangan fortvivlet nat på disse rideture og genkaldte mig undervejs de tanker, der havde beskæftiget mig i min lange fraværelse.

Eller hvis jeg sagde, at jeg lyttede til genlyden af disse tanker, ville jeg bedre udtrykke sandheden. De talte til mig fra det fjerne. Jeg havde skudt dem tilbage og resigneret taget mit parti. Når jeg læste det, jeg havde skrevet, for Agnes; når jeg så hendes lyttende åsyn, rørte hende til smil eller tårer og hørte hende tale med sådan en inderlighed og alvor om de fantasibilleder, som jeg oprullede for hende, da tænkte jeg på, hvorledes min lod kunne have været – men tænkte kun på det, således som jeg, efter at jeg var blevet gift med Dora, havde tænkt på, hvorledes jeg kunne have ønsket, at min hustru skulle være.

Min pligt imod Agnes, der elskede mig med en kærlighed, som det ville have været en syndig egenlyst at skræmme, og

som jeg aldrig ville kunne genoprette; min overbevisning om, at jeg, som selv var skyld i min skæbne og havde opnået det, jeg havde sat hele min hu til, ikke havde ret til at klage, men burde tåle og lide – det var indbegrebet af, hvad jeg følte og havde lært. Men jeg elskede hende, og nu blev det endog en slags trøst for mig uklart at kunne skimte en fjern dag, da jeg frit kunne tilstå det; da alt dette var forbi, og jeg kunne sige:

"Agnes, således var det, da jeg kom hjem, og nu er jeg gammel og har ikke elsket siden!"

Hun røbede ikke en eneste gang nogen forandring hos sig selv. Således som hun altid havde været imod mig, var hun endnu – aldeles den samme.

Da juletiden nu var kommet, uden at Agnes havde åbenbaret noget for mig, begyndte jeg at tynges af en tvivl, der flere gange var opstået hos mig om, hvor vidt hun var kommet til en sådan indsigt i min sjælstilstand, at den holdt hende tilbage af frygt for at volde mig smerte. Var det tilfældet, da var mit offer intet, da var min simpleste pligt imod hende uopfyldt, da gjorde jeg hver time, hvad jeg netop havde frygtet for at gøre. Jeg besluttede at fjerne enhver tvivl og, hvis der var en sådan skranke imellem os, da straks at nedbryde den uden at vakle.

Det var – hvor god grund har jeg ikke til at huske det – en kold, barsk vinterdag! Nogle timer i forvejen var der faldet sne, og den lå ikke dyb, men hårdt frossen på jorden. Ude på søen neden for mit vindue blæste det skarpt fra nord. Jeg havde tænkt på, hvorledes blæsten fejede hen over sneørkenerne på bjergene i Schweiz, der nu var utilgængelige for enhver menneskelig fod, og havde grublet over, hvilke der var mest øde, enten disse ubeboede egne eller det ensomme hav.

"Skal du ud og ride i dag, Trot?" spurgte min tante, idet hun stak hovedet ind ad døren.

"Ja, jeg vil over til Canterbury. Det er et rask vejr i dag til at ride i."

"Jeg vil håbe, at din hest er af samme mening," sagde min tante, "men for øjeblikket står den der uden for døren og hænger med hovedet og ørene, som om den foretrak sin stald."

"Den bliver nok snart livlig!" sagde jeg.

"I hvert tilfælde vil dens herre have godt af rideturen," svarede min tante og så på papirerne på mit bord. "Ak, barn! Du tilbringer mange timer her! Da jeg læste bøger, tænkte jeg mindst på, hvilket arbejde det er at skrive dem."

"Det kan undertiden være arbejde nok at læse dem," svarede jeg, "og det har også sine tillokkelser at skrive dem, tante."

"Å ja," sagde min tante. "Ærgerrighed, trang til bifald, deltagelse og meget andet, kan jeg tænke. Nå, se så at komme af sted!"

"Ved De mere," sagde jeg og stillede mig rolig foran hende, "om Agnes' forelskelse, som De talte om?"

Hun så lidt på mig, førend hun svarede.

"Ja, det tror jeg nok, Trot."

"Er De blevet styrket i Deres mening?" spurgte jeg.

"Ja, det tror jeg nok, Trot."

Hun så så vist på mig med en slags tvivl eller medlidenhed eller uro i sin kærlighed, at jeg tog mig sammen for at vise hende et fuldkommen glad ansigt.

"Og hvad mere er, Trot –" sagde min tante.

"Nå?"

"Jeg tror, at Agnes snart bliver gift."

"Gud velsigne hende!" sagde jeg muntert.

"Gud velsigne hende og hendes mand med!"

Jeg gentog dette ønske, tog afsked med min tante, gik rask ned ad trappen, satte mig op på hesten og red bort.

Der var større grund end nogen sinde før til at gøre, hvad jeg havde besluttet.

Jeg traf Agnes alene. Småpigerne var gået hjem, og hun sad alene ved kaminen og læste. Da hun så mig træde ind, lagde hun bogen bort, tog sin arbejds kurv og satte sig i en af de gammeldags vinduesforbygninger.

Jeg satte mig ved siden af hende, og vi talte om mit arbejde, når det blev færdigt, og hvor langt jeg var kommet med det siden mit sidste besøg. Agnes var meget livlig og spåede leende, at jeg ville blive alt for berømt, til at man mere kunne tale med mig om sådanne ting.

"Og derfor udnytter jeg, som De ser, øjeblikket så meget som muligt, og taler med Dem, mens jeg kan."

Mens jeg iagttog hendes skønne ansigt, der bøjede sig over hendes arbejde, løftede hun sine milde, klare øjne i vejret og så, at jeg iagttog hende.

"De er så tankefuld i dag, Trotwood!"

"Skal jeg sige Dem hvorfor, Agnes? Det er derfor, jeg er kommet."

Hun lagde sit arbejde fra sig, som hun plejede at gøre, når vi talte alvorligt om noget, og skænkede mig sin hele opmærksomhed.

"Kære Agnes, tvivler De på, at jeg mener Dem det ærligt?"

"Nej!" svarede hun med et forbavset blik.

"Tvivler De om, at jeg er, hvad jeg altid har været for Dem?"

"Nej!" svarede hun ligesom før.

"Husker De, at jeg, da jeg var kommet hjem, søgte at skildre Dem, i hvor stor taknemmelighedsgæld jeg stod til Dem, og hvor varmt jeg følte for Dem?"

"Det husker jeg meget godt," svarede hun blidt.

"De har en hemmelighed, Agnes. Lad mig dele den!"

Hun slog øjnene ned og skælvede.

"Det kunne næppe være undgået min opmærksomhed, selv om jeg ikke havde hørt det – skønt underligt nok af andre læber end Deres, Agnes – at der er én, som De har skænket Deres kærlighed. Lad mig ikke stå udenfor, hvad der står i så nær forbindelse med Deres lykke! Kan De stole på mig, som De siger, og som jeg ved, De kan, så lad mig være Deres ven, Deres broder i denne sag frem for nogen anden."

Med et bønfoldende, næsten bebrejdende blik rejste hun sig fra vinduet, ilede med hænderne for ansigtet hen over gulvet, som om hun ikke vidste, hvor hun skulle hen, og brast i en hjerteskræende gråd. Og dog vakte den noget inden i mig, der bragte mit hjerte en forjættelse. Uden at jeg vidste hvorfor, forenede disse tårer sig med det stille, vemodige smil, der var så rodfæstet i min hukommelse, og gennembævede mig mere med håb end med frygt eller sorg.

"Agnes! Søster! Kæreste! Hvad har jeg gjort?"

"Lad mig gå, Trotwood. Jeg er ikke rask. Jeg er ikke mig selv. Jeg skal tale med Dem siden – en anden gang. Jeg skal skrive til Dem. Tal ikke til mig nu, å nej, å nej!"

Jeg søgte at genkalde mig, hvad hun ved en tidligere lejlighed havde sagt om, at hendes kærlighed ikke trængte til gengæld.

Det var, som om jeg skulle gennemse en hel verden i et øjeblik.

"Agnes, jeg kan ikke udholde at se Dem således og tro, at jeg er skyld i det. Kære pige, kærere end alt andet i livet, er De ulykkelig, så lad mig dele Deres sorg. Trænger De til råd eller hjælp, så lad mig søge at råde og hjælpe Dem. Har De en byrde på Deres hjerte, så lad mig søge at lette den. For hvem lever jeg nu, Agnes, når det ikke er for Dem?"

"O skån mig! Jeg er ikke mig selv! En anden gang!" var alt, hvad jeg kunne skelne.

Var det min egenkærlighed, som ledede mig på afveje? Eller havde det glimt af håb, der var vågnet hos mig, åbnet mig udsigt til noget, som jeg ikke havde vovet at tænke på?

"Jeg må tale. Jeg kan ikke lade Dem forlade mig således! For Himlens skyld, Agnes, lad os ikke misforstå hinanden efter disse mange år og alt, hvad der er kommet og gået med Dem! Jeg må tale tydeligt. Nærer De nogen hemmelig tanke om, at jeg kunne være misundelig på den lykke, De vil skænke bort; at jeg ikke kunne afstå den til en beskytter, der står Dem nærmere, og som De selv har valgt; at jeg ikke på afstand kunne glæde mig ved at være vidne til Deres lykke, så forjag den, for jeg fortjener den ikke; jeg har ikke lidt helt forgæves. De har ikke helt forgæves været min lærerinde. Der ligger ingen egenkærlighed til grund for det, jeg føler for Dem!"

Hun var nu blevet rolig. Kort efter vendte hun sit blege ansigt hen mod mig og sagde med dæmpet, nu og da afbrudt, men meget tydelig røst:

"Jeg skylder Deres rene venskab for mig, Trotwood – som jeg ikke i mindste måde tvivler om – at sige Dem, at De tager fejl.

Mere kan jeg ikke gøre. Når jeg undertiden i årenes løb har trængt til råd og hjælp, har jeg fundet Dem. Har jeg undertiden været ulykkelig, så har jeg overvundet denne følelse. Har jeg nogen sinde haft en hemmelighed, er den – ikke ny og – ikke, hvad De tror. Jeg kan ikke åbenbare den eller dele den med nogen. Den har længe været min egen og må blive ved at være min egen."

"Agnes! Bliv! Et øjeblik!"

Hun ville gå, men jeg standsede hende. Jeg slyngede min arm om hendes liv.

"I årenes løb!"

"Den er ikke ny!"

Nye tanker og forhåbninger hvirvlede sig gennem min sjæl, og hele mit liv begyndte at skifte farve.

"Kæreste Agnes! Jeg ærer og agter Dem så højt – – jeg elsker Dem så inderligt! Da jeg kom i dag, troede jeg, at intet kunne have fravristet mig denne tilståelse. Jeg troede at kunne have gemt den hele vort liv igennem, til vi var blevet gamle. Men, Agnes, har jeg virkelig et nyfødt håb om, at jeg nogen sinde vil kunne kalde Dem noget mere end søster, noget helt andet end søster?"

Tårerne strømmede ned ad hendes kinder, men de lignede ikke de tårer, hun nylig havde fældet, og jeg så mit håb lysne i dem.

"Agnes, De som altid har været min ledestjerne og bedste støtte! Havde De tænkt mere på Dem selv og mindre på mig, da vi her voksede op sammen, tror jeg ikke, at min tanke nogen sinde havde vendt sig fra Dem. Men De var så meget bedre end jeg, så nødvendig for mig under alle mine ungdommelige

forhåbninger og skuffelser, at det blev mig til en anden natur at have Dem at betro mig til og stole på i et og alt, og derved fortrængtes for en tid min oprindelige og bedre natur. At elske Dem, som jeg gør!"

Endnu randt hendes tårer, dog ikke af sorg, men af glæde! Og mine arme omslyngede hende, som de aldrig havde gjort, og som jeg aldrig havde troet, at de nogen sinde skulle.

"Da jeg elskede Dora – ømt, Agnes, som De ved –"

"Ja!" udbrød hun med inderlighed. "Jeg er glad ved at vide det!"

"Da jeg elskede hende – selv da ville min kærlighed have manglet noget uden deres deltagelse. Jeg havde den, og den blev fuldkommen. Og da jeg mistede hende, hvad ville jeg da have været uden Dem?"

Tæt sluttet i mine arme, nærmere ved mit hjerte, og mens hendes skælvende hånd hvilede på min skulder, strålede hendes søde øjne mig i møde gennem hendes tårer.

"Da jeg rejste bort, kære Agnes, elskede jeg Dem. Mens jeg var borte, elskede jeg Dem. Jeg vendte tilbage og elskede Dem!"

Og nu søgte jeg at skildre hende den kamp, jeg havde stridt, og den beslutning, hvortil jeg var kommet. Jeg søgte at åbne mit hjerte fuldstændig for hende. Jeg søgte at vise hende, hvorledes jeg havde håbet at være kommet til en bedre forståelse af mig selv og af hende; hvorledes jeg havde sat mig for med resignation at finde mig i det, som denne bedre forståelse førte med sig, og hvorledes jeg endog i dag var kommet tro mod dette forsæt. Elskede hun mig således, sagde jeg, at hun ville tage mig til ægtefælle, kunne det kun være på grund af min trofaste kærlighed til hende og de sorger, under hvilke den var

modnet til det, den var, og derfor var det, at jeg havde åbenbaret hende den. Og selv fra dine trofaste øjne, min Agnes, skuede i dette øjeblik min barnekones ånd på mig og sagde, at det var godt, og vakte gennem dig de ømmeste minder om den blomst, der var visnet i sin fulde flor.

"Jeg er så lykkelig, Trotwood – mit hjerte er så overfyldt – men ét må jeg dog sige."

"Og det er, kæreste?"

Hun lagde sin blide hånd på min skulder og så mig roligt i ansigtet.

"Ved du endnu ikke, hvad det er?"

"Jeg er bange for at gruble over det. Sig mig det, min elskede!"

"Jeg har elsket dig hele mit liv!"

Og vi var lykkelige, så lykkelige! Vi græd ikke over de prøvelser, gennem hvilke vi var blevet det, men af henrykkelse over at være det og nu aldrig mere at skulle skilles!

Vi vandrede den vinteraften sammen omkring på markerne, og den salige ro i os syntes at blive delt af den frostklare luft. De tidlige stjerner begyndte at skinne, mens vi endnu var ude, og idet vi så op til dem, takkede vi Gud, fordi han havde ført os til denne fred.

Vi stod sammen i det samme gammeldags vindue, mens månen skinnede, Agnes med sine milde øjne hævet op mod den, og jeg følgende hendes blik. Jeg så da en milelang landevej for mig, og hen ad den vandrede træet og mødig en pjaltet dreng, forstødt og forsømt, der engang skulle komme til at kalde det hjerte sit, der nu slog imod mit.

Det var næsten spisetid næste dag, da vi fremstillede os for min tante. Hun var, sagde Peggotty, oppe i mit arbejdsværelse, som det var hendes stolthed altid at holde i orden til at modtage mig. Vi fandt hende siddende ved kaminen med sine briller på næsen.

"Men min Gud," sagde min tante og stirrede gennem tusemørket, "hvem er det, du har bragt med?"

"Agnes," sagde jeg.

Da vi havde aftalt ikke med det samme at røbe noget, blev min tante ikke så lidt urolig. Hun kastede et forhåbningsfuldt blik på mig, da jeg sagde "Agnes", men da hun så, at jeg havde mit sædvanlige udseende, tog hun sine briller af.

Ikke des mindre bød hun Agnes hjertelig velkommen, og snart sad vi ved middagsbordet nede i den oplyste dagligstue. Min tante satte sine briller flere gange på for at se på mig, men tog dem lige så ofte skuffet af igen og gned sig på næsen med dem til stor forskrækkelse for Dick, som vidste, at dette var et slemt tegn.

"Det er sandt, tante," sagde jeg efter bordet, "jeg har talt til Agnes om det, De fortalte mig."

"Så, Trot," sagde min tante og blev purpurrød, "har du gjort uret og brudt dit løfte."

"De er dog vel ikke vred, tante? Jeg er vis på, at De ikke vil være det, når De hører, at Agnes ikke nærer nogen ulykkelig kærlighed."

"Sliddersladder!" sagde min tante.

Da min tante lod til at være vred, fandt jeg det bedst at gøre kort proces. Jeg tog Agnes om livet og førte hende hen bag ryggen af min tantes stol, og vi bukkede os ned over hende.

Hun kastede os kun et eneste blik gennem sine briller, slog hænderne sammen og fik et hysterisk anfald for første og sidste gang i al den tid, jeg havde kendt hende.

Anfaldet bragte Peggotty op, men aldrig så snart var min tante kommet til sig selv igen, før hun fo'r løs på Peggotty, kaldte hende en gammel tosse og knugede hende af al magt. Derpå knugede hun Dick, og så fortalte hun dem hvorfor, og der blev almindelig glæde.

Jeg kunne ikke finde ud af, om min tante i sin sidste, korte samtale med mig havde gjort sig skyldig i et fromt bedrageri eller virkelig havde taget fejl af min sjælstilstand. Det var mere end nok, sagde hun, at hun havde fortalt mig, at Agnes skulle giftes, og jeg vidste bedre end nogen anden, hvor sandt det var.

Fjorten dage efter havde vi bryllup. Traddles og Sophie og dr. og mrs. Strong var de eneste vidner ved vor stille vielse. Vi forlod dem fulde af glæde og kørte bort sammen. Sluttet i min favn holdt jeg kilden til enhver ædel stræben, der nogen sinde havde opfyldt mig, mit andet jeg, mit livs alt, min egen velsignede hustru, som jeg elskede med en kærlighed, der var grundet på en klippe!

"Elskede mand!" sagde Agnes. "Nu, da jeg tør give dig dette navn, har jeg endnu en ting at fortælle dig."

"Fortæl, kære!"

"Det skriver sig fra den nat, da Dora døde. Hun sendte bud efter mig."

"Ja."

"Hun sagde, at hun efterlod mig noget. Kan du gætte, hvad det var?"

Jeg troede at kunne gætte det. Jeg drog den hustru, der havde elsket mig så længe, tættere ind til mig.

"Hun sagde, at hun havde en sidste bøn til mig, og efterlod mig et sidste, helligt hverv."

"Og det var?"

"At kun jeg ville indtage denne tomme plads."

Og Agnes lagde sit hoved på mit bryst og græd, og jeg græd med, skønt vi begge var så lykkelige.

63. Et besøg

Jeg er næsten færdig med, hvad jeg har at fortælle, men der rager dog endnu en hændelse frem i min hukommelse, som den ofte dvæler ved med fryd, og uden hvilken der ville mangle en tråd i det væv, jeg har spundet.

Jeg var vokset i anseelse og velstand, min huslige lykke var fuldkommen, jeg havde været gift i ti lykkelige år. Mens Agnes og jeg en forårsaften sad ved kaminen i vort hus i London, og tre af vore børn legede i stuen, sagde man mig, at en fremmed ønskede at tale med mig.

Han var blevet spurgt, om han var kommet i et forretningsærinde, men havde sagt nej; han var kommet for at have den glæde at se mig og var kommet langvejs fra. Det var en gammel mand, sagde min tjener, og han så ud til at være landmand.

Da dette klang noget gådefuldt for børnene og desuden lignede begyndelsen af et yndlingseventyr, som Agnes plejede at fortælle dem om en ondskabsfuld gammel trold, som hader alle mennesker og kommer ind, indhyllet i en kappe, vakte det et helt røre. En af vore drenge lagde sit hoved i moderens skød for at skjule sig, og lille Agnes – vort ældste barn – lod sin dukke blive liggende på en stol og stak sin rige fylde af gyldne lokker frem mellem vinduesgardinerne for at se, hvad det ville blive til.

"Lad ham komme herind!"

Kort efter kom en kraftig, gråhåret gammel mand ind, men standsede lidt i den mørke døråbning. Tiltrukket af hans ydre var lille Agnes løbet hen for at føre ham nærmere, og jeg havde

endnu ikke rigtig set hans ansigt, da min hustru sprang op og med glad bevæget stemme råbte til mig, at det var mr. Peggotty!

Ja, det var mr. Peggotty, nu en olding, men en rødmosset, sund, rask olding. Da vor første bevægelse havde lagt sig, og han sad foran kaminen med børnene på sine knæ, og ilden skinnede på hans ansigt, forekom han mig at være både den kraftigste og den smukkeste gamle mand, jeg nogen sinde havde set.

"Master Davy," sagde han, og det gamle navn i den gamle tone klang så naturlig i mit øre! "Det er en glædelig stund, da jeg ser Dem igen med Deres egen, trofaste kone!"

"Ja, i sandhed en glædelig stund, gamle ven!"

"Og disse hersens nysselige småfolk. At se på disse hersens blomster! Ja, master Davy, De var ikke højere end den mindste af dem, da jeg første gang så Dem. Og Mille var heller ikke større, og vor stakkels dreng var kun en dreng dengang."

"Tiden har forandret mig mere, end den har forandret Dem," sagde jeg. "Men lad disse småtrolde komme i seng, og da intet andet tag i England end dette må huse Dem, så sig mig, hvor jeg skal sende bud efter Deres tøj – jeg gad vide, om den gamle sorte pose, der har været så vidt omkring, er der imellem – og så vil vi ved et glas vermouth-grog høre om Deres oplevelser i de ti år."

"Er De alene?" spurgte Agnes.

"Ja, frue," sagde han og kyssede hendes hånd, "ganske alene."

Vi satte ham imellem os og vidste ikke alt det gode, vi ville gøre ham, og da jeg begyndte at lytte til hans gamle, velkendte stemme, kunne jeg have indbildt mig, at han endnu drog om på sin lange rejse for at opsøge sin elskede søsterdatter.

"Det er en urimelig mængde vand at sejle hen over," sagde mr. Peggotty, "og jeg kan kun blive her fire uger. Men vandet falder mig så naturligt, især når det er saltvand, og mine venner har jeg kær, og nu er jeg her – nå, nu taler jeg nok på vers," tilføjede mr. Peggotty, forbavset over denne opdagelse, "det var egentlig ikke min hensigt."

"Vil De allerede så snart rejse de mange tusinde mile tilbage?" spurgte Agnes.

"Ja, frue," svarede han. "Jeg lovede Mille det, førend jeg forlod hende. Jeg bliver ikke yngre med årene, ser De, og var jeg ikke sejlet nu, havde jeg rimeligvis aldrig gjort det. Og jeg har altid tænkt, at jeg måtte besøge master Davy og Dem i Deres lykkelige ægteskab, førend jeg blev alt for gammel."

Han lod sine øjne hvile på os, som om han ikke kunne se sig mæt på os, og Agnes strøg smilende et par af hans grå lokker til side, for at han bedre kunne tage os i øjesyn.

"Men fortæl os nu alting," sagde jeg, "om hvorledes det er gået Dem."

"Det er snart fortalt, master Davy. Det er aldrig gået os ilde, men altid gået os godt. Vi har stadig haft lykken med os. Vi har arbejdet efter pligt og skyldighed, og måske også døjet lidt ondt i begyndelsen, men altid har vi dog haft lykken med os. Vore får og vort kvæg trivedes, og nu har vi det så godt, som man kan ønske det. Der har været en sand velsignelse over os, og alt er lykkedes for os, det vil sige til syvende og sidst. Gik det ikke den ene dag, så gik det den næste og så fremdeles."

"Og Mille?" sagde Agnes og jeg på en gang.

"Mille," sagde han, "ja, efter at De havde forladt hende, frue – og jeg har aldrig hørt hende læse sin aftenbøn på den anden

side af sejldugsskallerummet, efter at vi havde fæstet bo i skoven, uden at høre Deres navn – og efter at hun og jeg havde tabt master Davy af syne den aften – var hun i begyndelsen så modfalden, at hvis hun dengang havde vidst, hvad master Davy så kærligt og tænksomt holdt skjult for os, var hun efter min mening faldet hel sammen. Men der var nogle stakkels folk om bord, som havde sygdom iblandt sig, og dem tog hun sig af, og så var der børnene, vi havde med, og dem passede hun også, og derved kom hun til at gøre gavn, og det hjalp hende."

"Hvornår fik hun det først at vide?" spurgte jeg.

"Jeg skjulte det næsten et helt år for hende, efter at jeg havde fået det at vide. Vi boede dengang på et ensomt sted, men mellem de dejligste træer, og roserne dækkede vor hytte helt op til taget. Mens jeg nu en dag var ude ved mit arbejde på marken, kom der en rejsende fra Norfolk herhjemme, og vi bød ham naturligvis indenfor og gav ham at spise og drikke og gjorde for ham, hvad vi kunne. Således er det skik overalt i kolonien. Han havde en gammel avis med, og i den stod der noget om stormen. På den måde var det, at hun fik det at vide. Da jeg kom hjem om aftenen, mærkede jeg, at hun vidste det."

Han dæmpede sin stemme, da han sagde disse ord, og den alvor, som jeg huskede så godt, bredte sig over hans ansigt.

"Gjorde det stærkt indtryk på hende?" spurgte vi.

"Ja, i meget lang tid," sagde han og rystede på hovedet, "om ikke lige til dette øjeblik. Men jeg tror, hun har haft godt af ensomheden. Og hun havde en del at gøre med at passe fjerkræet og lignende, og det optog hende, og hun kom ud over det. Jeg gad vide, master Davy, om De kunne kende min Mille, hvis De nu fik hende at se."

"Har hun da forandret sig så meget?"

"Det ved jeg ikke. Jeg ser hende hver dag og ved det ikke, men somme tider synes jeg det. En slank skikkelse, noget mager, blide, sorgfulde, blå øjne; et fint ansigt et smukt hoved, bøjet en smule forover; en sagte stemme og et stilfærdigt, næsten frygtsomt væsen. Sådan er Mille!"

Vi iagttog ham stiltiende, mens han stadig sad og så ind i ilden.

"Nogle tror," sagde han, "at hun har haft en ulykkelig kærlighed, andre, at hendes kæreste er død. Ingen kender den rigtige sammenhæng. Hun kunne mange gange have gjort et godt parti, men, "morbroder," siger hun, "det er forbi for altid." Munter, når hun er ene med mig, tilbageholden, når andre er til stede, rede til at gå, så langt det skal være, for at undervise et barn, pleje en syg eller for at vise en ung pige en villighed ved hendes bryllup, venlig og kærlig mod sin morbroder; tålmodig; afholdt af unge og gamle; søgt af alle, som verden går imod. Sådan er Mille!"

Han fo'r med hånden hen over sit ansigt og så med et halvt undertrykt suk op fra ilden.

"Er Martha endnu hos Dem?"

"Martha blev gift i det andet år. En ung bondeknøs, som kom forbi os på sin vej til markedet med sin husbonds vogn – en rejse på over hundrede mile frem og tilbage – friede til hende – der er trang tid på fruentimmer derovre – og ville, at de to skulle sætte bo på egen hånd i skoven. Hun bad mig fortælle ham hendes sande historie, og det gjorde jeg, og så blev de gift og bor nu på et sted, hvor der ikke findes andre mennesker i en omkreds af hundrede mile."

"Og mrs. Gummidge?" spurgte jeg.

Det var en heldig streng, jeg rørte ved, for mr. Peggotty brast i en skoggerlatter og gned sig op og ned ad benene, således som han havde haft for skik, når han ret godtede sig i den gamle båd.

"Ja, hvad giver De mig for det!" sagde han. "Der var også en, som friede til hende. Brandstage mig, om ikke en skibskok, der havde givet sig til at være kolonist, friede til hende, det er den rene sandhed!"

Jeg havde aldrig set Agnes le således. Denne pludselige henrykkelse hos mr. Peggotty morede hende så meget, at hun ikke kunne holde op at le, og jo mere hun lo, des mere fik hun mig til at le, og des større blev mr. Peggottys henrykkelse, og des mere gned han sine ben.

"Men hvad sagde mrs. Gummidge?" spurgte jeg, da jeg var blevet alvorlig nok til det.

"Nu skal De bare høre. I stedet for at sige 'mange tak, De er alt for artig, men jeg har ikke i sinde at gøre nogen forandring på min gamle alder', tog hun en vandspand, der stod ved siden af hende og gav den ulykkelige skibskok en sådan skylle over hovedet, at han gav sig til at råbe om hjælp, og jeg måtte befri ham."

Mr. Peggotty brast på ny i en voldsom skoggerlatter, og Agnes og jeg holdt ham med selskab.

"Men det må jeg sige om den gode, gamle sjæl," tilføjede han, idet han tørrede sit ansigt, efter at vi havde leet os ganske trætte, "hun har været alt det imod os, hun lovede at ville være, og mere til. Det er det mest villige, trofaste, hjælpsomme menneske, der nogen sinde har været til. Ikke et eneste minut

har jeg set hende hænge med næbbet, ikke engang da vi stod som vildfremmede i kolonien, og alt var nyt for os. Og at tænke på den gamle, det er noget, kan jeg forsikre Dem, som hun ikke har gjort en eneste gang, siden hun forlod England!"

"Og nu endelig Micawber," sagde jeg. "Han har betalt alt, hvad han skyldte her, og vi kan derfor tage det for givet, at det går ham godt. Men hvad er det sidste nyt om ham?"

Mr. Peggotty stak smilende sin hånd i sin brystlomme og fremtog en sammenfoldet pakke papirer, hvorefter han tog en lille, underlig avis ud.

"De må vide, master Davy, at da vi nu står os så godt, har vi forladt skoven og bosat os i Port Middlebay Harbour, hvor der er, hvad vi kalder en by."

"Boede Micawber i skoven tæt ved Dem?" spurgte jeg.

"Ih, ja vist," svarede mr. Peggotty, "og han sled i det, så det havde skik. Man kunne ikke ønske sig en flinkere arbejder. Tit og mange gange har jeg set hans skaldede hoved svede således i solen, at jeg næsten troede, at det skulle smelte. Men nu er han fredsdommer."

Mr. Peggotty pegede på en artikel i avisen *Port Middlebay's Tidende*, hvorefter jeg oplæste følgende:

"Festmåltidet til ære for vor udmærkede medborger **Wilkins Micawber, Esquire**, fredsdommer i Port Middlebay District, holdtes i går i hotellets store sal, der var propfuld. Man regner, at ikke færre end syv og fyrretyve personer sad til bords på en gang, foruden selskabet ude på gangen og på trappen. Alt, hvad Port Middlebay ejer af skønhed, elegance

og intelligens, havde indfundet sig for at hædre en så højt agtet, så talentfuld og så almenyndet mand. Doktor Mell, lærer ved den koloniale latinskole, Salem House i Port Middlebay, præsiderede, og på hans højre side sad hædersgæsten. Efter at dugen var taget af bordet, blev nationalsangen afsunget og udførtes overordentlig skønt. Det var ikke vanskeligt at skelne den begavede dilettant **Wilkins Micawber, Esquire, juniors** klokkerene toner. Derpå udbragtes de sædvanlige loyale og patriotiske skåler, som modtoges med begejstring, hvorpå dr. Mell holdt en stemningsfuld tale for "Vor højt ærede gæst, vor stads prydelse" og sluttede med at sige "Gid han aldrig forlade os, undtagen for at få det bedre, og gid det altid gå ham så vel iblandt os, at han aldrig kan finde noget bedre!" De bifaldsråb, hvormed denne skål modtoges, trodser enhver beskrivelse. Atter og atter steg og faldt de som oceanets vover. Omsider blev alt tyst, og **Wilkins Micawber, Esquire**, rejste sig for at aflægge sin tak. Langt være det fra os, med de forholdsvis ufuldkomne hjælpemidler, der for tiden står til vort etablissemments rådighed, at forsøge på at følge vor udmærkede medborger gennem de let henflydende perioder i hans afrundede og pyntelige foredrag! Det må være nok at sige, at det var et mesterstykke af

veltalenhed, og at navnlig de steder, hvor han særlig gennemgik sin egen glimrende løbebane til dens kilde og advarede den yngre del af sine tilhørere mod at pådrage sig pekuniære forpligtelser, som man ikke er i stand til at opfylde, bragte en tåre i selv det mandigste øje. De øvrige skåler var for **doktor Mell, mrs.**

Micawber – som takkede ved en yndefuld hovedbøjning fra sin plads ved sidedøren, hvor en blændende kreds af skønheder sad ophøjet på stole for på en gang at være vidne til festligheden og forskønne den ved deres nærværelse – **mrs. Ridger Begs** – tidligere Micawber – **mrs. Mell, Wilkins Micawber,**

Esquire, junior – som fremkaldte forsamlingens hjertelige latter ved den humoristiske bemærkning, at han ikke så sig i stand til at udtrykke sin tak i en tale, men med forsamlingens tilladelse ville gøre det i en sang – **mrs. Micawbers familie** – der, som det er overflødigt at sige, er velkendt i moderlandet – osv. osv. osv. Efter at den alvorlige del af festen var forbi, fjernedes, ligesom ved et trylleslag, bordene, for at dansen kunne begynde. Blandt Terpsichores dyrkere, som morede sig, lige til solen mindede om at bryde op, lagde man især mærke til **Wilkins Micawber, Esquire, junior,** og den elskværdige, talentfulde **miss Helene,** doktor Mells fjerde datter."

Mens jeg endnu sad og så på doktor Mells navn og glædede mig ved at opdage den fordums forsultne timelærer Mell i så lykkelige omstændigheder, pegede mr. Peggotty på et andet sted i avisen, hvor mine øjne faldt på mit eget navn, og jeg læste da:

"Til David Copperfield, Esquire,

den udmærkede forfatter.

Højstærede!

År er henrundne, siden jeg havde lejlighed til med egne øjne at beskue de træk, der nu i fantasien er så velkendte for en stor del af den civiliserede verden.

Dog, sir, skønt omstændigheder, som jeg ikke har været herre over, har fjernet mig fra min ungdomsvens og ledsagers personlige omgang, så har jeg dog i tankerne fulgt ham på hans høje flugt. Og

skønt vrede bølger mellem os sig tårned'

(Burns), har jeg dog heller ikke været udelukket fra delagtighed i de åndelige nydelser, som han har beredt os.

Derfor, højstærede, kan jeg ikke lade et individ, som vi gensidigt ærer og agter, forlade dette sted, uden at nytte denne offentlige lejlighed til på egne og, tør jeg vel tilføje, på Port Middlebays samtlige indbyggers vegne at takke Dem for de fornøjelige timer, De har skaffet os.

Bliv således ved! De er ikke ukendt her, De er ikke upåskønnet. Deres fjerne venner er ikke blinde for det ophøjede og skønne. Styr kun dristig videre på Deres ørneflugt! For Port Middlebays indbyggere vil det altid

være en sjælden fryd en rig og frugtbringende nydelse at
være vidne til Deres triumfer!

Blandt de øjne, som fra denne del af jordkloden hæver
sig op til Dem, vil altid, så længe det har liv og lys, findes
det

øje,

som tilhører

Wilkins Micawber,
fredsdommer."

Ved at gennemløbe det øvrige af avisens indhold, så jeg, at
Micawber var en flittig og agtet korrespondent for dette blad. I
det samme nummer fandtes et andet brev fra ham om en bro;
der stod en bekendtgørelse om en samling af lignende breve fra
ham, som om kort tid ville udkomme i et sirligt bind "med
betydelige tillæg", og, tager jeg ikke meget fejl, var den ledende
artikel også af ham.

Vi talte meget om Micawber i den tid, mr. Peggotty boede hos
os. Han blev i vort hus under hele sit ophold, og hans søster og
min tante kom til London for at se ham. Agnes og jeg tog afsked
med ham om bord, da han sejlede, og vi skulle ikke mere tage
afsked med ham på denne jord.

Men førend han rejste, tog han mig med til Yarmouth for at
se en lille mindesten, jeg havde ladet sætte over Ham på
kirkegården. Mens jeg efter hans ønske afskrev den simple
indskrift til ham, så jeg ham bukke sig og tage en tot græs og en
smule jord fra graven.

"Til Mille," sagde han, idet han gemte det på sit bryst. "Jeg
lovede hende det, master Davy."

64. Et sidste tilbageblik

Og nu er min nedskrevne historie til ende. Jeg skuer endnu en gang, for sidste gang, tilbage, førend jeg slutter.

Jeg ser mig selv, med Agnes ved min side, rejse hen ad livets vej. Jeg ser vore børn og vore venner omkring os, og jeg hører klangen af mange stemmer, som ikke er mig ligegyldige.

Hvilke ansigter står tydeligst for mig i den skiftende vrimmel? Se: disse, som alle vender sig hen mod mig, idet jeg stiller mig selv dette spørgsmål.

Her er min tante, med stærkere briller; hun er nu en gammel kone over de fire snese, men endnu holder hun sig rank og går sin mil ud i et midt om vinteren.

Sammen med hende kommer altid Peggotty, min gode gamle barnepige, ligeledes med briller; hun holder nu sit sytøj meget tæt op til lampen om aftenen, men sætter sig aldrig til sit arbejde uden en stump vokslys, et bændelmål i et lille hus og et syskrin med et billede af St. Paulskirken på låget.

Peggottys kinder og arme, som i min barndom var så faste og røde, at det undrede mig, at fuglene ikke hellere hakkede i dem end i æblerne, er nu tørre og rynkede, og hendes øjne, der plejede at formørke hele det øvrige ansigt, er mattere – skønt de endnu tindrer – men hendes grove pegefinger, som jeg fordom sammenlignede med et rivejern, er uforandret, og når jeg ser mit mindste barn gribe efter den, idet det rokker fra min tante hen til hende, kommer jeg til at tænke på vor lille dagligstue, dengang jeg næppe kunne gå. Min tante har fået oprejsning for sin gamle skuffelse. Hun er nu gudmoder til en

virkelig levende Betsey Trotwood, og Dora – den næste i rækken – siger, at hun forkæler hende.

Der ligger noget tungt i Peggottys lomme. Det er intet mindre end Krokodillebogen, som nu dog er i en temmelig medtaget tilstand, idet diverse blade er sønderrevne og syet sammen, men Peggotty viser børnene den som en kostbar relikvie. Det er så underligt for mig at se mit eget barneansigt se op til mig fra disse fortællinger, og det minder mig om Brooks fra Sheffield.

Blandt mine drenge ser jeg i sommerferien en gammel mand, der laver kæmpestore drager og stirrer op i luften efter dem med en fryd, der ikke gives ord for. Han hilser henrykt på mig og hvisker, mens han nikker og blinker til mig: "Trotwood, det vil glæde Dem at høre, at jeg vil skrive ansøgningen færdig, når jeg ikke har andet at gøre, og at Deres tante er den vidunderligste kvinde på Jorden."

Hvem er denne krumbøjede dame, som støtter sig på en stok og viser mig et ansigt, hvori der endnu findes nogle spor af fordums stolthed og skønhed, som kæmper svagt med en klynkende, pirrelig åndssløvhed? Hun sidder i en have, og tæt ved hende står en spids, mørkladen, afmagret kvinde med et ar på læben. Lad mig høre, hvad de siger.

"Rosa, jeg har glemt denne herres navn."

Rosa bøjer sig ned over hende og råber:

"Mr. Copperfield!"

"Det glæder mig at se Dem. Det gør mig ondt, at De bærer sorg. Jeg håber, at tiden vil bringe Dem trøst!"

Hendes utålmodige ledsagerske skænder på hende, siger hende, at jeg ikke bærer sorg, beder hende lukke øjnene op og

søger at bringe hende til sig selv.

"De har set min søn, sir," siger den ældre dame. "Er De blevet forsonet?"

Hun ser vist på mig, fører hånden op til panden og jamrer sig. Pludselig udbryder hun med en skrækkelig stemme: "Rosa, kom her! Han er død!" Rosa, som knæler ved hendes fødder, kærtegner og irettesætter hende skiftevis, idet hun snart med heftighed siger til hende: "Jeg elskede ham højere, end De nogen sinde har gjort!" og snart luller hende i søvn ved sit bryst som et sygt barn. Således forlader jeg dem; således finder jeg dem altid; således tilbringer de tiden fra det ene år til det andet.

Hvad er det for et skib, som der kommer sejlene hjem fra Ostindien, og hvad er det for en engelsk dame, der er gift med en brummende, gammel, skotsk Krøsus med store ørelapper? Kan det være Julie Mills?

Jo, det er Julie Mills, fin og ømskindet, med en sort tjener, som bringer visitkort og breve ind på en guldpræsenterbakke, og en kobberfarvet, hvidklædt kammerjomfru, der går med et broget tørklæde om hovedet og anretter hendes frokost i påklædningsværelset. Men nu holder Julie ikke længere nogen dagbog, nu synger hun aldrig "kærlighedens svanesang", men skændes idelig med den gamle skotske Krøsus, der er en slags gul bjørn med garvet skind. Julie er nær ved at drukne i penge og tænker ikke på, taler ikke om andet. Jeg syntes bedre om hende i "Saharas ørken".

Eller måske dette er Saharas ørken. For skønt Julie har et pragtfuldt hus og fornem omgang og flotte selskaber hver dag, ser jeg dog intet grønt vokse i nærheden af hende, intet, som nogen sinde vil bære blomster eller frugt. Hvad Julie kalder "det

gode selskab", det ser jeg, og deriblandt også mr. John Maldon, som spotter den hånd, der hjalp ham til hans stilling, og taler til mig om doktoren som "så grinagtig antikveret". Men er "det gode selskab" navnet på sådanne hule herrer og damer, Julie, og består dets dannelse i en åbenlys ligegyldighed for alt, hvad der kan udvikle eller hæmme menneskeslægten, så tror jeg, at vi har forvildet os i Saharas ørken og gør bedst i at finde ud af den igen.

Og se, doktoren, som altid er vor gode ven, arbejder på sin ordbog – et sted i bogstavet D – og er lykkelig ved sit hjem og sin hustru. Der kommer også den gamle soldat, men hun er nu langt spagfærdigere og ikke nær så indflydelsesrig som før.

På et senere tidspunkt kommer jeg bag på min gamle Traddles, der sidder og arbejder i sit kontor i Temple med travl mine og håret, hvor han ikke er skaldet, genstridigere end ellers ved den idelige gnidning af sagførerparpykken. Hans bord er fuldt af akter, og idet jeg ser mig om, siger jeg:

"Hvis Sophie nu var din skriver, Traddles, ville hun have nok at gøre!"

"Det må du nok sige, kære Copperfield! Men det var alligevel herlige dage i Holborn Court! Synes du ikke?"

"Da hun sagde, at du nok blev dommer? Men dengang talte ikke hele byen om det."

"I hvert tilfælde, bliver jeg det nogen sinde –"

"Å, det ved du meget godt, at du bliver."

"Nu vel, kære Copperfield, når jeg bliver det, fortæller jeg, som sagt, historien."

Vi går bort arm i arm, for jeg skal spise til middag hos Traddles. Det er Sophies fødselsdag, og undervejs taler

Traddles om, hvorledes han har haft lykken med sig.

"Jeg har virkelig været i stand til at udrette alt, hvad der var mig mest magtpåliggende, kære Copperfield. Hans Velærværdighed pastor Horace har fået et kald på fem hundrede pund om året; vore to sønner går i den bedste skole og udmærker sig som flittige disciple og skikkelige drenge; tre af pigebørnene er meget godt gifte; tre af dem bor hos os, og tre andre holder hus for Hans Velærværdighed efter mrs. Crewlers død, og alle sammen er de lykkelige."

"Undtagen –" sagde jeg.

"Undtagen Skønheden. Ja, det var rigtignok uheldigt, at hun skulle blive gift med sådan en vindbøjt. Men der var noget flot og blændende ved ham, som dårede hende. Men nu, da vi har fået hende lykkelig og vel hjem i vort hus og er blevet ham kvit, må vi søge at opmuntre hende igen."

Traddles' hus er eller kan i det mindste meget godt have været et af de selvsamme huse, som han og Sophie forud plejede at disponere over på deres aftenvandring. Det er et stort hus, men Traddles opbevarer sine papirer i sit påklædningsværelse og sine støvler på samme sted som sine papirer, og han og Sophie presser sig sammen i de øverste værelser og overlader de bedste sovekamre til Skønheden og pigebørnene. Der er intet værelse til overs i huset, for ved et eller andet tilfælde findes altid flere af pigebørnene her, end jeg kan gøre rede for. Idet vi træder ind, kommer en hel flok af dem løbende hen til døren og river og haler i Traddles for at kysse ham, så at han helt mister vejret. Hist residerer den stakkels Skønhed som enke med en lille datter; her, ved måltidet på Sophies fødselsdag, er de tre gifte pigebørn med deres tre

mænd og en af mændenes brødre og en anden mands fætter og en tredje mands søster, der synes at være forlovet med fætteren. Traddles, der ganske er den samme naturlige, ligefremme fyr, han altid har været, sidder som en patriark for den nederste ende af det store bord, og fra den øverste sender Sophie ham strålende øjekast hen over den indbydende opdækning, og det er sandelig ikke tintøj, bordet skinner af.

Men idet jeg nu slutter mit arbejde og undertrykker mit ønske om at dvæle lidt endnu, forsvinder disse ansigter. Dog et ansigt, hvorfra der udgår ligesom et himmelsk lys, hvorved jeg ser alle andre genstande, overstråler dem alle. Og det bliver.

Jeg drejer hovedet og ser det i dets skønne renhed ved siden af mig. Min lampe brænder mat, for jeg har skrevet til langt ud på natten, men det dyrebare væsen, uden hvilket jeg intet var, holder mig med selskab.

O Agnes, du min sjæl, så give da Gud, at dit åsyn må være hos mig, når jeg slutter mit liv, og at jeg endnu må finde dig i min nærhed, pegende opad, når virkeligheden smelter bort ligesom de skygger, hvormed jeg nu tager afsked!

Ende

Om "David Copperfield"

Forfatter: Charles Dickens (1812-1870).

Org.udgave: *The Personal History, Adventures, Experience and Observations of David Copperfield the Younger of Blunderstone Rookery (which he never meant to publish on any account)*. Som føljeton i månedlige hæfter 1. maj 1849 – 1. november 1850, bogudgave 1850; begge udgaver forlaget Bradbury & Evans, London.

Denne udgave baseret på: *David Copperfield den Yngres livshistorie*. Af Charles Dickens. Oversat fra engelsk ved L. Moltke. København. Jacob Erslevs forlag. 1891. (*Charles Dickens's samlede værker, oversatte af L. Moltke*. Fjerde gennemsete udgave. Bd. 9+10).

Oversætter: Ludvig Moltke (1805-1872).

Redigeret af: Vivi N. Jensen.

Forside: Efter Charles Copping (1863-1932): *Mr. Micawber Conducts David Home* (fra *Character Sketches from Dickens*, Raphael Tuck & Sons, London 1924).

ISBN 978-87-7628-098-7

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-350-7 (Ølstykke 2014).

© 2024 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Indhold

[Forside](#)

[Ophavsret og brugsbetingelser](#)

[1. Jeg bliver født](#)

[2. Jeg iagttager](#)

[3. Jeg oplever en forandring](#)

[4. Jeg falder i unåde](#)

[5. Jeg sendes bort fra mit hjem](#)

[6. Jeg udvider min bekendtskabskreds](#)

[7. Mit første semester i Salem House](#)

[8. Min ferie. Især en glad eftermiddag](#)

[9. Jeg oplever en mærkelig fødselsdag](#)

[10. Jeg bliver forsømt og forsørget](#)

[11. Jeg begynder et nyt liv, men synes ikke om det](#)

[12. Da min lyst til livet på egen hånd ikke bliver større, tager jeg en stor beslutning](#)

[13. Følgerne af min beslutning](#)

[14. Min tante tager sin bestemmelse med mig](#)

[15. Jeg gør en ny begyndelse](#)

[16. Jeg er en ny dreng i mere end én forstand](#)

[17. En vis person viser sig](#)

[18. Et tilbageblik](#)

[19. Jeg ser mig om og gør en opdagelse](#)

[20. Steerforths hjem](#)

[21. Lille Mille](#)

[22. Gamle steder og ny mennesker](#)

- [23. Jeg vælger en livsstilling](#)
- [24. Min første udskejelser](#)
- [25. Gode og onde engle](#)
- [26. Jeg falder i fangenskab](#)
- [27. Tommy Traddles](#)
- [28. Mr. Micawbers handske](#)
- [29. Jeg besøger endnu en gang Steerforth](#)
- [30. Et tab](#)
- [31. Et større tab](#)
- [32. Begyndelsen til en lang rejse](#)
- [33. Lyksalighed](#)
- [34. Min tante forbavser mig](#)
- [35. Mismod](#)
- [36. Begejstring](#)
- [37. Lidt koldt vand](#)
- [38. Opløsning af et kompagniskab](#)
- [39. Wickfield & Heep](#)
- [40. Vandringsmanden](#)
- [41. Doras tanter](#)
- [42. Ondskab](#)
- [43. Endnu et tilbageblik](#)
- [44. Vor husholdning](#)
- [45. Dick opfylder min tantes spådom](#)
- [46. Efterretninger](#)
- [47. Martha](#)
- [48. Huslige optrin](#)
- [49. Gåder](#)
- [50. Mr. Peggottys drøm går i opfyldelse](#)
- [51. Begyndelsen til en længere rejse](#)

- [52. Jeg er til stede ved en eksplosion](#)
- [53. Endnu et tilbageblik](#)
- [54. Micawbers transaktioner](#)
- [55. Storm](#)
- [56. Det ny og det gamle sår](#)
- [57. Udvandrerne](#)
- [58. Fraværelse](#)
- [59. Tilbagekomst](#)
- [60. Agnes](#)
- [61. Jeg får to mærkelige bodfærdige at se](#)
- [62. Et lys skinner på min vej](#)
- [63. Et besøg](#)
- [64. Et sidste tilbageblik](#)
- [Om "David Copperfield"](#)